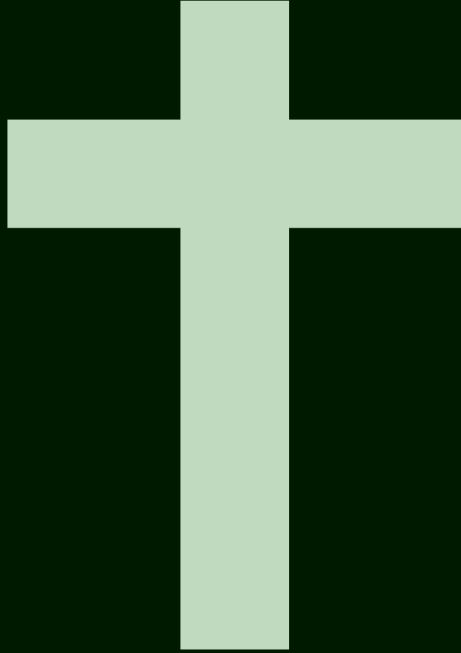


Dónbeenì páaní
fĩle vũahũ



New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)

Dónbeenì páaní fīnle vūahũ
New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buamu

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Buamu

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

Contents

Matiye	1
Maaki	46
Luki	74
Zān	124
Bè-wénia	156
Oroomusa	198
Korɛntesa nín-yání	219
Korɛntesa ɲun níi	238
Kalasiisa	250
Efɛɛzesa	257
Filiipusa	264
Koloosisa	269
Tesaloniikisa nín-yání	274
Tesaloniikisa ɲun níi	278
Timɔtee nín-yání	281
Timɔtee ɲun níi	287
Tiite	291
Filemɔn	294
Hebere	296
Zaaki	311
Piere nín-yání	317
Piere ɲun níi	323
Zān nín-yání	327
Zān ɲun níi	332
Zān tɪn níi	333
Zude	334
Bè-sànkani	336

Le Dónbeenĩ bin-tente vūahũ na ó o Matiye túara

Vūahũ túaró ñuhũ

O Matiye lé o Yeesu ñi-keninia pírú ñun ñi-kení. O bía mí vūahũ yi le o Yeesu *Krista lé o kǎnílo na khíi ɓuen, yia le Dónbeenĩ yánkaa dó mí ñii nɔn le mí ì na ɓa *zúifùwa yi. O mún zéenia ɓio ɓa zúifùwa ya-díwá pǎnáa o Yeesu.

O Matiye bía a Yeesu teró là a háyónmu ɓio. O bía le o Yeesu lé o bée na wà ɓueé kǎní ɓa nùpua mí bè-kora yi (Matiye 1-2). O mún bía ɓio ó o Zǎn bátízéráa o Yeesu, làa ɓio ó o Satāni khàráa wo lora (Matiye 3-4). O zéenia ɓio ó o Yeesu sá lè mí tonló ho Kalilee kǎhũ yi (Matiye 19-28).

O Matiye sankaa o Yeesu kàránló làa cúa-hónú:

1. Ho túiá poni bèró yi ɓio (Matiye 5-7).
2. Le *Dónbeenĩ béeñi ɓio keniló (Matiye 10).
3. Hã wǎhio ɓio hẹñun na wee zéeni le Dónbeenĩ béeñi ɓio yahó (Matiye 13).
4. ɓio le Dónbeenĩ nùpua ko ɓa ɓua lè míten (Matiye 18).
5. O Yeesu ɓini ɓuenló ɓio (Matiye 24-25).

O Yeesu lé o Krista ɓio bon (Luki 3.23-38)

¹ O Yeesu *Krista nɔnkāni lé dīo kà: O Yeesu Krista nɔnkāni can o *Daviide yi, ó o Daviide nɔnkāni ɓèn can o *Abaraamu yi. ² O o Abaraamu lé o *Izaaki ɓàn maá.

O o Izaaki za lé o *Zakoobu,

ó o Zakoobu za lé o *Zúdaa lè mín zàwa,*

³ ó o Zúdaa zàwa na ó o yú là a Tamaare lé o Farɛɛsi là a Zeraa,

ó o Farɛɛsi za lé o Hɛsiron,

ó o Hɛsiron za lé o Araamu,

⁴ ó o Araamu za lé o Aminadaabu,

ó o Aminadaabu za lé o Naasɔn,

ó o Naasɔn za lé o Salamɔn,

⁵ ó o Salamɔn za lé o Buaze na ó o yú là a Arahaabu,

ó o Buaze za lé o Obɛɛde na ó o yú là a Uruute,

ó o Obɛɛde za lé o Zesee,

⁶ ó o Zesee za lé o bée Daviide.

O o bée Daviide za lé o *Salomɔn na ó o yú là a Uuri ɓàn háa,

⁷ ó o Salomɔn za lé o Orobuaamu,

ó o Orobuaamu za lé o Abia,

ó o Abia za lé o Azaafe,

⁸ ó o Azaafe za lé o Zozafaa,

ó o Zozafaa za lé o Zoraamu,

ó o Zoraamu za lé o Oziasi,

⁹ ó o Oziasi za lé o Zuataamu,

ó o Zuataamu za lé o Akazaa,

ó o Akazaa za lé o Ezekiasi,

¹⁰ ó o Ezekiasi za lé o Manasee,

ó o Manasee za lé o Amɔɔsi,

ó o Amɔɔsi za lé o Zoziasi,

¹¹ ó o Zoziasi za lé o Zekonia lè mín zàwa.

* **1:2** O Zúdaa lè mín zàwa lé bía lé o Isirayɛele ñipomu zí-ñúná pírú ñun ɓàn maáwà.

Bún wó ká a *Isirayele nìpomu á ho *Babiloonasa kíkàa yi á 6a vaá wee kàyá 6a kǎhǎ yi.

¹² Bǐo 6a wi ho Babiloona yi mu kàyámu yi

ó o Zekonia ton o Salasiéle,
ó o Salasiéle za 6èn lé o Zorobabéle,

¹³ ó o Zorobabéle za lé o Abiyuude,
ó o Abiyuude za lé o Eliakiimu,

ó o Eliakiimu za lé o Azoore,
¹⁴ ó o Azoore za lé o Sadooki,

ó o Sadooki za lé o Akiimu,
ó o Akiimu za lé o Eliyuude,

¹⁵ ó o Eliyuude za lé o Eliazaare,
ó o Eliazaare za lé o Matan,

ó o Matan za lé o Zakoobu,

¹⁶ ó o *Zakoobu za lé o Zozéefu, o Mari 6àn báa.

O Mari mu lé wón ton o Yeesu na 6a le *Krista.

¹⁷ Á wǎa lá a *Abarahaamu jii wán à 6uee 6úe o *Daviide yi, á 6a maáwà na sǎ mín á yú ho píru náa. Ó o Daviide jii à 6uee 6úe ho pǎahǎ na ó o *Isirayele nìpomu á ho Babiloonasa kíkàa yi á 6a vaá wee kàyá 6a kǎhǎ yi, á maáwà na sǎ mín á yú ho píru náa. A 6èn lá bǐo 6a wi mu kàyámu yi jii wán à 6uee 6úe o Krista yi, á maáwà na sǎ mín á mún yú ho píru náa.

*O Yeesu teró
(Luki 2.1-7)*

¹⁸ Bǐo ká lé bǐo ó o Yeesu bǐo wóràa á vaá 6ó a teró yi. Bàn nu Mari fǔaamu hǎa bò nǎn o Zozéefu yi.† Ká sǎni 6a ya mín, à bǔn ò o sù lè sǎni lè le Dónbeenǐ Hácírí pànká. ¹⁹ Bàn fǔaalè Zozéefu fù léé nùpue na téréna. O fù yí wi ò o dé nǐyio mín fǔaalè Mari yi, ó o wi ò o sánka 6úe mu fǔaamu. ²⁰ Bǐo mu wi o síi yi ká, ó o Núhúso Dónbeenǐ wáyai tonkaro bía làa wo hǎ kònkórá yi: «*Daviide mǎnmǎni Zozéefu, yí hézón o Mari fé yaró. Le sǎni na wi o wán ká ó o sù lè le Dónbeenǐ Hácírí pànká. ²¹ O ò te o za báa. Fo ò cé o yèni làa Yeesu.‡ Orén lé yǎa á à kǎni mín nìpomu mí bè-kora yi.» ²² Mu 6úen6úen wó bèra a na à bǐo ó o Núhúso bía lè mí ni-cúa fero jii à yǐo lé. ²³ O bía:

«Yia yí zǔ báa á à sí le sǎni á à te o za,§

á 6a wé è ve làa Emanuwéle.

Bún kúará le: «Le Dónbeenǐ wi làa wen». *»

²⁴ Bǐo ó o Zozéefu sína, ó o wó bǐo le Dónbeenǐ wáyai tonkaro le o wé. O fó a Mari á yan. ²⁵ Ká a Zozéefu mǎhǎ yí wó a làa hǎa yí mǎn fǔaa bǐo ó o ton mí za, ó o Zozéefu mu có a yèni làa Yeesu.

2

Ba bè-zǔrlowà 6ueé 6úεkio o Yeesu

¹ O Yeesu hǎa ton ho *Zudee kǎhǎ lóhó na 6a le Betelehεmu yi. Mu pǎahǎ ká a *Heroode* lé o bée. O Yeesu mu teró mǎndén, á 6a nùpua 6úí na káranna zǔ mu bǐo á zǔ hǎ mǎnàayio lè mí kúaráwa, á ló lè le wii hènǐi 6ueé dǎn ho Zeruzalεmu lóhó, ² á 6a tǔara: «Ba *zúifùwa bée na ton á wi wen? Le mǎnàayiire 6úí hà lè le wii hènǐi, á zéeniá a bǐo, á wa ló 6uara wà 6ueé 6úaaní a.» ³ Bǐo ó o bée Heroode jǎ mu, ó orén lè ho Zeruzalεmusa 6úen6úen yilera lúnkaa. ⁴ O o von le *Dónbeenǐ yankarowà júnása lè ho *làndá bǐo zéenilowa 6úen6úen na wi o nìpomu yi á kúaa mín wán. O o tǔara 6a yi

† **1:18** Mu lé mu yaamu ká lé bǐo 6a ðǎn yí páania le zii yi. Ba zúifùwa cǎn ó o hǎnzoró hǎa wee wé keǎn mín zii à yí le lúlu-kùure síi, à loǎnaa wo ká a jǔhǎ téréna. ‡ **1:21** O Yeesu yèni kúará le: «Le Dónbeenǐ wee kǎni 6a nùpua.»

§ **1:23** Mi loǎ Ezayii vǔahǎ 7.14 * **1:23** Mi loǎ Ezayii vǔahǎ 8.8, 10 * **2:1** O Heroode na bǐo bía hen lé o Heroode Nǐ-beeni.

làa hen na ó o kânílo á ko ò o te yi. ⁵ A 6a bía nòn wo yi: «O ko ò o te ho Zudee kōhū lóhó na 6a le Beteleheemu yi. Lé bïo á bïo kà lé bïo á le *Dónbeenĩ ñi-cúa fεero túara:

⁶ «Beteleheemu, fo yínón ho *Zudaa kōhū lórá búenbúen 6àn ló-za.

Lé fo ó o Nùhúso na à dí ũ ñipomu *Isirayεele yahó á à lé yi.»†»

⁷ O o *Heroode wáa sànkkaa von 6a bè-zūrìlowà mu, ò o tùara 6a yi á zūrìnanáa ho pãahū binbirĩ na 6a mòn le mànàayiire yi. ⁸ Bũn món ó o le 6a lén va ho Beteleheemu, ò o bía nòn 6a yi: «Mi va a tũaka o háyónza mu bïo sese. Ká mi yú a mòn, à mi bĩnĩ 6uee bío mu na miĩ, á ìnén mún vaá 6ùaaní a.»

⁹ Bïo 6a ñá hñn bioní so o béε mu cñn vó, á 6a wà. A 6a bĩnía wee mi le mànàayiire na 6a nònzoñ mòn le le wii hēenĩ, à le wà á 6a bò yi. Pãahū na le vaá dñn ho lahó na ó o háyónza mu wi yi, á le ñn. ¹⁰ Bïo 6a mòn le mànàayiire kà síi, á mu wó sí-wεε 6a cñn làa sòobéε. ¹¹ A 6a yòó zon le zĩi yi, á zoó mòn o háyónza mu le mín nu Mari. A 6a liĩ fàrá mí nònkórúna wán à 6a 6ùaanía a háyónza. Bũn món á 6a feera mí sĩa à 6a hñn wo le ho sãnú le mu biowa 6úu na sãmu sí, ho *ãnsán le ho *mĩrè. ¹² Bũn món le Dónbeenĩ ñá 6a zeñ wán hã kònkórá yi le 6a yĩ bĩnĩ yĩ vaa lé o Heroode wán. A 6a wáa lá wã-veere á vannáa mín kōhū.

O Yeesu 6àn nùwá lùwa làa wo

¹³ Ba bè-zūrìlowà lénló món, á le Dónbeenĩ wáayi tonkaro 6úu 6uara a Zozeεfu cñn hã kònkórá yi, á bía nòn wo yi: «Hĩnĩ fé o háyónza le mín nu à ũ lùwí va ho *Ezipite kōhū. Va a keenĩ bĩn fúuu fúaa ká ì khiĩ le ũ bĩnĩ buen. Lé bïo ó o béε *Heroode á à bío le 6a cànka a háyónza mu 6úe.» ¹⁴ O o Zozeεfu wáa hĩnòn ho tĩnãahū á fó a háyónza le mín nu ò o ñn ho Ezipite kōhū.

¹⁵⁻²¹ Ká a Heroode zũna le 6a bè-zūrìlowà khà a, ó o síi cã làa sòobéε. O o nòn le ñii le 6a 6úe 6a zà-báawa búenbúen na ho Beteleheemu lóhó yi, làa hĩa bãmakaa ho yi. A wáa lá bĩa lúlúio yú hã bïo ñun ñii à liiráa, à héha le ho pãahū na 6a bè-zūrìlowà zéénia le mí mòn le mànàayiire yi. Bũn lé bïo á le *Dónbeenĩ ñi-cúa fεero Zeremii bïo na ó o bía á wórãa ñii sú. O bía:

«Wãamakaa 6úu sã ñá ho Aramaa lóhó yi.

Mu wó le minka wéε.

Lé o Araseεle wee wá mí zàwa bïo yi.

O yĩ tà le 6a yanka mí

lé bïo 6a ñúhū 6ó.‡»

O Zozeεfu là a háyónza le mín nu kará ho Ezipite yi fúuu fúaa bïo ó o Heroode húrun.

O *Heroode húmú mónđén, ó o Nùhúso wáayi tonkaro bĩnía 6uara a Zozeεfu cñn hã kònkórá yi, á 6ueé bía nòn wo yi: «Hĩnĩ fé o háyónza le mín nu, à ũ bĩnĩ va ho *Isirayεele kōhū yi. Lé bïo á bĩa lá wee cà a háyónza mu á à 6úe wáa húrun.» O o Zozeεfu hĩnòn á fó a háyónza le mín nu á bĩnía 6uararãa ho Isirayεele kōhū yi. Mu wó kà síi bèra a na à bïo ó o Nùhúso bía le mí ñi-cúa fεero ñii à yĩo lé. O bía: «Ì von ì za léra ho *Ezipite kōhū yi.»§ ²² Bïo ó o Zozeεfu ñá à 6a le o Aakelayuusi lé yĩa zon mín maá Heroode lahó á lé o béε ho *Zudee kōhū yi, ó o zãna ho vaa keeníló bĩn. Bïo á bïo ó o ò wé á zéénia nòn wo yi hã kònkórá yi, á 6a wã ñn ho Kalilee kōhū. ²³ Ba vaá kará ho lóhó 6úu na 6a le Nazareεte yi. Mu wó kà síi, bèra a na à bïo le *Dónbeenĩ ñi-cúa fεerowà yánkaa bía à ñii sí. Bán yánkaa le 6a khiĩ wé è ve o làa Nazareεte ñii.

3

O Zãn Batiisi buera le Dónbeenĩ bionĩ (Maaki 1.1-8; Luki 3.1-18; Zãn 1.19-28)

† 2:6 Mi loĩ Miseen vũahū 5.1 ‡ 2:15-21 Mi loĩ Zeremii vũahū 31.15 § 2:15-21 Mi loĩ Ozeε vũahū 11.1

¹ Pãahũ búí bueé dãn, ó o Zãn Batiisi bïo 6a zũna le o wi ho *Zudee kôhũ dùure yi, á wee bue le Dónbeenĩ bïonĩ. O wee bío na 6a nùpua yi: ² «Mi khí mu bè-kora wéró yi, à bè le Dónbeenĩ yi, lé bïo le *Dónbeenĩ béenĩ bueé 6ó.» ³ Lé orén Zãn mu á le *Dónbeenĩ jì-cúa fεεro *Ezayii á bía bïo kà síi:

«Nii búí wee bío pónpón le dùure yi kà síi:

«Mi wíoka ho wôhũ

ká a Núhũso o buen.

Mi muin ho wôhũ

na ò o bè.»*

⁴ O Zãn dà-zínii tã là a cón-ɲúmúkũ varà, á ku-ceèni wó lè ho sãahũ. O bè-dínii lé 6a hawà lè hã sò-kia sòró. ⁵ Ho Zeruzalεemu lóhósa, lè ho Zudee kôhũ nìpomu, làa bïa 6ó ho muhũ na 6a le Zurudẽn yi búenbúen á wee buen o cón. ⁶ Ba wee zéeni mí bè-kora 6a nùpua yahó, ò o Zãn bátízé 6a ho Zurudẽn mu yi. ⁷ Bïo ó o mɔn à 6a *Farizíεwa lè 6a *Sadusíεwa wee lé buen o *bátéemù lahó yi, ó o bía nɔn 6a yi: «Mi yí mɔn miten le, díhioni zàwa yén! Le Dónbeenĩ sí-cílè na yòo lua á mi so wee leéka le mi dà à fé miten níi yi le? Lé o yén bía mu nɔn mia? ⁸ Héyii! Mi wé wé hã wára na se, hĩa wee zéeni le mi khú mu bè-kora wéró yi á bò le Dónbeenĩ yi. ⁹ Mi yí leéka le bïo mi lé o *Abarahaamu mènmanía á bún mí dòn wãa à yí dé. Le í bío mu na mia: Mi yí mɔn hã huua na ká le? Hón le Dónbeenĩ yáa pá dà á à wé là a Abarahaamu zàwa. ¹⁰ A mi cén pa miten bïo sese. Lé le dóorè hónhónía buan hã vĩnsia kúioró bïo yi. Vĩndεε léé vĩndεε na yí máa ha hã bia na sí, á dén ñ kúii á à sía à kúee mín wán á à cǐí. ¹¹ Inén wee bátízé mia lè mu ɲumu lé bïo mi khú mu bè-kora wéró á bò le Dónbeenĩ yi. Ká yia á à buen inén mɔn, wón á à bátízé mia lè le Dónbeenĩ Hácírí, lè ho dôhũ. O po mi. Í yáa yí ko là a nakãa tɛnló hùúu. ¹² O buan mí véeró dèe mí níi yi á bueé véeráa mí dǐnló. Á hĩa lé ho dǐn-poni o ò khuii á à kúee mí nání yi. Ká hã ɲáakãa hón o ò cǐí ho dôhũ na máa hí hùúu yi.»

O Yeesu bátéemù bïo

(Maaki 1.9-11; Luki 3.21-22)

¹³ Mu pãahũ, ó o Yeesu ló ho Kalilee kôhũ yi á buara ho muhũ na 6a le Zurudẽn yi. O buara a Zãn cón le wón bátízé mí. ¹⁴ O o Zãn pá, ò o bía nɔn wo yi: «Ūnén lé fo lá ko á ũ bátízé mi, á léé webio 6èn nɔn á ũ le inén bátízéráa fo?» ¹⁵ Ká a Yeesu màhá bía nɔn wo yi: «Día le mu wé làa bún. Lé kà síi á wa ko à wa wéráa à tírãa le Dónbeenĩ síi bïo jii.» O o Zãn wãa tà. ¹⁶ Bïo ó o Zãn bátízéra a Yeesu wó ó o Yeesu ló mu ɲumu yi. Ho pòn-kéní mu yi, á ho wáayi jii héra, ó o mɔn le Dónbeenĩ Hácírí à le lion lòn háponi o wán á líi wi làa wo. ¹⁷ A mu tãmu búí sã ɲá ho wáayi á bía: «Yia kà lé í Za na á í bò í tàká wán. O bïo sí mii.»

4

O Satãni wi ó o khà a Yeesu lorí

(Maaki 1.12-13; Luki 4.1-13)

¹ Bún mɔn á le Dónbeenĩ Hácírí buan o Yeesu vannáa le dùure yi bèra a na ò o *Satãni khà a lorí. ² Hã wizooní búará-ɲun lè mí tĩnɔnna búará-ɲun ó o Yeesu wó ò o yí dú, á le hĩni dà a. ³ O o Satãni vá bueé 6ó a yi, á bía nɔn wo yi: «Hã huua na kà fo yí mɔn lé? Ká fo lé le Dónbeenĩ Za bïo bon kénkén, à ũ bío le hã huua na kà yèrémá wé ho dǐnló.» ⁴ O o Yeesu bía: «Bïo kà lé bïo túara le Dónbeenĩ bïonĩ vũahũ yi: «Dǐnló mí dòn yí máa na mukãni nùpue yi. O nùpue màkóo mún wi le Dónbeenĩ bïonĩ na le wee bío yi.»*»

⁵ Bún mɔn ó o Satãni mu fó a vannáa ho Zeruzalεemu, á vaá yòo dǐnía wo le *Dónbeenĩ zĩ-beeni ɲún-tĩahũ, ⁶ ò o bía nɔn wo yi: «Ká fo lé le Dónbeenĩ Za bïo bon kénkén, à ũ yén

* 3:3 Mi lorí Ezayii vũahũ 40.3 * 4:4 Mi lorí Lándá zéeni ló vũahũ (Deutéronome) 8.3

lii ho tá yi, lé bïo mu túara: «Le Dónbeenĩ á à na le ñii mí wáayi tonkarowà yi á 6a à cǎn fo á líí wíoka à bàrá, bèra a na à ù zeñ yí túii làa huee 6úí.»†»

7 O o Yeesu bía nǎn wo yi. «Mu mún túara le Dónbeenĩ biónĩ vūahũ yi kà: «Yí ví ví yí khūaa ù Njúhũso Dónbeenĩ ñii yi hàrí lòn wizon-kéní.»‡»

8 O o Satāni mu pá bínía fó a yòoraráa le 6úee 6úí na dǎndǎn wán, á yòó zéenia ho tá kána 6úen6úen, lè mí nàfòró, lè mí semu na wi hā yi làa wo, 9 ò o bía nǎn wo yi: «Í ì na bïo kà 6úen6úen foñ ká fo tà líí fàrá ù nǎnkóñúná wán à ù 6úaanía mi.» 10 O o Yeesu wáa bía nǎn wo yi: «Lé bín, Satāni! Mu túara le Dónbeenĩ biónĩ vūahũ yi: «Ū Njúhũso Dónbeenĩ lé yía á ù ko à ù 6úaaní, à mún sá na orén mí dòn yi.»§»

11 O o Satāni wáa wà ò o día a Yeesu. A le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà 6uara a cǎn, á 6uee wó bïo ó o màkóo wi yi nǎn wo yi.

*O Yeesu 6úakáa mí tonló ho Kalilee kǎhũ yi
(Maaki 1.14-15; Luki 4.14-15)*

12 Wizonle 6úí, ó o Yeesu ñá le o Zān 6a dó ho kàsó yi, ó o wà van ho Kalilee kǎhũ. 13 O yí kará ho Nazarεete yi, ò o wà van vaá kará ho *Kapεenayuumu lóhó yi. Ho lóhó mu wi ho Kalilee vū-beenĩ ñii, ho Zabulon lè ho Nεfutalii lùaa na bín yi. 14 Mu wó kà síi, à hā bióní na le *Dónbeenĩ ñi-cúa fεero *Ezayii bía à ñii sí. O bía:

15 «Ūnén Zabulon lè ūnén Nεfutalii kána na wi lè ho vū-beenĩ cǎn ho Zurudēn ñúhũ yi.

Ūnén Kalilee na lé bïa yínǎn 6a *zúifùwa kǎhũ.

16 Minén ñipomu na lá wi le túbírí yi á mǎn mu khon-beenĩ.

Minén na lá kará mu húmú kǎhũ yi mu yuumu yi á mu khoomu ló wán.*»

17 Lé bín ñii wán ó o Yeesu wáa 6úakáa wee bue le Dónbeenĩ biónĩ. Bïo kà lé bïo ó o hía wee bío: «Mi khí mu bè-kora wéró yi à bè le Dónbeenĩ yi. Lé le *Dónbeenĩ béeñi 6uee 6ó.»
(Maaki 1.16-20; Luki 5.2-11)

18 Bïo ó o Yeesu hía wee vará á bá ho Kalilee vū-beenĩ, ó o mǎn 6a ce-pawà nùwá ñun. Ba léee maá zàwa, o Simǎn na 6a mún wee ve làa Piεere, lè mín za Andere. Ba wee yénní mí zùán dé mu ñumu yi. 19 O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Mi 6uee bè mǐi, á í wé á 6a nùpua lé bïa á mi wé è yí á à 6ua à 6uennáa í cǎn làa bïo mi wee paráa 6a cewà bïo síi.» 20 A 6a dēnía kúaará mí zùánwà à 6a bò là a Yeesu wà.

21 Bïo ó o vá van cǐnú, ó o tǐn mǎn maá zàwa nùwá ñun 6úí. Ba lé o Zebedee nùwá, o Zaaki là a Zān. Ba wi mí woohũ yi lè mín maá, á wee wíoka mí zùánwà. O o Yeesu von 6a. 22 Mí lahó yi, á 6a ló día mí woohũ lè mín maá, à 6a bò là a Yeesu wà.

(Luki 6.17-19)

23 O Yeesu hía wee vará ho Kalilee kǎhũ 6úen6úen yi, á wee kàrán 6a nùpua 6a *zúifùwa kàránló zíní na wi bín yi, á wee bue le *Dónbeenĩ béeñi bín-tente. O wee wéé 6a nùpua na mu vǎmú lè mí síiwà 6úen6úen tò. 24 O Yeesu yèni ló fò ho Siirii kǎhũ 6úen6úen. A 6a wee 6ua bïa mu vǎmú lè mí síiwà wee beé lò, làa bïa sánía wee ñí bïo cèrèè bïo yi à 6uennáa o cǎn: Bïa 6a cǐnáwa wi yi, làa bïa á le dǎndàhíonĩ wi yi, lè 6a mùamúawà, ó o Yeesu wee wéé 6a. 25 Ba zāamá-kúii hía wee bè o yi. Ba wee lé ho Kalilee lè hā Lórá Bïo Pírú kána yi, lè ho Zeruzalεemu lóhó yi, lè ho Zudee kǎhũ yi, lè hā kána na khíi lè ho Zurudēn muhũ mǎn.

† 4:6 Mi loñ Lení vūahũ (Psaumes) 91.11-12 ‡ 4:7 Mi loñ Lándá zéenílò vūahũ (Deutéronome) 6.16 § 4:10 Mi loñ Lándá zéenílò vūahũ (Deutéronome) 6.13 * 4:16 Mi loñ Ezayii vūahũ 8.23-9.1

5

*O Yeesu kàránna 6a nùpua le búee wán
(Luki 6.20-23)*

¹ Ká a Yeesu mən bán minka nǐ-kúii so, ó o yòora le búee yòó kará. Ó o nǐ-kenínia wà bueé 6ó a yi. ² Ó o wáa lá le bíonǐ ò o wee kàrán 6a kà síi:

³ «Bia zū le mí khon mí yiwa bán núná sí,
lé bǐo le Dónbeenǐ béenǐ á 6a níní wi yi.

⁴ Bia wee wá, bán núná sí,
lé bǐo le Dónbeenǐ khii hǐí 6a sía.

⁵ Bia wayika bán núná sí,
lé bǐo ho tá na le Dónbeenǐ dó mí nii le mí ì na, á bǐo á à sí 6a yi.

⁶ Bia le Dónbeenǐ síi bǐo wéró poni wee búe, bán núná sí,
lé bǐo á bǐo 6a wee ca á 6a à yí á mu nii ì sí.

⁷ Bia zū mí ninzàwa màkàrí bán núná sí,
lé bǐo le Dónbeenǐ mún khii zūn 6a màkàrí.

⁸ Bia hácírí bò le Dónbeenǐ bǐo mí dòn wán bán núná sí,
lé bǐo 6a khii mi le Dónbeenǐ.

⁹ Bia wee wé à ho hээрà ке́н биа làa ba páania wi pàahǐ bán núná sí,
lé bǐo le Dónbeenǐ khii ve 6a le mí zàwa.

¹⁰ Bia 6a wee beé lò lé bǐo 6a wee wé bǐo le Dónbeenǐ síi vá yi bán núná sí,
lé bǐo ho wáayi béenǐ bǐo sǎ 6a yi.

¹¹ Ká 6a nùpua wee là mia, á wee beé mi lò, á wee fūaa hǎ sabíoní lè mi síiwà mi dǎnǐ yi ínén bǐo yi, se mi núná sí. ¹² Mi zámaka, mi le mi sía wa làa sòobεε, lé bǐo le Dónbeenǐ búíá beenǐ pan mia ho wáayi mu bǐo yi. Mu bon, lé kà síi á 6a beéaràa le *Dónbeenǐ nǐ-cúa fεεrowà na dú mi yahó lò.

(Maaki 9.50; Luki 14.34-35)

¹³ «Minén ka lòn yámú ho dí míjǎ nùpua fǐahǐ. Ká mu yámú yonyoró ló mu yi, á 6a à wé kaka á mu ù bǐnǐ ì zoráa. Mu cǔnú máa ке́н ká mu yínǒn à lée yénnǐ mu kúia à 6a nùpua wé yonka.

¹⁴ «Minén ka lòn khoomu ho dí míjǎ nùpua fǐahǐ. Ho lóhó na son le búee wán wé dǐn denkhεεn. ¹⁵ Ba máa wé dé fǐntǎnǐ à bún yi làa láahó. Ba wé dé le bàrá hen na le ko le bàrá yi, à bia wi le zǐi yi búenbúen ке́н mu khoomu yi. ¹⁶ Minén mún ko mi ке́н lòn khoomu 6a nùpua yahó, bèra a na ká 6a mən mu bè-tentewà na mi wee wé, à 6a búaanǐ mǐn Maá na wi ho wáayi.

O Yeesu kàránna 6a nùpua ho làndá bǐo dǎnǐ yi

¹⁷ «Mǐ yí leéka le í buara á wà bueé búe o *Mɔyǐize làndá lè 6a nǐ-cúa fεεrowà kàránló nǐhǐ dé. Bùeé. I wà bueé tíí mu nii lé bǐo. ¹⁸ Le í mǐ ho túíá na mia: Hàrí ho wáayi lè ho tá à mía kaka, á ho làndá bàn bǐn-za na khúekhúe á máa fá ho nii, fúaa mu bǐo búenbúen véro. ¹⁹ Lé bǐn nən ká yǐa wó khon hǎ làndáwá mu bàn dà-za búí dǎnǐ yi, á wee kàrán 6a nùpua le 6a wé wé làa bǐn, wón bànso khii ке́н cǐnú ho wáayi béenǐ yi. Ká yǐa bèn wee tà bè ho làndá yi, á wee kàrán 6a nùpua le 6a wé wé làa bǐn wón bànso khii wé o nǐ-beenǐ ho wáayi bá-zàmu yi. ²⁰ Le í bío mu na mia: Ká mi yí máa bè bǐo le Dónbeenǐ le mi wé yi á yí po ho *làndá bǐo zéenílowa lè 6a *Farizǐewa, á mi máa dàrǐ máa ке́н ho wáayi bá-zàmu yi.

Ho hээрà ке́нлó minén lè 6a nùpua na ká pǎahǐ bǐo

²¹ «Mǐ jǎ à 6a bía bǐo kà nən wán búaaawa yi: <Yí búe nùpue.>* Yǐa wó nǐ-6úe á bànso 6a à bua á à varáa le cítǐi fǐinǐi. ²² Ká ínén màhǎ à bío á à na mia: Yǐa síi cǎ mǐn za yi, wón 6a à bua á à varáa le cítǐi fǐinǐi. Yǐa bía le mǐn za lée bǐnbú, wón bànso á ho làndá túíá

* 5:21 Mi loń Léró vǐahǐ (Exode) 20.13; Làndá zéeníló vǐahǐ (Deutéronome) 5.17

fεεrowà ko 6a cítí. A yĩa bía le mín za lé o khéero, wón 6ànsò ko ò o dé le Dofníní dǎhǔ yi. ²³ «Ká fo wà 6ueé wé mu hǎmu á à na le Dónbeenǐ yi mu hǎmu cǐnǐi lahó yi, ká ũ hácírí 6uara le fo wó khon lè mi ninza ó o sǐi wee cǐ foñ, ²⁴ à ũ bàrá ũ hǎmu mu hǎmu cǐnǐi lahó yi, ká ũ lén va a cǐn à mi vaá véení mu. Ká bǔn wó wó, à ũ màhǎ 6uee wé ũ hǎmu à na le Dónbeenǐ yi.

²⁵ «O 6úí lá le fo wó khon làa mí sǐi, ó o von fo le cítí flinǐi, à ũnén na wó khon à fèn wé le pii dà-kéní làa wo ho wǎhǔ wán ká mi ðǐn yí vaá dǎn. Ká bǔn mía á wón vaá dé fo o cítí-fl níi yi, á wón 6èn á à yèrémá khíi dé fo o paro níi yi o ò dé ho kásó yi. ²⁶ Le ǐ mǐ ho tǔiá na foñ: Ho kásó mu á fo máa lé yi hùúu, ká ũ yí wǎ le wárí na á fo ko à ũ na 6úen6úen á yí tíira pii.

Mi yí le mi sǐa vá nùpue 6àn hǎa yi
(Matiye 18.8-9; Maaki 9.43, 47-48)

²⁷ «Mi jǎ à 6a bía bǐo kà: «Yí wé hǎ-fé tàà bá-fé.»† ²⁸ Ká ñén màhǎ à bío bǐo kà á à na mia: Yĩa lora mín za 6àn hǎa á sǐi vá a yi, se 6ànsò fó a wó mí yilera yi. ²⁹ Ká mu lé ũ nín-tǐánǐ yère wee dé fo mu bè-kohó wéró yi, à ũ còkon le lèe día. Mu sǐaaní à ũ sǎnía bǐo 6úí yí keñ bǐn, á po bǐo hǎ pii sú à 6a lèera dó le Dofníní dǎhǔ na máa hí lùe yi. ³⁰ Ká mu lé ũ nín-tǐánǐ níi wee dé fo mu bè-kohó wéró yi, à ũ kúii le lèe día. Mu sǐaaní à ũ sǎnía bǐo 6úí yí keñ bǐn á po bǐo hǎ pii sú á fo ò zoráa le Dofníní dǎhǔ na máa hí lùe yi.

O 6úí yí ðǐndǐn ja mín hǎa
(Matiye 19.7-9; Maaki 10.11-12; Luki 16.18)

³¹ «Mu túara: «Yĩa le mí ì ja mín hǎa, á 6ànsò ko ò o wé mu yaamu fáaró vǔahǔ à na a yi.»‡ ³² Ká ñén màhǎ wee bío mu na mia: Báa na día mín hǎa, à 6àn hǎa mu jǎn yí fó báa, ká a wà vaá yan bá-veere, se lé 6àn báa mu dó a ho bá-fénló yi. A yĩa mún fó a hǎa na 6àn báa día wo á yan, wón mún lé o hǎ-fé.

Mi wé yí báa bǐo hùúu

³³ «Mi mún jǎ à 6a bía nǎn wàn 6úaawa yi: «Bío fo báa le Dónbeenǐ yahó le fo ò wé à ũ yí khíní yi. Wé mu.»§ ³⁴ Ká ñén màhǎ wee bío mu na mia: Mi yí báa hùúu. Mi yí báa lè ho wáayi, lé bǐo á bǐn lé le *Dónbeenǐ béenǐ lùe. ³⁵ Mi yí báa lè ho tá, lé bǐo á hón lé le Dónbeenǐ zení bèenii. Mi yí báa lè ho Zeruzalεemu, lé bǐo á hón lé 6a bá-zàwa béε lóhó. ³⁶ Yáá mún pá yí báa lè ũ jǔhǔ, lé bǐo le jún-vǎnǐ dà-kéní mí dòn 6àn cemu lè le 6àn bímú á fo yí dà máa wé. ³⁷ Mi wé le ũuu, à mi ðǐn bǔn wán. Ká mi le 6ueé, à mi ðǐn bǔn wán. Ká bǐo mi wee bǐnǐ báa à bè mu wán bǔn wee lé o *Satǎni yi.

Mi wé yí ðǐ yúaa mín wán
(Luki 6.29-30)

³⁸ «Mi jǎ à 6a bía: «Ká yĩa fia mí ninza yère á 6a mún ñ fio 6ànsò yère. Yĩa kéra mí ninza jǎn-kéza á 6a mún kén 6ànsò jǎn-kéza.»* ³⁹ Ká ñén màhǎ wee bío na mia le ká a ñi-sǔmúí wí ò o wé mu bè-kora làa mia, à mi día le o wé. Hen ká a 6úí dó ũ nín-tǐánǐ sáahó yi, ũ jǎ mu yi ká ũ yèrémá hǎa so dá a yi. ⁴⁰ Hen ká a 6úí le mí ì cítí làa fo á à féráa ũ báká, ũ bè ũ kán6un ho wán na a yi. ⁴¹ Ká ho pánká ton-sá 6úí kǐkǎa foñ le ũ sè bǐo 6úí à varákaráa ho kilomεeterè dà-kéní, à ũ sè mu à varákaráa hǎ kilomεeterewa bǐo jǎn làa wo. ⁴² Yĩa flora bǐo ũ cǐn, à ũ na mu wo yi. Yĩa le mí ì ke bǐo ũ cǐn à ũ yí pǐ.

Mi wé warí mi zúkúsa
(Luki 6.27-28, 32-36)

† 5:27 Mi loñ Léró vǔahǔ (Exode) 20.14; Lándá zéeníló (Deutéronome) vǔahǔ 5.18 ‡ 5:31 Mi loñ Lándá zéeníló vǔahǔ (Deutéronome) 24.1 § 5:33 Mi loñ Levii nùwǎ vǔahǔ (Lévitique) 19.12; Míló vǔahǔ (Nombres) 20.3; Lándá zéeníló vǔahǔ (Deutéronome) 23.22-24 * 5:38 Mi loñ Léró vǔahǔ (Exode) 21.24; Levii nùwǎ vǔahǔ (Lévitique) 24.20; Lándá zéeníló vǔahǔ (Deutéronome) 19.21

⁴³ «Mi já à 6a bía: «Fo ko à ù wań mí ninza ká ù jin ù zúkúso.» ⁴⁴ Εε ká ínén wón wee bío mu na mia: Mi wań mi zúkúsa. Mi wé fio na bía wee beé mi lò yi, ⁴⁵ lé bún á à zéení le mi lé mǐn Maá na wi ho wáayi zàwa. Orén lé yía wee wé à le wii hà 6a nǐ-sǔmáa lè 6a nǐ-tentewà wán. O wee wé à ho vlohó tè bía téréna làa bía yí téréna cǎn. ⁴⁶ Ká bía wa mia lé bán mí dòn á mi wa, á mi wee leéka le mi so pá à bǐnǐ ì yí cǔnú mu mǎn le? Hàrí 6a *lànpo féwá wee wé ká síi. ⁴⁷ Ká mǐn zàwa lè mǐn hínni lé bán mí dòn mi wee tènǐ yi, se mi so pá yú bío wó lé? Hàrí bía yí zǔ le Dónbeenǐ wee wé ká síi. ⁴⁸ Mi wé 6a nùpua na jii tun làa bío á mǐn Maá na wi ho wáayi tentemu jii tunnáa bío síi.»

6

O Yeesu kàránlò na ó o nǎn mu hǎmu wéró dǎnǐ yi

¹ «Héyǐi! Hen ká mi wé le mi ì wé bío le Dónbeenǐ làndá bò, à mi yí wé mu le 6a nùpua mi. Ká mi wó mu 6a mǎn, á mi máa yí cǔnú mǐn Maá na wi ho wáayi cǎn. ² Hen ká fo wé le fo ò hǎ mu bío lè 6a nǐ-khenia, à ù yí yényení mu le 6a nùpua jí làa bío 6a nǐ-khàwa wee wéráa mu ho kàránlò zǐnǐ lè hǎ bonfúaa yi bío síi. Ba wee wé mu à cà lè le yèni. Le ì mǐ ho tǔiá na mia: Bǎnsowa so yú mí cǔnú vó. ³ Εε ká ùnén, fo wé le fo o hǎ mu bío lè 6a nǐ-khenia, à ù yí le hàrí mǐn bǎnlo binbirǐ à zǔn dèe búí mu yi. ⁴ Le mu hǎmu mu à wé bío na sǎnkaa wó. A mǐn Maá na wee mi mu bío na sǎnkaa á à na mu cǔnú foñ.

O Yeesu kàránlò na ó o nǎn ho floró lè le jii líró dǎnǐ yi (Luki 11.2-4)

⁵ «Hen ká mi wé wee fio, à mi yí wé lè 6a nǐ-khàwa bío síi. Bán wee wé dǐn ho kàránlò zǐnǐ làa hen na hǎ wǎna fò mǐn yi à wéráa mí floró, bèra a na à 6a nùpua búenbúen wé mi 6a. Le ì mǐ ho tǔiá na mia: Ba yú mí cǔnú vó. ⁶ Εε ká ùnén wé le fo o fio, à ù yòo zo ù zǐi à pe ho zǔajii, à ù fio mǐn Maá Dónbeenǐ yi. Le làa fo páanía zoó wi bǐn. A lerén na zǔ bío fo zoó wee wé á à na mu cǔnú foñ.

⁷ «Hen ká mi wé wee fio, à mi yí dǐn la hǎ minka bíonǐ yi làa bío á bía yí zǔ le Dónbeenǐ wee wéráa mu. Ba wee leéka le ká mí yí bía cèrèe á le Dónbeenǐ máa jí mí cǎn. ⁸ Mi yí wé bío 6a wee wé bǎn síi, lé bío á mǐn Maá Dónbeenǐ á fèra zǔ bío mi màkóo wi yi vó, ká mi dǐn yí flora.

⁹ «Mi wé wee fio, à mi fio ká síi:
Wàn Maá na wi ho wáayi,
wé à 6a nùpua zǔn le fo lé le Dónbeenǐ na bǎn síi mía.

¹⁰ Dí ù béeñǐ hǎ lùà búenbúen yi.
Le ù síi bío wé ho tá wán làa bío mu wee wéráa ho wáayi bío síi.

¹¹ Hǎ wèn lè mu bè-dǐnii na ko làa wèn ho zuia.

¹² Sén wa bè-kora día, làa bío á warén mún wee tà sén día à na bía wó khon làa wèn yi.

¹³ Pa wèn bío wee khà wèn dé mu bè-kohó wéró yi bío yi. Kǎnǐ wèn o *Satǎni níi yi.

[Le béeñǐ, lè ho dànló, lè ho cùkú bío sǎ foñ fèe. *Amiina.]

¹⁴ «Ká bía wó khon làa mia bío á mi wee tà sén día, á mǐn Maá na wi ho wáayi mún wé è sén mi bè-kora á à día. ¹⁵ Ká mi yí máa tà sén día na 6a yi, á mǐn Maá na wi ho wáayi mún máa wé è sén mi bè-kora máa día.

¹⁶ «Hen ká mi wé lù mi jǐnǐ, à mi yí sè mi yara làa bío á 6a nǐ-khàwa wee wé wéráa mu. Ba wee wé sè mí yara à 6a nùpua búenbúen zǔn le 6a lù mí jǐnǐ. Le ì mǐ ho tǔiá na mia: Ba yú mí cǔnú vó. ¹⁷ Εε ká ùnén wé le fo ò lí ù jii à ù sèe ù yahó, à wíoka ù jǐhǐ sese, ¹⁸ bèra a na à 6a nùpua yí zǔn le fo lù ù jii. Mǐn Maá Dónbeenǐ mí dòn na wi le lùe na sǎnkaa yi á mǎn bío fo sǎnkaa wó. Orén lé yía á à na ho cǔnú foñ.»

Ho nǎfòró binbirǐ bío (Luki 12.33-36)

¹⁹ «Mi yí sá ho nàfòró ká lè miten ho òmíyá yi. Ba sūnḡowa lè 6a làkàbúaaawa wi bín á à yáa ho. Ba kònlowà wee wé háaka há wonna ká 6a zoo ḡuaa ho. ²⁰ Ho wáayi lé bín á mi sá ho nàfòró binbirí bàrá yi à ká lè miten. Bín á sūnḡowa tàá làkàbúaaawa máa yí ho máa yáa. Kònlowà mún yí dà máa yòó háa woohú bín á máa ḡuaa bío. ²¹ Mu bon, hen na á ù nàfòró wi yi lé bín á ù sīi búenbúen á à dé yi.

²² «O nùpue yíó lé o sánia fíntání. Ká ù yíó se, á ù sánia búenbúen á à keń mu khoomu yi. ²³ Ká ù yíó yi se, á ù sánia búenbúen á à keń le túbírí yi. Hen ká mu khoomu na wi foń hía yèrémáa wó le túbírí, à ù loń bío le túbírí mu á à keńnáa cícíci.»

(Luki 16.13)

²⁴ «Nii woon yí dà máa sá máa na ḡúnása nùwá ḡun yi. O ò ḡin o ñi-kení ká a wań yía so. O wé è ḡí o ñi-kení bíoni, ká yía so ó o máa kònbí. Mi yí dà máa sá máa na le Dónbeení yi ká mi mún pá henía le wárí càró bío.»

Mi dé mi sía le Dónbeení yi

(Luki 12.22-31)

²⁵ «Lé bűn nɔn á í wee bíoráa bío ká á à na mia: Mi wé yí yáa mi yilera mi mukānī bío yi, le mi ì yí mu bè-dínii lè mu bè-ḡunii wen, tàá mi sánia bío yi, le mi ì yí há sī-zínia wen á à zī. Le mukānī bío po mu bè-dínii, á há sánia bío po há sī-zínia, mu so yí bon le? ²⁶ Mi loń 6a ḡínzàwa. Ba yí máa dĩ bío á mún yí máa lá dĩnló. Ba náa mía, ká mìn Maá na wi ho wáayi màhá pá wee dĩníní 6a. A minén so bío ḡúhú yí wi yí po 6a ḡínzàwa le? ²⁷ Minén tíaḡú á yía dà mí mukānī wizooní á à dé wán cínú mí yilera yáaró bío yi so wi le?

²⁸ «Á mi yilera yáaró há sī-zínia bío yi so ḡúhú wi le? Mi loń le pūíílè. Le yí máa sá dèe, á mún yí máa tí sía. ²⁹ Le í bío mu na mia: Hàrí o *Salomɔn lè mí cùkú búenbúen ká wón pá yí zā sía na se yú lerén búí yi. ³⁰ Ká le Dónbeení wee donkhueé le ḡíní ká sīi, dĩo wé keń ho zuia ká ho yíró à 6a cǐ le, à sònkú minén á le è wé kaka máa zíní. Mi siadéro le Dónbeení yi bèntín fòora.

³¹ «Àwa, á mi wé yí yáa mi yilera à dĩn bío le lée webio mi ì dí tàá lée webio mi ì ḡu, tàá le mi ì yí há sía wen á à zī. ³² Mu bon, bíá yí zū le Dónbeení búenbúen wee dĩn cà bűn féee, ká minén mìn Maá na wi ho wáayi wón zū bío ko làa mia. ³³ Mi le mi yara sí le Dónbeení béení bío làa bío téréna le cón, á bío ká búenbúen á le Dónbeení á à na mia. ³⁴ Mi cén yí yáa mi hácirí ho yíró bío yi. Lé ho yíró bío wi lè mi wòḡú. Há wizooní lè mí dà-kení kení bè-wénia á à kǎna há.»

7

Mi wé yí cítí nùpue à síiní ḡúhú

(Luki 6.37-38, 41-42)

¹ «Mi wé yí cítí nùpue à síiní ḡúhú, á le Dónbeení mún máa cítíi mia á máa síinía ḡúná. ² Lé bío á bío mi wee síiní lè 6a nùpua ḡúná, lé bűn bən síi le Dónbeení khii síinínáa mi ḡúná. Le wíló dèe na á mi wee mənzá lè mu bío, lé dén bən síi á le Dónbeení á à mənzá lè mí bío. ³ Le zóore na wi ù yère yi á fo yí zū bío, à le zàn-dèe na wi mi ninza yère yi á fo màhá mɔn wee zéení. ⁴ Fo dà à wé kaka à bío le mi ninza díá le ù lén le zàn-dèe na wi o yère yi, ká le zóore na wi únén yère yi á fo yí zū bío le? ⁵ Yí mɔn á úten na le! Le zóore na wi ù yère yi lé dĩo á ù ko à ù lén vé, á ù yíó màhá à mi wéréwéré á à dàń ñ lénnáa le zàn-dèe na wi mi ninza yère yi.

⁶ «Mi yí lá mu bío na bío sá le Dónbeení yi à na 6a booní yi. Nún-sí, á 6a dà à yèrémá à cūaaka mia. Mi mún yí kúia ho lóro na yàwá here 6a nònbúeení tá le 6a yonka.»

Mi wé cà mu bío le Dónbeení cón

(Luki 11.9-13)

⁷ «Mi wé fio le Dónbeenĩ cǎn, á le è hã mia. Mi wé cànka mu bïo le Dónbeenĩ cǎn, á mi ì yí. Mi wé búanbúa ho woohũ á le è hén ho mi ì zo. ⁸ Lé bïo á yïa wee fio á le è hã, yïa wee cà bïo le cǎn, ó ò yí mu, yïa wee búanbúa ho woohũ á le è hén ho ó ò zo.

⁹ «Minén t̄lahũ ó o búí za flora ho búurú o cǎn, ó o so ò na huee wo yi le? ¹⁰ Tàá ká a flora a ceza o cǎn ó o so na háa wo yi? ¹¹ Awa, á bïo minén na yí seka á zũ bïo se naló mi zàwa yi, à sǎnkú m̄n Maá na wi ho wáyí á à wé kaka máa nanáa mu bè-tentewà bïa wee fio mu o cǎn yi?

¹² «Bïo mi wi à ba n̄i-vio wé na mia búenbúen à mi mún wé mu bàn síi na ba yi. Bún lé bïo ó o M̄oyiize làndá là le *Dónbeenĩ j̄i-cúa f̄erowà zéenia.»

*Mi bánbá à mi cà le mukānĩ na máa vé
(Luki 13.24)*

¹³ «Mi zo là ho zũaj̄ii na finía. Lé bïo á hĩa búaa w̄ohũ bèró sí, ká ba n̄upua na màhá wee bè ho á à hí mu húmú binbirĩ. Bïa wee bè ho á boo. ¹⁴ Ho zũaj̄ii na finía hón w̄ohũ bèró do, ká bïa màhá wee bè ho á à yí le mukānĩ binbirĩ na máa vé. Bïa wee bè ho á yí tà yí boo sese.»

*Ba j̄i-cúa f̄erowà na bïo yí bon wee zũn kaka?
(Luki 6.43-44)*

¹⁵ «Bïa le mí lé le *Dónbeenĩ j̄i-cúa f̄erowà ká mu yí bon, á mi pa miten bïo yi. Ba wee wayí miten lòn pia bïo síi, ká ba yiwa yí se lòn dakhínkh̄inwa. ¹⁶ Mi ì zũn ba bïo ba wárá yi. Nia máa wé khé kíkahó wán. A lunkúnsòró mún máa wé fáa bódíohó wán. ¹⁷ Le v̄ind̄̄e na se wee wé ha hã bia na se. A le v̄ind̄̄e na yí se wee wé ha hã bia na yí se. ¹⁸ Le v̄ind̄̄e na se máa wé ha bia na yí se, á le v̄ind̄̄e na yí se máa we ha bia na se. ¹⁹ V̄ind̄̄e lée v̄ind̄̄e na yí máa ha hã bia na se, dén ñ kúii á à sía à kúee mín wán á à c̄íi. ²⁰ Lé ká síi á mi ì zũnnáa bïa le mí lé ba j̄i-cúa f̄erowà à ba yí n̄on ba, hã wárá na ba wee wé yi.»

(Luki 13.25-27)

²¹ «Bïa búenbúen na wee ve mi le «Núhũso! Núhũso!» yín̄on bïa khii keñ le Dónbeenĩ béenĩ yi. Bïa wee wé wán Maá na wi ho wáyí síi bïo lé bán khii keñ mu yi. ²² Le cítii f̄i n̄onzoñ, á n̄upua c̄er̄̄e á à bío ò na mi: «Núhũso, wa buera le Dónbeenĩ bíonĩ, á n̄on ba c̄ináwa léra ba n̄upua yi, á wó mu yéréké bïowa c̄er̄̄e là ũ yèni.» ²³ A ì wãa à bío ò na ba yi: I yí zũ mia hùúu. Mi vá lé ì n̄is̄ání, bè-kora wérowà yén.»

*Hã z̄inĩ bïo j̄un wahiire
(Luki 6.47-49)*

²⁴ «Àwa. N̄upue lée n̄upue na wee jí ì bíonĩ à bè hã yi wón bànso bïo bonmín làa n̄upue na hácírí wi, á son mí z̄ii ho búaaahó wán. ²⁵ Ho v̄iohó bueé tò, á hã b̄onnáa sú cáa, á ho pinpiró và là mí p̄anká le z̄ii mu wán à le yí tò, lé bïo le j̄uhũ f̄ará ho búaaahó wán. ²⁶ Ká n̄upue lée n̄upue na wee jí ì bíonĩ, ò o yí máa bè hã yi, wón bànso bïo bonmín là a n̄upue na lé o b̄n̄bú, á son mí z̄ii le h̄n̄lè wán. ²⁷ Ho v̄iohó bueé tò, á hã b̄onnáa sú cáa, á ho pinpiró và là mí p̄anká le z̄ii mu wán, á le tò p̄upè.»

²⁸ Bïo ó o Yeesu bía vó, á ba z̄aamáa wó coon làa s̄ob̄é bïo ó o wee k̄arán là ba n̄upua bïo yi. ²⁹ Lé bïo ó o yí k̄áranna ba n̄upua là ho *làndá bïo zéenílowa bïo síi. Orén wó mu là ho p̄anká na le Dónbeenĩ n̄on wo yi.

8

*O Yeesu w̄éra a b̄ueré búí
(Maaki 1.40-45; Luki 5.12-16)*

¹ O Yeesu yòó ló le búee wán lion, á ba z̄aamá-kúii bò a yi. ² O o *b̄ueré búí vá bueé bó a yi, á líí f̄ará mí n̄onkój̄úná wán o yahó, ò o bía: «Núhũso, fo dà à w̄é mi ká fo tà.» ³ O o Yeesu líí bò mi níi o wán ò o bía n̄on wo yi: «Ì tà mu, wãa wa.» Mí lahó yi, ó o n̄ii d̄éniá

wan. ⁴ Bún món ó o Yeesu bía n̄n wo yi: «Bìo wó foñ á ù yí bío le nùpue jí. Ká ù màhã vaa zéeni úten lè le *Dónbeenĩ yankaro. A ù mún wé mu hãmu bìo na ó o *M̄oyiize bò le 6a wé wé mu d̄nĩ yi, à 6a búenbúen z̄rĩ ká ù wan b̄io bon.»

O Yeesu wéera 6a dásíwá jùhũso ton-sá
(Luki 7.1-10)

⁵ B̄io ó o Yeesu vaá wee zo ho *Kap̄eyayuumu lóhó yi, á ho Oroomu dásíwá jùhũso búii vá buée b̄ó a yi, á flora a le o séeni mí. ⁶ O bía: «Núhũso, í ton-sá dũmaná le z̄ii yi. O lé o m̄umúa, á lò wee be d̄akhĩna.» ⁷ O o Yeesu bía n̄n wo yi: «Í buée wé wo.» ⁸ A 6a dásíwá jùhũso bía n̄n wo yi: «Núhũso, ù buenl̄ó í z̄ii lée bìo na á ù yí koráa. Na le j̄ii mí d̄on, á ù ton-sá pá à wa. ⁹ Inén í beere j̄unása wi á ù wee bè b̄ioní yi. A inén mún wi 6a búii jùhũ wán, á bán mún wee jí í c̄n. I le ȳia va hen à wón va b̄in. I le o búii buen ò o d̄eni buen. I le í ton-sá wé bìo na, ò o d̄eni wé mu mí lahó yi.»

¹⁰ B̄io ó o Yeesu j̄á h̄n b̄ioní so, ó o wó coon, ò o bía n̄n bía bò a yi: «Le í mí ho t̄iá na mia: O *Isirayele n̄pomu búenbúen yi á ù d̄in yí f̄o mín làa nùpue na s̄id̄eró m̄i yú ȳia ká yi. ¹¹ Nùpua c̄r̄e kh̄ii lé lè le wii h̄eni lè le t̄eni, á buée keeni ká 6a à dí ho s̄nú le *Dónbeenĩ béeni d̄iní là a *Abarahaamu, là a *Izaaki, là a *Zakoobu. ¹² Ká b̄ia lá ko à 6a n̄in keeni le Dónbeenĩ béeni yi, bán 6a à j̄a lée kuia ho kh̄uhũ le t̄ib̄irí yi, á 6a lée wá á yiwa à vá b̄in.»

¹³ Bún món ó o Yeesu wáa bía n̄n 6a dásíwá jùhũso yi: «Lén kh̄í6o, bìo fo flora á à wé, le bìo fo dó ù s̄i m̄i.» Lé h̄on p̄n-k̄ení so yi, á 6a dásíwá jùhũso ton-sá á wan yi.

O Piere b̄an hio h̄aa lè 6a v̄anv̄arowà búii wéeró b̄io
(Maaki 1.29-34; Luki 4.38-41)

¹⁴ O Yeesu van o Piere z̄ii. O vaá yú a Piere mu b̄an hio h̄aa le d̄amu d̄e yi à le t̄eni wee z̄é wo. ¹⁵ O o Yeesu buan o n̄ii yi á le t̄eni kh̄ina. O o h̄aa mu d̄eniá h̄in̄on n̄n ho d̄inl̄ó wo yi. ¹⁶ Ho tá yuuní, á 6a buan 6a nùpua c̄r̄e na 6a c̄náwa wi yi á buararáa o Yeesu c̄n, ó o wee bío à j̄a 6a c̄náwa lén 6a yi. O mún wéera 6a v̄anv̄arowà búenbúen na 6a buan buararáa o c̄n. ¹⁷ O wó mu bèra a na à le *Dónbeenĩ j̄i-cúa f̄ero *Ezayii bìo na ó o bía à wé: «O lá wa lònbee. O fó wa v̄amú bò mí wán.»*

Ba nùpua n̄wã j̄un búii na wi 6a bè là a Yeesu b̄io
(Luki 9.57-62)

¹⁸ O Yeesu m̄on 6a z̄amáa na k̄inía wo yi, ó o n̄n le j̄ii mí n̄i-kenínia yi le 6a le mí kh̄i lè ho v̄i-beeni m̄on. ¹⁹ A ho làndá bìo zéeni lo búii buée b̄ó a yi, á bía n̄n wo yi: «N̄i-kar̄anlo, í ù bè foñ á à varáa h̄a l̄ua búenbúen na á ù wee va yi.» ²⁰ O o Yeesu bía n̄n wo yi: «Ba cawanwà yú h̄a k̄ana wee zo. A 6a j̄inzàwa mún yú mí lenna. Ká a *Nùpue Za wón màhã yí yú ho lahó na ó o dà à v̄in yi.» ²¹ O o n̄i-kenínia n̄i-k̄ení búii bía n̄n wo yi: «Í ù bè foñ. Ká ù màhã día le í vaa n̄u wán maá vé.» ²² O o Yeesu bía n̄n wo yi: «Día le 6a n̄i-hía à n̄u mí n̄i-hía, ká ùnén buee bè m̄i.»

O Yeesu d̄nía ho pinpi-beeni
(Maaki 4.35-41; Luki 8.22-25)

²³ O Yeesu yòó zon ho woohũ lè mí n̄i-kenínia á 6a wà. ²⁴ Cúa-yen à ho pinpi-beeni wee v̄a ho v̄i-beeni wán á wee ȳanbónka mu j̄umu kúee ho woohũ yi fúaa ho wi ho lí. Mu wee wé ká a Yeesu dũma. ²⁵ O o n̄i-kenínia vá buée b̄ó a yi, á s̄inía wo, à 6a bía n̄n wo yi: «Núhũso, wa à hí. K̄aní wen.» ²⁶ O o Yeesu bía n̄n 6a yi: «Lée webio n̄n á mi z̄ananáa? M̄i s̄ia d̄eró m̄i b̄ent̄in f̄ora.»

O o wáa líi h̄in̄on, á yòó n̄amaka a ho pinpiró lè mu j̄umu na wee ȳanbónka yi, á mu wó t̄ét̄é. ²⁷ Ba búenbúen á mu wó coon, á 6a wee bío mín yi: «Páa! O nùpue mu lé o ȳen s̄i ká? H̄arí ho pinpiró lè mu j̄umu ó o b̄iaráa, á mu pá bò a b̄ioní yi.»

* 8:17 Mi loĩ Ezayii v̄uahũ 53.4

Ba nùpua nùwã ñun cínáwa ña lénló bïo
(Maaki 5.1-20; Luki 8.26-39)

²⁸ Bïo ó o Yeesu khii dñn ho Kadaraa kãhũ yi, á nùpua nùwã ñun búí ló 6a ñi-hía nùuníi wee sí a yahó. Ba nùpua mu 6a cínáwa wi yi á 6a záníi wi fúaa ñi woon yí máa khà miten à lá ho wãhũ mu. ²⁹ Bïo 6a mən o Yeesu á 6a wee bío kà pónpón: «Dónbeení Za, lée webio fo lon làa wən. Fo 6uara wà 6ueé beé wa lò ká mu pãahũ ñin yí dñn le?»

³⁰ Mu wee wé à nònɓùε-6oohũ búí khèra vaá wee dí. ³¹ A 6a cínáwa mu yankaa o Yeesu kà sii: «Hen ká ũ wi ũ ña wən, ũ wãa bío le wa vaa zo ho nònɓùε-6oohũ na ká yi.» ³² O o Yeesu le 6a vaa zo. A 6a cínáwa mu ló 6a nùpua nùwã ñun mu yi á vaá zon 6a nònɓùεñí yi. A 6a búenbúen yóó lùwa le 6úee wán á kùenkaa líi zon ho vū-beení yi á húrun.

³³ A bïa lá wee pa 6a á lùwá lion ho lóhó, á líi lá bïo wó búenbúen á fεera, sǝnkú bïo wó 6a nùpua nùwã ñun na 6a cínáwa lá wi yi. ³⁴ A ho lóhó nùpua búenbúen ló wà lée sí a Yeesu yahó. Bïo 6a lée yú a, á 6a yanka wo le o sáberé ò o lé mín kãhũ yi à lén.

9

O Yeesu wéera a ñii búii na sǝntia húrun
(Maaki 2.1-12; Luki 5.17-26)

¹ O Yeesu yóó zon ho woohũ á yèrémáa kãa ho vū-beení á khú mí lóhó.* ² A 6a 6uan o mùamúá búí lè mí dǝmu dèε á buararáa o cǝn. Bïo ó o Yeesu mən bïo 6a dóráa mí sía wo yi, ó o bía nən o ñii mu yi: «Wàn bǝnlo, hení ũ síi, ũ bè-kora séra día.» ³ A ho *lándá bïo zéenílowa nùwã yən búíi wee bío mín yi: «O ñii na ká wee màní miten lè le Dónbeení.» ⁴ O o Yeesu zūna 6a yilera ó o bía nən 6a yi: «Lée webio nən á hã yile-kora wiráa mia. ⁵ Lé mu yén bioró wayi? Lé à bío le o bè-kora séra día lée, tàá lé à bío le o híní varáka? ⁶ Ká í mǝhá wi mi zūn le o *Nùpue Za yú ho pánká ho tá wán à sénnáa mu bè-kora día.» O o wãa bía bïo kà nən o mùamúá yi: «Lii híní, lá ũ dǝmu dèε à ũ khí6o.» ⁷ O o ñii mu hínən yóó ñin, á wà van mí zii. ⁸ Bïo 6a zǝamáa mən mu, á 6a zána, á wee khòoní le Dónbeení ho pánká na kà 6àn síi na le nən 6a nùpua yi bïo yi.

O Yeesu von o Matiye le o bè mi yi
(Maaki 2.13-17; Luki 5.27-32)

⁹ Būn mǝn ó o Yeesu ló hǝn lahó so yi wà. Bïo ó o wee khii, ó o mən o ñii búii na 6a le Matiye ká a kará mí tonló lahó yi, á wee fé ho lànɓó. O o bía nən wo yi: «Híní bè mi.» O o Matiye líi hínən bò a yi.

¹⁰ O Matiye von o Yeesu lè ho ñinló mí zii. Ho *lànɓó féwá lè 6a ñi-kora cèrèε wi ho ñinló mu ñiníi là a Yeesu lè mí ñi-kenínia. ¹¹ Bïo 6a *Farizíεwa mən mu ká, á 6a bía nən o ñi-kenínia yi: «Lée webio nən á mi ñi-kàránlo wee dí lè ho lànɓó féwá lè 6a ñi-kora na ká?» ¹² O o Yeesu ñá bïo 6a bía, ó o bía nən 6a yi: «Héyii! Minén! Nùpua na lò hereka so wee wé cà tñi 6ànso ñáni le? Bùéé. Ba vǝnvarowà lé bía wee wé cà a ñáni. ¹³ Mi lén vaa kàrán le Dónbeení bíoní na ká à zūn kúará: «Bïo á í mǝkóo wi yi lé le yi na se. Ká 6a bà-kúio na 6a wee wé lè mu hǝmu á í pǝ bïo.»† Mi zūn mu sese. Inén yí 6uara bía wee leéka le mí téréna bïo yi dé. Bïa zū le mí lé 6a bè-kora wérowà lé bía á í 6uara bïo yi.»

O Yeesu bía hã ñini lǝró bïo
(Maaki 2.18-22; Luki 5.33-39)

¹⁴ O Zǝn Batiisi ñi-kenínia vá 6ueé 6ó a Yeesu yi à 6a wee tùa wo yi: «Lée webio nən á warén lè 6a *Farizíεwa wee lí wa ñini túntún, ũnén ñi-kenínia yí máa lí mí ñini?» ¹⁵ O o Yeesu bía nən 6a yi: «Mi wee leéka le bía 6a von mu yaamu sǝnú ñiníi yara so dà à sè ká a hǝ-fia 6àn báa làa ba páanía wi le? Būn yí dà máa wé. εε ká pãahũ búí khii dǝ, ó o

* **9:1** O Yeesu 6àn lóhó na ó o Matiye bía bío hen lé ho Kapεenayuumu. Mi loní Matiye vūahũ 4.13 † **9:13** Mi loní Ozee vūahũ 6.6

há-fla bân báa ba à lén ba t̄ahũ, b̄n ká ba màhá wé è lí mí j̄iní. ¹⁶ Nùpue máa lá nín-ké-finle bío búí máa la làa báká k̄inle. Lé bío ká a wó mu, á le nín-ké-finle á a wíoka a lèe ho. ¹⁷ Làa b̄n síi, nùpue máa wé kúee *d̄iv̄én fl̄a s̄m̄àni-k̄ia yi. Lé bío ká a kúaa ho b̄n, ká ho h̄ia wee za, á h̄a à nàma, á ho d̄iv̄én á à kúia, á h̄a s̄m̄àniwa mún n̄ yáa. Ho d̄iv̄én fl̄a ba wé kúee h̄a s̄m̄àni-fl̄a yi. Ká mu wó kà, á mu búenbúen á à wé se.»

*Ba zúifùwa ya-dí h̄nló
là a h̄aa búí w̄ééró bío
(Maaki 5.21-43; Luki 8.40-56)*

¹⁸ P̄ahũ na ó o Yeesu wee bío lè ba nùpua yi, à b̄n ba *zúifùwa ya-dí búí bueé d̄n, á bueé líí búrá a tá ò o b̄ia: «Í h̄nló h̄urun yí míana, ká ũ màhá buen buee bè ũ níi o wán o ò v̄ee.» ¹⁹ O o Yeesu lè mí n̄i-ken̄inia h̄n̄n b̄o làa wo. ²⁰ Hón p̄ahũ so yi, à b̄n ò o h̄aa búí wee mi mí s̄ééró f̄ééé á d̄n h̄a l̄ulúio p̄irú j̄un à ho máa fl̄i, á vá bueé b̄o a yi, á zoó t̄aa o dà-z̄in̄ii j̄i-k̄ání yi là a m̄n. ²¹ O wee bío bío ká mí yi: «Hen ká í dàrna t̄aa o dà-z̄in̄ii yi mí d̄n, á í wa.» ²² Bío ó o Yeesu ȳèr̄em̄aa kh̄ii m̄n wo, ó o b̄ia: «Wàn h̄nló, yí z̄n d̄e. Bío fo dó ũ síi m̄i, lé b̄n w̄éera fo.» O o h̄aa mu d̄en̄ia wan mí lahó yi.

²³ Bío ó o Yeesu w̄aa vaá d̄n ba zúifùwa ya-dí z̄i, ó o w̄aa m̄n ba s̄i-búawá à ba wíokaa mít̄en vó o n̄i-hío n̄uló bío yi, lè ba z̄am̄aa na wee wá ká ba a zúnzúrá. ²⁴ O o b̄ia: «Mí lé lè ho kh̄uhũ. O h̄nzo-za mu yí h̄urun, o lée ȳia na d̄ma.» A ba wee yáa mí j̄iní yi na a yi. ²⁵ Bío ba z̄am̄aa ló vó, ó o Yeesu yòó zon le z̄i yi, á zoó fù o h̄nzo-za níi yi, ó o líí h̄n̄n, ²⁶ á mu j̄a ho k̄hũ búenbúen yi.

Ba muiiwà là a n̄i na o c̄ná wi yi w̄ééró bío

²⁷ B̄n m̄n ó o Yeesu ló b̄n wà. Bío ó o wee kh̄í, á muiiwà n̄w̄a j̄un búí b̄o a yi ká ba a w̄amaka: «*Daviide Za, màk̄arí w̄en.» ²⁸ Bío ó o Yeesu vaá d̄n le z̄i, á ba muiiwà mu bueé b̄o a yi, ó o t̄ara ba yi: «Mí l̄aa mu yi le í dà wee w̄é mia le?» A ba le: «Ūuu, N̄uh̄so, fo dà mu.» ²⁹ O o Yeesu w̄aa d̄n ba ȳio, ò o b̄ia: «Le mu wé làa bío mí l̄ar̄aa mu yi.» ³⁰ A ba ȳio d̄en̄ia wee mi. O o Yeesu hen̄ia bío ká n̄n ba yi: «H̄yà, nùpue yí ko ò o jí bío wó mia kà.» ³¹ Ká bío ba wà, á ba wee bío o Yeesu bío ho k̄hũ búenbúen yi.

³² P̄ahũ na á bán wee lén yi, à b̄n ba buan o n̄i búí buarar̄aa o Yeesu c̄n, c̄ná búí wi o yi, ó o yí dà máa bío. ³³ O o Yeesu n̄n o c̄ná mu l̄era, ó o n̄i j̄ii d̄en̄ia fá á wee bío. A ba z̄am̄aa wó coon mu bío yi, á ba wee bío: «War̄én *Isiraȳele n̄pomu yi á wa d̄in̄ yí m̄n bío ká b̄n síi huúu.» ³⁴ Ká ba *Fariz̄īewa bán b̄en wee bío: «Mu lé ba c̄náwa j̄uh̄so lé ȳia wee na ho dànló wo yi ò o j̄a lè ba c̄náwa lén b̄ia ba wi yi.»

Ba z̄am̄aa màk̄arí buan o Yeesu yi

³⁵ O Yeesu wee h̄é lé h̄a ló-beera lè h̄a ló-z̄awa yi, á wee k̄arán ba nùpua ba *zúifùwa k̄aránló z̄in̄i yi. O wee bue le *Dónbeen̄i b̄en̄i b̄in-tente, ká a w̄é mu v̄amú lè mí síiwà búenbúen na tò ba nùpua. ³⁶ Ba z̄am̄aa na ó o wee mi á màk̄arí buan wo yi. Lé bío ó o m̄n à ba san, á yilera lùnkaa. Ba ka lòn pia na paro mía. ³⁷ O o w̄aa b̄ia n̄n mí n̄i-ken̄inia yi: «Ho d̄in̄ló bon d̄in̄ c̄èr̄é, ká ho l̄arowà lé b̄ia yí boo. ³⁸ Awa. A mí fio o m̄hũ b̄anso yi le o wíoka na ba ton-sáwá le ba lá ho.»

10

*O Yeesu tonkarowà p̄irú j̄un ȳenn̄aa
(Maaki 3.13-19; Luki 6.12-16)*

¹ O Yeesu hueekaa mí n̄i-ken̄inia p̄irú j̄un á n̄n ho dànló ba yi à ba wé j̄a lè ba c̄náwa lén b̄ia ba wi yi à mún w̄é lè mu v̄amú lè mí síiwà búenbúen. ² H̄ia ká lé o tonkarowà p̄irú j̄un ȳenn̄aa: O n̄n-yání tonkaro lé o Sim̄n, na ba mún có ȳeni làa Piere, lè m̄n za Andere, là a Zaaki lè m̄n za Z̄an na lé o Zebedee z̄awa. ³ A dé o Filiipu là a Baatelemii,

o Toma là a lànpo fé Matiye, o Alifee za Zaaki là a Tade,⁴ o Simòn na lé 6a Zeloote*
kuure nùpua nì-kení, là a Zudaa Isikariote na khíi dé o Yeesu mí zúkúsa níi yi.

O Yeesu tonkaa mí tonkarowà píru jun
(Maaki 6.7-13; Luki 9.1-6)

⁵ Bán báawa píru jun so lé bía ó o tonkaa, á henía bio kà non yi: «Mi yí va hã kãna na á bía yínón 6a *zuífùwa kará yi, à mún yí zo ho *Samaríi kōhū lórá yi. ⁶ O *Isirayēele nìpomu na ka lòn pia na vùnun bán lé bía mi va cón. ⁷ Mi lá ho wōhū wà, à bio kà lè bío mi wé bue: Le *Dónbeení bēení á sùarāa. ⁸ Mi wēé 6a vánvárowà. Bía húrun á mi vèení. Ba bùeréwà à mi wēé, à na 6a cínáwa lén bía 6a wi yi. Mi yú mu làa kãamāa, à mi bèn mún wé na mu làa kãamāa. ⁹ Mi yí lén làa sánú, tàá wárí. Hàrí le wén-wíníwà à mi yí 6ua. ¹⁰ Mi yí 6ua puure. O búí yí 6ua báká tàá nakāa à séení hía ó o zǎ. O búí yí 6ua búin-za. I bía bún lé bío ó o ton-sá ko lè mí jii dīnló. ¹¹ Mi wé vaá zon lóhó lée lóhó yi, à mi cà yia á à tà mi ì làa o wán, à keení wón bānsò cón fúaa mi léró ho lóhó mu yi. ¹² Mi wé vaá zon zii lée zii na yi, à mi bío le ho hēerà à keñ le zii mu nùpua wán. ¹³ Ká bía wi le yi á tà mi bío, á mi hēerà á à keñ 6a wán. Ká 6a pǎ mi bío, à mi fé mi hēerà tēenii. ¹⁴ Mi wé vaá zon zii, tàá lóhó na yi, ká bía wi bín pǎ mi bío á le mí máa jí mi cón, ká mi wee lé bín, à mi púaa mi zení khúnkhūnī kúia.† ¹⁵ Le í mǐ ho tūiá na mia: Le cítii fi nònzoñ, á hón lóhó so nùpua bío na khíi sá 6a yi á à poñ bío sá ho *Sodōmu lè ho Komōre lórása yi.»‡

O Yeesu bía le lònbee na yòo lua bío
(Maaki 13.9-13; Luki 21.12-17)

¹⁶ «Mijí bío kà: I wee tonka mia. Mi ka lòn pia na wà vaá zo 6a dakhínkhínwa tīahū. Mi zūn miten buaró làa bío 6a háwá zūnáa miten buaró bío síi, à wé 6a nùpua na wayika lè 6a bùaa búuní bío síi. ¹⁷ Mi pa miten bío. Ba nùpua khíi wé è 6ua mia á à varáa ho pánká bānsowà cón á bán vaá cítii mia. Ba wé è ha mia lè hã làbàani 6a *zuífùwa kàránló zíní yi. ¹⁸ Ba wé è 6ua mia á vaá dīnī hã kãna júnása lè 6a bá-zàwa yahó bío mi tà mi bío yi. Lé bún mi ì bè yi á à zéenínaa í bío lè 6arén làa bía yínón 6a zuífùwa.

¹⁹ «Hen ká 6a khíi wé buan mia vannáa le cítii finíi, à mi yí le mi yiwa dè bío mi ì láráa mi jii-cúa làa bío mi ì bío bío yi. Mi ì yí hã bíoní na mi ì bío ho pǎahū mu yi. ²⁰ Hã bíoní mu máa wé mi kùrú bíoní. Mìn Maá Dónbeení Hácírí lé dīo á à dé hã mí jini yi á mi ì bío. ²¹ Ba nùpua búí wé è dé mín kùrú zàwa á à na 6a à búe. Hàrí 6a maáwà búí á à wé mu bān síi lè mí zàwa. Ba zàwa búí mún ñ híní mín maáwà wán, á à na 6a 6a à búe. ²² Ba nùpua búenbúen á à jin mia bío mi tà mi bío yi. Ká yia màhã hã mí síi fúaa mu véení, wón á à fen. ²³ Hen ká 6a khíi wee beé mi lò lóhó na yi, à mi lùwí va dà-veere yi. Le í mǐ ho tūiá na mia: O *Isirayēele kōhū lórá búenbúen á mi máa bèeni máa vé ká a *Nùpue Za yí buara.

²⁴ «Nì-kenínii na po yia wee kení a wón mia. A ton-sá na po mí júhúso wón mún mia. ²⁵ Ká a nì-kenínii hía ka làa yia kenía wo bío, se bún á à kǎna. Ká a ton-sá mún hía ka le mí júhúso bío, se bún á à kǎna. Ká le zii-júhú nì-kínle 6a hía wee ve là a *Belezebuule, S á se o zii nùpua á 6a a ve lè hã yènnáa na yí seka po dén.

Le Dónbeení lé dīo mi wé zǎn
(Luki 12.2-7)

* **10:4** Ba Zeloote*wa lé 6a nùpua na fù wee cūii mín síi bío hení. Ba hía wee fi lè 6a Oroomusa lè tibirí yi. † **10:14** Hã zení khúnkhūnī púaa kúiaró lée bío na 6a zuífùwa wee wé hón pǎahū so yi ká 6a vaá ló ho ká-veere búí yi á bínia wà 6ueé zo mìn kōhū. Ká bio hen ká bún lé 6arén zuífùwa wee wé mu làa mín, á zéení le le pánii mia 6arén làa bía pǎ le Dónbeení bēení bio pǎahū. ‡ **10:15** Mi loñ Bío júhú búenii vūahū (Genèse) 18-19 § **10:25** Belezebuule: Mu pǎahū ká le yèni mu á 6a zuífùwa cèrè hía zū le lé 6a cínáwa júhúso na lé o Satáni te le.

²⁶ «Mi cén wé yí zǎn ɓa nùpua. Mu ɓio na sànkkaa ɓúenɓúen khii mi, á ɓio sà yi ɓúenɓúen mún khii zúñ. ²⁷ ɓio á í bía nɔn mia le tǐbírí yi, à mi mǐ wéréwéré le ɓa nùpua jí. ɓio á í hūmɔnkkaa làa mia à mi yòo bue hã lòra. ²⁸ Mi wé yí zǎn ɓia wee ɓúe o nùpue ká ɓa yí dà máa ɓúe o mànákã. Le Dónbeenĩ na dà a yáa hã sǎnía lè ho mànákã le Doffní dǎhũ na máa hí yi, dén lé dǐo mi wé zǎn. ²⁹ Ba jǐnzà-wǐnǐwà bùaa jùn so yí máa wé yèè ho tǔmón dà-kéní le? ƐƐ ká hàrí ɓa yà-kéní máa kùen ká mǐn Maá Dónbeenĩ yí zū mu. ³⁰ Ká mu lé minén, hàrí mi jùn-vǎnĩ ɓúenɓúen á le Dónbeenĩ zū jii. ³¹ Mi wǎa yí zǎn dèè, lé mi ɓio jùhũ wi po ɓa minka jǐnzà-wǐnǐwà.

O Yeesu bio tàrò tàd mu píló
(Luki 12.8-9)

³² «Yia dǐn ɓa nùpua yahó ò o bía wéréwéré le mí ɓio sǎ miĩ, á ínén mún khii ɓio mu wéréwéré wàn Maá na wi ho wáayi yahó le ɓànsò ɓio sǎ miĩ. ³³ Ká yia ɓèn bía wéréwéré ɓa nùpua yahó le mí yí zū mi, á ínén mún khii ɓio wàn Maá na wi ho wáayi yahó le í yí zū ɓànsò.

O Yeesu bio wee khéé ɓa nùpua
(Luki 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ «Mí yí leéka le í ɓuara wà ɓueé dé ho héerà ho dǐmǐná yi. Bùéé. I yí wà ɓueé dé héerà ho yi. Hã fio lé hǎa á í wà ɓueé dé. ³⁵ I wà ɓueé khéé o za lè mǐn maá, á à khéé o nu lè mí hǐnló, là a ɓùaa hǎa lè mí yàró hǎa. ³⁶ O nùpue ɓàn zǐi nùpua lé bán á à yèrémá à wé o zúkúsa. ³⁷ Yia wa mǐn maá tàá mǐn nu á po mi, wón ɓànsò yí dà máa páaní làa mi. A yia wa mí za tàá mí hǐnló á po mi, wón ɓànsò yí dà máa páaní làa mi. ³⁸ Yia yí máa lá mí *kùrùwá pǐ* à bèráa miĩ, wón ɓànsò mún yí dà máa páaní làa mi. ³⁹ Yia wi ò o pa mí mukānĩ ɓio wón á à vǐinĩ le. Ká yia màhǎ vǐinía mí mukānĩ ínén ɓio yi, wón á à ɓǐnĩ ì yí le.

Yia ɓuan le Dónbeenĩ ton-sá cǔnú na ó ò yí
(Maaki 9.41)

⁴⁰ «Yia ɓuan mia sese, se lé ínén á ɓànsò ɓuan sese. A yia ɓuan mi se, se lé yia tonkaa mi á ɓànsò mún ɓuan se. ⁴¹ Hen ká yia ɓuan le *Dónbeenĩ jǐ-cúa fɛero ɓúii se lé ɓio ó o lé le Dónbeenĩ jǐ-cúa fɛero, á ɓànsò khii yí ɓa jǐ-cúa fɛerowà cǔnú na ɓa à yí. Hen ká a ɓúii ɓuan o nùpue na téréna lé ɓio ó o téréna, ó o khii yí ɓia téréna cǔnú na ɓa à yí. ⁴² Ká nùpue nɔn hàrí ho kóo-za yimù cúee jùn-wia ɓia wi hen na jùhũ mia nǐ-kéní ɓúii yi, lé ɓio ó o lé í nǐ-keníni, wón ɓànsò á à yí mu cǔnú máa khi.»

11

¹ ɓio ó o Yeesu zéénía mí nǐ-kenínia wó, ó o ló ɓǐn wà, á wà vaá kàrán ɓa nùpua ká a bue le Dónbeenĩ ɓio ho kǎhũ mu lórá yi.

O Zǎn Batiisi tonkaa ɓa nùpua o Yeesu cǔn
(Luki 7.18-35)

² ɓio ó o Zǎn Batiisi wi ho kàsó yi, ó o jǎ ɓio ó o *Krista wee wé, ó o tonkaa mí nǐ-kenínia nùwǎ yɛn ɓúii ³ le ɓa va a tùa wo yi: «Ūnén lé fo á wa jǎ ɓio le fo ko ū ɓuen léé, tàá wa pá ko à wa lòní nǐ-veere?» ⁴ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «ɓio mi wee jí làa ɓio mi wee mí á mi vaa ɓio na a Zǎn yi. ⁵ Ba muuwwà yǐo wee mi, á ɓa mùamúawà hǐnɔn wee varáka. Ba bùeréwà wee wa. Ba bekewà jǐkōnna wee jí mu ɓio. Ba nǐ-hía wee vèe. A le ɓǐn-tente wee bue na ɓa nǐ-khenia yi. ⁶ Yia yí pǎ í ɓio ká a tà mu yi, se wón ɓànsò jùhũ sí.»

⁷ ɓio ó o Zǎn nǐ-kenínia ɓǐnía wà, ó o Yeesu wee ɓio o Zǎn mu ɓio lè ɓa zǎmáa kà síi: «Lée webio á mi van vaá lora le dùure yi? Lée ho konkohó na ho ɓǐnɓǐrò wee hée vǐnvǎ

* **10:38** Ho kùrùwá píló ɓio wee zéení le ɓànsò sǎ mu húmú yi. Hen ká á mu wee zéení le yia tà a Yeesu ɓio á zū le ɓǐn sǎaání orén mí bèere mukānĩ.

lée? Bùéé. ⁸ A lée webio mí vaá lora? Lée nùpue búí na s̄a h̄n̄b̄h̄n̄n̄ le? B̄ia wee z̄í h̄n̄ s̄í-sen̄iso á wi 6a p̄am̄a-beera z̄ín̄ yi. ⁹ A lé o yén mi van b̄io yi? Lé le *Dónbeen̄i j̄i-cúa f̄εero búí le? Ká mu lé wón, se mi t̄úíá s̄í. O yáá pá po wón, le í b̄io mu na mia. ¹⁰ O Z̄án mu lé ȳia á le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄ūah̄ b̄ia b̄io ká s̄í: «Í tonka í tonkar̄o ò o dí ū yahó á bueé w̄ioka ū w̄h̄ú». ¹¹ Le í m̄i ho t̄úíá na mia: 6a nùpua na wi ho d̄ím̄íj̄á yi búen̄b̄uen á ȳia b̄io j̄úh̄ú wi po a Z̄án wón mia. εε ká le *Dónbeen̄i b̄éni z̄awa m̄ón-dí mah̄á pá po a. ¹² P̄ah̄ú na ó o Z̄án Batiisi wee z̄éni le Dónbeen̄i b̄io yi á buee b̄ue ho zuia yi, á le Dónbeen̄i b̄éni b̄io á 6a wee fir̄áa le mi s̄ob̄éε. A b̄ia wee fi làa b̄ún wi 6a fé mu le ho p̄ánk̄a. ¹³ Le Dónbeen̄i j̄i-cúa f̄εerow̄a búen̄b̄uen là a *M̄oyiize làndá á b̄ia le Dónbeen̄i b̄éni b̄io yi f̄úuu á bueé 6ó a Z̄án Batiisi p̄ah̄ú. ¹⁴ Ká mi tà le b̄io b̄ia búen̄b̄uen bon, se o Z̄án mu lé ȳia lé o *Elii na 6uenl̄ó b̄io f̄era b̄ia. ¹⁵ Ȳia wee j̄í b̄io, á wón j̄í b̄io b̄ia sese.»

¹⁶ O Yeesu pá b̄in̄ia b̄ia: «Ho zuia nùpua á í dà à tèè le 6a yén? Ba ka le 6a háyúw̄a na lée kará 6a nùpua f̄ém̄in̄l̄ó lahó yi, á 6a wee háan̄i na mí ninz̄awa na zoó le 6onf̄ón̄i yi ká: ¹⁷ «Wa 6úa h̄á s̄a san, á mi le mi máa lée yo. Wa bó le yèni, á mi le mi máa wá.» ¹⁸ Mi loí. B̄io ó o Z̄án 6uara, á yí máa dí d̄ín-poni, á mún yí máa j̄u d̄iv̄én, á 6a le o c̄iná wi o yi. ¹⁹ O o *Nùpue Za 6èn 6uara, á bueé wee dí ká a j̄u, á 6a wee b̄io b̄io ká: «Mi loí. O n̄i na ká yí máa wé b̄io búí ká mu ȳin̄ó d̄ínl̄ó díró làa d̄iv̄én j̄ul̄ó. O lé 6a *lànp̄ó féw̄a le 6a n̄i-kora 6àn b̄h̄n̄l̄o.» εε ká le Dónbeen̄i bè-z̄úr̄min̄i wee z̄éni mí térénl̄ó 6a bè-z̄úr̄low̄a bè-wén̄ia yi.

H̄á lór̄a na nùpua p̄á a Yeesu b̄io
(Luki 10.13-15)

²⁰ B̄ún m̄ón, ó o Yeesu wee zá le h̄á lór̄a na ó o wó mu yéréké b̄iowa c̄èr̄ε yi, lé b̄io á 6a nùpua na wi h̄á yi á yí yèr̄em̄aa mi yilera le mi wár̄a. O wee b̄io b̄io ká: ²¹ «Ūn̄én Koraz̄én lohó le ūn̄én Betesayidaa lohó, ho yéréké á à sá mia. Lé b̄io ká mu yéréké b̄iowa na wó mi c̄n̄ 6àn s̄ii lá wó ho Tiire le ho Sid̄n lór̄a* yi, se h̄á lór̄a mu nùpua lá h̄in̄on háan̄i á khiira h̄á p̄orókow̄a z̄á† á kúaa le s̄ani mi wán, á z̄énián̄aa le mí wi à mí khí mu bè-kora wéró yi. ²² Lé b̄ún n̄on á í wee b̄ior̄aa mu na mia: Le cítí fi n̄onz̄on á ho Tiire le ho Sid̄n lór̄a lònbee na a yí h̄á, á à wé làa yi min̄én lònbee yi.

²³ «εε ká ūn̄én *Kap̄εenayuumu, fo wee leéka le 6a khíi lá fo á à yòr̄aa ho wáayi yi le? Bùéé. Ho n̄i-h̄n̄b̄o-lóhó lé h̄a 6a khíi líi dé fo yi. Lé b̄io ká mu yéréké b̄iowa na wó ū c̄n̄ 6àn s̄ii lá wó ho *Sod̄om̄u yi, se ho lohó mu pá lá wi hàrí lòn zuia. ²⁴ Lé b̄ún n̄on á í wee b̄ior̄aa mu na mia: Le cítí fi n̄onz̄on á ho Sod̄om̄u b̄io á à wé làa yi ūn̄én b̄io yi.»

O Yeesu dó m̄in̄ Maá Dónbeen̄i b̄arák̄a
(Luki 10.21-22)

²⁵ C̄in̄ú b̄ún m̄ón, ó o Yeesu b̄in̄ia wee b̄io b̄io ká: «Í Maá, ūn̄én lé ho wáayi le ho tá Nuh̄úso, í wee dé ū b̄arák̄a. Lé b̄io mu b̄io na fo sà mu bè-z̄úr̄min̄i 6àn̄sow̄a le le hác̄ir̄i 6àn̄sow̄a yi á fo tà z̄énián̄a làa b̄ia b̄io j̄úh̄ú mia. ²⁶ Í Maá, mu bon. B̄io mu wór̄aa ká lé b̄io s̄í foñ.

²⁷ «Í Maá dó mu b̄io búen̄b̄uen í n̄i yi. N̄i woon yí z̄ū a Za, ká mu ȳin̄ó o Maá. A n̄i woon mún yí z̄ū a Maá, ká mu ȳin̄ó o Za, làa b̄ia ó o Za mu wi ò o z̄énián̄a làa wo.

²⁸ «Min̄én búen̄b̄uen na ho s̄eró na líi wee beé lò, mi 6uen í c̄n̄, á í na h̄á v̄ūn̄à mia. ²⁹ Mi lá í z̄úu bè mi wán à díá le í k̄arán̄ mia. Lé b̄io á ín̄én wayi, á wee liin̄i íten, á min̄én mi b̄εere á à yí h̄á v̄ūn̄à. ³⁰ Í z̄úu na á í bè mi wán á yí lí, á ho s̄eró na á í bè mi wán á mún z̄áyi.»

* **11:21** Ho Tiire lohó le ho Sid̄n lohó: H̄á h̄a le ho Fenisii k̄sh̄ú ló-beera búí. Lé b̄in̄ á ho w̄ah̄ú na 6a le Baale wi yi. Hón w̄ah̄ú so le h̄a ó o b̄éε h̄aa na 6a le Zezab̄eele fó zonn̄aa o Isiraȳεele k̄sh̄ú yi. H̄á lór̄a mu firó b̄io b̄ia o Ezekiȳεele v̄ūah̄ú yi 26.1-28.19. † **11:21** Hen ká 6a z̄úif̄uwa f̄ú wi 6a z̄énián̄a le mí wi le w̄éε yi, tàá ká 6a wi 6a z̄énián̄a le mí wi à mí khí mu bè-kora wéró yi, á 6a wé khii h̄á p̄orókow̄a z̄í, ká 6a wé kúee le s̄ani mí wán.

12

O Yeesu lé yia á ho Sabaa bïo wi níi yi
(Maaki 2.23-28; Luki 6.1-5)

¹ Cíinú bïn món, ó o Yeesu wee káa hã mana búí yi ho *Sabaa zoñ. A le hĩni dà a ñi-kenínia, á 6a wee khé ho ðĩnló na bon ðĩn à là. ² Bïo 6a *Farizíewa mɔn mu á 6a wee bío là a Yeesu: «Loñ ũ ñi-kenínia. Bïo 6a wee wé yí ko làa wéró ho Sabaa zoñ. Wa làndá hò mu.» ³ Ó o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Bïo ó o *Daviide yankaa wó ká arén lè mí nùpua le hĩni dà á mi ðĩn yí kàrána yí mɔn le? ⁴ O wà zon le Dónbeenĩ pɔnsòni bùkú yi, á zoó lá ho búurú na 6a wó lè mu hãmu á 6a là. Ká 6a nɔn lá yí ko à 6a là ho. Le *Dónbeenĩ yankarowà mí dòn lé bía á ho làró níi nɔn yi.* ⁵ Tàa mi so ðĩn yí kàrána mu o *Mɔyiize làndá yi, le le Dónbeenĩ yankarowà na wee sá le Dónbeenĩ pɔnsòni bùkú yi, á máa wé bè ho Sabaa làndá yi ká mu nɔn pá yí nɔn wé khe le? ⁶ Le í bío mu na mia: Bïo wi hen á nùhũ wi po le Dónbeenĩ pɔnsòni bùkú. ⁷ Ká le Dónbeenĩ bíoní vūahũ bíoní na le bía le mínén màkóo wi le yi na se yi, ká 6a bà-kùio na 6a wee wé lè mu hãmu á mí pã bïo,† á mí lá zū kúará, se bía yí wó yí khon á mí lá máa síiní núná. ⁸ Lé bïo ó o *Nùpue Za lé yia á ho Sabaa bïo wi níi yi.»

O Yeesu wéera a ñii na bàhó húrún
(Maaki 3.1-6; Luki 6.6-11)

⁹ Bïn món ó o Yeesu ló bïn á wà van 6a *zúifùwa mu kàránló zii yi. ¹⁰ Mu zoñ à ñii búí wi bïn á bàhó húrún. A bía wi bïn wi 6a kooní a Yeesu yi. Lé bïn nɔn á 6a tũara a yi ká: «Wa làndá yi á nùpue so dà wee wéé *Sabaa zoñ le?» ¹¹ Ó o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Minén ó o búí pio yà-kéní mí dòn lá wi síi, á wó wó kùera zon le buii yi ho Sabaa zoñ, ó o so máa líí lén wo le? ¹² A bïo ó o nùpue bïo nùhũ màhá wi po a pio há. A bïn wa làndá yi, á nùpue dà à wé tentemu làa nùpue ho Sabaa zoñ.» ¹³ Bïn món, ó o Yeesu yèrémáa bía là a ñii: «Hóoní ũ bàhó.» Ó o ñii hóonía mí bàhó, á ho ðèenía wan ðĩn làa hĩa so bïo.

¹⁴ A 6a *Farizíewa wà ló, á bïo 6a à wé á à yíráa o Yeesu á à búé lé bïn 6a lée wee wãaní wán.

O Yeesu lé le Dónbeenĩ ton-sá na le mɔn léra

¹⁵ Bïo ó o Yeesu zūna mu, ó o ló bïn wà. A 6a minka zãamáa bò a yi. Ó o wéera 6a vánvárowà búenbúen na wi bïn, ¹⁶ ká a màhá henía mu nɔn 6a yi le 6a yí bá mí bïo na nùpua yi. ¹⁷ Mu wó ká síi, bèra a na ò o ñi-cúa fεero *Ezayii bíoní na ká à ñii sí. ¹⁸ Le le Dónbeenĩ bía:

«Yia ká lé í ton-sá na á ñi mɔn léra,
yia á ñi bò í tàká wán.
Í síi wan o bïo yi.
Í ñi liiní í Hácírí o wán,
o ò bue í cítii bïo á à na hã síiwà yi.

¹⁹ O làa nùpue máa wãaní.

O máa wãamaka bïo.

Ba máa ñí a sã bonfúaa yi.

²⁰ Le nàaninle na ñumaa

ó o máa khé máa díá.

A le fíntání na wee hí

ó o mún máa búé.

O ò 6ua mítén ká síi,

fúaa bïo ó o térénló bïo yòó có ló,

²¹ á hã síiwà búenbúen màhá à dé mí sía wo yi.»‡

* 12:4 Mi lorí Samuwéle nín-yání vūahũ 21.2-7 † 12:7 Mi lorí Ozee vūahũ 6.6 ‡ 12:21 Mi lorí Ezayii vūahũ 42.1-4

*O Yeesu pànká á yí ló Satāni cǎn
(Maaki 3.22-30; Luki 11.14-23)*

²² Ba ɓuan o n̄i ɓúí ɓuararáa o Yeesu cǎn ò o cǎná wi o yí, ó o lé o muíi á mún yí dà máa ɓío. Ó o Yeesu wɛɛra a, ó o n̄i dɛɛní fá á wee ɓío, á mún wee mi. ²³ A ɓa zǎamáa wó coon mu ɓío yí, á ɓa wee ɓío: «Yia kà màhǎ lé o *Daviide Za lée?»

²⁴ Ká ɓío ɓa *Farizíɛwa ná mu, á ɓa wee ɓío: «O n̄i na kà á wee na ɓa cǎnáwa lén ɓia ɓa wi yí là a *Bezebuule pànká, yia lé ɓa cǎnáwa n̄húso.» ²⁵ Ká a Yeesu màhǎ zūna ɓa yilera, ó o ɓía n̄n ɓa yí: «Kǎhǎ lée kǎhǎ na n̄pua wee fi mín yí á à fi ì vé. Lóhó lée lóhó, tàá zii lée zii na n̄pua wee fi mín yí á n̄hú á à ɓúe. ²⁶ Ká ɓío ó o *Satāni te ó o wee ɓíní na se o wee fi lè mítén. A ɓia ɓío sǎ a yí n̄hú so máa ɓúe le?»

²⁷ «Mi wee ɓío le ì wee na ɓa cǎnáwa lé ɓío ó o Bezebuule wee na mu ɓàn pànká mi. Ká lé ɓún mu wóráa, á yia ɓèn wee na ho pànká minén n̄pua yí à ɓa na lè ɓa cǎnáwa lé o yén? ɓia làa mia lée dà-kéní bán mí ɓɛere yáá wee zééní le mi ɓío yí bon. ²⁸ Ká le Dónbeení Hácírí lé d̄io wee na ho pànká ínén yí, à ì na lè ɓa cǎnáwa, se ɓún wee zééní le le *Dónbeení ɓéɛní á dɛɛnía ɓueé ɓó mia.

²⁹ «N̄i woon yí dà máa zo pànká ɓànsó zii á máa zoó khuii o n̄i ɓío, ká a yí can o pànká ɓànsó mu yí wó. Ká a màhǎ can wo wó, ó o zoó khuii ɓío wi o zii ɓúenɓúen.

³⁰ «Yia yí wi làa mi, se wón wee fi làa mi. A yia mún yí máa séení mi ho vá kúeemínwánló yí, se wón wee saawaní. ³¹ Lé ɓún n̄n á ì wee ɓío mu na mia: Ba n̄pua bè-kora na ɓa wó ɓúenɓúen lè hǎ ɓín-kora na ɓa ɓía ɓúenɓúen, á ɓío khii sén ñ díá á à na ɓa yí. Ká yia ɓía khon le Dónbeení Hácírí dǎní yí, wón ɓa khii máa sén ɓío máa díá.

³² Yia ɓía le ɓín-kohó o *N̄pue Za dǎní yí, wón ɓa à sén ñ díá á à na yí. Ká yia ɓía khon le Dónbeení Hácírí dǎní yí, wón ɓa khii máa sén máa díá máa na yí, hàrí ho zuia.»

*Le v̄ndɛɛ semu wé zūrí hǎ ɓia na le wee ha yí
(Luki 6.43-45)*

³³ «Hen ká le v̄ndɛɛ se, à le ɓia wé sí. Ká le v̄ndɛɛ yí se, à le ɓia máa wé sí. Le v̄ndɛɛ semu wé zū hǎ ɓia na lé wee ha yí. ³⁴ D̄ihioni yén! ɓío mi yí se, á mi dà à wé kaka á à ɓioráa mu ɓío na se. O n̄pue ɓío na wi o s̄ii yí, ɓún lé ɓío ó o wee wé ɓío. ³⁵ O n̄pue na se wón wee wé ɓío hǎ ɓín-tentewà, lé ɓío á ɓío wi o s̄ii yí se. Ká yia yí se wón wee wé ɓío hǎ ɓín-kora lé ɓío á ɓío wi o s̄ii yí yí se. ³⁶ Le ì mí ho túiá na mia: Le Dónbeení cítii fi n̄nzoñ, á hǎ ɓín-conconwà na ɓa n̄pua ɓía á ɓa à zééní n̄hú. ³⁷ Lé ɓío á ù n̄i-cúa lé h̄ia ɓa à d̄in wán á à fínáa le cítii á à zūrnáa ká ù téréna, tàá ká ù yí téréna.»

*Ba le o Yeesu wé yéréké ɓío ɓúí à mí mi
(Maaki 8.11-12; Luki 11.29-32)*

³⁸ A ho *lándá ɓío zéenílowa lè ɓa *Farizíɛwa n̄wǎ yen ɓúí wǎa ɓía n̄n o Yeesu yí: «N̄i-kàránlo, wa wi à ù wé ɓío ɓúí à wa mi.» ³⁹ Ó o Yeesu ɓía n̄n ɓa yí: «Ho zuia n̄pua na yí se, na wee ɓíní le Dónbeení m̄n à wé mu bè-kora, á wee cà à ɓa mi yéréké ɓío. Ɛɛ ká ɓa máa mi yéréké ɓío ɓúí ká mu yín̄n le *Dónbeení n̄i-cúa fɛero Zonaasi ɓío. § ⁴⁰ Mu bon. O Zonaasi wó hǎ wizooní ɓío t̄in lè mí t̄in̄nna ɓío t̄in o ceza píohó yí. Lé ká s̄ii ó o N̄pue Za mún khii wéráa hǎ wizooní ɓío t̄in lè hǎ t̄in̄nna ɓío t̄in ho tá yí. ⁴¹ Ho Niniivesa yèrémáa mí yilera lè mí wárá, lé ɓío ɓa ná a Zonaasi ɓioní. A yia wi minén t̄iahú, wón ɓío n̄hú wi po a Zonaasi. Lé ɓún n̄n á le Dónbeení cítii fi n̄nzoñ, á ho Niniivesa mu á à h̄iní ì d̄in ho lònɓío n̄pua yahó, á à kooní ɓa yí. ⁴² O ɓéɛ hǎa na h̄ia wi ho Saba kǎhǎ n̄hú wán á h̄ia ló lùe na dǎní nà yí làa sòobéɛ, á ɓueé ná a *Salom̄n bè-zūrniní ɓioní.* A yia wi minén t̄iahú, wón ɓío n̄hú wi po a Salom̄n. Lé ɓún n̄n á le Dónbeení cítii fi n̄nzoñ, ó o ɓéɛ hǎa mu á à h̄iní ì d̄in ho lònɓío n̄pua yahó á à kooní ɓa yí.

§ 12:39 Zonaasi: O ɓío ɓía le Dónbeení páníi k̄nle v̄uahú na ɓa le Zonaasi v̄uahú yí. * 12:42 Mi loñ Bá-zàwa n̄n-yání v̄uahú (1 Rois) 10.1-13; Wizooní bè-wénia cúa-nun n̄i v̄uahú (2 Chroniques) 9.1-12

Bïo ó o cíná wee bîni buee zordá yîa ó o lá ló yi
(Luki 11.24-26)

⁴³ «Hen ká a cíná ló a nùpue na ó o lá wi yi, ò o vaa héε vará le dùure yi, à cà ho lahó na ó ò keení á à vūn yi ká a máa yí ho. Ká a hîa cà san, ⁴⁴ ò o bío mí yi: «Ì ì bîní ì va hen na á ì ló yi.» Ká a bînía van bîn ò o vaa yí ho lahó mu mí káamáa ká ho sàara, á wíokaa sesese. ⁴⁵ Ká a mən mu, ò o bîní vaa fé 6a cínáwa bùaa hènun na 6èn jii po arén, à 6a páaní buee zoo keení cìcàkà ho lahó mu yi. Ká mu wó kà, à wón nùpue so bío wíoka yáa poń bío mu fù karáa. Lé làa bûn síi á ho lònbiò nùpua na yí se bío khíi wéráa.»

O Yeesu 6àn nu lè 6àn zàwa lé 6a yén?
(Maaki 3.31-35; Luki 8.19-21)

⁴⁶ O Yeesu wee bío lè 6a zāamáa, à bûn à 6àn nu lè 6àn zàwa 6ueé dōn. Ba lée đin ho khūuhū, á wi 6a bío làa wo. ⁴⁷ O o 6úi bía là a Yeesu: «Loń. Mĩn nu lè mĩn zàwa lée đin ho khūuhū á wi 6a bío làa fo.» ⁴⁸ O o Yeesu bía lè 6ànso: «Wàn nu lé o yén? A wàn zàwa lé 6a yén?» ⁴⁹ Bûn món ó o dá mí níi mí nĩ-kenínia yi ò o bía. «Mi loń. Wàn nu lè wàn zàwa wi hen. ⁵⁰ Lé bío á yîa wee wé wàn Maá na wi ho wáayi síi bío, wón lé wàn za, lè wàn hĩnló, lè wàn nu.»

13

O đĩro wàhiire
(Maaki 4.1-9; Luki 8.4-8)

¹ Bûn zoń ó o Yeesu hĩnən le zii yi ló, à wà vaá kará ho vū-beení jii, á wee kàrán 6a nùpua. ² Ba minka zāamáa kĩnía wo yi, ó o wó san zon ho woohū á zoó kará, à 6a zāamáa bán đin mu jumu jii.

³ O wee wà hā wàhio à kàránnáa 6a nùpua làa bío cèrèε. O bía: «Nii 6úi ló van mí mōhū yi, á wà vaá dé mí bè-dà. ⁴ Bïo ó o wee dé mu á mu 6úi lion ho wōhū nĩsání, á 6a jínzàwa sèekaa bûn vā. ⁵ Mu 6úi lion ho 6úaahó na le tĩnĩ wi wán ká le yí lĩ, á mu dèeníá ló, lé bío le tĩnĩ yí boo bĩn. ⁶ Bío le wii já lè mí sòobéε, á ho đĩnló na ló wĩnĩwĩnĩ á hon, lé bío ho nanĩ yí vá yí lion. ⁷ Mu 6úi lion hen na hā kíkara bia héra yi, á mu ló, á hĩn kíkara so hĩnən yòó pà mu. ⁸ Mu 6úi bûn lion ho tá na se yi, á mu ló, á yòó han mí bia. Hā 6úi yú khĩmàni khĩmàni, hā 6úi yú 6úará-tĩn tĩn, hā 6úi yú 6ónĩ làa pĩrú pĩrú.»

⁹ O Yeesu pá bĩnía bía bò mu wán: «Yia wi ò o jí bío, á wón jí bío bía sese.»

Lée webio nən ó o Yeesu wee wàrdá hā wàhio
(Maaki 4.10-12; Luki 8.9-10)

¹⁰ O o nĩ-kenínia vá 6ueé 6ó a yi, á wee tùa wo yi. «Lée webio nən fo wee wàráa hā wàhio na 6a yi?» ¹¹ O o Yeesu bía nən 6a yi: «Le Dónbeenĩ wó á le béení bío na sà yi á mí yú zūna, à 6a nĩ-vio yí zūna mu. ¹² Lé bío á yîa bío wi á 6a khíi bĩnĩ yòó bè mu 6úi wán á à na a yi, ó o bío á à wé boo. Ká yîa dèε 6úi mía, wón á hàrí mu bè-za na ó o wee leéka le mu wi mi cōn á 6a pá à fé. ¹³ Lé bûn nən á ì wee wàráa hā wàhio na 6a yi. Ba wee loń coon, ká 6a yí máa mí. Ba wee jí mu bío ká 6a yí máa 6ua mu à zūn kúará. ¹⁴ Lé kà síi á le *Dónbeenĩ jii-cúa fεero *Ezayii bío na ó o bía 6a đánĩ yi á jii súrú. O bía bío kà:

«Mi khíi wee jí mu bío
ká mi máa zūn mu kúará.
Mi khíi wé è loń coon
ká mi máa mi hàrí dèε.

¹⁵ Mu nĩpomu na kà 6èntĩn bõnbúra.

Ba tun mí jikōnna,
á muunía mí yío.

Ba yí wi à 6a mi bío.

Ba mún yí wi à 6a jí bío.

Ba yí wi à 6a zūn mu bío

à yèrè má buen ìnén Dónbeenĩ cǎn à ì wéé 6a.»*

16 «Èé ká minén bán júná sí. Mi yíò wee mi, á jikǒnna mún wee jí mu bío. 17 Le ì mí ho tǔiá na mia: Le Dónbeenĩ jì-cúa fεrowà cèrèè lè 6a nùpua búí na téréna á sía hía vá à 6a mi bío minén wee mi, à 6a yí mǎn mu. Ba sía hía vá à 6a jí bío minén wee jí, à 6a yí já mu.

O Yeesu zéenia o ðiro wàhiire kúará
(Maaki 4.13-20; Luki 8.11-15)

18 «Mi wáa jí yá wee dé mu bè-dà wàhiire kúará. 19 Bǎa wee jí le *Dónbeenĩ béenĩ bío á 6a yí zǔ mu kúará á ka lè ho wǒhǔ nǐsǎní na mu bè-dà lion yí. O *Satāni wee 6uee lén mu 6a sía yí. 20 Ba búí ka lòn 6úaaahó. Ba wee jí le Dónbeenĩ bíonĩ, à tà le yí fùafù, à zǎmaka le bío yí. 21 Ká 6a màhá yí máa díá à le zo 6a. Ba wee tà le bío ho pǎahǔ na cǐnú yí mí dòn. Ká le lònbee, tàá ho kúará lénló yú 6a le Dónbeenĩ bíonĩ bío yí, à 6a dèení pí le Dónbeenĩ bío. 22 Ba búí ka lè ho tá na há kíkara bia héra yí á mu bè-dà lion yí. Ba já le Dónbeenĩ bíonĩ, ká ho ðímíjá bío yilera, lè ho nǎfòró poni na wee khà 6a nùpua, á wee hè le bíonĩ mu, à le máa wé bío 6a yí. 23 Ba búí 6èn ka lè ho tá na se bío, na mu bè-dà lion yí. Ba wee jí le Dónbeenĩ bíonĩ, à zǔn le kúará, á 6a 6èn wee ha há bia. Ba búí khímàni khímàni, 6a búí búará-tǐn tǐn, 6a búí 6óní làa píru píru.»

Le jí-kohó wàhiire

24 O Yeesu bǐnía wà le wàhiire búí nǎn 6a yí: «Ho wáayi béenĩ bío 6onmín làa bío kà: Nǐ búí dó mu bè-dà tente mí mǎhǔ yí. 25 A ho tǐnàahǔ búí ká 6a nùpua búenbúen dǔma, ó o nǐ mu zúkúso 6uara, á 6ueé dó le jíní bia ho mǎhǔ mu yí, ò o bǐnía wà. 26 Pǎahǔ na ho ðǐnló ló á yòó wee te yí, á le jíní mún líí ló. 27 A ho mǎhǔ 6ànsò ton-sáwá bía nǎn wo yí: «Núhǔso, fo yí dó mu bè-dà tente ù mǎhǔ yí le? A le jíní 6èn ló wen bǐn.» 28 O o bía nǎn 6a yí: «Lé ì zúkúso wó mu.» O o ton-sáwá bía: «Fo wi à wa vaa dεε le jíní mu le?» 29 A ho mǎhǔ 6ànsò bía nǎn 6a yí: «Bùéé. Mi díá, lé bío ká mi le mi ì dεε le jíní ká mi yí wó sese á mi ì dεε le á à léé lè ho ðǐnló. 30 Mi díá le mu páaní dǎ fúaa ho ðǐnló láró pǎahǔ. Hón pǎahǔ so yí, ká ì bío ò na 6a ton-sáwá na à lá ho ðǐnló yí le 6a dεε le jíní vé, à kúia lè mí kúnkúwá à cǐ. Bǔn mǎn à 6a màhá lá ho ðǐnló kúee ì nání yí.»

Ho mútáàdè bεere lè le ja-fni wǎhio
(Maaki 4.30-34; Luki 13.18-19)

31 O Yeesu tǐn bǐnía wà le wàhiire búí nǎn 6a yí: «*Le Dónbeenĩ béenĩ bío 6onmín lè ho mútáàdè bεere na ó o nǐ búí vaá dù mí mǎhǔ yí. 32 Lé ka cǐnú po há bia na ká búenbúen. Ká le màhá ló, à le dǎ poń ho zen-6uahó bè-vànií búenbúen, à wé mí vǐndè-kùure, à 6a jǐnzàwa wé 6uee tá mí lenna lakara wán.»

(Luki 13.20-21)

33 O Yeesu bǐnía wà le wàhi-veere búí nǎn 6a yí: «Ho wáayi béenĩ bío 6onmín lè le ja-fni na ó o háa búí zúnzúio kúaa mu dǔmu kiloowa 6óní làa hònú yí á khan bàrá á mu ló.»

O Yeesu wee wà há wǎhio á zéeninnda mu bǐowa yara
(Maaki 4.33-34)

34 Bǔn búenbúen ó o Yeesu wee wà lè há wǎhio à na 6a zǎamáa yí. O hía yí máa wé kàrán 6a ká a yí wà wǎhio. O hía wee wé ká síí, 35 bèra a na à le *Dónbeenĩ jì-cúa fεro bío na ó o bía à jii sí:

«Ì khíi wé è bío làa ba
lè há wǎhio.

Mu bío na sà yí

hàrí ho ðímíjá jǔhǔ 6úεenii

á ì khíi zéení yara làa ba.»†

* 13:15 Mi loń Ezayii vǔahǔ 6.9-10 † 13:35 Mi loń Lení vǔahǔ (Psaumes) 78.2

O Yeesu zéenia le jí-kohó wàhiire kúará

³⁶ Bún món ó o Yeesu wà vaá zon le zii yi ò o díá 6a zâamâa. O o ñi-kenínia wà zon o cón, á zoó bía làa wo: «Le jíni na ló ho mǎhǔ yi wàhiire kúará á ù zéeni làa wen.» ³⁷ O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Yia wee dé mu bè-dà tente lé o *Nùpue Za. ³⁸ Ká ho mǎhǔ lé ho ðímíjǎ. Mu bè-dà tente lé bǎa bǐo sǎ le Dónbeenǐ béeni yi. Ká le jí-kohó lé bǎa bǐo sǎ o *Satāni yi. ³⁹ O zúkúso na dó le jí-kohó bia lé o Satāni. Ho ðínló láró wee zéeni ho ðímíjǎ véro bǐo. Ká 6a ton-sáwá na wee lá ho ðínló lé le Dónbeenǐ wáayi tonkarowá. ⁴⁰ Bǐo 6a wee ðeεráa le jíni à kúee ho ðǎhǔ yi, lé bún bàn sǐi mu khǐi wéráa ho ðímíjǎ véro pǎahǔ. ⁴¹ O Nùpue Za khǐi tonka mí wáayi tonkarowá, á 6a 6ueé lén bǎa wee khǎ bǎa ká dé mu bè-kora wéró yi, làa bǎa wee wé mu bè-kora. ⁴² Ba khǐi kúee 6a ho ðǎ-sǔmúí yi, hen na le minka yi véε wi yi, á 6a à wá bǐn. ⁴³ Ká bǎa térénna bán á à juiíka lè le wii bǐo sǐi mín Maá Dónbeenǐ béeni yi. Yia wi ò o jí bǐo, à 6ànso jí bǐo bía sese.

Ho nǎfòró na sǎnkaa lè ho lóró wǎhio

⁴⁴ «Ho wáayi béeni bǐo 6onmín lè mu bè-seni 6úí na 6a lú ho mǎhǔ yi. O o 6úí zǔna mu ðání vaá khéra á bǐnǐa sǎ vaá lú. O sǐi wan wan, á vaá yèera bǐo wi o cón 6úen6úen, ò o 6ueé yà ho mǎhǔ mu.

⁴⁵ «Ho wáayi béeni bǐo 6onmín là a duanlo 6úí na wee cà ho lóró na yàwá here. ⁴⁶ Bǐo ó o yú ho 6úí na yàwá here, ó o vaá yèera bǐo wi o cón 6úen6úen, ò o yà ho lóró mu.

Ho zùán wàhiire

⁴⁷ «Ho wáayi béeni bǐo pá bǐnǐa 6onmín lè ho zùán na 6a wee lèe dé ho muhǔ yi à vǐnǎa 6a cewà lè mí sǐiwá. ⁴⁸ Ká ho sú, à 6a ce-pawá vá ho léráa mu jumu jii, à lée keeni ká 6a hueeka 6a. A bǎa se 6a wee kúee mí sǎkíwá yi, ká bǎa yí se bán 6a wee kúia. ⁴⁹ Lé bún bàn sǐi khǐi wé ho ðímíjǎ véro pǎahǔ. Le Dónbeenǐ wáayi tonkarowá á 6ueé lén bǎa yí térénna bǎa térénna tǎahǔ, ⁵⁰ á à kúee ho ðǎ-sǔmúí yi, hen na le minka yi véε wi yi, á 6a à wá bǐn.»

⁵¹ Bún món ó o Yeesu tǔara 6a yi: «Bǐo ká 6úen6úen mi zǔ kúará le?» A 6a le ũuu. ⁵² O o Yeesu wǎa bía nǎn 6a yi: «*Lándá bǐo zéeni lo lée lándá bǐo zéeni lo na kenía mítén á zǔ ho wáayi béeni bǐo jǔhǔ á ka lòn zii 6ànso 6úí na nǎfòró á mu bè-fla lè mu bè-kǎa wi yi.»

Ho Nazarεete lóhósa yí tà a Yeesu bǐo (Maaki 6.1-6; Luki 4.16-30)

⁵³ Bǐo ó o Yeesu wà hǎn wǎhio so vó, ó o ló bǐn, ⁵⁴ á wà van ho lóhó na ó o ðǎn yi. O wà vaá wee kǎrán 6a nùpua 6a *zúifùwa kǎránló zǐní yi. A 6a nùpua na wi bǐn 6úen6úen wó coon á 6a wee bǐo: «Bún bè-zǔrǐmǐni so ó o yú wen? O wó kaka wee wéráa mu yéréké bǐowa na ká? ⁵⁵ Yǐnǎn o 6úen-khèero te mí za le? A bán nu yǐnǎn o Mari le? O Zaaki là a Zozεεfu là a Simǎn là a Zude so yǐnǎn bán zàwa le? ⁵⁶ A bán hǐnni so làa wen yí wi mín wán hen le? A lé wen ó o yú hón pánká so 6úen6úen yi?» ⁵⁷ Lé bún bǐo yi á 6a yí wi à 6a dé mí sǎa wo yi. O o Yeesu wǎa bía nǎn 6a yi: «Le *Dónbeenǐ jí-cúa fεero wé yí le kǎnbii há lùà 6úen6úen yi. Ká 6a lóhósa lè bán kùrú zii nùpua bán máa wé kǎnbi o.» ⁵⁸ O Yeesu yí ðǎnna yí wó yéréké bǐo cèrèε bǐn lé bǐo 6a sǐadéro wo yi fòora.

14

O Zǎn Batiisi 6úero (Maaki 6.14-29; Luki 9.7-9)

¹ Mu pǎahǔ ó o *Heroode* na wi ho Kalilee kǎhǔ jǔhǔ wán á jǎ bǐo 6a wee bǐo o Yeesu ðání yi. ² O o bía nǎn mí mǎnsa na làa wo páanǐa wi yi: «O nùpue mu na ká lé o Zǎn bǐnǐa vèera. Lé bún nǎn ó o ðà wee wéráa mu yéréké bǐowa.» ³⁻⁴ Mu bon. O Heroode hǐa nǎn le jii le 6a wǐi o Zǎn. A 6a wǐira a can dó ho kàsó yi. O Heroode wó mu lé bǐo ó o Zǎn

* **14:1** O Heroode mu lé yǐa 6a wee ve làa Heroode Antipaasi.

bía nɔn wo yi le o lá yí ko ò o fé mín za Filiipu b̀an h́aa Herodiade à ya. ⁵ O Heroode lá wi ò o búe o Zán ká a màh́á z̀ana 6a z̀aaḿaa lé b́io 6a búenb́uen wee leéka le o Zán lé le *Dónbeení j́i-cúa f̀ero. ⁶ Ee ká a Heroode teró wizonle s̀anú díró yi, ó o Herodiade h́nló yon b́ia 6a von yahó. O o Heroode mu s̀ii wan mu yi, ⁷ ó o báa le ká a h́nzoró mu flora b́io na mí c̀n á mí ì na mu wo yi. ⁸ O o h́nzoró vaá b́ia mu nɔn mín nu yi, á b̀an nu le o b́io le o Zán Batiisi j́uh́ú lé h́ia à 6a dé ho lenb́uen yi à na a yi. ⁹ B́io ó o h́nzoró b́ueé b́ia mu, ó o b́ee s̀anía tò mu b́io yi. Ká b́io ó o báa b́ia ó o von yahó, ó o nɔn le j́ii le 6a wé mu na a yi. ¹⁰ O o tonkaa o búii le o va ho k̀asó yi à vaa kúii o Zán Batiisi j́uh́ú. ¹¹ A 6a vaá kúio ho dó ho lenb́uen yi b́ueé nɔn o h́nzoró yi ó o buan vaá nɔn mín nu yi. ¹² O o Zán mu ǹi-kenínia b́ueé lá a nùuna, à 6a wà vaá b́ia b́io mu wóŕaa á nɔn o Yeesu yi.

O Yeesu diińta 6a minka z̀aaḿaa
(Maaki 6.30-44; Luki 9.10-17; Zán 6.1-14)

¹³ B́io ó o Yeesu j́á b́io wó ká, ó o zon ho wooh́ú wà, á wi ò orén mí dòn va ho lahó búii na á nùpue mía yi. Ká 6a nùpua màh́á z̀ana mu. A 6a lóka h́a lórá yi á vará mu j́umu j́ii bò a Yeesu yi. ¹⁴ P̀aah́ú na ó o zoó ló ho wooh́ú yi, ó o mɔn 6a minka z̀aaḿaa. A 6a màkárí buan wo yi, ó o búakáa wee wéé 6a vánvárowà na wi 6a t́ah́ú. ¹⁵ B́io ho źih́ú d̀n, ó o ǹi-kenínia wà b́ueé bó a yi, á b́ia nɔn wo yi: «Le wii tò, à ho lahó na ká á b́io búii mún mía yi. B́io le 6a nùpua lén va h́a lórá yi, à vaa yí mu b́io yà dí.» ¹⁶ O o Yeesu b́ia nɔn 6a yi: «Ba varó b́in j́uh́ú mía. Minén miten na mu bè-d́inii 6a yi.» ¹⁷ A 6a b́ia nɔn wo yi: «B́io wi wa c̀n hen, léé búurú bi-z̀awa b́io hònú làa cezàwa bùaa j́un.» ¹⁸ O o Yeesu b́ia: «Mi bua mu buennáa.» ¹⁹ O o b́ia nɔn 6a z̀aaḿaa yi le 6a líi keení le j́íní wán. O o fó ho búurú b́io hònú lè 6a cezàwa bùaa j́un, ò o h́onía mí yahó ho wáayi, ò o dó le Dónbeení b́arákà, ò o c̀ekaa ho búurú nɔn mí ǹi-kenínia yi. A bán fó sankaa nɔn 6a z̀aaḿaa yi. ²⁰ A 6a búenb́uen dú sù. A b́io dú ká 6a khiiira á mu sú h́a sàkíwá píru j́un. ²¹ B́ia búenb́uen na dú mu, á 6a báawa mí dòn á à yí ho muaaseé hònú síi, ká 6a h́awa lè 6a háyúwá níi ló.

O Yeesu wee varáka mu j́umu wán
(Maaki 6.45-52; Zán 6.16-21)

²² B́in món, ó o Yeesu d̀enía kíḱaa mí ǹi-kenínia yi le 6a zo ho wooh́ú dí mí yahó ḱhí ho v́u-beení món ká mínén ñ na ho wōh́ú 6a z̀aaḿaa yi á 6a à 6oka. ²³ B́io ó o wó b́in vó, ó o wà yòora le búee wán mí dòn, á yòó wee wé mí fioró á ho tá h́n yú b́in. ²⁴ B́in p̀aah́ú à ho wooh́ú vá zon mu j́umu yi, á ho pinpi-beení h́nɔn wee và lè mí p̀anká á wee lá mu j́umu b́uee hénka lè ho wooh́ú. ²⁵ H́a tá-t́ia yi, ó o Yeesu zoó wee varáka mu j́umu wán á mà mí ǹi-kenínia. ²⁶ B́io 6a mɔn wo ò o wee varáka mu j́umu wán, á 6a z̀ana dàkh́ina, á 6a wee b́io: «O léé ǹi-h́nbóní.» A 6a wee wáamaka. ²⁷ O o Yeesu d̀enía b́ia ká s̀ii nɔn 6a yi: «Mi hení mí sía, mu lé ínén, mi yí z̀on b́io.» ²⁸ O o Piere wáa b́ia nɔn wo yi: «Núh́úso, ká mu lé fo b́io bon, ù b́io le í varáka mu j́umu wán à buen ù c̀n.» ²⁹ O o Yeesu b́ia nɔn wo yi: «Buen!» O o Piere ló wee varáka mu j́umu wán á wee va a Yeesu c̀n. ³⁰ Ká b́io ó o mɔn b́io ho pinpiró wee wéráa ó o z̀ana. A b́io ó o wà líi lí mu j́umu yi, ó o wáamaa: «Núh́úso fení mi.» ³¹ O o Yeesu d̀enía dá mí níi c̀ana a, ò o b́ia nɔn wo yi: «Û síidéro f̀ora. Léé webio nɔn á fo titikaaráa?» ³² B́io 6a mí nùwá j́un yòó zon ho wooh́ú yi, á ho pinpiró d́in. ³³ A 6a ǹi-kenínia na wi ho wooh́ú yi á f́ará mí nɔnkóru ná wán o Yeesu yahó, à 6a b́ia nɔn wo yi: «Fo bènt́in lé le Dónbeení Za b́io bon.»

O Yeesu wéera 6a vánvárowà búii
(Maaki 6.53-56)

³⁴ B́io 6a káa ho v́u-beení ḱhíi d̀n ho Zenεzarεete kōh́ú, ³⁵ á 6a nùpua na wi b́in z̀ana a Yeesu, á 6a b́ia a búenló b́io nɔn b́ia s̀uarákaa b́in búenb́uen yi. A 6a buan 6a vánvárowà búenb́uen buararáa o c̀n. ³⁶ A 6a wee fio wo le o día le 6a pá wáa yí o dà-źinii j́i-kání t́úii yi. A b́ia búenb́uen na wee yí le t́úii yi á wee wa.

15

O Yeesu lè 6a Farizɛwa wee wɔani
(Maaki 7.1-13)

¹ Ba *Farizɛwa 6úi lè ho *làndá bio zéenílowa 6úi ló ho Zeruzalɛmu yi 6uara a Yeesu cón á 6ueé tɔara a yi: ² «Lée webio nɔn á ù nǐ-kenínia yí máa wé bǐo á wàn maáwà bò nɔn wɛn le wa wé wé? Ba yí máa sɛɛ mí níní à bè yi díráa làa bǐo mu koráa.» ³ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Lée webio nɔn á minén bèn yí máa wé bǐo le Dónbeenǐ henía nɔn mia, à mi bò mi kùrú kàránló yi? ⁴ Le Dónbeenǐ bía bǐo kà: «Kǎnbi mǐn maá lè mǐn nu»* le mún bía: «Yia bía khon mǐn maá tàá mǐn nu dǎní yi, wón ko làa búeró.»† ⁵ Ká minén wee kàrán 6a nùpua le ká a 6úi 6àn maá lè 6àn nu ó o bía bǐo kà nɔn yi: «Bǐo á ï ko à ï na à séení làa fo á ï hǎn lè le Dónbeenǐ,» ⁶ se wón 6ànso màkóo mia ò o séení mǐn maá. Mi wee pǐ le Dónbeenǐ bíonǐ kà síi à wé le làa bè-káamáa ká mi bè mi kùrú kàránló yi. ⁷ Mi yí mɔn miten na le? Yaa o *Ezayii tǔiá sí mi wán pǎahǔ na ó o fɛera le *Dónbeenǐ jǐ-cúa na kà mi dǎní yi: ⁸ «Ba nùpua na kà wee 6úaaní mi lè mí jǐnǐ ká 6a yiwa yi á 6a khèra làa mi. ⁹ Le 6úaaní na 6a wee na mǐ jǐhǔ mia. Lé bǐo 6a nùpua làndáwá lé hǎ 6a wee kàrán làa mǐn.»‡»

Bǐo wee tíi o nùpue
(Maaki 7.14-23)

¹⁰ Bǔn món ó o Yeesu von 6a zǎamáa á bía nɔn 6a yi: «Mi jǐ bǐo kà à zǔn kúará. ¹¹ Bǐo wee zo a nùpue jǐi yí máa tíi wo. Hǎ bíonǐ na wee lé là a nùpue jǐi, hǎn lé hǎa wee tíi wo.» ¹² O o Yeesu nǐ-kenínia vá 6ueé 6ó a yi, á bía nɔn wo yi: «Fo zǔ le ù bíonǐ mu á vá 6a *Farizɛwa yi le?» ¹³ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Bè-fánii lée bè-fánii na á ï Maá na wi ho wáayi á yí fá, á khii dɛɛ á à kúia. ¹⁴ Mi día 6a. Ba lé 6a muiiwà na tò 6a muiiwà bǔaa wán. Ká a muui tò mí ninza muui bǔini wán, á 6a à pání vaá zo ho kǎhǔ.» ¹⁵ O o Piere wǎa bía nɔn wo yi: «Zéení le wǎhiire mu kúará làa wɛn.» ¹⁶ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Éee! Lé minén pá dǐn yí zǔ mu bíowa yara le? ¹⁷ Mu bǐo búenbúen na wee zo a nùpue jǐi, à lii zo a píohó yi, bǔn ó o wee bíni lée ní kúia. ¹⁸ Eɛ ká hǎ bíonǐ na ó o wee bío lè mí jǐi, á wee lé o síi yi, hǎn lé hǎa wee tíi o nùpue. ¹⁹ Mu bon. Hǎ yile-kora wee lé le síi yi. Lé bǔn te le nǐ-6úee, lè ho hǎ-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà, lè ho kǎnló, làa bǐo yí bon bíoró o nùpue jǐi, lè 6a nùpua yènnáa yáaró. ²⁰ Bǔn bíowa so lé bío wee tíi o nùpue, ká ho dí le hǎ níní na yí sɛera, bǔn yí máa tíi nùpue.»

O síi veere hǎa na tà a Yeesu yi bǐo
(Maaki 7.24-30)

²¹ Bǔn món ó o Yeesu ló bǔn wà, á van ho kǎhǔ 6úi na sùaráa ho Tiire lè ho Sidǎn lórá yi. ²² A ho Kanan kǎhǔ hǎa 6úi na wi ho kǎhǔ mu yi, á wà 6uara a cón, á 6ueé wee bío pǎnpǎn kà síi: «Núhǔso, *Daviide Za, màkárí mǐi. I hǐnló á cǐná 6úi wi yi á wee beé o lò làa sòobéɛ.» ²³ O o Yeesu yí dó mí jǐi wo yi. O o nǐ-kenínia vá 6ueé 6ó a yi, á wee bío làa wo: «O hǎa mu na bò wá món wee wáamaka fɛɛɛ á ù bío le o bíni.» ²⁴ O o Yeesu bía: «O *Isirayɛele nǐpomu na ka lòn pia na vǔnun lé bán 6a tonkaa mi bǐo yi.» ²⁵ O o hǎa yáa wǎa wà 6ueé líi fǎrá mí nɔnkóǐúná wán o Yeesu yahó, ò o bía: «Núhǔso, séení mi.» ²⁶ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Mu yí se à 6a lá 6a háyónzàwa dǐnló à yénní kúia na 6a booní yi.» ²⁷ O o hǎa bía nɔn wo yi: «Núhǔso, bǔn bon. Eɛ ká 6a booní wee wé sèeka ho dǐnló na wee kùenka lii kúia mǐn so tá à dí.» ²⁸ O o Yeesu wǎa bía nɔn o hǎa mu yi: «Fo bènǐn dó ù síi mǐi làa sòobéɛ.» Mu ù wé làa bǐo fo lonnáa mu. O o hǐnló dèeníá wan bǔn wán.

* 15:4 Mi lorí Léro vǔahǔ (Exode) 20.12; Làndá zéeníló (Deutéronome) vǔahǔ 5.16 † 15:4 Mi lorí Léro vǔahǔ (Exode) 21.17 ‡ 15:9 Mi lorí Ezayii vǔahǔ 29.13

*O Yeesu wɛ́ɛra ɓa v́ánvárowà c̀èr̀ɛɛ
(Maaki 7.31)*

²⁹ B́ɔn ḿɔn ɔ o Yeesu ló h́ɔn lahó so yi á van ho Kalilee v́ũ-beenĩ jii, á vaá ỳɔra le ɓúee wán ỳɔ kará. ³⁰ A ɓa minka źaamáa ɓuara a ćɔn lè ɓa lóní, lè ɓa muiiwà, làa ɓia sánia ɓio ɓúii mía ɓín, lè ɓa bekewà, lè ɓa v́ánvárowà c̀èr̀ɛɛ ɓúii. Ba ɓueé bàráka ɓa o Yeesu tá, ɔ o wɛ́ɛra ɓa. ³¹ ɓio ɓa źaamáa m̀ɔn à ɓa bekewà na lá yí dà máa ɓio á wee ɓio, á m̀ɔn à ɓia sánia ɓio ɓúii lá mía ɓín á wan, á m̀ɔn à ɓia lá lé ɓa lóní wee varáka sese, á m̀ɔn à ɓia lá lé ɓa muiiwà á wee mi, á mu wó ɓa coon dàkhíina, á ɓa wee ɓúaaní o *Isirayɛele ɓàn Dónbeenĩ yèni.

*O Yeesu ɓinia diinia ɓa minka źaamáa
(Maaki 8.1-10)*

³² O Yeesu von mí nĩ-kenínia á ɓia ǹɔn ɓa yi: «Ba ǹɔpua na kà makárí ɓuan mií. ɓio kà lé ɓa wizooní t́n ká ɓa wi làa mi, á ɓa bè-dínii wáa vó. I yí wi à ĩ día ɓa à ɓa ɓo ká ɓa yí yú ɓio yí dú. Lé ɓio ɓa dà vaá lé è l̀ɔiorá ho w̃hũ wán lé le h́ini.» ³³ O o nĩ-kenínia t̀ɔara a yi: «Wa à yí mu bè-dínii wen le dùure na kà yi á à na ɓán minka źaamáa so yi?» ³⁴ O o Yeesu t̀ɔara ɓa yi: «Lée búurú ɓio yɛn wi mi ćɔn?» A ɓa ɓia ǹɔn wo yi: «Lée búurú ɓio h̀ɛnɔn làa cezàwa ɓúaa yɛn ɓúii.» ³⁵ O o Yeesu wáa ɓia ǹɔn ɓa źaamáa yi le ɓa lii kɛɛní, ³⁶ ò o f́o ho búurú ɓio h̀ɛnɔn lè ɓa cezàwa, ò o dó le Dónbeenĩ bàrákà, ò o c̀ɛkkaa mu ǹɔn mí nĩ-kenínia yi á ɓán sankaa ǹɔn ɓa źaamáa yi. ³⁷ Ba ɓúenɓúen dú sù, ɔ o nĩ-kenínia khuiira ɓio ká, á mu sú h́a sàkíwá ɓio h̀ɛnɔn. ³⁸ ɓia ɓúenɓúen na dú mu, á ɓa báawa mí dòn á à yí muaaseé náa síi, ká ɓa h́awa lè ɓa háyúwá níi ló.

³⁹ B́ɔn ḿɔn ɔ o Yeesu ǹɔn ho w̃hũ ɓa źaamáa yi le ɓa ɓoka, ò o zon ho woohũ mí dòn á van ho Makadan k̃hũ.

16

*Ba wi ò o Yeesu wé yéréké ɓio
(Maaki 8.11-13; Luki 12.54-56)*

¹ Ba *Farizíɛwa lè ɓa *Sadusíɛwa wi à ɓa kh̃aa o Yeesu jii yi, á ɓa vá ɓueé ɓó a Yeesu yi á ɓia ǹɔn wo yi le o wé yéréké ɓio ɓúii na wee zéeni le o dàrló ló le Dónbeenĩ ćɔn. ² O o Yeesu ɓia ǹɔn ɓa yi: «Hen ká le wii líi wee zo, á ho wáayi mùia, à mi le ho tá h́a wé se. ³ Ká le ýnɓii ɓùiríi, ká ho wáayi mùiamu á dó mí yuumu, à mi le ho viohó á à ɓuen. Ká mi wee loń ho wáayi à z̃rínáa ɓio a à wé, á lée webio ǹɔn á ɓio wee zéeni ɓio wee wé ɓio kà wán á mi yí z̃? ⁴ Ho zuia ǹɔpua na yí se, na wee ɓíní le Dónbeenĩ ḿɔn à wé mu bè-kora wee cà à ɓa mi yéréké ɓio. ɛ ká ɓa máa mi yéréké ɓio ɓúii ká mu yínɔn le *Dónbeenĩ jii-cúa fɛero Zonaasi ɓio.*» B́ɔn ḿɔn ɔ o wà ò o día ɓa.

*Ba Farizíɛwa lè ɓa Sadusíɛwa ɓio
(Maaki 8.14-21)*

⁵ ɓio ɓa nĩ-kenínia wee khí lè ho v́ũ-beenĩ ḿɔn o Yeesu ćɔn, á ɓa ǹɔnsáa yí ɓuan ho búurú. ⁶ O o Yeesu wáa ɓia làa ba: «Mi pa miten ɓa *Farizíɛwa lè ɓa *Sadusíɛwa ɓio yi. Ba ɓio ɓonmín lè le ja-fni.» ⁷ O o nĩ-kenínia wee ɓio làa mín: «O wee ɓio ká síi lé ɓio wa yí ɓuan ho búurú.» ⁸ O o Yeesu z̃na ɓio ɓa wee ɓio, ɔ o t̀ɔara ɓa yi: «Lée webio ǹɔn mi wee ɓioráa le lé ɓio mi yí ɓuan ho búurú? Mi siadéro mií ɓènt́n f̀ɔora. ⁹ Mi pá ðin yí máa jí mu ɓio à z̃n mu kúará le? Ho búurú ɓio h̀ɔnú na á ĩ c̀ɛkkaa ǹɔn ɓa báawa muaaseé h̀ɔnú yi, lè h́a sàkíwá na mi khuiira ɓio ká kúaa yi jii á mi ǹɔnsáa ɓio yi le? ¹⁰ A ho búurú ɓio h̀ɛnɔn na á ĩ c̀ɛkkaa ǹɔn ɓa báawa muaaseé náa yi, lè h́a sàkíwá na mi khuiira ɓio ká kúaa yi jii á mi ǹɔnsáa ɓio yi le? ¹¹ A lée webio ǹɔn á mi le mu lé ho búurú ɓio á ĩ wee ɓio? Mi pa miten ɓa Farizíɛwa lè ɓa Sadusíɛwa na ɓio ka lòn ja-fni ɓio yi.» ¹² O o nĩ-kenínia

* 16:4 Mi loń Matiye v́uahũ 12.39

màhá wáa zūna le o lá yí bía le 6a pa mítén le ja-fini na 6a wee wé lè ho búurú bío yi, ká lé 6a Farizíewa lè 6a Sadusiéwa kàránló na 6a wee na ó o le 6a pa mítén bío yi.

O Piere bía le o Yeesu lé yia le Dónbeenĩ mɔn lera
(Maaki 8.27-30; Luki 9.18-21)

¹³ O Yeesu wà van ho kòhũ na sùaràa là a Filiipu ló-fáránii na 6a le *Sezaaree yi. O o tùara mí nĩ-kenínia yi: «Ba nùpua wee bío webio o *Nùpue Za dání yi?» ¹⁴ A 6a bía nɔn wo yi: «Ba 6úí le fo lé o Zān Batiisi. Ba 6úí le fo lé o *Elii. Ba 6úí yàà 6èn le fo lé o Zeremii, tàà le *Dónbeenĩ ji-cúa fεero 6úí.» ¹⁵ O o Yeesu tùara 6a yi: «Minén cǔn á ĩ 6èn lée wée?» ¹⁶ O o Simɔn Piere bía nɔn wo yi: «Fo lé o *Krista, le Dónbeenĩ na wi fεεε Za.» ¹⁷ O o Yeesu wáa bía nɔn wo yi: «Zān za Simɔn, ũ nùhũ sí. Mu yínɔn nùpue zéénia ho tũia poni na kà làa fo. Lé wàn Maá na wi ho wáayi á zéénia mu làa fo. ¹⁸ A ínén 6èn n bío bío kà á à na foñ: Fo lé o Piere bũn kúará le huee. A lé dén huee so á ĩ ì fàrá ĩ kuure wán, á hàrí mu húmú máa dàrĩ bío 6úí máa wé làa de. ¹⁹ Ho wáayi béeñĩ won-zàwa á ĩ ì na foñ. Bío lée bío na á fo khii wé pã bío ho tá wán, á le Dónbeenĩ mún n pĩ mu bío ho wáayi. A bío na fo khii wé tà bío ho tá wán, á le Dónbeenĩ mún n tà mu bío ho wáayi.» ²⁰ O o Yeesu wáa henía mu nɔn mí nĩ-kenínia yi le 6a yí bío le mí lé o Krista.

O Yeesu wee bío mi húmú lè mi vèeró bío
(Maaki 8.31-9.1; Luki 9.22-27)

²¹ A lá bũn jii wán, ó o Yeesu búakáa wee bío bío kà wéréwéré lè mí nĩ-kenínia: «Ĭ ko à ĩ va ho Zeruzalεmu, à lò vaa be bĩn làa sòobéε 6a *nĩ-kĩa, lè 6a yankarowà júnása lè ho *làndá bío zéénilowa nii yi. Ba à 6úe mi, ká hã wizooní tĩn zoñ á ĩ ì vèe.» ²² O o Piere wáa fó a 6a vá ló, ò o wee bío: «Ébé! Nùhũso, bũn máa wé làa fo. Le Dónbeenĩ á à kãní fo mu yi.» ²³ Ká a Yeesu màhá yèrémáa bía nɔn wo yi: «Vá lé ĩ nĩsání lè ũ *Satāni bioní. Fo wee bũmaka ĩ tonló. Ū yilera yínɔn Dónbeenĩ yilera. Hã lé 6a nùpua yilera.» ²⁴ Bũn mɔn ó o Yeesu bía nɔn mí nĩ-kenínia yi: «Yia wi ò o bè miĩ, à 6ànso khí mí kùrú síi bío wé ró yi, ká a wé lá mí *kùrùwá pĩ à bèráa miĩ. ²⁵ Lé bío á yia wi ò o kãní mí mukãní wón á à vĩnĩ le. Ká yia màhá tà le mí ì vĩnĩ le ínén bío yi, wón á à yí le. ²⁶ O nùpue lá yú ho ðimĩná bío 6úen6úen, ò o khon le mukãní binbirĩ yi, se lé ho cũnú yén á 6ànso yú? O nùpue lá khon le mukãní binbirĩ yi, ó o so dà à na bío 6úí á à bĩnĩ ì yiráa le le? ²⁷ Mu bon. O *Nùpue Za khii bueñ mĩn Maá cùkú beenĩ yi lè mí wáayi tonkarowá, á bueé sàání 6a nùpua nĩ-kénĩ kénĩ yi, á à héha làa bío 6a wó. ²⁸ Le ĩ mi ho tũia na mia: Ba nùwã yen zàwa 6úí na wi bĩa hen tĩahũ máa hí ká 6a yí mɔn o Nùpue Za 6uenló lè mí béeñĩ.»

17

O Yeesu miníkaa le 6úee wán
(Maaki 9.2-9; Luki 9.28-36)

¹ Wizooní bío hèzĩn bũn mɔn, ó o Yeesu fó a Piere là a Zaaki là a Zān na ló o Zaaki 6àn za á yòoraràa le 6úee 6úí na dɔn wán. Bío 6a yòó wi bĩn mí dòn, ² ó o Yeesu miníkaa 6a yío yi, á yahó wee juiíka lè le wii bío síi, á sí-zínia ka pũiapũia lòn khoomu. ³ A 6a nĩ-kenínia le mí ì loĩ, á 6a mɔn o *Mɔyiize là a *Elii* à 6a ðĩn wee tà hã láakáwá là a Yeesu. ⁴ O o Piere wáa bía nɔn o Yeesu yi: «Nùhũso, mu wó se á wa wi hen. Ká fo tà á ĩ ì tá hã bùkú zàwa bío tĩn. Ūnén dà-kénĩ, o Mɔyiize dà-kénĩ, o Elii dà-kénĩ.» ⁵ Bío ó o wee bío, à bũn le dùndúure 6úí na wee juiíka á yòó ló líi pon 6a yi. A mu tãmu 6úí sã já le dùndúure mu yi: «Yia kà lé ĩ Za na á ĩ bò ĩ tàká wán. O bío sí miĩ. Mi wé jí a cǔn.» ⁶ Bío ó o nĩ-kenínia já mu tãmu mu sã, á 6a zónkaa dàkhĩna, á líi búrá mí yara ho tá yi. ⁷ O o Yeesu bueé 6ó 6a yi, á bò mí nii 6a wán, ò o bía: «Mi lii hĩnĩ. Mi yí zón bío.» ⁸ A 6a wáa hoonía mí yara á 6a yí mɔn nùpue ká yínɔn o Yeesu mí dòn. ⁹ Bío 6a ló le 6úee wán wee lii, ó o Yeesu henía

* 17:3 Mi loĩ Luki vĩahtũ 9.31

bïo kà n̄n 6a yi: «Bïo mi m̄n kà à mi yí bïo le n̄pue jí fúaa o *N̄pue Za húrun á vèera ló 6a n̄-hía t̄hã.»

(Maaki 9.10-13)

¹⁰ O o n̄-kenínia t̄ara a yi: «Lée webio n̄n ho *l̄ndá bïo zéenílowa le o Elii ko ò o 6uen ho yahó?»† ¹¹ O o bía n̄n 6a yi: «Mu bon. O Elii ko ò o 6uen vé, à 6uee kúee mu bïowa 6úen6úen mí lara yi. ¹² Le í bïo mu na mia: O Elii mu yáá 6uara vó. Ká 6a n̄pua màhã yí z̄na le lé orén. A 6a wó a làa bïo 6a sía vá yi. Lé b̄n síi 6a mún ñ beéráa o N̄pue Za lò.» ¹³ O o n̄-kenínia wáa z̄na le lé o Z̄n Batiisi ó o wee bïo bïo.

O Yeesu wéera a háyónza na le d̄nd̄hioní wi yi

(Maaki 9.14-29; Luki 9.37-43a)

¹⁴ Bïo 6a líi d̄n hen na 6a z̄amáa wi yi, ó o n̄i 6úí vá 6ueé 6ó a Yeesu yi á líi f̄ará mí n̄nkóɲúná wán o yahó, ò o bía: ¹⁵ «N̄-k̄ránlo, loí í za màkárí yi. Le d̄nd̄hioní wi o yi. Le wee beé o lò. P̄nna c̄èèè le wee lá a dé ho d̄h̄ t̄áa mu ɲumu yi. ¹⁶ A í 6uan wo 6uararáa ũ n̄-kenínia c̄n, ká 6a màhã yí dàina yí wéera a.» ¹⁷ O o Yeesu wáamaa: «Éee! Mi z̄uia n̄pua 6̄nt̄n yí máa dé mí sía le Dónbeení yi bïo bon, á mi mún yí máa jí h̄rí d̄è. Mi wee leéka le í k̄ení làa mia á wé è k̄rán mia fúuu le? Mi 6ua a háyónza mu 6uennáa.» ¹⁸ Bïo 6a 6uara làa wo, ó o Yeesu n̄amakaa o c̄ná yi, ó o ló. O o háyónza d̄enía wan mí lahó yi.

¹⁹ B̄n m̄n ó o Yeesu wà. O o n̄-kenínia wà vaá 6ó a yi à 6a t̄ara a yi: «Lée webio n̄n á warén yí dàina yí ɲonnáa o c̄ná mu.» ²⁰ O o Yeesu bía n̄n 6a yi: «Lé bïo mi sídéró m̄i ka c̄ínú d̄akh̄ina. Le í mí ho t̄iá na mia: Hen ká mi sídéró m̄i na khúekhúe lè ho mút̄adè b̄ere bïo á mi yáá pá lá tà le m̄i wé làa bïo, á mi lá dà à bïo ò na le 6úee na kà yi le le lé ho lahó na le wi yi, à va lòn-veere, á mu ù wé. Bïo woon á mi lá máa wé è wé máa sa. ²¹ [È ká mu màhã lé ho fioró lè le ɲii líró mí d̄n lé bïo dà à ɲa a c̄ná na kà b̄n síi á à lén.]»

O Yeesu wiokaa wee bïo mí húmú lè mí vèeró bïo

(Maaki 9.30-32; Luki 9.43-45)

²² Wizonle 6úí ká a Yeesu lè mí n̄-kenínia 6úen6úen páania wi ho Kalilee k̄h̄ yi, ó o bía n̄n 6a yi: «O *N̄pue Za á 6a à dé 6a n̄pua níní yi. ²³ Ba à 6úe o, ká mu wizooní t̄n zon ò ò vèe.» A 6a n̄-kenínia yilera yáara làa s̄ob̄èè.

Le Dónbeení z̄i-beení lànpo c̄aló bïo

²⁴ O Yeesu lè mí n̄-kenínia wà van ho *Kap̄enayuumu lóhó. A le *Dónbeení z̄i-beení *lànpo féwá wà 6ueé 6ó a Piere yi à 6a t̄ara a yi: «Mí n̄-k̄ránlo so wee s̄ání le Dónbeení z̄i-beení lànpo le?» ²⁵ O o Piere bía: «Ūuu o wee s̄ání ho.» P̄ah̄ na ó o Piere wà vaá zo le z̄i na ó o Yeesu wi yi, ó o Yeesu d̄enía wee t̄a wo yi: «Sim̄n, lée wé ko ò o wé s̄ání ho lànpo lè mí síwà à na ho d̄im̄ɲá na kà bá-z̄awa yi? Fo wee leéka webio mu d̄ání yi? Lé ho k̄h̄ n̄pua mí b̄ere lée t̄áa lé b̄ia 6a funnáa á dàina?» O o Piere le lé b̄ia 6a dàina. ²⁶ O o Yeesu bía n̄n wo yi: «Àwa, b̄n wee zéení le ho k̄h̄ n̄pua yí ko 6a wé s̄ání ho lànpo. ²⁷ È ká wa màhã máa l̄nka 6a n̄pua mu yilera. Lén líi ho v̄-beení yi, à líi pa le ce-h̄ní. O o n̄n-yání ceza na fo ò ví à ũ lén à lée h̄n ɲii, á fo ò yí le wén-h̄nló le yi na dà warén wa n̄wã ɲun lànpo á à s̄ání. A ũ wáa 6ua d̄n à ũ va 6a c̄n vaa s̄ání wa lànpo.»

18

Lée wé po b̄ia ká

(Maaki 9.33-37; Luki 9.46-48)

¹ Hón p̄ah̄ so yi, ó o Yeesu n̄-kenínia wà 6ueé 6ó a yi, à 6a wee t̄a wo yi: «Yia bïo ɲuh̄ wi po b̄ia ká le Dónbeení b̄ení yi lé o yén.» ² O o Yeesu von o háyónza 6ueé d̄nía 6a yahó, ³ ò o bía: «Le í mí ho t̄iá na mia: Hen ká mi yí yèrèmaa á yí ka lè 6a háyúwá bïo

† 17:10 Mi loí Malasii v̄uh̄ 3.23

síi, á mi máa zo le *Dónbeení béeńi yi. ⁴ Yia bío ɲúhú wi po bíi ká le Dónbeení béeńi yi lé yia wee liini míten à wé là a háyónza na ká bío síi. ⁵ Yia buan háyónza búii na ka làa yia ká bío síi sese, se mu lé ínén í bεere á bǎnso buan sese.

Mu bè-kohó wéró yí se

(Maaki 9.42-48; Luki 17.1-2)

⁶ «Ba háyúwá na dó mí síi mi ní-kéní á nùpue khà dó mu bè-kora wéró yi, se mu súaani á ba ca le hue-beeni bǎnso fonle yi à lèe dé ho mu-beeni yi ò o lii lí. ⁷ Ho dímíjǎ á ho yéréké khii sá yi, lé bío á bío wee khà ba nùpua dé mu bè-kora wéró yi á wi ho yi. Mu bon, mu lée bío na wéró máa khí ho yi. εε ká yia níi wee bè mu, á ho yéréké khii sá yi. ⁸ Ká mu lé ũ níi táá ũ zeńi wee dé fo mu bè-kora wéró yi, ũ kúio há lèe kúia. Fo zon le mukáni na máa vé lùe yi lè ũ nín-kéní táá lè ũ zeń-kéní, se mu súaani bío ba à lèe fo á à dé ho dǎhú na máa hí máa mi yi lè ũ níni mí bío ɲun táá ũ zení mí bío ɲun. ⁹ Ká mu lé ũ yère wee dé fo mu bè-kora wéró yi, ũ còkon le lèe díá. Fo zon le mukáni na máa vé lùe yi lè ũ yèn-kéní, se mu súaani bío ba à lèe fo ò dé le *Dofní dǎhú yi lè ũ yío mí bío ɲun.

O pio na vǔnun bǐniá yú wǎhiire

(Luki 15.3-7)

¹⁰ «Mi pa miten bío, à ba háyúwá na ká ní-kéní ò o búii yí zùan yi. Lé bío ba háyúwá mu wáayi tonkarowá wi lè wán Maá Dónbeení fεεε. ¹¹ [O *Nùpue Za buara wá buée cà bíi khèra lè le Dónbeení á à fení.] ¹² Le í tǔa mia. Hen ká a búii pia khimàni lá wi síi, ó o yà-kéní wó wó séra vǔnun, ó o so máa kúia ba khimàni yà-kéní mía na ká le búee yi ká a máa càka yia vǔnun le? ¹³ Le í bío mu na mia: Ká a hǎa yú a, ó o síi á à wa wa a bío yi á à poń ba khimàni yà-kéní mía na yí vǔnun. ¹⁴ Lé làa bún síi á mǐn Maá na wi ho wáayi mún yí wi à ba háyúwá na ká ní-kéní à ví.

Ká mǐn za búii wó khon làa fo

¹⁵ «Hen ká mǐn za wó khon làa fo, à ũ vaa zéeni a wékheró na a yi, ũnén làa wo mi nùwá ɲun mi dòn. Ká a tà, á mi ì bǐni ì wé ba zàwa. ¹⁶ Ká a pǎ, à ũ cà nùpue ní-kéní táá nùwá ɲun dé ũ wán, à héha làa bío le Dónbeení bioní vǔahú bíaràa mu: «Mu bío búenbúen á wa à lén yío ba seéràsa nùwá ɲun táá nùwá tǐn bè-bionii wán.»* ¹⁷ Ká a pá pǎ le mí máa ní bán cǎn, à ũ bío mu lè mǐn zàwa na kúaa mǐn wán. Ká a pǎ le mí máa ní bán cǎn, à ũ wǎa wé o lòn lǎnpó fé, táá ní-veere búii na yí zǔ Dónbeení. ¹⁸ Le í mí ho tǔiá na mia: Bío lée bío na mi khii wé pǎ bío ho tá wán, á le Dónbeení mún ñ pí mu bío ho wáayi. A bío lée bío na á mi khii wé tà bío ho tá wán, á le Dónbeení mún ñ tà mu bío ho wáayi.

Mi wé bunbua flo

¹⁹ «Le í mún bío mu na mia. Hen ká nùwá ɲun búii wé ló mi tǎhú á bunbuaa flora bío lée bío ho tá wán, á wán Maá na wi ho wáayi á à na mu ba yi. ²⁰ Mu bon, hen na á nùwá ɲun táá nùwá tǐn kúaa mǐn wán yi í yèni yi, se í wi ba tǎhú.»

O ton-sá na pǎ ho séndiaró bío

²¹ O o Piere wǎa vá buée bó a Yeesu yi ò o tǔara a yi: «Núhúso, ká wán za wee wé khe làa mi fεεε, á í ko à í sén díá na a yi cúa-yen? Lée cúa-hèɲun lée?» ²² O o Yeesu le búee. «Í yí bíi le cúa-hèɲun mí dòn. Í le búarǎ-tǐn làa píru píru cúa-hèɲun. ²³ Lé bún nǎn á í ì tée ho wáayi béeńi làa bío ká: Bée búii le mí ì càtí mí kéní na wi mí ton-sáwá yi. ²⁴ Bío ó o búakáa wee càtí há, á ba buan o búii buararàa, à le wári na ó o ko o ò wǐ mí ɲúhúso yi á boo dàkhíina. ²⁵ O níi mu yí dà le máa wǐ. A ba ɲúhúso nǎn le ɲii le ba wǎa yèe wo ò o wé o wobá-nii, à yèe bán háa, là a zàwa, làa bío wi o cǎn búenbúen, à màhá wǐnàa le kee. ²⁶ O o ton-sá mu líi fǎrá mí nǎnkóɲúná wán mí ɲúhúso yahó ò o wee yanka a: «Sabéré ũ

* 18:16 Mi loń Lándá zéeni ló vǔahú (Deutéronome) 19.15

ɲi ũ yi. I ì wí le kee mu búenbúen.»²⁷ A ɓa ɲúhúso zūna a màkàrí, ó o séra mu día nɔn wo yi ò o le o lén.

²⁸ «Ó o ton-sá mu wà lée sá mí ninza ɓúi yahó ò orén kee ɓèn wi wón yi. Le lée wén-hāani khīmàni. Ó o wíira mí ninza mu tun kònlè ò o wee bío: «I wárí na wi foñ á ũ wí.»²⁹ A ɓa ninza mu líí ɓúrá à tá, á wee yanka a kà: «Sábéré ũ ɲi ũ yi. I ì wí le kee mu.»³⁰ Ká a màhá pã, ò o vaá dó a ho kàsó yi á pannáa o kee wíló. ³¹ Bío ɓa ton-sáwá na ká mɔn bío wó, á mu vá ɓa yi làa sòobé. A ɓa wà vaá lá mu búenbúen fεera nɔn mí ɲúhúso yi. ³² A ɓa ɲúhúso von o ton-sá mu á ɓueé bía nɔn yi: «Yí kohó ɓànsó yén! Unén á ì séra bío día lé bío fo yankaa mi. ³³ Fo ɓèn mún lá ko à ũ zūn mi ninza màkàrí làa bío á ìnén zūnanáa à ũ màkàrí.» ³⁴ Ba ɲúhúso sii cã dàkhíina, ó o le ɓa ɓua a ton-sá mu vaa dé ho kàsó yi à pa le kee na wi o yi búenbúen wí véró.» ³⁵ Bún món ó o Yeesu bínía bía: «Lé ká sii á wàn Maá na wi ho wáyai á khíi wé làa mia, ká mi yí máa tà sén día na mìn zàwa lè mìn hínni yi lè mi sía búenbúen.»

19

Bío ó o Yeesu bía mu yaamu fáaró dǎní yi (Maaki 10.1-12)

¹ Bío ó o Yeesu kàrána ɓa nùpua kà síi vó, ó o ló ho Kalilee kòhú yi á wà khú ho *Zudee kòhú sǎn-kéní na wi ho Zurudɛn muhú món. ² Nùpua cèrèe ɲɔn o món khú bín lè mí vánvárowà, ó o weéra ɓa.

³ A ɓa *Farizíewa ɓúi wi ɓa khúaa o Yeesu ɲii yi, á ɓa wà ɓueé ɓó a yi, à ɓa tùara a yi: «Wa làndá yi, ká nùpue ɓàn háa dá wó khon làa wo, á níi so nɔn wo yi ò o dèení ɲa a le?»⁴ Ó o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Mi so yí kàrána bío ká yí mɔn le Dónbeení bióní vūahú yi le? «Mu ɲúhú ɓúeení, á le Dónbeení lera a báa á lera a háa.»^{*} ⁵ Lé bún nɔn ó o báa á à día mín maá lè mín nu, ká à lé lè mín háa. A ɓa mí nùwá ɲun á à wé sánía dà-kéní.† ⁶ Ba wáa yí nɔn nùwá ɲun, ɓa lée ní-kéní. Bío le Dónbeení cεera mín yi à nùpue yí fáa.»⁷ A ɓa *Farizíewa bía nɔn wo yi: «Lée webio nɔn ó o Mɔyiize bíaráa le ká báa le mí ì ɲa mín háa, o ò wé mu yaamu fáaró vūahú na a yi?»‡ ⁸ Ó o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «O Mɔyiize nɔn le níi le mí dà a ɲa mi háání, lé bío mi yí máa ɲí dɛ. Eε ká mu ɲúhú ɓúeení á mu lá yí ka kà síi. ⁹ Le ì bío mu na mia: Báa na día mín háa à ɓàn háa mu ɲɔn yí fó báa, ò o kún fó há-veere yan, se wón lée há-fé.»

¹⁰ Ó o Yeesu ní-kenínia bía nɔn wo yi: «Ká mu lé ká sii ó o báa ko ò o buaráa miten mín háa dǎní yi, ká nùpue wáa yí yan se mu sūaaní.»¹¹ Ó o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Hón kàránló so na ká á báawa búenbúen yí dà máa tà yi. Bía le Dónbeení nɔn mu pánká yi, bán mí dòn lé bía dà à tà mu yi. ¹² Bío wee hè ɓa báawa ɓúi à ɓa máa ya á síwà boo. Ba ɓúi wee te ká ɓa bámu húrun. Ba ɓúi lé ɓa nùpua ɓó ɓa bámu. Ba ɓúi ɓèn wee pí mu há-yaamu ho wáyai béení bío yi. Yia dà hón kàránló so á à tà yi, à wón tà ho yi.»

O Yeesu dúɓuaa ɓa háyúwá yi (Maaki 10.13-16; Luki 18.15-17)

¹³ Nùpua ɓúi ɓuan ɓa háyúwá buararáa o Yeesu cǎn le o bè mí níni ɓa wán, ò o fio na ɓa yi. Ó o ní-kenínia wee zá làa ba. ¹⁴ Ó o Yeesu wáa bía nɔn ɓa yi: «Mi día ɓa háyúwá le ɓa buení cǎn. Mi yí hè ɓa. Lé bío ho wáyai béení bío sá bía ka lè ɓa bío sii yi.»¹⁵ Ó o Yeesu wáa bò mí níni ɓa wán. Bún món ó o ló hón lahó so yi wà.

Ho nǎfóro lè le Dónbeení béení bio (Maaki 10.17-31; Luki 18.18-30)

¹⁶ Yío ɓueé tí, à nùpue ɓúi vaá vá ɓueé ɓó a Yeesu yi, á tùara a yi: «Ní-kàránlo, lée webio á ì ko à ì wé ká mu se à yíráa le mukǎnǎ binbirí na máa vé?»¹⁷ Ó o Yeesu bía nɔn wo yi:

* **19:4** Mi loñ Bío ɲúhú ɓúeení vūahú (Genèse) 1.27; 5.2 † **19:5** Mi loñ Bío ɲúhú ɓúeení vūahú (Genèse) 2.24
‡ **19:7** Làndá zéeníló vūahú (Deutéronome) 24.1

«Lée webio nɔn á fo wee tũaráa miĩ lè mu bïo na se bïo? Le Dónbeenĩ mí dòn lé dïo se. Ká fo wi à ù yí le mukānĩ binbirĩ na máa vé, à le Dónbeenĩ bionĩ na le henía bïo à ù bè yi.» ¹⁸ O o nĩ tũara: «Hón lé há bionĩ yén?» O o Yeesu bía: «Yí búe nùpue. Yí wé há-fénló tàá bá-fénló. Yí nuaa bïo. Yí fi sabéré mi ninza nii. ¹⁹ Kònbì mìn maá lè mìn nu. Warĩ mi ninza làa bïo á fo waráa ũten bïo síi.» ²⁰ O o yàronza bía nɔn o Yeesu yi: «Bún búenbúen á ì bò yi. Lé mu yén á ì pá bínía ko à ì wé.» ²¹ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ká fo wi ù wé o nùpue na bïo nii sú, à ù lén vaa yèé bïo wi ù cón búenbúen, à na wárí 6a nĩ-khenia yi, á fo khíi yí ho nàfòró ho wáayi. Bún món à ù bíní 6uee bè miĩ.» ²² Bïo ó o yàronza ná hñn bionĩ so, ó o bínía wà ká a sánía tò, lé bïo ó o nĩ bïo boo dà.

²³ O o Yeesu bía nɔn mí nĩ-kenínía yi: «Le ì mí ho tũía na mia: Ho nàfòró bānsò zoró le *Dónbeenĩ béenĩ yi 6èntĩn do. ²⁴ Ì pá à bíní ì bío bïo ká á à na mia: O cón-númúkũ zoró lè ho mísímí kòhũ á à wé wayi á à poĩ o nàfòró bānsò zoró le Dónbeenĩ béenĩ yi.» ²⁵ Bïo 6a nĩ-kenínía ná há bionĩ mu, á 6a wó coon dàkhíina, á 6a bía: «Éee! A yĩa wáa dà à fen lée wée?» ²⁶ O o Yeesu yòó fá mí yĩo 6a yi ò o bía: «Ba nùpua cón á mu yí dà máa wé, èe ká le Dónbeenĩ cón á bïo búenbúen dà wee wé.» ²⁷ O o Piere wáa bía nɔn o Yeesu yi: «Loĩ, warén ló díá bïo lá wi wa cón búenbúen à wà bò foñ, á wa bïo khíi wé kaka?» ²⁸ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Le ì mí ho tũía na mia: Hen ká a *Nùpue Za khíi kará mí cùkú beenĩ kanmúiní wán ho ðímíjá finle yi, á minén píró nún na bò miĩ á mún ñ kèenĩ 6a bá-zàwa kanmúiní wán, á à cítíráa o *Isirayeele zĩ-núná píró nún. ²⁹ A bĩa búenbúen na ló díá mí zíní, lè mún zàwa, lè mún hñni, lè mún maáwà, lè mún nuwà, lè mí zàwa tàá mí manawà ìnén bïo yi, bán khíi yí mu bān cúa-khīmāni khīmāni á mún ñ yí le mukānĩ binbirĩ na máa vé. ³⁰ Èe ká bĩa dú ho yahó há làa na ká wán, á cèrèè khíi wé 6a món-díwá. A bĩa dú ho món há làa na ká wán, á cèrèè khíi wé 6a ya-díwá.

20

Ho èrèzén vñsĩa buahó vārowà wāhiire

¹ «Mi loĩ, ho wáayi béenĩ bïo ka làa bïo ó o nĩ búí na èrèzén vñsĩa buahó wi á hĩa wó. Wizonle búí ó o fèra hñnɔn ló le yĩnbíi bùirĩi, á wà lée cà 6a vārowà á à kúee mí èrèzén vñsĩa buahó yi. ² A 6a vārowà mu làa wo wāanía tò le wén-hñnló dà-kéní na lé o nùpue nĩ-kéní wizon-kùure sámú sàáníi wán, ó o le 6a wáa vaa sá mí èrèzén vñsĩa buahó yi. ³ Bún món ó o bínía ló le yĩnbí-wi-bee yi, á lée yú 6a búí 6a nùpua fèminló lahó yi à 6a yí máa wé dèe. ⁴ O o bía nɔn 6a yi: «Minén mún lén vaa sá ì èrèzén vñsĩa buahó yi, ká ì na le wizon-kùure sámú sàáníi mí nĩ-kéní kéní yi.» ⁵ A bán wà van. Bún món á ho mǎhũ bānsò tĩn bínía ló ká le wii yòó fàrá, á kún ló le wi-háarè, á lée wó bïo ó o wó khíina bān síi. ⁶ Mu véenii ó o bínía ló ho ziihũ nii, á tĩn lée yú 6a nùpua búí ho fèminló lahó yi. O o tũara 6a yi: «Mi kará hen á tò le wii kāmáa le we?» ⁷ A bán bía nɔn wo yi: «Lé bïo á nùpue yí lá wén.» A ho mǎhũ bānsò bía nɔn 6a yi: «Minén mún lén vaa sá ì mǎhũ yi.»

⁸ «Bïo le wii tò, á ho mǎhũ bānsò bía nɔn mí ton-sáwá nùhũso yi le o ve 6a vārowà 6uee sàáníi yi. Le o búáká làa bĩa 6uara ho món, à vaa véenii làa bĩa 6uara ho yahó. ⁹ A bĩa van ho mǎhũ yi ho ziihũ á 6uara. A 6a lè mí nĩ-kéní kéní yú le wén-hāani dà-kéní kéní. ¹⁰ A bĩa van ho mǎhũ yi ho yahó wee leéka le minén ñ yí á à poĩ 6a. Bïo 6a 6uara, á ho mǎhũ bānsò mún nɔn le wén-hāani dà-kéní kéní 6a yi. ¹¹ Bïo 6a fó mí sàáníi, á 6a sĩa yí wan le bïo yi, ¹² á 6a wee bío là a mǎhũ bānsò: «Bĩa ká sá ho ziihũ nii mí dòn. A ù pá sàánía 6a yi á mánía lè warén na tà le wizon-kùure sámú lònbee yi le wiso-hádshũ yi.» ¹³ A ho mǎhũ bānsò bía nɔn 6a vārowà mu nĩ-kéní yi: «Wàn bñnlo, ì yí tò ù wán. Wa so fù yí wāanía yí tò le wén-hñnló dà-kéní wán le wizon-kùure sámú bïo yi le? ¹⁴ Awa, fé ù wárí ù lén. Yĩa

§ 19:19 Mi loĩ ho Léró vūahũ (Exode) 20.12-16; Lándá zéeniló vūahũ (Deutéronome) 5.16-20; Levii nùwā vūahũ (Lévitique) 19.18.

buara ho món á ì mún wi à ì sàání yi à mànì lè ùnén. ¹⁵ Inén lé yia te ì wárí. Ká ì le ì wé le làa bïo na, á ì ì wé. Tàá lé bïo á ì wó mu sãamu lé bïn wee vá foñ le?» ¹⁶ O o Yeesu bïna bïa bò mu wán: «Ba món-díwá khii wé ba ya-díwá, á ba ya-díwá khii wé ba món-díwá.»

O Yeesu wiokaa wee bio mi húmú lè mí vèeró bio
(Maaki 10.32-34; Luki 18.31-34)

¹⁷ Bïo ó o Yeesu wee va ho Zeruzalεmu, ó o fó mí ñi-kenínia píru ñun mí ñii yi, á wee bïoráa làa bïo ká ká ba wi ho wõhú wán varákaa wá: ¹⁸ «Mi loñ, wa wee yòo ho Zeruzalεmu. Lé bïn ó o *Nùpue Za ba à dé le *Dónbeenì yankarowá ñúnása lè ho *lándá bïo zéenilowa ñii yi. Ba à síinì a ñúhú á à búe. ¹⁹ Ba à na a bïa yí zū le Dónbeenì yi á ba à zùanka yi, á à ha a lè hã làbàani. Bïn món, á ba à búεε wo ho *kùrùwá wán o ò hí. Ká mu wizooní tìn zoñ o ò vèe.»

Bïo ó o Zaaki là a Zân bàn nu flora a Yeesu cón
(Maaki 10.35-45; Luki 22.25-27)

²⁰ O Zebedee bàn hãa lè mí zàwa nùwã ñun wá buée bó a Yeesu yi, ó o hãa mu lí fàrá mí ñonkóñúná wán o yahó, á wi ò o fio bïo búii o cón. ²¹ O o Yeesu bía ñon wo yi: «Lée webio á ù màkóo wi yi?» O o bía: «Dé ù ñii na mi le ì zàwa nùwã ñun na ká ò o ñi-kénì khii keñ ù ñin-tiání, ká a ñi-kénì keñ ù ñin-káahó* ù béenì yi.» ²² O o Yeesu bía ñon ba yi: «Bïo mi wee fio mi yí zū. Le lònbee na á ì ì lá bàn síi á mi so dà à lá le?» A ba le úuu le mí dà mu. ²³ O o Yeesu bía ñon ba yi: «Mu bon, mi lò á à be. Ká ínén màhã yí dà máa bío wéréwéré le lé yia ká á à keñì ì ñin-tiání tàá ì ñin-káahó. Hón lùà so bïo sã bïa á wán Maá wiokaa hã káráa yi.»

²⁴ Bïo ba ñi-kenínia nùwã píru na ká ñá mu, á ba sía cã ba nùwã ñun mu yi làa sòobéε. ²⁵ O o Yeesu wãa von ba búenbúen á bía ñon yi: «Mi zū le hã kãna ñúnása wee wé mí pánká bïa ba wi ñúhú yi wán. A bïa lé ba ñi-beera wee zéeni làa bïa ká le mí po ba. ²⁶ Eε ká minén bïo yí ko mu wé ká síi. Hen ká minén ñi-kénì búii wi ò o bïo ñúhú wé poñ bïa ká, ó o ko ò o wé ba ton-sá. ²⁷ Ká minén ñi-kénì búii wi ò o dí bïa ká yahó, á bânso ko ò o wé mi wobá-ñii. ²⁸ Lé ká síi ó o *Nùpue Za bïo karáa. O yí buara à ba sá na a yi. O buara wá buée sá á à na ba nùpua yi, á mún ñ na mí mukãñi á à lénnáa ba nùpua cèrèε ñúná.»

O Yeesu héra ba muiiwá nùwã ñun yïo
(Maaki 10.46-52; Luki 18.35-43)

²⁹ Bïo ba ló ho Zerikoo lóhó yi, á ba zãamá-kúii bò a Yeesu yi. ³⁰ Mu wee wé à muiiwá nùwã ñun búii kará ho wõhú ñisání, á ñá à ba le o Yeesu wee khii. A ba wee bío pónpón: «Núhúso, *Daviide Za, màkárí wεn!» ³¹ A ba zãamáa wee zá làa ba le ba wé tété. A ba yáa wãa wiokaa wee bío pónpón: «Núhúso, Daviide Za, màkárí wεn!» ³² O o Yeesu ñin ò o von ba tùara yi: «Lée webio á mi wi à ì wé na mia?» ³³ A ba bía: «Núhúso, wé le wa yïo à wé mi.» ³⁴ A ba màkárí buan o Yeesu yi, ó o ñin ba yïo lè mí ñinì. Mí lahó yi á ba yïo dèenía wee mi, á ba bò a Yeesu yi.

21

O Yeesu zoró ho Zeruzalεmu lóhó yi
(Maaki 11.1-11; Luki 19.28-40; Zân 12.12-19)

¹ O Yeesu lè mí ñi-kenínia vaá sùaráa ho Zeruzalεmu yi. Bïo ba wi le búee na ba le Oliivewa vñsía búee wán, ho Betefazee lóhó ñii, ó o fèra tonkaa mí ñi-kenínia nùwã ñun á bía ñon ba yi: ² «Mi lén va ho lóhó na vaá mi yahó yi. Mi vaa dèenii bïn, á mi ì mi sùnpè-nu ká a can ñin lè mí za. Mi fee ba buée na mi.» ³ Ká ba tùara mia à mi bío le o Núhúso màkóo wi ba yi, á ba à dèenì ì díá ba mi ì lénnáa.

⁴ Bïn wó ká síi bèra a na le *Dónbeenì ñi-cúa fεero bíonì na ká à bio wéráa.

* **20:21** Ñin-tiání làa ñin-káahó: Mu wee zéeni le hñn lara bïo ñun so lé hãa bïo ñúhú wi.

⁵ «Mi bío na ho Sion lóhó nǐpomu yi:

«Loń, lé ũ bée na bò o buen ũ cǎn.

O wayi.

O yòora a sǔnpè-nu

lè mí za.»^{*}

⁶ A 6a nǐ-kenínia wáa wà, á vaá wó bío ó o Yeesu le 6a wé. ⁷ Ba vaá 6uan o sǔnpè-nu le mí za 6uararáa, á bò mí kán6unwà 6a wán ó o Yeesu yòó kará wán. ⁸ Ba minka zâamâa na bò a yi á 6a cèrèè wee bá mí kán6unwà ho wǎhǔ wán o yahó. Ba 6úi lé hã vǐnsĭa vǔnna 6a wee khé à bá. ⁹ Ba minka zâamâa na varákaa dú a Yeesu yahó làa 6ia bò a yi á wee bío pǔnpǔn:

«Le ho cùkú à dé o *Daviide Za yi.

Le le Dónbeenǐ wé mu bè-tentewà làa yia bò o buen o Nǔhǔso yèni yi.

Le le Dónbeenǐ na wi ho wáayi à ho cùkú dé yi.»[†]

¹⁰ Bǐo ó o Yeesu vaá zon ho Zeruzalεmu, á ho nǐpomu 6úen6úen kánkâa. Ba wee tùaka mín yi: «Yia kà léé wée kâ?» ¹¹ A 6a nùpua wee bío: «O lé o Yeesu, le *Dónbeenǐ ji-cúa fεero. O ló ho Kalilee kǎhǔ lóhó na 6a le Nazarεete yi.»

O Yeesu zon le Dónbeenǐ zǐ-beenǐ yi

(Maaki 11.15-19; Luki 19.45-48; Zân 2.13-16)

¹² O Yeesu vaá zon le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ yi, á zoó nǎn 6ia wee yéé mu bǐo làa 6ia wee yà mu bǐn. Ba wén-pùarílowà tàbáriwa làa 6ia wee yéé 6a 6úaa6úuní kanmúiní ó o dónkaa kúaa, ¹³ ò o 6ia nǎn 6a yi: «Le Dónbeenǐ bionǐ vǔahǔ 6ia bǐo kâ: «ǐ zǐi 6a wé è ve làa fioró zǐi.»» O o bǐnía 6ia: «Á minén 6èn wó le le 6a kǎnlowà lùe há?»[§] ¹⁴ Ba muiiwà le 6a mùamúawà 6úi wà 6ueé 6ó a Yeesu yi, ó o wéera 6a. ¹⁵ A 6a yankarowà núnása le ho *làndá bǐo zéenilowa yiwa cã bǐo 6a mǎn ò o Yeesu wee wé mu yéréké bǐowa bǐo yi làa bǐo 6a háyúwá wee bío pǔnpǔn kâ sii bǐo yi: «Ho cùkú à dé o *Daviide Za yi.» ¹⁶ A 6a wáa 6ia nǎn o Yeesu yi: «Fo wee jí bǐo 6a wee bío le?» O o Yeesu le: «Ũuu, ǐ wee jí mu. Minén so yí kàrána bǐo kâ le Dónbeenǐ bionǐ vǔahǔ yi yí mǎn le? «Fo wó, á hàrǐ 6a háyúwá le 6a kúnkúzàwa wee khòoní fo.»^{*}

¹⁷ Bǐn mǎn ó o ló ho lóhó yi wà día 6a, á van ho Betanii lóhó vaá cãana bǐn.

O Yeesu dánkánia le vǐndèè na 6a le fiktyée

(Maaki 11.12-14, 20-25)

¹⁸ Mu tá na léé tǎn yǐnbíi, ká a Yeesu bǐnía bò o buen ho Zeruzalεmu, á le hǐni dà a. ¹⁹ O o mǎn le vǐndèè 6úi na 6a le *fiktyée ho wǎhǔ nǐsání. O o wà vaá 6ó le yi, ká a màhá yí yú 6ia le wán, léé vǔnna mí dòn. O o wáa 6ia nǎn le yi: «Fo máa bǐnǐ máa ha 6ia hùúu.» A le vǐndèè mu dèenía hon mí lahó yi. ²⁰ Bǐo ó o nǐ-kenínia mǎn mu, á mu wó 6a coon. A 6a tùara a Yeesu yi: «Le vǐndèè mu dèenía wó kaka honnáa kâ?» ²¹ O o Yeesu 6ia nǎn 6a yi: «Le ǐ mǐ ho tǔiá na mia: Hen ká mi dó mi sĭa mǐi, á yí máa titika, á bǐo á ǐ wó le le vǐndèè na kâ bàn síi á mi wé è wé. Ká mi mún pá dà à bío ò na le 6úee na kâ yi: «Hǐnǐ hen na fo wi yi à vaa zo ho mu-beenǐ yi, á mu ù wé. ²² Ká mi dó mi sĭa mǐi, á bǐo 6úen6úen na mi wee fio le Dónbeenǐ cǎn, á mi ì yí.»

O Yeesu pànká ló wen?

(Maaki 11.27-33; Luki 20.1-8)

²³ O Yeesu yòó zon le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ yi zoó wee kàrán 6a nùpua. A 6a yankarowà núnása le 6a *zúifùwa *nǐ-kĭa wà 6ueé 6ó a yi, á 6a tùara a yi: «Fo yú le nǐi wen wee wéráa bǐo kâ? Lé wée nǎn mu wéro níi fon?» ²⁴ O o Yeesu 6ia nǎn 6a yi: «ǐnén 6èn mún ò tùa mia làa bǐo dà-kéní mí dòn. Ká mi zéenía mu, á ǐnén mún ò zéení yia nǎn le níi mǐi á ǐ

^{*} 21:5 Mi loń Zakari vǔahǔ 9.9 † 21:9 Mi loń Lení vǔahǔ (Psaumes) 118.25-26 ‡ 21:13 Mi loń Ezayii vǔahǔ 56.7 § 21:13 Mi loń Zeremii vǔahǔ 7.11 * 21:16 Mi loń Lení vǔahǔ (Psaumes) 8.3

wee wéráa bío kà. ²⁵ Yia tonkaa o Zán le o wé bátizé 6a nùpua lée wée? Lé le Dónbeenĩ lée, tàá lé 6a nùpua?» A 6a ðĩn wee wãanĩ mín yi: «Ká wa le lé le Dónbeenĩ tonkaa wo, o ò bío le lée webio nòn á wa yí tàráa o bío. ²⁶ Ká wa mún le lé 6a nùpua tonkaa wo, á 6a zãamãa máa día wɛn. Lé bío 6a búenbúen wee leéka le o Zán lé le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fɛɛro.» ²⁷ A 6a wãa bíá nòn o Yeesu yi: «Wa yí zū yia tonkaa wo.» O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Àwa, á ñén mún máa zéení yia nòn le níi miĩ á ï wee wéráa bío kà.»

Ba zàwa nùwã jun wãhiire

²⁸ O Yeesu pá bĩnía bíá: «Mi jí bío kà: Nii búí zàwa nùwã jun hĩa wi. O o von o ñĩ-kéní á bíá nòn yi: «I za, lén vaa và ho èrészén vĩnsĩa buahó yi ho zuia.» ²⁹ O o le mí máa va. O o hĩa bĩnía lon mi yi, ó o wà van á vaá và. ³⁰ Bũn món, ó o maá mu bíá mu bío dà-kéní mu làa yia so. A wón le mí ì va, ò o màhã yí van. ³¹ Awa, 6a nùwã jun mu tãahũ, á lé o yén wó bío á bàn maá lá wee cà?» A 6a bíá: «Lé yia ó o bíaráa ho yahó.» O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Le ï mí ho tũíá na mia: Ba *lànpo féwá lè 6a hãawa na wee yéé mítén á à zo le *Dónbeenĩ béení yi á à dí mi yahó. ³² Lé bío ó o Zán Batiisi buara, á buée wee zéení ho wã-tente bío làa mia, á mi yí tà mu yi. Ká 6a lànpo féwá lè 6a hãawa na wee yéé mítén bán tà mu yi. A bío mi yáá pá mɔn bũn, à mi pá yí yèrémãa mi yilera lè mi wárá, á yí tà a bío.»

Ho èrészén vĩnsĩa buahó vãrowã wãhiire (Maaki 12.1-12; Luki 20.9-19)

³³ «Mi wíoka jí wãhiire búí: Mòhũ bànso búí hĩa fá ho èrészén vĩnsĩa mí mòhũ yi, á son ho dándá kĩnía yi. O o có ho kòhũ á wíokaa, hĩa ho èrészén wee jaa yi. O mún son o paro lùe. Bũn món ó o wãanía tò lè 6a nùpua búí na à và ho, ò orén wà van le khúii. ³⁴ Pãahũ na ho èrészén wee be yi, ó o tonkaa mí ton-sáwá le 6a va 6a nùpua mu cǔn le 6a khé bío bío sã mí yi à na. ³⁵ Ká 6a nùpua mu màhã vaá wíikaa 6a, á han o ñĩ-kéní, á bó a jun níi so, á mún lèekaa o tĩn níi so lè hã huua 6ó. ³⁶ O o mòhũ bànso bĩnía tonkaa 6a ton-sáwá mu búí. Bán boo po bíá lè ho yahó. Ká 6a nùpua mu màhã vaá wó bán làa bío 6a wó làa bíá so. ³⁷ Mu véení, ó o tonkaa mí za, ò o wee leéka: «I za wón 6a à kǔnbi.» ³⁸ Ká bío 6a nùpua mu yère dá a wán, á 6a wee bío mín yi: «Yia lua kà lé yia á ho mòhũ bío khíi sĩ yi. Mí wa búe o, á ho mòhũ bío wãa à sĩ wɛn.» ³⁹ A 6a hĩnɔn wĩira a, á khèra lée 6ó díá.»

⁴⁰ O o Yeesu tùara 6a yi: «Àwa, ká a mòhũ bànso khíi buara, ó o buée wé 6a nùpua mu kaka?» ⁴¹ A 6a bíá nòn wo yi: «O máa cɛɛ 6a bío máa díá. Ba ñĩ-sũmãa mu o ò búe, ká a cà ñĩ-vio á à kúee mí mòhũ mu yi. O orén làa bán á à wãaní ì tɛ bío 6a khíi na a yi wán, ho pãahũ na 6a dó nòn mín yi.» ⁴² Bũn món, ó o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Mi ðĩn yí kàráanna bío ká yí mɔn hùúu le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ yi le? «Le huee na 6a so-sowa fù pá díá lé ðio hĩa buee buan ho soró ðĩnía. Bío kà lé bío ó o Núhũso Dónbeenĩ wó, mu lée bè-tente wa yèndání yi.»†» ⁴³ O Yeesu pá bĩnía bíá: «Lé bũn nòn á ï ì bíorãa mu á à na mia. Le *Dónbeenĩ béení á à fé mi cǔn á à na ñĩ-vio yi, bíá á à ha le béení mu bàn bíá mí bɛere. ⁴⁴ Yia lùwá le huee mu wán, á bànso sãnía á à yáa. Ká yia á le bèn kùera lion wán, á bànso á à fùfúuka.»

⁴⁵ Bío 6a yankarowã júnãsa lè 6a *Farizíewa já a Yeesu wãhio na ó o wà, á 6a zũna le lé barén ó o wee bío bío. ⁴⁶ A 6a wãa wee cà bío 6a à wé wé á à búerãa wo, ká 6a màhã zãna 6a zãamãa na wee lá a Yeesu lè le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fɛɛro.

22

Mu yaamu sãnú ðĩnló wãhiire (Luki 14.15-24)

¹ O Yeesu pá bĩnía wà hã wãhio á bíaráa làa bíá wee jí a cǔn. O bíá bío kà nòn 6a yi: ² «Ho wáayi béení bío bonmín làa bío kà: Bée búí sá ho ðĩnló mí za yaamu yi. ³ O o tonkaa mí ton-sáwá le 6a vaa yí bíá ó o vonka ho ðĩnló mu bío yi le 6a buen. Ká 6a màhã yí wĩ

† 21:42 Mí loĩ Lení vũahũ (Psaumes) 118.22.

6a 6uen. ⁴ O o binia tonkaa mí ton-sáwá 6úi á nɔn le jii na kà 6a yi: «Mi vaa bío bío kà à na bía á ì von yi: I dāanì lè ì bùaa na jini wi á fūaana, ì dīnló bío 6úen6úen wíokaa vó. Mi wáa 6uen mu yaamu sánú dīnló dīnii.» ⁵ Ká bía 6a von màhá yí càtío mu, á 6a wà vaá wee sáka mí tonni. Ba 6úi vanka mí mana. Ba 6úi vaá wee duan. ⁶ A bía ká wíira 6a ton-sáwá mu han lè mí sòobéé, à 6a 6ó 6a. ⁷ O o bée síi cá, ó o tonkaa mí dásiwá le 6a vaa 6úe bía wó mu, à cǐi 6a lóhó. ⁸ Bún mɔn ó o bía nɔn mí ton-sáwá yi: «Mu yaamu sánú dīnló sá vó, ká bía á ì von lé bía yí ko 6a dí ho. ⁹ Mi wáa lén zo ho lóhó 6onfúaa yi, à bía mi zoó yí bín 6úen6úen à mi ve le 6a 6uee dí ho dīnló mu.» ¹⁰ A 6a ton-sáwá wà zoó von bía 6a fòráa mín 6úen6úen, 6a nǐ-kora lè 6a nǐ-tentewà. A ho sánú dīnii zii 6ueé sú lè 6a nùpua.

¹¹ «O o bée yòó zon le zii yi, á zoó wee loí bía 6a vonka. O o mɔn o nǐ-kéní 6úi 6a tǎahǔ ò o yí zǎ ho sánú báká. ¹² O o bía nɔn wo yi: «Wàn bǔnlo, fo wó kaka zonnáa hen à ù yí zǎ ho sánú báká?» O o nǐ yí dàrna dèe yí bía. ¹³ O o bée nɔn le jii mí ton-sáwá yi: «Mi wǐi wo ca zení là a níní, à lée lèe día ho khǔuhǔ le tǐbírí yi, hen na le wée lè le minka yi véé wi yi.»»

¹⁴ O o Yeesu binia bía «Bía von boo. Ká bía hueekaa bán yí tà yí boo.»

*Ho lànpo cǎló à na ho Oroomu bée yi bío
(Maaki 12.13-17; Luki 20.20-26)*

¹⁵ Ba *Farizíewa wà vaá wāanía tò bío 6a à tùa là a Yeesu yi wán, á à yírāa o nǐ ì 6ua yi. ¹⁶ A 6a tonkaa mí nǐ-keninia nùwā yen 6úi là á *Herodee mɔn nùpua nùwā yen le 6a vaa bío bío kà na a Yeesu yi: «Nǐ-kàránlo, wa zū le fo wee mǐ ho tǔiá. Bío le Dónbeení le 6a nùpua 6ua lè miten, lé bún 6àn kàránló binbirí á fo wee na. Fo yí máa zǔn nùpue. Fo mún yí máa kà nùpue yío. ¹⁷ Awa, á ù zéení bío fo wee leéka bío kà dǎní yi: Wa làndá yi á ho lànpo ko ho wé cá na ho Oroomu bée yi lée, tàa mu yí ko làa wéró?»

¹⁸ O o Yeesu zūna há yile-kora na wi 6a yi, ó o bía nɔn 6a yi: «Mi yí mɔn miten le. Mi wee cà ì nǐ á à 6ua yi le we? ¹⁹ Le wárí na á mi wee sàání lè ho lànpo á mi na le ì loí.» A 6a 6uan le wén-hǔnló 6ueé nɔn wo yi. ²⁰ O o Yeesu tùara 6a yi: «Ho yahó lè le yèni na wi le wén-hǔnló mu wán á wée te?» ²¹ A 6a bía: «Lé o bée Sezaare.» O o Yeesu wáa bía nɔn 6a yi: «Awa. Bío sǎ a bée yi, à mi na mu wo yi. Ká bío 6èn sǎ le Dónbeení yi, à mi na bún dén yi.» ²² Bío 6a já bío ó o Yeesu bía kà, á 6a wó coon, á 6a wáa día wo à 6a wà.

*Ba nǐ-hía vèeró bío
(Maaki 12.18-27; Luki 20.27-40)*

²³ Mu zon, á 6a *Sadusíewa wà 6uara a Yeesu cǎn. (Barén lé bía le 6a nǐ-hía máa vèe.) ²⁴ Ba tùara a Yeesu yi làa bío kà: «Nǐ-kàránlo, bío kà lé bío ó o *Moyiize bía: «Hen ká baa 6úi yan mín háa á húrún ò o yí yú za làa wo, á 6àn za 6úi ko ò o ya a maháa mu, à te 6a zàwa yi mín za mu yèni yi.» ²⁵ Mu ù wé à zàwa nùwā hẹ̀nun 6úi hía wi làa wén. Yia nín-yání yan á húrún ò o yí yú za lè mín háa. ²⁶ A yia sǎ fó a maháa mu yan á wón húrún. O o tǐn nǐi so fó a, á wón mún húrún. Ba mí nùwā hẹ̀nun 6úen6úen yan wo bèenia á húrunka. ²⁷ Bío 6a 6úen6úen húrún, ó o háa mu mún húrún. ²⁸ Awa, á 6a nǐ-hía vèe nònzoñ ó o háa mu bío á à sí a yén yi 6a nùwā hẹ̀nun mu tǎahǔ? Bío 6a 6úen6úen màhá yan wo bèenia.» ²⁹ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mi wee vǐnǐ miten. Mi yí zū harí dèe le Dónbeení bíoní vǔahǔ bío dǎní yi. Mi mún yí zū le le Dónbeení dà bío 6úen6úen wee wé. ³⁰ Bío wi bín, hen ká 6a nǐ-hía khíi vèera, á 6a báawa lè 6a háawa máa ya mín. Ba à wé lè le Dónbeení wáayi tonkarowà bío síi ho wáayi. ³¹ Ba nǐ-hía vèeró bío dǎní yi, á mi so dǐn yí kàránna bío le Dónbeení bía nɔn mia le? ³² Le bía le minén lé o *Abarahaamu, là á *Izaaki, là á *Zakoobu 6àn Dónbeení. Le Dónbeení lé bía yío wi lua 6àn Dónbeení. Le yínǎn nǐ-hía 6àn Dónbeení.»† ³³ Ba zāamāa na já a bíoní á wó coon o kàránló bío yi.

* 22:24 Làndá zéeníló vǔahǔ (Deutéronome) 25.5-6 † 22:32 Mǐ loí Léro vǔahǔ (Exode) 3.6

Le Dónbeení làndá na bío jùhú wi po hĩa ká
(Maaki 12.28-34; Luki 10.25-28)

³⁴ Bío 6a *Farizíewa já ò o Yeesu bía 6ó 6a *Sadusiéwa jùhú, á 6a kúaa mín wán. ³⁵ A 6a nĩ-kéní na lé ho làndá bío zéenílo wi ò o yí o níi 6ua yi, ó o tùara a yi: ³⁶ «Nì-kàránlo, hã bíoní na bío henía ho làndá yi, á lé le yén jùhú wi po hĩa ká?» ³⁷ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Fo ko ù wañ ù Nùhúso Dónbeení lè ù sii 6úen6úen, lè ù mànákã 6úen6úen, lè ù yilera 6úen6úen.»[‡] ³⁸ Dén lé dño bío here, á jùhú wi po hĩa ká. ³⁹ Dño sã le yi na mún jùhú wi lè lerén bío sii lé dño ká: «Fo ko ù wañ mi ninza làa bío á fo waráa úten bío sii.»[§] ⁴⁰ O *Moyiize làndá 6úen6úen, lè le *Dónbeení jì-cúa fεerowà kàránló 6úen6úen, á can hã bíoní bío jùn na bò henía ká yi.»

Yia le Dónbeení mən léra bío
(Maaki 12.35-37; Luki 20.41-44)

⁴¹ Bío 6a *Farizíewa kúaa mín wán, ó o Yeesu tùara 6a yi: ⁴² «Mi wee leéka le *Yia le Dónbeení mən léra nònkãni can wen?» A 6a bía nòn wo yi: «O lé o *Daviide mənmaníi.» ⁴³ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Á bío le Dónbeení Hácírí dú a Daviide yahó, ó o 6èn wó kaka vonnáa wo le mí Nùhúso? Bío ká lé bío ó o Daviide bía:

⁴⁴ «O Nùhúso Dónbeení bía nòn í Nùhúso yi:

Buee kεení í nín-tiání
fúaa ká í 6úrá ù zúkúsa ù tá,
á ù bò ù zení wán.»*

⁴⁵ Ká a Daviide wáa wee ve o Yia le Dónbeení mən léra le mí Nùhúso, ó o wé o Nùhúso ká a mún pá à bíní ì wé o mənmaníi kaka?»

⁴⁶ A 6a nii woon yí dàina dèe yí bía. A lá bún zoñ ó o 6úi yí bínía yí khà mítén yí tùara a yi làa bío 6úi.

23

Mi pa mítén 6a zúifùwa ya-díwá bío yi
(Maaki 12.38-40; Luki 11.43, 46; 20.45-47)

¹ O o Yeesu wáa yèrémáa wee bío lè 6a zãamáa lè mí nĩ-kenínia: ² «Ho *làndá bío zéenílowa lè 6a *Farizíewa wee kàrán o *Moyiize làndá làa mia. Hón lé 6a tonló. ³ Mi ko mi wé jí 6a cón, à bè bío 6a wee bío na mia 6úen6úen yi. Ká 6a wára hñn mi yí dé mítén yi. Lé bío á bío 6a wee kàrán làa mia 6a yí máa wé. ⁴ Ba wee jí ho sèró na lí 6a nùpua bà-júná wán, ká barén mí bεere màhá yí máa dé mí níní hàrí cínú à séení 6a sèráa ho. ⁵ Ba wee wé mí bío 6úen6úen à zéenínaa mítén. O Moyiize làndá bíoní 6úi kúeeníi lùakùà zàwa na 6a wee ca mí 6uráa lè mí bàra yi á barén wee wé à hã wé 6ùaaaka. Ba kán6unwà jì-kãa dùbúaaní á wee kεn khèekhàa. ⁶ Ho dñnló dñníi kεnínía na seka, lè ho kàránló zíní yahón lùà, á 6a wa kεeníló. ⁷ Ba wa à 6a nùpua wé tēení 6a yi lè le kōnbii 6a zãamáa fémínló lara yi, á mún wa à 6a nùpua wé ve 6a làa nĩ-kàránlowà. ⁸ Eε ká minén ó o 6úi yí tà le 6a ve o làa nĩ-kàránlo. Mi 6úen6úen lè 6a zàwa mín yi, á mi nĩ-kàránlo mún lé o nĩ-kéní. ⁹ Mi wé yí ve nii woon lè mìn maá ho tá wán. Lé bío á mìn Maá lé o nĩ-kéní, wón wi ho wáyai. ¹⁰ O 6úi yí tà le 6a ve o làa jùhúso. Lé bío mi jùhúso lé o nĩ-kéní. Wón lé o *Krista. ¹¹ Yia po mi 6úen6úen ko ò o wé mi ton-sá. ¹² Yia yòonía mítén, á wón 6a à liiní. Ká yia liinía mítén, á wón 6a à yòoní.

Ho yéréké khii sá 6a zúifùwa ya-díwá yi
(Maaki 12.40; Luki 11.39-52; 20.47)

[‡] 22:37 Mi loñ Làndá zéeníló vñahú (Deutéronome) 6.5 § 22:39 Mi loñ Levii nùwá vñahú (Lévitique) 19.18
* 22:44 Mi loñ Lení vñahú (Psaumes) 110.1.

13 «Minén *làndá bïo zéenílowa lè minén *Farizíewa nǐ-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia. Lé bïo mi wee hè 6a nùpua lè ho wáayi béenǐ díró. Minén mi bæere yí dà máa dí le, á bia wi 6a dí le á mi mún wee hè.

14 [«Nǐ-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia. Mi wee fé 6a maháawa níi bïo búenbúen véenǐ, ká mi pá bǐnǐ wé ho fioró na túee à zéenínaa le mi téréenna. Lé bǔn nǎn á minén cítii khíi wé here làa sòobéé.]

15 «Nǐ-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia. Mi wee vará ho tá lùà búenbúen yi, à pà hã muna héé cà 6a nùpua le 6a yèrémá mí yilera lè mí wárá. Ká mi yú a nǐ-kénǐ sãanǐ à mí wé ò o bïo sí le *Dofnǐ dǎhǔ yi poǐ minén làa cúa-ɲun.

16 «Minén ya-dí muiiwà yén! Ho yéréké khíi sá mia. Lé bïo mi wee bío bïo kà: Yia báa lè le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ yèni, se bǔn dèé búii mía. Ká a mahá báa lè le Dónbeenǐ zǐ-beenǐ 6àn sǎnú yèni, se bǔn yí dà máa día kà. 17 Mi lé 6a bǎnbúwá, á lé 6a muiiwà. Lé mu yén ɲúhǔ wi po mu yén? Lé ho sǎnú léé, tàá lé le Dónbeenǐ zǐ-beenǐ na nǎn á ho sǎnú mu bïo sǎnáa le Dónbeenǐ yi? 18 Mi mún wee bío le yia báa lè mu hãmu cǐnǐi 6àn yèni, se bǔn dèé búii mía. Ká a mahá báa lè mu hãmu na wi le wán yèni, se mu máa día kà. 19 Muiiwà yén! Lé mu yén ɲúhǔ wi po mu yén? Lé mu hãmu léé, tàá lé mu 6àn cǐnǐi na nǎn á mu hãmu mu bïo sǎnáa le Dónbeenǐ yi? 20 Yia cén báa lè mu hãmu cǐnǐi, se 6ànso báa làa bïo búenbúen na wi le wán yèni. 21 A yia báa lè le Dónbeenǐ zǐ-beenǐ yèni, se 6ànso báa lè le zǐ-beenǐ mu, á mún báa lè le Dónbeenǐ na wi le yi yèni. 22 A yia mún báa lè ho wáayi yèni, se 6ànso báa lè le *Dónbeenǐ béenǐ kanmúini yèni, á báa lè le Dónbeenǐ mí bæere na kará lè wán yèni.

23 «Minén làndá bïo zéenílowa lè minén Farizíewa nǐ-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia. Lé bïo hã vǎn-zà-wǐnǐwà lè mí síiwà na 6a wee kúee le zeenǐ yi á mi wee na 6àn cúa-pírú níi, à ho làndá kàránló na ɲúhǔ wi á mi mahá wee pǎn día. Bǔn na lé ho térénló, lè le hii, lè le Dónbeenǐ bïo tàró. A bǔn lé bïo mi ɲǎn lá ko mi wé wé, ká mi mún yí nǎnsã bïo ká wéró yi. 24 Ya-dí muiiwà yén! Mi wee líi mi bè-ɲunii à lén o dǎnwǐa día, ká a cǎn-ɲúmúkú wón mi mahá wee vǐ.

25 «Minén *làndá bïo zéenílowa lè minén Farizíewa nǐ-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia. Lé bïo mi wee sèe mu ɲumu ɲuunǐi lè ho dǐnló dǐinǐi sía 6àn máa, ká hã yiwa mahá zoó sú lè mí kǎnló bïo, lè mi yile-kora. 26 Farizíe muii yén! U yi lé dǐo ũ ceé vé, lé bǔn á à na ká bïo ho khǔuhǔ á à ce.

27 «Minén làndá bïo zéenílowa lè minén Farizíewa, nǐ-khàwa. Ho yéréké khíi sá mia. Mi ka lè hã búráa na 6a khǔunǐa máa á hã se, ká hã yiwa mahá zoó sú lè 6a nǐ-hía hǔaa lè mu bè-soonǐ lè mí síiwà. 28 Minén mún ka ká síi. Ho khǔuhǔ á mi ka lè mí lé 6a nǐ-tentewà 6a nùpua yahó, ká mi yiwa hǎn sú lè ho nǐ-khènló lè mu bè-kora lè mí síiwà.

29 «Minén làndá bïo zéenílowa lè minén Farizíewa nǐ-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia, lé bïo mi wee so le *Dónbeenǐ ɲi-cúa fèerowà na húrún búráa, á wee donkhueé bǐa fù téréenna miten búráa. 30 Mi wee bío: Ká wán maáwà pǎahǔ á warén lá yánkaa wi yi, se 6a ɲi-cúa fèerowà búero bïo á wa nínǐ mía yi. 31 A bǔn mi bíonǐ lè mí wárá wee zéenǐ le bǐa 6ó le Dónbeenǐ ɲi-cúa fèerowà, bán mǎnmǎnǐa lé minén mi bæere. 32 Awa á mǐn maáwà mu bïo na á 6a búaa ɲúhǔ á mí wǎa bánbá tíi ɲii. 33 Mi ka lòn háwá, dǐhionǐ yén! Mi wee leéka le mí dà a kǎnǐ le Dofnǐ dǎhǔ yi le? 34 Lé bǔn nǎn, á ínén á à tonka 6a ɲi-cúa fèerowà lè mu bè-zǔnminǐ 6ànsowà, làa bǐa kàránna dǎn mi cǎn. A mí ì búee 6a búii, ká 6a búii mí ì búee hã *kùrùwáwá wán. Ba búii bán mí ì ha lè hã làbàanǐ mí kàránló zǐnǐ yi, á wé è ɲaka 6a hã lórá yi á à beé lò. 35 Lé bǔn á à na ká bǐa minén lè mǐn búaaawa 6ó ká 6a bè-yáanii mía, lònbee na wi 6a búero mǎn á à yí mia. Le nǐ-búee mu búakáa o *Abèele nǐ-tente búero ɲii wán, á búee 6ó a Barasii za Zakari yi, wón na 6a 6ó le sòobá-lùe lè mu hãmu cǐnǐi pǎahǔ. 36 Le í mí ho túiá na mia: Ho zuia nùpua lé bán á le lònbee na wi dén nǐ-búee so mǎn á à yí.»

O Yeesu bia ho Zeruzalεemu lóhó bïo
(Luki 13.34-35)

³⁷ «Éee Zeruzalεemusa! Minén na wee búe le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fεerowà, á wee lèeka bïa le Dónbeenĩ tonkaa mi cón lè hã huua à búe. Lée zen cúa-yen á ï wi à ï ve mia kúee mín wán làa bïo ó o kùeerè wee wé veráa mí zàwa kúee mí mía tá bïo síi à mi yí tà mu. ³⁸ Awa, le Dónbeenĩ á à pĩ mia á mi zĩi á à ðĩn coon. ³⁹ Le ï bïo mu na mia: A lá ho zuia jĩi wán, á mi máa bĩnĩ máa mi mi, fúaa nònzoñ na mi khii wee bïo bïo kà: «Le le Dónbeenĩ dúbua yĩa bò o buen o Núhũso yèni yi.»*

24

Le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ floró bïo
(Maaki 13.1-23; Luki 21.5-24)

¹ Bũn món ó o Yeesu ló le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi. Bïo ó o wee lén, ó o ñĩ-kenínia vá bueé bó a yi à ba wíokaa wee zéeni bïo le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ sonnáa síi làa wo. ² O o Yeesu wáa bía nòn ba yi: «Bïo kà búenbúen mi yí mòn le? Le ï mĩ ho túiá na mia: Mu búenbúen khii fi, á hàrí huee máa keñ mí ninza huee wán.»

Mu bè-sũmáa na khii wé bïo

³ O Yeesu yòó kará hã Oliivewa vĩnsĩa búee wán, ó o ñĩ-kenínia mí jĩi yi vá bueé bó a yi, à ba tùara a yi: «Zéeni ho pãahũ na le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ mu á à fi yi làa wen. Lé mu bïowa yén khii zéeni ũ buenlò pãahũ lè ho ðĩmĩná véró pãahũ?» ⁴ O o Yeesu bía nòn ba yi: «Mi pa miten bïo. Mi yí día le nùpue khà mia. ⁵ Lé bïo á nùpua cèrèe khii buen ï yèni yi á à bïo le mí lé o *Krista. Ba à khà ba nùpua cèrèe á à vĩnĩ. ⁶ Hã hĩa táró á mi khii wé è jí sã, hĩa bó mia làa hĩa khèra. Ká mi màhá yí zón. Lé bïo á bũn bïowa so ko mu wé ho yahó. Ée ká bũn ðeenĩa máa wé ho ðĩmĩná véró. ⁷ Ho síi búu khii wé è lé vaá fi làa síi veere. A ho kãhũ búu khii wé è lé vaá fi lè ho kã-veere. Le hĩni, lè ho tá ðékéro á khii wé è wé hã lùà búu yi. ⁸ Bũn bïowa so búenbúen wéro á khii keñ làa bïo ó o hã-sãníso sãní vía wee wé búakáráa bïo síi.

⁹ «Hón pãahũ so yi, á ba nùpua á à dé mia á à na ba à beé lò, á à búe. Hã síiwà nùpua búenbúen khii jin mia bïo mi tà mĩ bïo yi. ¹⁰ Hón pãahũ so yi, á nùpua cèrèe á à khínĩ mí siadéro mĩ. Ba wé è bĩnĩ mín máa, á wé è jin mín. ¹¹ Bía le mí lé le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fεerowà ká mu yí bon á khii keñ cèrèe. Ba à vĩnĩ nùpua cèrèe. ¹² Mu bè-kora khii dé wán, á ba nùpua cèrèe waminĩ á à tĩ yi. ¹³ Ká yĩa màhá hã mí síi fúaa mu véenĩ, wón á à fen. ¹⁴ Le *Dónbeenĩ béenĩ bĩn-tente mu ko le bue ho ðĩmĩná lùà búenbúen yi, á hã síiwà búenbúen jĩ le, à ho ðĩmĩná màhá bè yi veráa.

¹⁵ «Mĩ khii mi mu bè-sũmú na wee yáa mu bïo ká mu wi le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ yi, bïo á le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fεero Daniyεele bía bïo.* (Yĩa wee kàrán bïo kà, à zũn mu kúará sese.) ¹⁶ Hón pãahũ so yi ká bïa wi ho Zudee yi à bán lùwĩ yòo hã búaa. ¹⁷ Yĩa á à keñ mí zĩi lòho yí ko ò o lii zoo lá mí bïo búu mí zĩi. ¹⁸ Yĩa á à keñ hã mana yi mu pãahũ yí ko ò o bĩnĩ bô à lii lá mí kánbun mí zĩi. ¹⁹ Ho yéréké khii sá ba hã-sēnasa lè ba hã-jàawa yi mu zoñ. ²⁰ Mĩ fio le Dónbeenĩ yi à mi lùwíló mu yí wé hã yio pãahũ, tàá ho *Sabaa zoñ. ²¹ Lé bïo á hón pãahũ so yi ká le lònbee á à wé búaa á à poñ ðio khĩna, à lá ho ðĩmĩná jũhũ búeenĩ na le Dónbeenĩ léra mu bïo búenbúen yi à buee búe ho zuia yi. A le bãn síi mún máa bĩnĩ máa keñ hũúu. ²² Ká le Dónbeenĩ lá yí khò hã wizoonĩ mu yi, á ñĩ woon lá máa kãní. Ée ká le màhá khò hã yi ba nùpua na le hueekaa bïo yi.»

O Nùpue Za bĩnĩ buenlò bïo
(Maaki 13.24-31; Luki 17.23-24; 21.25-31)

* 23:39 Mi loñ Lení vũahũ (Psaumes) 118.26. * 24:15 Mi loñ Daniyεele vũahũ 9.27; 11.31; 12.11.

²³ Ká a 6úi khíi bía nɔn mia: «Mi loń, lé o *Krista na hen, tàá nín-yíà vaá hen, à mi yí tà mu. ²⁴ Mu bon. Ba kristawa lè 6a ɲi-cúa fεεrowà na bïo yí bon khíi keń. Ba khíi wé è wé mu yéréké biowa lè mí sǐiwà na ka lè mu wee zéeni le Dónbeenĩ pànká á à vǐinínáa 6a nùpua. Hàrí bǐa le Dónbeenĩ hueekaa ká mu lá dà à wé, á 6a mún ñ vǐiní bán. ²⁵ Awa, ì 6èn wǎa fèra bía mu nɔn mia.

²⁶ «Ká 6a wǎa khíi bía nɔn mia le o Krista wi ho tá henĩ yi, à mi yí va bǐn. Tàá ká 6a bía le lé hen kà ó o sànkaa mítén yi, à mi yí tà mu. ²⁷ Làa bïo ká ho vïohó ɲuiína ho wáayi lùe 6úi à mu khoomu dèeni keń lùe 6úen6úen, lé bǐn 6àn sǐi ó o *Nùpue Za bǐnĩ 6uenló bïo khíi wéráa. ²⁸ Hen na ó o yà-hínii díà yi, lé bǐn 6a dù6úawá wee wé fè mín yi. ²⁹ Hón wizoní so 6àn lònbee khíiló món, á le wii á à dé mí yuumu. Ho pǐihǔ khoomu máa bǐnĩ máa keń. Há mànáayio á à kùenka à lii. Ho wáayi bïo 6úen6úen á à dèké.† ³⁰ Bǐn ká bïo wee zéeni a Nùpue Za 6uenló á à mi ho wáayi. A ho ðímǐná nùpua 6úen6úen wé è wá ká 6a à zúnzúra. Ba à mi a Nùpue Za 6uenló há dùndúio wán ho wáayi lè mí dànló lè mí cùkú beenĩ. ³¹ Le bǐaa-beeni sǎ á à ɲí. O mún ñ tonka mí wáayi tonkarowà ho tá kón6úaa mí bïo náa yi, á 6a à ve bǐa le Dónbeenĩ hueekaa á à kúee mín wán.

³² «Mi loń ho fikíyée vǐndèe bïo le wee wéráa. Hen ká le 6àn lakara hía wee nàma, á wee sà mí vǎn-yórowà, se mi zǔ le ho vïohó téré dǎn. ³³ Lé làa bǐn sǐi ká mi khíi wee mi bǐn biowa so 6úen6úen wéró, à mi mún zǔn le o Nùpue Za 6uenló sùaráa. O ò 6uen máa khí. ³⁴ Le ì mǐ ho tǔiá na mia: Ho pǎahǔ na ká nùpua máa hí máa vé ká bǐn bïo so 6úen6úen yí wó. ³⁵ Ho wáayi lè ho tá khíi vé, ká ì bionĩ hǎn ñ keń bǐn fεεe.»

*Le Dónbeenĩ mí dòn zǔ ho ðímǐná véro pǎahǔ
(Maaki 13.32-37; Luki 17.26-30, 34-36)*

³⁶ «Nii woon yí zǔ ho ðímǐná véro wizonle lè ho pǎahǔ máa zéeni. Le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà yí zǔ mu, hàrí le Dónbeenĩ Za mí bæere yáá pá yí zǔ mu. O Maá mí dòn lé yǐa zǔ mu. ³⁷ Bïo wó a Nòwee pǎahǔ lé bïo 6àn sǐi khíi wé o *Nùpue Za bǐnĩ 6uenló pǎahǔ. ³⁸ Pǎahǔ na mu ɲun-beeni ðĩn yí 6uara, ká 6a nùpua wee dí ká 6a a ɲu, á wee ya mín ká 6a a yeé mí hínni. Fúaa nònzoñ na ó o Nòwee zon ho won-beeni yi. ³⁹ Ba yí zǔna bïo 6úi yahó fúaa bïo mu ɲun-beeni 6uara 6ueé lá 6a 6úen6úen. Lé bǐn 6àn sǐi mún khíi wé o Nùpue Za 6uenló pǎahǔ.‡ ⁴⁰ Mu pǎahǔ ká báawa nùwǎ ɲun wi mana yi, ó o ñ-kéni á à fé è lénnáa, ká yǐa so á à díà. ⁴¹ Ká háawa nùwǎ ɲun páania ðĩn wee ni mu bïo, ó o ñ-kéni á à fé, ká yǐa so á à díà. ⁴² Mi cén tǐnĩ mí yǐo, lé bïo mi yí zǔ le wizonle na mi Núhǔso á à 6uen yi. ⁴³ Mi zǔ mu le ká le zǐi 6ànso lá wee wé zǔn o kǎnlo 6uenló bïo ho tǐnàahǔ, se o lá wée tǐnĩ mí yǐo, á máa díà ó o máa zo a zǐi. ⁴⁴ Lé bǐn nɔn á minén mún tǐnĩ mi yǐo, lé bïo ó o Nùpue Za khíi 6uen ho pǎahǔ na mi yí máa dé le o ò 6uen yi.

*O ton-sá tente là a ton-sá kohó wǎhiire
(Luki 12.41-48)*

⁴⁵ «O ton-sá na yí máa lé mí ɲúhǔso món, na hácirí wi lé o yén? Lé yǐa 6a ɲúhǔso dó 6a ton-sáwá na ká bïo níi yi, ò o wé na ho ðĩnló 6a yi ho pǎahǔ na mu ko yi, ⁴⁶ ó o wee sá ho tonló mu á 6a ɲúhǔso bǐnía 6ueé kúaa wán. O ton-sá mu ɲúhǔ sǐ. ⁴⁷ Le ì mǐ ho tǔiá na mia: O ɲúhǔso mu á à bàrá a mí bïo 6úen6úen ɲúhǔ wán. ⁴⁸ Eε ká a lé o ton-sá kohó, ó o wé è bío bïo ká mí yi: «Ì ɲúhǔso míana ò o máa 6uen». ⁴⁹ Ká à híni wé è ha mí ninzáwa ton-sáwá, ká à dí ká à ɲu lè 6a ɲa-ɲuwà. ⁵⁰ Wón ton-sá so 6a ɲúhǔso khíi 6uen le wizonle na ó o yí zǔ yi, lè ho pǎahǔ na ó o yí dó yi. ⁵¹ Ká a khíi 6ueé dǎn, ó o 6ueé beé o lò làa sòobéε, á à dé o 6a ton-sáwá na ló mí ɲúhǔso món tǐahǔ.»

25

Ba hínni nùwǎ píru wǎhiire

† 24:29 Mi loń Ezayii vǎahǔ 13.10; 34.4 ‡ 24:39 Mi loń mu Bïo ɲúhǔ 6úeenii vǎahǔ (Genèse) 6-7.

1 «Ho wáayi béenì bïo ònmín làa bïo kà: Hínni nùwā pírú búí hĩa buan mí fíntéena wà vaá sínáa o há-fla bàn báa yahó. 2 Ba nùwā hònú lé 6a bǒnbúwá ká 6a nùwā hònú na ká lé 6a hénlowà. 3 Bĩa lé 6a bǒnbúwá á buan mí fíntéena à 6a yí buan ho jiló yí séení. 4 A 6a hénlowà bán buan ho jiló á séení hĩa wi 6a fíntéena yi. 5 Bïo ó o há-fla bàn báa yuaanía ò o máa buen, á 6a hínni mí nùwā pírú búénbúén dǔma á mu dǎmu 6ó.

6 «Ho tá tǎahǔ á le zèerè sǎ jǎ: «Lé o há-fla bàn báa lua, mi lé léé sí a yahó. 7 A 6a hínni mí nùwā pírú sǐnkaa, á wee wíoka mí fíntéena. 8 A 6a bǒnbúwá wee bío làa bĩa hénkaa: «Mi há wén lè mí jiló cǐnú. Wa fíntéena wee hí.» 9 A bán bía nǎn 6a yi: «Búéé. Wa máa wé mu. Ho jiló na wa buan máa yí warén làa mia. Mu sǔaaní à mi va 6a jǐ-yèerowà cǎn vaa yà mi jiló.» 10 A 6a bǒnbúwá wǎa hǐnǎn wà van ho jiló yèení. Ba lénló món, ó o há-fla bàn báa buara. A 6a hínni nùwā hònú na wíokaa mí fíntéena vó pan wo, á páanía yòo zon làa wo mu yaamu sǎnú dǐnni zǐi. A 6a pon ho zǔajǐi á dó. 11 Mu ù dé mí yi, à búñ 6a hínni na so bèn búéé dǎn, á búéé wee wǎamaka: «Núhǔso, Núhǔso, hén le wa zo.» 12 O o há-fla bàn báa bía nǎn 6a yi: «Le í mí ho tǔiá na mia: I yí zǔ mia.» 13 O o Yeesu bǐnía bía bò mu wán. «Mi cén tǐnǐ mí yío. Lé bïo mi yí zǔ le wizonle lè ho pǎahǔ na ó o *Nùpue Za à buen yi.»

Ba ton-sáwá nùwā tǐn wǎhiire (Luki 19.11-27)

14 «Ho wáayi béenì bïo ònmín làa bïo kà: Nǐi búí le mí ì va le khúii, ó o von mí ton-sáwá á kǎràfáa mí nǐi bïo yi. 15 O òn-kéní ó o nǎn ho sǎnú kùráa khǐá-hònú yi. A yǐa sǎ ó o nǎn há kùráa khǐá-jun yi. O o tǐn nǐi so wón ó o nǎn há kùráa khǐmàni yi. Ba nǐ-kéní kéní yú á héhaa làa bïo 6a dà wee sǎráa. Búñ món ó o wà. 16 A yǐa yú há kùráa khǐá-hònú dèení hǐnǎn wee duan làa há, á yú há kùráa khǐá-hònú bò há wán. 17 Yǐa yú há kùráa khǐá-jun mún wó làa búñ bïo síi, ó o yú há kùráa khǐá-jun séení. 18 Ká yǐa yú há kùráa khǐmàni wón wà vaá có ho kǎhǔ á lú mí jǔhǔso sǎnú kùráa yi.

19 «Mu míana, búñ món á 6a ton-sáwá mu jǔhǔso bǐnía buara. O o wǎa le 6a zéení bïo mí sǎnú bïo wóráa. 20 O o ton-sá na ó o nǎn há kùráa khǐá-hònú yi buara, á búéé zéení há kùráa khǐá-hònú na ó o bǐnía yú ò o bía: «Núhǔso, fo hĩa nǎn ho sǎnú kùráa khǐá-hònú mǐi. Loñ, lé há khǐá-hònú na á ì bǐnía yú.» 21 A 6a jǔhǔso bía nǎn wo yi: «Fobúa, fo wó se. Fo léé ton-sá tente. Bïo fo téréenna mu bïo na jǔhǔ tà mia bïo yi, lé búñ nǎn á bïo jǔhǔ wi po búñ á ì khǐi kǎràfá foñ. Buen búee zǎmaka làa mi.»

22 «Búñ món á yǐa yú há kùráa khǐá-jun buara á bía: «Núhǔso, fo hĩa nǎn ho sǎnú kùráa khǐá-jun mǐi. Loñ, lé há khǐá-jun búí na á ì bǐnía yú.» 23 A 6a jǔhǔso bía nǎn wo yi: «Fobúa, fo wó se, fo léé ton-sá tente. Bïo fo téréenna mu bïo na jǔhǔ tà mia bïo yi, lé búñ nǎn á bïo jǔhǔ wi po búñ á ì khǐi kǎràfá foñ. Buen búee zǎmaka làa mi.»

24 «Á yǐa yú há kùráa khǐmàni bèn buara, á búéé bía: «Núhǔso, í zǔ le fo lé o nùpue na lònbee wi. Fo wee lá ho dǐnló ho lahó na fo yí te yi, à lá ho dǐnló hen na fo yí dù yi. 25 A ì zǎna, á ì vaá lú ù sǎnú kùráa ho tá yi. Awa, fé ù sǎnú.» 26 A 6a jǔhǔso bía nǎn wo yi: «Ton-sá kohó yén! Fo lé o pa-dí. Bïo fo zǔ à ì wee wé lá ho dǐnló ho lahó na á ì yí dù yi, 27 á fo so lá yí ko ù vaa bàrá í wǎrí ho banki yi le? Se bïo á ì buara, á ì lá vaá fé lé lè le bàn cǔnú. 28 Awa, mi fé ho sǎnú kùráa khǐmàni mu o cǎn, à na yǐa há kùráa khǐá-pírú wi cǎn yi.»

29 «Yǐa bïo wi á 6a à na mu búí bǎnso yi yòo bè, o ò yí á à puuní. Ká yǐa bïo mía, á hàrí mu bè-za na wi o cǎn, á 6a pa à fé. 30 Ká a ton-sá na dà-jǐánii mía á mi lá léé lèe día ho khǔhǔ, le tǐbí-cǔaá yi, hen na le minka yi véé lè lé wéé wi yi.»

O Nùpue Za khǐi búéé cǐtǐ 6a nùpua

31 «Ká a *Nùpue Za khíi bíníá bò lè mí wáayi tonkarowà búenbúen buara lè mí cùkú beení, ó o buée keení mí bá-zàmu kanmuíní wán á à fináa le cítíi. 32 A hã síwà nùpua búenbúen á à kúee mín wán o yahó, ó o wáa à sanká ba nùpua mín yi, làa bío ó o pí-pa wee wé sénnáa ba pia lén ba via yi bío síi. 33 A ba pia ó ò kúee lè mí nín-tíání, ká ba via ó ò kúee lè mí nín-káahó. 34 Bún món ó o béε á à bío á à na bíá wi là á nín-tíání yi: «Minén na á wán Maá dúbua yi, mi buen buée fé le béení kía na wíokaa mi bío yi hàrí ho díímíjá lénlò pãahú. 35 Mu bon. Le híni híá dà mi á mi nòn ho dínló mií. A le ju-hãní dà mi á mi nòn mu jummu mií. A bío á í lé o ní-hãní á mi tà á í huera mi wán. 36 A bío á í fù wee vará í bírí á mi nòn le dà-zínii mií. I lò fù yí here á mi buan mi sese. I fù wi ho kàsó yi, á mi buée búεεkío mi.» 37 A bíá térénna á à bío bío kà: «Núhúso, lé wen wa mòn fo yi à le híni dà fo á wa nòn ho dínló foñ, tàá lè ju-hãní dà fo á wa nòn mu jummu foñ á ù jun. 38 Lé ho pãahú yén á wa mòn à ù lé o ní-hãní á wa tà á ù huera wa wán. Tàá lé wen á wa mòn fo à ù wee vará ù bírí á wa nòn le dà-zínii foñ. 39 Lé ho pòn-yén á ù lò yí here, tàá á ù zon ho kàsó yi á wa vaá búεεkío fo.» 40 Ó o béε á à bío ò na ba yi. Le í mí ho túiá na mia: Mi wé sansan wó mu nòn wán zàwa ní-kéní búí na cínú yi, se mu lé ínén á mi wó mu nòn yi.

41 «Bún món ó o béε á à bío ò na bíá wi là a nín-káahó yi: «Minén na le Dónbeení dánkáníá, mi khèn làa mi. Mi lén vaa zo ho dõhú na máa hí máa mi yi, híá lò á pan o *Satáni lè mí tonkarowà. 42 Mu bon, le híni fù dà mi, á mi yí nòn ho dínló mií. Le ju-hãní fù dà mi, á mi yí nòn mu jummu mií. 43 I fù lé o ní-hãní á mi yí tà á í yí huera mi wán. I fù wee vará í bírí, á mi yí nòn le dà-zínii mií. I lò fù yí here, á fù wi ho kàsó yi, á mi yí búεεkío mi.» 44 A ba wáa à bío bío kà: «Núhúso, lé wen wa mòn fo yi à le híni lè le ju-hãní dà fo, à ù lé o ní-hãní, à ù wee vará ù bírí, à ù lò yí here, à ù wi ho kàsó yi, á warén yí séeníá fo?» 45 Ó o béε á à bío ò na ba yi: «Le í mí ho túiá na mia: Mi wé sansan yí wó mu yí nòn bíá wíníwíní kà ní-kéní búí yi, se mu lé ínén á mi yí wó mu yí nòn yi.» 46 Bán nùpua so á à va le lònbee na máa vé lahó yi. Ká bíá térénna bán á à va le mukáni binbirí na máa vé lahó yi.»

26

Ba zúifùwa júnása wee lè o Yeesu wán (Maaki 14.1-2; Luki 22.1-2; Zán 11.45-53)

1 Bío ó o Yeesu bíá hén bíoní so wó, ó o bíá nòn mí ní-kenínia yi: 2 «Mi zū le hen làa wízoní bío jun ká ho *Paaki sánú á à dí. Ó o *Nùpue Za ba à dé á à na ba à búεε ho *kùrùwá wán.» 3 A ba yankarowà júnása lè ba *zúifùwa ní-kía wáa kúaa mín wán ba yankarowà jùhúso beení na ba le Kayiifu lún yi. 4 Ba wáaníá tò le mí ì wíi o Yeesu ká mu yí zū, á à búε. 5 Ba wee bío: «Wa yí ko wa wíi wo ho sánú pãahú. Ká wa wó mu, á ba zãamáa á à kánká mu bío yi.»

O hãa búí kúaa ho jiló o Yeesu jùhú wán (Maaki 14.3-9; Zán 12.1-8)

6 Bío ó o Yeesu wi ho Betanii lóhó yi o Simòn na híá lé o *bùéré níi zii á wee dí, 7 ó o hãa búí buée zon ká a buan ho dũukó-za na sú lè ho jiló na sãmu sí á yàwá here. O hãa mu vá buée bó a Yeesu yi, ò o kúaa ho jiló mu o jùhú wán. 8 Bío ó o ní-kenínia mòn mu, á ba yiwa cá mu yi, á ba wee bío: «Bìo kà yí nòn bè-yáaré le? 9 Ho jiló mu jòn lá dà à yéé ho yàwá na here yi á à sanká bàn wáí á à na ba ní-khenia yi.» 10 Ó o Yeesu zūna bío ba wee bío, ó o bíá nòn ba yi: «Mi wee zá là a hãa mu le we? Bío ó o wó làa mi á se. 11 Ba ní-khenia bán làa mia á a keí mín wán féεε, éε ká ínén wón máa keí làa mia féεε. 12 Ho jiló mu ó o kúaa í wán á fèra wíokaaráa í sáníá í nùuló bío yi. 13 Le í mí ho túiá na mia: Le Dónbeení bín-tente wé buera lùe lùe yi, ho díímíjá búenbúen yi á ba à bío bío ó o hãa na ká wó, á ba à leéka a bío.»

*O Zudaa wi ò o dé o Yeesu na
(Maaki 14.10-11; Luki 22.3-6)*

¹⁴ Lé mu ó o Yeesu nǐ-kenínia píru jún nǐ-kéní na 6a le Zudaa Isikariote wà van 6a yankarowà júnása cǎn, á vaá bía nǎn 6a yi: ¹⁵ «Hen ká í dó a Yeesu nǎn mia, á mi ì na webio mi?» A 6a mà le wén-hǎani 6óní làa píru nǎn wo yi. ¹⁶ A lá bǔn jii wán ó o Zudaa wǎa wee cà bǐo ó ò wé wé è dérǎa o Yeesu 6a nǐ yi.

*O Yeesu wee di ho Paaki dǎnló lè mí nǐ-kenínia
(Maaki 14.12-16; Luki 22.7-13)*

¹⁷ Ho *búurú na á ja-fini yí dó yi sǎnú díró 6àn nín-yání wizonle zoñ, ó o Yeesu nǐ-kenínia wà 6ueé tǔara a yi: «Lé wen á fo wi à wa wíoka ho *Paaki sǎnú dǎnló bǐo yi.» ¹⁸ O o Yeesu wǎa bía nǎn 6a yi: «Mi lén zo ho lóhó yi, ká mi zoó fò mín làa nùpue na, à mi bío na 6ànso yi: O Nùhǔso bía le mí pǎahǔ dǎn, á lé ùnén cǎn á mí 6ueé dí ho Paaki sǎnú yi lè mí nǐ-kenínia.» ¹⁹ A 6a nǐ-kenínia wó bǐo ó o Yeesu bía le 6a wé, á wíokaa ho Paaki dǎnló bǐo.

(Maaki 14.17-21; Luki 22.14; Zǎn 13.21-30)

²⁰ Bǐo ho zǐihǔ dǎn, ó o Yeesu lè mí nǐ-kenínia píru jún kará ho dǎnló jǔhǔ yi. ²¹ Bǐo 6a wee dí, ó o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Le í mí ho tǔiá na mia: Minén nǐ-kéní lé yǎ á à dé mi ì na.» ²² O o nǐ-kenínia yilera lúnkaa mu bǐo yi làa sòobé, á 6a búakáa wee tǔa wo yi lè mí nǐ-kéní kéní. A yǎ le: «Nùhǔso, mu lé mínén le?» A yǎ le: «Mu lé mínén le?» ²³ O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Yà páanía zoó cǎ làa mi, wón lé yǎ á à dé mi ì na. ²⁴ O *Nùpue Za á à hí làa bǐo le Dónbeení bióní vǔahǔ bíarǎa mu. Ká yǎ màhǎ nǐ ì bè mu á ho yéréké è zo jǔhǔ. Bànso yáá lá yí ton, se mu sǔaaní.» ²⁵ O o Zudaa na á à dé wo ò na á lá le bióní ò o tǔara: «Nǐ-kǎránlo, á lé ìnén le, táá?» O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Ùnén lé yǎ bía mu.»

O Nùhǔso dǎnló

(Maaki 14.22-25; Luki 22.15-20; 1 Korénte 11.23-25)

²⁶ Bǐo 6a wee dí, ó o Yeesu lá ho búurú, á dó le Dónbeení bǎrákà, ò o cèekaa ho nǎn mí nǐ-kenínia yi ò o bía: «Mi fé là. Hón lé í sǎnía.» ²⁷ Bǔn món ó o lá le júnuní dèe na ho *dǐvén wi yi, á dó le Dónbeení bǎrákà ò o nǎn ho 6a yi ó o bía: «Mi búenbúen fé juka. ²⁸ Dén lé í cǎni na wíokaa wee zéeni le Dónbeení páanii na le bò bǐo, dén lé í cǎni na kúaarǎ 6a nùpua cèrèe bè-kora séndiaró bǐo yi. ²⁹ Le í bío mu na mia: A lá bǐo ká jii wán, á í máa bǐnǐ máa jū ho dǐvén mu, fúaa nǎnzoñ na á í khíi bǐnǐ ì jū ho wán Maá Dónbeení béeni yi.» ³⁰ Bǔn món, á 6a sía ho sǎnú lení à 6a wà yòora há Oliivewa vǐnsǐa búee wán.

O Yeesu bía le o Piere á à pí mí bǐo

(Maaki 14.26-31; Luki 22.33-44; Zǎn 13.37-38)

³¹ O Yeesu wǎa bía nǎn mí nǐ-kenínia yi: «Ho tǐnǎn-kéní na ká yi, ká mi búenbúen á à pí í bǐo. Mu bon. Mu tǔara le Dónbeení bióní vǔahǔ yi ká síi á 6a wee kǎrán:

ǎ ì búe o pi-pa,

á ho pi-6oohǔ pia á à kénná à lén nǐ va há lùà búenbúen yi.»*

³² È ká í vèeró món, á í ì dí mí yahó vaá pa mia ho Kalilee kǎhǔ yi.»

³³ O o Piere lá le bióní á bía nǎn wo yi: «Hàrí à bǐa ká búenbúen pí ũ bǐo, á ìnén wón máa pí mu hùú.» ³⁴ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Le í mí ho tǔiá na foñ: Ho tǐnǎn-kéní na ká yi, ó o kò-béee máa wá, ká ùnén bía há cúa-tǐn le fo yí zū mi.» ³⁵ O o Piere bía: «Í máa bío le í yí zū fo hùú, hàrí ká í ko á í hí làa fo.» A 6a nǐ-kenínia na ká búenbúen bía mu bǐo dà-kéní mu.

O Yeesu wee flo ho Zetesemanii yi

(Maaki 14.32-42; Luki 22.39-46)

³⁶ O o Yeesu lè mí nǐ-kenínia wǎa vaá dǎn le lùe búí na 6a le Zetesemanii, ó o bía nǎn 6a yi: «Mi kéeni hen, ká ìnén wón á à lén nǐ va vaá hen, á vaá flo.» ³⁷ O o fó a Piere là a

* 26:31 Mi loí Zakari vǔahǔ 13.7.

Zebedee zàwa nùwã ñun wàráa. Ó o yi wãa búakáa wee dè, á hácirí yáara. ³⁸ Ó o bía nòn 6a yi: «Í hácirí yáara dàkhíina. Í ka lè í máa fen. Mi kεεní hen làa mi à tñí mí yío.» ³⁹ Bñn món ó o wãa vá van cñnú, á vaá líí búrá, ò o wee fio kà síi: «Í Maá, ká mu lá dà à wé, à ù yí le le lònbee na kà à yí mi. Εε ká bùeé. Í yí le ñén síi bío wé. Ùñén lé yía síi bío wé.»

⁴⁰ Ó o bñnia 6uara mí ñi-kenínia nùwã tñn mu cñn, á bùeé yú 6a à mu dãmu 6ó 6a. Ó o bía nòn o Piere yi: «Éee minén, le léèrè dà-kéní na mii fání mí yío yí á à fio làa mi lé bñn mí yí dàña yí wó lon? ⁴¹ Mi fání mí yío, à fio, bèra a na à mí yí zo mu bè-kora wérowó yi. Ó nùpue síi wee wé vá mu bè-tente wérowó yi, εε ká ho pánká na ó o ò wé làa bú lé hía mia.»

⁴² Ó o Yeesu bñnia wà mu cúa-ñun níi, á vaá wee fio kà síi: «Í Maá, hen ká le lònbee na kà yí dà máa dà í wán ká le yí yú mi, à ùñén lé fo síi bío pá wé.» ⁴³ Ó o tñn bñnia 6uara mí ñi-kenínia cñn, á bùeé yú 6a à mu dãmu 6ó 6a. Ba yí dàña yí fánia mí yío. ⁴⁴ Mu cúa-tñn níi, ó o bñnia wà, á tñn vaá flora mu bío dà-kéní mu.

⁴⁵ Bñn món, ó o bñnia 6uara mí ñi-kenínia cñn, á bùeé bía nòn 6a yi: «Mí dũma wee vñnka le? Mí loñ, ho pãahũ dñn. Ó *Nùpue Za á 6a à dé 6a bè-kora wérowà níi yi. ⁴⁶ Mí hñí wa lén. Yía á à dé mí ì na bùeé dñn.»

Ba wñira a Yeesu

(Maaki 14.43-50; Luki 22.47-53; Zãn 18.2-11)

⁴⁷ Pãahũ na ó o Yeesu wee bío yi, à bñn ó o Zudaa bùeé dñn. Ó lé 6a ñi-kenínia píru ñun ñi-kéní. Ba zãamãa na bò làa wó á 6uan hã khà-túa lè hã bñaa. Lé le *Dónbeení yankarowà ñúnása lè 6a *zúifùwa *ñi-kía lé bán tonkaa 6a. ⁴⁸ Ó Zudaa, yía á à dé o Yeesu mu á à na, á zéenia bío 6a zãamãa á à zũrnãa wo. Ó bía: «Í hía vaá tẽnía nùpue na yi le le kñnbii, se wón lé yía mi wee cà, à 6a wãa wñi wo.» ⁴⁹ Ó o dẽnía wà bùeé 6ó a Yeesu yi ò o bía nòn wo yi: «Nì-kàránlo, foó.» Ó o tẽnía wo yi lè le kñnbii. ⁵⁰ Ó o Yeesu bía nòn wo yi: «Wàn bñnlo, bío fo wà bùeé wé hen, à ù wãa wé.»

A bña ká wà bùeé 6ó a yi, á wñira a. ⁵¹ A bña wi là a Yeesu mu ñi-kéní 6úi dò mí khà-tóní ò o hà le Dónbeení yankarowà ñúhũso beení ton-sá nín-tñnì ñikãahũ kúio. ⁵² Ó o Yeesu wãa bía nòn wo yi: «Dé ù khà-tóní mí lóorè yi. Lé bío á bña wee khuii hã khà-túa búenbúen khíi hí làa hã. ⁵³ Fo yí zũ ká í lá dà à ve í Maá le o bùeé séení mí le? Ó o lá à dẽní ì tonka mí wáyí tonkarowà hñn-táwá ká 6a po kúio píru ñun le?† ⁵⁴ Εε ká mu wó ká, á bío túara le Dónbeení bíoní vñahũ yi á à wé kaka ñii ì síráa? Mu bon, ho vñahũ mu yi á mu bía le lé ká síi á mu ko mu wéráa.» ⁵⁵ Bñn món ó o Yeesu bía nòn 6a zãamãa yi: «Mí so lá ko mi 6ua khà-túa làa bñaa bùeé wñirãa mi lòn ñi-kãanii le? Làa wizooní búenbúen ká í lá wee wé kεεní le *Dónbeení zì-beení yi à kàrán 6a nùpua á mí yí wñira mí. ⁵⁶ Εε ká bñn búenbúen wó lée bèra a na, à le *Dónbeení ñi-cúa fεεrowà bío na 6a bía le Dónbeení bíoní vñahũ yi à ñii sí.» A 6a ñi-kenínia búenbúen wãa lùwa 6a día a.

Ba 6uan o Yeesu vannãa ho làndá tñiã fεεrowà cñn

(Maaki 14.53-65; Luki 22.54-55, 63-71; Zãn 18.12-14, 19-23)

⁵⁷ Bña wñira a Yeesu á 6uan wo vannãa 6a yankarowà ñúhũso na 6a le Kayiifu cñn. Lé bñn á ho *làndá bío zéenílowa lè 6a *zúifùwa ñi-kía kúaa mín wán yi. ⁵⁸ Ó Piere khèra bò a Yeesu món fúaa o Kayiifu lún, á vaá zoó páania kará lè 6a parowà, á wee loñ bío mu hía wéráa. ⁵⁹ Ba yankarowà ñúnása, lè ho làndá tñiã fεεrowà búenbúen wee cà bío 6a à koonínaa o Yeesu yi á à bè yi ì síinínaa o ñúhũ á à na 6a à 6úe. ⁶⁰ Ká 6a màhã yí yú bío 6úi, hàrí bío 6a nùpua cèrèè pá wãa 6uara bùeé koonía o yi mí cúee. Mu véení, á nùpua nùwã ñun 6úi ⁶¹ 6uara bùeé bía bío ká: «Ó ñii mu bía le mí dà à fio le Dónbeení zì-beení á à bñn ì so hã wizooní bío tñn yi.» ⁶² A 6a yankarowà ñúhũso líí hñnòn yòó ññn ò o bía nòn o Yeesu yi: «Bíó 6a nùpua mu wee bío ù dñn yi á fo le fo yí máa bío dèe 6úi yi le?» ⁶³ Ó o

† 26:53 Ho wáyí tonkarowà hñn-táwá kúio píru ñun na bío bña ká á kuure dà-kéní wee yi hñn-táwá muaaseé hèzn síi.

11 Bïo 6a 6uan o Yeesu vannáa o *Pilaate cón, á wón tùara a yi: «Lé ùnén lé 6a *zúifùwa béε le?» O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo bía mu.» 12 Bũn mɔn, á bïo 6a yankarowà júnása lè 6a nì-kíá wee kooní a yi, ó o yí bía dèε. 13 O o Pilaate wáa bía nɔn wo yi: «Bïo 6a wee bío ù jii búenbúen á fo yí máa jí le?» 14 O o Yeesu yí bía dèε mu búí dǎní yi. A mu wó a Pilaate coon dàkhíina.

Ba siinia o Yeesu jùhũ le mí ì búe

(Maaki 15.6-15; Luki 23.13-25; Zǎn 18.39-40; 19.4-16)

15 Ho *Paaki sǎnú lée Paaki sǎnú díró yi, à yǎ ho *Oroomu béε bàrá ho Zudee kǎhũ jùhũ wán à lén o kàsó nǎi búí díá, yǎ 6a zǎamáa le o díá. 16 Mu ù wé à kàsó nǎi búí wi bín á yèni ló. Ba wee ve o làa [Yeesu] Barabaasi. 17 O o Pilaate wáa tùara 6a zǎamáa na kúaa mín wán yi: «Lé o yén á mi wi à ì lén díá? Lé o [Yeesu] Barabaasi lée tàá lé o Yeesu na 6a le *Krista?» 18 O Pilaate zǎ kénkén le 6a dó a Yeesu nɔn mí yi lé bïo le yandee wi 6a yi o bïo yi.

19 Pǎahũ na ó o Pilaate wi le cítii finii lahó yi, á bǎn háa le 6a 6uee bío bïo kà na a yi: «Yí dé ù jii o nǎi mu bío búí yi. Lé o yí wó yí khon. Ho tǎnǎahũ, á ì bèn tǎn lò bon há kónkórá yi o bïo yi.»

20 A le *Dónbeení yankarowà júnása lè 6a *zúifùwa nì-kíá á bía 6ó 6a zǎamáa jùhũ, le 6a fio o Barabaasi lén díaró ká 6a búe o Yeesu. 21 O o Pilaate lá le bíoní ò o tùara 6a yi: «Ba nùwǎ jún na kà tǎhũ, á lé o yén á mi le ì díá?» A 6a bía nɔn wo yi: «Díá a Barabaasi.» 22 O o Pilaate tùara 6a yi: «Ká a Yeesu na 6a le Krista á mi le ì wé kakarǎa?» A 6a búenbúen bía: «Búεε wo ho *kùrùwá wán ò o hí.» 23 A wón tùara 6a yi: «Lée webio ó o wó khon yi?» A 6a wíokaa wee bío pónpón: «Búεε wo ho kùrùwá wán ò o hí.»

24 Bïo ó o Pilaate mǎn ò o yí dà bïo búí máa wé, à 6a nùpua hoorà wíokaa wee dé wán, ó o lá mu jumu ò o sɛera mí níní 6a zǎamáa yahó ò o bía: «Ì níi ló a nǎi na kà 6úeró bïo yi.» 25 A 6a zǎamáa búenbúen bía: «Le o húmú bío sǎnsá warén lè wa zàwa.» 26 O o Pilaate wáa léra a Barabaasi díá, ò o le 6a ha a Yeesu lè há làbàani. O o nɔn wo le 6a búεε ho kùrùwá wán.

Ba dásíwá wee zùarǎka a Yeesu yi

(Maaki 15.16-20; Luki 23.11; Zǎn 19.2-3)

27 O Pilaate dásíwá 6uan o Yeesu zonnáa le zǐ-beení lún yi, à 6a von mí ninzàwa na ká búenbúen á 6a 6ueé kíniá wo yi. 28-29 Bïo 6a le mí ì zùarǎka a yi, á 6a tɛra a sǐ-zǐnia, à 6a zǐiniá wo lè ho kánbun muhũ†. Ba tǎ ho jùhũ kíri lè há kíkara á yòò bò a jùhũ wán á wó là a bá-zàmu khònlúee, à 6a dó le kǎani o nín-tǎni, á wee lii fǎrá mí nɔnkójúná wán o yahó, ká 6a a bío: «Zúifùwa béε, foó!» 30 Ba wee pǔníní mí jinsǎní kúee o wán, á wee fé le kǎani vǐn là a jùhũ. 31 Bïo 6a zùarǎkaa wo yi vó, á 6a tɛra ho kánbun muhũ, à 6a bǐniá zǐiniá wo là a kùrú sǎa, á 6uan wo wà vaá búεε ho kùrùwá wán.

O Yeesu 6a búaa ho kùrùwá wán

(Maaki 15.21-32; Luki 23.26-43; Zǎn 19.17-22)

32 Bïo 6a zoó wee lé ho lóhó yi, á 6a fò mín làa nǎi búí na 6a le Simɔn. O wee lé ho Sirɛna lóhó yi. A 6a dásíwá kíkaa wo yi le o fé o Yeesu kùrùwá pí. 33 Bïo 6a vaá dǎn ho lahó na 6a wee ve làa Kolokota, bũn kúará le «jún-6òkuee lahó,» 34 á 6a nɔn ho *dǐvén na 6a lúnkaa lè mu bío búí na hɛε o Yeesu yi le o jɔ. Ká a dǐndío mu, ó o pǎ le mí máa jɔ mu.

35 Bïo 6a búaa wo ho kùrùwá wán vó, á 6a wó le jún-sǐni bío á sankaarǎa o sǐ-zǐnia, 36 à 6a kará bín pan wo yi. 37 Ba tùara bío nɔn 6a sǐinánáa o jùhũ ho penperen wán á yòò búaa o jùhũ yi: YIA KÁ LÉ O YEESU, 6A ZÚIFÙWA BÉε. 38 Nǐ-wǎnna nùwǎ jún 6a mún búaa há kùrùwáwá wán là a Yeesu. O nǐ-kéní wi là a nín-tǎni, ó o nǐ-kéní wi là a nín-káahó.

39 Ba nùpua na wee khíi làa bín wee kíbón mí júná ká 6a à là a, 40 ká 6a a bío na a yi: «Ùnén na lá wi à ù fio le *Dónbeení zǐ-beení à bǐní so le bǎn dà-veere há wizooní bío tǐn

† 27:28-29 Mí loñ Maaki vǎahũ 15.17

yi, wãa fení ütén. Ká fo lé le Dónbeení Za, à ù lé ho *kùrùwá wán lii.»⁴¹ Hàrí le Dónbeení yankarowà, lè ho làndá bïo zéénílowa, lè 6a ñi-kíá wee yáa mí ñiní yi na a yi ká 6a a bío:⁴² «O feníá 6a búí, ò orén màhã yí dà máa fení mítén. O yí le mí lé o Isirayεele ñipomu bée le? O o wãa lé ho kùrùwá wán lii, á wa à dé wa sía wo yi. ⁴³ O dó mí síi le Dónbeení yi, á bía le mí lé le Dónbeení Za. Awa, ká le Dónbeení mu wa a, à le wãa fení a.»⁴⁴ Ba ñi-wanna na 6a búaa há kùrùwáwá wán o ñisáa mún wee là a làa bún síi.

O Yeesu húrun

(Maaki 15.33-47; Luki 23.44-56; Zán 19.25-42)

⁴⁵ Le wii yòo fàraló pãahú, á ho kòhú búenbúen òòndín wó le túbíri, á míana fúuu fúaa le wi-háarè. ⁴⁶ Le wi-háarè mu pãahú, ó o Yeesu bía bïo ká pònpón: «Elii, Elii, lama sabatanii?» (Bún kúará le «wàn Dónbeení, wàn Dónbeení, fo pã mi díá le we?»[†])⁴⁷ A bía wi bín nùwã yèn búí ñá mu, á 6a bía: O wee ve o *Elii. ⁴⁸ A 6a ñi-kéní lùwa vaá lá le dèe búí na wee kúiní mu ñumu 6ua, á 6ueé zíira mu bè-ña yi, á can le 6úaahiire yi yòó dá a Yeesu yi le o ñu. ⁴⁹ Ba búí bán 6èn wee bío: «Mi díá le wa loñ le o Elii 6ueé fení a le?»

⁵⁰ O o Yeesu wíokaa wãamaa pònpón, ò o húrun. ⁵¹ Hón pãahú so yi, á ho pònsò-beení na zoó céra le Dónbeení zí-beení yi á yòó lèera mí tãhú líí ló. A ho tá dèkíó, á há 6úaarà benkaa. ⁵² Há búráa ñiní hénkaa, á le Dónbeení nùpua cèrèe búí na lá húrun á vèera. ⁵³ Ba ló há búráa yi, ó o Yeesu vèeró món, á 6a líi zon le Dónbeení lóhó Zeruzalεemu yi. A 6a nùpua cèrèe mən 6a.

⁵⁴ A ho Oroomu dásíwá ñuhúso lè 6a dásíwá na lá pan o Yeesu yi á mən ho tá dèkéro làa bïo wó, á 6a zãna dàkhíina, á 6a wee bío: «O 6èntín lá lé le le Dónbeení Za binbirí.»⁵⁵ Háawa cèrèe mún kera bín, á khèra òòndín wee loñ. Ba lé bía bò a Yeesu yi hàrí ho Kalilee yi, á wee sá na a yi. ⁵⁶ Ba háawa mu tãhú ó o Makadala Mari, là a Zaaki là a Zozeεfu bàn nu Mari, là a Zebedee nùwã bàn nu á wi yi.

⁵⁷ Bïo ho zíihú dòn, á ho Arimatee lóhó ñii búí na lé o nàfòró 6ànso á wà 6uara. O yèni 6a le Zozeεfu. O mún lá lé o Yeesu ñi-kenínia ñi-kéní búí. ⁵⁸ Wón lé yia wà vaá flora a Yeesu ñi-hínmu o *Pilaate cón. O o Pilaate le 6a díá le o lá. ⁵⁹ O o Zozeεfu lá há, á bá lè ho pònsò-finle, ⁶⁰ á dó mí kùrú búure yi na ó o có ho 6úaa hó yi. O o bñinía le hue-beení á pon le ñii, ò o wà. ⁶¹ Mu wee wé ò o Makadala Mari lè mí yèn-6ua Mari na so á kará sánsáa le búure.

Ba dásíwá pan o Yeesu búure yi

⁶² Mu tá na lée tòn, ho *Sabaa zoñ, á 6a yankarowà ñúnása, lè 6a *Farizíewa páanía van o Pilaate cón, ⁶³ á vaá bía ñon wo yi: «Cùkúso Pilaate, o sabín-fútaalo mu bíoní búí á wa hácírí 6uara wán. Bïo ó o yïo lá wi lua, ó o bía le mí húmú wizooní tìn zoñ ká mí ì vèe. ⁶⁴ Cén na le ñii le 6a pa le búure yi fúaa mu wizooní tìn níi, bèra a na ò o ñi-kenínia yí 6uee lén o sánía ká 6a bío na 6a zãamáa yi le o vèera. A dén sabéré so á à poñ òòndín ho yahó.» ⁶⁵ O o Pilaate bía ñon 6a yi: «Ba dásíwá na a pa le búure yi wi hen, ñin-bía. Mi fé 6a à mi lén vaa pa le yi làa bïo mi dà à wé làa bú.» ⁶⁶ A 6a wãa wà vaá léra le búure mu paró bïo yïo. Le hue-beení na pon le búure ñii á 6a wíokaa pon kúinkúin, á bàrá 6a dásíwá le 6a pa le yi.

28

O Yeesu vèera

(Maaki 16.1-10; Luki 24.1-12; Zán 20.1-10)

¹ Ho dimaasi zoñ tá-tia yi, ká ho *Sabaa khíina, ó o Makadala Mari lè mí yèn-6ua Mari na so á wà van le búure wán. ² Yïo 6ueé tí, á ho tá dèkíó lè mí pánká, ó o Nuhúso Dónbeení wáayi tonkaro búí yòó ló líí bñinía le huee khíi bàrá á yòó kará wán. ³ O wee ñuiika lè ho

[†] 27:46 Mi loñ Lení vüahú (Psaumes) 22.2

viohó ɲuúkaró bïo síi, á sî-zînia ka púiapúiapúia. ⁴ Ba parowà zâna fúaa ba wee zà, á ka lè ba húrun.

⁵ A ho wáayi tonkaro lá le bíoni, ò o bía nɔn ba háawa yi: «Minén háawa mu, mi yí zón. I zú le mi wee cà a Yeesu, yîa ba búaa ho *kùrùwá wán. ⁶ O mía hen, o vèera làa bïo ó o hîa bíaráa mu. Mi buen buée loń ho lahó na ó o lá duma yi. ⁷ Mi bánbá vaa bío na a nî-kenínia yi le o vèera. A bïo kà wán, ó o dú ba yahó van ho Kalilee kôhú, lé bín ba vaá mi a yi. Bún lé bïo á ì lá wi à ì bío na mia.»

⁸ A ba dèenia bînia fùafùà ká ba zónkaa, á ba sîa mún pá wan làa sòobéε, á lùwa vaá bía mu là a Yeesu nî-kenínia. ⁹ Yîo buée tí, ò o Yeesu wee sí ba yahó, á bía làa ba: «Mi foó.» A ba vá buée bó a yi, á líi buan o zení yi à ba bùaanía wo. ¹⁰ O o Yeesu wáa bía nɔn ba yi: «Mi yí zón. Mi lén vaa bío na wán zàwa yi le ba lén va ho Kalilee kôhú, lé bín ba à mi mi yi.»

Ba dásíwá na lá pan o Yeesu búure yi nî-cúa

¹¹ Bïo ba háawa wi ho wôhú wán wà, á ba dásíwá nùwá yen búii na lá pan le búure yi bèn wà lion ho lóhó yi, á líi bía bïo wó búenbúen nɔn ba yankarowà ɲúnása yi. ¹² Le *Dónbeení yankarowà ɲúnása kúaa mín wán lè ba *nî-kîa á wâanía tò, à ba nɔn le wári na boo ba dásíwá yi, ¹³ à ba bía nɔn ba yi: «Mi bío le o nî-kenínia buée ɲuaana a ho tá tlahú ká mi duma. ¹⁴ Hàrí ká a *Pilaate wó wó ɲá mu, á wa à zún bïo wa à bío á à búeráa o ɲúhú, á mi ɲúná á à lé.» ¹⁵ A ba parowà fó le wári, à ba wó làa bïo ba bíaráa mu nɔn ba yi. A mu bènbéra fò há lùà búenbúen ba *zúifùwa cón á buée bó ho zuia yi.

O Yeesu zéenia miten lè mi nî-kenínia

(Maaki 16.14-18; Luki 24.36-49; Zán 20.19-23; Bè-wénia 1.6-8)

¹⁶ Ba nî-kenínia píru dòn wà van ho Kalilee kôhú, le búe-za na ó o Yeesu zéenia làa ba wán. ¹⁷ Bïo ba mɔn wo, á ba bùaanía wo, ká ba búii wi ba tlahú pá titikaa. ¹⁸ O o Yeesu vá buara, ò o bía nɔn ba yi: «Mu bïo búenbúen wéró ho wáayi lè ho tá wán á le Dónbeení nɔn pánká mi. ¹⁹ Mi wáa lén va há síwá nùpua búenbúen cón, à vaa wé ba lè ì nî-kenínia. Mi bátízé ba o Maá là a Za lè le Dónbeení Hácírí yèni yi. ²⁰ Mi kàrán ba à ba wé bè bïo búenbúen na á ì henía nɔn mia yi. Mi zún mu, ì ì kéri làa mia há wizooní búenbúen yi fúaa ho ðímíɲá véro.»

Le Dónbeenì bin-tente vūahú na ó o Maaki túara

Vūahú túaró ñúhú

O Maaki hía wee bè là a Piere là a Poole, á wee séení 6a le Dónbeenì tonló yi (Bè-wénia 13.5; Koloosisa 4.10; Piere nín-yání 5.13). O Maaki vūahú wee zéení le o Yeesu lé le Dónbeenì Za na yú ho pánká mu bïo búenbúen wán (Maaki 1.1; 15.39).

Bïo ó o Zān na hía wee bátízé 6a nùpua á buara buée wíokaaráa ho wōhú ká là a Yeesu, lé bñn ó o Maaki nín-yání túara mí vūahú yi. O mún zéení bïo ó o Yeesu buara buée bátízéarāa o Zān cón làa bïo ó o Satāni khàráa wo lońna bïo (Maaki 1.1-13).

Bïo ó o Yeesu von lè mí ñi-kenínia, làa bïo ó o wó, bñn búenbúen ó o Maaki túara mí vūahú yi (Maaki 1.14-10.52).

O Yeesu fèra bía bïo va á wé o yi ho Zeruzalεemu yi á ñon mí ñi-kenínia yi. Ká 6a màhǎ yí zūńna a bioní mu kúará (Maaki 8.31; 9.30-32; 10.32-34).

Pāahú na ó o Yeesu wee zo ho Zeruzalεemu yi, á 6a zāamāa dó ho cùkú beenì wo yi. Ká 6a *zúifùwa ya-díwá bán pǎ a bïo (Maaki 11-13). O Maaki vūahú véení, ó o zéení a o Yeesu húmú là a vèeró bïo (Maaki 14-16).

Le Dónbeenì tonkaa o Zān Batiisi

(Matiye 3.1-12; Luki 3.1-9, 15-17; Zān 1.19-28)

¹ Dïo ká lé le bin-tente, dïo wee zéení le Dónbeenì Za Yeesu *Krista bïo ñúhú búεeníi ² làa bïo le Dónbeenì bía mí ñi-cúa fεero *Ezayii vūahú yi:

«ǎ ì tonka ì tonkaro

o ò dí ũ yahó á buée wíoka ũ wōhú.*

³ Nii búii wee bío pónpón le dùure yi ká síi:

«Mi wíoka ho wōhú ká a Núhúso ò buen.

Mi muin ho wōhú na o ò bè.†»

⁴ A lé bñn mu bèn wórāa. O ñii búii na 6a le Zān hía wi le dùure yi, á bïo ká lé bïo ó o wee bue: «Mi buen à ì bátízé mia, lé bñn á à zéení le mi khú mu bè-kora wéró yi, á bò le Dónbeenì yi, á le è sèn mi bè-kora á à día.» ⁵ Ho Zudee kōhú nùpua lè ho Zeruzalεemu lóhósa búenbúen wee lé buen o cón. Ba wee zéení mí bè-kora 6a nùpua yahó, ò o Zān bátízé 6a ho Zurudēn muhú yi. ⁶ O Zān dà-zíni tǎ là a cón-ñúmúkú varà, á ku-ceēni wó lè ho sǎahú. O bè-díni lé 6a hawà lè hǎ sò-kǎ sòró. ⁷ Bïo ká lé bïo ó o hía wee bue na 6a zāamāa yi: «Nùpue búii wi ì món wà a buen, wón po mi. I yáá yí ko là a nakāa tεnló hùúu.

⁸ Inén bátízera mia lè mu ñumu yi, ká arén wón khii bátízé mia lè le Dónbeenì Hácírí.»

O Yeesu bátéemù là a kúará lénló bïo

(Matiye 3.13-17; 4.1-11; Luki 3.21-22; 4.1-13)

⁹ O Yeesu wǎa ló ho Kalilee kōhú lóhó na 6a le Nazarεete yi á van o Zān cón, á wón bátízera a ho Zurudēn muhú yi. ¹⁰ O Yeesu zoo léení mu ñumu yi, ó o mōn ho wáayi à ho ñii héra lè mí pánká, á le Dónbeenì Hácírí lion lòn háponi o wán. ¹¹ A mu tǎmu búii sǎ já ho wáayi, á bía: «Fo lé ì Za na á ì bò ì tàká wán, ũ bïo sí mǐ.»

¹² Bñn món á le Dónbeenì Hácírí dēnía ñàana a vannáa le dùure yi. ¹³ O wó hǎ wizooní búará-ñun bñn. Lé hón pāahú so búenbúen ó o Satāni khà a yi lońna. O kera 6a ñajuwà tǎhú bñn á bïo ó o màkóo wi yi, á ho wáayi tonkarowà wee wé na a yi.

O Yeesu von 6a ce-pawà nùwǎ náa

(Matiye 4.12-22; Luki 4.14-15; 5.1-11)

* **1:2** Mi loń Malasii vūahú 3.1 † **1:3** Mi loń Ezayii vūahú 40.3

14 O Zān d'éró ho kàsó yi m'ón, ó o Yeesu wà van ho Kalilee k'òhù á vaá wee bue le Dónbeení bín-tente na 6a nùpua yi. 15 O wee bío na 6a yi: «Ho p'áhù jii tun, le *Dónbeení b'éení 6ueé 6ó. Mi khi mu bè-kora w'éró yi à bè le Dónbeení yi, à mi tà le bín-tente bío.»

16 Bío ó o Yeesu h'ía bá ho Kalilee v'ũ-beení jii wà, ó o vaá m'ón 6a ce-pawà n'uwá j'un. Ba lé o Sim'ón lè m'ín za Andere. Ba wee y'énní mí z'úán dé mu jumu yi. 17 O o Yeesu b'ía n'ón 6a yi: «Mi 6uee bè mií, á ì w'é á 6a nùpua lé b'ía mi w'é è yí á à 6ua à 6uennáa ì c'ón làa bío mi wee paráa 6a cewà bío síi.» 18 A 6a d'èniá k'úaará mi z'úánwà à 6a bò là a Yeesu wà.

19 O Yeesu dá vá van mí yahó, ó o m'ón o n'ii 6úí na 6a le Zebedee z'áwa, o Zaaki lè m'ín za Zān à 6a wi mí woohù yi wee w'íoka mí z'úánwà. 20 O o Yeesu d'èniá von 6a, á 6a ló díá m'ín maá Zebedee lè 6a ton-s'áwá ho woohù yi, à 6a bò là a Yeesu wà.

O n'ii na ó o c'íná wee beé lò
(Luki 4.31-37)

21 O Yeesu lè mí n'ii-ken'inia wà van ho *Kap'eyuumu lóhó yi. Ba *z'uíf'ùwa v'úrló wizonle na 6a le *Sabaa z'òñ ó o zon 6a k'ar'ánl'ó z'ii yi, á zoó wee k'ar'án 6a. 22 A b'ía j'á a b'ioní w'ó coon làa s'òob'éé. Lé bío ó o yí k'ar'ánna 6a nùpua lè ho *l'ándá bío z'éen'ílowa bío síi. Orén w'ó mu lè ho p'ánká na le Dónbeení n'ón wo yi.

23 Mu p'áhù mí b'ere yi, à b'ún ò o n'ii 6úí na ó o c'íná wi yi 6ueé zon 6a z'uíf'ùwa k'ar'ánl'ó z'ii yi, á b'ía p'ónp'ón: 24 «Nazarete n'ii Yeesu! Lée webio á ù wà 6ueé cà wa c'ón hen? Fo 6uara wa y'áaró bío yi lée? Ba le ì yí z'ú fo le? Unén lé y'ia lé le Dónbeení nùpue na le tonkaa.» 25 O o Yeesu n'amakaa wo yi: «W'é t'éé. Lé o n'ii mu yi l'ònb'io.» 26 O o c'íná z'èk'era a n'ii lè ho p'ánká, ò o ló a yi k'á a w'áamaa p'ónp'ón. 27 A 6a nùpua w'ó coon d'akh'ína, f'úaa 6a wee bío m'ín yi: «Éee! Bío kà lée webio? Ho lée k'ar'ánl'ó finle na p'ánká wi. Hàrí 6a c'ínáwa ó o nùpue mu wee na le jii yi, à 6a w'é bío ó o wi à 6a w'é.» 28 O o Yeesu y'èni d'èniá ló f'ùaf'ùwa ho Kalilee k'òhù 6'úen'6'úen yi.

O Yeesu w'éera 6a v'ánv'arowà c'èr'è
(Matiye 8.14-17; Luki 4.38-41)

29 B'ún m'ón ó o Yeesu ló 6a *z'uíf'ùwa k'ar'ánl'ó z'ii á bò m'ín là a Zaaki là a Zān á t'érenna van o Sim'ón là a Andere b'án z'ii. 30 Mu w'ó ò o Sim'ón b'án h'io h'áa wi le d'ámu d'èe yi, lé bío le t'èen'í wee z'èé wo. O Yeesu 6uee d'èen'ii á 6a b'ía a bío làa wo. 31 O o Yeesu vá vaá d'ín o j'úhù yi, ò o líí f'ù a n'ii yi h'oon'ía làa wo, á le t'èen'í kh'íina ó o d'èniá h'ín'ón n'ón ho d'ínl'ó 6a yi. 32 Le w'ii zoró m'ón, ho tá yuuní,† á 6a nùpua 6uan mi v'ánv'arowà làa b'ía 6a c'ínáwa wi yi 6'úen'6'úen 6uarar'áa o Yeesu c'ón. 33 Ho lóhó n'ipomu 6'úen'6'úen ló 6ueé k'úaa m'ín w'án le z'ii z'úajii. 34 O Yeesu w'éera 6a nùpua c'èr'èe na mu v'ámú lè mi síiwà lá wee beé lò, á m'ún j'ón 6a c'ínáwa c'èr'èe léra b'ía 6a wi yi. O yí máa díá à 6a c'ínáwa mu bío, lé bío 6a z'ú a síí.

(Luki 4.42-44)

35 Mu tá na lée t'ōn y'ínb'ii b'uirii, k'á ho tá ka y'úíí, ó o Yeesu h'ín'ón le z'ii yi, á wà ló ho lóhó m'ón le l'ùe 6'úí na á nùpue m'ía yi, á lée wee f'io le Dónbeení yi b'ín. 36 O o Sim'ón lè mi n'inz'áwa ló lée wee cà a. 37 Bío 6a vaá y'ú a, á 6a b'ía n'ón wo yi: «Loí, 6a nùpua 6'úen'6'úen wee cà fo.» 38 K'á a Yeesu m'áh'á b'ía n'ón 6a yi: «Mi wa lén va h'á l'órá na b'amakaa yi. I m'ún ko à ì vaa bue le bín-tente b'ín, lé bío á b'ún lé ì 6uenl'ó j'úhù.» 39 O o w'áa h'ín'ón tò ho Kalilee k'òhù 6'úen'6'úen yi wà, á wee bue le Dónbeení b'ioní na 6a nùpua yi 6a *z'uíf'ùwa k'ar'ánl'ó z'ini yi, á m'ún wee j'a 6a c'ínáwa lén b'ía 6a wi yi.

O Yeesu w'éera a 6'úer'é 6'úí
(Matiye 8.1-4; Luki 5.12-16)

† 1:32 Ho Sabaa j'úhù wee w'é 6'úa ho y'èz'úmá z'òñ z'ihù à vaa vé ho t'ib'írí z'òñ le w'ii zoró p'áhù. Lé b'ún n'ón á 6a b'iar'áa hen le 6a nùpua pan le w'ii líi zoró á wee 6uar'áa mí v'ánv'arowà 6uennáa o Yeesu c'ón, lé bío 6a lá yí dà máa w'é mu le wisoni yi ho Sabaa bío yi.

40 *Bùéré búí wà buara a Yeesu cǎn, á buée líí fàrá mí nǎnkóruná wán ò o wee yanka a kà síi: «Fo dà à wéé mi ká fo tà.» 41 Ó o nǎi makári buan o Yeesu yi dàkhíina. Ó o líí bò mí níi o wán ò o bía nǎn wo yi: «Í tà mu, wáa wa.» 42 Ó o bùéré sǎahú dènia bǎnía se ðín. 43 Ó o Yeesu le o lén, ò o henía bǎo kà nǎn wo yi: 44 «Háyà. Bǎo wó foñ á ù yí bǎo le nùpue jí. Ká ù màhá vaa zéeni ùten lè le *Dónbeenǎ yankaro. A ù mún wé mu hámu bǎo na ó o *Moyiize bò le ba wé wé mu dǎni yi, à ba búenbúen zǎn ká ù wan bǎo bon.» 45 Ká bǎo ó o nǎi mu wà ó o wee yényení bǎo wó a yi há lùà búenbúen yi. Lé bǎn nǎn ó o Yeesu yí máa tà zo lóhó à nùpue mi, ò o wee khèn kèni ho donkǎahú lùe búí na á nùpue mía yi. A ba nùpua wee lé lùà búenbúen yi à buen o cǎn.

2

O Yeesu wéera a mùamúa á mún séra a bè-kora dia (Matiye 9.1-8; Luki 5.17-26)

1 Wizooní bǎo yen bǎn mǎn, ó o Yeesu bǎnía buara ho *Kapèenyuumu. A ba jí a sǎ le o wi le zǎi yi. 2 A ba zǎamáa buée fò mín bùiríbùiri á lùe yí ká, hàri ho zǎanǎi. Ó o Yeesu wee zéeni le Dónbeenǎ bionǎ na ba yi. 3 A ba nùpua nùwá yen búí vaá ló wee buen. Ba nùwá náa ba tǎahú buan o mùamúa. 4 Ká ba màhá yí dà máa zoó bàrá a o Yeesu yahó ba nùpua booró bǎo yi. A ba yóó kara ho lòho sǎnsáa hen na ó o Yeesu wi yi. Lé hón kǎhú so á ba dó a mùamúa yi lè há hǎni á liinía ká a dǎma mí dǎmu dèe wán. 5 Bǎo ó o Yeesu mǎn bǎo ba dóráa mí sǎa wo yi, ó o bía nǎn o mùamúa mu yi: «Wàn bǎnlo, ù bè-kora séra dia.» 6 A ho *lándá bǎo zéeni lowa na wi bǎn wee bǎo mí yiwa. 7 «O nùpue mu wee bǎo kà síi le we? O wee mǎni mítén lè le Dónbeenǎ. Lée wée dà à sén mu bè-kora á à díá ká mu yínǎi lè Dónbeenǎ mí dòn.» 8 Ó o Yeesu dènia zǎna ba yilera ó o bía nǎn ba yi: «Lée webio nǎn á há yilera na kà síi wiráa mia? 9 Lé mu yén bíoró wayi? Lé à bǎo na a mùamúa yi le o bè-kora séra díá lée, tàá lé à bǎo na a yi le o hǎni lá mí dǎmu dèe ò o varáka? 10 Ká í màhá wi á mí zǎn na lé o *Nùpue Za yú ho pǎnká ho tá wán à sénnáa mu bè-kora díá.» Ó o wáa bía bǎo kà nǎn o mùamúa yi: 11 «Le í bǎo mu na foñ, lii hǎni, lá ù dǎmu dèe á ù khíbo.» 12 Mí lahó yi ó o nǎi mu dènia hǎnǎn yóó ðín, á líí lá mí dǎmu dèe ò o lée wà ká ba búenbúen ðín wee loñ. A ba búenbúen wó coon mu bǎo yi. A ba wee khoní le Dónbeenǎ kà síi: «Bǎo kà bǎn síi wa ðín yí mǎn hùú.»

O Yeesu buara ba bè-kora wérowà bǎo yi (Matiye 9.9-13; Luki 5.27-32)

13 O Yeesu yèrémáa van lè ho Kalilee vǎ-beenǎ jii. A ba zǎamáa wee buen ò o kàrán ba. 14 O wee khǎi, ó o mǎn o nǎi búí na ba le Alifee za Levii ká a kará mí tonló lùe yi, á wee fé ho lànpo. Ó o Yeesu bía nǎn wo yi: «Hǎni bè mi.» Ó o Levii líí hǎnǎn bò a yi. 15 O Levii von o Yeesu lè ho ðínló mí zǎi. Ho *lànpo féwá lè ba nǎ-kora cèrèe wi ho ðínló mu ðiiní là a Yeesu lè mí nǎ-kenínia. Mu bon. Ba nùpua cèrèe na hǎa wee bè làa wo lé bǎn nùpua so síi. 16 Ho *lándá bǎo zéeni lowa na lé ba *Farizǎewa kuure nùpua búí á mǎn ò o Yeesu wee dí lè ba nǎ-kora lè ho lànpo féwá, á ba bía nǎn o nǎ-kenínia yi: «Lée webio nǎn ó o wee díráa làa bǎn nùpua so síi?» 17 Ó o Yeesu jí bǎo ba bía, ó o bía nǎn ba yi: «Héyǎi! Minén! Nùpua na lò hereka so wee wé cà tǎni bǎnso dǎni le? Búée. Ba vǎnvárowà lé bǎa wee wé cà a dǎni. Inén yí buara bǎa wee leéka le mí téréna bǎo yi dé. Bǎa zǎ le mí lé ba bè-kora wérowà lé bǎa á í buara bǎo yi.»

Mu bè-kta lè mu bè-fla wi mín júná yi (Matiye 9.14-17; Luki 5.33-39)

18 Wizonle búí ó o Zǎn Batiisi nǎ-kenínia lè ba *Farizǎewa nǎ-kenínia lù mí jini. A ba nùpua búí wà buée tǎara a Yeesu yi: «Lée webio nǎn ó o Zǎn Batiisi nǎ-kenínia lè ba Farizǎewa nǎ-kenínia wee lí mí jini à ùnén nǎ-kenínia bèn yí máa wé mu?» 19 Ó o Yeesu bía nǎn ba yi: «Mí wee leéka le bǎa ba von mu yaamu sǎnú díró yi á ba so dà a bǎo le ba lí

mí jíní ká a há-fia bân báa làa ba wi mín wán le? Bún yí dà máa wé. ²⁰ Εε ká p̄ahú búí khíi dā, ó o há-fia bân báa ba à lén ba f̄ahú, bún ká ba máhā wé è lí mí jíní.

²¹ «Nùpue máa lá nín-ké-finle b̄io búí máa la làa báká k̄inle. Lé b̄io ká a wó mu, á le nín-ké-finle á à wíoka à lèe ho. ²² Làa bún síi, á nùpue máa kúee *d̄iv̄én fia s̄úmàni-k̄ia yi. Lé b̄io ká a kúaa ho b̄in, ká ho h̄ia wee za, á há à nàma. A ho d̄iv̄én lè há s̄úmàniwa á à páani ì yáa. Ho d̄iv̄én fia ko ho kúee há s̄úmàni-fia yi.»

*O Yeesu wee zéeni ho Sabaa b̄io ya-binbir̄i
(Matiye 12.1-8; Luki 6.1-5)*

²³ Ho *Sabaa búí zoñ ká a Yeesu wee k̄aa há mana búí yi, ó o ñi-kenínia wee khé ho d̄inló ho w̄ohú ñis̄ání à là. ²⁴ A ba *Fariz̄iεwa wee b̄io là a Yeesu. «Loí, lée webio ñon á ù ñi-kenínia wee sáráa ho Sabaa zoñ ká wa làndá j̄on hò mu?» ²⁵⁻²⁶ O o Yeesu b̄ia ñon ba yi: «B̄io ó o *Daviide yánkaa wó á mi d̄in yí káránna yí m̄on le? Mu wó le *Dónbeen̄i yankarowà j̄uh̄iso been̄i Abiataare p̄ahú. O Daviide lè mí ninzàwa á le h̄ini h̄ia dà á ba yí yú b̄io ba à dí. O orén mí bæere zon le Dónbeen̄i z̄i yi á zoó lá le Dónbeen̄i h̄amu búurú là, ò o mún ðuan ho búí lée ñon mí ninzàwa yi, ká le Dónbeen̄i yankarowà mí dòn lé b̄ia j̄on lá ko ba wé là ho làa b̄io ho làndá b̄oráa mu.»* ²⁷ O o Yeesu pá b̄in̄ia b̄ia ñon ba yi: «Ho Sabaa bàrá ò o nùpue b̄io wé se, ká nùpue yí léra Sabaa b̄io yi. ²⁸ Lé bún ñon ó o Nùpue Za á ho Sabaa b̄io mún wi níi yi.»

3

*O Yeesu wéera a ñi na bàhó h̄urun
(Matiye 12.9-14; Luki 6.6-11)*

¹ Bún món ó o Yeesu b̄in̄ia van ba *zúif̄uwa káránló z̄i yi. Mu zoñ à ñi búí wi b̄in á bàhó h̄urun. ² A ba *Fariz̄iεwa na wi b̄in bò mí ȳo o Yeesu wán le mí ì loí ká a wéé o ñi mu ho *Sabaa zoñ, lé b̄io ba wi ba zéeni a Yeesu mu wékheró b̄io. ³ O o Yeesu b̄ia ñon o ñi na bàhó h̄urun yi: «Lii h̄ini ðuee lée d̄in ba nùpua búenb̄uen yahó le ba mi fo.» ⁴ Bún món ó o Yeesu t̄uara b̄ia wi b̄in yi: «Wa làndá yi á lé mu yén ó o nùpue ko ò o wé ho Sabaa zoñ? Lée bè-tente lée, tàá lée bè-kohó? Lé ho k̄aní a nùpue lée, tàá lé ho díá ò o hí?» A b̄ia wi b̄in yí b̄ia d̄e. ⁵ O o Yeesu loína ba búenb̄uen yi khíi fò lè le sí-c̄ilè. O mún yi wee vá lè mi s̄ob̄éε b̄io ba yiwa tunka b̄io yi. O o w̄aa b̄ia ñon o ñi yi: «Hóní ù bàhó.» O o ñi hónia ho á ho d̄en̄ia wan. ⁶ A ba Fariz̄iεwa fó mín à ba ló á d̄en̄ia lée kúaa mín wán là a *Herode kuure nùpua, à ba wee loí b̄io ba à wé á à búeráa o Yeesu.

Ba z̄amáa wee lé buen o Yeesu c̄n

⁷⁻⁸ O Yeesu lè mí ñi-kenínia wà van ho Kalilee v̄u-been̄i j̄ii á ba minka z̄amáa bò a yi. Ba nùpua mu búí ló ho Kalilee k̄ohú yi. Ba búí ló ho Zudee k̄ohú lóhó na ba le Zeruzalεmu yi, lè ho k̄ohú mu lórá búí yi mún. Ba búí ló ho Idumεε k̄ohú yi, lè ho Zurud̄en muhú món. Ba búí ló há ló-zàwa na b̄amakaa ho Tiire lè ho Sid̄n lórá yi. Bán z̄amáa-kúii so h̄ia wee buen o Yeesu c̄n, lé b̄io ba j̄á b̄io ó o wee wé búenb̄uen. ⁹ O o Yeesu w̄aa le mí ñi-kenínia b̄ua ho woohú búí buennáa bèra a na ká ba z̄amáa h̄ia wee hénka a, ò o zo hon. ¹⁰ Mu bon. B̄io ó o wee wéé ba nùpua c̄èrèε ká síi, á b̄ia mu v̄amú wee beé lò wee j̄aa mín o wán, bèra à na ò o yí ba t̄ii yi. ¹¹ Ba nùpua na ba c̄ináwa wi yi ká ba sansan m̄on o Yeesu, à ba lé l̄iorá a tá, à wé w̄amaka ká ba à b̄io: «Fo lé le Dónbeen̄i Za.» ¹² Ká a Yeesu máhā wee hení mu na ba yi le ba yí bá mí b̄io na nùpua yi.

*O Yeesu hueekaa mí tonkarowà píru j̄un
(Matiye 10.1-4; Luki 6.12-16)*

¹³ Bún món ó o Yeesu yòora le búee búí wán, ò o von ba nùpua búí á ba búee yòora a c̄n. ¹⁴ O o hueekaa ba píru j̄un ba f̄ahú á có yèni làa tonkarowà. O hueekaa ba à ba k̄éñ

* 2:25-26 Mi loí Samuwεεle nín-yání v̄uahú 21.1-7

mín wán làa wo ò o wé tonka à 6a bue le Dónbeenĩ bïo. ¹⁵ O mún non ho pànká 6a yi à 6a wé na le 6a cínáwa lén bĩa 6a wi yi. ¹⁶ Bĩa ó o hueekaa yènnáa lé hĩa kà:

O Simōn, yĩa ó o có yèni làa Piere.

¹⁷ O Zaaki le mún za Zān na lé o Zebedee zàwa. O Yeesu có 6a yèni làa Buanεεεsi, bñn kúará le «nùpua na ka lòn viohó na wee nàmaka.*»

¹⁸ O Andere, o Filiipu là a Baatelemii,

o Matiye là a Toma,

o Zaaki na lé o Alifee za,

o Tade, o Simōn na lé 6a Zelootewa† kuure nùpua nĩ-kéní.

¹⁹ O Zudaa Isikariote na khíi dé o Yeesu mí zúkúsa nĩ yi.

O Yeesu dànló yí ló Satāni cǎn

(Matiye 12.22-32; Luki 11.14-23; 12.10)

²⁰ Bñn mún ó o Yeesu bñnía bueé lion le zii yi. A 6a minka zāamāa tñn bueé fò mún fúaa o Yeesu le mí nĩ-kenínia yàá yí yú pāhũ máa díráa. ²¹ Bïo á bān nùwā ná mu, á 6a ló wà bueé fé o, à 6a wee bío le o nùhũ mía bñn.

²² Ho *lāndá bïo zéenílowa na ló ho Zeruzalεemu yi buara bñn bán bèn wee bío: «Mu lé 6a cínáwa nùhũso na 6a le *Belezebuule‡ lé yĩa wí o yi. Lé wón non ho pànká wo yi ó o dà wee nanáa 6a cínáwa lén bĩa 6a wi yi.» ²³ O o Yeesu wáa von 6a wee bíoráa le hĩa wāhio: «O *Satāni yí dà máa na mí ninzàwa cínáwa. ²⁴ Ká kǎhũ dà-kéní nùpua hĩa wee fi mún yi, se hón kǎhũ so máa va yahó. ²⁵ Ká zĩ-nùhũ dà-kéní nùpua hĩa wee fi mún yi, á hón zĩ-nùhũ so máa va yahó. ²⁶ Ká a Satāni hĩa wee fi le mí ninzàwa cínáwa, ká a béení sankaa, ó o pànká máa va yahó ká ho ò yáa. ²⁷ Nii woon yí dà máa zo pànká bānso zii á máa zoó khuii o nĩ bïo ká a yí can o pànká bānso mu yí vó. Ká a mǎhǎ can wo vó, ó o zoó khuii o zii bïo búenbúen á à lénnáa. ²⁸ Le í mĩ ho tũíá na mia: Ba nùpua bè-kora le 6a bñn-kora na 6a à bío le Dónbeenĩ dānĩ yi búenbúen á le Dónbeenĩ dà khíi sén ñ díá á à na 6a yi. ²⁹ Ká yĩa mǎhǎ khíi bía le bñn-kohó á léera le Dónbeenĩ Hácírí yi, wón bïo á le Dónbeenĩ máa sén máa díá máa mi hũúu. Mu ù nĩ a nùhũ yi féεε.» ³⁰ O Yeesu bía ká sii non 6a yi, lé bïo 6a wee bío le o cíná wi o yi.

O Yeesu bān nùwā binbiri

(Matiye 12.46-50; Luki 8.19-21)

³¹ Bïo ó o Yeesu bān nu le bān zàwa wáa bueé dñn, á 6a lée dñn ho khũuhũ, à 6a tonkaa o búí le wón zoo ve o. ³² Ba nùpua na kará kñnia o Yeesu yi boo, à bñn à yĩa 6a tonkaa bueé wee bío làa wo: «Loñ, mñn nu le mñn zàwa [le mñn hñnni] wee cà fo, 6a lée wi ho khũuhũ.» ³³ O o Yeesu bía: «Lé o yén lé wàn nu? A wàn zàwa lé 6a yén?» ³⁴ O o loñna bĩa kará kñnia wo yi khíi fò, ò o bía: «Mi loñ! Wàn nu le wàn zàwa wi hen. ³⁵ Lé bïo á yĩa wee wé le Dónbeenĩ sii bïo se wón lé wàn za, tàá wàn hñnló, tàá wàn nu.»

4

O ñiro wāhiire

(Matiye 13.1-9; Luki 8.4-8)

¹ O Yeesu tñn wíokaa wee kārán 6a nùpua ho Kalilee vñ-beení nii. Ba minka zāamāa kñnia wo yi, ó o wó san zon ho woohũ á zoó kará. Ho woohũ mu wi mu nũmu yi, ká 6a zāamāa bán lée wi le bónbóore yi mu nũmu nii. ² O hĩa wee wà hĩa wāhio à kārānnáa 6a nùpua làa bïo cèrèε. Bïo ká lé bïo ó o kārānna làa ba: ³ «Mi tántá mi nĩkǎnna. Nii búí ló van mí mǎhũ yi, á wà vaá dé mí bè-dà. ⁴ Bïo ó o wee dé mu, á mu búí lion ho wǎhũ nĩsání, á 6a nĩnzàwa sèekaa bñn vǎ. ⁵ Mu búí lion ho búaaahó na le tñnĩ wi wán ká le yí lí, á mu dèñnía ló, lé bïo le tñnĩ yí boo bñn. ⁶ Bïo le wii ná mu le mí sòobéε, á mu hon, lé bïo mu

* **3:17** Ba zúifùwa cǎn, ó o nùpue na ka lòn viohó na wee nàmaka lé o nùpue na sii khúaa. † **3:18** Mi loñ Matiye vūahũ 10.4 ‡ **3:22** Mi loñ Matiye vūahũ 10.25

naní yí zon ho tá yi sese. ⁷ Mu búí lion hen na há kíkara bia héra yi, á mu ló, á hǎn kíkara so hǎn yòó pà mu, á mu yí yú bia húú. ⁸ Mu búí bún lion ho tá na se yi, á mu ló, á yòó dǎn, á yú há bia bóní làa píru píru, búará-tín tín, khímàni khímàni.» ⁹ Bún món ó o bía nǎn 6a yi: «Yia wee jí bǐo, à wón jí bǐo bía sese.»

O Yeesu wàhio wàró jùhú
(Matiye 13.10-17; Luki 8.9-10)

¹⁰ Bǐo ó o Yeesu páanía wi làa bía yí máa tà lé o món là a nǐ-kenínia píru jún, á 6a flora a le o zéeni há wàhio mu kúará làa mí. ¹¹ O o bía nǎn 6a yi: «*Le Dónbeení béeni bǐo na kúará lá dǐn yí zǔ á minén yú zǔna. Ká 6a nǐ-vio wee jí mu bǐo búenbúen lòn wàhio. ¹² Lé bún nǎn

á 6a lé 6a nùpua na yǐo wi
ká 6a yí máa mi sese.

Ba mún wee jí mu bǐo,

ká 6a yí máa zǔn mu bàn kúará binbirí.

Ká bún mía se 6a lá á à yèrémá à buen le Dónbeení cǎn,

á dén lá à sén nǐ díá á à na 6a yi.*»

O Yeesu zéenia o ðiro wàhiire kúará
(Matiye 13.18-23; Luki 8.11-15)

¹³ Bún món ó o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Ká le wàhiire na ká bàn kúará á mi yí zǔ, á mi ì wé kaka á à zǔrínáa há wàhio búenbúen na ká bàn kúaráwa? ¹⁴ Le Dónbeení bióní ka lè mu bè-dà na ó o ðiro wee dé. ¹⁵ Ba nùpua búí ka lè ho wǎhú nǐsání na le bióní lion yi. Hen ká 6a jǎ le Dónbeení bióní, ò o Satáni dèeni lén le 6a yiwa. ¹⁶ Ba búí ka lè ho búaa hó na le tíní wi wán ká le yí lí. Hen ká 6a jǎ le Dónbeení bióní, à 6a tà le yi, à zámaka le bǐo yi. ¹⁷ Ká 6a màhá yí máa tà à le bióní mu wǐi 6a sese à va yahó. Ká le lònbee, tàá ho kúará lénló yú 6a le Dónbeení bióní bǐo yi, à 6a dèeni pí le Dónbeení bǐo. ¹⁸ Ba búí ka lè ho tá na á há kíkara bia héra yi á mu bè-dà lion yi. Ba jǎ le Dónbeení bióní, ¹⁹ èè ká ho yǐró bǐo yilera, lè ho nàfòró símu na wee vǐnǐ 6a nùpua, lè mu bǐowa síwà cèrèè na 6a nùpua sía wee vá yi, bún wee wǐi 6a, à hè le bióní mu à le máa dǎn dèè búí wé. ²⁰ Ba búí bèn ka lè ho tá na se bǐo. Ba wee jí le Dónbeení bióní à tà le yi. Bán ka lòn dǐnló na yòó ton, á ho búí yú há bia bóní làa píru píru, búará-tín tín, khímàni khímàni.»

Le fǐntǎní wàhiire
(Luki 8.16-18)

²¹ Bún món ó o Yeesu bǐnǐa bía nǎn 6a yi: «O búí so wee wé dé fǐntǎní à bǐnǐ lá láahó bún yi le? Tàá bǎnso so wee wé dé le zoo bàrá kàtà tá le? Bùéé. Ba wé dé le bàrá hen na le ko le bàrá yi. ²² Mu bǐo na sǎnkaa búenbúen khíi mi. A bǐo sà yi búenbúen bǐo khíi zǔn.

²³ Yia wee jí bǐo, à bǎnso jí bǐo bía sese.»

²⁴ O Yeesu pá bǐnǐa bía bǐo ká nǎn 6a yi: «Mi wé jí bǐo wee bǐo na mia sese. Le wǐló dèè na mi wee mǎnzǎ lè mu bǐo, lé dén bàn síi á le Dónbeení á à mǎnzǎ lè mí bǐo á à wíoka à bè mu búí wán á à na mia. ²⁵ Lé bǐo á yǐa bǐo wi á le è bǐnǐ ì na mu búí wo yi á à bè mu wán. Ká yǐa dèè búí mía, á hàrí mu bè-za na ó o wee leéka le mu wi mí cǎn, á le pá à fé.»

Bǐo mu bè-dinii wee wé wé dǎndá bàn wàhiire

²⁶ O Yeesu tín bǐnǐa bía: «*Le Dónbeení béeni bǐo bonmín làa bǐo ká: Nǐi búí dó mí bè-dà mí mǎhú yi. ²⁷ O wee da à lée sǐn làa wizooní. Hón pǎahú so ká há bia wee hàa à yòó lé ká a yí zǔ bǐo mu wee wéráa. ²⁸ Ho tá mítén wee wé à mu bǐo na dó à lé, à wé mí mùuní, à te, à kúee mí yǐo. ²⁹ Ká ho dǐnló hǐa bon, á láró dǎn, ò o mǎhú bǎnso dèeni lá mí khǎnle ká a khè ho.»

* 4:12 Mi loń Ezayii vǐahú 6.9-10

*Ho mútáàdè v̄ndèε bεεre wàhiire
(Matiye 13.31-32; Luki 13.18-19)*

³⁰ Bũn m̀n ó o Yeesu t̄n pá b̄nía bía: «Lé mu yén á wa dà à tèé lè le Dónbeenĩ b́éni? Lé le wàhiire yén á wa à d̄n wán á à zéenináa le b́éni mu b̄io? ³¹ Mu b̄io dà à tèé lè le v̄ndèε na 6a le mútáàdè 6̀n bεεre. Le ka c̄inú á po h̄a bia búenb́uen na ho d̄m̄j̄ná yi. ³² Ká 6a dù le à le lé, à d̄a poĩ ho zen-6uahó bè-v̄anii búenb́uen, à lakara keĩ á t̄aró wé, à 6a j̄inzàwa wé dàĩ tá mí lenna yi.»

(Matiye 13.34-35)

³³ Lé ká s̄ii ó o Yeesu h̄ia wee w̄ar̄aa h̄a w̄ahio c̄èr̄ε làa h̄ia ká 6̀n s̄ii b̄io, à zéenináa le Dónbeenĩ b̄ionĩ na 6a n̄pua yi. O h̄ia wee k̄ar̄án 6a à héha làa b̄io á bia wee j̄i a c̄n dà à z̄urnáa h̄a kúar̄á. ³⁴ O h̄ia máa wé b̄io lè 6a z̄amáa ká a yí máa wà w̄ahio. Ká p̄ahũ na ó or̄én lè mí n̄-ken̄inia wi mí d̄on, ò o zéení h̄a kúar̄á na bán yi.

*O Yeesu d̄nia ho pinpiró
(Matiye 8.23-27; Luki 8.22-25)*

³⁵ Mu n̄nzon̄ mí bεεre z̄ihũ, ó o Yeesu bía n̄n mí n̄-ken̄inia yi: «Mi wa khi lè ho v̄-beenĩ m̀n.» ³⁶ A 6a w̄aa wà día 6a z̄amáa. Ho woohũ na ó o Yeesu lá wi yi lé h̄ia ó o n̄-ken̄inia zon làa wo á 6a wà. H̄a wonna búii mún s̄uar̄aa yi làa ba. ³⁷ Cúa-yen à ho pinpi-beeni h̄in̄on wee v̄a, á mu j̄umu wee ȳanbónka zo ho woohũ. L̄onb̄io à ho ȳóo wee sí lè mu j̄umu. ³⁸ Mu wee wé ò o Yeesu líi d̄uma ho woohũ f̄lk̄hũ s̄á mí j̄uhũ á mu d̄amu 6ó. O o n̄-ken̄inia s̄in̄ia wo á bía n̄n wo yi: «Núh̄uso, wa à hí. Mu so léé b̄io na yí ciran fo léé?» ³⁹ O o Yeesu s̄ina n̄amakaa ho pinpiró yi, ò o bía n̄n ho v̄-beenĩ j̄umu yi: «Wé t̄été.» A ho pinpiró d̄en̄ia d̄in. A mu búenb́uen wó t̄été. ⁴⁰ O o Yeesu bía n̄n mí n̄-ken̄inia yi: «Léé webio n̄n á mi z̄ananáa? A lé minén pá d̄in yí dó mí s̄ia mi lon?» ⁴¹ Ká b̄io 6a z̄ana d̄akh̄ina, á 6a wee b̄io mín yi: «Páa! O n̄pue mu lé o yén s̄ii ká? H̄arĩ ho pinpiró lè mu j̄umu ó o b̄iar̄aa, á mu pá b̄o a b̄ionĩ yi.»

5

*O Yeesu j̄n 6a c̄ináwa léra o n̄ii búii yi
(Matiye 8.28-34; Luki 8.26-39)*

¹ Bũn m̀n á 6a wà khii d̄n ho Kalilee v̄-beenĩ m̀n ho Zerasaa* k̄hũ yi. ² B̄io ó o zoó ló ho woohũ yi léé wee d̄in, à b̄un ò o n̄ii búii ló 6a n̄-h̄ia n̄un̄ii† á wee sí a yahó. O c̄iná búii wi o n̄ii mu yi á wee beé o lò. ³ O wee c̄aa 6a n̄-h̄ia n̄un̄ii. N̄pue yí dà máa b̄in̄i máa ca a làa d̄è woon, h̄arĩ lè h̄a z̄uak̄ar̄iwà. ⁴ P̄onna c̄èr̄ε 6a can wo lè h̄a z̄uak̄ar̄iwà. Ká a m̄ah̄a wee wé khò h̄a z̄uak̄ar̄iwà, à háaka h̄a c̄ian̄i na wi o zen̄i yi. P̄anká 6̀nso na dà a b̄io wón mía. ⁵ Fúuu lè h̄a wizoon̄i, ká lé 6a n̄-h̄ia n̄un̄ii lè h̄a búaa ó o wi yi, á wee w̄amaka ká a h̄uaa m̄iten 6́oonika yi lè h̄a huaa.

⁶ O n̄ii mu kh̄era m̄on o Yeesu ó o l̄uwa 6uara á 6ueé líi 6úr̄a a tá ⁷ ò o wee b̄io b̄io ká p̄np̄n̄: «Dónbeenĩ na wi mu b̄io búenb́uen j̄uhũ wán Za Yeesu! Léé webio fo lon làa mí? Sábéré, † wee yanka fo le Dónbeenĩ yèni yi, yí yáa † b̄io.» ⁸ O bía b̄un, lé b̄io ó o Yeesu wee k̄k̄á a c̄iná na wi o yi le o lé. ⁹ O o Yeesu t̄uara a yi: «Ū yèni 6a le we?» O o bía: «Í yèni 6a le Z̄amáa, lé b̄io wa boo.» ¹⁰ O o wee yanka a le o yí ja mí lén ho k̄hũ mu yi.

¹¹ Mu wee wé à n̄n̄b̄ue-6oohũ búii wee dí le 6úee n̄s̄an̄i. ¹² A 6a c̄ináwa mu yankaa o Yeesu ká: «Na ho w̄hũ wen le wa vaa zo 6a n̄n̄b̄uen̄i na ká yi.» ¹³ O o Yeesu n̄n mu w̄hũ 6a yi. A 6a c̄ináwa mu ló a n̄ii yi á vaá zon 6a n̄n̄b̄uen̄i yi. A 6a búenb́uen ȳóo l̄uwa le 6úe wán á k̄enkaa líi zon ho v̄-beenĩ yi á h̄urun. Ba à yí l̄on muaaseé j̄un s̄ii.

* **5:1** Ho Zerasaa lé h̄a Lór̄a B̄io P̄irú k̄hũ ló-beeni. Le Dónbeenĩ b̄ionĩ v̄onna búii yi á ho Kadaraa lè ho Z̄ekesa lór̄a lé h̄a b̄io bía. † **5:2** Ba z̄uíf̄uwa búráa lè war̄én búráa ȳin̄r̄ dá-kén̄i. Ba f̄u wee wé cé mí búráa h̄a 6́-6̄era yi kúia. Lé h̄n búráa so s̄ii ó o kh̄ero ló yi guarar̄aa o Yeesu c̄n.

14 A bía lá wee pa 6a lùwa vaá bía mu nɔn bía wi mí manawà yi, á bía mu nɔn bía wi ho lóhó yi. A 6a nùpua ló wà 6ueé loñ bío wó. 15 Bío 6a 6ueé dɔn hen na ó o Yeesu wi yi, á 6a mɔn o nni na 6a minka cínáwa lá wi yi, ò o wó mí nɔ-tente á zǎ mí sɔa kará, á 6a zǎna. 16 A bía mu wó yio yi lá bío wó a nni na 6a cínáwa lá wi yi làa bío wó 6a nɔnbùɛɛní yi á fɛɛra nɔn bía ló 6uaraka yi. 17 A 6a wee yanka a Yeesu le o sáberé ò o lén díá mí.

18 Páahú na ó o Yeesu bɔnía wà yòo zo ho woohú yi, ó o nni na yú mítén 6a cínáwa ní yi yankaa wo le o díá le mí bè làa wo. 19 O o Yeesu pá ò o bía nɔn wo yi: «Bini va mɔn zii à vaa bío ù màkàrí na ó o Nuhúso zúrina, làa bío ó o wó nɔn foñ búenbúen à na 6a nùpua yi.» 20 O o nni mu bèn wáa wà á tò há Lórá Bío Pírú kǎhú yi ká a wee yényení bío búenbúen na ó o Yeesu wó nɔn wo yi. A bía búenbúen na jíá mu á mu wó coon dàkhína.

O Zayirusi hɔnló là a háa búí wɛ́é́ró bio
(Matiye 9.18-26; Luki 8.40-56)

21 Bún mɔn ó o Yeesu zon ho woohú, á yèrémáa khú ho vù-beeni mɔn, hen na ó o ló yi 6uararáa. A 6a minka zámáa 6ueé kɔnía wo yi ká a wi mu jummu jii. 22 Hón páahú so yi à bún 6a *zuífúwa kàránló zii ya-dí búí na yèni 6a le Zayirusi 6ueé dɔn. Bío ó o 6ueé 6ó a Yeesu yi ó o líí búrá a tá, 23 á wee bónbóní a kà síi: «Í hɔnló máa fen, í wee flo fo, sáberé à ù 6uee bè ù níi o wán ò o lò fá.» 24 O o Yeesu wáa bò làa wo á 6a wà. A 6a minka nùpua bura bò a yi. 25 Háa búí wi 6a tlahú á wee mi mí sɛɛró fɛɛɛ á dɔn há lúlúio pírú jun à ho máa fl.‡ 26 O lò bon làa sòobɛɛ le tɔni bɔnsowà níni yi, á níi bío búenbúen vó. Ká a màhá pá yí yú mítén. O vǎmú yáá wíokaa wee dé wán. 27 O háa mu hía jíá a Yeesu bío, lé bún nɔn ó o 6ueé zon 6a zámáa yi, á jàana zoó 6o a Yeesu yi, á tǔaa o dà-zínii yi là a mɔn. 28 O lá wee bío bío kà mí yi: «Hen ká í dàna tǔaa o dà-zínii yi, á í ì wa.» 29 Bío ó o bèn yú zoó tǔaa o dà-zínii yi, ó o sɛɛró dɛɛnía dɔn, ó o zúna mu mí sánía yi le mí wan. 30 Mí lahó yi, ó o Yeesu zúna le pánká búí ló mí yi, ó o yèrémáa dɔn 6a zámáa yi ò o tǔara: «Lée wée tǔaa í dà-zínii yi?» 31 O o nni-kenínia bía nɔn wo yi: «Fo yí mɔn bío 6a nùpua buraráa foñ á wee jàa mɔn le? A ù pá wee tǔa le lée wée tǔaa foñ.» 32 Ká a Yeesu wi ò o zún yia wó mu, ó o wee loñ mí nísáa yi. 33 O o háa zǎna, ó o wee zà, lé bío ó o zǔ bío wó a yi. O o wà 6ueé líí búrá a Yeesu tá, ò o fɛɛra bío mu wóráa búenbúen nɔn wo yi. 34 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Wàn hɔnló, bío fo dó ù síi mií, lé bún wɛ́é́ra fo. Wáa lén, vaa yí héérà. Fo wan mu vóráa.»

35 Bío ó o Yeesu wee bío kà síi à bún 6a tonkarowà búí ló a Zayirusi zii jɔn o mɔn á 6ueé wee bío làa wo: «Ú hɔnló wáa húrun. Fo tɔn pa à sɛɛ o nni-kàránlo le?» 36 Ká a Yeesu màhá yí loína le 6a cɔn ò o bía nɔn o Zayirusi yi: «Yí titika, dé ù síi mií.» 37 O Yeesu yí tà le nùpue lèni mí ká mu yínɔn o Piere là a Zaaki le mɔn za Zán. 38 Bío ó o vaá dɔn o Zayirusi mu zii, ó o Yeesu mɔn bío le lùe kánkáa dɔnnáa. Ba nùpua wee wá pónpónpón. 39 O o Yeesu yòo zon le zii yi ò o bía nɔn 6a yi: «Lée webio te hɔn minka kánkáa so. Lée webio nɔn mi wee wáráa kà síi? O hɔnzo-za mu yí húrun, o lée yia na duma.» 40 A 6a wee zúarika a yi. O o wáa le 6a búenbúen lé, ò o fó a hɔnzo-za bɔn maá le bɔn nu le mí nni-kenínia nùwá tɔn á zonnáa hen na ó o hɔnzo-za wi yi. 41 O o líí fù a níi yi ò o bía: «Talita kumi.» (Bún kúarà le «hɔnzo-za, le í bío mu na foñ, líi hini»). 42 O o hɔnzo-za dɛɛnía líí hɔnɔn wee varáka. O teró lúlúio yú pírú jun. Bío 6a mɔn mu kà síi á 6a wó coon dàkhína. 43 Ká a Yeesu màhá henía mu nɔn 6a yi le 6a yí bío mu le nùpue jí. O o bɔnía bía le 6a na mu bío wo yi le o dí.

6

Ho Nazarɛte lóhósa yi tà a Yeesu bio
(Matiye 13.53-58; Luki 4.16-30)

‡ 5:25 Mí loñ Levii nùwá vùahú 15.25-33

¹ Bũn mɔ́n ó o Yeesu ló hón lahó so yi á wà van ho lóhó na ó o dɔ́n yi. O o ñi-kenínia bò làa wó. ² Bìo ho Sabaa dɔ́n ó o zoó kàráanna ɓa nùpua ɓa *zúifùwa kàránlò zii yi. Ba minka nùpua na ja a bioní á wó coon dàkhíina. A ɓa wee bío: «Bìo kà búenbúen ó o yú wen? O bè-zúrímini lè mu yéréké bíowa na ó o wee wé ó o yú wen? ³ Yínɔ́n orén lé o búen-khèero le? A bàn nu yínɔ́n o Mari le? O Zaaki là a Zozee là a Zude là a Simɔ́n, bán so yínɔ́n bàn zàwa le? A bàn hínni làa wen yí wi mín wán hen le?» Lé bũn nɔ́n á ɓa yí tàráa o Yeesu bío. ⁴ Ká a Yeesu màhá bía nɔ́n ɓa yi: «Le *Dónbeení ni-cúa fɛero wé yí le kònbii lùà búenbúen yi. Ká bàn kùrú lóhó mí bæere nùpua, lè bàn temínlowà lè bàn zì-juhú nùpua bán máa wé kònbii o.» ⁵ O Yeesu yí wó yéréké bío bín, ká mu yínɔ́n ɓa vánvárowà nùwá yɛn na ó o bò mí níni wán á wéera. ⁶ Bìo ɓa yí dó mí sía wo yi á wó a coon.

*O Yeesu tonkaa mi ñi-kenínia lè ɓa nùwá jun jun
(Matiye 10.5-15; Luki 9.1-6)*

Bũn mɔ́n ó o Yeesu tò há lórà na bǎmakaa bín yi, á wee kàrán ɓa nùpua. ⁷ O von mí ñi-kenínia píru jun á wee tonka lè ɓa nùwá jun jun. O nɔ́n ho dànló ɓa yi, à ɓa wé kíkánáa ɓa cínáwa yi, ⁸ á bía bío kà nɔ́n ɓa yi: «Mí yí ɓua dèe à láràa ho wòhú ká mu yínɔ́n le búin-za mí dòn. Mí yí ɓua bè-dínii, tàá puure. Mí yàá pá yí ɓua wárí. ⁹ Mí zì há nakáa ká a búii yí ɓua báká búii à séení hía ó o zǎ.» ¹⁰ O o bínía bía: «Mí wé vaá zon lóhó lée lóhó yi, à le zii na mí làara yi lé bín à mi kɛení yi fúaa mi léró ho lóhó mu yi. ¹¹ Ká lóhó na sa wé pá le mí máa làa mí wán, tàá ká ɓa pá le mí máa jí mí cón, ká mi wee lé ho yi, à mí púaa mí zení khúnkhúni kúia bín.* A bũn ñ zéení làa bán le ɓa wó khon.» ¹² A ɓa bèn wà dén jii so wán, á vaá wee hée bue mu na ɓa nùpua yi le ɓa yèrémá mí yilera lè mí wárá. ¹³ Ba cínáwa cèrèe ɓa wee ja lén bía ɓa wi yi, á mún wee khii ho jiló lè ɓa vánvárowà cèrèe, à wéé ɓa.

*O Zán Batiisi búeró bío
(Matiye 14.1-12; Luki 9.7-9)*

¹⁴ Bũn ñ wé ò o bée *Heroode† ja a Yeesu bío, lé bío ó o yèni ló há lùà búenbúen yi. Ba nùpua búii wee bío le lé o Zán Batiisi á vèera, le lé bũn nɔ́n ó o dà mu yéréké bío wee wéráa. ¹⁵ Ká ɓa búii bán bèn wee bío le mu lé o *Elii. Ba búii yàá bèn wee bío le mu lé le *Dónbeení ni-cúa fɛerowà na yáania ñi-kéní. ¹⁶ Bìo ó o Heroode ja mu kà, ó o le éee! Le o Zán Batiisi na mínén nɔ́n le jii ɓa kúio juhú lé wón bínía vèera le.

¹⁷⁻²⁰ Bìo kà lé bío mu wóràa: O Heroode hía fó mín za Filiipu‡ bàn háa Herodiade yan. O o Zán bía nɔ́n wo yi: «Mín za bàn háa á fo yí ko à ù fé ya.»§ Bìo ó o Herodiade ja mu ó o sii cǎ a Zán yi, á wi ò o cà a búeró yahó ká a màhá yí dàna mu yí wó, lé bío ó o Heroode mu fù wee hézón o Zán. O zú le o lée ñi-tente na bío sǎ le Dónbeení yi, ó o bènín fù pan o bío. Hen ká a wee jí a bioní, ò o máa zúin bío o ò wé sese, ò o jòn pá wa a bioní jiló. Ká bũn pá yí hò bío ó o nɔ́n le jii á ɓa wíira a Zán mu can dó ho kásó yi, á wéeraràa o Herodiade sii.

²¹ A nònzòn na ó o Heroode mu teró wizonle bánbáa ɓueé dɔ́n yi, ó o Herodiade wáa bò bũn yi á wóràa bío ó o láa wee leéka. Mu zòn ó o Heroode wó ho sɔ́n-beení ò o von mí béení ñi-beera, á von ɓa dásíwá júnása lè ho Kalilee kòhú bá-zàwa. ²² Mu zòn ó o Herodiade hínló á wà zon hen na ɓa wee dí ho sánú yi, á zoó yon. O o bío wéera a Heroode làa bía ó o von sía. O o Heroode wáa bía nɔ́n o hínzoró yi: «Bìo fo le fo ò cà à ù zéení, á ï na mu foñ.» ²³ Fúaa o hía bía á bía bío kà: «Bìo búenbúen na á fo le fo o cà á ï na foñ, hàri mu wé ï béení bán sanká màní, á ï pá à na mu foñ.» ²⁴ O o hínzoró wáa wà lée tùara mín nu yi: «Lé mu yén á ï ko à ï bío le o *Heroode na mi coon?» A wón bía nɔ́n mí hínló yi: «Lén

* **6:11** Mi loñ Matiye vǎahú 10.14 † **6:14** O Heroode na ɓa bía bío hen lé o Heroode Antipaasi. ‡ **6:17-20** O Filiipu na ɓa bía bío hen lé yǎ háa wi ho Oroomu lóhó yi. Wón wi mí dòn là a Filiipu na fàrá ho Sezaaree lóhó. O Heroode hía fó bàn háa yan ká a yio wi lua. § **6:17-20** Mi loñ Levii nùwá vǎahú (Lévítique) 18.16

zo o bío le o Zān Batiisi jùhũ lé hĩa ò o na fon.» ²⁵ O o hínzoró dènia yèrèmaa bánbáa zon o béε cǎn á zoó bía bǐo kà nǎn wo yi: «O Zān Batiisi jùhũ lé hĩa à ũ wǎa dé ho lenbuen yi na mi.» ²⁶ O o béε sǎnia búenbúen yòó tò. Ká a màhá yí wi ò o pǐ bía ó o von yahó bǐo ó o báa bǐo yi. ²⁷ Mí lahó yi ó o dènia tonkaa mí dásí nǐ-kéní, á nǎn le jii yi le o vaa kúii o Zān Batiisi jùhũ bua buennáa. O o dásí nǐ wà van ho kàsó zǐi yi, á vaá kúio o Zān Batiisi jùhũ, ²⁸ á dó ho lenbuen yi á buéé nǎn o hínzoró yi, á wón buan vaá nǎn mín nu yi. ²⁹ Bǐo ó o Zān Batiisi nǐ-kenínia jǎ mu, á ba buéé lá a vaá nùna.

*O Yeesu diinia 6a minka zāamāa
(Matiye 14.13-21; Luki 9.10-17; Zān 6.1-14)*

³⁰ Ba tonkarowà vaá bǐnia buara a Yeesu cǎn, á buéé fεera bǐo ba wó làa bǐo ba kàráanna búenbúen lè ba nùpua á nǎn wo yi. ³¹ Ba nùpua na wee buen ká ba bǐni lén á boo dà, fúaa o Yeesu lè mi tonkarowà yí yú ho pǎahũ máa díráa. Lé bǐn nǎn ó o bíarǎa bǐo kà nǎn ba yi: «Mí buen le wa khèn lé à mi lée yí vǔn cǐnú.» ³² A barén mí dòn wǎa zon ho woohũ á khèra ló van hen na á nùpue mía yi. ³³ Ká nùpua cèrèε màhá mǎn ba lénló, á zūna ba. A ba lóka hǎ lórá búenbúen yi á búunia dú a Yeesu lè mí tonkarowà yahó van ho lahó mu yi. ³⁴ Bǐo ó o Yeesu zoó ló ho woohũ yi, ó o mǎn ba minka zāamāa. A ba màkǎrí buan wo yi, lé bǐo ba bonmín lòn pia na paro mía. O o wǎa kàráanna ba làa bǐo cèrèε. ³⁵ Bǐo le wii wee tè, ó o Yeesu nǐ-kenínia vá buéé bó a yi á bía nǎn wo yi: «Le wii tò, à hen na wa wi yi, á nùpue mía yi. ³⁶ Bǐo le ba nùpua mu lén va hǎ manawà lè hǎ lórá na sùarǎkaa hen, à vaa yà mu bǐo dí.» ³⁷ O o Yeesu bía nǎn ba yi: «Minén miten na mu bè-dǐnii ba yi.» A ba bía nǎn wo yi: «Hǎrí wa vaa yà wén-hǎani* khǐá-jun búurú buee na ba yi, á hon pá máa yí ba.» ³⁸ O o Yeesu bía nǎn ba yi: «Mí vaa loń le lée búurú bǐo yεn ká mi cǎn.» Bǐo ba van buara, á ba bía nǎn wo yi: «Lée búurú bi-zàwa bǐo hònú làa cezàwa bùaa jun.» ³⁹ O o Yeesu wǎa nǎn le jii mí nǐ-kenínia yi le ba sanká ba nùpua le ba kεení lè mi kuio le jí-sio wán. ⁴⁰ A ba kará lè mí kuio. Ba búí lé ho khímàni khímàni, ba búí lé ho búarǎ-jun làa píru píru. ⁴¹ O o Yeesu wǎa fó ho búurú bi-zàwa bǐo hònú lè ba cezàwa bùaa jun buan, ò o hoonía mí yahó ho wáayi á wee fio, ò o dó le Dónbeení bǎrǎkà, ò o cèεkaa ho nǎn mí nǐ-kenínia yi le ba sanká na ba nùpua yi. O mún sankaa ba cezàwa bùaa jun nǎn ba búenbúen yi. ⁴² Ba lè mi nǐ-kéní kéní yú dú á sù. ⁴³ Ho búurú lè ba cezàwa na là ká á ba nǐ-kenínia khuiira, á mu sú hǎ sǎkíwǎ píru jun. ⁴⁴ Bǐa dú mu, á ba báawa mí dòn á yú ho muaaseé hònú.

*O Yeesu wee varǎka ho vǔ-beenǐ jummu wán
(Matiye 14.22-33; Zān 6.15-21)*

⁴⁵ Bǐn mǎn ó o Yeesu dènia kǐkǎa mí nǐ-kenínia yi le ba zo ho woohũ à dí mí yahó khí ho vǔ-beenǐ mǎn lè ho Betesayidaa lóhó cǎn, ká minén ñ na ho wǎhũ ba zāamāa yi á ba à boka. ⁴⁶ Bǐo ba saawaa mín yi vó, ó o vaá yòora le búee búí wán á wà yòó fio le Dónbeenǐ yi. ⁴⁷ Ho tá á à bío le mí ì hǐ, à bǐn ho woohũ na ó o nǐ-kenínia zon á zoó wi ho vǔ-beenǐ sǐi yi. O o Yeesu mí dòn lée dǐn le bónbóore yi. ⁴⁸ O o mǎn ò o nǐ-kenínia lò wee be lè ho woohũ pǎró, lé bǐo ho pinpiró wee sí ba yahó. Hǎ tá-tǐa yi, ó o Yeesu wee varǎka mu jummu wán á mà ba, á wà vaá nikhǐí ba. ⁴⁹ Bǐo ba mǎn wo ò o wee varǎka mu jummu wán, á ba wee leéka le o lée nǐ-hǎnbóní. A ba wee wǎamaka. ⁵⁰ Ba búenbúen á yǐa yí mǎn wo mía. A ba zǎnkaa dàkhǐina. Ká a Yeesu dènia bía làa ba: «Mí hení mi sǐa, mu lé ínén, mí yí zǎn bǐo.» ⁵¹ O o yòó zon ho woohũ yi làa ba, á ho pinpiró dǐn. O o nǐ-kenínia wó coon dàkhǐina. ⁵² Ba yí zūna mu yéréké bǐo na ó o wó lè ho búurú bǎn kúarǎ, lé bǐo ba tun mí yiwa.

⁵³ Ba kǎa ho vǔ-beenǐ khíi dǎn ho lahó na ba le Zenezareete kǎhũ, á ba can mí woohũ mu jummu jii. ⁵⁴ Bǐo ba zoó ló ho woohũ yi á ba nùpua na mǎn o Yeesu dènia zūna a, ⁵⁵ á ba héera bía a bǐo. A ba nùpua wee lé lùaa búenbúen yi à bua mí vánvárowà ká ba wi mí

* **6:37** Le wén-hǎnló dà-kéní wee yí o nùpue nǐ-kéní wizon-kùure sámú sǎání.

dãmu sĩa wán, à varáa o cón hen na 6a wee jí le o wi yi. ⁵⁶ Lùà búenbúen na ó o Yeesu wee va yi, hã ló-zàwa lè hã ló-beera lè hã manawà, á 6a nùpua wee 6ua mí vánvárowà à varáa ho fèminló lara yi ká 6a yanka a le o díá le 6a tũika a dà-zínii jí-káa yi. A bĩa wee yí le tũii yi, bán búenbúen wee wa.

7

O Yeesu lè 6a Farizíewa wee wãani (Matiye 15.1-9)

¹ Ba *Farizíewa lè ho *lándá bïo zéenílowa nùwã yèn búii na ló ho Zeruzalæmu yi, á bueé kúaa mín wán kínía o Yeesu yi. ² Ba loína mən ò o nĩ-kenínia búii wee dí à 6a yí sɛɛra mí níní á yí ceéaràa mítén làa bïo ho lándá bòráa mu. ³ Mu bon, 6a Farizíewa lè 6a *zúifùwa búenbúen á wee bè ho lándá na á 6àn maáwà zéénia nən 6a yi. Ba máa wé dí ká 6a yí sɛɛra mí níní sese. ⁴ Ká 6a vaá ló ho yàwá yi à 6a máa dí ká 6a yí sɛɛra mítén. *Lándáwá cèrèè na 6a yú mín maáwà cón á 6a wee bè yi: Hã juuníi sĩa, lè hã dũunà lè hã bánámáwá, bïo na á hã ko à hã wé sɛɛráa. ⁵ A 6a Farizíewa lè ho lándá bïo zéenílowa wãa tũara a Yeesu yi: «Lée webio nən á ù nĩ-kenínia yí máa bèráa ho kàránló na á wán maáwà nən wən yi, á wee dí ká 6a níní yí sɛɛra làa bïo ho lándá bòráa mu?» ⁶ O o Yeesu wãa bía nən 6a yi: «Nì-khàwa yén! O *Ezayii tũiá sí mí wán pãahũ na ó o fɛɛra le *Dónbeenĩ jí-cúa na kà mi dǎní yi. Bïo kà lé bïo ó o hĩa túara:

«Ba nùpua na kà wee 6uàaní mi lè mí jíní,
ká 6a yiwa yi, á 6a khèra làa mi.

⁷ Le 6uàanii na 6a wee na miĩ jùhũ mía.

Lé bïo 6a nùpua lándáwá

lé hĩa 6a wee kàrán làa mín.»*

⁸ O o Yeesu bínía bía: «Le Dónbeenĩ lándáwá á mi wee pí díá, ká mi bè 6a nùpua kàránló yi.» ⁹ O o pá bínía bía: «Bïo mi pã le Dónbeenĩ lándáwá à mi bò mín kùrú lándáwá yi lée bïo na se mi cón sá! ¹⁰ Mu bon. O *Moyiize bía: «Kònbì mìn maá lè mìn nu.»† Mu mún bía: «Yĩa bía khon mín maá tàá mín nu dǎní yi, wón ko làa búeró.»‡ ¹¹ Ká minén bán wee kàrán 6a nùpua le ká nùpue bía nən mín maá yi tàá mín nu yi le mí níi bïo na mí lá ko à mí séení làa wo lée Koroban. (Bũn kúará le hãmu na bïo sã le Dónbeenĩ yi.) ¹² Se mi nən le níi wo yi ò o yí séení mín maá tàá mín nu. ¹³ Ká mi wee wé kà síi se lé le Dónbeenĩ bionĩ 6àn báhéé á mi wee lén le wán lè mi kùrú lándáwá na mi wee zéení làa mín. Bũn 6àn síiwà cèrèè á mi wee wé.»

Mu bïo na wee tíi o nùpue (Matiye 15.10-20)

¹⁴ Bũn món ó o Yeesu von 6a zãamãa á bía nən yi: «Mi búenbúen jí bïo kà à zũn kúará: ¹⁵ Bïo ó o nùpue wee dí, bũn dèè woon yí máa tíi wo. Bïo wee lé o síi yi, bũn lé bïo wee wé tíi wo. ¹⁶ [Yĩa wee jí bïo à wón jí bïo bía sese.]» ¹⁷ Bïo ó o Yeesu wà díá 6a zãamãa ó o vaá zon le zĩi yi, ó o nĩ-kenínia zoó wee tũa wo yi lè le wãhiire mu 6àn kúará. ¹⁸ O o bía nən 6a yi: «Minén mún yí zũ mu biowa mu yara le? Mi yí zũ le bïo ó o nùpue wee dí dèè woon yí máa tíi wo le? ¹⁹ Mu yí máa zo a síi yi, ká mu wee zo a píohó yi ò o bíní lée ní kúia.» O Yeesu wee zéení làa hñn bioní so le ho dínló búenbúen dà wee dí. § ²⁰ O pá bínía bía: «Bïo wee lé o nùpue síi yi lé bïo wee tíi wo. ²¹ Lé bïo ó o nùpue síi lé bín á hã yile-kora wee lé yi à dé o ho hã-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà yi, lè ho kònló lè le nĩ-6úee yi. ²² Hã wee na ò o wé o bá-fé tàá o hã-fé, à síi wé vá 6a nùpua biowa yi, à wé o nĩ-sũmúí, à wé khà 6a nùpua vĩnĩ. O yú bïo na ò o wé. Le yandee wee keñ wo yi. O wé yáa 6a nùpua yèni, à wé

* 7:7 Mi loñ Ezayii vũahũ 9.13 † 7:10 Mi loñ Léró (Exode) vũahũ 20.12; Lándá zéeníló (Deutéronome) vũahũ 5.16

‡ 7:10 Mi loñ Léró (Exode) vũahũ 21.17; Levii nùwã (Lévitiqye) vũahũ 20.9 § 7:19 Mi loñ Bè-wénia vũahũ 10.9-16

6ùaaní míten, à wé o bǎnbú. ²³ Bǔn bǐowa so 6úen6úen wee lé o nùpue síi yi. Bǔn lé bǐo wee tíi wo.»

*O síi veere hǎa na tà a Yeesu yi bǐo
(Matiye 15.21-28)*

²⁴ Bǔn mǎn ó o Yeesu ló dén lùe so yi á wà van ho kǎhǔ na sùaràa yi lè ho Tiire lóhó. O vaá zon le zǐi 6úii yi, á yí wi à 6a zǔn o bǐo. Ká a màhǎ yí sà míten yí yú. ²⁵ Hǎa 6úii na hǐnló ó o cǐná wi yi á ǎa a sǎ. O o dèenǎ wà 6uara a cǐn á 6ueé líi 6úrá a tá, ²⁶ ò o flora a Yeesu le o ǎa a cǐná lén mí hǐnló yi. O hǎa mu yǐnǎ zúifù, o ló ho Siiro-Fenisii kǎhǔ yi. ²⁷ O o Yeesu bǐa làa wo: «Dǐa le 6a háyúwá dí vé. Mu yí se à 6a lá 6a háyónzàwa dǐnló yénní kúia na 6a booní yi.» ²⁸ O o hǎa bǐa nǎn wo yi: «Núhǔso, mu bon. Èé ká 6a booní ǎn mún pá wee wé sèeka ho dǐnló na 6a háyónzàwa wee dí ká ho ò kùenka.» ²⁹ O o Yeesu wǎa bǐa nǎn wo yi: «Ū bǐonǐ na á ũ bǐa kà bǐo yi, á ï ǎn o cǐná léra ũ hǐnló yi wó. Wǎa hǐnǐ lén va ũ zǐi.» ³⁰ O o hǎa 6èn bǐnǐa wà van mí zǐi, á vaá yú mí hǐnló ò o dǔma le dǎmu dèe wán, ò o cǐná ló a yi.

O Yeesu wéera a beke 6úii

³¹ Bǔn mǎn ó o Yeesu ló ho kǎhǔ na á ho Tiire lóhó wi yi, á ló ho Sidǎn lóhó yi, á kǎa hǎ Lórà Bǐo Pírú kǎhǔ yi bǐnǐa 6uararàa lè ho Kalilee vǔ-beenǐ cǐn. ³² A 6a bò là a nǐi 6úii 6uararàa o cǐn ò o lé o beke, á bǐonǐ mún yí máa ǎi. Ba flora a Yeesu le o bè mí nǐnǐ o wán. ³³ O o Yeesu wǎa fó arén mí dòn wàráa á khèra lè 6a zǎamàa, ò o kúaa mí nǐn-kízàwa o ǎikǎnna yi. Bǔn mǎn ó o bò mí ǎinsǎnǐ o nǐi denle wán, ³⁴ ò o hóonǐa mí yahó ho wáayi á wee fio, ò o vǔuna sùèè ò o bǐa nǎn o nǐi yi: «Efata.» (Mu kúará le «hén»). ³⁵ Mǐ lahó yi ó o nǐi ǎikǎnna dèenǐa wee ǎi mu bǐo, á denle fá, á wee bǐo sese. ³⁶ O o Yeesu henǐa mu nǎn bǐa wi bǐn 6úen6úen yi le 6a yí bǐo bǐo wó kà à na nùpue yi. Ká bǐo ó o hò 6a kà síi, á 6a wǎa wíokaa wee yényení mu. ³⁷ Ba nùpua wó coon mu bǐo yi dàkhǐna. Ba wee bǐo: «Bǐo ó o wee wé 6úen6úen 6èntǐn se. Hàrǐ 6a bekewà ǎikǎnna wee ǎi mu bǐo. A bǐa bǐonǐ lá yí máa ǎi wee bǐo sese.»

8

*O Yeesu bǐnǐa dǐnǐa 6a minka zǎamàa
(Matiye 15.32-39)*

¹ Hón ǎahǔ so yi á 6a minka zǎamàa tǐn wà 6ueé kúaa mín wán. Bǐo á bǐo 6a à dí mǐa, ó o Yeesu von mí nǐ-kenǐnǐa á bǐa bǐo kà nǎn yi: ² «Ba nùpua na kà màkárǐ 6uan mǐi. Bǐo kà lé 6a wizoonǐ tǐn ká 6a wi làa mi, á 6a bè-dǐnǐi wǎa wó. ³ Ká ï dǐa 6a kà síi 6a wà, á 6a wé è lé è lùiorá ho wǎhǔ wán lé le hǐni. Lé bǐo 6a cèrèè léenǐa nà yi.» ⁴ O o nǐ-kenǐnǐa bǐa nǎn wo yi: «Wa à yí mu bè-dǐnǐi wen le dùure na kà yi á à na bán minka zǎamàa so yi?» ⁵ O o Yeesu tùara 6a yi: «Lée búurú bǐo yèn wi mi cǐn?» A 6a bǐa nǎn wo yi: «Lée búurú bǐo hènun.» ⁶ O o bǐa nǎn 6a zǎamàa yi le 6a líi kèenǐ. O o fó ho búurú bǐo hènun, ò o dó le Dónbeenǐ bǎrákà, ò o cèekaa ho nǎn mí nǐ-kenǐnǐa yi le 6a sankaa na 6a zǎamàa yi, á 6a sankaa ho nǎn 6a yi. ⁷ Cezàwa bùaa yèn 6úii mún lá ká 6a cǐn. O o Yeesu dó le Dónbeenǐ bǎrákà 6a cezàwa mu bǐo yi, ò o le 6a nǐ-kenǐnǐa mún sankaa bán na 6a yi. ⁸ Ba 6úen6úen dú sù, ó o nǐ-kenǐnǐa khuiira bǐo ká, á mu sú hǎ sàkíwá bǐo hènun. ⁹ Ba báawa na kera bǐn á à yí muaaseé náa síi. Bǔn mǎn ó o Yeesu nǎn ho wǎhǔ 6a yi le 6a 6oka. ¹⁰ O o yòò zon ho woohǔ bǔn wán lè mí nǐ-kenǐnǐa á ǎn ho Dalamanutaa kǎhǔ.

*Ba Farizǐewa le o Yeesu wé yéréké bǐo 6úii à mí mi
(Matiye 16.1-4)*

¹¹ A 6a *Farizǐewa 6uara 6ueé wee wǎanǐ là a Yeesu. Ba wi 6a khúaa o ǎii yi, á 6a le o wé mu yéréké bǐo 6úii na wee zéenǐ le o dànló ló le Dónbeenǐ cǐn. ¹² O o Yeesu yòò vǔuna

sùεε ò o bía: «Lée webio nɔn á ho zuia nùpua wee càráa mu yéréké bïo? Le ì mí ho tũíá na mia: Yéréké bïo dèε woon máa zéení làa mia.»

¹³ O Yeesu wà díá 6a, á bíníá yòó zon ho woohú lè mí nǐ-kenínia á jɔn lè ho vǔ-beení mɔn.

*Ba Farizíewa là a Heroode bïo
(Matiye 16.5-12)*

¹⁴ O Yeesu nǐ-kenínia nɔnsáa á yí guan mu bè-dínii. Búurú bi-za dà-kéní mí dòn lé hǎa wi 6a cɔn ho woohú yi. ¹⁵ O o Yeesu wǎa bía bïo kà henía nɔn 6a yi: «Mi fání mí yïo, à pa miten bïo 6a *Farizíewa là a *Heroode bïo yi. Ba bïo 6onmín lè le ja-fíni.» ¹⁶ O o nǐ-kenínia wee bío mín yi: «O wee bío kà síi lé bïo wa yí guan ho búurú.» ¹⁷ O o Yeesu zǔna bïo 6a wee bío, ó o tùara 6a yi: «Lée webio nɔn mí wee bíoráa le lé bïo mí yí guan ho búurú? Mi pá ðín yí máa jí mu bïo à zǔn mu kúará le? Mi tun mi yiwa le? ¹⁸ Mi lée muiiwà lée, tàá mí yí máa jí bïo. Mi so yí máa leéka mí yiwa bïo kà wán le: ¹⁹ Bïo á ì cèεkaa ho búurú bïo hònú nɔn 6a báawa muaaseé hònú yi, á bïo dú ká na mi khiiira wàráa sú sàkíwá bïo yɛn?» A 6a bía: «Lée sàkíwá píru jɔn.» ²⁰ O o bíníá tùara 6a yi: «Á bïo á ì cèεkaa ho búurú bïo hɛjɔn á nɔn 6a báawa muaaseé náa yi, á bïo dú ká na mi khiiira wàráa á sú sàkíwá bïo yɛn?» A 6a bía: «Lée sàkíwá bïo hɛjɔn.» ²¹ O o Yeesu wǎa bía nɔn 6a yi: «Ó, o! A hàrí lòn zuia à mí pá yí zǔ mu bïo yara le?»

O Yeesu wó ó o muui búii wee mi

²² Bǔn mɔn á 6a wà vaá ðɔn ho Bɛtesayidaa lóhó. A 6a búii guan o muui buararáa o Yeesu cɔn à 6a flora a le o tũii wo yi. ²³ O o Yeesu tò a muui mu níi yi á lóráa ho donkíahú, á lée bò mí jɔnsání o yïo wán, ò o bò mí níni o wán ò o tùara a yi: «Fo wee mi bïo búii le?» ²⁴ O o muui yòó loína ò o bía: «Ì wee mi 6a nùpua. Ba wee varáka, ká 6a màhá ka lòn vǐnsíá.» ²⁵ O o Yeesu pá bíníá bò mí níni o yïo wán, ó o loína sese á mɔn mu bïo wéréwéré. O wan á wee mi mu bïo búenbúen wèɛn. ²⁶ O o Yeesu wǎa le o lén va mí zǐi, ká a yí lii zo lóhó yi.

*O Piere bía le o Yeesu lé yía le Dónbeení mɔn léra
(Matiye 16.13-20; Luki 9.18-21)*

²⁷ Bǔn mɔn ó o Yeesu lè mí nǐ-kenínia wà jɔn lè há lórá na sùaráa yi là a Filiipu ló-fáránii cɔn, hǎa 6a le Sezaaree. Bïo 6a lá ho wǔhú wà, ó o Yeesu tùara 6a yi: «Lée webio 6a nùpua wee bío ì dání yi?» ²⁸ A 6a bía: «Ba búii le fo lé o Zǎn Batiisi. Ba búii le fo lé o *Elii. Ba búii bán 6èn le fo lé *Dónbeení jɔ-cúa fεerowà búii na yáania nǐ-kéní.» ²⁹ O o bíníá tùara: «Ká minén bán 6èn le ì lée wée?» O o Piere bía nɔn wo yi: «Ūnén lé yía le Dónbeení mɔn léra.» ³⁰ O o Yeesu wǎa henía mu nɔn 6a yi le 6a yí bío mu na nùpue yi.

*O Yeesu wee bïo mí húmú lè mí vèeró bïo
(Matiye 16.21-28; Luki 9.22-27)*

³¹ Bǔn mɔn ó o Yeesu wee kàrán mí nǐ-kenínia ká a bío: «O *Nùpue Za ko ò o lò be làa sòobéε. Ba *nǐ-kíá, lè le *Dónbeení yankarowà júnása, lè ho *làndá bïo zéenílowa á à pí a bïo. Ba nùpua à búe o ká há wizooní tɔn zòñ o ò vèe.» ³² O hǎa wee bío mu na 6a yi wéréwéré. O o Piere wǎa fó a á 6a vá ló, á lée wee bío làa wo. ³³ Ká a Yeesu màhá yèrémáa khíi loína mí nǐ-kenínia yi ò o nàmakaa o Piere yi kà síi: «Va lé ì nǐsání lè ũ *Satáni bíoní. Ū yilera yínɔn Dónbeení yilera. Há lé 6a nùpua yilera.»

³⁴ Bǔn mɔn ó o Yeesu von 6a zámáa lè mí nǐ-kenínia á bía nɔn yi: «Yía wi ò o bè mií, à 6ànsò khí mí kùrú síi bïo wéro yi, ká a wé lá mí *kùrùwá pí* à bèráa mií. ³⁵ O nùpue na wi ò o kǎní mí mukǎní wón á à vǐnǐ le. Ká yía màhá tà le mí ì vǐnǐ le ínén lè le Dónbeení bín-tente bïo yi, wón á à kǎní le. ³⁶ O nùpue lá yú ho ðímíná bïo búenbúen ò o khon le mukǎní binbirí yi, se lé ho cǔnú yén á 6ànsò yú? ³⁷ Lée webio ó o nùpue dà à kǎní lè mí mànaká? ³⁸ Yía wee nǐyi ínén lè ì bíoní bïo yi ho zuia nùpua tǎahú, bía wee bíni le

* 8:34 Mi loń Matiye vǔahú 10.38

Dónbeenĩ mǎn à wé mu bè-kora, ó o Nùpue Za ǒn mún khii ñyi ǒanso ǒio yi ká a khii ǒinía ǒuara mǎn Maá Dónbeenĩ cùkú beenĩ yi lè le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà.»

9

¹ O Yeesu pá ǒinía ǒía nǎn ǒa yi: «Le ì mǎ ho túiá na mia: Ba nùwá yǎn ǒúi wi hen á máa hí ká ǒa yí mǎn le *Dónbeenĩ ǒéeni láró lè ho pànká.»

*O Yeesu miníkaa le ǒúee wán
(Matiye 17.1-13; Luki 9.28-36)*

² Wízoní ǒio hǎzín ǒún mǎn, ó o Yeesu fǒ a Piere là a Zaaki là a Zán á yòoraráa le ǒúee ǒúi na dǎn wán á ǒa yòó wi ǒín mí dòn. O o Yeesu dǎndǎn miníkaa ǒa yahó, ³ á sí-zǎnia wee ñúika kúiakúia, á ka púiapúia. Hǎ cemu ǒàn síi a nùpue na dà à ceé làa sía ho dímíña yi wón mía. ⁴ Yíò ǒueé tí, ò o *Elii là a *Moyiize* dǎndǎn ló ǒueé wee ǒío là a Yeesu.† ⁵ O o Piere wáa ǒía nǎn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, mu wó se á wa wi hen. Wa à tá hǎ ǒúkú zàwa ǒio tǎn: Únén dà-kéní, o Moyiize dà-kéní, o Elii dà-kéní.» ⁶ O yí zǔ ǒio o ò ǒío lé ǒio ǒa nǎnzàwa là arén mí ǒéere á zǎna dàkhiina. ⁷ A le dùndúure ǒúi yòó ló líí pon ǒa yi á mu tǎmu ǒúi sǎ wee ñí le dùndúure mu yi: «Yia ká lé ì Za na á ì ǒò ì tàká wán, mi wé ñí a cǎn.» ⁸ Mí lahó yi á ǒa ñi-kenínia lońkaa mí ñisáa yi, à ǒa màhá yí mǎn ñi-veere ká yínǎn o Yeesu mí dòn.

⁹ ǒío ǒa ló le ǒúee wán wee líi, ó o Yeesu ǒía nǎn ǒa yi: «ǒío mi mǎn ká á mi yí ǒío le nùpua ñí, ká mu yínǎn o *Nùpue Za húmú là a vèeró mǎndén.» ¹⁰ A ǒa tà ǒío ó o ǒía yi ká ǒa màhá wee túaka mǎn yi: «Ho vèeró mu húmú mǎndén ǒàn kúará lé mu yén?» ¹¹ A ǒa túara a Yeesu yi: «Lée webio nǎn á ho *làndá ǒío zéeniłowa le o Elii ko ò o ǒuen ho yahó?»‡ ¹² O o ǒía nǎn ǒa yi: «Mu bon. O Elii ko ò o ǒuen ho yahó à ǒuee kúee mu ǒiowa mí lara yi. Ée ká lée webio ǒèn mún nǎn á mu túararáa le Dónbeenĩ ǒioní vūahú yi le o Nùpue Za lò ò be làa sòobé, á ǒa mún máa mí a máa dé dèe yi. ¹³ Awa, á le ì ǒío mu na mia: O *Elii mu ǒuara ho yahó, á ǒa nùpua wó a làa ǒío ǒa sía vá yi làa ǒío mu túararáa le Dónbeenĩ ǒioní vūahú yi o dǎn yi.Š»

*O Yeesu wéera a háyónza ǒúi
(Matiye 17.14-20; Luki 9.37-43a)*

¹⁴ ǒío ǒa ǒueé dǎn ǒa ñi-kenínia na ká, á ǒa ǒueé yú à ǒa zǎamáa kǎnia ǒa yi, á ho *làndá ǒío zéeniłowa ǒúi dǎn wee wǎaní làa ba. ¹⁵ Ba nùpua miiní là a Yeesu á mu vǎníkaa ǒa. A ǒa ǒùunia wà ǒueé tǎeni a yi. ¹⁶ O o Yeesu túara mí ñi-kenínia yi: «Lée webio mi wee wǎaní wán làa ba?» ¹⁷ O o ǒúi ló ǒa zǎamáa yi á ǒía nǎn wo yi: «Nì-kàránlo, ì lá ǒuan ì za ǒuararáa ù cǎn, cǎn ǒúi wi o yi á wee ǒé o lò. O wee hè o ò o máa ǒío yí. ¹⁸ Lùe lée lùe ká a ǒío mu hǎnǎn o wán, ò o cǎn mu fé o dé ho tá yi, ò o ñinsǎ-khùankhúá wé lé, à wé là mí ñia, à pà día. A ì flora ù ñi-kenínia le ǒa ña a cǎn mu lén wo yi, ká ǒa màhá yí dǎnna mu.» ¹⁹ O o Yeesu ǒía nǎn ǒa yi: «Mi zúia nùpua ǒèntǎn yí dó mí sía le Dónbeenĩ yi ǒío bon. I màhá wáa à ñí ì yi mi ǒío yi, á wé è kàrán mia vaá dǎ ho pǎahú yén coon? Mi ǒua a háyónza mu ǒuennáa.» ²⁰ A ǒa ǒuan wo ǒuararáa. O cǎn miiní là a Yeesu ó o zèkéra a háyónza lè mí pànká. A wón líí lùwá ho tá yi, á wee ǒirónka, á ñinsǎ-khùankhúá wee lé. ²¹ O o Yeesu túara a háyónza ǒàn maá yi: «Mu wee wé o yi míana lée tàá lé lònǒio?» A ǒàn maá ǒía: «Lé o kúnkúzàmu pǎahú á mu ǒúakáa yi. ²² Pǎnna cèrèe yi ó o cǎn mu wé lá a à dé ho dǎhú yi tàá mu ñumu yi le mí ì ǒúe. Ká fo dà à wé ǒío ǒúi, à ù màkárí wǎn à ù séeni wǎn.» ²³ O o Yeesu ǒía nǎn wo yi: «Fo ǒía le ká ì dà mu. Yia dó mí síi mií á ǒío ǒúenǒúen dà wee wé cǎn.» ²⁴ Mí lahó yi ó o háyónza ǒàn maá dèeniá zoó wáamaa: «Ì dó ì síi foń ká ù màhá séeni mi à ì yí titika.» ²⁵ O o Yeesu mǎn à ǒa zǎamáa ǒùunia wà ǒueé ǒúe ǒa

* 9:4 Mí loń Luki vūahú 9.31 † 9:4 O Elii là a Moyiize lé le Dónbeenĩ nùpua na yánkaa wee fǎe le ñi-cúa na le ñipomu yi. Ba húrun míana. ‡ 9:11 Mí loń Malasii vūahú 3.23 Š 9:13 O Elii na ó o Yeesu le o ǒuara ho yahó lé o Zán Batiisi ó o ǒía ǒío.

yi, ó o wee zá là a cíná kà síi: «Ūnén cíná na wee wé ò o nùpue máa bíó yí, à mún máa jí mu bíó, le í bíó mu na fon, lé o háyónza mu yi, à yí bíní yí zo a yi hùúu.»²⁶ Ó o cíná wee wāama, ò o zèkéra a háyónza lè mí pánká ò o ló. Ó o háyónza díá lòn nùpue na húrun. Fúaa bíá wi bín cèrèe wee bíó le o húrun.²⁷ Ká a Yeesu màhá líí fù a níí yí á hóníá làa wo ó o yòó òó. ²⁸ Bíó ó o Yeesu wà van le zii yí á lè mí nì-kenínia mí dòn páanía wi, á ba tùara a yi: «Lée webio nòn á warén yí dàrina yí jònnaa o cíná mu?»²⁹ Ó o Yeesu bíá nòn ba yi: «Ho fioró mí dòn lé hía dà à ja a cíná na kà bàn síi á à lén.»

*O Yeesu wiokaa wee bíó mí húmú lè mí vèeró bíó
(Matiye 17.22-23; Luki 9.43-45)*

³⁰ Bún món ó o Yeesu lè mí nì-kenínia ló dén lùe so yi á káa ho Kalilee kōhú wà. O Yeesu yí wi à ba nùpua zūn o dānī, ³¹ lé bíó ó o wee kàrán mí nì-kenínia. O wee bíó na ba yi: «O *Nùpue Za á ba à dé ba nùpua níí yí á ba à búe. Ó o húmú món wízoní tìn ká a vèe.»³² Ká a nì-kenínia màhá yí zūna a bíonī mu kúará. A ba mún zāna, á yí wi ba tūa wo yi lè mu jūhū.

*Lée wée po bíá ká?
(Matiye 18.1-5; Luki 9.46-48)*

³³ Bún món ó o Yeesu lè mí nì-kenínia wà vaá dōn ho *Kapεεnyuumu lóhó. Bíó á ba wà van le zii yí ó o tūara ba yi: «Lée webio mí lá wee wāaní wán ho wāhū wán?»³⁴ A ba wó tété, lé bíó ba lá wee wāaní, á wi ba zūn yia po barén na ká. ³⁵ Ó o Yeesu wāa líí kará ò o von ba mí píru jūn á bíá nòn yi: «Hen ká yia wi ò o keí bíá ká jūhū wán, à bànso liíní mítén ba búenbúen yahó, à wé ba búenbúen ton-sá.»³⁶ Ó o fó a háyónza búí bueé òó ná ba yahó, á líí lá a yòó buan ò o bíá: ³⁷ «Nùpue lée nùpue na buan o háyónza na kà bàn síi sese ínén bíó yi, se le ínén í beere á bànso buan sese. A yia buan mí sese, se mu yínón ínén á bànso buan sese, mu lé yia tonkaa mí ó o buan sese.»

*Yia yí máa fi làa wen se wón làa wen lée dà-kéní
(Luki 9.49-50)*

³⁸ Ó o Zān bíá nòn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, wa mōn o nīi búí ò o wee ja ba cínáwa lè ū yèni, á wa lá wi à wa hè o, lé bíó ó o míá wa kuure yi.»³⁹ Ká a Yeesu màhá bíá nòn ba yi: «Mí yí hè o, lé bíó á Nùpue na wó yéréké bíó lè í yèni á yí dà máa bíó bín-kohó í dānī yí mí lahó yi. ⁴⁰ Yia yí máa fi làa wen se wón làa wen lée dà-kéní. ⁴¹ Le í mí ho tūiá na míá: Yia nòn mu jumu kóo-cúe míá lé bíó mí bíó sã yia le Dónbeenī mōn léra yi, wón bànso á à yí mu cūnú máa ká.»

*Mi pa miten bíó mu bè-kohó wéró yi
(Matiye 18.6-9; Luki 17.1-2)*

⁴² «Ba háyúwá na dó mí sía míí á yia khà dó mu bè-kohó wéró yi, wón bànso á ba lá can le hue-beenī fonle yi á lèera dó ho muhū yi, bún pá à wé sūaaní le lònbee na à yí o. ⁴³ Ká mu lé ū níí wee dé fo mu bè-kora wéró yi, à ū kúii le díá. Fo yú le mukānī binbirī na máa vé lè ū níí dà-kéní bún sūaaní bíó ba à dé fo le Dofíní dōhū na máa hí lùe yi lè ū níí bíó jūn. ⁴⁴ [«Ba sūnōowa na wee là há sánia wi bín, ba yí máa hí. A ho dōhū mún yí máa hí bín hùúu.»] ⁴⁵ Ká mu lé ū zeñ wee dé fo mu bè-kora wéró yi, à ū kúii le díá. Fo yú le mukānī binbirī na máa vé lè ū zeñ kéní bún sūaaní bíó ba à dé fo le Dofíní dōhū na máa hí lùe yi lè ū zení mí bíó jūn. ⁴⁶ [«Ba sūnōowa na wee là há sánia wi bín, ba yí máa hí, á ho dōhū mún yí máa hí bín hùúu.»] ⁴⁷ Ká mu mún lé ū yère wee dé fo mu bè-kora wéró yi, à ū còkon le lén díá. Fo yú le *Dónbeenī béenī lè ū yèn-kéní bún sūaaní bíó ba à dé fo le Dofíní dōhū na máa hí lùe yi lè ū yio mí bíó jūn. ⁴⁸ [«Ba sūnōowa na wee là há sánia wi bín, ba yí máa hí. A ho dōhū mún yí máa hí bín hùúu.»]

* 9:48 Mi loñ Ezayii vūahū 6.24

49 «Nùpue lée nùpue á le Dónbeenĩ khii khén kúará lè le lònbee na ka lòn dǎhũ bïo, á à ceéráa wo, làa bïo ba hĩa wee wé kúeeráa mu yámú mu hãmu wán à ceéráa mu bïo síi.†
50 Mu yámú yoo. Εε ká mu yámú yonyoró hĩa ló mu yi, á ba à wé kaka á mu ù bĩnĩ ì zoráa? Minén mi bæere keĩ lòn yámú na yonyoró wi. Mi keĩ mín wán làa héerà.»

10

Bïo ó o Yeesu bía mu yaamu fáaró dǎnĩ yi
(Matiye 19.1-12; Luki 16.18)

1 Bũn mǎn ó o Yeesu ló bĩn á wà van ho *Zudee kǎhũ, á khú ho Zurudēn muhũ mǎn. A ba zǎamáa tĩn kúaaaka mín wán hen na ó o wi yi. Ó o wee kàrán ba làa bïo ó o lá wee wé wéráa mu. 2 A ba *Farizíewa nùwǎ yen búí vá buée bó a yi. Ba wi à ba yí o níi bua yi, á ba tùara a yi: «Wa làndá wee na níi báa yi ò o ña mín hǎa le?» 3 Ó o Yeesu mún tùara ba yi: «Lé mu yén ó o *Mǎyiize làndá henía nǎn mia mu dǎnĩ yi?» 4 A ba bía: «O Mǎyiize nǎn le níi le ká báa wi ò o día mín hǎa ò o lén, ò o wé mu yaamu fáaró vǎahũ vé à bè yi díarǎa wo.»* 5 Ó o Yeesu wǎa bía nǎn ba yi: «O Mǎyiize mà bũn lé bïo mi yí máa ñí dè. 6 Bũn mia á mu ñúhũ búeenĩ ká mu lá yí ka ká. Mu bïo búenbúen lénló pǎahũ, á le Dónbeenĩ lera a báa, á lera a hǎa.»† 7 «Bũn bïo yi ó o báa á à día mín maá lè mín nu ká à lé lè mín hǎa, 8 á ba mí nùwǎ ñun á à wé sǎnia dà-kénĩ.»‡ Ba wǎa yínǎn nùwǎ ñun, ba lée ñi-kénĩ. 9 Bïo le Dónbeenĩ ceéra mín yi à nùpue yí fáa.»

10 A bïo ó o Yeesu lè mí ñi-kenínia hĩa zon le zĩi yi, á ba wíokaa tùara a yi mu bïo mu dǎnĩ yi. 11 Ó o bía nǎn ba yi: «Báa na día mín hǎa ò o kũn fó hǎ-veere yan, se wón lée hǎ-fé bǎn nín-yání hǎa cǎn. 12 Mu lée dà-kénĩ là a hǎa na día mín báa ò o wà vaá yan bá-veere. Wón mún lée bá-fé.»

O Yeesu wee fan ba háyúwá bïo yi
(Matiye 19.13-15; Luki 18.15-17)

13 Ba nùpua búí guan mí háyúwá guararǎa o Yeesu cǎn le o bè mí níni ba wán. Ó o ñi-kenínia wee zá làa ba. 14 Ká bïo ó o Yeesu mǎn mu, ó o síi cǎ ó o bía nǎn mí ñi-kenínia yi: «Mí wé día le ba háyúwá buen ì cǎn. Mí yí hè ba. Mu bon, bĩa ka lè ba háyúwá na ká bïo síi, lé bán á à keĩ le Dónbeenĩ bá-zámu yi. 15 Le ì mí ho tǎiá na mia: Yía yí tà le *Dónbeenĩ béenĩ bïo là a háyónza bïo síi á bǎnso yí dà máa zo le yi hùúu.» 16 Bũn mǎn ó o wee láka ba bua ò o bò mí níni ba ñi-kénĩ kénĩ wán ò o fara le le Dónbeenĩ wé mu bè-tentewá làa ba.

Ho nǎfòró bǎnso lè le Dónbeenĩ béenĩ bïo
(Matiye 19.16-30; Luki 18.18-30)

17 Bïo ó o Yeesu wee lá ho wǎhũ á à lén, à bũn ò o ñi búí lùwá mà a, á buée líí fára mí nǎnkóñuná wán o yahó ò o tùara a yi: «Nì-kàránlo tente, lée webio á ì ko á ì wé à yírǎa le mukǎnĩ binbirĩ na máa vé?» 18 Ó o Yeesu bía nǎn wo yi: «Lée webio nǎn fo wee verǎa mi làa ñi-tente? Nì-tente mia ká mu yínǎn le Dónbeenĩ mí dòn. 19 Fo zũ le Dónbeenĩ làndáwá na ká: Yí bué nùpue, yí wé hǎ-fénló tǎa bá-fénló, yí ñuaa bïo, yí fĩ sabéré nùpue ñii, yí khà nùpue à fé bïo, kǎnbi mĩn maá lè mĩn nu.»§ 20 Ó o ñi bía: «Nì-kàránlo, bũn búenbúen á ì bò yi hàrĩ ì yàrónzàmu pǎahũ.» 21 Ó o Yeesu loĩna a yi, á wara a. Ó o bía nǎn wo yi: «Bïo dà-kénĩ ká á fo yí wó. Lén vaa yèé bïo wi ù cǎn búenbúen à sanká bǎn wárĩ na ba ñi-khenia yi, bũn ká le Dónbeenĩ kĩa na ho wáayi á fo ò yí. Bũn mǎn à ù bĩnĩ buée bè miĩ.» 22 Ká a ñi ñá hǎn bíonĩ so, ó o sǎnia tò, á yèrémáa wá ká a yilera yáara, lé bïo ó o níi bïo boo. 23 Ó o Yeesu loĩna mí ñi-kenínia na kĩnia wo yi ò o bía: «Ho nǎfòró

† 9:49 Mi loĩ Levii nùwǎ vǎahũ (Lévítique) 2.13 * 10:4 Mi loĩ Làndá zéeniló vǎahũ (Deutéronome) 24.1, 3 † 10:6 Mi loĩ Bïo ñúhũ búeenĩ vǎahũ (Genèse) 1.27; 5.2 ‡ 10:8 Mi loĩ Bïo ñúhũ búeenĩ vǎahũ (Genèse) 2.24 § 10:19 Mi loĩ Léro vǎahũ (Exode) 20.12-16; Làndá zéeniló vǎahũ (Deutéronome) 5.16-20

6ànsowà zoró le *Dónbeenĩ béenĩ yi 6èntĩn lònbee wi.» ²⁴ Hã bioní mu yáara 6a hácirí làa sòobéε. O o Yeesu pá bínía bía nɔn 6a yi: «Wàn bɔnlowà, ho zoró le Dónbeenĩ béenĩ yi 6èntĩn lònbee wi. ²⁵ O cón-ɲúmúkú zoró lè ho mísímí kòhú á à wé wayi á à poń o nàfòró 6ànsò zoró le Dónbeenĩ béenĩ yi.» ²⁶ Ba ñi-kenínia wó coon dàkhíina hã bioní mu bïo yi. A 6a wee tùaka mín yi: «Éee! A yïa wãa dà à fen lée wée?» ²⁷ O o Yeesu lorina 6a yi ò o bía: «Bìo yí dà máa wé 6a nùpua cón á dà wee wé le Dónbeenĩ cón. Lé bïo le Dónbeenĩ dà bïo búenbúen wee wé.» ²⁸ O o Piere bía nɔn wo yi: «Loń, warén ló día bïo lá wi wa cón búenbúen à wa bò foń.» ²⁹ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Le í mĩ ho tũíá na mia: Yïa ló día mí zĩi, lè mín zàwa, lè mín hínni, lè mín nu, lè mín maá, lè mí zàwa, lè mí manawà ínén lè í bín-tente bïo yi, ³⁰ á 6ànsò ò yí hã zíní, lè mín zàwa, lè mín hínni, lè 6a nuwà, á à yí 6a zàwa, lè hã manawà. A le lònbee mún ñ yí o. Mu 6àn khímàni khímàni á 6ànsò ò yí ho pãahú na wa wi yi. A mún ñ yí le mukãní binbirí na máa vé ho pãahú na wà à 6uen yi. ³¹ Εε ká bïa dú ho yahó bïo ká wán á cèrèε khíi wé 6a món-díwá. A bïa dú ho món bïo ká wán á khíi wé 6a ya-díwá.»

*O Yeesu wioka wee bïo mi húmú lè mi vèeró bïo
(Matiye 20.17-19; Luki 18.31-34)*

³² O Yeesu làa bïa làa wo bò mín wãa lá ho wòhú wee yòo ho Zeruzalεmu. O o varákaa dú mí ñi-kenínia yahó. O o ñi-kenínia hácirí yáara, á bïa làa ba bò mín zána. O o Yeesu tĩn bínía fó mí ñi-kenínia píru ɲun, ò o wee bío bïo ko mu wé o yi hen làa cĩnú à na 6a yi: ³³ «Mi loń, wa wee yòo ho Zeruzalεmu, hen na ó o *Nùpue Za 6a à dé le *Dónbeenĩ yankarowà ɲúnása lè ho *làndá bïo zéenílowa níi yi. Ba à síiní a ɲúhú, á à na bïa yínɔń 6a *zúífùwa yi á 6a à 6úe. ³⁴ Bán á à zùanika a yi, á à pũiní mí ɲinsání ì kúee o wán, á à ha a lè hã làbàaní, á à 6úe o. Ká hã wizooní tĩn zoń o ò vèe.»

*Bïo ó o Zaaki là a Zãn wee fio o Yeesu cón
(Matiye 20.20-28)*

³⁵ Bũn món ó o Zebedee zàwa Zaaki là a Zãn á 6ueé 6ó a Yeesu yi á bía nɔn wo yi: «Nì-kàránlo, wa wi à ù wé bïo wa à fio ù cón à na wen.» ³⁶ O o Yeesu tùara 6a yi: «Lé mu yén á mi le í wé na mia?» ³⁷ A 6a bía nɔn wo yi: «Hen ká ù khíi wi ù béenĩ cùkú yi, à ù tà día le wa keení ù nĩsãa. O ñi-kéní keń lè ù nín-tiáni, à yïa so keń lè ù nín-káahó.»* ³⁸ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Bìo mi wee fio á mi yí zũ ɲúhú. Mi so dà a lá le lònbee na à dé mi mu húmú yi làa mi le?» ³⁹ A 6a le ũuu le mí dà mu. O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mu bon. Le lònbee na à yí mi 6àn síi á à yí mia. Mi ì zo le lònbee mu yi. ⁴⁰ Ká mu màhã yínɔń ínén á à bío le yïa ká 6ànsò à keení í nín-tiáni tàá í nín-káahó. Hón lùà so bïo sã bïa le Dónbeenĩ wiokaa hã karáa yi.»

⁴¹ Ká bïo 6a ñi-kenínia nùwã píru na ká ɲá mu, á 6a sía cã a Zaaki là a Zãn yi. ⁴² O o Yeesu von 6a búenbúen á bía nɔn yi: «Mi zũ mu le bïa 6a nùpua yïo wi wán le 6a lé hã kãna ɲúnása, bán ɲúnása so á wee wé zéení mí pànká 6a nùpua wán. A 6a ñi-beera wee wé zéení làa bïa ká le mí po 6a. ⁴³ Εε ká minén bïo lá yí ko mu wé ká síi. Hen ká mi ñi-kéní búii wi ò o bïo ɲúhú wé poń bïa ká, à 6ànsò wé minén na ká ton-sá. ⁴⁴ Hen ká mi ñi-kéní búii wi ò o dí bïa ká yahó, á 6ànsò ko o ò wé mi búenbúen wobá-nii. ⁴⁵ O Nùpue Za mí beere yáá yí 6uara à 6a sá na a yi. O 6uara wà 6ueé sá à na 6a nùpua yi, á mún ñ na mí mukãní á à lénnáa 6a nùpua cèrèε ɲúná.»

*O Yeesu wéera a muui búii na 6a le Baatimεε yïo
(Matiye 20.29-34; Luki 18.35-43)*

⁴⁶ O Yeesu lè mí ñi-kenínia lè 6a zãamãa vaá dõn ho Zerikoo lóhó. Bïo 6a wee lé ho yi, à bũn ò o muui búii na 6a le Baatimεε á kará ho wòhú nĩsání wee fioka. Bàn maá 6a le Timεε. ⁴⁷ Bïo ó o ɲá le mu lé o Nazarεete ñii Yeesu, ó o bía pónpón: «*Daviide Za, Yeesu, màkárí

* 10:37 Mi loń Matiye vùahú 20.21

miï.» ⁴⁸ A ɓa nùpua cèrèe wee zá làa wo le o wé tété. O o yàá wáa wíokaa wee bío pónpón: «Daviide za, makári miï.» ⁴⁹ O o Yeesu ñin ò o bía: «Mi ve o le o ɓuen.» A ɓa bía nɔn o muui mu yi: «Hení ũ s̄i, lii h̄n̄í, lé o wee ve fo.» ⁵⁰ O o wáa lèera mí kánɓun díá, ò o líí tá h̄n̄ɔn á mà a Yeesu wee ɓuen. ⁵¹ O o Yeesu tùara a yi: «Lée webio á fo le í wé na fon?» O o muui bía nɔn wo yi: «Nì-kàránlo wé le í yío à wé mi.» ⁵² O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Lén, bío fo dó ũ s̄i miï lé b̄n̄ á ï wééraráa fo.» Mí lahó yi ó o dèenía wee mi á bò là a Yeesu wà.

11

O Yeesu zoró ho Zeruzalɛmu yi

(Matiye 21.1-11; Luki 19.28-40; Zàn 12.12-19)

¹ Bío ó o Yeesu lè mí n̄i-kenínia vaá s̄uàráa ho Zeruzalɛmu yi, ho Betefazee lè ho Betanii lórá n̄s̄ání, lè h̄a Oliivewa v̄ns̄ia ɓúee c̄n̄, ó o Yeesu tonkaa mí n̄i-kenínia nùwá ñun le ɓa dí mí yahó, ² á bía nɔn ɓa yi: «Mi lén va ho lóhó na vaá mi yahó yi. Mi vaa d̄eeníí á mi ì d̄eení ì mi s̄unpè-bòohú ɓúí na á nùpue ñin yí yòora yí m̄ɔn hùúu ká a can ñin. Mi fee wo à ɓua ɓuee na miï. ³ Ká a ɓúí tùara mia le lée webio nɔn mi wee feeráa wo, à mí bío na ɓanso yi le o Nùh̄so makóo wi o yi, ó o mún ñ b̄n̄í ì ɓuen làa wo lònɓio.»

⁴ A ɓa wà van á vaá zoó yú a s̄unpè-bòohú ɓúí le ɓonfónii ho w̄sh̄ú n̄s̄ání ká a can ñin le z̄ií ɓúí z̄uajii. A ɓa feera a. ⁵ A ɓa nùpua nùwá yen ɓúí na wi b̄n̄ á tùara ɓa yi: «Lée webio mi wó kà? Mi feera o s̄unpèen̄i mu le we?» ⁶ A bío ó o Yeesu lá bía nɔn ɓa yi lé b̄n̄ á ɓa bía nɔn ɓa nùpua mu yi. A ɓa díá ɓa á ɓa wà. ⁷ Ba ɓuan o s̄unpèen̄i mu ɓueé nɔn o Yeesu yi, à ɓa bò mí kánɓunwà o mání wán, ó o Yeesu yòó kará wán. ⁸ Ba nùpua cèrèe wee bá mí kánɓunwà ho w̄sh̄ú wán o yahó. Ba ɓúí lé h̄a v̄ns̄ia v̄ɔnna na ɓa khó h̄a mana yi á ɓa wee bá. ⁹ B̄ia dú a yahó làa b̄ia dú a m̄ɔn á wee bío bío ká pónpón:

«Le ho cùkú à ɓio s̄i le Dónbeen̄i yi.

Le le Dónbeen̄i wé mu bè-tentewà

làa ȳia bò o ɓuen o Nùh̄so Dónbeen̄i yèni yi.*

¹⁰ Le le Dónbeen̄i wé mu bè-tentewà

làa ȳia wà ɓueé f̄ará wán ɓúaa *Daviide b̄een̄i á à ñiní.

Le ho cùkú à ɓio s̄i le Dónbeen̄i na dà mu bío ɓúenɓúen wán yi.»

¹¹ Bío ó o Yeesu vaá ñin ho Zeruzalɛmu, ó o wà van le *Dónbeen̄i z̄i-been̄i lún yi, á zoó loŋkaa le kh̄ii fò. B̄n̄ m̄ɔn ó o fó mí n̄i-kenínia píru ñun à ɓa b̄n̄ia ñun ho Betanii. A b̄n̄ à le wii wáa tò.

O Yeesu dánkánta le v̄nd̄e na ɓa le fikiyée

(Matiye 21.18-19)

¹² Mu tá na lée t̄n̄, p̄ahú na ɓa wee lé ho Betanii yi á à lén, à b̄n̄ ò o Yeesu á le h̄ni dà.

¹³ O kh̄era m̄ɔn le v̄nd̄e na ɓa le fikiyée à le sà ñin. O o wà le mí vaá loŋ le mí ì yí bia le wán lé. O o vaá yú à lée v̄nna mí ñii yi, lé ɓio mu yí wó h̄a v̄ns̄ia mu haró p̄ahú. ¹⁴ O o Yeesu wáa bía nɔn le v̄nd̄e mu yi: «Fo máa b̄n̄í máa ha bia hùúu á nùpue máa dí.» O o n̄i-kenínia ñá ɓio ó o bía.

O Yeesu ñan ɓa bè-yèrowà

(Matiye 21.12-17; Luki 19.45-48; Zàn 2.13-22)

¹⁵ Ba vaá ñin ho Zeruzalɛmu ó o Yeesu wà vaá zon le *Dónbeen̄i z̄i-been̄i lún yi á zoó wee ña ɓa bè-yèrowà lè ɓa bè-yàwa. Ba wén-pùarílowà tabáriwa, làa b̄ia wee yèé ɓa ɓúaaɓúuní kanmúiní ó o dónkaa kúaa. ¹⁶ O wee h̄e ɓa le nùpue yí ɓua d̄e à k̄ánaa ho lún mu yi. ¹⁷ O o màhá wáa wee kàrán ɓa nùpua làa ɓio kà: «Le Dónbeen̄i b̄ioní v̄uahú yi á mu bía: † z̄ií ɓa wé è ve le k̄ana nùpua ɓúenɓúen fioró z̄ií.»† O o Yeesu b̄n̄ia bía: «Á minén wó le lè ɓa k̄n̄lowà lùe há?» ¹⁸ A le *Dónbeen̄i yankarowà ñúnása lè ho *làndá ɓio

* 11:9 Mi loŋ Lení v̄uahú (Psaumes) 118.25-26 † 11:17 Mi loŋ Ezayii v̄uahú 56.7

zéenílowa ná mu á 6a wee cà bío 6a à wé wé è 6úeráa o Yeesu. Ba zãna a lé bío ó o kàránló á 6a zãamáa búenbúen sĩa wee wa bío yi. ¹⁹ Bío le wii tò ó o Yeesu lè mí nĩ-kenínia á ló ho lóhó yi lée wà.

Mi dé mi sĩa le Dónbeenĩ yi
(Matiye 21.20-22)

²⁰ Mu tá na lée tãn yĩnbíi búirĩi ká 6a lá ho wõhũ wà, á 6a vaá mɔn ho fikiyée mu á ho hon lè mí naní búenbúen. ²¹ O o Piere leékaa bío wó khĩna bío, ó o bía nɔn o Yeesu yi: «Nĩ-kàránlo, loń. Ho fikiyée na fo dánkánia á hon.» ²² O o Yeesu wáa bía nɔn mí nĩ-kenínia yi: «Mi dé mi sĩa le Dónbeenĩ yi. ²³ Le ĩ mĩ ho tũia na mia: Ká a 6úi lá bía lè le 6úee na kà: «Hĩnĩ hen na fo wi yi à vaa zo ho mu-beenĩ yi.» Ká 6ànsó yí titikaa ò o dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi le bío mí bía á à wé, á mún nè wé á à na a yi. ²⁴ Lé bũn nɔn á ĩ wee bíoráa mu á à na mia: Hen ká mi wé wee fio bío 6úi le Dónbeenĩ cɔn à mi láa mu yi le mu yú wó. Le è wé mu á à na mia. ²⁵ Mi wé sansan wee fio, ká a 6úi wó khon làa mia á mi sĩa wee cĩ bío yi, à mi sɛn mu día. Bũn ká mĩn Maá Dónbeenĩ á mún nè sɛn mi bè-kora á à día.» ²⁶ [Ká mi yí máa tà sɛn día na 6a yi, á mĩn Maá na wi ho wáayi mún máa wé è sɛn mi bè-kora máa día.]

O Yeesu pànká ló wen?
(Matiye 21.23-27; Luki 20.1-8)

²⁷ Bũn mɔn á 6a wáa nɔn ho Zeruzalɛmu. Bío ó o Yeesu zoó wee varáka le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi, á 6a yankarowà júnása lè ho *làndá bío zéenílowa lè 6a nĩ-kĩa á wà 6ueé 6ó a yi ²⁸ à 6a tũara a yi: «Fo yú le nĩi wen wee wéráa bío kà? Lée wée nɔn mu wéró nĩi fon?» ²⁹ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Ĩnén mún nè tũa mia làa bío dà-kéní. Ká mi tà á zéenia mu, á ĩ bèn mún nè zéení yĩa nɔn mu bĩowa mu 6àn wéró nĩi mĩi làa mia. ³⁰ Yĩa nɔn le nĩi o Zãn yi le o wé bátízé 6a nùpua lée wée? Lé le Dónbeenĩ lée, tàá lé 6a nùpua? Mi bío lon!» ³¹ A 6a yèrémáa wee wãanĩ mĩn yi: «Ká wa le lé le Dónbeenĩ tonkaa wo, o ò bío le lée webio nɔn á wa yí tàráa o bío. ³² Tàá ká wa 6èn le lé 6a nùpua tonkaa wo, á mu ù wé kaka?» Ba zãna 6a zãamáa lé bío á bán búenbúen wee leéka le o Zãn hĩa lé le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fɛero binbirĩ. ³³ A 6a wáa bía nɔn o Yeesu yi: «Wa yí zũ yĩa tonkaa wo.» O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Àwa, á ĩnén mún máa zéení yĩa nɔn le nĩi mĩi á ĩ wee wéráa bío kà.»

12

Ho èrèzɛn vĩnsĩa 6uahó vàrowà wãhiire
(Matiye 21.33-46; Luki 20.9-19)

¹ Bũn mɔn ó o Yeesu wáa wee bío làa ba lè hã wãhio: «Nĩi 6úi hĩa léra ho èrèzɛn vĩnsĩa 6uahó á son ho dándá kĩnia yi, á có ho kõhũ na ó o wé è jaa ho èrèzɛn yi. O mún son o paro lùe. Bũn mɔn ó o wãanía tò lè 6a nùpua 6úi na à và ho, ò orén wà van le khúii. ² Pãahũ na ho èrèzɛn wee be yi, ó o tonkaa mí ton-sá nĩ-kéní le o va 6a nùpua mu cɔn le 6a khé bío bío sã mí yi à na. ³ A 6a nùpua mu vaá han wo á día ó o wà lè mí nĩi kãamáa. ⁴ O o mɔhũ 6ànsó bĩnia tonkaa mí ton-sá veere. A wón 6a vaá vĩaana vĩaana jũhũ, à 6a là là a. ⁵ O o mɔhũ 6ànsó tĩn pá bĩnia tonkaa nĩ-veere. A 6a vaá 6ó wón. Lé ká sĩa 6a wó lè 6a ton-sáwá cèrèe na ó o mɔhũ 6ànsó tonkaa. Ba 6úi 6a han, à 6a 6úi 6a 6ó. ⁶ O mɔhũ 6ànsó za na ó o bò mí tàká wán lé yĩa wáa ká a cɔn. A wón lé yĩa ó o tonkaa, ò o wee leéka: I za wón 6a à kɔnbi. ⁷ Bío 6a nùpua mu yère dá a wán, á 6a wee bío mĩn yi: «Yĩa lua ká lé yĩa á ho mɔhũ bío khĩi sĩa yi. Mĩ wa 6úe o á ho mɔhũ bío wáa à sĩa wen.» ⁸ A 6a hĩnɔn wĩira a za mu 6ó, á lá lée lèera día lè ho soró mɔn.» ⁹ O o Yeesu wáa tũara 6a yi: «Lé mu yén á ho mɔhũ 6ànsó wáa à wé? O o ò buen 6ueé 6úe 6a nùpua mu, ká a cà nĩ-vio á à kúee mí mɔhũ mu yi. ¹⁰ Le bíonĩ na ká á mi so ñĩn yí kàránna le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ yi yí mɔn le? «Le huee na 6a so-sowa fù pá día lé ñĩn hĩa 6ueé 6uan ho soró ñĩnia.

11 Bïo kà lé bïo ó o Núhúso Dónbeení wó, mu lée bè-tente wa yèn-dǎní yi.* »

12 Ba *zúifùwa òúnása wee cà bïo 6a a òún wán á à wíiráa o Yeesu, lé bïo 6a zú le lé 6arén á le wáhiire mu wà bò wán. Εε ká bïo 6a zána 6a zãamáa, á 6a día wo à 6a wà.

Ho lànπό cǎló à na ho Oroomu béε yi bïo

(Matiye 22.15-22; Luki 20.20-26)

13 Bún món á 6a tonkaa 6a *Fariziεwa nùwá yèn 6úi là a *Herodee kuure nùpua nùwá yèn 6úi o Yeesu cón le 6a 6uee tùa wo yi, à yíráa o níi 6ua yi. 14 A 6a 6ueé bía nòn wo yi: «Nì-kàránlo, wa zú le fo wee mǐ ho túiá. Fo yí máa zón nùpue. Fo mún yí máa kà nùpue yïo. Bïo le Dónbeení le 6a nùpua wé 6ua le mítén lé bún 6àn kàránló binbirí á fo wee na. Awa, á ù bío na wèn. Wa làndá yi á ho lànπό ko ho wé cǎ na ho Oroomu kǎhú béε yi lée, tàá mu yí ko làa wéró? Wa ko wa wé cǎ ho lée, tàá wa wé yí cǎ ho?» 15 O o Yeesu zúna le bïo 6a lon binbirí á 6a yí bía. O o wáa bía nòn 6a yi: «Mi wí mi khúaa í òún yi à yíráa í níi 6ua yi le we? Mi cà le wén-hǎnló 6úi na mǐ le í loí.» 16 A 6a cà le 6ueé nòn wo yi. O o Yeesu tùara 6a yi: «Ho yahó le le yèni na wi le wén-hǎnló mu wán á wée te?» A 6a bía: «Lé ho Oroomu béε.» 17 O o Yeesu wáa bía nòn 6a yi: «Àwa. Bïo sǎ ho Oroomu béε yi à mi na mu wo yi. Ká bïo 6èn sǎ le Dónbeení yi à mi na mu le yi.» A 6a wó coon bïo ó o bía bïo yi.

Ba nǐ-hía vèeró bïo

(Matiye 22.23-33; Luki 20.27-40)

18 Ba *Sadusiεwa lé bǐa le 6a nǐ-hía máa vèe. Wizonle 6úi, á 6a 6úi á 6ueé 6ó a Yeesu yi á tùara a yi ká: 19 «Nì-kàránlo, bïo ó o *Moyiize túara henía nòn wèn lé bïo ká: «Hen ká a 6úi yan mín háa á húrun ò o yí yú za làa wo, á 6àn za ko ò o fé 6àn háa ya à te 6a zàwa yi mín za mu yèni yi.»† 20 Awa. Ka lòn nùpua nùwá hènun 6úi yánkaa lée zàwa síi. O o yahón so yan mín háa á húrun ò o yí yú za làa wo. 21 O o òún níi so fó a maháa mu yan á húrun ò o yí yú za làa wo. Lé bún ó o tǐn níi so bïo mún wóráa. 22 Ba mí nùwá hènun yan wo bèenia á húrunka ò o 6úi yí yú za làa wo. Mu 6àn véenii ó o háa mu mún húrun. 23 Awa. Nònzon na 6a nǐ-hía á à vèe yi ó o háa mu bïo á à sí a yén yi? Bïo 6a mí nùwá hènun mahá yan wo bèenia.» 24 O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mi wee vǐnii mítén. I bía bún lé bïo mi yí zú le Dónbeení bioní vǐahú bioní kúará. Mi mún yí zú le le Dónbeení dà bïo 6úen6úen wee wé. 25 Mu bon. Ba nǐ-hía khii vèera á 6a báawa le 6a háawa máa bǐnii máa ya mín. Ba à 6onmín le le Dónbeení wáayi tonkarowá ho wáayi. 26 Ba nǐ-hía vèeró dǎní yi á mi so òún yí kàránna ho lahó na wee bío le vǐndè-za na ho dǎhú wi yi bïo o Moyiize vǐahú yi yí mǎn le? Mu túara bǐn le le Dónbeení bía nòn o Moyiize yi: «Inén lé o *Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu 6àn Dónbeení.»‡ 27 O o Yeesu wáa bía: «Le Dónbeení lé bǐa yïo wi lua 6àn Dónbeení ká le yínón nǐ-hía 6àn Dónbeení. Mi sòobáa wee vǐnii mítén dà.»

Le Dónbeení làndá na bïo here po hǐa ká

(Matiye 22.34-40; Luki 10.25-28)

28 Ho *làndá bïo zéenilo 6úi òún 6a wáanii. O o mǎn ò o Yeesu bía se nòn 6a Sadusiεwa yi ó o vá 6ueé 6ó a yi ò o tùara a yi: «Le Dónbeení làndáwá 6úen6úen tǐahú á lé ho yén bïo here po hǐa ká?» 29 O o Yeesu bía nòn wo yi: «Le Dónbeení làndáwá yi á hǐa ká lé hǐa bïo here po hǐa ká: *Isirayεele òipomu, òún bïo ká: Wa Núhúso Dónbeení lé o Núhúso mí dòn. 30 Fo ko à ù waí ù Núhúso Dónbeení le ù síi 6úen6úen, le ù mánáká 6úen6úen, le ù yilera 6úen6úen, le ù pánká 6úen6úen.»§ 31 Hǐa sǎ ho yi lé hǐa ká: «Fo ko à ù waí mí ninza làa bïo fo waráa úten bïo síi.* *Làndáwá na kún bïo here á po há bïo òún na ká hǐn mǐa.» 32 A ho làndá bïo zéenilo wáa bía nòn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo mu se, bïo fo bía lé ho túiá. O Núhúso lé le Dónbeení mí dòn. Dónbeení 6úi kún mǐa ká mu yínón lerén.

* 12:11 Mi loí Lení vǐahú (Psaumes) 118.22-23 † 12:19 Mi loí Làndá zéeniló vǐahú (Deutéronome) 25.5-6

‡ 12:26 Mi loí Léró vǐahú (Exode) 2.6 § 12:30 Mi loí Làndá zéeniló vǐahú (Deutéronome) 4-5 * 12:31 Mi loí Levii nùwá vǐahú (Lévitique) 19.18

³³ A wañ le Dónbeenĩ lè ũ s̄i búenbúen, lè ũ yilera búenbúen lè ũ pánká búenbúen, à mún wañ mi ninza lè ũten b̄io s̄i, b̄un s̄uaanĩ mu h̄amu na 6a wee wé na le Dónbeenĩ yi lè 6a bà-kùio na 6a wee ya lè le muiñ na le Dónbeenĩ yi.» ³⁴ O o Yeesu m̄on ò o n̄i mu b̄ia 6a bè-z̄ur̄lowà b̄ionĩ ó o b̄ia n̄on wo yi: «Hen làa c̄inú ká fo ò keñ le Dónbeenĩ bá-z̄amu yi.» B̄un m̄on ó o búii w̄aa yí b̄inía yí khà m̄iten yí t̄uara a yi làa b̄io búii.

*Yia le Dónbeenĩ m̄on lera b̄io
(Matiye 22.41-46; Luki 20.41-44)*

³⁵ Mu wó ká a Yeesu wee k̄arán 6a n̄upua le *Dónbeenĩ z̄i-beenĩ yi, ó o t̄uara b̄io kà: «Ho *làndá b̄io z̄éenilowa dà a wé kaka a b̄ioráa le yia le Dónbeenĩ m̄on lera lé o *Daviide m̄onm̄anĩ? ³⁶ Lé b̄io ó o *Daviide mí bæere á le Dónbeenĩ Hácirí wó ó o b̄ia b̄io kà: «O Nuh̄uso Dónbeenĩ b̄ia n̄on í Nuh̄uso yi:

Buee keení í n̄in-tiánĩ fúaa ká í búrá ũ zúkúsa ũ tá á ũ bò ũ zení wán.†»

³⁷ «B̄io ó o *Daviide wee ve yia le Dónbeenĩ m̄on lera le mí Nuh̄uso. O o wé o Nuh̄uso ká a mún pá à wé o m̄onm̄anĩ kaka?» Ba z̄amáa wee jí a Yeesu c̄on lè le sí-wεε.

*Mi yí wé lè ho làndá b̄io z̄éenilowa b̄io
(Matiye 23.1-36; Luki 20.45-47)*

³⁸ B̄io ó o Yeesu wee k̄arán 6a z̄amáa ó o wee b̄io na 6a yi: «Mi yí wé lè ho *làndá b̄io z̄éenilowa b̄io. Bán na wa h̄a b̄aká-beera z̄iló à wé héεkaráa. Ba wí 6a n̄upua wé t̄eení 6a yi lè le k̄nbii 6a z̄amáa f̄em̄inlò lara yi. ³⁹ Ba *z̄uífùwa k̄aránlò z̄iní yahón kanm̄uiní lè ho ð̄inlò ð̄iiní keeninía na seka á 6a wé hueeka keení yi. ⁴⁰ Ba wee khà 6a mah̄awa à fé n̄i b̄io búenbúen. Ba mún wa ho floró na túee wéró à wé lè 6a t̄érinna. Barén cítii khii wee here le Dónbeenĩ c̄on.»

*O mah̄-khenii h̄amu b̄io
(Luki 21.1-4)*

⁴¹ O Yeesu kará le *Dónbeenĩ z̄i-beenĩ h̄amu bonkonĩ nis̄aní á wee loñ b̄io 6a z̄amáa wee k̄ueeráa le w̄arí le yi. Ho n̄af̄oró b̄ansowà c̄èr̄εε wee buee k̄uee le w̄arí na boo. ⁴² Mah̄-khenii búii mún buee k̄úaa mí t̄óm̄onwà b̄io ñun. ⁴³ O o Yeesu w̄aa von mí ñi-keninía á b̄ia n̄on yi: «Le í mí ho t̄úia na mia: O mah̄-khenii na kà b̄io na ó o k̄úaa á boo po b̄ia ká búenbúen b̄io. ⁴⁴ Lé b̄io le w̄arí na 6a búenbúen wó lè mu h̄amu lé ð̄io 6a yú puunía. O orén lè mí khemu, ò o pá k̄úaa b̄io wi o c̄on búenbúen na ó o lá wé è dí.»

13

*Ho ð̄im̄iná véró là a N̄upue Za b̄uenlò b̄io
(Matiye 24.1-44; Luki 21.5-33)*

¹ B̄io ó o Yeesu zoó ló le *Dónbeenĩ z̄i-beenĩ lún yi, ó o ñi-keninía ñi-kéní b̄ia n̄on wo yi: «Ñi-k̄aránlo, h̄a huua na kà b̄ent̄in seka, á h̄a mún b̄uaaka. H̄a soni d̄aamu yàá!» ² O o Yeesu b̄ia n̄on wo yi: «Fo m̄on h̄a d̄aamu lon? εε ká huee khii máa keñ mí ninza huee wán. Mu búenbúen khii fi.»

³ B̄un m̄on ó o Yeesu yòò kará h̄a Oliivewa v̄ins̄ia búee wán á s̄ansáa le Dónbeenĩ z̄i-beenĩ. O o Piere là a Zaaki là a Z̄an là a Andere na wi làa wo mí ð̄on á t̄uara a yi: ⁴ «Lé ho p̄ah̄ú yén á mu b̄io mu ù wé yi? A lé mu b̄io yén khii z̄eení le mu wéró p̄ah̄ú ð̄on?» ⁵ O o Yeesu w̄aa b̄ia n̄on 6a yi: «Mí pa m̄iten b̄io. Mí yí día le n̄upue khà mia. ⁶ N̄upua c̄èr̄εε khii b̄uen í yèni yi á à b̄io: «Í lé o Krista.» Ba à khà n̄upua c̄èr̄εε á à v̄iní. ⁷ Ká mi khii wee jí h̄a h̄ia táró s̄a, h̄ia lúio yi làa h̄ia kh̄era làa mia à mí yí le mí yiwa dé, lé b̄io á b̄un b̄iowa so ko mu wé ho yahó. Ká b̄un ð̄eenía máa wé ho ð̄im̄iná véró. ⁸ Ho síi búii khii wé è lé vaá fi lè ho síi veere. A ho k̄sh̄ú búii khii wé è lé vaá fi lè ho k̄a-veere. Ho tá ð̄ekéró khii wé h̄a l̄ua búii yi. A le h̄ini khii lé. Mu ù wé làa b̄io o h̄a-s̄aniso s̄aní vía wee wé búakaráa b̄io síi.

† 12:36 Mí loñ Lení v̄uah̄ú (Psaumes) 110.1

⁹ «Èε ká minén pa miten bïo. Ba nùpua khíi wé è ɓua mia á à varáa ho pànká ɓànsowà cón á bán vaá cítí mia. Ba wé è ha mia ɓa *zúífùwa kàránló zíní yi. Ba wé è ɓua mia á vaá ðíní há kána núnása lè ɓa bá-zàwa yahó bïo mi tà miï bïo yi. Lé bún mi ì bè yi á à zéénínáa í bïo làa ba. ¹⁰ Mu bon, sáni ho ðímíjǎ vé, á le Dónbeení bín-tente ko le bue à na há síwà ɓúenɓúen yi. ¹¹ Hen ká ɓa khíi wé wiikaa mia á ɓuan vannáa le cítí yi à mi yí le mi yiwa fèn dè bïo mi vaá bïo bïo yi. Hón pǎahǔ so yi á há bioní na à bïo ò na mia lé hǎa à mi bïo. Lé bïo á há máa lé minén mi bæere yi. Mu lé le Dónbeení Hácírí á à dé há mi jíní yi. ¹² Ba nùpua ɓúí wé è dé mín kùrú zàwa á à na ɓa à ɓúe. Hàrí ɓa maáwà ɓúí á à wé mu ɓàn síi lè mí zàwa. Ba zàwa ɓúí mún ñ híní mín maáwà wán, á à na ɓa ɓa à ɓúe. ¹³ Ba nùpua ɓúenɓúen á à jin mia bïo mi tà miï bïo yi. Ká yǎa màhá há mí síi fúaa mu véenii, wón á à fen.

¹⁴ «Mí khíi mi mu bè-sǔmúí* na wee yáa mu bïo ká mu wi hen na mu yí ko mu keń yi. (Yǎa wee kàrán bïo ká à zǔn mu kúará sese.) Hón pǎahǔ so yi ká bǎa wi ho Zudee yi à bán lùwí yòo há ɓúaa. ¹⁵ Yǎa á à keń mí zǐi lòho yí ko ò o lii zoo lá bïo ɓúí. ¹⁶ Yǎa á à keń há mana yi mu pǎahǔ yí ko ò o bíní ɓo à lii lá mí kánɓun mí zǐi. ¹⁷ Ho yéréké khíi sá ɓa há-sɛenasà lè ɓa há-nàawa yi mu zoñ. ¹⁸ Mi fio le Dónbeení yi à mu bǐowa mu wéró yí lí há yio yi. ¹⁹ Lé bïo ho pǎahǔ mu ɓàn lònbee á à wé ɓúaa á à poñ ðio khíina. Hàrí ho ðímíjǎ nǔhǔ ɓúaró pǎahǔ na le Dónbeení léra mu bïo ɓúenɓúen yi à ɓuee ɓúe ho zuia yi, á le lònbee mu síi yí kera yí mǎn. A le ɓàn síi mún máa bíní máa keń hùúu. ²⁰ O Núhǔso lá yí khò le lònbee mu wizooní yi, á nǐi woon lá máa kǎní. Ká a màhá khò há yi ɓa nùpua na ó o hueekaa à ɓa wé làa wo bïo yi. ²¹ Ká a ɓúí bǎa nǎn mia ká síi: «Mí loń. Lé o *Krista na hen, tàá nín-yǎa vaá hen», à mi yí tà mu. ²² Mu bon, ɓa Kristawa lè le Dónbeení jǐ-cúa fεεrowà na bïo yí bon khíi keń. Ba à wé mu yéréké bǐowa lè mí síwà na ka lè mu wee zéení le Dónbeení pànká á à vǐnínáa ɓa nùpua. Hàrí bǎa le Dónbeení hueekaa ká mu lá dà à wé, á ɓa mún ñ vǐnǐ bán. ²³ Awa. A minén cén pa miten bïo. Í fèra bǎa mu ɓúenɓúen nǎn mia wó.

²⁴ «Le lònbee khíiló mǎndén á ðe wii á à dé mí yuumu.

Ho pǐihǔ khoomu máa bíní máa keń.

²⁵ Há mànàayio á à kùenka à lii.

Bïo ɓuan ho wáayi bǐowa ðínía ɓúenɓúen á à dèké.»†

²⁶ Hón pǎahǔ so yi á ɓa à mi a Nùpue Za ɓuenló há dùndúio wán lè mí dànló lè mí cùkú beení. ²⁷ O khíi tonka le Dónbeení wáayi tonkarowà ho tá kónɓúaa bïo náa yi lè ho ðímíjǎ ɓúenɓúen yi á ɓa a ve bǎa le Dónbeení hueekaa á à kúee mín wán.

²⁸ «Mí loń ho *fikíyée vǐndèε bïo le wee wéráa. Hen ká le ɓàn lakara hǎa wee nàma á wee sà mí vǎn-yórówà, se mi zǔ le ho vǐohó téré dǎn. ²⁹ Lé làa bún síi ká mi khíi wee mi mu bǐowa mu wéró, à mi mún zǔn le o *Nùpue Za ɓuenló sùaráa. O ò ɓuen máa khí. ³⁰ Le í mǐ ho tǔiá na mia: Ho pǎahǔ na ká nùpua máa hí máa vé ká bún bǐowa so ɓúenɓúen yí wó. ³¹ Ho wáayi lè ho tá khíi vé, ká í bioní hǎn ñ keń bǐn fεεε. ³² Nǐi woon yí zǔ ho ðímíjǎ véro wizonle lè ho pǎahǔ máa zéení. Le Dónbeení wáayi tonkarowà yí zǔ mu, hàrí le Dónbeení Za mí bæere yáa pá yí zǔ mu. O Maá mí dòn lé yǎa zǔ mu.

³³ «Mí pa miten bïo. Mi yí wé lòn nùpua na dǔma. Lé bïo mi yí zǔ ho pǎahǔ na mu ù wé yi. ³⁴ Mu bïo ɓonmín làa bïo ká: Nǐi ɓúí le mí ì va le khúii. O o kàrafáa mí zǐi mí ton-sáwá yi, á sankaa há tonni nǎn ɓa lè mí nǐ-kéní kéní yi. Bún mǎn ó o bǎa nǎn o paro yi le o tǐnǐ mí yǐo. ³⁵ Minén mún tǐnǐ mí yǐo, lé bïo mi yí zǔ a zǐi ɓànsò bíní ɓuenló pǎahǔ. O dà à ɓuen zǐihǔ tàá tá tǎahǔ, tàá kò-bá-wéε yi, tàá yǐnbíi. ³⁶ Ká a khíi ðǐndǐn ɓuara ò o yí ɓuee yí mia ká mi ka lòn nùpua na dǔma. ³⁷ Bïo á í wee bǐo na mia ká, á yahó sǎ ɓa nùpua ɓúenɓúen. Mi yí wé lòn nùpua na dǔma.»

* 13:14 Mi loń Daniyεεle vǔahǔ 9.27; 11.31; 12.11 † 13:25 Mi loń Ezayii vǔahǔ 13.10; 34.4

14

Ba zúifùwa júnása wee lè o Yeesu wán
(Matiye 26.1-5; Luki 22.1-2; Zān 11.45-53)

¹ Wizooní bïo jùn wáa ká ho Paaki sánú díró lè ho *búurú na á ja-fini yí dó yi sánú díró yi. A le *Dónbeení yankarowà júnása lè ho *lándá bïo zéenílowa wee cà bïo 6a à wé wé è wíiráa o Yeesu ká mu yí zū, á à na 6a à búe. ² Ba wee bío: «Wa yí dà máa wíi wo ho sánú díró yi. Ká wa wó mu á 6a zāamāa á à kánká mu bïo yi.»

O hāa búii kúaa ho jiló o Yeesu jùhú wán
(Matiye 26.6-13; Zān 12.1-8)

³ O Yeesu kera ho Betanii lóhó yi o Simōn na hīa lé o *6ùéré nīi zīi. Pāahú na ó o kará wee dí à bñn à hāa búii bueé wee zo, á buan mí dūukó-za búii na wó lè le huee na 6a le alibaatere à ho sú làa jiló búii na sāmú sí. Ho jiló mu 6a le náàrè á yàwá here làa sòobéé. Bïo ó o bueé 6ó a Yeesu yi ó o pūina ho dūukó-za mu jii, ò o kúaa ho jiló mu o Yeesu jùhú wán. ⁴ A bīa wī bñn búii sía cá. A 6a wee bío mín yi: «Ho jiló na kà yáaró jùhú lé mu yén? ⁵ Ho jñn lá dà à yéé á à yí hā wén-hāani khíá-tñn* á à sanká a na 6a nī-khenia yi.» A 6a lan wee zá làa wo. ⁶ O o Yeesu wáa bía: «O hāa mu mi díá bïo. Mi wee zá làa wó le we? Bïo ó o wó làa mi á se. ⁷ Ba nī-khenia bán làa mia á à kerí mín wán fēēē. A pāahú lée pāahú á mi dà wé è wé mu sāmú làa ba ká mi tà. Eε ká ínén wón máa kerí làa mia fēēē. ⁸ Bïo ó o dà à wé lé bïo ó o wó. O kúaa ho jiló na sāmú sí í sánia wán à fèn wíokaráa hā parāa hā nùuló. ⁹ Le í mī ho tūiá na mia: Le Dónbeení bñn-tente wé buera lùe lèe lùe yi ho dīmíjā búenbúen yi, á 6a à bío bïo ó o hāa na kà wó, á 6a à leéka a bïo.»

O Zudaa wī ò o dé o Yeesu na
(Matiye 26.14-16; Luki 22.3-6)

¹⁰ O Yeesu nī-kenínia píru jùn nī-kéní na 6a le Zudaa Isikariote á wà vaá bía nñn 6a yankarowà júnása yi le mí wī à mí dé o Yeesu na 6a yi. ¹¹ A bán sía wan wan á dó mí jini nñn le mí ì na le wáí wo yi. O o wáa wee cà ho pāahú na o ò dàñ n wé mu yi, á à dérāa wo 6a níni yi.

O Yeesu wee dí ho Paaki dñnló lè mí nī-kenínia
(Matiye 26.17-25; Luki 22.7-14, 21-23; Zān 13.21-30)

¹² Ho *búurú na á ja-fini yí dó yi sánú díró 6àn nín-yání wizonle zoñ, dño 6a wee wé fūaa ho Paaki piozàwa yi,† ó o Yeesu nī-kenínia tūara a yi: «Lé wen á fo wī à wa vaa wíoka ho Paaki dñnló yi?» ¹³ O o tonkaa mí nī-kenínia nùwā jùn á bía nñn yi: «Mí lén zo ho lóhó yi, á mí zoó sí a nīi búii yahó ká a sò mu jumu lè ho dūuhú. Mí bè o yi, ¹⁴ ká a vaá zon zīi na yi à mí bío na le zīi mu 6ānsò yi: O nī-kàránlo le wa tūa fon: Ho lahó na á ínén lè í nī-kenínia á à dí ho Paaki dñnló yi lé ho yén? ¹⁵ O ò zéeni la-beeni búii làa mia ho nónwíohú yi na sía bàráka vó. Lé bñn à mí wíoka wa Paaki dñnló bïo yi.» ¹⁶ A 6a wà vaá zon ho lóhó yi, á zoó yú mu búenbúen làa bïo ó o Yeesu bíaráa mu. A 6a wíokaa ho Paaki dñnló bïo.

¹⁷ Bïo le wii tò, ó o Yeesu lè mí nī-kenínia píru jùn 6uara. ¹⁸ Bïo 6a kará wee dí ó o Yeesu bía: «Le í mī ho tūiá na mia: Minén na làa mí pánia kará ho dñnló jùhú yi nī-kéní á à dé mí ì na.» ¹⁹ O o nī-kenínia yilera lùnkaa, á 6a wee tūaka a yi lè mí nī-kéní kéní. A yia le: «Mu lé ínén le?» A yia le: «Mu lé ínén lé?» ²⁰ O o Yeesu bía nñn 6a yi: «Mu lé minén píru jùn nī-kéní, yia làa mí pánia wà zoó cí. ²¹ Mu bon. O *Nùpue Za á à hí làa bïo le Dónbeení bíoní vūahú bíaráa mu. Ká yia mähá nūi ì bè mu á ho yéréké è zo jùhú. Bānsò yāá lá yi ton se mu sūaaní.»

(Matiye 26.26-30; Luki 22.15-20; 1 Korēnte 11.23-25)

²² Bïo 6a wee dí, ó o Yeesu lá ho búurú á dó le Dónbeení bārākà. O o wee cèeka ho na mí nī-kenínia yi ká à bío: «Mí fé là, hón lé í sánia.» ²³ O o bñnia lá le juuníi dèe na ho *dívén

* 14:5 Mu pāahú á hā wén-hāani khíá-tñn lé o nùpue lúlú-kùure sāmú sánii. † 14:12 Mí loñ Léró vūahú (Exode) 12.6, 14-20

wi yi ò o dó le Dónbeenì b́arákà. O o n̄n ho 6a yi á 6a búenb́uen n̄n. ²⁴ O o b́ia n̄n 6a yi: «Dén lé í c̄ani na wíokaa wee zéení le Dónbeenì p̄aanii na le bò b́io, dén lé í c̄ani na kúaará 6a n̄pua c̄èrèè b́io yi. ²⁵ Le í m̄i ho t̄iá na mia: Í m̄a b́iní m̄a n̄u ðiv̄én hùúu fúaa ho p̄ah̄ú na á ì kh̄ii n̄u ho bàn bè-fla yi le Dónbeenì béení yi.» ²⁶ B́un m̄ón á 6a sía ho s̄nú lení, à 6a wà yòora h̄a Oliivewa v̄ins̄ia búee wán.

O Yeesu bia le o Piere á à pí mí b́io
(Matiye 26.31-35; Luki 22.31-34; Z̄an 13.36-38)

²⁷ O Yeesu b́ia n̄n mí n̄i-kenínia yi: «Mí búenb́uen á à lùwí ì día mi. Làa b́io le Dónbeenì b́ioráa mu mí b́ioní v̄uah̄ú yi kà síi: «Í ì búe o pí-pa á 6a pia á à kénna à lén ñ va h̄a lùu búenb́uen.» † ²⁸ Èé ká í v̄èeró m̄ón, á ì dí mí yahó vaá pa mia ho Kalilee k̄sh̄ú yi.» ²⁹ O o Piere b́ia: «H̄arí à b́ia ká búenb́uen pí ũ b́io, á ìnén wón m̄a pí mu hùúu.» ³⁰ O o Yeesu b́ia n̄n wo yi: «Le í m̄i ho t̄iá na foñ. Ho t̄in̄n-kéní na kà yi, s̄áni ò o kò-béé wá h̄a cúa-n̄n, b́un ká ùnén b́ia le fo yí z̄ú mi á d̄on h̄a cúa-t̄in.» ³¹ O o Piere pá b́inia wíokaa t̄ina mí b́ioní yi: «Í m̄a b́io le í yí z̄ú fo m̄a mi hùúu, h̄arí ká í ko à ì hí làa fo.» A 6a n̄i-kenínia na ká búenb́uen b́ia mu b́io dà-kéní mu.

O Yeesu flora ho Zetesemanii yi
(Matiye 26.36-46; Luki 22.39-46)

³² B́un m̄ón á 6a wà vaá d̄on le lùe búí na 6a le Zetesemanii. O o Yeesu b́ia n̄n mí n̄i-kenínia yi: «Mí k̄ení hen le í lén vaa flo.» ³³ O o fó a Piere là a Zaaki là a Z̄an á b́oráa. O búakáa z̄ana á yi wee dè ³⁴ ó o b́ia n̄n 6a yi: «Í hácírí yáara dàkh̄ina. Í ka le í m̄a fen. Mí k̄ení hen, á t̄iní mi ȳio.» ³⁵ B́un m̄ón ó o w̄aa vá van c̄inú, á vaá líí búrá ò o flora le ká mu dà à wé, à le lònbee na kà à yí yí mí. ³⁶ O b́ia b́io kà: «Í Maá, fo dà b́io búenb́uen wee wé. Yí le le lònbee na kà à yí mí. Èé ká mu yí wé ìnén síi b́io. Le ùnén lé yia síi b́io à wé.» ³⁷ O o b́inia buara mí n̄i-kenínia c̄n̄ á buée yú 6a à mu d̄amu b́ó 6a. O o b́ia n̄n o Piere yi: «Sim̄on, d̄amu b́ó fo le? Fo yí dà m̄a t̄iní ũ ȳio h̄arí le léèrè dà-kéní yi le? ³⁸ Mí fání mi ȳio à wé flo bèra a na à mi yí zo mu bè-kora wéró yi. O n̄pue síi wee wé vá mu bè-tente wéró yi, èé ká ho p̄anká na ó o ò wé làa b́un lé h̄ia m̄ia.» ³⁹ O o t̄in wíokaa kh̄era vaá flora ò o b́ia h̄a b́ioní dà-kéní mu. ⁴⁰ B́un m̄ón ó o b́inia buara mí n̄i-kenínia c̄n̄ á buée yú 6a à mu d̄amu b́ó 6a. Ba yí dàrna yí fánia mí ȳio. A b́io 6a w̄aa à b́io á à na a Yeesu yi á 6a yí z̄ú. ⁴¹ B́io ó o Yeesu wà á b́inia buara mún cúa-t̄in níi yi, ó o buée b́ia n̄n 6a yi: «Mí pá d̄uma wee v̄urika lon? Mu w̄aa vó. Ho p̄ah̄ú d̄on. O *N̄pue Za á 6a à dé 6a bè-kora wéròwà níi yi. ⁴² Mí h̄iní wa lén. Yia á à dé mi ì na buée d̄on.»

Ba w̄ira a Yeesu
(Matiye 26.47-56; Luki 22.47-53; Z̄an 18.3-12)

⁴³ P̄ah̄ú na ó o Yeesu wee b́io yi, à b́un ò o Zudaa buée d̄on. O lé 6a n̄i-kenínia píru n̄n n̄i-kéní. Ba z̄amáa na bò làa wo á buan h̄a khà-túa lè h̄a búaa. B́ia tonkaa 6a lé le *Dónbeenì yankarowà n̄nása lè ho *làndá b́io zéenílowa lè 6a n̄i-kía. ⁴⁴ O Zudaa, yia á à dé o Yeesu mu á à na, á zéenia b́io 6a z̄amáa á à z̄urnáa wo. O b́ia: «Í h̄ia vaá t̄enia n̄pue na yi lè le k̄n̄bii, se wón lé yia mi wee cà. A mi w̄aa w̄i wo à bua sese lénnaa.» ⁴⁵ O Zudaa buée d̄enii ó o wà vaá b́ó a Yeesu yi ò o b́ia n̄n wo yi: «N̄i-kàranlo.» O o t̄enia wo yi lè le k̄n̄bii. ⁴⁶ A b́ia làa wo bò mín w̄aa w̄ira a Yeesu. ⁴⁷ A 6a n̄i-kéní búí dò mí khà-tóní á hà lè le *Dónbeenì yankarowà n̄núsò beenì ton-sá n̄i-kéní n̄ikāah̄ú kúio. ⁴⁸ O o Yeesu b́ia n̄n b́ia wà buée w̄i wo yi: «Mí so lá ko à mi bua khà-túa làa búaa à buée w̄iraa mí le? Í léé n̄i-k̄anii le? ⁴⁹ Í làa mia lá wee k̄ení mín wán túntún, á wee k̄aran 6a n̄pua le *Dónbeenì z̄i-beenì lún yi á mi yí w̄ira mi. Èé ká mu wó kà, à le Dónbeenì b́ioní v̄uah̄ú b́io níi síráa.» ⁵⁰ O o n̄i-kenínia búenb́uen w̄aa lùwa wà à 6a día a. ⁵¹ Yàronza búí lé yia

† 14:27 Mí loñ Zakari v̄uah̄ú 13.7

bò a Yeesu yi. Lée òunló mí dòn wi o wán. Ba le mí ì wíi wo, á 6a 6uan o 6unló yi, ⁵² ó o kueera ho díá, ò o lùwa wà mí kãamáa.

*O Yeesu 6a 6uan vannáa 6a tũíá fɛɛrowà yahó
(Matiye 26.57-68; Luki 22.54-55, 63-71; Zãn 18.13-14, 19-24)*

⁵³ Bũn món á 6a 6uan o Yeesu vannáa le *Dónbeenĩ yankarowà òunhũso zĩi, hen na 6a yankarowà òunáa lè 6a ñi-kĩa lè ho *lándá bĩo zéenílowa búenbúen kúaa mín wán yi. ⁵⁴ O Piere khèra bò a Yeesu món. O 6ueé zon 6a yankarowà òunhũso lún yi, á zoó páanía kará lè 6a parowà á wee huee ho dõhũ. ⁵⁵ Ba yankarowà òunáa lè 6a *zúifùwa tũíá fɛɛrowà búenbúen wee cà bĩo 6a à koonínáa o Yeesu yi á à bè yi ì síinínáa o òunhũ á à na 6a à búe. Ká 6a màhá yí yú bĩo búí. ⁵⁶ Nùpua cèrɛɛ wee 6uee fũaa hã sabíoní o òunhũ, ká 6a màhá wee bĩnĩ kán mín. ⁵⁷ A 6a nùwã yén búí wãa hĩnɔn koonía o yi lè le sabéré na kà: ⁵⁸ «Wa òunhũ á à bía le mí ì fio le Dónbeenĩ zĩi na 6a nùpua son, á à bĩnĩ ì so le búí hã wizoonĩ tĩn yi ká dèn á nùpua máa so.» ⁵⁹ Hàrí bũn á 6a yàá pá wee kán mín wán. ⁶⁰ A 6a yankarowà òunhũso wãa lii hĩnɔn yòó ðĩn 6a búenbúen yahó ò o tũara a Yeesu yi: «Bĩo 6a nùpua wee bío ù ðá ní yi á fo le fo máa bío dèe búí yi le?» ⁶¹ O o Yeesu cèkè ò o ðĩn. A 6a yankarowà òunhũso wĩokaa tũara a yi: «Le ùnén lé o Krista, le Dónbeenĩ na wa wee khòoní za le?» ⁶² O o Yeesu bía: «Ũuu, ì lé orén. Mi búenbúen á à mi a *Nùpue Za ká a kará le Dónbeenĩ na dà mu bĩo búenbúen nĩn-tĩánĩ. Mi mún khĩi mi a ká a kará hã dùndúio wán bò ò 6uen.Š» ⁶³ A 6a yankarowà òunhũso wãa lèkkaa mí dà-zĩnii lé bĩo mu vá a yi dàkhĩna, ò o bía: «Wa màkóo wãa mía sɛéràsa yi. ⁶⁴ Hã bĩn-kora na ò o mà léera le Dónbeenĩ yi á mi òunhũ. Awa, á lé mu yén á mi wee leéka?» A 6a búenbúen le o wó khon ó o ko ò o búe. ⁶⁵ Ba nùwã yén zàwa búí 6a tĩahũ á búakáa wee khàani kúee o Yeesu wán. Ba pon o yahó yi à 6a wee vũaa wo lè mí nĩn-kuio ká 6a à tũa wo yi le o zéení yĩa wó mu làa wo. Le *Dónbeenĩ yankarowà òunhũso lún parowà fó a, á wee dé sáara yi.

*O Piere pá a Yeesu bĩo
(Matiye 26.69-75; Luki 22.56-62; Zãn 18.15-18, 25-27)*

⁶⁶ Pãahũ na ó o Piere pá líi wi ho lún yi, à bũn le Dónbeenĩ yankarowà òunhũso beenĩ ton-sá hãawa ñi-kéní búí 6ueé ðõn. ⁶⁷ Bĩo ó o mɔn o Piere ò o wee huee ho dõhũ, ó o wĩokaa loĩna a yi sese ò o bía: «Ũnén mún lá wi là a Nazarɛete ñii Yeesu mu.» ⁶⁸ O o Piere pá mu ò o bía: «Bĩo á fo wee bío ká á ì yí zũ.» Bũn món ó o wà vaá bãnía ðĩn ho lún zũanĩi. [O o kò-béé wá.] ⁶⁹ Bĩo ó o ton-sá hãa mu mɔn o vaa bãníló, ó o wee bío làa bĩa wi bĩn: «O nùpue na ká lé 6arén ñi-kéní búí.» ⁷⁰ O o Piere tĩn pá. Mu yàá yí míana, à bũn à bía wi bĩn tĩn bía nɔn o Piere mu yi: «Ho tũíá poni. Fo lé 6arén búí. Ũnén mún lé o Kalilee ñii.» ⁷¹ O o Piere wãa bía: «Ká ì fã sabéré à le Dónbeenĩ le ì mi mu. Ì ì báa mu òunhũ wán, o nùpue na mi wee bío bĩo á ì yí zũ.» ⁷² Hón pãahũ so yi ó o kò-béé wá hã cúa-òunhũ níi. O o Piere hácírí màhá bĩnía 6uara bĩo ó o Yeesu fù bía làa wo yi wán: «Sáni ò o kò-béé wá hã cúa-òunhũ bũn ká ùnén pá le fo yí zũ mi á ðõn hã cúa-tĩn.» O o Piere wãa wee wá.

15

*Ba 6uan o Yeesu 6uararãa o Pilaate cõn
(Matiye 27.1-2, 11-14; Luki 23.1-5; Zãn 18.28-38)*

¹ Le yĩnbĩi búirĩi á 6a *yankarowà òunáa, lè 6a ñi-kĩa, lè ho *lándá bĩo zéenílowa, bán búenbúen na lè 6a *zúifùwa tũíá fɛɛrowà á kúaa mín wán, bèra a na à 6a bío tè bĩo dà-kéní wán. Ba can o Yeesu, á 6uan 6ueé nɔn o *Pilaate yi. ² O o Pilaate tũara a yi: «Lé ùnén lé 6a zúifùwa bée le?» O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo bía mu.» ³ Ba yankarowà òunáa wee kooní a Yeesu yi làa bĩo cèrɛɛ. ⁴ O o Pilaate wĩokaa tũara a yi: «Fo le fo máa bío dèe le? Bĩo 6a wee bío ù òunhũ á fo yí máa òunhũ le?» ⁵ Ká a Yeesu màhá yí bĩnía yí bía dèe. Bũn wó a Pilaate coon.

Ba le o Yeesu ko ò o búe
(Matiye 27.15-26; Luki 23.13-25; Zān 18.39-19.16)

⁶ Hen ká ho *Paaki sánú sansan dǎn, ò o Pilaate lén o kàsó nǐi búí díá, yǎa 6a zāamáa le o díá. ⁷ Mu ù wé à nǐi búí na 6a le Barabaasi páanía wi ho kàsó yi lè 6a búí na làa wo káa á bó a nǐi búí. ⁸ A 6a zāamáa wáa wà van o Pilaate cǎn á vaá wee fio wo ò o wé bǐo ó o lá wee wé na 6a yi. ⁹ O o Pilaate bía nǎn 6a yi: «Mi wi à 6a zúifùwa bée lé yǎa à ì díá le?» ¹⁰ O Pilaate zǐ kénkén le 6a yankarowà júnása dó a Yeesu nǎn mí yi lé bǐo le yandee wi 6a yi o bǐo yi. ¹¹ Ká 6a yankarowà júnása màhǎ sùkúra 6a zāamáa le 6a fio o Pilaate cǎn le o Barabaasi lé yǎa ò o díá. ¹² O o Pilaate wíokaa tùara 6a zāamáa yi: «Lé mu yén mi le ì wé làa yǎa mi wee ve làa zúifùwa bée?» ¹³ A 6a wee bío na a yi ká 6a a wāamaka: «Búee wo ho *kùrùwá wán ò o hí.» ¹⁴ O o Pilaate tùara 6a yi: «O wékhe lé ho yén?» A 6a yàa wíokaa wee wāamaka pǎnpǎn: «Búee wo ho kùrùwá wán ò o hí.» ¹⁵ O Pilaate wi ò o wéé 6a zāamáa sǐi, ó o léra o Barabaasi díá, ò o le 6a ha a Yeesu lè hǎ làbàaní, ò o nǎn wo le 6a búee ho kùrùwá wán.

Ba dásíwá wee zùarika a Yeesu yi
(Matiye 27.27-31; Zān 19.2-3)

¹⁶ A 6a dásíwá buan wo zonnáa ho *Zudee kǎhǎ bée lún yi, à 6a von mí ninzàwa na ká búenbúen. ¹⁷ Ba zǐinía o Yeesu lè le dà-muhǎ, á tá ho kǐrǐ lè hǎ kíkara á dó a jǐhǎ yi.* ¹⁸ Bǔn mǎn á 6a wee tǎení a yi ká: «*Zúifùwa bée, foó!» ¹⁹ Ba wee vǐaa o jǐhǎ lè le kǎani, á wee khàani kúee o wán ká 6a à fàrá mí nǎnkójuná wán à lii búrá a yahó. ²⁰ Bǐo 6a zùarika wo yi vó, á 6a tera le dà-muhǎ o wán, à 6a zǐinía wo là a kùrú sǐa. Bǔn mǎn á 6a buan wo lóráa ho donkǐahǎ á wà lée búee ho *kùrùwá wán.

Ba búaa o Yeesu ho kùrùwá wán
(Matiye 27.32-44; Luki 23.26-43; Zān 19.17-27)

²¹ O Siréena nǐi Simǎn na lé o Alekisǎndere là a Urufuusi 6àn maá, á ló hǎ mana yi bò ho wǎhǎ bueé wee khǐi, á 6a dásíwá bueé kǐkǎa yi le o fé o Yeesu kùrùwá pǐ. ²² Ba buan o Yeesu vannáa lahó búí na 6a le Kolokota yi, bǔn kúará le «jún-bòkuee lahó.» ²³ Ba lúnkaa ho *dǐvén lè mu bǐo búí na 6a le mǐrè á wi 6a na a Yeesu yi ò o ju, ká a màhǎ yǐ jun mu. ²⁴ Bǔn mǎn á 6a búaa wo ho kùrùwá wán. Ba le mí ì sanká a sǐ-zǐnía á 6a wó le jún-sǐni bǐo à zǐrínáa dío á à sǐ yǎa làa yǎa yi. ²⁵ Le wi-bee pǎahǎ lé bǐo 6a búaa wo yi ho *kùrùwá wán. ²⁶ Bǐo 6a túara le dǎe wán, bǐo wee zéeni bǐo nǎn 6a búaaráa wo lé bǐo ká: «ZÚIFÙWA BÉE.» ²⁷ Ba mún búaa 6a nǐ-wǎnna nùwǎ jun búí là a Yeesu. O nǐ-kéní wi là a nín-tǐáni ká a nǐ-kéní wi là a nín-káahó. ²⁸ [Bǔn wó à le Dónbeenǐ biónǐ vǐahǎ bióní na ká a jǐi sí: «Ba mà a dó 6a nǐ-kora tǐahǎ.»]† ²⁹ Ba nùpua na wee khǐi làa bǐn wee kǐbón mí júná ká 6a a là a. Ba wee bío: «Fo yǐ mǎn mu le. Ūnén na lá le fo ò fio le *Dónbeenǐ zǐ-beeni á à bǐnǐ ì so le 6àn dà-veere hǎ wizooní bǐo tǐn yi, ³⁰ wáa fení ūten. Lii ho *kùrùwá wán le wa loǐ.» ³¹ Le *Dónbeenǐ yankarowà júnása lè ho *làndá bǐo zéeni lowa mún wee yáa mí jǐnǐ yi na a yi ká 6a a bío làa mín: «O fenía 6a búí ò orén màhǎ yǐ dà máa fení mítén. ³² Le o Krista, o *Isirayeele bée, à lé ho kùrùwá wán lii. Ká wa mǎn mu á wa à dé wa sǐa wo yi.» Bǐa páanía búaa hǎ kùrùwáwá wán là a Yeesu bán mún wee là a.

O Yeesu húmú
(Matiye 27.45-56; Luki 23.44-49; Zān 19.28-30)

³³ Le wii yòo fàraló pǎahǎ á ho kǎhǎ búenbúen dǐndǐn wó le tǐbírǐ. Mu míana fúuu fúaa le wi-háarè. ³⁴ Le wi-háarè mu pǎahǎ, ó o Yeesu bía bǐo ká pǎnpǎn: «Eloyii, Eloyii, lama sabatanii?» Bǔn kúará le «Wán Dónbeenǐ, wán Dónbeenǐ, fo pá mi díá le we?» ³⁵ A

* 15:17 Ba bá-zàwa lè 6a nǐ-beera lé bía yánkaa dà hǎ sǐ-muna wee zǐ. Hǎ yàwá fù here. Hǎ kǐrǐwá 6a wee wé, à kúee 6a bá-zàwa júná yi à zéenínaa 6a bá-zàmu pánká bǐo. Ká bǐo 6a wi 6a zùarika a Yeesu yi, á 6a zǐinía wo lè ho kánbun muhǎ á dó hǎ kíkara kǐrǐ o jǐhǎ yi. † 15:28 Mi loǐ Ezayii vǐahǎ 53.12

bĩa wi bĩn nùwã yɛn ɓúí ná mu á ɓa bía: «Mi loń, o wee ve o *Elii.» ³⁶ A ɓa nĩ-kéní ɓúí lùwa vaá lá le dɛɛ ɓúí na wee kũnĩ mu jummu á zĩira mu bè-ɓia yi á can le ɓúaahiire ɓii yi á yòó dá a Yeesu yi le o yèɛ, ò o bía: «Mi dĩn, wa à loń ká a Elii ɓueé liinĩ a ho *kùrùwá wán.» ³⁷ Lé bũn pãahũ ó o Yeesu wãamaa yi pɔnpɔn, ò o húrun. ³⁸ A ho pɔnsò-beeni na zoó céra le *Dónbeeni zi-beeni á yòó lèera mí t̃ahũ líí ló. ³⁹ Ho Oroomu dásíwá ɓúhũso na dĩn o Yeesu yahó á mɔn ɓio ó o húrunnáa ó o bía: «O nùpue na kà ɓèntĩn lá lé le Dónbeeni Za binbirĩ.»

⁴⁰ Hãawa nùwã yɛn ɓúí mún hĩa wi bĩn á khèra dĩn wee loń. Ba hãawa mu t̃ahũ ó o Mari wi yi, yĩa wee lé ho Makadala lóhó yi. A séení a Mari na lé o Zaaki háyónza là a Zozee ɓàn nu, là a Salomee. ⁴¹ Ba hĩa wee bè o Yeesu yi ká a wi ho Kalilee yi á wee séení a. Hãawa cèrèɛ ɓúí mún hĩa wi ɓa hãawa mu t̃ahũ á bò là a Yeesu ɓuara ho Zeruzalɛmu yi.

Ba nùuna a Yeesu

(Matiye 27.56-61; Luki 23.50-56; Zãn 19.38-42)

⁴² O Yeesu hí-nɔnzon ho ziihũ ɓii, à ɓio á lé bũn zon á ɓa wee wíoka míten ho *Sabaa ɓio yi, ⁴³ ó o Zozɛɛfu na wee lé ho Arimatee lóhó yi á ɓuara. O fù lé ɓa *zuífùwa t̃iá fɛɛrowà nĩ-kéní na ɓa ninzàwa wee kɔnbi. Wón mún lá wee lòní le Dónbeeni béeni láró pãahũ. O henía mí s̃ii ò o van o *Pilaate c̃n á vaá flora a Yeesu nĩ-hĩnmu. ⁴⁴ Ká a Pilaate ná ɓio ó o Yeesu dɛɛnía húrun ó o wó coon mu ɓio yi. O o von ɓa dásíwá ɓúhũso á ɓueé t̃uara yi le o Yeesu mu húrun míana le. ⁴⁵ A ɓio ó o ná mu ɓa dásíwá ɓúhũso c̃n vó, ó o nɔn le ɓii o Zozɛɛfu yi le o lá a s̃anía. ⁴⁶ O o Zozɛɛfu yà ho ɓun-seni dà-poni ò o liinía o Yeesu ho *kùrùwá wán á líí bá le ho ɓunló ɓuan vaá dó le búure yi, d̃io ɓa lá có ho ɓúaahó yi díá. Bũn mɔn ó o ɓiinía le hue-beeni pon le búure mu ɓii. ⁴⁷ O Makadala Mari là a Zozee ɓàn nu Mari á d̃in mɔn hen na ó o dó a yi.

16

O Yeesu vèeró

(Matiye 28.1-8; Luki 24.1-12; Zãn 20.1-10)

¹ ɓio ho *Sabaa khĩna, ó o Makadala Mari là a Zaaki ɓàn nu Mari là a Salomee á yà ho ɓiló na s̃amu s̃i le mí vaá kh̃ii làa Yeesu s̃anía. ² Ho dimaasi zon yĩnbii bùir̃ii, le wii hàró pãahũ, á ɓa hĩnɔn wà ɓon le búure. ³ Ba wee bío mún yi: «Lé wée yàá vaá ɓiinĩ le hue-beeni na pon le búure ɓii á à na wen coon?» ⁴ Ká ɓio ɓa vaá d̃n, á ɓa le mí ì loń, à le hue-be-beeni ɓiinía ló le búure ɓii á kh̃ii díá le ñs̃aní. ⁵ A ɓa wà vaá zon le yi, á zoó mɔn yàronza ɓúí ò o kará le le ñn-t̃iánĩ, á z̃á ho báká poni na túee. A ɓa z̃ana. ⁶ Ká a yàronza mu mahã bía nɔn ɓa yi: «Mí yí z̃n. I z̃ú le lé o Nazarɛete ñii Yeesu na ɓa ɓúaa ho *kùrùwá wán á mí wee cà. O mía hen, o vèera. Mi loń. Lé ho lahó na kà á ɓa lá bàrá a yi. ⁷ Mi lén vaa bío mu na a Piere là a Yeesu mu nĩ-keninia na ká yi le o dú ɓa yahó van ho Kalilee k̃shũ. Lé bĩn ɓa vaá mí a yi làa ɓio ó o bíarãa mu.» ⁸ A ɓa yilera lunkaa, á ɓa wee zà. A ɓa ló á léé lùwa wà. Ba yí bía d̃èɛ yí nɔn nùpue yi lé ɓio ɓa z̃ana.

O Yeesu zéenia míten le mí nĩ-keninia

(Matiye 28.9-10; Zãn 20.11-18)

⁹ [O Yeesu vèeró mɔn ho dimaasi zon yĩnbii á mu ñn-yání, ó o zéenia míten là a Makadala Mari, wón na ó o hĩa ɓon ɓa c̃nãwa ɓúaa h̃ɛɓun léra yi. ¹⁰ O o Mari wà van ɓia là a Yeesu lá páanía wi c̃n, á vaá yú ɓa à ɓa yara sò á wee wá, ó o bía làa ba le mí mɔn o Yeesu. ¹¹ Ká ɓio ɓa ná ɓio ó o Mari bía le o Yeesu vèera, ó o mún mɔn wo, á ɓa yí tà mu.

¹² Bũn mɔn ó o Yeesu zéenia míten làa s̃i veere le mí nĩ-keninia nùwã ɓun ká ɓa ɓon hã mana. ¹³ A ɓa ɓiinía ɓueé bía mu le ɓa nĩ-keninia na ká á bán mún yí tà mu yi.

¹⁴ Mu ɓàn mɔn, ó o Yeesu zéenia míten le ɓa nĩ-keninia píru dòn ká ɓa wee dí. O zà làa ba ɓio ɓa yí dó mí s̃ia wo yi, làa ɓio ɓa tun mí yiwa á yí tà ɓia bía le mí mɔn wo ò o vèera

bïo. ¹⁵ O o wãa bía nɔn ɔa yi: «Mi lén va ho ðímíɔá lùà ɔúenɔúen yi à vaa bue le Dónbeení bín-tente na ɔa nùpua ɔúenɔúen yi. ¹⁶ Yia á à dé mí sɔi le yi, á ɔa à bátízé, wón á à fen. Ká yia yí dó mí sɔi le yi, wón ɔúhú á à sí. ¹⁷ Bía dó mí sɔa le yi wé è wé mu yéréké bïowa na wee zéení le Dónbeení pánká: Ba à ɔa ɔa ɔínáwa á à lén bía ɔa wi yi lè í yèni; ɔa a bío há sɔí-viò bióní; ¹⁸ yia wé ɔuan háa yi, tàá ká a ɔun bè-ɔunii ɔúi na dà a ɔúe nùpue, á ðèe woon máa wé ɔanso; ɔa à bè mí níní ɔa vánvárowà wán á bán á à wa.»

¹⁹ Bïo ó o bía bɔn vó, ó o Núhúso Yeesu ɔuan yòora ho wáayi á yòó kará le Dónbeení nín-tiáni. ²⁰ A ɔa nǐ-kenínia wà vaá wee bue le bín-tente há lùà ɔúenɔúen yi. O Núhúso wee séení ɔa, á ɔa wee wé mu yéréké bïowa na wee zéení le Dónbeení pánká à zéení le bïo ɔa wee bío á lée tũíá poni.]

Le Dónbeenĩ bín-tente vūahũ na ó o Luki túara

Vūahũ túaró nũhũ

O Luki hĩa wee bè là a Poole va hã kúio. O yínɔ́n zúifù. O lé o *Kεεεsi nũ. O fù lé o ðàkòtúaràn. Lé orén túara ho vūahũ mu, á mún túara ba Tonkarowà bè-wénia vūahũ.

Bĩo nɔ́n ó o Luki túararáa mí bín-tente:

1. O Luki wi à ba kèrètíewa búenbúen zũn le bĩa dó mí sĩa o *Krista yi á bĩo bò bĩo na wó mɔ́n kénkén wán. O o wi ò o henĩ ba sĩa à ba wíoka fára tĩn.
2. O mún wi ó o zéení le ba kèrètíewa yínɔ́n nùpua na wi à ba fá mí jii ðĩnĩ lè ba *zúifùwa.
3. Nún-sĩ ó o Tiofile hĩa lé o Poole jĩ-tà ho Oroomu yi. O o Luki túara ho vūahũ mu nɔ́n wo yi, à séenia o tonló yi.

O henĩa mu bè-kora séndiaró lè ho fioró bĩo. O zéenia a *Isirayεele nĩpomu làndáwá yara.

Yĩa lé ba nùpua búenbúen kãnílo ó o zéenia bĩo mi vūahũ mu yi.

1-2 Tiofile,* bĩo wó khĩna wa cón lè mí dà-kénĩ kénĩ búenbúen le Dónbeenĩ ðání yi à lá mu nũhũ búεenĩ á ba búĩ mɔ́n á lé mu seérása, bán lé bĩa wó le Dónbeenĩ bín-buerowà na zéenia mu làa wen. Ba cèrèε wi à ba kúεeka mu mín wán à túa hã vɔ́nna yi. ³ A bĩo á ínén mún wi á ĩ túa mu lè ba bĩo sĩa, á ĩ tũakaa mu cincĩra bĩa mɔ́n mu lè mí nĩ-kénĩ kénĩ cón á zũrnanáa mu ya-tente. A bĩo mu sãmaanáa lé búĩn á ĩ wi à ĩ túaráa mu à na únén Tiofile cùkúso yi, ⁴ búĩn lé bĩo o na á fo ò zũn kénkén ká bĩo á ba fù kàráanna làa fo búenbúen lé ho tũia poni.

O Zãn Batiisi teró bĩo zéenílò

⁵ Ho Zudee kòhũ bεε *Heroode pãahũ, á le Dónbeenĩ yankaro búĩ fù wi búĩn á yèni ba le Zakari. O lé o Abia kuure nùpue búĩ. Bàn hĩa yèni ba le Elizabεeti. Wón fù lé le *Dónbeenĩ yankarowà nũhũso *Aaron nɔ́nkãni hĩnló búĩ. ⁶ Ba mí nùwã jũn fù léε nùpua na téréenna le Dónbeenĩ yahó, ó o Nũhũso làndáwá là a bè-zéenínia lè mí dà-kénĩ kénĩ búenbúen á ba wee bè yi lè mí jĩ-kãa. ⁷ Ba lá ðĩn yĩ yú za lé bĩo ó o Elizabεeti hĩana yĩ máa te, à ba mí nùwã jũn mún kĩnkaa.

⁸ Wizonle búĩ, ó o Zakari zon le *Dónbeenĩ zĩ-beení yi lé bĩo á ba kuure nùpua lé bán ho yankaró pãahũ yèrémáa buéé ðɔ́n, ⁹ á bĩo ba le mí ì cà yĩa zoó cĩĩ mu bĩo na sãmu sĩ le *sòobá-lùε† yi làa bĩo mu bòráa le Dónbeenĩ yankarowà làndá yi á ba wó le jũn-sĩni bĩo, ó orén lé yĩa ó o Nũhũso léra.

¹⁰ Hón pãahũ so yi, ká ba zãamáa léε ðĩn ho khũuhũ á wee wé ho fioró. ¹¹ Yĩo buéé tĩ ò o Nũhũso wáayi tonkaro líĩ ðĩn o yahó mu bĩo na sãmu sĩ cĩnĩi ðεε nĩsãní bãn nĩn-tĩánĩ. ¹² Pãahũ na ó o Zakari mɔ́n wo, ó o zãna làa sòobéε á wee zà wàwàwà. ¹³ Ká a tonkaro màhã bĩa làa wo: «Zakari, yĩ zón ðεε, le Dónbeenĩ jã ũ fioró. Mĩn hĩa Elizabεeti á à sĩ le sãní á à te o za báa; ká a khĩi ton à ũ cé o yèni le Zãn. ¹⁴ O bĩo khĩi wé hã zãmakaa lè le sĩ-wεε ũ cón, á nùpua cèrèε mún khĩi zãmaka a teró bĩo yi. ¹⁵ Lé bĩo ó o khĩi wé nĩ-beení o Nũhũso yèn-ðání yi. Bè-jũnii na dà a vĩ hã yĩo ó o máa bè mí jii yi hũúu, á le Dónbeenĩ Hácirĩ á à fèn n̄ keń wo yi ká a yáa ðĩn yĩ ton. ¹⁶ Orén lé yĩa khĩi búĩn ì fé o *Isirayεele nĩpomu cèrèε á ba à yèrémá à buen ba Nũhũso Dónbeenĩ cón. ¹⁷ Orén mí bæere lé yĩa khĩi fèn n̄ wíoka a Nũhũso wõhũ lè le Hácirĩ lè ho ðárló na le Dónbeenĩ yãnkãa nɔ́n mí jĩ-cúa

* **1:1-2** Tiofile: Le yèni mu kúarà lé bĩo ká: «Yĩa le Dónbeenĩ wa». Yĩa ó o Luki von lè le yèni mu á bĩo yĩ tà yĩ zũ sese.

† **1:9** Le sòobá-lùε: Lé le Dónbeenĩ zĩ-beení lahó búĩ na á nùpue woon yĩ dà máa zo yi ká mu yínɔ́n le Dónbeenĩ yankarowà mí ðòn.

fεero *Elii yi. U za mu lé yia khií véení há bíoní na wi 6a maáwà lè mí zàwa p̄ahú, á mún ñ yèrémá bíá p̄á le Dónbeení bíoní síá á 6a à wé lè 6a nùpua na téréna lè 6a bè-zúrlowà bío síi. Lé kà síi o ò wíokaráa 6a nùpua á à paráa o Núhúso búenlò.»

18 O o Zakari bíá n̄n le Dónbeení tonkaro mu yi: «Bìo ò wé á ì tàráa mu yi lé mu yén? Bío á ì màhá kína, á wàn háa mún yìo t̄n yú.» 19 A le Dónbeení tonkaro bíá: «Ìnén na ñin ù yahó kà lé o Kabiriyεele. I wi le Dónbeení n̄sání á wee sá na le yi. Lerén lé ñio tonkaa mi le ì 6uee bío le bín-tente na kà na fon. 20 Awa! A bío fo yí tà ì bíoní yi, lé bún n̄n á ù ñii á à ì á máa b̄nì máa bío fúaa ù za báa mu te n̄nzoñ. Loñ mu sese, bío á ì bíá làa fo búenbúen á à wé ho p̄ahú na le Dónbeení le mu ko yi.»

21 Hón p̄ahú so yi ká 6a z̄amáa pá lée ñin ho kh̄uhú á pan o Zakari. Ho p̄on-tóní na ó o zoó wó le sòobá-lùe yi á lunkaa 6a yilera. 22 P̄ahú na ó o wà 6ueé lé yi, á bún ò o ñii lù, ó o wee bío lè 6a nùpua lè mí n̄nì. A 6a d̄enía z̄una mu le o bío mu yín̄n k̄amáa, Dónbeení z̄enía bío búí làa wó zoó le sòobá-lùe mu yi. 23 N̄nzoñ na ó o Zakari mu tonlò vó yi, ó o wà van mí z̄i.

24 Lé bún m̄n á b̄an háa Elizabεeti s̄uráa mí s̄aní. Bío ó o z̄una mí s̄aní mu bío, ó o wó há ñina bío hònú búenbúen ká a yí máa tà lé kh̄uhú. Hón p̄ahú so yi ó o wee bío mí yi: 25 «Pátí! Bío kà yáá ñin yí bon. O za máa teró bío na fù wee wé bío na mií f̄εε á w̄aa vó ho zuia. O Núhúso na p̄anká wi á z̄una ì màkárí á hóonía ì ñúhú.»‡

O Yeesu teró bío z̄eenílò

26 Ñina bío h̄z̄in bún m̄n, á le Dónbeení bíá n̄n mí tonkaro Kabiriyεele yi le o ñin lén va ho Kalilee k̄h̄ú lóhó búí na 6a le Nazareete yi, o h̄nzo-s̄inii búí c̄n. 27 O h̄nzoró mu f̄uamuš á bò n̄n o b̄εε *Daviide n̄nk̄ani nùpue búí na yèni 6a le Zozeεfu yi. O h̄nzo-s̄inii mu yèni 6a le Mari. 28 Bío ó o Kabiriyεele vaá zon o z̄i yi ó o t̄enía a yi: «Mari, foó. O Núhúso Dónbeení wó mí s̄amu làa fo: Orén mí b̄εere mún wi làa fo. W̄aa z̄amaka.» 29 O o Mari kará coon á yilera yáara. O wee le mí yi, le d̄en t̄enii so ñúhú lé mu yén. 30 A le Dónbeení tonkaro bíá: «Mari, yí z̄n̄ d̄εe woon, le Dónbeení s̄amu á ñin fo. 31 Loñ! Bío fo kará wán á fo ò sí le s̄aní á a te o za báa, ká ù le fo ò cé o yèni à ù bío le Yeesu. 32 O khií wé nùpue na ñúhú wi á 6a wé è ve o lè le Dónbeení na wi mu bío búenbúen ñúhú wán Za. A le Dónbeení mún khií b̄ará a b̄an 6úaa Daviide bá-z̄amu kanmúiní wán. 33 O khií lá lé b̄enì o *Zakoobu ñipomu z̄i, á bá-z̄amu máa ve máa mi.»

34 O o Mari bíá n̄n wo yi: «Mu dà a wé kaka? Bío á ì màhá yí z̄ú báa.»

35 A ho wáayi tonkaro z̄enía mu ya-tente làa wo: «Le Dónbeení Hácírí á à lii ù wàn, á le Dónbeení na wi mu bío búenbúen ñúhú wán ñarló á à bún fon lè ho taró bío síi. Lé bún n̄n ó o za na á ù khií te á 6a wé è ve le yi poni b̄anso, làa Dónbeení Za. 36 Loñ! O Elizabεeti na làa fo te mín pá sù le s̄aní lè mí há-k̄inmu; wón na 6a fù le o h̄ana yí máa te, n̄n-yia s̄aní ñina yú há bío h̄z̄in. 37 Lé bío á bío na le Dónbeení á à wé è sa bún bío so mía h̄úu.» 38 Hón p̄ahú so yi ó o Mari bíá n̄n ho wáayi tonkaro yi: «Ì wi o Núhúso ñii yi ho zuia, ì wi o ñii yi ho ȳró. Le mu wé mií làa bío fo bíaráa mu.» A ho wáayi tonkaro zoó ló lée wà ò o ñia a Mari.

O Mari búεk̄iró là a Elizabεeti bío

39 Wizoní bío yèn bún m̄n, ó o Mari h̄n̄n b̄anbáa ñn ho lóhó búí na wi ho *Zudaa k̄h̄ú 6úaa yi. 40 Bío ó o vaá ñin ó o téréna vaá zon o Zakari z̄i, á zoó t̄enía a Elizabεeti yi. 41 Bío ó o Elizabεeti ñá a Mari t̄enii s̄a, ó o za d̄enía zoó k̄urúnna a yi, á le Dónbeení Hácírí w̄aa s̄u a Elizabεeti mu, 42 ó o zoó bíá p̄n̄p̄n̄: «Ba háawa búenbúen ñahú ùnén lé yia le Dónbeení dúbuua wi wán, ó o za na s̄aní wi ù wán á le mún dúbuua yi. 43 Inén lée wée á ì Núhúso b̄an nu ló buararáa ì c̄n! 44 Loñ! P̄ahú na á ì ñá ù t̄enii s̄a, á ì za s̄i wan

‡ 1:25 Ba z̄uíf̄uwa c̄n ó o háa na ton h̄n̄n yòò kína ò o yí fò za h̄úu á bío fù lée ñiyio na 6úaa dàkh̄ina. § 1:27 Mi loñ Matiye v̄uahú 1.18

wan á kùrúnna í yi. ⁴⁵ Yia tà le bïo ó o Nùhúso bía nòn mí yi á à wé máa khi bènťin bïo se.»

Le Dónbeenĩ khòonlǎ leni na ó o Mari sia

⁴⁶ O o Mari wáa bía:

Inén wee dé o Nùhúso yèni wán,

⁴⁷ á í sǎi mún wan le Dónbeenĩ
na lé í kǎnǎlo bïo yi.

⁴⁸ Lé bïo le lora mí ton-sá hǎa
na bïo nùhú mía.

Bïo kà wán á 6a nùpua búenbúen
na wee te le mí pǎnna
á à bío lé í bïo se.

⁴⁹ Lé bïo le Dónbeenĩ na dà mu bïo búenbúen
á wó mu bè-beera nòn miĩ.

Le yèni po hǎ yènnáa búenbúen.

⁵⁰ Le sǎamu á bènbera fò 6a nùpua
na wa le á wee kǎnbi
hǎ pǎnna búenbúen yi.

⁵¹ Le wee wé zéeni mí pánká
bǎa wee búaaní míten wán
á na 6a vǎnvǎná.

⁵² Le wee wé liiní 6a bá-zàwa mí kanmúiní wán
à hóoní 6a yídàwa núná.

⁵³ Bǎa le hǎni wee búe
á le wee wé síiní níní
lè mu bè-tentewá cǎrǎe,
à na ho nǎfóro bǎnsowá
á 6a lén le mí nín-kǎamáa.

⁵⁴ Le séenia mí ton-sá *Isirayǎele,
à zéenináa le le yi yí nǎnsǎa mu sǎamu

⁵⁵ na le wee wé là a *Abarahaamu le mí món yi fúuu,

làa bïo le hǎa dórǎa mí nǎi nòn wàn maáwà yi.

⁵⁶ O o Mari wáa kará là a Elizabǎeti á yú hǎ pǎina tǎn síi, bǎn món ó o bǎnǎa wà 6on.

O Zǎn Batiisi teró

⁵⁷ Bïo ó o Elizabǎeti teró dǎn, ó o ton mí za báa. ⁵⁸ A bǎa làa wó kará 6ó mín yi le bǎn temínlowá ná le o Nùhúso wó mí sǎamu làa wo, á 6a pǎanía wee zǎmaka làa wo. ⁵⁹ O kúnkúza mu teró wizooní bïo hètǎn zoñ á 6a buan wo bueé *kúio,* á 6a le mí ì cé bǎn maá Zakari yèni á à na a yi. ⁶⁰ A bǎn nu Elizabǎeti pǎ ò o bía: «Bùeé. O yèni 6a le Zǎn.»

⁶¹ A 6a bía nòn wo yi; «Lée webio? Le yèni mu 6a yèn-6ua mía mǎn zǎi.» ⁶² A 6a wáa wee túa bǎn maá yi le mí níní le lé le yèni yén ó o le mí ì cé á à na mí za yi. ⁶³ O o Zakari le 6a lá le dǎe na wee túa wán na mí yi, á bïo kà lé bïo ó o túara: «O yèni 6a le Zǎn.» A mu wó 6a coon. ⁶⁴ Lé bǎn wán ó o Zakari nǎi dǎenia feera wee bío, á wee búaaní le Dónbeenĩ.

⁶⁵ A bǎa sùarǎkaa bǎn búenbúen zǎna, á ho *Zudee kǎhǎ búaa lùaa búenbúen yi á 6a wee bío bïo wó. ⁶⁶ A bǎa wee nǎi mu búenbúen wee 6ua mu mí sǎa yi. Ba wee túa míten yi: «O kúnkúza mu bïo khií wé kaka coon?» O Nùhúso pánká bènťin wi làa wo.

Le Dónbeenĩ khòonlǎ leni na ó o Zakari sia

⁶⁷ O o kúnkúza mu bǎn maá Zakari á le Dónbeenĩ Hácírí sú á le le o bío hǎ bioní na kà:

⁶⁸ «Mí wé sío búaaní a Isirayǎele nǎpomu

* **1:59** Mu lé o nùpue bámu dǎe bǎn nǎi sǎahǎ wèndǎaró. Ba zúifùwa cón á mu fú léee bïo na 6a wee wé à zéenináa mu temínmu na yánkaa wi le Dónbeenĩ là a Abarahaamu le mí món nùpua pǎahǎ. Hǎri ho zuia á 6a món nùpua pá wee wé mu. Mi loń Levii nùwǎ vǎahǎ (Lévítique) 12.3

ḡàn Dónbeenĩ na lé o Nùhũso.
Lé bĩo le ḡuara kánĩa mí nĩpomu
á mu wi míten.

⁶⁹ Le nòn ò kánĩlo na pánká wi wɛn
na ló le ton-sá *Daviide zĩ-ḡúhũ yi.

⁷⁰ Le yánkaa bía bĩo kà hàánĩ
mí ḡi-cúa fɛɛrowà ḡinĩ yi:

⁷¹ I khĩi kánĩ mia mi zúkúsa
làa bĩa ḡina mia búenbúen nínĩ yi.

⁷²⁻⁷³ Bũn sáamu so lé bĩo le hĩa wó,
le hĩa wó mu á nòn wàn ḡuaawa yi.

Le yi pá yĩ nɔnsáa bĩo lerén làa ba ḡinĩ tò wán
le mí ì ḡua làa mín yi.

Le yáanía báa lè wàn ḡuaa *Abarahaamu

⁷⁴⁻⁷⁵ le mí ì fé wɛn wà zúkúsa nínĩ yi,

A wa à dàní ò ðĩn wé è sá a na le yi
wa mukānĩ wizoonĩ búenbúen yi.

Mu húaaràmu lè mu tentemu yi
le yahó ká zánĩi mia wɛn.

⁷⁶ Unén háyónza mu, ḡa khĩi ve
làa yĩa dà mu bĩo búenbúen wán ḡi-cúa fɛɛro.

Fo khĩi dí o Nùhũso yahó loo
á à wíoka a wǎhũ á à na a yi.

⁷⁷ O o nĩpomu à zũn ho fenló
bĩo ḡa bè-kora séndíaró bĩo yi.

⁷⁸ Wàn Dónbeenĩ sĩi se, á hii wi
le léé waminĩ ḡanso.
Le wó á mu khoomu ló ho wáayi
lè le wii na líi hà bĩo síi.

⁷⁹ Le khoomu mu ù lé á à kúia
bĩa kará le tĩbírĩ yi wán
làa bĩa na wi mu húmú yuumu yi,
á à dí wa yahó ho héérà wǎhũ wán.»

⁸⁰ O o háyónza mu wáa wee dǎ á hácírí wee dé wán ká le wà. O o ò kéení há mana tá
henĩ yi fúaa nònzoñ na ó o khĩi ðĩn o Isirayɛele nĩpomu yahó á ḡa a mi.

2

O kánĩlo teró bĩo (Matiye 1.18-25)

¹ O Zǎn mu teró pǎahũ lé bũn á ho *Oroomu béɛ Okusite á nòn lè ḡii, le há kána na bĩo
sǎ mí yi à ḡa túa nùpua búenbúen yènnáa à mí zũn ḡii. ² Hón nín-yání míló so wó ká a
Kiriniyuusi lé yĩa ó o bàrá ho Siirii kǎhũ ḡúhũ wán. ³ Lé bũn nòn ká nùpue na nɔnkānĩ
can lóhó na yi ò o lén va bĩn à vaa túa mí yèni.

⁴ O o Zozɛɛfu mún hĩnɔn ló ho Kalilee lóhó na ḡa le Nazarɛɛte yi á wà van ho Zudee
kǎhũ lóhó yi, hĩa yèni ḡa le Betelehɛɛmu. Lé bĩn ó o béɛ *Daviide ton yi. O Zozɛɛfu mu lé
o Daviide mǎnmǎnĩi búii. ⁵ O o Zozɛɛfu mu lè mín fúaalè Mari hĩnɔn páanía bò mín á wà
vaá túa mí yènnáa bĩn. Hón pǎahũ so yi ká ḡàn fúaalè mu sǎnĩ ðñ.

⁶ Bĩo ḡa vaá wi ho Betelehɛɛmu yi, ó o Mari teró pǎahũ ðñ, ⁷ ó o ton mí hĩnbii za á ḡa
bá a lè ho pǎnsòrò á dó ho boohó yi, lé bĩo ḡa yĩ yú le lùè ḡa nĩ-hǎnĩ làanĩi.

Ba pi-pawà ḡá le bĩn-tente

⁸ Mu wee wé ká 6a pi-pawà khèra vaá wee pa mí pia fé mín yi há mana na sùaràa bín yi. ⁹ Yio 6ueé tí à le Dónbeení wáayi tonkaro búí ðín 6a yahó, ó o Núhúso khon-be-beení lion 6a wán lè mí pànká á 6a yiwa lèεkaa á zána dàkhína. ¹⁰ Ká ho wáayi tonkaro màhá bía á híina 6a sía: «Mì yí zón wà. Lée bín-tente á ì bío á à na mia. Le bío á à wé há zámaka-beení mìn nípomu búenbúen cón. ¹¹ Mi yú a kánílo, o ton ho tìnàahú na ká yi o Daviide 6a lóhó yi. O lé o *Krista á lé o Núhúso. ¹² Bío mi ì zúrnáa wo lé bío ká: Mi wáa lén, ká mi hía vaá mən kúnkúza yia ká a dūma ho boohó yi á bá lè ho pōnsòró se wón lé orén.»

¹³ Mí lahó yi à bún à ho wáayi tonkarowà ku-beení búí yòó ló lion o cón á 6a páanía wee khòoní le Dónbeení:

¹⁴ «Ho cùkú lè le yèn-beení à bío sí le Dónbeení

na dà mu bío búenbúen jùhú wán yi!

O o héerá na ó o wee na 6a nùpua

na bío sí a yi à yí mí pànká ho tá wán.»

¹⁵ Bún món á ho wáayi tonkarowà bínia yòó wà à 6a día 6a pi-pawà, á 6a yèrémáa wee bío mín yi: «Mì híni le wa bánbá va ho Beteleheemu yi à vaa mi bío ó o Núhúso zéenia làa wen à zúni mu yahó.» ¹⁶ Mí lahó yi á 6a dèenia hínon bánbáa vaá yú à Mari là a Zozeεfu là a kúnkúza yia mu ká a dūma ho boohó yi. ¹⁷ Bío 6a mən wo ká síi, á 6a dèenia lan wee bío bío ho wáayi tonkaro bía nən 6a yi o kúnkúza mu bío yi à na bíi wi bín yi. ¹⁸ A bíi ná 6a pi-pawà mu jì-cúa búenbúen á ðín coon mu bío yi. ¹⁹ O o Mari wón bèn buan há bíoní mu mí yi, á wee le mí yi há bío yi féεε. ²⁰ Bío 6a vaá mən o wán vó, á 6a bínia wà ká 6a wee bùaaní le Dónbeení yèni, á wee khòoní le bío 6a ná làa bío 6a mən búenbúen bío yi.

O Yeesu 6a vad nən le Dónbeení yi

²¹ O teró wizooní bío hētín níi zòn á 6a *kúio* wo, á có yèni le Yeesu. Dén yèni so le ðio á ho wáayi tonkaro hía zéenia lè bàn nu ká a sání yáá ðín yí sù. ²² Bún món á bío 6a ceéra mítén vó làa bío mu bōráa o *Moyiize lándá yi, ó o Mari là a Zozeεfu buan mí za Yeesu vannáa ho Zeruzaleεmu á wà vaá na a jùhúso yi, ²³ làa bío mu túararàa o jùhúso lándá vūahú yi: «Ba nùpua hínbíi zà-báawa lè 6a sároní bùaa nín-yání zà-tenia bà-báa búenbúen bío sá a Núhúso yi.»† ²⁴ Ba mún ko 6a na 6a bùaaabúuní bùaa jùn, ká bán yí yú, á 6a a na 6a háponí bùaa jùn à á wé lè mu hāmu, làa bío mu túararàa o Núhúso lándá vūahú yi.‡

²⁵ Bún pāahú ká a nì-kínle búí fù wi ho Zeruzaleεmu yi á yèni 6a le Simiōn. Le Dónbeení Hácírí fù wi làa wo. O lée nùpue na fù téréenna 6a nùpua yahó, á dó mí síi le Dónbeení yi, á mún bō le lándáwá lè mí dà-kéní kéní yi. O fù kará wee lòoní yia wà 6ueé kání a *Isirayεεle nípomu mí wobámu yi. ²⁶ Le Dónbeení Hácírí yánkaa bía nən wo yi: «Fo máa hí ká fo yí mən o *Krista na lé le Dónbeení tonkaro lè ũ yio.»

²⁷ Ho pāahú na ó o Yeesu bàn nùwā buan wo wà 6ueé tíiráa o Núhúso lándá jii, lé hón pāahú so yi á le Dónbeení Hácírí dà-kéní kéní mu á jàana a Simiōn buararàa le *Dónbeení zì-beení yi. ²⁸ Bío ó o mən o kúnkúza mu ó o dèenia vaá fó a buan mí bàra yi, ò o wee khòoní le Dónbeení ká síi:

²⁹ Núhúso, bío á ũ fù bía

èε lé mu wáa wó ho zuia.

Lónbío ũ ton-sá à ũ wáa día

o ò yí níi à hí làa héerá.

³⁰ O kánílo á ì yio á wáa mən,

³¹ yia ũ fèra wíokaa bàrá

há síiwá búenbúen yahó loo,

o ò wé yia wé è dé há khoomu.

* 2:21 Mi loí 1.59 † 2:23 Ba sároní bùaa nín-yání zà-tenia bà-báa bán wee 6úe à wé lè mu hāmu na a Núhúso yi. Mi loí Léró vūahú (Exode) 13.2, 12, 15 ‡ 2:24 Mi loí Levii nùwā vūahú (Lévitique) 12.1-8

³² Orén lé yia á à wé mu khoomu á hã sîwà nùpua á à bè yi ì zūrnáa fo o ò wé ũ n̄pomu *Isirayεele cùkú là ho yèni loo.

O Simiɔn là a Aana b̄io na 6a b̄ia a Yeesu d̄anı yi

³³ O o Yeesu b̄an maá là b̄an nu wó coon hã b̄ioní na ó o Simiɔn b̄ia 6a za d̄anı yi b̄io yi. ³⁴ B̄ın m̄ón ó o Simiɔn dú6uaa 6a yi, ò o b̄ia n̄on o Yeesu b̄an nu Mari yi: «Àwa! Le í fèn b̄io mu na foñ: Ũ za mu na kà b̄io khii wé hã kánkáa o Isirayεele n̄pomu búenb̄uen c̄n. Orén b̄io yi, á le Dónbeení khii síni 6a c̄r̄εε n̄úná, á le orén b̄io yi, á le mún ñ lén 6a c̄r̄εε búí n̄úná. O ò wé yia wé è zéeni le Dónbeení b̄io, ká 6a nùpua màhã máa tà a yi. ³⁵ B̄ın lé b̄io á à na ká 6a nùpua c̄r̄εε sía b̄io na fù tun yi á à lé ho khũuhũ. εε ká ũnén Mari, le lònbee na à yí fo á à k̄éñ lòn c̄n6úa na 6a cú là ũ kosíi.»

³⁶ Hón p̄ahũ so yi ò o hã-k̄inle búí mún 6ueé d̄n. O lé le *Dónbeení n̄i-cúa f̄εero. O yèni 6a le Aana, ká b̄an maá lé o Fanuwεele na ló a Azεere nùwã z̄i. B̄an báa na ó o h̄ia yan là mí h̄inmu ó o kararáa d̄n hã lúlúio b̄io h̄ɛn̄un. ³⁷ B̄io á wón h̄urun ó o yí b̄inía yí yan á teró lúlúio yòó yú ho búará-náa làa b̄io náa. O fù wee wé 6uen le *Dónbeení z̄i-beeni yi túntún à 6uee sá na le yi là mí n̄ii l̄iró là mí floró le wisoni là ho t̄inàahũ. ³⁸ B̄io ó o m̄on o kúnkúza Yeesu ká b̄an nùwã 6uan wo, ó o d̄ɛnía wee khòoní le Dónbeení ká a b̄io o háyónza yia mu b̄io à na b̄ia búenb̄uen na fù wee lòní ho p̄ahũ na le Dónbeení á à k̄anı ho Zeruzalεemu yi.

Ho Nazarεete b̄ini varó b̄io

³⁹ B̄io ó o Yeesu b̄an nùwã wó b̄io ó o Nùhũso làndá lé 6a bè yi á mu búenb̄uen n̄ii tun vó, b̄ın m̄óndén á 6a van ho Kalilee k̄ohũ yi, ho Nazarεete lóhó na 6a lá wi yi. ⁴⁰ O o háyónza mu wee d̄á ká a líka, á hácírí wee dé wán. O fù sú là mu bè-zūrímini á le Dónbeení dú6uaa mún fù wi o wán.

O Yeesu fò m̄in là ho làndá zūrlowà

⁴¹ Lúlúure lée lúlúure ká a Yeesu b̄an nùwã fù wee wé va ho Paaki s̄ánú§ d̄iníi ho Zeruzalεemu yi. ⁴² B̄io ho p̄ahũ mu yèr̄emáa 6ueé d̄n, á 6a le mí ì va b̄in làa b̄io 6a lá wee wé wéráa mu. Hón p̄ahũ so yi, ò o Yeesu lúlúio w̄aa yú ho píru n̄un* ó o bò là m̄in nùwã van ho s̄ánú mu d̄iníi. ⁴³ B̄io ho Paaki s̄ánú mu vaá dú vó, á 6a b̄inía wee 6o, á 6a za Yeesu wón pá kará ho Zeruzalεemu yi ká 6a yí zū mu. ⁴⁴ Barén hácírí yi á 6a wee leéka le o wi mí n̄inzawa t̄iahũ. Lé 6a wizon-kùure v̄εení m̄ón, á 6a màhã zūrnánáa mu ká a yí bò làa bán. A 6a màhã w̄aa wee h̄εε tùaka a b̄io m̄in temínlowà là mí n̄i-zūrlowà c̄n. ⁴⁵ A b̄io 6a tùakaa san, á 6a b̄inía lá ho w̄ohũ van ho Zeruzalεemu á vaá wee c̄nka a b̄in.

⁴⁶ Mu wizooní t̄in n̄ii zoñ á 6a vaá zoó yú a le *Dónbeení z̄i-beeni yi ká a páanía kará là ho làndá zūrlowà á wee n̄i 6a c̄n ká a tùaka 6a yi. ⁴⁷ A b̄ia wee n̄i a b̄ioní búenb̄uen wee wé coon le hácírí na ó o wee cikonnáa mu b̄io d̄anı yi, làa b̄io ó o wee b̄iní zéenináa mu yara b̄io yi.

⁴⁸ B̄io ó o Yeesu b̄an maá le b̄an nu zoó m̄on wo b̄in á 6a d̄in concáan. A b̄an nu b̄ia làa wo: «Eee! Ũnén, fo wó wen kà le we? Loñ! M̄in maá làa mi c̄nkaa fo hã làa búenb̄uen yi san à wa yí m̄on fo, á wa hácírí yáara làa sòob̄εε ũ b̄io yi.»

⁴⁹ O o Yeesu b̄ia n̄on 6a yi: «À mi lá wee c̄nka mi le we? Mi so yí zū ká í ko à í pa b̄io b̄io s̄a wàn Maá yi sese à wé o síi b̄io le?» ⁵⁰ A b̄an nùwã yí zūna a b̄ioní mu kúará.

⁵¹ B̄ın m̄ón ó o Yeesu h̄inon bò 6a yi vannáa ho Nazarεete á vaá wee bè 6a b̄ioní yi. B̄ın b̄iowa so na wee wé là mí d̄a-k̄ení k̄ení búenb̄uen á b̄an nu fù wee 6ua mí síi yi, á wee le

§ 2:41 Ba zúifùwa Paaki s̄ánú là 6a k̄èr̄εt̄ewa Paaki s̄ánú ȳinon d̄a-k̄ení. Mi loñ Dónbeení b̄ioní v̄uahũ b̄ioní búí 6àn kúará v̄uahũ yi. * 2:42 Ba zúifùwa c̄n ká a za báa teró lúlúio h̄ia yú ho píru n̄un b̄ın ká a w̄aa dà wee mí dé 6a nùpua na ylo t̄on t̄iahũ le Dónbeení b̄io d̄anı yi.

mí yi mu wán féεε. ⁵² O o Yeesu wáa wíokaa wee dǎ ká a lííka. O hácírí là a bè-zúrminií wee dé wán ká mu wà. Lé bǔn nǎn ó o bǐo wεéraráa le Dónbeenǐ lè 6a nùpua sía.

3

O Zǎn Batiisi tonló nǔhǔ (Matiye 3.1-10; Maaki 1.1-6; Zǎn 1.19-23)

¹ Bǔn pǎahǔ ká 6a bá-zàwa béε Tibεere wi mí pànká láró lúlúio píru hónú níi yi.* A bǐo ká lé bǐo ó o bàráka lè mí nùpua há kǎna búii na bǐo sǎ a yi núná wán: O *Pǎnsi Pilaate lé ho Zudee á wón wi nǔhǔ wán; ká a *Heroode lé ho Kalílee. Bàn kínde Fíliipu lé ho Ituree lè ho Tarakoniite á wón wi núná wán; ò o Lizaniasi 6èn lé ho Abilene á wón wi nǔhǔ wán. ² Bǐa hǎa lé le *Dónbeenǐ yankarowà núnása mu pǎahǔ lé o Aana là a Kayiifu. Lé hón pǎahǔ so yi á le Dónbeenǐ dó mí bíonǐ o Zakari za Zǎn nǐi yi ká a wi há mana yi ho tá henǐ yi. ³ O o wáa hǐnǎn tò há lórá na bá ho Zurudǎn muhǔ á wee bue bǐo ká na 6a nùpua yi: «Mi buen à ì bátízé mia, lé bǔn á à zéení le mi khú mu bè-kora wéró yi, á bò le Dónbeenǐ yi, á le è sǎn mi bè-kora á à día.» ⁴ Bǔn lé bǐo wee zéení le le *Dónbeenǐ nǐ-cúa féero *Ezayii bǐo mu na ó o yánkaa túara mí vǔahǔ yi ká wéró dǎn:

«Nǐi búii wee bío pǎnpǎn le dùure yi ká síi:

«Mi wíoka ho wǎhǔ ká a Núhǔso o buen.

Mi muin ho wǎhǔ na o ò bè.

⁵ Hǎa léé bonconǐ à mi ti há.

Hǎ búaa lè há búe-zàwa
à mi dà le há mànǐ.

Hǎ wǎna na kunka
à mi bíni téréen.

Hǎ wǎ-zàwa na kùarànkúaràn
à mi bíni wíoka.

⁶ Hón pǎahǔ so yi á 6a nùpua
na wi ho síi yi búenbúen
á à mi bǐo le Dónbeenǐ wi à le kǎnínáa 6a.»†»

⁷ A bǐo 6a zǎamáa lè mí kuio wee lé buen o Zǎn mu cǎn bèra a na o ò bátízé 6a, ó o wee bío na 6a yi: «Mi yí mǎn miten le, díhioni zàwa yén! Le Dónbeenǐ sí-cǐlè na yòo lua á mi so wee leéka le mi dà a fé miten níi yi le? Lé o yén bíia mu nǎn mia? ⁸ Héyǐi! Mi wé wé há wára na se, hǎa wee zéení le mi khú mu bè-kora wéró yi á bò le Dónbeenǐ yi. Mi yí bío mi yiwa le bǐo mi lé o *Abarahaamu mǎnmánía á bǔn mí dòn wáa à yí dé. Le ì bío mu na mia: Mi yí mǎn há huua na ká le? Hǎn le Dónbeenǐ yáa pá dà à yèrémá à wé là a Abarahaamu zàwa. ⁹ A mi cén pa miten bǐo sese. Lé le dóorè hónhónía buan há vǐnsǐa kúioró bǐo yi. Vǐndèε léé vǐndèε na yí máa ha há bia na sí, á dén ñ kúii á à sía à kúee mín wán á à cǐi.»

¹⁰ A bǐa wi bíni búii túara a yi: «Àwa! A bǐo wa wáa ko wa wé lé mu yén coon?» ¹¹ A bǐo ká lé bǐo ó o bíia nǎn 6a yi: «Hen ká yǐa bákáwá léé bǐo nún ká a mǎn mí ninza búii na báká mía hùúu, ó o ko ò o na ho búii wo yi. Ká yǐa bè-dínii wi ò o mún páaní sanká mu làa yǐa bè-dínii woon mía máa dí.»

¹² Ba *lànpo féwá búii mún buara a Zǎn mu cǎn á wà buéé bátízé. A bán mún túara a yi: «Nǐ-kàránlo, lé mu yén á warén 6èn ko wa wé?» ¹³ O o bíia nǎn 6a yi: «Mi yí fé ho lànpo à yòo poí bǐo ho làndá zéení làa mia.»

* **3:1** Bǐo ó o Tibεere wi mí pànká láró lúlúio píru hónú níi yi, à bǔn ò o Yeesu teró lúlúio yú ho 6ónǐ làa píru. Bǔn wee zéení le o Yeesu lúlúio píru nún bǐo na bíia là a Zǎn Batiisi bǐo mu yí cǎéra mín yi, ká lúlúio cèrèε wi mu pǎahǔ.

† **3:6** Mi loí Ezayii vǔahǔ 40.3-5

¹⁴ A 6a dásíwá mún 6uara á 6ueé tùara a yi làa bïo á 6arén 6èn ko 6a wé. O o bía nòn 6a yi: «Mi wé yí hìhika 6a nùpua à fé wárí, à mún yí bàká nùpue woon yi le sáberé jii wán, ká mi sàánii lé dïo à mi kápa yi.»

(Matiye 3.11-12; Maaki 1.7-8; Zán 1.24-28)

¹⁵ Bún 6úen6úen yi ká 6a nùpua kará dó mí sía wee lòní bïo le Dónbeení le mí ì wé. Ba mí nì-kéní kéní wee leéka le jùhú sí ó o Zán mu lé yia lé o *Krista. ¹⁶ Ká a màhã bía nòn 6a yi: «Ìnén wee bátizé mia le mu jummu, èé ká a 6úi na 6èn pánká po ìnén á wi le ho món bò o 6uen. I yàá yí ko là a nakãa tenló huúu. Wón lé yia 6ueé bátizé mia le le Dónbeení Hácírí le ho dõhú. ¹⁷ O 6uan mí véeró dèe mí nii yi á 6ueé véeráa mí dínló. A hía lé ho dín-poni o ò khuui á à kúee mí nání yi. Ká hã jáakãa hõn o ò cfi ho dõhú na máa hí huúu yi.»

¹⁸ O Zán mún pá kún hía bía bióní cèrèè làa bún 6àn síi á nòn 6a nùpua yi á mún zéenia le Dónbeení bín-tente bïo làa ba.

O Zán kàsó zoró bïo

(Matiye 14.3-4; Maaki 6.17-18)

¹⁹ Bún wee wé ká a *Heroode, yia wi ho Kalilee kõhú jùhú wán á fó mín kínle 6àn hãa Herodiade yan. O mún lá wee wé hã wén-kora le mí síiwá á séenia bïo ká. Bún 6úen6úen lé bïo ó o Zán já ó o vaá yú a á bía nòn wo yi le o lá yí ko ò o wé mu. ²⁰ O o yàá wíoka dó mu wán, ò o le 6a fé o Zán vaa pe jii ho kàsó yi.

O Yeesu bátèèmu bïo

(Matiye 3.13-17; Maaki 1.9-11)

²¹ Bïo 6a nùpua hía wee lé 6uen o Zán cõn à 6uee bátizé, ó o Yeesu mún 6uara ó o Zán bátizéra a. Bïo o Zán bátizéra a vó ó o Yeesu wee fio. Lé hõn pãahú so á ho wáayi jii héra ²² á le Dónbeení Hácírí lá a háponi síi, á lion o wán. A mu tãmu 6úi sã já ho wáayi á bía: «Fo lé í Za na á ì bò ì tàká wán, ù bïo sí mi.»

O Yeesu nankãni

(Matiye 1.1-17)

²³ Pãahú na ó o Yeesu hía wee 6úa mí tonló jùhú yi ká a teró lúlúio wee yí ho 6óní làa píru síi. A bïo 6a yánkaa wee leéka làa bún ó o hía lé o Zozeefu za, ká a Zozeefu mu 6àn maá 6èn lé o Helii,

²⁴ ó o Helii 6àn maá lé o Mataate,

ó o Mataate 6àn maá lé o Levii,

ó o Levii 6àn maá lé o Meliki,

ó o Meliki 6àn maá lé o Zanayii,

ó o Zanayii 6àn maá lé o Zozeefu,

²⁵ ó o Zozeefu 6àn maá lé o Matatiasi,

ó o Matatiasi 6àn maá lé o Amõsi,

ó o Amõsi 6àn maá lé o Nahuumu,

ó o Nahuumu 6àn maá lé o Hesilii,

ó o Hesilii 6àn maá lé o Nakayii,

²⁶ ó o Nakayii 6àn maá lé o Maate,

ó o Maate 6àn maá lé o Matatiasi,

ó o Matatiasi 6àn maá lé o Semeyee,

ó o Semeyee 6àn maá lé o Zozeeki,

ó o Zozeeki 6àn maá lé o Zodaa,

²⁷ ó o Zodaa 6àn maá lé o Yuanan,

ó o Yuanan 6àn maá lé o Erezaa,

ó o Erezaa 6àn maá lé o Zorobabele,

ó o Zorobabele 6àn maá lé o Salasiele,

ó o Salasiele 6àn maá lé o Nerii,

28 ó o Nerii b̀an maá lé o Meliki,
 ó o Meliki b̀an maá lé o Adii,
 ó o Adii b̀an maá lé o Kosaamu,
 ó o Kosaamu b̀an maá lé o Elemadamu,
 ó o Elemadamu b̀an maá lé o Eere,
 29 ó o Eere b̀an maá lé o Zozue,
 ó o Zozue b̀an maá lé o Eliyezere,
 ó o Eliyezere b̀an maá lé o Zoriimu,
 ó o Zoriimu b̀an maá lé o Mataate,
 ó o Mataate b̀an maá lé o Levii,
 30 ó o Levii b̀an maá lé o Simion,
 ó o Simion b̀an maá lé o Zudaa,
 ó o Zudaa b̀an maá lé o Zozefu,
 ó o Zozefu b̀an maá lé o Zonaamu,
 ó o Zonaamu b̀an maá lé o Eliakiimu,
 31 ó o Eliakiimu b̀an maá lé o Meleyaa,
 ó o Meleyaa b̀an maá lé o Menaa,
 ó o Menaa b̀an maá lé o Matataa,
 ó o Matataa b̀an maá lé o Natān,
 ó o Natān b̀an maá lé o *Daviide,
 32 ó o *Daviide b̀an maá lé o Zesee,
 ó o Zesee b̀an maá lé o Obede,
 ó o Obede b̀an maá lé o Buaze,
 ó o Buaze b̀an maá lé o Sala,
 ó o Sala b̀an maá lé o Naasōn,
 33 ó o Naasōn b̀an maá lé o Aminadaabu,
 ó o Aminadaabu b̀an maá lé o Ademen,
 ó o Ademen b̀an maá lé o Aanii,
 ó o Aanii b̀an maá lé o Hesiron,
 ó o Hesiron b̀an maá lé o Farresi,
 ó o Farresi b̀an maá lé o *Zudaa,
 34 ó o Zudaa b̀an maá lé o *Zakoobu,
 ó o Zakoobu b̀an maá lé o *Izaaki,
 ó o Izaaki b̀an maá lé o *Abarahaamu,
 ó o Abarahaamu b̀an maá lé o Teraa,
 ó o Teraa b̀an maá lé o Nahoore,
 35 ó o Nahoore b̀an maá lé o Seruuki,
 ó o Seruuki b̀an maá lé o Arakoo,
 ó o Arakoo b̀an maá lé o Falaki,
 ó o Falaki b̀an maá lé o Ebere,
 ó o Ebere b̀an maá lé o Sala,
 36 ó o Sala b̀an maá lé o Kayinaamu,
 ó o Kayinaamu b̀an maá lé o Aafakisaade,
 ó o Aafakisaade b̀an maá lé o Semu,
 ó o Semu b̀an maá lé o Nōwee,
 ó o Nōwee b̀an maá lé o Lameki,
 37 ó o Lameki b̀an maá lé o Matuzala,
 ó o Matuzala b̀an maá lé o Enōki,
 ó o Enōki b̀an maá lé o Yarede,
 ó o Yarede b̀an maá lé o Maleleyele,
 ó o Maleleyele b̀an maá lé o Kayinaamu,
 38 ó o Kayinaamu b̀an maá lé o Enōsi,
 ó o Enōsi b̀an maá lé o Sete,
 ó o Sete b̀an maá lé o Adāma,

ó o Adāma bān maá lé le Dónbeenĩ.

4

O Yeesu kúará lénló bío
(*Matiye 4.1-11; Maaki 1.12-13*)

¹ Le Dónbeenĩ Hácírí pánká wi o Yeesu wán. O o wáa ló ho Zurudēn yi lée wà, á le Dónbeenĩ Hácírí lèenía wo vannáa le dùure yi. ² A mu yú wizooní búará-ᵑun ká a *Satāni wee khà a loń bĩn. Hǎn wizooní so yi búenbúen ó o yí dú bío hùúu. Hǎ wizooní mu vaa véenii, á le hĩni dà a. ³ Bío ó o Satāni mǎn mu kà, ó o bía nǎn wo yi: «Le huee na kà á fo yí mǎn le? Ká fo lé le Dónbeenĩ Za bío bon kénkén, à ũ bío le le huee na kà yèrémá wé ho dǐnló.» ⁴ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Bío kà lé bío túara le Dónbeenĩ bionĩ vūahú yi: «Dǐnló mí dòn yí máa na mukānĩ nùpue yi.»*»

⁵ Bũn mǎn ó o Satāni mu fó a yòoraráa le búee búii na dǎn wán á yòó dǐn ò o zéenia ho tá kǎna búenbúen làa wo le cúekúee wán, ⁶ ò o bía nǎn wo yi: «Ĩ ì na ho pánká foń á fo ò keń hǎ ᵑúhú wán, á à na hǎ nǎfòró lè hǎ semu na wi hǎ yi foń, lé bío le Dónbeenĩ nǎn hǎ miĩ. I dà a na hǎ yĩ á ĩ sli vá yi. ⁷ Ká fo tà á líí fǎrá ũ nǎnkóᵑúná wán à ũ búaanía mi, á hǎ bío ò sli foń.» ⁸ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Mu túara le Dónbeenĩ bionĩ vūahú yi: «U Núhúso Dónbeenĩ lé yia á ũ ko à ũ búaaní à mún sá na orén mí dòn yi.»†»

⁹ Bũn mǎn ó o Satāni mu pá bĩnía fó a vannáa ho Zeruzaleemu, á vaá yòó dǐnia wo le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ ᵑún-tfahú, ò o bía nǎn wo yi: «Ká fo lé le Dónbeenĩ Za bío bon kénkén, à ũ yén lii ho tá yi, ¹⁰ lé bío mu túara: «Le Dónbeenĩ á a na le ᵑii mí wáayi tonkarowà yi le ba pa ũ bío sese.»

¹¹ A mu mún bĩnía túara: «Ba à cǎn fo á líí wíoka à bàrá, bèra a na ũ zeń yí túii làa huee búii.»‡»

¹² O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Mu mún túara lè Dónbeenĩ bionĩ vūahú yi: «Yí vĩ vĩ yí khúaa ũ Núhúso Dónbeenĩ ᵑii yi hǎri lòn wizon-kení.»§»

¹³ Bío ó o Satāni mu khà a làa bío búenbúen san ó o wà ò o día a, á pannáa pǎn-veere.

O Yeesu bān kùrú nùwā pǎ a bío
(*Matiye 4.12-17; Maaki 1.14-15*)

¹⁴ Bío á bũn búenbúen wó khĩna, ó o Yeesu wà van ho Kalilee kǎhú ká le Dónbeenĩ Hácírí pánká wi o wán. O yèni ló ho Kalilee mu kǎhú lórá búenbúen yi. ¹⁵ O fù wee wé kǎrán ba nùpua ba *zúifùwa kǎránló zĩni yi. A ba búenbúen bènťn fù wee wíoka a yèni.

(*Matiye 13.53-58; Maaki 6.1-6*)

¹⁶ Bũn mǎn ó o wà van ho Nazareete, hen na ó o dǎn yi. Ho *Sabaa zoń ó o van ba zúifùwa kǎránló zii làa bío ó o lá wee wé wéráa mu. Bío ó o le mí ì kǎrán le Dónbeenĩ bionĩ vūahú, ó o líí hĩnǎn yòó dǐn, ¹⁷ á ba lá le *Dónbeenĩ ᵑi-cúa fero *Ezayii vūahú nǎn wo yi. O o fó ho bera á fò mún làa bío kà:

¹⁸ «O Núhúso Hácírí á wi miĩ.

Lé bío ó o léra mi

le ĩ vaa bío le bĩn-tente bío
à na bíá lé ba nĩ-khenia yi.

Le tonkaa mi

le ĩ bío na ba kásósa yi

le ba à keń mítén,
à ĩ mún bío na ba muiiwà yi
le ba yío á à bĩní wé è mi.

A ĩ na hǎ sǎní-wia

* 4:4 Mi loń Lándá zéeníló vūahú (Deutéronome) 8.3 † 4:8 Mi loń Lándá zéeníló vūahú (Deutéronome) 6.13

‡ 4:11 Mi loń Lení vūahú (Psaumes) 91.11-12 § 4:12 Mi loń Lándá zéeníló vūahú (Deutéronome) 6.16

bĩa 6a wee beé lò yi.

19 A ĩ mún bue le lúlúure na ó o Nuhúso sãamu bio ò wé yi bio.»*

20 Bún món ó o bun ho vūahú á khíi nɔn ho kàránlò zii ton-sá yi ò o líi kará á wee zéeni há bioní mu júná làa ba. A bĩa wi le zii yi búenbúen fá mí yio o yi. 21 Bio ó o jii zoó wee hen á bio kà lé bio ó o bía nɔn 6a yi ho yahó: «Mí yí mɔn le? Le Dónbeenĩ jii-cúa fεero bioní na mí já lé hɔn bio lan wee wé ho zuia.»

22 Bĩa wee jí há bioní mu búenbúen wee wíoka a yèni á mún wó coon há bio yi. Ba lá yí máa dé le hɔn bín-tentewà so na kà ó o dà wee bio. A 6a wee bio mín yi: «Yia kà kúaní yínɔ́ o Zozεfu yàró na wa búenbúen zū lé wón wee bio há bioní mu na kà.» 23 O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mí tũiá sí, mí dà à wà le wahiire na kà á à na mi: «Tini bânso wεé ũten ũten.» Lé bún nɔn á mí yàá pá dà à bini ì bioráa bio kà á à na mi: «Bio á fo wó ho *Kapεenyuumu yi búenbúen á wa já, á ũ bèn wé mu bân sii hen kà mĩn kùrú lóhó yi le wa mí.» 24 O o Yeesu pá biniá bía: «Le ĩ mí ho tũiá na mia: Le Dónbeenĩ jii-cúa fεero na dà à yí le yèn-tente mín kùrú lóhó yi, wón mía. 25 Le ĩ mí ho tũiá poni na mia: Le Dónbeenĩ jii-cúa fεero *Elii pãahú, á ho viohó hĩa đĩn á yí máa tè á đĩn há lúlúio bio tĩn lè mí pĩina bio hẽzĩn, á le hĩni ló ho kǎhú búenbúen yi. Bún pãahú ká 6a maháawa mún boo o *Isirayεele nĩpomu tĩahú. 26 Ká le Dónbeenĩ mahá pá yí tonkaa o Elii 6a nĩ-kéni woon cɔn, ká yínɔ́ ho Sidɔn kǎhú lóhó búu na 6a le Sareputaa maháa mí dòn cɔn.† 27 Ba búeréwà mún hĩa boo o Isirayεele nĩpomu tĩahú le Dónbeenĩ jii-cúa fεero Elize pãahú, à 6a nĩ-kéni woon ó o búu sánia yí wan ká yínɔ́ o Siirii nĩ Naaman mí dòn.‡»

28 Hɔn bioní so bio vaa véeni, à bún à bĩa wi le zii yi búenbúen hĩnɔn yòó đĩn lé le sí-cíilè. 29 Lé bún 6a dèeniá wĩira a wán, á vá lóráa lée líikaa lóráa ho lóhó món, á vaá yòora le búee mu na ho lóhó son wán bân jún-tĩahú le mí ì dón wo ò dé ho kǎhú yi. 30 O o đĩndĩn fó mĩten 6a níni yi á lée wà ò o díá 6a.

*O Yeesu wéera 6a vánvárowà
(Maaki 1.21-28)*

31 Bún món ó o wà van ho Kalilee lóhó, hĩa 6a le *Kapεenyuumu. Ká 6a *zúifùwa vũrló wizonle na 6a le *Sabaa đĩn, ò o kàrán 6a 6a kàránlò zii yi. 32 A bĩa já a bioní wó coon làa sòobéé lé bio ó o bioní pánká wi binbirí. 33 Mu zoñ ò o nĩ búu na ó o cĩná wi yi á wi 6a kàránlò zii mu yi. A wón zoó bía bio kà pǎnpǎn: 34 «Éee! Nazarεete nĩ Yeesu, lée webio á ũ wà bueé cà wa cɔn hen? Fo buara wa yáaró bio yi lée? Ba le ĩ yí zū fo le? Ũnén lé yia lé le Dónbeenĩ nùpue na le tonkaa.» 35 O o Yeesu nãmakaa wo yi: «Wé tété, lé o nĩ mu yi lònbio!» O o cĩná mu dèeniá fó a dó ho tá yi 6a nùpua na wi bĩn búenbúen tĩahú ò o ló a yi ká a mahá yí yú a yí bóonia yi. 36 A bĩa kera bĩn na mɔn mu wéró bán búenbúen zónkaa kará concáan. Cúa-yen, à 6a yèrémáa wee bio mín yi: «Pátĩ! Dĩo kà lé le bioní yén síi ká? O nùpue mu wee na le jii 6a cĩnáwa yi lè ho pánká, à 6a máa dãn kán wo ká 6a dèeni wé bio ó o le 6a wé.» 37 O o Yeesu yèni dèeniá ló há lórá na bãmakaa bĩn búenbúen yi.

(Matiye 8.14-17; Maaki 1.29-34)

38 Bio ó o zoó ló ho kàránlò zii, ó o téréna van o Simɔn zii. O vaa dèeni á bún 6a wee bio làa wo le o Simɔn bân hio hĩa le tēni wee zéé. A 6a flora a le o wéé wo. 39 O o vaá zon á líi lúnlúrá a juhú yi ò o bía le le tēni lé o yi, á le dèeniá ló. Mí lahó yi ó o hĩnɔn nɔn ho đĩnló 6a yi.

40 Bio le wii líi zon, § á bĩa búenbúen na 6a vánvárowà lè mí síwà wi cɔn á buan 6a guararáa. O o bò mí níni 6a nĩ-kéni kéní wán á 6a wan. 41 Ba nùpua cèrèe na 6a cĩnáwa wi yi á 6a wee lé yi ká 6a a bio pǎnpǎn: «Ũnén lé yia lé le Dónbeenĩ Za.» Ká a Yeesu wón

* 4:19 Mí loĩ «Dónbeenĩ sãamu lúlúure» Dónbeenĩ bioní vūahú bioní búu bân kúará vūahú yi. † 4:26 Mí loĩ Bá-zàwa nín-yání vūahú (1 Rois) 17.9 ‡ 4:27 Mí loĩ Bá-zàwa cúa-jun ní vūahú (2 Rois) 5.1-14 § 4:40 Mí loĩ Maaki vūahú 1.32

màhǎ wee zá làa ba le 6a yí bío. Lé bǐo 6arén mí bæere yàá zū mu le o lé *Yia le Dónbeenǐ mǎn léra.

*O Yeesu wee bue le Dónbeenǐ bín-tente
(Maaki 1.35-39)*

⁴² Bǔn 6àn tá lée tǎn yǐnbǐi bǔirǐi, ó o Yeesu hǐnǎn khèra ló van le lùe 6úi na a nùpue mía yi, á vaá kará mí dòn. Bǐo 6a nùpua sǐna yí mǎn wo, á 6a wee cànka a. Bǐo 6a vaá yú a, á 6a wǎa yí wi à 6a bǐnǐ díá ò o khèn làa ba. ⁴³ O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Ó, o! I mún ko à ì va hǎ lórá na ká yi à vaa bue le *Dónbeenǐ béenǐ bín-tente bǐn, lé bǐo á bǔn lé bǐo le Dónbeenǐ tonkaa mi bǐo yi.» ⁴⁴ O o hǐnǎn wà, á vaá wee bue le bín-tente 6a *zuífùwa kàránló zǐnǐ yi ho *Zudee kǒhǔ yi.

5

*O Yeesu von mí nǐn-yǎnǐ nǐ-kentnia
(Matiye 4.18-22; Maaki 1.16-20)*

¹ Wizonle 6úi ká a Yeesu wi ho Zenezarēte* vǔ-beenǐ nǐi á 6a zǎamáa kǐnǐa yi wee nàa mín, lé bǐo 6a wi 6a jí le Dónbeenǐ bíonǐ, ó o mǎn hǎ wonna bǐo nǔn ká hǎ dǐn mín nǐsǎa mu nǔmu nǐi. ² Ba ce-pawà na zon hǎ 6uararàa 6úen6úen ló lée dǐn wee sēē mí zùánwà. ³ Hǎ wonna mu 6àn dà-kénǐ lé o Simǎn te ho, á hón lé hǐa ó o Yeesu fíora zon, ò o bía nǎn wo yi le o nàa zo mu nǔmu yi cǐnú, bǔn mǎn ó o líí kará ò o wee kàrán 6a zǎamáa na dǐn bǐn.

⁴ Pǎahǔ na ó o bía vó yi, ó o khǐi wee bío là a Simǎn: «Wǎa vá zo mu nǔmu na boo yi, à ùnén lè mí nǐnzàwa na páanía wee sá à yénnǐ mí zùánwà kúee mu nǔmu yi à mi wǐika 6a cewà.» ⁵ O o Simǎn bía làa wo: «Éee! Ùnén! Loń! Wa púia mu nǔmu yi cáana à wa yí fò hàrí ceza. Éē ká ũ bíonǐ nǐi wán, á ì yénnǐ hǎ á à kúee.» ⁶ A 6a yénnǐa hǎ kúaa mu nǔmu yi á hǎ líí vǔn 6a cewà cèrèē, lée cǐnú ká hǎ zùánwà hǔnǐ lá à fáa. ⁷ A 6a von mí nǐnzàwa ce-pawà na wi ho won-veere yi le 6a 6uee séení mí. A bán 6uara 6ueé séení 6a á hǎ wonna mí bǐo nǔn sú lè 6a cewà fúaa hǎ wi hǎ líí lí mu nǔmu yi.

⁸ Bǐo ó o Simǎn Piere mǎn mu ká sǐi, ó o líí 6úrá a Yeesu tá ò o bía nǎn wo yi: «Búi! Núhǔso, ì yàá 6èntǐn lá yí ko à ì sùará foń lé bǐo á ì lé o bè-kora wéro.» ⁹ O Simǎn wee bío ká sǐi lé bǐo 6a ce-kuui na 6a vǔn ká bǐo zǎnǐa wo dàkhǐina, orén làa bǐa páanía wi ho woohǔ yi làa wo. ¹⁰ Hàrí o Zebedee nùwǎ Zaaki làa Zǎn na mún lé 6a ce-pawà, bán mún zǎna lè 6a bǐo sǐi. O o Yeesu bía nǎn o Simǎn mu yi: «Áyǐ! Yí zǎn dèē woon. Lii hǐnǐ. A lá ho zuia nǐi wán, á 6a nùpua lé bǐa fo wé è yí á à 6ua à 6uennáa ì cǎn.» ¹¹ Bǔn mǎn á 6a vá mí wonna 6ueé dǐnǐa mu nǔmu nǐi, à 6a kúará mí bǐo 6úen6úen bǐn, à 6a bò là a Yeesu wà.

*O Yeesu wééra a 6ùéré nǐi
(Matiye 8.2-4; Maaki 1.40-45)*

¹² Wizonle 6úi ká a Yeesu wi ho lóhó 6úi yi, ó o fò mín là a *6ùéré nǐi 6úi. Bǐo ó o mǎn o Yeesu ó o dèenǐa líí 6úrá à yahó á 6uure 6ó ho tá yi. O o fíora a yi ká: «Núhǔso! Fo dà à wéé mi ká fo tà.» ¹³ O o Yeesu líí bò mi nǐi o wán ò o bía nǎn wo yi: «Ì tà mu, wǎa wa.» Mí lahó yi ó o nǐi dèenǐa wan. ¹⁴ Bǔn mǎn ó o Yeesu henǐa bǐo ká làa sòobéē nǎn wo yi: «Bǐo wo foń á ũ yí bío le nùpue jí. Ká ũ màhǎ vaa zéení ũten lè le *Dónbeenǐ yankaro. A ũ mún wé mu hǎmu bǐo na ó o *Mǎyiize bò le 6a wé wé mu dǎnǐ yi à 6a 6úen6úen zǔn ká ũ wan bǐo bon.»

¹⁵ Ká bǔn yí hò bǐo 6a wíokaa wee bío o Yeesu bǐo hǎ lùe 6úen6úen yi. A 6a nùpua cèrèē wee vá kúee mín wán à nǐnǎa o bíonǐ à mún 6ua mí vǎnvárowà lè mí sǐíwà à 6uennáa ó cǎn le o wéé. ¹⁶ Ká a Yeesu wón màhǎ wee wé wé ká a lén mí dòn vaa fío le lùe 6úi na wan 6úirín yi ká a bǐnǐ bueen.

* **5:1** Ho Zenezarēte vǔ-beenǐ yèni, ho Kalilee vǔ-beenǐ lè ho Tiberiade vǔ-beenǐ 6úen6úen lé ho vǔhǔ dà-kénǐ 6a wee ve ká.

*O Yeesu wéeɛra a mùamúa
(Matiye 9.1-8; Maaki 2.1-2)*

¹⁷ Wizonle búí ò o Yeesu wee kàrán ɓa nùpua. Mu nònzon ká ɓa *Farizíewa lè ho *làndá ɓio zéenílowa wi ɓín á kará ɓó a yi. Ba ló ho Kalilee lè ho *Zudee lórá cèrɛɛ yi. Ba búí yàá pá ló ho Zeruzalɛmu lóhó yi. O Núhúso Dónbeení pànká na wi o Yeesu yi lé hĩa nòn ó o wee wéeɛráa ɓa vánvárowà. ¹⁸ Yio ɓuee tí, à nùpua búí sò mí mùamúa luaráa ká a wi mí dāmu dèe wán. ɓio ɓa ɓuee dān á ɓa wi ɓa zo le zii yi làa wó à zoó bàrá a Yeesu yahó. ¹⁹ A ɓa wó fúuu san lé ɓio ɓa nùpua boo dà. A ɓa díá ɓa yòora làa wó le zii mu lòho, á yòó kara ho sǎn-kéní à ɓa can hā hūni o mùamúa mu dāmu dèe yi á liinía làa wó líí bàrá a Yeesu yahó ɓia wi ɓín búenbúen tíahú. ²⁰ ɓio ó o Yeesu mǎn ɓio ɓa dóráa mí sía wo yi, ó o ɓia nòn o mùamúa yi: «Wàn ɓónlo, ũ bè-kora séra díá.»

²¹ ɓio ó o ɓia ɓún kà á ho làndá ɓio zéenílowa lè ɓa Farizíewa á wee ɓio mí yiwa: «O nùpue mu lée wée á wee mǎní mítén lè le Dónbeení kà síi? Lé wée dà a sǎn mu bè-kora á à díá ká yínǎn le Dónbeení mí dòn.» ²² Ká a Yeesu mǎhá zūna ɓa yilera ó o ɓia nòn ɓa yi: «Lée webio nòn á hā yilera na kà síi wiráa mia? ²³ Lé mu yén ɓioró wayi? Lé à ɓio le o bè-kora séra díá lée tàá lé à ɓio le o híní varáka? ²⁴ Ká í mǎhá wi á mi zūn le o *Nùpue Za yú ho pànká ho tá wán à sénnáa mu bè-kora díá.» O o wǎa ɓia ɓio kà nòn o mùamúa yi: «Le í ɓio mu na foñ, lii híní, lá ũ dāmu dèe á ũ kǎíɓo.» ²⁵ O o nǎi mu dèenía hínǎn yòó dǎn ɓún wán ɓa búenbúen yio yi á líí lá mí dāmu dèe ò o wee ɓuaaní le Dónbeení ká a wà nòn mí zii. ²⁶ A ɓa búenbúen wó coon mu ɓio yi. A ɓa zǎna à ɓa pá wee khòoní le Dónbeení kà síi: «Wa ɓèntín mǎn yéréké bè-bárakáwá zuia.»

*O Yeesu von o Levii le o bè mí yi
(Matiye 9.9-13; Maaki 2.13-17)*

²⁷ ɓún mǎn ó o Yeesu ló lée wà. O vaá wee khíí ó o mǎn o lànpó fé búí na ɓa le Levii ká a kará mí tonló lùe yi. O o ɓia nòn wo yi: «Híní bè mi.» ²⁸ O o Levii dèenía hínǎn díá mí tonló lè mí ɓio búenbúen, ò o bò a Yeesu yi.

²⁹ O Levii sá ho dǎnló o Yeesu ɓio yi, ò o von wo mí zii. O mún von ɓa nùpua búí ɓa ɓuee páanía kará wee dí. Ba cèrɛɛ lé ɓa ninzàwa *lànpó féwá. ³⁰ A ɓio ɓa Farizíewa lè ho làndá ɓio zéenílowa na ɓio sǎ ɓa yi mǎn mu á ɓa wee khí mí kíó yi. A ɓa tùara a Yeesu nǎ-kenínia yi: «Lée webio nòn á mí pá tà wee dí ká mi ì ju lè ɓa lànpó féwá lè ɓa nǎ-kora na kà?» ³¹ O o Yeesu ɓia nòn ɓa yi: «Héyí! Minén! Nùpua na lò hereka so wee wé cà tíni ɓànso dǎní le? Bùeé, ɓa vánvárowà lé ɓia wee wé cà a dǎní. ³² Inén yí ɓuara ɓia wee leéka le mí térénna ɓio yi dé. ɓia zū le mí lé ɓa bè-kora wérowà lé ɓia á í ɓuara ɓio yi, bèra a na à ɓa khí mu bè-kora wéro yi.»

*O Yeesu ɓia le jii líró ɓio
(Matiye 9.14-17; Maaki 2.18-22)*

³³ ɓún mǎn á ɓa nùpua búí tùara a Yeesu yi: «O Zǎn nǎ-kenínia wee wé lí mí jini à mún wé mí floró, á ɓa Farizíewa nǎ-kenínia mún wee wé kà síi. A ũnén nùpua bán ɓèn wee dí ká ɓa a ju lée webio?» ³⁴ O o Yeesu ɓia nòn ɓa yi: «Mi yí mǎn le: Pǎahú na ɓa nùpua wi mu yaamu sǎnú díró yi là a hǎ-fla ɓàn báa á ɓa so dà à ɓio le ɓa lí mí jini le? ³⁵ Ho pǎahú búí khii dǎ ó o hǎ-fla ɓàn báa ɓa a lén ɓa tíahú, ɓún ká ɓa mǎhá wé è lí mí jini.»

³⁶ O o mún ɓinía wà le wǎhiire na kà nòn ɓa yi: «Nùpue na a lá mí ɓáká finle á à kúii ɓio búí á à la lè mí ɓáká kínlé na lèera wón mía. Lé ɓio ká a wó mu, á ho dà-finle á à yáa. A ɓio lan mún yi mún máa wii mín. ³⁷ Làa ɓún síi, nùpue máa kúee *dǎvén flá sǔmàni-kía yi. Lé ɓio ká a kúaa ho ɓín ká ho hĩa wee za, á hā à nàma, á ho dǎvén á à kúia, á hā sǔmàniwa mún n yáa. ³⁸ Ho dǎvén flá ko ho kúee hā sǔmàni-fla yi. ³⁹ A nùpue mún máa díá dǎvén kía ká a máa ju dǎvén flá. Lé ɓio á ɓa wee ɓio le ho dǎvén kía lé hĩa sí.»

6

*O Yeesu zéenia ho Sabaa bio lè 6a nùpua
(Matiye 12.1-8; Maaki 2.23-28)*

¹ Mu wó ká a Yeesu wee kãa hã mana 6úí yi ho *vũnló wizonle na 6a le Sabaa zoñ, ó o ñi-kenínia wee báará zoo khé ho ñnló lée pùká là. ² A 6a *Farizíewa 6úí mən mu á 6a wee bío làa ba: «Lée webio nən mí wee wéráa bío ká? Wa làndá hò mu.» ³ Ó o Yeesu bía nən 6a yi: «Bìo ó o *Daviide yánkaa wó ká arén lè mí nùpua á le hĩni dà á mi ñni yí kàrána yí mən le? ⁴ Orén mĩten zon le Dónbeenĩ zii á zoó lá le Dónbeenĩ hãmu búurú á là, ò o 6uan ho 6úí lée nən bĩa làa wó bò mín yi. Ká a nən lá yí ko ò o wé mu, lé bío le *Dónbeenĩ yankarowà mí dòn lé bán wee wé là ho.» ⁵ Ó o tĩn pá bĩnía bía nən 6a yi: «O *Nùpue Za lé yia á ho Sabaa bio wi ní yi.»

(Matiye 12.9-14; Maaki 3.1-6)

⁶ Ho Sabaa mu 6úí zoñ ó o Yeesu van ho kàránlò zii yi á vaá zoó wee kàrán 6a nùpua. Mu zoñ à ñii 6úí wi bĩn á nĩn-tiání bàhó húrún. ⁷ A ho *làndá bío zéenílowa lè 6a Farizíewa bò mí yío o Yeesu wán le mí ì loń ká a pá à wéé nùpue ho Sabaa zoñ, lé bĩn 6a à ñni wán á à yiráa wo ò kooní yi. ⁸ Ó o Yeesu zũna 6a yilera ò o pá bía nən o ñii na bàhó húrún yi: «Lii hĩnĩ vá 6ueé lée ñni hen ká 6a nùpua yahó le 6a mi fo.» Ó o ñii líf hĩnən á vá 6ueé lée ñni. ⁹ Ó o Yeesu bía làa ba: «Le ì tũa mia làa bío 6úí: Lé mu yén ó o nùpue ko ò o wé ho Sabaa zoñ? Lée bè-tente lée, tàá lée bè-kohó? Lé ho kãní a nùpue lée, tàá lé ho 6úe o?» ¹⁰ Ó o Yeesu lora 6a búenbúen yi khii fò ò o bía nən o ñii yi: «Hóonĩ ù bàhó.» Ó o ñii hóonía ho á ho dèenía wan. ¹¹ A ho làndá bío zéenílowa lè 6a Farizíewa sĩa cá mu yi làa sòobéε, á 6a wee wãanĩ mín yi: «Lée webio á wa yàá à wé á à yiráa wo ò fi ní yi coon?»

*O Yeesu hueekaa mi tonkarowà píru jun
(Matiye 10.1-4; Maaki 3.13-19)*

¹² Wizonle 6úí ó o Yeesu hĩnən le mí yòó wé mí floró le 6úee wán, ó o yòó flora le Dónbeenĩ yi bĩn fúuu cáana. ¹³ Bío ho tá tñn, ó o von mí ñi-kenínia kúaa mín wán, á hueekaa 6a píru jun 6a tĩahú á có yèni làa tonkarowà. Hĩa ká lé 6a yènnáa:

¹⁴ O Simən na ó o có yèni làa Piere,
o Andere na lé o Simən mu 6àn za,
o Zaaki là a Zán, o Filiipu là a Baatelemii,
¹⁵ o Matiye là a Toma, o Alifee za Zaaki,
o Simən na lé 6a Zelootewa* kuure nùpua ñi-kéní,

¹⁶ o Zaaki za Zudaa,
là a Zudaa Isikariote na khii dé o Yeesu o zúkúsa níi yi.

*O Yeesu kàrána 6a nùpua á wéera 6a 6úí
(Matiye 4.23-25; Maaki 3.7-11)*

¹⁷ Bĩn món, ó o Yeesu bĩnía bò lè mí ñi-kenínia lion ho tá pèerú yi hen na ó o món-bèwa cèrèe ñni yi. Ba minka zãamãa mún wi bĩn. Ba ló 6a *zúifùwa kòhú kùarãa búenbúen yi, ho Zeruzalεmu lóhó, lè ho Tiire lè ho Sidñn lórã na wi mu yámú numu ñii ló-zàwa yi. ¹⁸ Ba búenbúen wà 6uee jí a Yeesu cón á mún ñi cànka ò o wéé 6a véena. Bĩa 6a cĩnáwa wee beé lò wee yí mĩten. ¹⁹ Ba nùpua búenbúen wee cànka à 6a yí o túii yi, lé bío le Dónbeenĩ pánkã na wi o yi á wee lé lée wéé 6a nùpua búenbúen.

(Matiye 5.1-12)

²⁰ Ó o Yeesu wãa yòó lora mí ñi-kenínia yi ò o bía:
«Minén na lé 6a ñi-khenia, mi ñúná sĩ,

lé bío le Dónbeenĩ bèenĩ á mi níni wi yi!

²¹ Minén na le hĩni wee 6úe ho zuia, mi ñúná sĩ,

* 6:15 Mi loń Matiye vñahú 10.4

lé bïo á bïo mi wee ca á mi ì yí á mu jii ì sí!

Minén na wee wá ho zuia, mi júná sí

lé bïo mi khií ðí há konsíní!

²² «Ká 6a nùpua khií jina mia, á pá mia, á wee là mia, á wee yáa mi yèni o *Nùpue Za bïo yi, se mi júná sí. ²³ Mi zámaka à wé coronka lé bïo le Dónbeení búiá beení pan mia ho wáayi mu bïo yi. Mu bon, lé ká síi á 6arén 6àn 6úaawa mún yánkaa beéaráa le *Dónbeení jì-cúa fεεrowà lò.

²⁴ Εε ká minén nàfòró 6ànsowà á ho yéréké khií sá yi,

lé bïo á mu bïo 6úen6úen mí yú vó,

á bïo máa bíní máa bè mu wán máa na mia.

²⁵ Minén na wee ðí bùubaa ho zuia á ho yéréké khií sá yi,

lé bïo á bïo cèrèε hini khií tè mia.

Minén na wee ðí há konsíní ho zuia á ho yéréké khií sá yi,

lé bïo mí bïo khií wé ho yahó sèró lè le wéε.

²⁶ Minén na 6a nùpua wee wíoka yèni á ho yéréké khií sá yi,

lé bïo á lé ká síi á 6àn 6úaawa mún yánkaa wó làa bïa fù le mí lé le Dónbeení jì-cúa fεεrowà ká mu jòn yí bon.

*Wa ko wa wé wé mu bè-tentewà làa bïa yí wa wεn
(Matiye 5.38-48)*

²⁷ «Àwa, minén na wáa ðín wee jí ì cón 6úen6úen lé minén á ì wee bío bïo ká a na yi:

Mi waí mi zúkúsa.

Bïa jina mia à mi wé mu bè-tentewà na yi.

²⁸ Bïa wee dánkání mia

à mi wé dúbua yi.

Bïa wee yáa mi yèni

à mi wé fio na yi.

²⁹ Hàrí ká a 6úi dó ù sáahó yi,

à ù yèrémá hïa so dá a yi.

Ká a 6úi fó ù kán6un,

à ù mún díá le o fé ù báká.

³⁰ Yïa flora bïo ù cón,

ù na mu wo yi.

Yïa lá ù bïo,

à ù díá le o 6ua.

³¹ Bïo mi wí à 6a nǐ-vio wé na mia,

à mi wé mu 6àn síi à na 6a yi.

³² Ká bïa wa mia lé bán mí dòn á mi wa, á mi wee leéka le mi so pá à bíní ì yí bïo mu món

le? Hàrí 6a bè-kora wérowà mún wa bïa wa 6a. ³³ Ká bïa wee wé mu bè-tentewà na mia

lé bán mí dòn mi wee wé mu 6àn síi na yi, á mi wee leéka le mi so pá à bíní ì yí bïo mu

món le? Hàrí 6a bè-kora wérowà mún wee wé bún. ³⁴ Ká bïa khií dàn mu á à wí mia,

lé bán mí dòn á mi wee ke lè mí bïo, á mi wee leéka le mi so pá à bíní ì yí bïo mu món

le? Hàrí 6a bè-kora wérowà mún wee ke mín bïowa làa mín làa bún síi à paráa mu khií

wíló. ³⁵ Εε ká minén yí wé bún. Mi waí mi zúkúsa, mi wé wé mu bè-tente na 6a yi. Ká

nùpue kon ù bïo, ù yí dé ù síi mu khií bíní wíló yi. Lé bún ò na ká mi ì wé le Dónbeení na

wí mu bïo 6úen6úen jùhũ wán zàwa, lé bïo á 6a bè-yízũnlowà lè 6a nǐ-sũmáa á le wee

wé mu bè-tentewà na yi. ³⁶ Mi zũn le hii wéró làa bïo á mǐn Maá Dónbeení zũnáa le hii

wéró bïo sii.

Mi wé yí cítí nùpue

(Matiye 7.1-5)

³⁷ «Mi wé yí cítí nùpue, á le Dónbeení mún máa cítí mia. Mi yí síini nùpue jùhũ, á

le Dónbeení mún máa síini mí júná. Mi wé sén díá na mín yi, á le Dónbeení mún wé è

sén n̄ díá á à na mia. ³⁸ Mi wé hã mu bïo, á le Dónbeenĩ mún wé è hã mia. Mu bïo na le Dónbeenĩ á à hã làa mia á à wé bïo na à kúee mí dèe yi á à didĩi fúaa ká mu sú cáa pùuu. Lé bïo le wíló dèe na mi wee m̀nzã lè mu bïo, lé dén bàn síi á le Dónbeenĩ á à m̀nzã lè mí bïo á à na mia.»

³⁹ O bĩnía wà le wàhiire na kà: «Muii so dà a tè mí ninza muii bũini wán le? Bùeé. Lé bïo ká 6a vaá d̄n ho k̄hũ á 6a mí nùwã ñun á à páanĩ ì zo ho. ⁴⁰ Nĩ-kenĩnii na po yĩa wee kenĩ a wón mía. Nùpue lée nùpue na kenĩa d̄n ó o dà à wé làa yĩa kenĩa wo bïo síi. ⁴¹ Lée webio n̄n á le zóore na wi ù yère yi á fo yí zũ bïo, à le zàn-dèe na wi mi ninza yère yi á fo màhã m̄n wee zéeni? ⁴² Fo dà a wé kaka à bïo le mi ninza díá le ù lén le zàn-dèe na wi o yère yi, ká le zóore na wi ùnén yère yi á fo yí zũ bïo le? Yí m̄n úten na le! Le zóore na wi á ù yère yi lé d̄io á ù ko à ù lén vé, á ù yĩo màhã à mi wéréwéré á à dàñ n̄ lénnáa le zàn-dèe na wi mi ninza yère yi.

*Le v̄ndèe lè mí bia wàhiire
(Matiye 7.16-20; 12.33-35)*

⁴³ «V̄ndèe na se máa wé ha bia na yí se, á le v̄ndèe na yí se mún máa wé ha bia na se. ⁴⁴ Mu bon, le v̄ndèe bia lé h̄n 6a wee wé bè yi à zũn̄n̄a le síi. Lunkúnsòró máa wé fáa 6ódíohó wán. A ñia mún máa wé khé kíkahó wán. ⁴⁵ O nùpue na se wón wee wé bïo hã bín-tentewà lè bïo á bïo wi o síi yi se. Ká yĩa yí se wón wee wé bïo hã bín-kora, lé bïo á bïo wi o síi yi yí se. O nùpue bïo na wi o síi yi, lé b̄n wee wé lé là a ñii.

*Hã zĩnĩ bïo ñun wàhiire
(Matiye 7.24-27)*

⁴⁶ «Mi wee ve mi le (Núhũso! Núhũso!) à mi màhã yí máa wé bïo á ì wee bïo na mia á mu ñúhũ so wi le? ⁴⁷ Mi d̄n le ì zéeni a nùpue na wee 6uen ì c̄n, à ñí ì bionĩ, à mún bè hã yi bïo ó o bïo 6onnáa mín làa mia. ⁴⁸ O bïo 6onmín làa nùpue 6úi na le mí ì so mí zii ó o náana ho tá á líi 6ó le huee yi a màhã bò yi fáraráa le ñúhũ. Hã vi-beera t̄eró p̄ahũ á mu ñun-beeni 6ueé d̄kio le à le pá d̄n. Le yí tò lé bïo le ñúhũ fárá se. ⁴⁹ Ee ká yĩa wee ñí ì bionĩ ò o yí máa bè hã yi, wón bànso bïo 6onmín làa nùpue 6úi na fárá mí zii ñúhũ ho tá k̄amáa yi á son. Bïo ho vi-beeni tò á mu ñun-beeni 6uara 6ueé 6ó le yi, à le d̄enía tò p̄p̄è.»

7

*Ba dásiwá ñúhũso ton-sá w̄éró bio
(Matiye 8.5-13; Z̄an 4.46-54)*

¹ Bïo ó o Yeesu bía h̄n bionĩ so 6úen6úen á n̄n 6a z̄amáa yi vó, ó o wà van ho *Kap̄eenayuumu. ² Mu p̄ahũ ká ho *Oroomu dásiwá ñúhũso 6úi wi b̄n á ton-sá ñĩ-kenĩ na ó o 6̄ent̄n wa làa s̄obéé á lò yí here díá mu húmú ñii wán. ³ Bïo 6a dásiwá ñúhũso mu ñá a Yeesu bïo, ó o tonkaa 6a *zúifùwa ñĩ-k̄ia nùwã ȳen 6úi le 6a vaa fio wo le o 6uee w̄é mí ton-sá. ⁴ A bán wà van o Yeesu c̄n á vaá wee 6ón6óní a ká 6a à bïo làa wo: «O ñii mu na tonkaa w̄en 6̄ent̄n ko lè ù séeni, ⁵ lé bïo ó o wa wa ñipomu. Orén lé yĩa léra mí ñii yi á séeniá w̄en á sonnáa wa k̄aránló zii.» ⁶ O o Yeesu d̄enía bò làa ba á 6a wà. Bïo 6a vaá s̄aráa o ñii mu zii à b̄n ò o t̄n tonkaa mín b̄nlowà le 6a lée bïo na a yi: «Núhũso, yí s̄éé úten ì bïo yi. Û 6uenló ì zii yi lée bïo na á ì yí koráa. ⁷ Lé b̄n bïo yi á ì yí heníanáa ì síi á yí 6uara ù c̄n iten. Na le ñii á ì ton-sá pa à wa. ⁸ Inén ì bæere ñúnása wi á ì wee bè bionĩ yi. A inén mún wi 6a 6úi ñúhũ wán, á bán mún wee ñí ì c̄n. Ì le yĩa va hen à wón va b̄n, ì le o 6úi buen ò o d̄enĩ buen. Ì le ì ton-sá wé bïo na, ò o d̄enĩ wé mu mí lahó yi.» ⁹ Bïo ó o Yeesu ñá h̄n bionĩ so, ó o wó coon o ñii mu bïo yi, ó o yèrèmaa khii bía lè 6a z̄amáa na bò a yi: «Le ì bïo na mia: O *Isiraȳele ñipomu 6úen6úen yi á ì d̄n yí fò mín làa nùpue na s̄id̄eró mi yú yĩa ká yi.» ¹⁰ A 6a dásiwá ñúhũso bàn b̄nlowà b̄nía khíbon á vaá yú ò o ton-sá mu wan.

O Yeesu vèenia o Napee mahda za

¹¹ Bún món ó o Yeesu wà wee va ho lóhó búí na 6a le Napee. O o ñi-kenínia lè 6a zãamákúii bò làa wo. ¹² Bìo ó o vaá dõn ho lóhó ñii, ó o fò mín làa nùpua búí à 6a buan mí ñi-hío wà vaá nù. Yia húrun léee maháa búí te mí za kéní. Ho lóhó nùpua cèrèe ló á bò là a háa mu. ¹³ Bìo ó o Nuhúso mæn o háa mu ó o makárí buan wo yi. O o bía làa wo: «Háa mu, yí yáa ù yilera.» ¹⁴ O o wà vaá 6ó 6a yi á lá mí ñii bò le kháare wán á bía buan o ñi-hío dín. O o Yeesu bía: «Yàronza, lii híní, lé mi bía mu.» ¹⁵ O o dèenía líi hínøn yòó kará wee bío. O o Yeesu hoonía wo yòó dó bàn nu ñii yi. ¹⁶ A bía wi bín búenbúen zãna á 6a wee khòoní le Dónbeení kà síi: «Yia kà mahá lé le *Dónbeení ñi-cúa fεero binbirí á wa yú. Le Dónbeení ló buara á wà buee fení mí ñipomu.» ¹⁷ O Yeesu bío na ó o wó kà dèenía já 6a *zúifùwa kòhú búenbúen yi á dà khú zon hía làa ba 6ó mín yi mún.

O Yeesu zéenia mi buenló ñuhú næn o Zån Batiisi yi
(Matiye 11.2-6)

¹⁸ O Zån Batiisi ñi-kenínia vaá bía bío wó búenbúen á næn wo yi. Bún món ó o von 6a nùwá ñun búí 6a fiahú ¹⁹ á tonkaa le 6a vaa túa o Yeesu yi: «Ūnén lé yia á wa já bío le fo ko ù buen léee, tàá wa pá ko à wa lòní ñi-veere?» ²⁰ A bán wà vaá yú a Yeesu á bía næn wo yi: «O Zån Batiisi tonkaa wen ù cõn le wa buee túa foñ le lé fo lé yia ko ù buen léee, tàá wà pa ñi-veere?» ²¹ A mu wãa wó se à 6a buee dõn ò o lan wee weé 6a nùpua cèrèe na mu vãmú lè mí síiwà tò. O mún wee ña 6a cínáwa lén bía 6a wi yi, á mún wee hén 6a muiiwà yïo à há mi wéréwéré. ²² Bún wéró món, ó o mahá yèrémáa wee bío là a Zån tonkarowá: «Mi lén vaa zéeni bío mí mæn làa bío mí já à na a Zån yi: Lé 6a muiiwà yïo wee mi, á 6a mùamúawà hínøn wee varáka, 6a bùeréwà wan, 6a bekewà ñikõnna wee ñí mu bío, 6a ñi-hía wee vèe, á le bín-tente wee bue na 6a ñi-khenia yi.* ²³ Yia yí pá í bío ká a tà mu yi se wón bânso ñuhú sí.»

O Yeesu wee bio o Zån Batiisi bio
(Matiye 11.7-11)

²⁴ Bìo ó o Zån tonkarowá binía wà, ó o Yeesu wãa wee bío o Zån mu bío lè 6a zãamáa kà síi: «Lée webio á mi van vaá lora le dùure yi? Lé ho konkohó na ho pinpiró wee héε vïnvá léee? Bùee. ²⁵ A lée webio mi vaá lora? Lée nùpue búí na sía hõnbõnøn le? Hón sí-sení bânsowà so lé 6a pãamá-beera zíní á 6a wi yi. ²⁶ A lé o yén mi van bío yi? Lé le *Dónbeení ñi-cúa fεero léee? Ká mu lé wón se mi tũíá sí. O yáa pá po wón, le í bío mu na mia. ²⁷ Orén lé yia le Dónbeení fèra bía bío mí võnna yi: † ì tonka í tonkaro o ò dí ù yahó á buee wíoka ù wõhú.»† ²⁸ Le í bío mu na mia: Ba nùpua na ho dímíjá yi búenbúen á yia ñuhú wi po a Zån wón mia. Eε ká le *Dónbeení béení zàwa món-dí mahá pá po a.

(Matiye 11.16-19)

²⁹ «Ba nùpua búenbúen, hàrí ho *lànpo féwá á hía wee buee ñí a Zån cõn. A 6a tà zũína le le Dónbeení bío bon á 6a wee buen o cõn ò o bátizé 6a. ³⁰ Ká 6a *Farizíεwa lè ho *làndá bío zéeni lowa bán yí tà bío le Dónbeení le mí ì wé è na 6a yi, á 6a bèn mún pá à Zån *bátéè mù bío.» ³¹ O o Yeesu binía bía: «Ho zuia nùpua na kà á ì dà à tèe lè 6a yén? Lé 6a yén á 6a bío bonnáa mín? ³² Ba ka lè 6a háyúwá na lée kará 6a nùpua fémínló lahó yi, á wee háaní na mí ninzàwa na zoó le bonfónii yi kà:

Wa búá há sía san,

à mi le mi máa léee yo.

Wa bó le yèni,

á mi le mi máa wá.

³³ Bìo ó o Zån Batiisi buara á yí máa dí dín-poni, á mún yí máa ñu *divén, á mi le o cíná wi o yi. ³⁴ A bío ó o *Nùpue Za bèn buara wee dí, á mún wee ñu ho ñivén á mi mún yí tà

* 7:22 Mi lorí Ezayii vùahú 35.5; 61.1 † 7:27 Mi lorí Malasii vùahú 3.1

bún, à mi wee bío bío kà: «Mi lon! O nni na kà yí máa wé bío búí ká mu yínóní dínló díró làa ña-ñunló. O lé 6a *lànpo féwá lè 6a bè-kora wérowà 6àn bônlo.»³⁵ Εε ká bía búenbúen na mu bè-zúminí wi yi bío bon, bán wé è wé mu bè-zúminí mu 6àn wára.»

*O bá-fé na bè-kora séra díá bío
(Matiye 26.1-13; Zán 12.1-8)*

³⁶ Wizonle búí ó o Farizíε búí von o Yeesu le o 6uee dí mí zii. O o Yeesu van á 6a vaá khónkaa dúmaka‡ wee dí. ³⁷ Hón pàahú so yi ò o háa búí na á ho lóhó nùpua búenbúen zú bá-fénló bío á ná bío ó o Yeesu wi o nni mu zii, ó o buan mí dεε búí na yáwá here na sú lè ho ñiló na sámu sí á guararáa bín. ³⁸ Bío ó o 6ueé zon, ó o bánbáa khii hùerá a Yeesu món ò o wee wá, ó o yèn-caa wee lii o Yeesu mu zení wán. O o ñún-vání lé dño ó o wee bíní sùuka làa há, bún món ó o wee bíní yèε há ká a kúee ho ñiló mu há wán.

³⁹ A bío ó o Farizíε na ó o wi zii á mən mu, ó o wee bío mi yi: «Yia ká cén lá léé Dónbeení ñi-cúa fεero kénkén, ó o lá a zúñ o háa mu na wee lanláka a zení léenii, là a bè-wénia.»

⁴⁰ O o Yeesu bía nən wo yi: «Simən, í ì bío bío búí á à na foñ.» O o Simən le: «Núhúso, bío.»

⁴¹ O o bía làa wo: «Nùpua nùwá ñun hía kon náfòró 6ànso búí wári. O ñi-kéní léé wén-hāani khíá-hónú, ò o ñi-kéní na so léé wén-hāani búará-ñun làa píru. ⁴² Bío á yia 6a kon le cón zú à 6a yí dà le máa wí, ó o 6ó 6a mí nùwá ñun kení. Awa! Ba nùwá ñun mu tñahú, á ù wee leéka le lé o yén ñ wañ o nni mu á à poñ mí ninza.» ⁴³ O o Simən bía: «Í wee leéka le lé yia ó o díá le kee na 6úaa nən yi.» O o Yeesu le: «Ū bío bon, fo mà ho tñiá.»

⁴⁴ O o yèrémáa khii sánsáa o háa mu ò o wee bío là a Simən: «Fo yí mən le: í 6ueé zon hen coon à ù yí le 6a 6ua mu ñumu 6uee sεε le í zení, ò o háa na ká wón wá siinia há á bínía sùukaa lè mí ñún-vání. ⁴⁵ Bío á í 6ueé dñn ū zii, á ù yí hñnən yí wñira mi á yí yèera níi, ò orén lè mí 6uee zoró hen á í zení lé hón ó o wñira lè ho yèeró. ⁴⁶ Fo mún yí kúaa ñiló í ñúhú wán á yí dóráa ho cùkú mi, ò orén wón lé ho ñiló na sámu sí ó o kúaa í zení wán. § ⁴⁷ Lé bún nən à í ì bío mu á à na foñ: Bío ó o háa mu 6a séra bè-kora cèrεε díá lé bún nən ó o waminí wára booráa. Εε ká yia bè-kora na séra díá ka cñinú, wón waminí wára na o ò zéeni à 6èn ñ kení cñinú.»

⁴⁸ Bún món ó o Yeesu bía nən o háa yi: «Ū bè-kora séra díá.» ⁴⁹ A bía làa wo páanía wee dí wee bío mí yiwa: «O nùpue mu léé wée á wee hení mí síi à bío le mu bè-kora séra díá?»

⁵⁰ O o Yeesu bía nən o háa yi: «Fo wáa yú ho héerá, hñní lén, ū siidéro mi á fenía fo.»

8

Ba hñawa na fù wee bè là a Yeesu

¹ Bún món ó o Yeesu hñnən tò há ló-beera lè há ló-zàwa yi á wee bue le *Dónbeení béení bín-tente. Bía bò làa wó lé o ñi-kenínia píru ñun, ² lè 6a háawa nùwá yen búí, bía ó o ñun 6a cñáwa léra yi á mún wéera véena. Ba lé o Mari na 6a wee ve làa Makadala* Mari, yia ó o ñun 6a cñáwa bùaa hènñun léra yi, ³ là a Kuza na ó o *Heroode bará mí zii tonni ñúhú wán 6àn háa Zaana, là a Suzaana. Háawa cèrεε mún hía wi bín á séenia 6arén á fù wee wé lén mí níi bío à séeni là a Yeesu lè mí ñi-kenínia.

*O Yeesu wà o díró wahiire á bñnta zéenia kúarà
(Matiye 13.1-9; Maaki 4.1-9)*

⁴ Ba nùpua hía wee léka há lórá yi buen o Yeesu cón. Bío 6a kñnia wo yi boo, ó o wà le wahiire na ká nən 6a yi: ⁵ «Nii búí hía ló van mí mǎhú yi, á wà vaá dé mí bè-dà. Bío ó o vaá wee dé mu á mu búí léé lion ho wǎhú wán, á 6a wá-bèwa yonkaa, à mu búí á 6a ñínzàwa 6èn sèekaa vǎ. ⁶ Mu búí lion há huaa yi hen na le tñní yí boo yi, á mu ló ká mu

‡ 7:36 O Yeesu pàahú ká 6a zúifùwa le mí ì dí, à 6a khón daráka kñní ho dínló yi díráa. § 7:46 Le níi yèeró, há zení sεεrò lè ho ñiló kúeeró ho ñúhú wán, bún búenbúen lé bío á 6a zúifùwa fù wee wé à déráa ho cùkú mí ñi-háni yi.

* 8:2 Makadala: Lé ho lóhó búí na wi ho Kalilee vū-beení ñii lè le wii tēenii.

dèenía bínía hon, lé bïo á ho hínló mía bín. ⁷ Mu búí bñn lion hen na há kíkara bia héra yi, á mu ló á yòò zon mín yi làa há, á hñn pà mu. ⁸ Mu búí bñn lion ho tá na se yi, á mu ló á yòò dñn á han mí bia, á há là mí dà-kéní kéní á yú há bia khímàni khímàni.» Bñn món ó o pá bínía bía bïo kà nñn 6a yi: «Yia wee jí bïo, à wón jí bïo bía sese.»

(Matiye 13.10-13; Maaki 4.10-12)

⁹ O o Yeesu ní-kenínia tùara a yi: «Le wàhiire mu kúará lé mu yén?» ¹⁰ O o bía nñn 6a yi: «Le Dónbeení béeñí bïo na ó o nùpue yí zū kúará á le wee zéení à ceé na minén mi dòn yi. Ká 6a nùpua na ká wee jí mu lòn wàhio káamáa, lé bñn nñn á 6a lé 6a nùpua na yïo wi ká há yí máa mi, á mún wee jí mu bïo ká 6a yí máa zūrín mu kúará.†

(Matiye 13.18-23; Maaki 4.13-20)

¹¹ «Le wàhiire mu kúará lé bïo kà: Mu bè-dà lé le Dónbeení bióní. ¹² Bïo lion ho wōhū wán lé 6a nùpua na ká 6a jí le Dónbeení bióní à 6a máa yí tà le yi, ká a *Satāni dèení bánbá 6uee lén le 6a yiwa yi, à mún ti 6a káníló wōhū. ¹³ Bïo lion há huua na le tñí yí boo yi lé 6a nùpua na ká 6a jí le Dónbeení bióní à 6a tà le yi, à zāmaka le bïo yi, ká ho kúará lénló yú 6a pāahū na yi, à 6a dèení lé là mí món, lé bïo á le bióní mu yí wīira 6a sese. ¹⁴ Bïo lion há kíkara yi lé bía wee jí le Dónbeení bióní ká 6a jún-sèró, là ho dímíjā nāfòró, là ho bān símu á wee hē le à le máa dāñ ha há bia na dñn. ¹⁵ Bïo 6èn lion ho tá na se yi lé bía wee jí le Dónbeení bióní à 6ua le là le sīi na se, dño púaara dí. Ba yí máa bñí lé là mí món. Bñn lé bïo nñn á 6a wee haráa há bia na se.

Le fñntāni wàhiire

(Maaki 4.21-25)

¹⁶ «Nùpue na à dé le fñntāni mí zīi á à bñí ì lá le dèe búí á à pe yi, tàá ká a dó le vó o ò lá le zoó bàrá mí kàtà tá wón mía. Ba wé dé le bàrá hen na le ko le bàrá yi, à bía wee zo le zīi wé mi. ¹⁷ Mu bè-sànkanií na mu khoomu khii máa lé wán bñn mía. Hàrí bïo kúará yí zūrín búenbúen bïo khii bío yi le wizon-kéní. ¹⁸ A mi cén wé jí bïo wee bío na mia sese, lé bïo á yia bïo wi á 6a à bñí ì na mu búí wo yi á à bè mu wán. Ká yia dèe búí mía, á hàrí mu bè-za bïo na ó o wee leéka le mu wi mí cñn á 6a pa à fé.»

O Yeesu bān nu là bān zāwa bïo

(Matiye 12.46-50; Maaki 3.31-35)

¹⁹ O Yeesu bān nu là bān zāwa buara a cñn à 6a mähā yí dà máa zoó 6ue o yi, lé bïo 6a nùpua boo dà. ²⁰ O o búí bía mu nñn wo yi: «Mìn nu là mñn zāwa wi 6a mi ū wán, 6a lée dñn ho khūhū pan fo.» ²¹ O o Yeesu bía nñn bía wi bñn búenbúen yi: «Bía wee jí le Dónbeení bióní à bè le yi, bán lé wán nu là wán zāwa.»

O Yeesu dñnia ho pinpiró

(Matiye 8.23-27; Maaki 4.35-41)

²² Wizonle búí, ó o Yeesu zon ho woohū là mí ní-kenínia, ò o bía nñn 6a yi: «Mí wa khí là ho vū-beení món.» A 6a dèenía zoó wà mu jumu yi bñn wán. ²³ Bïo 6a vá zon yú, á ho pinpi-beení hñnñn wee và là mí pánká ho vū-beení wán, á mu jumu wee yānbón zo ho woohū, lònbió à ho yòó wee sí là mu jumu. Bñn búenbúen wee wé ká a Yeesu wón mu dāmu 6ó. ²⁴ O o ní-kenínia vaá wee sñní a ká 6a à bío bïo kà: «Núhūso! Núhūso! Wa à hí.» Bïo ó o sñna, ó o líí hñnñn á nāmakaa ho pinpiró là mu jumu na wee yānbónka yi á mu búenbúen dñn wó tétété. ²⁵ O o Yeesu bía làa ba: «Mí sñā dèró mñ wāa wi wen?» A 6a búenbúen zñnkaa dñn concáan, á wee bío mín yi: «Páa! O nùpue mu lé o yén síi ká? Hàrí ho pinpiró là mu jumu ó o bíaráa, á mu pá bò a bióní yi.»

O Yeesu wéera a nñi na 6a cñnáwa wi yi

(Matiye 8.28-34; Maaki 5.1-20)

²⁶ A 6a khii dñn ho Zerasaa kōhū, hía sánsáa mín là ho Kalilee kōhū. ²⁷ Bïo ó o Yeesu ló ho woohū yi líí le mí ì dñn, à bñn ho lóhó na 6a wi yi nùpue búí na 6a cñnáwa wi yi á wee

† 8:10 Mi loñ Ezayii vūahú 6.9.

sí a yahó. O wee vará mí bírí míana. O mún yí máa da zii yi, lé 6a nǐ-hía nùuníi ó o wee da yi. ²⁸⁻²⁹ Pǎnna cèrèè ká 6a cínáwa mu hínǎn o wán, à 6a sí sa ca a níní là a zení lè há zúakùaríwà ò o yí dàń yí va lùè. Ká a màhǎ wee khòo há búenbúen kúia, à 6a cínáwa na wi o yi ña a dé há mana yi. O o Yeesu nǎn le ñii 6a cínáwa na wi o yi le 6a lé. Lé bǔn nǎn ó o miiníi là a Yeesu mu, ó o líí búrá a tá ò o wee bío bío kà pǎnpǎn: «Dónbeení na wi mu bío búenbúen ñúhú wán Za Yeesu, léé webio á ù lon làa mi? Sábéré, í wee yanka fo, yí yáa í bío.» ³⁰ Bǔn mǎn ó o Yeesu tùara a ñii mu yi: «Ū yèni 6a le we?» O o bía: «Í yèni 6a le Zámáa.» Lé bío 6a cínáwa na wi o yi á boo dà. ³¹ A bán lé bía wee yanka a Yeesu le o yí ña mí vaa kúee 6a cínáwa kǎhú na nàylílo ñii mía yi.† ³² Mu wee wé à nǎnbùè-6oohú búí yòó wee dí le búee yi. A 6a cínáwa mu yankaa o Yeesu le o sáberé ò o na ho wǎhú mí yi, à mí vaa yòo zo bán yi. O o nǎn mu wǎhú 6a yi. ³³ Lé bǔn wán 6a cínáwa mu ló a ñii mu yi á vaá zon 6a nǎnbùèení yi. A 6a búenbúen yòó lùwa le búee wán á kùenkaa líí zon ho vǔ-beení yi á húrun.

³⁴ Bío á bía lá wee pa 6a mǎn bío wó kà, á 6a lùwa vaá bía mu nǎn bía wi mí manawá yi, á bía mu nǎn bía wi ho lóhó yi. ³⁵ A 6a nùpua ló le mí bueé loń bío wó. Bío 6a bueé dǎn o Yeesu, á 6a mǎn o ñii mu na 6a cínáwa lá wi yi, ò o wó a ñi-tente á zǎ mí sía kará a Yeesu tá. A 6a zǎna. ³⁶ A bía mu wó yí yi wee bío bío ó o ñii mu wó wó wannáa làa ba. ³⁷ Ho Zerasaa kǎhú ñipomu yi á yí yí zǎna mu bío mu wón mía, fúaa 6a wee yanka a Yeesu le o sáberé ò o lén día mí. O o Yeesu wà vaá zon ho woohú le mí ì bíní ì lén ñ va hen na ó o ló yi, ³⁸ ó o ñii na yú mítén 6a cínáwa níi yi yankaa wo le o día le mí bè làa wo. O o Yeesu pǎ ò o bía nǎn wo yi: ³⁹ «Lén va mǐn zii à vaa bío bío búenbúen na le Dónbeení wó nǎn foń à na 6a nùpua yi.» O o ñii mu bíní wà á vaá wee yényení bío búenbúen na ó o Yeesu wó nǎn wo yi ho lóhó búenbúen yi.

O Zayiruusi hínló là a háa búí wééró bio
(Matiye 9.18-26; Maaki 5.21-43)

⁴⁰ Bío ó o Yeesu bíní kǎhí dǎn hen na ó o ló yi buararáa, ó o kǎhí yú 6a nùpua cèrèè à 6a wee zámaka a bíní buenló bío yi. Ba búenbúen lá wee lòní a. ⁴¹ Hón pǎhú so yi à bǔn ò o ñii búí na lé 6a *zúifùwa kǎránló zii ya-dí na yèni 6a le Zayiruusi bueé dǎn, á bueé líí búrá a Yeesu tá ò o wee yanka a le o bè làa mí va mí zii, ⁴² lé bío ó o hínló yà-kéní na ó o yú á wee hí. O lúlúio wáa lá wee yí ho píru ñun síi. Bío ó o Yeesu bò làa wo wà a va a zii, á 6a minka nùpua bura bò a yi.

⁴³ Háa búí wí 6a tǎhú á wee mí mí sèeró fèèè á dǎn há lúlúio píru ñun à ho máa fí. O níi bío yáara le tǐni bǎnsowá cèrèè cǎn ká bán búenbúen màhǎ yí dàńna a yí wééra. ⁴⁴ Bío ó o vá zoó bó a Yeesu yi, ó o zoó tǔaa o dà-zíni ñi-kǎní yi là a mǎn. O o sèeró dèenía dǐn bǔn wán. ⁴⁵ O o Yeesu dǐn ò o tùara: «Lé o yén tǔaa mi?» A bía bó a yi búenbúen à yí le mí yí tǔaa wo yi, à yí le mí yí tǔaa wo yi. O o Piere lé yí bía làa wo: «Éee! Núhúso! Fo yí mǎn bío 6a nùpua buraráa foń á wee ñaa mǐn le?» ⁴⁶ O o Yeesu le: «Í mǎn mu, ká a búí màhǎ pá tǔaa mi. Lé bío á í zǔna mu le pǎnká búí ló mi.»

⁴⁷ Bío ó o háa mu mǎn ò o zǔna a bío ó o wà buara ká a wee zàka á bueé líí búrá a Yeesu tá, ò o zéenia bío nǎn ó o tǔaanáa wo yi, làa bío ó o wó wó wannáa mí lahó yi bía wi bǐn búenbúen yahó. ⁴⁸ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Wán hínló, bío fo dó ù síi mi, lé bǔn wéera fo. Wáa lén, vaa yí héerà.»

⁴⁹ Bío ó o Yeesu wee bío ó o ñii yáa yí tò, à bǔn ò o tonkaro búí ló a Zayiruusi zii á ñn o mǎn bueé dǎn á bueé wee bío làa wo: «Ū hínló wáa húrun. Wáa yí seé o ñi-kǎránlo.»

⁵⁰ Bío ó o Yeesu ña mu, ó o bía nǎn o Zayiruusi yi: «Yí titika, dé ù síi mi, á ù hínló á à wa.»

⁵¹ Bío 6a vaá dǎn, ó o le bía ká dǐn ho khúhú, ò o Piere là a Zǎn là a Zaaki là a hínzo-za bǎn maá lè bǎn nu lé bán ó o fó zonnáa le zii yi. ⁵² Ba nùpua búenbúen wee wá kùaará a hínzo-za mu bío yi. O o Yeesu bía: «Mí yí wá bío. O hínzo-za mu yí húrun, o léé yí na

† 8:31 Ba zúifùwa cǎn á ho kǎhú na nàylílo ñii mía mu lé 6a cínáwa kásó lùè.

dūma.» ⁵³ A 6a nùpua wee zùarika a yi lé bïo 6a zū kénkén le o húrun. ⁵⁴ O o Yeesu lii fù a nii yi, ò o von wo pónpón: «ĩ hínló, lii híní.» ⁵⁵ O o vèera á dèenía líi hínòn. O o Yeesu bía le 6a na mu bïo wo yi le o dí. ⁵⁶ A 6àn nùwā can dīn coon mu bïo yi. Ká a Yeesu màhá henía mu nòn 6a yi le 6a yí bío bïo wó kà le nùpue jí.

9

O Yeesu tonkaa mí nĩ-kenínia píru jùn (Matiye 10.5-9, 11-14; Maaki 6.7-13)

¹ O Yeesu von mí nĩ-kenínia píru jùn á nòn ho dànló lè le jii 6a yi, à 6a wé kíkánáa 6a cínáwa yi á mún wéé 6a vánvárowà. ² O tonkaa 6a le 6a vaa bue le *Dónbeenĩ béeñĩ bïo à mún wéé 6a vánvárowà. ³ Bïo kà lé bïo ó o henía nòn 6a yi: «Mi yí 6ua hàrí dèe à láráa ho wōhũ. O 6úi yí 6ua bũin-za, tàá puure, tàá bè-díni. Mi yàá pá yí 6ua wáří. O 6úi yí 6ua báká 6úi à séení hĩa ó o zã. ⁴ Mi wé vaá làara nùpue na wán, à wón zii lé dïo mi kèení yi fúaa mi léró ho lóhó mu yi. ⁵ Mi wé vaá zon lóhó na yi, ká bĩa wi ho yi pã mi bïo, ká mi wee lé ho yi, à mi púaa mi zení khũkhũni kúia bĩn.* A bĩn ò zéení làa bán le 6a wó khon.» ⁶ A 6a bèn wà dén jii so wán á vaá wee hée bue le Dónbeenĩ bĩn-tente, á mún wee wéé 6a vánvárowà há lórà lè mí dà-kéní kéní yi.

O Heroode hácirí ydara a Yeesu bïo yi (Matiye 14.1-2; Maaki 6.14-16)

⁷ Bĩn biowa so na wee wé kà búenbúen ó o *Heroode na 6a bàrá ho kōhũ jũhũ wán jà á mu lùnkáa o yilera, lé bïo 6a 6úi wee bío le lé o Zãn Batiisi vèera. ⁸ Ba 6úi bèn le lé o *Elii bĩnia 6uara. Ba 6úi yàá bèn wee bío le mu lé le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fèerowà na yáania nĩ-kéní lé yĩa vèera. ⁹ Ká a Heroode wón wee bío mí yi: «O Zãn á ínén í bèere nòn le jii á 6a kúio jũhũ. O o nii mu na bèn wee wé bĩn bè-beera so na à ĩjã bïo lée wée coon?» O o wãa wee cà ò o mi a Yeesu wán konloon.

O Yeesu diinia 6a nùpua na po muaaseé hònú (Matiye 14.13-21; Maaki 6.30-44; Zãn 6.1-15)

¹⁰ Bïo ó o Yeesu tonkarowà bĩnia 6ueé dñn á bïo 6a wó búenbúen á 6a lá fèera nòn wo yi. Bĩn món ó o fó 6arén mí dòn á 6a khèra van lè ho lóhó 6úi na 6a le Bètesayidaa cñn. ¹¹ A bïo 6a zãamãa zũna mu, á 6a bò a món. O o Yeesu møn 6a ó o yèrèmaa sã 6a yahó, á wee bío le Dónbeenĩ béeñĩ bïo na 6a yi. A bĩa wee cà le lòn-hebúee ó o mún wééra. ¹² Bïo ó o nĩ-kenínia píru jùn møn à le wii wee tè, á 6a vá 6ueé 6ó a yi à 6a bía làa wo: «Bïo na 6a zãamãa yi le 6a lén va há ló-zàwa lè há manawà na sùarãa hen à vaa làa, à mún yí mu bïo dí. Lé bïo á hen na wa wi yi á lóhó yí sùarãa yi, dèe woon mía hen.» ¹³ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Minén miten na mu bè-díni 6a yi.» A 6a bía nòn wo yi: «Búurú bi-zàwa bïo hònú làa cezàwa bùaa jùn mí dòn lé bĩn wi wa cñn hen, tàá fo le wa lén vaá yà ho dīnló à 6uee na 6a nĩ-kúii na kà yi le?» ¹⁴ Lé bïo á 6a báawa na wi bĩn mí dòn mu zòn á à yí ho muaaseé hònú síi. O o Yeesu bía nòn mí nĩ-kenínia yi: «Mi sanká 6a nùpua le 6a kèení lè mí kuio ho búarã-jùn làa píru píru wán.» ¹⁵ A 6a hínòn sankaa 6a á 6a búenbúen karáka. ¹⁶ O o Yeesu wãa fó ho búurú bïo hònú lè 6a cezàwa bùaa jùn mu á buan ò o hoonía mí yahó yòó dá ho wáayi, ò o dó le Dónbeenĩ bārãkà mu bïo yi. Bĩn món ó o cèekaa mu nòn mí nĩ-kenínia yi le 6a dá lè 6a zãamãa. ¹⁷ A 6a búenbúen dú sù, á bïo ká á 6a khuiira á mu sú há sàkiwá píru jùn.

O Piere le o Yeesu lé o Krista (Matiye 16.13-21; Maaki 8.27-31)

¹⁸ Wizonle 6úi, ó o Yeesu khèra vaá wee fio, ò o nĩ-kenínia wi bĩn, ó o tũara 6a yi: «Ba nùpua wee bío webio í dñn yi?» ¹⁹ A 6a bía: «Ba 6úi le fo lé o Zãn Batiisi, 6a 6úi le fo lé o

* 9:5 Mi lorĩ Matiye vūahũ 10.14

Elii. Ba búí bán bèn le fo lé le Dónbeenì jì-cúa fεεrowà na yáania ñi-kéní búí na vèera.»
²⁰ O o Yeesu bínía tùara 6a yi: «Ká minén cón á mi le í lée wée?» O o Piere bía: «Fo lé o *Krista na le Dónbeenì tonkaa.»²¹ O o bía bío kà henía nòn 6a yi: «Mi yí ví ví bío mu le nùpue jí dé.»²² O o pá bínía bía nòn 6a yi: «O *Nùpue Za ko ò o lò be. Ba ñi-kíá, lè le *Dónbeenì yankarowà júnáasa, lè ho *làndá bío zéenílowa á à pí a. Ba à na a 6a à búé, ká há wizooní tìn zoñ ó ò vèe.»

*O Yeesu wee bè yi kaka
 (Matiye 16.24-26; Maaki 8.34-9.1)*

²³ Bún món ó o yèrémáa wee bío làa bía wi bín búenbúen: «Yia wi ò o bè mií, à bânso khí mí kùrú sîi bío wéro yi, ká a wé lá mí *kùrùwá pí† lè há wizooní búenbúen, à bèráa mií.²⁴ O nùpue na wi ò o kání mí mukāñi, wón á à vîiní le. Ká yia màhá tà le mí ì vîiní le ínén bío yi, wón á à kání le.²⁵ O nùpue lá yú ho ðímíjá bío búenbúen ò o khon le mukāñi binbirí yi, tàà o bío yáara búenbúen, se lé ho cúnú yén á bânso yú? ²⁶ Yia wee ñyi ínén lè í bioní bío yi, ó o Nùpue Za bèn mún khii ñyi bânso bío yi ká a khii bínía buara lè mí cùkú beenì, là a Maá Dónbeenì lè mí wáayi tonkarowà cùkú beenì yi. ²⁷ Le í mî ho túia na mia: Bía wi hen tlahú, á 6a búí wi yi á máa hí ká 6a yí mòn le *Dónbeenì béenì.»

*O Yeesu miníkaa le búee wán
 (Matiye 17.1-8; Maaki 9.2-8)*

²⁸ Bío á bún búenbúen bía khíina, wizooní bío hêtín bún món ó o fó a Piere là a Zân, là a Zaaki á yòraráa le búee wán á wà yòó fio. ²⁹ Páahú na ó o wee fio yi, ó o yahó ðindín miníkaa, á sî-zínia mún yèrémáa wee juiíka kúíakúíá. ³⁰⁻³¹ Yio búee tí à nùpua nùwá jún búí ðín là a Yeesu ho wáayi cùkú beenì yi á wee tà há láakáwá làa wo. *Ba lé o Mòyiize là a *Elii.‡ Há láakáwá na 6a wee tà lé o Yeesu bío na ó o ò va ho Zeruzalemu á vaá hí á à tíiráa ho tonló na ó o buara bío yi jii. ³² Bún búenbúen wee wé ká a Piere lè mí ninzàwa dūma kákáká. Bío 6a sîna á 6a mòn o Yeesu cùkú beenì lè 6a nùpua nùwá jún na páania ðín làa wo. ³³ Páahú na á 6a nùpua mu le mí ì lén, ó o Piere wáa yí zū bío o ò bío, ó o bía nòn o Yeesu yi: «Núhúso, mu wó se á wa wi hen. Wà à tá há bùkú-zàwa bío tìn: Unén dà-kéní, o Mòyiize dà-kéní, o Elii dà-kéní.» ³⁴ Páahú na ó o wee bío yi, á le dùndúure búí yòó ló lii pon 6a yi. Bío ó o ñi-kenínia mòn bún, á 6a zána. ³⁵ A mu tãmu búí sã wee jí le dùndúure mu yi: «Yia ká lé í za na á ì mòn léra. Mi wé jí a cón.» ³⁶ Bún tãmu so bío vaa véenii, á 6a le mí ì loñ ò o Yeesu ðín mí dòn. A lá bún jii wán á barén ó o búí yí bía bío 6a mòn yí nòn nùpue yi hùúu.

*O Yeesu wéera a háyónza na ó o cíná wi yi
 (Matiye 17.14-18; Maaki 9.14-27)*

³⁷ Mu bân tá na lée tòn ká 6a ló le búee wán wee lii, á 6a zãamáa lée sã a Yeesu yahó. ³⁸ Ba ñi-kúii mu tlahú á ñii búí ðín ðín ò o wãamaa yi: «Ñi-kàránlo! Í wee yanka fo, loñ í za bío yahó yi; lé orén mí dòn lé yia á ì ton kãnaa yi. ³⁹ Cíná búí wi o yi, á wee ðín ðín fé wo dé, ò o wé wãama ká a táará, à jinsã-khùankhúá wé lé. Mu wee wé híní o wán túntún. Hen ká mu hínòn o yi à mu bío le mí ì khí ká a díá sùrèn lòn ñi-hío. ⁴⁰ A ù ñi-kenínia á ì yáá fèra yú á yankaa le 6a ja a lén wo yi, ká 6a màhá yí dàina mu.» ⁴¹ O o Yeesu bía: «Mi zuia nùpua bèn tìn yí máa dé mi sía le Dónbeenì yi bío bon, á mi mún yí máa jí hàrí dèε. Mi wee leéka le í kεεní làa mia á wé è kàrán mia fúuu le?» Bún món ó o mún bía là a ñii: «Bua ù za mu à ù buen le í loñ.» ⁴² Bío ó o háyónza vá wà búee sùará a yi, ó o cíná mu tìn fó a dó ho tá yi ó o lii wee dá kèkèkè. O o Yeesu kíkãa o cíná mu yi le o lé, ò o wéera a yàrónza nòn bân maá yi. ⁴³ A bía wi bín búenbúen can ðín le Dónbeenì na dá mu bío búenbúen pánká na 6a mòn bío yi.

† 9:23 Mi loñ Matiye vūahú 10.38 ‡ 9:30-31 O Mòyiize bío wee zéení ho Làndá bío o Isirayεele ñipomu cón. Ká a Elii bío bún wee zéení le Dónbeenì bioní táníló bío. O Yeesu lé yia bèn búee tíra mu mí cúa-jún jii.

O Yeesu wee bio mi húmú lè mí vèeró bio
(Matiye 17.22-23; Maaki 9.30-32)

Bio 6a lè mí nǐ-kení kéní ðin wee loń mu bè-beera na ó o Yeesu wó kà, ó o yèrèmaa wee bio lè mí nǐ-kenínia: ⁴⁴ «Hã bioní na á ì ì bio ò na mia á mi jí à 6ua mi yiwa: O *Nùpue Za á 6a à dé 6a nùpua níi yi.» ⁴⁵ Le bioní mu ó o nǐ-kenínia yí ná jùhú sese, le kúará á tun 6a yi, lé bún nǎn á 6a yí zū le 6àn ya-tente, á 6a mún hézãna mu bíní tùaró làa wo.

Lée wée po bía ká?
(Matiye 18.1-5; Maaki 9.33-37)

⁴⁶ O Yeesu nǐ-kenínia wee wãaní mín yi á à zūrnáa yia po 6a búenbúen. ⁴⁷ Bio ó o Yeesu zūna 6a yilera, ó o vaá fó a háyónza búí bueé bàrá mí nǐsání ⁴⁸ ò o wee bio làa ba: «Nùpue lée nùpue na 6uan o háyónza na kà sese ínén bio yi, se lé ínén á 6anso mún 6uan sese. A yia 6uan mi se, se wón mún 6uan yia tonkaa Mi sese. Lé bio á yia bio jùhú mía mi búenbúen ðahú wón lé yia po minén na ká.»

Yia yi máa fi làa mia se wón sã mi jii
(Maaki 9.38-40)

⁴⁹ O o Zãn lá le bioní ò o bía: «Núhúso, wa mǎn o nǐi búí ò o wee ja 6a cínáwa lè ũ yèni, á wa lá wi wa hè o, lé bio ó o mía wa kuure yi.» ⁵⁰ O o Yeesu bía bio kà nǎn 6a yi: «Mi yí hè o, lé bio á yia yi máa fi làa mia se wón làa mia lée dà-kení.»

Ho Samarii lóhó búí nùpua yi tà a Yeesu bio

⁵¹ Bio ó o Yeesu léró ho ðímíjá yi pãahú wà bueé sùará, ó o hã mí sii ò o le mí wãa à lén á à va ho Zeruzalæmu. ⁵² O o fèra tonkaa 6a nùpua á 6a dú a yahó. A 6a wà vaá zon ho *Samarii lóhó búí yi le mí zoó wíoka le lùe á à ká làa wo. ⁵³ A ho lóhó mu nùpua pã le o máa làa mí wán, lé bio ó o veení yahó sã ho Zeruzalæmu. ⁵⁴ Bio ó o Zaaki là a Zãn mǎn mu kà, á 6a bía nǎn o Yeesu yi: «Núhúso, fo le wa bio le ho ðõhú lé ho wáayi à lii cǐ 6a búe jùhú le?» § ⁵⁵ O o Yeesu yèrèmaa khii zá làa ba. * ⁵⁶ Bún món á 6a wà van ló-veere.

Yia le mí ì bè o Yeesu bio
(Matiye 8.19-22)

⁵⁷ Pãahú na á 6a wi ho wõhú wán, ó o nǐi búí vaá ló bueé wee bio là a Yeesu: «Ì ì bè foń á à varáa hã lùà búenbúen na á ũ wee va yi.» ⁵⁸ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Ba cawanwà yú hã kãna wee zo, á 6a jínzàwa mún yú hã lenna. Ká a *Nùpue Za wón màhã yí yú ho lahó na ó o dà à vùń yi.»

⁵⁹ O o Yeesu bíní bía làa búí: «Buee bè mií.» A wón bía làa wo: «Ì ì bè foń. Ká ũ màhã díá le ì vaa nù wán maá vé.» ⁶⁰ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Díá le 6a nǐ-hía à nù mí nǐ-hía, ká ũnén vaa bue le Dónbeení béeńí bio.»

⁶¹ O o búí pá bíní bía làa wo: «Núhúso, ì ì bè foń, ká ũ màhã díá le ì vaa dé wán nùwã cãawése vé à ì bíní buen.» ⁶² O o Yeesu bía làa wo: «Yia wee và lè mí nàwa sùnóuahó ká a yèrèma khii loń lè mí món, wón yí ko lè le *Dónbeení béeńí.»

10

O Yeesu tonkaa mí nǐ-kenínia búí

¹ Bún món ó o Núhúso pá bíní hueekaa 6a nùpua búará-tín làa píru làa nùwã jun* búí á tonkaa lè 6a nùwã jun jun le 6a dí mí yahó va hã ló-beera lè hã lùà búenbúen na ó orén mí beere ko ò o va dá. ² O o bía nǎn 6a yi: «Ho ðínlò bon ðin cèrèè, ká ho lárówà lé bía yí boo. Awa. A mi fio o màhú 6anso yi le o wíoka na 6a ton-sáwá le 6a lá ho. ³ Mi lén! Ká mi jí bio kà: I wee tonka mia. Mi ka lòn piózàwa na wà vaá zo 6a dakhínkhínwa ðahú.

§ 9:54 Le Dónbeení bioní vǎnna búí yi á bio kà lé bio túara sã le bioní mu jii: «Làa bio ó o Elii hía wórãa mu bio sii.»

* 9:55 Le Dónbeení bioní vǎnna búí yi á bio kà lé bio túara sã le bioní mu jii: «Le hácirí na wee jaãa mia dé bio ká yi á mí yí zū síí. O Nùpue Za 6uara 6a nùpua kãnílò bio yi ká a yí 6uara 6a búeró bio yi.» * 10:1 Le Dónbeení bioní vǎnna búí yi á 6a tonkarowà mu lée búará-tín làa píru.

⁴ Mi yí ɓua wárí, mi yí ɓua puure, hàrí nakáa. Mi yí dǎn la ɓa nùpua tènìlò yí ho wǎhǔ wán.

⁵ «Mi wé vaá zon zǐi léé zǐi, à mi fèn bío le ho héerà keñ le zǐi mu yi. ⁶ Ká nùpue na ko lè ho héerà wi le yi, á mí héerà á à dǎ ɓànsò. Ká a ɓèn yí ko làa ho, á ho máa dǎ a. ⁷ Dén zǐi so lé dǎo à mi keení yi, ká mi wé yí làa zǐi yi à ɓíní lé vaa làa le ɓúi yi. Ba wé yú bío na nɔn mia à mi dí ɓún. I ɓía ɓún lé bío ó o ton-sá ko lè mí jǐi dǎnló.

⁸ «Lóhó léé lóhó na mi wé vaá zon yi, ká ɓa tà ɓuan mia, ká ɓa wé yú bío na bàrá mi tá, à mi dí ɓún. ⁹ A ɓa vǎnvárowà na wi ho lóhó mu yi à mi wéé, à mi mún bío na ho nùpua yi le le *Dónbeenǐ ɓéení ɓueé ɓó ɓa yi. ¹⁰ Ká lóhó na mi vaá zon yi ká ho nùpua yí tà mi bío, à mi zoo dǎn ho lóhó mu sǐi yi ká mi bío bío kà na ɓa yi: ¹¹ «Mi lóhó khǔnkhǔnǐ na fà wa zení á wa à púaa á à kúee mi wán,† ká mi màhá pá zǔn mu le le Dónbeenǐ ɓéení ɓueé ɓó.» ¹² Le † bío mu na mia: Le cítii fi nònzoñ, á hón lóhó so nùpua bío na khǐi sá ɓa yi á à poñ bío sá ho *Sodɔumu lóhósa yi.‡

(Matiye 11.20-24)

¹³ «Ūnén Korazēn lóhó lè ūnén Betesayidaa lóhó, ho yéréké á à sá mia. Lé bío á ho yéréké bè-beera na wó minén cǎn ɓàn sǐi lé ɓún lá wó ho Tiire lè ho Sidǎn lóráŦ yi, se hǎ lórá mu nùpua lá hǐnɔn hàánǐ á khuiira hǎ pórókówá zǎ, á kúaa le sǎni mí wán, á zéeniánaa le mí wi à mí khí mu bè-kora wéró yi. ¹⁴ Lé ɓún nɔn le cítii fi nònzoñ á ho Tiire lè ho Sidǎn lórá lònbee na à yí hǎ á à wé làa yi minén lònbee yi. ¹⁵ Εε ká ūnén *Kapεεnayuumu, fo wee leéka le ɓa khǐi lá fo á à yòráa ho wáayi le? Bùee. Ho nǐ-hǎnbó-lóhó lé hǐa ɓa khǐi líi dé fo yi.» ¹⁶ O o wee bío lè mí nǐ-kenínia: «Yia wee jí mí cǎn, se ɓànsò mún wee jí † cǎn. A yǐa pǎ mia se wón mún pǎ mi. A yǐa pǎ mi, se lé yǐa tonkaa mi ó o mún pǎ.»

Ba tonkarowà ɓíní ɓuenló bío

¹⁷ ɓía ó o tonkaa mí ɓúará-tǐn làa píru làa nùwǎ jɔn* ɓínía ɓuara à ɓa sǐa wan làa sòobéé, á ɓa ɓía nɔn o Yeesu yi: «Núhúso, hàrí ɓa cǐnáwa ká wà von ū yèni le ɓa wé bío na, à ɓa wé mu.» ¹⁸ O o Yeesu ɓía nɔn ɓa yi: «† lá wee wé mi a *Satǎni, ɓa cǐnáwa jǐhúso ká a yòò kùera ho wáayi wee líi lè ho viohó na jǐiina bío sǐi. ¹⁹ Mi loñ! I nɔn ho pànká mia, hǐa mi wé è varákaráa ɓa háwá, lè ɓa naawà wán, à mún pùpúuraa o zúkúso pànká ɓúenɓúen, ká dèe woon máa yí mia. ²⁰ Εε ká mi màhá yí zámaka bío mí yú ho pànká ɓa cǐnáwa wán bío yi, ká mi zámaka lé bío á mi yènnáa túara ho wáayi le Dónbeenǐ cǎn.»

(Matiye 11.25-27)

²¹ Hón pǎahǔ dà-kení so yi á le Dónbeenǐ Hácírí wéera Yeesu sǐi, ó o wee bío bío kà: «Éee! I Maá, ūnén lé ho wáayi lè ho tá Núhúso, † wee dé ū bǎrákà. Lé bío mu bío na fo sà mu bè-zǔnminǐ ɓànsowà lè le hácírí ɓànsowà yi á fo tà zéeniánaa làa ɓía bío jǐhú mǐa. I Maá, mu bon. Bío mu wóràa kà lé bío sǐ foñ. ²² † Maá dó mu bío ɓúenɓúen † níi yi. Nǐi woon yí zǔ a Za, ká mu yínɔñ o Maá. A nǐi woon mún yí zǔ a Maá, ká mu yínɔñ o Za, làa ɓía ó o Za mu wi ò o zéeniánaa làa wo.»

(Matiye 13.16-17)

²³ ɓún mǎn ó o yèrémáa wee bío lè mí nǐ-kenínia mí jǐhú wán: «Minén na wee mi bío kà lè mí yǐo, mi júná ɓèntǐn sǐ. ²⁴ Lé bío le *Dónbeenǐ jǐ-cúaa fεerowà lè ɓa bá-zàwa cèrèe sǐa hǐa vá à ɓa mi bío minén wee mi à ɓa yí mɔn mu. Ba sǐa hǐa vá à jí bío minén wee jí, à ɓa yí jǎ mu.»

O Samarii nǐi na wó le hǐi wǎhiire

† 10:11 Mi loñ o Matiye 10.14 ‡ 10:12 Ho Sodɔumu lé hǎ ló-beera bío jɔn na le Dónbeenǐ yánkaa ɓó jǐhú o Abarahaamu pǎahǔ dà-kení. Ho bío wee zéeniánaa mu bè-kora mǎnló lè le Dónbeenǐ cítii bío. Mi loñ Bío jǐhú ɓúeenǐ vǎahǔ (Genèse) 18.20-21; 19.24-25 § 10:13 Mi loñ Matiye vǎahǔ 11.21 * 10:17 Mi loñ o Luki 10.1

²⁵ Ho *làndá bïo zéénìlò búí wi ò o yí o Yeesu níi ɓua yi, ó o tùara a yi: «Nì-kàránlo, í ko à í wé kaka à bè yi yíráa ho yíróń mukānī na máa vé?» ²⁶ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Lé mu yén tùara wa làndá vūahū yi? Fo wee jí mu kaka?» ²⁷ O o nīi bía nɔn wo yi: «Fo ko ū wań ū Nūhūso Dónbeenī lé ū sīi búenbúen, lè ū mànákā búenbúen, lè ū pánká búenbúen, lè ū yilera búenbúen† à ū mún wań mi ninza làa bïo á fo waráa ūten bïo sīi.‡» ²⁸ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo bía se. Bánbá ū wé bŭn, á fo ò yí le mukānī.»

²⁹ O o nīi pá wi ò o cà ho tūiá sīni, ó o bīniá tùara a yi: «Lé o yén lé wa ninza?» ³⁰ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Nīi búí hīa ló ho Zeruzalεmu yi á wee va ho Zerikoo, á ɓa wā-tiwa vaá tun wo ho wšhū kuio yi á fó sīa, à ɓa han wo ɓóonía yi ó o yuunia día, à ɓa wà. ³¹ Mu wó fò mín à le *Dónbeenī yankaro búí lá ho wšhū mu. Bïo ó o ɓueé mɔn o nīi mu ò o día ó o hà yòó ló á khíi lá mí wšhū wà. ³² O o *Levii nùwā nī-kéní búí mún lá ho wšhū mu á ɓueé mɔn o nīi mu ò o día, á wón mún hà yòó ló á khíi wà. ³³ Bŭn món ó o *Samarīi nīi búí mún lá ho wšhū dà-kéní mu. Bïo ó o ɓueé mɔn o nīi ó o màkárí ɓuan wo yi. ³⁴ O o vaá ɓó a yi, á kúaa ho ðivén lè ho jiló o dokuaa wán á bá, ò o lá a yòó bò mí yà-yòonii wán á vannáa ɓa nī-hānī làanī zīi, á vaá wee loń wo yi ká a váaní a. ³⁵ Mu tá na lée tōn yīnbīi ó o léra le wén-hāani bïo jūn á nɔn le zīi ɓanso yi, ò o bía: «O nīi mu á ū pa bïo sese, ká í khíi bīniá wà ɓueé khíi hen, ká bïo fo wó a bïo yi á po le wárí na á í nɔn foń, á í ì sàání mu.» ³⁶ O o Yeesu màhá bīniá wee tūa wo yi: «Ba nùwā tīn mu tīahū ó o yén lé yīa zéeniá le o nùpue na ɓa wā-tiwa tun lé mí ninza?» ³⁷ Á ho làndá bïo zéénìlò bía: «Lé yīa wó le hīi làa wo.» O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Wáa lén à wé vaa wé làa bŭn sīi.»

O Yeesu làara a Maate là a Mari ɓàn zīi

³⁸ Bïo ó o Yeesu lè mí nī-kenīnia wi ho wšhū wán wà, ó o vaá dān ho lóhó búí, ó o zoó làara a hāa búí na ɓa le Maate zīi. ³⁹ O hāa mu ɓàn hīnló búí wi bīn á yēni ɓa le Mari. Bïo ó o mɔn o Yeesu ó o wà ɓueé kará a tá á wee jí a bioní. ⁴⁰ Hón pāahū so yi, ò o Maate wón ɓèn yahó bon mí zīi tonni sáró yi. Bïo ó o mɔn mín hīnló mu ò o kará, ó o wà ɓueé wee bío là a Yeesu: «Nūhūso, wán hīnló bïo ó o kará yí máa séení mi á fo yí mɔn le? Bío le o hīnī dé mí nīi mī.» ⁴¹ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Héyīi, Maate. Fo wee yáa ū yilera ká ū hée tāmá mu bïo cèrèè wéró yi, ⁴² ká bïo dà-kéní lé bïo bïo here. O Mari léra bïo se po mu búenbúen, bïo á nùpue yí dà máa fé o cōn máa yí.»

11

O Yeesu wee zéeni ho floró wéró (Matiye 6.9-13)

¹ Wizonle búí ó o Yeesu vaá wee wé mí floró le lùe búí. A bïo ó o flora wó, ó o nī-kenīnia nī-kéní bía làa wo: «Nūhūso, kení wēn lè ho floró làa bïo ó o Zān Batiisi kenīanāa mí nī-kenīnia.» ² O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Hen ká mi wé wee fio, à mi bío kà:

Wàn Maá,

wé à ɓa nùpua zūn le fo lé le Dónbeenī na ɓàn sīi mia.

Dí ū béenī hā lùe búenbúen yi.

³ Hā wēn lè mu bè-dīnīi na ko làa wēn
hā wizooní lè mí dà-kéní kéní yi.

⁴ Sēn wa bè-kora día,

làa bïo á warén mún wee tà sēn día
à na bīa wó khon làa wēn yi.

Pa wēn bïo wee khà wēn dé mu bè-kohó wéró yi bïo yi.»

⁵ O o pá bīniá bía nɔn ɓa yi: «O búí ɓàn ɓónlo wáa lá wi sīi. Wizonle búí ó o hīnɔn vaá yú a ho tá tīahū á bía nɔn yi: «Í ɓónlo, ke mi làa búurú bi-zàwa bïo tīn, ⁶ wán ɓónlo nī-kéní

† 10:27 Mí loń Levii nùwā vūahū (Lévitiye) 19.18 ‡ 10:27 Mí loń Làndá zéénìlò vūahū (Deutéronome) 6.5

6úí ló le kúii yi á 6ueé ló í wán, à bè-dínii mía í cón máa na a yi.» ⁷ A yia zoó le zii yi 6èn bía bío ká: «Día mi, yí bũmaka mi. Ho woohũ pon, á í zàwa làa mi dũma vó. Í yí dà máa híni máa na búurú foñ. Bónlo na à wé bún mía.» ⁸ Le í mi ho tũiá na mia: Hári ká a pã le mí máa híni máa na ho búurú mu wo yi 6a bõnmu bío yi, á bío ó o yí wi ò o yèni yáa, ó o pá hĩa híni á à na bío ó o wee cà 6úen6úen wo yi.

(Matiye 7.7-11)

⁹ «Ínén wee bío mu na mia: Mi wé fio le Dónbeenĩ cón, á le è há mia. Mi wé cànká mu bío le Dónbeenĩ cón, á mi ì yí. Mi wé 6úan6úa ho woohũ á le è hén ho mi ì zo. ¹⁰ Lé bío á yia wee fio á le è há, yia wee cà bío le cón, ó o yí mu, yia wee 6úan6úa ho woohũ á le è hén ho ó ò zo.

¹¹ «Minén ñahũ ó o 6úí za* flora a ceza o cón, ó o so o na háa wo yi le? ¹² Tàá ká a flora le fũaale ó o so o na naa wo yi le? ¹³ Awa, á bío minén na yí seka á zũ bío se naló mi zàwa yi, à sànkú mĩn Maá na wi ho wáyí á à wé kaka máa nanáa mí Hácírí bía wee fio le o cón yi?»

Béeni na nupua wee fi mín yi yi dà máa va yahó

(Matiye 12.22-30; Maaki 3.20-27)

¹⁴ Wizonle 6úí ò o Yeesu wee ja a cíná á à lén o nni 6úí na ó o cíná mu wó ó o yí dà máa bío yi. Bío ó o ló a yi vó, ó o nni nii dèniá fá á wee bío. A 6a zãamáa wó coon mu bío yi.

¹⁵ Ká 6a ni-kéní kéníwá 6úí màhá pá wee bío: «Mu lé 6a cínáwa jũhũso *Belezebuule† lé yia non ho pànká wo yi, ó o dà wee ja náa 6a cínáwa lén bía 6a wi yi.» ¹⁶ Ba 6úí bán 6èn le mii khũaa o nii yi, á 6a bía non wo yi: «Wé ho yéréké bío 6úí na wee zéeni le ũ dànló ló le Dónbeenĩ cón le wa mi.»

¹⁷ Ká a Yeesu màhá zũna 6a yilera, ó o bía non 6a yi: «Kõhũ lée kõhũ na nupua wee fi mín yi, á à fi ì vé. A zĩ-jũhũ na nupua mún wee fi mín yi á jũhũ á à 6úe. ¹⁸ Ká a *Satãni hĩa bĩniá wee fi lè mítén ó o béeni á à wé kaka à keĩnãa? Bío á mi màhá wee bío le mu lé o Belezebuule lé wón non ho pànká mii á í wee ja lè 6a cínáwa.

¹⁹ Ká lé bún mu wórãa, á bía làa mia lé le dà-kéní 6èn wee ja 6a cínáwa mu lè ho pànká yén? Bán mí bæere wee zéeni le mi bío yí bon. ²⁰ Le í mi ho tũiá na mia: Lé le Dónbeenĩ pànká lé hĩa á í wee ja lè 6a cínáwa. Bún wee zéeni le le Dónbeenĩ mu béeni wãa 6ueé 6ó mia. ²¹ Ká a pànká 6ãnsó 6úí á hĩa sĩa wi ó o kará pannáa mí lùe yi, ó o níi bío á dèe 6úí máa wé. ²² Èe ká yia pànká wi po a vaá ló 6uara 6ueé dàina a han, o ò fé o hĩa sĩa na ó o lá dó mí sii yi, á mún ñ khuii o níi bío á à sanká.

²³ «Yia yí tà í bío se wón lé í zúkúso, á yia mún yí máa séeni mi ho kúeemínwánlò bío yi, se wón wee saawaní.

(Matiye 12.43-45)

²⁴ «Hen ká a cíná ló a nupue na ó o lá wi yi, ò o vaa hée vará le dùure yi, à cà ho lahó na ó ò keeni á à vũn yi ká a máa yí ho. Ká a wó san ò o bío mí yi: «Mu sũaaní à í bĩni va hen na á í ló yi.» ²⁵ Ká á bĩniá van bĩn, ò o vaa yí ho lahó mu ká ho sàara á wíokaa sesese.

²⁶ Ká a mən mu, ò o bĩni vaa fé 6a cínáwa bùaa hènun na 6èn nii po arén à 6a páani 6uee zoo keeni cícákà ho lahó mu yi. Ká mu wó ká, à wón nupue so bío wíoka yáa poñ bío mu fù karáa.»

²⁷ Bío ó o Yeesu ñin wee bío, à bún ò o háa 6úí na wi 6a zãamáa ñahũ bía non wo yi pãnpã: «O háa na ton fo á yèniá 6èntĩn jũhũ sí.» ²⁸ O o Yeesu bía non wo yi: «Bia júná sí lé bía wee jí le Dónbeenĩ bioní à mún tà bè le yi.»

Ba le o Yeesu wé yéréké bío à mí mi

(Matiye 12.38-42)

* **11:11** Le Dónbeenĩ bioní vónna 6úí yi á bío ká lé bío túara sã le bioní mu jii: Ká a za flora ho búurú o cón ó ò na le huee wo yi le. † **11:15** Mi loñ Matiye vũahũ 10.25

²⁹ Pãahũ na 6a zãamãa kĩnia o Yeesu yi wee ñaa mín, ó o wee bío làa ba: «Ho lònbiò nùpua yiwa yí se. Ba wi à ì wé yéréké bío búí à 6a mi. Èé ká 6a máa mi yéréké bío búí ká mu yínóí le *Dónbeenĩ ñi-cúa fεero Zonaasi bío. ³⁰ Bío ó o Zonaasi bío hĩa zééníanáa ho Niniivesa,‡ lé bún 6àn síi ó o *Nùpue Za bío mún khii zééníanáa ho lònbiò nùpua.

³¹ «O béé hĩa na hĩa wi ho Sabaa kǎhũ ñúhũ wán§ á hĩa ló le lùe na dǎní nàyi làa sòobéé á 6ueé ñá a Salomǎn bè-zũrminĩ bíoní. A bío wi minén ñahũ bún 6èn po a Salomǎn. Lé bún ñon á le Dónbeenĩ cítii fi ñonzoñ ó o béé hĩa mu á à hĩní ì ñin ho lònbiò nùpua yahó á à kooní 6a yi.» ³² «Ho Niniivesa khú mu bè-kora wéró yi lé bío 6a ñá a Zonaasi bíoní. A bío wi minén ñahũ bún 6èn po a Zonaasi. Lé bún ñon á le Dónbeenĩ cítii fi ñonzoñ á ho Niniivesa mu á à hĩní ì ñin ho lònbiò nùpua yahó á à kooní 6a yi.

Le fĩntǎní wǎhiire

(Matiye 5.15; 6.22-23; Maaki 4.21)

³³ «Nùpue máa dé fĩntǎní á máa sǎnka, ó o mún máa 6ún le yi làa láahó. Ba wé dé le bàrá hen na le ko le bàrá yi, à bĩa wee zo le zii wé mi.

³⁴ «Ū yĩo lé ū sǎnía fĩntǎní. Ká ū yĩo se, á ū sǎnía búenbúen á à keń mu khoomu yi. Ká ū yĩo yáara á ū sǎnía á à keń le tĩbíri yi. ³⁵ Awa! A ū cén pa ūten bío, à ū khoomu à yí wé le tĩbíri. ³⁶ Ká ūnén ū beere á wi mu khoomu yi á bío búí yúii mía yi, á fo ò ñin wé è mi làa bío ká fo ñin le fĩntǎní khoomu yi à ū mináa bío síi.»

O Yeesu wee kooní ho làndá ñúnáa yi

(Matiye 23.4-36; Maaki 12.38-40)

³⁷ Pãahũ na ó o Yeesu bíá wó yi, ó o *Farizíε búí 6ueé von wo lè ho ñinló mí zii. Ó o Yeesu hĩnǎn á vaá zoó kará wee dí. ³⁸ O Farizíε mu na von wo á wó coon bío ó o wee dí ò o yí sεεkaa míten làa bío 6a wee wé wéráa mu. ³⁹ O o Núhũso bíá ñon wo yi: «Minén Farizíεwa, mi ka lè mu ñumu ñuuníi lè ho ñinló ñiiníi sĩa na máa mí ñon wee ce wéréwéré, ká mi yiwa hǎn màhǎ sú lè ho kǎnló lè mu sũnsũmámu. ⁴⁰ Mi lé 6a bǎnbúwá. Le Dónbeenĩ na wó bío wee mi ho khũuhũ á so mún yí wó bío wi lè ho yi le? ⁴¹ Mu hǎmu wéró se, ká mi yiwa naló le Dónbeenĩ yi à mi yí ñonsǎ yi, lé bún ñ na ká mu bío búenbúen á à ce wéréwéré. ⁴² Ká minén Farizíεwa, ho yéréké khii sá mia, lé bío á hàrí hǎ vǎn-zà-wíníwà na 6a wee kúee le zéení yi búenbúen á mi wee na 6àn cúa-pírú níi, à mu húaaramu lè le Dónbeenĩ waminĩ á mi màhǎ wee pǎn día, à bún lé bío mi ñon lá ko à mi wé wé ká mi yiwa mún yí ñonsǎ bío ká wéró yi.

⁴³ «Ho dǎhũ khii cĩ minén Farizíεwa, lé bío mi wa ho yahón lùà keeníló ho kǎránló zĩní yi, á mún wa à 6a nùpua wé tǎení mia lè le kǎnbii 6a zãamãa fémínló lara yi. ⁴⁴ Ho yéréké khii sá mia, lé bío mi ka lòn búráa na yí máa mi sese na 6a wee vará wán à 6a yí zũ mu*.»

⁴⁵ A ho *làndá bío zéenílo ñi-kéní bíá làa wo: «Nì-kǎránlo, fo wee bío kà, se lé warén fo mún wee là.» ⁴⁶ O o Yeesu bíá ñon wo yi: «Minén làndá bío zéenílowa á ho dǎhũ mún khii cĩ, lé bío á mi wee ñi ho sèró na lí 6a nùpua wán, à mi màhǎ yí máa dé mi níni ho sèró bío yi hàrí cĩnú. ⁴⁷ Ho yéréké khii sá mia, lé bío á 6a ñi-cúa fεerowà na á mĩn maáwà 6ó bán búráa lé hǎn á minén wee so. ⁴⁸ Bún wee zéení le bío á mĩn maáwà mu wó á mí tà á ñon mi wee soráa 6a ñi-cúa fεerowà mu na 6a 6ó búráa.

⁴⁹ «Lé bún ñon le Dónbeenĩ bè-zũrminĩ bíaráa bío kà: † ì tonka 6a ñi-cúa fεerowà lè 6a tonkarowà 6a cǎn, á 6a búí 6a à 6úe 6a ñahũ, ká 6a búí 6a à beé lò.» ⁵⁰ Ho ñimíñá ñúhũ fǎráló pãahũ, á 6a ñi-cúa fεerowà na 6a 6ó búenbúen á ho zuia nùpua lé bán á le lònbee na wi 6a húmú món á à ñi wán. ⁵¹ A lá a *Abεele búeró pãahũ à 6uee ñá a Zakari búeró

‡ 11:30 Mi loń Zonaasi vǎahũ 2.11-3.9 § 11:31 Mi loń Bá-zàwa ñin-yání vǎahũ (1Rois) 10.1-13 * 11:44 Hǎ búráa bío: Ho làndá bío zéenílowa cǎn ká yĩa ñon o ñi-hío à 6a le wón tun. Lé bún á hàrí hǎ búráa á nùpue yàá pá yi ko ò o vará wán tǎá ò o ñá, bún ká a pá ñéniá tun. Lé bún ñon á 6a zúífùwà fù wee wé khũuníanáa mí búráa à hǎ wé mi sese.

yi, wón na 6a 6ó le *Dónbeenì zì-beenì yi mu hãmu wéeni lahó lè le *sòobá-lùe pãahũ.† Le ì mí ho tũíá na mia: Dén cãni so na kúará búenbúen lé ho lònbiò nùpua lé bán á le lònbee na wi mu món á à ñí wán.

⁵² «Minén làndá biò zéenílowa: Ho yéréké khíi sá mia, lé biò le Dónbeenì zũnló binbirí wãhũ á mi tun. Minén mi bæere á yí bò ho, á bía le mí ì bè ho á mi mún hò.» ⁵³ Biò ó o Yeesu ló le zii yi, à biò ho làndá biò zéenílowa mu lè 6a Farizíewa sía wee cí a yi làa sòobéé, á 6a léee wee tuaka a yi mu biowa lè mí síiwà dǎní yi. ⁵⁴ Ba le mí ì jí a ñii yi ká a hía bía khon à 6a yí o níi 6ua yi.

12

Mi pa miten biò (Matiye 10.26-27, 19-20)

¹ Mu wee wé ká 6a nùpua fò mín bín 6ùirí6ùirí6ùirí fúaa 6a wee yonka mín zení lé 6a booró. O o Yeesu wãa sánsáa mi ñi-kenínia á wee bíoráa: «Héyí! Mi pa miten 6a *Farizíewa biò yi. Ba biò 6onmín lè le ña-fíni. Biò 6a wee kàrán lè 6a nùpua á 6arén mí bæere yí máa bè yi. ² Mu biò na sànkáa búenbúen khíi mi, á biò sà yi búenbúen mún khíi zũn. ³ Lé bũn nɔn á biò mi ì bío le túbírí yi, á 6a nùpua khíi mí wéréwéré. Biò mi wee hũmɔnka kúee mín ñikɔnna yi hã zíní fikána á mún khíi bue hã lora.

Mi wé kɔnbi le Dónbeenì (Matiye 10.28-31)

⁴ «Wàn bɔnlowà, ì ì bío mu ù na mia. Mi wé yí zɔn bía wee 6úe o nùpue ká 6a máa bíní dǎn mu 6úí wé. ⁵ Yia mi ko à mi wé zɔn á ì ì zéení làa mia. Mi wé zɔn le Dónbeenì na dà à dé mia le Dofíní dǎhũ na máa hí yi mu húmú món. Le ì bío mu na mia: Dén le dǎo mi ko mi wé zɔn. ⁶ Ba ñínzà-wíníwà bùaa hònú so yi máa yéé hã tǎmɔnwà biò ñun le? A le Dónbeenì yi pá yí máa nɔnsá bán yà-kéní 6úí yi. ⁷ Hàrí mi ñún-vǎní búenbúen á le Dónbeenì zũ ñii. Mi wãa yí zɔn dèe, lé mi biò ñúhũ wi po 6a minka ñínzà-wíníwà.

Yia tà làa yia pǎ a Yeesu biò (Matiye 10.19-20; 10.32-33)

⁸ «Le ì bío mu na mia: Yia dǎn 6a nùpua yahó ò o bía wéréwéré le mí biò sã mií, ó o *Nùpue Za mún khíi bío le Dónbeenì wáayi tonkarowà yahó le 6ànso biò sã mí yi. ⁹ Ká yia 6èn bía wéréwéré 6a nùpua yahó le mí yí zũ mi, ó o Nùpue Za mún khíi bío le Dónbeenì wáayi tonkarowà yahó le mí yí zũ 6ànso. ¹⁰ Nùpue na bía le bín-kohó o Nùpue Za dǎní yi, á wón 6ànso á 6a à sɛn ñ díá á à na yi. Ká yia khíi bía le bín-kohó le Dónbeenì Hácírí dǎní yi, á wón 6ànso máa yí mu 6àn sɛndíaró.

¹¹ «Hen ká 6a khíi wé 6uan mia vannáa 6a *zúífùwa kàránló zíní yi, tàá ho pànká 6ànsowà yahó à bán cítí mia, à mi yí le mi yiwa dè biò mi ì láráa mi ñi-cúa làa biò mi ì bío biò yi. ¹² Lé biò á biò mí vaá bío á le Dónbeenì Hácírí á à zéení làa mia hón pãahũ so yi.»

O nǎfòró 6ànso na lé o bɔnbú wahiire

¹³ O ñii 6úí bía nɔn o Yeesu yi 6a zãamáa tǎahũ: «Nì-kàránlo, bío na wàn za yi le o sanká wàn kía ò o na ì biò.» ¹⁴ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Wàn bɔnlo, léee wée dó mi le ì fáa mìn tũíawà à mún sanká mìn kía na mia?» ¹⁵ Bũn món ó o wee bío làa bía wi bín búenbúen: «Mi pa miten biò. Mi yí wé nùpua na yǎo yí máa sí làa biò, lé biò hàrí ò o nùpue níi biò wé boo kaka, á so o mukǎní pá po mu.»

† 11:51 O Abéle là a Zakari húmú biò: Le Dónbeenì bióní vǎahũ làa biò 6a zúífùwa fù túara làa ho, ó o Abéle lé yia lé o yahón nùpue na 6a 6ó, á ho vǎahũ mu vaa véení ó o Zakari lé yia 6a 6ó dú ho món. Mi loí Biò Nùhũ Búeení vǎahũ (Genèse) 4.8; Wizooní bè-wénia nín-yání vǎahũ (1 Chroniques) 24.20-22

16 O o wáa wà le wàhiire na kà nòn 6a yi: «Nì búí na nàfòró wi hĩa bó ho ðínló làa sòobéé mí mǎhú yi. 17 O o lon mí yi, ò o wee bío bío kà lè mí sǐi: «Lé mu yén á ì ko à ì wé? I ðínló na á ì yú á máa zo ì náa.» 18 A bío kà lé bío ó o wáa le mí ì wé: «I ì fi ì náa búenbúen, ká ì bíní ì so hĩa búaaka á à khuii ì ðínló le ì bío búenbúen á à kúee yi.» 19 Bún món á ì wáa à bío ì sǐi yi: «Ayì, wàzaa, à ù bío bènñin se. Fo ò wé hǎ lúlúio zànzàn ká dèe búí máa fòo foñ. Wáa wé vǔn, wé dí, wé ñu ká ù wé bío sǐ foñ.» 20 Ká le Dónbeení màhǎ bía nòn wo yi: «Fo lé o bǎnbú. Ho tǐnàahú na kà lé hón á ì ì fé ù mukānǐ yi. Awa, hón pǎahú so yi, ká ù bío na á ù khuiira zoó bàrá pan yi á bío á à sǐ wée yi.» 21 Lé kà sǐi á yǐa wee khuii ho nàfòró zoo pa yi ká a máa cà hĩa le Dónbeení cǎn á bío khíi wéráa.»

*Mi cà le Dónbeení béenǐ vé
(Matiye 6.25-34)*

22 Bún món ó o wee bío lè mí ñi-kenínia: «Lé bún nòn á ì wee bíoráa bío kà á à na mia: Mi wé yǐa mi yilera mi mukānǐ bío yi, le mi ì yǐ mu bè-ðinii wen á à dí, tàa mi sǎnia bío yi, le mi ì yǐ hǎ sǐ-zǐnia wen á à zǐ. 23 Mu bon. Le mukānǐ bío po mu bè-ðinii, á hǎ sǎnia bío po hǎ sǐ-zǐnia. 24 Mi loñ 6a khànkxonwà, 6a yǐ máa ðǐ bío, á mún yǐ máa lá ðínló. Ba náa mía, ká le Dónbeení màhǎ pá wee ðíni 6a. A bío mínén bío ñúhú màhǎ wi po 6a ñínzàwa. 25 Minén tǐahú á yǐa dà mí mukānǐ wizooní á à dé wán ðínú mí yilera yáaró bío yi so wi le? 26 A bío mí yǐ dà dèe woon máa wé bío ðínú bío yi, á mí wee yǐa mi yilera bío kà ðǎní yi le we? 27 Mi loñ le pǔilè. Le yǐ máa sá dèe, á mún yǐ máa tǐ sǐa. Le ì bío mu na mia: hàrí o *Salomǎn lè mí cùkú búenbúen ká wón pá yǐ zǎ sǐa na se yú lerén búí yi. 28 Ká le Dónbeení wee donkhueé le ñíní kà sǐi, ðio wé keí ho zuia ká ho yǐró à 6a cǐi le, à sǝnkú mínén á le è wé kaka máa zǐni. Mi sǐadéro le Dónbeení yi bènñin fòora. 29 Mi wé yǐ yǐa mi yilera à wé ðin cà bío mi ì dí làa bío mi ì ñu. 30 Mu bon, bía yǐ zǐ le Dónbeení ho ðimǐná yi lé bán wee wé ðin cà bún búenbúen fèeε. εε ká mínén mǐn Maá Dónbeení wón zǐ bío ko làa mia. 31 Mi le mi yara sǐ le Dónbeení béenǐ bío, á bío ká á le Dónbeení á à na mia.

32 «Minén nùwǎ yen zàwa na á ì pan bío, mi yǐ zǝn dèe, lé bío á mu wó sǐna mǐn Maá Dónbeení yi à le na mí béenǐ mia.

(Matiye 6.19-21)

33 «Mi yèé mi níi bío à sanká wǎrí na mi yú à na 6a ñi-khenia yi. Mi cà ho nàfòró binbirí na máa vé bàrá ho wáayi ká lè miten. Bǐn á 6a kǝnlowà máa ñuaa ho, á bùaa mún máa yáa ho. 34 Mu bon, hen na mi nàfòró wi yi lé bǐn á mi sǐa búenbúen á à dé yi.

*Ba ton-sáwá na wee fǎni mí yǐo bío
(Matiye 24.45-51)*

35 «Mi zǐ mí tonló sǐa, à zǎní mí fǐntéεna wíoka ðinnáa. 36 Mi wé lè 6a nùpua na pan mí ñúhúso na van mu yaamu cεenǐ bío. Ká a bueé ðǎn pǎahú na yi, á búanbúaa ho woohú à 6a dèenǐ hén ho. 37 Bán ton-sáwá so na á 6a ñúhúso bueé yú à 6a fǎnia mí yǐo pan wo bènñin ñúná sǐ. Le ì mí ho tǐiá na mia: O ñúhúso mí beere á à lá mí tonló sǐa á à zǐ ká a bío le 6a keenǐ, ká a lá ho ðínló á à sanká à na 6a yi 6a à dí. 38 Hàrí ò o ñúhúso mu buee ðǎ ho tá tǐahú tàa mu yáa dà bún wán, ká a bueé yú 6a ká 6a yǐo fá á kará pan wo, se bán ton-sáwá so ñúná bènñin sǐ.

39 «Mi zǐ le ká le zǐi bǎnso lá wee wé zǐrǐ o kǝnlo buenló pǎahú, ó o lá máa wé è díá ó o máa zo a zǐi. 40 Minén mún tǐni mí yǐo, lé bío ó o *Nùpue Za khíi buen ho pǎahú na á mí yǐ máa dé le o buen yi.» 41 O o Piere tǐara a yi: «Ñúhúso, le wàhiire mu á ù wà nòn warén wa ðòn yi léé, tàa lé 6a nùpua búenbúen á le wà nòn yi?»

42 O o Yeesu bía nòn wo yi: «O ton-sá na yǐ máa lé mí ñúhúso món, na hácirí wi le o yén? Lé yǐa ó o ñúhúso á à bàrá mí zǐi tonni ñúhú wán, le o wé sanká ho ðínló na mí zǐi nùpua lè mí ñi-kéní kéní yi ho pǎahú na mu ko yi, 43 ó o wee sá ho tonló mu ó o ñúhúso bǐnia

6ueé kúaa wán. O ton-sá mu ɲúhú sí. ⁴⁴ Le í mǐ ho túiá na mia: O ɲúhúso á à bàrá a mí bǐo búenbúen ɲúhú wán.

⁴⁵ «Ká a ton-sá mu díá ò o wee bío mí yi: «Í ɲúhúso míana ò o máa buen.» O o wǎa hǐnɔn wee ha mí ninzàwa ton-sáwá, 6a báawa lè 6a háawa, á wee dí ká a ɲu khée, ⁴⁶ wón ton-sá so 6a ɲúhúso khíi buen le wizonle na ó o yí zū yi, lè ho pǎahú na ó o yí dó yi. Ká a ɲúhúso mu khíi 6uee dǎn, ó o 6ueé beé o lò làa sòobéε, ká a pá à dé o 6a ton-sáwá na lò mí ɲúhúso món tǎhú.

⁴⁷ «O ton-sá na zū mí ɲúhúso síi bǐo, ò o yí wíokaa mítén á yí wó mu làa bǐo ó o lonnáa mu, wón á ho haró ò ní. ⁴⁸ Ká yia yí zū mí ɲúhúso síi bǐo, ò o wó há wén-kora á 6a ko 6a ha, wón haró máa tà máa ní a làa yia so bǐo. Yia 6a nɔn mu bǐo na boo yi, á 6a khíi fé bǐo boo cǎn, á yia 6a kàràfáa mu bǐo na boo yi, á 6a khíi tùa yi làa bǐo po bún.

Ho kharó lè lé citi bǐo

⁴⁹ «Lé ho dǎhú á í 6uan wa 6ueé dé ho tá yi, á í 6èntǐn lá wi à ho dèení zà! ⁵⁰ Ká í màhá ko à í kǎa lònbe-beenǐ búí yi, á í hácirí 6èntǐn lúnkaa mu bǐo yi, ká mu yí wó yí wó, á í máa yí íten.

(Matiye 10.34-36)

⁵¹ «Mi wee leéka le í buara wà 6ueé dé héerà ho dí mí ɲá yi le? Bùéé. Le í bío mu na mia: Lé há bíoní á í wà 6ueé kúee á à kheéráa 6a nùpua. ⁵² Bǐo ká wán á 6a nùpua nùwǎ hònú na wi le zǐi dà-kéní yi á à kha. Ba nùwǎ tǐn á à fi lè 6a nùwǎ ɲun na so, á 6a nùwǎ ɲun á mún ò fi lè 6a nùwǎ tǐn mu. ⁵³ O maá máa wé sí lè mí za, ó o za mún máa wé sí lè mín maá. O nu máa wé sí lè mí hǐnló, ó o hǐnló mún máa wé sí lè mín nu. O 6úaa háa máa wé sí lè mí yàró háa, ó o yàró háa mún máa wé sí lè mín 6úaa háa.»

(Matiye 16.2-3)

⁵⁴ Bún món ó o wee bío lè 6a zǎamáa: «Hen ká mi mɔn ká há dùndúio wee vá kúee mín wán lè le wii tènǐi, à mi le ho viohó ò tè, à mu 6èn wé làa bún. ⁵⁵ Hen ká mi mɔn ká ho pinpiró wee lé lè le wii hènǐi bàn nín-káahó à buen, à mi le ho wunwuró ò keí, à mu 6èn wé làa bún.* ⁵⁶ Ni-khàwa yén! Mi wee loí ho tá lè ho wáayi à zǔrǎa bǐo wee wé pònna. A léé webio nɔn á mu bǐo na wee wé lòn bǐo á mí yí zū máa zéení kúará?

(Matiye 5.25-26)

⁵⁷ «Léé webio nɔn á mínén mi beere yí dà máa hueeka mu bǐowa mín yi à zǔrǎa bǐo téréenna. ⁵⁸ O búí lá wó khon lè mi ninza síi, ó o von fo le cítí yi, à ùnén na wó khon bánbá à ù fèn wé le ɲii dà-kéní lè mi ninza mu ho wǎhú wán ká mi dǐn yí vaá dǎn. Ká bún mía ó o vaá dé fo o cítí-fi ní yi, á wón 6èn á à yèrémá khíi dé o paro ní yi, á wón ò dé ho kàsó yi. ⁵⁹ Le í bío mu na mia: Ho kàsó mu á fo máa lé yi hùúu ká ù yí wǎ le wárí na fo ko á ù na búenbúen á yí tíira ɲii.»

13

Le vǐndèε na yí máa ha wǎhiire

¹ Mu pǎahú, á nùpua nùwǎ yɛn búí lò 6ueé wee bío ho Kalileesa búí bǐo là a Yeesu, bíá ó o *Pilaate na wi ho *Zudee kǎhú ɲúhú wán á nɔn le ɲii 6a 6ó ká 6a dǐn wee wé mu hámu. ² O o Yeesu bíá nɔn 6a yi: «Mi wee leéka le bán nùpua so lé bíá hǐa wee wé mu bè-kora po ho Kalileesa na ká á nɔn 6a bǐo wóráa ká síi le? ³ Bùéé. Ká mínén mún yí khú mu bè-kora wéró yi, á mi ò hí lè 6a bǐo, le í bío mu na mia. ⁴ Tǎá mi wee leéka le 6a nùpua píru hètǐn na ho Silowee nónwíohú hǐa tò ɲá yi á 6a húrún lé bán hǐa wee wé mu bè-kora po ho Zeruzalεmu nùpua na ká le? ⁵ Bùéé. Ká mínén mún yí khú mu bè-kora wéró yi, á mi ò hí lè 6a bǐo, le í bío mu na mia.» ⁶ Bún món ó o wà le wǎhiire na ká nɔn 6a yi: «Nii búí hǐa fá le vǐndèε búí na 6a le *fikiyée mí vǐnsǐa 6uahó yi. Wizonle búí ó o le mí 6ueé loí le mí ò

* **12:55** Ba zúifúwa kǎhú bío síi wi mí dòn lè warén bǐo. Mu yámú ɲumu wi lè le wii tènǐi. Lé làa bún á ho viohó wee wé lé yi 6uennáa. Ká le wii hènǐi bàn nín-káahó á ho tá hení 6úaa yi. Lé làa bún á ho wunwuró wee wé lé yi 6uennáa.

yí bia ho wán á à khò le, ó o ɓueé khon. ⁷ O o wáa wee bío le mí ton-sá: «Bíò kà le mu lúlúio bíò tɪn ká í sansan le í ɓueé khò le vɪndèε mu na kà bia, à í ɓuee khe. Mu ɲúhú mía à í díá le à le fé le lùe káamáa. Búe le.» ⁸ O o ton-sá bía nɔn wo yi: «ɲúhúso, díá lé ho dueera loń, ká í ì búnú le ɲúhú á à kúee ho duioró yi. ⁹ ɲún-sí á lóhóló ká le è ha. Ká le wáa yí han làa bún, à ù màhá ɓúe le.»»

O Yeesu wéera há-mónkú búí ho Sabaa zon

¹⁰ Mu háa wó *Sabaa búí zon ká a Yeesu wee kàrán ɓa nùpua ho kàránló zii yi. ¹¹ Mu zon à háa búí wi bún á lò yí here yú há lúlúio píru hētɪn. O cɪná búí wó a là a mónkú ó o yí dà máa hɪnɪ máa yòo muin. ¹² Bíò ó o Yeesu mɔn wo, ó o von wo á ɓueé bía bíò kà nɔn yi: «Háa mu, fo wáa yú ũten ũ vāmú nii yi.» ¹³ O o yòo bò mí níní o wán, ó o dèenía hɪnɔn yòo muina dɪn á wee ɓàaaní le Dónbeení. ¹⁴ Ká ho kàránló zii ɲúhúso màhá yí wara mu, lé bíò ó o Yeesu wéera vánváro ho Sabaa zon, ó o bía nɔn ɓa zámáa yi: «Há wizooní bíò hēzɪn lé hɪn á ho tonló ko à ho wé sá yi ho yàwá ɲúhú yi, á mí wé ɓuen le ɓa wéé mia hón pāahú so yi, ká mi yí wé mu há wizooní bíò hēɲun nii na le ho Sabaa zon yi.» ¹⁵ O o ɲúhúso bía nɔn wo yi: «Nì-khàwa yén! Minén á yía yí máa fee mí nàa tàá mí sɪnpèení à lée ɲuú ho Sabaa zon lée wéé? ¹⁶ O háa na kà na lé o *Abarahaamu mènmaní búí na ó o *Satāni can há lúlúio píru hētɪn yi á so lá yí ko ò o fee díá ho Sabaa zon le?» ¹⁷ Dén bíoní so na ó o Yeesu bía á dó há ɲiyio bía làa wo wee wāaní yi. Ká ɓa zámáa na wi bún búenbúen bán ɓèn wee zámaka mu bè-tentewà na ó o wee wé bíò yi.

Ho mútáàdè ɓeere le le ɲa-fni wahio

(Matiye 13.31-33; Maaki 4.30-32)

¹⁸ O Yeesu bɪnía bía bíò kà: «Le *Dónbeení ɓéení á ɓonmín làa webio? Lée webio á í dà à tée làa de? ¹⁹ Le bíò ɓonmín le ho mútáàdè* ɓeere na ó o nni búí dù mí vɪnsia ɓuahó yi, á le ló á hɪnɔn yòo wó mí vɪndè-beení, á ɓa ɲínzàwa wee tá mí lenna yi.» ²⁰ O o pá bɪnɪ bía bíò kà: «Lée webio á í dà à tée le Dónbeení ɓéení? ²¹ Le bíò ɓonmín le le ɲa-fni na ó o háa búí zúnzúio kúaa mu dūmu kiloowa ɓóní làa hɔnú yi á khan bàrá á mu ló.»

Ho zoró le ho zūajii na finia bíò

(Matiye 7.13-14, 22-23)

²² O Yeesu háa tò há ló-beera le há ló-zàwa yi á wee kàrán ɓa nùpua ká a va le ho Zeruzalεmu cɔn. ²³ O o búí tūara a yi: «ɲúhúso, bía á à káni yínɔn ɓa à wé ɓa nì-dòndáa le?» O o bía nɔn ɓa yi: ²⁴ «Mí bánbá à mi zo le ho zūajii na finía. Le í bío mu na mia: Ba nùpua cèrèε khii cà ho zoró yahó ká mu yio máa lé. ²⁵ Ká a zii ɓànsò khii hɪnɔn á vá mí woohú pon á dó, à bún minén lée wi ho khūuhú á wee ɓúanbúa ká mi ì bío bíò kà: «ɲúhúso, hén le wa zo.» O o bío o na mia: «Í yí zū mi léenii.» ²⁶ A mi ɓèn á à bío o na a yi: «Eee! Ká wa ɲòh páanía dú á ɲun làa fo, á fo mún kàránna ɓa nùpua wa lóhó ɓonfúaa yi.» ²⁷ O o tɪn á à bío ò na mia: «Mí vá lé í nísání, bè-kora wérowà yén! Í yí zū mi léenii.»

²⁸ «Ká mi khii mɔn o Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu le le Dónbeení ɲi-cúa fεerowà búenbúen le Dónbeení bá-zàmu yi à minén ɓa lée kúaarà ho khūuhú, á mi ì wá á yiwa à vá bún. ²⁹ Ba nùpua khii lé ho dímɪɲá kùaràa búenbúen yi á ɓueé keení ká ɓa à dí ho sánú le Dónbeení ɓéení dɪnii. ³⁰ Bún ká bía dú ho món ho zuia khii wé ɓa ya-díwá, ká bía dú ho yahó ho zuia ɓèn khii wé ɓa món-díwá.»

O Yeesu varákaa wee va le ho Zeruzalεmu cɔn

³¹ Hón pāahú so yi á ɓa *Farizɪεwa nūwā yɛn búí vá ɓueé ɓó a Yeesu yi á wee bíò làa wo: «Héyii! Hɪnɪ lén hen à va lòn-veere, lé bíò ó o *Herode wi ò o ɓúe fo.» ³² O o bía nɔn ɓa yi: «Mí lén va à bío na wón cawan† so yi: «Í wee ɲa ɓa cɪnáwa á mún wee wéé ɓa vánvárowà

* **13:19** Ba zúifùwa cɔn á ho mútáàdè ɓeere lé dɪo ka cɪnú. Ba wee wé ni ho ɓàn bia kúee le zéeni yi, à le símu wioka dé wán. † **13:32** Ba zúifùwa cɔn ó o cawan lé yía ɓèn héra làa bíò ó o zanká héraràa warén cɔn bíò síi.

ho zuia lè ho yǐró, ká mu wizooní tǐn zoñ á ì tǐ tǐ tonló jii. ³³ Ká ì màhǎ ko à ì lá ì wǎhǔ lén ho zuia lè ho yǐró lè ho yǐró níi ló, lé bǐo mu yí se à le *Dónbeenǐ jǐ-cúa fεero hí lòn-veere ká mu yínǎí ho Zeruzalεemu yi.»

(Matiye 23.37-39)

³⁴ «Éee Zeruzalεemusa! Minén na wee búe le Dónbeenǐ jǐ-cúa fεerowà, á wee lèeka bǐa le Dónbeenǐ wee tonka mi cǎn lè hǎ huua à búe. Lée zen cúa-yen á ì wi à ì vá mia kúee mín wán làa bǐo ó o kùeerè wee wé veráa mí zàwa kúee mí mia tá bǐo síi à mi yí tà mu! ³⁵ Awa! Le Dónbeenǐ á à pǐ mia hùú.‡ Le ì bío mu na mia: Mi máa bǐnǐ máa mi mi fúaa nǎnzoñ na mi khíi wee bío bǐo ká: «Le le Dónbeenǐ dúbua yǐa bò o buen o Núhúso yèni yíſ.»»

14

O Yeesu wεéra vǎnváro búí ho Sabaa zoñ

¹ Ho *Sabaa búí zoñ ó o Yeesu á ba *Farizǐewa jǐhúso búí von lè ho dǐnló mí zǐi. A bǐa wi bǐn fá mí yǐo wo yi le mí ì loñ bǐo o ò wé. ² A bǐn ò o níi búí na mu vǎmú búí tò ó o sǎnía lon á dǐn o yahó. ³ O o Yeesu lá le bíonǐ ò o tǔara ho *làndá bǐo zéenílowa lè ba Farizǐewa yi: «Wa làndá yi á nǔpue so dà à wεé vǎnváro ho Sabaa zoñ le?» ⁴ A ba yí bǐa, à ba dǐn búirín. O o Yeesu wǎa buan wo yi, á wεéra, ò o le o lén khíbo. ⁵ Bǐn món ó o wee bío làa bǐa wi bǐn: «Minén á yǐa za tàa o nàa tò le buii yi ó o máa dèení máa suee wo fúafúà harí mu wé ho Sabaa zoñ lé o yén?» ⁶ O o búí mún yí dàrna dèe yí bǐa mu dǎní yi.

Bǐo wi ho yahón lùà lè ho mónǎn lùà kεentló yi

⁷ Bǐn món á bǐo ó o Yeesu mǎn à bǐa ba von wee yǐ ho yahón lùà à kεení yi, ó o wà le wǎhiire na ká nǎn ba yi: ⁸ «Hen ká a búí von fo mí yaamu sǎnú dǐinǐ, à ù yí dèení yí vaa kεení ho yahó, lé bǐo mu dà a wé le o búí na jǐhú wi po fo á ba mún von. ⁹ A fo ò kεení ù zàamu ká yǐa von mia mi nùwǎ jǐn á buee wee bío làa fo: «Hǐnǐ à ù na le lùe yǐa ká yi.» A fo màhǎ à còonǐ ì hǐnǐ lé ù nǐyio á à lén khíi kεení ho món. ¹⁰ Ba wé von fo làa bǐn síi, à ù buee khíi lii kεení ho món, ká yǐa von fo buee dǎn, o ò bío ò na foñ: «Wàn bǐnlo, hǐnǐ buee yòo kεení ho yahó.» Hón pǎahǔ so yi bǐn ká bǐa ba von mu yaamu sǎnú dǐinǐ búenbúen á à mi bǐo ba bùaaníanaa fo. ¹¹ Lé bǐo á nǔpue lée nǔpue na wee yòonǐ mítén wón à le Dónbeenǐ á à liinǐ. Ká yǐa wee liinǐ mítén wón à le è yòonǐ.» ¹² Bǐn món ó o yèrémáa wee bío làa yǐa von wo: «Hen ká fo wé le fo ò ve nǔpua à ba buee dí ù cǎn, à mu wé wisoni yi tàa ho tǐnǎahǔ, à ù yí le mu wé mǐn bǐnlowà, lè mǐn zàwa lè mǐn temínlowà, tàa mi nǐnzàwa bío bǎnsowà. Lé bǐo ba khíi dǎn fo ò ve làa bǐn bǐo síi á à dé bǐo fo wó nǎn ba yi lahó yi. ¹³ Ká fo wíokaa ho dǐnló ho sǎnú bǐo yi á le fo o ve lè ba nǔpua, à ba nǐ-khenia, lè ba mùamúawà, lè ba lónǐ lè ba muuivà lé bán à ù ve. ¹⁴ Ká fo wó bǐn, á ù bǐo á à wé se, lé bǐo á bán yí dà mu síi máa wé máa na foñ. Le Dónbeenǐ le dǐo khíi sǎánǐ foñ bǐa wó mu bè-tentewà vèeró zoñ.»

Bǐa ba von lè ho dǐnló wǎhiire
(Matiye 22.1-10)

¹⁵ Bǐo á bǐa làa wo páanía wee dí nǐ-kénǐ jǎ hǎn bíonǐ so, ó o bǐa nǎn o Yeesu yi: «Yǐa khíi kεé le *Dónbeenǐ bεení dǐnló dǐinǐ bεntǐn bǐo se.» ¹⁶ O o Yeesu bǐa nǎn wo yi: «Nǔpue búí hǐa le mí ì dí sǎn-beenǐ, ó o fεera bǐa mu nǎn ba nǔpua cèrèe yi. ¹⁷ Bǐo ho dǐnló mu dǐró pǎahǔ dǎn, ó o le mí ton-sá vaa bío na bǐa ó o von yi: «Mi hǐnǐ buen, lé ho dǐnló wíokaa wó pan mia.» ¹⁸ A ba lè mí nǐ-kénǐ kénǐ yú bǐo ba à bío máa buennáa. O nǐn-yánǐ nǔpue bǐa nǎn o ton-sá yi: «Sábéré, ì bεntǐn yí dà máa buen; ì yà ho màhǔ lònbiò, á ì ko à ì vaa loñ ho.» ¹⁹ O o búí wón bǐa nǎn wo yi: «Sábéré, ì yà ho varó nàwa bùaa píru, lé bán á ì wi à ì dǐndǐ loñ.» ²⁰ O o nǐ-kénǐ wón bεn bǐa: «Ì yan lònbiò á ì bεntǐn yí dà máa buen.» ²¹ O o

‡ 13:35 Mi loñ Zeremii vǎahǔ 12.7, 22.5 § 13:35 Mi loñ Lení vǎahǔ (Psaumes) 118.26.

ton-sá mu bíníá bueé bía mu búenbúen nɔn mí jùhúso yi, á wón síi cá, ó o bía nɔn wo yi: «Wáa bánbá lén va 6a nùpua fèminló lara yi, à zo ho lóhó bonfúaa yi, à 6a nǐ-khenia, 6a mùamúawà, 6a muiwà lè 6a lóní na fo ò fèráa mín bín à ù 6ua buennáa.» ²² Mu ù dé mí yi, ò o ton-sá bíníá bueé wee bío lè mí jùhúso: «Bíó fo le í wé á í wó ká há lùà búí màhà pá ká.» ²³ O o bía nɔn mí ton-sá yi: «Wáa héé lá há wána, à léka há manawà yi loń, ká ù fò mín làa nùpua na, à ù bíó búé 6a júná le 6a búen í zii, bèra a na à le sí. ²⁴ Le í bíó mu na mia: Bía á í von ho yahó búenbúen á nǐ-kéní ká á í dínló mu máa zo jii.»

O Yeesu bèró yi bíó
(Matiye 10.37-38)

²⁵ Páahú búí ó o Yeesu lá ho wáhú á 6a zámáa bò a yi, ó o yèrémáa wee bíó làa ba: ²⁶ «Yia le mí ì búen í cǐn, ká bǎnso yí pǎ mín maá, lè mín nu, á yí pǎ mín háa lè mí zàwa, á yí pǎ mín zàwa lè mín hǐnni, á yàá pá yí pǎ mítén mí bæere, á bǎnso yí dà máa wé í nǐ-kenínii. ²⁷ Yia yí máa lá mí *kùrùwá pǐ* à bèráa miǐ, wón bǎnso yí dà máa wé í nǐ-kenínii. ²⁸ Hen ká minén ó o búí lá le mí ì so le zǐ-beenǐ, ó o so máa kɛení ká a máa le mí yi le wárí na o ò dé le yi bíó yi, à loń ká dǐo wi o cǐn á dà le wee so á à bueé le? ²⁹ Ká bún pǎ ká a fàrá le jùhú á le yí dàńna yí bon, jún-sí á bía wee mi le wé è yáa mí jíní yi á à na a yi ká 6a à bíó: ³⁰ «O nǐi na ká son mí zii hǐnía yi ò o yí dàńna le yí bueéra.»

³¹ «Mu mún lée dà-kéní là a bée búí na á 6a nǐnza bée ló wà bueé tá le há hía. O so máa kɛení ká a máa loń le mí dásíwá muaaseé píru á dà wee sánsá mí zúkúso dásíwá muaaseé bóní na wà bueé fi làa wo le? ³² Ká a zǐ le mí yí dà mu, o ò fèn n tonka 6a nùpua á 6a à khèn vaá sí a yahó á à tùa wo yi làa bíó ó o ko ò o wé na a yi, à bè yi yíráa ho héera.» ³³ O o Yeesu wáa bía: «Mi le mí yiwa sese. Minén ó o búí yí dà máa wé í nǐ-kenínii ká bǎnso yí pǎ bíó wi o cǐn búenbúen.

Mu yámú na pánká mia bíó
(Maaki 9.50)

³⁴ «Mu yámú yoo. Eé ká mu yámú yonyoró hía ló mu yi, á 6a à wé kaka á mu ù bíní ì zoráa.† ³⁵ Mu cǐnú wáa mia, mu yí dà máa yèrémá máa wé bíó búí ho tá yi, á mu mún yí dà máa wé duioró. Ba wé yénní mu kúia. Yia wee jí bíó, à wón jí bíó bía sese.»

15

O pio na vǐnun á bíníá yú wáhiire
(Matiye 18.12-14)

¹ Wizonle búí á ho *lǎnpó féwá lè 6a bè-kora wérowà vá bueé kǐnía o Yeesu yi á wee jí a bióní. ² Bíó 6a *Farizíewa lè ho *lǎndá bíó zéenilowa mɔn mu á 6a sía wee cǐ á 6a wee bíó mín yi: «Mi loń, o nùpue mu mána mín lè 6a bè-kora wérowà á wee dí làa ba.» ³ O o Yeesu wà le wáhiire na ká nɔn 6a yi: ⁴ «Minén ó o búí pia khímàni lá wi, ó o yà-kéní wó wó séra vǐnun, ó o so máa kúia 6a khímàni yà-kéní mia na ká le dùure yi ká a máa vaá cànká yia vǐnun fúaa o yú a le? ⁵ Ká a hía vaá yú a, ó o síi ì wa wa á à lá a yòó pǐ á à khíboráa. ⁶ O buee dǛeníi o ò ve mín bǐnlowà làa bía làa wó bó mín yi á à bíó ò na yi: «Í pio yà-kéní na lá vǐnun á í wáa cà yú. Mi le wa páaní zámaka mu bíó yi.» ⁷ Le í bíó mu na mia: Lé ká síi á le sí-wéé mún n wéráa hen na le Dónbeenǐ lè mí tonkarowà yòó wi yi, o nùpue nǐ-kéní na khú mu bè-kora wérowà yi bíó yi, á à poń 6a nǐ-tentewà khímàni nǐ-kéní mia na màkóo mia ho yèrémálo yi.

O hda na wén-hǎnló vǐnun ó o cà yú bíó

⁸ «Tàá ká a háa búí wén-hǎni bíó píru lá wi, ó o wó wó vǐnía le dà-kéní, ó o so máa dé le fǐntǎní á máa sàa mí zii ká a cà le kùaràa búenbúen yi fúaa o yú le le? ⁹ Ká a yú le o ò

* **14:27** Mi loń Matiye vǐahú 10.38 † **14:34** Hón páahú so yi ká mu yámú á yí máa ce sese. Mu bíowa búí hía lúnkaa mu yi. Lé bún nɔn á mu yonyoró hía wee wé lé mu yi ká mu búí pá ká à 6a lá lée kúia.

ve mín bǎnlowà làa bǎa làa wó 6ó mín yi á à bío ó na yi: «Í wén-hǎnló na lá vǎnun á ĩ yú. A mí le wa páaní zǎmaka mu bío yi.»¹⁰ Le í bío mu na mia: Lé ká síi á le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà sía á à waráa o bè-kora wéro ñi-kéní na khú mu bè-kora wéro yi bío yi.»

O za na van vǎnun wǎhiire

¹¹ Bǎn mǎn ó o Yeesu pa bǎnía bía bío kà: «Ñi bíi zàwa nùwǎ ñun hǎa wi. ¹² Wizonle bíi ó o fèeso bía ñon mín maá yi: «Í maá, sanka wàn kǎa à ù na ínén bío.» O o maá bèn sankaa mí nǎfòró á ñon mí zàwa nùwǎ ñun mu yi.

¹³ «Wizooní bío yèn bǎn mǎn, ó o fèeso yèéra bío ó o yú búenbúen á lá wǎrí ò o wà van ho kǎhǎ bíi na dǎní nàyi. Bío ó o vaá wi bǎn ó o zon mu koomu yi á yáara mí wǎrí búenbúen véenía. ¹⁴ Pǎahǎ na ó o wǎrí mu yáara wó yi, à bǎn le hǎn-sǔmúí bíi ló ho kǎhǎ mu yi, á mu bío búenbúen hǎni wee tè o. ¹⁵ O o vaá yú ho kǎhǎ mu nùpue bíi á wón le o wé vaa pa mí nònbnùεení mí mǎhǎ yi. ¹⁶ A 6a nònbnùεení dǎnló ó o síi wee bǎn vǎ yi lè ho díró ká nùpue mǎhǎ yí máa na ho wo yi.

¹⁷ «Ó o hácírí bǎnía 6uara bío ó o wó khǎina wán, ó o zǔna le mí wó khon, ó o wee bío mí yi: «Wàn maá ton-sáwǎ búenbúen wee dí ho dǎnló sa mítén, à ínén wón 6ueé wee hí hen lè le hǎni. ¹⁸ Í ñi bǎn í va wàn maá cǎn á vaá bío ò na a yi: Í maá, í 6èntǎn wó khon lè le Dónbeenĩ á mún wó khon làa fo, ¹⁹ á ĩ wǎa yí ko à ù bǎnía 6ua mi lè ù kùrú za tenii bío, ká ù 6ua mi lè ù ton-sá bío síi.» ²⁰ O o wǎa hǎnǎn wà ñon mín maá zǎi. Bío ó o khèra yòó ló lua, á bǎn maá fèra mǎn wo, ó o mǎkárí 6uan wo yi làa sòobéε, ó o lùwa wee sí mí za mu yahó á vaá wǎira a kùkà á wee bèéni yi. ²¹ O o za wee bío làa wo: «Í maá, í wó khon lè le Dónbeenĩ á mún wó khon làa fo. Í yí ko à ù bǎnía 6ua mi lè ù kùrú za bío síi.» ²² Ká bǎn maá mǎhǎ bía ñon mí ton-sáwǎ yi: «Mí bǎnbǎ zoo lońka à mi lén ho báká beenĩ na se po hǎa ká à 6uee léε zǎiní làa wo. A mi dé le nín-kízà-fibεere o nín-kíza yi, à mún zǎiní a lè hǎ nakǎa. ²³ Mí léε lén o nòn-bòohǎ na ñini wi à 6úε à wà dí ho sǎnú à wéε wa sía. ²⁴ Lé bío, á ĩ za mu lá ka lòn ñi na húrun ká a bǎnía vèera. O lá vǎnun, á ĩ bǎnía yú.» A 6a wǎa cǎaana ho sǎnú díró.

²⁵ «Bǎn búenbúen wee wé ká a ñi mu za kǎnle so van hǎ mana. Bío ó o ló hǎ mana yi 6ueé wee sǎará mín zǎi, ó o wee ñi hǎ sía lè ho yoró sǎ. ²⁶ O o dǎn ò o von o ton-sá bíi tùara yi làa bío wee wé bǎn lún yi. ²⁷ O o ton-sá bía ñon wo yi: «Lé mǎn fèε bǎnía 6uara, á mǎn maá léra a nòn-bòohǎ na ñini wi á 6ó, lé bío ó o za bǎnía 6uara lè le lòn-hebúεe.» ²⁸ O o kǎnle so dèenía síi cǎ bǎn wán á hen6uaa le mi máa zo. A bǎn maá ló le mi léε yanka a ò o 6uee zo. ²⁹ Ká a mǎhǎ bía ñon mín maá yi: «Loń, ínén sǎ ñon foń hǎ lúlúio cèrèε yi, á hǎrí wizon-kéní á ĩ dǎn yí pá ù ñii, ò o vio za sǎaní á ù yáá pá dǎn yí ñon mi lè í dí lè ho sǎnú lè wàn bǎnlowà. ³⁰ A ùnén za na lá ù ní bío vaá yáara véenía 6a hǎ-kora wán bǎnía 6uara, á ù mǎhǎ le 6a lén o nòn-bòohǎ na ñini wi 6úε.» ³¹ A bǎn maá bía ñon wo yi: «Í za, ínén làa fo páanía wi mín wán fèεε, á bío á ĩ te búenbúen bío sǎ foń. ³² Ká wa mǎhǎ ko wa dí ho sǎnú à wéε wa sía, lé bío á mǎn fèε mu lá ka lòn ñi na húrun á bǎnía vèera. O lá vǎnun á ĩ bǎnía yú.»»

16

O ton-sá kohó na hácírí wi wǎhiire

¹ Bǎn mǎn ó o Yeesu wee bío lè mí ñi-kenínia: «Nǎfòró 6ànso bíi hǎa lá nùpue bíi bàrá mí tonni ñuhǎ wán. Wizonle bíi á 6a 6ueé bía ñon wo yi le o ton-sá mu wee yáa o níi bío dàkhǎina. ² O o von wo 6ueé wee bíoráa: «Bíó á ĩ ñá ù dǎn yi á so bon le? Wǎa wa lá bío á ù wó búenbúen bǎn cǎtii, bǎn mǎn á wa à kúia mín. A ù tonló wó í cǎn zuia.» ³ O o ñii wee bío mí yi: «Eee! Í ñuhǎso wǎa léra mi mí tonni sǎró yi á ĩ ñi wé kaka? Bío ho vǎró á ĩ yí dà bío, á ho hée fio mún ñiyio wi mi. ⁴ Awa, í wǎa zǔ bío á ĩ wé ká í tonló yáara á ĩ pá à yí 6a bíi na à 6ua mi.» ⁵ A bǎa búenbúen na 6a ñuhǎso kení wi yi ó o von lè mí ñi-kéní kéní. A yǎa 6uara ho yahó ó o tùara yi: «Í ñuhǎso kee na wi foń lé le yén?» ⁶ A wón bía:

«Lée oliivewa bia jiló bàrikónwa khímàni.» O o bía nòn wo yi: «Lii keení fùafùà. Fé ù kee vūahū à ù túa: Niló bàrikónwa búarà-jun làa píru.» ⁷ O o bínía tùara a búí yi: «A ùnén bèn kee lé le yén?» A wón bía: «Lée ðínló pórókówá khíá-hònú.» O o bía nòn wo yi: «Fé ù kee vūahū à ù túa: ðínló pórókówá khíá-náa.» ⁸ Bío ó o ton-sá mu yí térénna ká 6a jùhúso màhá pá khòniá wo há hénní na ó o yú bío yi. Lé bío á ho ðímíjǎ na kà nùpua zū mín buaró á po mu khoomu nùpua.»

⁹ O o Yeesu mu bínía bía: «Le í bío mu na mia: Mi wé yú ho ðímíjǎ nàfòró à mi wé wé bío mi ì yíràa 6a bǎnlowà làa ho, ká ho khíi vó mi cǎn, á 6a à fé mia á à zoràa le mukǎní na máa vé lahó yi. ¹⁰ Yia yú mu bío na cǐnú ó o zūna mu buaró, wón 6a nòn bío boo yi ó o mún ñ zūn mu buaró. Yia yí térénna mu bío na cǐnú yi, ó o mún máa térén mu bè-beera yi. ¹¹ Ká mi yú ho ðímíjǎ nàfòró á mi yí zūna hón buaró, á lée wée á à tá à na ho nàfòró tente mia? ¹² O ñ-veere bío na 6a kàràfáa mia á mi yí zūna buaró, á mi kùrú bío á 6a mún máa na mia.

(Matiye 6.24)

¹³ «Ton-sá woon yí dà máa sá máa na júnása nùwǎ jun yi. O ò jin o ñ-kéní, ká a waí yǎ so. O wé è jí a ñ-kéní bióní, ká yǎ so ó o máa kǎnbi. Mi yí dà máa sá máa na le Dónbeení yi ká mi mún pá henía le wárí càró bío.» ¹⁴ Bío 6a *Farizíewa jǎ há bióní mu, á 6a wee yáa mí jini yi na a Yeesu yi, lé bío á 6a dó mí sǎ le wárí càró yi dàkhíina. ¹⁵ Ká a Yeesu màhá bía nòn 6a yi: «Minén wee wé míten lè 6a ñ-tentewà 6a nùpua yahó, èè ká le Dónbeení dén zū bío wi mi yiwa, lé bío á bío 6a nùpua wee mi à wé lè mu bè-beení á le Dónbeení yí máa tà yi.

Ho làndá lè le Dónbeení béení bío

(Matiye 11.12-13)

¹⁶ «O *Moyiize làndá lè le *Dónbeení jǐ-cúa fèerowà vónna á pǎahū wà fèèe buéé 6ó a Zǎn Batiisi buenló yi. Wón buenló jii lé bǎn á le *Dónbeení béení bío bueró jùhú 6úa yi, á 6a nùpua lè mí ñ-kéní kéní wee jàa mín le béení mu zoró yi wán.

(Matiye 5.18)

¹⁷ «Ho wáayi lè ho tá véro á wayi po ho làndá bín-za dèe na cǐnú vǐló.

(Matiye 5.32)

¹⁸ «Báa na díá mín háa ò o bínía fó há-veere yan lée há-fé. A yia fó a háa na bǎn báa día wo á yan mún lé o há-fé.»

O nàfòró bǎnso là a Lazaare wáhiire

¹⁹ Bǎn mǎn ó o Yeesu pá bínía bía bío kà: «Nùpue búí háa wi bǎn á nàfòró wi á wee zǐ há sǐ-sení na yàwá here. Wizooní búenbúen lée sǎnú díró o cǎn. ²⁰ Ñi-khenii búí na yèni 6a le Lazaare, na sǎniá búenbúen vó lè há dokuaa á háa wee buée da a nàfòró bǎnso mu khúuhū. ²¹ O sǐi yáa wee wé vá a ñi mu ðínló na wee kùenka lii kúia yi lè ho díró. A bè bǎn wán, á 6a booní wee wé buée ðenka a dokuaa. ²² Wizonle búí ó o ñi-khenii mu húrun, á le Dónbeení wáayi tonkarowà buéé líí lá a yòó bàrá a *Abarahaamu ñisǎní. Bǎn mǎn ó o nàfòró bǎnso mún húrun á 6a nùuna. ²³ Bío ó o wi ho ñi-hǎnbó-lóhó yi, ó o lò wee be dàkhíina. O o hóoniá mí yahó le mí ì loí, ó o khèra mǎn o Abarahaamu ò o Lazaare kará a ñisǎní.

²⁴ «Ó o von wo pǎnpǎn: «Wàn 6úaa Abarahaamu, loí í màkárí yi à ù tonka a Lazaare le o dé mí ñin-kíza jùhú mu jumu yi, à buée wéé lè í ðenle, lé bío á ì lò bènfin wee be ho dǎhū na ká yi dàkhíina.» ²⁵ Ká a Abarahaamu màhá bía nòn wo yi: «I za, le ù yi, bío á ù yǐo fù lua á ù yú mu bè-sení cèrèe á wéera lè ù sǐi, ò o Lazaare bío wó há yinyio. Ho zuia á wón yú mí lònbee cǐnú à ùnén bèn yú le lònbee. ²⁶ Bǎn pá níí ló, á ho kǎ-be-beení wi warén làa mia pǎahū, bèra a na ká bǎ le mí ì lé hen á à khí mí cǎn à 6a yí ðán mu. A nùpue mún yí dà máa lé hen na á ù khíi wi yi máa buen wa cǎn.»

²⁷ «Ó o nàfòró ǵànsò bíá nǵn wo yi: «Í pá à bíní ì fio fo. Sábéré à ù tonka a Lazaare mu ò o lii wàn maá zii. ²⁸ Wàn zàwa nùwá hǵnú líí wi bín, ò o lii nǵ ǵa zeñ wán à bán wáa yí ǵuee zo le lǵnbe-beení na kà lahó yi.» ²⁹ Ó o Abarahaamu bíá nǵn wo yi: «Ó *Mǵyiize lándá lè le *Dǵnbeení nǵ-cúa fεεrowà bíóní wi bín, le mǵn zàwa mu wé nǵ hǵn.» ³⁰ Ó o nàfòró ǵànsò bíá: «Wàn ǵúaa Abarahaamu, bǵn pá máa yí ǵa. Hen ká bíá húrún nǵ-kéní ǵúí lá ló lion ǵa cǵn á ǵa à yèrémá wárá.» ³¹ Ká a Abarahaamu màhá bíá nǵn wo yi: «Ká ǵa yí máa nǵ a Mǵyiize lè le Dǵnbeení nǵ-cúa fεεrowà cǵn, á hárí à nǵ-hío ǵúí vèe, á ǵa pá máa tà.»»

17

Yí khà mi ninza dé bè-kohó wéró yi (Matiye 18.6-7; Maaki 9.42)

¹ Bǵn mǵn ó o Yeesu bíá nǵn mí nǵ-kenínia yi: «Bío wee vá a nǵpue dé mu bè-kohó wéró yi bǵn yí dà máa hè hǵúú. εε ká yǵa màhá nǵi bǵ mu bío, wǵn á ho yéréké è sá yi. ² Hárí ǵa ca le hue-beení o fonle yi à lèe dé ho muhǵ yi, bǵn pá à wé wayi á à poñ le lǵnbee na à yí o ká mu lé orén nǵn á ǵa háyúwá na kà nǵ-kéní ǵúí wó mu bè-kohó. ³ Mi cén pa miten bío sese.

Mi ninza bè-kora séndlaró bío (Matiye 18.21-22)

«Hen ká mi ninza ǵúí wó khon làa fo à ù zéení a wékheró na a yi. Ká a tà le mí ì khí mu yi, à ù sén mu día na a yi. ⁴ Ká a wó khon làa fo le wizon-kùure yi há zen cúa-hèjun, à mu lè mí dà-kéní kéní ó o wee ǵuee dǵn ù yahó le mí ì khí mu yi, à ù sén mu día na a yi.»

Le sídéró na ka lè ho mútáàdè bèere bío (Matiye 17.20)

⁵ Ba tonkarowà bíá nǵn wo yi: «Núhǵso, dé wa sídéró wàn.» ⁶ Ó o Núhǵso bíá: «Hen ká mi sídéró na khúekhúe lè ho mútáàdè bèere bío á mi yàá pá lá tà le mí ì wé làa bío, á mi lá dà à bío ò na* le vǵndèe na kà yi: «Dè ho lahó na ù wi yi a vaa zoo fá ũten ho muhǵ yi», á le è wé mu.

O ton-sá tonló bío

⁷ «Hen ká minén ó o ǵúí ton-sá lá wi á wee và a mǵhǵ tàá o wee pa a sáron ǵúaa síi, ká a ló há mana yi ǵuara, á mi ì bío le o dèení ǵuee kεεní ò o dí le? ⁸ Yǵnǵn bío ká mi ì bío ò na a yi le: «Sá ho dǵnló na mǵi, wíoka ũten à ù lá ho ǵuennáa le í dí à ì ju. Bǵn mǵn á ũnén màhá à dí ká ù ju.» ⁹ O so o tēení mí ton-sá mu yi bío ǵa le o wé ó o wó bío yi le? Bùeé. ¹⁰ Minén bío làa bǵn mún lée dà-kéní. Bío le Dǵnbeení le mi wé ká mi wó mu wó, à mi bío bío kà: «Wa lée ton-sáwá na á nǵpue yí ko ò o na bío yi. Bío ǵa le wa wé lé bǵn mí dǵn á wa wó.»»

O Yeesu wéera ǵa ǵùeréwà nùwá píru

¹¹ Bío ó o Yeesu wee va ho Zeruzalεεmu, ó o bǵ le síii na wi ho *Samaríi lè ho Kalílee páahǵ yi. ¹² Ó o vaá wee sùará ho lóhó ǵúí yi, à *ǵùeréwà nùwá píru wee sí a yahó. Á ǵa khèra dǵn ¹³ à ǵa wee wáamaka pǵnpǵn: «Yeesu! Nǵ-kàránlo! Zǵn wa màkárí.» ¹⁴ Bío ó o Yeesu mǵn ǵa, ó o bíá nǵn ǵa yi: «Mi lén vaa zéení míten lè le *Dǵnbeení yankarowà.»†

Á bío ǵa bǵ mǵn wee va bín, á ǵa wan. ¹⁵ Bío ǵa nǵ-kéní mǵn ò o wan, ó o bǵnia tò mí làa yi á wee khǵoní le Dǵnbeení pǵnpǵn ká a ǵuen, ¹⁶ á ǵueé líí ǵúrá a Yeesu tá, á yahó ǵó ho tá yi, ò o wee dé o bárákà. Ó lée Samaríi nǵi. ¹⁷ Ó o Yeesu wáa bíá: «Ba mí nùwá

* **17:6** Bío ó o Yeesu bíá binbirí lé bío kà: «Hen ká mi sídéró lá ǵúaa yú ho mútáàdè bèere na cǵnú yi.» Ba zúífúwa cǵn á ho mútáàdè bèere lé dío ka cǵnú po mu bè-dǵnii bia ǵúenǵúen. Ba wee wé ni ho ǵàn bia kúee le zéení yi, à le símu wíoka dé wán. † **17:14** Le Dǵnbeení yankarowà mí dǵn lé bíá háa wee wé bío le o nǵpue na mu ǵuemu vámú lá wi yi á wán, ó o wáa dà à zo ǵa nǵpua fǵahǵ. Mi loí Levíi nùwá (Psaumes) 13.49.

pírú búenbúen yí wan le? A 6a nùwã dènú na ká 6èn zon wen? ¹⁸ Bán t̄ahũ ó o búí yí leékaa ò o b̄n̄í 6uee búaaní le Dónbeení ká mu yín̄n̄ ho s̄í veere nùpue na ká mí dòn le?» ¹⁹ B̄n̄ m̄n̄ ó o Yeesu b̄ía n̄n̄ wo yi: «Lii h̄n̄í lén, à ù s̄id̄éró miĩ w̄ééra fo.»

O Nùpue Za b̄n̄í 6uenl̄ó b̄io

²⁰ Wizonle búí á 6a *Fariz̄iɛwa t̄àara a Yeesu yi le lé ho p̄ahũ yén á le *Dónbeení b̄éen̄í á à 6uen yi. O o b̄ía n̄n̄ 6a yi: «Le Dónbeení b̄éen̄í 6uenl̄ó yín̄n̄ b̄io na wee mi làa ȳio. ²¹ Ba máa b̄io le: «Mí loĩ, mu wi hen» t̄áá «Lé vaá hen á mu wi yi.» Lé b̄io á mi ko à mi z̄ũn̄ mu le le Dónbeení b̄éen̄í wi làa mia wó.» ²² B̄n̄ m̄n̄ ó o b̄ía n̄n̄ mí n̄i-ken̄inia yi: «P̄ahũ búí 6ueé d̄á ó o *Nùpue Za wizoní dà-kéní búí á mi s̄ia á à vá yi lè ho miló ká mi máa mi le.

(Matiye 24.23-28)

²³ «Ba à b̄io ò na mia: «O wi hen» t̄áá «Lé vaá làa hen ó o wi yi.» Ɛɛ ká mi yí va b̄n̄, mi yí lùwí mu b̄io yi. ²⁴ Làa b̄io ká ho viohó j̄uĩna ho wáayi lùe búí à mu khoomu d̄èen̄í keĩ lùe búenbúen, lé b̄n̄ 6àn s̄ii ó o Nùpue Za b̄n̄í 6uenl̄ó wizonle b̄io khiĩ w̄éera. ²⁵ Ɛɛ ká a màhá ko ò o lò be làa s̄ob̄éé vé, à ho p̄ahũ na ká nùpua pí a b̄io.

(Matiye 24.37-41)

²⁶ «B̄io wó a N̄wee p̄ahũ lé b̄io 6àn s̄ii khiĩ wé o *Nùpue Za b̄n̄í 6uenl̄ó p̄ahũ.‡ ²⁷ Ba nùpua h̄ia wee dí ká 6a à j̄u, á wee ya mín ká 6a a yéé mí z̄àwa mín yi fúaa n̄n̄zon̄ na ó o N̄wee zon ho won-been̄í yi á mu j̄un-been̄í buara 6ueé 6ó 6a búenbúen. ²⁸ Mu mún khiĩ wé làa b̄io h̄ia wó a Loote p̄ahũ. § Ba nùpua h̄ia wee dí á wee j̄u, á wee yà ká 6a a yéé mí b̄iowa, á wee dĩ ká 6a a so. ²⁹ Ɛɛ ká n̄n̄zon̄ na ó o Loote ló ho Sod̄ɔmu yi, á ho d̄shũ lè ho k̄irib̄í ló ho wáayi á tò 6a wán, á 6ó 6a véenia. ³⁰ Lé b̄n̄ 6àn s̄ii mún khiĩ wé n̄n̄zon̄ na ó o Nùpue Za ko ò o mi wán. ³¹ Mu zon̄ à ȳia wi mí z̄i l̄oh̄o yí b̄io le mí ì lii á zoó khiĩ mí s̄ia, à ȳia h̄a mana yi mún yí b̄io le mí ì b̄n̄í ì 6uen mí z̄i. ³² Mi leéka a Loote 6àn h̄aa b̄io.* ³³ Ȳia wi ò o fení mí muk̄n̄í wón á à v̄in̄í le. Ká ȳia v̄in̄ia mí muk̄n̄í wón á à yí le.

³⁴ «Le í b̄io mu na mia: Mu zon̄ t̄n̄ahũ á 6a nùpua nùwã j̄un na páania d̄uma le d̄amu d̄èe dà-kéní wán, ó o n̄i-kéní á à fé è l̄ennáa, ká ȳia so á à día. ³⁵ Ba h̄áawa nùwã j̄un na páania wee ni mu b̄io, ó o n̄i-kéní á à fé è l̄ennáa, ká ȳia so á à día. ³⁶ [Ba báawa nùwã j̄un na wi h̄a mana yi, ó o n̄i-kéní 6a à fé è l̄ennáa, ká 6a à día a n̄i-kéní.] ³⁷ O o n̄i-ken̄inia t̄àara a yi: «N̄uh̄so, lé wen á mu ù wé yi?» O o b̄ía n̄n̄ 6a yi: «Hen na ó o yà-h̄inii día yi, lé b̄n̄ á 6a dùb̄úawá wee wé fè mín yi.»

18

O mah̄aa là a citi-fi w̄ahiire

¹ B̄io ó o Yeesu wi ò o z̄éen̄í lè mí n̄i-ken̄inia le 6a ko 6a wé fio féɛɛ à bàra yí tè hùúu, ó o wà le w̄ahiire na ká n̄n̄ 6a yi: ² «Citi-fi búí h̄ia wi lóhó búí yi. O yí máa z̄n̄ Dónbeení, á mún yí máa k̄n̄bi nùpue. ³ Mah̄aa búí mún h̄ia wi ho ló-kéní mu yi á wee 6uen o n̄i mu c̄n̄ féɛɛ à 6uee b̄io b̄io ká na a yi: «Mí ín̄n̄ le í fioso t̄iá.» ⁴ O wó mu míana ò o n̄i mu wee pí a b̄io. Ká mu màhá a va à yí, ò o s̄á san ó o wee b̄io mí yi: «Í yí máa z̄n̄ le Dónbeení, á í mún yí máa k̄n̄bi nùpue b̄n̄ bon, ⁵ ká a mah̄aa na ká 6ènt̄n̄ lan miĩ dàkh̄ina. Í ì wé b̄io ó o wee cà, ò o wé yí 6uee d̄n̄ s̄éé mi.» ⁶ O o N̄uh̄so b̄n̄ia b̄ía n̄n̄ 6a yi: «Mí loĩ b̄io ó o citi-fi-kohó mu na ká wó. ⁷ Mi wee leéka le le Dónbeení so máa na ho t̄iá s̄ini b̄ia le hueekaa yi na wee ve le p̄n̄p̄n̄ le wisoni lè ho t̄n̄ahũ yi le? ⁸ Le í b̄io mu na mia: Le è na ho t̄iá s̄ini 6a yi ho p̄ahũ na mu ko yi. Ɛɛ ká a *Nùpue Za màhá khiĩ b̄n̄ia buara, ó o 6ueé yí 6a nùpua na dó mí s̄ia le Dónbeení yi ho tá wán le?»

O Fariz̄iɛ là a làn̄pó fé w̄ahiire

‡ 17:26 Mi loĩ B̄io N̄uh̄ B̄úeen̄í v̄uahũ (Genèse) 6-9 § 17:28 Mi loĩ B̄io N̄uh̄ B̄úeen̄í v̄uahũ (Genèse) 19 * 17:32 Mi loĩ B̄io N̄uh̄ B̄úeen̄í v̄uahũ (Genèse) 19.26

⁹ O mún bíníá wà le wàhiire búí á bò bía wee leéka le mí térénna à 6a wee zùarí bía ká yi wán: ¹⁰ «Nùpua nùwá ñun búí hía wà yòò wé ho fióró le *Dónbeení zì-beení yi. O ñi-kéní léé *Farizíe ká yía so léé *lànpo fé. ¹¹ O o Farizíe zoó fàrá ñin ho wáyí á wee fio mí yi kà: «Dónbeení, í wee dé ù bāràkà, lé bío á ñ yí ka le 6a nùpua na ká bío. Ba wee tè 6a nùpua wán, á wee ñuaa, á lé 6a há-féwá, sònkú o lànpo fé na kà. ¹² Inén wee lí ñ ñii há cúa-ñun ho yàwá ñuhú dà-kéní yi, á bío á ñ wee yí bàn cúa-pírú níí á ñ mún wee na foñ.» ¹³ O o lànpo fé wón vá líí ñin le kùéèrè yi á yàá yí wi ò o hóóní mí yahó ho wáyí á wee hiimika ká a bío mí ñi-káa yi kà: «Dónbeení, màkàrí mií, í léé bè-kora wéro.» ¹⁴ O o Yeesu bíníá bía bío kà: «Le í bío mu na mia: Ba nùwá ñun mu ñahú ó o lànpo fé lé yía bíníá van mí zii ká a térénna le Dónbeení yahó. Lé bío á yía wee yòóní mítén á le Dónbeení á à liíní, ká yía wee liíní mítén á le è yòóní.»

*Ba buan 6a háyúwá buararàa o Yeesu cón
(Matiye 19.13-15; Maaki 10.13-16)*

¹⁵ Hàrí 6a háyúwá á nùpua búí buan buararàa o Yeesu cón le o bè mí níí 6a wán. Bío ó o ñi-kenínia mən mu, á 6a wee zá làa ba. ¹⁶ Ká a Yeesu màhá von 6a, ò o bía: «Mi díá le 6a háyúwá wé buen í cón, mi yí hè 6a, lé bío le *Dónbeení béení bío sã bía ka le 6a bío sii yi. ¹⁷ Le í mí ho tũíá na mia: Yía yí tà le Dónbeení béení bío là a háyónza bío sii, á 6anso yí dà máa zo le yi hùú.»

*Ho nàfòró 6ansowà le le Dónbeení béení bío
(Matiye 19.16-30; Maaki 10.17-31)*

¹⁸ Ba *zúifùwa ñunása ñi-kéní búí tũara a Yeesu yi: «Ñi-kàránlo tente, í ko à ñ wé mu yén à yíráa le mukàní na máa vé.» ¹⁹ O o Yeesu bía nən wo yi: «Léé webio nən á fo wee veráa mi làa ñi-tente? Ñi-tente míá ká mu yínən le Dónbeení mí dòn. ²⁰ Fo zũ le Dónbeení làndáwá na kà: Yí wé há-fénló tàá bá-fénló, yí búe nùpue, yí ñuaa bío, yí fi sáberé mi ninza ñii, kənbi mìn maá le mìn nu.*» ²¹ O o ñii bía nən wo yi: «Bún búenbúen á ñ bò yi hàrí í yàrónzàmu pàahú.» ²² Bío ó o Yeesu ñá a ñi-cúa vó, ó o bía nən wo yi: «Bío dà-kéní pá fòora foñ. Vaa yéé bío wi ù cón búenbúen à sanká 6àn wárí na 6a ñi-khenia yi, bún ká fo ò yí ho nàfòró ho wáyí. Bún món à ù bíní búee bè mií.»

²³ Ká a ñii mu ñá há bióní mu, ó o sáníá tò, lé bío ó o níí bío boo dà. ²⁴ Bío ó o Yeesu mən ò o yahó so, ó o bía bío kà: «Ho nàfòró 6ansowà zoró le Dónbeení béení yi bènñin á à wé here. ²⁵ O cón-ñumúkũ zoró le ho mísímí kòhú á à wé wayí á à poí o nàfòró 6anso zoró le Dónbeení béení yi.» ²⁶ A bía ñin wee ñí a bióní tũara a yi: «Éee! A yía wáa dà à fen léé wée?» ²⁷ O o Yeesu bía nən 6a yi: «Bío yí dà máa wé 6a nùpua cón á dà wee wé le Dónbeení cón.»

²⁸ Bún món ó o Piere bía nən wo yi: «Loí, warén ló díá bío lá wi wa cón à wa bò foñ.» ²⁹ O o Yeesu bía nən 6a yi: «Le í mí ho tũíá na mia: Yía ló díá mí zii, tàá mìn háa, le mìn zàwa, le mìn nùwá, le mí zàwa le Dónbeení béení bío yi, ³⁰ ó ò yí bío cèrèè á à poí bún ho pàahú na wa wi yi, á mún pá à yí le mukàní na máa vé ho yíró na lua yi.»

*O Yeesu wiokaa wee bío mí húmú le mí vèeró bío
(Matiye 20.17-19; Maaki 10.32-34)*

³¹ O Yeesu fó mí ñi-kenínia pírú ñun mí ñuhú wán á bía nən 6a yi: «Mi loí, wa wee yòò ho Zeruzalæmu, á bío búenbúen na le *Dónbeení ñi-cúa færowà tũara o *Nùpue Za ñáñí yi á ñii yòò sí bín. ³² Lé bío 6a à dé o bía yí zũ le Dónbeení níí yi, á bán ñ zùarí yi, á à là, á à pũíní mí ñinsání ñ kúee o wán. ³³ Ba à ha a le há làbàaní, á à búe o. Ká mu wizooní ñin zòñ, o ò vèe.» ³⁴ Ká a ñi-kenínia màhá yí zũna dèe woon mu yi. Há bióní mu 6àn kúará á sà 6a yi á 6a yí zũ bío ó o Yeesu wi ò o bío ñuhú.

* 18:20 Mi loí Léró vũahú (Exode) 20.12-16; Làndá zééníló vũahú (Deutéronome) 5.16-20

*O Yeesu héra a muui búí yïo ho Zerikoo yi
(Matiye 20.29-34; Maaki 10.46-52)*

³⁵ Bïo ó o Yeesu vaá wee sùará ho Zerikoo yi, à bún ò o muui búí kará ho wǒhũ nǐsǎní wee fioka. ³⁶ Bïo ó o ná 6a zǎamáa na wee khíí sǎ, ó o tùara bïo wee wé. ³⁷ A 6a bía nǎn wo yi le lé o Nazarεete nǐi Yeesu lé yǎa wee khíí. ³⁸ O o wee bío pǎnpǎn: «*Daviide Za, Yeesu, màkárí mií!» ³⁹ A bía wi ho yahó wee nàmaka a yi le o wé tété. Ká a yàá wíokaa wee wǎama lè mí sòobéε: «Daviide Za, màkárí mií!» ⁴⁰ O o Yeesu ñin ò o le 6a 6ua a muui mu buennáa. Bïo ó o 6ueé ñǎn, ó o tùara a yi: ⁴¹ «Lée webio á fo le í wé na foñ?» O o bía: «Núhũso, wé le í yïo à wé mi.» ⁴² O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Wǎa mi, bïo fo dó ũ sǐi mií lé bún á í wéérarǎa fo.» ⁴³ Mí lahó yi ó o ñǎnǎa wee mi, á bò a Yeesu yi á wee khòoní le Dónbeení. A 6a zǎamáa búenbúen mǎn mu á 6a mún wee khòoní le Dónbeení.

19

O Yeesu là a Zasee bïo

¹ Bïo ó o Yeesu vaá zon ho Zerikoo, ó o tò ho yi wee kǎa. ² O nǐi búí wi ho lóhó mu yi á yèni 6a le Zasee. O lé ho *lǎnpó féwǎ jùhũso búí, á nǎfòró wi. ³ O wee cà ò o mi a Yeesu à zǔn, ó o wó san, lé bïo 6a nùpua boo dà, ò o mún lé o nǐ-6úin6úí. ⁴ O o lùwa dú ho yahó á vaá yòora le vǐndè-beení búí na 6a le sikomǎore, na ñin hen na ó o Yeesu wà 6uee khíí yi, ò o ñǎn mináa wo.

⁵ Bïo ó o Yeesu 6ueé ñǎn le lùe mu, ó o hóonǎa mí yahó ò o von wo: «Zasee, 6uee lii fùafùu. Lé fo á í ko à í làa wǎn ho zuia.» ⁶ O o Zasee ñǎnǎa bánbáa lion, á líí fó a Yeesu vannáa mí zǐi lè hǎ zǎmakaa.

⁷ A bía búenbúen na mǎn mu á mu yí sǐ yi á 6a wee hǎhũaaka: «O nùpue mu vaá làara a bè-kora wéro wǎn.» ⁸ Ká a Zasee wón màhǎ hǐnǎn yòò ñin o Yeesu yahó ò o wee bío: «Núhũso, loí, í nǐi bïo bàn sanká màní á í ñi na 6a nǐ-khenia yi, ká í mún tò a búí wǎn mu búí yi, á í ñi na mu bàn cúa-náa bánso yi.» ⁹ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Le zǐi na ká nùpua wǎa kǎnǎa ho zuia, lé bïo ó o nǐi na ká mún lé o *Abarahaamu mǎnmǎnǐi búí. ¹⁰ Lé bïo ó o *Nùpue Za 6uara wà 6ueé cà bǐa khèra lè le Dónbeení, á à fení.»

*Ho sǎnú kùráa wǎhiire
(Matiye 25.14-30)*

¹¹ O o Yeesu bǐnǎa wà le wǎhiire dà-kéní á nǎn bǐa ñin ná hǎ bioní mu yi. Lé bïo ó o sùarǎa lè ho Zeruzalεemu, á 6a mún wee leéka le le *Dónbeení béení á à ñǎnǎa ñi zéeni mítén mí lahó yi. ¹² Bïo ká lé bïo ó o bía: «Nǐi búí na sǎ se mín zǐi á ko ò o lá le béení, ó o ló van ho kǒhũ búí na ñǎnǎa nàyi á wà vaá lá le bǐn ká a bǐnǐ ñi buen.* ¹³ Sǎnǐ ò o lén, ó o von mí ton-sáwǎ nùwǎ píru á sankaa ho sǎnú kùráa† dà-kéní kéní nǎn yi, ò o bía: «Mí bánbá duan làa ho ká í ñi buen.» ¹⁴ Ká 6a kǒhũsa màhǎ jina a á 6a tonkaa 6a nùpua le 6a na a mǎn à vaa bío bïo ká: «Wa yí wi ò o nǐi mu wé wa béε.»

¹⁵ «Bïo ó o vaá lá mí béení bǐnǎa 6uara mín kǒhũ, ó o von 6a ton-sáwǎ na ó o kàràfǎa mí sǎnú yi. O wi ò o zǔn bïo 6a sǎ yú làa ho.

¹⁶ «Ó o nín-yání nùpue 6uara á bía: «Núhũso, ũ sǎnú kùúrè na á ũ nǎn mií á í bǐnǎa yú hǎ kùráa bïo píru séenǎa.» ¹⁷ O o béε bía nǎn wo yi: «Fo6úu, fo wó se. Fo lée ton-sá tente, bïo á fo téréenna mu bè-wǐnǐwǎ yi, á í ñi bàrá fo hǎ ló-beera bïo píru jùhũ wǎn.»

¹⁸ «Á yǎa sǎ 6uara 6ueé bía: «Núhũso, ũ sǎnú kùúrè na á ũ nǎn mií á í bǐnǎa yú hǎ kùráa bïo hònú séenǎa.» ¹⁹ O o béε bía nǎn wo yi: «A ùnén á í ñi bàrá hǎ ló-beera bïo hònú jùhũ wǎn.»

* **19:12** Mu bàn sǐi hǎa wó ho pǎahũ mu yi: Bïo ó o Heroode Nǐ-beení hǎa húrún, ó o za Heroode Aakelayuusi ló van ho Oroomu á wà vǎ cà le béení á 6ueé zorǎa mín màá lahó yi, á 6a zúífùwa tonkaa 6a nùpua le 6a na a mǎn à vaa bío le mí yí tà a bío. † **19:13** Mu pǎahũ ká ho sǎnú kùúrè dà-kéní á 6a yèera a ho bàn wǎrǐ á à yí ó nùpue nǐ-kéní wizooní khímǎnǐ sǎnú sǎnǐi.

²⁰ «Ó o búí bíníá buara buée bía: «Núhúso, ũ sánú kùúrè na á ũ nòn miì, nín-dño. I lá dó le le nín-kéní yi bàrá, ²¹ lé bño á ì zána fo. Fo lé o nùpue na mukání jii. Fo wee lá bño á ũ yí bàrá, á wee lá ho dñlò na á ũ yí dù.»

²² «Ó o bée bía nòn wo yi: «Ton-sá kohó yén! I ì cítí fo ũ kùrú jì-cúa wán. Fo fù zū le ì jii, á wee lá bño á ì yí bàrá, á mún wee lá ho dñlò na á ì yí dù, ²³ ká bñn fo zū, á léé webio nòn á ũ yí vaá bàrá le ho banki yi? Se bño á ì bíníá buara, á ì lá buée fé le le bòn cñnú.»

²⁴ «Bñn món ó o bía nòn bía wi bñn yi: «Mi fé ho sánú kùúrè mu o cñn à na hã kùráa bño píru bñso yi.» ²⁵ A ba bía nòn wo yi: «Núhúso, wón á hã bño píru wi cñn vó.» ²⁶ O o bía nòn ba yi: «Le ì bño mu na mia: Yia bño wi á ba à bñn ì na mu búí wo yi á à bè mu wán. Ee ká yia bño mía, á hàrí mu bè-za na wi o cñn á ba pá à fé. ²⁷ Ká ì zúkúsa na yí wi á ì wé ba bée á mí bua buennáa hen à buée búe ì yio yi.» ²⁸ Bño ó o Yeesu bía bñn vó, ó o khíina dú ba yahó á nòn ho Zeruzalèmu.

O Yeesu zoró ho Zeruzalèmu yi

(Matiye 21.1-11, 15-17; Maaki 11.1-10; Zàn 12.12-16)

²⁹ Bño ó o Yeesu vaá sùaràa ho Betefazee le ho Betanii yi, le búee na ba wee ve làa Oliivewa vñsía búee nñsání, ó o tonkaa mí nñ-kenínia nùwã jun á bía nòn yi: ³⁰ «Mi lén va ho lóhó na vaá mi yahó yi, ká mi vaá dñn, á mi ì mi sñnpè-za na á nùpue dñn yí yòora yí mòn hùúu ká a can dñn. Mi fee wo bua buennáa. ³¹ Ká a búí tùara mia le léé webio nòn mi wee feeráa wo, à mi bño na bñso yi: «O Núhúso màkóo wi o yi.» ³² A bña ó o tonkaa wà van, á mu búenbúen vaá wó làa bño ó o Yeesu biaràa mu.

³³ Bño ba wee fee o sñnpè-za mu, á bña te o wee tùa ba yi: «Léé webio nòn á mi wee feeráa o sñnpè-za mu?» ³⁴ A ba bía: «O Núhúso màkóo wi o yi.» ³⁵ Bñn món á ba buan o sñnpè-za mu buararàa o Yeesu cñn, à bò mí kánbunwà o wàn, à ba buan wo yi ó o Yeesu yòora. ³⁶ Bño ó o lá ho wñhũ wà, á ba nùpua wee bá mí kánbunwà ho wñhũ wàn o yahó. ³⁷ Bño ó o búakáa wee birón hã Oliivewa vñsía búee á wà vaá sùaràa ho Zeruzalèmu yi, á ba zãamáa na lé o nñ-kenínia búenbúen wee zãmaka, á ba búakáa wee khòoní le Dónbeení pñnpñn ho yéréké bè-beera na ba mòn bño yi: ³⁸ Ba wee bño:

«Le le Dónbeení wé mu bè-tentewà
là a bée *Daviide na bò o buen o Núhúso yèni yi.

Ho héerà keñ ho wáyí,

à ho cùkú le le yèn-beení bño sí le Dónbeení

na dà mu bño búenbúen jùhũ wán yi.»

³⁹ A ba *Farizíewa búí na wi ba zãamáa tñahũ bía nòn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, bño le ũ nñ-kenínia wé tété.» ⁴⁰ O o Yeesu bía: «Ká ba wó tété, á hã huua pá à wãmaka.»

O Yeesu wee wá ho Zeruzalèmu bño yi

⁴¹ Bño ó o Yeesu vaá sùaràa ho Zeruzalèmu yi, á yio mòn ho, ó o wee wá ho nìpomu bño yi, ⁴² ká a bño: «Eee Zeruzalèmusu, mi yàá mún lá zūna bño dà à na ho héerà mia ho zuia bño há. Ee ká mu màhá wáa sánkaa mia. Mi yí dà mu máa mi. ⁴³ Lé bño ho pãahũ búí khíi dã, á mi zúkúsa á à keení ì kñnì mia, á à fifãka yi. ⁴⁴ Ba à fi mi lóhó le minén búenbúen dúkúdúkúdúkú. Ba máa díá á hàrí huee máa keñ mí ninza huee wán mi lóhó mu yi, lé bño mí yí zūna ho pãahũ na le Dónbeení buara mi bño yi.»

O Yeesu nòn ba bè-yèérowà

(Matiye 21.12-13; Maaki 11.15-17; Zàn 2.13-16)

⁴⁵ Bñn món ó o Yeesu zon le *Dónbeení zì-beení yi á zoó wee ja ba bè-yèérowà ká a bño na ba yi: ⁴⁶ «Le Dónbeení bía mí bíoní vñnna yi: «I zii á à wé fioró zii,»[‡] ká minén wó le le ba kñnlowà lùe.»

[‡] 19:46 Mi loñ Ezayii vñahũ 56.7

⁴⁷ O Yeesu lá wee wé kàrán 6a nùpua le Dónbeenì zì-beenì yi làa wizooní búenbúen. A le *Dónbeenì yankarowà júnása, lè ho *làndá bío zéenílowa, lè mu nìpomu júnása wee cà bío 6a à wé è búeráa o Yeesu. ⁴⁸ Ká bío 6a à wé è yíráa wo á 6a yí zū, lé bío ó o bioní jíló sí 6a nùpua búenbúen yi.

20

Ba wi 6a zūri hen na ó o Yeesu pànká ló yi
(Matiye 21.23-27; Maaki 11.27-33)

¹ Wizonle búí ká a Yeesu wee kàrán 6a nùpua le *Dónbeenì zì-beenì yi ká a bue le bín-tente, á 6a *yankarowà júnása, lè ho *làndá bío zéenílowa, lè 6a *zúífùwa nì-kíá ² 6ueé wee tùa wo yi: «Zéení bío nòn á ù wee wéráa há wárá mu? Lée wée nòn mu bòn níi foñ?» ³ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Inén mún ò tùa mia, mi bío na mií: ⁴ Lée wée hía nòn le níi le o Zán wé bátízé 6a nùpua? Lé le Dónbeenì lée, tàá lé 6a nùpua?»

⁵ A 6a òn wee bío mún yi: «Hen ká wa le lé le Dónbeenì, o ò bío le lée webio nòn á wa yí tàráa o bío. ⁶ Ká wa mún le lé 6a nùpua tonkaa wo, á 6a zāamáa á à lèeka wèn lè há huua á à búe. Lé bío á 6a láa mu yi kénkén le o Zán lé le *Dónbeenì jì-cúa fεero.» ⁷ A 6a wáa bía le mí yí zū yíá nòn le níi mu o Zán yi. ⁸ O o Yeesu bèn bía nòn 6a yi: «Àwa, inén mún máa zéení yíá nòn le níi mií á ï wee wéráa bío kà.»

Ho èrészén vînsîa buahó vârowà wâhiire
(Matiye 21.33-46; Maaki 12.1-12)

⁹ Bún món ó o Yeesu wà le wâhiire na kà nòn 6a zāamáa yi: «Nìi búí hía léra mí èrészén vînsîa buahó á nòn 6a nùpua na làa wó wānía tò bío 6a khíi na a yi wán, le 6a wé và ho, ò o wà van le khúii na àyi á wà vaá mía bín. ¹⁰ Pãahú na ho èrészén wee be yi, ó o tonkaa mí ton-sá nì-kénì le o va 6a nùpua mu cón le 6a khé bío bío sã mí yi à na. A 6a nùpua mu vaá han wo, á díá ó o wà lè mí nín-kāamáa. ¹¹ O o mōhú bānsō bínía tonkaa mí ton-sá veere, á 6a mún vaá là wón á han jòn, ó o wà à 6a yí nòn dèe wo yi. ¹² O o pá bínía tonkaa 6a nùwā tìn níi, á wón 6a mún vaá han bōoníkāa yi, á jòn.

¹³ «Ó o mōhú bānsō wáa bía: «Eee ï wáa à wé kaka coon? Awa, ï ï tonka ï za na á ï wa làa sòobéε, jún-sí á wón 6a à kēnbi.» O o bía nòn mí za mu yi le o híní lén, á wón hínòn wà. ¹⁴ εε ká bío 6a nùpua mu yère dá a wán, á 6a wee bío mún yi: «Yíá lua ká lé yíá á ho mōhú bío khíi sí yi. Mi wa búe o, á ho mōhú bío wáa à sí wèn.» ¹⁵ A 6a hínòn wíira a á khèra lée bó díá.» O o Yeesu wáa tùara 6a yi: «Àwa! Lé mu yén á ho mōhú bānsō ò wé làa ba? ¹⁶ O ò buen 6ueé búe 6a nùpua mu, ká a cà nì-vio á à kúee mí mōhú mu yi.» Bío 6a nùpua já há bioní mu, á 6a bía: «Póon! Bún máa wé.»

¹⁷ Ká a Yeesu màhá fá mí yío 6a yi ò o bía: «Le Dónbeenì bioní vūahú bioní na kà kúará lé mu yén?

«Le huee na 6a so-sowa lá pá díá,
lé òn hía bínía 6ueé 6uan ho soró ònía.»

¹⁸ Yíá lùwá le huee mu wán á bānsō sánía á à yáa.

Ká yíá á le bèn kùera lion wán, á bānsō á à fùfúuka.»*

¹⁹ A 6a *yankarowà júnása lè ho *làndá bío zéenílowa zūna le lé 6arén á le wâhiire mu wà bò wán, á 6a dēnía wee cà a wíró yahó, ká 6a màhá zāna 6a nùpua.

Ho lànpo cāló à na ho Oroomu bés yi bío
(Matiye 22.15-22; Maaki 12.13-17)

²⁰ Bún món á 6a wee hùen o Yeesu. Ba tonkaa 6a nìnbáwa búí na wee wé mítén lòn nùpua na téréna. Ba le bán khúaa o jii yi à yí o bín-kohó búí bè yi dérāa wo yíá wi ho kōhú jūhú wán níi yi. ²¹ A 6a tùara a yi: «Nì-kàránlo, wa zū le bío fo wee bío làa bío fo

* 20:18 Mi loí Lení vūahú (Psaumes) 118.22

wee kàrán lè 6a nùpua á téréna. Fo yí máa kà nùpue yí. Bío le Dónbeení le 6a nùpua wé 6ua lè mítén lé bǔn bàn kàránló binbirí á fo wee na. ²² Awa! A ũ bío na wɛn: Wa làndá yí á ho lànpó ko ho wé cǎ na ho Oroomu kǎhǔ bée yí lée, tàá mu yí ko làa wéró?»

²³ O o Yeesu zūna 6a hénní bío, ó o bía nɔn 6a yi: ²⁴ «Mi zéení le wén-hǎnló búí làa mi. Ho yahó lè le yèni na wi le wén-hǎnló mu wán á wée te?» A 6a bía: «Lé o bée.» ²⁵ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Àwa. Bío sǎ a bée yí à mi na a yi, ká bío 6èn bío sǎ le Dónbeení yí à mi na mu dén yi.» ²⁶ O bioní na ó o bía á 6a yí mɔn bín-kohó búí na 6a dà a bè yí á à wǐiráa wo 6a nùpua yahó. Bío ó o bía wó 6a coon, á 6a ðín tétété.

Ba nǐ-hía vèeró bío
(Matiye 22.23-33; Maaki 12.18-27)

²⁷ Ba *Sadusíewa lé bía le 6a nǐ-hía máa vèe. Lé bán nùwǎ yɛn búí 6uara a Yeesu cǔn 6ueé tùara a yi: ²⁸ «Nǐ-kàránlo, bío ó o *Mɔyíize túara henía nɔn wɛn lé bío kà: Hen ká a búí yan mín hǎa á húrún ò o yí yú za làa wo, á bàn za ko ò o fé bàn hǎa ya, à te 6a zàwa yí mín za mu yèni yi.† ²⁹ Ka lòn nùpua nùwǎ hɛɲun búí lá lée zàwa síi, ó o yahón so yan mín hǎa á húrún ò o yí yú za làa wo. ³⁰ O o ɲun níi so fó a mahǎa mu yan, ³¹ bǔn món ó o tǐn níi so fó yan, á 6a mí nùwǎ hɛɲun yan wo bèenia á húrunka, ò o búí yí yú za làa wo. ³² Mu bàn véeníi ó o hǎa mu mún húrún. ³³ Ayà, nɔnzon na 6a nǐ-hía á à vèe yi, ó o hǎa mu bío ò sǐ a yén yi? Bío 6a mí nùwǎ hɛɲun mahǎa yan wo bèenia.»

³⁴ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Ho ðímíǵá na lòn bío báawa lè 6a hǎawa wee ya mín. ³⁵ Ɛɛ ká 6a báawa lè 6a hǎawa na ko 6a khíi vèe à yí le mukǎnǐ ho ðímíǵá na bò o 6uen yi bán máa ya mín. ³⁶ Ba yí dà máa bǐnǐ máa hí, lé bío 6a 6onmín lè le Dónbeení wáayi tonkarowà. Ba lé le Dónbeení zàwa lé bío 6a vèera. ³⁷ Ho lahó na bía le vǐndè-za na ho dǎhǔ wi yi bío, ó o Mɔyíize zéení mu wéréwéré le 6a nǐ-hía khíi vèe, ò o von o Nùhúso le *Abarahaamu bàn Dónbeení là a *Izaaki bàn Dónbeení là a *Zakoobu bàn Dónbeení.‡ ³⁸ Le Dónbeení lé bía yí wi lua bàn Dónbeení, ká le yínɔn nǐ-hía bàn Dónbeení. Lé bío 6a 6úen6úen yí wi lua lerén bío yi.»

³⁹ A ho *làndá bío zéenílowa nùwǎ yɛn búí bía nɔn wo yi: «Nǐ-kàránlo, fo bía se.» ⁴⁰ Lé bío 6a yí wi à 6a bǐnǐ khà mítén tùa wo yi làa bío búí. §

O Krista sǐnǐ zǔnló bío
(Matiye 22.41-46; Maaki 12.35-37)

⁴¹ O Yeesu bǐnǐa tùara 6a yi: «Ba da à wé kaka à bíoráa le o *Krista lé o *Daviide mɔnmáníi? ⁴² Lé bío ó o Daviide mí bɛere bía mu hǎ Leni vǔahǔ yi:

«O Nùhúso Dónbeení bía nɔn í Nùhúso yi:

Buee kɛɛní í nín-tǎnǐ,

⁴³ fúaa ká í 6úrá ũ zúkúsa ũ tá,

á ũ bò ũ zení wán»*

⁴⁴ Bío ó o Daviide wee ve o Krista lè mí Nùhúso, o ò wé o ɲúhúso ká a mún pá à wé o mɔnmáníi kaka?»

Mi pa mítén ho làndá bío zéenílowa bío yi
(Matiye 23.6; Maaki 12.38-40)

⁴⁵ Bío 6a zǎamáa ðín wee ɲí a bioní, ó o bía nɔn mí nǐ-kenínia yi: ⁴⁶ «Mi pa mítén ho *làndá bío zéenílowa bío yi. Ba wa hǎ báká-beera zǐló à wé héeakaráa. Ba wa 6a wé tɛɛní 6a yi lè le kǎnbii 6a zǎamáa fémínló lara yi. Ho kàránló zǐnǐ yahón lù, lè ho ðínló ðíníi kɛɛnínía na seka 6a wé hueeka kɛɛní yi. ⁴⁷ Ba wee khà 6a mahǎawa ɲuaa bío, á mún wa ho floró na túee wéró à 6a nùpua leéka le 6a téréna. Lé bǔn 6úen6úen nɔn á 6a lònbee khíi wíoka à dérǎa wán.»

† 20:28 Mi loí Làndá zéeníló vǔahǔ (Deutéronome) 25.5 ‡ 20:37 Mi loí Léró vǔahǔ (Exode) 3.6 § 20:40 Mi loí Léró vǔahǔ (Exode) 3.6 * 20:43 Mi loí Lení vǔahǔ (Psaumes) 110.1

21

O mahá-khenii hámu bio (Maaki 12.41-44)

¹ O Yeesu hónia mí yahó á lora khii fò, ó o mən ho nàfòró b̀ansowà na wee kúee mí hámu há 6onkoní yi le *Dónbeení zì-beení yi. ² O o mún mən o mahá-khenii 6úí ò o wee kúee mí t̄mónwà bio ɲun, ³ ó o bía: «Le í mĩ ho t̄úíá na mia: O mahá-khenii na kà bio na ó o kúaa á boo po b̄ia ká 6úen6úen bio. ⁴ Lé bio le wárí na 6a 6úen6úen wó lè mí hámu lé d̄io 6a yú puunía. O orén lè mí khemu, ò o pá kúaa bio wi o c̄n 6úen6úen na ó o lá wé è dí.»

Le Dónbeení zì-beení floró bio (Matiye 24.1-8; Maaki 13.1-8)

⁵ Bio 6a nùpua nùwà yən 6úí wee bío le Dónbeení zì-beení bio, le le donkhueéra lè há *hue-sení lè mu biowa na 6a wó lè mu hámu, ó o Yeesu bía nən 6a yi: ⁶ «P̄ahú 6úí khii d̄a ká bio mí ȳo wi wán kà á à fi. H̄arí huee máa keń mí ninza huee wán.»

Ho yéréké biowa na khii wé á ho d̄m̄j̄á á à véraa

⁷ A 6a t̄uara a yi: «N̄i-k̄aránlo, lé ho p̄ahú yén á b̄n bio so ò wé yi, á lé mu bio yén khii zéení le mu bio mu wéró p̄ahú d̄n?» ⁸ O o Yeesu bía: «Mi pa miten bio. Mi yí díá le 6a v̄iní mia. Lé bio á nùpua c̄èèè khii 6uen í yèni yi á à bío: «Í lé o *Krista, ho p̄ahú d̄n.» Ká mi mahá yí bè 6a yi. ⁹ Hen ká mi khii wee ɲí há h̄ia táró, lé ho k̄aló bio, à mi yí d̄éé mi yiwa. Lé bio á b̄n biowa so ko mu wé ho yahó. Ká b̄n d̄enía máa wé ho d̄m̄j̄á véro p̄ahú.»

¹⁰ O o b̄nía bía bò mu wán: «Ho síí 6úí khii wé è lé vaá fi lè ho síí veere, á ho k̄h̄ú 6úí khii wé è lé vaá fi lè ho k̄a-veere. ¹¹ Ho tá d̄ekén̄n s̄m̄áa khii wé há l̄ua 6úí yi, á le h̄ini lè mu v̄n̄-kora khii keń l̄ua c̄èèè yi. Mu bè-beera 6úí na bio á à wé le z̄n̄í á à wé ho wáayi lè ho tá yi.

(Matiye 10.17-22; Maaki 13.9-13)

¹² «Èé ká s̄n̄i à b̄n 6úen6úen d̄a, á 6a à w̄ika mia á à beé lò. Ba à 6ua mia á à varáa 6a *z̄uíf̄uwa k̄aránl̄o z̄iní yi á vaá cítí, á à kúee mia ho k̄asó yi. Ba wé è 6ua mia á vaá d̄iní há k̄ana ɲúnása lè 6a bá-z̄awa yahó bio mi tà m̄i bio yi. ¹³ Lé b̄n mi ì bè yi á à zéenináa í bio. ¹⁴ Mi bè mi h̄acírí bio kà lè bio wán: Mi yí d̄éé mi yiwa bio mi vaá bío á à fenínáa miten bio yi. ¹⁵ Inén í b̄ere lé ȳia á à na há b̄ioní lè mu bè-z̄ūn̄m̄n̄i mia, á mi z̄úk̄usa ó o 6úí máa d̄an̄ máa s̄ansá mia á mún máa kán. ¹⁶ H̄arí m̄n̄ maáwà lè m̄n̄ nuwà, m̄n̄ z̄awa lè m̄n̄ nùwà na ká, lè m̄n̄ b̄n̄lowà miten lé bán á à dé mia á à na, á mi c̄èèè 6úí 6a à 6úe. ¹⁷ Ba nùpua 6úen6úen á à ɲin mia bio mi tà m̄i bio yi. ¹⁸ Èé ká h̄arí mi ɲún-v̄an̄i d̄a-kéní 6úí máa v̄i. ¹⁹ Mi f̄ará d̄in̄ sese, b̄n̄ lé bio á à na ká mi ì yí le muk̄n̄i na máa vé.

O Yeesu wee bio ho Zeruzal̄emu floró bio (Matiye 24.15-21; Maaki 13.14-19)

²⁰ «P̄ahú na mi khii mi 6a h̄in-táwá lè mí kuio ká 6a k̄inía ho Zeruzal̄emu yi, b̄n̄ ká mi ì z̄ūn̄ le c̄inú ká ho floró yi. ²¹ Hón p̄ahú so yi á b̄ia á à keń ho *Zudee yi ko 6a l̄uwí yòò há 6úaa. B̄ia á à keń ho Zeruzal̄emu yi ko 6a lé ho yi lén, à b̄ia wi há mana yi yí b̄iní 6uee zo ho yi. ²² Lé bio mu ù wé le cítíí fl̄ó wizoní na le Dónbeení b̄ioní v̄uahú bè-b̄ionii 6úen6úen á ɲii ì sí yi. ²³ Ho yéréké khii sá 6a há-s̄ēnasa lè 6a há-ɲàawa yi mu zoñ. Lé bio mu ù wé le yi-v̄éè làa s̄òb̄éè ho k̄h̄ú mu yi, á le Dónbeení á à zéení le le síí wee c̄í 6a nùpua mu yi. ²⁴ Ba à 6úe 6a 6úí lè há h̄ia kh̄ara, ká 6a 6úí 6a à 6ua à varáa há k̄a-vio yi, á b̄ia ȳin̄n̄ 6a z̄uíf̄uwa 6ueé fi ho Zeruzal̄emu á à keení ho yi f̄úaa 6a p̄ahú ɲii sú.

O Nùpue Za b̄iní 6uenl̄ó bio (Matiye 24.29-35; Maaki 13.24-31)

²⁵ «Mu bïowa búí na síí yí zū khíi wé le wii le ho pïihú lè há mànàayio yi. Ho ðímíjǎ kánasa búenbúen á yilera à yáa mu yámú ñumu na wee kúrún sǎ ñiló bïo yi. ²⁶ Ba nùpua búí yiwa á à dè dè è yuunika ká 6a leékaa bïo khíi wé ho tá wán mu pǎahú, lé bïo á ho wáayi bïo búenbúen á à dèké. ²⁷ Bún ká 6a à mi a *Nùpue Za há dùndúio wán ká a yòó lua lè mí dànló lè mí cùkú beení. ²⁸ Ká bún bïowa so wéró ñii khíi héra, à mi híní ðín à hóoní mi ñúná lé bïo á mi kǎniló wǎa sùarǎa.»

*O Yeesu lá ho fkiyée bïo á kàrǎna lè 6a nùpua
(Matiye 24.32-35; Maaki 13.28-31)*

²⁹ Bún món ó o Yeesu wà le wáhiire na kà nǎn 6a yi: «Mi loń ho *fkiyée vǐndèè lè há vǐnsǎ na ká. ³⁰ Ká há hǎa wee sà mí vǎn-yórowà, se mi zū le ho vïohó téré dǎn. ³¹ Làa bún síi ká mi khíi món ká bún bïowa so wee wé, à mi zún le le *Dónbeení béeńí sùarǎa. ³² Le í mǐ ho tǔiá poni na mia: Ho pǎahú na kà nùpua máa hí máa vé ká bún bïowa so búenbúen yí wó. ³³ Ho wáayi lè ho tá khíi vé, ká í bioní hǎn ñ kǎń bǐn fǎèè.

Mi wé fǎní mi yío

³⁴ «Hen ká mi wee pa miten bïo sese, á mi máa na miten ho dàndǐnló lè ho ña-ñunló, lè ho ðímíjǎ bïo yilera yi. Ká bún mia le wizonle mu khíi vǐ mia lè ho zún bïo síi. ³⁵ Lé bïo le khíi yòoka ho ðímíjǎ nùpua búenbúen wán. ³⁶ Mi fǎní mi yío. Mi wé fio fǎèè, á mi ì yí ho pǎnká à fenínáa miten bïo wà bueé wé búenbúen yi, á à dàń ñ ðinnáa o *Nùpue Za yahó.»

³⁷ Le wisoni yi ó o Yeesu fù wee wé kàrán 6a nùpua le *Dónbeení zǐ-beení yi. Ká ho zǐihú ò o lén yòo cǎa há Oliivewa vǐnsǎ búee wán. ³⁸ Ba nùpua búenbúen fù wee wé bueen le Dónbeení zǐ-beení yi le yǐnbíi búiríi, à buee ñí a cǎn.

22

*O Yeesu dénaló bïo
(Matiye 26.1-5, 14-16; Maaki 14.1-2, 10-11; Zǎn 11.47-53)*

¹ Ho *búurú na á ña-fini yí dó yi sǎnú na 6a le Paaki wà bueé sùarǎa. ² A 6a *yankarowà ñúnása lè ho *làndá bïo zéenílowa wee cà bïo 6a à wé wé è búerǎa o Yeesu, lé bïo 6a zǎna 6a zǎamǎa. ³ A bún ó o *Satǎni dó há yile-kora ò Zudaa na 6a wee ve làa Isikariote yi. O lé 6a ñi-kenínia píru ñun ñi-kéní. ⁴ O o Zudaa mu wà vaá wǎanía lè 6a yankarowà ñúnása lè le *Dónbeení zǐ-beení parowà ñúnása, à zúnǎa bïo o ò wé wé è dérǎa o Yeesu 6a níi yi. ⁵ A bán sǎa wan wan le mí ì na le wǎrí wo yi. ⁶ O o Zudaa wǎa tà, á hínnǎn wee cà bïo o ò ðín wán á à dérǎa wo 6a níi yi ká 6a zǎamǎa yí zún mu.

*O Yeesu le 6a wioka ho Paaki ðínló bïo
(Matiye 26.17-19; Maaki 14.12-16; Zǎn 13.21-30)*

⁷ Pǎahú na 6a wee dí ho búurú na á ña-fini yí dó yi sǎnú yi, á le wizonle na 6a ko 6a fúaa ho Paaki piozàwa yi à wé lè mu hámu dǎn, ⁸ ó o Yeesu tonkaa o Piere là a Zǎn á bía nǎn yi: «Mí lén vaa wioka ho Paaki ðínló bïo.» ⁹ A 6a tǔara a yi: «Lé wen á fo wi à wa wioka mu yi?» ¹⁰ O o bía nǎn 6a yi: «Mí loń! Hen ká mi hǎa wà líi zo ho lóhó yi, á mi ì fè mín làa ñii búí na sò mu ñumu lè ho ðúuhú, à mi bè o yi va le zǐi na ó o vaá zo yi, ¹¹ à vaa bío na le zǐi mu bǎnso yi: «O ñi-kàránlo le wa tǔa foń: Ho lahó na á ínén lè í ñi-kenínia á à dí ho Paaki ðínló yi lé ho yén?» ¹² O ò zéení la-beení búí làa mia ho nónwíohú yi na sǎa bàrǎka vó. Lé bǐn à mi wioka ho ðínló bïo yi.» ¹³ A 6a wà vaá yú mu búenbúen làa bïo ó o Yeesu bíarǎa mu á 6a wiokaa ho Paaki ðínló bïo.

*O Núhúso ðínló
(Matiye 26.26-29; Maaki 14.22-25; 1 Korǎnte 11.23-25)*

¹⁴ Bïo ho pǎahú dǎn, ó orén lè mí tonkarowà páanía kará ho ðínló ñuhú yi. ¹⁵ O o bía nǎn 6a yi: «Í bènǐn wee cà à í dí ho Paaki sǎnú ðínló na ká làa mia à bè yi lò berǎa. ¹⁶ Lé bïo

á ì máa bíní máa dí ho làa mia hùúu, fúaa nònzoñ na á mu ù wé á jii á à sí yi le *Dónbeení béení yi, le ì bío mu na mia.» ¹⁷ O o wáa lá le juuníi dèe á buan, ò o dó le Dónbeení bārákà, ò o bía: «Mi fé le juuníi dèe na kà à ju fé mín yi. ¹⁸ Le ì bío mu na mia: A lá ho zuia jii wán, á ì máa bíní máa ju divén hùúu, ká mu yínón le Dónbeení béení buenlò món.»

¹⁹ Bún món ó o lá ho búurú, á dó le Dónbeení bārákà, ò o cèekaa ho nòn ba yi, ò o bía: «Hia kà lé ì sánia [na nòn mi bío yi. Mi wé wé mu à leékaráa ì bío.» ²⁰ Lé bún bàn síi ó o mún láráa le juuníi dèe ho dínlò díró món, ò o bía: «Le juuníi dèe na kà lé le páaníi finle na bò lè ì cāni na á à kúia mi bío yi.]

(Matiye 26.20-25; Maaki 14.17-21)

²¹ «Èe ká mi mahá loñ, yia á à dé mi ì na làa mi á páanía kará ho dínlò jùhú yi hen. ²² Mu bon, o *Nùpue Za á à hí làa bío le Dónbeení le mu wéráa. Ká yia mahá níi ì bè mu á ho yéréké è zo jùhú. ²³ A ba búakáa wee tùaka mín yi le lé o yén mahá à wé mu mí tñahú coon?»

Yia po bia ká lé o yén?

(Matiye 20.25-28; Maaki 10.42-45)

²⁴ O Yeesu ñi-kenínia wee wāaní mín yi à zūrnáa yia po barén na ká. ²⁵ O o Yeesu bía nòn ba yi: «Ho dímíjā kána bá-zàwa wee wé mí pánká hā wán, á bia ho pánká wi níni yi le ba wé ve mí làa «bè-tente wérowà». ²⁶ Èe ká minén bío yí ko à mu keñ kà. Minén á yia jùhú wi po bia ká wón ko ò o wé miten cínú bia ká yahó. A yia á ho pánká wi níi yi wé bia ká ton-sá. ²⁷ Yia jùhú wi lée wée? Lé yia ba wee lá ho dínlò na yi ò o dí lée, tàà lé yia wee lá ho na? Yínón yia ba wee lá ho na yi le? Awa! Inén wi mi tñahú lòn ton-sá bío síi.

(Matiye 19.28)

²⁸ «Bìo á mi wee tà keñ làa mi fèe le lònbee na wee yí mi yi, ²⁹ le bún nòn á le béení na á ì Maá nòn mi á ì mún nòn mia. ³⁰ Mi khíi dí á à ju làa mi ì béení yi, á mi mún khíi keení ba bá-zàwa kanmúini wán á à cítíraa o *Isirayeele zì-júná píru jun.»

O Yeesu bia le o Piere hta pt mi bío

(Matiye 26.31-35; Maaki 14.27-31; Zān 13.36-38)

³¹ O Yeesu bía nòn o Simón Piere yi: «Simón, Simón, héyii! Loñ! O *Satāni flora ho wōhú le Dónbeení cón yú à didiráa mia làa bío ba wé didiráa mu dūmu à lén zàn-bìo. ³² Èe ká ì mahá flora nòn foñ, à le sídéro yí fòo foñ. Ká ũ khíi tà yèrémáa buara ì cón, à ũ hení mìn zàwa sía.» ³³ O o Piere bía nòn wo yi: «Núhúso, hāri à mu wé kāsó, á ì ì zo ho làa fo. A mu wé húmú, á ì ì hí làa fo.» ³⁴ O o Yeesu bía: «Piere, le ì bío mu na foñ: Ho zuia ó o kò-bée máa wá, ká ũ pā le fo yí zū mi a dōn hā cúa-tñ.»

Mi wé wioka miten hā fio bío yi

³⁵ Bún món ó o Yeesu bía nòn ba yi: «Bìo á ì hta tonkaa mia, à ì le mi yí bua wári à yí bua puure làa nakāa, á bío búii cén fòora mia le?» A ba bía: «Dèe búii yí fòora wen.» ³⁶ O o wáa bía nòn ba yi: «Àwa! Bío kà wán ká yia wári wi ò o lá le bua, à yia puure wi mún lá le bua. Yia khà-tóni mia à wón yèe mí báká beení, ò o yà ho búii. ³⁷ Le ì bío mu na mia: Le Dónbeení bíoni vñahú bíoni na kà bío ko à mu sá mi à jii sí: «Ba mà a dó ba bè-kora wérowà jii.»* Mu bon. Bío túara ì dāni yi á à wé jii ì sí.» ³⁸ O o ñi-kenínia bía nòn wo yi: «Núhúso, lé hā khà-túa bío jun na.» O o Yeesu bía: «Mi wáa díá kà.»

O Yeesu flora hā Oliivewa Búee wán

(Matiye 26.36-45; Maaki 14.32-41)

³⁹ O Yeesu ló ho lóhó yi á wà van hā Oliivewa búee wán làa bío ó o wee wé wéráa mu. O o ñi-kenínia bò a yi. ⁴⁰ Bío ó o vaá dōn ho lahó mu ó o bía nòn ba yi: «Mi wé fio bèra a na à mi yí zo mu bè-kora wéro yi.» ⁴¹ Bún món ó o khèra làa ba á à yí lòn hen na ó o nùpue

* 22:37 Mi loñ Ezayii vñahú 53.12

hue-lèenii dà vaá dā yi sīi, á líí fàrá mí nǎnkóŋúná wàn ò o wee fio kà sīi: ⁴² «Ī Maá, ká fo tà, à ũ yí le le lònbee na kà dā mi. Εε ká mu yí wé ínén sīi bǐo ká ũnén sīi bǐo lé bǐo wé.» ⁴³ [Bǔn món á le Dónbeenǐ tonkaro búí buée zéénia míten làa wo, á hǐina a sīi. ⁴⁴ O Yeesu wíokaa wee fio lé mí sòobéε, lé bǐo á bǐo wà buée wé làa bǐo á à sá a yí búenbúen ó o mǎn, á mu wee beé o lò dàkhǐina, ó o fεεnǐ yèrémáa ka lòn cǎni, á wee luioka lii kúia ho tá yi.] ⁴⁵ Bǐo ó o flora vó, ó o bǐnía buara mí nǐ-kenínia cǎn á buée yú 6a à mu dǎmu 6ó 6a, lé bǐo 6a yiwa wee váráa. ⁴⁶ O o bía nǎn 6a yi: «Mi yí da. Mi hǐni fio à mi yí zo mu bè-kora wéró yi.»

*Ba wǐira a Yeesu
(Matiye 26.47-55; Maaki 14.43-49; Zǎn 18.2-11)*

⁴⁷ Bǐo ó o Yeesu dǐn wee bío, à bǔn 6a zǎamáa búí vaá ló lua. Yia dú 6a yahó lé o Zudaa, wón na lé o nǐ-kenínia píru jǔn nǐ-kéní mi bεεre. O buée dεεnǐ, ó o wà buée 6ó a Yeesu yi, á le mí ì tεεnǐ a yi lè le kǎnbii. ⁴⁸ A wón bía nǎn wo yi: «Éεe, Zudaa, lé le kǎnbii tεεnǐ á fo ò bè yi á à déráa o *Nùpue Za á à na le?» ⁴⁹ Ká bǐa làa wo bò mín zǔna bǐo hǐa à wé, á 6a tùara a yi: «Núhǔso, wà dà à fi lè wa khà-túa le?» ⁵⁰ A 6a nǐ-kéní búí dεénia hà 6a *yankarowà jǔhǔso ton-sá nín-tǐánǐ jikāahǔ kúio. ⁵¹ Ká a Yeesu màhǎ bía: «Héyǐi! Mi día kà.» O o dǎn o nǐi jikāahǔ ó o dεénia wan. ⁵² Bǔn món ó o Yeesu yèrémáa bía nǎn 6a yankarowà júnása, lè le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ parowà júnása lè 6a nǐ-kǐa na wà buée wǐi wo yi: «Mi buan mi khà-túa lè mi búaa buararáa ĩ wán le we? I léε nǐ-kǎanii le? ⁵³ Hǎ wizooní búenbúen á ĩ lá wee wé kεí làa mia le Dónbeenǐ zǐ-beenǐ yi á mi yí wǐira mi hón páahǔ so yi. Εε ká ho páahǔ na kà hón bǐo sǎ minén lè le tǐbírí pánká jǔhǔso yi.»

*O Piεre pǎ a Yeesu bǐo
(Matiye 26.57-58, 69-75; Maaki 14.53-54; Zǎn 18.12-18, 25-27)*

⁵⁴ Bǔn món á 6a wǎa wǐira a Yeesu á buan vaá zonnáa 6a yankarowà jǔhǔso zǐi. O Piεre bò 6a yi ká a màhǎ khèra wi. ⁵⁵ Ba zoó lò ho dǎhǔ ho lún sǐi yi á 6a búí kará kǐnía yi. O o Piεre buée zoó kará làa ba. ⁵⁶ O o ton-sá hǎa búí mǎn wo ho dǎhǔ khoomu yi ò o kará, ó o fá mí yǐo wo yi, ò o bía: «O nǐi na kà mún fù wi làa wo.» ⁵⁷ O o Piεre pǎ mu, ò o bía: «Héyǐi! Hǎa mu, ĩ yáá yí zǔ a.»

⁵⁸ Mu ù dé mí yi ò o búí tǐn mǎn wo, á wón bía nǎn wo yi: «Ũnén mún lé o nǐi mu bàn nǐ-kéní búí.» Ká a Piεre màhǎ bía: «Nǐi mu, ĩ yí nǎn wo.» ⁵⁹ Bǐo mu dá dò mí yi lòn léèrè dà-kéní sǐi ó o nǐ-veere búí tǐn pá bǐnía bía mu: «Mu bon kǎnkǎn. O nǐi mu fù wi làa wo, lé bǐo ó o mún lé o Kalilee nǐi.» ⁶⁰ Ká a Piεre màhǎ bía: «Bǐo á ũnén yáa wee bío á ĩ yí zǔ.» Ho páahǔ dà-kéní kéní na ó o wee bío mu yi ó o kò-béε wá. ⁶¹ O o Núhǔso yèrémáa fá mí yǐo o Piεre yi. Lé bǔn ó o Piεre hácírí màhǎ buara bǐo ó o Núhǔso bía nǎn wo yi wán: «Ho zuia ó o kò-béε máa wá ká ũ pá le fo yí zǔ mi á dǎn hǎ cúa-tǐn.» ⁶² O o Piεre hǐnǎn ló á léε wá bùbùbù.

*Ba dásiwá wee ha a Yeesu ká 6a a là a
(Matiye 26.67-68; Maaki 14.65)*

⁶³ Ba nùpua na pan o Yeesu yi wee yáa mí jǐnǐ yi na a yi ká 6a a ha a. ⁶⁴ Ba wee pe o yahó yi ká 6a tùara wo yi: «Ká fo lé le *Dónbeenǐ jǐ-cúa fεero bǐo bon, à ũ zééní yǐa vǐna fo.» ⁶⁵ Hǎ bǐn-kora lè mí sǐiwá á 6a wee bío na a yi.

*Ba buan o Yeesu vannáa ho làndá tǔiá fεerowà cǎn
(Matiye 26.59-65; Maaki 14.55-65; Zǎn 18.19-24)*

⁶⁶ Bǐo ho tá tǎn, á 6a *zúifùwa nǐ-kǐa, lè 6a *yankarowà júnása *lè ho làndá bǐo zéénílowa kúaa mín wán, à 6a le 6a bua a Yeesu buennáa minén na lé ho làndá tǔiá fεerowà yahó. ⁶⁷ A 6a tùara a yi: «Fo lé o *Krista à ũ bío mu le wa jǐ.» O o bía nǎn 6a yi: «Ī bía mu nǎn mia á mi máa tà mu, ⁶⁸ ká ĩ mún tùara mia á mi máa bío dεε. ⁶⁹ Ká hǎ

laà na kà wán, ó o *Nùpue Za á à κενί le Dónbeenì na dà mu bïo búenbúen nín-tíánì.»†
 70 A 6a búenbúen wãa bía: «À bún à fo lé le Dónbeenì Za lon?» O o bía nɔn 6a yi: «Lé minén miten bía le í lé orén.» 71 A 6a wãa bía: «Wa màkóo wãa mía seéràsa yi. Warén waten wãa jí a jí-cúa.»

23

Ba 6uan o Yeesu buararãa o Pilaate cõn (*Matiye 27.2, 11-14; Maaki 15.1-5; Zãn 18.28-38*)

1 Ho làndá tũíá fεεrowà búenbúen hĩnɔn 6uan o Yeesu vannãa o *Pilaate cõn. 2 Bïo 6a vaá dɔn bĩn, á 6a wee bá a ká 6a a bío: «O ñii na kà á wa yú ò o wee khà wa ñipomu vĩnĩ le 6a yí cã ho lànpó à na a béε yi. O o mún wee bío le mí lé o *Krista, o béε.» 3 O o Pilaate tũara a yi: «Lé ùnén lé 6a *zúifùwa béε le?» O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo bía mu.» 4 O o Pilaate bía nɔn 6a yankarowà jíúnása lè 6a zãamãa yi: «Bíonĩ na à í ì ðĩn wán á à síinĩnáa o ñii na kà jíuhĩ á í yí mɔn.» 5 Ká 6a màhã pá wíokaa wee bío lè mí pánkã: «O wee kãaní wa ñipomu lè mí káránlò. O búu mu jíuhĩ ho Kalilee yi á tò ho *Zudee yi fεεε wà 6ueé bó hen.»

6 Bïo ó o Pilaate jí hã bíonĩ mu, ó o tũara: «O ñii mu léε Kalilee ñii le?» A 6a le ũuu. 7 A bïo ó o zũna mu kà, ó o le 6a 6ua a varãa o *Heroode cõn, lé bïo ó o Heroode lé yia wi ho Kalilee jíuhĩ wán, à wón mún wi ho Zeruzalεmu yi mu pãahĩ.

Ba 6uan o Yeesu buararãa o Heroode cõn

8 Bïo ó o Heroode mɔn o Yeesu, ó o sũi wan, lé bïo ó o jí a sã míana, á lá wi ó o mi a wán hàrĩ hàánĩ. O lá wi ò o mi a ká a wee wé yéréké bïo búu. 9 O tũara a yi làa bïo cèrèε ká a Yeesu màhã yí dó mí jíi wo yi huúu.

10 Ba *yankarowà jíúnása lè ho *làndá bïo zéenílowa ðĩn wee koonĩ a Yeesu yi lè le hεεrè. 11 O Heroode lè mí dásiwá wee yãa mí jíinĩ yi na a Yeesu yi ká 6a a zũarĩka a yi. Ba zĩinĩa wo lè ho bákã beenĩ na se làa sòobéε, à 6a bĩnĩa 6uan wo vannãa o Pilaate cõn. 12 Lé bún zoñ ó o Heroode là a Pilaate bĩnĩa wó 6a bĩnlowà ká 6a jíonĩ lá wee fi.

Ba le o Yeesu ko ò o búe

(Matiye 27.15-26; Maaki 15.6-15; Zãn 18.39-40; 19.4-16)

13 Bũn món ó o Pilaate von 6a yankarowà jíúnása, lè 6a ya-ðiwá lè 6a zãamãa á kúaa mín wán, 14 ò o bía nɔn 6a yi: «O ñii na kà á mí 6uan buararãa í cõn, á le o wee kãaní mu ñipomu. Awa! I mún wãa tũara a yi mí búenbúen yĩo yi, á hã wén-kora na mí le o wó na dà à dé o jíuhĩ á í yí mɔn. 15 O Heroode bĩnĩa 6uan wo 6ueé nɔn wɛn, lé bïo á wón mún yí mɔn o wékheró. O 6èntĩn yí wó bïo búu na nɔn ó o korãa lè mu húmú. 16 I ì bío le 6a ha a lè hã làbàaní, ká í ì ðia wo o ò lén.» 17 [Hen ká ho Paaki sãnú ðiró ðɔn, ó o Pilaate ko ò o lén o kàsó ñii búu ðia.]

18 A bún 6a búenbúen páanía wee bío pɔnpɔn: «Búe o, à ũ ðia o Barabaasi!» 19 Wón Barabaasi so kàsó zoró jíuhĩ lé bïo ó o hía wi ho kãaló fio yi, á bó a ñii búu. 20 Bïo ó o Pilaate wi ò o ðia a Yeesu, ó o wíokaa tũara 6a zãamãa yi. 21 Ká 6a màhã wee wãamaka: «Búεε wo ho *kùrùwá wán ò o hí! Búεε wo ho kùrùwá wán ò o hí!»

22 Mu cúu-tĩn níi ó o Pilaate bía nɔn 6a yi: «Léε webio ó o wó khon yi? I yí mɔn bïo búu na nɔn ó o korãa lè mu húmú. I ì bío le 6a ha a lè hã làbàaní, ká í ì ðia wo o ò lén.» 23 Ká 6arén bán pá lan wee wãamaka pɔnpɔn le 6a búεε o Yeesu ho kùrùwá wán. A 6arén wãamakaa lé hía yú ho pánkã. 24 O o wãa tà le mí ì wé bïo 6a wee cà. 25 O ñii na 6a le o ðia, wón na κera ho kãaló fio yi á wó le ñi-búεε 6a dó ho kàsó yi, ó o léra ðia, ò o nɔn o Yeesu 6a dásiwá yi le 6a wé làa bïo 6a zúifùwa sía vá yi.

† 22:69 Mĩ loĩ Lenĩ vũahĩ (Psaumes) 110.1, Daniyεεle vũahĩ 7.13

Ba dásíwá guan o Yeesu wàráa
(Matiye 27.32-34; Maaki 15.21-23; Zān 19.17-22)

²⁶ Bìo 6a guan o Yeesu wàráa, á 6a vaá fò mín làa Siréna* nii búí na 6a le Simón, ò o ló há mana yi lua. A 6a dásíwá wíira a 6ueé séenia lè ho kùrùwá, ò o bèráa o Yeesu món.
²⁷ Ba minka zāamāa bò a yi á séenia 6a háawa búí na wee wá kùaará a bío yi. ²⁸ O o Yeesu yèrèmaa wee bío làa ba: «Zeruzalému háawa, mi yí wá ínén bío yi, ká mi wá minén miten lè mí zàwa bío yi. ²⁹ Lé bío há wízoní búí na lua yi, á 6a khíi wé è bío: «Ba háawa na yí máa te làa bíi dín yí ton za yí yènia yí mōn bán júná bēntín sí.» ³⁰ Hón páahú so yi ká 6a à bío ò na há búaa yi: «Mi tē ní wēn» á mún ñ bío lè há dōnbúaa: «Mi pe wēn.»† ³¹ Lé bío ká 6a wee wé ínén na ka lòn bűen-siire ká síi, á minén na ka lòn bűen-heni bío khíi dà bűn wán.»

Ba búaa o Yeesu ho kùrùwá wán
(Matiye 27.35-44; Maaki 15.24-32; Zān 19.17-27)

³² Ba mún guan nī-wanna nūwā jūn búí na 6a à páaní ì búe là a Yeesu. ³³ Bìo 6a vaá dōn ho lahó na 6a wee ve làa «Nún-òòkuee» á 6a búaa o Yeesu ho *kùrùwá wán bín. Ba nī-wanna nūwā jūn á 6a mún búaa há kùrùwáwá wán bín. O nī-kení wi là a Yeesu nín-tiáni ká yia so wi là a nín-káhó. ³⁴ [O o Yeesu bía: «Í Maá, sēn día na 6a yi, lé bío 6a yí zū bío 6a wee wé.»] Bűn món á 6a dásíwá wó le jún-sini bío á sankaarāa o sí-zinia. ³⁵ Ba zāamāa dín bín á wee loí. Ba *zúifùwa júnása bán wee yáa mí jini yi na a yi ká 6a à bío: «O fenía 6a búí, le orén mún fení miten ká a lé o *Krista bío bon, yia le Dónbeení mōn léra.» ³⁶ Ba dásíwá mún wee yáa mí jini yi na a yi. Ba vá 6ueé bó a yi, á hoonía mu bè-nia yòó nōn wo yi ³⁷ à 6a wee bío: «Hen ká fo lé 6a zúifùwa béé, à ũ fení ũten ũten.» ³⁸ Yòó o jūhú yi á bío ká lé bío 6a túara: «YIA KÁ LÉ 6A ZÚIFÙWA BÉÉ.» ³⁹ Ba nī-wanna na 6a búaa nī-kení wee là a ká a bío: «Fo yínōí o Krista le, á ũ fení ũten ũten à ũ mún fení warén lon!» ⁴⁰ Ká a nī-kení na so wón bēn wee zá lè mí ninza mu ká a bío: «Fo yí máa zón Dónbeení le? Yínōí le lònbee dà-kení mu á ũ wi yi le? ⁴¹ Warén bán ko lè le lònbee, lé bío wa wékhe lé háa dó wēn mu yi, ká arén wón yí wó bè-kohó.» ⁴² Bűn món ó o bínía bía: «Yeesu, hen ká fo khíi 6uara lè ũ béení, à ũ pa í bío.» ⁴³ O o Yeesu bía nōn wo yi: «Le í mí ho tūiá poni na foñ: Ho zuia ká fo ò keñ làa mi le Dónbeení cón.»

O Yeesu húmú
(Matiye 27.45-56; Maaki 15.33-41; Zān 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Mu wó à le wii wá yòó fàrá, á ho kōhú búenbűen dīndīn wó le tibirí á míana fúuu fúaa le wi-háarè. Ho pōnsòró na zoó le *Dónbeení zī-beení yi á lenkaa mín tīahú. ⁴⁶ O o Yeesu bía pōnpōn: «Í Maá, í wee dé í mànáká ũ ní yi.» Bìo ó o bía bűn wó, ó o húrun. ⁴⁷ Bìo ho Oroomu dásíwá kuure jūhúso mōn bío wó, ó o khōnía le Dónbeení, ò o wee bío: «O nīi na ká bēntín lá téréna.» ⁴⁸ Ba zāamāa na 6uara 6ueé lora mu bío mu á mōn bío wó, á 6a bínía wá ká 6a yara sò làa sòobéé. ⁴⁹ O Yeesu bán bōnlowá búenbűen lè 6a háawa na bò làa wó hàrí ho Kalilee yi á 6ueé khèra dín wee loí bío wee wé.

O Yeesu nùuló bío
(Matiye 27.57-61; Maaki 15.42-47; Zān 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Nii búí hía wi bín á yèni 6a le Zozēfu. O wee lé 6a *zúifùwa lóhó na 6a le Arimatee yi. O fù léé nī-tente na téréna, á hía wee lōnó le *Dónbeení béení bűenló. O fù lé 6a zúifùwa làndá tūiá fērowá nī-kení, ká a mähá fù yí tà bío 6a ninzawa jini tò wán wó. ⁵² O o wá van o Pilaate cón vaá flora a Yeesu nī-hínmu. ⁵³ Bűn món ó o huera a ho *kùrùwá wán, á líi pon yi lè ho bűnló, á lá vaá nūuna le búure na có ho búaaahó yi, na

* 23:26 Siréna: Ho léé lóhó búí na wi ho Afriiki kōhú yi á suaráa yi lè ho Mediterané yámú jumu. O Yeesu páahú á 6a zúifùwa búí hía wi ho lóhó mu yi. † 23:30 Mi loí Ozee vūahú 10.8.

á nǐ-hío lá ðǐn yí nùuna yi yí mǎn.‡ 54 Mu wó ho yèzǔmá zon zǐihú á ho *Sabaa ñúhú búaráa. 55 Ba háawa na bò là a Yeesu hàrí ho Kalilee yi á bò mín là a Zoεεfu vaá mǎn le búure, á lora bío ó o Yeesu nǐ-hínmu dǔmanáa. 56 Bǔn mǎn á 6a bǐnía vaá wee wíoka ho ñiló lè mu bío na sǎmu sí o Yeesu mu sǎnía bío yi. Ho Sabaa zon á 6a vǔrǐna làa bío ho làndá heníanáa mu.

24

O Yeesu vèeró bío (Matiye 28.1-9; Maaki 16.1-8; Zǎn 20.1-10)

1 Ho dimaasi zon yǐnbíi bùirǐi á 6a háawa hǐnǎn lá ho ñiló na sǎmu sí na 6a lá wíokaa, á buan vannáa le búure wán. 2 Ba vaá yú le hue-beenǐ na lá pon le búure ñii à le bǐnía khíi día. 3 A 6a yóó zon, ká 6a màhá yí zoó mǎn o Ñúhúso Yeesu sǎnía. 4 A 6a ðǐn yilera lùnkkaa, à bǔn à báawa nùwǎ ñun na sí-zǐnía wee ñuiika ðǐn 6a yahó. 5 Bío 6a zǎna ðǐn cúiorá mí ñúná, á 6a nùpua mu bía làa ba: «Lée webio nǎn á yǐa yǐo wi lua á mí bueé wee cà 6a nǐ-hía lùe yi? 6 [O mía hen. O vèera.] Mi le mi yiwa bío ó o hǐa bía nǎn mia wán ká a wi ho Kalilee yi: 7 «O *Nùpue Za ko ò o dé 6a bè-kora wérowà níi yi, à búεε ho *kùrùwá wán, à vèe há wizooní tǐn níi zon.»

8 A 6a hácirí màhá bǐnía buara o Yeesu bíoní wán. 9 A 6a bǐnía wà vaá bía mu búenbúen nǎn 6a tonkarowà píru dòn làa bíi ká búenbúen yi. 10 Ba lé o Makadala Mari, là a Zaana, là a Zaaki bǎn nu Mari. Ba há-vio na lá páanía wi làa ba á mún bía mu bío dà-kéní mu nǎn 6a tonkarowà yi. 11 εε ká 6a tonkarowà màhá lá há bíoní mu lòn bǐn-conconwà, á 6a yí tà 6a bío. 12 [Ká a Piere màhá pá hǐnǎn lùwa van le búure wán à vaá líi lúnlúra ò o lora le yi. A ho nùuló dèε lé ðǐo ó o mǎn. O o wó coon bío wó bío yi á bǐnía vannáa mí zǐi.]

O Yeesu zéenia mǐten lè mí nǐ-kenǐnia búii (Maaki 16.12-13)

13 Le wizonle mu mí bæere zon, ó o Yeesu nǐ-kenǐnia nùwǎ ñun búii bò mín ñǎn ho lóhó na 6a le Emayuusi. Horén lè ho Zeruzalεemu á à yí léèrèwa bío ñun vεεnǐ síi. 14 Bío wó khǐina búenbúen lé bǔn bǎn láakáwá á 6a wee tà. 15 Bío 6a wee bío ká 6a à wǎaní mín ká 6a wà, ó o Yeesu mí bæere bueé bó 6a yí á bò làa ba. 16 Ba ñǎn wee mí a, ká bío búii màhá hò 6a á 6a yí zǔna a. 17 O o Yeesu tùara 6a yi: «Lée webio á mi wee wǎaní wán ká mi wà?»

A 6a ðǐn sò mí yara. 18 A 6a nǐ-kéní na 6a le Keliopaasi bíi nǎn wo yi: «Ba nùpua na buara ho Zeruzalεemu yi búenbúen, á ùnén ù dòn lé yǐa yí zǔ mu bíowa na wó há wizooní yεn na ká yi le?» 19 O o tùara 6a yi: «À bǔn bíowa so lè mu yén?» A 6a bíi nǎn wo yi: «Bìo wó a Nazarεete ñii Yeesu yi há. O lá lé le *Dónbeenǐ ñi-cúa fεero. Le Dónbeenǐ lè 6a nùpua zǔna le o pánká wi mí bè-wénia lè mí bíoní yi. 20 Wa *yankarowà ñúnása lè wa ya-díwá nǎn wo bíi yí zǔ le Dónbeenǐ yi à bǎn sínía ñúhú à búe, á 6a búaa wo ho *kùrùwá wán. 21 Wa lá wee leéka le orén lè yǐa ko ò o kǎnǐ a *Isirayεele ñipomu, ká mu yǐo wǎa máa lé. Ho zuia lé mu bíowa mu wéró wizooní bío tǐn. 22 Wa kuure háawa nùwǎ yεn búii wó wεn coon. Ba fù hǐnǎn le yǐnbíi bùirǐi á van le búure wán, 23 ká 6a màhá yí vaá yú a sǎnía. A 6a bǐnía bueé bíi mu nǎn wεn, à 6a mún bíi le Dónbeenǐ wáayi tonkarowà búii zéenia mǐten làa mí, à 6a bíi nǎn mí yi wéréwéré le o yǐo wi lua. 24 Wa ñinzàwa nùwǎ yεn búii mún van le búure wán á vaá mǎn mu búenbúen làa bío 6a háawa bíaráa mu, ò o Yeesu wón 6a yí mǎn.»

25 O o Yeesu màhá wǎa wee bío làa ba: «Mí lé 6a bǐnbúwá. Mí yí máa dé mí sía le Dónbeenǐ ñi-cúa fεerowà bè-bíonii yi fúa. 26 O *Krista so lá yí ko ò o lò be ká síi à yírǎa mí cùkú beenǐ le Dónbeenǐ cǎn le?» 27 Bǔn mǎn ó o wǎa zéenia bío bíi a ðǎnǐ yi le Dónbeenǐ

‡ 23:53 Ba zúifúwa búráa: O Yeesu páahú ká 6a zúifúwa na níni se fù wee wé cé mí búráa há búarà yi. Há búii wee wé há bú-kǎnǐ à ho zǐ-ñúhú dà-kéní nùpua wé nùu yi. Há búráa mu 6a fù wee wé pe ñini lè há hue-beera. Bíi yí dà hǎn búráa so síi máa cé, bǎn búráa fù wee wé cé ho tá kǎamáa yi. Ba fù wé khūunǐ há à há wíoka wé mí, lé bío ká yǐa vará há wán tàà o ðǎn há, se bǎnso tun.

bíoní vūahú yi búenbúen bân kúará. O búa mu júhú là a *Moyiize vōnna á vaá lá le le Dónbeení jì-cúa fεerowà vōnna búenbúen.

²⁸ Bìo ba vaá bó ho lóhó na ba wee va yi, ó o Yeesu wó lòn nǐ na le mí ì khíí á à va làa yahó. ²⁹ Ká ba màhà hò a le o yí wé mu, à ba bía nòn wo yi: «Día à ù cǎa làa wεn, ho tá wee hí.»

O o Yeesu wǎa zoó làara ba wán. ³⁰ Bìo ba wee dí, ó o lá ho búurú, á dó le Dónbeení bǎrákà, ò o cèekaa ho nòn ba yi. ³¹ Lé bǔn wán á ba yìo màhà fá, á ba zūna a. O o dèenía jūuna vūnun ba yahó. ³² A ba wee bío làa mín: «Bìo ó o fù wee bío ká a zéení le Dónbeení bíoní kúará làa wεn ho wǎhú wán á wa sǎa so fù yí há le?»

³³ A ba dèenía hínòn bǐnía jòn ho Zeruzalεmu. Ba vaá yú ba tonkarowà píru dòn le mí ninzàwa mín wán bǐn, ³⁴ á bán wee bío làa ba: «O Núhúso vèera bío bon. O Simòn mòn wo.» ³⁵ A bǎrén mí bεere lá bío wó ho wǎhú wán bía nòn ba yi, làa bío ba zūnanáa o Yeesu pǎahú na ó o wee cèekaa ho búurú yi.

*O Yeesu wiokaa zéenia miten le mí tonkarowà
(Matiye 28.16-20; Maaki 16.14-18; Zǎn 20.19-23; Bè-wénia 1.6-8)*

³⁶ Bìo ba wi bǔn bíoró yi, à bǔn ò o Yeesu mí bεere dèenía wi ba tǎahú [ó o bía nòn ba yi: «Le ho héerà keńí làa mia.»] ³⁷ A ba zǎna dàkhíina, lé bío ba mòn wo wó làa nǐ-hónbóní. ³⁸ Ká a Yeesu màhà bía làa ba: «Mi yilera yáara le we? Léee webio nòn há titikaa wiráa mí sǎa yi? ³⁹ Mi lońí ì níni le ì zení. Mu lé ínén ì bεere. Mi buee dǎ mi loń, lé bío ó o nǐ-hónbóní sǎnía mía làa bío mi mòn à ínén sǎnía wiráa bío síi.» ⁴⁰ [O bía hǔn bíoní so nòn ba yi, ò o zéenia mí níni le mí zení làa ba.] ⁴¹ Ká ba minka sí-wεε làa bío mu wó ba coon bío yi, á ba pá yí tà yí tà le o Yeesu vèera bío bon, ó o wǎa bía nòn ba yi: «Bè-dínii wi mi cǔn le?» ⁴² A ba nòn o ceza na sǎn sǔn-kéní wo yi, ⁴³ ó o fó a là ba yìo yi.

⁴⁴ Bǔn mǔn ó o bía nòn ba yi: «Bìo kà lé bío á ì bía nòn mia pǎahú na á ì làa mia páanía wi: Bìo túara ì dǎní yi búenbúen o Moyiize làndá le ba jì-cúa fεerowà vōnna, le há leni vūahú yi á lá ko mu wé.» ⁴⁵ Bǔn mǔn ó o Yeesu wó á ba wee zūń le Dónbeení bíoní vūahú bíoní kúará, ⁴⁶ ò o bía nòn ba yi: «Mu túara kà: O *Krista ko ò o lò be, bǔn mǔn ò o vèe há wizooní tǐn níni zòn. ⁴⁷ Bìo kà lé bío mi bue o yèni yi à na há síiwà nùpua búenbúen yi: «Mi yèrémá mi yilera le mí wára à mi yí mu bè-kora séndíaró.» Mi búa mu júhú ho Zeruzalεmu yi. ⁴⁸ Bìo mi mòn à mí bío na ba nùpua yi. ⁴⁹ Inén ì bεere á à tonka le Dónbeení Hácírí na le dó mí jii le mí ì na á le è lii mí wán, ká mi màhà ko mi keńí ho lóhó yi fúaa le Dónbeení pánká lé ho wáayi à lii mí wán.»

*O Yeesu yòora le Dónbeení cǔn
(Maaki 16.19-20; Bè-wénia 1.9-11)*

⁵⁰ Bǔn mǔn ó o Yeesu fó ba á ba ló ho lóhó yi wà vaá sùarǎa ho Betanii yi, lé bǐn ó o hóonía mí níni ò o dúbuaa ba yi. ⁵¹ Pǎahú na ó o wee dúbua ba yi, ó o làa ba saawaa mín yi, [ó orén wón buan yòora ho wáayi.] ⁵² [Ká bǎrén bán búaania wo] à ba bǐnía van ho Zeruzalεmu ká ba sǎa wan làa sòobéε. ⁵³ Ba yí máa khí le *Dónbeení zǐ-beení yi. Ba wee buee búaani le bǐn fεεε.

Le Dónbeenì bin-tente vūahú na ó o Zân túara

Vūahú túaró jùhú

O Zân na hĩa lé o Yeesu ñi-kenínia ñi-kéní lé wón túara ho vūahú na kà. O sansan wee bío míten bío, ò o le o ñi-kenínii búí (18.15), tàá o ñi-kenínii na ó o Yeesu wa (13.23; 19.26; 20.2; 21.7, 20,41).

Bíio o Matiye là a Maaki là a Luki túara cèrèè ó orén wáa yí bíníá yí tò yí mí vūahú yi. Bíio o Zân túara mí vūahú lé bíio kà:

1. O zééníá le o Yeesu lé le Dónbeenì biónì na wi féεε, le o wó míten là a nùpue á buée kará làa wεn. O zééníá bíio ó o Zân Batiisi féεεra a Yeesu tũíá poni dǎní yi. O mu zééníá bíio ó o Yeesu fòráa mín lè 6a nùpua lè mí síwà (1).
2. O Zân zééníá le o Yeesu ló le Dónbeenì cǎn, á mún zééníá bíio o Yeesu kàráanna lè 6a nùpua (2-12).
3. O zééníá bíio ó o Yeesu kàráanna lè mí ñi-kenínia ho tĩnàahú na 6a wĩira a yi (13-17).
4. O Zân bía bíio wó a Yeesu yi bíio (18-19).
5. Ho vūahú vaa véení, ó o mún bía a vèeró, làa bíio ó o zééníánaa míten lè mí ñi-kenínia mí vèeró món bíio (20-21).

O Yeesu Krista lé le Dónbeenì Biónì

¹ Mu jùhú búεεní, á yĩa lé le Biónì á wi ká bíio búí ðĩn yí léra. O páanía wi lè le Dónbeenì. Orén mí bεεre lé le Dónbeenì. ² Mu bíio búenbúen jùhú búεεní, ká arén lè le Dónbeenì páanía wi. ³ Lé orén á le Dónbeenì ðĩn wán léraráa mu bíio búenbúen. Bíio ó o níi yí kera lénló yi bún mía. ⁴ Orén lé yĩa le mukǎní wee lé cǎn. Dén mukǎní so ka lòn khoomu na wee zéení bíio le Dónbeenì karáa lè 6a nùpua. ⁵ Mu khoomu mu wee dé le tĩbíri yi, á bĩa wi le tĩbíri mu yi wee pí mu bíio.*

⁶ Nii búí hĩa wi bĩn á le Dónbeenì tonkaa. O yèni 6a le Zân.† ⁷ Lé orén buara buée wó yĩa ka lòn khoomu sεéràso, á wee mì ho tũíá o jii, bèra a na à 6a búenbúen tà le yĩa ka lòn khoomu á bíio bon orén pǎnká yi. ⁸ Orén mí bεεre hĩa yínǎn yĩa ka lòn khoomu, ká a buée wó o sεéràso, á mà ho tũíá o jii. ⁹ Yĩa lé mu khoomu binbirĩ á buara ho ðĩmĩná yi á buée wee dé mu khoomu 6a nùpua búenbúen wán.

¹⁰ Yĩa lé le Biónì á wi ho ðĩmĩná yi, ho ðĩmĩná na le Dónbeenì ðĩn orén wán á léra. εε ká ho ðĩmĩná mu nùpua màhá yí zũna a. ¹¹ O buara mín kùrú lùe yi, á bĩa bíio sǎ a yi pǎ a bíio. ¹² Ká 6a tĩahú á 6a búí màhá tà a bíio, á dó mí sĩa wo yi. Bán ó o wó á 6a wó le Dónbeenì zàwa. ¹³ Ba yí wó le Dónbeenì zàwa làa bíio 6a nùpua wee teráa 6a zàwa bíio. Ba mún yí wó le Dónbeenì zàwa làa bíio ó o báa là a hĩa wee páaní à yĩráa 6a zàwa bíio. Le Dónbeenì míten lé ðĩo wó á 6a lé le zàwa.

¹⁴ Yĩa lé le Biónì á buée wó a nùpue, á kará làa wεn. O sǎamu jii mía. Lé orén wee zéení ho tũíá poni binbirĩ làa wεn. Wa fá wa yĩo o cùkú yi, hĩa ó o Za kéní na ló mín Mǎá Dónbeenì cǎn wé yí.

¹⁵ O Zân na lé o sεéràso á bía bíio ká pǎnpǎn o dǎní yi: «Yĩa ká lé yĩa á ñ fèra bía bíio ñon mia. I bía le o wi ñ món bò o buen, ká a màhá po mi lé bíio ó o wi ñ yahó hàání.»

¹⁶ Mu bè-tentewà lè mí síwà na lé o sǎamu na jii mía á wa búenbúen yú jàmaa mín wán. ¹⁷ Ho làndá lé o *Mǎyĩize á le Dónbeenì bò yi ñonnáa ho wεn. Ká mu sǎamu lè ho tũíá poni lé orén na lé o Yeesu *Krista á le Dónbeenì bò yi zéeníánaa mu làa wεn.

* **1:5** á bĩa wi le tĩbíri mu yi wee pí mu bíio: Le Dónbeenì biónì vǎnna búí yi, á mu bía ká síi: á le tĩbíri máa ðǎní mu bíio. † **1:6** O Zân na bíio bía hen lé yĩa hĩa wee bátízé 6a nùpua. Mi lorĩ Matiye vūahú 3.1-17

18 Nùpue na òn mən le Dónbeenì wón míá. Ká arén na lé o Za kéní na lé le Dónbeenì, yíá pááníá wi là a Maá Dónbeenì, lé wón nən ó o Maá bío zūnáá.

Bíó ó o Zān Batiisi bíá miten dānì yì

(Matiye 3.1-12; Maaki 1.2-8; Luki 3.15-17)

19-20 Wizonle búí á 6a *zúífùwa júnása na wi ho Zeruzalεmu yì á tonkaa 6a yankarowà là a Levii nùwā le 6a 6uee tùá o Zān yì le o lé o nùpue yén síí. Ó o yí sà mu, ò o mà ho tūiá wéréwéré nən bíá 6a tonkaa yì: «Ínén yínóń o Krista, yíá le Dónbeenì mən léra.» 21 A 6a tùara a yì: «Á fo lé o nùpue yén síí? Fo lé le *Dónbeenì jì-cúa fεero *Elii‡ le?» Ó o Zān le mí yínóń Elii. A 6a bíniá tùara: «Á fo lé le *Dónbeenì jì-cúa fεero na wa wee lòníŃ le?» Ó o Zān le 6úeé. 22 A 6a wāá bíá nən wo yì: «Ūnén 6èn lé o nùpue yén síí? Wa ko wa vaa zéeni bío búí à na bíá tonkaa wen yì. Fo léé wée?» 23 Ó o Zān bíá: «Ínén lé yíá le *Dónbeenì jì-cúa fεero *Ezayii bíá bío:

«Nii búí wee bío pónpón le dùure yì ká síí:

Mi wíoka ho wōhū ká a Nuhūso o 6uen.»*

24 Bíá 6a tonkaa o Zān cón búí lé 6a Farizíεwa. 25 A bán tùara a Zān mu yì: «Ká fo yínóń yíá le Dónbeenì mən léra, á yínóń o Elii, á mún yínóń le Dónbeenì jì-cúa fεero na wa wee lòní, á léé webio nən fo wee bátízéráá 6a nùpua?» 26 Ó o Zān wāá bíá nən 6a yì: «Ínén wee bátízé 6a nùpua lè mu jumu. εε ká a búí wi mi tīahú á mi yí zū bío. 27 Inén fèra dú wón yahó. O nakāa tenló á ínén yàá pá yí koráa.» 28 Bío ká búenbúen wó ho Betanii† lóhó yì, ho muhú na 6a le Zurudēn món, hía ó o Zān hía wee bátízé 6a nùpua yì.

O Yeesu ka lòn muinì pioza á le Dónbeenì nən

29 Mu tá na léé tōn, ó o Zān mən ò o Yeesu mà a wee 6uen, ó o bíá: «Yíá ká ka lòn muinì pioza á le Dónbeenì nən à sénnáa ho dímíjā nùpua bè-kora díá.‡ 30 Lé orén lé yíá á í bíá bío ká síí: Nùpue búí wi í món bò o 6uen, ká a màhá po mi lé bío ó o wi í yahó hàání. 31 Í lá yí zū yíá lé orén, ká í màhá 6ueé wee bátízé 6a nùpua lè mu jumu, bèra a na ò o *Isirayεele nìpomu à zūn wo.» 32 O Zān mu pá bíniá bíá bío ká wéréwéré: «Í mən le Dónbeenì Hácírí à le lion o wán lòn háponi, á líí wi làa wo. 33 Í lá òn yí zū yíá lé orén, ká le Dónbeenì na tonkaa mi le í bátízé 6a nùpua lè mu jumu màhá bíá nən mìí: «Fo ó mi le Dónbeenì Hácírí ká le yòó ló wee líi o nùpue búí wán. Wón lé yíá á à bátízé 6a nùpua lè le Dónbeenì Hácírí.» 34 Í mən mu, á í wee bío mu wéréwéré le o lé le Dónbeenì Za.»

O Yeesu lé yíá le Dónbeenì mən léra

35 Mu tá na léé tōn, ká a Zān tīn wi ho lahó dà-kéní mu yì lè mí nì-kenínia nùwā jùn, 36 ó o mən o Yeesu ò o wee khíí, ó o bíá: «Yíá wee khíí ká lé le *Dónbeenì Pioza.» 37 Ó o Zān nì-kenínia nùwā jùn mu jà bío ó o bíá, á 6a dèniá bò a Yeesu yì. 38 Ó o Yeesu yèrémáa khíí lora á mən à 6a bò a yì, ó o tùara 6a yì: «Léé webio mi wee cà.» A 6a bíá: «Arabii (būn kúará le: «nì-kàránlo»), lé wen fo wi yì?» 39 Ó o Yeesu bíá nən 6a yì: «Mi 6uen, á mi vaa mi hen na á í wi yì.» A 6a wāá bò a yì á vaá zūna bín. Mu wó le wi-háarè. A 6a wāá kará tò le wii bín làa wo.

40 O Zān nì-kenínia nùwā jùn na jà a bíoní á bò a Yeesu yì nì-kéní 6a le Andere, o Simən Piere 6àn za. 41 Yíá ó o Andere mu nín-yání van cón lé 6àn za Simən mu á vaá bíá nən wo yì: «Wa mən o Mesii.» (Mesii lé mu heberemu. Ká mu kúará lè mu kerεkimu 6a le Krista,

‡ 1:21 Bío le Dónbeenì jì-cúa fεero Elii tonló sá wó, ó o 6uan yòora ho wáayi. Ba búí hía wee leéka le o ko ò o bíni 6uen à dí yíá le Dónbeenì mən léra yahó, à 6uee wíoka a 6uenló bío. Mi lorí Malasii 3.23 § 1:21 O jì-cúa fεero na 6a Farizíεwa tùara bío lé o jì-cúa fεero na ó o Møyiize bíá bío le o ka lè mínén bío síí á le Dónbeenì khíí tonka. Mi lorí Lándá zéeníló vūahú (Deutéronome) 18.15 * 1:23 Mi lorí Ezayii vūahú 40.3 † 1:28 Ho Betanii na 6a bíá bío hen hón wi ho Zurudēn muhú nísání. Ho wi mí dòn làa hía wi ho Zeruzalεmu nísání. ‡ 1:29 Ba zúífùwa fù wee wé ya há muinì lè 6a bà-kúio, à càráa mí bè-kora séndiaró. O Zān le o Yeesu ka lòn muinì pioza á le Dónbeenì nən, lé bío ó o Yeesu mu á 6a à 6úe 6a nùpua bè-kora séndiaró bío yì. Mi lorí Ezayii vūahú 53.

bún kúará le yia le Dónbeenì m̀on léra.) ⁴² O o fó a buararáa o Yeesu c̀n. O o Yeesu lora a yi ò o bía: «Fo lé o Sim̀on, o Zàn za. Awa! Bìo kà wán á ̀ba wé è ve fo làa Sefaasi.» (Sefaasi lé mu heberemu. Mu kerεεkimu yi ̀ba le Piere, bún kúará le búaaahó.)

⁴³ Mu tá na lée t̀n, ó o Yeesu le mí ì va ho Kalilee k̀hú, ó o fò mín là a ǹi búii na yèni ̀ba le Filiipu, ó o bía ǹon wo yi: «Bè mi.» ⁴⁴ O Filiipu mu wee lé ho Betesayidaa lóhó yi, hen na ó o Andere là a Piere wee lé yi. ⁴⁵ Bún món ó o Filiipu b̀en vaá fò mín là a Natanayεele, ó o bía ǹon wón yi: «Yia ó o *M̀oyiize bía b̀io ho làndá v̀onna yi, wón na ̀ba ni-cúa fεerowà mún bía b̀io, á wa yú. O lé o Nazarεete ǹi Yeesu, o Zoεεfu za.» ⁴⁶ O o Natanayεele bía ǹon wo yi: «Bè-tente so dà a lé Nazarεete yi le?» O o Filiipu bía ǹon wo yi: «Buen á fo vaá mi a.» ⁴⁷ Bìo ó o Yeesu m̀on o Natanayεele ò o vará mà a, ó o bía b̀io kà o d̀nì yi: «Yia kà á k̀uaak̀uaamu mía yi. O lé o *Isirayεele ǹi binbirì.» ⁴⁸ O o Natanayεele tùara a Yeesu yi: «Fo wó kaka z̀unanáa mi?» O o Yeesu bía ǹon wo yi: «Ì fèra m̀on fo ká ù kará le v̀indèe na ̀ba le fikiyée tá, ká a Filiipu yàá d̀in yí von fo.» ⁴⁹ O o Natanayεele bía ǹon wo yi: «Nì-kàránlo, fo lé le Dónbeenì Za. Fo lé o Isirayεele ǹipomu béε.» ⁵⁰ O o Yeesu bía ǹon wo yi: «Fo dó ù s̀ii mi lé b̀io á ì bía le ì m̀on fo ho *fikiyée tá. Awa! Bè-beera búii yàá khii wé fo ò mi ká mu po b̀io kà.» ⁵¹ O o pá b̀inía bía: «Le ì m̀i ho t̀iá na mia: Mi khii mi ho wáayi ká ho héra, á le Dónbeenì wáayi tonkarowà wee bè o *Nùpue Za yi à liiráa à b̀inì yò. S»

2

O Yeesu yéréké b̀io na ó o ǹin-yání wó

¹ Hã wizooní b̀io t̀in zòh, à bún mu yaamu s̀nú búii wee dí ho Kalilee k̀hú lóhó na ̀ba le *Kanaa yi. O o Yeesu b̀an nu kera b̀in. ² Ba mún von o Yeesu le mí ǹi-kenínia mu yaamu mu s̀nú d̀iiní. ³ Bìo ho *d̀ivén hía vó, ó o Yeesu b̀an nu bueé bía ǹon wo yi: «Ba d̀ivén vó.» ⁴ Ká a Yeesu màhá bía ǹon wo yi: «Háa mu, lé ùnén ko ù zéeni b̀io á ì ko à ì wé làa mi le? I p̀ahú d̀in yí d̀n.» ⁵ O o Yeesu b̀an nu wáa bía ǹon ̀ba ton-sáwá yi: «Bìo búenbúen na ó o hía à bío le mi wé, à mi wé mu.»

⁶ Numu s̀ia b̀io hèzín wi b̀in. Hã lé hã huua á ̀ba tan. Hã mí dà-kénì kénì á liiterewa khimani s̀ii dà à kúee yi. Ba *zúifùwa wee wé kúee mu jumu hã yi, à sεeka le míten làa b̀io ̀ba làndá b̀oráa mu à ceéráa míten. ⁷ O o Yeesu bía le ̀ba ton-sáwá hà mu jumu siiní hã s̀ia mu. A bán siinía hã yòó bó mí ni-káa yi. ⁸ O o Yeesu wáa bía ǹon ̀ba yi: «Mi k̀i mu c̀inú à vaa na yia dú ho s̀nú tonni yahó yi.» A ̀ba ká mu vaá ǹon wo yi, ⁹ ó o d̀indío à mu lé ho d̀ivén. O o yí z̀u hen na á hón d̀ivén so ló yi, ká ̀ba ton-sáwá na hà mu jumu, bán z̀u hen na ho ló yi. O o von o há-fla b̀an báa ¹⁰ á bía ǹon wo yi: «Ba nùpua búenbúen wee wé dá ho d̀ivén na sí ho yahó. Ká p̀ahú na á bìa ̀ba von yìo hía wee v́i ̀ba, à ̀ba màhá wé dá hía yi tà yí sí. A ùnén wón b̀en b̀ará hía sí fúuu fúaa hã làa na kà wán.»

¹¹ Bìo kà lé o Yeesu ǹin-yání yéréké b̀io na wee zéeni le o ló le Dónbeenì c̀n na ó o wó. Mu wó ho Kalilee k̀hú lóhó na ̀ba le Kanaa yi. Bìo ó o wó kà lé bún zéenia o beemu, ó o ǹi-kenínia wíokaa dó mí s̀ia wo yi. ¹² Bún món ó o Yeesu le mín nu, le mín zàwa, le mí ǹi-kenínia á b̀o mín van ho *Kapεenayuumu lóhó yi. Ba kará b̀in wó hã wizooní b̀io yen.

O Yeesu zoó j̀on ̀ba duanlowà

(Matiye 21.12-13; Maaki 11.15-17; Luki 19.45-46)

¹³ Bìo ̀ba *zúifùwa s̀nú na ̀ba le *Paaki díró wà bueé s̀ará, ó o Yeesu wà yòora ho Zeruzalεemu lóhó yi. ¹⁴ Bìo ó o vaá zon le *Dónbeenì z̀i-beeni lún yi, ó o zoó yú ̀ba nùpua b̀in à ̀ba wee yèè ̀ba nàwa, le ̀ba pia, le ̀ba búaaáúuní. O mún zoó yú bìa wee p̀arí le wárí

§ 1:51 Bìo ó o Yeesu bía hen á b̀io ̀bonmín le le yòonì na ó o Zakoobu hía m̀on hã kònkórá yi ká ho wáayi tonkarowà wee lii à b̀inì yòo làa de. Mu wee zéeni le o Yeesu ka lòn yòonì na wi le Dónbeenì le ̀ba nùpua p̀ahú. Mi lorì Bìo j̀uhú búeení v̀uahú (Genèse) 28.12-13

bín, à 6a karáka mí tàbáriwa júná yi.* ¹⁵ O o wáa lá ho húló pá lè le làbàani, á nòn lè 6a búenbúen á 6a ló lè mí nàwa lè mí pia. A 6a wén-pùarilowà wári ó o pónkaa kúaará, á líikaa 6a tàbáriwa kúaaaka. ¹⁶ O o bía nòn 6a bùaaabú-yèérowa yi: «Mi khuii 6a le 6a lé. Mi yí wé í Maá zii làa duanló zii.» ¹⁷ O o nì-kenínia hácirí yòó buara le Dónbeení bióní vūahú bióní na kà wán: «Dónbeení, bío á í heníanaa ũ zii bío bènṭin hía máa ká mi†» ¹⁸ A 6a zúifùwa júnása na wi bín tūara a yi: «Lé mu yéréké bío yén á fo dà à wé á à zéení le bío fo wó kà bân wéró pánká á fo yú le Dónbeení cón?» ¹⁹ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Ká le Dónbeení zí-beení na kà mi lá fù, á ínén ñ bíní ì so le hã wizooní bío ṭin yi.» ²⁰ A 6a zúifùwa júnása bía nòn wo yi: «Le Dónbeení zí-beení na 6a son hã lúlúio búará-jun làa bío hēzin‡ lé dén á ũnén le ká 6a lá fù, á fo dà à bíní ì so hã wizooní bío ṭin yi le?»

²¹ Eε ká le Dónbeení zí-beení na ó o Yeesu wee bío bío lé orén mí bεεre sánia. ²² O Yeesu vèeró món lé hón pāahú so ó o nì-kenínia hácirí bínía buara hã bióní na ó o hía bía wán. A 6a tà le le Dónbeení bióní vūahú bióní á bon, á mún tà le o Yeesu bióní á bon.

O Yeesu zū bío wi 6a nùpua s̄ta yi

²³ Pāahú na ó o Yeesu hía wi ho Zeruzalemu yi ho *Paaki sánú bío yi, á 6a nùpua cèrèε mən mu yéréké bīowa na ó o wee wé, á 6a tà a bío. ²⁴ Ká a Yeesu màhá yí dó mí s̄i 6a yi, lé bío ó o zū bío wi 6a nùpua búenbúen yi. ²⁵ O màkóo mía à 6a zéení bío wi o nùpue yi làa wo. Orén mítén zū bío wi o nùpue s̄i yi.

3

O Yeesu zéenia le mukānī binbirī bío

¹ Nii búii hía wi bín á yèni 6a le Nikodεemu. O lé 6a *zúifùwa jūhúso búii á mún lé 6a *Farizlewa kuure nùpue búii. ² Ṭinàahú búii, ó o buara a Yeesu cón á buéé wee bío làa wo: «Nì-kàránlo, wa zū le ũnén lé yia le Dónbeení tonkaa. Lé bío á nùpue yí dà máa wé mu yéréké bīowa làa bío ũnén wee wéráa mu ká le Dónbeení yí nòn mu wéró pánká bānso yi.» ³ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Le í m̄i ho tūiá na foñ: Nùpue yí dà máa zūn le *Dónbeení béenī bío, ká bānso yí bínía yí ton.*» ⁴ O o Nikodεemu tūara a Yeesu yi: «O nùpue na yio tōn dà à bíní ì te kaka? Bío ó o màhá yí dà máa bíní máa zo mín nu píohó yi á máa te.» ⁵ O o Yeesu bía nòn o Nikodεemu yi: «Le í m̄i ho tūiá na foñ: Nùpue yí dà máa keñ le Dónbeení béenī dīnii, ká bānso yí ton mu jumu lè le Dónbeení Hácirí yi. ⁶ Yia ton o nùpue yi, wón mu n̄pomu mukānī wi yi. A yia ton le Dónbeení Hácirí yi, wón le Dónbeení Hácirí na wee na le mukānī binbirī wi yi. ⁷ Awa, á bío á í bía nòn foñ le mí búenbúen ko à mi bíní te, ũ cén yí le mu wé fo coon. ⁸ Ho pinpiró wee wé vā lùe lée lùe na bío sí ho yi. A fo ò jí ho s̄a, ká fo yí zū hen na ho ló yi, làa hen na ho wee va yi. Lé kà síi ó o nùpue na ton le Dónbeení Hácirí yi á bío karáa.» ⁹ O o Nikodεemu wáa bía nòn o Yeesu yi: «Ho bíní teró mu bío á dà à wé kaka?» ¹⁰ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Ūnén n̄-kàránlo na yèni ló a *Isirayεle n̄pomu ṭlahú, á pá yí zū b̄n le? ¹¹ Le í m̄i ho tūiá na foñ: Bío wa zū làa bío wa mən á lé mu seéràsa, b̄n lé bío wa wee bío bío wéréwéré. Ká mi màhá yí wi à mi tà mu yi. ¹² Hen ká í wee bío bío wee wé ho tá wán làa mia, à mi máa tà bío á í wee bío yi. A mi bèn ñ wé kaka à tàráa bío á í wee bío yi ká í wee bío bío wee wé ho wáayi làa mia?»

¹³ Nùpue ḍin yí yòora ho wáayi. O *Nùpue Za mí dòn lé yia ló ho wáayi á lion.

* **2:14** Le wári pùariló: Ba zúifùwa na hía wee lé hã kã-vio yi buen á wee buée pùarika hã kã-vio wári na 6a buan le mín ksh̄ wári, à dān yārāa 6a bà-kùio 6a muiní yaró bío yi, lè le Dónbeení zí-beení lānpó cāló bío yi. † **2:17** Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 69.10 ‡ **2:20** Le Dónbeení zí-beení soró jūhú 6úa yú hã lúlúio 6óni ó o Yeesu tonnāa. B̄n pāahú ká a Heroode Nī-beení lé yia lé ho Zudee ksh̄ béε. O Yeesu teró mōn lúlúio búará-ṭin làa bío náa lé b̄n le zí-beení mu son vó yi. B̄n pāahú ká a Heroode Akiripaa lé yia bèn lé o béε. * **3:3** Yí bínía yí ton: Mu keεεkimu yi á le bióni mu na yèrémāa kà bān kúará mún lé bío ká: Yí ton ho wáayi.

14 Bïo ó o Isirayεεle nïpomu hĩa wi ho tá henĩ yi, ó o *Mɔyiize hĩa can ho hñnló háa le bũεenĩ yi á hoonía fára.† O Nùpue Za mún ko ò o ca le bũεenĩ yi à hooní fára làa bũn síi, 15 bèra a na ká nùpue léε nùpue dó mí s̄i wo yi, à b̄anso yí le mukānĩ binbirĩ na máa vé.

16 Mu bon. Le Dónbeenĩ wara ho ðimíjńá nùpua ðakhĩina, fúaa le n̄on mí za kéní, bèra a na ká nùpue léε nùpue na dó mí s̄i wo yi, à b̄anso bïo yí yáa, ká a yí le mukānĩ binbirĩ na máa vé. 17 Le Dónbeenĩ yí tonkaa mí Za ho ðimíjńá yi à sínínáa ba nùpua júná, ká le tonkaa wo ò o buee k̄anĩ ba. 18 Yia dó mí s̄i wo yi, wón b̄anso jũhũ máa sí. Ká yia yí dó mí s̄i wo yi, wón jũhũ sú vó. B̄anso jũhũ sú léε bïo ó o yí dó mí s̄i le Dónbeenĩ Za kéní yi. 19 Bïo n̄on á ba nùpua júná súráa léε bïo k̄a: Yia na léε mu khoomu binbirĩ ló buara ho ðimíjńá yi. Ká bïo ba nùpua wára yí seka á ba wara le t̄ibirí á po a. 20 Mu bon, nùpue léε nùpue na wee wé mu bè-kora, wón wee j̄in mu khoomu. O yí máa tà léε ðĩn mu yi ò o wén-kora à mi wéréwéré. 21 εε ká yia wee bè le Dónbeenĩ tũia poni yi, wón wee wé le mu khoomu yi, à ba mi wéréwéré le o wee bè le Dónbeenĩ bionĩ yi.

Bïo ó o Zān Batiisi bia a Yeesu ðani yi

22 Bũn m̄on ó o Yeesu lè mí n̄i-keninia ló ho Zeruzalεεmu yi wà van la-veere ho *Zudee k̄ohũ yi. O vaá kará b̄in á cáakaa làa ba, á wee bátizé ba nùpua. 23 O Zān wón mún hĩa wee bátizé ba nùpua ho lahó na ba le En̄on yi, ho wi ho Saliimu lóhó n̄is̄anĩ, léε bïo mu j̄umu boo b̄in. Ba nùpua hĩa wee buen o c̄n ò o bátizé ba. 24 Mu wee wé ká a Zān ba ðĩn yí dó ho k̄asó yi.

25 Wizonle búii, ó o Zān n̄i-keninia nũwã ȳen búii w̄anía là a zúifù n̄ii búii bïo ho làndá le ba wé wé ceéráa m̄iten wán. 26 O o Zān n̄i-keninia mu wà van o c̄n, á vaá bia n̄on wo yi: «N̄i-k̄aránlo, ũ hácirí so buara a nùpue na n̄onzoñ wi làa fo kh̄ii ho Zurud̄en m̄on bïo yi le? Yia fo mà ho tũia j̄ii. Awa, léε o w̄aa wee bátizé ba nùpua, á ba nùpua c̄èr̄ε mún wee va a c̄n.» 27 O o Zān bia n̄on ba yi: «Nùpue yí ða máa yí bïo ká Dónbeenĩ yí n̄on mu wo yi. 28 Minén mi bæere j̄á ho tũia na á ĩ mà le ĩ yín̄n̄ yia le Dónbeenĩ m̄on léra, ká ĩ léε nùpue na le Dónbeenĩ tonkaa á ĩ dú a yahó buara. 29 Mu ka lòn há-fla, wón bïo s̄a mín báa yi. εε ká b̄an báa mu b̄an b̄onlo wón wee wé ðĩn o n̄is̄anĩ, à wé j̄i a bioní. O s̄i wé wa a há-fla b̄an báa bioní yi. Léε b̄in á ĩnén s̄i mún wee waráa. Léε ĩ sí-wεε mu j̄ii màhá w̄aa sú bïo k̄a wán. 30 Yia mi bia bïo ko ò o bïo jũhũ wé, à wé dé wán, ká ĩnén bïo ko mu t̄i yi.

31 «Yia ló ho wáayi lion, wón po ba nùpua búenb̄uen. Yia bïo s̄a ho tá yi, wón wee wé ba nùpua wára, á wee bío ba nùpua bioní. Ká yia ló ho wáayi lion wón po ba nùpua búenb̄uen. 32 Bïo ó o m̄on làa bïo ó o j̄á ho wáayi le Dónbeenĩ c̄n, léε b̄in b̄an tũia ó o wee m̄i na ba nùpua yi. Ká ba nùpua màhá yí máa tà bïo ó o wee zéeni yi. 33 Yia tà ho tũia na ó o mà n̄on ba yi, se b̄anso wee zéeni le bïo le Dónbeenĩ bia léε tũia poni. 34 Yia le Dónbeenĩ tonkaa wón wee f̄εε le j̄i-cúa, léε bïo le Dónbeenĩ wee na mí Hácirí b̄anso yi à yòo puuní. 35 O Maá Dónbeenĩ wa a Za, á bàrá a mu bïo búenb̄uen jũhũ wán. 36 Yia dó mí s̄i o Za yi, se b̄anso yú le mukānĩ binbirĩ na máa vé. Ká yia p̄a a Za mu bïo, se wón yí yú ðén mukānĩ so. Ká le Dónbeenĩ s̄i pá wé è c̄i b̄anso yi f̄éεε.»

4

O Yeesu là a Samarii h̄nzoró fò mín le buii wán

1 Ba *Fariziεwa j̄á le o Yeesu m̄on nùpua á po a Zān nùpua, ó o mún wee bátizé ba nùpua po a. 2 (O Yeesu mí bæere yí máa bátizé ba nùpua. O n̄i-keninia léε bia wee bátizé ba). Bïo ó o Yeesu j̄á bïo ba bia a ðanĩ yi, 3 ó o ló ho *Zudee k̄ohũ yi lè mí n̄i-keninia á b̄inía j̄on ho Kalilee k̄ohũ. 4 Ká ba màhá ko ba k̄aa ho *Samarii k̄ohũ yi à varáa b̄in. 5 Ba wà á vaá s̄uaráa ho Samarii lóhó búii na ba le Sikaare yi. Ho lóhó mu bó ho m̄ohũ na ó o

† 3:14 P̄aahũ búii ó o Isirayεεle nïpomu á ba háwá hĩa wee háa ho tá henĩ yi, à ba hí. Ká yia yòo lora a háa na o Mɔyiize wó lè ho hñnló á hoonía fára yi, à wón fen. Mi lorí M̄iló v̄uahũ (Nombres) 21.9

Zakoobu yánkaa nɔn mí za Zozεεfu yi. 6-8 Buii búí ó o Zakoobu yánkaa có bín. Bío ó o Yeesu buée dɔn dɔn buii so ɲúhú yi, ò o san le veɛní yi, ó o líí kará bín wee vūńka. O o nĩ-kenínia bán wà zoó yà mu bè-dínii ho lóhó yi. Mu wó à le wii yòó fàrá.

O o Samarii hĩnzoró búí ló wà buée hà mu ɲumu, ó o Yeesu bía làa wo: «Háa mu, há mi lè mu ɲumu le ɪ ɲu.» 9 O o háa bía nɔn wo yi: «Éée! Ʋnén zúifù nĩ wó kaka wee fio mu ɲun-ɲunii ínén na lé o Samarii hĩnzoró cón?» O háa bía bún lé bío 6a *zúifùwa fù yí máa páaní bío búí yi lè 6a Samariisa hùúu. 10 O o Yeesu bía nɔn o háa mu yi: «Fo lá zū bío na le Dónbeenĩ le mí ì há làa fo, á lá zū yía wee fio mu ɲumu ũ cón, ũnén lé fo lá à fio mu ɲumu, ó o lá à na mu ɲumu na wee na le mukānĩ binbirĩ foñ.» 11 O o háa bía nɔn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, le buii nà yi, á ũ hũló mún mía máa hàráa. A fo lá à wé kaka á à yíràa mu ɲumu na wee na le mukānĩ binbirĩ mu? 12 Wàn bùaa Zakoobu lé yía có le buii mu. Orén mí bæere ɲun le ɲumu, ó o zàwa là a sánii mún ɲun mu. A ũnén so dà à bío le fo po wón le?» 13 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Nùpue lée nùpue na wee ɲu le buii na kà ɲumu, wón á le ɲu-hānĩ pá wé è dàń. 14 Eε ká nùpue na à ɲu mu ɲumu na á ì na bānso yi, wón á ɲu-hānĩ máa bíní máa dàń hùúu. Mu ɲumu na á ì na a yi, á à wé lòn ɲun-dānĩ na yí máa fi hùúu bānso yi, á mu ù na le mukānĩ binbirĩ.» 15 O o háa bía nɔn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, yàá wāa na bún ɲumu so miĩ, à le ɲu-hānĩ yí bíní yí dàń mi, à ì wāa yí bíní yí buee hà ɲumu hen.»

16 O o Yeesu bía nɔn o háa yi: «Lén zoo ve mĩn báa à mi buee lé.» 17 O o háa bía nɔn wo yi: «Ì yí yan.» O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ū túiá sĩ à ũ bío le fo yí yan. 18 Bío fo bía bon. Ba báawa na fo yan yú 6a nùwā hònú, á yía làa fo páanía wi kà yínɔn mĩn báa.» 19 O o háa wāa bía nɔn o Yeesu yi: «Wàn yàró, ì wāa zū le ũnén lé le *Dónbeenĩ ɲi-cúa fεero búí. 20 Warén wàn bùaaawa á bùaanía le Dónbeenĩ le búee na kà wán, ká minén zúifùwa bán wee bío le hen na le Dónbeenĩ ko le wé bùaaní yi á wi ho Zeruzalεemu yi. A lé mu yén wāa bío bon?» 21 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Háa mu, tà bío á à ì bío yi. Pāahú búí khii dā, á le Dónbeenĩ bùaaníló le búee na kà wán lè ho Zeruzalεemu yi á bío ɲúhú máa wé. 22 Minén Samariisa wee bùaaní le Dónbeenĩ ká mi yí zū le. Warén zúifùwa bán zū le Dónbeenĩ na wa wee bùaaní lé bío le Dónbeenĩ dĩn warén wán á wee kánínáa 6a nùpua. 23 Eε ká pāahú búí khii dā, ho yàá wāa dɔn vó, á le Dónbeenĩ bùaanílowa binbirĩ á wé è bùaaní a Maá Dónbeenĩ lè lerén mí bæere Hácírí pánká, lè ho túiá poni na le zéenia làa ba. Mu bon, bán bùaanílowa so lé bía ó o Maá sĩí vá yi. 24 Le Dónbeenĩ lé le hácírí, á bía wee bùaaní le ko 6a bùaaní le lè lerén mí bæere Hácírí pánká, lè ho túiá poni na le zéenia làa ba.»

25 O o háa bía nɔn o Yeesu yi: «Ì zū mu le *Yia le Dónbeenĩ mɔn léra yia 6a le *Krista, á wà à buen. Ká a khii buée dɔn, ó o buée zéenika mu bĩowa búenbúen yara làa wen.»

26 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ínén na wee bío làa fo kà lé orén mí bæere.»

27 Bún pāahú ò o Yeesu nĩ-kenínia bínía buée dɔn. Bío 6a buée mɔn ò o Yeesu wee bío là a háa, á mu wó 6a coon. Ká barén ó o búí màhá yí tùara a yi le mu wó kaka tàá lée webio nɔn ó o wee bíoráa là a háa mu. 28 O o háa wāa día mí ɲumu dεε bín, ò o wà zon ho lóhó yi à zoó wee bío lè 6a nùpua 29 le 6a buee lée loń o nĩ na zūńna bío á mí wó búenbúen á bía. Le o màhá à wé Yia le Dónbeenĩ mɔn léra na 6a le Krista lée? 30 A 6a nùpua ló mà a Yeesu.

31 Hón pāahú so yi, ó o Yeesu nĩ-kenínia le o dí. Ba wee bío: «Nì-kàránlo, sáberé à ũ dí.»

32 Ká a màhá bía nɔn 6a yi: «Ì bè-dínii á mi yí zū sĩí.» 33 A 6a nĩ-kenínia wee tùaka mĩn yi le o búí màhá buan bè-dínii buée nɔn wo yi lée. 34 O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Yia tonkaa mi sii bío wéró, lè ho tonló na ó o le ɪ sá à síiní ɲii, bún lé bío lé ɪ dínló. 35 Minén wee wé bío le hen làa piina bío náa ká ho dínló láró dɔn. Ká ínén bèn wee bío na mia: Mi loń há manawà sese, ho dínló bon dĩn á pan mí láró. 36 Yia wee lá ho dínló dēenia búakáa mí

* 4:5 Mi loń Bío ɲúhú búeenii vūahú (Genèse) 33.19; 48.22; Zozue vūahú 24.32

tonló á wee yí mí sàánfi. Ho dínló na ó o wee lá lé 6a nùpua na à keń le mukānī binbirī na máa vé yi. Lé kà síi ó o dīro là a láro sīa wee wé páanī waráa. ³⁷ Bīo bía kà bènťin bon: O dīro wi, á yīa wee lá ho dínló wi. ³⁸ Awa, ínén wáa tonkaa mia 6a nùpua cón bera a na à mi yí 6a buennáa làa bīo ho dínló lárówà wee láráa ho ho mǎhǔ na á 6a yí sá yi bīo síi. Nī-vio lé bīa 6úa ho tonló mu jǎhǔ, á minén á à sá à sǐ jii.»

³⁹ Ho Samariisa na wi ho lóhó mu yi cèrèè dó mí sīa o Yeesu yi, lé bīo ó o háa mítén bía nǎn 6a yi le o Yeesu bía bīo mí wó búenbúen nǎn mí yi. ⁴⁰ Lé bǔn nǎn ká 6a Samariisa bueé dǎn, á 6a yankaa wo le o keení làa mí. O o Yeesu kará bǔn há wizooní bīo jǎn. ⁴¹ A bīa dó mí sīa wo yi wíokaa dó wán há bioní na ó orén mí beere bía nǎn 6a yi bīo yi. ⁴² A 6a bía nǎn o háa yi: «Bīo kà wán, á wa wáa dó wa sīa wo yi lé bīo warén wa beere já a jǎ-cúa, ká mu yínǎn bīo fo bía nǎn wén mí dón bīo yi. Wa wáa zū le orén lé ho dímǎsá kánilo.»

O Yeesu wéera a ya-dí beení búí za

⁴³ Bīo ó o Yeesu lè mí nǎ-keninia wó há wizooní bīo jǎn ho lahó mu yi, á 6a ló bǔn wá van ho Kalilee kǎhǔ yi. ⁴⁴ O Yeesu mítén háa bía le *Dónbeení jǎ-cúa fεero máa wé yí le kǎnbii mín kùrú kǎhǔ yi. ⁴⁵ Eε ká bīo ó o vaá dǎn ho Kalilee, á ho kǎhǔ mu nùpua 6uan wo se. Lé bīo á bán mún van ho *Paaki sǎnú díró ho Zeruzalεemu yi, á vaá mǎn bīo búenbúen na ó o wó bǔn.

⁴⁶ O Yeesu bǎnía van ho Kalilee kǎhǔ lóhó na 6a le *Kanaa, hen na ó o háa yèrémáa mu jǎnu wó lè ho dǎvén yi. Ho kǎhǔ mu béε tonni ya-dí beení búí wi bǔn á za lò yí here wi ho *Kapεenayuumu yi. ⁴⁷ Bīo ó o tonni ya-dí beení mu jǎ le o Yeesu ló ho *Zudee kǎhǔ yi á 6uara ho Kalilee, ó o ló van o cón, á vaá yankaa wo le o 6uen ho Kapεenayuumu, à 6uee wéé mí za na día mu húmú jii wán. ⁴⁸ O o Yeesu bía nǎn o nǎi yi: «Yínǎn mí wé yí mǎn mu yéréké bīowa na wee zéeni le Dónbeení pǎnká, á mi máa dé mí sīa mǎ lon?» ⁴⁹ O o béε tonni ya-dí beení bía nǎn o Yeesu yi: «Nǎ-karánlo, sáberé à ũ wa bè mín va hen na á ĩ za wi yi ò o yí hí.» ⁵⁰ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Lén va, ũ za á dèε búí máa wé.» O o nǎi dó mí síi bīo ó o Yeesu bía nǎn wo yi ó o bǎnía wá.

⁵¹ Mu tá na lée tǎn, ó o ton-sáwá ló 6ueé sǎ a yahó, á bía nǎn wo yi le o za wáa wan. ⁵² O o tǎnara ho pǎahǔ na ó o za mu bīo díká dó yi làa ba. A 6a bía nǎn wo yi le mu wó ho hǎhǔ ká le wii dá yeenia. Lé hón pǎahǔ so á le tènǎ búakáa ló a sǎnía yi. ⁵³ O o za bǎn maá wáa zǎna le mu wó ho pǎn-kéní na ó o Yeesu bía nǎn wo yi le o za á dèε búí máa wé. O orén lè mí zǎi nùpua búenbúen dó mí sīa o Yeesu yi. ⁵⁴ Bǔn lé bīo wó a Yeesu cúa-jǎn nǎi yéréké bīo na wee zéeni le o ló le Dónbeení cón na ó o bǎnía 6ueé wó ho Kalilee kǎhǔ yi, ká a ló ho Zudee kǎhǔ yi 6uara bǔn.

5

O Yeesu wéera a mùamúá búí

¹ Wizooní bīo yen bǔn mǎn, à bǔn 6a *zúifúwa sǎnú búí díró dǎn, ó o Yeesu wá yòora ho Zeruzalεemu. ² Ho lóhó mu yi á súeenii la-beení búí wi yi á 6a wee ve lè mu heberemu le Betezadaa. Le 6ó ho zǎajii na 6a wee ve làa Pia Zǎajii. Há sǎnsáwá bīo hǎnú son kǎnía le súeenii la-beení mu yi. ³ Lé hǎn tá á 6a vǎnvárowà cèrèè háa wee wé da yi. Ba vǎnvárowà mu tǎhǔ á 6a muiwá, lè 6a lóní, lè 6a mùamúawà wi yi. [Ba háa wee da bǔn à pa bīo mu jǎnu háa à bùcán. ⁴ Lé bīo á pǎnna búí, à le Dónbeení wáayi tonkaro 6uee bùcán mu. Ká a vǎnváro na zon mu yi ho yahó, hǎrǎ mu wé vǎmú lée vǎmú tò à o ò pá wa.] ⁵ Vǎnváro búí háa wi bǔn á vǎmú míana a wán yú há lúluio 6óní làa píru làa bīo hén. ⁶ Bīo ó o Yeesu mǎn wo ò o dǎma, ó o zū le o lò yí here míana, ó o tǎnara a yi: «Fo wi à ũ wa le?» ⁷ O o nǎi bía nǎn wo yi: «Nǎ-karánlo, nùpue na à lá mi líí dé mu jǎnu yi mu bùcánló pǎahǔ á mía. Hen ká ĩ dǎmákaa le ĩ líí zo, bǔn ká a búí zon vó.» ⁸ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Lii hǎn,

lá ũ dāmu dèè à ũ varáka.» ⁹ Mí lahó yi ó o nni mu dèènia wan, á lá mí dāmu dèè ò o wee varáka.

Èé ká bïo mu wó 6a *zuífùwa vūnló wizonle na 6a le *Sabaa zoñ, ¹⁰ á 6a zuífùwa júnása wee bío là a nni na wan: «Wa làndá yi, á fo yí ko à ũ lá ũ dāmu dèè 6ua, lé bïo ho Sabaa lé ho zuia.» ¹¹ O o nni bíá nòn 6a yi: «Yia weéra mi lé yia bíá nòn mi le í lá í dāmu dèè à í varáka.» ¹² A 6a wáa tùara a yi: «Yia le ũ lá ũ dāmu dèè ũ varáka lée wée?» ¹³ Ká a nni màhá yí zū yia weéra a, lé bïo ó o Yeesu vūnun 6a nùpua na wee jàa mín bín tìahú.

¹⁴ Bún món, ó o Yeesu vaá fò mín là a nni mu le *Dónbeení zì-beení lún yi, ó o bíá nòn wo yi: «Loñ lon. Bïo ká wán, á fo wáa wan. Awa. Ká fo yí wi à mu búí na po bïo yú fo khíina à bíní yí fo, à ũ yí bíní yí wé bè-kohó.» ¹⁵ O o nni wá vaá bíá nòn 6a zuífùwa júnása yi le lé o Yeesu weéra mí. ¹⁶ Lé bún nòn á 6a zuífùwa júnása vā bōráa o Yeesu yi wee seé, bïo ó o weéra a nùpue ho Sabaa zoñ bïo yi. ¹⁷ Ká a Yeesu màhá bíá nòn 6a yi: «Í Maá Dónbeení wee sá féé, á ínén mún wee sá.» ¹⁸ Dén bióní so na ó o Yeesu bíá bïo yi, á 6a zuífùwa júnása wíokaa sòobáa míten o búero bïo yi. Lé bïo á mu yínón bïo ó o wó khon ho Sabaa bïo yi mí dòn, ká lé bïo ó o le le Dónbeení lé mín kùrú Maá. Bún wee zéeni le o mània míten lè le Dónbeení.

Le Dónbeení Za pànká

¹⁹ O Yeesu wíokaa lá le bióní ò o bíá nòn 6a yi: «Le í mí ho tūiá na mia: O Za* yí máa wé bïo búí míten. Bïo á bân Maá Dónbeení wee wé ò o mi, bún lé bïo ó o wee wé. Bïo á bân Maá wee wé búenbúen ó o mún wee wé. ²⁰ Mu bon, o Maá wa a Za, á bïo ó orén mí beere wee wé ó o wee zéeni làa wo. O pá à bíní ì zéeni a lè mu bè-beera na po bïo mi mən á buéé bó ho zuia yi, ó o ò wé, á mu ù wé mia coon. ²¹ Làa bïo síi ó o Maá wee vèenínáa 6a nì-hía à na le mukānī binbirī 6a yi, lé làa bún síi ó o Za mún wee nanáa le mukānī binbirī bïa ó o wi ò o na le yi. ²² O Maá mún yí máa cítí nùpue, ká a màhá nòn le cítí fló pànká búenbúen o Za yi, ²³ bèra a na à 6a nùpua búenbúen wé kònbi o Za, làa bïo 6a wee kònbiráa o Maá. Yia yí máa kònbi o Za, se bānso mún yí máa kònbi o Maá na tonkaa wo. ²⁴ Le í mí ho tūiá na mia: Yia wee tà jí í bióní, á dó mí síi í Maá na tonkaa mi yi, wón bānso yú le mukānī binbirī na máa vé hā làa na ká wán. Bānso á í máa cítí. O dèènia ló mu húmú yi, á yú le mukānī binbirī. ²⁵ Le í mí ho tūiá na mia: Ho pāhú búí khíi dā, ho yáa wáa dōn wó, á bïa yí yú le mukānī binbirī, na ka lòn nì-hía á à jí le Dónbeení Za tāmú. Bïa á à jí mu, bán á à yí le mukānī binbirī. ²⁶ Mu bon, làa bïo ó o Maá á le mukānī binbirī wee lé cón, lé làa bún síi ó o wó ó o Za á le mukānī binbirī mún wee lé cón. ²⁷ O nòn ho pànká wo yi ò o fináa le cítí, lé bïo ó o lé o *Nùpue Za.

²⁸ «Mí yí le bïo bíá ká wé mia coon, lé bïo á pāhú búí khíi dā, ká 6a nì-hía búenbúen á à jí a Nùpue Za tāmú, ²⁹ á 6a à vèe. A bïa wó mu bè-tentewá á à yí le mukānī binbirī na máa vé. Ká bïa wó mu bè-kora bán júná à sí. ³⁰ Inén yí dà dèè máa wé íten. I wee wé fi le cítí à héha lè í Maá jì-cúa na ó o mà nòn mi. A í cítí fló mún térénna, lé bïo á í yí máa fi le làa bïo á í síi vá yi. I wee fi le làa bïo ó o Maá na tonkaa mi síi vá yi.

³¹ «Mu lá lé ínén í dòn á wee mí ho tūiá í jii, á mi lá dà a pí í tūiá. ³² Èé ká nì-veere lé í seérà, á í zū le ho tūiá na ó o wee mí í jii á bon. ³³ Minén lé bïa tonkaa 6a nùpua á 6a van o Zàn Batiisi cón, á wón vaá mà ho tūiá í jii á nòn 6a yi. ³⁴ Inén wón màkóo mía à nùpue wé í bïo seéràso. Ká í màhá bíá mu bèra a na à mì dàñ kání.

³⁵ «Bïo ó o Zàn hía wee bío ka lòn fintání na khoomu yenkeen, á mi tà zāmakaa mu khoomu mu bïo yi ho pòn-za dèè yi. ³⁶ Bïo búí wi bín á wee zéeni bïo á í bïo karáa. Bún po ho tūiá na ó o Zàn mà í jii. Mu bïo mu lé mu bè-wénia na á í Maá le í wé, bïo á í wee wé ká, lé bún wee zéeni le lé í Maá tonkaa mi bïo bon. ³⁷ A í Maá na tonkaa mi wón mí beere mún wee mí ho tūiá í jii. Mi yí jà a bióní, á mi mún yí zū a. ³⁸ Mi yí tà a bióní yi binbirī, lé bïo mi yí tà yia ó o tonkaa bïo. ³⁹ Mi wee kàrán le Dónbeení bióní à cikon, lé

* **5:19** Hen ká a Yeesu sansan le Za táá Dónbeení Za se lé orén Yeesu mí beere wee bío míten bïo.

bïo mi wee leéka le lé lerén wee na à mi zūn bïo mi ì wé á à yíràa le mukānī binbirī na máa vé. Awa, lé dén bionī so lé ðio wee zéeni bïo á ì bïo karáa wéréwéré, ⁴⁰ à mi mahá pá yí wi à mi buen í cón à yíràa le mukānī binbirī.

⁴¹ «Inén makóo mia à ba nùpua khòoní mi. ⁴² Εε ká minén bán á ì zū bïo mi karáa. Le Dónbeenī mi yí wa. ⁴³ I Maá lé yīa á ì buara yèni yi, á mi pá í bïo. Ká a búí mahá lá buara mí kùrú yèni yi, á mi ì tà wón bïo. ⁴⁴ Minén na wi mi wé khòoní mín, à mi yí wi à mi cà à ðio lé le Dónbeenī mí dòn à khòoní mia, á à wé kaka à déràa mi sía inén yi? ⁴⁵ Mi yí leéka le lé inén khíi kooní mia le Dónbeenī yahó dé. Bùeé. O *Moyiize na mi wee lòní le o ò séeni mia lé wón wee kooní mia le Dónbeenī yahó. ⁴⁶ O Moyiize bïo mi lá tà kékékén, se inén á mi mún lá à tà bïo, lé bïo á inén lé yīa ó o Moyiize bía bïo mí vónna yi. ⁴⁷ Εε ká bïo ó o túara í dānī yi á mi yí tà yi, á mi mún yí dà máa tà inén bioní yi.»

6

O Yeesu diinia ba zāamāa (Matiye 14.13-21; Maaki 6.30-44; Luki 9.10-17)

¹ Būn món ó o Yeesu lè mí nī-kenínia zon ho woohú á khú ho Kalilee vū-beeni món, hīa ba mún wee ve làa Tiberiade vū-beeni. ² A ba minka zāamāa bò a yi, lé bïo ba vānvārowà na ó o wee wεé à ba mi á bïo wee wé ho yéréké. ³ O o Yeesu wà vaá yòora le búee búí, á yòò kará bīn lè mí nī-kenínia. ⁴ Mu wee wé, à ba *zúifùwa sánú na ba le *Paaki díró sùarāa. ⁵ O o Yeesu le mí ì loí, à ba minka zāamāa wee buen wo yi, ó o túara a Filiipu yi: «Lé wen á wa à yí mu bè-díni yi á à na ba minka nùpua na kà búenbúen yi?» ⁶ O Yeesu túara a Filiipu yi kà, lé bïo ó o wi ò o khén o kúará, ká arén wón zū bïo ó o ò wé. ⁷ O o Filiipu bía nōn o Yeesu yi: «Hàrí wa lá yí le wén-hāani khíá-ḡun* à vaa yà lè ho búurú buee cèeka wīnīwīnī, á ba búenbúen pá máa yí.» ⁸ O o nī-kenínia nī-kéní, o Simōn Piere bān za Andere á bía nōn o Yeesu yi: ⁹ «Yàronza búí wi hen á ba cezàwa bùaa ḡun, lè ho búurú bi-zàwa bïo hònú na wó lè mu bïo búí na ba le ooze† dūmu á wi cón. Ká lée webio á būn ñ wé lè ba minka zāamāa na kà?» ¹⁰ O o Yeesu wāa bía: «Mi bío le ba búenbúen líi kεnī.» Le ḡíní sà le lùe mu yi boo, á lé dén ba wāa líi kará wán. Ba báawa mí dòn á à yí muaaseé hònú síi. ¹¹ O o Yeesu fó ho búurú bi-zàwa, á dó le Dónbeenī bārākà, ò o nōn ho le ba sankà na bīa kará bīn búenbúen yi. Lé būn bān síi ó o mún wó lè ba cezàwa, á ba búenbúen dú làa bïo ba sía vá yi. ¹² Bïo ba búenbúen dú sù, ó o Yeesu bía nōn mí nī-kenínia yi: «Mi yí día le bïo dú ká à yáa. Mi khuii mu búenbúen.» ¹³ A ba khuiira mu, á ho ooze búurú bi-zàwa bïo hònú bïo na là ká á sú hā sākíwá píru ḡun. ¹⁴ Bïo ba nùpua mōn mu yéréké bïo na ò o wó, á ba bía: «O nī na kà bèntīn lé le *Dónbeenī ḡi-cúa fεero, yīa lá ko ò o buen ho dímíjā yi.» ¹⁵ Bïo ó o Yeesu zūna le ba nùpua bueé fé mí á à wé lè mí béε lè ho pánkà, ó o tīn wà yòora le búee wán mí dòn.

O Yeesu varākaa mu ḡumu wán (Matiye 14.22-27; Maaki 6.45-52)

¹⁶ Ho zīihú, ó o Yeesu nī-kenínia wà lion ho vū-beeni ḡii, ¹⁷ á líi zon ho woohú wee khí lè ho *Kapεenayuumu lóhó cón. Ho tá hūn ká a Yeesu ḡīn yí bueé dān ba. ¹⁸ Ho pinpiró wee vā lè mí pánkà, á ho vū-beeni ḡumu wee yānbónka. ¹⁹ Bïo ba vá zon á à yí lòn kilomεterewa bïo hònú tàá bïo hēzīn síi lè le óónbóore‡, á ba mōn o Yeesu ò o wee varāka mu ḡumu wán wà bueé sùarā ba yi, á ba zāna. ²⁰ O o Yeesu bía nōn ba yi: «Mu lé inén, mi yí zón.» ²¹ A ba wāa wi ba bío le o Yeesu yòo zo ho woohú yi, à būn ba dēnía dōn hen na ba wee va yi vó.

* **6:7** Le wén-hānló dà-kéní wee yí o nùpue nī-kéní wizon-kùure sámú sáání. † **6:9** Ooze: Mu lée bè-vānii búí na ba zúifùwa hīa wé vā à wé lè ba nāwa dīnló. Ho ooze mu dūmu á ba nī-khenia wee è wé lè ho búurú. Horén dūmu yāwá sí. ‡ **6:19** Ho Kalilee vū-beeni: Ho vū-beeni mu tóntómú á à yí kilomεterewa óóní síi, ká ho bùaaró á à yí kilomεterewa píru ḡun síi.

O Yeesu ka lòn dñnló na wee na le mukāñi binbirĩ

²² Mu tá na lée tñn, á 6a zãamáa na khii wi lè ho vū-beenĩ món á zūna le lée woohũ dà-kení mí dòn lá wi bñn. Ba zūna le o Yeesu yí zon ho woohũ lè mí nĩ-kenínia, ká lé 6arén wà mí dòn. ²³ Εε ká wonna 6úi ló ho Tiberiade lóhó yi 6ueé dñn ho lahó na ó o Yeesu dó le Dónbeenĩ bārákà ò o nñn ho búurú 6a là yi. ²⁴ Bìo 6a zãamáa mñn ò o Yeesu mía bñn, ó o nĩ-kenínia mún mía bñn, á 6a yòò zon hñn wonna so yi nñn ho *Καρεενayuumu lóhó, á wà khii cà a.

²⁵ Bìo 6a bñnia khii yú a Yeesu ho vū-beenĩ món, á 6a wee tùa wo yi: «Nĩ-kàránlo, fo 6uara hen dià?» ²⁶ O o Yeesu bía nñn 6a yi: «Le ì mí ho tũia na mia: Mí wee cà mi yínǎñ bño mi zūna mu yéréké bño na á ì wó 6àn kúará, ká lé bño mi yú ho búurú á là sù bño yi. ²⁷ Mí wé yí sá ho dñnló na dà wee yáa bño yi, ká mi wé sá hĩa yí máa yáa bño yi, hón na wee na le mukāñi binbirĩ na máa vé. Hón dñnló so lé o Nùpue Za á à na ho mia, lé bño ó orén lé yia ó o Maá Dónbeenĩ zéenia bño le mí nñn mu bño 6úen6úen wéró pánká yi.» ²⁸ A 6a tùara a yi: «Lé ho tonló yén á le Dónbeenĩ wi à wa sá?» ²⁹ O o Yeesu bía nñn 6a yi: «Bìo le Dónbeenĩ le mi wé, lé à mi dé mi sĩa yia le tonkaa yi.»

³⁰ Bìo ó o bía ká sii, á 6a bía nñn wo yi: «Ūnén 6èn lé mu yéréké bño yén fo dà à wé á wa à mi á à dérãa wa sĩa fon? Wé mu 6úi le wa mi! ³¹ Pãahũ na á wàn 6úawa hĩa wi ho tá henĩ yi, á 6a yú ho *maanε á là, làa bño mu túararãa le Dónbeenĩ bionĩ vūahũ yi: «O hĩa nñn ho dñnló na ló ho wáyai 6a yi á 6a dú.Š» ³² O o Yeesu 6èn bía nñn 6a yi: «Le ì mí ho tũia na mia: Mu yínǎñ o *Moyiize lé yia hĩa nñn ho búurú na ló ho wáyai mia. Lé ì Maá Dónbeenĩ nñn ho mia. Lé orén mún wee na ho dñnló binbirĩ na ló ho wáyai mia. ³³ Mu bon, ho dñnló binbirĩ na le Dónbeenĩ wee na lé yia ló ho wáyai lion. Lé orén wee na le mukāñi binbirĩ ho ðimíjása yi.» ³⁴ A 6a bía nñn wo yi: «Nĩ-kàránlo, wé na hón dñnló so wen fεεε.»

³⁵ O o Yeesu wãa bía nñn 6a yi: «Inén lé yia lé ho dñnló na wee na le mukāñi binbirĩ. Yia bò miĩ á dó mí sii miĩ, á hñni làa nũ-hãní máa 6úe 6ànso hũúu. ³⁶ Ì bía mu nñn mia le mi mñn bño á ì wó, à mi nñn pá yí dó mi sĩa miĩ. ³⁷ Bĩa á ì Maá wee wé à 6a bño sii miĩ le mí nĩ-kení kení wé è bè miĩ. Yia bò miĩ, á ì máa bño le o bñni hũúu. ³⁸ Lé bño á ì yí ló ho wáyai yí wà 6ueé wé ì sii bño. Yia tonkaa mi lé wón sii bño á ì wà 6ueé wé. ³⁹ Yia tonkaa mi sii bño lé à ì yí vñini bĩa ó o kàràfãa miĩ nĩ-kení 6úi, ká ì vèeni 6a ho ðimíjã vé nñnzoñ. ⁴⁰ Mu bon, ì Maá sii bño lé à bĩa 6úen6úen na fá mí yio o Za yi á dó mí sĩa wo yi, à yí le mukāñi binbirĩ na máa vé, à ì vèeni 6a ho ðimíjã vé nñnzoñ.»

⁴¹ A 6a *zúifùwa wãa wee khii mí kíó yi, lé bño ó o bía le mínén lé ho dñnló binbirĩ na ló ho wáyai lion. ⁴² A 6a bía: «Yínǎñ orén lé o Zozεεfu za Yeesu le? Wa zū 6àn maá lè 6àn nu. O o wãa à wé kaka á à biorãa le mí ló ho wáyai lion?» ⁴³ O o Yeesu bía nñn 6a yi: «Mí yí khii mi kíó yi. ⁴⁴ Nùpue woon yí dà máa bè miĩ, ká a Maá na tonkaa mi yí 6uan wo yí buararãa, á inén á à vèeni 6ànso ho ðimíjã vé nñnzoñ. ⁴⁵ Bìo ká lé bño túara le Dónbeenĩ ni-cúa fεerowà vñna yi: «Le Dónbeenĩ khii kàrán 6a 6úen6úen.*» Nùpue lée nùpue na wee jí a Maá Dónbeenĩ tãmu, á wee día miten ò o kàrán, wón á à bè miĩ. ⁴⁶ Bñn yí máa zéeni le ì le nùpue 6úi mñn o Maá. Yia ló le Dónbeenĩ cñn 6uara, lé wón mí dòn mñn wo. ⁴⁷ Le ì mí ho tũia na mia: Yia dó mí sii wo yi, wón yú le mukāñi binbirĩ na máa vé. ⁴⁸ Inén lé ho dñnló na wee na le mukāñi binbirĩ. ⁴⁹ Mìn 6úawa là ho *maanε ho tá henĩ yi, εε ká bñn màhá yí hò 6a húmú. ⁵⁰ Ká inén lé ho dñnló binbirĩ na ló ho wáyai lion. Yia dú ho, á 6ànso ò yí le mukāñi binbirĩ na máa vé. ⁵¹ Inén lé ho dñnló na wee na le mukāñi binbirĩ, hĩa ló ho wáyai lion. Yia dú ho, á 6ànso á à yí le mukāñi binbirĩ na máa vé. Ho dñnló na á ì na bèra a na à ho ðimíjása yí le mukāñi binbirĩ, lé ì sãnia.»

Š 6:31 Mí loñ Lení vūahũ (Psaumes) 78.24; Léro vūahũ (Exode) 16.1-15. Ba zãamáa bía le bionĩ mu à zéeni le o Moyiize lé yia hĩa nñn ho dñnló mìn 6úawa yi. * 6:45 Mí loñ Ezayii vūahũ 54.13

⁵² Bïo 6a *zuífùwa ná hã bíoní mu, á 6a wee kán mín lè mí sòobée. Ba wee bío: «O ñi mu dà a wé kaka a nanáa mí sánia wɛn á wa a là?» ⁵³ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Le í mĩ ho tũiá na mia: Hen ká mi yí là a Nùpue Za sánia, á yí ñun o cãni, á le mukãni binbirí máa kéí mia. ⁵⁴ Yia là í sánia, á ñun í cãni, wón 6anso yú le mukãni binbirí na máa vé. I ì vèni 6anso ho ðímíjã vé nònzoñ. ⁵⁵ Mu bon, ínén sánia lé ho ðínló binbirí, á í cãni lé mu bè-ñunii binbirí. ⁵⁶ Yia là í sánia á ñun í cãni, se wón páania làa mi á ínén páania làa wo. ⁵⁷ O Maá na tonkaa mi lé wón mí beere wee na le mukãni binbirí. A lé orén pánká yi á le mukãni binbirí mún wiráa ínén yi. Lé làa bún síi, á yia là í sánia, á 6anso mún ñ yí le mukãni binbirí ínén pánká yi. ⁵⁸ Inén lé ho ðínló na ló ho wáayi lion, hón yí ka làa hĩa á mín 6uaawa yánkaa dú bïo síi. Bán dú hón à 6a pá húrun. Eε ká yia dú ho ðínló na ló ho wáayi lion, á 6anso á à yí le mukãni binbirí na máa vé.» ⁵⁹ O Yeesu bía hã bíoní na kà, ká a wee kàrán 6a nùpua 6a zuífùwa kàránlò zii ho *Kapεenayuumu lóhó yi.

Le mukãni binbirí na máa vé bíoní

⁶⁰ Bïo á bĩa bò a yi ná a bíoní, á 6a cèrèe bía: «O ñi mu bíoní 6èntín hereka. Nùpue na dà à tà hã yi á mia.» ⁶¹ O o Yeesu zũna le bĩa bò a yi wee khí mí kíó yi bío ó o bía bïo yi, ó o bía: «Hã bíoní mu 6óonia mia léé? ⁶² Eε ká mi 6èn wãa khii mɔn o *Nùpue Za ká a bĩnia wee yòo hen na ó o ló yi 6uara há? ⁶³ Le Dónbeení Hácírí lé ðio wee na le mukãni binbirí. O nùpue mítén yí dà ðèe máa wé. Hã bíoní mu na á í bía nɔn mia kà lé le Dónbeení Hácírí á hã ló cón. Hã wee na le mukãni binbirí. ⁶⁴ Eε ká 6a nùwã yɛn 6úi mi t̄iahũ á yí dó mí sĩa miĩ.» A mu 6èn bon, mu ñúhũ 6úεnií á bĩa yí dó mí sĩa o Yeesu yi ó o zũna bïo, á mún zũna yia á à dé o ò na bío. ⁶⁵ O o Yeesu pá bĩnia bía ká síi: «Lé bún te bío á í bía mu nɔn mia le nùpue yí dà máa bè miĩ, ká a Maá Dónbeení yí nɔn mu wéró pánká 6anso yi.»

⁶⁶ A wãa lá bún ñii wán, á bĩa bò a yi cèrèe bĩnia o món, á yí máa bè làa wo. ⁶⁷ O o wãa tũara mí ñi-kenínia píru ñun yi: «Minén mún máa bĩní le?» ⁶⁸ O o Simɔn Piere bía nɔn wo yi: «Núhũso, lé o yén á wa à bĩní vaá bè yi? Unén lé yia le mukãni binbirí na máa vé bíoní wee lé cón. ⁶⁹ Warén dó wa sĩa foñ, á zũ le ùnén lé yia lé le Dónbeení nùpue yi poni 6anso na le tonkaa.» ⁷⁰ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mu so yínɔí ínén hueekaa minén píru ñun le? Eε ká mi ñi-kéní 6úi màhá pá lé o *Satãni nùpue.» ⁷¹ Mu lé o Simɔn Isikariote za Zudaa ó o wee bío bío. Mu bon, 6a píru ñun mu t̄iahũ ó orén lé yia à dé o ò na.

7

O Yeesu 6àn zàwa yí dó mí sĩa wo yi

¹ Bún món, ó o Yeesu tò ho Kalilee k̄hũ yi. O yí wi ò o zoo tè ho *Zudee k̄hũ yi, lé bío 6a *zuífùwa ñúnása wi 6a 6úe o. ² Bïo 6a zuífùwa sánú na 6a le *Búkúwá Sánú díró wà 6ueé sùará, ³ ó o Yeesu 6àn zàwa bía nɔn wo yi: «Fo lá ko à ù lé hen à lén va ho Zudee k̄hũ yi, à bĩa bò foñ bĩn mún mi mu bè-wénia na fo wee wé. ⁴ Nùpue na wi 6a zũn wo, wón bè-wénia máa wé sánka wé. Mu bè-beera na fo wee wé, á fo ko à ù wé à 6a nùpua 6úen6úen mi.» ⁵ Mu bon, o Yeesu 6àn zàwa mí beere yí dó mí sĩa wo yi. ⁶ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Inén á ho pãahũ ðin yí ðñ cón, ká minén bán á ho pãahũ wi cón wà f̄éεε. ⁷ Ho ðímíjã nùpua yí dà máa ñin mia, ká ínén wón 6a ñina, lé bío á í wee mĩ ho tũiá le 6a wará yí seka. ⁸ Minén lén va ho sánú ðiiní. Inén wón máa va, lé bío ho pãahũ ðin yí ðñ í cón.» ⁹ O Yeesu bía hñn bíoní so nɔn 6a yi ò o kará ho Kalilee k̄hũ yi.

O Yeesu van hã bukúwá sánú ðiiní

¹⁰ Bïo ó o Yeesu 6àn zàwa wà van ho sánú ðiiní, ó orén mún wà van. Ká a màhá sánkaa mítén vannáa, ò o bío yí zũn. ¹¹ Ba *zuífùwa ñúnása wee cà a ho sánú mu ðiiní. Ba wee h̄εε tũaka hen na ó o Yeesu mu wi yi. ¹² O Yeesu bío wó le wãaníi làa sòobée 6a zãamãa t̄iahũ. Ba 6úi wee bío le o ñi mu léé ñi-tente. Ba 6úi 6èn le o wee v̄iní 6a nùpua. ¹³ Ká

nùpue na màhá à hení mí sîi á à bío mu wéréwéré 6a nùpua yahó wón mía, lé bío 6a zâna 6a zúifùwa júnása.

¹⁴ Ho sánú dú zon ho t̄ahũ lòn wizooní bío náa sîi ó o Yeesu zonnáa le *Dónbeení zî-beení lún yi, á zoó wee kàrán 6a nùpua. ¹⁵ Ba zúifùwa wee wé coon o bío yi, á 6a wee bío: «O n̄i mu kàránlò j̄n̄n̄ yí van yahó ò o pá zū le Dónbeení bíoní vūahũ bío kà sîi le we?»

¹⁶ O o Yeesu bía n̄n̄ 6a yi: «Bìo á ì wee kàrán làa mia á yí ló ìnén ì b̄eere c̄n̄. Yia tonkaa mi lé yia mu ló c̄n̄. ¹⁷ Yia tà wee wé le Dónbeení sîi bío, wón b̄anso á à zūn̄ ká ì kàránlò ló le Dónbeení c̄n̄, tàá ká ì wee bío ì kùrú bíoní. ¹⁸ Yia wee bío mí kùrú bíoní, wón wee cà le yèni. Ká yia wee cà le yèni à na yia tonkaa wo yi, wón wee m̄i ho t̄iá, o t̄érinna. ¹⁹ O *M̄oyiize so yí n̄n̄ ho làndá mia le? A yia màhá wee bè ho yi mi t̄ahũ wón mía. Lée webio n̄n̄ mi wí mi búeráa mi?» ²⁰ A 6a zâamáa bía n̄n̄ wo yi: «O c̄iná wi fon̄! Yia wí ò o búe fo lé o yén?» ²¹ O o Yeesu b̄in̄iá lá le bíoní ò o bía n̄n̄ 6a yi: «Ì wó mu yéréké bío dà-kéní mí dòn wa v̄ir̄lò wizonle na lé ho *Sabaa zon̄, á mi búenb̄uen wó coon mu bío yi. ²² O M̄oyiize bò mu henía n̄n̄ mia le mi wé *kúio mi zà-báawa, á mi yáa wee kúio 6a hàrí ho Sabaa zon̄. Ho làndá mu yáa yín̄n̄ M̄oyiize búá ho j̄uhũ, mu lé m̄in̄ búaaawa. ²³ Awa, ká minén dà wee kúii o za báa ho Sabaa zon̄, bèra a na à mi yí wé yí khe o M̄oyiize làndá d̄ání yi, á lée webio n̄n̄ á mi s̄ia wee c̄ináa m̄i, lé bío á ì wó ó o n̄i-kùure wan cun ho Sabaa zon̄? ²⁴ Bío mi wee mi à ãn̄ wán c̄it̄iráa o nùpue à mi k̄hí yi. Mi wé c̄it̄i o nùpue làa bío t̄érinna le Dónbeení c̄n̄.»

O Yeesu lé yia le Dónbeení m̄n̄ léra

²⁵ A ho Zeruzal̄emusa búii wáa wee bío: «Éee! Yia kà so yín̄n̄ o n̄i na á wa júnása wí 6a búe le? ²⁶ N̄in̄-yia wee bío 6a nùpua yahó, ò o búii yí dó mí j̄ii wo yi. Wa júnása màhá wáa zūna le lé orén lé yia le Dónbeení m̄n̄ léra lée? ²⁷ Yia kà wón á warén zū léenii. Ée ká yia le Dónbeení m̄n̄ léra k̄hii búara, á nùpue woon máa zūn̄ hen na ó o ló yi.» ²⁸ Bío ó o Yeesu wee kàrán 6a nùpua le *Dónbeení zî-beení lún yi, ó o bía bío kà p̄n̄p̄n̄: «Mí so zū mi k̄énk̄én, á zū ì léenii le? Ìnén yí búara ìten, ká ho t̄iá poni b̄anso lé yia tonkaa mi. Mí yí zū a, ²⁹ ká ìnén wón zū a, lé bío á mu lé orén á ì ló c̄n̄ búararáa. Orén lé yia tonkaa mi.» ³⁰ A 6a wáa wee cà a w̄ir̄o yahó, ká nùpue woon yí w̄ira a, lé bío ó o p̄ahũ ãn̄ yí d̄n̄. ³¹ Ée ká 6a zâamáa mu t̄ahũ, á 6a c̄èr̄èe j̄n̄n̄ pá tà a bío. Ba wee bío: «*Yia le Dónbeení m̄n̄ léra k̄hii búara, ó o so búeé wé yéréké bíowa na po bío ó o n̄i na kà wee wé le?»

Ba tonkaa 6a parowà le 6a vaa w̄ii o Yeesu

³² A 6a *Fariz̄īewa búii ná bío 6a zâamáa wee h̄uh̄ūaaka a Yeesu d̄ání yi, á 6a Fariz̄īewa mu kuure lè le *Dónbeení yankarowà júnása tonkaa 6a parowà búii le 6a vaa w̄ii wo. ³³ O o Yeesu bía: «Ì k̄er̄lò mí t̄ahũ máa wé bío na á à mía. Hen làa c̄in̄ú ká ì ì b̄in̄i ì va yia tonkaa mi c̄n̄. ³⁴ Mí k̄hii wé è cà mi, ká mi máa yí mi, á hen na á ì ì k̄er̄ yi á mi mún yí dà máa va yi.» ³⁵ A 6a *zúifùwa wee t̄uaka m̄in̄ yi le lé wen o ò va ká mí máa yí o coon? Lé 6a zúifùwa na h̄éera wika b̄ia yín̄n̄ 6a zúifùwa t̄ahũ ó o màhá wi ò o lén va c̄n̄ lée? O màhá wi o ò vaa kàrán b̄ia yín̄n̄ 6a zúifùwa lée? ³⁶ Bío ó o bía le wa k̄hii wé è cà mí ká wa máa yí mí, á hen na mí ì k̄er̄ yi á wa yí dà máa va yi, b̄in̄ kúará lée webio?

O Yeesu le b̄ia le j̄u-h̄ání dà buen mí c̄n̄

³⁷ Ho sánú dí vé n̄n̄zon̄ d̄én wizonle so lé ãn̄ j̄uhũ wi po h̄ia ká. B̄in̄ zon̄ ó o Yeesu ãn̄ 6a zâamáa yahó ò o bía p̄n̄p̄n̄: «Hen ká yia le j̄u-h̄ání dà, à b̄anso buen ì c̄n̄ á ì ì na mu j̄umu wo yi ó o ò j̄u. ³⁸ Yia dó mí s̄ii m̄i, làa bío mu t̄uararáa le Dónbeení bíoní vūahũ yi kà s̄ii: «Á wón b̄anso s̄ii á à wé lòn j̄un-d̄ání, á mu j̄umu na wee na le muk̄n̄i wé è tà á à lé yi.» ³⁹ Mu lé le Dónbeení Hác̄írí ó o Yeesu wee bío bío kà s̄ii, ãn̄ á b̄ia dó mí s̄ia wo

yi khii yí. Mu p̄ahũ ká le Dónbeenĩ ðĩn yí n̄n mí Hácírí b̄ia dó mí s̄ia o Yeesu yi, lé b̄io le Dónbeenĩ ðĩn yí léra a yèni.

Ba z̄amáa ñi-cúa wi m̄n ñúná yi o Yeesu b̄io yi

⁴⁰ Ká 6a z̄amáa na wi b̄n ñá a Yeesu b̄ioní mu, á 6a 6úí wee b̄io le ȳia kà wón 6ènt̄n lé le *Dónbeenĩ ñi-cúa f̄ero. ⁴¹ Ba 6úí bán 6èn le o lé *Ȳia le Dónbeenĩ m̄n léra. Ba 6úí 6èn le mu so bon ká ȳia le Dónbeenĩ m̄n léra ko ò o lé ho Kalilee k̄sh̄u yi le. ⁴² Mu so yí túara le Dónbeenĩ b̄ioní v̄uahũ yi le o *Daviide n̄nk̄ni, là a Daviide mu 6a lóhó Beteleh̄emu lé b̄n á Ȳia le Dónbeenĩ m̄n léra ko ò o lé yi le? ⁴³ A 6a z̄amáa ñi-cúa wó m̄n ñúná yi o Yeesu mu b̄io yi. ⁴⁴ Ba z̄amáa mu t̄lahũ á n̄wã ȳen 6úí wi 6a w̄i wo, ká n̄pue woon yí t̄taa wo yi.

Ba z̄uif̄uwa ñúnása yi tà a Yeesu b̄io

⁴⁵ B̄io 6a parowà na le Dónbeenĩ yankarowà ñúnása lè 6a Fariz̄iewa tonkaa b̄inía buara, á bán t̄uara 6a yi: «Lée webio n̄n á mi yí 6uannáa wo yí buararáa?» ⁴⁶ A 6a parowà b̄ia: «Hã b̄ioní na ó o n̄pue mu wee b̄io 6àn s̄ii á wa ðĩn yí ñá a 6úí ñii yi yí m̄n h̄úú.» ⁴⁷ A 6a Fariz̄iewa b̄ia n̄n 6a yi: «Minén m̄n díá miten ó o khà lon? ⁴⁸ Warén ñúnása t̄lahũ lè warén Fariz̄iewa t̄lahũ á ñi-kéní kà so tà a b̄io le? ⁴⁹ Ká lé 6a z̄amáa na kà mí dòn, bán na yí z̄ũ d̄e o M̄ȳiize lándá b̄io yi, bán le Dónbeenĩ d̄ankánía.» ⁵⁰ A 6a Fariz̄iewa ñi-kéní na 6a le Nikod̄emu, ȳia van o Yeesu c̄sn ho t̄nàahũ 6úí, ⁵¹ á b̄ia n̄n 6a yi: «Wa lándá yi, á wa yí dà máa s̄iiní n̄pue ñúhũ ká wa yí ñá bánso ñi-cúa, á yí z̄ũna ká a wó khon.» ⁵² A 6a b̄ia n̄n wo yi: «Ūnén m̄n wee b̄io lòn Kalilee ñi! Kàrán le Dónbeenĩ b̄ioní v̄uahũ á cikon, á fo ò mí mu le *Dónbeenĩ ñi-cúa f̄ero ñi-kéní kà yí máa lé Kalilee yi.»

[⁵³ Lé b̄n á 6a 6úen6úen wà khí6on wán,

8

¹ ò o Yeesu wón wà yòora le 6úee na 6a le Oliivewa 6úee wán.

O h̄a-bá-fé na ó o Yeesu k̄anía

² Mu tá na lée t̄n ȳinb̄ii b̄uir̄ii, ó o b̄inía van le *Dónbeenĩ z̄i-beenĩ lún yi, á 6a z̄amáa 6ueé k̄inía wo yi. O o líí kará ò o wee k̄arán 6a. ³ A ho *lándá b̄io z̄eenílowa lè 6a *Fariz̄iewa buan o h̄aa 6úí na 6a z̄u yi là a bá-veere 6ueé zonnáa, á zoó ð̄inía wo 6a n̄pua 6úen6úen yahó, ⁴ à 6a b̄ia n̄n o Yeesu yi: «N̄i-kàránlo, o h̄aa na kà 6a z̄u yi là a báa. ⁵ A wa lándá yi, ó o *M̄ȳiize b̄o mu henía n̄n w̄en le ká wa wé yú bán h̄aawa so s̄ii, à wa lèeka 6a lè h̄a huua 6úe.* Awa, ūnén 6èn le we mu d̄ání yi?» ⁶ Ba b̄ia b̄n à kh̄uaanáa o Yeesu ñii yi à ȳiraa wo kooní yi. Ká a Yeesu màh̄á líí lúnlúrá, ò o wee túa ho tá p̄unp̄uró yi lè mí n̄n-kíza. ⁷ B̄io 6a ð̄in lan wee túa wo yi, ó o líí h̄n̄n yòó ð̄in, ò o b̄ia n̄n 6a yi: «Ȳia ð̄in yí wó b̄e-kohó h̄úú mi t̄lahũ, à wón w̄aa lèe wo lè le huee ho yahó.» ⁸ O o Yeesu b̄inía líí lúnlúrá, á wee túa ho tá p̄unp̄uró yi. ⁹ B̄io ho lándá b̄io z̄eenílowa lè 6a Fariz̄iewa mu ñá h̄sn b̄ioní so, á 6a wee lén lè mí ñi-kéní kéní, à 6úaká lè 6a ñi-kía, á ká a Yeesu là a h̄aa ho t̄lahũ. ¹⁰ O o Yeesu w̄aa líí h̄n̄n yòó ð̄in ò o wee b̄io là a h̄aa: «O, o, h̄aa mu, 6a n̄pua mu b̄o làa wen? O 6úí mía máa s̄iiní ū ñúhũ le?» ¹¹ O o h̄aa b̄ia n̄n o Yeesu yi: «Núh̄uso, o 6úí mía máa s̄iiní ho.» O o Yeesu w̄aa b̄ia n̄n wo yi: «Àwa, á ñén m̄n máa s̄iiní ū ñúhũ. Fo dà a lén, ká ū 6èn yí b̄iní yí wé b̄e-kohó.»]

O Yeesu ka lòn khoomu ho ð̄im̄j̄ása c̄sn

¹² O Yeesu pá b̄inía b̄ia b̄io kà n̄n 6a z̄amáa yi: «Ūnén ka lòn khoomu ho ð̄im̄j̄ása c̄sn. Ȳia tà b̄o m̄i, se bánso yú mu khoomu na wee na le muk̄ni binbirí. O máa keñ t̄ibirí yi h̄úú.» ¹³ A 6a Fariz̄iewa b̄ia n̄n o Yeesu yi: «Ūnén w̄aa wee m̄i ho t̄iá ū ñii, à b̄n à b̄io fo wee b̄io á n̄pue yí ko ò o tà yi.» ¹⁴ O o Yeesu b̄ia n̄n 6a yi: «H̄arí ká ñi wee m̄i ho t̄iá ñi

* **7:42** Mi loñ Samuw̄ele ñun níi v̄uahũ 7.12; M̄isee v̄uahũ 5.1
17.6-7

* **8:5** Mi loñ Lándá z̄eeníló v̄uahũ (Deutéronome)

ɲii, se bïo á ï wee bïo ó o nùpue ko ò o tà yi. Lé bïo á ï zū hen na á ï ló yi ɓuararáa, á ï mún zū hen na á ï wee va yi. Ká minén bán yí zū ï léenii, á mún yí zū hen na á ï wee va yi. ¹⁵ Minén wee fi ɓa nùpua cítii fló síi, ká ïnén wón máa cítii nùpue. ¹⁶ Ká ï lá ko à ï fi cítii, á ï cítii mu ɲúhú á à wé. Lé bïo mu yínóñ ïnén ï dòn á à fi le cítii mu. Mu lé ïnén lè ï Maá na tonkaa mi á à páaní ï fi le. ¹⁷ Mi lándá vūahú yi á mu túara le ká seéràsa nùwā ɲun mà ho tūiá mu bïo dà-kéní bïo yi, se bñn bïo so á nùpue ko ò o tà yi. ¹⁸ ïnén wee mï ho tūiá ï ɲii. A ï Maá na tonkaa mi mún wee mï ho tūiá ï ɲii.» ¹⁹ A ɓa túara a yi: «Mìn maá mu wi wen?» O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Mi yí zū mi, á mún yí zū ï Maá. Ká mi lá zū mi, se mi mún lá à zūñ ï Maá.» ²⁰ O Yeesu bía hñn bioní so ká a wee kàrán ɓa nùpua le *Dónbeení zí-beení lún yi, mu hāmu kúeení lahó nísání. Nùpue yí wiira a lé bïo ó o pāhú ññ yi dñ.

O Yeesu wee bïo mi varó mìn Maá cñn bïo

²¹ O Yeesu pá bñnia bía bïo kà nɔn ɓa yi: «Ïnén ñ lén á mi ï càráa mi. Eε ká mi màhá à hí lè mi bè-kora. Hen na á ïnén wee va yi, á minén yí dà máa va yi.» ²² A ɓa *zúifùwa wee bïo mìn yi: «O wi ò o ɓúe miten léé? Bïo ó o màhá le hen na minén wee va yi á warén yí dà máa va yi.» ²³ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Minén ló ho tá yi. Ká ïnén ló ho wáayi. Minén bïo sã ho ñimíɲá na kà yi, ká ïnén wón bïo yí sã ho yi. ²⁴ Lé bñn te bïo á ï le mi ï híráa lè mi bè-kora. Mu bon, hen ká mi yí tà le ïnén lé yia wi féεε, á mi ï hí lè mi bè-kora.» ²⁵ A ɓa túara a yi: «Ïnén lé o yén?» O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Ï wee bïo mu na mia féεε hàrí mu ɲúhú ɓúεεñii. ²⁶ ï dà à bïo bïo cèrèε mi dání yi, á dà à fi le cítii mi bïo cèrèε wán. Ká yia tonkaa mi lé ho tūiá poni ɓanso, á bïo á ï ɲá a cñn, bñn lé bïo á ï wee bïo na ho ñimíɲása yi.»

²⁷ Ba yí zū ká lé o Maá Dónbeení ó o wee bïo bïo. ²⁸ O o Yeesu wãa bía nɔn ɓa yi: «Ká a *Nùpue Za á mi can le ɓúεεñí wán hoonía fàrá, bñn ká mi ï zūñ ká ïnén lé yia wi féεε. A mi ï zūñ ká ï yí máa wé bïo woon ïten. Bïo á ï Maá bía nɔn mï, bñn lé bïo á ï wee bïo. ²⁹ ï Maá na tonkaa mi á wi làa mi, o yí día mi ï dòn, lé bïo á ï wee wé bïo sí a yi féεε.» ³⁰ Bïo ó o Yeesu wee bïo kà, á ɓa nùpua cèrèε dó mí sïa wo yi.

Le Dónbeení tūiá poni wee wé ó o nùpue keñ miten

³¹ O o Yeesu wãa bía nɔn ɓa zúifùwa na dó mí sïa wo yi: «Ká mi wee bè ï bioní yi, se mi màhá lé ï ñi-kenínia bïo bon. ³² Mi ï zūñ ho tūiá poni binbirí na ló le Dónbeení cñn. Lé bñn ñ wé á mi ï keñ miten.» ³³ A ɓa bía nɔn wo yi: «Warén lé o *Abarahaamu mɔnmàniá. Wa yí wó a ɓúu wobáaní yí mɔn. A léé webio nɔn á ïnén bíaràa le wa à keñ waten?» ³⁴ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Le ï mï ho tūiá na mia: Nùpue léé nùpue na wee wé mu bè-kora wón ka lòn wobá-ñii mu bè-kohó ñii yi. ³⁵ A mi zū le o wobá-ñii bïo yí sã ho zí-ɲúhú yi féεε. Ká a za na ton ho zí-ɲúhú yi, wón bïo sã ho yi féεε. ³⁶ Ká le Dónbeení Za wãa wó mia lè ɓa nùpua na wi miten, á mi ï wé miten binbirí. ³⁷ ï zū le mi lé o Abarahaamu mɔnmàniá, èε ká mi màhá wee cà à mi ɓúe mi, lé bïo á bïo á ï wee kàrán làa mia yí máa zo mia. ³⁸ Bïo á ï Maá zéeniá làa mi, lé bñn á ï wee bïo, ká minén ɓèn wee wé bïo á mìn maá bía nɔn mia.» ³⁹ A ɓa bía nɔn wo yi: «Warén wán maá lé o Abarahaamu.» O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Ká mi lá lé o Abarahaamu zàwa bïo bon, se mi lá wee wé hã wárá na ó o Abarahaamu wó ɓàn sii. ⁴⁰ A mi yí máa wé hñn, à mi wi mi ɓúe ïnén na mà ho tūiá poni nɔn mia, hia na á ï ɲá ï Maá Dónbeení cñn. Bñn ó o Abarahaamu yí wó. ⁴¹ Mi wee wé mìn maá wárá.» A ɓa bía nɔn wo yi: «Wán maá lé le Dónbeení mí dòn. Wa yínóñ zíní zàwa.» ⁴² O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Ká mìn maá lá lé le Dónbeení, á mi lá à wañ mi, lé bïo á ïnén ló le Dónbeení cñn ɓuara. ï yí ɓuara ïten. Lé lerén tonkaa mi. ⁴³ Bïo nɔn á mi yí máa zūñnáa hã bioní na á ï wee bïo na mia kúará lé mu yén? Lé bïo á mi yí wi mi ɲí há. ⁴⁴ Yia lé mìn maá lé o *Satāni. A mìn maá sii bïo lé bñn á mi wi à mi wé. O lé o ñi-ɓúe hàrí ho ñimíɲá lénló pāhú. O yí dà máa mï ho tūiá poni, lé bïo á tūiá poni mia wo yi. Hen ká a fã le sabéré,

se lé orén mí bæere síí ó o wee zéeni, lé bío ó o lé o sabín-fútaalo. Orén lé yia á hã sabióní wee lé yi. ⁴⁵ Eε ká ínén wee mĩ ho túiá poni, lé bún nɔn á mi yí tàráa í bióní yi. ⁴⁶ Minén t̄ahũ, ó o búí so dà a bío le í wó bè-kohó le? Ká í wee mĩ ho túiá poni, á léé webio nɔn mi yí tàráa í bióní yi? ⁴⁷ Bĩa na lé le Dónbeenĩ zàwa binbirí wee wé jí le Dónbeenĩ bióní. Eε ká minén yínɔn le Dónbeenĩ zàwa, lé bún nɔn mi yí máa jínaa le bióní.»

O Yeesu le minén po a Abarahaamu

⁴⁸ A 6a *zúifùwa bía nɔn wo yi: «À bún wa túiá sí à wa bío le fo lé o *Samaríi n̄i†, á wa mún túiá sí à wa bío le o cíná wi foñ.» ⁴⁹ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Ínén á cíná mía yi. Í Maá lé yia á í wee kònbi. Ká minén bán wee zuañ m̄i. ⁵⁰ Inén yí máa bío le nùpue dé cùkú m̄i. O búí wi á à bío le 6a dé ho m̄i, á lé wón mún lé o cítí-fl. ⁵¹ Le í m̄i ho túiá na mia: Yia tà bò í bióní yi, á b̄anso máa hí máa cén.»

⁵² A 6a zúifùwa bía nɔn wo yi: «Hã laa na kà wán, á wa wãa láa mu yi kénkén le o cíná wi foñ. O *Abarahaamu húrun, á le *Dónbeenĩ jí-cúa fεrowà húrunka. A ùnén pá wee bío le ká yia tà bò ù bióní yi á b̄anso máa hí máa cén. ⁵³ Ùnén 6èn wee leéka le ù jíhũ so wi po a Abarahaamu le? Wón húrun, á le Dónbeenĩ jí-cúa fεrowà mún húrunka, á ùnén 6èn wee leéka le fo léé wée?»

⁵⁴ O o Yeesu bía: «Í lá wee dé ho cùkú íten yi, se mu jíhũ mía. Yia wee dé ho cùkú m̄i lé í Maá, yia mi le o lé m̄in Dónbeenĩ. ⁵⁵ A mi n̄on yí zū a. Ká ínén wón zū a. Í lá le í yí zū a, se í lé o sabín-fútaalo lè mi bío sii. Eε ká í zū a, á wee bè o bióní yi. ⁵⁶ M̄in maá Abarahaamu h̄ia wee leékaa le mí ì mí í buenlò, ó o zámakaa mu bío yi. O o 6èn m̄on í buenlò, á síi wan mu bío yi.» ⁵⁷ A 6a zúifùwa bía nɔn wo yi: «Ùnén na lúlúio máa yí ho búará-ɲun làa píru á m̄on o Abarahaamu wen?» ⁵⁸ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Le í m̄i ho túiá na mia: O Abarahaamu á à bío le mí ì te, à bún à ínén wi.»

⁵⁹ A 6a wãa sèekaa hã huua le mí ì lèeka làa wo á à búé. O o Yeesu sà míten ló le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi léé wà.

9

O Yeesu wεera a n̄i na ton ká a lé o muui

¹ Bío ó o Yeesu lè mí n̄i-kenínia wee kh̄i, á 6a fò mín làa n̄i búí na ton ká a lé o muui. ² O o n̄i-kenínia t̄ara a yi: «N̄i-karánlo, léé webio nɔn ó o n̄i na kà ton ká a lé o muui? Lé orén kùrú bè-kora bío yi léé, tàá lé b̄an nùwã bè-kora bío yi?» ³ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mu yínɔn orén bè-kora bío yi, á mu mún yínɔn b̄an nùwã bè-kora bío yi. O n̄i mu ton ká a lé o muui, léé bèra a na à b̄io le Dónbeenĩ dà a wé à 6a nùpua búenb̄uen mi a yi. ⁴ B̄io mu khoomu wi hã laa na kà wán, á wa ko wa wé le Dónbeenĩ na tonkaa mi bè-wénia. Le t̄ibirí h̄ia wi, á nùpue máa dàñ máa wé bío búí. ⁵ B̄io á í wi ho d̄im̄já yi hã laa na kà wán, á í ka lòn khoomu ho yi.» ⁶ B̄io ó o Yeesu bía h̄in bióní so wó, ó o p̄inía mí jins̄aní, á khan lè le t̄iní, á kh̄ira là a muui ȳio, ⁷ ò o bía nɔn wo yi: «Lén vaa sεε ù yahó le s̄úeenii la-beenĩ na 6a le Silowee yi.» (Ho Silowee mu kúará le «tonkaro».) O o muui wà vaá sεera mí yahó, á b̄inía wee buen, ò o wee mi. ⁸ A b̄ia làa wo kará 6ó mín yi, làa b̄ia lá wee wé mi a ká a wee fioka, á wãa wee t̄uaka mín yi: «Yia kà so yínɔn o n̄i na lá wee wé kεení fioka le?» ⁹ A 6a búí le mu lé orén. Ba búí 6èn le mu yí bon, le o làa wo bonmín. O o n̄i le mu lé mínén. ¹⁰ A 6a t̄ara a yi: «Fo wó kaka wee mináa?» ¹¹ O o n̄i bía nɔn 6a yi: «O n̄i na 6a le Yeesu, lé wón khan le t̄iní lè mí jins̄aní, á kh̄ira lè í ȳio, ò o le í lén vaa sεε í yahó ho Silowee yi. A í wà van b̄in vaá sεera í yahó, á í wee mi.» ¹² A 6a t̄ara a yi le o n̄i mu wi wen, ó o le mí yí zū.

Ba Fariz̄ewa wee t̄uaka a muui yi là a waró b̄io

† 8:48 Samaríi n̄i: Ba zúifùwa c̄n á 6a Samariisa yí máa ce le Dónbeenĩ yahó. Ba yí máa bè le Dónbeenĩ làndá yi. Ba von o Yeesu lè le yèni mu hen á là làa wo.

¹³ A 6a bò là a n̄i na lá lé o muui vannáa 6a *Farizíewa cón. ¹⁴ Yaa b̄io ó o Yeesu khan le t̄íní lè mí n̄insānī á wééra a n̄i ȳio, á wó ho *Sabaá zòñ. ¹⁵ Lé b̄un n̄on á 6a Farizíewa b̄en s̄á wee tùa o n̄i yi làa b̄io wó wó ó o wee mináa. A wón b̄ia n̄on 6a yi: «O kh̄ira le t̄i-sio lè ì ȳio, á ì s̄era ì yahó, á ì w̄aa wee mi.» ¹⁶ A 6a Farizíewa n̄uwā ȳen b̄úi w̄aa b̄ia: «O n̄i na wó b̄io k̄a á Dónbeen̄i yí tonkaa, lé b̄io ó o yí bò ho Sabaá làndá yi, ò o s̄á ho tonló.» Ba b̄úi bán b̄en wee b̄io: «Bè-kora wéro so dà wee wé yéréké b̄io na wee zéení le Dónbeen̄i p̄anká na á ȳia k̄a wó b̄an s̄ii le?» A b̄arén n̄i-cúa b̄in̄ia wi mín n̄úná yi. ¹⁷ A 6a b̄in̄ia tùara a n̄i yi: «Lé mu ȳen ùnén b̄en wee leéka o n̄i mu d̄an̄i yi, b̄io á lé orén wééra ù ȳio?» A wón b̄ia: «O n̄i mu lé le *Dónbeen̄i n̄i-cúa f̄ero.»

¹⁸ B̄io ó o n̄i lá lé o muui, á ȳio b̄in̄ia wee mi, á 6a zúifùwa n̄únása yí tà yi. ¹⁹ A 6a von b̄an n̄uwā wee tùa yi: «Ȳia k̄a lé minén te mì za le? Lé orén á mì le o ton k̄a a lé o muui le? A mu wó kaka ó o wee mináa?» ²⁰ O o n̄i b̄an n̄uwā b̄ia: «Lé warén te wa za, á ton ò o lé o muui. ²¹ Ká b̄io wó wó ó o wee mináa á wa yí z̄ū, á ȳia wééra a ȳio á wa mún yí z̄ū. Mì tùa wo yi, o ȳio t̄on, o dà wee b̄io mí b̄io m̄iten.» ²² Ba b̄ia k̄a s̄ii lé b̄io 6a z̄ana 6a zúifùwa n̄únása. Bán wó le n̄ii le ká n̄upue b̄ia wéréwéré 6a n̄upua yahó le o Yeesu lé *Ȳia le Dónbeen̄i m̄on léra, á b̄anso 6a à hè lè mí k̄aránlò z̄ii zoró. ²³ Lé b̄un n̄on á b̄an n̄uwā b̄iaráa le 6a tùa orén mí b̄ere yi, le o ȳio t̄on.

²⁴ A 6a zúifùwa n̄únása b̄in̄ia von o n̄i na lá lé o muui, á b̄ia n̄on wo yi: «Loñ le Dónbeen̄i yi à ù b̄ènt̄in̄ m̄i ho t̄iá. Warén bán z̄ū le o n̄i mu lé o bè-kora wéro.» ²⁵ O o n̄i b̄ia n̄on 6a yi: «O n̄i mu lé o bè-kora wéro lée, o ȳin̄on o bè-kora wéro lée, b̄un á ìnén yí z̄ū. B̄io dà-kéní lé b̄io á ì z̄ū, ì lá lé o muui, ká b̄io k̄a wán á ì wee mi.» ²⁶ A 6a b̄ia n̄on wo yi: «Lée webio ó o wó làa fo. O wó kaka á wéeraráa ù ȳio?» ²⁷ O o n̄i b̄ia n̄on 6a yi: «Ì lá b̄ia mu n̄on mia, á mì yí n̄á lè ì cón. A lée webio n̄on á mì wi à ì b̄in̄i b̄ioráa mu na mia? Minén ȳaa mún w̄aa wi à mì wé o n̄i-kenínia s̄á?» ²⁸ A 6a wee là a, à 6a b̄ia: «Ùnén lé ȳia lé o n̄i mu n̄i-kenínii k̄è. Warén bán lé o *M̄oyiize n̄i-kenínia. ²⁹ Wa z̄ū le le Dónbeen̄i b̄ia là a M̄oyiize. Ká ȳia k̄a wón á wa yí z̄ū léení.» ³⁰ O o n̄i b̄ia n̄on 6a yi: «Mu b̄ènt̄in̄ lée bè-v̄in̄ikani. Mì yí z̄ū a léení, è ká arén lé ȳia màhá wééra ì ȳio. ³¹ Wa z̄ū le le Dónbeen̄i yí máa n̄i a bè-kora wéro floró. Ká ȳia wee k̄onbi le, á wee wé le s̄ii b̄io, wón lé ȳia á le wee n̄i floró. ³² B̄io ho ðim̄in̄á wi wi, á wa ðin̄ yí n̄á ká n̄upue na ton k̄a a lé o muui ó o b̄úi wééra ȳio. ³³ O n̄i na k̄a lá yí ló le Dónbeen̄i cón, á b̄io ó o wó k̄a ó o lá máa d̄an̄i máa wé.» ³⁴ A 6a b̄ia n̄on wo yi: «Ùnén na ton lè mu bè-kora mí n̄ii yi lé fo wee k̄arán warén le?» A 6a n̄on wo ó o ló, á hò a lè mí k̄aránlò z̄ii zoró.

B̄ia lé 6a muuiwà binbirì

³⁵ B̄io ó o Yeesu n̄á à 6a hò a n̄i lè mí k̄aránlò z̄ii zoró, ó o wà vaá yú a, á b̄ia n̄on wo yi: «Fo dó ù s̄ii o *N̄upue Za yi le?» ³⁶ O o n̄i b̄ia: «N̄i-k̄aránlò, zéení a làa mì bèra a na á ì d̄an̄i dé ì s̄ii wo yi.» ³⁷ O o Yeesu b̄ia n̄on wo yi: «Fo m̄on wo, ìnén na wee b̄io làa fo lé orén.» ³⁸ O o n̄i w̄aa b̄ia: «Núh̄uso, ì dó ì s̄ii foñ.» O o líí b̄urá a yahó. ³⁹ O o Yeesu w̄aa b̄ia: «Ìnén buara ho ðim̄in̄á yi le cít̄ii b̄io yi, bèra a na à 6a muuiwà à wé mi. Ká b̄ia wee mi, à bán wé 6a muuiwà.» ⁴⁰ B̄io 6a *Farizíewa n̄uwā ȳen b̄úi na wi b̄in̄ n̄á h̄a b̄ioní mu, á 6a b̄ia n̄on o Yeesu yi: «Á lé warén mún lé ùnén muuiwà le?» ⁴¹ O o Yeesu b̄ia n̄on 6a yi: «Ká mì lá lé 6a muuiwà binbirì, á bè-kohó b̄io lá máa m̄i máa léé mia. È ká b̄io mì le mì wee mi, lé b̄un n̄on á mu bè-kohó b̄io wee mì lééráa mia.»

10

Le pi-loore w̄ahiire

¹ O Yeesu b̄ia n̄on 6a yi: «Le ì m̄i ho t̄iá na mia: Ȳia yí máa zo le pi-loore yi lè le b̄an z̄ūan̄ii, ká a wee zo le yi làa lòn-veere, wón b̄anso lée k̄onlò làa n̄i-w̄ah̄ũ. ² Ȳia wee zo le ho z̄ūan̄ii, wón lé o pi-pa. ³ Ȳia wee pa le pi-loore yi wee hén le n̄ii ò o zo. A 6a pia wee n̄i a cón. O wee ve mí pia lè 6a yènnáa à léráa ho kh̄uh̄ũ. ⁴ Ká a von mí pia b̄úenb̄úen 6a ló,

ò o dí 6a yahó lén à 6a bè món, lé bïo 6a zū a tãmu. ⁵ Ká yïa 6a yí zū wón 6a máa bè món. Ba yàá à lùwí á à khèn làa wo, lé bïo 6a yí zū a tãmu.»

⁶ O Yeesu wà dén wãhiire so non 6a yi, ká bïa ó o wà le non yi màhá yí zūna a bioní kúará.

O Yeesu ka lòn pi-pa tente

⁷ O Yeesu pá bíníá bía: «Le í mĩ ho tũíá na mia: Inén ka lòn pi-loore bân zũajii. ⁸ Bïa dú í yahó búenbúen lée kônlowà làa nĩ-wanna. Eε ká í pia yí ná 6a cón. ⁹ Inén ka lòn zũajii. Yïa zon làa ho, á wón ñ fen. Bànso dà wé è zo ká a lé mítén, á mún ñ yí mí bè-dínii. ¹⁰ O kônlo wón wee wé buen ho juaáló, lè ho búeró, lè ho yáaró bïo yi mí dòn. Eε ká inén wón buara, bèra a na à í pia yí le mukāñi binbirí na bân síi mia.

¹¹ «Inén ka lòn pi-pa tente. O pi-pa tente wee tà dé mí mukāñi na mí pia bïo yi. ¹² Ká yïa wee pa 6a pia le wáí bïo yi, wón ká a mən o dakhínkhín ò o lùwí ká a díá 6a, à wón yí 6a búí wíika, à bïa ká kéná. O wé lùwí lé bïo 6a pia bïo yí sã a yi. O yínɔ́n pi-pa binbirí. ¹³ O wee sá le wáí bïo yi, ká 6a pia bïo yí ciran wo.

¹⁴ «Inén ka lòn pi-pa tente. Bïa bïo sã mĩ ka lòn pia. Í zū 6a, á 6a mún zū mi, ¹⁵ làa bïo ó o Maá zūnáa mi á í mún zūnáa wón bïo síi. Í wee dé í mukāñi na í pia bïo yi. ¹⁶ Í pia búí pá wi, á ñn yí zon le pi-loore na kà yi. Bán á í mún ko à í hè buennáa. Ba à jí í tãmu, á 6a à wé pi-6oohũ dà-kéní, làa pi-pa ñi-kéní. ¹⁷ O Maá wa mi, lé bïo á í wee tà dé í mukāñi na, à bíní yíráa le. ¹⁸ Nùpue yí dà máa vīiní inén mukāñi làa pánká. Inén lé yïa wee tà dé le na íten. Le bân naló pánká wi í cón, á le bân bíní yíró pánká mún wi í cón. Bún lé bïo á í Maá non le jii le í wé.»

¹⁹ Hón bioní so bïo yi, á 6a *zúifùwa jì-cúa tĩn wó mín júná yi. ²⁰ Ba tĩahũ, á 6a cèrèè wee bío bío kà: «O cíná wi o yi, o wee khée. Mi yí jí a cón.» ²¹ Ba búí bèn wee bío: «Nùpue na á cíná wi yi yí dà máa bío há bioní na kà bân síi. Cíná so dà a wéé muuwa yïo le?»

Ba zúifùwa júnása pã a Yeesu bïo

²² Mu wó le tènĩ pãahũ, ká 6a *zúifùwa wee dí le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ ceéró sánú ho Zeruzalεmu yi, ²³ ó o Yeesu zoó wee varáka ho sãnsá na 6a le Salomən sãnsá yi, le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi. ²⁴ A 6a zúifùwa wãa bueé kíníá wo yi, à 6a túara a yi: «Fo màhá à díá wɛn há yilera yi á vaá dã ho pãahũ yén coon? Hen ká fo lé *Yia le Dónbeenĩ mən lera, à ù bío mu wéréwéré na wɛn.» ²⁵ O o Yeesu bía non 6a yi: «Í bía mu non mia, á mi yí tà mu. Há wárá na á inén wee wé lè í Maá pánká, lé hón wee zéeni í léenii. ²⁶ Eε ká bïo non á minén yí taráa mu, lé bïo á mi yí máa mĩ dé bïa bïo sã mĩ jii. ²⁷ Bïa bïo sã mĩ wee jí í cón làa bïo 6a pia wee jínáa o pi-pa cón bïo. Í zū 6a, á 6a wee bè mĩ. ²⁸ Í wé è na le mukāñi binbirí na máa vé 6a yi. Ba bïo máa yáa hùúu. O búí máa fé 6a í níi yi. ²⁹ O Maá na kàráfáa 6a mĩ, wón po mu búenbúen, ó o búí máa fé 6a í Maá níi yi máa yí. ³⁰ Inén lè í Maá lée dà-kéní.»

³¹ A 6a zúifùwa tĩn khuiira há huua le mí ì lèeka làa wo ò búe. ³² O o Yeesu wãa bía non 6a yi: «Í wó mu bè-tentewà cèrèè lè í Maá pánká á mi mən. Á lé mu yén bïo yi á mi le mí ì lèekaráa mi lè há huua á à búe?» ³³ A 6a bía non wo yi: «Mu yínɔ́n ù bè-tente búí na fo wó bïo yi á wa le wa à lèekaráa fo lè há huua á à búe. Ká lé bïo fo wee là le Dónbeenĩ. Unén nùpue kãamáa á le fo lé le Dónbeenĩ.» ³⁴ O o Yeesu wãa bía: «Mu túara mi lándá vūahũ yi ká síi: «Inén Dónbeenĩ bía le mi lé há doffina.»* ³⁵ A wa jòn zū le bïo túara le Dónbeenĩ bionĩ vūahũ yi á yí dà máa khíní yi. Wa mún zū le minén lándá yi á le Dónbeenĩ bía le 6a nùpua na le non mí bioní yi lé há doffina. ³⁶ Ká inén wón ó o Maá Dónbeenĩ mən lera á í bïo sã a yi á tonkaa ho ñmíjá yi. A mi ì wé kaka à bíoráa le inén wee là le Dónbeenĩ lé bïo á í bía le í lé le za? ³⁷ Hen ká í yí máa wé bïo á í Maá wee wé, à mi yí tà í bïo. ³⁸ Ká í

* 10:34 Mi loĩ Lení vūahũ (Psaumes) 82.6

wee wé mu, hàrí ká mi le mi máa tà ì bíoní yi, à mi pá wáa tà bío á ì wee wé yi, bèra a na à mi zūn kénkén le o Maá páanía làa mi, á ì páanía làa wo.»

³⁹ A 6a tɪn le mí ì wíi wo, ká a màhá porónna wà ò o díá 6a.

⁴⁰ O Yeesu bɪnía khú là ho Zurudēn muhú mɔn, hen na ó o Zān lá wee bátízé 6a nùpua yi, á khii kará bɪn. ⁴¹ Nùpua cèrèè buara a cɔn. Ba wee bío: «O Zān yí wó hàrí yéréké bío dà-kéní na wee zéení le Dónbeení pánká. Ká bío búenbúen na ó o bía a nni mu dání yi 6èntɪn lée túiá.» ⁴² A 6a nùpua cèrèè dó mí sía o Yeesu yi bɪn.

11

O Lazaare húmú làa vèeró bío

¹ Nii búí na 6a le Lazaare hía lò yí here. O Lazaare mu là mín hɪnni nùwā jun, o Maate là a Mari, á wi ho Betanii lóhó yi. ² O Mari mu lé yia hía kúaa ho jiló na sámu sí o Yeesu zení wán á bɪnía sùukaa là mí jún-vání.* Lé wón 6àn za Lazaare á lò yí here. ³ O o Lazaare mu 6àn hɪnni mí nùwā jun tonkaa o búí le o vaa bío bío kà na a Yeesu yi: «Núhúso, mìn bɔnlo á lò yí here.» ⁴ Bío 6a vaá bía mu nɔn o Yeesu yi, ó o bía: «Mu vāmú mu yínɔn bío na à wé o ò hí ì cén. Mu ù wé á le Dónbeení yèni á à lé. Mu ù wé á le Dónbeení Za cùkú á à mi.»

⁵ O Yeesu á wa a Maate là a Mari là 6àn yàró Lazaare. ⁶ Eε ká bío ó o jà a Lazaare vāmú bío, ó o bɪnía wó há wizooní jun hen na ó o wi yi. ⁷ Bɪn mɔn, ó o bía nɔn mí nɪ-kenínia yi: «Mi bɪnɪ le wa lén va ho *Zudee kòhú.» ⁸ O o nɪ-kenínia bía nɔn wo yi: «Nì-kàránlo, yínɔn bɪn á 6a còonía le mí ì lèeka fo là há huua á à búe le? A lé bɪn á ù pá wi à ù bɪnɪ va yi le?» ⁹ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Há léèrèwa píru jun lé hía wi le wizon-kùure yi, tàá? Ká a nùpue wee varáka le wisoni yi, ò o máa húa míten, lé bío á mu khoomu wi. ¹⁰ Eε ká a nùpue wee varáka ho tɪnàahú, ò o wé húa míten, lé bío mu khoomu mía.» ¹¹ Bío ó o Yeesu bía hɪn bíoní so vó, ó o pá bɪnía bía: «Wán bɔnlo Lazaare dūma, ká ì màhá vaá sɪnɪ a.» ¹² O o nɪ-kenínia bía: «Hen ká a dūma, se o vāmú díká wee dé, o ò wa.» ¹³ O Yeesu wi ò o bío le o Lazaare húrun. Ká a nɪ-kenínia bán wee leéka le lé mu dāmu binbirí ó o bía bío. ¹⁴ O o Yeesu wáa bía mu wéréwéré nɔn 6a yi: «O Lazaare húrun. ¹⁵ Bío mu yí wó yí yú mi bɪn á ì wee zāmaka minén bío yi, lé bío á lé bɪn á à na á mi ì wíoka à dérāa mi sía mi. Mi wáa wa lén va hen na ó o Lazaare mu wi yi.» ¹⁶ O o Toma na 6a wee ve làa Hénbéní á wáa bía nɔn 6a nɪ-kenínia na ká yi: «Mi mún wa lén va, à vaa páaní hí làa wo.»

¹⁷ Bío ó o Yeesu wà vaá zo ho Betanii lóhó yi, ó o jà à 6a le o Lazaare nùuna á yú há wizooní bío náa. ¹⁸ Ho Betanii là ho Zeruzalεmu yí nà yi mín yi. Mu máa yí kilomεeterewa bío tɪn sese, ¹⁹ á 6a *zúifùwa cèrèè ló ho Zeruzalεmu yi buara a Maate là á Mari cɔn, á wà búeé tɛení 6àn yàró yúmú. ²⁰ Bío ó o Maate jà à 6a le o Yeesu bò o buen, ó o ló lée sá a yahó, ò o Mari wón kará le zii yi. ²¹ Bío ó o lée yú a, ó o bía nɔn wo yi: «Núhúso, fo nònzoñ lá wi hen, se wán yàró yí húrun. ²² Eε ká ì zú le há làa na ká wán pá, á bío búenbúen na fo ò fio le Dónbeení cɔn, á le è wé.» ²³ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Mìn yàró á à vèe.» ²⁴ O o Maate bía: «Ì zú le ká le Dónbeení wee vèení 6a nɪ-hía ho díjíjā vé nònzoñ, ó o ò vèe.» ²⁵ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ìnén lé yia wee vèení 6a nɪ-hía á wee na le mukānɪ binbirí. Yia dó mí síi mi, ó o mukānɪ á à keñ, hàrí à 6ànso hí. ²⁶ A nùpue lée nùpue na dó mí síi mi á yú le mukānɪ binbirí, wón máa hí máa cén. Maate, fo tà bɪn le?» ²⁷ O o Maate bía: «Ūuu Núhúso, ì tà le fo lé *Yia le Dónbeení mɔn lera, le Dónbeení Za na ko ò o buen ho díjíjā yi.»

²⁸ Bío ó o Maate bía bɪn vó, ó o wà búeé von mín hɪnló wee hūmɔnkarāa: «O nɪ-kàránlo lée wi hen. O le ù buen.» ²⁹ Bío ó o Mari jà bío bía, ó o dɛénia hɪnɔn bánbāa mà a Yeesu. ³⁰ Mu pāahú ò o Yeesu lá dɪn yí búeé zon ho lóhó yi. O wi hen na ó o Maate lée sá a yahó yi. ³¹ Bío 6a zúifùwa na lá wi le zii yi làa Mari, á wee híi o síi mɔn wo ò o hɪnɔn bánbāa

* 11:2 Mi loñ Zān vūahú 12.3

ló, á 6a bò a món. Ba wee leéka le o bò ò lé le búure wán á lée wá. ³² Bïo ó o Mari vaá dñn hen na ó o Yeesu wi yi, ó o líí búrá a yahó, ò o bía nòn wo yi: «Núhúso, fo nònzoñ lá wi hen, se wàn yàró yí húrun.» ³³ Ká a Yeesu mòn ò o wee wá, á 6a nùpua na bò làa wo mún wee wá, á mu v́ a yi làa sòobéε, ó o sò mí yahó. ³⁴ O o tùara 6a yi: «Lé wen á mi nùuna a yi?» A 6a bía nòn wo yi: «Núhúso, buen 6uee loñ.» ³⁵ O o Yeesu yèn-caa wee lé. ³⁶ A 6a zúifùwa na wi b́n á wee bío: «Mi loñ bïo ó o lá wa làa wo.» ³⁷ Ká 6a nùwá yèn búí bán 6èn wee bío: «Orén na weéra a muíi yïo, á so mún lá yí dà máa hè o Lazaare húmú le?»

³⁸ Bïo 6a wee va hen na le búure wi yi, ó o Yeesu á mu wíokaa v́ yi làa sòobéε. Le búure mu lée 6ó-leεhó búí kòhũ, á jii pon lè le hue-beení. ³⁹ O o Yeesu bía: «Mi b́ini le huee lén b́n.» O o Maate na lé yia húrun 6àn h́nló, á bía nòn o Yeesu yi: «O sãmu á à wé, lé bïo ó o wi le búure yi yú hã wizooní bïo náa.» ⁴⁰ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Í so yí bía yí nòn fon le ká fo dó ũ s̄i mií, á fo ò mi le Dónbeení cùkú beení le?» ⁴¹ A 6a wãa b́iniá le huee léra. O o Yeesu yòó dá mí yahó ho wáayi, ò o bía: «Í Maá, í wee dé ũ b́arákà, lé bïo fo tà j́á í fioró. ⁴² Í zū le fo wee j́í í cón f́εε, εε ká í wee bío làa fo bïo ká wán 6a nùpua na ḱniá mií ká bïo yi, bèra a na 6a tà le lé ũnén tonkaa mi bïo bon.» ⁴³ Bïo ó o Yeesu bía h́n b́ioní so vó, ó o bía pónpón: «Lazaare, 6uee lé.» ⁴⁴ O o Lazaare na lá húrun 6ueé ló, ká a zení là a níní bá lè hã nín-kéníwá, á yahó pon yi. O o Yeesu bía: «Mi fee wo, à díá le o lén.»

*Ba zúifùwa j́únása le mí ì na a Yeesu 6a à 6úe
(Matiye 26.1-5; Maaki 14.1-2; Luki 22.1-2)*

⁴⁵ Bïo 6a *zúifùwa na 6uara a Mari cón mòn bïo ó o Yeesu wó, á 6a cèrèε dó mí s̄ia wo yi. ⁴⁶ Ká 6a t̄lahũ á 6a nùwá yèn búí wá vaá yú 6a *Farizíεwa, á lá bïo ó o Yeesu wó á f́εera nòn 6a yi. ⁴⁷ A 6a Farizíεwa lè le *Dónbeení yankarowá j́únása á von mí ninzàwa *làndá t̄iá f́εerowá na ká à 6a kúaa mín wán, á bía nòn mín yi: «Wa 6ènt̄in ko à wa wé bïo búí. O n̄i mu sòobáa wee wé mu yéréké b̄iowa dàkhiina. ⁴⁸ Ká wa díá ó o wee wé mu, á 6a nùpua 6úen6úen h̄ia yèrémá à dé mí s̄ia wo yi. A ho Oroomusa j́únása á à h́nì ì fi wa *Dónbeení z̄i-beení, á à 6úe wa n̄ipomu j́uhũ.†» ⁴⁹ A 6a n̄i-kéní na 6a le Kayiifu, yia lé le Dónbeení yankarowá j́uhũso beení le lúlúure mu yi, á bía nòn 6a yi: «Mi yí zū bïo búí mu yi. ⁵⁰ Mi so yí zū le warén cón á mu s̄iaaní ò o nùpue n̄i-kéní hí wa n̄ipomu 6úen6úen bïo yi à mu bè yi fennáa le?» ⁵¹ O Kayiifu mu yí bía hã b́ioní mu míten. Ká bïo ó o lé le Dónbeení yankarowá j́uhũso beení le lúlúure mu yi, lé b́n nòn ó o wee f́εε le Dónbeení j̄i-cúa ká s̄i, le o Yeesu ko ò o hí mín n̄ipomu bïo yi. ⁵² Mu yínɔ́ bán mí dòn bïo yi. O mún ko ò o hí, à le Dónbeení zàwa 6úen6úen na saawaa wi ho d̄imíj́á 6úen6úen yi, ò o v́ kúee mín wán, à wé lè mu n̄ipomu dà-kéní.

⁵³ Lé b́n bïo yi, á 6a zúifùwa j́únása bía tò mu wán mu zoñ le mí ì na a Yeesu 6a à 6úe. ⁵⁴ A lé b́n nòn ó o Yeesu wãa yí máa h́εε 6a zúifùwa t̄lahũ à 6a mi, ò o wá van ho lóhó búí na 6a le Efarayiimu, h̄ia 6ó le dùure yi, á vaá kará b́n lè mí n̄i-kenínia.

⁵⁵ Hen ká 6a zúifùwa s̄ánú na 6a le Paaki wá 6ueé d̄ã, à 6a cèrèε léka à fèn va ho Zeruzalεmu, á vaa ceé míten à dàñ díráa ho s̄ánú mu. ⁵⁶ Ba nùpua wee cà a Yeesu, á wee t̄úaka mín yi le Dónbeení z̄i-beení lún yi le o Yeesu mu á à yí ì buen ho s̄ánú d̄iníi lée, tàá o máa buen. ⁵⁷ Mu ù wé à le *Dónbeení yankarowá j́únása lè 6a *Farizíεwa á nòn le j̄ii le ká yia zū hen na ó o Yeesu wi yi, à 6ànso 6uee bío mu, à mí w̄i wo.

12

*O Mari kúaa ho j̄iló na s̄amu s̄i o Yeesu zení wán
(Matiye 26.6-13; Maaki 14.3-9)*

¹ Bïo á ho *Paaki s̄ánú díró ká hã wizooní bïo h̄ez̄in, ó o Yeesu 6uara ho Betanii lóhó, hen na ó o Lazaare wee lé yi, yia ó o v̄enia. ² Ba wee dí ho s̄ánú o Yeesu bïo yi b́n, ó o

† 11:48 Ho páahũ mu yi, ká ho Oroomusa pánká wi 6a zúifùwa wán.

Maate wee na ho dīnló 6a nùpua yi. Bĩa là a Yeesu páanía kará ho dīnló jùhú yi ó o Lazaare wi t̄iahú.

³ O o Mari 6uan ho jiló na s̄amu s̄i á yàwá here liitere sanká màní, hĩa wó lè mu b̄io 6úi na 6a le náàrè mí j̄ii yi, á 6ueé kúaa o Yeesu zení wán, á b̄inía s̄uukaa lè mí j̄ún-v̄aní. A ho jiló s̄amu h̄in̄on s̄ú le z̄ii mu 6úen6úen. ⁴ O o Yeesu n̄i-ken̄inia n̄i-ken̄í na 6a le Zudaa Isikariote, ȳia á à dé wo ò na, á w̄aa b̄ia: ⁵ «Lée webio n̄on 6a yí ȳéeraráa ho jiló mu lè w̄én-h̄āani kh̄iá-t̄in, á yí n̄on 6a n̄i-khenia yi?» ⁶ O Zudaa b̄ia b̄in ȳin̄on b̄io 6a n̄i-khenia b̄io here wo yi, ká lé b̄io ó o lé o k̄n̄lo. Ba 6un6ua-w̄arí na wi o c̄on ó o wee lén dí. ⁷ Ká a Yeesu m̄ah̄á b̄ia: «O h̄aa mu á ū dí. Ho jiló mu ó o lá b̄ará pan lè í s̄anía w̄iokaró h̄a n̄uló b̄io yi. ⁸ Ba n̄i-khenia á à ker̄i làa mia f̄éεε, ká ínén wón máa ker̄i làa mia f̄éεε.»

⁹ Ba minka *zúifùwa j̄á le o Yeesu wi ho Betanii yi, á 6a wà van b̄in. Mu ȳin̄on o Yeesu b̄io yi mí dòn 6a vannáa, 6a mún wi 6a vaa mi a Lazaare na ó o Yeesu v̄enía. ¹⁰ A le *Dónbeen̄i yankarowá j̄únása mún w̄ānía tò le mí ì na a Lazaare 6a à 6úe ¹¹ lé b̄io á mu lé o Lazaare mu v̄èrò b̄io yi á 6a zúifùwa c̄èεε wee ȳèrémá dé mí s̄ia o Yeesu yi.

O Yeesu zoró ho Zeruzal̄εmu lóhó yi b̄io

(Matiye 21.1-11; Maaki 11.1-11; Luki 19.28-40)

¹² Mu tá na lée t̄on, á 6a minka z̄āamáa na 6uara ho s̄ánú díró b̄io yi, á j̄á le o Yeesu wà 6ueé zo ho Zeruzal̄εmu, ¹³ á 6a khó h̄a yùkúio v̄on̄na na 6a lée dérāa ho cùkú wo yi 6uan, à 6a wà lée s̄á a yahó. Ba wee b̄io b̄io ká p̄on̄p̄on̄: «Le ho cùkú à b̄io s̄i le Dónbeen̄i yi. Le o N̄uh̄uso Dónbeen̄i wé mu bè-tentewá làa ȳia bò o 6uen o ȳeni yi, o *Isiraȳεele b̄éε.» ¹⁴ O Yeesu yòora a s̄ūnp̄è-bòohú 6úi, làa b̄io le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄ūahú b̄iarāa mu ká s̄ii:

¹⁵ «*Sion lóhó n̄ipomu, yí z̄on̄ d̄èε.

Lorí, lé ū b̄éε bò o 6uen,
o yòora a s̄ūnp̄è-bòohú.»

¹⁶ P̄āhú na mu wee wé yi, ó o Yeesu n̄i-ken̄inia yí z̄ūna mu kúará. Ká p̄āhú na le Dónbeen̄i léra a Yeesu ȳeni yi, á 6a hácírí m̄ah̄á 6uara b̄io le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄ūahú b̄ia a d̄ání yi wán. A b̄io ho v̄ūahú mu b̄ia, lé b̄in ó o b̄io wórāa.

¹⁷ Bĩa n̄onzoñ páanía wi là a Yeesu p̄āhú na ó o von o Lazaare á wón v̄èra ló le búure yi, bán 6úen6úen wee m̄i b̄io 6a m̄on̄ t̄úia. ¹⁸ B̄io mún n̄on 6a minka z̄āamáa lée s̄ánāa o yahó, lé b̄io mu ȳéréké b̄io na wee z̄éeni le o ló le Dónbeen̄i c̄on̄ t̄úia na mà á 6a j̄á. ¹⁹ A 6a *Fariz̄iεwa w̄aa wee b̄io mín yi: «Mi yí m̄on̄ mu le, mi yí dà d̄èε 6úi máa wé. Ba nùpua 6úen6úen wee ȳèrémá bè o yi.»

O Yeesu wee b̄io mí h̄umú b̄io

²⁰ Bĩa wà 6ueé 6úaaní le Dónbeen̄i ho Zeruzal̄εmu yi ho s̄ánú díró p̄āhú á b̄ia ȳin̄on *zúifùwa 6úi wi t̄iahú. ²¹ Ba v̄a 6ueé 6ó a Filiipu na wee lé ho Kalilee k̄h̄ú lóhó na 6a le Betesayidaa yi, á b̄ia n̄on wo yi: «Wa wi à wa mi a Yeesu wán.» ²² O o Filiipu w̄aa b̄ia mu là a Andere, á 6a mí n̄uwā j̄un wà vaá b̄ia mu là a Yeesu. ²³ O o Yeesu b̄ia n̄on 6a yi: «H̄ia ká lé ho p̄āhú na le Dónbeen̄i á à lén o *N̄upue Za ȳeni yi. ²⁴ Le í m̄i ho t̄úia na mia: Ká ho d̄inló b̄εere á yí dù, á mukān̄i yí hà á b̄io ká yí soora, á le è d̄in̄ ká. Ká le mukān̄i hà, á b̄io ká soora, á le è ha h̄a b̄ia na boo. ²⁵ Ȳia henía mí mukān̄i b̄io, wón á à v̄in̄i le. Ká ȳia yí máa c̄at̄i mí mukān̄i b̄io h̄úuu ho d̄im̄j̄á na ká yi, wón á à yí le mukān̄i binbir̄i na máa vé. ²⁶ Ȳia wi ò o s̄á na miĩ, à wón bè miĩ. A hen na á ì wi yi, á ì ton-sá mún ñ ker̄i yi. Ȳia wee s̄á na miĩ, wón á ì Maá á à dé ho cùkú yi. ²⁷ B̄io ká wán, á ì hácírí ȳāara. Lé mu ȳén á ì ì b̄io? Ì b̄io le ì Maá k̄n̄i mi le lònbee na à yí mi h̄a làa na ká wán lée? εε ká lé b̄in̄ b̄io yi á ì j̄on̄ 6uararāa. ²⁸ Ì Maá, z̄éeni ū cùkú le 6a nùpua mi.» A t̄amu 6úi s̄á j̄á ho wáayi á b̄ia: «Ì z̄éenia ì cùkú, á ì pá à w̄ioka à z̄éeni ho.» ²⁹ Ká 6a z̄āamáa na d̄in̄ b̄in̄ j̄á mu, á 6a le lée v̄iohó v̄a. Ba 6úi 6̄èn le lée tonkaro na ló ho wáayi b̄ia làa wo.

³⁰ O o Yeesu b̄inía b̄ia: «Mu ȳin̄on̄ ínén b̄io yi á mu t̄amu s̄á j̄ánāa. Mu lé minén b̄io yi. ³¹ B̄io ká wán lé ho d̄im̄j̄á na ká nùpua c̄it̄iró p̄āhú. Lé b̄io ká wán á le Dónbeen̄i

lùwáráa ho ðímíjǎ na kà jùhũso. ³² Ká ìnén 6a khii can le 6ùeeni wán hoonía yòó fàrá, á ì wé á 6a nùpua búenbúen á à buen ì cǎn.» ³³ O bía kà sii á zéeníanáa bío ó o ò híráa síi. ³⁴ A 6a zãamáa bía nǎn wo yi: «Wa zũ le le Dónbeenì lándá vũahũ yi á mu bía le *Yia le Dónbeenì mǎn léra ko ò o keń bín féeé, á ũ wó kaka wee bíoráa le o *Nùpue Za 6a ko 6a ca le 6ùeeni wán hooní yòó fàrá? A wón Nùpue Za so 6èn lé o yén?» ³⁵ Ó o Yeesu bía mítén bío nǎn 6a yi: «Mí yú mu khoomu, ká ho pãahũ na mu ù wé á yí túee. A bío mí yú mu khoomu, á mí wãa wé varáka mu yi, à le tóbíri hĩa yí yòoka mí wán. Mu bon, yia wee varáka le tóbíri yi á yí máa mí bío wi o yahó. ³⁶ Mí tà dé mí sía yia lé mu khoomu yi, pãahũ na mí yú mu yi, à mí wé mu khoomu nùpua.»

Bíó ó o Yeesu bía hǎn bíoní so wó, ó o khèra vaá sà mítén 6a yi.

Ba zúifùwa cèrèè pá a Yeesu bío

³⁷ Bíó ó o wó mu yéréké bíowa cèrèè na wee zéení le o ló le Dónbeenì cǎn 6a mǎn mí cúee, ká 6a pá yí dó mí sía wo yi. ³⁸ Mu wó ò o *Ezayii jii-cúa na ó o fèera, à jii sí. O bía: «Núhũso, lé o yén yàá dó mí síi le bín-tente na wa wee bue yi?

A lé o yén ó o Núhũso zéeníà lè mí pànká?»*

³⁹ Bíó nǎn 6a yí dà máa tàráa mu yi, lé bíó ó o Ezayii mu pá bínía bía:

⁴⁰ «Le Dónbeenì wó á 6a ka lòn muiiwà,
bèra a na à 6a wé yí mi.

Le wó á 6a yiwa tunka

bèra a na à 6a wé yí dàń zũń bíó á le wee wé.

Le wó kà sii bèra a na

à 6a yí dàń yèrè má buen le cǎn à le wéé 6a.»†

⁴¹ O Ezayii bía hǎn bíoní so lé bíó ó o mǎn ho cùkú na le Dónbeenì á à dé o Yeesu yi, ó o bía a bío yi. ⁴² È ká 6a *zúifùwa ya-díwá mí bèere tiahũ, á 6a cèrèè jǎn pá dó mí sía o Yeesu yi. Ká 6a màhã yí máa tà bío mu wéréwéré, lé 6a *Farizíewa bío yi, à bán yí hè 6a lè 6a zúifùwa kàránlò zii zoró. ⁴³ Ba wa le yèni càró 6a nùpua cǎn á po le yèni càró le Dónbeenì cǎn.

Yia yí máa tà a Yeesu bíoní bío, wón jùhũ á à sí

⁴⁴ O Yeesu bía bío kà pǎnpǎn: «Yia dó mí síi mi, se yínǎn ìnén ì dòn á bǎnso dó mí síi yi. Bǎnso dó mí síi yia tonkaa mí yi. ⁴⁵ Yia mǎn mi, se lé yia tonkaa mí á bǎnso mún mǎn.

⁴⁶ Ìnén ka lòn khoomu á buara ho ðímíjǎ yi, bèra a na ká nùpue léee nùpue na dó mí síi mi, à bǎnso yí keń le tóbíri yi. ⁴⁷ Ká a búí jǎ ì bíoní ò o yí bò hã yi, á mu máa wé ìnén lé yia á à síiní bǎnso jùhũ. Mu bon, ìnén yí wà bueé síiní ho ðímíjǎ nùpua júná, ká ì wà bueé fení 6a. ⁴⁸ Yia pá ì bío, á yí máa tà ì bíoní yi, wón jùhũ á à sí. Hã bíoní na á ì bía lé hǎn á à síiní bǎnso jùhũ ho ðímíjǎ vé nǎnzoñ. ⁴⁹ Lé bíó á ì yí bía lè ì pànká. Ká a Maá na tonkaa mí, wón mítén lé yia nǎn le jii mi, á zéeníà bíó á ì bío binbirí lè 6a nùpua. ⁵⁰ A ì mún zũ le bíó ó o wee na le jii à ì hení na 6a nùpua yi, bún wee na le mukǎn bíbirí na máa vé. Hã bíoní na á ì wee bío lé hĩa ó o Maá nǎn le jii le ì bío.»

13

O Yeesu sèera mí nǎ-kenínia zení

¹ Sǎni ho *Paaki sǎnú díró búaká, á bíó ó o Yeesu zũna le mí léró ho ðímíjǎ yi à va mín Maá cǎn pãahũ ðǎn, á bío bío sǎ yi na wi ho ðímíjǎ yi ó o wa, ó o wíokaa zéeníà le bío mí wa làa ba bǎn síi mía.

² O Yeesu lè mí nǎ-kenínia lan wee dí ho ziihũ jii. A bún, ò o *Satāni wó ó o Yeesu dénaló bío wi o Zúdaa na lé o Simǎn Isikariote za síi yi wó. ³ O Yeesu zũ le o Maá dó mu

* 12:38 Mí loń Ezayii vũahũ 53.1 † 12:40 Mí loń Ezayii vũahũ 6.10

bïo búenbúen mí níi yi. Ó o mún zū le mí ló le Dónbeenì cón, á bíníà wà à va le cón. ⁴ Ó o wáa líí hínòn ho dínlò jùhú yi, á tɛra mí báká beenì, ò o lá le nín-kéní can lè mí kuio. ⁵ Ó o kúaa mu jumu le dèe búí yi, ò o wee sɛɛ mí nǐ-keníníà zení, à bíní sùuka lè le nín-kéní na ó o can lè mí kuio.

⁶ Bïo o buéé dǎn o Simòn Piere, á wón bía nǎn wo yi: «Núhúso, lé ùnén wi à ù sɛɛ ínén zení le?» ⁷ Ó o Yeesu bía nǎn wo yi: «Bìo á ínén wee wé bïo kà wán á ùnén yí zū kúará. Èɛ ká fo khíi zūn mu làa món.» ⁸ Ó o Piere bía: «Bùéé, ùnén máa sɛɛ í zení hùú.» Ó o Yeesu bía nǎn wo yi: «Ká í yí sɛɛra ù zení, á ùnén làa mi máa páanì bïo búí yi.» ⁹ Ó o Simòn Piere wáa bía: «Núhúso, ká mu ka kà, à ù yí sɛɛ í zení mí dòn, ká ù sɛɛ í níní lè í jùhú.» ¹⁰ Ó o Yeesu bía nǎn wo yi: «Yia súaa, wón bïo búenbúen wee ce. O hía le mí ì sɛɛ bïo, se mu lé o zení. Minén bán wee ce, èɛ ká mu yínǎn mi búenbúen.» ¹¹ Ó o Yeesu zū yia á à dé o ò na, lé bǔn te bïo ó o le ɓa búenbúen yí máa ce.

¹² Bïo ó o sɛɛra ɓa zení vó, ó o lá mí báká beenì zǎ ò o bíníà líí kará ho dínlò jùhú yi, ò o wáa wee bío lè mí nǐ-keníníà: «Mi so zū bïo á ì wó kà kúará le? ¹³ Mi wee vɛ mi làa nǐ-kàránlo, làa Núhúso, á mi tǔiá sí, í lé o nǐ-kàránlo á lé o Núhúso. ¹⁴ Ká ínén hía sɛɛra minén zení, se minén mún ko mi wé sɛɛ mín zení. ¹⁵ I wó mu zééníà làa mia, bèra a na, à minén mún wé wé mu làa mín, làa bïo á ì wóráa mu làa mia. ¹⁶ Le í mǐ ho tǔiá na mia: Ton-sá na po mí jùhúso wón mia. Ó o tonkaro na po yia tonkaa wo, wón mún mia. ¹⁷ Bïo mi zū bǔn, ká mi wee wé mu, se mi júná sí.»

*O Yeesu le mí nǐ-keníníà nǐ-kéní á à dé mí ì na
(Matiye 26.20-25; Maaki 14.17-21; Luki 22.21-23)*

¹⁸ Ó o Yeesu bía: «Mu yínǎn mi búenbúen á ì wee bío bïo. Inén lé yia zū bía á ì hueekaa. Èɛ ká bïo túara le Dónbeenì bioní vǔahú yi ko mu wé à jii sí. Mu túara kà sii: «Yia làa mi páanía dú í dínlò á bíníà wee fi làa mi.»* ¹⁹ I wee bío mu na mia bïo kà wán ká mu bïo mu dín yí dǎn, bèra a na ká mu khíi dǎn, à mi tà le ínén lé yia wi fɛɛɛ. ²⁰ Le í mǐ ho tǔiá na mia: Nùpue na khíi ɓuan í tonkaro sese, se lé ínén á ɓanso ɓuan sese. A yia ɓuan mi sese, se lé yia tonkaa mi á ɓanso ɓuan sese.»

²¹ Bïo ó o Yeesu bía hǎn bioní so vó, ó o hácírí wíokaa yáara, ó o wáa bía wéréwéré: «Le í mǐ ho tǔiá na mia: Minén nǐ-kéní lé yia á à dé mí ì na.» ²² A ɓa nǐ-keníníà wee lońka mín yi. Ba yí zū yia ó o wee bío bïo. ²³ Mu wee wé, ò o Yeesu nǐ-keníníà nǐ-kéní, yia ó o wa, á kará ɓó a yi. ²⁴ Ó o Simòn Piere bía làa wón lè mí níi le o tǔa o Yeesu yi le lé o yén ó o wee bío bïo. ²⁵ Ó o nǐ-kenínii mu ɓúera van là a Yeesu cón, á tǔara a yi: «Núhúso, lé o yén fo wee bío bïo?» ²⁶ Ó o Yeesu bía: «Í zoó cǐ ho búurú, ká yia á ì nǎn ho yi, se wón lé orén.» Ó o Yeesu wáa lá ho búurú zoó cǎ á nǎn o Zúdaa na lé o Simòn Isikariote za yi. ²⁷ Ó o Zúdaa féenii lè ho búurú, ó o Satāni dèenía zon wo. Ó o Yeesu bía nǎn o Zúdaa yi: «Bìo fo le fo ò wé, à ù wé fùa.» ²⁸ A ɓa nǐ-keníníà na ká tǎhú á nǐ-kéní woon yí zū bïo nǎn ó o Yeesu bíaràa làa wo kà sii. ²⁹ Bïo ó o Zúdaa ɓa ɓunɓua-wárí wi cón, á ɓa búí wee leéka le o Yeesu wi ò o bío le o vaa yà bïo ɓa màkóo wi yi ho sánú bïo yi. Tàá ká a Yeesu wi ò o Zúdaa mu na bïo búí ɓa nǐ-khenia yi. ³⁰ Bïo ó o Zúdaa wáa fó ho búurú kà sii, ò o dèenía hínòn yòó ló. Mu wee wé à ho tá hǔn.

O Yeesu bin-finle búí na ó o bía bïo henía

³¹ Ó o Zúdaa léró mónǎn, ó o Yeesu bía: «Hǎ làa na kà wán, ó o *Nùpue Za cùkú wee mi, ó o Nùpue Za mún wee zéení le Dónbeenì cùkú. ³² [Ká a Nùpue Za wee zéení le Dónbeenì cùkú] á le mún n wé ó o Nùpue Za cùkú mún n mi, á le è wé mu hen làa cínú. ³³ I nǐ-keníníà na á ì wa làa sòobéɛ, ho páahú na á ì wé làa mia á yí túee. Mi khíi wé è cà mi. Èɛ ká bïo á ì bía nǎn ɓa *zúifùwa yi, lé bǔn ɓàn sí á ì mún n bío á à na minén yi: Mi yí dà máa va hen na á ì wee va yi. ³⁴ I ì bío bin-finle búí á à hení ì na mia: Mi wé wań mín. Mi

* 13:18 Mi loń Lení vǔahú (Psaumes) 41.10

ko mi wé wań mǐn, làa bǐo á ĩ waráa mia bǐo síi. ³⁵ Ká mi wa mǐn, á 6a nùpua búenbúen màhá à zǔń le mi lé ĩ ñi-kenínia.»

³⁶ O o Simōn Piere tùara a yi: «Núhũso, lé wen á fo ò va yi?» O o Yeesu bía nōn wo yi: «Hã laà na kà wán, á fo yí dà máa bè làa mi máa va hen na á ĩ wee va yi. Ká fo màhá khii bè làa mi làa mǐndén.» ³⁷ O o Simōn Piere bía nōn wo yi: «Núhũso, lée webio nōn á ĩ yí dà máa bè làa fo há laà na kà wán? ĩ tà à ĩ ñi dé ĩ mukāńi na ũ bǐo yi.» ³⁸ O o Yeesu bía: «Fo ò tà á à dé ũ mukāńi ñ na ĩnén bǐo yi kénkén le? Le ĩ mǐ ho tǔiá na foń: Sǎni o kò-béé wá, ká fo bía le fo yí zǔ mi há cúa-tǐn.»

14

O Yeesu lé yǐa lé ho wǎhũ

¹ O Yeesu bía nōn mí ñi-kenínia yi: «Mi yí yáa mi yilera. Mi dé mi sía le Dónbeenĩ yi, à mún dé mi sía miĩ. ² Wán Maá zǐi á há kēnínía lùà cèrèè wi yi. Ká mu lá yí bon, se ĩ lá yí bía le ĩ vaá wíoka lùè á à ká làa mia. ³ Ká le lùè vaá wíokaa vó, á ĩ bǐnĩ 6ueé fé mia, à mi vaa páaní kēnĩ làa mi hen na á ĩ ñi kēnĩ yi. ⁴ Mi zǔ ho wǎhũ na wee va hen na á ĩ wà à va yi.»

⁵ O o Toma bía nōn wo yi: «Núhũso, bǐo wa yí zǔ ũ veení, á wa à zǔń ho wǎhũ kaka?» ⁶ O o Yeesu bía nōn wo yi: «ĩnén lé yǐa lé ho wǎhũ, á lé ho tǔiá poni 6ànsò, lé ĩnén le mukāńi binbirĩ wee lé cǐn. Nùpue yí dà máa va a Maá cǐn ká 6ànsò yí ló ĩ wán. ⁷ Ká mi lá zǔ mi, ó o Maá á mi mún ñ zǔń. Hã laà na kà wán, ó o Maá mi zǔ, á mōn wo.» ⁸ O o Filiipu bía nōn o Yeesu yi: «Núhũso, zéeni a Maá làa wen, á bǔn wǎa à yí wen.» ⁹ O o Yeesu bía nōn wo yi: «Éee! Filiipu, ĩnén wi làa mia míana, à ũ pá yí zǔ mi le? Yǐa mōn mi, se 6ànsò mōn o Maá. A fo tǐn le ĩ zéeni a Maá làa fo le we? ¹⁰ A le fo yí tà le ĩnén páanía là a Maá ó o Maá páanía làa mi lon? Hã biónĩ na á ĩ wee bío na mia á ĩnén yí te. Hã biónĩ mu wee lé o Maá na wi làa mi cǐn. Lé orén wee wé bǐo ó o síi vá yi. ¹¹ Mi tà bǐo á ĩ bía nōn mia yi le ĩnén páanía là a Maá ó o Maá páanía làa mi. Ká bǔn mía à mi pá wǎa tà mu bè-wénia na á ĩ wó á mi mōn bǐo yi. ¹² Le ĩ mǐ ho tǔiá na mia: Yǐa dó mí síi miĩ, á 6ànsò ò wé há wárá na á ĩ wee wé 6àn síi. O yáa à wé hǐa po hǐn, lé bǐo á ĩ wee va a Maá cǐn. ¹³ A bǐo búenbúen na mi wé è fio ĩ yèni yi á ĩ ñi wé, bèra a na ò o Maá yèni lé ĩnén na lé o Za pánká yi. ¹⁴ Ká mi wé flora bǐo búĩ ĩ yèni yi, á ĩ ñi wé mu.»

O Séenilo veere naló bǐo

¹⁵ «Ká mi wa mi, á mi wé è bè bǐo á ĩ henía nōn mia yi. ¹⁶ A ĩnén á à fio o Maá yi, ó o na a Séenilo veere mia, ò o wé kēnĩ làa mia féèè. ¹⁷ O Séenilo mu lé le Dónbeenĩ Hácírĩ tǔiá poni 6ànsò, dén na á ho dǐmǐnása yí dà máa yí, lé bǐo á 6a yí máa mi le, á yí zǔ le. Minén bán zǔ le, lé bǐo le wi làa mia, á khii kēnĩ mia.

¹⁸ «ĩ máa día á mi máa wé lòn híiminĩ, ĩ ñi bǐnĩ ñi 6uen mi cǐn. ¹⁹ Hen làa cǐnú ká ho dǐmǐnása máa mi mi, ká minén bán ñ mi mi, lé bǐo á le mukāńi binbirĩ wi miĩ á minén le mukāńi binbirĩ mún ñ wé yi. ²⁰ Ká mu pǎahũ khii dǔn, á mi ñ zǔń le ĩnén páanía lè ĩ Maá, á minén páanía làa mi, á ĩnén páanía làa mia. ²¹ Yǐa wee pa ĩ biónĩ na á ĩ bò henía bǐo, á wee bè há yi, wón lé yǐa wa mi. ĩ Maá á à wań yǐa wa mi, á ĩnén mún ñ wań 6ànsò, á wé è zéeni ĩten làa wo.»

²² O o Zudaa, yǐa wi mí dòn làa Zudaa Isikariote, bía nōn wo yi: «Fo ò wé kaka à zéeni ũten làa wen ká fo máa zéeni ũten lè ho dǐmǐnása?» ²³ O o Yeesu bía nōn wo yi: «Yǐa wa mi, wón wee bè bǐo á ĩ wee bío yi. ĩ Maá á à wań 6ànsò, á ĩ Maá làa mi á à 6uen 6ànsò cǐn, á 6ueé kēnĩ làa wo. ²⁴ Yǐa yí wa mi, wón yí máa bè ĩ biónĩ yi. Hã biónĩ na á ĩ wee bío ká yí ló ĩnén ĩ bèere yi. Mu lé ĩ Maá na tonkaa mi á há ló yi.

²⁵ «ĩ bía bǐo ká nōn mia ho pǎahũ na á ĩ wi làa mia. ²⁶ Èè ká a Séenilo na lé le Dónbeenĩ Hácírĩ, dǐo ó o Maá Dónbeenĩ á à tonka ĩ yèni yi, dén wé è kēnĩ mia lè mu bǐo búenbúen, á à bǐnĩ ñi leéka mia lè mu biowa búenbúen na á ĩ bía nōn mia.

27 «Í wee lén, ká í màhá a na ho héerà mia. Í héerà lé hĩa á í wee na mia. Ho wi mí dòn lè ho ðímíjńá héerà. Mi yí le mi yilera yáa. Mi yí zń. 28 Mi jńá à í bía le í wee lén, ká í bńí ì buen mi cń. Mi lá wa mi, se bĩo á í bía le í va a Maá cń á mi sĩa lá à wa bĩo yi, lé bĩo ó o Maá po mi. 29 Í bía mu nńn mia hĩa laà na kà wán, ká mu biowa mu wéró ðĩn yí ðń, bèra a na, ká mu khĩi ðń, à mi wĩoka dé mi sĩa mi. 30 Í máa bńí máa bĩo bĩoní cèrèè làa mia, lé bĩo á ho ðímíjńá na kà jńhũso wà a buen. O yí yú pánká í wán. 31 Èè ká ho ðímíjńása ko ba zńr le í wa a Maá, á bĩo ó o bò henía nńn mi lé bńn á í wee wé. Mi lii hńí, mi wa lén hen.»

15

O Yeesu lé ho èrèzén vńdèè binbirí

1 O Yeesu bía: «Ínén lé ho èrèzén vńdèè binbirí, ká í Maá lé ho èrèzén vńdèè bńnso. 2 Ká lakahó lée lakahó na can mi à ho yí máa ha, ó o ò kúii ho. Ká hĩa wee ha, hńn búenbúen ó o wee kí, à hĩa wĩoka wé ha lè mí sòobèè. 3 Làa bńn síi á minén ðèenía wee ce vó lòn lakara na ba kú í kàránlò na á mi tà yi bĩo yi. 4 Mi páaní làa mi, á í mún ñ páaní làa mia. Lakahó yí dà máa ha bia ká ho yí can le vńdèè yi. Làa bńn síi, ká minén mún yí páanía làa mi, á le Dónbeenĩ Hácírí bĩa máa keń mia.

5 «Ínén ka lòn vńdèè, ká minén ka lòn lakara. Yia páanía làa mi, á ínén páanía làa wo, á wón bńnso á le Dónbeenĩ Hácírí bĩa á à keń yi cèrèè. Inén bĩo níi mía, á mi yí dà ðèè woon máa wé. 6 Yia yí páanía làa mi ka lòn vńdèè lakara na ba kúiora lée kúaará. Ká hĩa lakara mu hon à ba khuii hĩa bè mín wán à dé ho ðhũ yi cń. 7 Ká mi páanía làa mi, á wee bè í bĩoní yi sese, à bĩo mi wee cà, à mi fio, á mi ì yí mu. 8 Ká le Dónbeenĩ Hácírí bĩa wi mia cèrèè se mu wee zéení le mi lé í nĩ-kenínia binbirí, á ba núpua búenbúen á à mi í Maá cùkú mu bĩo yi. 9 Làa bĩo ó o Maá waráa mi, lé bńn bńn síi á ínén mún waráa mia. Mi páanía làa mi, á mi ì wĩoka à zńr bĩo á í waráa mia. 10 Ká mi wee bè bĩo á í bò henía yi, se mi páanía làa mi á mi ì zńr bĩo á í waráa mia bĩo, làa bĩo ínén páanía làa Maá á zń bĩo ó o waráa mi, lé bĩo á í bò bĩo ó o bò henía yi.

11 «Í bía bńn nńn mia, bèra a na à ínén sí-wèè bńn síi à keń mia, à mi sí-wèè jii sí. 12 Bĩo á í ì hení á à na mia lé bĩo kà: Mi wań mín làa bĩo á í waráa mia bĩo síi. 13 Núpue na dà à wań mín bńnlowà á à poń yia nńn mí mukāńi ba bĩo yi wón mía. 14 Ká mi wee bè bĩo á í bò henía nńn mia yi, á mi ì wé wán bńnlowà. 15 Í wĩa máa bńí máa ve mia làa ton-sáwá, lé bĩo ó o ton-sá yí zń bĩo ba jńhũso wee wé. Mi lé wán bńnlowà, lé bĩo á bĩo ó o Maá bía nńn mi búenbúen á í fèera nńn mia. 16 Minén yí léra mi. Inén lé yia hueekaa mia á tonkaa, à mi lén vaa wé hĩa wára na se, hĩa le Dónbeenĩ Hácírí bia wee mi yi, á bĩo á à mía, bèra à na ká bĩo mi wee fio o Maá cń í yèni yi à mi yí mu. 17 Bĩo á í ì wĩoka à hení á à na mia lé bĩo kà: Mi wań mín.»

Ho ðímíjńása jina a Yeesu lè mí nĩ-kenínia

18 «Ká ho ðímíjńása jina mia, à mi zńr le ba jina mi ló mia. 19 Ká minén lè ho ðímíjńása lá lée dà-kení, á ba lá à wań mia làa bĩo ba waráa bĩo bĩo sĩa ba yi. Bĩo nńn á ho ðímíjńása jinanáa mia, lé bĩo á í hueekaa mia á mi wi mí dòn làa ba. Mi bĩo wĩa yí sĩa ho ðímíjńá yi. 20 Mi liiní mi hácírí bĩo á í bía nńn mia wán: «Ton-sá na po mi jńhũso wón mía.» Ká ínén á ba beéra lò, á minén á ba mún ñ beé lò. Ká ba bò bĩo á í kàránna làa ba yi, á ba mún ñ bè minén kàránlò yi. 21 Èè ká lé ínén bĩo yi á ba wé è beéráa mi lò, lé bĩo ba yí zń yia tonkaa mi. 22 Bĩo á í buara á buéé bía làa ba á ba pĩa, lé bńn nńn á mu bè-kohó bĩo wee mi léera ba yi. A bĩo kà wán, á ba wĩa yí dà máa bĩo le mí yí zń mu. 23 Yia jina mi, se wón mún jina í Maá. 24 Í lá yí wó wára na á nĩ-veere yí dà máa wé hũúu ba tĩahũ, á se bè-kohó bĩo máa mi máa léé ba yi. Èè ká bĩo ba mńn mu mí cúee, à ba pá jina ínén, á jina í Maá. 25 Èè ká bĩo túara ba làndá yi á ko mu wé à jii sí: «Ba jina mi ká mu jńhũ jńn mia.»*

* 15:25 Mi loń Lení vńahũ (Psaumes) 35.19; 69.5

²⁶ «O Séenilo khii buen. Orén lé le Dónbeenĩ Hácírí tũíá poni ãanso. I ì tonka a, ó o ò lé I Maá cón á à buen. Ká a khii buara ó o buee mi ho tũíá I jii. ²⁷ A minén mún wé è mi ho tũíá I jii, lé bïo mi wi làa mi hàrí I tonló búakáro pãahũ.»

16

¹ «I wee bío bún na mia à mi yí bíní I món. ² Mi kàránló zíní zoró á ba khii wé è hè làa mia. Hàrí pãahũ búí khii dã, á bía wee búe mia pá à leéka le mí wee sá na le Dónbeenĩ yi ká sii. ³ Ba à wé mu lé bïo ba yí zũ a Maá Dónbeenĩ, á mún yí zũ ínén ⁴ Ká I wee bío mu làa mia bèra a na ká ba khii hínnon wee wé mu, à mi bíní leéka le I bía mu non mia. I tonló búakáro pãahũ, á I yí bía mu làa mia, lé bïo á I lá wi làa mia.»

Le Dónbeenĩ Hácírí bè-wénia

⁵ «Hã làa na ká wán, á I bínía wee va yia tonkaa mi cón, á mi tãahũ á ñi-kéní ká yí tũara mi le lé wen á I wee va yi? ⁶ Èé ká lé bïo á I bía mu non mia lé bún wee vá mia. ⁷ Ká mu bèn lé ho tũíá á I mi á à na mia: Mu sũaaní minén cón à I lén. Ká I yí wà, ó o Séenilo máa buen mi cón. Èé ká I van, á I ì tonka a ó ò buen mi cón. ⁸ Ká a khii buara, ó o buee zéení le ho ðímíjása le ba wee víní mítén mu bè-kora, làa bïo térénna, le le Dónbeenĩ cítii bïo dání yi. ⁹ O ò zéení le ba wó mu bè-kohó, lé bïo ba yí dó mí sĩa mi. ¹⁰ O ò zéení le I térénna bïo á I wee va a Maá cón á mi máa bíní máa mi mi bïo yi. ¹¹ Le Dónbeenĩ cítii bïo dání yi, o ò zéení le le Dónbeenĩ ðènía cítio ho ðímíjása na ká jũhũso á siinía jũhũ.

¹² «Bïo cèrèè á I lá wi à I bío na mia, ká I ðín máa bío mu lé bïo mu here po mia. ¹³ Ká le Dónbeenĩ Hácírí tũíá poni ãanso khii buee dãn, á le è wé á mi ì zũí le Dónbeenĩ tũíá poni búenbúen. Hã bioní na le è bío máa lé lerén mí bæere cón. Ká bïo le já I cón búenbúen lé bún á le khii bío, á à bue bïo ko à mu buen bïo. ¹⁴ Le è zéení I cùkú lé bïo le è lá bïo á I le le zéení á à bue è na mia. ¹⁵ Bïo bïo sã a Maá yi búenbúen bïo sã mi, lé bún non á I wee bíoráa mu na mia le le è lá bïo á I le le zéení búenbúen á à bue è na mia.»

Mi yara sèró món mi sĩa á à wa

¹⁶ «Hen làa cínú ká mi máa mi mi, ká cínú bún món á mi ì bíní ì mi mi.» ¹⁷ O o ñi-kenínia nũwã yèn wee bío mín yi: «Bïo ká kúará léé webio coon? O bía: «Hen làa cínú ká mi máa mi mi, ká cínú bún món á mi ì bíní ì mi mi» làa bïo ó o bínía bía: «Bïo á I wee va a Maá cón.» ¹⁸ Ho cínú na ó o wee bío bïo kúará léé webio? Wa bènfin yi zũ bïo ó o wee bío.»

¹⁹ Bïo ó o Yeesu zũna le ba wi ba tũa wo yi, ó o bía non ba yi: «Bïo á I bía le hen làa cínú ká mi máa mi mi, ká cínú bún món á mi ì bíní ì mi mi, lé bún bïo yi á mi wee tũakaráa mín yi le? ²⁰ Awa, le I mi ho tũíá na mia: Mi khii wé è wá ká mi ì zúnzúrá ká ho ðímíjása bán wee zãmaka. Mi yara khii sè, èé ká mi yara sèró mu màhã á à yèrè má à wé le sí-wèé. ²¹ Hen ká a hãa wee te à mu wé le lònbee o wán hón pãahũ so yi. Ká a ton wó, ò o sli wa, lé bïo ó o yú a kúnkúza. O wé nonsã le lònbee na yú a yi. ²² Minén mún bïo ka ká. Bïo ká wán, á mi yara sò, èé ká I bíní ì mi mia, hón pãahũ so ká mi sĩa á à wa. Dén sí-wèé so á nùpue máa hè yi làa mia. ²³ Ká dén wizonle so khii dãn, á mi máa bíní máa tũa mi làa bïo búí. Le I mi ho tũíá na mia: Bïo búenbúen na mi khii fio o Maá cón I yèni yi ó o ò na mia. ²⁴ Mi lá ðín yí flora bïo búí I yèni yi. Mi wé fio, á mi ì yí, bèra a na à mi sí-wèé jii sí.

²⁵ «I wá hã wãhio á bíarãa bïo ká búenbúen non mia. Ká pãahũ búí khii dã, ká I máa wé è wá wãhio máa na mia. I khii wé è bío bïo bïo ciran o Maá wéréwéré á à na mia. ²⁶ Ká hón pãahũ so khii dãn, á mi wé è fio o Maá Dónbeenĩ yi I yèni yi. I máa bío máa na mia le I wé è fio o Maá mu yi mi bïo yi. ²⁷ Mu bon. O Maá Dónbeenĩ mí bæere wa mia, lé bïo mi wa mi á tà le I ló a cón bïo bon á buara. ²⁸ I ló a cón á buara ho ðímíjása yi. Bïo ká wán, á I wee lé ho ðímíjása yí á à bíní ì va a Maá cón.» ²⁹ O o ñi-kenínia bía non wo yi: «Ó, o! Fo màhã wãa wee bío làa wèn wéréwéré ká fo máa wá wãhio. ³⁰ Bïo ká wán, á wa wãa zũ le fo zũ mu bïo búenbúen. U màkóo mía à ù pa le o búí tũa foñ. Bún lé bïo non á

wa tà le fo ló le Dónbeenĩ cón bïo bon.» ³¹ O o Yeesu bía nɔn ɔa yi: «Mi tà mu hã laà na kà wán le? ³² Eε ká ho pãahũ lua, ho yàà ɔueé dãn wó, ká mi ì kéná á à lén mĩn ɔúná yi á à díá mi ì dòn. Eε ká ì míá ì dòn, o Maá Dónbeenĩ wi làa mi. ³³ I bía bũn ɔúenɔúen nɔn mia bèra a na à mi yí ho hээрà mi páaníló làa mi bïo yi. Mi lò ò be ho ðimíjã pãnká-sũmáa níi yi, eε ká mi hení mi sía, lé ì dàina hã.»

17

O Yeesu floró na ó o wó

¹ Bïo ó o Yeesu bía ká síi wó, ó o hoonía mí yahó ho wáayi, ò o bía: «Ì Maá, ho pãahũ dãn. Wé zéeni ínén na lé ù Za cùkú, bèra a na à ínén ɔèn mún wé zéeni únén cùkú. ² Fo nɔn ho pãnká miĩ ɔa nùpua ɔúenɔúen wán bèra a na à ì dàí nanáa le mukãní binbirĩ na máa vé bía ɔúenɔúen na fo kàrafáa miĩ yi. ³ Le mukãní binbirĩ na máa vé lé à ɔa zũn únén na lé le Dónbeenĩ binbirĩ na bàn sii míá, à zũn ínén Yeesu *Krista na fo tonkaa. ⁴ I wó á ɔa nùpua mɔn ù cùkú ho tá wán ho tonló na fo le ì sá á ì sá á ho ɔii sú bïo yi. ⁵ I Maá, bïo ká wán, á ù wé le ì bini yí ho cùkú ù nisání, hĩa á ì yú lè ho yahó ká bïo ɔúi ðin yí léra.» ⁶ «Ì zéenia ù bïo lè ɔa nùpua na fo hueekaa ho ðimíjãsa tãahũ á kàrafáa miĩ. Ba bïo sã foñ, ká fo kàrafáa ɔa miĩ, á ɔa bò ù bionĩ yi. ⁷ Bïo ká wán á ɔa zũ le bïo ɔúenɔúen na fo nɔn miĩ á ló únén ù bæere cón. ⁸ Mu bon. Hã bionĩ na ù nɔn miĩ lé hĩa á ì fæera nɔn ɔa yi. A ɔa tà hã yi. A ɔa zũna kénkén le ínén ló ù cón ɔuara, á tà le únén lé yia tonkaa mi.

⁹ «Ì yí máa fio foñ ho ðimíjãsa ɔúenɔúen bïo yi. Bía fo kàrafáa miĩ lé bán á ì wee fio bïo yi, lé bïo ɔa bïo sã foñ. ¹⁰ Bía ɔúenɔúen na bïo sã miĩ á bïo sã foñ, á bía ɔúenɔúen na bïo sã foñ á mún bïo sã miĩ, á ì cùkú wee mi ɔa yi. ¹¹ Inén binia wee ɔuen ù cón, ì wãa máa keñ ho ðimíjã yi, ká ɔarén bán wi ho yi. I Maá na bàn síi míá, pa ɔa yi lè ù pãnká, hĩa fo nɔn miĩ, bèra a na à ɔa wé le dà-kéní làa bïo á únén làa mi lé le dà-kénináa. ¹² Bïo á ì hĩa wi làa ba, á ì wó á ɔa bò bïo á únén karáa yi, ù bïo na fo le ì zéeni. I pan ɔa bïo á hãri ni-kéní yí vũnun, ká mu yínɔn yia ko ò o vĩ, bèra a na à bïo túara le Dónbeenĩ bionĩ vũahũ yi à ɔii sí. ¹³ Hã laà na ká wán á ì binia wee ɔuen ù cón, ká bïo á ì pá wi ho ðimíjã yi, á ì wee bío hã bionĩ na ká ɔúenɔúen, bèra a na à ɔarén mí bæere yí le sí-weε na á ì yú á le ɔii sú bàn síi. ¹⁴ U bionĩ á ì fæera nɔn ɔa yi. Ká ho ðimíjãsa mãhã ɔina ɔa, lé bïo ɔa bïo yí sã ho ðimíjã yi làa bïo á ínén bïo yí sãnáa ho yi. ¹⁵ I yí le ù lén ɔa ho ðimíjã yi, ká ù mãhã kãní ɔa o *Satãni níi yi. ¹⁶ Ba bïo yí sã ho ðimíjã yi làa bïo á ínén bïo yí sãnáa ho yi. ¹⁷ I Maá, wé à ɔa bïo sí foñ ɔúenɔúen ù túiá poni pãnká yi. Mu bon, ù bionĩ lé ho túiá poni. ¹⁸ Bïo fo tonkaa làa mi ho ðimíjã yi, lé bũn á ì mún wee tonkaráa ɔarén ho yi. ¹⁹ Inén ì bæere nɔn ìten foñ ɔúenɔúen ɔa bïo yi, bèra a na à ɔarén ɔèn mún na mítén foñ ɔúenɔúen ù túiá poni pãnká yi.

²⁰ «Ì yí máa fio foñ bía dó mí sía miĩ bïo yi mí dòn. Ká bía á à dé mí sía miĩ ɔa bionĩ pãnká yi, á ì mún wee fio bïo yi. ²¹ I wee fio foñ bèra a na à ɔa ɔúenɔúen wé le dà-kéní. I Maá, làa bïo á únén páania làa mi, á ínén páania làa fo, mún wé le ɔarén páaní làa wen, bèra a na à ho ðimíjãsa zũn le lé únén tonkaa mi. ²² Bïo fo wó ù cùkú wee mi miĩ, lé bũn bàn sii á ì mún wó ù cùkú mu wee mi ɔa yi, bèra a na à ɔa wé lé dà-kéní làa bïo á ínén làa fo lée dà-kénináa. ²³ Mu bon, ínén páania làa ba, á únén páania làa mi. Bũn wó bèra a na à ɔa páaníló làa wen ɔii sí, à ho ðimíjãsa zũn le lé únén tonkaa mi, á fo wa ɔa làa bïo fo waráa mi. ²⁴ I Maá, bía fo kàrafáa miĩ á ì wi à ɔa keñ hen na á ínén ñ keñ yi, bèra a na à ɔa mi ì cùkú, ho cùkú na fo dó miĩ lé bïo fo wara mi ká ho ðimíjã ðin yí léra. ²⁵ I Maá na téréna, ho ðimíjãsa yí zũ fo, ká ínén wón zũ fo, á bía fo kàrafáa miĩ zũ le lé únén tonkaa mi. ²⁶ I zéenia ù bïo làa ba á ɔa zũ fo. I pá à wíoka wé è zéeni mu làa ba, bèra a na à bïo fo wa lè ínén, à dén waminĩ so mún wé mi ɔarén yi, à ínén làa ba páaní.»

18

O Yeesu wĩiro bĩo

(Matiye 26.47-56; Maaki 14.43-50; Luki 22.47-53)

¹ Bĩo ó o Yeesu fiara wó, ó o Yeesu lè mí nĩ-kenĩnia hĩnɔn ló lée wà, á waá káa ho Sedoron bonconĩ. Vĩnsĩa buahó búu wi bĩn ó o waá zon yi làa ba. ² O Zudaa na à dé o ò na zũ ho lahó mu. Lé bĩo ó o Yeesu lá dàn buen bĩn lè mí nĩ-kenĩnia. ³ Ho *Oroomu dásiwá kuure lè 6a parowà na 6a yankarowà júnása lè 6a *Farizíewa tonkaa, lé bán ó o Zudaa mu wáa dú yahó buararàa há vĩnsĩa buahó mu yi. Ba nùpua mu buan há fĩntéena, lè há káanĩ na 6a zãnia, lè há fio sĩa. ⁴ Bĩo ó o Yeesu zũ bĩo á à sá a yi búenbúen, ó o vá bueé bó 6a yi, ò o tũara: «Lé o yén mi wee cà?» ⁵ A 6a bía nɔn wo yi: «Lé o Yeesu, o Nazareete nĩ.» O o Yeesu le mu lé mínén. Bũn wee wé ká a Zudaa na dó a nɔn wi bĩn làa ba. ⁶ Bĩo ó o Yeesu bía le mu lé mínén, á 6a ló lè mí món á lée lùiorá. ⁷ O o Yeesu tũara 6a yi mu cúa-jun nĩ le lé o yén á 6a wee cà. A 6a le lé o Yeesu, o Nazareete nĩ. ⁸ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Í mà mu nɔn mia le mu lé ínén. A bĩo mu lé ínén mi wee cà, á mi wáa día bía kà le 6a lén.» ⁹ O Yeesu bía bũn bèra a na à le bíonĩ na ó o bía à jii sí: «Bia á ù kàràfáa mi, á hàrĩ nĩ-kénĩ á ĩ yĩ vĩnia.» ¹⁰ Mu wee wé ò o Simɔn Piere buan ho khà-tónĩ. O o dɛenia dò ho, á hà lè le *Dónbeenĩ yankarowà jũhũso beenĩ ton-sá nĩn-tĩnĩ jikāahũ kúio. O ton-sá mu yèni 6a le Malekuusi. ¹¹ O o Yeesu bía nɔn o Piere yi: «Dé ù khà-tónĩ mí lóorè yi. Fo wee leéka le ĩ máa tà le lònbee na á ĩ Maá le le yĩ mi lon?»

Ba buan o Yeesu vannáa o Aana cɔn

(Matiye 26.57-58; Maaki 14.53-54; Luki 22.54)

¹² A 6a dásiwá lè mí jũhũso, lè 6a *zúifùwa júnása parowà wáa wĩira a Yeesu á can. ¹³ A yĩ 6a buan wo vannáa cɔn ho yahó lé o Aana. O Aana mu lé o Kayiifu 6àn hio báa. Wón Kayiifu so lé le *Dónbeenĩ yankarowà jũhũso le lúlúure mu yi. ¹⁴ Lé orén hĩa zéenia 6a zúifùwa júnása, le mu sũaanĩ ò o nùpue nĩ-kénĩ hí mu nĩpomu búenbúen bĩo yi.

O Piere pɔ le mí yínɔn o Yeesu nĩ-kenĩnii

(Matiye 26.58, 69-70; Maaki 14.54, 66-68; Luki 22.55-57)

¹⁵ O Simɔn Piere lè mí ninza nĩ-kenĩnii búu bò a Yeesu món. O nĩ-kenĩnii mu lè 6a yankarowà jũhũso zũ mín. Lé bũn nɔn ó o dàrina yòó zonnáa 6a yankarowà jũhũso zĩ-beenĩ lún yi là a Yeesu. ¹⁶ O o Piere wón đĩn ho khũhũ ho zũajii. Ká a nĩ-kenĩnii na so, yĩ lè le Dónbeenĩ yankarowà jũhũso zũ mín, wón bĩnia yòó ló á lée bía là a ton-sá hĩa na pan ho zũajii, ò o fó a Piere zonnáa. ¹⁷ O o ton-sá hĩa na lá pan ho zũajii wáa tũara a Piere yi: «Ūnén so yínɔn o nĩ mu nĩ-kenĩnii búu le?» O o Piere bía: I yínɔn o nĩ-kenĩnii búu. ¹⁸ Bĩo le tɛenĩ wi, á 6a ton-sáwá lè 6a parowà zãnia há hĩa wee huee, ó o Piere mún pãania wee huee làa ba.

O Aana túakaa o Yeesu yi

(Matiye 26.59-66; Maaki 14.55-64; Luki 22.66-71)

¹⁹ Le Dónbeenĩ yankarowà jũhũso wee tũa o Yeesu yi, là a nĩ-kenĩnia bĩo làa bĩo ó o wee kàrán lè 6a nùpua dání yi. ²⁰ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Í bía mu wéréwéré 6a zãamáa yahó. Pãahũ lée pãahũ, á ĩ lá wee wé kàrán 6a nùpua 6a zúifùwa kàránló zĩnĩ yi lè le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi, hen na 6a zúifùwa wee wé kúee mín wán yi. I yĩ sà ĩten yĩ wóràa bĩo búu. ²¹ Lée webio nɔn fo wee tũaràa mi? Tũa bía já ĩ bíonĩ yi. Bán zũ bĩo á ĩ bía.»

²² Bĩo ó o Yeesu bía bũn, á 6a parowà nĩ-kénĩ búu na đĩn o nĩsání dó a sáhó yi, ò o bía nɔn wo yi: «Lé làa bũn á ù ko à ù bío sínáa le Dónbeenĩ yankarowà jũhũso le?» ²³ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ká ĩ bía khon, à ù zéeni hen na á ĩ bía khon yi. Ká ĩ 6èn bía se, á lée webio nɔn á fo vĩnanáa mi.» ²⁴ O o Aana wáa le 6a bua a Yeesu varáa le Dónbeenĩ yankarowà jũhũso beenĩ Kayiifu cɔn ká a pá can.

O Piere tɪn pã le mí yínǎn o Yeesu ni-keninii
(*Matiye 26.71-75; Maaki 14.69-72; Luki 22.58-62*)

²⁵ Bɪn wee wé ká a Simǎn Piere pá wi ho lahó dà-kéní na ó o lá wi yí á wee huee ho dǎhǔ. O o búí bía nǎn wo yí: «Ǫnén so yínǎn o nǐ mu ni-keninii búí le?» O o Piere pã ò o bía: «Ǫnén yínǎn o ni-keninii.» ²⁶ Bɪn mǎn á le *Dónbeenǐ yankarowà jùhǔso beenǐ ton-sá ni-kéní na te mǐn làa yǎa ó o Piere hà jikāahǔ kúio á bía nǎn wo yí: «Ǫ so yí mǎn fo là a nǐ mu há vǐnsǐa buahó yí le?» ²⁷ O o Piere tɪn pã mu. Mí lahó yí ó o kò-béε wá.

Ba buan o Yeesu vannáa o Pilaate cǎn
(*Matiye 27.1-2, 11-14; Maaki 15.1-5; Luki 23.1-5*)

²⁸ Ba *zúifùwa júnása wǎa fó a Yeesu o Kayiifu cǎn vannáa o *Oroomu nǐi *Pilaate zǐ-beenǐ yí, yǎa ho Oroomu béε bàrá ho Zudee kǎhǔ jùhǔ wán. Mu wó há tá-tǎa yí. Bǐa bò là a Yeesu mí bεεre yí zon le zǐi yí. Lé bǐo ba wi ba bua mǐten sese le Dónbeenǐ yahó à díráa ho Paaki sǎnú ká ba wee ce. ²⁹ Lé bɪn te bǐo ó o Pilaate lórǎa ba cǎn ho khǔuhǔ á léε tǔara ba yí: «Lé mu yén á mi le o nǐ mu wó khon bǐo yí?» ³⁰ A ba bía: «O lá yí wó yí khon se wa yí buan wo yí buararǎa ũ cǎn.» ³¹ O o Pilaate bía: «Mí bǐnǐ lén làa wo. Mí vaa cítí o à héha lè mi làndá.» A ba bía: «Mí yí nǎn nǐi wen le wa búε nùpue.» ³² Mu wó ká sǐi à le bǐonǐ na ó o Yeesu bía á zéénǎnǎa bǐo o ò híráa sǐi, à jǐi sí.*

³³ O o Pilaate wǎa yèrémǎa yòó zon le zǐ-beenǐ yí ò o le ba bua a Yeesu buεε zorǎa. Bǐo ó o Yeesu buεε zon ó o tǔara a yí: «Lé ũnén lé ba zúifùwa béε le?» ³⁴ O o Yeesu bía nǎn wo yí: «Fo zǔna mu ũten bía léε, tàá lé ba búí bía í bǐo nǎn fon?» ³⁵ O o Pilaate bía: «Ǫnén so léε zúifù le? Mǐn sǐi nùpua lè mǐn yankarowà júnása lé bǐa dó fo í nǐi yí. Léε webio á fo wó?» ³⁶ O o Yeesu bía nǎn wo yí: «Ǫ béεnǐ bǐo yí sǎ ho dǐmǐjǎ na kà yí. Ká mu bǐo lá sǎ ho dǐmǐjǎ na kà yí, se í nùpua lá à hǐnǐ ì fi há fio à í yí yí zo ba zúifùwa júnása nǐnǐ. Éε ká búεé, Ǫnén béεnǐ yínǎn ho dǐmǐjǎ na kà béεnǐ.» ³⁷ O o Pilaate bía nǎn wo yí: «Á fo lé o béε lon, tàá?» O o Yeesu bía nǎn wo yí: «Lé ũnén ũten bía mu, í lé o béε. Í buεé ton ho dǐmǐjǎ yí à zéénǐ ho tǔiá poni lè ba nùpua. Yǎa bǐo sǎ ho tǔiá poni yí wón wee jí bǐo á í wee bǐo.»

³⁸ O o Pilaate tǔara a yí: «Tǔiá poni léε webio?»

(*Matiye 27.15-31; Maaki 15.6-20; Luki 23.13-25*)

Bǐo ó o bía bɪn wó ó o tɪn ló léε yú ba zúifùwa á bía nǎn ba yí: «Ǫnén cǎn ó o nǐ mu yí wó yí khon bǐo woon yí. ³⁹ Hen ká ho *Paaki sǎnú sansan dǎn, à mi le í lén o kàsó nǐi búí día. Awa, á mi wi à ba zúifùwa béε lé yǎa à í día le?» ⁴⁰ A ba wee bǐo na a yí ká ba wǎamaka: «Búεé! Yí día wón. O Barabaasi léε yǎa á ũ lén día.» O o Barabaasi jǎn hǐa lé o nǐ-kǎanii.

19

¹ O o *Pilaate wǎa nǎn le jǐi ba dásíwǎ yí le ba bua a Yeesu léε ha lè há làbǎani. ² Ba dásíwǎ mu tá ho kǐrǐ lè há kíkara á dó a jùhǔ yí, à ba zǐinǐa wo lè ho kánbun muhǔ.* ³ Ba wee buεε dǐn o yahó ká ba bǐo: «*Zúifùwa béε, Foó!» Ká ba à dé o sáarà yí.

⁴ O o Pilaate tɪn zoó ló mí zǐi yí, á léε bía nǎn ba zúifùwa yí: «Àwa, í bía le ba bua a buεε lérǎa à mi zǔn le Ǫnén cǎn o nǐ mu yí wó yí khon bǐo woon yí.» ⁵ O Yeesu ba wǎa buan lórǎa ho khǔuhǔ, ká há kíkara kǐrǐ wi o jùhǔ yí, á mún zǎ ho kánbun muhǔ. O o Pilaate bía nǎn ba zúifùwa yí: «Lé o nǐ mu na wǎa.» ⁶ Bǐo ba yankarowà júnása lè ba parowà mǎn o Yeesu á ba wee bǐo pǎnpǎn: «Búεε wo ho *kùrùwǎ wán! Búεε wo ho kùrùwǎ wán!» O o Pilaate bía nǎn ba yí: «Mǐnén mí bεεre wǎa fé o vaa búεε ho kùrùwǎ wán. Ǫnén cǎn ó o

* **18:32** Hen ká ba zúifùwa le mí ì búε o nùpue, à ba làεka a lè há huua. Ká ho Oroomusa le mí ì búε o nùpue, à ba búεε wo ho kùrùwǎ wán. * **19:2** Ba bá-zǎwa lè ba ni-beera lé bǐa yánkaa dà há sǐ-muna wee zǐ. Há yǎwǎ fù here. Há kǐrǐwǎ na wó lè ho sǎnú ba wee wé kúεε ba bá-zǎwa júnǎ yí à zéénǎnǎa ba bá-zǎmu pánká bǐo. Ká bǐo ba wi à ba zǔarǐka a Yeesu yí, á ba yú ho kánbun muhǔ búí á ba lá zǐinǐa làa wo á dó há kíkara kǐrǐ o jùhǔ yí.

n̄i mu yí wó yí khon b̄io woon yi.» ⁷ A 6a zúifùwa bía n̄on wo yi: «Warén làndá yi, ó o n̄i mu ko lè ho búeró lé b̄io ó o le mí lé le Dónbeenĩ Za.»[†]

⁸ B̄io 6a bía kà wíokaa zāńía o Pilaate làa sòobé. ⁹ O o wáa bò mín là a Yeesu yòò zon le zĩ-beenĩ yi, á zoó tùara a yi: «Lée wen ũnén wee lé yi?» O o Yeesu yí dó mí j̄ii wo yi. ¹⁰ O o Pilaate wáa bía n̄on wo yi: «Éee! Lé ínén á fo le fo máa bíoráa le? Fo so yí zū le ũ díaró tàá ũ búeró ho kùrùwá wán b̄an p̄anká wi ínén c̄n le?» ¹¹ O o Yeesu bía n̄on wo yi: «Fo yí dà máa yí p̄anká ínén wán, ká le Dónbeenĩ yí n̄on ho fon. Lé b̄un n̄on á yia dó mí ũ níi yi wékheró b̄úaa á po ũnén wékheró.»

¹² A lá b̄un j̄ii wán ó o Pilaate wáa wee cà b̄io ó o ò díaráa o Yeesu ó o ò lén. Ká 6a zúifùwa wíokaa wee b̄io p̄np̄n̄: «O n̄i na ká á fo díá ó o wà se fo yín̄n̄ ho *Oroomu b̄éé b̄an b̄n̄lo. Nùpue na le mí lée b̄éé se wón wee penka lè ho Oroomu b̄éé.» ¹³ B̄io ó o Pilaate j̄á h̄n̄ b̄ionĩ so, ó o le 6a 6ua a Yeesu léráa ho khũuhũ à vaá d̄n̄i ho lahó na 6a le «Lún na h̄a hue-p̄enl̄enwá bá yi.» Mu heberemu 6a le «Kabataa.» Lé h̄n̄ lahó so ó o Pilaate lée kará yi mí cítii f̄in̄ii. ¹⁴ Mu wó le wizonle na lée h̄n̄i ì wé 6a ho *Sabaa zon, ho *Paaki s̄nú díró p̄ahũ, ká le wii yòò f̄ará. O o Pilaate wáa bía n̄on 6a zúifùwa yi: «Lé mi b̄éé na.» ¹⁵ A 6a wee b̄io p̄np̄n̄: «Búe o! Búe o! Búéé wo ho kùrùwá wán.» O o Pilaate bía: «Mí wi à ì búéé mi b̄éé ho kùrùwá wán kénkén le?» A le *Dónbeenĩ yankarowá j̄únása bía n̄on wo yi: «Wa b̄éé búí mía ká mu yín̄n̄ ho Oroomu b̄éé.» ¹⁶ O o Pilaate wáa dó a 6a níi yi le 6a búéé ho kùrùwá wán.

O Yeesu húmú

(Matiye 27.32-56; Maaki 15.21-41; Luki 23.26-39)

A 6a dásíwá wáa f̄ó a Yeesu. ¹⁷ Ba n̄on o *kùrùwá wo yi, ó orén mí b̄éere p̄á á lóráa ho lóhó m̄n̄, ho lahó na 6a le «Nún-6òkuee» yi. Mu heberemu á 6a wee ve ho lahó mu làa «Kolokota.» ¹⁸ Lé h̄n̄ lahó so 6a búaa wo yi ho kùrùwá wán. Ba mún búaa 6a nùpua nùwá j̄un búí h̄a kùrùwáwá wán làa wo. O n̄i-kéní wi là a n̄in-t̄án̄i, ká a n̄i-kéní wi là a n̄in-káahó, ó orén zoó wi ho t̄ahũ. ¹⁹ O Pilaate n̄on le j̄ii le 6a túa b̄io kà yòò búéé o Yeesu j̄uhũ yi ho kùrùwá wán: «Yeesu, NAZARÉETE NII, ZÚIFÙWA BÉÉ.» ²⁰ Ba *zúifùwa c̄èrèè kàrána b̄io túara a Yeesu j̄uhũ yi, lé b̄io ho lahó na 6a búaa wo yi yí n̄ayi lè ho lóhó, á mu mún túara lè mu heberemu lè mu lat̄enmu, lè mu ker̄ek̄imu.‡ ²¹ A le Dónbeenĩ yankarowá j̄únása wá 6uara a Pilaate c̄n̄ á 6ueé bía n̄on wo yi: «Fo lá yí ko à ũ túa <zúifùwa b̄éé>, ká ũ túa <o nùpue mu le mí le 6a zúifùwa b̄éé.>» ²² O o Pilaate bía: «B̄io á ì túara á à d̄n̄ làa b̄io mu d̄innáa.»

²³ B̄io 6a dásíwá búaa o Yeesu wó, á 6a nùwá náa na búaa wo sankaa o s̄i-z̄inia á ká a báká na 6a t̄á á b̄iminĩ mía yi. ²⁴ A 6a dásíwá wee b̄io mín yi: «Mí yí le wa l̄éka ho à sankaráa ho. Mí wa wé le j̄ún-s̄ini b̄io à z̄urnáa yia ho ò s̄i yi.» Mu wó ká s̄ii à le Dónbeenĩ b̄ionĩ v̄uahũ b̄io na túara à wé à j̄ii sí: «Ba sankaa ì s̄i-z̄inia, á wó le j̄ún-s̄ini b̄io à z̄urnáa yia á ì dà-z̄inii dà-kéní búí s̄a yi.» § A b̄un lé b̄io 6a dásíwá b̄en wó.

²⁵ B̄ia d̄n̄ 6ó a Yeesu kùrùwá yi, lé b̄an nu, lè b̄an nu b̄an h̄n̄l̄ó, là a Mari, o Kolopaasi b̄an h̄a, á séenia a Mari na wee lé ho lóhó na 6a le Makadala yi. ²⁶ B̄io ó o Yeesu m̄n̄ mín nu, á m̄n̄ mí n̄i-kenínii na ó o wa à wón d̄n̄ b̄an nu n̄is̄án̄i, ó o Yeesu bía n̄on mín nu yi: «Háa mu, lé ũ za na.» ²⁷ O o bía n̄on o n̄i-kenínii mu yi: «Lé mín nu na.» A wáa lá h̄n̄ p̄ahũ so j̄ii wán, ó o n̄i-kenínii wáa f̄ó a á vaá 6uan.

²⁸ B̄un m̄n̄, ó o Yeesu wáa zū le mu b̄io búenb̄uen j̄ii sú, ó o bía b̄io kà: «Nu-h̄n̄i dà mi»*, à s̄in̄ínáa le Dónbeenĩ b̄ionĩ v̄uahũ b̄ionĩ j̄ii. ²⁹ Mu wee wé à d̄éé búí bàrá s̄àaráa

† 19:7 Mí loĩ Levii nùwá v̄uahũ (Lévítique) 24.16 ‡ 19:20 Mu heberemu lé 6a zúifùwa b̄an b̄ionĩ, á mu lat̄enmu lé ho Oroomusa b̄an b̄ionĩ, ká mu ker̄ek̄imu dén lé le b̄ionĩ na 6a dà wee bíoráa làa mín. Mu túara lè h̄a b̄ionĩ b̄io t̄n̄ mu à 6a búenb̄uen dàt̄ mu wé kàran. § 19:24 Mí loĩ Lení v̄uahũ (Psaumes) 22.18 * 19:28 Mí loĩ Lení v̄uahũ (Psaumes) 69.22; 22.16

bín á sú lè ho òwè bèn-*nia*†, á 6a dásíwá lá le dè na wee kùiní mu òumu á cú le v̄indè-za búí na 6a le *izoopu b̄uèení yi á z̄íra ho òwè bèn-*nia* yi yòó dá a Yeesu yi. ³⁰ B̄io ó o Yeesu yèera mu, ó o bía: «Mu b̄io búenb̄uen j̄ii wáa sú.» B̄io ó o bía b̄un, ó o búera mí j̄úh̄ú ò o húrun.

³¹ Mu wó le wizonle na lée h̄íní ì wé ho *Sabaa zòn, à b̄io á h̄ón Sabaa so lée Sabaa beení‡, á 6a zúifùwa j̄únása yí wi à 6a día b̄ia 6a búaa há kùrùwáwá wán. A 6a b̄ueé flora a Pilaate le o b̄io le 6a fi 6a zení à 6a hí f̄uaf̄uà à 6a liiní 6a. ³² A 6a dásíwá wáa b̄ueé f̄u 6a nùwá j̄un na 6a búaa o n̄sáa zení, ³³ A 6a le mí ì loí ò o Yeesu húrun. Lé b̄un te b̄io 6a yí f̄uráa o Yeesu zení. ³⁴ Ká 6a dásíwá n̄-kéní màhá pá cú a d̄okóní lè mí c̄anb̄úa. A le c̄ani lè mu òumu d̄enía ló b̄in. ³⁵ Yia mà mu b̄iowa mu t̄úia á m̄on mu mítén. B̄io ó o wee mí bon. O z̄ú k̄énk̄én le b̄io mí wee mí lé ho t̄úia poni. O wee mí mu t̄úia bèra a na à minén mún dé mi sía o Yeesu yi. ³⁶ Mu bon. Mu wó ká bèra a na à b̄io túara le Dónbeení b̄ioní v̄uah̄ú yi à j̄ii sí: «H̄ari o h̄ule dà-kéní á yí f̄u.» § ³⁷ A mu mún pá b̄inía túara: «Ba à fá mí ȳo ȳia 6a cú wán.»*

O Yeesu n̄uló b̄io

(Matiye 27.56-61; Maaki 15.42-47; Luki 23.50-56)

³⁸ B̄io á b̄un wó kh̄ína, ó o Zozeefu na wee lé ho Arimatee lóhó yi á vaá flora a *Pilaate le o na le níí mí yi le mí lá a Yeesu s̄anía vaá n̄u. Orén mún lé o Yeesu n̄-kenínii búí, ká a màhá lá yí wi à mu z̄ún lé b̄io ó o wee z̄n 6a *zúifùwa j̄únása. O o Pilaate n̄on mu níí wo yi. O o Zozeefu wáa b̄ueé lá a Yeesu n̄-hínmu. ³⁹ O o Nikodemu, ȳia h̄ia buara a Yeesu c̄ón ho t̄nàah̄ú búí yi, á mún buara. O buan mu b̄io búí na s̄amu sí na wó lè ho m̄irè á l̄unkaa làa b̄io 6a le aloweesi á buararáa. Mu búenb̄uen yú há kiloowa b̄oní làa píru. ⁴⁰ O orén là a Zozeefu p̄anía lá a Yeesu n̄-hínmu à 6a kúaa mu b̄io mu ho n̄uló d̄è wán á bá là a Yeesu n̄-hínmu, làa b̄io 6a zúifùwa wee wé n̄unáa mí n̄-hía. ⁴¹ V̄ins̄ta buahó búí wi hen na 6a búaa o Yeesu ho *kùrùwá wán n̄s̄aní á bú-finle búí wi yi á n̄upue òwè yi n̄una yi. ⁴² Lé dén 6a dó a Yeesu yi, lé b̄io mu zòn à 6a zúifùwa wee wíoka mítén á lée h̄íní ì wéráa ho Sabaa, à le búure mu mún s̄aráa yi b̄in.

20

O Yeesu v̄era

(Matiye 28.1-10; Maaki 16.1-8; Luki 24.1-12)

¹ Ho òwè zòn ȳinb̄ii búir̄ii, ó o Makadala Mari wà van le búure wán. Mu wee wé ká ho tá pá ka ȳúii. O o Mari m̄on à le hue-beení na lá pon le búure j̄ii á h̄era. ² O o l̄uwa vaá yú a Sim̄on Piere là a n̄-kenínii na ó o Yeesu wa, á bía n̄on 6a yí: «Ba léra a N̄úh̄so le búure yi, á wa yí z̄ú hen na 6a dó a yi.» ³ O o Piere là a n̄-kenínii na so wáa wà van le búure j̄ii. ⁴ Ba mí n̄wá j̄un wee l̄uwí ká a n̄-kenínii na so màhá dàn l̄uwí po a Piere, ó o vaá òwè ló a. ⁵ O o zoó búera lora le búure yi, ó o m̄on ho n̄uló d̄è à le día, ká a màhá yí zon. ⁶ O o Sim̄on Piere j̄on o m̄on b̄ueé òwè, á wón yòó zon le búure yi, á zoó m̄on ho n̄uló d̄è à le día. ⁷ O mún zoó m̄on le n̄in-kéní na lá pon o yahó yi à le bun sese b̄ará mí òwè, dén yí p̄anía yí b̄ará lè ho n̄uló d̄è. ⁸ O o n̄-kenínii na lá b̄ueé òwè ho yahó màhá yòó zon. B̄io ó o m̄on mu ká, ó o tà le o Yeesu v̄era b̄io bon. ⁹ Mu bon. Le Dónbeení b̄ioní v̄uah̄ú bía le o Yeesu ko ò o v̄è, ká 6a n̄-kenínia lá òwè yí z̄ú le b̄ioní mu kúará. ¹⁰ B̄un m̄on á 6a n̄-kenínia n̄wá j̄un b̄inía kh̄íbon.

O Yeesu z̄enia miten là a Makadala Mari

(Matiye 28.9-10; Maaki 16.9-11)

† 19:29 Ho òwè bèn-*nia* f̄u lé 6a n̄-khenia lè 6a dásíwá bè-j̄unii. Ho ȳawá sí. ‡ 19:31 Ho Sabaa beení: Ho Sabaa mu wi mí òwè lè há Sabaawa na ká lé b̄io ho l̄u m̄in yi lè ho Paaki s̄anú. § 19:36 Mi loí Lení v̄uah̄ú (Psaumes) 34.20

* 19:37 Mi loí Zakari v̄uah̄ú 12.10

¹¹ Ká a Mari wón bíníá ɓuara ɓueé ðín le búure jii wee wá. O wee wá ká a ɓúεε loń le búure yi. ¹² O o mɔn le Dónbeenĩ tonkarowà na ló ho wáayi nùwã jun na zã hã sɩ-poa. Ba kará ho lahó na ó o Yeesu nĩ-hínmu lá wi yi. O nĩ-kéní kará làa hen na ó o jùhũ lá dó yi, ò o nĩ-kéní kará làa hen na ó o zení lá dó yi. ¹³ A ɓa tonkarowà mu wee tùa o Mari yi: «Háa mu, lée webio nɔn fo wee wáráa?» O o Mari bía nɔn ɓa yi: «Ba ɓueé léra í Nùhũso á í yí zũ hen na ɓa dó a yi.» ¹⁴ Bìo ó o Mari bía bũn vó, ó o yèrémáa khii mɔn o Yeesu ò o ðín. Ká a màhã yí zũna a. ¹⁵ O o Yeesu wee tùa wo yi: «Háa mu, lée webio nɔn fo wee wáráa? Lée wée á fo wee cà?» O o Mari wáa wee leéka le lé o vĩnsɩa ɓuahó ɓànsò wee tùa mí yi, ó o bía: «Hen ká lé ùnén ɓueé léra a Yeesu mu à ù zééní hen na fo dó a yi làa mi, á í vaá lá a.» ¹⁶ O o Yeesu von wo: «Mari!» O o Mari ðèenía zũna a, ó o von o Yeesu lè mu heberemu: «Arabunii!» Mu kúará le: «Nĩ-kàránlo.» ¹⁷ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Día mi. Í ðín yí yòora í Maá cǎn. Lén vaa yí bia dó mí sɩa miĩ ɓúenɓúen, bia lé wàn zàwa, à bío na ɓa yi le í wee yòo í Maá Dónbeenĩ na mún lé mĩn Maá Dónbeenĩ cǎn.» ¹⁸ O o Makadala Mari mu wáa wà vaá bía bìo kà nɔn ɓa nĩ-kenínia yi: «Í mɔn o Nùhũso!» O o Mari lá bìo ó o Yeesu bía á fεera nɔn ɓa yi.

O Yeesu zéenia miten lè mí nĩ-kenínia
(Matiye 28.16-20; Maaki 16.14-18; Luki 24.36-49)

¹⁹ Ho dimaasi kéní kéní mu zòh ziihũ, ó o Yeesu nĩ-kenínia kúaa mĩn wán le zii ɓúí yi. Ba pon hã wonna ɓúenɓúen á dóka, lé bìo ɓa zãna ɓa *zúifùwa júnása. Yìo ɓueé tí, ò o Yeesu ɓueé ðín ɓa tɩahũ, ò o bía nɔn ɓa yi: «Le ho héerà keń làa mia.» ²⁰ Bìo ó o bía bũn vó, ó o zéenia mí níní lè mí dòkóní làa ba. A ɓa nĩ-kenínia sɩa wan làa sòobéε bìo ɓa mɔn o Nùhũso bìo yi. ²¹ O o Yeesu tĩn bíníá bía nɔn ɓa yi: «Le ho héerà keń làa mia. Bìo á í Maá tonkaaráa mi ho ðímíjã yi, lé bũn ɓàn sɩi á ínén mún ñ tonkaráa mia.» ²² Bìo ó o bía bũn vó, ó o pèera mí jii sɔnsãmu kúaa ɓa wán ò o bía: «Mí yí le Dónbeenĩ Hácírí. ²³ Hen ká mí wé tà séra nùpue lée nùpue bè-kora díá nɔn wo yi, á le Dónbeenĩ mún ñ sɛn ɓànsò bè-kora á à díá. Ká mí wé pã le mí máa sɛn nùpue lée nùpue bè-kora máa díá, á le Dónbeenĩ mún máa sɛn wón ɓànsò bè-kora máa díá.»

O Yeesu zéenia miten là a Toma

²⁴ Pãahũ na ó o Yeesu ɓueé zéenia miten lè mí nĩ-kenínia, ká ɓa nĩ-kéní lá mía bĩn. O yèni ɓa le Toma, ɓa mún wee ve o làa Hénbéní. ²⁵ A ɓa nĩ-kenínia na ká bía nɔn wo yi le mí mɔn o Nùhũso. O o Toma bía nɔn ɓa yi: «Ká ínén yí mɔn hã hɩa fãani o níní yi, á yí bò í nín-kíza hã wán, á yí bò í níi o dòkóní fɔnló wán, á í máa tà mu.»

²⁶ Ho dimaasi na sã bĩn, á ɓa nĩ-kenínia tĩn kúaa mí wán le zii yi ká a Toma wi làa ba. A ɓa pon hã wonna á dóka. O o Yeesu tĩn ɓuara ɓueé ðín ɓa tɩahũ, ò o bía nɔn ɓa yi: «Le ho héerà keń làa mia.» ²⁷ O o bía nɔn o Toma yi: «Buee bè ù nín-kíza í níní fãani wán loń, à bè ù níi í dòkóní fɔnló wán. Wáa yí bíní yí titika, ká ù tà le í vèera bìo bon.» ²⁸ O o Toma bía nɔn o Yeesu yi: «Fo lé í Nùhũso á lé í Dónbeenĩ.» ²⁹ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo dó ù sɩi miĩ lé bìo á fo mɔn mi. Ká bɩa màhã dó mí sɩa miĩ à ɓa yí mɔn mi bán júná sɩ.»

³⁰ O Yeesu pá bíníá wó yéréké bɩowa cèrèε á ɓa nĩ-kenínia mɔn ká mu yí túara ho vùahũ na kà yi. ³¹ Bìo túara ká lée bìo na à na à mi dàń tà le o Yeesu lé *Yia le Dónbeenĩ mɔn léra, le o lé le Dónbeenĩ Za bìo bon, à bìo mi ì dé mi sɩa wo yi, à mi yí le mukãní binbirí orén pánkã yi.

21

O Yeesu wɩoka zéenia miten lè mí nĩ-kenínia

¹ Bũn mɔn, ó o Yeesu bíníá zéenia miten lè mí nĩ-kenínia. Bũn wó ho Tiberiade vù-beenĩ jii. Bìo ká lé bìo ó o zéenia lè miten làa ba. ² Wizonle ɓúí, ó o Yeesu nĩ-kenínia ɓúí páanía wi. Ba lé o Simɔn Piere, là a Toma na ɓa wee ve làa Hénbéní, là a Natanayεele na wee lé ho Kalilee kǎhũ lóhó na ɓa le *Kanaa yi, là a Zebedee zàwa, là a Yeesu nĩ-kenínia

nùwā j̄un búí. ³ O o Simōn Piēre bía n̄on b̄ia ká yi: «ǐ ì lén vaá pa 6a cewà.» A 6a le mí ì bè làa wo. A 6a wáa zon ho woohũ wà, á vaá pan f̄ééé ho tá t̄ōn à 6a yí fò hàrí ceza yà-kéní.

⁴ B̄io ho tá wee t̄í, à b̄ūn ò o Yeesu 6ueé d̄īn mu j̄umu j̄ii. Ká a n̄i-kenínia màh̄á yí z̄ūna a. ⁵ O o Yeesu von 6a tùara yi: «Wàn b̄ónlowà, mi yú cewà le?» A 6a bía n̄on wo yi: «Wa yí fò d̄éé.» ⁶ O o bía n̄on 6a yi: «Mi wáa lèe mi z̄uán dé lè ho woohũ n̄ín-t̄iání á mi ì yí 6a cewà.» A 6a lèera ho z̄uán dó á vá le mí ì h̄óní yòó dé ho woohũ yi, á 6a h̄óníá san lé b̄io ho sú lè 6a cewà. ⁷ O o n̄i-kenínii na ó o Yeesu wa wáa bía n̄on o Piēre yi: «Yia d̄īn kà lé o Nùhũso.»

B̄io ó o Piēre j̄á le o lé o Nùhũso, ó o lá mí báká na ó o lá t̄era á z̄á ò o yéran zon mu j̄umu yi wee lé o Yeesu c̄ón. ⁸ Ba n̄i-kenínia na ká bán pà ho woohũ vá lè 6a cewà na 6a v̄ūn c̄èr̄éé 6ueé lóráa. Ba lá yí n̄ayi lè le b̄ónb̄óore, 6a à yí lòn m̄eeterewa kh̄im̄ani síi làa de. ⁹ B̄io 6a lée d̄ōn á 6a m̄on h̄ā donf̄ūaa à 6a cezàwa bò h̄ā wán, á m̄on ho búurú. ¹⁰ O o Yeesu bía n̄on 6a yi: «Mi lén 6a cewà na mi v̄ūn bùaa ȳen búí 6uennáa.» ¹¹ O o Simōn Piēre yòó zon ho woohũ ò o vá ho z̄uán lè 6a cewà lée día. Ce-beera búará-h̄èj̄un làa píurú làa bùaa t̄īn lé b̄ia ló ho z̄uán mu yi, à ho pá yí fáara. ¹² O o Yeesu bía n̄on 6a yi: «Mi 6uee dí.» Ba búenb̄úen á ȳia heníá mí síi tùara a Yeesu yi le o lé o yén wón mía. Ba z̄ū le mu lé o Nùhũso. ¹³ O o Yeesu vá 6ueé b̄ó 6a yi, ò o lá ho búurú lè 6a cezàwa sankaa n̄on 6a yi. ¹⁴ B̄io kà lé mu zen cúa-t̄īn ká a Yeesu wee z̄éeni m̄iten lè mí n̄i-kenínia o v̄èeró m̄ón.

B̄io ó o Yeesu bía n̄on o Piēre yi

¹⁵ B̄io 6a dú vó, ó o Yeesu tùara a Simōn Piēre yi: «Zān za Simōn, fo wa mi po b̄io á b̄ia ká waráa mi le?» O o Simōn le: «Ūuu, Nùhũso, fo z̄ū le ì wa fo.» O o Yeesu bía n̄on wo yi: «Wé pa b̄ia b̄io s̄á m̄i b̄io làa b̄io ó o pi-pa wee wé paráa mí pia b̄io.» ¹⁶ O o Yeesu b̄inía tùara a yi mu cúa-j̄un níi: «Zān za Simōn, fo wa mi le?» O o Simōn le: «Ūuu, Nùhũso, fo z̄ū le ì wa fo.» O o Yeesu bía n̄on wo yi: «Wé pa b̄ia b̄io s̄á m̄i b̄io làa b̄io ó o pi-pa wee wé paráa mí pia b̄io.» ¹⁷ O o Yeesu pá b̄inía tùara a yi mu cúa-t̄īn níi: «Zān za Simōn, fo wa mi le?» A mu b̄óoníá a Simōn Piēre yi lé b̄io ó o Yeesu tùara a yi mu cúa-t̄īn níi le o wa mí le. O o bía n̄on o Yeesu yi: «Nùhũso, fo z̄ū b̄io búenb̄úen. Fo z̄ū le ì wa fo.» O o Yeesu bía n̄on wo yi: «Wé pa b̄ia b̄io s̄á m̄i b̄io làa b̄io ó o pi-pa wee wé paráa mí pia b̄io. ¹⁸ Le ì m̄i ho t̄iá na fon: B̄io á fo h̄ia lé o yàró ká ū wee ca ū kuio ká ū lén va hen na á ū síi vá yi. Ká fo kh̄ii k̄ina po b̄io kà, á ū wé è ben ū bàra á n̄i-veere 6ueé ca ū kuio mu á à 6ua fò ò varáa hen na á fo yí wi á ū va yi.» ¹⁹ O o Yeesu bía h̄ón b̄ioní so à z̄éenináa b̄io ó o Piēre á à h̄iráa síi á à déráa ho cùkú le Dónbeen̄i yi. B̄io ó o bía h̄ā b̄ioní mu vó, ó o le o Piēre bè mí yi f̄ééé.

²⁰ O o Piēre yèr̄emáa kh̄ii m̄on o n̄i-kenínii na ó o Yeesu wa ò o bò 6a yi. O lé ȳia n̄onzon̄ búera van là a Yeesu c̄ón ká 6a kará ho d̄īnló j̄uhũ yi á tùara a yi: «Nùhũso o, lé o yén á à dé fo ò na?» ²¹ B̄io ó o Piēre wáa m̄on o n̄i-kenínii mu, ó o tùara a Yeesu yi: «Nùhũso o, á wón na kà b̄io 6èn kh̄ii wé kaka?» ²² O o Yeesu bía n̄on o Piēre yi: «Hen ká ì wi ò o keñ b̄in à ì b̄iní 6uee yí, se b̄ūn wáa yí ciran fo. Ūnén díá à ū bè m̄i.» ²³ Dén b̄ioní so b̄io yi, á b̄ia tà a Yeesu b̄io wáa wee h̄éé b̄io le o n̄i-kenínii mu máa hí. O o Yeesu j̄on̄ yí bía là a Piēre le o n̄i-kenínii mu máa hí. O bía le: «Hen ká ì wi ò o keñ b̄in à ì b̄iní 6uee yí, se b̄ūn wáa yí ciran fo.»

²⁴ Wón n̄i-kenínii n̄i-kéní kéní so lé ȳia mà b̄io wó kà t̄iá, á túara mu. A wa mún z̄ū le b̄io ó o mà, á bon. ²⁵ O o Yeesu pá b̄inía wó b̄io c̄èr̄éé. Ká 6a lá le mí ì t̄e mu yi lè mí dà-kéní kéní á à túa, á h̄ā v̄ōnna na mu ù túa yi á kúeení lá máa yí lé h̄ā booró.

O Yeesu tonkarowà Bè-wénia vūahú

Vūahú túaró jūhú

Ho vūahú na kà lé o Luki vōnna bïo jūn níi na o túara.

Bïo zéénia wéréwéré ho vūahú mu yi, lé bïo 6a kèrètíewa kuure wee dérää wán ká le wà:

1. O Yeesu yòró ho wáayi lè le Dónbeení Hácírí liiró o ñi-kenínia wán bïo (1.1–2.36).

2. Ba kèrètíewa kuure jūhú búaró ho Zeruzalεmu yi o Yeesu yòró ho wáayi món (2.37–7).

3. Le bín-tente bueró ho kōhú lùà na ká yi bïo (8–12).

4. Bïo le wó wó dōnnáa ho ñímíjǎ kǎna búenbúen yi (13–28).

Ho vūahú mu yi á wa mún ñ mí le lònbee lè mí síiwà na 6a kèrètíewa kuure kǎa yi.

Mu bïowa na bïo bía ho vūahú mu yi, lé bñn héra ho tonló na 6a kèrètíewa ko a 6a sá lén fée jii: O Yeesu *Krista bín-tente bueró ho ñímíjǎ lè mí kùarǎa búenbúen yi.

O Yeesu dó mí jii nɔn le le Dónbeení Hácírí á à lii

¹⁻² Tiofile, * bïo ó o Yeesu hía wee wé làa bïo búenbúen na ó o hía wee kení lè 6a nùpua mí tonló jūhú búaró pǎahú à vaa búe bïo le Dónbeení buan wo yòorarǎa ho wáayi á ñ bía bïo ñ nín-yání vūahú yi. Sǎni ò o yòo ho wáayi, ó o bía mí sòobá-bióní lè le Dónbeení Hácírí pànká á nɔn 6a nùpua na ó o hía hueekaa wó lè mí tonkarowà yi. ³ Bïo ó o húrun bñnia vèera ó o zéeníkaa mítén làa ba hǎ wizooní búarǎa-jun yi á wó bïo cèrèè à 6a zūñ ká a yïo wi lua bïo bon. Hñn wizooní so yi ká 6a páanía wi mín wán, ó o wee bïo le *Dónbeení béení bïo na 6a yi.

⁴ Wizonle búí ká a làa ba wee dí, ó o henía bïo kà nɔn 6a yi: «Mí yí lé ho Zeruzalεmu yi. Mí kεení bñn à pa bïo á ñ fèra bía bïo làa mia, mu hǎmu na á ñ Maá dó mí jii le mí ñ na.

⁵ O Zǎn hía wee bátizé lè mu jumu ká minén bán á à bátizé lè le Dónbeení Hácírí hen làa wizooní bïo yɛn.»

O Yeesu buan yòora ho wáayi

⁶ A bía làa wo páanía kará túara a yi: «Núhúso, lé hón pǎahú so á fo ò wíoka a *Isirayεele ñipomu bïo á 6a à kεní mítén le?» ⁷ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Ho pǎahú lè le wizonle á mí yí ko mí túa zūñ. O Maá mí dòn lé yǎa bàrá mu mítén. ⁸ Éε ká pǎahú na le Dónbeení Hácírí á à lii mí wán yi, á mí ñ yí ho pànká. Mí ñ wé ñ séérǎsa á à bío ñ bïo ho Zeruzalεmu yi, lè ho *Zudee lè ho *Samaríi kǎna búenbúen yi, lè ho ñímíjǎ kùarǎa búenbúen yi mún.»

⁹ Bïo ó o bía hñn bióní so vó, ó o buan yòó wà ho wáayi ká 6a ñn wee loñ. A le dùndúure búí ló búee tun wo yi, á 6a yí máa mi a. ¹⁰ Bïo 6a ñn fá mí yïo ho wáayi, hen na ó o Yeesu yòó wà yi, yïo búee tí à báawa nùwǎ jun na zǎ hǎ sí-poa á ñn 6a ñsǎní, ¹¹ á wee bío làa ba: «Kalileesa, mí ñn hen wee loñ ho wáayi léé webio? O Yeesu mu na le Dónbeení léra mí tǎhú á buan yòorarǎa ho wáayi á kǎíi bñní ñ buen làa bïo mí mǎnnáa wo ká a yòó wà bïo síi.»

O Yeesu tonkarowà kuure

¹² Bñn món á 6a tonkarowà ló le búee na 6a wee ve làa Oliivewa vñsǎa búee wán á bñnia lion ho Zeruzalεmu. Le búee mu lè ho lóhó á à yí kilomεetere dà-kéní síi. ¹³ Bïo 6a líi zon ho Zeruzalεmu yi, á 6a vaá yòora ho nónwíohú na 6a lá wee wé kúee mín wán yi. Bía kera bñn lé o Piere, o Zǎn, o Zaaki là a Andere, o Filiipu là a Toma, o Baatelemii là a

* **1:1-2** Tiofile: Le yèni mu kùarǎa lé bío ká «Yia le Dónbeení wa.» Yia ó o Luki von lè le yèni mu á bío yí tà yí zū sese.

Matiye, o Alifee za Zaaki, o Simōn na 6a le Zeloote†, là a Zaaki za Zudaa. ¹⁴ Ba 6úen6úen fù wó mí yilera làa dà-kéní, á wee kúee mín wán túntún à páaní fio le Dónbeení yi là 6a háawa 6úí, là a Yeesu 6àn zàwa là 6àn nu Mari.

Yia zon o Zudaa laho

¹⁵ Wizonle 6úí, ká 6iã tà a *Krista 6iõ na kúaa mín wán á à yí lòn nùpua 6úará-hèzín sii, ó o Piere hīnōn yòó ðīn 6a ðāhū ò o bía: ¹⁶ «Wàn zàwa, 6iõ le Dónbeení Hácírí bía là a *Daviide jii le Dónbeení bioní vūahū yi á lá ko à mu wé. Le fèra bía mu ho vūahū mu yi o Zudaa ðání yi, wón na dú 6iã wīira a Yeesu yahó. ¹⁷ O Zudaa lá lé wa kuure nùpua nī-kéní, á nūí lá wi ho tonló dà-kéní yi làa wen.» ¹⁸⁻¹⁹ Ho Zeruzalεmusa 6úen6úen zū mu le o wékheró wárí na 6a sàánía làa wo, lé ðiõ ó o yà là ho mōhū. Hón mōhū so lé hīa ó o lion yi là mí yahó, á piõhó nà, á fin-sānīwà ló kúaarà ho tá yi. Lé bīn te 6iõ 6a wee veráa ho mōhū mu làa «Hakelidama.» Bàn bioní yi á mu kúará le «cāni mōhū.»

²⁰ O o Piere bīnía bía: «Biõ túara hā lení vūahū yi lé 6iõ kà: «O zii ko le ðīn coon à nùpue yí zo‡ Mu mún pá bīnía túara: «O 6úí ko ò o zo a laho». § ²¹⁻²² Lé bīn nōn ó o nùpue 6úí ko ó o dé wa wán à wé o Núhūso Yeesu vèeró seéraso. Bia ó o nùpue mu ko ò o lé ðāhū, lé 6iã làa wen páanía bō mín ho pāahū 6úen6úen na ó o Núhūso Yeesu làa wen vará yi, à lá pāahū na ó o Zān Batiisi bátizera wo jii wán, à vaa 6úe pāahū na ó o buan yòora ho wáayi.» ²³ A 6a wāa zéénía 6a nùpua nūwā jūn, o Matiasi là a Zozεfu na 6a wee ve làa Baasabaasi táa Zusituusi. ²⁴ Bīn mōn á 6a 6úen6úen páanía flora kà sii: «Núhūso, ūén lé yia zū 6a nùpua 6úen6úen sia. Zéení yia á ū léra 6a nūwā jūn na kà ðāhū làa wen, ²⁵ yia á à zo a Zudaa laho ū tonkarowà tonló yi, hón na á wón ló ðía ò o van hen na ó o ko ò o va yi.» ²⁶ A 6a wó le jūn-sīni 6iõ à zūnnaa yia le Dónbeení léra, ó o Matiasi lé yia á mu tò wán. Lé wón dó 6a tonkarowà píru dòn na ká wán.

2

Le Dónbeení Hácírí lion

¹ Ho Pāntekoote zoñ, á 6iã tà a *Krista 6iõ 6úen6úen kúaa mín wán laho dà-kéní yi. ² Yio 6ueé tí à mu 6iõ 6úí sã wee jí ho wáayi lòn pinpi-beení na wee và là mí pánká 6iõ sii, á 6ueé líí sú le zii na 6a kará yi. ³ A 6a le mí ì loñ à 6iõ 6úí lòn ðāhū ðenní á sankaa le mí dà-kéní kéní, á wi 6a 6úen6úen wán. ⁴ A 6a 6úen6úen sú là le Dónbeení Hácírí, á 6a wee bíõ hā sī-viõ bioní, làa 6iõ le Dónbeení Hácírí mu le 6a bíoraa.

⁵ Mu pāahū ká 6a *zúifūwa 6úí na wee bè le Dónbeení yi sese á ló ho ðīmíjā kāna 6úen6úen yi, á 6ueé kará ho Zeruzalεmu yi. ⁶ Biõ 6a jā mu 6iõ mu sã, á 6a ðēnía 6ueé fò mín 6ùirí6ùirí. 6iã tà a Krista 6iõ 6iõ na á 6a wee bíõ á 6iã wi bīn là mí nī-kéní kéní wee jí là mín kùrú bioní, á mu sòobáa vīnīkaa 6a dà. ⁷ Mu wó 6a coon ðākhīna á 6a wee bíõ: «Ba nùpua mu na wee bíõ kà 6úen6úen so yīnōr Kalileesa le? ⁸ A mu 6èn wó kaka á wa là wa nī-kéní kéní wee jīnāa 6iõ 6a wee bíõ là wán kùrú bioní? ⁹ Warén na wi hen, á 6a 6úí lé 6a Paatewa. Ba 6úí ló ho Mēdií là ho Elaamu là ho Mezopotamii kāna yi. Ba 6úí ló ho *Zudee, là ho Kapadoosi, là ho Pōn, là ho Azii kāna yi. ¹⁰ Ba 6úí ló ho Firizii, là ho Pānfilii, là ho *Ezipite kāna, là ho Libii kōhū sán-kéní na sùarāa là ho Sirēna yi. 6iã ló ho *Oroomu yi mún wi wa ðāhū. ¹¹ Ba zúifūwa binbirí làa 6iã yèrēmāa bō 6a zúifūwa mu 6àn Dónbeení yi á mún wi hen. Ho Kerētesa là 6a araabuwā mún wi hen. Wa 6úen6úen á yia yí máa jí le Dónbeení bè-beera na le wó na 6a wee bíõ là wán kùrú bioní wón mia.»

¹² Ba 6úen6úen wó coon, 6a yí zū mu síí. A 6a wee bíõ làa mín: «Biõ kà mǎhǎ léé webio coon?» ¹³ Ká 6a 6úí bán 6èn wee yáa mí jīnī yi ká 6a à bíõ: «Áyí, 6a bùaa jūn sù wee khée.»

O Piere jī-cúa na ó o fēra

† 1:13 Mi loñ Matiye vūahū 10.4 ‡ 1:20 Mi loñ Lení vūahū (Psaumes) 69.26 § 1:20 Mi loñ Lení vūahū (Psaumes) 109.8

14 O o Piere wáa hínən yòó ðín lè mí ninzàwa tonkarowà píru dòn, ò o bía pónpón nən 6a zâamáa yi: «Minén *zúifùwa lè minén na kará ho Zeruzalεmu yi búenbúen, mi jí bïo á ï ï bío á a na mia sese: Mi ko à mi zūrï bïo kà ñúhũ. 15 Ba búï wee leéka le 6a nùpua mu ñun sú wee khée, εε ká búeé. Lé bïo á mu lé le yïnbïi léèrèwa bïo dènú níi á wa wi yi! * 16 Bïo ó o ñi-cúa fεero Zowεele hía bía lé bún lan wee wé hã laà na kà wán. 17 Bïo kà lé bïo le Dónbeenï bía:

«Hã pónna vaa véenï á ï ï ben ï Hácírï
à le è fè 6a nùpua búenbúen.

Mi zà-báawa lè mi zà-hínni
á wé è fεε ï ñi-cúa.

Mi yàron-fla á wé è mi mu bïowa búï na 6a lá yí dà máa mi.

Mi ñi-kía á hã kònkórá wé è ñï yi.

18 Mu bon. Hón pónna so yi á ï ï ben ï Hácírï
á le è fè 6a báawa lè 6a hãawa na lé ï ton-sáwá,
á 6a wé è fεε ï ñi-cúa.

19 Mu bïowa búï na síi yí zū
á ï ï lén yòó ho wáayi,
á à wé mu yéréké bïowa ho tá wán.

Le cãni, lè ho dǎhũ,
lè le minka yïnnï á à keñ.

20 Le wii á à dé mí yuumu
á ho pñihũ á à wé cūencūen lòn cãni.
Bún bïowa so búenbúen á à wé è vé
ó o ñúhũso wizon-beenï na cùkú wi á à dãnáa.

21 Hón pãahũ so yi ká nùpue lée nùpue na tà von o ñúhũso yèni
à wón á à fen.†

22 «*Isirayεlesa, mi jí bïo á ï ï bío á à na mia: O Nazarεete ñï Yeesu fù lée nùpue na le Dónbeenï zéenia bïo làa mia le mí wiráa. Mu yéréké bïowa na wee zéeni le Dónbeenï pánká na le wó là a níi mi tñahũ, lé bún wee zéeni mu. Minén miten yàá zū mu. 23 O ñï mu á le Dónbeenï dó mí níi yi làa bïo á le wi à mu wéráa. Le fèra zū bïo mi ï wé làa wo. Minén lé bia dó a bïa yí zū le Dónbeenï níi yi, á 6a búaa wo ho *kùrùwá wán, ó o húrun. 24 Ká le Dónbeenï màhã fáa wo mu húmú níi yi, le vèenia wo. Mu húmú lá yí dà máa yí pánká o wán hùúu. 25 O *Daviide hía bía bïo kà o dãnï yi:

Í hía wee wé mi a ñúhũso ï yahó fεεε.

Orén lé yia wee 6ua miñ bèra a na á ï yí dèdèéka.

26 Lé bún nən á ï síi wan,
á bionï búenbúen lée sí-wεε bionï.

Hàrí à ï zūrï ï húmú bïo,
á ï síi pá à hñ.

27 Lé bïo á fo máa día mi
á ï máa va hen na 6a ñi-hía wee va yi.
Fo máa tà ũ ton-sá na á ũ wa á máa soo.

28 Fo zéenia mi lè ho wǎhũ na wee va le mukãñi lahó yi.

Hen ká ï wi ũ ñisãní à ï síi wa wa dà khñ.‡

29 «Wán zàwa, mi le ï bío wán 6úaa Daviide bïo wéréwéré na mia: O Daviide hía húrun á 6a nùuna, á búure pá dà wee zéeni ho zuia. 30 Bïo ó o hía lé le *Dónbeenï ñi-cúa fεero, á zū le le Dónbeenï hía báa á dóráa mí ñii nən le mí ï na a béenï o mòmmanía ñi-kénï búï

* 2:15 Ba zúifùwa fù yí máa híni dí bïo yïnbïi hùúu, ká mu yínorï 6a floró na 6a wee wé hã léèrèwa bïo dènú pãahũ wó wó. † 2:21 Mi loñ Zowεele vùahũ 3.1-5 ‡ 2:28 Mi loñ Leni vùahũ (Psaumes) 16.8-11

yi, ³¹ ó o fèra zūna bïo wa ßueé wé, ó o wǎa bía a *Krista vèeró bïo kà síi: Le Dónbeenï máa díá ó o máa va hen na ßa ñi-hía wee va yi, le máa díá ó o máa soo. §

³² «O Yeesu mu le Dónbeenï vèenía, á warén ßúenßúen lé mu seéràsa. ³³ O ßuan yòora le Dónbeenï ñin-tíánï. Lé ßin ó o yú le Hácírí yi, ðio ó o Maá dó mí jii le mí ì na. O ßera le fò wa ñi-kéní kéní. A ßún lé bïo mi wee mi á wee jí lònßio. ³⁴ O Daviide wón yí yòora ho wáayi ká a màhǎ bía bïo kà:

«O Núhúso bía ñon í Núhúso yi:

Buee κενί í ñin-tíánï,

³⁵ fúaa ká í ßúrá ũ zúkúsa ũ tá,

á ũ bò ũ zení wán.»*

³⁶ «Minén Isirayele ñipomu ßúenßúen ko à mi zūrú mu kénkén le o Yeesu mu na mi ßúaa ho kùrùwá wán lé wón le Dónbeenï wó là a Núhúso là a Krista.»

Bïa tà a Krista bïo ñin-yáni kuure

³⁷ Bïo ßa jí há bioní mu, á há zon ßa dàkhíina, á ßa tùara a Piere le mí ñinzàwa tonkarowà yi: «Wán zàwa, á lé mu yén á wa ko à wa wé.»

³⁸ O o Piere bía ñon ßa yi: «Mi yèrémá mi yilera le mí wárá, à mi ñi-kéní kéní bátízé o Yeesu *Krista yèni yi, á mi bè-kora á à sèn ñ díá. ßún ká le Dónbeenï á à na mí Hácírí mia. ³⁹ Le Dónbeenï dó mí jii ñon minén le mí mònmanía yi, làa bïa na dání nàyi, bïa ßúenßúen na ó o Núhúso á à ve.» ⁴⁰ O Piere pá ßinía bía há bioní cèrèe á ßó le ßa jùhú, á henía ßa sía. O bía: «Ho lònßio nùpua yí se, mi lé ßa món, à tà ho káníló bïo.» ⁴¹ Ba cèrèe tà a Piere bioní yi á ßa bátízera ßa. Mu zon á bïa zon sǎ bïa tà a *Krista bïo yi jii, á à yí nùpua muaaseé ñin síi. ⁴² Ba wee tà jí ßa tonkarowà kàránló na á bán wee na ßa yi sese, á hácírí wó dà-kéní, á wee páaní sanká ho búurú†, à páaní fio.

⁴³ Barén le mí ñi-kéní kéní á mu zon dà. Ba tonkarowà wee wé ho yéréké bïowa na wee zéeni le Dónbeenï pánká. ⁴⁴ Bïa tà a Krista bïo ßúenßúen fù ßunßuaa, á wee páaní kúee mí níi bïo mín wán. ⁴⁵ Ba fù wee yéé mí manawà, le mí ziní, le mí bïowa, à sanká wárí na mín yi làa bïo ßa ñi-kéní kéní koráa. ⁴⁶ Làa wizooní ßúenßúen ká ßa wee páaní kúee mín wán le *Dónbeenï zì-beeni lún yi à máa khi. Ba wee páaní sanká ho búurú mí ziní yi, à dí mí ðinló le le sí-wèe ká bioní mia mu yi. ⁴⁷ Ba wee khòoní le Dónbeenï, á mu ñipomu ßúenßúen wee wíoka ßa yèni. Làa wizooní ßúenßúen ká a Núhúso wee vá bïa ó o kánía à kúee ßa kuure nùpua wán.

3

O Piere là a Zǎn wéera a mùamúa

¹ Wizonle ßúí, ó o Piere là a Zǎn hínon wee yòo le *Dónbeenï zì-beeni lún yi le wi-háare fioró pǎahú. ² Ba yòó wee ðà ò o ñii ßúí na ton ká a le o mùamúa a kará le *Dónbeenï zì-beeni zūajii na ßa wee ve làa Zūaji-seni* jii. Làa wizooní ßúenßúen ká ßa wee lá a ßuee díá ßin ò o wé fioka le wárí bïa wee ßuee zo le zì-beeni lún mu yi cǎn. ³ Bïo ó o Piere là a Zǎn wà ßueé zo ó o mǎn, ó o le ßa há mí. ⁴ A bán fá mí yío wo yi, ò o Piere bía: «Loí wen sese.» ⁵ O o ñii ßèn wǎa wíokaa fá mí yío ßa yi. O wee leéka le ßa hía a na bïo ßúí mí yi. ⁶ O o Piere wǎa bía ñon wo yi: «Wárí ßèntin mia í cǎn máa na foñ. Bïo í cǎn lé bïo á ì ñ na foñ. O Nazareete ñii Yeesu *Krista pánká yi, à ũ lii híní yòo varáka.» ⁷ O o ßuan o ñin-tíání bàhó yi á wee hóoní làa wo. Mí lahó yi à ßún ò o mùamúa mu zení là a ñonkíkàá-yío ðèniá fá, ⁸ ó o tá yòó ðin mí zení wán á wee varáka. O varákaa bò làa ba a zon le Dónbeenï zì-beeni lún yi, á wee yénka ká a khòoní le Dónbeenï. ⁹ Ba zǎamáa ßúenßúen mǎn wo ò o

§ 2:31 Mi loí Lení vūahú (Psaumes) 132.11 * 2:35 Mi loí Lení vūahú (Psaumes) 110.1 † 2:42 Ba zúifùwa fù wee wé cèeka ho búurú là vé, à bè yi díráa. Ká a Yeesu ðinló na ó o dú le mí ñi-kenínia món, á bïa tà a bïo wǎa wee wé mu à leékaráa o Yeesu mu bïo. * 3:2 Zūaji-seni: Ba wee leéka le ho lé le Dónbeenï zì-beeni zūajii ßúí na lée wi bïa yínon ßa zúifùwa lahó na ßa wee keñ yi le há lara na bïo sǎ ßa zúifùwa binbirí yi pǎahú.

wee varáka ká a khòoní le Dónbeení. ¹⁰ Bïo 6a zūna le lé o nñi na wee 6uee kεεní fioka le Dónbeení zì-beení Zūaji-seni jii, á 6a búenbúen zāna á wó coon bïo wó a yi bïo yi.

O Piere wee zéeni bïo non ó o nñi wannáa

¹¹ Bïo ó o nñi yí máa lé o Piere là a Zān món á 6a nùpua búenbúen wee 6ùuni 6uee zo 6a cón o *Salomān Sānsá † yi. Ba búenbúen wó coon bïo wó bïo yi. ¹² Bïo ó o Piere mōn mu, ó o bía bïo kà non 6a zāamāa yi: «*Isirayεεlesa, lée webio non ó o nñi mu waró bïo wórāa mia coon? Lée webio non mi wee loṛnāa wen kà sīi, ka lè mu lé warén waten lè wa pānká á non ó o wee varákarāa, tàá lé bïo wa bò le Dónbeení yi bïo yi. ¹³ O *Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu‡ lè wān 6uāawa na ká 6ān Dónbeení lé yīa dó ho cùkú mí ton-sá Yeesu yi. Minén miten lé bīa dó a ho pānká 6ānsowā nīi yi, á pā a bïo o *Pilaate yahó, ká wón jōñ wāa lá tà le mí ì día a. ¹⁴ O nī-térénnii na bïo sí le Dónbeení yi á mi pā bïo, ò o nī-6úe na ho kāsó yi lén díaró á mi sía màhā vá yi á flora a Pilaate cón. ¹⁵ Lé bñn mi wó 6órāa yīa le mukānī bïo wi nīi yi. Ká le Dónbeení màhā vèenía wo. Warén lé mu 6ān sēérāsa. ¹⁶ O Yeesu yèni pānká, làa bïo wa dó wa sía o yi lé bñn wēéra a nīi mu na mi búenbúen zū á yīo wi wán ká. Bïo wa dó wa sía o Yeesu yi lé bñn non ó o nñi mu wan cunnāa làa bïo mi búenbúen mōn làa wo.

¹⁷ «Wān zāwa, † zū le bïo minén lè mi júnāsa wó là a Yeesu á mi yí zū jūhū. ¹⁸ εε ká lé ká sīi á le Dónbeení wórāa, à bïo le hīa bía mí jī-cúa fεerowā búenbúen jīnī yi á yīo lé. Le bía le o *Krista ko ò o lò be. ¹⁹ A mi cén yèrémá mi yilera lè mi wárā, à na miten le Dónbeení yi, á dén á à sén mi bè-kora á à día. ²⁰ Bñn ká le è na hā pōnna na mi ì yí ho hēerā yi mia, á mi ì yí á à vūn yi, á mún n na a *Krista na le fèra léra mia, o Yeesu. ²¹ O Yeesu ko ò o kεεní ho wáayi mání fúaa pāahū na mu bïo búenbúen khīi yèrémāa wó mu bè-fla yi làa bïo le Dónbeení bíarāa mu hàānī mí jī-cúa fεerowā jīnī yi. ²² O *Mōyiize bía bïo ká: «Mi Nūhūso Dónbeení á à lén o jī-cúa fεero búí mñn zāwa fīahū na ka lè † bïo. Bïo búenbúen na ó o wé è bío á à na mia à mi wé jī sese. ²³ Nùpue lée nùpue na khīi yí máa jí a jī-cúa fεero mu bíonī, wón á à lén le Dónbeení nīpomu fīahū á à 6úe.» § ²⁴ A lá a Samuwεεle jii wán á 6a jī-cúa fεerowā na khīina lè mí nī-kéní kéní búenbúen á mún bía hā wizoonī na ká bïo.

²⁵ «Bïo le Dónbeení dó mí jii non mñn 6uāawa yi lè mi jī-cúa fεerowā jīnī á bïo sā mia. Mi nīi mún wi le *pāanī yi, dío le Dónbeení bò lè mñn 6uāawa pāahū na le bía bïo kà non o *Abarahaamu yi: «Ū mōnmānīa bïo yi, á hā zī-júnā búenbúen na ho tá wán á ì ì dú6ua yi.» * ²⁶ εε ká mu nín-yání, á lé minén lé bīa le Dónbeení tonkaa mí ton-sá Yeesu ó o 6uara bïo yi. Le tonkaa wo ò o 6uee dú6ua mia, à mi lè mi nī-kéní kéní khī mi wén-kora yi orén bïo yi.»

4

O Piere là a Zān đñn ho lāndá tūiá fεerowā yahó

¹ Bïo ó o Piere là a Zān wee bío lè 6a zāamāa, à bñn le *Dónbeení yankarowā, lè le *Dónbeení zì-beení parowā júnāsa lè 6a *Sadusīewa 6ueé đñn. ² Ba sía 6èntīn yí wan 6a tonkarowā nūwā jūn mu bïo yi hūúu, lé bïo 6a wee kārān 6a nùpua, á wee bío le o Yeesu vèera, á bñn bïo yi á 6a nī-hīa mún dà à vèe. ³ A 6a wīira 6a kúaa ho kāsó yi á pannāa ho tá tīló, lé bïo le wii tò vó. ⁴ Bñn pá yí hò bïo á bīa jā hā bíonī mu á cèrèe tà hā yi, á bīa dó mi sía a *Krista yi á dó wán á yú báawa muaaseé hònú sīi.

⁵ Mu tá lée tōn á 6a *zúifūwa júnāsa, lè 6a *nī-kīa, lè ho *lāndá bïo zéeniłowa kúaa mīn wán ho Zeruzalεεmu yi. ⁶ Ba nùpua búí na wi bīa kúaa mīn wán bñn fīahū lé o Aana

† 3:11 O Salomān Sānsá: Ho lé le Dónbeení zì-beení sānsá na wi lè le wii hēenī. Ho son á pon le zì-beení mu lún sñn-kéní na á bīa yīnōn 6a zúifūwa dà wee zo yi. Lé bñn á ho lāndá bïo zéeniłowa hīa wee kārān 6a nùpua yi. ‡ 3:13 Mi loṛ Léró vūahū (Exode) 3.6, 15 § 3:23 Mi loṛ Lāndá zéeniłó vūahū (Deutéronome) 18.15, 18, 19 * 3:25 Mi loṛ Bïo jūhū búeenī vūahū (Genése) 22.18, 26.4

na lé 6a yankarowà òhúso beení, là a Kayiifu là a Zān là a Alekisāndere, à séení 6a yankarowà òhúso beení zii nùpua búenbúen. ⁷ Ba le 6a 6ua 6a tonkarowà 6uee ðíní mí tlahú. Bío 6a 6ueé ðān á 6a tūara 6a yi: «Lé o yén pánká yi tàá lé o yén yèni yi á mí wéérarāa o nii mu?»

⁸ A bñn ò o Piere wāa sú lè le Dónbeení Hácírí, ó o wee bío làa ba: «Minén ñipomu òhúnása lè mí ñi-kīa, ⁹ bío mi wee tūa wen ho zuia lè mu bè-tente na wó nān o mùamúa yi bío, làa bío ó o wó wó wannāa. ¹⁰ Awa, mi búenbúen ko à mi zūn mu, ò o Isirayēle ñipomu mún zūn mu. Bío nān ó o ñii na kà wannāa á ðín mi yahó lé o Nazarēete ñii Yeesu yèni pánká yi, yīa mi búaa ho *kùrùwá wán ó o húrun, na le Dónbeení vèniā. ¹¹ O Yeesu lé yīa le Dónbeení bíoní vūahú bía bío le o lé le huee na á 6a sorowà pā bío, minén sorowà. Dén huee so lé ðío bíniā 6uan ho soró ðíníā.* ¹² O Yeesu mí ðòn lé yīa dà wee kānī 6a nùpua. Mu yínān orén yèni, á yèni búii na kūn dà à kānī wen á le Dónbeení yí nān ñii woon yi ho ðímíjā yi.»

¹³ A 6a zúifúwa làndá tūiā fēerowà mu á mu wó coon ðakhīna, lé bío 6a mōn ò o Piere là a Zān wee bío ká 6a poní séra. Ba mún zūna le 6a lé 6a nùpua na yí kārānna. Ba zūna mu le 6arén là a Yeesu kera mín wán míana. ¹⁴ Ká bío 6a mún mōn o ñii mu ò o wan á ðín o Piere là a Zān ñisānī, á 6a wāa yí dà bío máa bío. ¹⁵ A 6a wāa le 6a tonkarowà lée ðín ho khūhū vé, à 6arén bán kará wee wāanī. ¹⁶ Ba wee bío mín yi: «Lée webio wa yāá à wé lè 6a nùpua mu coon? Ho Zeruzalēemusa búenbúen zū mu kénkén le ho yéréké bío na wó á 6a mōn lé 6arén wó mu, á warén mún yí dà máa bío le mu yí bon. ¹⁷ A mi cén wa là le hēerè làa ba, à hē 6a à 6a yí bíni yí bío o Yeesu bío là a búii hūúu. Lé bñn á à na ká bío wó ká máa ben máa fè 6a zāamāa.»

¹⁸ Bñn mōn á 6a bíniā von o Piere là a Zān á bía heníā nān yi le 6a khi à yí bío, tàá à yí kārān 6a nùpua o Yeesu yèni yi hūúu. ¹⁹ Ká a Piere là a Zān mǎhǎ bía nān 6a yi: «Minén mi bēere wāa loñ le mu so térénnā le Dónbeení cōn à wa bè mi bíoní yi ká wa pī lerén bíoní le? ²⁰ Warén cén yí dà máa pe wa jini ká bío wa mōn làa bío wa ná á wa yí máa bío bío.» ²¹ A ho làndá tūiā fēerowà wíokaa là le hēerè làa ba, à 6a kúaarā 6a. Bío 6a à ðín wán á à beérāa 6a lò á 6a yí zū, lé bío 6a zāamāa búenbúen wee khōnī le Dónbeení bío wó bío yi. ²² O ñii na waró bío wó ho yéréké á teró lúlúio po búarā-jun.

Bíā tà a Krista bío wee fio

²³ Bío ó o Piere là a Zān ló ho kāsó yi, á 6a wà van mí kuure nùpua cōn, á vaá lá bío búenbúen na 6a yankarowà òhúnása lè 6a ñi-kīa bía nān 6a yi á fēera nān mí ñinzāwa mu yi. ²⁴ Bío 6a ná mu wó, á 6a búenbúen wó mí yilera làa dà-kéní á wee fio le Dónbeení yi ká síi: «Núhúso, ūnén lé fo léra ho wáyai lè ho tá, lè ho muhú lè mu bío búenbúen na wi ho yi. ²⁵ Ūnén lé fo bía lè ū Hácírí ū ton-sá *Daviide na lé wán búaa jii yi ká:

«Lée webio nān á hǎ síi-viò nùpua wee kánkárāa?

Lée webio nān á ho ðímíjāsa wee lè ká mu òhúhú mía?

²⁶ Ho ðímíjā bá-zāwa wíokaa míten ðín hǎ fio bío yi.

Ba òhúnása mún hīnān von mín kúaa mín wán à 6a lò.

Ba búenbúen wó mí jii làa dà-kéní là a Núhúso làa yīa o mōn léra wán.»†

²⁷ A mu 6èn bon ò o *Heroode là a *Pōnsi Pilaate wó le jii dà-kéní ho lóhó yi hen, 6arén là a *Isirayēle ñipomu, lè hǎ síi-viò nùpua à 6a hīnān ū ton-sá Yeesu na bío síi foñ wán, yīa fo mōn léra. ²⁸ Bío fo hīa fèra bía le fo ò wé á à kǎna lè ū pánká lè ū síi bío yi, bñn búenbúen lé bío 6a wó ká à tíra jii. ²⁹ Núhúso, wāa loñ 6a hēerè na 6a wee là. Na le sí-hebúee warén na lé ū ton-sáwá yi à wa wé bue lè ū bíoní. ³⁰ Dé ū níi, à 6a vānvārowà waró lè mu yéréké biowa na wa wee wé ū ton-sá Yeesu na bío síi foñ yèni pánká yi, à zéení ká ū bío bon.» ³¹ Bío 6a flora wó, á ho lahó na 6a wi yi á zà kikikí, á 6a búenbúen sú lè le Dónbeení Hácírí, á 6a hīnān wee bue le Dónbeení bíoní lè le sí-hebúee.

* 4:11 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 118.22 † 4:26 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 2.1-2

Bĩa tà a Krista bïo wee páani sanká mí nïi bïo

³² Bĩa tà a *Krista bïo búenbúen á fù bunbuaa, á sĩa lè 6a hácirí wó dà-kéní. O búí fù yí máa bío mí nïi bïo á mí te mí dòn. Ba bïo búenbúen na fù wi 6a cón á 6a bunbuaa yi. ³³ Ba tonkarowà fù wee zéeni a Núhúso Yeesu vèeró bïo lè ho pànká beení, á le Dónbeení wee na hã dúbuaa cèrèè 6a búenbúen yi. ³⁴ Nì-khenii fù mia 6a t̄ahú, lé bïo á bĩa manawà lè 6a zíní wi á fù wee yèé hã, ³⁵ à 6a wárí 6uee dé 6a tonkarowà nïi yi, à 6a bíní wé s̄i sanká na mín yi làa bïo 6a n̄i-kéní kéní koráa. ³⁶ Mu bàn síi ó o Ζοζεεφου hĩa wó. O lé o *Levíi nùwã n̄i-kéní na wee lé ho Siipere‡ yi. Ba tonkarowà wee ve o làa Baanabaasi, mu kúará le yĩa wee hení hã sĩa. ³⁷ O hĩa yèéra mí m̄ohú á 6uan wárí 6ueé n̄on 6a tonkarowà yi.

5

O Aniansi lè m̄in hĩa Safiraa bïo

¹ Nii búí hĩa wi b̄in 6a le Aniansi, ká bàn hĩa 6a le Safiraa. O hĩa yèéra mí m̄ohú, ² á fá wárí s̄on-kéní bàrá, á bàn hĩa mún zū mu, à ðio ká ó o 6uan vaá n̄on 6a tonkarowà yi. ³ O o Piere bía n̄on wo yi: «Aniansi, lée webio n̄on ó o *Satāni dórāa hã yile-kora foñ, ũ fã le sabéré le Dónbeení Hácirí n̄ii, á fá ho m̄ohú wárí s̄on-kéní bàrá? ⁴ Bïo ho m̄ohú mu lá ðin̄ yí yèéra ká yín̄n̄ fo te ho le? A bïo ho yèéra, á ho bàn wárí bïo sã a yén yi? Yín̄n̄ fo le? A lée webio n̄on á fo wórāa bïo kà? Fo yí fã sabéré n̄upua n̄ii, le Dónbeení lé ðio á fo fã le sabéré n̄ii.» ⁵ Bïo ó o Aniansi ná hã bíoní mu, ó o ló lùwá, á líi húrun. A bĩa ná mu búenbúen zãna dàkhĩna. ⁶ A 6a yàrówá h̄in̄on cà le ðèe pon o yi, á 6uan vaá nùuna.

⁷ Lèrèwa bïo t̄in̄ síi b̄in̄ món á bàn hĩa wà 6ueé zon ká a yí zū bïo wó. ⁸ O o Piere t̄uara a yi: «Mi ho t̄iá na m̄ii: M̄in m̄ohú na mi yèéra bàn wárí búenbúen lé ðio kà le?» O o le ũuu, le dén lé lerén. ⁹ O o Piere wãa bía n̄on wo yi: «Ūnén lè m̄in báa wó kaka wãanía tòráa á wee khénnáa le Dónbeení Hácirí kúará? Lon̄, bĩa lée wi ho zūan̄ii ká lé bĩa vaá nùuna m̄in báa. Ūnén 6a mún ñ lá á à lén̄n̄aa.» ¹⁰ Mí lahó yi ó o hĩa mu b̄en̄ ðèen̄ia ló lùwá o Piere tá, á líi húrun. Bïo 6a yàrówá 6ueé zoó ð̄on ò o húrun, á 6a lá a 6uan vaá nùuna bàn báa n̄is̄án̄i. ¹¹ Bĩa tà a *Krista bïo kuure làa bĩa ná mu búenbúen zãna dàkhĩna.

Ba tonkarowà wee wé mu yéréké bïowa

¹² Mu yéréké bïowa cèrèè na wee zéeni le Dónbeení pànká á 6a tonkarowà hĩa wee wé mu n̄ipomu t̄ahú. Bĩa tà a Krista bïo búenbúen hĩa wee wé mí yilera làa dà-kéní à wé kúee mín wán le *Dónbeení z̄i-been̄i lún yi o *Salom̄on S̄ansá* yi. ¹³ N̄i-vio yí máa hení mí sĩa zo 6a t̄ahú, èe ká 6a zãamãa màhã pá wee wíoka 6a yèni. ¹⁴ Ba báawa lè 6a hãawa na wee dé mí sĩa o Núhúso yi á wee wé boo ká 6a wà. ¹⁵ A 6a wãa wee 6ua 6a vánvárowà à 6uee lée bàráka hã wãna n̄is̄aa hã d̄amu sĩa wán, bèra a na ká a Piere hĩa 6ueé wee khĩí, ò o bóní pá wãa yí kúia 6a búí wán. ¹⁶ H̄arí hã lórá na s̄uaráa lè ho Zeruzal̄emu à n̄upua mún wee 6uuni buen lè mí vánvárowà lè 6a n̄upua na 6a c̄ináwa wee beé lò. A 6a búenbúen wee wa.

Ba wee beé o Krista tonkarowà lò

¹⁷ A 6a yankarowà n̄uhúso beení làa bĩa làa wo páania wi na lé 6a *Sadus̄īewa kuure n̄upua á le yandee sú 6a tonkarowà bïo yi. ¹⁸ A 6a w̄iikaa 6a tonkarowà á kúaa 6a zãamãa kàsó yi. ¹⁹ Ká a Núhúso wáyí tonkaro búí màhã lion ho t̄in̄àahú à lii héra ho kàsó z̄ii wonna, ò o léra 6a á bía n̄on yi: ²⁰ «Mi lén va le *Dónbeení z̄i-been̄i lún yi á vaa bue le muk̄an̄i binbirí na máa vé bïo búenbúen à na 6a zãamãa yi.» ²¹ A 6a tonkarowà bò bïo ó o bía yi. Le ȳin̄b̄ii bùir̄ii á 6a wà van le Dónbeení z̄i-been̄i lún yi á vaá zoó wee k̄ar̄an̄ 6a n̄upua.

‡ 4:36 Siipere: Lé ho k̄sh̄ú búí na ho M̄edit̄eranēe yámú jumu k̄n̄ia yi. Ho wi lè mu yámú jumu mu bàn wii h̄èen̄i. Ba tonkarowà páahú ká 6a zúifùwa na wi b̄in̄ á boo. * 5:12 Mi lorí Bè-wénia v̄uahú 3.11

Ba yankarowà jùhúso beeni làa bĩa làa wo páanía wi á von o *Isirayεele nípomu *ni-
kía. A barén na lé ho làndá tũíá fεerowà búenbúen kúaa mín wán, á 6a tonkaa 6a búí le
6a lén vaa lén 6a tonkarowà ho kàsó yi 6ua buennáa. ²² Ká 6a parowà màhá yí vaá yú
6a bín, á 6a wà 6ueé bía bío kà nòn 6a yi: ²³ «Wa vaá yú ho kàsó zii wonna ká há pon dín
sese, á 6a parowà na bín búenbúen mún dínka mí lara yi. Εε ká bío wa héra à wa zon, á
wa yí zoó yú nùpue.»

²⁴ Bío le Dónbeení zĩ-beeni parowà jùhúso lè 6a yankarowà júnása já há bioní mu,
á 6a wáa yí zũ hen na 6a à dé mítén yi 6a tonkarowà mu víló bío yi, á 6a wee tùa mítén
yi le mu yáá wó kaka wóráa coon. ²⁵ Hón pãahũ so yi ò o búí 6ueé dñ, á bía nòn 6a yi:
«Mi loń, 6a nùpua mu na mi pon jii ho kàsó yi, lé barén vaá wi le Dónbeení zĩ-beeni lún
yi á wee kàrán 6a nùpua.» ²⁶ A le Dónbeení zĩ-beeni parowà jùhúso dèenía hínòn fó mí
nùpua à 6a vaá 6uan 6a tonkarowà 6uararáa ká 6a màhá yí wó mu làa hεεrè, lé bío 6a
zãna le ká mí wó mu, á 6a nùpua á à lèeka mí lè há huua.

²⁷ Bío 6a 6ueé dñ ho làndá tũíá fεerowà yahó làa ba, á 6a yankarowà jùhúso beení
tùara 6a yi: ²⁸ «Wa so nònzoń yí hò mia lè le sòobéε le mi yí bíní yí kàrán 6a nùpua o nń
mu yèni yi le? A mi wáa loń bío mi wó. Ho Zeruzalεemu lóhó búenbúen á mí wó lè mi
kàránló, á mún wi à mi bàká warén yi là a nń mu húmú bío.»

²⁹ O o Piere lè 6a tonkarowà bía nòn 6a yi: «Wa ko à wa bè le Dónbeení bioní yi á sũaaní
bío wa à bè 6a nùpua bioní yi. ³⁰ O Yeesu mu na mi búaa ho *kùrùwá wán ó o húrun, á
wàn 6uaawa 6àn Dónbeení vèenía, ³¹ á 6uan yòó bàrá mí nín-tiání. Le wó a là a jùhúso
na lé o kãńilo, ò o *Isirayεele nípomu bè yi á yèrémá mí yilera lè mí wára, à yí mu bè-kora
séndiáró. ³² Warén, lè le Dónbeení Hácírí na le nòn bĩa wee tà le bío yi, á lé mu bè-wénia
mu 6àn sεérása.»

³³ Bío ho làndá tũíá fεerowà já há bioní mu, á 6a yiwa cã cã, á wi 6a búe 6a tonkarowà.
³⁴ Εε ká *Farizie búí màhá kera 6a tĩahũ á yèni 6a le Kamaliyeli. O lé ho *làndá bío
zéenílowa nĩ-kéní na 6a zãamáa búenbúen wee kònbi. Wón lé yĩa líi hínòn yòó dín 6a
tũíá fεerowà tĩahũ ò o le 6a bío le 6a tonkarowà mu lée dín ho khũhũ màní. ³⁵ Bún món
ó o bía nòn bĩa kúaa mín wán yi: «Isirayεlesa, mi cã hácírí bío mi ì wé lè 6a nùpua na ká
bío yi. ³⁶ Nń búí 6ueé còonía hínòn á yèni 6a le Tedaasi. O hĩa wee wé mítén lòn nùpue
na bío jùhũ wi. Nùpua na 6ueé tà bò a yi á à yí báawa khiá-náa síi. Bío ó o húrun, á bĩa
búenbúen na tà bò a yi mu pãahũ á saawaa, ó o bío jùhũ bó. ³⁷ Bún món á ho mĩló pãahũ,
ó o Kalilee nń Zudaa 6èn hínòn á yú 6a nùpua cèrèε á 6a bò a yi. A wón 6a mún bó, á bĩa
bò a yi búenbúen saawaa. ³⁸ Awa, á mi le í bío mu na mi: Ba nùpua mu á mi día bío. Mí
día 6a le 6a lén. Lé bío ká 6a tonló mu á bío ló nùpue níi yi, á ho jùhũ á à 6úe. ³⁹ Ká ho
bío 6èn ló le Dónbeení níi yi, á mi yí dà dèε búí máa wé làa ho. Mí yí wó sese á mi ì kεń
lòn nùpua na wee fi lè le Dónbeení.»

Bío ó o fεera mí jĩ-cúa wó, á ho làndá tũíá fεerowà tà a bío. ⁴⁰ A 6a von 6a tonkarowà,
á 6ueé han lè há làbaaní, á 6a le 6a yí bíní yí bío bío o Yeesu yèni yi, á 6a wáa día 6a à 6a
wà.

⁴¹ Ba tonkarowà ló le zii yi ká 6a sĩa wan, lé bío le Dónbeení le 6a ko lè le lònbee o Yeesu
yèni bío yi. ⁴² Làa wizooní búenbúen ká 6a wee kàrán 6a nùpua, á wee bue le bín-tente
le Dónbeení zĩ-beeni lún yi lè há zíní na ká yi le o Yeesu lé *Yia le Dónbeení mòn léra á
wó là a kãńilo.

6

Ba nùpua na wé è séeni 6a tonkarowà

¹ Mu pãahũ ká 6a nĩ-kenínia wee dé wán ká 6a wà. A 6a *zúífùwa na wi 6a tĩahũ na
wee bío mu kεεekimu sĩa yí wan bío á 6àn zàwa na lé 6a zúífùwa binbirí wee wé yi.
Ba wee zá le làa wizooní búenbúen le mínén maháawa á 6a yí máa loń yi sese ho dínló
sankaró pãahũ. ² A 6a tonkarowà píru jún von 6a nĩ-kenínia búenbúen kúaa mín wán

bía nɔn yi: «Wàn zàwa, wa yí ko à wa día le Dónbeení bíoní bueró ká wa yèrémá wa yara sí ho dínló bío. ³ Mi cén hueeka 6a nùpua nùwā hẹ̀n mi t̄ahú na mi zū le 6a téréna, á sú lè le Dónbeení Hácírí lè mu bè-zūríní. Bán lé bía á wa à dé mu níi yi. ⁴ Bún ká warén 6èn dà à na waten ho floró lè le Dónbeení bíoní bueró yi lè wa sòobéε.»

⁵ Bío 6a tonkarowà fεera mí j̄i-cúa vó, á 6a kuure nùpua tà 6a bío. Bía 6a hueekaa lé o Etiεna na lé o nùpue na síidéro wi, na sú lè le Dónbeení Hácírí. A séení a Filiipu, là a Porokoore, là a Nikonɔre, là a Timɔn, là a Paamεnaasi, là a Antiosi n̄i Nikolaa na h̄a yèrémáa bò 6a zúifùwa mu 6àn Dónbeení yi. ⁶ Ba 6uan 6a vannáa 6a tonkarowà c̄n, á bán bò mí níni 6a wán à 6a flora nɔn 6a yi.

⁷ Le Dónbeení bíoní wee ben fè h̄a lara ká le wà, á 6a n̄i-kenínia wee dé wán ho Zeruzalεmu yi, á 6a yankarowà c̄rεε á wee tà dé mí sía o *Krista yi.

O Etiεna 6a w̄ira

⁸ O Etiεna le Dónbeení dúbuaa nɔn ho pánká yi, ó o wee wé mu yéréké bè-beera na wee zéení le Dónbeení pánká 6a nùpua t̄ahú. ⁹ A 6a zúifùwa nùwā yεn búí á h̄nɔn p̄a a bío. Ba búí lé 6a zúifùwa káránlò z̄i nùpua na 6a wee ve làa wobáani na wi mítεn. Ba lé bía ló ho Sirεena lè ho Alekisándiri lóra yi. Ká 6a búí lé bía ló ho Silisii lè ho Azii k̄ana yi. Lé bán lé bía 6ueé wee w̄ani là a Etiεna. ¹⁰ Ká 6a m̄ah̄á yí dàrna a bío, lé bío le Dónbeení Hácírí bè-zūríní na le wee na a yi lé bío ó o wee bíoráa. ¹¹ A 6a yà 6a nùpua j̄iní à 6a le 6a bío bío kà: «Wa j̄á ò o n̄i mu bía khon o *M̄oyiize lè le Dónbeení d̄ani yi.» ¹² Lé bún 6a bía á súkúra lè 6a z̄amáa, lè 6a *n̄i-k̄ia, lè ho *l̄andá bío zéenílowa. Bún m̄ón á 6a 6ueé w̄ira a Etiεna á 6uan vannáa ho l̄andá t̄iá fεerowà yahó. ¹³ Ba mún fó 6a nùpua búí b̄oráa na 6ueé f̄uaa h̄a sabíoní o Etiεna mu j̄ii. A bán 6ueé bía: «Féεε ká a n̄i mu wee bío h̄a b̄in-kora à léε le *Dónbeení z̄i-beení là a M̄oyiize l̄andá yi. ¹⁴ Wa j̄á ò o bía le o Yeesu, wón Nazarεete n̄i so, á à fio le Dónbeení z̄i-beení, á mún n̄ yèrémá h̄a l̄andáwá na ó o M̄oyiize nɔn wεn.»

¹⁵ Ho l̄andá t̄iá fεerowà na wi le z̄i yi mu z̄on búenb̄uen fá mí ȳio o Etiεna yi, á m̄on ò o yahó 6onmín lè le Dónbeení w̄ayi tonkaro yahó.

7

O Etiεna j̄i-cúa na ó o fεera

¹ Ba yankarowà j̄uh̄so beení t̄uara a Etiεna yi: «H̄à! Bío 6a wee bío ū j̄ii so bon le?»

² O o Etiεna bía: «Minén wàn maáwà lè wàn zàwa, mi j̄i bío á ĩ bío á à na mia. Le Dónbeení c̄ukúso h̄a zéénia mítεn lè wàn búaa *Abarahaamu ká a wi ho Mezopotamii yi á díñ yí ló yí vaá kará ho Haran lóhó yi, ³ á bía nɔn wo yi: «Lé día m̄n k̄h̄ú lè m̄n z̄i á lén va ho k̄h̄ú búí na á ĩ zéení làa fo yi.» ⁴ O o Abarahaamu w̄aa h̄nɔn día ho Kalidee k̄h̄ú á vaá kará ho Haran yi. Bío ó o Abarahaamu 6àn maá h̄urun á le s̄á léra a ho Haran yi á 6uararáa ho k̄h̄ú mu na mi wi yi ho zuia. ⁵ Dónbeení á yí nɔn tá wo yi b̄in. H̄arí h̄a lè le n̄in-t̄aah̄ú bío ó o yí yú. Ká le Dónbeení m̄ah̄á nɔn le j̄ii le mí ì na ho k̄h̄ú mu na ká wo yi, orén lè mí m̄onm̄anía na à h̄iní o m̄ón. A ho p̄ah̄ú na le Dónbeení wee bío mu yi làa wo ká za woon m̄ia o c̄n. ⁶ Bío kà lé bío á le bía nɔn wo yi: «Ū m̄onm̄anía kh̄ii keń k̄a-veere yi, á à wé 6a wobáani b̄in. Ba à beé 6a lò h̄a l̄ulúio kh̄iá-náa yi. ⁷ εε ká ho sí na à wé 6a lè mí wobáani á ĩnén Dónbeení m̄ah̄á à cítí. Bún m̄ón á 6a à lé b̄in á à lén wé 6ueé búaaní mi ho lahó na kà yi.» ⁸ Bún m̄ón á le bò le *p̄aaní là a Abarahaamu. Bío wee zéení le p̄aaní mu bío lé ho *k̄úiró. Lé bún nɔn ó o Abarahaamu za *Izaaki teró wizooní bío h̄étin níi yi ó o *k̄úio wo. Lé bún ó o Izaaki mún k̄úio o *Zakoobu, á wón 6èn k̄úiora mí z̄awa píru j̄un na lé wa z̄i-j̄uná 6àn búaaawa.

⁹ «O zàwa mu dú le yandee lè m̄in f̄εeso Zozεεfu†, á ȳéra a ó o wó a wobá-n̄i ho *Ezipite yi. Ká le Dónbeení m̄ah̄á k̄era làa wo. ¹⁰ Le léra a mí l̄onbee búenb̄uen yi. Le wó ó o dàrna

* 7:7 Mi lorí Bío j̄uh̄ú búéení v̄uah̄ú (Genèse) 15.13-14, Léró v̄uah̄ú (Exode) 12.40 † 7:9 Mi lorí Bío j̄uh̄ú búéení v̄uah̄ú (Genèse) 37-50

dĩn ho Ezipite béε yahó á zéénia mí bè-zũnmini, ó o bïo wó sina a yi. A wón bàrá a mí zii bïowa lè ho Ezipite kǎhũ bïowa búenbúen jũhũ wán.

11 «Mu pǎahũ á le hĩni ló ho Ezipite kǎhũ búenbúen yi lè ho Kanan kǎhũ yi mún. Mu wó lònbee làa sòobéε, á wàn bùaawa mu yí máa yí bïo ba à dí. 12 Bïo ó o Zakoobu ná à ba le ho dĩnló wi ho Ezipite yi, ó o nín-yání tonkaa wàn bùaawa le ba va bĩn. 13 Mu cúa-jun níi na ba bĩnia van bĩn, ó o Zoεεfu wǎa zéénia míten lè mín zàwa. Lé bĩn ó o béε bò yi zũnnanáa hen na ó o Zoεεfu nǎnkāni can yi. 14 O o Zoεεfu wǎa tonkaa mín zàwa le ba vaa fé mín maá lè mín zii nùpua búenbúen. Ba à yí nùpua búará-náa hònú mia. 15 O o Zakoobu wǎa buara ho Ezipite. Lé bĩn ó o buéé húrun yi, á wàn bùaawa mún húrun bĩn. 16 Ba buan ba ñi-hĩnmu vannáa ho Sisεemu yi, á vaá nùuna le búure na ó o Abarahaamu hĩa yà a Hamǎore zàwa cǎn.

17 «Bïo ho pǎahũ na le Dónbeenĩ ko à le tii bïo le hĩa dó mí jii nǎn o Abarahaamu yi jii wà buéé sùará, á bĩn wa ñipomu boo, á wee dé wán ho Ezipite yi. 18 Bĩn món ó o béε búii na yí zũna a Zoεεfu á kará ho Ezipite kǎhũ jũhũ wán. 19 O khà wa ñipomu, á beera wàn bùaawa lò, á kíkǎa ba yi le ba pí mí zàwa kúia à ba hí. 20 Lé bĩn pǎahũ ó o *Mǎyĩize ton yi. O hĩa léé kúnkúza na se, na bïo sí le Dónbeenĩ yi. Pĩna bïo tĩn ká a wi mín zii á bàn nu wee yéni. 21 Ba día a yí máa loĩ yi, ó o béε hĩnló lé yĩa lá a buan á hǎn lè mí kùrú za bïo. 22 Lé o béε zii á ba kenía o Mǎyĩize yi lè ho Ezipitesa bïo na ba zũ búenbúen, ó o wó a nùpue na pànká wi mí bíoní lè mí wará yi.

23 «Bïo ó o Mǎyĩize lúlúio yú ho búará-jun, ó o kará lon mí yi, ó o hĩnǎn le mí vaá loĩ mín zàwa na lé o *Isirayεele ñipomu. 24 O o vaá mǎn o Ezipite ñii búii ò o wee ha bàn za ñi-kení, ó o tà mín za na ba wee ha jii, ò o bó a Ezipite ñii. 25 O lá wee leéka le o Isirayεele ñipomu na lé bàn zàwa á à zũn le le Dónbeenĩ le mí ì dĩn orén wán à lénnáa ba júná, yaa ba yí zũna mu. 26 Mu tá na léé tǎn, ó o Mǎyĩize fò mín lè mín síi nùpua nùwǎ jun ká ba wee fi. O o le mí ì yanka ba, ó o bía bïo kà: «Wàn zàwa, minén na lé lè dà-kení á bĩnia wee fi mín yi le?» 27 A yĩa dà mí ninza na so á lío o Mǎyĩize ò o bía nǎn wo yi: «Lé o yén bàrá fo wa jũhũ wán le ù wé cítí wén?» 28 Fo wi à ù búe mi làa bïo á fo hĩhũ bórǎa o Ezipite ñii bïo síi le?» 29 Bïo ó o Mǎyĩize ná hǎn bíoní so, ó o lùwa á vaá kará ho Madĩa kǎhũ yi. Lé bĩn ó o yú ba zàwa nùwǎ jun yi.

30 «Lúlúio búará-jun bĩn món, á le Dónbeenĩ wáayi tonkaro búii zéénia míten làa wo le vĩndè-za dǎhũ na wee cí yi, ho tá henĩ yi, ho Sinayii búee ñisǎní. § 31 Bĩn bè-minii so wó a Mǎyĩize coon. A bïo ó o wi ò o vaa sùará mu yi à wíoka loĩ sese, ó o ná a Núhũso tǎmu na bía làa wo: 32 «O *Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu na lé mĩn bùaawa bàn Dónbeenĩ lé mi.» O o Mǎyĩize zǎna, á wee zà wàwàwà, á yí wi ò o loĩ mu yi. 33 O o Núhũso wǎa bía làa wo: «Ten ù nakǎa, lé bïo á ho lahó na á ù wi yi léé tá na bïo sǎ mĩ. 34 Le lònbee na á ñi ñipomu wi yi ho Ezipite yi á ñi mǎn. † ná ba wéε sǎ, á ñi lion wà líi kǎni ba. Wǎa buen. † ñi tonka fo ho *Ezipite yi.» †

35 «O Mǎyĩize ñi-kení mu na ó o *Isirayεele ñipomu fù pǎ bïo le lé o yén dó a le o wé mí jũhũso lè mí cítí fi, ‡ wón lé yĩa le Dónbeenĩ tonkaa ò o wé o jũhũso làa yĩa wee lén hǎ júná. Le wó mu ho wáayi tonkaro pànká yi, yĩa hĩa zéénia míten là a Mǎyĩize le vĩndè-za na wee cí yi. 36 O Mǎyĩize lé yĩa léra a Isirayεele ñipomu ho *Ezipite yi. O wó mu yéréké bïowa na wee zéeni le Dónbeenĩ pànká ho kǎhũ yi, lè ho muhũ na ba wee ve làa muhũ na mùia yi, lè ho tá henĩ yi hǎ lúlúio búará-jun pǎahũ. 37 Lé o Mǎyĩize mu lé yĩa pá bía bïo kà nǎn o Isirayεele ñipomu yi: «Le Dónbeenĩ á à lén o jii-cúá fεero búii mĩn zàwa tǎhũ na ka lè ñi bïo síi á à tonka mi cǎn.» § 38 Bïo mu ñipomu hĩa kúaa mín wán ho tá henĩ yi, á lé orén pá hĩa wee vará wàn bùaawa lè le Dónbeenĩ wáayi tonkaro pǎahũ, yĩa hĩa wee

‡ 7:28 Mi loĩ Léró vǎahũ (Exode) 2.14 § 7:30 Mi loĩ Léró vǎahũ (Exode) 3.2 * 7:32 Mi loĩ Léró vǎahũ (Exode) 3.6 † 7:34 Mi loĩ Léró vǎahũ (Exode) 3.7, 8, 10 ‡ 7:35 Mi loĩ Léró vǎahũ (Exode) 2.14 § 7:37 Mi loĩ Lándá zéeníló vǎahũ (Deutéronome) 18.15

bíò làa wo ho Sinayii búee wán. Lé orén á le Dónbeenĩ bíonĩ na wee na le mukānĩ á nən yi, ò o buee lii na wən. ³⁹ Ká wàn bùaawa màhã yí tà ká 6a à bè hã bíoní mu yi. Ba pá a bíò, á wi 6a bíni va ho Ezipite yi. ⁴⁰ Ba bíá nən o *Aaron yi: «Cà hã wōnna búii na wən na à dí wa yahó, lé bíò á wa yí zū bíò wó a Məyiize mu na léra wən ho Ezipite yi.» ⁴¹ A 6a wãa pá a nən-za kansii á wee wé mu hãmu na yi, á dú ho sǝn-beeni bíò 6arén miten dàrna wó bíò yi. ⁴² Ká le Dónbeenĩ màhã bíniá 6a mǝn, á díá 6a á 6a wee bùaaní ho wáayi bíowa, làa bíò mu túararãa 6a ni-cúa fεerowà vūahũ yi:

«Isirayεεle nĩpomu,

hã lúlúio búarã-nun na mi wó ho tá henĩ yi,

á 6a bà-kúio na mi fūaana lè mu hãmu na mi wó,

lé ínén á mi so wó mu nən yi le?

⁴³ Bùéé. Mu lé mi Məlooki wãahũ búkú za

lè mi Erefã† wãahũ mànàayiire á mi 6uan,

hǝn na á mi wó miten á wee bùaaní,

lé búñ nən á ï ï sèráa mia á à dàráa ho *Babiloona wán.»‡

⁴⁴ «Hã pǝnsòni búkú na hĩa wi wàn bùaawa cǝn ho tá henĩ yi lé hǝn á hã pənminí na le Dónbeenĩ làndá túara wán wi yi. Lé hǝn pǝnsòni búkú so hĩa wee zéeni le le Dónbeenĩ wi 6a tãahũ. O *Məyiize hĩa wó ho làa bíò le Dónbeenĩ zéeniá le o wé làa ho. Le hĩa le o wé ho làa hĩa ó o mǝn bíò síi. ⁴⁵ Búñ mǝn á hã pǝnsòni búkú mu á wàn bùaawa lè mí mǝnmánia na sã mín á mún 6uan. Pãahũ na le Dónbeenĩ nən hã kãna nùpua á fó táwá nən 6a yi ká a Zozue dú 6a yahó ká lé horén 6a 6uan. A ho 6èn wi bíñ fúuu fúaa o *Daviide páahũ. ⁴⁶ O Daviide bíò hĩa wó sina le Dónbeenĩ yi, ó o fióra le níi le cǝn, à sorãa ho lahó búii à na a *Zakoobu 6àn Dónbeenĩ yi. ⁴⁷ Ká a *Salomǝn lé yia màhã son le zii mu nən le Dónbeenĩ yi. ⁴⁸ Eε ká le Dónbeenĩ na dà mu bíò búenbúen wán màhã yí máa zo zoo kεeni 6a nùpua zĩ-sonia yi làa bíò ó o ni-cúa fεero bíarãa mu.

⁴⁹ Ho wáayi lé ï béeni kanmúini,

ká ho tá lé ï zení bèeni.

Lé le zii yén síi á mi dà à so á à na mi.

Lé ho lahó yén á ï dà a kεeni yi?

⁵⁰ Búñ bíowa so búenbúen so yinǝn mi wó mu iten le?§

⁵¹ «Búii! Isirayεεlesa, mi yiwa tunka dà, mi yí máa tà hén mi sía lè mi jikǝnna le Dónbeenĩ veró yi. Minén lè mǝn bùaawa léé dà-kéni. ⁵² Lé o ni-cúa fεero yén á mǝn bùaawa mu á yí beéra lò? Bĩa buera yia mí dǝn na wee wé le Dónbeenĩ síi bíò buenlò bíò, bán à mǝn bùaawa 6ó. Bíò ká wán, lé orén ní-kéni mu á minén ló mǝn á mún 6ó. ⁵³ Minén na le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà dó ho làndá níi yi, lé minén miten yí bò ho làndá mu bè-bíonii yi.»

O Etiēna búeró bíò

⁵⁴ Bíò ho làndá túia fεerowà ná hã bíoní mu á 6a sía ka le hã à fáa o Etiēna bíò yi lè le sí-cíilè. ⁵⁵ Ká arén wón sú lè le Dónbeenĩ Háciri, ó o hóonia mí yahó á lora ho wáayi, ó o mǝn le Dónbeenĩ cùkú là a Yeesu ò o wi le Dónbeenĩ nín-tiáni, ⁵⁶ ó o bíá: «Mi tántá mi jikǝnna, ho wáayi nii héra, á ï mǝn o *Nùpue Za ká a ñin le Dónbeenĩ nín-tiáni.» ⁵⁷ A 6a wee wãama pǝnpǝn à 6a tun mí jikǝnna. ⁵⁸ Búñ mǝn á 6a búenbúen dèeniá kúaa a wán á wiira lórãa ho donkiahũ á léé wee lèeka lè hã huua á à búé. Bĩa wee wé mu á tenkaa mí sía bàrà a yáronza búii na 6a le Soole tá le o pa yi. ⁵⁹ Bíò 6a wee lèeka a Etiēna lè hã huua, ó o wee fio ká síi: «Núhũso Yeesu, tà fé ï mànáká.» ⁶⁰ Búñ mǝn ó o ló lion mí

* **7:40** Mi loĩ Léró vūahũ (Exode) 32.1, 23 † **7:43** Məlooki: Lé ho Kanan kǝhũ hàáni nùpua wãahũ na 6a fù wee hã. Erefã: Lé le mànàayiire búii na ho Ezipitesa fù pá síi, á wó lè mí wãahũ à wee hã. ‡ **7:43** Mi loĩ Aməssi vūahũ

5.25-27 § **7:50** Mi loĩ Ezayii vūahũ 66.1-2

nɔnkórúná wán, ò o wāamaa pónpón: «Núhúso, yí bè mu bè-kohó na kà 6a wán.» Bïo ó o bía h́n bióní so wó, ó o húrun. **8**

¹ O Etiēna búeró ó o Soole tà.

O Soole wee beé bía tà a Krista bïo lò

Mu nònzoñ mí bεere, á bía tà a *Krista bïo na ho Zeruzalεemu yi, á 6a búakáa wee beé lò làa sòobεε. Ba tonkarowà níi ló, ká bía ká búenbúen saawaa zon ho *Zudee là ho *Samarīi kána yi. ² Ba núpua búii na wee bè le Dónbeenī yi sese lé bía lá a Etiēna vaá nùuna, à 6a wá wá a bïo yi. ³ O Soole wón bèn lé bía tà a Krista bïo jùhú búeró ó o h́nɔn can mí kuio bïo yi. O wee h́εε wīika 6a báawa là 6a háawa há zíní yi, à 6ua vaa kúee ho kásó yi.

O Filiipu wee bue le bín-tente ho Samarīi yi

⁴ Bía saawaa wà bán tò há kána yi, á wee bue le bín-tente. ⁵ O Filiipu wà van ho Samarīi kōhú lò-beenī yi, á vaá wee bue o Krista bïo à na ho núpua yi. ⁶ Bïo 6a zāamāa já bïo ó o Filiipu wee bío, á mún mɔn mu yéréké bïowa na wee zéení le Dónbeenī pánká na ó o wee wé, á 6a wíokaa wee tántá mí jikōnna sese bïo ó o wee bío yi. ⁷ Ba núpua cèrèε na 6a cínáwa wi yi, á 6a wee fáara lé yi ká 6a à wāamaka pónpón. A 6a mùamúawà là 6a lóní cèrèε mún wee wa. ⁸ A mu wó sí-we-beenī ho lóhó mu yi.

⁹ Nii búii na 6a le Simɔn à h́a wi ho lóhó mu yi, á wó mí níi símú b́n míana. Ho Samarīi núpua búenbúen wee wé coon bïo ó o wee wé bïo yi. O lá wee wé mítén lòn núpue na bïo jùhú wi. ¹⁰ Ba núpua búenbúen h́a wee j́i a cón sese, à lá 6a háyúwá yi à yòo búe 6a n̄i-ḱa yi. Ba wee bío: «O n̄i na kà á le Dónbeenī pánká na 6a wee ve làa pánká beenī á wi cón.» ¹¹ Bïo nɔn 6a wee d́n j́ināa o cón sese kà síi, lé bïo ó o wee wé 6a coon là mí níi símú bïowa mu míana. ¹² Ká bïo 6a yèrémāa dó mí sía le bín-tente na ó o Filiipu buera nɔn 6a yi le *Dónbeenī béenī là a Yeesu *Krista bïo yi, á 6a báawa là 6a háawa á 6a bátizéra. ¹³ O Simɔn mí bεere mún dó mí síi le yi, á 6a bátizéra a. B́n j́ii wán, ó o wāa yí máa tà lé o Filiipu món. Mu yéréké bïowa na wee zéení le Dónbeenī pánká na ó o wee mi, ó o wee wé coon bïo yi.

¹⁴ Bïo 6a tonkarowà na ho Zeruzalεemu yi j́a le ho Samariisa búii tà le Dónbeenī bióní bïo, á 6a tonkaa o Piere là a Zán 6a cón. ¹⁵ Bïo 6a vaá dón á 6a fióra nɔn 6a n̄i-kenínia n̄i-fla yi bèra a na à 6a yí le Dónbeenī Hácírí. ¹⁶ Le Dónbeenī Hácírí mu lá d́n yí lion 6arén búii wán: Ba bátizéra 6a o Núhúso Yeesu yèni yi mí dòn. ¹⁷ O o Piere là a Zán wāa bò mí níní 6a wán á 6a yú le Dónbeenī Hácírí. ¹⁸ Bïo ó o Simɔn mɔn à bía dó mí sía o Krista yi yú le Dónbeenī Hácírí p̄ahú na á 6a tonkarowà bò mí níní 6a wán yi, ¹⁹ ó o bía nɔn o Piere là a Zán yi: «Mí fé le wárí à mi na ho dànló mu 6àn síi m̄i, bèra a na ká í wé bò í níi núpue wán à wón yí le Dónbeenī Hácírí.» ²⁰ O o Piere bía nɔn wo yi: «Le ūnén là ū wárí búenbúen páaní c̄i, lé bïo fo wee leéka le le Dónbeenī bè-hānii á dà a yà. ²¹ Mu bïo mu á ū níi yí túee yi, á fo mún yí ko làa b́n, lé bïo á le Dónbeenī cón á fo yínɔ́ h́uáarà. ²² Bïo wi ū síi yi yínɔ́ bïo na se. Cén día mu à ū fio o Núhúso yi ká mu dà a wé, ò o sén día na foñ há yile-kora na wi foñ bïo yi. ²³ I mɔn à mu koomu zon fo dàkh́ina ū yí dà máa fé ūten mu bè-kora níi yi.» ²⁴ O o Simɔn wāa bía nɔn o Piere là a Zán yi: «Mínén miten fio o Núhúso yi à na m̄i, bèra a na à bïo mi bía kà búii yí yí mi.» ²⁵ O Piere là a Zán wee zéení bïo 6a zū a Núhúso d́n yí là 6a núpua, á wee bue o bióní. B́n món á 6a b́nía j́nɔn ho Zeruzalεemu, á wee bue le bín-tente ho Samarīi lórá cèrèε yi ká 6a wà.

O Filiipu buera le bín-tente nɔn o Etiopii n̄i yi

²⁶ Mu p̄ahú ó o Núhúso wáayi tonkaro búii bía nɔn o Filiipu yi: «H́íní dé ū yahó là le wii h́eeníi 6àn nín-káahó. Lá ho wōhú na ló ho Zeruzalεemu yi á lion ho Kazaa, ho bèrowà yí boo lòn bïo.» ²⁷ O o Filiipu d́enía h́nɔn wà. Ho wōhú na ó o lá, á Etiopii n̄i búii bò.

O lé ho Etiopii kōhū béε hāa Kandaasi ton-sá beeni na wi o nàfòró nūhū wán. O buara ho Zeruzalεemu buée bùaanía le Dónbeenī 28 á bínía wee 60. Le *Dónbeenī ni-cúa fεero *Ezayii vūahū lé hīa ó o kará mí wòtóró yi wee kàrán. 29 A le Dónbeenī Hácírí bía nɔn o Filiipu yi: «Bánbá vaa búe ho wòtóró na kà yi à bí ho lén.» 30 O o Filiipu lùwa vaá 60 ho yi, á ná ò o Etiopii nīi wee kàrán o ni-cúa fεero Ezayii vūahū, ó o tùara a yi: «Bìo fo wee kàrán kà á fo zū kúará le?» 31 O o nīi bía: «Í ì wé kaka á à zūrnáa mu ká a búì yí zéenia mu làa mi.» O o wáa le o Filiipu buée yòo kεení mí nīsání. 32 Ho vūahū bío na ó o nīi wee kàrán lé bío kà:

O bío bonmín là a pio
na 6a buan wà vaá búe,
O bío bonmín là a pioza
na 6a wee khè vará,
ká a ðīn cèkè yí máa wá.

33 Ba zīra a nūhū,
yīa dà a fεε ho tūiá o nīi á yí ló.
Ba vīnía o mukānī ho tá wán,
á lé o yén á à dàñ n bío
6a zàwa bío á a léé wo yi?*

34 O o Etiopii nīi tùara a Filiipu yi: «Lée wée ó o ni-cúa fεero mu wee bío bío kà? Lé orén mítén bío ó o wee bío lée tàá lée nī-veere?» 35 O o Filiipu wáa ðīn ho vūahū bío na ó o nīi kàráanna wán á láráa le bíonī, ò o buera a Yeesu *Krista bín-tente nɔn wo yi.

36 Bío 6a wi ho wōhū wán wà, cúa-yen à 6a vaá ðōn ho saahó búì na mu nūmu wi yi. O o Etiopii nīi bía: «Lé mu nūmu na. Bío á à hē mi á ī máa bátízé lé mu yén.» 37 [O o Filiipu bía nɔn wo yi: «Ká fo tà a Krista bío lè ū sīi búenbúen á fo dà à bátízé.» O o nīi bía nɔn wo yi: «Ūuu, í tà le o Yeesu Krista lé le Dónbeenī Za.»] 38 O o ðēnia le 6a ðīnī ho wòtóró. O orén là a Filiipu lion líi zon mu nūmu yi, á wón bátízera a. 39 Bío 6a ló mu nūmu yi, á le Dónbeenī Hácírí lá a Filiipu wàráa, ó o Etiopii nīi yí bínía yí mɔn wo. O o wáa lá mí wōhū wà ká a sīi wan làa sòobéε. 40 O Filiipu le mí ì loñ ò o wi ho Azote lóhó yi. Lé bín ó o ðīn yi á wee héε bue le bín-tente hā lórá búenbúen na ó o wee káa yi, fúaa bío ó o vaá ðōn ho *Sezaaree.

9

Bío wó a Soole yi ho Damaasi wōhū wán

1 Hón pāahū so yi à bío ó o Soole pá can mí kuio bío yi, lé bíi tà a *Krista bío lò beéró lè 6a búeró. O o wà van 6a yankarowà nūhūso cōn, 2 á wón na ho vūahū wo yi, ò o bua varáa ho Damaasi lóhó yi, à vaa zéeni lè 6a *zúifūwa kàránló zíní núnása. Hón vūahū so lé hīa á à zéeni le ká a yú 6a báawa lè 6a hāawa na bò a Krista wōhū, ò o wīika 6a bua varáa ho Zeruzalεemu. 3 Bío ó o lá ho Damaasi wōhū á wà vaá sùará ho yi, yīo buée tí à khoomu búì ló ho wáayi líi kúará a wán. 4 O o ló lùwá ho tá yi, á mu tāmū búì wee bío làa wo: «Soole, Soole. Fo wee beé í lò kà sīi lé we?» 5 O o tùara: «Núhūso, fo lée wée?» A mu tāmū bía nɔn wo yi: «Í lé o Yeesu na á fo wee beé lò. 6 Wáa líi hīnī vaa zo ho lóhó yi. Ká fo zoó ðōn, á 6a à zéeni bío fo ko à ū wé.» 7 A 6a nùpua na bò là a Soole á ðīn coon yí dà máa bío. Ba wee ní mu tāmū sā ká 6a yí mɔn nùpue. 8 O o Soole líi hīnɔn á héra mí yīo, ká a màhā yí máa mi bío. A 6a fù a níi yi á zonnáa ho Damaasi lóhó yi. 9 Wízoní bío tīn ká a yí máa mi. O yí máa dí, á yí máa nū.

10 Nī-kenínii búì hīa wi ho Damaasi lóhó yi á yēni 6a le Ananiasi. O Núhūso zéenia mítén làa wo á von wo: «Ananiasi.» O o tà: «Núhūso, lé mi na.» 11 O o Núhūso bía nɔn wo yi: «Dēnī lén vaa lá ho wōhū na 6a le Wōhū na muina», à va a Zudaa zīi, à vaa tūa o Taasi nīi na 6a le Soole bío. Bío kà wán ó o lan wee fīo. 12 A bío búì zéenia mítén làa wo. O

* 8:33 Mi loñ Ezayii vūahū 53.7-8

mən n̄i búi na 6a le Ananiasi na 6ueé wee bè mí n̄íní o wán, ò o ȳio dàń b̄íní mi.» ¹³ O o Ananiasi b̄ia: «Núh̄uso, n̄upua c̄èr̄εε b̄ia a n̄i mu b̄io n̄on mī, á mún z̄éenia mu bè-kora búenb̄úen na ó o wó lè ũ n̄upua na ho Zeruzal̄εmu yi n̄on mī. ¹⁴ Ba yankarowà j̄únása á n̄on ho p̄anká wo yi ò o 6uee w̄iikaráa b̄ia búenb̄úen na wee ve ũ ȳeni hen.» ¹⁵ Ká a Núh̄uso m̄ah̄á b̄ia n̄on wo yi: «Lén va, lé b̄io ó o n̄i mu á ĩ léra le o sá ĩ tonló. Orén lé ȳia á à z̄éení ĩ b̄io á a na h̄á s̄i-viò lè mí bá-zàwa là a *Isiraȳεle n̄ipomu yi. ¹⁶ Le lònbee búenb̄úen na a ȳi o ĩnén b̄io yi á ĩ ì z̄éení làa wo.»

¹⁷ O o Ananiasi w̄áa h̄in̄on wà, á vaá zon le z̄i yi, á zoó bò mí n̄íní o Soole wán ò o b̄ia n̄on wo yi: «Wán za Soole, o Núh̄uso Yeesu na z̄éenia m̄iten làa fo ho w̄h̄ũ na fo lá wee 6uennáa wán lé wón tonkaa mi ũ c̄n̄, à ũ b̄íní wé mi, à ũ mún sí lè le Dónbeen̄i Hácírí.» ¹⁸ Mí lahó yi, á b̄io búi lòn donkuua á ló a ȳio yi, á k̄uenkaa lí k̄úaará ó o w̄áa wee mi. O o h̄in̄on á 6a bátízera a. ¹⁹ B̄in̄ m̄ón ó o dú ó o b̄ínia yú ho p̄anká.

O Soole wó a Yeesu Krista sc̄ér̄aso

O Soole wó h̄á wizooní b̄io ȳen lè 6a n̄i-ken̄inia na wi ho Damaasi yi. ²⁰ Mí lahó yi ó o d̄éenia wee z̄éení le Dónbeen̄i b̄io 6a *z̄uíf̄uwa k̄ar̄ánl̄ó z̄íní yi, á wee bue le o Yeesu lé le Dónbeen̄i Za. ²¹ B̄ia búenb̄úen na j̄á a b̄ioní á mu v̄á, á 6a wee b̄io: «B̄ia wee ve o Yeesu ȳeni ho Zeruzal̄εmu yi ó o n̄i na k̄a so h̄ia ȳi máa beé lò lè mí s̄òob̄éε le? A ȳin̄á b̄arén ó o so ló b̄io ȳi 6uara á wà 6ueé w̄iika hen á vaá na 6a yankarowà j̄únása yi le?» ²² Ká a Soole ȳáá w̄iokaa wee z̄éení le Dónbeen̄i b̄io lè mí p̄anká f̄éεε. B̄io ó o w̄áa wee z̄éení mu w̄ér̄éw̄éré le o Yeesu lé o *Krista, á 6a z̄uíf̄uwa na ho Damaasi yi w̄áa ȳi z̄ũ b̄io 6a à b̄io á à na a yi.

²³ Wizooní b̄io ȳen b̄in̄ m̄ón, á 6a z̄uíf̄uwa w̄áania tò à 6a le mí ì 6úe o Soole. ²⁴ Ká a búi m̄ah̄á j̄á a zeń wán. Ho lóhó z̄ũap̄iní á 6a wee pa yi le wisoni lè ho t̄in̄àah̄ũ à dàń ȳiráa wo 6úe. ²⁵ Hón p̄ah̄ũ so yi ó o Soole n̄i-ken̄inia f̄ó a ho t̄in̄àah̄ũ á dó ho lío-been̄i yi, á léé liin̄ia lè ho d̄ándá na 6a son k̄òonia ho lóhó yi m̄ón.

²⁶ O Soole wà vaá d̄šn ho Zeruzal̄εmu, ó o wi ò o zo 6a n̄i-ken̄inia t̄lah̄ũ, ká 6a búenb̄úen m̄ah̄á z̄ána a lé b̄io 6a ȳi láa mu yi le o léé n̄i-ken̄inii binbirí. ²⁷ O o Baanabaasi lé ȳia w̄áa f̄ó a á dú yahó á vannáa 6a tonkarowà c̄n̄, á vaá lá b̄io ó o Soole m̄onnáa o Núh̄uso ho w̄h̄ũ wán làa b̄io á wón b̄iaráa làa wo á f̄εera n̄on 6a yi. O mún f̄εera b̄io ó o Soole pon̄i séraráa á z̄éenia lè le Dónbeen̄i b̄io o Yeesu ȳeni yi ho Damaasi yi á n̄on 6a yi. ²⁸ A lá hón p̄ah̄ũ so yi ó o Soole w̄áa wi làa ba, á wee bue le Dónbeen̄i b̄ioní à tè ho Zeruzal̄εmu yi yòo lé ká a pon̄i séra. ²⁹ O mún wee b̄io lè 6a z̄uíf̄uwa na wee b̄io mu k̄εεεkimu, á wee w̄áaní làa ba. Ká bán m̄ah̄á wee cà b̄io 6a à ȳiráa wo ò 6úe. ³⁰ B̄io á b̄ia tà a Krista b̄io z̄ũna mu, á 6a l̄éenia o Soole vannáa ho *Sezaaree, á día a b̄in̄ ó o j̄on ho Taasi.

³¹ Mu p̄ah̄ũ á b̄ia tà a Krista b̄io wi ho h̄ér̄a yi ho *Zudee, lè ho Kalilee, lè ho *Samar̄ii k̄ána yi. Ba p̄anká wee dé wán, á wee 6ua m̄iten là a Núh̄uso k̄n̄b̄ii, á le Dónbeen̄i Hácírí wee dé mí níi 6a yi á 6a wee j̄in.

O Piere w̄éera a En̄ε

³² O Piere h̄in̄on tò ho k̄h̄ũ búenb̄úen yi. Wizonle búi ó o wà van b̄ia tà a *Krista b̄io yi c̄n̄ ho Lidaa lóhó yi. ³³ O vaá yú n̄i búi b̄in̄ na ȳeni 6a le En̄εε. O lé o mùamúa, á wi le d̄amu d̄éε yi yú h̄á l̄ulúio b̄io h̄ét̄in̄. ³⁴ O o Piere b̄ia n̄on wo yi: «En̄εε, o Yeesu Krista wee w̄éé fo. H̄in̄i h̄óní ũ d̄amu d̄éε.» O o En̄εε d̄éenia líi h̄in̄on. ³⁵ Ho Lidaa lóhó lè h̄á lór̄a na wi ho Saar̄on k̄h̄ũ tá p̄ér̄ú yi n̄upua búenb̄úen m̄on wo, á 6a tà n̄on m̄iten o Núh̄uso yi.

O Piere v̄éenia o Tabita

³⁶ H̄áa búi na tà a Krista b̄io na ȳeni 6a le Tabita á h̄ia wi ho Zopee lóhó yi. Le ȳeni mu lè mu k̄εεεkimu á 6a le Dookaasi. Mu k̄úar̄a le «h̄á-won̄i.» O h̄ia wee wé mu bè-tentewà f̄éεε, á wee séení 6a n̄i-khen̄ia. ³⁷ Mu p̄ah̄ũ ò o tò mu v̄ámú á h̄urun. B̄io 6a súeenia wo vó, á 6a yòo b̄ar̄a a ho n̄ónw̄ioh̄ũ yi. ³⁸ Ho Lidaa lè ho Zopee s̄úar̄a m̄in yi. B̄io 6a n̄i-ken̄inia j̄á ò o Piere wi ho Lidaa yi, á 6a léra 6a n̄upua n̄uw̄á j̄un tonkaa á b̄ia b̄io k̄a

nɔn yi: «Wa wee fio fo, bánbá à ù buen wa cón fùafù.»³⁹ A 6a vaá bía mu nɔn wo yi, ó o dɛnía hínɔn bò làa ba. Bío ó o buée dɛn, á 6a fó a yòraráa ho nónwíohú na ó o nǐ-hío wi yi. A 6a maháawa búenbúen wee vá buee búe o yi ká 6a à wá. Hã sǐ-zǐnia na ó o Dookaasi mu bã ká a ðĩn yí húrun á 6a wee lá zéeni làa wo.⁴⁰ O o Piere le 6a búenbúen lé, ò o líí fára mí nɔnkóhúná wán, ò o flora. Bún món ó o yèrémáa sánsáa o nǐ-hío ò o bía: «Tabita, lii híní.» O o héra mí yío. Bío ó o mɔn o Piere, ó o lii hínɔn yòó kará.⁴¹ O o Piere buan o nǐ yi, á séenía wo ó o líí hínɔn yòó ðĩn. Bún món ó o von bǐa tà a Krista bío, lè 6a maháawa, á buée zéenia wo làa ba ká a yío wi lua.

⁴² Ho Zopee nùpua búenbúen jí mu, á 6a cèrèè tà a Núhúso bío. ⁴³ Bún món ó o Piere dá cãakaa ho Zopee yi o sǎn-fi búí na yèni 6a le Simɔn cón.

10

O Piere veró bía yínǎ 6a zúifùwa cón

¹ Nii búí hǐa wi ho *Sezaaree lóhó yi á yèni 6a le Koronɛye. O hǐa lé ho Oroomu dásíwá ku-beenǐ búí kuure jíhúso, ðio 6a wee ve làa Itali dásíwá kuure. ² O nùpue mu hǐa wee bè le Dónbeenǐ làndá yi sese, orén lè mí zǐi nùpua búenbúen wee kǎnbi le Dónbeenǐ. Ba *zúifùwa nǐ-khenia ó o hǐa wee séení lè mí sòobé, á wee fio le Dónbeenǐ yí máa khí. ³ Wizonle búí wi-háarè yi, á bío búí zéenia mítén làa wo. O mɔn le Dónbeenǐ wáayi tonkaro wéréwéré ò o buée zoó wee bío làa wo: «Koronɛye.» ⁴ O o yòó lora wo yi lè le zǎní ò o bía: «Núhúso, mu wan le?» A ho wáayi tonkaro bía: «Le Dónbeenǐ tà jí ù floró, á mún mɔn le séení na fo wee wé na 6a nǐ-khenia yi, á le leékaa ù bío. ⁵ Awa, wáa tonka 6a nùpua bío ká wán le 6a va ho Zopee lóhó à vaa fé o nǐ búí na 6a le Simɔn buennáa, yǐa 6a mún wee ve le Piere. ⁶ O làara a nǐ búí na wee fi há sǎnna wán. O yèni 6a le Simɔn, á zǐi wi mu yámú jumu jii.»

⁷ Bío ho wáayi tonkaro na bía làa wo wà, ó o Koronɛye von mí ton-sáwá nùwã jún lè mí dásíwá nǐ-kéní na sá a cón míana á wa le Dónbeenǐ, ⁸ á bía bío wó búenbúen nɔn 6a yi, ò o tonkaa 6a le 6a va ho Zopee.

⁹ A 6a wà. Ho tá tǎn yú 6a ká 6a pá wi ho wǎhú wán. Le wii á a bío le mí yòó fára à ðĩn, à 6a sùaráa ho Zopee. Lé hón pǎahú so yi ó o Piere yòora le zǐi lòho á wà yòó wé mí floró. ¹⁰ Bío ó o yòó wi bǐn, á le hǐni dà a, ó o le mí ì dí. Bío 6a lan wee sǐ ho ðĩnló, á bío búí buée zéenia mítén làa wo. ¹¹ O mɔn ho wáayi à ho héra. A dèe búí lòn pǎnsò-beenǐ á 6a buan jí-kǎa bío náa yi, á yòó ló wee lii, á wà líí búe ho tá yi. ¹² Le dèe mu yi á naɔuwà làa náa náa sowa, làa bǐa wee vára mí píora wán, lè 6a jínzàwa lè mí síwá búenbúen wi yi. ¹³ A tǎmu búí bía nɔn wo yi: «Piere, lii híní búe 6a à là.» ¹⁴ O o Piere bía: «Ébé, Núhúso, í máa wé mu. ðĩnló na ù hò yi, làa hǐa tun á ì ðĩn yí dú yí mɔn hùú.» ¹⁵ A mu tǎmu bǐnía sǎ jí á bía nɔn wo yi: «Bío na le Dónbeenǐ le mu wee ce vó à ùnén yí wé làa bío na tun.» ¹⁶ Mu wó làa bún á dɛn há zen cúa-ǐn. Bún món á le dèe mu dɛnía buan yòora ho wáayi.

¹⁷ O o Piere wáa wee tùa mítén yi lè mu bío na ó o mɔn bàn kúará. Hón pǎahú so yi, ò o Koronɛye nùpua na ó o tonkaa le 6a buen o Simɔn zǐi á tùakaa buée dɛn le bàn zǔajii. ¹⁸ A 6a von à 6a tùara: «Lé hen ká ó o Simɔn na 6a le Piere á làara yi le?» ¹⁹ Bío ó o Piere pá lan wee le mí yi mí bè-minii bàn kúará wán, à bún le Dónbeenǐ Hácírí wee bío làa wo: «Loń, 6a nùpua nùwã ǐn wi hen á wee cà fo. ²⁰ Yí titika bío, híní lii bè làa ba, ǐnén lé yǐa tonkaa 6a.» ²¹ O o Piere wáa hínɔn lion 6a nùpua mu cón, á líí bía nɔn 6a yi: «Yǐa mi wee cà lé ǐnén í beere, lée webio nɔn mi buararáa hen?» ²² A 6a bía: «Ba dásíwá jíhúso búí na 6a le Koronɛye lé yǐa tonkaa wɛn ù cón. O lée nǐ-tente á wee kǎnbi le Dónbeenǐ, á 6a *zúifùwa búenbúen wee wíoka a yèni. Le Dónbeenǐ wáayi tonkaro búí bía nɔn wo yi le o bío le 6a buee ve fo buennáa mí cón, ò o jí bío fo ò bío á à na a yi.» ²³ O o Piere fó 6a, á 6a zoó cãana làa wo.

Bïo wó a Koronεeye zïi

Mu tá na lée tōn, ó o Piere làa ba páania lá ho wōhū, á bïa tà a *Krista yi nūwā yen búii ló ho Zopee yi á lēnia 6a. ²⁴ Ba vará cāana á tá lée tōn vaá dōnnāa ho Sezaaree. Būn ñ wé ò o Koronεeye, le mín zïi nùpua, le mín bñlowà binbirí na ó o von á kará pan wo bñ. ²⁵ Pāahū na ó o Piere wà bueé zo yi, ó o Koronεeye hñnōn sã a yahó, á vaá líí búrá a tá, ò o tēnia wo yi le le kñnbii. ²⁶ Ká a Piere mahá fù a yi á hōonia ò o bía nōn wo yi: «Lii hñní, ñén mún lé o nùpue le ũ bïo síi.» ²⁷ Būn mōn ó o pá lan wee bío làa wo á vaá zonnāa le zïi yi, á zoó yú 6a nùpua cèrèè ká 6a kúaa mín wán, ²⁸ ó o bía nōn 6a yi: «Mi zū le 6a zúifùwa cōn, á ho va ho síi veere nùpue cōn, tàá à páani kēni làa wo lée bío na yí ko à mu wé, ká le Dónbeení mahá zēenia mu nōn mii le í yí ko à í lá nùpue woon lòn ñ-tinii na á nùpue yí ko ò o wé va cōn. ²⁹ Lé būn nōn á í yí pá mi veró à í dēnia buara. Awa, á mi wāa zēeni í veró nūhū.»

³⁰ Ó o Koronεeye bía: «Mu wizooní tñn lée zuia, ho pāahū dà-kéní kéní na kà yi, le wi-háarè, á í wee fio í zïi. Yio bueé tí à nùpue búii na dà-zñnii wee juúika á ññ í yahó, ³¹ ò o bía: «Le Dónbeení tà já ũ floró, á mún mōn le séenii na fo wee wé à na 6a ññ-khenia yi, á le leékaa ũ bío. ³² Wāa tonka 6a nùpua ho Zopee yi le 6a vaa bío le o Simōn na 6a le Piere à buen. O làara a Simōn wán, yia wee fi hã sōnna, na zïi wi mu yámú numu jii.» ³³ A í dēnia tonkaa 6a nùpua le 6a vaa ve fo, á fo tà buara būn se. Hã laà na kà wán, á wa búenbúen wi le Dónbeení yahó hen à jínāa bío búenbúen na ó o Nūhūso dó ũ jii yi le ũ bío.»

³⁴ Ó o Piere wāa lá le bioní á bía: «Bïo kà wán á í wāa zū kēnkēn le le Dónbeení yí máa hueeka 6a nùpua mín yi. ³⁵ Nùpue lée nùpue, ò o lé kōhū lée kōhū yi, ká a wee kñnbi le, á wee wé le síi bío, se wón bío sí le yi. ³⁶ Mi zū bío le Dónbeení bía nōn o *Isirayεele ñipomu yi ká le nōn ho hēerā bñ-tente 6a yi, ñio ó o Yeesu *Krista buararāa, wón na lé 6a nùpua búenbúen Nūhūso. ³⁷ Bïo ó o Zān bía le Dónbeení bío le 6a nùpua á bátizéra 6a, á bío búakāa wó ho Kalilee yi, à lá bío wó ho Zudee yi búenbúen á mi mún zū. ³⁸ Mi mōn bío le Dónbeení liināna mí Hácírí pánká o Nazarεete ñii Yeesu wán. Mi mún zū bío ó o Yeesu mu vararāa ho kōhū yi, á wee wé mu bè-tente ká a wéé bïa ó o *Satāni pánká wi wán búenbúen, lé bío le Dónbeení hía wi làa wo. ³⁹ Bïo búenbúen na ó o wó 6a zúifùwa kōhū le ho Zeruzalεemu yi á wa mōn, á lé mu seérāsa. Ba búaa wo ho *kūrùwá wán ó o húrūn. ⁴⁰ Ká le Dónbeení mahá vēnia wo mu wizooní tñn ñii zoñ á 6a nùpua mōn. ⁴¹ Mu yínōñ 6a nùpua búenbúen mōn wo. Warén na lé fēra hueekaa wó le 6a seérāsa lé warén mōn wo. Bío le Dónbeení vēnia wo mōndén, á warén làa wo páania dú á jun. ⁴² O henía mu nōn wen le wa zēeni le Dónbeení bío, á mún bue na 6a nùpua yi le orén lé yia le Dónbeení bàrá ò o cítí 6a yēn-vēniasa le 6a ññ-hía. ⁴³ Le *Dónbeení jii-cúa fεerowà búenbúen bía a bío, le nùpue lée nùpue na dó mí síi o yi, ó o ò yí mu bè-kora séndiaró o yēni pánká yi.»

⁴⁴ Pāahū na ó o Piere lan wee bío yi, á le Dónbeení Hácírí lion bïa wee jí a bioní wán. ⁴⁵ Bïa tà a *Krista bío na lé 6a *zúifùwa binbirí na bò là a Piere buararāa á wó coon dàkhína le Dónbeení Hácírí na le nōn á le bera fò bïa yínōñ 6a zúifùwa bío yi. ⁴⁶ Lé bío 6a wee jí à 6a wee bío hã síi-viò bioní na 6a yí zū, á wee khōnó le Dónbeení le bè-beera na le wó bío yi. Ó o Piere bía: ⁴⁷ «Ba nùpua na ká á 6a dà à hē le 6a yí bátizé 6a le mu numu, ká 6a jōñ yú le Dónbeení Hácírí le wa bío síi le?» ⁴⁸ Ó o nōn le jii le 6a bátizé 6a o Yeesu Krista yēni yi. Būn mōn á 6a flora a Piere le o wé hã wizooní bío yen làa mí.

11*O Piere fεera bío wó a Koronεeye zïi*

¹ Ba tonkarowà làa bïa tà a *Krista bío na wi ho *Zudee yi á já le bïa yínōñ 6a *zúifùwa á mún tà le Dónbeení bío. ² Bío ó o Piere bñnía van ho Zeruzalεemu, á bïa tà a Krista bío na lé 6a zúifùwa binbirí á wee zá làa wo: ³ «Lée webio nōn á fo vannāa bïa yínōñ 6a zúifùwa

cón á páania dú làa ba?» ⁴ O Piere wáa líí lá bïo mu wóràa lè mí dà-kéní kéní búenbúen á fεera nɔn 6a yi kà síi: ⁵ «Mu wee wé ká í wi ho Zopee lóhó yi á wee wé í floró. Yïo bueé tí à bïo búí zéenia míten làa mi. Mu léé dèε búí lòn pōnsò-beení á 6a buan jì-káa bïo náa yi, na yòó ló ho wáayi á bueé líí 6ó mií. ⁶ A í lora le yi sese, á mɔn 6a naɲuwà làa náa náa sowa, bíà ho lóhó yi làa bíà há mana yi, làa bíà wee várà mí píorà wán, lè 6a jínzàwa. ⁷ A í jà támu búí sã na wee bío làa mi: «Piere, líi híní búe 6a à là.» ⁸ Ká í màhá bíà: «Ebé, Núhúso, í máa wé mu. Dínló na ũ hò yi, làa híà tun á í dín yí dú yí mɔn húuu.» ⁹ A mu támu tɪn pá bíniá sã jà á bíà nɔn mií: «Bïo na le Dónbeení le mu wee ce vó ũnén yí wé làa bïo na tun.» ¹⁰ Mu wó làa bún á dɔn há zen cúa-tɪn. Bún mɔn á le dèε mu dèenia bíniá buan yòora ho wáayi. ¹¹ Hón páahú dà-kéní so yi, à bún 6a nùpua nùwã tɪn búí na 6a tonkaa á ló ho *Sezaaree yi á bueé dɔn le zii na á í wi yi. ¹² A le Dónbeení Hácírí bíà le í yí titika, le í híní bè làa ba. Wán zàwa nùwã hèzɪn na bò làa mi buara hen, lé bán lènia mi vannáa ho Sezaaree, á wa vaá páania zon o Koronεεye zii. ¹³ A wón lá bïo ó o wó wó mɔnnáa ho wáayi tonkaro mí zii ká a dɪn wee bío làa wo kà síi: «Tonka 6a nùpua le 6a va ho Zopee à vaa ve o Simɔn na 6a le Piere le o buen. ¹⁴ Há bíoní na á à kání ũnén lè ũ zii nùpua búenbúen lé hɔn ò o bío á a na foñ.»

¹⁵ «Bïo á í búakáa wee bío à bún le Dónbeení Hácírí lion 6a wán, làa bïo le híà lionnáa warén wán mu jùhú búeenii bïo síi. ¹⁶ A í hácírí màhá buara bïo ó o Núhúso híà bíà wán: «O Zán híà wee bátizé lè mu jumu, εε ká minén bán á à bátizé lè le Dónbeení Hácírí.» ¹⁷ Bïo le Dónbeení híà hɔn làa wen, páahú na wa tà a Núhúso Yeesu Krista yi, lé bún á le mún hɔn lè barén. A ínén léé wée á à pí bïo le Dónbeení le mí ì wé.» ¹⁸ Bïo 6a jà hɔn bíoní so, á 6a yòó wan tɛen, á wee khòoní le Dónbeení kà síi: «Mu bèntɪn bon. Le Dónbeení mún tà nɔn ho wɔhú bíà yínɔn 6a zúifùwa yi à 6a dàñ yèrémá mí yilera lè mí wárà, à yí le mukáni binbirí na máa vé.»

Bïo ho Antiosi kèrètíewa kuure jùhú búakáaràa

¹⁹ Bíà tà a *Krista bïo lò beéro na búakáa o Etiéna búero páahú lé bún nɔn á 6a saawaaràa. Ba búí wà fúaa ho Fenisii lè ho Siipere kána, lè ho Antiosi lóhó yi. Ká 6a màhá vaá yí máa bue le Dónbeení bíoní à na nì-vio yi, ká mu yínɔn 6a *zúifùwa. ²⁰ εε ká bíà tà a Krista bïo nùwã yɛn búí na wee lé ho Siipere lè ho Sirεena yi, á ló van ho Antiosi, á mún vaá wee bue le Dónbeení bín-tente na bïo ciran o Núhúso Yeesu à na bíà yínɔn 6a zúifùwa yi. ²¹ O Núhúso dànló fù wi làa ba, á nùpua cèrèε á tà yèrémáa bò a Núhúso yi.

²² Ho Zeruzalεemu kèrètíewa kuure jà mu bïo mu, á 6a wáa tonkaa o Baanabaasi le o va ho Antiosi. ²³ Bïo ó o vaá dɔn bɪn ó o mɔn bïo le Dónbeení dúbuaaràa bíà tà a Krista bïo yi, ó o zámakaa mu bïo yi, ò o henía 6a búenbúen síà, à 6a yí lé o Núhúso mɔn, ká 6a tà a bïo mí síà yi. ²⁴ Mu bon, o Baanabaasi bèntɪn fù léé nùpue na se, á sú lè le Dónbeení Hácírí, á dó mí síi o Núhúso yi. Nùpua cèrèε tà nɔn míten o Núhúso yi.

²⁵ Bún mɔn ó o Baanabaasi wà van ho Taasi lóhó, á wà vaá cà a Soole. ²⁶ Bïo ó o vaá yú a, ó o bò mín làa wo buara ho Antiosi yi. Ba mí nùwã jùn á wó le lúlú-kùure ká 6a wee páani kúee mín wán lè ho Antiosi kèrètíewa, á kàráanna nùpua cèrèε. Lé ho Antiosi yi á 6a búakáa wee veráa bíà tà a Krista bïo làa kèrètíewa.

²⁷ Mu páahú á le *Dónbeení jì-cúa fεerowà búí ló ho Zeruzalεemu yi á van ho Antiosi. ²⁸ Ba nì-kéní na 6a le Akabuusi á le Dónbeení Hácírí bíà nɔn yi, ó o híñɔn yòó dɪn ò o bíà le hen làa cɪnú ká le híñ-súmúí á à lé ho tá búenbúen wán. A le bèn ló páahú na ó o Koloode wó ho *Oroomu bá-zàwa béε yi. ²⁹ A 6a nì-kenínia wáania tò, le mí nì-kéní kéní á a na bïo na mí dà a na á à wé lè le séenii á à toní ì na bíà tà a Krista bïo ho *Zudee yi. ³⁰ A bún lé bïo 6a wó, à 6a tonkaa o Baanabaasi là a Soole le 6a 6ua mu vaa na ho Zudee kɔhú kèrètíewa kuio ya-díwá yi.

¹ Mu p̄ahũ ká a bée *Heroode* wee beé 6a kèrètíewa nùwā yēn 6úi s̄anía lò. ² O 6ó a Z̄an 6àn k̄inle Zaaki lè ho khà-tóní. ³ B̄un m̄ón, á b̄io ó o m̄on à mu sí 6a *zúifùwa yi, ó o mún w̄ira a Piere. B̄un wó ho *búurú na á ja-fini yí dó yi s̄ánú díró p̄ahũ. ⁴ B̄io ó o Piere 6a w̄ira, ó o Heroode n̄on le j̄ii le 6a dé o ho kàsó yi, ò o bàrá 6a dásíwá nùwā náa náa kuio b̄io náa le 6a pa a yi. O lá wee leéka le ká ho *Paaki s̄ánú dú kh̄ína, o ò cíti o 6a nùpua ȳio yi. ⁵ O Piere wón 6a w̄aa pan yi ho kàsó yi, ká 6a kèrètíewa kuure 6èn wee fio le Dónbeenĩ yi na a yi lè mí sòobée.

⁶ Ho t̄inàahũ na tá lée tí ó o Heroode á à cíti o 6a nùpua ȳio yi, ká a Piere 6a can lè h̄a zúakùaríwà b̄io j̄un ó o d̄uma 6a dásíwá nùwā j̄un p̄ahũ. A 6a parowà mún ñin mí lara yi ho kàsó z̄ii z̄ūaj̄ii. ⁷ Ȳio 6ueé tí à wáayi tonkaro 6úi ñin, á mu khoomu 6úi j̄uúina zoó ho kàsó z̄ii. O o Nùh̄uso wáayi tonkaro líí 6úan6úaa o Piere d̄okóní, á s̄ínia wo, ò o b̄ia n̄on wo yi: «Lii h̄íní f̄uaf̄u.» Hón p̄ahũ so yi á h̄a zúakùaríwà feera a níní yi líí kúaa. ⁸ A ho wáayi tonkaro b̄ia n̄on wo yi: «Ca ū k̄irí à ū z̄í ū nak̄aa.» O o Piere wó b̄un. O o b̄ia n̄on wo yi: «Lá ū kán6un z̄í à ū bè mi.»

⁹ O o Piere wó b̄un ò o ló lée b̄o a yi. O yí máa leéka le b̄io ho wáayi tonkaro wee wé á bon. O wee leéka le h̄a lée kònkórá. ¹⁰ Ba lée kh̄ína 6a nín-yání parowà, á b̄ínia vaá kh̄ína b̄ia s̄a, á wà vaá 6ó ho h̄onló woohũ na s̄ans̄aa ho lóhó yi, á h̄on h̄era mítén á 6a yòó ló. B̄io 6a lá ho w̄hũ wà, ȳio 6ueé tí à ho wáayi tonkaro wà ò o día a Piere.

¹¹ O o Piere w̄aa z̄ūna le b̄io wó kà bon, ó o b̄ia: «H̄a laà na kà wán á ĩ w̄aa z̄ū mu kénkén le o Nùh̄uso lé ȳia tonkaa mí tonkaro na ló ho wáayi ó o 6ueé líí k̄ánia mi o Heroode níi yi, á mún k̄ánia mi le lònbee 6úen6úen na 6a zúifùwa lá wee fan le le yí mi yi.» ¹² B̄io ó o lon mí yi wó, ó o wà van o Z̄an na 6a le Maaki 6àn nu Mari z̄ii. Ba nùpua c̄èr̄e kúaa mín wán b̄in á wee fio. ¹³ O vaá 6úan6úaa ho z̄ūaj̄ii woohũ, ó o ton-sá h̄aa 6úi na 6a le Oroode á h̄in̄on wà 6ueé h̄én ho. ¹⁴ B̄io ó o 6ueé z̄ūna a Piere t̄amu, ó o s̄ii wan wan á yí h̄era ho woohũ ò o b̄ínia lùwa zoó b̄ia le o Piere lée wi ho z̄ūaj̄ii. ¹⁵ A 6a b̄ia n̄on wo yi: «Fo ȳaa wee kh̄ee.» Ká a màh̄a wee b̄io le mu bon kénkén. A 6a w̄aa b̄ia: «Áyí! Mu lé o n̄i-h̄ónbómu.» ¹⁶ O o Piere pá ñin wee 6úan6úaa ho woohũ. B̄io 6a wó san h̄era ho, á 6a m̄on wo á mu wó 6a coon. ¹⁷ O o lá mí níí dá 6a yi le 6a wé t̄été, ò o z̄éenia b̄io ó o Nùh̄uso wó wó lérar̄aa wo ho kàsó yi làa ba, ò o pá b̄ínia b̄ia: «Mi b̄io mu na a Zaaki lè wán z̄awa na so yi.» B̄un m̄ón ó o ló á wà van lòn-veere.

¹⁸ B̄io ho tá t̄n á 6a dásíwá 6úen6úen kánk̄aa, á wee cà à 6a z̄ūn b̄io ó o Piere b̄io wór̄aa. ¹⁹ O o Heroode le 6a cà a, á 6a cà a san 6a yí yú a, ó o t̄akaa b̄ia lá pan wo yi, ò o n̄on le j̄ii le 6a 6úe 6a. B̄un m̄ón ó o Piere ló ho *Zudee yi á vaá kará dóka mí yi ho *Sezaaree yi.

O bée Heroode h̄umú b̄io

²⁰ O Heroode s̄ii h̄ia wee c̄i ho Tiire lè ho Sid̄on lór̄asa yi dàkh̄ína. A b̄io 6a bè-d̄inii wee lé o Heroode mu 6àn k̄h̄ũ yi, á 6a wó le j̄ii dà-kéní à 6a le mí ì va a c̄n. A 6a 6ueé ñin o Bilasutuusi wán, ȳia wi o Heroode mu z̄ii tonni j̄uhũ wán. Ba wà zoó yanka a ò o le mí véení h̄a b̄ioní. ²¹ B̄io le wizonle na 6a bàrá ñin, ó o Heroode lá mí bá-z̄amu s̄ia z̄á, ò o kará mí b̄éeni kanm̄úini wán, ò o lá le b̄ioní 6a z̄am̄aa yahó. ²² A mu n̄ipomu 6úen6úen b̄ia p̄np̄n: «Mu yí n̄on nùpue wee b̄io, mu lée dof̄iní 6úi.» ²³ P̄ahũ na 6a wee b̄io mu yi, à b̄un le Dónbeenĩ wáayi tonkaro 6úi v̄ina a Heroode, lé b̄io ho cùkú na b̄io s̄a le Dónbeenĩ yi ó o fó b̄o mítén wán. A 6a s̄un6owa zon wo ó o húrun.

²⁴ Le Dónbeenĩ b̄ioní wee ben f̄e h̄a lùu ká le wà. ²⁵ B̄io ó o Baanabaasi là a Soole tonló wó ho Zeruzal̄emu yi, á 6a fó a Z̄an na 6a le Maaki á w̄ar̄aa.

13

Ba hueekaa o Baanabaasi là a Soole á tonkaa

* 12:1 O Heroode na 6a wee b̄io b̄io hen lé o Heroode Akiripa nín-yániso.

¹ Ho Antiosi kèrètíewa kuure yi á 6a ɲi-cúa fεerowà lè 6a ɲi-kàránlowà hía wi yi. Ba lé o Baanabaasi là a Soole, là a Simion na 6a wee ve làa ɲi-bírí, là a Sirεena ɲi Lisiyuusi, là a Manajεe na páania dɔn là a bée *Heroode.* ² Wizonle búí, ká 6a wee 6uaani a ɲúhúso, á lù mí ɲiní, á le Dónbeení Hácírí bía nɔn 6a yi: «Mí lén o Baanabaasi là a Soole mí dòn à 6a sá ho tonló na á ɲi von 6a bío yi.» ³ A bío 6a lù mí ɲiní à 6a flora vó, á 6a bò mí ɲiní 6a wán à 6a nɔn ho wǎhú 6a yi á 6a wà.

⁴ Bío ó o Baanabaasi là a Soole á le Dónbeení Hácírí wǎa von ká síi, á 6a wà van ho Selesii lóhó. Lé bín á 6a zon ho won-beení yi vannáa ho Siipere kǎhú na wi mu ɲumu tǎhú. ⁵ Bío 6a vaá dɔn ho Siipere kǎhú lóhó na 6a le Salamiina á 6a wǎa wee bue le Dónbeení bióní 6a *zúifùwa kàránló zíní yi. Yia kera bín làa ba á wee séení 6a lé o Zǎn Maaki. ⁶ Ho kǎhú búenbúen 6a tò yi yòó ló, á vaá bó ho Pafóosi lóhó yi. Lé bín á 6a fò mín là a zúifù ɲi búí na wee wé mu nín-símú na 6a le Bara-Yeesu yi. O lá wee lá mítén lòn ɲi-cúa fεero. ⁷ O hía wi ho kǎhú mu ɲúhúso na 6a le Σεεziyuusi Poluusi cón. O ɲi mu fù léé núpue na hácírí wi. O wi ò o ɲi le Dónbeení bióní. O o von o Baanabaasi là a Soole le 6a buen mí cón. ⁸ Ká a nín-símú 6ànso Elimaasi á yí wi à ho kǎhú mu ɲúhúso à tà a *Krista bío ó o wi ò o hè 6a. (Ba *Kεεεsisa wee ve o Bara-Yeesu mu làa Elimaasi.) ⁹ Hón pǎahú so yi, ó o Soole na 6a mún wee ve làa Poole† á le Dónbeení Hácírí wǎa sú ó o fá mí yǎ wo yi, ¹⁰ ò o bía: «Únén *Satáni za sabín-fúaaalo yén. Fo wee vǎiní 6a núpua. Mu bío na se búenbúen fo wee firáa. O ɲúhúso síi bío bún téréna, à únén wón wee báaráka làa bú. Cén kǎhú mu yi. ¹¹ Awa, wǎa loní mu. O ɲúhúso á à bóoní fon. Fo ò wé o muíi, á à cǎaka ká ũ máa mi le wii khoomu.» Mí lahó yi ó o Elimaasi yǎ dɛénia coora, á wó mí tǎbírí. O o wee hée vǎná, á wee cà yǎ á à tè o níi yi ò lénnaa. ¹² Bío ho kǎhú ɲúhúso mɔn bío wó, ó o tà dó mí síi o Krista yi. O ɲúhúso bío na ó o wee ɲi á zon wo dà.

O Baanabaasi là a Poole van ho Antiosi

¹³ O Poole lè mí ɲinzáwa á zon ho won-beení ho Pafóosi yi á van ho Pǎnfilii kǎhú lóhó na 6a le Pεeze. Bío 6a vaá dɔn bín, ó o Zǎn Maaki díá 6a, ò o bínia van ho Zeruzalεemu. ¹⁴ Barén bán đin ho Pεeze yi à 6a lá ho won-beení, á vaa dɔn ho Pizidii kǎhú lóhó na 6a le Antiosi. Ho *Sabaa zon, á 6a zon ho kàránló zii yi á zoó kará. ¹⁵ Bío 6a kàránna ho làndá vǎahú lè le *Dónbeení ɲi-cúa fεerowà vǎahú vó, á ho kàránló zii ɲúhúso le 6a bío bío ká na 6a yi: «Wán zǎwa, hen ká bióní wi mí cón á mí le mí ò hǎi lè 6a núpua sía se mí wǎa dà à bío.»

¹⁶ O o Poole líi hínɔn yòó đin ò o dá mí níi le 6a wé tété, ò o bía: «Minén *Isirayεelesa, lè minén na wee kǎnbi le Dónbeení búenbúen, mí ɲi bío á ò ò bío: ¹⁷ O Isirayεele ɲipomu na ká 6àn Dónbeení lé dén hueekaa wán 6uaawa. Le wó á mu ɲipomu na ká ɲina ho *Ezipite yi pǎahú na 6a wi mu ɲi-hámu yi bín. Bún món á le léra 6a bín lè mí pánká. ¹⁸ Le 6uan 6a hǎ mana tá hení yi á yú lòn lúlúio búará-ɲun síi. ¹⁹ Ho Kanan kǎhú yi á hǎ síiwà bío hɛɲun núpua á le bó ɲúhú, á fó táwá nɔn mí ɲipomu yi, à hǎ bío sí 6a yi. ²⁰ Mu búenbúen wó á míana yú hǎ lúlúio khǎa-náa làa búará-ɲun làa píru síi.

«Bún món á le Dónbeení hueekaa 6a búí wán 6uaawa tǎhú á wó lè 6a ɲúnása, à bán wé fáa 6a tǎiáwà. A mu wó làa bún fεεε á bueé bó a ɲi-cúa fεero Samuwεele pǎahú yi. ²¹ Bún món á 6a flora a bée le Dónbeení cón á le nɔn o Kiisi za Sayuule 6a yi. Wón na wee lé o Bɛnzamεε zǎ-ɲúhú yi. A wón kera 6a ɲúhú wán á dɔn hǎ lúlúio búará-ɲun. ²² Bío le hía pǎ a Sayuule díá á le nɔn o *Daviide 6a yi á wó lè 6a bée. Wón Daviide so á le bía bío ká đání yi: «Í síi núpue á ò wǎa yú, o lé o Zesee za Daviide‡ wón lé yǎ á à wé bío búenbúen na á ò ò bío le o wé á à tíi ɲii.» ²³ O Daviide mǎnmǎnii ɲi-kéní búí lé o Yeesu. Lé wón le Dónbeení

* **13:1** O Heroode na 6a wee bío bío hen lé o Heroode Antipaasi na wi ho Kalilee ɲúhú yi. † **13:9** Bío nɔn ó o Soole 6a yèrémáa wee ve là a Poole: Ba zúifùwa na bío sá ho Oroomu yi á yènnáa fù lé mu bío ɲun ɲun. Ba zúifùmu yèni wee kɛɲ. Ká yǎa bío sá ho Oroomu yi, à wón 6a bíní cé le búí na yi. Ho Soole lé 6a zúifùwa yèni. Ká ho Poole lé bío ó o bío sá ho Oroomu yi. ‡ **13:22** Mí loní Samuwεele nín-yání vǎahú 13.14

wó là a Isirayεele n̄pomu k̄n̄l̄o, làa b̄io á le h̄ia d̄or̄aa mí j̄ii le mí ì wé làa b̄ũ. ²⁴ S̄áni ò o Yeesu b̄uen, à b̄ũn ó o Z̄an buera n̄n̄n o Isirayεele n̄pomu b̄úenb̄úen yi le ba yèrè má mi yilera le mí wárá à ba bátízé ba. ²⁵ P̄aah̄ũ na ó o Z̄an muk̄n̄i véro wà b̄ueé d̄ã, ó o wee bío: «Mi wee leéka le ì léé wée? Ȳia mi wee lòoní wi mí dòn le ìnén. εε ká mi màh̄ã loñ, b̄anso wi ì món lù. Hàrì o nak̄aa tenl̄ó á ì pá yí kor̄aa.»

²⁶ «Wàn z̄àwa, minén na lé o *Abarahaamu m̄onm̄anía làa b̄ia mi t̄lah̄ũ na wee k̄n̄bi le Dónbeen̄i, lé warén á ho fenl̄ó b̄ion̄i na kà á buera n̄n̄n yi. ²⁷ Ho Zeruzalεemusa le mí j̄ún̄asa á yí z̄ũna a Yeesu b̄io b̄an j̄úh̄ũ á mún yí z̄ũna ba j̄i-cúa f̄erowà b̄ion̄i na wee k̄arán ho *Sabaa wizoon̄i le mí dà-kéní kéní yi k̄uará. O Yeesu mu á ba s̄in̄ia j̄úh̄ũ á t̄irar̄aa ba j̄i-cúa f̄erowà b̄ion̄i j̄ii. ²⁸ B̄io ba à ð̄in wán á à b̄úer̄aa wo á ba yí yú, á ba le o *Pilaate bío le ba b̄úe o. ²⁹ B̄io á b̄io b̄úenb̄úen na le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄ũah̄ũ b̄ia a Yeesu d̄ání yi á ba wó á mu j̄ii tun á ba liin̄ia wo ho *k̄ur̄uwá wán á líi n̄ũna. ³⁰ Ká le Dónbeen̄i màh̄ã v̄en̄ia wo. ³¹ H̄ã wizoon̄i c̄èr̄ε yi ó o Yeesu z̄een̄ia m̄iten làa b̄ia na h̄ia l̄en̄ia wo ho Kalilee yi f̄úaa ho Zeruzalεemu. Lé bán w̄ãa wó a s̄ér̄asa á wee bío o b̄io à na a Isirayεele n̄pomu yi.

³² «Warén lé b̄ia wee bue le Dónbeen̄i b̄in-tente à na mia: Le Dónbeen̄i j̄ii na le dó n̄n wàn b̄uàawa yi ³³ á b̄io j̄ii sú. Le v̄en̄ia o Yeesu á t̄irar̄aa mu j̄ii b̄io kà wán á n̄n warén na lé ba m̄onm̄anía yi, làa b̄io mu t̄uarar̄aa h̄ã Lení v̄ũah̄ũ lení b̄io j̄un n̄i yi: «Fo lé ì Za. Ho zuia j̄ii wán á ì lé m̄in Maá». § ³⁴ Le Dónbeen̄i h̄ia b̄ia mu le mí ì v̄en̄i a ó o máa b̄in̄i máa hí. B̄io kà lé b̄io le h̄ia b̄ia: «Ì ì dúbua mia le h̄ã dúbuaa na láayi wi. H̄ia á ì dó ì j̄ii n̄n o Daviide yi le ì na». * ³⁵ Lé b̄ũn n̄n̄n ó o pá w̄iokaa b̄ia mu le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄ũah̄ũ lahó b̄úí yi: «Fo máa díá á ȳia b̄io s̄ã foñ máa soo le búure yi». † ³⁶ O Daviide p̄aah̄ũ, ó o h̄ia tà sá ho tonl̄ó na le Dónbeen̄i le o sá. B̄ũn món ó o h̄urun á ba n̄ũna a b̄an b̄uàawa n̄s̄án̄i ó o soora. ³⁷ Ká ȳia le Dónbeen̄i v̄en̄ia wón yí soora.

³⁸⁻³⁹ «Wàn z̄àwa, mi ko mi z̄ũn̄ mu le lé o Yeesu b̄io yi á mu bè-kora s̄éndiaró b̄io á buerar̄aa n̄n̄n mia. Orén lé ȳia á n̄pue léé n̄pue dó mí s̄ii yi, ó o ò fen mí bè-kora b̄úenb̄úen yi, b̄io ó o *M̄oyiize làndá lá yí dà máa fení mia yi. ⁴⁰ A mi cén pa miten b̄io, à b̄io ba j̄i-cúa f̄erowà b̄ia à yí yí mia, mu b̄ia kà s̄ii: ⁴¹ «Minén khònlowà, mi loñ. Mi b̄io á à v̄in̄ika mia. Mi ì hí á à lé b̄in. B̄io mi ȳio wi lua, á ì wé yéréké b̄io b̄úí na ba b̄ia b̄io n̄n̄n mia, á mi máa dé mi s̄ia mu yi.» ‡»

⁴² B̄io ó o b̄ia b̄ũn vó, ó orén là a Baanabaasi ló ba *z̄uíf̄uwa k̄aránl̄ó z̄ii yi. A b̄ia wi b̄in flora ba le ba b̄in̄i b̄uen ho *Sabaa wizonle na s̄ã yi, à w̄ioka b̄uee bío mu b̄io dà-kéní mu d̄ání yi. ⁴³ Ho k̄úeem̄inwánl̄ó món̄dén á ba z̄uíf̄uwa c̄èr̄ε, le ba n̄i-vio na yèrè máa zon ba yi, á tà bò a Poole là a Baanabaasi yi. A bán wee bío làa ba ká ba à hení ba s̄ia à ba ca t̄in le Dónbeen̄i s̄amu yi.

⁴⁴ Ho Sabaa na s̄ã z̄on̄, léé c̄in̄ú ká, ká ho lóhó n̄pua b̄úenb̄úen á lá à lé è vé, á b̄ueé j̄í a N̄úh̄ũso b̄ion̄i. ⁴⁵ B̄io ba z̄uíf̄uwa m̄on ba z̄ãam̄aa, á le yandee sú ba, á ba wee kán o Poole ká ba à là a. ⁴⁶ O o Poole là a Baanabaasi w̄ãa wee bío b̄io kà làa ba ká ba poní séra: «Le Dónbeen̄i b̄ion̄i á lá ko à le bue na minén yi vé. Ká b̄io mi p̄ã le, á wee leéka le mí yí ko le le muk̄n̄i binbir̄i na máa vé, à wa w̄ãa a yèrè má à va b̄ia ȳin̄on̄i ba z̄uíf̄uwa c̄n̄. ⁴⁷ B̄io kà lé b̄io le Dónbeen̄i b̄ia n̄n̄n w̄en: «Ì bàrá fo á wó le h̄ã k̄ana b̄úenb̄úen n̄pomu khoomu, bèra a na à ù bue ho fenl̄ó b̄io ho ð̄im̄iná k̄uar̄aa b̄úenb̄úen yi.» ⁴⁸ B̄io á b̄ia ȳin̄on̄i ba z̄uíf̄uwa j̄á h̄n̄ b̄ion̄i so, á ba wee z̄ãmaka ká ba à khòn̄i a N̄úh̄ũso b̄ion̄i. B̄ia b̄úenb̄úen na b̄io s̄ã le muk̄n̄i binbir̄i na máa vé yi, á tà n̄n̄n m̄iten.

⁴⁹ O N̄úh̄ũso b̄ion̄i wee b̄en f̄è ho k̄h̄ũ b̄úenb̄úen n̄pomu. ⁵⁰ Ká ba z̄uíf̄uwa màh̄ã h̄in̄on̄ s̄ũna ba h̄ãawa na n̄in̄i se na wee k̄n̄bi le Dónbeen̄i, le ho lóhó ya-d̄iwá, á wó le j̄ii dà-kéní làa ba, à ba wee beé o Poole là a Baanabaasi lò, á j̄on̄ ba léra m̄in k̄h̄ũ yi. ⁵¹ A

§ 13:33 Mi loñ Lení v̄ũah̄ũ (Psaumes) 2.7 * 13:34 Mi loñ Ezayii v̄ũah̄ũ 55.3 † 13:35 Mi loñ Lení v̄ũah̄ũ (Psaumes) 16.10 ‡ 13:41 Mi loñ Habakuuki v̄ũah̄ũ 1.5

6a báawa nùwã ñun mu púaara mí zení khũnkũní á kúaa 6a wán,[§] à 6a wà van ho Ikoniyuumu lóhó. ⁵² Ba ñi-kenínia á sia wan làa sòobéé, á sú lè le Dónbeení Hácírí.

14

O Poole là a Baanabaasi van ho Ikoniyuumu

¹ Bío ó o Poole là a Baanabaasi vaá dñn ho Ikoniyuumu lóhó yi, á 6a vaá zon 6a *zúifùwa kàránló zli. A bío 6a zoó bía á wó, á 6a zúifùwa làa bía yínɔ́í 6a zúifùwa cèrèè á tà a *Krista bío. ² Ká 6a zúifùwa na pã a Krista bío á súkúra bía yínɔ́í 6a zúifùwa, fúaa 6a wee leéka mu bè-kora làa bía tà a Krista bío. ³ Bũn lé bío nɔ́n ó o Poole là a Baanabaasi á kará míana ho Ikoniyuumu yi. Ba wee bío ká 6a poní séra, á dó mí sia o Núhũso yi. O Núhũso wee na mí pànká 6a yi à 6a wéráa mu yéréké bïowa na wee zéení le Dónbeení pànká, à zéení le bío 6a wee bío o sãamu dñí yi lée tũíá. ⁴ A ho lóhó nùpua sankaa lè hã kuio bío ñun. Ba sñn-kéní tà 6a zúifùwa ñii, ká bía so bèn tà 6a tonkarowà ñii. ⁵ Ba zúifùwa làa bía yínɔ́í 6a zúifùwa lè mí ñúnása wee wíoka mítén ká 6a à beé o Poole là a Baanabaasi lò, á à lèeka 6a lè hã huua á à búe. ⁶ Bío 6a mí nùwã ñun zũna mu, á 6a lùwa, á dó mí yara lè ho Lisitere lè ho Dεεbe na lé ho Likawonii kǎhũ lórá cǎn, lè hã lórá na bãmakaa hã. ⁷ Bío 6a vaá dñn á 6a lan wee bue le bín-tente bñn.

O Poole là a Baanabaasi wi ho Lisitere lè ho Dεεbe yi

⁸ Nii búí wi ho Lisitere yi á zení húrun kará. O ton ká a lé o mùamúa, á dñn yí varákaa yí mɔ́n hùúu. ⁹ O kará wee ñí bío ó o Poole wee bío. O o Poole fá mí yïo wo yi, á mɔ́n à bío ó o dó mí sii o *Krista yi á dà à wee wéé, ¹⁰ ó o wãa bía nɔ́n wo yi pǎnpǎn: «Lii hñí yòo muin dñn ũ zení wán.» O o ñii yéran fàrá mí zení wán á varákaa wà. ¹¹ Bío 6a zãamãa mɔ́n bío ó o Poole wó, á 6a bía pǎnpǎn lè ho Likawonii kǎhũsa bioní: «Éee! Hã doffina búí lá a nùpue sñí á búeé líí bó wɛn.» ¹² O Baanabaasi 6a wee ve làa Zeesi, ká a Poole 6a wee ve làa Hεεmεεsi, lé bío ká mu lée bío na ò o Poole lé yia bío.* ¹³ Ho Zeesi na lé 6a doffíní búí á zli hãa wi ho lóhó ñii. Dén doffíní so yankaro lé yia buan 6a dñaní na 6a donkhueéra lè le pũíflè á búeé dñnãa ho lóhó dándá na son kòonia ho zũajíní ñii. O wi ò orén lè 6a zãamãa à wé mu hãmu à na a Poole là a Baanabaasi yi.

¹⁴ Bío 6a tonkarowà mí nùwã ñun zũna mu, á 6a lèekaa mí sñ-zínia à zéení ká 6a yí wa bío 6a le mí ì wé, à 6a fáara yòó zon 6a zãamãa tñahũ, ¹⁵ ká 6a à bío pǎnpǎn: «Éee! Minén nùpua mu, lée webio nɔ́n á mi wee wéráa bío ká? Warén mún lé 6a nùpua lè mí bío sñí, á wee bue le bín-tente na mia le mi ko à mi díá hñn wòn-kãamãawa so, ká mi yèrémá sánsá le Dónbeení na wi f̄εεε, dño léra ho wáayi, lè ho tá, lè mu yámú ñumu làa bío wi mu yi búenbúen. ¹⁶ Hã pǎnna na khñina yi, á le Dónbeení díá hã sñíwà nùpua búenbúen á 6a bò mí sñí wãna. ¹⁷ Ká le ñɔ́n wee zéení mítén lè mu bè-tentewà na le wee wé: Làa lúlúio ká le wee na ho vlohó mia, à ho dñnló be wé se, à mi wé dí sñí à sia wa.» ¹⁸ Hári hã bioní na ó o Poole là a Baanabaasi bía ká à hèráa 6a zãamãa mu hãmu na 6a le mí ì wé á à na 6a yi bío yi, á pá wó le lònbee. ¹⁹ Mu pãahũ, à 6a zúifùwa búí ló ho Antiosi lè ho Ikoniyuumu lórá yi á buara ho Lisitere yi. Lé bán lè 6a zãamãa wó le ñii à 6a lèekaa o Poole lè hã huua, á vará wo lórãa ho donkñahũ, lé bío 6a wee leéka le o húrun. ²⁰ Bío 6a ñi-kenínia ló lée dñn kñnia wo yi, ó o líí hñnɔ́n, á zon ho lóhó yi. Mu tá na lée tñn, ó orén là a Baanabaasi bò mín van ho Dεεbe.

O Poole là a Baanabaasi bñnia buara ho Antiosi

²¹ O Poole là a Baanabaasi buera le bín-tente ho Dεεbe yi, á 6a nùpua cèrèè tà wó 6a ñi-kenínia. Bũn món, á 6a yèrémãa van ho Lisitere lè ho Ikoniyuumu yi, lè ho Antiosi na wi ho Pizidii kǎhũ yi. ²² Ba wee hení bía tà a *Krista bío sia, á wee hení mu na 6a yi le 6a

§ 13:51 Mi loñ Matiyé vñahũ 10.14 * 14:12 Ho Kerεεsisa lè ho Oroomusa doffina boo. Dño 6a le Zeesi lé dén wi hã búenbúen ñuhũ wán. Ká dño 6a le Hεεmεεsi dén lé hã tonkaro.

fára ðín, à dé mí sía o Krista yi. Ba wee bío bío kà na 6a yi: «Wa ko wa káa lònbee cèrèè yi à bè yi zoráa le *Dónbeenĩ béeñĩ yi.»²³ Ba hueekaa 6a nùpua búí 6a kèrètíewa kuio le mí dà-kéní kéní yi á wó le 6a ya-díwá. Bún món á 6a lù mí jíní à 6a fíora, á dó 6a bío o Núhúso na 6a tà nòn míten yi níi yi.

²⁴ Bún món á 6a káa ho Pizidii kòhú yi á vaá ðòn ho Pánfilii kòhú. ²⁵ Ba buera le Dónbeenĩ bíoní ho Pεεze lóhó yi à 6a wà jòn ho Atalii lóhó. ²⁶ Lé bín á 6a ðín yi láráa ho won-beenĩ á van ho Antiosi. Lé hón lóhó so yi á 6a hía dó 6a bío le Dónbeenĩ sáamu bânso níi yi, à le séení 6a ho tonló na 6a vaá sá á ho jii sú bío yi. ²⁷ Bío 6a vaá ðòn ho Antiosi, á 6a von 6a kèrètíewa kúaa mín wán, á lá bío búenbúen na le Dónbeenĩ làa ba páanía wó á fεera nòn 6a yi, làa bío á le mún h́eraráa ho wòhú á nòn bíi yínón 6a zúífúwa yi, à bán mún ðán tà a Krista bío. ²⁸ A 6a kará dá míana bín làa bíi tà a Yeesu bío le 6a ní-kenínia.

15

Ba kèrètíewa ya-díwá kúaa mín wán

¹ Nùpua nùwá yèn búí ló ho *Zudee yi á 6uara ho Antiosi yi, á 6ueé wee kàrán bíi tà a *Krista bío làa bío ká: «Mí yí dà máa fen ká mí yí kúiora làa bío mu bòráa o *Mòyiize làndá yi.» ² O o Poole là a Baanabaasi pá 6a bío, á wáania làa ba le mí sòobée mu bío yi. Mu véení, á 6a le o Poole là a Baanabaasi, le ho Antiosi nùpua nùwá yèn búí ko 6a va ho Zeruzalεemu, à vaa fεε ho tũíá mu na a Krista tonkarowà le 6a kèrètíewa ya-díwá yi. ³ A 6a kèrètíewa kuure nòn bío 6a màkóo wi yi le veení mu bío yi 6a yi. Ba káa ho Fenisii le ho *Samaríi kána yi ká 6a à bío bío á bíi yínón 6a *zúífúwa wó wó yèrémáa tàráa le Dónbeenĩ bío le mí dà-kéní kéní. A mu wó sí-wε-beenĩ bíi búenbúen na tà a Krista bío cón. ⁴ Ba vaá ðéení ho Zeruzalεemu yi á 6a wà van 6a kèrètíewa cón á bán le 6a tonkarowà, le 6a ya-díwá, á béeñía 6a yi. A barén bèn lá bío búenbúen na 6a wó le le Dónbeenĩ pánká á fεera nòn 6a yi. ⁵ Ká 6a *Farizíewa kuure nùpua nùwá yèn búí na tà a *Krista bío á hínon bíi: «Bíi yínón 6a zúífúwa na tà a Krista bío ko 6a *kuío. O o Mòyiize làndá bèró bío mún hení na 6a yi.»

⁶ A 6a tonkarowà le 6a ya-díwá kúaa mín wán, à loínáa le bíoní mu yahó yi. ⁷ Ba kára mín míana. Bún món ó o Piere líi hínon lá le bíoní ò o bíi nòn 6a yi: «Wàn zàwa, mí zũ le le Dónbeenĩ mòn mí léra mí t́ahú mu míana à í bue le bín-tente à na bíi yínón 6a zúífúwa yi, bèra a na à 6a jí le, à tà le bío. ⁸ Le Dónbeenĩ zũ bío wi 6a nùpua sía yi. Le nòn mí Hácírí 6a yi làa bío warén yúráa le bío síi, à zéení le le tà 6a bío. ⁹ Le yí wó bío woon na wee zéení le warén làa ba wi mín júná yi. Le ceéra 6a sía, lé bío 6a tà le bío. ¹⁰ A lée webio nòn á mí wáa wi à mí sèení 6a le ho sèró na á wàn búaaawa le warén wa beere á yí ðánna yí sò, á à khúaanáa le Dónbeenĩ jii yí? ¹¹ Búeé dé. Bío warén kánía o Núhúso Yeesu sáamu bío yi, lé bún barén bío mún wóráa.» ¹² A bíi wi bín búenbúen wó tété. Bún món á 6a wee jí á Baanabaasi là a Poole cón. Ba wee bío mu yéréké bíowa na wee zéení le Dónbeenĩ pánká na le wó le 6a níni bíi yínón 6a zúífúwa cón. ¹³ Bío á 6a bíi wó, ó o Zaaki hínon lá le bíoní ò o bíi: «Wàn zàwa, mí jí bío á í ò bío. ¹⁴ Bío le Dónbeenĩ tà lora bíi yínón 6a zúífúwa bío hàrí mu jùhú búeení, á léraráa mu nípomu na bío sá le yi 6a t́ahú, ó o Simón* zéeníá.

¹⁵ «Mu fò mín le le *Dónbeenĩ jí-cúa fεerowà bíoní, lé bío mu túara le Dónbeenĩ bíoní v́ahú yi ká síi:

¹⁶ O Núhúso bíi: «Bún món ðén á í ò bíi ò búen á 6ueé so a *Daviide źi na lá tò. Le soni na fù á í ò bíi ò hóoní, á le è f́ará á à ðín.

¹⁷ Hón páahú so yi á 6a nùpua na ká búenbúen,

* **15:14** Simón: Le lé o Piere zúífúmu yèni na có nòn wo yi. Ká ðío 6a le Piere ðén lé o Yeesu có le.

lè hã kãna búenbúen na á ĩ von à hã bio sí mií á à cà a Nùhũso.†

«Hĩa kà lé o Nùhũso ni-cúa,

yĩa nɔn á mu biowa mu ¹⁸ bio zũnnanáa hàání.»

¹⁹ O Zaaki pá bínía bía: «Lé bún nɔn á ĩ le mu sũaaní à bĩa yínɔn ɔa zúífùwa na yèrémáa bò le Dónbeení yi à ɔa yí sɛé. ²⁰ Ká mi màhá wa túa ɔa yi, à bio na ɔa yi le ɔa wé yí là le muiní taa, lé bio hã tun. A pa miten ho hã-fénló là ho bá-fénló là mí síiwà yi. A yí là bùaa na yí fũaana taa. A yí dí cãni.‡

²¹ Hàání bún ká ɔa nùpua wee kàrán o Mɔyize làndá làa mín hã lórá là mí dà-kéní kéní yi, à kàrán ho ɔa zúífùwa kàránló zíní yi há *Sabaawa búenbúen zòh.»

Ba kèrètíewa na yínɔn ɔa zúífùwa vũahũ bio

²² A ɔa tonkarowà, là ɔa ya-díwá, là ɔa kèrètíewa kuure wãanía tò le mí ì hueeka ɔa búí mí tĩahũ á à dé o Poole là a Baanabaasi wán, á à tonka ho Antiosi yi. A ɔa hueekaa o Silaasi là a Zude na ɔa wee ve làa Baasabaasi. Ba mí nùwã jun á bĩa tà a *Krista bio wee kɔnbi.

²³ Bio kà lé bio túara ho vũahũ na ɔa a ɔua á à varáa yi:

«Warén tonkarowà là ɔa kèrètíewa ya-díwá wee tɛɛní minén na lé wán zàwa na yínɔn ɔa *zúífùwa yi, bĩa ho Antiosi lóhó yi là ho Siirii là ho Silisii kãna yi.

²⁴ Wa ná à ɔa nùpua búí ló wa cɔn, ká warén nɔn yí tonkaa ɔa, á buée lúnkaa mi yilera là mí bíoní, á mi yí zũ bio mi ì wé. ²⁵ Lé bún nɔn á wa wãanía tò à wa le wa à hueeka ɔa búí á à tonka mi cɔn. Ba à bè là a Baanabaasi là a Poole na lé wán bɔnlowà na wa wa làa sòobéɛ, ²⁶ bán na zàanía mí mukãní wa Nùhũso Yeesu *Krista tonló bio yi. ²⁷ O o Zude là a Silaasi lé bĩa wa wãa tonkaa mi cɔn, à bán miten buée wíoka fɛɛ bio túara ho vũahũ yi à na mia. ²⁸ Warén á tò mu wán á le Dónbeení Hácírí mún tà mu le wa máa nĩ sèró mi wán máa dà máa khíí. Hã làndáwá na bio henía nɔn mia na mi ko mi bè yi lé hĩa kà: ²⁹ Mi wé yí là le muiní taa. Mi yí dí cãni. Mi yí là bùaa na yí fũaana taa. Mi pa miten ho hã-fénló là ho bá-fénló là mí síiwà yi. Ká mi wee dàni pa miten bio bún búenbúen yi, se mu se.

Ká mi foó.»

³⁰ Bún món á ɔa nɔn ho wãhũ bĩa ɔa le mí ì tonka yi á ɔa wà van ho Antiosi. Bio ɔa vaá dɔn bún, á ɔa von bĩa búenbúen na tà a Krista bio á kúaa mín wán, à ɔa nɔn ho vũahũ mu ɔa yi. ³¹ Bio ɔa kàráanna ho, á ɔa búenbúen zãmakaa ho bán bíoní na henía ɔa sía bio yi. ³² Bio ó o Zude là a Silaasi hĩa lé ɔa ni-cúa fɛɛrowà búí, á ɔa kará bún míana là mín zàwa kèrètíewa, á henía ɔa sía, à ɔa wíoka yí ho pánká. ³³ Ba dá dóka mí yi ho Antiosi yi. Bún món á ɔa dó ɔa cãawése, á bán le ɔa bè wã-tente, à ɔa día ɔa á ɔa yèrémáa van bĩa tonkaa ɔa cɔn, ³⁴ [§] ³⁵ ò o Poole là a Baanabaasi kará ho Antiosi yi. A ɔarén làa bĩa tà a Krista bio cèrèè búí wee kàrán ɔa nùpua, á wee bue o Nùhũso bíoní.

O Poole là a Baanabaasi saawaa mín yi

³⁶ Wizoóní bio yɛn bún món, ó o Poole bía nɔn o Baanabaasi yi: «Wa bíní tɛ hã lórá búenbúen na wa buera le Dónbeení bíoní yi, à búɛkí wán zàwa kèrètíewa à loń le ɔa bio wó kaka.» ³⁷ O Baanabaasi lá wi ò o fé o Zãn na ɔa le Maaki à bèráa. ³⁸ Ká a Poole màhá yí tà a féró, lé bio ó o bínía ɔa món ho Pãnfilii kãhũ yi, á yí bínía yí sá tonló làa ba.* ³⁹ Wãaní na here kɛra ɔa pãahũ mu bio yi, fúaa ɔa saawaa. O o Baanabaasi fó a Maaki á ɔa lá ho won-beení à ɔa nɔn ho Siipere kãhũ. ⁴⁰ O o Poole wón bèn léra a Silaasi. Sãni ò o lén, á bán zàwa kèrètíewa kàráfáa wo o Nùhũso yi. ⁴¹ O kãa ho Siirii là ho Silisii kãna yi, á wee séení ɔa kèrètíewa kuio à ɔa síadéro o Krista wíoka fára tĩn.

† 15:17 Mi loń Amɔsi vũahũ 9.11-12 ‡ 15:20 Mi loń Léro vũahũ (Exode) 34.15-16; Levii nùwã vũahũ (Lévítique) 18.6-23; 17.10-16 § 15:34 Le Dónbeení bíoní vɔnna búí yi á bio kà lé bio túara sã là bíoní mu jii: «Ká a Silaasi wón le mí ì kɛɛní bún.» * 15:38 Mi loń Bè-wénia 13.13

16

O Poole fó a Timotee á ba bò mín

¹ Bǔn mǎn ó o Poole wà van ho Dεεbe lóhó, á ðǎn bǐn vannáa ho Lisitere lóhó. Nǐi búii na ba le Timotee na tà a *Krista bǐo á wi ho lóhó mu yi. O lé o zúifù hǐnzoró na lé o kèrètíε háa á te mí za. Ká bǎn maá lé o *Kεεεki nǐi. ² Ba kèrètíεwa na wi ho Lisitere lè ho Ikoniyuumu lórá yi á wee wíoka a yèni. ³ O Poole lá wi ò o fé o à ba wé páanǐ bè mín. O o le ba kúii wo ba *zúifùwa na wi bǐn bǐo yi, lé bǐo ba búenbúen zú mu le bǎn maá lé o Kεεεki nǐi. ⁴ Há lórá búenbúen na ba wee kǎa yi, á ba wee bío bǐo ba tonkarowà lè ba kèrètíεwa ya-díwá wǎanía tò wán ho Zeruzalεemu yi à na bǐa tà a Krista bǐo yi, ká ba à bío na ba yi le ba wé bè mu yi. ⁵ Ba kèrètíεwa kuio wíokaa fǎrá ðǎn, á sǐadéró o Krista yi wi, á bǐa tà a Krista mu bǐo wee dé wán làa wizoonǐ.

Le Dónbeenǐ le o Poole lén va ho Maseduana

⁶ Le Dónbeenǐ Hácírǐ hò ba le ba yǐ vaá bue le Dónbeenǐ bíonǐ ho Azii kǎhǔ yi. A ba kǎa ho Firizii lè ho Kalasii kǎna yi á wà. ⁷ Bǐo ba vaá ðǎn ho Mizii kǎhǔ jǐi á ba le mí ì va ho Bitinii kǎhǔ yi á à loǐ. Ká a Yeesu Hácírǐ màhá yǐ nǎn mu wǎhǔ ba yi. ⁸ A ba wǎa kǎa ho Mizii kǎhǔ yi á lion ho Torowaasi lóhó wonna ðǐnnǐi. ⁹ Ho tǐnàahǔ á bǐo búii zéenia mítén là a Poole. O mǎn ho Maseduana kǎhǔ nùpue búii ò o muina ðǐn á wee fio wo kà sǐi: «Buen ho Maseduana yi à buée séenǐ wεn.» ¹⁰ Mǐ lahó yi á wa ðεenia wee cá bǐo wa à wé wé á à varáa ho Maseduana, lé bǐo wa wǎa zú le lé bǐn á le Dónbeenǐ von wεn le wa vaa bue mí bǐn-tente à na ho kǎhǔ mu nùpua yi.

Ho Filiipu yi, ó o háa na ba le Lidi tà a Núhúso bǐo

¹¹ Wa zon ho won-beenǐ ho Torowaasi yi á téréna van ho Samótaraasi kǎhǔ na mu jumu kǐnǐa yi. Mu bǎn tá na lée tǎn, á wa van ho Niapoliisi lóhó. ¹² Lé bǐn á wa ðǐn yi vannáa ho Maseduana kǎhǔ sǎn-kénǐ na bǐo sǎ ho Oroomu yi bǎn ló-beenǐ na ba le Filiipu. Ho Oroomusa cèrèε háa kará ho lóhó mu yi. Hón lóhó so á wa wó wizoonǐ bǐo yεn yi. ¹³ Ho *Sabaa zoǎ, á wa hǐnǎn ló ho donkǐahǔ á wà lion ho vǔhǔ jǐi, le jún-sǐ á wa líi yǐ ba *zúifùwa fioró lahó bǐn. Wa líi yú ba háawa búii à ba kúaa mín wán, á wa kará tà há láakáwá làa ba. ¹⁴ Ba háawa mu nǐ-kénǐ ba le Lidi. O wee lé ho Tiatiire lóhó yi, á wee duan lè há pǎnsò-muna na yàwá here. O wee kǎnbi le Dónbeenǐ. O kará wee tántá mí jǐkǎnna wa bíonǐ yi, ó o Núhúso wó ó o wíokaa wee jí bǐo ó o Poole wee bío sese. ¹⁵ Orén lè mí zǐi nùpua á ba bátízéra. Bǔn mǎn ó o bǐa bǐo kà á vonnáa wεn: «Ká mi wee leéka le ì tà a Núhúso yi bǐo bon, à mi buée làa ì zǐi.» O o ðǐn lan wεn fúuu á wa tà van.

Bǐo wó ho Filiipu kàsó zǐi yi

¹⁶ Wizonle búii, ká wà wee va ho fioró lahó yi, á ton-sá háa búii na lé o tǐahǎnǐi buée sǎ wa yahó. O wee yǐ wǎrǐ cèrèε ho tǐnló mu bǐo yi à na mí júnása yi. ¹⁷ O bò warén là a Poole mǎn, á wee bío pǎnpǎn kà sǐi: «Ba nùpua na kà lé le Dónbeenǐ na dà mu bǐo búenbúen wán ton-sáwá. Ho wǎhǔ na wee kǎnǐ ba nùpua lé hón bǐo ba wee bue à na mia.» ¹⁸ Wizoonǐ cèrèε yi ká lé bǔn ó o háa mu wee wé. Fúaa o Poole sǐi cá cá, á yèrémáa bǐa nǎn o cǐná na ó o wee sáráa yi: «Le ì bío mu na foǎ: O Yeesu yèni pǎnká yi, à ù lén día a háa mu lónbǐo.» Mǐ lahó yi ó o cǐná ðεenia wà día a háa. ¹⁹ Bǐo ó o háa mu júnása mǎn à bǐo ó o lá wee yǐ na ba yi á jǐhǔ wǎa bó, á ba wǐira a Poole là a Silaasi vannáa ho pǎnká bǎnsowà cǎn ba zǎamáa fémǐnló lahó yi. ²⁰ Ba buan ba vannáa bán na lé ho *Oroomusa tǔiá fεerowà cǎn, à ba bǐa: «Ba nùpua na kà ðǐn wee kǎnká wa lóhó. Barén lé ba *zúifùwa, ²¹ à warén na lé ho Oroomusa á ba màhá wee kǎrán lè mu bè-wénia búii na wa làndá le wa yǐ wé.» ²² A ba zǎamáa mún sǐa cá a Poole là a Silaasi yi. A ba tǔiá fεerowà le ba tεn ba sǐa, à ba le ba ha ba lè há fǐnfoónǐ. ²³ Bǐo ba han ba wó, á ba kúaa ba ho kàsó yi, à ba henǐa mu nǎn o paro yi le o pa ba yi sese. ²⁴ Bǐo ó o paro jǎ bǔn kà sǐi, ó o buan ba zoó kúaa ho kàsó zǐi fǐkǎhǔ, á kúaa há súrúkùwa ba zenǐ yi.

²⁵ Bïo ho tá wà vaá sanká à mànì, ó o Poole là a Silaasi wee fio ká 6a à khòní le Dónbeenì. A 6a kàsósa na ká wee jí 6a cón. ²⁶ Yïo 6ueé tí à ho tá zà lè mí sòobéε, á dèkíó ho kàsó zii. Hã wonna búenbúen dèénia hénkaa, á 6a kàsósa búenbúen zúakùaríwà feera. ²⁷ O o paro sína. Bïo ó o mən à ho kàsó zii zūajiní hénkaa, ó o wee leéka le 6a kàsósa búenbúen lùwa, ó o dò mí khà-tóní le mí ì 6úe lè mítén. ²⁸ O o Poole wāamaa pónpón o wán: «Yí yáa ūten. Wa búenbúen wi hen.» ²⁹ O o paro le 6a 6uen lè mu khoomu. A 6a 6uan mu buararáa ó o fó ò o bánbáa vaá zon le zī-za yi ká a wee zà lé le zánii, á zoó búrá a Poole là a Silaasi tá. ³⁰ Būn món ó o fó 6a lóráa ò o tùara 6a yi: «Minén nùpua mu, lé mu yén á ì ko à ì wé à fennáa?» ³¹ A bán bía nən wo yi: «Tà a Nuhúso Yeesu bïo, á ūnén lè ū zii nùpua á à fen.» ³² A 6a bía a Nuhúso bïo nən orén là a zii nùpua búenbúen yi. ³³ Ho tñàahú mu yi, ho pāahú dà-kéní kéní mu yi, ó o nñi fó 6a vaá seera dokuaa. O orén lè mí zii nùpua búenbúen á 6a dèénia bátizéra. ³⁴ Būn món ó o fó a Poole là a Silaasi yòoraráa mí zii, á yòó nən mu bè-dínii 6a yi. O nñi mu lè mí zii nùpua búenbúen sía wan, lé bïo 6a tà le Dónbeenì bïo.

³⁵ Bïo ho tá tñn, á ho Oroomu tñiá fεerowà tonkaa 6a nùpua le 6a vaa bío le yia wee pa ho kàsó zii yi à kúia 6a nùpua mu le 6a lén. ³⁶ O o paro 6ueé bía mu nən o Poole yi kà síi: «Ba tñiá fεerowà á nən le jii le 6a kúia mia. Mi wáa dà a lé á à lén làa héera» ³⁷ Ká a Poole mähá bía nən bía 6a tonkaa yi: «Warén na bïo sã ho Oroomu yi á 6a han 6a zāamāa yïo yi à 6a yí cítio wen làa bïo mu lá ko mu wéráa, á 6uan wen vaá kúia ho kàsó yi. A 6a wáa dñn dñn le mí ì kúia wen ká mu sã máa jí. Būn lée bïo na yí dà máa wé. Mi vaa bío le 6arén mítén 6uen 6uee kúia wen.» ³⁸ A bán bñiá vaá bía mu nən ho Oroomu tñiá fεerowà yi. Bïo 6a já le o Poole là a Silaasi á bïo sã ho Oroomu yi, á 6a zónkaa. ³⁹ A 6a wáa 6uara 6ueé bía nən 6a yi le mí wó khon. Būn món á 6a kúaará 6a, à 6a yankaa 6a le 6a lé ho lóhó yi à lén. ⁴⁰ Bïo ó o Poole là a Silaasi ló ho kàsó yi, á 6a wà van o Lidi zii. Ba mənka mín zàwa kèrètíewa wán, á henía 6a sía. Būn món á 6a wà.

17

O Poole là a Silaasi wà van ho Tesaloniiki lóhó

¹ O Poole là a Silaasi ló lè ho Anfipliisi lè ho Apolonii lórá yi á vaá dōnnáa ho Tesaloniiki. Ho lóhó mu á 6a *zúifùwa kàránlò zii wi yi. ² O o Poole wà van bñn làa bïo ó o lá wee wé wéráa mu. Orén lè 6a nùpua na bñn wāania le Dónbeenì bioní vūahú bioní wán hã *Sabaawa bïo tñn na sã mín yi. ³ O wee zéeni hã bioní mu yara làa ba, le mu túara ho vūahú mu yi le yia le Dónbeenì mən léra ko ò o lò be, à hí, à vèe. O wee bío na 6a yi: «O Yeesu mu na á ì wee bío bïo làa mia, wón lé *Yia le Dónbeenì mən léra.» ⁴ Ba nùwá yen 6úii tà mu yi, á leéra là a Poole là a Silaasi. Ho *Kerεεsisa cèrèε na wee kōnbi le Dónbeenì á mún tà 6a bïo á wee bè làa ba, lè 6a hãawa cèrèε 6úii na níní se mún. ⁵ Ká 6a zúifùwa á le yandee mähá sú mu bïo yi. Á 6a hñn cōnkaa 6a nñ-kora nùwá yen 6úii hã 6onfúaa yi á kúaa mín wán, á súkúra 6a zāamāa séenia, á kánkáa lè ho lóhó dñnia. Ba fira van o Zasñn zii á wà vaá zoó cà a Poole là a Silaasi á à léráa ho lóhó nùpua na kúaa mín wán yahó. ⁶ A bïo 6a zoó khon 6a yi, á 6a fó a Zasñn làa bñn tà a *Krista bïo nùwá yen 6úii á lóráa ho lóhó tñiá fεerowà cón, à 6a wee bío pónpón: «Ba nùpua na kà héera kánkáa 6a nùpua hã lùu búenbúen yi lè mí kàránlò. Ba mún wáa 6ueé dñn hen, ⁷ ó o Zasñn tà á 6a làara a wán. Ba búenbúen yí máa tà bè 6a bá-zàwa béε Sezaare làndá yi. Ba le béε 6úii wi á yèni 6a le Yeesu.» ⁸ Hã bioní mu á cñina 6a zāamāa lè ho lóhó tñiá fεerowà sía. ⁹ O Zasñn làa bñn tà a Krista bïo á sàania le wári na 6a ko 6a sàani á 6a día 6a.

O Poole là a Silaasi wà van ho Beeree

¹⁰ Ho tá hñni, á 6a kèrètíewa na bñn dèénia le o Poole là a Silaasi lé à lén va ho Beeree lóhó. Bïo 6a vaá dñn bñn á 6a wà van 6a zúifùwa kàránlò zii yi. ¹¹ Ba zúifùwa na 6a vaá yú bñn á wee tà hén mí yiwa á po bñn ho Tesaloniiki lóhó yi. Ba tà já le Dónbeenì bioní sese. Làa wizooní ká 6a wee kàrán le Dónbeenì bioní sese, à loñ le bïo ó o Poole wee bío

so bon le. ¹² Bĩa tà a Krista bĩo 6a tĩahũ á boo. Ho Kerεεsisa tĩahũ, á 6a hãawa na nĩnĩ se cèrèe lè 6a báawa cèrèe á mún tà a Nũhũso bĩo. ¹³ Ká bĩo ho Tesalonii ki zúifùwa ná ò o Poole wee bue le Dónbeenĩ bionĩ ho Beeree yi, á 6a wà 6uara bĩn á tĩn 6ueé kánkáa hón lóhó so nùpua, á lùnkaa 6a yilera. ¹⁴ A 6a kèrètĩewa dèenĩa le o Poole hĩnĩ lén à dé mí yahó lè mu yámú ñumu cón. O o Silaasi là a Timotee bán kará ho Beeree yi. ¹⁵ Bĩa bò là a Poole á lèenĩa wo fúuu fúaa ho Ateena lóhó. Bĩo 6a le mí ì bĩnĩ á à va ho Beeree, ó o Poole háanĩa 6a le 6a vaa bío le o Silaasi là a Timotee bánbá ña mí món 6uen fùafùu.

O Poole ñi-cúa na ó o fεera ho Ateena yi

¹⁶ Pãahũ na ó o Poole wi ho Ateena yi á pan o Silaasi là a Timotee, ó o mən à ho lóhó mu sú lè hã dofi-kansiwa, á mu wee vá a yi. ¹⁷ O wee wãanĩ lè 6a *zúifùwa làa bĩa yínɔn 6a *zúifùwa na wee 6uuanĩ le Dónbeenĩ na ó o wee yĩ 6a kàránlò zĩ yi. Làa wizoonĩ ká a wee wãanĩ lè 6a nùpua na ó o wee yĩ 6a fèminlò lahó yi. ¹⁸ Ba Epikurĩewa* lè 6a Sitoyisĩewa† nùwã yɛn mún wee 6uee wãanĩ làa wo. Ba 6úi wee tùaka mín yi ká síi: «O dàn bíoro mu, lée webio ó o yáá ñĩn wee bío kà.» Ba 6úi bán 6èn le: «Mu ka lòn dofi-vio bĩo ó o wee bue.» Ba wee bío bũn lé bĩo ó o Poole wee bío o Yeesu bĩo, lè ho vèeró bĩo.

¹⁹ A 6a 6uan wo vannáa ho lóhó tũia fεerowà cón, á 6a bĩa nɔn wo yi: «Mu bè-ñĩnle na á ù wee kàrán lè 6a nùpua á fo dà a zéeni yahó làa wɛn le? ²⁰ Bĩo wa wee ñĩ ká lée bè-ñĩa wa cón, á wa wi à wa zũn mu kúará.» ²¹ A bĩo ho Ateenasá 6úen6úen lè mí kàyáwá 6èn wa lè mí sòobéε lé mu bè-ñĩa na wee wé 6àn ñiló lè mu láakáwá tàró.

²² O o Poole wãa líi hĩnɔn yòó ñĩn ho lóhó tũia fεerowà yahó ò o bĩa: «Ateenasá, ì mən mu le hã dofiina 6uuaniló bío 6èntĩn wi mia làa sòobéε. ²³ Lé bĩo á ì hékkaa mi lóhó yi á mən mu bĩowa na mi sonka mi dofiina 6uuaniló bío yi. Ì yáá pá mən le muini yɛnĩ lahó 6úi à bío ká lé bío túara le wán: «Dofinĩ na á nùpue yĩ zũ.» Awa! A bĩo mi wee 6uuanĩ ká mi yĩ zũ mu, lé bũn á ñĩn 6uara wà 6ueé zéeni làa mia. ²⁴ Le Dónbeenĩ na lera ho ñimĩná lè mu bĩowa na wi ho yi 6úen6úen, na lé ho wáayi lè ho tá Nũhũso, á yĩ máa zoo keení hã zĩnĩ na 6a nùpua wee so mítɛn na le yi. ²⁵ Le màkóo mía à nùpue wé bío 6úi na le yi. Lerén lé ñio wee na le mukãnĩ 6a nùpua yi, lè mu bĩo 6úen6úen. ²⁶ Le ñĩn o nùpue ñĩ-kénĩ wán á lérarãa hã síiwà nùpua 6úen6úen héra bārãka ho tá wán, á wãana 6a kãna sũaa, á fũaana hã pɔnna ñinĩ ñĩnĩ. ²⁷ Le Dónbeenĩ wó ká síi bèra a na à 6a nùpua cànka le. Hàrĩ ká 6a wee hée vĩná càrãa le, ñũn-sĩ 6a à yĩ le. Tũia poni, le Dónbeenĩ yĩ khèra lè wa ñĩ-kénĩ kénĩ. ²⁸ «Lé bĩo wa mukãnĩ ló lerén lé ñio ñii yi. Lé lerén nɔn wa wee ñĩn varãkarãa.» Mi len-béwá 6úi yáá mún bĩa mu wéréwéré ká síi: «Wa lé le zàwa.» ²⁹ A bĩo wa lé le zàwa, á wa yĩ ko à wa tée le Dónbeenĩ làa sãnú tàá wãrĩ tàá huaa kansiwa hùúu, bũn na 6a nùpua kará lon mí yiwa á wó mítɛn. ³⁰ Hã pɔnna na 6a nùpua fù yĩ zũ mu bĩo yi, bũn le Dónbeenĩ wãa yĩ máa loñ yi ho zuia. Bĩo ká wán á 6a nùpua 6úen6úen lé bĩa le wee ve hã lùu 6úen6úen yi, le 6a yèrè má mí yilera lè mí wárã. ³¹ Wizonle dà-kénĩ 6úi lé ñio le Dónbeenĩ bārã, ò o nùpue na le lera à cítĩ ho ñimĩná 6úen6úen lè ho térénlò. Le vèenĩa o nùpue mu, à zéeni lè 6a nùpua le orén lé yia le lera ò o fi le cítĩ mu.» ³² Bĩo 6a ñá ò o Poole wee bío ho vèeró bĩo, á 6a 6úi wee yáa mí ñinĩ yi na a yi. Ba 6úi 6èn wee bío: «À ù bíonĩ mu ñiló á wa à pa làa pɔn-veere.» ³³ Lé bũn wán ó o Poole 6èn wà ò o díã 6a. ³⁴ Ká 6a nùwã yɛn 6úi bán pá bò a Poole yi, á tà a *Krista bĩo. O 6úi lé 6a tũia fεerowà ñĩ-kénĩ na 6a le Denii, là a hã 6úi na 6a le Damariisi, à pá bĩnĩ séeni 6a 6úi.

18

O Poole van ho Korente

* **17:18** Epikurĩewa: Ba lé ho Kerεεsi kãhũ bè-zũrĩlo 6úi na lé o Epikuure ñĩ-kenĩnia. Ba wee cà bío 6a a wé ká le lònbee máa yĩ 6a. Ba wee leéka le ho ñimĩná bío 6úen6úen lé ho wé fèrãa mín. † **17:18** Sitoyisĩewa: Ba lé ho Kerεεsi kãhũ bè-zũrĩlo 6úi na 6a le Zenɔn ñĩ-kenĩnia. Ba wi 6a zũn bío ho ñimĩná bĩowa wee wérãa, á wi 6a yĩ le sí-he6úee à sãnsá le lònbee lè mí síiwà 6úen6úen.

¹ Bũn mɔ́n ó o Poole ló ho Atɛna yi á van ho Korɛnte* lóhó yi. ² O vaá fò mín làa zúifù nĩ 6úi na 6a le Akilaasi bĩn. O nĩ mu ton ho kǎhũ na 6a le Pǎn yi. Orén lè mín hã Pirisiye ló ho Italii kǎhũ yi á 6uara ho Korɛnte yi yí míana, lé bĩo ho *Oroomu bá-zàwa béε Koloode nɔn le jii le 6a *zúifùwa 6úen6úen lé ho Oroomu lóhó yi. O o Poole wà van 6a cǎn. ³ A bĩo ó orén làa ba tonló lée dà-kéní, á 6a wãa páania kará wee bĩ hã sǎnna na wee tá lè hã búkúwá. ⁴ Hã *Sabaawa lè mí dà-kéní kéní yi ó o Poole wee wé lá le bionĩ 6a zúifùwa kàránló zii yi, á wee cà ò o bío 6úe 6a zúifùwa lè ho *Kεεεsisa júná.

⁵ Bĩo ó o Silaasi là a Timotee ló ho Maseduana yi 6ueé dǎn, ó o Poole yahó wãa sã le Dónbeenĩ bío zéeníló mí dòn, á wee bío mu wéréwéré na 6a zúifùwa yi le o Yeesu lé *Yia le Dónbeenĩ mɔn léra. ⁶ Ká 6a zúifùwa mu màhã pã a bío à 6a wee là a, ó o Poole pùrúnna mí sí-zǎnia khũnkũnĩ kúaa 6a wán† ò o bía nɔn 6a yi: «Hen ká mi vũnun, se mu lé minén mi béεre á mu ló yi. Nùpue máa tùa mi bío làa mi. Bío ká wán á ì wãa à va bía yínɔn 6a zúifùwa cǎn.»

⁷ O o ló bĩn á wà van nĩ 6úi na 6a le Titiyuusi Zusituusi cǎn. O nĩ mu wee kǎnbi le Dónbeenĩ, á zii wi 6a zúifùwa kàránló zii nĩsǎnĩ. ⁸ Ba zúifùwa kàránló zii jũhũso na 6a le Kirisipuusi lè mí zii nùpua 6úen6úen á tà a Núhũso bío. A ho Korɛntesa cèrèε na já a Poole bíoní á mún tà a Núhũso bío á 6a bátízera.

⁹ Ho tĩnàahũ 6úi yi, ó o Núhũso zéenia míten là a Poole, á bía nɔn wo yi: «Yí zǎn bío 6úi. Yí wé tété, wé bío ká ũ wà. ¹⁰ Inén wi làa fo á nùpue na dà a sánsá fo á à bóoní yi wón mía, lé bío 6a nùpua na bío sã miĩ á boo ho lóhó na ká yi.» ¹¹ O Poole wó le lúlú-kùure lè mí sanká ho Korɛnte yi, á kàránna 6a nùpua bĩn lè le Dónbeenĩ bío.

¹² Bũn mɔ́n á ho Oroomu nĩ Kaliyon á 6a bàrá ho Akayii kǎhũ jũhũ wán. Lé bũn pãahũ á 6a zúifùwa lò a Poole wán. Ba wĩira a 6uan vannáa le cítii flinii, ¹³ à 6a wee bío: «Bíó ó o nĩ na ká le 6a nùpua wé 6úaanínáa le Dónbeenĩ á wi mí dòn làa bío á wa làndá le mu wéráa.» ¹⁴ Bíó ó o Poole le mí zoó bío, ó o Kaliyon kúio o jii ò o wee bío lè 6a zúifùwa: «Minén zúifùwa, mu lá lée wékhe 6úi na 6úaa tàá bè-vio 6úi na wa làndá hò á ì lá à tà á à jí mí cǎn làa bío mu lá ko mu wéráa. ¹⁵ Ká bío mu lé hã bíoní, lè hã yènnáa, lè mí kùrú làndá bío, á lé minén miten ko à mi loĩ mu yahó yi. Inén máa fi hǎn tũiáwà so sii bàn cítii.» ¹⁶ O o le 6a lén. ¹⁷ A 6a 6úen6úen wãa wĩira a Sositeena na lé 6a kàránló zii jũhũso á wee ha le cítii flinii. O o Kaliyon cèkè ò o yí dó mí jii 6a yi.

O Poole bĩnia van ho Antiosi

¹⁸ O Poole pá kará dá dóka mí yi ho Korɛnte yi. Bũn mɔ́n ó o día mín zàwa kèrètíewa ò o wà van ho Sǎnkeree lóhó wonna dǎnní. Sǎnĩ ò o zo ho won-beenĩ ó o nɔn mí jũhũ á 6a lɛera, lé bío ó o lá dó mí jii nɔn le Dónbeenĩ yi bío 6úi dǎnĩ yi.‡ O orén là a Pirisiye lè mín báa Akilaasi á zon ho won-beenĩ á vannáa ho Siirii kǎhũ. ¹⁹⁻²¹ Bío 6a vaá dǎn ho Efεεze yi, ó o Poole wà van 6a *zúifùwa kàránló zii yi, á vaá zoó wee wãanĩ làa ba. Ba flora a le o cãaka cúa-yɛn, ó o yí tà. O o bía bío ká nɔn 6a yi á wà díaráa 6a: «Ká le Dónbeenĩ tà á ì va ká ì ì bĩnĩ ì 6uen mi cǎn.» O o Poole zon ho won-beenĩ ho Efεεze yi á wà ò o día a Pirisiye là a Akilaasi. ²² Bío 6a vaá dǎn ho *Sezaaree lóhó, ó o ló van ho Zeruzalεemu, á vaá tɛenia 6a kèrètíewa kuure yi. Bũn mɔ́n ó o wà van ho Antiosi. ²³ O cãakaa yú bĩn á bò yi wàráa. O kãa ho Kalasii lè ho Firizii kãna yi, á wee hení 6a kèrètíewa 6úen6úen sía le Dónbeenĩ bío yi.

O Apoloosi van ho Efεεze lè ho Korɛnte

* **18:1** Korɛnte: Ho lé ho Akayii kǎhũ ló-beenĩ. O Poole pãahũ ká ho nĩpomu boo làa sòobéε. Ho yèni hĩa wee lé ho hã-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà na wee wé ho yi bío yi. † **18:6** Mi loĩ Matiye vũahũ 10.14 ‡ **18:18** Mi loĩ Miló vũahũ (Nombres) 6.1-21. Ba zúifùwa cǎn ká yia fù wé dó mí jii le mí ì wé bío 6úi á à na le Dónbeenĩ yi, à 6ãnsó jũhũ á foohũ máa bĩnĩ bè wán. Ká ho pãahũ na ó o wee leéka bío á jii sú, ò o màhã lɛε mí jũhũ.

²⁴ Zúifù búí na 6a le Apoloosi á 6uara ho Efεεze yi. O wee lé ho Alekisāndiri lóhó yi. O lé o nùpue na zū hā bíoní. O mún zū le Dónbeení bíoní vūahú bíoní làa sòobéε. ²⁵ Ba kàráanna a là a Nùhúso wōhú bío. O nòn mítén á wee bue ká a zéení bío ó o Yeesu bío wóráa binbirí à na 6a nùpua yi. Ho *bátéèmu bío dāní yi, ó o Zān bátéèmu bío na 6a kàráanna làa wo lé bún mí dòn ó o zū. ²⁶ O wee bío 6a *zúifùwa kàránló zii yi ká a poní séra. Bío ó o Pirisiiye là a Akilaasi ná a bíoní, á 6a fó a, á wíokaa zéení le Dónbeení wōhú bío binbirí á nòn wo yi. ²⁷ Bún món ó o Apoloosi wi ò o va ho Akayii kōhú, á bān zāwa kèrètíewa henía o síi mu bío yi. Ba yáá túara ho vūahú tonía nòn bíā tà a *Krista bío na wi ho kōhú mu yi, le ká a Apoloosi mu vaá dōn 6a, à 6a 6ua a sese. Bío ó o vaá dōn bún á le Dónbeení sāamu wó ó o séení bíā tà a Krista bío làa sòobéε. ²⁸ O jì-cúa na ó o wee lá búenbúen á 6a zúifùwa yí máa dàñ bío bío búí dāní yi. O wee dīn le Dónbeení bíoní vūahú bíoní wán à zéenínaa mu wéréwéré na 6a yi le o Yeesu lé *Yia le Dónbeení mōn léra.

19

O Poole van ho Efεεze

¹ Pāahú na ó o Apoloosi wi ho Korēnte yi, ó o Poole lá ho wōhú na ló hā búaa yi á van ho Efεεze. Kèrètíewa nūwā yēn búí ó o vaá yú bún, ² ó o túara 6a yi: «Pāahú na mi tà a *Krista bío á mi so yú le Dónbeení Hácírí le?» A 6a bíā nòn wo yi: «Wa yáá dīn yí ná Dónbeení Hácírí bío yí mōn.» ³ Ó o Poole bíniā túara 6a yi: «Ó, o, á lé ho *bátéèmu yēn á mi yú?» A 6a bíā: «Lé o Zān bátéèmu.» ⁴ Ó o Poole wāa bíā: «O Zān hía wee bátízé bíā wee tà yèrémá mí yilera lè mí wárá, á wee bío là a *Isirayεele nīpomu le 6a tà yia wà a buen orén món bío, o Yeesu.»

⁵ Bío 6a ná hñn bíoní so vó, á 6a tà ó o bátízera 6a o Nùhúso Yeesu yēni yi. ⁶ Ó o Poole bò mí níni 6a wán, á le Dónbeení Hácírí lion 6a wán. A 6a wee bío hā síi-viò bíoní, á wee fεε le Dónbeení jì-cúa. ⁷ Ba nùpua mu búenbúen á à yí píru jūn síi.

⁸ O Poole yí máa khí 6a zúifùwa kàránló zii yi. Pīina bío tīn ká lé bún ó o wee 6uee bío yi ká a poní séra. O wee bue le *Dónbeení béení bío, á wee cà à bíā wee jí a cñn à tà mu yi. ⁹ Ká 6a búí màhá tun mí yiwa, á pā le mí máa tà a Yeesu bío, á wee zūarka a Nùhúso wōhú yi 6a zāamāa yīo yi. Ó o Poole fó bíā tà a Krista bío á wārāa ò o díā 6a. Làa wizooní búenbúen ká a wee 6uee wāaní lè 6a nùpua o Tiranuusi kàránló zii yi. ¹⁰ O wó mu á dōn hā lúlúio bío jūn. Lé bún nòn á 6a zúifùwa làa bíā yínōñ 6a zúifùwa na wi ho Azii kōhú yi búenbúen á jánāa o Nùhúso bío.

O Sevaa zāwa nūwā hēnun bío

¹¹ Le Dónbeení wee wé mu yéréké bè-beera là a Poole níi. ¹² Hārí hā sí-zīnia lè hā nín-kéníwà na dōn o Poole sāniā á 6a wee bè 6a vānvārowà wán à 6a wa, à 6a cñnáwa lé bíā 6a wi yi. ¹³ *Zúifùwa nūwā yēn búí na wee héε léka hā lūa yi à ja 6a cñnáwa lén bíā 6a wi yi, á mún le mí ì wé è loñ ká mí dà a ja 6a là a Yeesu yēni pānká. Ba wee bío lè 6a cñnáwa ká síi: «Mí lé là a Yeesu yēni pānká, yia ó o Poole wee bue bío.» ¹⁴ Bíā wee wé mu lé o zúifù níi na 6a le Sevaa na lé 6a yankarowà jūhúso beení zāwa nūwā hēnun. ¹⁵ Ká a cñná màhá bíā nòn 6a yi: «O Yeesu á ì zū, á mún zū a Poole. Ká minén bēn lé 6a yēn?» ¹⁶ O o níi na ó o cñná wi yi á zon 6a wán, á dàñna 6a, á han lè mí sòobéε bóoníkāa yi á 6a lūwa ló le zii yi mí kāmāa. ¹⁷ Ho Efεεze zúifùwa làa bíā yínōñ 6a zúifùwa búenbúen ná bío wó, á 6a búenbúen zāna, á wíokaa wee kōnbi o Nùhúso Yeesu yēni. ¹⁸ Bíā tà a *Krista bío cèrèε búí wee 6uee bío à zéení bío 6a wó ká mu yí se wéréwéré 6a zāamāa yīo yi. ¹⁹ Mu nín-símú wérowà cèrèε á buan mí vōnna á bueé cñna 6a nùpua búenbúen yahó. Ba càtío

hã v̄onna mu yàamu, á mu yú wén-hãani* muaaseé búará-ɲun làa píru. ²⁰ Lé kà síi ó o Núhúso bíoní wee ben fèráa hã lùà ká le wà. Le bàn pànká á ba nùpua wee mi.

O Demetiriyuusi bíoní na ó o kánkáa ho Efεεze yi

²¹ Ká b̄n b̄iowa so búenb̄uen wó kh̄ína, ó o Poole le mí ì k̄aa ho Maseduana lè ho Akayii k̄ana yi á à va ho Zeruzalεemu. O wee bío bío kà mí yi: «Hen ká í vaá d̄n b̄n, á í mún ko à í d̄a ho *Oroomu.» ²² O o tonkaa o Timotee là a Erasiite na làa wo wee séení mín le ba va ho Maseduana, ò orén mí bæere wón kará dóka mí yi ho Azii k̄h̄ú yi.

²³ Mu p̄ah̄ú ò o Núhúso w̄h̄ú bío á kánkáa ba nùpua dàkh̄ína ho Efεεze yi. ²⁴ O donkhue-s̄i-pà búí na ba le Demetiriyuusi á h̄ia wi ho Efεεze yi. Orén lé ȳia wee pà a dofiní h̄a-n̄ii Aatemiisi† z̄i-been̄i bàn bè-zàwa lè le wén-hãani. B̄ia wee sá a c̄n á wee yí le wárí na boo mu bío yi. ²⁵ Wizonle búí ó o n̄ii mu von mí ton-sáwá làa b̄ia làa ba tonló le mí ì wé dà-kéní á kúaa mín wán, ò o b̄ia n̄n ba yi: «Minén nùpua mu, mi z̄ú mu k̄énk̄én le lé ho tonló na kà bío yi á wa n̄ii bío wee dérãa wán. ²⁶ Háya! O o n̄ii mu na ba le Poole bío na ó o wee wé á mi wee mi, á wee jí. O wee bío le h̄a dofi-kansiwa na ba nùpua wó mítén á ȳin̄ó dofiina. A ba nùpua c̄r̄εε tà a bío ho Efεεze yi. Hàrí ho Azii k̄h̄ú nùpua ó o vó ká c̄inú. ²⁷ Mu wà làa b̄n, á wa tonló yèni á à yáa. Mu ȳin̄ó b̄n mí dòn. Wa dofiní h̄a-n̄ii Aatemiisi z̄i-been̄i na ba son n̄n wo yi á bío ɲh̄ú mún máa keí. Orén mí bæere á bío mún máa b̄n máa wé here ba nùpua yi. Wón na á ho Azii k̄h̄usa lè ho d̄im̄ɲá nùpua búenb̄uen wee búaaní.» ²⁸ Bío ba ɲá h̄a bíoní mu, á ba sía c̄a, á wee w̄amaka ká ba a bío: «Ho Efεεzesa Aatemiisi lée dofiní h̄a-been̄i!»

²⁹ Ho lóhó nùpua búenb̄uen kánkáa. Ho Maseduana k̄h̄ú nùpua nùwã ɲun búí na là a Poole lá wee bè mín va h̄a kh̄úio, á ba w̄ikaa á búunia bò yí buararãa le w̄aanii la-been̄i yi. Ba lé o Kayuusi là a Arisitaaki. ³⁰ O Poole lá wi ò o va a zoo d̄n ba nùpua yahó, ká ba k̄èr̄t̄εwa hò a. ³¹ Ho pànká ton-sáwá búí na wi ho Azii k̄h̄ú yi na lé o Poole mu bàn b̄nlowà le ba bío na a yi le o wé mí sáberé ò o yí va b̄n. ³² Hón p̄ah̄ú so yi, à ba z̄amãa yí máa jí mín yi. Ba wee h̄e bío mín ɲúná yi fúaa ba c̄r̄εε búí yáa w̄aa yí z̄ú mí kúeem̄wánló ɲh̄ú. ³³ Ba zúif̄uwa ɲàana a nùpue búí na ba le Alekisãndere á lée d̄n̄ia ba nùpua yahó. A ba búí ló ba t̄ah̄ú á zéénia bío ó o ko ò o bío na ba z̄amãa yi. O o Alekisãndere w̄aa h̄ónia mí n̄ii dá ba z̄amãa yi le ba wé t̄é, ò o wi ò o lá le bíoní ba z̄amãa yahó ká a zéení le orén lè mín zàwa á n̄iní mia mu yi. ³⁴ Ká bío ba nùpua z̄una mu le o lé o zúif̄u, á mu bío dà-kéní na kà lé bío á ba búenb̄uen páania wee w̄ama á yú h̄a l̄èr̄ewa bío ɲun síi: «Ho Efεεzesa Aatemiisi lée dofiní h̄a-been̄i!» ³⁵ Mu véenii, á ho lóhó pànká ton-sá v̄n-túaro been̄i lé ȳia d̄ar̄na b̄ia lè ba z̄amãa á ba wó t̄é, ò o b̄ia n̄n ba yi: «Efεεzesa, ba nùpua búenb̄uen z̄ú le ho Efεεze lóhó lé h̄ia pan wa dofiní h̄a-n̄ii Aatemiisi z̄i-been̄i yi, á pan o bàn kansi na ló ho w̄ayi lion yi. ³⁶ Nùpue yí dà máa kán mu. εε ká mi m̄ah̄a ko à mi wé wayi, ò o búí h̄ia yí wé bío ká b̄anso á yí lon mí yi. ³⁷ Ba nùpua na kà á mi buan buararãa hen à ba ɲn yí yáara bío búí wa dofiní h̄a-n̄ii z̄i, á mún yí b̄ia yí khon yí n̄n wo yi. ³⁸ Hen ká a Demetiriyuusi lè mí ton-sáwá le o búí wó khon làa mí, á le cítii filó wizonle wi, á b̄ia wee f̄i le mún wi. Le ba va bán c̄n. ³⁹ Ká bíoní pá b̄n̄ia wi mi c̄n bío búí d̄n̄i yi, á b̄ia wee kúee mín wán à loí ho làndá bío, á dà à loí mu yahó yi. ⁴⁰ Wa yí wó sese, á ba h̄ia bío le lé warén wee k̄an̄i ba nùpua bío wó ho zuia kà bío yi. Lé bío ho kúeem̄wánló na kà á ɲh̄ú mia máa zéení.» Bío ó o b̄ia h̄n bíoní so vó, ó o le ba z̄amãa saawaa.

* **19:19** Wén-h̄nló: Hón p̄ah̄ú so yi, ká le wén-h̄nló dà-kéní lé o nùpue n̄i-kéní wizon-kùure sámú s̄an̄ii. † **19:24** Aatemiisi: O lé le dofiní h̄a-n̄ii búí. Ho Efεεze yi, á ba wee bío le orén lé ȳia á ho tá le mí bío búenb̄uen s̄a yi. Orén lé ȳia ba wee wé fio yi à búeraa ho d̄nló, à s̄an̄i mún ɲinnãa. Ba z̄i-been̄i na ba h̄ia son o dofiní h̄a-n̄ii mu bío yi bàn sííwá h̄ia yí boo mu p̄ah̄ú.

20

O Poole van ho Maseduana lè ho Kεεεsi

¹ Bïo mu bïo na lá wee kánká ho lóhó yòò kǎina, ó o Poole von bïa tà a *Krista bïo kúaa mín wán, á henía 6a sïa. Bǔn món ó o dó 6a cǎawése ò o wà nǎn ho Maseduana. ² O kǎa hón kǎhǔ so yi á bía bïo cèrèe á heníanáa bïa tà a Krista bïo sïa, ò o ló bǐn wà van ho *Kεεεsi kǎhǔ. ³ O kará bǐn á dǎn hǎ pǐina bïo tǐn. Bǔn món ó o wi ò o lá ho won-beenǐ à va ho Siirii kǎhǔ yi. Lé hón pǎahǔ so yi á 6a bía nǎn wo yi le 6a *zúifùwa lò a wán. O o díá ò o yèrémáa kǎa ho Maseduana. ⁴ Bïa lèenía wo lé o Beeree nǐi Sopateere na lé o Piruusi za, là a Arisitaaki, là a Sekǔnduusi na páanía wee lé ho Tesaloniiki yi, là a Deebe nǐi Kayuusi, là a Timotee. A séení ho Azii kǎhǔsa Tisiiki, là a Torofimu. ⁵ Ba dú wa yahó á vaá pan wen ho Torowaasi yi. ⁶ Warén bán lá ho won-beenǐ ho Filiipu yi ho *búurú na á na-fǐni yí dó yi sǎnú díró món á wó hǎ wizooní bïo hònú á bò yi vaá dǎnnáa. Bǔn món á wa vaá yú 6a ho Torowaasi yi. Lé yàwá nǔhǔ dà-kéní á wa wó bǐn.

Bïo wó ho Torowaasi yi

⁷ Ho tǐbirí zon ká le wii wà líi zo, á wa kúaa mín wán le wa à sanká ho búurú* á à là. A bïo ó o Poole lée sǐn á à lén, ó o tà hǎ láakáwá lè 6a nǔpua fúuu fúaa ho tá sanká màní. ⁸ Lé hǎ nónwíora bïo nǔn nǐi yi á wa yòò kúaa mín wán yi. Hǎ fǐntéena cèrèe á 6a zǎnía bǐn. ⁹ Yàrónza fèe búí na 6a le Etiisi á kará le bonkεε nǐi. Bïo ó o Poole wee bío ká a wà fèe, á mu dǎmu bó a yàrónza fèe mu. O o yòò kùera hǎ nónwíora bïo nǔn nǐi yi, á líi lùwá. A 6a le mí 6ueé hoonía a ò o húrún. ¹⁰ O o Poole yòò lion, á líi bánbáa vaá lá a 6uan mí bàra yi ò o bía: «Mi yí dée mi yiwa, lé o yǐo wi lua.» ¹¹ O o bǐnía wà yòora, á yòò cèekaa ho búurú là. Bǔn món ó o pá bǐnía bía fúuu fúaa ho tá tǎn á wii hà, ó o màhǎ wà. ¹² O yàrónza fèe 6a 6uan wàráa ká a yǐo wi lua. A 6a 6úen6úen á mu wó sí-hǐlè cǎn làa sòobée.

O Poole dǐn ho Torowaasi yi á vannáa ho Milee

¹³ Bïo ó o Poole lon, lé ho bè ho wǎhǔ à varáa ho Asoosi lóhó, hen na á wa ko wa vaa yí o yi à wa páaní zo ho won-beenǐ. A warén zon ho won-beenǐ dú a yahó nǎnnáa bǐn. ¹⁴ Bïo ó o 6ueé yú wen ho Asoosi yi, ó o páanía zon làa wen á wa wà van ho Mitileena lóhó. ¹⁵ Wa dǐn bǐn vaá ló ho Siyoo kǎhǔ na mu nǔmu kǐnía yi mu tá na lée tǎn. Bǔn bàn tá na kǔn bǐnía lée tǎn, á wa vaá dǎn ho Samǎosi kǎhǔ na mu nǔmu kǐnía yi. Mu bàn tá na bèn bǐnía lée tǎn lé bïo wa vaá dǎnnáa ho Milee lóhó. ¹⁶ O Poole yí wi ò o dǐn bǔmaka mítén ho Azii kǎhǔ yi. Lé bïo ó o wi ò o bánbá vaa dá ho Zeruzalεemu à ho Pǎntekoote dí yí bǐn ká mu dà a wé. Lé bǔn nǎn ó o yí ló lè ho Efeze cǎn.

O Poole bia lè ho Efeze kèrètǐewa kuure ya-díwá

¹⁷ O Poole tonkaa 6a nǔpua ho Milee yi le 6a va ho Efeze, à vaa ve 6a kèrètǐewa kuure ya-díwá na bǐn le 6a 6uen. ¹⁸ Bïo 6a 6ueé dǎn, ó o bía nǎn 6a yi: «À lá í 6uen-nǎnzon ho Azii kǎhǔ yi nǐi, á bïo á í 6uan lè íten ho pǎahǔ 6úen6úen na á í làa mia kará mín wán á mi zǔ. ¹⁹ Í liinía íten á sá a Nǔhǔso tonló lè le wée lè le lònbee na yú mi, bïo 6a *zúifùwa lò í wán bïo yi. ²⁰ Mi zǔ mu le bïo dà a séení mia bàn dèe woon á í yí sǎnkaa mia. Mu 6úen6úen á í buera, á kàrána làa mia 6a zǎamáa yahó lè mi zǐnǐ yi. ²¹ Ba zúifùwa làa bïa yǐnǎn 6a zúifùwa á í henía mu nǎn yi le 6a yèrémá mí yilera lè mí wára, à tà wa nǔhǔso Yeesu bïo. ²² Bïo ká wán lé mi tǐn wee na ho Zeruzalεemu làa bïo le Dónbeenǐ Hácírí le í wéráa mu konloon, ká í mún yí zǔ bïo wà vaá yí mi bǐn. ²³ Hǎ lórá lè mí dà-kéní kéní yi á le Dónbeenǐ Hácírí wee fèn nǐ í zeñ wán le ho kásó zoró, lè le lònbee lè mí síwá á pan mí bǐn. Bǔn mí dòn lé bïo á í zǔ. ²⁴ Inén cǎn á í mukǎnǐ bïo nǔhǔ mia, díká à bïo le Dónbeenǐ tonkaa mi bïo yi à yǐo lé, à le Dónbeenǐ sǎamu bǐn-tente bïo zéenílò tonló na ó o nǔhǔso Yeesu kàráfáa mi à í sá à tíí nǐi. ²⁵ Í héera buera le *Dónbeenǐ béenǐ bïo mi 6úen6úen tǎhǔ, ká bïo ká wán á í wǎa zǔ le minén ó o búí máa bǐnǐ máa mi mi. ²⁶ Lé bǔn nǎn á í

* 20:7 Mi lon Bè-wénia vǔahǔ 2.42

wee bíoráa bío kà á à na mia ho zuia: Mi nǐ-kéní búí vǐnǐa mǐten á bǎnso bío máa tùa làa mi. ²⁷ Lé bío le Dónbeenǐ bío na á lé le mí ì wé búenbúen á ì zéénia làa mia á yí ká dè. ²⁸ Minén miten pa miten bío, à mún pa ba kèrètíewa kuure bío làa bío ó o pi-pa wee wé paráa mí pia yi bío síi bíá le Dónbeenǐ Hácírí kàràfáa mia le mi pa yi. Ba kèrètíewa kuure á mi wé loǐ bío sese. Lé le Dónbeenǐ kùrú Za cǎni kúaará ba bío yi á ba bío sǎ le yi. ²⁹ I zǔ mu le ì lénló món ká ba nùpua búí na bonmín lòn dakhǐnkǐnwa na zǎnǐ wi á à zo mi tǐahǔ. Ba à dé le bóonǐi ho pi-6oohǔ yi. ³⁰ Hárí minén tǐahǔ á ba nùpua búí ì lé yi, á à hǐnǐ wé è fǔaa hǎ sabíonǐ á à khàráa bíá tà a *Krista bío à bán bè ba yi. ³¹ Mi cén tǐnǐ mi yǐo, à zǔn mu le ì jǎ mi zeñ wán hǎ lúlúio bío tǐn yi, hǎ wisonáa le mí tǐnǎnna yi ká ì wee wá.

³² «Hǎ làa na kà wán, á ì wǎa à dé mí bío le Dónbeenǐ le mí sǎamu bíonǐ níi yi. Dén bíonǐ so lé dío pánká á à na ká mi síadéró á à fárá à tǐn. Lè è na ho nǎfòró mia, hǎ le bàrá ká làa bíá bío sǎ le Dónbeenǐ yi. ³³ I síi yí vá nùpue búí wárí là a sǎnú, là a sí-zǐnia yi yí mǎn. ³⁴ Minén mi bæere zǔ le ì nínǐ na kà lé hǎa á ì sáráa, á jǎánanáa ínén làa bíá làa mi lá páanía wi màkóo. ³⁵ Lé búñ á ì wó á zéénia làa mia à mi wé sá làa búñ à séénináa ba nǐ-khenia. Mi wa bíñí leéka le o jǔhǔso mí bæere á bíá bío ká: Yía wee hǎ mu bío wón cǔnú na ó o yú á búaa po yǐa ba wee na mu yi.»

³⁶ Bío ó o bíá làa ba vó, ó orén làa ba búenbúen líí fárá mí nǎnkóǐúná wán, ò o flora. ³⁷ Ba búenbúen wee wá, á wee wǐi o Poole bua yi à yèe kíó à déráa o cǎawése. ³⁸ Ba yara sò dàkhǐina, lé bío ó o Poole bíá le ba máa bíñí máa mi mí. Búñ món á ba lèénia wo vannáa ho won-beenǐ lahó yi.

21

O Poole wà van ho Zeruzalæmu

¹ Búñ món á wa saawaa mín yi. Wa zon ho won-beenǐ téréenna van ho Koosi lóhó. Mu tá na léé tǎn lé bío wa vaá dǎnnáa ho Oroode lóhó, á díñ bíñ vannáa ho Pataraa lóhó. ² Wa yú ho won-beenǐ búí bíñ na wà a va ho Fenisii kǎhǔ, á wa zon hón wàráa. ³ Bío wa vaá sùaráa ho Siipere kǎhǔ, á wee mi ho, á wa hà ho dó le wa nín-káara. Wa dó wa yara le ho Siirii kǎhǔ cǎn á vannáa ho Tiire lóhó. Lé bíñ á ho won-beenǐ sèró ko ho búen yi. ⁴ Wa yú ba kèrètíewa búí bíñ á wa wó ho yàwá jǔhǔ dà-kéní làa ba. Le Dónbeenǐ Hácírí jǎ ba zeñ wán, á ba bíá là a Poole le o yí va ho Zeruzalæmu. ⁵ Ká bío ho pǎahǔ na wa ko à wa wé bíñ vó, á wa lá wa wǎhǔ wà. Á ba kèrètíewa le mí hǎawa le mí háyúwá búenbúen ló á lèénia wen léé cúa ló ho lóhó yi. Bío wa líí dǎn mu yámú jumu jii á wa líí fárá wa nǎnkóǐúná wán à wa flora. ⁶ Búñ món á wa dó mín cǎawése, á tǎeníkaa mín yi, à wa yóo zon ho won-beenǐ, à barén bèn bíñia khíbon.

⁷ Wa díñ ho Tiire yi á vannáa ho Pitolemayiisi lóhó, á tǎénia wán zàwa kèrètíewa na bíñ yi, à wa kará làa ba le wizon-kùure. Lé bíñ á wa vænǐ mu yámú jumu wán vó yi. ⁸ Mu tá na léé tǎn á wa ló wà á van ho *Sezaaree. Le Dónbeenǐ bíñ-buero búí wi bíñ á yèni ba le Filiipu. Lé wón á wa làara zii. O lé ba nùpua nùwǎ hǎjǔn na ba hueekaa ho Zeruzalæmu yi nǐ-kéní.* ⁹ O hǐnni nùwǎ náa wi á yí yan, á wee fεε le Dónbeenǐ jǐ-cúa na ba nùpua yi. ¹⁰ Wa wó hǎ wizoonǐ cèrèε bíñ, á le *Dónbeenǐ jǐ-cúa fεero búí na ba le Akabuusi ló ho *Zudee yi á buéé yú wen bíñ. ¹¹ O o wà buara wà cǎn, á buéé fó a Poole ku-cèèní, ò o can mí zenǐ le mí nínǐ ò o bíá: «Bíó kà lé bío le Dónbeenǐ Hácírí bíá: «Lé ká síi á ba *zúífùwa á à ca làa yǐa te le ku-cèèní na ká ho Zeruzalæmu yi, á à dé bíá yí zǔ le Dónbeenǐ níi yi.»» ¹² Bío wa jǎ hǎ bíonǐ mu, á warén le wán zàwa na ho Sezaaree yi á yankaa o Poole le o yí va ho Zeruzalæmu. ¹³ Ká a màhá bíá nǎn wen: «Mi wee wá á wi à mi yáa ì yilera le we? I wíokaa ìten vó ì caró bío yi ho Zeruzalæmu yi. Hárí ì búeró bíñ o jǔhǔso Yeesu bío yi á ì pá wíokaa ìten vó bío yi.» ¹⁴ Bío wa hò a san làa bío ó o le mí ì wé, á wa khú a yankaró yi à wa bíá: «O Nǔhǔso lé yǐa síi bío wé.» ¹⁵ Wa wó hǎ wizoonǐ bío yèn

* 21:8 Mi loǐ Bè-wénia vǔahǔ 6.1-6

bín. Bún món á wa wíokaa waten à wa n̄n ho Zeruzalεmu. ¹⁶ Ho Sezaaree kèrètíewa búí lèenía wen. Ba dú wa yahó vannáa Siipere n̄i búí na 6a le Munas̄n c̄n. O lé o kèrètíe míana. Lé wón z̄i á wa làara yi.

O Poole van o Zaaki c̄n

¹⁷ B̄io wa vaá d̄n ho Zeruzalεmu, á wàn zàwa kèrètíewa na bín á sá wa yahó lè hã zãmakaa. ¹⁸ Mu tá na lée t̄n, ó o Poole làa wen bò mín van o Zaaki c̄n. Lé bín á 6a kèrètíewa kuure ya-díwá búenbúen kúaa mín wán yi. ¹⁹ Ó o Poole t̄enía 6a yi, ò o lá b̄io le Dónbeen̄i dóráa mí n̄i wo yi ho tonló na ó o sá b̄ia yín̄n 6a *zúifùwa t̄iahú á f̄era le mi dà-kéní kéní n̄n 6a yi. ²⁰ B̄io 6a ná à c̄n vó, á 6a wee khòní le Dónbeen̄i, à 6a b̄ia n̄n wo yi: «Wàn za Poole, wãa loñ b̄io 6a kèrètíewa na lé 6a zúifùwa booráa. Ba búenbúen sòobáa o *M̄oyiize làndá b̄io dàkh̄ina. ²¹ Ba b̄ia n̄n 6a yi le 6a zúifùwa búenbúen na wi hã síí-viò n̄pua t̄iahú á fo wee kàrán le 6a pí ho làndá mu. Le fo wee bío le 6a wé yí *kúio mí zàwa, le o búí yàá yí b̄iní yí bè 6a zúifùwa làndá yi hùúu. ²² Háya! A mu wãa à wé kaka? B̄io 6a màhã à jí mu k̄nk̄n le fo wi hen. ²³ Awa! A b̄io wa à bío á à na foñ lé b̄io à ù wé. N̄pua n̄wã náa búí wi hen á dó mí j̄iní le mí ì wé b̄io búí á à na le Dónbeen̄i yi. ²⁴ Wãa fé bán bèráa à 6a ceéró làndá à ù páaní wé làa ba, à b̄io 6a ko 6a lén mu b̄io yi à ù sàání, à 6a bè yi à dàn̄ l̄eraa mí j̄úná.† Ká mu wó kà síí á 6a n̄pua búenbúen á à z̄ún le b̄io 6a wee bío ù j̄ii yí bon. ²⁵ Ká mu lé b̄ia yín̄n 6a zúifùwa na tà a *Krista b̄io, bán wa túara ho v̄uahú n̄n yi á z̄eenía b̄io wa wi à 6a 6ua le mít̄en: Ba yí ko 6a là le muin̄i taa, à yí dí c̄ni, à yí là bùaa na yí f̄uana taa, á mún pa mít̄en ho bá-fénló le ho hã-fénló le mí sííwà yi.» ²⁶ Ó o Poole wãa fó 6a n̄pua n̄wã náa mu, á mu tá na lée t̄n ó o làa ba páanía wó 6a ceéró làndá. Bún món ó o wà zon le *Dónbeen̄i z̄i-been̄i lún yi, ò o b̄ia le mí ceéró làndá á à vé hã wizooní b̄io h̄ejun yi. Bún wee z̄eení le lé ho p̄ahú na á 6a à wé mu h̄amu yi 6a n̄-kéní kéní b̄io yi.

O Poole 6a w̄ira le Dónbeen̄i z̄i-been̄i lún yi

²⁷ Hã wizooní b̄io h̄ejun mu wãa lá ká véró, à b̄in à ho Azii k̄hú *zúifùwa búí m̄n o Poole le Dónbeen̄i z̄i-been̄i lún yi. A 6a h̄in̄n súkúra 6a z̄amáa búenbúen, à 6a w̄ira a Poole. ²⁸ A 6a wee bío p̄np̄n: «*Isirayεlesa, mi buen wen, ȳia kà lé o n̄i na wee h̄e kàrán 6a n̄pua le 6a yí k̄nbi o Isirayεle n̄pomu búenbúen là a M̄oyiize làndá, le le Dónbeen̄i z̄i-been̄i na kà. Hã làa na kà wán ó o yàá bò mín làa b̄ia yín̄n 6a zúifùwa á zonnáa le Dónbeen̄i z̄i-been̄i lún na b̄io sã 6a zúifùwa yi á zoó tíira dén sòobá-lùe so.» ²⁹ Ba wee bío b̄in, lé b̄io ó o Ef̄eze n̄i Torofimu á 6a lá m̄n ò orén là a Poole páanía bò mín ho lóhó yi. A 6a wee leéka le lé o Poole 6uan wo zonnáa le Dónbeen̄i z̄i-been̄i lún na b̄io sã 6a zúifùwa yi. ³⁰ Ho lóhó búenbúen kánkáa yòó ló, á 6a n̄pua wee lé lùaa búenbúen à lùwí buen. Ba 6ueé w̄ira a Poole le Dónbeen̄i z̄i-been̄i lún yi á 6uan lóráa ho kh̄uhú, à 6a d̄enía pon hã wonna. ³¹ Ba wi 6a búe ó Poole à b̄in 6a 6ueé b̄ia á n̄n ho *Oroomu dásíwá kuure j̄uhúso yi le ho Zeruzalεmu búenbúen kánkáa. ³² Mí lahó yi ó o d̄enía fó 6a dásíwá búí le mí j̄únása, à 6a lùwa mà 6a z̄amáa. B̄io á bán m̄n 6a dásíwá kuure le mí j̄uhúso á 6a día a Poole haró. ³³ A 6a dásíwá j̄uhúso vá vaá 6ó a Poole yi ò o n̄n le j̄ii le 6a w̄ii wo à ca le hã zúakùaríwà b̄io j̄un. Bún món ó o túara a léenii làa b̄io ó o wó. ³⁴ Ká 6a z̄amáa màhã wee h̄e w̄amaka ká 6a a bío mín j̄úná yi, á 6a dásíwá j̄uhúso yàá wãa yí máa jí b̄io 6a wee bío sese. Ó o n̄n le j̄ii le 6a 6ua a Poole vaa dé 6a dásíwá lún yi. ³⁵ B̄io ó o Poole á 6a dásíwá 6uan vaá d̄nnáa ho lún z̄aj̄ii, á bán sã san lá à 6uan lé b̄io 6a z̄amáa wee j̄aa buennáa o wán le le h̄ere. ³⁶ Ba búenbúen 6ura bò a yi ká 6a a bío p̄np̄n: «O ò búe.»

O Poole wee f̄e ho t̄iid mí j̄ii

† 21:24 Mí loñ Bè-wénia v̄uahú 18.18

³⁷ Pãahũ na ó o Poole vaá wee zo 6a dásíwá lún yi ó o bía lè 6a dásíwá ñúhũso lè mu kerεεkimu: «Fo dà a na le ní miĩ á ì ì bío bío 6úi làa fo le?» A wón bía ñon wo yi: «Éee! Yaa fo wee ñí kerεεkimu. ³⁸ I lá mən le lé fo lé o *Ezipite ñii na cònía káa á fò 6a ñi-6úewá muaaseé náa zonnáa le dùure yi.» ³⁹ O o Poole bía ñon wo yi: «Ìnén léé zúifù ñii. I wee lé ho Silisii kōhũ ló-beenĩ 6úi na 6a le Taasi na yèni ló yi. Sábéré à ù na le ní miĩ le ì bío lè 6a zãamáa.» ⁴⁰ A 6a dásíwá ñúhũso ñon mu ñii wo yi. O o Poole wãa ñin ho lún zũajii ò o dá mí ní 6a zãamáa yi á 6a búenbúen wó tétété, ò o lá le bíonĩ ò o wee bío làa ba lè mu zúifùmu.

22

¹ «Wàn maáwà lè wàn zàwa, mi ñí bío á ì bío hã làa na kà wán, á a lénnáa ì ñúhũ.»
² Bío 6a ñá ò o wee bío mu zúifùmu, á 6a wíokaa wan tétété. O o Poole wíokaa lá le bíonĩ ò o bía: ³ «Ìnén léé zúifù ñii. I ton ho Silisii kōhũ lóhó na 6a le Taasi yi, ká ì màhá ñin ho Zeruzalεemu yi hen. O Kamaliyeli lé yia kenía mi lè wàn 6úaawa làndá sesese. Inén mún lá can ì kuio le Dónbeenĩ bío yi làa bío minén wee wéráa mu ho zuia bío sii. ⁴ Bía wee bè o Ñúhũso wōhũ 6úi á ì beéra lò á 6ó, á wíikaa 6a báawa lè 6a hãawa 6úi kúaa ho kàsó yi. ⁵ Le *Dónbeenĩ yankarowà ñúhũso beenĩ lè 6a *ñi-kia búenbúen á zũ le bío á ì wee bío bon. Bán lé bía á ì fò hã vōnna cōn, na á ì ì 6ua á à varáa wàn zàwa *zúifùwa na ho Damaasi yi cōn, hãa wee zéeni le ì dà vaá wíika bía tà a *Krista bío bín á à 6ua à buennáa ho Zeruzalεemu yi á bueé beé lò.

⁶ «Bìo á ì wi ho wōhũ wán á wà vaá sùará ho Damaasi yi, ká le wii yòó fàrá, yio bueé tí à khon-beenĩ 6úi ló ho wáayi líi kúaará ì wán á kñía miĩ. ⁷ A ì ló lùwá ho tá yi, á tãmu 6úi wee bío làa mi: «Soole! Soole! Léé webio ñon á fo wee beéráa ì lò.» ⁸ A ì tùara: «Ñúhũso, fo léé wée?» A mu tãmu bía: «Inén lé o Nazarεete ñii Yeesu na á fo wee beé lò.» ⁹ Bía làa mi bò mín á mən mu khoomu ká 6a màhá yí ñá bío bía. ¹⁰ A ì tùara: «Ñúhũso, léé webio á ì ko á ì wé?» O o Ñúhũso bía ñon miĩ: «Lii híní vaa zo ho Damaasi yi. Bío le Dónbeenĩ wi à ù wé búenbúen á 6a zoó bío á à na foñ.» ¹¹ Ká bío mu khoomu cueéra ì yio á ì yí máa mi, á bía làa mi bò mín tò ì ní yi á zonnáa ho Damaasi yi.

¹² «Ñii 6úi na yèni 6a le Ananiasi wi bín. O wee kōnbi le Dónbeenĩ á wee bè wa làndá yi sese. Ba zúifùwa búenbúen na ho Damaasi yi wa a bío. ¹³ Wón lé yia 6uara bueé yú mi á bía ñon yi: «Wàn za Soole, bíní wé mi.» Mí lahó yi á ì yio héra á mən wo. ¹⁴ O pá bínía bía: «Wàn 6úaawa 6àn Dónbeenĩ fèra léra fo bèra a na à ù zūr le sii bío, à ñin mi a Yeesu, o ñi-térénnii, à ñí a bíoní. ¹⁵ A ùnén lé fo á à wé o seéràso á à zéeni bío fo mən làa bío fo ñá á à na 6a ñupua búenbúen yi. ¹⁶ Fo ñin pan mu yén? Híní ve o Ñúhũso le 6a bátizé fo, à ù bè-kora à sèn díá.»

¹⁷ «Bìo á ì bínía van ho Zeruzalεemu, á wizonle 6úi ká ì wee wé ì fioró le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi, ¹⁸ ó o Ñúhũso zéeniá míten làa mi á bía ñon miĩ: «Híní fùafùá lé ho Zeruzalεemu yi, lé bío á 6a ñupua máa tà ho tũiá na á fo wee mĩ ì ñin yi bío.» ¹⁹ A ì bía ñon wo yi: «Ñúhũso, 6a zũ mu kénkén le inén ñin lá wé va 6a kàránlò zíní yi, à ha bía tà ù bío, à fé 6a vaa kúee ho kàsó yi. ²⁰ A pãahũ na á ù seéràso Etiëna 6a 6ó yi ká a inén ì beere wi bín, á tà mu wéró á pan 6a sĩ-zínia yi.» ²¹ O o Ñúhũso wãa bía ñon miĩ: «Día à ù lén va, ì ì tonka fo á fo ò khèn ñ va làa bía yínón 6a zúifùwa cōn.»»

O Poole bío sã ho Oroomu yi

²² Ba zãamáa ñá mí yiwa á ñá a Poole cōn fúuu á vaá 6ó dén bíonĩ so yi, á 6a wee bío pónpón: «Wón ñupue so sii á ko ò o 6úe. O mukānĩ ko le vĩ.» ²³ Ba wee wãamaka á wee ten mí sĩ-zínia yòó dáka ká 6a a wé le ñin yòó mĩ ho wáayi. ²⁴ A 6a dásíwá kuure ñúhũso ñon le ñii le 6a 6ua a Poole zoo dé 6a dásíwá lún yi, à 6a ha a lè hã làbàani ò o zéeni bío ó o wó á ñon 6a zãamáa wee wãamakaráa o wán ká sii. ²⁵ Bío 6a wee ca a Poole lè hã hũni á à ha, ó o bía ñon o dásí ñii na wi bín yi: «Ní so ñon mia à mi ha ñupue na bío sã ho

*Oroomu yi ká mí yí cítíó wo le?» ²⁶ Bío 6a dásíwá jùhúso ná mu ó o wà vaá bía mu lè mí kuure jùhúso: «Páa! Loń bio fo lá à wé. O nńi mu bío sã ho Oroomu yi.» ²⁷ A 6a kuure jùhúso wà van o Poole cǎn, á vaá tũara a yi: «À ù bío sã ho Oroomu yi kénkén à ù bío mu làa mi.» O o Poole le «Ūuu.» ²⁸ A 6a dásíwá kuure jùhúso bía: «Īnén léra le wén-kúii á bò yi yúráa mu.» O o Poole bèn bía: «Īnén wón ton làa bũ.» ²⁹ A bĩa lá ko 6a ha a dèenía día a. Ba dásíwá kuure jùhúso mí bæere á zãna bío ó o le 6a ca yĩa bío sã ho Oroomu yi bío yi.

O Poole đĩn 6a zúifùwa tũia fɛerowà yahó

³⁰ Lé bũn nɔn á mu bãn tá na lée tǎn á bío 6a dásíwá kuure jùhúso wi ò o zũn bío nɔn á 6a zúifùwa le o Poole wó khonnáa, ó o feera a, ò o bía le 6a yankarowà júnása lè 6a tũia fɛerowà búenbúen kúee mín wán. Bũn mɔn ó o buan o Poole vannáa 6a yahó.

23

¹ O o Poole wãa fá mí yĩo ho làndá tũia fɛerowà yi ò o bía: «Wàn zàwa, ĩ yi yí máa dè. Īnén ĩ bæere zũ le ĩ bò le Dónbeenĩ yi sese á bueé 6ó ho zuia yi.» ² A le *Dónbeenĩ yankarowà jùhúso beenĩ Ananiasi nɔn le jii bĩa đĩn 6ó à Poole yi le 6a vĩaa o jii. ³ Ká a Poole màhã bía nɔn wo yi: «Fo la lòn soró na 6a khũunía.* Le Dónbeenĩ á à vĩaa fo. Fo đĩn ho làndá wán á kará wee cítíráa mi, à ù màhã le 6a vĩaa mi ká ho làndá jɔn ho mu.» ⁴ A bĩa 6ó a Poole yi bía nɔn wo yi: «Cáa, yaa fo yáa wãa wee là le Dónbeenĩ yankarowà jùhúso beenĩ.» ⁵ O o Poole bía: «Wàn zàwa, ĩ lá yí zũ ká a lée Dónbeenĩ yankarowà jùhúso beenĩ. Bío á ĩ màhã zũ le le Dónbeenĩ bionĩ bía bío kà: «Yí mĩ bín-kohó à lée mí nĩpomu jùhúso yi.»†» ⁶ O Poole zũ mu le ho làndá tũia fɛerowà sǎn-kéní lé 6a *Sadusíewa, ká 6a sǎn-kéní lé 6a *Farizíewa, lé bũn nɔn ó o bíarãa bío kà pǎnpǎn 6a yahó: «Wàn zàwa, wàn maáwà lé 6a Farizíewa, á ĩnén mún lé o Farizíe. Bío á ĩ dó ĩ sǎi 6a nĩ-hía vèeró bío yi, lé bũn nɔn 6a wee cítíráa mi.» ⁷ Bío ó o bía hǎn bionĩ so vó á 6a Farizíewa lè 6a *Sadusíewa wee kán mín, á 6a khan, á sankaa mín lè hã kuio bío jɔn. ⁸ Ba Sadusíewa bán wee bío le nĩ-hía máa vèe. Le wáayi tonkarowà mía, á bè-vio búii na yí dà máa mí mún mía. A 6a Farizíewa bèn tà bũn búenbúen bío. ⁹ Hã wãamakaa wee dé wán ká hã wà, á ho *làndá bío zéenílowa na lè 6a Farizíewa lé le kuure á hĩnɔn pã, á wee là mí hɛerè ká 6a a bío: «Wa yí mɔn bè-kohó o nńi na kà yi. Mu ù wé bío búii zéeníá mĩten là wo, tàa wáayi tonkaro búii bía làa wo.»

¹⁰ Le wãanii wó herera dà fúaa 6a dásíwá kuure jùhúso zãna le 6a hĩa lèeka a Poole. O o le mí dásíwá búii lii fé o Poole 6a zãamãa tĩahũ à zorãa 6a dásíwá lún yi. ¹¹ Mu zɔn tĩnãahũ, ó o jùhúso zéeníá mĩten là a Poole á bía nɔn wo yi: «Henĩ ù sǎi. Fo zéeníá ĩ bío ho Zeruzalɛmu yi hen, fo mún ko à ù zéení ĩ bío ho Oroomu yi.»

Ba lò a Poole wán le mí ì búe

¹² Mu tá na lée tǎn yĩnbii, á 6a *zúifùwa lò. Ba dó mí jini nɔn le Dónbeenĩ yi á le mí máa dí, á máa jɔ ká mí yí yú a Poole yí 6ó. ¹³ Bĩa lò hã lĩo mu á po nũpua búarã-jɔn. ¹⁴ Ba wà vaá yú 6a yankarowà júnása lè 6a ya-díwá á bía nɔn yi: «Wa dó wa jini nɔn le Dónbeenĩ yi lè le sòobé le wa máa dí, á máa jɔ ká wà yí yú a Poole yí 6ó. ¹⁵ Minén lè ho làndá tũia fɛerowà búenbúen, mi wãa fio mu 6a dásíwá kuure jùhúso cǎn le o bío le 6a 6ua a Poole buennãa mí cǎn, à wé le mí wi à mí wíoka loń o bío yahó yi sese. Warén bán wãa wíokaa waten vó đĩn pan, á à búe o ká a đĩn yí bueé đĩn hen.» ¹⁶ Ká a Poole bãn hĩn-za màhã đĩn ná hã lĩo mu. O o wà zɔn 6a dásíwá lún yi, á zoó bía mu nɔn o Poole yi. ¹⁷ O o Poole von 6a dásíwá jùhúso nĩ-kéní, á bueé bía nɔn yi: «Bè là a yàronza na kà varãa mí kuure jùhúso cǎn. O bionĩ wi làa wo.» ¹⁸ A wón fó a vannãa mí jùhúso cǎn, ò o

* 23:3 Ho pãahũ mu yi ká hã soni 6a wee wé khũuni à hã flani wé yi mi. † 23:5 Mĩ loń Léro vĩaahũ (Exode) 22:27

bía: «O kàsó n̄i Poole le í ɓua a yàronza na kà ɓuennáa ũ c̄n, le o bióni wi làa fo.» ¹⁹ A ɓa dásíwá kuure ɓúhúso fù a yàronza níi yi, á ɓa khèra vaá ðin ò o tùara a yi: «Lée webio á fo le fo ò bío á à na mi.» ²⁰ A wón bía: «Ba zúifùwa wó lè ɓii dà-kéní à ɓa le mí ì flo fo, à ho yíró, à ũ bío le ɓa ɓua a Poole à varáa ho làndá t̄iá f̄erowà yahó, le lé bío á ɓa wi ɓa wíoka loñ o bío yahó yi sese. ²¹ Ee yí ɓí mu. Ba búí wíokaa mítén wó, á wi ɓa párá w̄i wo. Ba po n̄pua ɓúará-ɓun. Ba dó mí ɓiní n̄n le Dónbeení yi, á le mí máa dí, á máa ɓu ká mu yín̄n̄ o Poole á ɓa yú ɓó. Ba wíokaa mítén wó, á pan à ũnén lé ȳia ɓii.» ²² A ɓa dásíwá kuure ɓúhúso henía mu n̄n o yàronza mu yi le bío ó o bía n̄n mí yi ò o yí bío le n̄pue ɓí. O o día a ó o wà.

Ba ɓuan o Poole vannáa o kuv̄eneere Felikisi c̄n

²³ B̄n m̄n á ɓa dásíwá kuure ɓúhúso von mí dásíwá ɓúnása n̄wã ɓun á bía n̄n yi: «Mi ve ɓa dásíwá kh̄iá-ɓun à kúee mín wán, à bè ɓa cón-yòdorowà ɓúará-t̄in làa píru wán, à séení ɓa n̄pua kh̄iá-ɓun na ɓuan h̄a c̄nɓúawá, à mi wíoka miten ho *Sezaaree varó bío yi ho t̄in̄ah̄ú l̄èr̄ewa bío d̄enú p̄ah̄ú. ²⁴ Mi mún cà ɓa cúawa na mi ì lá là a Poole, à ɓua vaa dé o kuv̄eneere Felikisi níi yi ká mi yí le d̄e ɓúí wé o.» ²⁵ O o tùara h̄a bióní na kà ho v̄ah̄ú yi á n̄n ɓa yi:

²⁶ «Ínén Koloode Liziasi á wee t̄ení ũnén Felikisi na lé o kuv̄eneere yi.

²⁷ Ba *zúifùwa lá w̄ira a n̄i na kà, á lá wi ɓa ɓúe o. Ká í z̄una mu le o bío s̄a ho *Oroomu yi, á ínén dásíwá á k̄nía wo. ²⁸ Í wi à í z̄un bío n̄n ɓa zúifùwa wee koonínáa wo yi, lé b̄n á í ɓuan wo vannáa ɓarén làndá t̄iá f̄erowà c̄n. ²⁹ A í z̄una le lé ɓarén k̄rú làndá bío á n̄n ɓa wee koonínáa wo yi, ká n̄pue màh̄á yí dà máa bío le o wó khon ó o ko ò o ɓúe, tàà ò o dé ho kàsó yi. ³⁰ B̄n m̄n, á ɓa ɓà í zeñ wán le ɓa zúifùwa wee lè o wán, lé b̄n n̄n á í d̄enía le ɓa ɓua a varáa ũ c̄n, à í mún le ɓia wee kooní a yi à ve o ũ c̄n.»

³¹ A ɓa dásíwá wó bío ɓa ɓúhúso bía n̄n ɓa yi. Ba fó a Poole ho t̄in̄ah̄ú mu yi á ɓuan wàráa fúaa ho Antipatiriisi lóhó. ³² Mu tá na lée t̄n, á ɓa dásíwá na wee varáka b̄nía ɓuara mí lún yi, à ɓa día ɓia yòora ɓa cúawa á bán bò là a Poole. ³³ Ba vaa d̄enii ho Sezaaree yi, á ɓa dó ho v̄ah̄ú o kuv̄eneere níi yi, à ɓa n̄n o Poole wo yi. ³⁴ O o kuv̄eneere káránna ho ò o tùara a Poole yi le o wee lé ho k̄h̄ú yén yi? O o Poole bía: «Í wee lé ho Silisii yi.» Bío ó o z̄una le o ló ho Silisii yi, ³⁵ ó o Felikisi bía n̄n wo yi: «Bia wee kooní foñ h̄a ɓueé d̄n, á í màh̄á à tùa foñ.» O o n̄n le ɓii le ɓa dé o o *Heroode béení z̄i-beení‡ yi à pa yi.

24

O Poole á ɓa zúifùwa le o wó khon

¹ Wizooní bío hònú b̄n m̄n, á ɓa yankarowà ɓúhúso beení Ananiasi, lè ɓa ya-díwá n̄wã yen ɓúí, à séení n̄pue ɓúí na z̄u ho *Oroomu làndáwá na ɓueé bío ɓa ɓii á bò mín ɓuara ho *Sezaaree. O yèni ɓa le T̄etuluusi. Ba wà vaá von o Poole o Felikisi na le o kuv̄eneere c̄n. ² A ɓa ɓuan o Poole ɓuararáa. O o T̄etuluusi w̄a wee z̄ení bío ó o wó khonnáa kà síi: «Wa ɓúhúso, ũnén lé ȳia n̄n wa yúráa ho h̄erà. Mu bè-yèr̄emákana na wíokaa wa k̄h̄ú lé ũ bè-z̄un̄m̄n̄ n̄n á b̄n ɓúenɓúen wóráa. ³ Mu biowa na wa wee yí ɓúenɓúen f̄eε h̄a l̄ua ɓúenɓúen yi á wa z̄u bío, á wa yiwa yí dà máa n̄nsã foñ huúu. ⁴ Í yàá máa ðin máa yáa ũ p̄ah̄ú. I wee flo fo, sáberé à ũ ɓí í c̄n c̄inú. ⁵ Wa m̄n mu le o n̄i na kà dà à yáa bío ká mu ɓúaa. Ba *zúifùwa na ho ðim̄ɓá yi ɓúenɓúen ó o wee kánká. Lé orén lé ho Nazaret̄esa kuure ɓúí ɓúhúso. ⁶ Le *Dónbeení z̄i-beení na bío s̄a le yi ó o lá wi o ò tíí, lé b̄n te o w̄iró. Wa lá le wa à ðin [wa làndá wán á à cítíráa wo, ⁷ ká ɓa dásíwá ɓúhúso Liziasi lé ȳia fáa wo wa níi yi lè le sí-suee, ⁸ ò o n̄n le ɓii ɓia wee kooní a yi le ɓa

‡ 23:35 Heroode béení z̄i-beení: Le lée z̄i-beení ɓúí ó o Heroode h̄a son ho Sezaaree lóhó yi. Le z̄i-beení mu lé ðio á ho Oroomu kuv̄eneerewá h̄a wee wé k̄n̄ yi.

buen ũ cón.] Fo tùara a n̄i mu yi, á ũnén à ũten á à mi b̄io 6a le o wó khonnáa.»⁹ A 6a zúifùwa b̄ia s̄a a n̄i mu j̄ii le b̄io ó o b̄ia lé ho t̄iá.

O Poole wee f̄ε mi t̄iá o Felikisi yahó

¹⁰ O o kuvεεεere w̄áa dá mí n̄i o Poole yi le o b̄io. O o Poole lá le b̄ion̄i ò o b̄ia b̄io kà: «ĩ z̄u le fo f̄á le cítii ho k̄h̄u na kà yi mu míana. Lè b̄un te b̄io á ĩ láaráa fon̄ á à f̄εráa ĩ t̄iá á à lénnáa ĩ j̄uh̄ ũ yahó. ¹¹ Fo dà à t̄uaka à loń. ĩ 6uara ho Zeruzalεemu yi á wà 6ueé 6uaan̄i le Dónbeen̄i mu wizoon̄i á ñ̄n máa dà p̄irú j̄un wán. ¹² Ba yí yú mi ká ĩ wee w̄aan̄i là a 6úii le Dónbeen̄i z̄i-been̄i lún yi. Ba mún ñ̄n yí yú mi ká ĩ wee khà n̄upua k̄úee mín yi 6a zúifùwa k̄aráló z̄in̄i yi, tàá ho lóhó yi. ¹³ Ba yí dà máa zéení le b̄io 6a wee b̄io ĩ j̄ii á bon. ¹⁴ B̄io á ĩ z̄u à ĩ wee wé lé b̄io kà: Ho w̄h̄u na á 6arén le ho b̄io yí bon, h̄on lé h̄ia á ĩnén b̄o á wee sá na wán 6uaawa 6àn Dónbeen̄i yi. B̄io 6úen6úen na wi ho lándá lè le *Dónbeen̄i j̄i-cúa f̄εrowà v̄onna yi á ĩ tà b̄io. ¹⁵ B̄io á ĩ dó ĩ s̄ii yi, lé b̄un á 6arén mún s̄ia dó yi le 6a n̄i-tentewà lè 6a n̄i-kora á kh̄ii v̄ee. ¹⁶ Lé b̄un n̄on á ĩ wee hen̄i ĩ lò à 6ua ĩten sese le Dónbeen̄i lè 6a n̄upua yahó.

¹⁷ «Mu ù yí lúlúio b̄io ȳen ká ĩ máa va ho Zeruzalεemu. Ká ĩ b̄in̄i buenlò b̄in̄ j̄uh̄ lé le séení wárí á ĩ 6uan 6ueé n̄on wán n̄ipomu yi, lè mu h̄amu na á ĩ 6ueé n̄on le Dónbeen̄i yi. ¹⁸ B̄un lé b̄io 6àn tonlò á ĩ kera yi le Dónbeen̄i z̄i-been̄i lún yi á 6a 6ueé zoó yú, à b̄un ho ceéró lándá wó vó. N̄upua na boo yí kera b̄in̄ làa mi, á wòronlè mún yí wó. ¹⁹ Ho Azii k̄h̄u zúifùwa n̄uw̄a ȳen 6úii lé b̄ia n̄onzon̄ wi b̄in̄. Bán lé b̄ia lá ko à 6a 6uee ñ̄n ũ yahó, à koon̄i m̄i ká 6a m̄on ĩ wékheró. ²⁰ Tàá le ĩ t̄uá 6arén na kà yi: N̄onzon̄ na á ĩ ñ̄n ho lándá t̄iá f̄εrowà yahó à f̄εra ho t̄iá léraráa ĩ j̄uh̄ vaá vó, ká b̄io 6a le ĩ wó khonnáa 6úii 6a m̄on à 6a zéení mu. ²¹ Ká yín̄on̄ b̄io á ĩ b̄ia p̄onp̄on̄ 6a yahó le ĩ tà 6a n̄i-h̄ia v̄eéro b̄io, á n̄on 6a wee cítiráa mi ho zuia.»* ²² O Felikisi z̄u b̄io o N̄uh̄so w̄h̄u b̄io karáa sese, ó o b̄arà le cítii fló p̄on-veere yi, ò o b̄ia: «Hen ká 6a dásiwá kuure j̄uh̄so Liziasi 6uara, á ĩ màhá à f̄i mi cítii.» ²³ O o n̄on le j̄ii 6a dásiwá j̄uh̄so na pan o Poole yi le o dé o ho kàsó yi, ká a màhá díá le o dá wé mít̄en, ò o mún na ho w̄h̄u 6àn b̄snlowà yi à 6a wé ñ̄n 6uee 6úεεk̄i o à yí o séení.

O Poole ñ̄n o Felikisi là a Durusiye yahó

²⁴ Wizoon̄i b̄io ȳen b̄un m̄on, ó o Felikisi lè mín h̄aa zúifù h̄n̄zoró Durusiye á b̄o mín 6uara. O le 6a vaa ve o Poole le o buen, ó o 6ueé j̄á b̄io á wón b̄ia le siidéro o *Krista yi b̄io yi. ²⁵ Ká b̄io ó o Poole h̄ia wee b̄io ho t̄erén mít̄en lè ho 6ua mít̄en sese, lè le cítii na wà a buen b̄io, ó o Felikisi z̄ana, ó o b̄ia: «Fo w̄áa dà a lén. Ká ĩ yú n̄i p̄ah̄u na yi, á ĩ ĩ b̄in̄i ĩ ve fo.» ²⁶ O mún lá wee cà ò o Poole na le wárí wo yi, lé b̄un n̄on ó o wee veráa wó túntún à 6uee tà lè h̄a láakáwá. ²⁷ Lúlúio b̄io j̄un b̄un m̄on, ó o Poosiyuusi F̄esituusi á zon o Felikisi lahó, á wó a kuvεεεere. O Felikisi wi ò o w̄é 6a zúifùwa s̄ia, ó o díá a Poole ho kàsó yi.

25

O Poole le 6a bá-zàwa b̄ε lé ȳia á à cítii mí

¹ O F̄esituusi buenlò ho k̄h̄u mu yi wizoon̄i t̄in b̄un m̄on, ó o ñ̄n ho *Sezaaree yi á vannáa ho Zeruzalεemu. ² B̄io ó o vaá ñ̄n b̄in̄, á le *Dónbeen̄i yankarowà j̄unása lè 6a *zúifùwa ya-díwá á 6ueé b̄ia a Poole wékheró b̄io n̄on wo yi. Ba flora a F̄esituusi ³ le o j̄iá mí yi ò o na ho w̄h̄u mí yi à mí 6ua a Poole varáa ho Zeruzalεemu. Yaa 6a lò a wán, á wi 6a 6úe o ho w̄h̄u wán. ⁴ Ká a F̄esituusi màhá b̄ia n̄on 6a yi: «O Poole wi ho kàsó yi ho Sezaaree yi, á hen làa c̄inú ká ĩnén ĩ b̄εere á a b̄in̄i ĩ va b̄in̄.» ⁵ O o b̄in̄ia b̄ia: «Hen ká 6a 6úii wi mi t̄iá h̄u á dà vaá zéení a wékheró, à bán w̄áa le wa bè mín va.»

* 24:21 Mi loń Bè-wénia v̄uáht̄ 23.6

⁶ O Fesituusi wó hã wizooní bïo hêtin, tàà bïo píru mí dòn làa ba, bún món ó o bínia van ho Sezaaree. Mu tá na léé tǎn, ó o Fesituusi léé kará mí cítii fliníi lahó yi, ò o le 6a 6ua a Poole 6uennáa. ⁷ Ká a Poole 6ueé dǎn, á 6a zúifùwa na ló ho Zeruzalεemu yi kínia wo yi á wee kooní a yi làa biowa síiwà cǎrǎe na á 6arén mí bεere yáá yí dà máa zéení yara. ⁸ Ká a Poole màhǎ pǎ ò o fεera ho tǔiá léraráa mi nǔhǔ kà síi: «ǐ yí wó bè-kohó 6úi 6a zúifùwa làndá lè le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ dǎní yi. ǐ mún yí wó yí khon lè ho *Oroomu bée.» ⁹ Bïo ó o Fesituusi wi ò o wéé 6a zúifùwa sía, ó o wǎa tùara a Poole yi: «Fo o tà á à va ho Zeruzalεemu á 6a vaá cítii fo ǐ yǐo yi bǐn le biónǐ mu dǎní yi le?» ¹⁰ O o Poole bía: «ǐ wi o bée cítii fliníi, á le bǐn á ǐ ko à ǐ cítii yi. ǐ yí wó yí khon lè 6a zúifùwa. A ùnén ù bεere yáá zǔ mu. ¹¹ Ká ǐ 6uan khon, á wó mu 6úi na bïo yi á 6a ko 6a 6úe mi, á ǐ máa pí ǐ húmú. Ká bïo 6a 6èn le ǐ wó khonnáa á yí bon, á nùpue 6úi 6èn mún yí ko ò o dé mi 6a níi yi. O bée lé yǎ á à fεe ǐ tǔiá.» ¹² O o Fesituusi lè 6a nùpua na wee na hã yile-tentewà wo yi mǎn mín. Bún món ó o bía: «O bée lé yǎ á à fεe ù tǔiá làa bïo fo le mu wéráa.»

O Poole dǐn o Akiripaa là a Bereniisi yahó

¹³ Wizooní bïo yen bún món, ó o bée *Akiripaa lè mín hǐnló Bereniisi á van ho *Sezaaree á wà vaá tǎnía a Fesituusi yi. ¹⁴ Ba wó hã wizooní bïo yen bǐn, ó o Fesituusi yú zéení a Poole bïo là a bée Akiripaa kà síi: «Nùpue 6úi wi hen ó o Felikisi á dó ho kàsó yi día. ¹⁵ Pǎahǔ na á ǐ van ho Zeruzalεemu, á 6a yankarowà núnása lè 6a *zúifùwa ya-díwá 6ueé bía a níi mu wékheró bïo nǎn miǐ, á 6a le ǐ bío le o ko ò o 6úe. ¹⁶ A ǐ bía nǎn 6a yi le ho Oroomusa yí máa tà síiní nùpue nǔhǔ kà síi, ká 6ànso làa bía le o wó khon yí dǐn mín yara ó o yí mà ho tǔiá yí léraráa mi nǔhǔ bïo 6a le o wó khon dǎní yi. ¹⁷ Ba bò mín làa mi á 6uara hen, á ǐ wǎa yí día á mu yí míana, à mu 6àn tá na léé tǎn, á ǐ van le cítii fliníi, à ǐ le 6a 6ua a nùpue mu 6uennáa. ¹⁸ A bía le o wó khon á 6uara. Ká hã wékhewa na á ǐnén lá wee leéka bïo 6àn dǎe woon á 6a yí mà a níi. ¹⁹ Mu lé 6arén kùrú làndá bïo á 6a làa wo wǎanía wán, là a níi 6úi na 6a le Yeesu na húrun ó o Poole wee bío le o yǐo wi lua bïo yi. ²⁰ Bïo á ǐ ì wé wé è fáaráa hã tǔiáwà mu á ǐ yí zǔ. Lé bún nǎn á ǐ tùara a Poole yi le o tà á à va ho Zeruzalεemu á 6a vaá cítii o ho tǔiá mu dǎní yi le? ²¹ Ká a Poole màhǎ cà mu le o bée lé yǎ à cítii mí. A ǐ wǎa nǎn le níi le 6a día le o wé ho kàsó yi fúaa ká ǐ yú a nǎn o Sezaare yi.» ²² O o Akiripaa wǎa bía nǎn o Fesituusi yi: «Mu mún ò wé sí ǐnén yi à ǐ ní a níi mu bióní.» O o Fesituusi bía nǎn wo yi: «Ho yíró ká ù ní hã.»

²³ Mu tá na léé tǎn, ó o Akiripaa là a Bereniisi lè 6a dásíwá núnása lè ho lóhó ní-beera á bò mín, á bán dó ho cùkú 6a yi lǎnía 6ueé zonnáa le cítii fliníi. O o Fesituusi nǎn le níi le 6a 6ua a Poole 6uennáa. ²⁴ Bïo ó o 6ueé dǎn, ó o Fesituusi bía: «À ùnén bée Akiripaa, lè minén na làa wen páanía wi hen ká 6úen6úen, o níi na dǐn mi yahó ká lé yǎ bïo yi nǎn á 6a zúifùwa 6úen6úen vonnáa mín ǐ cǎn hen, lè ho Zeruzalεemu yi, á wee wǎamaka le o ko ò o 6úe. ²⁵ ǐnén cǎn á ǐ yí mǎn bïo 6úi na nǎn ó o koráa lè mu húmú. Eε ká bïo ó orén míten le 6a bá-zàwa bée lé yǎ ko ò o cítii mí, á ǐ le bún lé bïo á mu wǎa à wéráa. ²⁶ Bïo á ǐ ì túa sese o níi mu dǎní yi á à na 6a bá-zàwa bée mu yi á mía. Lé bún nǎn á ǐ 6uan wo á 6ueé dǐnía mi yahó, sǎnkú à ùnén Akiripaa ù bεere yahó. Ká fo tùara a yi, á ǐ ì yí bïo 6úi á à túa. ²⁷ Lé bïo mu nǔhǔ mía ǐ cǎn à ǐ bío le 6a 6ua kàsó níi varáa ho Oroomu ká ǐ yí zéení a wékheró.»

26

O Poole lá le bioní o bée Akiripaa yahó

¹ O o *Akiripaa bía nǎn o Poole yi: «Ho wǎhǔ nǎn fon, wǎa fεe ù tǔiá à lénnáa ù nǔhǔ.» O o Poole wǎa dó a Akiripaa kǎfére ò o wee fεe ho tǔiá à lénnáa mí nǔhǔ kà síi: ² «Bée Akiripaa, ǐ síi 6èntǐn wan ho wǎhǔ na á ǐ yú ho zuia bïo yi à fεe ǐ tǔiá à lénnáa ǐ nǔhǔ ùnén yahó, làa bïo 6úen6úen na 6a zúifùwa le ǐ wó khon bïo yi. ³ A ùnén ùten yáá zǔ 6a zúifùwa làndáwá 6úen6úen làa bïo 6a wee wé kán mín wán. A ǐ bǐnàa wee fio fo à ù ní ù

yi à jínáa í cón. ⁴ Ba zúifùwa búenbúen zū bǐo á í karáa hàrì í yàronmu pàahú. Ba zū bǐo á í buan lè iten hàánì wàn síi nùpua t̄ahú lè ho Zeruzalεemu yi. ⁵ Ba zū mi míana, á lá tà mu á 6a à bío mu wéréwéré le ínén mún lé wa kuure nùpua na wee hení ho làndá bǐo nǐ-kénì, bíá 6a le Farizíεwa. ⁶ Ho zuia á 6a wee cíti mi lé bǐo á í dó í síi bǐo le Dónbeenì dó mí jii le mí ì na wàn bùaawa yi. ⁷ Wàn síi nùpua zǐ-júná píru jùn á mún dó mí sía le mí wé è sá máa khí á wé è bùaanì le Dónbeenì fúuu le wisoni lè ho t̄inàahú. Bée Akiripaa, bún lé bǐo nǎn 6a zúifùwa wee koonínáa mi. ⁸ Minén zúifùwa, lée webio nǎn á mi wee leéka le le Dónbeenì yí dà máa vèní 6a nǐ-hía?

⁹ «Ínén í bεere lá wee leéka le í ko à í wé bǐo búenbúen à hèráa o Nazarεete nǐ Yeesu bǐo. ¹⁰ Bún lé bǐo á í wó ho Zeruzalεemu yi. Mu bàn wéró wǎhú á í yú 6a yankarowà júnása cón á wíikaa le Dónbeenì nùpua cèrèε kúaa ho kàsó yi. Ká 6a le mí ì búe 6a à í mún tà bún. ¹¹ Pǎnna cèrèε yi ká í wee hée léka 6a zúifùwa kàránló zínì búenbúen yi à beé 6a lò, á wi à í kíkǎ 6a yi à 6a yèrémá mí jínì à pí a Yeesu bǐo. Í lá jii 6a wán dà, fúaa í wee màjǎ lé vaa beé 6a lò há kǎ-vio búí lórǎ yi.

¹² «Wizonle búí á í ló jǎn ho Damaasi mu bǐo yi lè le *Dónbeenì yankarowà júnása jii na 6a nǎn mi. ¹³ Bée Akiripaa, mu wó le wisoni yi ká í lá ho wǎhú wà, á í mǎn mu khoomu na pànká wi po le wii khoomu à mu yòó ló ho wáyai á líi k̄nía ínén làa bíá làa mi bò mún yi. ¹⁴ A wa búenbúen ló lùiorá, á í wee jí à mu tǎmu búí wee bío bǐo ká làa mi lè wàn bíonì: «Soole, Soole, fo wee beé í lò ká síi le we? Fo ka lòn varó nàa na wee yén tá mún so ká wón v̄ina a. εε ká ũ màhá à wé á à sa.» ¹⁵ A í t̄uara: «Núhúso, fo lée wée?» O o bíá: «Ínén lé o Yeesu na fo wee beé lò. ¹⁶ εε ká ũ líi híni yòó ð̄n. Í wi à ũ wé í ton-sá. Lé bún nǎn á í zéénianáa iten làa fo. Fo ò wé í sèérǎso á à zéení ì na 6a nùpua yi le fo mǎn mi, á mún ñ bío bǐo á í bíni ì zéení làa fo á à na 6a yi. ¹⁷ Ínén á à kǎni fo 6a zúifùwa làa bíá yínǎn 6a zúifùwa níi yi. Í wee tonka fo 6a cón, ¹⁸ bèra a na à ũ hén 6a yǐo, à vá bíá wi le t̄ibirí yi léráa mu khoomu yi, á mún fé 6a o *Satāni pànká níi yi à na le Dónbeenì yi. Ká 6a tà ínén bǐo yi, á 6a bè-kora á à sèn ñ díá á à na 6a yi, á 6a à yí ho lahó bíá bǐo sǎ le Dónbeenì yi t̄ahú.»

¹⁹ «Bée Akiripaa, lé ká síi mu wórǎa. Í yí pǎ mu bǐo na zéénia m̄iten làa mi bǐo. ²⁰ Í nín-yání bíá le Dónbeenì bǐo ho Damaasi yi. Bún mǎn á í zéénia mu ho Zeruzalεemu yi, à lá ho *Zudee kǎhú búenbúen, á zéénia mu làa bíá yínǎn 6a zúifùwa. Í wee bío na 6a yi le 6a yèrémá mí yilera lè mí wárǎ, à sí mí yara lè le Dónbeenì, à wé wé há wárǎ na wee zéení le 6a yèrémáa bǐo bon. ²¹ Lé bún bǐo yi 6a zúifùwa w̄irarǎa mi ká í wi le Dónbeenì zǐ-beenì lún yi, á le mí ì búe. ²² Ká le Dónbeenì màhá pan mi fúuu á búeé bó ho zuia. A í t̄in ð̄n mí yahó á wee zéení bío á í mǎn làa bǐo á í jǎ à na 6a nǐ-beera làa bíá ká búenbúen yi. Bǐo á í wee bío yí wi mí dòn làa bǐo 6a jǐ-cúa fεerowà là a *M̄oyiize bíá le mu ù wé. ²³ Ba bíá le yǐa le Dónbeenì mǎn léra á lò ò be, le orén lé yǐa á à wé o nín-yání nùpue na à vèe. Le lé orén lé yǐa á à zéení ho kǎnìló bǐo na lé mu khoomu á à na wàn n̄ipomu lè há síi-vio yi.»

²⁴ Bǐo ó o Poole wee fεε ho t̄iá á à lénnáa mí j̄uhú ká síi, ó o Fεsituusi w̄amaa o wán: «Eee Poole. Fo wee khée le? A ũ minka bè-z̄úrmini lé bǐo w̄aa nǎn á ũ j̄uhú míanǎa b̄in.»

²⁵ O o Poole bíá nǎn wo yi: «Fεsituusi c̄ukúso, í yí máa khée. Há bíonì na á í wee bío ká á j̄uhú wi, á há mún bon. ²⁶ O bée Akiripaa jǎ mu bàn t̄iáwà. Í dà a bío o yahó ká í ponì séra. Í zū mu kénkén le mu lè mí dà-kénì kénì ó o zū. Lé bǐo mu yínǎn bǐo na s̄ankaa wó k̄uérè yi. ²⁷ Bée Akiripaa, fo dó ũ síi bǐo le *Dónbeenì jǐ-cúa fεerowà bíá yi le? Í zū mu le fo dó ũ síi mu yi.» ²⁸ O o Akiripaa bíá nǎn o Poole yi: «Fo w̄aa wi à hen làa c̄inú à í yèrémá wé o kèrèt̄ε.» ²⁹ O o Poole bíá nǎn wo yi: «À mu wé lòn bǐo, tàá à mu míá poñ bún, á í pá wee fio le Dónbeenì yi le mu yí k̄ǎna ũnén ũ dòn yi, ká bíá búenbúen na wee jí í bíonì ho zuia à wé le í bǐo, ká há zúak̄aríwà na can làa mi níi ló.»

³⁰ O o bée, là a Bereniisi, là a kuvεεεere, làa bíá búenbúen na làa ba wi mún wán á híñn̄on yòó ð̄n, ³¹ à 6a fó mún 6a ló á lée wee bío làa mún: «Wékheró búí na nǎn ó o n̄i na ká ko

ò o búe, tàá ò o dé ho kàsó yi hón mía.»³² O o Akiripaa bíá nòn o Fesituusi yi: «Mu yínǎí bǐo ó o nǐi mu le o béε fí mí cítíi, ó o lá dà à díá.»

27

Ba buan o Poole jǎnnǎa ho Oroomu

¹ Bǐo mu bíá le wa ko wa lá ho won-beení à varáa ho Italii kǎhǔ yi, á ba nòn o Poole le ba kàsósa nùwǎ yèn búí ba dásíwǎ jǎhǔso na ba le Zuliyuusi yi. O dásí nǐi mu á ló ho *Oroomu dásíwǎ kuure búí yi, dío ba wee ve làa bá-zàwa béε dásíwǎ kuure. ² Wa zon ho Adaramiite lóhó won-beení dà-kéní na ko ho dé mí yahó le ho Azii kǎhǔ wonna dǐnníi cǎn á hǐnǎn wà. Nǐi búí na ba le Arisitaaki á zon làa wèn. O ló ho Maseduana kǎhǔ lóhó na ba le Tesaloniiki yi. ³ Mu tá na léε tǎn, á wa vaá dǎn ho Sidǎn lóhó. O Zuliyuusi buan o Poole se, ó o nòn le nǐi wo yi ò o léka mín bǎnlowà wán à ba yí o séení. ⁴ Bǔn mǎn á wa hǐnǎn bǐn wà. Ká ho pinpiró wee sí wa yahó, á wa kun á khǐi tun waten yi le ho Siipere kǎhǔ na wi mu jumu tǎhǔ, á bá hón wà. ⁵ Wa tò mu yámú jumu yi á ló ho Silisii le ho Pánfilii kǎna nǐsǎní yi á vaá dǎn ho Lisii kǎhǔ lóhó na ba le Miraa. ⁶ Lé bǐn á ba dásíwǎ jǎhǔso yú ho Alékisǎndiri lóhó won-beení búí na wà a va ho Italii kǎhǔ. A hón lé hǐa ó o kúaa wèn yi. ⁷ Wa wó wizooní ká hǎ boo ho wǎhǔ wán. Wa wà yèrèdèdè, á lò bon làa sòobéε á bò yi vaá dǎnnáa ho Kǐniide lóhó jii. A bǐo ho pinpiró hò wèn á wa yí dà máa lá dén dǎní so, á wa kun vaá ló le ho Salamǎneε cǎn, á bá ho Kerεete kǎhǔ na wi mu jumu tǎhǔ wà. ⁸ Wa bá ho kǎhǔ mu, ká mu màhǎ wó lònbee làa sòobéε. Wa vaá dǎn ho lahó búí na ba wee ve làa «Wonna Dǐnníi La-sení.» Ho wi ho Lasee lóhó nǐsǎní. ⁹ Wa míana le veení mu yi dà, á ba *zúífùwa jǐnǐ líró pǎahǔ* khǐína yú, á ho won-beení pǎró lònbee wíokaa wee wé. Lé bǔn ó o Poole jǎnǎa ba zeñ wán ká síi: ¹⁰ «Wán zàwa, í mǎn mu le le veení na wa wi yi á à wé lònbe-beení. Ho won-beení le mí sèró á ho yáaró na búaa á à yí. A bè bǔn wán, á warén wa beere yí bánbáa á wa mukǎní á à ví mu yi.» ¹¹ Éε ká ba dásíwǎ jǎhǔso màhǎ dó mí síi bǐo ho won-beení jǎhǔso làa yǐa te ho leékaa le mí ì wé yi, á po bǐo ó o Poole bíá. ¹² Ho keení hǎ wonna dǐnníi na ká yi yínǎí bǐo na se le tènǐ pǎahǔ. Lé bǔn te bǐo á bía wi ho won-beení yi boomuso á wó le jii dà-kéní à ba le mí ì hǐní ho lóhó mu yi á à lén. Ba lá wi à ba vaa dá ho Kerεete kǎhǔ wonna dǐnníi la-veere búí na ba le Fenikisi. Hǎ yèrémáa wi le lé wii tènǐi. Lé bǐn ba wi à ba vaa cǎaka yi, à le tènǐ pǎahǔ khǐí ká mu lá dà à wé.

¹³ Ho pinpi-zàwa búí hǐnǎn le le wii hènǐi bàn nín-káahó á wee pèεka, á ba wee leéka le mí dà à wé bǐo ba lá le mí ì wé. Ba hǐnǎn á vá léε bá le ho Kerεete kǎhǔ bàn jǐ-kǎní á wà. ¹⁴ Cúa-yèn á pinpi-beení búí na ba le Erakiyon á ló ho kǎhǔ mu wii hènǐi bàn nín-tǐáni. ¹⁵ A ho yèrémá sí ho pinpiró léε bǐo na yí dà máa wé. A wa sǎ san díá waten, á ho buan wàráa. ¹⁶ Ho kǎhǔ dà-za búí na wi mu jumu tǎhǔ á yèni ba le Koda, ká ho wi le wii hènǐi bàn nín-káahó, lé hón á wa khǐína nǐsǎní, á ho dá tun wèn cǐnú, á wa màhǎ wǎa yú ho won-za na ba wee wé zo fenínáa mítén ká mu here na can wa mǎn á lá yòó dó. Ká wa lò màhǎ bon wórǎa mu. ¹⁷ Bǐo wa lá ho yòó dó vó, á ba won-pàwa canka hǎ hǔni á bánbáa ho won-beení à ho hǐa yí hekenka. Ba zǎna ho hǐa vaa fùuní le hǎnlè yi ho Libii jii, á ba lá le dèε na wee tǐ ho won-beení lùwíi yi á can ho won-beení yi le ho hǔló á líí dó mu jumu yi, à ba wǎa díá mítén á ho pinpiró lá wàráa. ¹⁸ Bǐo ho tá tǎn à ho pinpiró pá lan wee vǐnvǎ ho won-beení le mí sòobéε, á ba búakáa wee bùen ho sèró à kúee mu jumu yi. ¹⁹ Mu bàn tá na bǐnǐa léε tǎn, á ho won-beení bǐowa búí á barén le mí nín-bia wee khǔaa yénní kúee mu jumu yi. ²⁰ Mu yú wizooní bǐo yèn ká nùpue yère máa dá lé wii le hǎ mànǎayio wán, à ho pinpiró pá lan wee và le mí pǎnká. Mu ù va à yí, à wa yǎa wǎa yí máa leéka le o búí ì fen.

* 27:9 Ba zúífùwa jǐnǐ líró: Ba zúífùwa wee wé lí mí jǐnǐ hǎ wiso-poa pǐihǔ vaa véení le ho tá khóorè pǐihǔ búakáró pǎahǔ. Ba jǐnǐ mu líró mǎn le bǐo á hǎ pinpi-beera wee wé và yi. Hǎ wonna pǎró yidèrè wé keñ hón pǎahǔ so yi.

²¹ Bĩa wi ho won-beenĩ yi míana à 6a máa dí bĩo. O o Poole wáa hĩnɔn dĩn 6a yahó ò o bĩa nɔn 6a yi: «Mĩ nɔnzɔn lá zũ se bĩo á ĩ le mi yí le wa lé ho Kerete yi á mi tà yi. Se mu minka biowa na wee yáa kà á lá máa yí máa wé. ²² Ee ká hã laa na kà wán á mi hení mi sĩa. O búii mukãní máa vĩ. Ho won-beenĩ mí dòn lé hĩa á à yáa. ²³ Ho hĩhũ tĩnãhũ, á le Dónbeenĩ na á ĩ bĩo sã yi á wee bũaaní, lé dén wáayi tonkaro á buara ĩ cɔn, ²⁴ á buée bĩa nɔn miĩ: «Poole, yí zĩn. Fo ko à ũ vaa dĩn ho Oroomu bée yahó. Le Dónbeenĩ á à fení ũnén làa bĩa làa fo páania wi búenbúen.» ²⁵ Wa nũwã, mi cén hení mí sĩa. I dó ĩ sii le Dónbeenĩ yi. Mu ù wé làa bĩo mu bĩa nɔnnáa miĩ. ²⁶ Ho pinpiró á à dón wen á à varáa ho kã-veere búii yi.»

²⁷ Mu tĩnɔnna píru náa yú ká ho pinpiró buan wen wàráa ho *Mediteranee yámú numu wán. Ho tá tĩahũ, á ho won-beenĩ ton-sáwá wee leéka le wa wà vaa sùará le bónbóore yi. ²⁸ A 6a lèera ho hũlò na ho hũnlò dèe búii na lí á can yi á dó mu numu yi, á mu booró yú hã mæterewa bóní làa píru làa bĩo hẽjun. Bĩo 6a vaa van cĩnú, á 6a tĩn lèera ho dó, á 6a yú mæterewa bóní làa bĩo hẽtĩn. ²⁹ Ba zãna le wa won-beenĩ hĩa vaa hén hã hue-beera búii. Lé bĩn nɔn á 6a khũaana ho hũnlò biowa bĩo náa na líka na wee bua ho dĩnĩ á can ho won-beenĩ yi á kúaa mu numu yi le ho mɔn, á 6a wáa kará wee lònĩ ho tá tĩlò. ³⁰ Ho won-beenĩ ton-sáwá wi 6a lùwí, á 6a vaa ho won-za na 6a wee wé zo fenínáa mĩten ká mu here á dó mu numu yi, á 6a wee bío le lé mu biowa na wee bua ho dĩnĩ á mí wee kúee le ho yahó. ³¹ O o Poole bĩa nɔn 6a dásíwá nũhũso le 6a dásíwá na ká yi: «Héyĩ! Ba nũpua mu á yí kará ho won-beenĩ yi, á mí máa fen.» ³² A 6a dásíwá wáa fáara ho won-za mu hũni á día á ho wà.

³³ Bĩo 6a wee lònĩ ho tá tĩlò, ó o Poole henía 6a sĩa le 6a dí mu bĩo. O bĩa làa ba kà: «Bĩo ká le mu wizoonĩ píru náa ká mi yí máa dí bĩo hũuu. ³⁴ Mĩ cén cà mu bĩo dí, à mí pãnkáwá à keĩ. Mĩ nĩ-kení woon á dèe búii ká máa khuee yi.» ³⁵ Hĩn bioní so bío vaa véenii, ó o Poole lá ho búurú, á dó le Dónbeenĩ bárakà, ò o cèekaa ho wee là. ³⁶ A 6a búenbúen màhã wáa yú le sĩ-hebúee á wee dí. ³⁷ Warén na wi ho won-beenĩ mu yi lée nũpua khĩá-jun làa búará-tĩn làa píru làa nũwã hẽzĩn. ³⁸ Bĩo 6a dúka sù á 6a khũaana ho dĩnlò á kúaa mu numu yi bèra a na à ho won-beenĩ wé záyi.

³⁹ Bĩo ho tá tĩn, á ho won-beenĩ ton-sáwá á yí zũ ho lahó na 6a wi yi. Lahó búii na sùaráa le le bónbóore na ho pinpiró yí tà yí here yi, lé bĩn á 6a lá wi à 6a vaa zoo dĩnĩ ho won-beenĩ yi ká mu lá dà à wé. ⁴⁰ A 6a feera mu biowa na líka na wee bua ho dĩnĩ á kúaará. Ho won-beenĩ mu bàn pèenía á 6a mún feera kúaará, á 6a can ho pɔnsò-beenĩ ho won-beenĩ mu yahó, à ho pinpiró wáa dón ho à janáa hɔn lahó so yi. ⁴¹ Ká 6a màhã vaa bó le hɔnlè yi. Ho won-beenĩ mu bàn yahó á fũunía le hɔnlè yi á ho yí dà máa va lùe. Ká ho bàn mɔn á mu numu na wee hĩnĩ le mí pãnká á háakaa. ⁴² A 6a dásíwá wi à 6a búe 6a kásósa, ò o búii hĩa yí wáa lén à fen. ⁴³ Ká 6a dásíwá nũhũso màhã wi ò o fení a Poole, ó o pã le 6a yí wé mu. O o bĩa nɔn bĩa zũ mu numu yi le 6a yénka le ho yahó à bánbá ja le bónbóore. ⁴⁴ Ká bĩa ká bán á à buaka hã penminí táa ho won-beenĩ biowa búii yi á janáa 6a mɔn. Lé ká sii á wa búenbúen wórãa á dàina lórãa mu numu yi à dèe woon á yí wó a búii.

28

Bĩo wó ho Malite yi

¹ Bĩo wa mɔn à wa fera wó, á wa já à 6a le ho kũhũ na wa wi yi yèni 6a le Malite. ² Ho nũpua buan wen se. Mu wó à ho vlohó wee tè á le tènĩ wi, á 6a lò ho dũhũ á wa kará kĩnía yi. ³ O o Poole khuiira hã bùeenĩ le mí ì yénnĩ á à kúee ho dũhũ yi. A bĩo ho dũhũ wunwuró wi, ó o dĩhionĩ ló hã bùeenĩ mu yi, á cúaana a Poole níi buan yi wee dãndu. ⁴ Bĩo ho Malitesa mɔn mu, á 6a wee bío làa mín: «Wa nũwã, o nĩi na ká lée nĩ-búe. O fera yí hũrun mu numu yi ká le dofiní na téréna màhã pá yí tà le o mukãní keĩ.» ⁵ Ká a Poole màhã parãna a fá dó ho dũhũ yi. O yàa yí mɔn o vía. ⁶ Ba búenbúen wáa pan le cúa-yen

le mí máa jí bïo.
 Ba muuníá mí yïo
 á yí wi 6a mi.
 Ba yí wi 6a jí bïo lè mí ñikōnna.
 Ba tun mí yiwa.

Ba pá le mí máa yèrè má máa 6uen í cōn à ï wεé 6a.

²⁸ Awa, á mi wáa zūí mu. Le Dónbeení wó á ho fenló bíoní mu á à bue á à na bíá yínóí zúífùwa yi. Bàn ñ tà á à jí le.» ²⁹ [Bïo ó o Poole bíá hñn bíoní so wó, á 6a zúífùwa saawaa wà ká 6a a kán mín.] ³⁰ Zii 6úi na ó o Poole wee da yi ká a sàání, lé dén ó o kará yi lúlúio bío ñun. Bíá wi 6a mi a wán 6úen6úen wee 6uee yí o bñ. ³¹ O wee bue le Dónbeení béeñí bío, á wee kàrán o Yeesu Krista bío lè 6a nùpua ká a poní séra, á bío 6úi yí máa hè.

Ho vūahũ na ó o Poole túara nɔn ho Oroomu kèrètíewa kuure yi

Vūahũ túaró jūhũ

Ho vūahũ mu lé o Poole túara ho nɔn ho Oroomu kèrètíewa kuure yi.

O bía le 6a nùpua búenbúen wó khon lè le Dónbeenĩ, ká bía màhá tà dó mí sía o Yeesu *Krista yi á le Dónbeenĩ á à wé á 6a à téréen le yahó. Le è kǎní 6a mu bè-kora yi á à na le mukǎní binbirĩ na máa vé 6a yi (1–8).

O Poole bía lè 6a *zúifùwa na wee pĩ a Yeesu bío le 6a yí dà máa pĩ le Dónbeenĩ máa lén f́́́́. (9–11).

O le há laà na kà wán á le Dónbeenĩ sáamu na le wee wé làa bía yínɔní 6a zúifùwa á ko mu wé à 6a na mítén búenbúen o Yeesu yi, à bío sí le Dónbeenĩ yi f́́́́ (12.1–15.13).

O mún bía le mí wi à mí va ho Oroomu, à ðĩn bĩn varáa ho Εσιπααγε. O o tènía bía ó o zū ho Oroomu lóhó yi búenbúen (15.14–16.27).

Le tènĩ

¹ Inén Poole na lé o Yeesu *Krista ton-sá, lé mi wee túa ho vūahũ na kà á à na mia. Le Dónbeenĩ von mi à ĩ wé o Yeesu Krista tonkaro. Le léra mi à ĩ bue le Dónbeenĩ bín-tente, ² ðio le fèra ðĩn mí jĩ-cúa f́́́́wà wán dóráa mí jĩi nɔn mí biónĩ vūahũ yi.* ³ Le bín-tente mu bío ciran le Za Yeesu Krista. O lé o *Daviide m̀̀̀̀m̀̀nĩ mu nĩpomu ðání yi. ⁴ Εε ká le Dónbeenĩ Hácírĩ zéenia mu lè mí p̀̀̀̀kà le o lé mí za bío le vènia wo bío yi, wón na lé wa Núhũso Yeesu Krista.

⁵ Lé o Yeesu Krista mu p̀̀̀̀kà yi á le Dónbeenĩ sáamu wóráa mi là a tonkaro, bèra a na há kǎna búenbúen nùpua à dé mí sía wo yi, à wé bè o biónĩ yi, à déráa ho cùkú wo yi. ⁶ Minén mún lé bán nùpua so búĩ, minén na le Dónbeenĩ von, á mi bío sǎ a Yeesu Krista yi.

⁷ Awa! I wee túa ho vūahũ na kà á à na minén búenbúen na le Dónbeenĩ wa làa sòobéε á von á mi bío sǎ le yi ho Oroomu lóhó yi. Le wán Maá Dónbeenĩ lè wa Núhũso Yeesu Krista wé mí sáamu làa mia, à na ho h́́́́rǎ mia.

O Poole wi o ò vaa búεεki ho Oroomu

⁸ I ò búaká lè wán Dónbeenĩ bárakà déró mi búenbúen bío yi o Yeesu Krista p̀̀̀̀kà yi. Lé bío mí síadéró le Dónbeenĩ yi á bío wee bío ho ðĩmĩjǎ làa búenbúen yi. ⁹ Le Dónbeenĩ na á ĩ wee sá na yi lè ĩ síi búenbúen le bín-tente na á ĩ wee bue bío yi, ðio bío ciran le Za, ðén zū le bío á ĩ wee mí lé ho túiá poni. Le zū le ká ĩ wee fio à ĩ leéka mi bío. ¹⁰ Pǎahũ lée pǎahũ ká ĩ wee fio, à ĩ le ká mu lé le Dónbeenĩ síi bío, à le tà na mu níi, à ĩ ðán bueen mi c̀̀̀n. ¹¹ Mu bon, ĩ b̀̀̀̀tĩn wi à ĩ mi mi wán làa sòobéε, bèra a na à mu bío wéró p̀̀̀̀kà na le Dónbeenĩ Hácírĩ dó mi à mi mún yí, à mi p̀̀̀̀kà wíoka kɛní. ¹² A há síadéró le Dónbeenĩ yi na wa léera yi á wa à hení mín sía bío yi.

¹³ Wán zàwa lè wán hĩnni kèrètíewa, ĩ wi à mi zūn le ĩ wi à ĩ bueen mi c̀̀̀n ká há búmakaa màhá hò mi á ĩ ðĩn yí yú mu wǎhũ. I ò bueen mi c̀̀̀n, bèra a na à ĩ tonló c̀̀̀nú kɛní làa bío ho kɛraráa há kǎna na ká nùpua c̀̀̀n bío síi. ¹⁴ I ko à ĩ bue le Dónbeenĩ bín-tente na 6a nùpua búenbúen lè mí síiwà yi, bía yío h́́́ra làa bía yío yí h́́́ra, bía káránna, làa bía yí káránna. ¹⁵ Lé bĩn te bío á ĩ wi à ĩ buee bue le bín-tente mu à na minén na mún wi ho Oroomu lóhó yi.

Le Dónbeenĩ bín-tente p̀̀̀̀kà wi

* 1:2 Mi lorĩ Ezayii vūahũ 52.7; 61.1

¹⁶ Mu bon, le bín-tente bueró n̄yio yí máa dí mi. Le bín-tente mu lé le Dónbeenĩ pànká na le wee kânínáa b̄ia búenbúen na wee dé mí s̄ia le yi, à búaká làa b̄ia lé 6a *zúífùwa, à dānāa b̄ia ká. ¹⁷ Le bín-tente mu wee zéení le le Dónbeenĩ wee wé à 6a n̄pua térén le yahó 6a s̄iadéró le yi mí dòn b̄io yi, làa b̄io mu túararáa: «Yia térénna le Dónbeenĩ yahó b̄io á 6anso dó mí s̄ii le yi b̄io yi, wón á à k̄er̄ le mukān̄i binbir̄i yi.»†

Ba n̄pua wee wé mu bè-kora lè mí s̄iíwà

¹⁸ Le Dónbeenĩ wi ho wáayi, á wee zéení le mí yi wee c̄i 6a n̄pua yi b̄io 6a p̄á le à 6a wee wé b̄io yí se b̄io yi. Ba wee ti ho t̄iíá poni yi lè mí wén-kora. ¹⁹ Lé b̄io á b̄io ó o n̄pue dà à z̄ūn le Dónbeenĩ b̄io d̄ání yi á yí sà 6a yi, lerén mítén zéení mu wéréwéré làa ba. ²⁰ A lá ho d̄im̄j̄ná j̄uh̄ú búεεn̄ii, á le Dónbeenĩ pànká na j̄ii m̄ia, làa b̄io le karáa b̄ūn ó o n̄pue ȳio yí máa mi. Εε ká mu màh̄á wee z̄ūn le bè-wénia yi. Lé b̄ūn te b̄io 6a t̄iíá yí dà máa wé s̄ináa. ²¹ Ba z̄ū le le Dónbeenĩ dà, à 6a yí dó le b̄arákà làa b̄io mu koráa. Lé b̄ūn wó á b̄io 6a wee leéka á j̄uh̄ú m̄ianáa, á háciira m̄ia, á wi le t̄ib̄ir̄i yi. ²² Ba le mí lé mu bè-z̄ūr̄im̄in̄i 6ansowà, à 6a màh̄á wó 6a b̄ónb̄úwá. ²³ S̄ani 6a búaan̄i le Dónbeenĩ c̄ukúso na máa hí, á 6a día 6a wee búaan̄i mu bè-lénnia na 6a wee ta lòn n̄pue, tàá j̄inza, tàá napu làa náa so, tàá b̄ia wee v̄ará mí p̄iorà wán, bán na búenbúen wee hí.

²⁴ Lé b̄ūn b̄io yi á le Dónbeenĩ díaráa 6a á 6a wi mu b̄io na tun wéró yi, à héha lè 6a s̄ia wárá na yí se, á wee wé h̄á n̄yi-wárá làa mín. ²⁵ Ba p̄á le Dónbeenĩ t̄iíá poni à 6a bò h̄á sab̄ion̄i m̄ón. Ba wee búaan̄i b̄io le Dónbeenĩ léra, á wee sá na mu yi, à lerén Dónbeenĩ na léra mu á 6a día, dén na màh̄á ko lè le khòon̄i f̄éεε. Amiina!

²⁶ Lé b̄ūn b̄io yi á le Dónbeenĩ díaráa 6a á 6a wee wé h̄á n̄yi-wárá na b̄io s̄i 6a yi. Ba h̄áawa wee da làa mín, à 6a yí máa da làa báawa. ²⁷ Lé làa b̄ūn s̄ii á 6a báawa mún yí máa da làa h̄áawa, à 6a s̄ia wee b̄in̄i v̄á mín yi làa s̄ob̄éε. Lé b̄ūn b̄io yi á le lònbee na ko làa ba wee yíráa 6a b̄io 6a v̄ūnun wee wé b̄io yi.

²⁸ B̄io 6a p̄á le mí máa z̄ūn le Dónbeenĩ, á le b̄èn día á 6a bò mí hácin-kora m̄ón, á wee wé b̄io yí ko. ²⁹ Mu b̄io na yí térénna lè mí s̄iíwà búenbúen 6a wee wé: Ba wee wé mu yikomu, 6a ȳio wee lé mí n̄inzawa b̄io, 6a lé 6a n̄i-s̄umáa, le yandee wi 6a yi làa s̄ob̄éε. Ba lé 6a n̄i-b̄úewá, á wa h̄á warà. Ba wee khà 6a n̄pua, 6a wa mu bè-kora wéró lè 6a n̄pua. Ba wee f̄úaa h̄á sab̄ion̄i 6a n̄pua j̄in̄i, ³⁰ á wee yáa mín yènnáa. Ba lé le Dónbeenĩ z̄úkúsa. Ba wee là 6a n̄pua, á wee yòon̄i mítén. Ba wee khòn, 6a dà mu bè-kora wéró làa s̄ob̄éε. Ba wee p̄í mín n̄uwā b̄ion̄i. ³¹ Ba lé 6a b̄ónb̄úwá. Ba dó mí j̄in̄i le mí ì wé b̄io na, à 6a máa wé mu. Ba yiwa tunka, 6a yí z̄ū màkárí. ³² Ba j̄on̄ z̄ū le Dónbeenĩ cit̄ii b̄io le b̄ia wee wé h̄ón wárá so s̄ii b̄io s̄á mu húmú yi. Εε ká barén mí b̄εεre màh̄á pá wee wé mu, á 6a mún wee tà b̄ia wee wé mu j̄ii.

2

Ba n̄pua cit̄tr̄ó b̄io

¹ Ū wé n̄pue lée n̄pue á wee cit̄i b̄ia ká, á ũ j̄uh̄ú máa lé, fo wee s̄iin̄i ho ũten. Lé b̄io á b̄ia fo wee cit̄i, bán wárá b̄àn s̄ii lé h̄ia ũnén mún wee wé. ² A wa b̄èn z̄ū le b̄ia wee wé h̄ón wárá so s̄ii á le Dónbeenĩ á à cit̄i làa b̄io térénna. ³ A ũnén na wee cit̄i 6a n̄pua à ũ j̄on̄ wee wé 6a wárá b̄àn s̄ii, fo so wee leéka le ũ j̄uh̄ú á à lé le Dónbeenĩ cit̄ii yi le? ⁴ Tàá b̄io le Dónbeenĩ s̄ii se, á wee j̄n̄i mí yi, á z̄ū mu bè-tente wéró, á fo so wee lá làa bè-kāamáa le? Z̄ūn le lé b̄ūn tentemu so wee j̄aa fo à ũ yèrémá ũ yilera lè ũ wárá. ⁵ Awa, á b̄io fo yí wi ũ j̄í d̄εε, á yí wi ũ yèrémá ũ yilera lè ũ wárá, á le lònbe-s̄um̄ú lé d̄io fo b̄èn ñ dé ũten yi le Dónbeenĩ s̄i-c̄iíle wizonle z̄on̄. B̄ūn z̄on̄ ká le è f̄i le cit̄ii làa b̄io térénna. ⁶ Le è s̄aan̄i 6a n̄pua yi á à héha lè 6a bè-wénia.* ⁷ B̄ia wee wé mu bè-tentewà làa s̄ob̄éε, á wee cà ho c̄ukú lè le yèni le Dónbeenĩ c̄s̄n, lè le mukān̄i binbir̄i, bán le è na le mukān̄i na máa vé yi.

† 1:17 Mi loñ Habakuuki v̄uah̄ú 2.4 * 2:6 Mi loñ Lení v̄uah̄ú (Psaumes) 62.13

⁸ Ká bĩa káa le Dónbeenĩ yi, na pã ho tũĩá poni à 6a tà mu bè-kora bĩo, bán le è zéenináa le mí yi wee cĩ 6a yi làa sòobéε. ⁹ Le lònbee lè le yi véε á à yí bĩa búenbúen na wee wé mu bè-kora. Mu ù búaká làa bĩa lé 6a *zúifùwa, á à dãnáa bĩa yínɔ́ 6a zúifùwa. ¹⁰ Εε ká bĩa wee wé mu bè-tentewà, bán le Dónbeenĩ á à dé ho cùkú yi, le è wé á 6a à yí le k̀nbiĩ á à k̀n ho héerà yi. Le nín-yání ì wé mu làa bĩa lé 6a zúifùwa, á bĩa yínɔ́ 6a zúifùwa màhã à sĩ. ¹¹ Mu bon, le Dónbeenĩ yí máa hueeka nùpua mín yi.

¹² Lé bũn nɔ́n á bĩa búenbúen na wó mu bè-kora à 6a yí zũ a *Mɔyĩize làndá, bán húmú bĩo á làndá níi mía yi. Ká bĩa zũ ho làndá mu à 6a wee wé mu bè-kora, bán á à cítí lè ho làndá. ¹³ Mu bon, bĩa téréna le Dónbeenĩ yahó yínɔ́ bĩa wee jí a Mɔyĩize làndá mí dòn ká 6a máa bè ho yi. Bĩa wee wé bĩo ho làndá le 6a wé, bán lé bĩa le Dónbeenĩ wee wé à 6a téréna le yahó. ¹⁴ Hen ká bĩa yínɔ́ 6a zúifùwa na ó o Mɔyĩize làndá mía c̀n á wee wé bĩo ho làndá bò, se ho làndá mu wi 6a yiwa. ¹⁵ Bũn wee zéeni le bĩo ho làndá le 6a wé wé á wi 6a sĩa yi, á 6a yiwa lé mu seéràsa. Lé bĩo á pãhũ búii à barén mítén yilera pí 6a bĩo, ká pãhũ búii à hã tà 6a jii. ¹⁶ Le Dónbeenĩ cítii fi ǹnzoñ, ká mu bĩo á à zũr. Bũn zoñ ká le è ðĩn o Yeesu *Krista wán á à cítiráa 6a nùpua 6a bĩo búenbúen na sà yi ðáñi yi, làa bĩo le Dónbeenĩ bín-tente bíaràa mu, ðĩo á ì wee bue.

Ba zúifùwa yí máa bè ho làndá yi làa bĩo mu kordá

¹⁷ Εε ká ùnén na lé o zúifù, á zũ a *Mɔyĩize làndá, á le ù sii wan le Dónbeenĩ bĩo yi, ¹⁸ fo zũ bĩo sĩ le Dónbeenĩ yi. Lé ho làndá nɔ́n á fo zũnáa bĩo se. ¹⁹ Fo láa mu yi le fo lé 6a muuwa ya-dí, á lé bĩa wi le túbiri yi khoomu. ²⁰ Fo le fo lé bĩa yí zũ mu bĩo nĩ-karánlo, á lé 6a háyúwá nĩ-karánlo. Lé bĩo fo zũ le mu bĩo zũrló lè ho tũĩá poni á wi ho làndá yi.

²¹ Awa, ùnén na màhã le fo lé bĩa ká nĩ-karánlo 6̀n wó kaka yí máa káránnaa ùten? Fo wee hení mu na 6a nùpua yi le 6a yí juaa bĩo, à ùnén màhã wee juaa le we? ²² Fo wee kárán 6a nùpua le ho hã-fénló lè ho bá-fénló 6a ḱhi yi, à ùnén màhã wee wé mu le we? Fo jina hã ẁnna à ù màhã wee zoo juaa mu bĩo hã ẁnna zĩni yi le we? ²³ Fo wee yòni ùten ho làndá bĩo yi, à le Dónbeenĩ yèni dén 6̀n wee yáa bĩo fo yí máa bè ho làndá mu yi bĩo yi. ²⁴ Mu bon, bĩo ká lé bĩo túara le Dónbeenĩ bíoni v̄ahũ yi: «Lé minén bĩo yi á bĩa yí zũ le Dónbeenĩ wee yáaràa le yèni.»†

²⁵ Mu bon, ká fo wee wé bĩo ho làndá bò, se ù *kúiiro‡ bĩo jũhũ wi. Ká fo *kúio à ù màhã yí máa bè bĩo ho làndá bò henía yi, se fo ka lòn nùpue na yí kúio. ²⁶ Ká yĩa yí kúio ò o 6̀n wee bè bĩo ho làndá bò henía yi, á le Dónbeenĩ so máa c̀ti b̀nso lòn nùpue na kúio le? ²⁷ A yĩa yí kúio ò o wee bè bĩo ho làndá bò henía yi lé wón ḱhi cítí ùnén na yí máa bè ho yi, ká ùnén ho làndá mu j̀n wãa túara nɔ́n yi, á fo mún kúio. ²⁸ Mu bon, mu yínɔ́ o nùpue sãnia wee wé b̀nso là a zúifù, á mu mún yínɔ́ ho kúiiro wee wé o là a zúifù. ²⁹ Ká a zúifù binbirĩ lé yĩa lé orén zoó mí sii yi. A ho kúiiro binbirĩ, hón lé le sii na yèrémáa. Bũn lé le Dónbeenĩ Háciri wee wé mu, ká yínɔ́ ho kúiiro na ó o Mɔyĩize làndá bò. O zúifù binbirĩ yí máa yí le yèni nùpua c̀n. Le Dónbeenĩ lé ðĩo ó o wee yí le yèni c̀n.

3

Le Dónbeenĩ le mí ì wé bĩo à le wé mu

¹ Awa, á mu zúifumu lè ho kúioró lée bĩo na c̀nú wi le? ² Mu c̀nú wi làa sòobéε hã ðãa búenbúen yi. Barén lé bĩa le Dónbeenĩ káràfáa mí bíoni yi ho yahó. ³ Awa, á hàri ká 6a búii 6a t̄ahũ á yí bò bĩo le Dónbeenĩ le 6a wé yi, á bũn so ò hè lerén á le máa bè mí bíoni yi le? ⁴ Bùéé. Wa ko wa zũr le le Dónbeenĩ dén wee ðĩn ho tũĩá poni wán, ká 6a nùpua búenbúen lé 6a sabín-fũaalowa, làa bĩo mu túararàa le Dónbeenĩ bíoni v̄ahũ yi lerén mítén ðáñi yi:

«Ba nùpua ko 6a zũr

le bĩo fo wee mí búenbúen lé ho tũĩá poni.

† 2:24 Mi loĩ Ezayii v̄ahũ 52.5 ‡ 2:25 Mi loĩ Luki v̄ahũ 1.59

A hàrí 6a yáa ũ yèni,
se ũ bïo pá bon.»*

⁵ Ká bio warén wee wé à mu yí térénná lé bŭn wó á le Dónbeenĩ térénló bio wíokaa zūnanáa, se ĩ wáa dà à bío bío kà á à héha lè 6a nùpua leékaró: Hen ká le Dónbeenĩ wee beé wa lò bío búí dǎní yi, bŭn so wee zéení le le yí térénná le? ⁶ Bùéé dé! Bŭn lé 6a nùpua leékaró. Lé bío ká le Dónbeenĩ yí térénná, á le è cíí ho ðímíjǎ nùpua kaka?

⁷ Ká ĩnén lá fá le sabéré á le Dónbeenĩ tŭiá poni bio wíokaa zūna á dórǎa ho cùkú le yi, á lé mu yén bèn wáa nɔn á ĩ jŭhŭ á à síráa le ĩ lé o bè-kora wéro? ⁸ Ba búí na wee là wɛn á yáa wee bío le wa wee bío bío kà: Mi wé wa wé mu bè-kora à mu bè-tentewà lé yi. Bán nùpua so júná á à sí.

Nùpue na térénná le Dónbeenĩ yahó á mía

⁹ Awa, á warén *zuífùwa màhá bèn wee leéka le wa bío jŭhŭ so wi po bíá ká léé? Bùéé dé! ĩ zéení mu le 6a *zuífùwa làa bíá yínɔn 6a *zuífùwa búenbúen á mu bè-kohó pánká wi wán, ¹⁰ làa bío mu túararǎa le Dónbeenĩ bíonĩ vŭahŭ yi:

«Ba nùpua búenbúen yi

á nĩ-kéní kà yí térénná,

¹¹ hácírí 6ànso nĩ-kéní kà á mía,

hàrí nĩ-kéní kà yí máa cà le Dónbeenĩ.

¹² Ba búenbúen díá ho wǎ-tente,

6a páanía wó 6a nùpua na bío jŭhŭ mía.

Bè-tente wéro nĩ-kéní kà

á mía 6a tŭahŭ.

¹³ Ba jíní ka lòn búráa na hénkaa.

Ba wee khà 6a nùpua.

Ba bíoní ka lòn díhioni súró.

¹⁴ Ba wee dánkání 6a nùpua làa sòobéε,

6a wee bío há bín-kora.

¹⁵ Ba can mí kuio le nĩ-búee bío yi.

¹⁶ Há dǎa na 6a wee tè yi

búenbúen á 6a wee fi mu bío yi,

à dé há yinyio 6a nùpua yi.

¹⁷ Ba yí zŭ héerǎ wǎhŭ.

¹⁸ Ba yèn-dǎní yi á Dónbeenĩ kǎnbii jŭhŭ mía.»†

¹⁹ A wa jɔn zŭ le ho làndá bò nɔn bíá wee bè bío ho wee bío yi. Bŭn wó bèra a na à bío léení yí keń o búí cǎn, à ho ðímíjǎ nùpua búenbúen mún zŭn le mí wó khon le Dónbeenĩ yahó. ²⁰ Nii woon yí dà máa wé bío ho làndá le o wé búenbúen á máa térénnáa le Dónbeenĩ yahó. Mu bon, ho làndá jŭhŭ, léé bèra a na à 6a nùpua zŭn le mí wó khon.

Bíio le Dónbeenĩ wee kǎní là a nùpue

²¹ εε ká há làa na kà wán, á bío le Dónbeenĩ wee wé à wa wé 6a nùpua na térénná le yahó ká ho làndá níi ló, bŭn le Dónbeenĩ mu wáa zéení làa wɛn. O *Mɔyize làndá mí bεere lè le Dónbeenĩ jĩ-cúa fεerowà zéení mu wéréwéré. ²² Le Dónbeenĩ wee wé à 6a nùpua térénná le yahó 6a siadéró o Yeesu *Krista yi bío yi. Le wee wé mu làa bíá búenbúen na wee dé mí sía wo yi, hueekaró mía mu yi. ²³ Lé bío 6a nùpua búenbúen wó mu bè-kohó, á 6a búenbúen khèra lè le Dónbeenĩ cùkúso. ²⁴ εε ká le Dónbeenĩ sǎamu bío yi, á le wó á 6a térénná o Yeesu Krista pánká yi, wón na wó á 6a yú míten mu bè-kohó níi yi. Le wó mu kǎamáa. ²⁵ Le Dónbeenĩ wó a lè le muinĩ yǎ. Lé bŭn bío yi ó o Krista mu húmú pánká yi á bíá dó mí sía wo yi búenbúen á yúráa mu bè-kora séndiáró. Le Dónbeenĩ wó kà síi, à zéenínáa bío le wee wé à 6a nùpua térénná le yahó. Hàrí ho yánkaa, á 6a nùpua

* **3:4** Mi loń Lení vŭahŭ (Psaumes) 51.6 † **3:18** Mi loń Lení vŭahŭ (Psaumes) 14.1-3; 53.2-4; 5.10; 10.7; 140.4; Ezayii vŭahŭ 59.7-8

bè-kora na 6a wó ²⁶ á le hã mí sîi bîo yi, à zéénínaa bîo le wee wé à 6a térén le yahó. Hàrí lòn zuia ká le Dónbeenî pá térénna, á wee wé à 6a nùpua térén le yahó 6a siadéro o Yeesu yi bîo yi.

²⁷ Lé bîo á mu lé le siidéro le Dónbeenî yi wee wé ò o nùpue térén le yahó, á mu jùhũ míá ò o yòoní mítén mí wára bîo yi. ²⁸ Mu bon, wa wee leéka le o nùpue wee térén le Dónbeenî yahó o siidéro le yi bîo yi, ká yínón o Mòyiize làndá na ó o wee bè yi bîo yi. ²⁹ Tàá le Dónbeenî mu so lé 6a *zúífùwa mí dòn bàn Dónbeenî le? Le so yínón hã síiwà na ká búenbúen bàn Dónbeenî le? Úuu, le mún lé hã síiwà na ká bàn Dónbeenî. ³⁰ Mu bon, lerén lé le Dónbeenî dà-kéní mí dòn. Lé lerén wee wé à 6a zúífùwa térén le yahó 6a siadéro le yi bîo yi, á le mún wee wé à hã síiwà na ká nùpua mún térén le yahó 6a siadéro le yi bîo yi. ³¹ A bún so wee zéení le lé dén siidéro so le yi bîo yi ó o Mòyiize làndá jùhũ wáa míanaa le? Bùéé dé! Ho làndá mu bîo jùhũ kèrló á wa yàá wíokaa wee tí jii le wa siadéro le Dónbeenî yi.

4

O Abarahaamu siidéro le Dónbeenî yi bîo

¹ A bîo wa wáa à bîo wàn 6úaa *Abarahaamu dání yi lé mu yén? Lé mu yén ó o yú? ² Ká a Abarahaamu lá térénna le Dónbeenî yahó bîo ó o wó bîo yi, se o dà à yòoní mítén, ká a màhá yí dà máa yòoní mítén le Dónbeenî yahó. ³ Mu bon, bîo ká lé bîo túara le Dónbeenî bíonî vūahũ yi: «O Abarahaamu dó mí sîi le Dónbeenî yi, lé bún nòn le càtio wo là a nùpue na térénna le yahó.»* ⁴ O ton-sá wón saánii ko làa wo, ká le yínón dèe na 6a wé hã làa wo. ⁵ Èe ká a búí yí máa wé dèe, à bànso màhá dó mí sîi le Dónbeenî na wee wé ò o bè-kora wéro à térén le yahó, wón le Dónbeenî wee càti le o térénna mí yahó o siidéro le yi bîo yi. ⁶ Lé bún te bîo ó o nùpue na le Dónbeenî wee càti le o térénna le yahó ká mu bè-wénia nii ló ó o *Daviide wee bío jún-sîni bîo ká síi:

⁷ «Bia le Dónbeenî séra wékheró díá, á 6ó bè-kora jùhũ, bán júná sí.

⁸ O nùpue na bè-kora ó o Núhũso yí jà a jùhũ yi, wón jùhũ sí.»†

⁹ Dén jún-sîni so bîo ciran bîa kúiora mí dòn lée, tàá bîa yí kúiora á mu mún ciran? Mu bon, wa wee bío bîo ká: «O Abarahaamu siidéro le Dónbeenî yi lé bún wó a là a nùpue na térénna le yahó.» ¹⁰ Ká lé o *kúiiro mónđen á le wóràa wo là a nùpue na térénna lée, tàá le wó mu wó ó o kúioráa? Bùéé, le Dónbeenî wó a Abarahaamu là a nùpue na térénna wó ó o kúioráa. ¹¹ Sáni ò o Abarahaamu kúii, à bún le Dónbeenî wó a là a nùpue na térénna le yahó o siidéro le yi bîo yi. Ká ho kúiiro hón lée fíiminî na bò a wán, à zéení le le Dónbeenî wó a là a nùpue na térénna mí yahó o siidéro le yi bîo yi. Lé bún bîo yi ó o Abarahaamu mu wóràa bîa búenbúen na dó mí sía le Dónbeenî yi à 6a yí kúiora bàn maá. ¹² Èe ká a mún lé bîa kúiora bàn maá, bán na yí kánaa ho kúioró mí dòn yi, à 6a bò bîo á wàn maá Abarahaamu wó yi, wón na dó mí sîi le Dónbeenî yi sáni ò o kúii.

Hã kía wee yi le siidéro le Dónbeenî yi pánká yi

¹³ Le Dónbeenî dó mí jii nòn o *Abarahaamu là a mòmània yi, le mí ì na ho dímíjá 6a yi á ho ò wé 6a kía.‡ Ká mu màhá yínón bîo ó o Abarahaamu wee wé bîo ho làndá le o wé bîo yi. Le wó mu lé bîo ó o térénna le yahó o siidéro le yi bîo yi. ¹⁴ Ká hã kía bîo lá sã a *Mòyiize làndá bèrowà yi mí dòn, se le siidéro le Dónbeenî yi jùhũ míá, á bîo le Dónbeenî dó mí jii le mí ì na mí nìpomu yi mún lá à khí. ¹⁵ Lé bîo á bîo 6a nùpua yí máa wé bîo ho làndá le 6a wé sese, lé bún wee cíi le Dónbeenî síi. Ká làndá lá míá, se làndá yáaró bèn mún míá.

* 4:3 Mi lorí Bîo jùhũ búenî vūahũ (Genèse) 15.6 † 4:8 Mi lorí Lení vūahũ (Psaumes) 32.1-2 ‡ 4:13 Mi lorí Bîo jùhũ búenî vūahũ (Genèse) 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18

¹⁶ Lé bñn bño yi á hã kĩa bño sãnáa bĩa dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi, bèra a na à hã wé bño na hñn làa ba, à bño le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì na à bño sĩa bĩa lé o Abarahaamu mòmànía búenbúen yi. Mu yínorĩ bĩa mí dòn na wee wé bño ho làndá le 6a wé, ká mu mún lé bĩa búenbúen na dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi. ¹⁷ Làa bño mu túararáa le Dónbeenĩ bíonĩ vūahũ yi: «ĩ wó fo là hã kãna cèrèè nĩpomu bãn maá.» § Le Dónbeenĩ na ó o dó mí sĩa yi yahó, ó o lé wa maá. Dén Dónbeenĩ so lé ðio wee dé le mukãñĩ 6a nĩ-hía yi, le wee wé à bño lá mía à kèñĩ.

¹⁸ O Abarahaamu dó mí sĩa lòonía mu bño na lòonílo do, á dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi, lé bñn te bño ó o wórãa hã sñwà na boo bãn maá, làa bño le Dónbeenĩ bíarãa mu kã sĩa: «Ū mòmànía jii máa zũñ.» * ¹⁹ O lúlúio á à yí ho khĩmàni mu pãahũ, á ká mu húmú, á mún zũ mín hãa Sara máa teró bño, èè ká a sñdéro le Dónbeenĩ yi màhã pá fãrá ðĩn. ²⁰ Bño le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì wé ó o yí titikaa bño yi hàrĩ cĩnũ. Ká a sñdéro le Dónbeenĩ yi bño yi ó o wíokaa yú ho pãnká, á dórãa ho cùkú le yi. ²¹ O Abarahaamu láa mu yi binbirĩ le bño le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì wé á wéro pãnká mún wi le cñn.

²² Lé bñn nòn á mu túara a Abarahaamu ðãnĩ yi le «le Dónbeenĩ càtio wo là a nùpue na téréna.» † ²³ Èè ká le bíonĩ mu «le Dónbeenĩ wó a là a nùpue na téréna» á yí túara orén mí dòn bño yi. ²⁴ Le mún túara warén bño yi, warén na le Dónbeenĩ càtio là 6a nĩ-térénnia, warén na dó wa sĩa le yi, lerén na vèenía wa Nũhũso Yeesu 6a nĩ-hía ðahũ. ²⁵ Le Dónbeenĩ día á 6a bó a wa bè-kora bño yi, á wó ó o vèera, bèra a na à wa wé 6a nùpua na téréna le yahó.

5

Le Dónbeenĩ wó á 6a nùpua làa de bñnia sĩa

¹ Bño le Dónbeenĩ wó wèn là 6a nùpua na téréna wa sñdéro le yi bño yi, á warén làa de á ho héerã wãa wi pãahũ wa Nũhũso Yeesu *Krista pãnká yi. ² Lé orén pãnká yi á wa wee zãmakarãa mu sãamu na wa wi yi wa sñdéro le Dónbeenĩ yi bño yi, á sĩa wan bño wa dó wa sĩa wee lòoní wa páanílo le Dónbeenĩ mu cùkú yi làa de. ³ Mu yàá yínorĩ bñn mí dòn, wa wee zãmaka le lònbee na wee yí wèn bño yi, Lé bño wa zũ le le wee wé à wa hñ wa sĩa. ⁴ Ká wa hã wa sĩa, lé bñn ñ wé á wa à ðãn ñ yí le sée ho kúarã khénlò wán. Ká wa ðãña kãa ho kúarã khénlò mu yi, á wa à ðãn ñ dé wa sĩa á à lòoní bño le Dónbeenĩ le mí ì wé. ⁵ Wa sñdéro à lòoní á bño máa dé nĩyio wèn, lé bño le Dónbeenĩ zéenía le mí wa wèn làa sòobèè le Hácirĩ na le nòn wèn pãnká yi. ⁶ Mu bon, wa lá yí dà ðèè búí máa wé waten. A bño ho pãahũ na le Dónbeenĩ bàrá á ðñn, ó o Krista bueé húrun 6a bè-kora wérowà bño yi. ⁷ Ho tà à hí o nùpue na téréna bño yi lònbee wi. Nún-sĩ á nùpue dà à hení mí sĩa á à hí yĩa wee wé mu bè-tente bño yi. ⁸ Èè ká le Dónbeenĩ wee zéení le le wa wèn làa bño kã: Bño wa lá lé 6a bè-kora wérowà mí cúee, ká a Krista màhã pá tà húrun wa bño yi. ⁹ Wa wó 6a nùpua na téréna le Dónbeenĩ yahó o Krista húmú cãni pãnká yi. A léé kènkèn ká wa mún khíi kãni le Dónbeenĩ sñ-cñlè yi.

¹⁰ Mu bon, bño wa lá lé le Dónbeenĩ zúkúsa, ó o za húmú pãnká yi á wa làa de wãa bñnia sĩa. A bño wa sĩa làa de kã sĩa, á wa láa mu yi kènkèn le wa à kãni bño ó o yño wi lua pãnká yi. ¹¹ Mu yàá yínorĩ bñn mí dòn, wa wee zãmaka le Dónbeenĩ bño yi wa Nũhũso Yeesu Krista pãnká yi, wón na wó á wa là le le Dónbeenĩ mu bñnia sĩa.

O Adãma là a Yeesu Krista bño

¹² Lé o nùpue nĩ-kéní wékheró bño yi á mu bè-kohó wéro zonnãa ho ðĩmĩjã yi. A lé mu bè-kohó wéro bèn nòn á mu húmú wirãa. A 6a nùpua búenbúen mún wee hí, lé bño 6a búenbúen lé 6a bè-kora wérowà. ¹³ Sãni le Dónbeenĩ bè o *Moyiize làndá, à bñn mu bè-kohó wi ho ðĩmĩjã yi wó. Ká bño á ho làndá lá ðĩn mía, á le Dónbeenĩ bèn lá yí máa mĩ mu

§ 4:17 Mi loĩ Bño jũhũ búenĩ vūahũ (Genèse) 17.5 * 4:18 Mi loĩ Bño jũhũ búenĩ vūahũ (Genèse) 15.5 † 4:22 Mi loĩ Bño jũhũ búenĩ vūahũ (Genèse) 15.6

bè-kohó bïo dé dèe yi. ¹⁴ A lá a Adáma pãahũ à vaa búe o Mɔyiize pãahũ yi, á mu húmú yú le sée 6a nùpua wán. Hàrí bïo á bán nùpua so wékheró yí ka là a Adáma wékheró bïo síi, wón na wó bïo le Dónbeenĩ le o yí wé, à 6a búenbúen pá húrun, o Adáma na bïo wee zéeni yia khii 6uen bïo. ¹⁵ Ká ho wékheró na wó, bún lè le Dónbeenĩ sãamu yí dà máa tée. Lé bïo ká lé o nùpue ñi-kéní mí dòn wékheró bïo yi á 6a nùpua cèrèe húrunnáa, á le Dónbeenĩ sãamu na le wó lè 6a nùpua cèrèe o nùpue ñi-kéní pánká yi, wón na lé o Yeesu Krista, bún sãamu so bïo 6èn yí dà máa bío. ¹⁶ Le Dónbeenĩ sãamu là a nùpue ñi-kéní wékheró á wi mín júná yi. Mu bon, o nùpue ñi-kéní wékheró lé bún wó á le Dónbeenĩ síinía 6a nùpua júná. Èe ká mu bè-kora cèrèe wéró món, á le wó mí sãamu lè 6a nùpua, le wó á 6a téréna le Dónbeenĩ yahó. ¹⁷ Mu bon, o nùpue ñi-kéní wékheró lé bïo wó á mu húmú yú ho pánká. Èe ká a Yeesu *Krista mí dòn pánká yi, á 6a nùpua na wee yí mu sãamu lè mí síiwà, bia le wee wé à 6a téréna le yahó, bán yïo á à wé lua, á à páaní ì dí le béenĩ làa wo. ¹⁸ Lé ká síi ó o nùpue ñi-kéní wékheró non á 6a nùpua búenbúen júná súrãa. Làa bún síi, ó o nùpue ñi-kéní bè-wénii na téréna, lé bún 6èn wee wé à 6a nùpua búenbúen téréna, à bè yi yírãa le mukãni. ¹⁹ O nùpue ñi-kéní mí dòn lé yia yí bô bïo le Dónbeenĩ bíá yi, lé bún non á 6a zãamãa wórãa 6a bè-kora wérowà. Làa bún síi, ó o nùpue ñi-kéní na tà le Dónbeenĩ bïo lé yia 6èn wó á 6a zãamãa á à téréna le yahó.

²⁰ Bïo ho làndá bô, á mu bè-kora 6èn mún wee dé wán ká mu wà. Èe ká hen na mu bè-kora wee dé wán yi, lé bún á le Dónbeenĩ sãamu 6èn mún wíokaa wee dé wán yi ká mu wà. ²¹ Bún wee wé bèra a na à bïo síi mu bè-kora yírãa ho pánká á wee wé à 6a nùpua hí, lé làa bún 6àn síi á le Dónbeenĩ sãamu 6èn mún wee yírãa ho pánká, à wé à 6a nùpua téréna le yahó, à na le mukãni binbirĩ na máa vé 6a nùpua yi 6a páaniló là a Nuhũso Yeesu Krista bïo yi.

6

Bïo ho bátèèmù bïo wee zéeni

¹ Awa, á bïo wa wãa à bío lé mu yén? Wa so ko wa wíokaa wé wé mu bè-kora à le Dónbeenĩ wé wérãa mí sãamu cèrèe làa wen léee? ² Bùee dé! Mu bè-kora dãnĩ yi, á wa ka lòn nùpua na húrun. A wa so ko à wa bĩnĩ wé wé bè-kora le? ³ Mĩ so yí zũ le warén búenbúen na bátizéra wa páaniló là a Yeesu *Krista bïo yi, á ka lè wa páanía húrun làa wo le? ⁴ Awa, ho *bátèèmù wó á wa ka lè wa páanía húrun làa wo, á páanía nùna làa wo, bèra a na à bïo síi ó o Maá Dónbeenĩ vèenianãa o Krista léra 6a ñi-hía tãahũ lè mí pánká na cukú wi, lé làa bún síi á warén mún wirãa le mukõn-finle yi.

⁵ Mu bon, wa ka lòn nùpua na húrun wa páaniló làa wo bïo yi. Làa bún síi á wa mún khii vèe wa páaniló làa wo bïo yi làa bïo ó orén vèerarãa bïo síi. ⁶ Mĩ wa zũn le bïo wa fù karãa, bún là a Krista páanía búaa ho *kùrùwá wán, bèra a na à mu bè-kora wéró jũhũ búe wa cón, à wa yí bĩnĩ yí wé mu 6àn wobáani. ⁷ Mu bon, O nùpue na húrun, wón wãa jũhũ ló mu bè-kora wéró yi.

⁸ A bïo wa páanía húrun làa wo, á wa láa mu yi kénkén le wa mún ñ páaní ì keñ le mukãni yi làa wo. ⁹ Wa zũ le bïo ó o Krista wãa vèera, ó o máa bĩnĩ máa hí. Húmú máa bĩnĩ máa dãn o bïo, ¹⁰ lé bïo ó o húrun mu bè-kora bïo yi le cúekúee á mu vórãa. A le mukãni na ó o wãa wi yi ó o wi yi le Dónbeenĩ bïo yi. ¹¹ Lé làa bún 6àn síi á minén mún zũn le mi ka lè mi húrun mu bè-kora dãnĩ yi, á le mukãni na mi wi yi á mi wãa wi yi le Dónbeenĩ bïo yi mí páaniló là a Yeesu Krista bïo yi. ¹² A warén na wi le mukãni yi ho tá wán á mu bè-kora wãa yí ko mu bĩnĩ yí pánká wán. ¹³ Mĩ yí bĩnĩ yí díá mi sãnia mu bè-kora níi yi à há wé mu bïo na yí téréna tonló sãa, ká mi wé lòn nùpua na húrun bĩnía vèera bïo síi, à sãnia wé mu bïo na téréna tonló sãa, à wé sá na le Dónbeenĩ yi. ¹⁴ Bïo mi ka lòn nùpua na húrun vèera, á mi le mi sãnia wé mu bïo na téréna tonló sãa, à wé sá na le Dónbeenĩ yi. Lé bïo ó o Mɔyiize làndá pánká wãa mía mi wán, mu lé le Dónbeenĩ sãamu á mi wi yi.

Wa yi máa sá na mu bè-kora yi

¹⁵ Awa, á bǐo ó o *Mɔyiize làndá pànká wáa mía wa wán à wa wi le Dónbeení sáamu yi, á lé bǔn bǐo yi á wa wé è wéráa mu bè-kora le? Bùéé dé! ¹⁶ Ká mi wee wé mu bè-kora, se mi lé mu bè-kora ɓàn wobáaní. Bǔn wee ɓuen lè mu húmú. Ká mi ɓèn wee bè bǐo le Dónbeení wee bío yi, á dén ñ wé mia lè ɓa nùpua na téréna le yahó. ¹⁷ Mi wa dé le Dónbeení bārákà! Mi fù lé mu bè-kora wobáaní. Eε ká há laà na kà wán, á bǐo ɓa kàrána làa mia na mi tà yi, á mi bò yi lè mí sía ɓúenɓúen. ¹⁸ Mi júná ló mu bè-kora wéró yi, á wáa lé bǐo téréna wobáaní. ¹⁹ I wee bío làa mia làa bǐo ɓa nùpua wee bíoráa, lé bǐo mi yí máa wé zǔn mu bǐo yara fùafù. Mi fù ka lòn wobáaní, á wee dé mítén mu koomu wárá lè mí síwà yi, á káa le Dónbeení yi. Làa bǔn ɓàn síi á há laà na kà wán, á mi mún día mítén lòn wobáaní, á wé wé bǐo téréna, á bǐo sí le Dónbeení yi.

²⁰ Bǐo mi fù ka lòn wobáaní mu bè-kora wéró níi yi, á bǐo téréna wéró bǐo mía mia. ²¹ Awa, á lé ho cǔnú yén mi wáa yú há wárá na mi wee nǐyi bǐo yi há laà na kà wán. Bǐo wee lé mu mún lé mu húmú. ²² Eε ká há laà na kà wán, á le Dónbeení fáa mia mu bè-kora níi yi, á mi wáa lé le ton-sáwá. Cǔnú na wi mu yi, lé bǐo mí bǐo sá le yi, á bǐo wee lé mu mún lé le mukānǐ binbirǐ na máa vé. ²³ Mu bon, mu bè-kora wéró sàáníi lé mu húmú. Eε ká le Dónbeení bǐo na le wee há làa wɛn wa páaníló là a Yeesu *Křista na lé wa Núhřso bǐo yi, bǔn lé le mukānǐ binbirǐ na máa vé.

7

O kèrètɛ á ho làndá pànká wáa mía wán

¹ Wán zàwa lè wán hínni, bǐo á ï bío ò na mia á mi zǔ kénkén, lé bǐo mi zǔ ho làndá: O nùpue na yǐo wi lua, wón lé yǐa ho làndá pànká wi wán. ² Làa bǐo síi ká a háa yan o báa, á ho làndá cɛé wo ɓàn báa mu yi ho pǎahǔ ɓúenɓúen na á wón yǐo wi lua yi. Ká ɓàn báa háa húrun, se o háa jǔhǔ ló hón làndá so yi. ³ Ká ɓàn báa mu yí húrun ò o ɓínía yan bá-veere, se o lé o bá-fé. Eε ká ɓàn báa húrun ó o bò yi yannáa, se làndá mía o wán, se o yínǎí bá-fé. ⁴ Lé làa bǔn síi á minén bǐo mún karáa. Mi páaníló là a *Křista bǐo yi á minén mún ka lè mi húrun, á ho làndá wáa ɓínía mía mi wán. Mi bǐo wáa sá yǐa vèera ló ɓa ñi-hía tǎhǔ yi, bèra a na à wa wé sá ho tonló na bǐo sí le Dónbeení yi. ⁵ Mu bon, pǎahǔ na á mu bǐo na yí se poni fù yú ho pànká wa wán, á ho làndá wee wé à mu bè-kora poni ɓúe wɛn. A wa sá há ton-kora na wee ɓuen lè mu húmú. ⁶ Eε ká há laà na kà wán, á wa ka lè wa húrun ho làndá dǎní yi, á wáa yú waten mu bǐo na á wa lá lé ɓa wobáaní níi yi. Wa wáa dà à sá à na le Dónbeení yi lè le hácín-finle, lerén mí bɛɛre Háçírí pànká yi, ká wa wáa máa ɓíní máa bè *Mɔyiize làndá yi máa sá máa nanáa le Dónbeení yi.

Bǐo nɔn ho làndá bòráa

⁷ Awa, á wa wáa bío mu yén? Ho làndá lée bè-kohó le? Bùéé. *Làndá lá mía se ï yí zǔ bè-kohó. Mu bon, ká ho làndá lá yí bía le: «Yí le ũ yǐo lé mi ninza bǐo,»* á ï lá máa zǔn le bǔn lée bè-kohó. ⁸ Lé ho làndá á mu bè-kohó bò yi dóráa le síi bǐo na yí se lè mí síwà ɓàn wéró poni mií. Làndá lá mía, se bè-kohó mún mía. ⁹ Bǐo á ï fù yí zǔ ho làndá, á ï yǐo wi lua. Ká bǐo ho làndá bò, á mu bè-kohó ɓèn yú ho pànká, ¹⁰ á ï wáa ká mu húmú. Lé bǔn te bǐo á ho làndá na lá à wé á ï yí le mukānǐ, lé hón á à dé mi mu húmú yi. ¹¹ Mu bon, mu bè-kohó bò ho làndá yi á khà mi yáara.

¹² Ká ho làndá hón wee ce, á bǐo bò henía mún wee ce, á téréna, á se. ¹³ Awa, á lé mu bǐo na se ɓínía wó ínén ɓúero le? Bùéé! Eε ká mu bè-kohó màhá dǐn mu bǐo na se wán á ɓóráa mi. Lé bǔn wa zūnanáa le mu bè-kohó yí se làa sòobɛɛ, á mún zūnanáa mu bè-kohó sūnsūmámu bǐo le Dónbeení bò henía pànká yi. ¹⁴ Mu bon, wa zǔ le ho làndá hón lé le Dónbeení bò ho le Dónbeení mu Háçírí pànká yi. Ká ínén wón lé o nùpue, pànká mía mií. I ka lòn wobá-nǐi na ɓa yèera mu bè-kohó yi.

* 7:7 Mi lon Léró vǔahǔ (Exode) 20.17; Làndá zéeníló vǔahǔ (Deutéronome) 5.21

O nùpue á mu bè-kohó pànká wi wán

¹⁵ Ho tũíá poni, bïo á ï wee wé á ï ɓ̀ɛ̀nt̩n yí zũ ɓ̀uhú: Bïo á ï wi à ï wé á ï yí máa wé, ká bïo á ï ɓ̀ina, bũn lé bïo á ï màhá wee wé. ¹⁶ Ká ï hía wee wé bïo á ï yí wi à ï wé, se ï tà le ho làndá se. ¹⁷ Awa, se bïo á ï wee wé ká á yí ló miĩ, ká lé bïo mu bè-kohó yú ho pànká ï wán. ¹⁸ Mu bon, ï zũ le mu bïo na se wéró pànká mía miĩ. ï wee wé le ï wé mu bïo na se, ká ho pànká na á ï wé làa bũ lé hĩa mía. ¹⁹ Bïo se na á ï wi à ï wé á ï yí máa wé, à mu bïo na yí se na á ï yí wi à ï wé, bũn lé bïo á ï màhá wee wé. ²⁰ Ká ï wee wé bïo á ï yí wi à ï wé, se bũn wáa yí ló miĩ. Lé mu bè-kohó na yú ho pànká ï wán á mu ló yi.

²¹ Lé bũn bïo yi á ï zũnanáa bïo kà: Hen ká ï le ï wé mu bïo na se, à bïo yí se lé bũn à ï día ká ï wé. ²² Le Dónbeenĩ làndá à ïnén ï ɓ̀ɛ̀re s̩i wee wa bïo yi. ²³ Ɛɛ ká bè-veere ɓ̀ui màhá wi, bũn ɓ̀èn wee fi làa bïo á ï tà bïo. Mu wee wé mi lè mu bè-kohó bïo na wi miĩ kàsó n̩i. ²⁴ A hĩa ɓ̀èn lée yéréké wee sá miĩ! Yia màhá à k̩n̩i mi mu n̩i-h̩nmu mu yi lé o yén coon? ²⁵ Ɛɛ ká mi wa dé le Dónbeenĩ b̩arákà o Yeesu *Krista na lé wa N̩úh̩so pànká yi.

Awa, ï hácíri yi, á le Dónbeenĩ làndá pànká wi ï wán. Ká h̩ s̩n̩ia d̩n̩i yi, á mu bè-kohó ɓ̀èn pànká wi ï wán.

8

Le Dónbeenĩ Hácíri wee wé ò o nùpue ɓ̀uhú lé

¹ H̩a làa na ká wán á b̩ia wáa p̩ánia là a Yeesu *Krista, bán ɓ̀úná máa sí. ² Mu bon, le Dónbeenĩ Hácíri, d̩io wee na le muk̩n̩i o nùpue yi o p̩ániló là a Krista bïo yi, á k̩n̩ia mi mu bè-kohó bïo lè mu húmú n̩i yi. ³ O *M̩oyiize làndá lá yí dà máa wé bũn, lé bïo ɓ̀a nùpua yíd̩amu tun mu wéró w̩h̩. Ɛɛ ká le Dónbeenĩ wó mu. Le n̩n̩ mí za ó o ɓ̀ueé lá h̩ s̩n̩ia lè ɓ̀a bè-kora wéròwà bïo, á léraráa ɓ̀a ɓ̀úná mu bè-kora n̩i yi. Lé ká s̩i le Dónbeenĩ wó á ɓ̀oráa mu bè-kora ɓ̀uhú, bũn na lá wee yí ho pànká ɓ̀a nùpua wán. ⁴ Le Dónbeenĩ wó ká s̩i bèra a na à wa d̩n̩i wé bïo ho làndá le wa wé à mu ɓ̀n̩i sí, warén na yí máa wé bïo wa s̩ia wee vá yi na yí se, à wa wee wé bïo s̩i le Dónbeenĩ Hácíri yi. ⁵ Mu bon, b̩ia wee ɓ̀ua m̩iten héha làa bïo s̩i ɓ̀a yi na yí se, bán yilera bò bïo s̩i ɓ̀a yi wán. Ká b̩ia wee ɓ̀ua m̩iten làa bïo le Dónbeenĩ Hácíri le ɓ̀a ɓ̀uaráa m̩iten, bán yilera ɓ̀èn bò bïo s̩i le Hácíri mu yi wán. ⁶ Yia wee ɓ̀ua m̩iten héha làa bïo s̩i a yi, wón lá mu húmú w̩h̩. A yia wee bè bïo le Dónbeenĩ Hácíri le o wé yi, wón ɓ̀èn lá le muk̩n̩i na máa vé lè ho h̩éerà w̩h̩. ⁷ Lé bïo á b̩ia wee ɓ̀ua m̩iten héha làa bïo s̩i ɓ̀a s̩n̩ia yi, bán lé le Dónbeenĩ zúkusa. Ba yí máa wé bïo le Dónbeenĩ làndá le ɓ̀a wé. Ba yáa yí dà mu máa wé h̩úú. ⁸ B̩ia wee ɓ̀ua m̩iten héha làa bïo s̩i ɓ̀a yi, bán bïo yí dà máa wé s̩i le Dónbeenĩ yi.

⁹ Ɛɛ ká minén bán yí máa ɓ̀ua m̩iten làa bïo s̩i mi s̩n̩ia yi. Mi wee wé bïo le Dónbeenĩ Hácíri le mi wé, lé bïo le Hácíri mu wi mia. Hen ká a Krista Hácíri* mía nùpue na yi, se wón ɓ̀anso bïo yí s̩a a yi. ¹⁰ Ɛɛ ká a Krista wi minén yi, á mi yú le muk̩n̩i le Dónbeenĩ Hácíri pànká yi, lé bïo mi térinna le Dónbeenĩ yahó. Mi ì hí bũn bon, ¹¹ Ɛɛ ká le Dónbeenĩ na v̩énia o Yeesu á Hácíri wi mia, á lerén na v̩énia o Krista mu á mún ñ na le muk̩n̩i mi s̩n̩ia yi le Hácíri mu na wi mia pànká yi, h̩n̩ s̩n̩ia so na bïo s̩a mu húmú yi.

¹² Wán z̩awa lè wán h̩n̩ni, bïo lé h̩ k̩k̩áa wa wán lé à wa wé bïo s̩i le Dónbeenĩ yi, ká y̩n̩n̩ à ɓ̀ua waten héha làa bïo s̩i w̩n. ¹³ Ká mi wee ɓ̀ua m̩iten héha làa bïo s̩i mia, á mi ì hí. Ɛɛ ká mi khú mi k̩rú s̩i bïo wéró yi le Dónbeenĩ Hácíri pànká yi, á mi ì k̩n̩ le muk̩n̩i yi.

¹⁴ Mu bon, b̩ia le Dónbeenĩ Hácíri wee dí yahó, bán ɓ̀úenɓ̀úen lé le Dónbeenĩ z̩awa. ¹⁵ Le Hácíri na mi yú máa wé mia làa wobáan̩i, le máa dé z̩n̩i mia. Le wee wé mia lè le Dónbeenĩ z̩awa, á wa dà wee veráa le le «Abaa.» Mu kúará le: ï Maá. ¹⁶ Le Dónbeenĩ Hácíri mí ɓ̀ɛ̀re yáa wee b̩io mu wéréwéré wa s̩ia yi le wa lé le Dónbeenĩ z̩awa. ¹⁷ Awa,

* 8:9 O Krista Hácíri na b̩io b̩ia hen d̩n̩i lè le Dónbeenĩ Hácíri ɓ̀úenɓ̀úen lée dà-k̩n̩i.

á bïo wa lé le Dónbeenĩ zàwa, á hã kĩa na le dó mí jii le mí ì na mí zàwa mu yi á bïo mún sã warén yi. Wa à páaní hã yi là a Krista. Mu bon, ká wa tà wee páaní le lònbee yi làa wo, á wa mún khiĩ páaní a cùkú yi làa wo.

Le Dónbeenĩ wi à 6a nùpua keĩ le cùkú yi

¹⁸ Le lònbee lè mí sliwà na wee yí wɛn ho zuia á yí dà máa tèè lè ho cùkú na wa khiĩ yí le Dónbeenĩ cón. ¹⁹ Mu bon, mu bïo búenbúen na le Dónbeenĩ léra á sli vá làa sòobéé wee lòní bïo le Dónbeenĩ khiĩ zéenináa bïa lé le zàwa. ²⁰ Mu bon, mu bïo búenbúen á wi ho pánká na bïo jùhũ mía níi yi. Yínɔ́n munén màkóo kera mu yi, yia léra mu lé yia wó mu.† Éé ká ho dé mí sli lòní á jùhũ pá wi mu bïo mu cón. ²¹ Le Dónbeenĩ khiĩ fé mu bè-lénnii búenbúen ho yáaró pánká na mu wi níi yi lòn wobá-nii níi yi, á mu ù keĩ mítén, á à keĩ ho cùkú yi làa bïo le Dónbeenĩ zàwa wiráa mítén bïo síi. ²² Mu bon, wa zũ le hãrí lòn zuia á mu wee jinika là a hãa na sãní wee búe bïo síi. ²³ Ká mu màhá yínɔ́n mu bè-lénnia mu mí dòn wee jinika. Warén na yú le Dónbeenĩ Hácírí vó, dén na lé le nín-yání bè-hãnii, warén mún wee jinika á pannáa bïo le khiĩ màṅá à lén wa júná, à zéení le wa lé le zàwa. ²⁴ Wa fera bún bon. Ká wa fenló mu màhá léé bïo na wa dó wa sía wee lòní. Éé ká a nùpue hía mɔn mu bïo na ó o wee lòní, se bún bïo so ó o máa bini máa lòní. Mu bïo na ó o nùpue yio wi wán ó o so tɪn bini ì lòní le? ²⁵ Éé ká wa dó wa sía wee lòní bïo wa yio mía wán, se wa hã wa sía wee lònínáa mu.

²⁶ A le Dónbeenĩ Hácírí mún wee séení wɛn, lé bïo wa lé 6a yidàwa le Dónbeenĩ bïo dání yi. Mu bon, wa yí zũ bïo wa à fioráa. Lé bún te bïo le Hácírí mu wee fio wa bïo yi lè hã jinikaa na bïo yara yí dà máa zéení. ²⁷ A le Dónbeenĩ na wee mi bïo khiĩna zoó wi hã sía yi, dén zũ bïo le Hácírí wi le fio. Mu bon, le Hácírí mu wee fio bïa dó mí sía le Dónbeenĩ yi bïo yi. Le wee wé mu làa bïo le Dónbeenĩ le mu koráa.

²⁸ Le Dónbeenĩ wee wé à mu bïo búenbúen wé ho cùnú bïo bïa wa le cón, bán na le hueekaa làa bïo le lon làa bũ. ²⁹ Mu bon, le Dónbeenĩ fèra hueeka 6a, á le mún fèra lon à le wé à 6a 6onmín lè le za, bèra a na à wón wé 6a zà-kúii kíleso. ³⁰ Bán na le Dónbeenĩ fèra le mí ì wé bïo ká síi á le mún von, á bïa le von á le mún wó á 6a téréna le yahó, á bïa le wó á 6a téréna le yahó á le mún wó á 6a yú le cùkú.

Le Dónbeenĩ waminĩ bïo

³¹ Bïo wa yáá wáa à bini ì bío lé mu yén? Bïo le Dónbeenĩ wi làa wɛn, á yia dà à sánsá wɛn lé o yén? ³² Le Dónbeenĩ na yí pá mí za húmú, à le tà nɔn wo ó o húrun wa búenbúen bïo yi, á so máa na mu bïo búenbúen wɛn máa bè mí za mu wán le? ³³ Nùpue na dà à bàká bïa le Dónbeenĩ hueekaa yi wón mía. Lé bïo le Dónbeenĩ wó á 6a téréna le yahó. ³⁴ Nùpue na wáa dà à siini 6a júná wón mía. Lé bïo ó o *Krista húrun. Mu yáá yínɔ́n bún mí dòn, o vèera, á wi le Dónbeenĩ nín-tiáni, á wee fio le yi wa bïo yi. ³⁵ Léé wée dà à fáa wɛn o Krista na wa wɛn níi yi? Lé ho yéréké na wé sá a nùpue yi léé, tàá lé le yidèèrè? Tàá lé bïo 6a nùpua wee beé wa lò bïo yi le? A lé le hini lè mu khemu léé, tàá lé mu bïo na dà wee dé le 6oonii. Tàá lé mu húmú le? ³⁶ Mu ù wé wɛn làa bïo mu túararáa le Dónbeenĩ bíoní vūahũ yi: «Lé ũnén Dónbeenĩ bïo yi á wa wee zàanínáa wa mukáni làa wizooní búenbúen. Ba nùpua wee lá wɛn lòn pia na 6a wà vaá búe.»‡ ³⁷ Éé ká mu búenbúen yi, á warén lé bïa lé 6a san-báa binbirí o Krista na wa wɛn pánká yi. ³⁸ I láa mu yi binbirí le mu húmú, lè ho keĩ le mukáni yi, lè le Dónbeenĩ tonkarowà na ho wáayi, lè hã pánkáwá búenbúen, làa bïo hã làa na ká wán, làa bïo khiĩ wé, ³⁹ lè ho wáayi pánkáwá, làa hã ho tá yi, lè mu bè-lénnia búenbúen, á dèe woon yí dà máa fáa wɛn le Dónbeenĩ waminĩ na le dín wa Nùhũso Yeesu Krista wán zéení làa wɛn níi yi.

9

O Isirayele nipomu bïo sã le Dónbeenĩ yi

† 8:20 Mi loĩ Bïo jùhũ búenii vūahũ (Genèse) 3.17 ‡ 8:36 Mi loĩ Lení vūahũ (Psaumes) 44.23

¹ I ì mĩ ho tũíá poni, ì máa fĩ sabéré lé bĩo á ì bĩo sã a *Krista yi. A le Dónbeenĩ Hácírĩ mún wee zéení mu wéréwéré ì sli yi le bĩo á ì bĩo á bon. ² I yi wee dè làa sòobéé, á lò wee be mu bĩo yi. ³ Mu bon, ìnén ì bεεre lá à fan le le Dónbeenĩ dánkání mi, à ì là a Krista fáa mín yi ká bũn lá dà à séení wàn zàwa lè wàn hĩnni na làa mi lé ho sĩ kéní bĩo yi. ⁴ Ba lé o *Isirayεele nĩpomu. Le Dónbeenĩ wó 6a lè mí zàwa, á zéení mí cùkú làa ba, á bò le páanii lè mí sĩwà làa ba. Le nɔn ho làndá 6a yi, á zéení bĩo 6a wé è 6ùaanĩ làa de làa ba. Le dó mí jii nɔn 6a yi bĩo cèrèè dání yi. ⁵ Lé 6arén lé o *Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu m̀nmanía, á mu nĩpomu dání yi, á lé 6arén 6àn sĩ ó o Krista mún 6ueé ton yi, wón na wi mu bĩo 6úen6úen jũhũ wán, á lé le Dónbeenĩ, á le khòonĩ bĩo sã yi fεεε. *Amiina.

Bĩa lé o Isirayεele nĩpomu binbirí

⁶ Bũn wee zéení le bĩo le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì wé á le so khú yi le? Bùéé. εε ká bĩa 6a wee ve làa Isirayεele zàwa yínɔn bán 6úen6úen lé bĩa lé o zàwa binbirí. ⁷ O o Abarahaamu zàwa mún yínɔn bán 6úen6úen lé bĩa lé o zàwa binbirí. Mu bon, bĩo ká lé bĩo le Dónbeenĩ bĩa nɔn o Abarahaamu yi: «Ba zàwa na á ì dó ì jii le ì na foñ, lé o Izaaki á ì ì dĩn wán á fo ò yíràa 6a.»* ⁸ Bũn wee zéení le o Abarahaamu zàwa na ó o ton 6úen6úen yínɔn Dónbeenĩ zàwa. Bĩa lé le zàwa lé bĩa le Dónbeenĩ dó mí jii bĩo yi, na lé o Abarahaamu m̀nmanía. ⁹ Mu bon, hã jii-cúa na ká lé hĩa le Dónbeenĩ mà á dóràa mí jii: «Lóhó ló tíkà ká ì bĩn ì 6uen ũ cón ká mĩn hĩa Sara ton o za báa.»† ¹⁰ Bũn pá yínɔn mu mí dòn. O Erebekea mún ton 6a hénbéní lè wàn maá Izaaki. ¹¹⁻¹² Pãhũ na 6a yàá dĩn yí ton yi á yí wó bĩo se làa bĩo yí se, á le Dónbeenĩ bĩa bĩo ká: «O kĩnleso á à wé o fεeso ton-sá.»‡ Le Dónbeenĩ bĩa bũn bèra a na à bĩo le le mí ì wé à wé à lén. Le wee hueeka 6a nùpua làa bĩo sĩ le yi. Mu yí máa lé 6a nùpua wárá yi, ká mu wee lé lerén na wee ve 6a yi. ¹³ Làa bĩo mu túararàa le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ yi ká sii: «O wara a Zakoobu ò o día a Ezayuu.»§

Le Dónbeenĩ le mí ì wee bĩo na à le wé mu

¹⁴ Awa, á bũn kúará lé mu yén? Mu so wee zéení le le Dónbeenĩ yí téréna le? Bùéé dé! ¹⁵ Mu bon, bĩo ká lé bĩo le bĩa nɔn o *Moyiize yi: «Ì le ì wé hii làa nùpue na, à ì wé le lè 6ànso. I le ì zũn nùpue na màkárí à ì zũn 6ànso màkárí.»* ¹⁶ Bũn wee zéení le yínɔn bĩo 6a nùpua wee cà mu, tàá bĩo 6a wee jii mí lò bĩo yi. Ká le Dónbeenĩ na wee wé le hii lé dño mu wee lé yi. ¹⁷ Bĩo ká lé bĩo bĩa le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ yi: «Ì dó fo lè ho *Ezipite kšhũ béε bèra a na à ì dànló bĩo zũn, à ì yèni mún lé ho dímíná 6úen6úen yi.»† ¹⁸ Lé bũn nɔn ká le Dónbeenĩ le mí ì zũn nùpue na màkárí, à le zũn 6ànso màkárí. Le le mí ì wé ò o nùpue yi ti, à le wé à 6ànso yi ti.

¹⁹ Ká lé bũn mu karáa, jún-sĩ ó o 6úi á à tùa mĩ le lée webio nɔn le Dónbeenĩ mu pá wee zàráa lè 6a nùpua? Mu bon, yĩa dà à pí bĩo le Dónbeenĩ le mí ì wé wón mía. ²⁰ Nùpue so dà à pí bĩo le Dónbeenĩ le mí ì wé le? Dà-mínii so dà à tùa yĩa má le yi le lée webio nɔn ó o má mi ká le? ²¹ O sĩ-mí so yí dà máa mí ho córó làa bĩo ó o sĩ vá yi le? O le mí ì mí dèe na bĩo jũhũ wi làa sòobéé, tàá dño bĩo jũhũ tà mía lè ho córó mu, ò o mí.

²² Awa, le Dónbeenĩ wi le zéení le mí sii wee cĩ, á wi le zéení mí pánká. A le jɔn pá jà mí yi làa sòobéé bĩa le sii wee cĩ yi bĩo yi, na bĩo sã ho yáaró yi. ²³ Ká le màhã mún wi le zéení mí cùkú beenĩ làa bĩa le zũna màkárí, bán na le fèra wíokaa à 6a kerĩ le cùkú beenĩ mu yi. ²⁴ Bán sowaso lé warén. Le von wen léra 6a *zúifùwa làa bĩa yínɔn 6a zúifùwa tíahũ. ²⁵ Bĩo ká lé bĩo le Dónbeenĩ bĩa mí jii-cúa fεero Ozee vũahũ yi:

«Bĩa lá yínɔn ì nĩpomu

á ì wé è ve le ì nĩpomu.

* **9:7** Mi loĩ Bĩo jũhũ 6úenĩ vũahũ (Genèse) 21.12 † **9:9** Mi loĩ Bĩo jũhũ 6úenĩ vũahũ (Genèse) 18.10, 14

‡ **9:11-12** Mi loĩ Bĩo jũhũ 6úenĩ vũahũ (Genèse) 25.23 § **9:13** Mi loĩ Malasii vũahũ 1.2-3 * **9:15** Mi loĩ Léro vũahũ (Exode) 33.19 † **9:17** Mi loĩ Léro vũahũ (Exode) 9.16

Mu nìpomu na á ì lá yí wa,
á ì wǎa wań làa sòobéε.

²⁶ Hen na 6a lá wé le:

«Mi yínǎń ì nìpomu»,

á 6a wée ve mia yí lè

le Dónbeenì na wi fεεε zàwa.»‡

²⁷ O ɲi-cúa fεεro *Ezayii wón 6èn bíá bío kà pónpón o *Isirayεele nìpomu dǎní yi: «Hàrí ò o Isirayεele nìpomu wé boo lè mu yámú ɲumu ɲii hèn lè bíá bío síi, á 6a sǎn-kéní mí dòn lé bíá á à fen. ²⁸ Mu bon, bío ó o ɲúhúso bíá le mí ì wé o ò wé fua fua ho tá wán.»§ ²⁹ Làa bío ó o Ezayii mu mún pá fèra bíaràa bío kà:

«Le Dónbeenì na dà mu bío búenbúen

lá yí ká bíá wa nǎnkǎni can yi,

se wa bío lá à kerí

lè ho Sodǎmu lóhó bío síi,

wa bío lá à 6onmín

lè ho Komǎre lóhó bío síi.»*

Le Dónbeenì wee wé à 6a nùpua téréen le yahó

³⁰ Awa, á bío wa wǎa à bío lé mu yén? Bíá yínǎń 6a *zúifùwa na yí cà à 6a téréen, á le Dónbeenì wó á 6a téréenna le yahó 6a síadéro le yi bío yi. ³¹ O *Isirayεele nìpomu bán 6èn lá wi 6a ðin ho làndá wán à téréennáa le Dónbeenì yahó á mu yí wó yí yú. ³² Lée webio nǎn 6a yí wóràa mu yí yú? Lé bío 6a yí cà à 6a téréen le Dónbeenì yahó lè 6a síadéro le yi, à 6a wi 6a téréen le yahó lè hǎ wára na 6a wee wé. Á 6a kǎkǎna le huee na wee wé ò o nùpue lùwá wán.

³³ Làa bío mu túararàa le Dónbeenì bíonì vǎahǔ yi:

«Mi loń, ho Sion lóhó yi,

á ì bàrá le huee

na wee kǎkǎn wán,

ho búaa hó na wee lùwá a nùpue.

Ɛε ká yía màhá dó mí síi ho yi,

á 6ànso máa ńyi.»†

10

Ba zúifùwa làa bíá yínǎń 6a à bío sǎ a ɲúhúso yi

¹ Wán zàwa lè wán hínni, bío wi ì síi yi làa sòobéε na á ì wee fio le Dónbeenì cǎn 6a *zúifùwa dǎní yi, lé 6a kǎnító bío. ² Mu bon, ì dà à bío mu 6a ɲii le 6a 6èntin henía le Dónbeenì bío làa sòobéε, εε ká mu yara binbirí á 6a yí zǎ. ³ Bío le Dónbeenì wee wé ò o nùpue téréen le yahó á 6a yí zǎ, á 6arén mítén wi 6a cà bío 6a à wé ká 6a à téréen le yahó. Lé ká síi á 6a pǎnáa bío wee wé ò o nùpue téréen le Dónbeenì yahó. ⁴ Mu bon, lé o *Krista nǎn ó o *Mǎyiize làndá bèró bío ɲii súràa, bèra a na à bíá búenbúen na wee dé mí sía o Krista mu yi, à bán téréen le Dónbeenì yahó.

⁵ Bío ó o Mǎyiize bíá ho làndá na wee wé ò o nùpue téréen le Dónbeenì yahó dǎní yi lé bío kà: «Yía wee wé bío ho làndá bò henía wón yǎo á à wé lua ho pǎnká yi.»* ⁶ Le síidéro o Krista yi dǎní yi na wee wé ò o nùpue téréen le Dónbeenì yahó á bío kà lé bío bíá: Yí bío ũ síi yi le «lé o yén á à yòo ho wáayi?» Mu wee zéeni le lé o yén á yòo wé ó o Krista 6ueé lii. ⁷ Mún yí bío ũ síi yi le «lé o yén á à lii ho ńi-hǎnbó-lóhó yi?» Mu wee zéeni le lé o yén á líi vèení a Krista 6a ńi-hía tǎahǔ.

‡ 9:26 Mi loń Ozee vǎahǔ 2.1-3, 25 § 9:28 Mi loń Ezayii vǎahǔ 10.22-23 * 9:29 Mi loń Ezayii vǎahǔ 1.9; Bío ɲúhú 6úεenii vǎahǔ (Genèse) 19.23-28 † 9:33 Mi loń Ezayii vǎahǔ 28.16 * 10:5 Mi loń Levii nùwá vǎahǔ (Lévitique) 18.5

⁸ Ká bïo kà lé bïo bía: «Le bïonĩ ðueé ðó fon. Dén bïonĩ so lé ðïo wee zéeni le siidéro o Krista yi bïo.»† Lé lerén bïonĩ mu á wa wee bue. ⁹ Ká fo tà bía wéréwéré le o Yeesu lé o Núhũso, ká fo dó ũ sïi binbirĩ le le Dónbeenĩ vèniá wo léra ða ñi-hía t̄ahũ, á fo ò fen. ¹⁰ Mu bon, le sïi na wee dé le Dónbeenĩ yi binbirĩ lé bïo wee wé ò o nùpue téréni le yahó. Yia bía mí siidéro o *Krista yi bïo wéréwéré, wón ðanso á le Dónbeenĩ á à fení. ¹¹ Mu bon, bïo kà lé bïo túara le Dónbeenĩ bïonĩ v̄ahũ yi: «Nùpue léee nùpue na dó mí sïi le Dónbeenĩ yi wón máa ñiyi.»‡ ¹² Ba *zuífùwa làa bïa yínón ða zuífùwa á hueekaró mía yi. Ba búenbúen léera o Núhũso ñi-kéní yi, wón na wee wé mu tentemu làa bïa búenbúen na wee fio mu o cón. ¹³ Mu bon, bïo kà lé bïo túara le Dónbeenĩ bïonĩ v̄ahũ yi: «Nùpue léee nùpue na à ve o Núhũso, ó ò kãní.»§

¹⁴ Eé ká ða so dà à ve o Núhũso ká ða yí dó mí sïa wo yi le? A ða so dà à dé mí sïa wo yi ká a búí yí zéeniá o bïo á ða yí ðá le? A ða so dà à ðí mu ká a búí yí buera mu le? ¹⁵ A mu so dà à bue ká a búí yí tonkaa mu bïo yi le? Làa bïo mu túararáa le Dónbeenĩ bïonĩ v̄ahũ yi ká sïi: «Bia wee ðuen lè hã bín-tentewà á miló s̄i-wéé ðènt̄ín wi làa sòobéé.»* ¹⁶ Ká ða búenbúen màhá yí bò le Dónbeenĩ bín-tente yi. Mu bon, bïo kà lé bïo ó o *Ezayii bía: «Núhũso, lé o yén yàá dó mí sïi le bín-tente na wa wee bue yi?»† ¹⁷ Lé ká sïi á le siidéro le Dónbeenĩ yi wee lé le bïonĩ na ó o nùpue wee ðí yi, á le bïonĩ mu lé o Krista bïo bueró.

¹⁸ Awa, le ì t̄ua mia: O *Isirayeele ñipomu á yí ðá le bín-tente mu le? Ba ðá le. Bïo kà lé bïo túara le Dónbeenĩ bïonĩ v̄ahũ yi:

«Le Dónbeenĩ bín-tente
á bènbéra hã lùà búenbúen.

Le buera non

ho ðimíjã nùpua búenbúen yi.»‡

¹⁹ Le ì wíoka t̄ua mia: A lé o Isirayeele ñipomu yí z̄una mu kúará le? Awa, á bïo kà lé bïo ó o *M̄oyiize fèra bía mu ðãní yi:

«Ì ì wé á bïa yínón ì ñipomu
á mi ì dí lè le yandee.

Ì ì wé á mi sïa á à c̄í

mu ñipomu na hácirí mía yi.»§

²⁰ Le *Dónbeenĩ ði-cúa f̄ero Ezayii yàá henía mí sïi ò o bía bïo kà:

«Bia lá yí máa cà mi
á yú mi.

Bia lá yí máa fio ðèé ì cón

á ì zéeniá lè ìten.»*

²¹ Ká a Isirayeele ñipomu ðãní yi, á le Dónbeenĩ ði-cúa f̄ero Ezayii pá b̄niá le le Dónbeenĩ bía bïo kà: «Làa wizooní búenbúen ká ì wee dá ì ñii ve o Isirayeele ñipomu na yí máa bè ì bïonĩ yi, à ða kãa.»†

11

Le Dónbeenĩ yi pá a Isirayeele ñipomu bïo

¹ Awa, le ì t̄ua mia: Le Dónbeenĩ pá a *Isirayeele ñipomu le? Bùee dé! Lé bïo á ñén mún lé ða ñi-kéní, á lé o *Abarahaamu m̄onm̄anií. Ì ló a Bēnzamēē nūwā ðan z̄i-ðuhũ yi. ² Le Dónbeenĩ ñipomu na le fèra hueekaa á le yí pá. Mi b̄nĩ leéka le Dónbeenĩ bïonĩ v̄ahũ bïonĩ na kà bïo, h̄ia ó o ði-cúa f̄ero *Elii mà non le Dónbeenĩ yi ká a sïi yí wan o Isirayeele ñipomu bïo na ða wó yi. O le: ³ «Núhũso, ũ ði-cúa f̄erowà á ða ðó. Ũ muini yēnií lùà á ða fù. Lé ñén ì ðon ká, á ñén ða mún wi ða búe.»* ⁴ A bïo kà lé bïo le Dónbeenĩ bïa non wo

† 10:8 Mi loñ Lándá zéeniíló v̄ahũ (Deutéronome) 30.12-14 ‡ 10:11 Mi loñ Ezayii v̄ahũ 28.16 § 10:13 Mi loñ Zoweele v̄ahũ 3.5 * 10:15 Mi loñ Ezayii v̄ahũ 52.7 † 10:16 Mi loñ Ezayii v̄ahũ 53.1 ‡ 10:18 Mi loñ Lení v̄ahũ (Psaumes) 19.5 § 10:19 Mi loñ Lándá zéeniíló v̄ahũ (Deutéronome) 32.21 * 10:20 Mi loñ Ezayii v̄ahũ 65.1 † 10:21 Mi loñ Ezayii v̄ahũ 65.2 * 11:3 Mi loñ Bá-zàwa nín-yání v̄ahũ (1 Rois) 19.10, 14

yi: «Ba báawa muaaseé hènun á ï ká lè ìten. Bán yí 6úrá le dofiní na 6a le Baale yahó á yí 6úaanía le.»† 5 Mu mún ka ká síi ho zuia. Le Dónbeení sãamu bïo yi, á 6a són-kení lé bïa le léra. 6 Lé le sãamu bïo yi á le hueekaará 6a, ká yínón bïo 6a wó bïo yi. Ká bún mía se le sãamu wãa yínón sãamu.

7 Léé webio á mu wee zéení? Mu wee zéení le bïo ó o Isirayεele nïpomu lá wee cà á 6a yí yú. Bïa le Dónbeení hueekaa lé bïa yú mu. Ká bïa ká bán yiwa wãa tunka. 8 Mu bon, bïo ká lé bïo túara le Dónbeení bioní vūahú yi:

«Le Dónbeení wó á 6a háciira mía.

Le wó á hàrí lòn zuia
à 6a yí dà máa mi,
á yí dà máa jí bïo.»‡

9 O *Daviide mún bía bïo ká:

«Le 6a bè-dínii wé lòn dádá,
lòn kōhú na 6a à tè yi,
à bïo ko làa ba à sá 6a yi.

10 Le 6a wé 6a muiiwà,
à yí bini yí mi dεε.

Ni le lònbee 6a júná yi.»§

11 Awa, le ï túa mia: Mi wee leéka le lé 6a *zúifùwa lùwá á mu vóráa le? Bùéé dé! εε ká lé 6a wékheró pánká yi á hã síiwà na ká nùpua bò yi feraráa. A bún lé bïo dó le yandee 6a zúifùwa mu yi. 12 Ba wékheró wó á ho ðímíjána nùpua yú mu bè-tentewà le Dónbeení bïo ðání yi. A bïo 6a khon ho káníló yi wó á bïa yínón 6a zúifùwa yú mu bè-tentewà le Dónbeení bïo ðání yi. Bún wee zéení le ká 6arén zúifùwa hía tà ho káníló bïo, á mu bè-tentewà mu á à wíoka à dé wán.

Le vïndèε na ló mítén làa ðio 6a fá bïo

13 Hã làa na ká wán, á minén na yínón 6a *zúifùwa lé mia á ï wee bíoráa. ï lé o Yeesu tonkaro bïa yínón 6a zúifùwa cón, á ï síi wan ho tonló mu bïo yi. 14 ï wi à mu yandee zo wán síi nùpua na lé 6a zúifùwa à kánínáa 6a nï-dòndáa. 15 Mu bon, bïo le Dónbeení jàana 6a bánía, á bún wó á ho ðímíjása làa de binía sí. Awa, ká le Dónbeení binía tà 6a bïo, á bún so máa kéñ lé 6a húrun vèera le? 16 Ká ho ðínló bè-yáa bïo sã le Dónbeení yi, se hía ká búenbúen bïo mún sã le yi.* Ká le vïndèε naní bïo sã le Dónbeení yi, se le bân lakara bïo mún sã le yi. 17 O *Isirayεele nïpomu ka lòn oliivewa vïndèε na fá, á 6a kúiora lakara búii. Ünén na yínón o zúifù ka lòn oliivewa vïndèε na ló mítén lakahó á 6a séra bueé cééra hã oliivewa vïndèε na fá yi, á ho lakahó mu bò yi wee yíráa dén yuaamu. 18 Lé bún nòn á fo yí ko à ù yòoní ütén, à zùan bïa ka lòn lakara na 6a kúiora yi. Fo ò yòoní ütén le we? Yínón ünén nòn á hã naní yïo wi luaráa, hã naní lé hía nòn á ünén yïo wi lua.

19 Jún-sí fo dà à bïo: Hã lakara mu kúiora bèra a na à ínén dàn céé. 20 Mu bon, 6a ka lòn lakara na kúiora, lé bïo 6a yí dó mí sía le Dónbeení yi. Ünén 6a bèn cééra, lé bïo ù dó ù síi le Dónbeení yi. εε ká ù màhá pa ütén bïo, yí yòoní ütén mu bïo yi. 21 Mu bon, ká le Dónbeení hía wee kúio le vïndèε na fá lakara, se le mún dà à wé mu bân síi le ünén. 22 Awa, loñ: Le Dónbeení wee wé mu tentemu lé 6a nùpua, á le mún jii. Le jii bïa yí máa bè le Dónbeení mu bioní yi wán, ká ünén á le è wé lé mí tentemu ká fo tà bò mu wōhú. Ká bún mía á ünén á le mún ñ sén lòn lakahó. 23 Ká 6a zúifùwa khii binía tà dó mí sía le Dónbeení yi, á le è biní ì céé 6a hen na 6a fù wi yi le ho yahó, mu wéro pánká wi le cón. 24 Mu bon, ünén wón síi binbirí ka lòn vïndèε na ló mítén bân lakahó. Fo séra á bueé cééra le vïndèε na fá yi, ká hón yínón ù síi. Ba zúifùwa bán lá lé le vïndèε na fá bân lakara. A 6a biní cééro le vïndèε na 6a ló yi á lònbee máa kéñ le Dónbeení cón.

† 11:4 Mi loñ Bá-zàwa nín-yání vūahú (1 Rois) 19.18 ‡ 11:8 Mi loñ Lándá zéeníló vūahú (Deutéronome) 29.3; Ezayii vūahú 6.10 § 11:10 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 69.23-24 * 11:16 Mi loñ Miló vūahú (Nombres) 15.19-21

O Isirayεele n̄pomu k̄n̄l̄o b̄io

²⁵ W̄an z̄awa l̄e w̄an h̄inni, b̄io le D̄onbeen̄i le m̄i ì w̄e na s̄a yi á ì z̄een̄i làa mia, bèra a na à mi yí w̄e miten l̄e mu bè-z̄úr̄min̄i b̄ansow̄a: O *Isirayεele n̄pomu s̄n̄-kén̄i á à d̄in m̄aa z̄úr̄n̄ b̄io b̄úii yara, f̄úaa k̄á h̄á s̄í-viò n̄upua na le D̄onbeen̄i hueekaa b̄úen̄b̄úen yú ho k̄n̄l̄o v̄o. ²⁶ B̄ún m̄ón ó o Isirayεele n̄pomu m̄ah̄á à k̄n̄i, làa b̄io mu túarar̄aa le D̄onbeen̄i b̄ion̄i v̄uah̄ú yi:

«O k̄n̄l̄o á à lé ho Sion l̄óh̄o yi.

O *Zakoobu z̄i-n̄úh̄ú n̄upua
p̄l̄o làa de á le è kh̄in̄i yi.

²⁷ D̄én lé le páan̄ii na á ìn̄én D̄onbeen̄i

á à bè làa ba k̄á ì séra 6a bè-kora día.»†

²⁸ B̄io 6a z̄úif̄úwa p̄á le b̄in̄-tente b̄io, á 6a w̄o le D̄onbeen̄i z̄úkúsa, lé b̄ún b̄io yi á min̄én yúr̄aa ho k̄n̄l̄o. K̄á b̄ia le D̄onbeen̄i hueekaa w̄o le m̄i n̄pomu, á le wa b̄an̄ maáw̄a b̄io yi. ²⁹ Mu bon, le D̄onbeen̄i h̄ia h̄n̄ b̄io, à le m̄aa b̄in̄i fé mu. Le h̄ia von n̄upue na, à le m̄aa b̄in̄i p̄í b̄anso. ³⁰ B̄io mi yánkaa yí bò le D̄onbeen̄i b̄ion̄i yi, á h̄á laà na k̄a w̄án á le D̄onbeen̄i w̄o le h̄ii làa mia 6a *z̄úif̄úwa p̄l̄o làa de b̄io yi. ³¹ Lé làa b̄ún á b̄arén̄ mún̄ yí bò le D̄onbeen̄i b̄ion̄i yi h̄á laà na k̄a w̄án, bèra a na à b̄io le D̄onbeen̄i z̄úr̄nan̄aa min̄én màk̄ar̄i, à le mún̄ z̄úr̄n̄ b̄arén̄ màk̄ar̄i làa b̄ún b̄io. ³² Mu bon, le D̄onbeen̄i día á 6a n̄upua b̄úen̄b̄úen wee p̄í le b̄ion̄i b̄io, à le bè yi b̄in̄i z̄úr̄n̄aa 6a b̄úen̄b̄úen màk̄ar̄i.

Le D̄onbeen̄i dà po mu b̄io b̄úen̄b̄úen

³³ Eee! Le D̄onbeen̄i b̄io b̄úen̄b̄úen b̄ènt̄in̄ j̄ii sú. Le bè-z̄úr̄min̄i l̄e le b̄io z̄úr̄l̄o á j̄ii yí z̄ú. B̄io le le m̄i ì w̄e á n̄upue yí dà m̄aa z̄úr̄n̄. A mu w̄er̄o yara á n̄upue mún̄ yí dà m̄aa z̄úr̄n̄. B̄io k̄a lé b̄io túara le D̄onbeen̄i b̄ion̄i v̄uah̄ú yi:

³⁴ «Lée w̄ee dà à z̄úr̄n̄ o N̄úh̄úso yilera?

Lée w̄ee dà le z̄een̄ii á à na a yi?

³⁵ A lée w̄ee dà mu b̄io á à h̄á làa wo
ò o bè yi h̄án̄aa b̄anso?»‡

³⁶ Lé b̄io mu b̄io b̄úen̄b̄úen wee lé o c̄ón. Lé orén̄ p̄ánk̄a yi á mu b̄úen̄b̄úen wir̄aa, á b̄io s̄á a yi. Le ho c̄úkú b̄io s̄í a yi f̄éεε. *Amiina!

12

Wa wi le muk̄an̄-fin̄le yi là a Krista

¹ W̄an z̄awa l̄e w̄an h̄inni, b̄io le D̄onbeen̄i w̄aa z̄een̄ia m̄i tentemu làa wen̄ k̄a s̄ii, á ì ì hen̄i b̄io k̄a làa s̄ob̄éε á à na mia: Mi na miten b̄úen̄b̄úen le D̄onbeen̄i yi l̄on̄ muin̄i ȳia k̄a mi ȳio n̄on̄ wi lua, à b̄io s̄í le yi, à b̄io w̄é s̄í le yi. B̄ún lé le b̄úaan̄ii binbir̄i na mi ko mi b̄úaan̄i l̄e le D̄onbeen̄i. ² Mi yí bè ho d̄im̄iná b̄iowa na yí se yi, k̄a mi día le le D̄onbeen̄i ȳer̄em̄a m̄i h̄ac̄ir̄i à w̄é l̄e le h̄ac̄ir̄i dà-fin̄le. Lé b̄ún á à na k̄a mi ì z̄úr̄n̄ b̄io le D̄onbeen̄i s̄ii vá yi, b̄ún na se, á b̄io s̄í le yi, á j̄ii tun.

³ Le D̄onbeen̄i s̄amu na le w̄o làa mi b̄io yi, á ì ì b̄io b̄io k̄a á à na mi b̄úen̄b̄úen yi: O b̄úii yí leéka le m̄i b̄io n̄úh̄ú wi po b̄io ó o b̄io kar̄aa. K̄a mi n̄i-kén̄i kén̄i w̄é b̄ua miten làa b̄io mi b̄io kar̄aa à héha l̄e mi s̄iadér̄o le D̄onbeen̄i yi, b̄io le n̄on̄ p̄ánk̄a mia. ⁴ Mu bon, o n̄upue s̄anía lée dà-kén̄i, k̄a b̄io c̄éékaa m̄in̄ yi w̄o h̄á b̄ún lé b̄io boo, á mu l̄e m̄i dà-kén̄i kén̄i bè-w̄enia mún̄ wi m̄in̄ n̄ún̄a yi. ⁵ Làa b̄ún s̄ii á warén̄ mún̄ boo, k̄a wa b̄úen̄b̄úen lé h̄á s̄anía dà-kén̄i wa páan̄l̄o là a *Krista b̄io yi. Wa b̄úen̄b̄úen c̄éékaa m̄in̄ yi, ȳia l̄e m̄i lah̄ó, ȳia l̄e m̄i lah̄ó, làa b̄io ó o n̄upue s̄anía b̄iowa c̄éékaar̄aa b̄io s̄ii. ⁶ Mu b̄io w̄er̄o p̄ánk̄a á le D̄onbeen̄i n̄on̄ wa n̄i-kén̄i kén̄i yi m̄in̄ n̄ún̄a yi. Ȳia le D̄onbeen̄i n̄on̄ m̄i j̄i-cúa f̄er̄o p̄ánk̄a yi, à b̄anso w̄é w̄é mu à héha l̄e le s̄iidér̄o le D̄onbeen̄i yi. ⁷ Ȳia le n̄on̄ ho p̄ánk̄a yi ò o w̄é séení 6a n̄upua, à w̄ón w̄é séení 6a. Ȳia le n̄on̄ ho p̄ánk̄a yi ò o w̄é k̄ar̄án̄ 6a n̄upua, à w̄ón

† 11:27 Mi loñ Ezayii v̄uah̄ú 59.20-21 ‡ 11:35 Mi loñ Ezayii v̄uah̄ú 40.13; Zoobu v̄uah̄ú 41.3

wé kàrán 6a. ⁸ Yia le nɔn ho pànká yi ò o wé hĩ 6a nùpua sĩa, à wón wé hĩ 6a sĩa. Yia le Dónbeenĩ nɔn ho pànká yi ò o wé hã 6a nùpua lè mu bĩo, à wón wé hén mí yi à hãnaa 6a. Yia le nɔn ho pànká yi ò o wé dí 6a nùpua yahó, à wón sòobá mítén mu wéró yi. Yia le nɔn ho pànká yi ò o wé zũn 6a nùpua màkárí, à wón wé wé mu lè le sí-wɛɛ.

⁹ Mi le bĩo mi wa làa mín à bĩo wé ho tũíá poni. Mi jin mu bè-kora, à ca mi kuio mu bè-tente wéró yi. ¹⁰ Mi wań mín làa sòobéɛ làa bĩo á 6a zàwa mín yi ko 6a wańnaa mín bĩo sii. Mi wé kɔnbi mín, à dé mí sòobéɛ mu yi. ¹¹ Mi ca mi kuio o Nùhũso tonló sáró yi, mi yí dí parí, à wé mu lè mí sĩa búenbúen. ¹² Mi wé zãmaka bĩo mi dó mi sĩa wee lònĩ bĩo yi. Mi wé hĩ mi sĩa le lònbee pãahũ, à wé fio le Dónbeenĩ yi fɛɛɛ. ¹³ Mi wé séení mĩn zàwa lè mĩn hĩnni kèrètɛwa làa bĩo 6a màkóo wi yi. Bia wee làa mi wán á mi wé 6ua sese.

¹⁴ Mi wé fan mu bè-tentewà à na bĩa wee beé mi lò yi, mi wé fan bũn, ká mi wé yí dánkání 6a. ¹⁵ Bia wé wee zãmaka, à mi zãmaka làa ba. Bia wé wee wá, à mi wá làa ba. ¹⁶ Mi wé mí yilera làa dà-kéní. Mi wé yí yòoní mítén, ká mi wé liiní mítén, à tà páaní lè 6a nĩ-khenia. Mi yí wé mítén làa bè-zũrĩmĩnĩ 6ànsowà.

¹⁷ Yia wé wó khon làa mia, à mi yí wé yí khe lè 6ànsò. Mi wé wé mu tentemu lè 6a nùpua búenbúen. ¹⁸ Ká mu dà wee wé, à mi sòobá mítén, à ho héérà keń minén lè 6a nùpua búenbúen pãahũ, ká ho 6àn yáaró yí lé mia. ¹⁹ Minén na á ĩ wa làa sòobéɛ, mi wé yí dĩ yúaa mitén, ká mi dé mu le Dónbeenĩ nĩi yi. Mu bon, bĩo ká lé bĩo túara le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ yi: «Hã yúaa dĩró bĩo sã miĩ. Yia ko làa bĩo na, á ĩ wé mu lè 6ànsò, lé ĩnén Nùhũso Dónbeenĩ bía mu.»* ²⁰ Mu pá bĩnía túara: «Hen ká ũ zúkúso le hĩni wee búe, à ũ na mu bĩo wo yi le o dí. Ká le ju-hãní dà a, à ũ na mu jummu wo yi le o ju. Ká fo wee wé ká, á mu ù keń lòn donfũaa á fo wee khá bè 6ànsò juhũ wán.»† ²¹ Mi yí le mu bè-kora yí pànká mi wán, ká mi wé wé mu bè-tentewà à yírãa ho pànká mu wán.

13

Ho pànká ya-díwá lé le Dónbeenĩ bàrà 6a

¹ Ba nùpua búenbúen ko 6a wé bè ho pànká ya-díwá bíoní yi. Pànká ya-díwá yí dà máa keń ká le Dónbeenĩ yí nɔn mu níi. ² Lé bũn nɔn ká yĩa pã 6a bĩo, se 6ànsò pã le Dónbeenĩ bĩo na le bò. Ká yĩa wee wé bũn se o wee síiní mí juhũ mítén. ³ Yia wee wé mu bè-tente wón yí ko ò o zɔn ho pànká ya-díwá. Ká yĩa wee wé mu bè-kora wón ko ò o zɔn 6a. Hen ká fo wi à ũ wé yí zɔn ho pànká ya-díwá, à ũ wé wé mu bè-tentewà, á 6a wé è wíoka ũ yèni. ⁴ Mu bon, ho pànká ya-díwá lé le Dónbeenĩ ton-sáwá ũ séeníló bĩo yi. Ɛɛ ká ũ 6èn wee wé mu bè-kora, à ũ zɔn, lé bĩo le Dónbeenĩ nɔn ho wɔhũ 6a yi à 6a bé bĩa wee wé mu bè-kora. Hen ká 6a wee bé 6ànsò, se lé le Dónbeenĩ tonló na le kàràfãa 6a yi á 6a wee sá, à zéení làa yĩa wee wé mu le le Dónbeenĩ sii wee cĩ 6ànsò yi. ⁵ Lé bũn nɔn ó o nùpue ko ò o wé wé bĩo ho pànká ya-díwá le o wé, bèra a na à le Dónbeenĩ sii yí cĩ a yi, à mún wé bè mu yí lé bĩo ó o zũ le bũn lé bĩo téréna.

⁶ Lé bũn bĩo yi á mi mún ko mi wé sàánínãa ho lànpo. Lé bĩo le Dónbeenĩ lé dĩo kàràfãa ho tonló mu 6a yi le 6a sá ho sese. ⁷ Mi ko mi na bĩo nùpue na yi, à mi na mu wo yi: Yia bĩo léé lànpo, à mi sàání ho wo yi. Bĩo ko mu sàání ho pànká ya-díwá yi à mi sàání mu. Yia mi ko mi kɔnbi, à mi kɔnbi o. Yia ko làa hézãní, à mi hézɔn wo.

Yia wa 6a nùpua se 6ànsò bò le Dónbeenĩ làndá yi

⁸ Mi yí le kee búí keń mia. Bĩo ko mu keń mia lòn kee fɛɛɛ lé mi wańmĩnló. Yia wa mín zàwa lè mín hĩnni, se wón wee wé bĩo ho làndá le o wé binbirĩ. ⁹ Mu bon, hã làndáwá na ká á mi zũ: «Yí wé hã-fé tàá bá-fé. Yí búe nùpue. Yí juuaa bĩo. Yí le ũ yĩo lé mi ninza

* 12:19 Mi loń Làndá zéeníló vũahũ (Deutéronome) 32.35 † 12:20 Mi loń Wãhio vũahũ (Proverbes) 25.21-22

bïo.»* Hón làndáwá so làa hĩa ká búenbúen á jii wee sí le bíoní dà-kéní na ká yi: «Wán mi ninza làa bïo á fo waráa úten bïo síi.»¹⁰ Yia wa mí ninza binbirí á máa wé bïo na yí se làa wo. Yia wa mí ninzáwa se wón wee wé bïo ho làndá le o wé binbirí.

Mi wa bua waten sese à lònindá o Krista buenlò

¹¹ Mi wa wé làa bún, sònkú bïo mi yàá zū ho pãahú na wa wi yi síi. Ho pãahú dñn à mi fání mí yïo. Mu bon, hã làa na ká wán á ho káníló wãa sùarãa làa wen á po pãahú na wa búá wa siadéro o *Krista yi nùhú. ¹² Ho tá nĩ-kĩa, hen làa cínú ká ho ò tí. Awa, á mi wãa le wa díá hã wárá búenbúen na wee wé le tibírí yi. Mi wa lá mu khoomu tonló sía à sáráa. ¹³ Mi wa bua waten sese lòn nùpua na wi mu khoomu yi bïo síi. Mi yí wa dé waten ho dàndínlò lè ho ja-junló yi. Mi yí wa dé waten ho bá-fénlò lè ho há-fénlò yi, à yí dé waten mu koomu yi. Mi yí wa dé waten hã fio lè le yandee yi. ¹⁴ Mi le o Nùhúso Yeesu Krista bïo à kɛn mia. Mi yí díá le bïo mí sía wee vá yi na yí se à yí pánká mi wán, à mi wé wé bïo sí mia.

14

Mi wé yi citi mìn dñnlò bïo yi

¹ Yia siidéro yí fará yí tina sese le Dónbeení yi á mi wé zūn buaró, à wé yí wãaní bïo ó o wee leéka. ² Làa bïo síi á 6a búí wee leéka le mi dà mu bè-dínii búenbúen wé è dí, ɛɛ ká 6a búí na siadéro le Dónbeení yi á yí fará yí tina sese bán bèn lé ho dñn-poni mí dòn 6a wee dí ká hã taa nùí ló. ³ A yia wee dí mu bè-dínii búenbúen yí ko ò o zùan yia yí máa là hã taa yi. Làa bún síi, á yia yí máa là hã taa mún yí ko ò o cití yia wee dí mu bè-dínii búenbúen, lé bïo le Dónbeení mún tà wón bïo. ⁴ Ùnén lé o yén á à citirãa o nĩ-veere ton-sá? O wó se loo, o wó khon loo, se 6a nùhúso lé yia á à fɛɛ mu tũíá. O yàá à wé á mu ù wé se, lé bïo ó o Nùhúso pánká wi dà à séení a.

⁵ O búí cñn á hã wizooní núná wi po mìn. ɛɛ Ká a búí cñn á hã wizooní búenbúen lée dà-kéní. Mi nĩ-kéní kéní ko mi láa bïo mi wee leéka yi mu dñn yi. ⁶ Yia le hã wizooní núná wi po mìn wee wé mu o Nùhúso bïo yi. Yia bèn wee dí mu bè-dínii búenbúen wón mún wee wé mu o Nùhúso bïo yi. Mu bon, o wee dé le Dónbeení bárákà mí bè-dínii bïo yi. A yia wee dí ho zen-buahó bïo mí dòn wón mún wee wé mu o Nùhúso bïo yi. Wón mún wee dé le Dónbeení bárákà. ⁷ Mu bon, wa tãhú á yia mukãní wi mítén bïo yi wón mia, á yia á à hí mítén bïo yi wa tãhú wón mún mia. ⁸ Hen ká wa yïo wi lua, se lé o Nùhúso á wa yïo wi lua bïo yi. Ká wa húrun, se lé o Nùhúso á wa mún húrun bïo yi. Awa, á hãrí wa hí loo, à wa yïo wé lua loo, se wa bïo pá sã a Nùhúso yi. ⁹ Mu bon, o *Krista húrun á vèera bèra a na ò o wé bia húrun làa bia yïo wi lua Nùhúso. ¹⁰ Ká ùnén, lée webio nɔn á fo wee citirãa mìn za tàá mìn hñnló? A ùnén bèn, lée webio nɔn á fo wee zùanãa mìn za tàá mìn hñnló yi? Wa búenbúen khúí dñn Le Dónbeení yahó á le è cití. ¹¹ Mu bon, bïo ká lé bïo túara le Dónbeení bíoní vūahú yi:

«Ìnén Nùhúso á wi fɛɛɛ.

Ho dñmíjã nùpua búenbúen

á à fará mí nɔnkójúná wán í yahó,

6a búenbúen á à bío le í lé le Dónbeení bïo bon.»*

¹² Làa bún síi, á bïo wa nĩ-kéní kéní wó á wa ko wa zéení na le Dónbeení yi.

Yi dé mìn za tàá mìn hñnlò bè-kora wéró yi

¹³ A mi wãa yí le wa wé cití mìn. Bïo ká lé bïo á mi le mu kɛn mi yiwa: Mi yí wé bïo búí na à dé mìn za tàá mìn hñnlò kèrètíɛ mu bè-kora wéró yi. ¹⁴ Í páaníló là a Nùhúso Yeesu bïo yi, á í zū mu, á mún láa mu yi le mu bïo búenbúen wee ce le Dónbeení yahó. ɛɛ ká a búí wee leéka le mu búí yí máa ce, se mu bèn yí máa ce bãnsò cñn. ¹⁵ Ká mìn za tàá mìn

* **13:9** Mi loñ Léró vūahú (Exode) 20.13-17; Làndá zéenílò vūahú (Deutéronome) 5.17-21; Lení vūahú (Psaumes) 19.18 * **14:11** Mi loñ Ezayii vūahú 45.23

hĩnló lò hĩa wee be ũnén bè-dínii bïo yi, se fo wãa yí máa zéení le fo wa a. Yí wé bèra a na à mĩn za tàá mĩn hĩnló na ó o *Krista húrún bïo yi à hĩa ví ũnén bè-dínii bïo yi. ¹⁶ Bïo se minén cǎn á yí ko mu wé à 6a nùpua wé bĩnĩ bío mu bè-kohó bïo mi dǎnĩ yi. ¹⁷ Mu bon, le Dónbeenĩ bá-zàmu bïo yí máa zéení bè-dínii tàá bè-ᵓunii bïo. Mu lé ho térénló, lè ho héerà, lè hã zãmakaa na le Dónbeenĩ Hácírĩ wee na. ¹⁸ Yĩa wee sá a Krista tonló làa bũn bïo síi wón bïo á à wé sí le Dónbeenĩ yi, á 6a nùpua mún ñ tà a bïo.

¹⁹ Awa, á wa ko wa ca wa kuio à wé wé bïo á à dé ho héerà wa pãahũ, làa bïo wa ñi-kénĩ kénĩ ì wé á wa siadéro le Dónbeenĩ yi á à wíoka à dé wán. ²⁰ Yí loñ mu bè-dínii yi à yáará le Dónbeenĩ tonló. Mu bon, mu bïo búenbúen dà wee dí. Eε ká mu bè-dínii na à wé á mi ninza à wé mu bè-kohó bũn yí se. ²¹ Bïo se, lé ũ khĩ mu bïo búenbúen na dà à dé mĩn za tàá mĩn hĩnló mu bè-kora wéro yi. Hãrĩ mu wé taa, tàá ðivén ᵓuló, tàá bè-vio. ²² Le siidéro na fo yú mu bïo mu dǎnĩ yi ũ 6ua ũ dòn le Dónbeenĩ yahó. Yĩa síi yí máa kán wo bïo á 6anso wee 6ua lè mĩten dǎnĩ yi, wón ᵓúhũ sí. ²³ Ká yĩa síi wee kán wo o bè-dínii 6úi dǎnĩ yi, se wón 6anso ᵓúhũ sú, lé bïo ó o yí máa wé mu à héha lè mí siidéro le Dónbeenĩ yi. Bïo léé bïo na yí máa wé héha lè le siidéro le Dónbeenĩ yi, bũn léé bè-kohó.

15

Wa ko wa wé hĩ wa sia

¹ Warén na siadéro le Dónbeenĩ yi fǎrá tĩna ko wa wé hĩ wa sia bia siadéro yí fǎrá yí tĩna bïo yi. Wa yí ko wa wé wé bïo sí wɛn. ² Wa ñi-kénĩ kénĩ ko wa wé wé bïo sí wán zàwa lè wán hĩnni yi, na à séení 6a, bèra a na à 6a siadéro le Dónbeenĩ yi va lè ho yahó. ³ Mu bon, o *Krista yí wó bïo sí a yi, 6uée. Bïo kà lé bïo bía le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ yi: «Hã bĩn-kora na 6a nùpua bía nɔn ũnén Dónbeenĩ yi lé ínén á hã bía nɔn yi.»* ⁴ Le Dónbeenĩ bíonĩ vǎnna na túara hàánĩ búenbúen túara bèra a na à hã kàrán wɛn, à wa dàñ hĩ wa sia, à sia wé hereka. Lé bũn wee na à wa dàñ dé wa sia lòonĩ bïo le Dónbeenĩ dó mí ᵓii le mí ì wé. ⁵ Le le Dónbeenĩ na le sí-hĩlè lè le sí-hebúee wee lé cǎn à wé à mi wé wíoka ᵓi mĩn yi, làa bïo ó o Yeesu Krista le mu wéráa. ⁶ Lé bũn ñ na ká mi búenbúen á à wé le ᵓii dà-kénĩ, á à dérǎa ho cùkú le Dónbeenĩ yi, dén na lé wa ᵓúhũso Yeesu Krista 6àn Maá.

⁷ Awa, á mi cén wé tà mĩn yi làa bïo ó o Krista tàráa mia bïo síi à dérǎa ho cùkú le Dónbeenĩ yi. ⁸ O Krista 6ueé wó 6a *zúifùwa ton-sá, á tírarǎa bïo le Dónbeenĩ dó mí ᵓii le mí ì wé è na 6àn maáwà yi ᵓii à zéení le ká le Dónbeenĩ bía bïo na à le máa lé mu món. ⁹ O Krista mún 6ueé wó á bĩa yínɔñ 6a zúifùwa wee dé ho cùkú le Dónbeenĩ yi le hii bïo yi, làa bïo mu túararǎa le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ yi kà síi:

«Lé bũn te bïo á ì wé è sío
á à khòonínáa fo hã síiwà nùpua tǎahũ.»†

¹⁰ Mu mún túara:
«Síiwà nùpua,
mi páanĩ zãmaka lè le Dónbeenĩ ñipomu.»‡

¹¹ Mu mún bĩnía túara:
«Dímíná kána búenbúen nùpua,
mi khòonĩ a ᵓúhũso,
síiwà búenbúen nùpua,
mi zéení a beemu.»§

¹² Le *Dónbeenĩ ᵓi-cúa fεero *Ezayii mún bía bïo kà:
«Nùpue 6úi á à lé o Zesee zĩ-ᵓúhũ nùpua tǎahũ
á à dí hã síiwà ñipomu yahó,
á mu ñipomu mu mún ñ dé mí síi wo yi.»*

* 15:3 Mi loñ Lení vũahũ (Psaumes) 69.10 † 15:9 Mi loñ Samuwεele nín-yání vũahũ 22.50 ‡ 15:10 Mi loñ Lándá zéeníló vũahũ (Deutéronome) 32.43 § 15:11 Mi loñ Lení vũahũ (Psaumes) 117.1 * 15:12 Mi loñ Ezayii vũahũ 11.10

¹³ Le le Dónbeenĩ na wee wé à mi dé mí sĩa lòní bĩo le dó mí jii le mí ì wé, à wé à mi keń ho héerà lè hã zãmakaa na jii mía yi mi siadéro le yi bĩo yi. Lé bũn ñ na ká le Dónbeenĩ mu Hácírí pánká yi, á mi ì dàń ñ dé mí sĩa làa sòobéé á à lòní bĩo le dó mí jii le mí ì wé.

O Poole lé o Krista ton-sá

¹⁴ Wàn zàwa lè wàn hínni, ínén ì bæere láa mu yi le mu bè-tentewà wéro bĩo wi mia làa sòobéé. Bĩo mi ko mi zũn á mi zũ búenbúen, á dà wee zéeni mín. ¹⁵ Bũn jòn pá yí hò bĩo á ì bĩnía leékaa mia ho vũahũ na kà lara búí yi làa bĩo mi zũ vó, á yí titikaa mu bĩo yi. I wó mu lé bĩo le Dónbeenĩ lè mí sãamu ¹⁶ á wó á ì lé o Yeesu *Krista ton-sá bĩa yínón ba *zúifùwa bĩo yi. Le Dónbeenĩ tonló na á ì wee sá lé le bín-tente na á ì wee bue, bèra a na à le Hácírí pánká yi à bĩa yínón ba zúifùwa wé lòn hãmu na bĩo sã le Dónbeenĩ yi, á bĩo sí le yi. ¹⁷ I páaníló là a Krista bĩo yi, á ì sũ wan le Dónbeenĩ tonló na á ì wee sá bĩo yi. ¹⁸ Mu bon, bĩo á ì wee hení ì sũ bío á yínón bè-veere ká mu yínón bĩo ó o Krista ñn ì wán á wó. O Krista ñn ì wán á ì wee wé à bĩa yínón ba zúifùwa tà le Dónbeenĩ bĩo. O wó mu lè ì bíoní, lè ì bè-wénia, ¹⁹ lè mu yéréké bíowa lè mí síiwà, le Dónbeenĩ Hácírí pánká yi. Lé làa bũn á ì bueraráa o Krista bín-tente, à ñn ho Zeruzalæmu lóhó yi à vaa búe ho Ilirii kòhũ yi.† ²⁰ Ká bĩo dà-kéní na kera ì sũ yi, lé à ì bue le Dónbeenĩ bín-tente hã dĩa na nùpua ñn yí jná a Krista bĩo yi, bèra a na à nùpue hĩa yí bío le ì wee so a búí zĩ jũhũ na ó o bàrá wán. ²¹ I wó mu á héhaa làa bĩo le Dónbeenĩ bíoní vũahũ bĩa:

«Bĩa na ba ñn yí buera a bĩo yí ñn yi
 á à mi a,
 bĩa ñn yí jná bĩo búí o ñn yi
 á à zũn o bĩo yara.»‡

O Poole wee bío mí kuio varó bío

²² Lé bũn láa wee hè mi ñn á ì ñn yí bueraráa mi cón. ²³ Éé ká hã làa na kà wán á bío á ì lá ko à ì wé bĩn á jii wãa tun. Mi búεkíró bío ñn ñn wi miĩ míana. ²⁴ I wi à ì va ho Esipaane. Ká ì yú wee va bĩn, jún-sí á ì bueé búεkí mia. Mu bon, ì wi à ì buee mi mi wán à khĩnía, à mi séeni mi à ì dàń varáa hón kòhũ so. Ká ì màhá bueé wé wízoní bío yen mi cón á à khĩnía. ²⁵ Ká hã làa na kà wán á ì va ho Zeruzalæmu, á vaá séeni bĩa bío sã le Dónbeenĩ yi bĩn. ²⁶ Mu bon, ho Maseduana lè ho Akayii kãna kèrètíewa á mu ló sĩa yi le mí ì cã le wárí á à séenínáa ho Zeruzalæmu kèrètíewa kuure nùpua búí na lé ba ñi-khenia. ²⁷ Lé barén mítén leékaa mu. Éé ká lé ho túiá le ba mĩ mí, á ba ko ba séeni ba. Lé bío á hñ kãna so kèrètíewa yínón *zúifùwa, à ho Zeruzalæmu kèrètíewa na lé ba zúifùwa màhá pá tà séenía ba lè le Dónbeenĩ bío. Awa, á barén ñn mún ko ba séeni bán lè mí ní bío. ²⁸ Ká ì yú le wárí mu dó ho Zeruzalæmu kèrètíewa ní yi, á ì bueé lé lè mi cón á à varáa ho Esipaane kòhũ. ²⁹ I zũ le ká ì wee búen mi cón, á ì búen là a *Krista bè-tentewà cèera na ó o wee wé lè ba nùpua.

³⁰ Wàn zàwa lè wàn hínni, mi páaní ca mi kuio làa mi, à wé fio le Dónbeenĩ yi ì bío yi. Bũn lé bío á ì wee cà mi cón wa páaníló là a Núhũso Yeesu Krista, lè le waminĩ na le Dónbeenĩ Hácírí wee dé wen bío yi. ³¹ Mi wé fio, bèra a na à ì kãní ho *Zudee kòhũsa na yínón ba kèrètíewa ní yi. Mi mún wé fio, bèra a na à ho Zeruzalæmu kèrètíewa vaa tà le séení na á ì búa vaá na ba yi bío lè le sí-wεε. ³² Ká mu wó ká sũ, ká le Dónbeenĩ tà á ì búen mi cón lè hã zãmakaa, á bueé vũnka mi cón. ³³ Le le Dónbeenĩ na wee wé à wa keń ho héerà yi à keń lè mi búenbúen. *Amiina!

16

Le tẽnĩ

† 15:19 Ho Ilirii: Ho lé ho Oroomu kòhũ sñn-kéní búí. ‡ 15:21 Mi loń Ezayii vũahũ 52.15

¹ I wee tonka a Febe mi cón, wón na lé wàn hínló mu kèrètíemu dǎní yi, na wee sá le Dónbeení tonló ho lóhó na 6a le Sánkeree yi. ² Ká a 6ueé dǎn mia à mi 6ua a sese o Nùhúso yèni yi. Mi 6ua a làa bío á bíà dó mí sía le Dónbeení yi wee 6uaráa mín bío síi. Mi wé séení a bío lée bío na ó o màkóo wi mia yi. Orén mí bεεre séeníá 6a nùpua cèrèε, sǎnkú ínén.

³ I wee tèní a Pirisiye là a Akilaasi yi, bán na làa mi páanía lé o Yeesu *Krista ton-sáwá. ⁴ Ba zàanía mí mukání á káníanáa mi. I yi yí dà máa sà bún yi. A 6a kèrètíewa na yínǎn 6a *zúífúwa mún yiwa máa sà mu yi. ⁵ Ba kèrètíewa na wee kúee mín wán 6àn zǐi á í mún wee tèní yi. I wee tèní wàn bǎnlo na 6a le Epayinεete yi. Wón lé o nín-yání nùpue na dó mí síi o Krista yi ho Azii kǎhú yi. ⁶ I wee tèní a háa na 6a le Mari yi, wón na séeníá mia làa sòobéε. ⁷ I wee tèní a Andoronikuusi là a zūniasi yi. Ba làa mi lée síi kéní, á 6a mún kera ho kàsó yi làa mi. Ba lé o Krista tonkarowà na bío nùhú wi làa sòobéε. Ba tà a Krista bío á dú ínén yahó.

⁸ I wee tèní a Anpiliatuusi yi, wón na á í wa làa sòobéε wa páaníló là a Nùhúso bío yi. ⁹ I wee tèní a Uubēn yi, wón na làa wén páanía wee sá a Krista tonló, á wee tèní a Sitakiisi yi, wón na á í wa làa sòobéε. ¹⁰ I wee tèní a Apelεεsi yi, wón zéeníá le mí dó mí síi binbirí o *Krista yi. O nǐi na 6a le Arisitobuule lè mí zǐi nùpua á í wee tèní yi. ¹¹ O Herodion, yǐa lé ho síi kéní làa mi á í wee tèní yi. I wee tèní a Naasiisi zǐi nùpua yi, bán na dó mí sía o *Krista yi. ¹² I wee tèní a háa na 6a le Tirifεena làa yǐa 6a le Tirifooze yi. Ba wee sá a Nùhúso tonló làa sòobéε. Wàn bǎnlo háa na 6a le Pεεsiide á í wee tèní yi. Wón mún sá a Nùhúso tonló làa sòobéε. ¹³ I wee tèní a Urufuusi yi, wón na bío nùhú wi làa sòobéε o Krista tonló sáró yi. Bǎn nu á í wee tèní yi. O mún lé ínén wàn nu. ¹⁴ O Asekniriite, là a Filekon, là a Hεεmεεsi, là a Patorobaasi, là a Hεεmaasi, lè wàn zàwa kèrètíewa na páanía wi làa ba, bán búenbúen á í wee tèní yi. ¹⁵ O Filolooki là a Zulii á í wee tèní yi. I wee tèní a Nεree lè mín hínló yi, á wee tèní a Olenpaasi yi, làa bíà búenbúen na dó mí sía o Krista yi, na páanía wi làa ba á í wee tèní yi.

¹⁶ Mi tèní mín yi lè le kǎnbii tèníi. Ba kèrètíewa kuio búenbúen wee tèní mia.

Le zéení na ó o Poole nǎn

¹⁷ Wàn zàwa lè wàn hínni kèrètíewa, bío á í hení á à na mia lé bío kà: Mi pa miten bío 6a nùpua na wee dé ho sankaró 6a kèrètíewa kuure yi. Ho kǎránló na mi yú á 6a pǎ bío, à 6a wee kǎrán mia làa bè-veere á à vǐinínáa mia. Mi pǐ 6a bío, ¹⁸ lé bío 6a nùpua mu síi á wa Nùhúso na lé o *Krista tonló sáró bío yí here cón. Bío bío here 6a cón lé 6a dío bío. Ba wee bío há bín-sǐa à vǐinínáa bíà yí máa dǎn zūn le sabéré lè ho túiá poni à hueeka mín yi. ¹⁹ Mu bon, 6a nùpua búenbúen zū bío mi wee tà bèráa bío ó o Nùhúso wee bío yi. Lé bún nǎn á í síi wannáa mi bío yi. Εε ká í màhá wi à mi wé mu bè-zúríminí 6ǎnsowà binbirí à wé wéráa bío se. I wi à mi ce, à wé yí wé mu bío na yí se. ²⁰ Hen làa cǐnú ká le Dónbeení na lé ho hээрà 6ǎnso á à yáa o Satǎni pǎnká, á à dé o mi zení tá.

Le o Nùhúso Yeesu wé mí sǎamu làa mia!

²¹ O Timotee, yǐa làa mi páanía wee sá ho ton-kéní á wee tèní mia. O Lisiyuusi là a Zasǎn là a Sosipatεεre, bán làa mi lé ho síi kéní á mún wee tèní mia.

²² Inén Tεεtiyuusi* na túara a Poole jǐ-cúa á mún wee tèní mia wa Nùhúso na wó á wa lé le dà-kéní yèni yi.

²³ O Kayuusi, yǐa á í làara wán mún wee tèní mia. Lé wón zǐi á 6a kèrètíewa wee kúee mín wán yi. Ho lóhó wén-bàrálo na 6a le Erasiite, wón lè wàn za Kaatuusi á wee tèní mia. ²⁴ [Le wa Nùhúso Yeesu Krista à wé mí sǎamu lè mi búenbúen. *Amiina!]

Mi wa khòoní le Dónbeení mi dòn

* **16:22** O Tεεtiyuusi: O Tεεtiyuusi hǐa lé o kèrètíε wǎn-túaro. Lé orén ó o Poole fεεra mí jǐ-cúa nǎn yi ó o túara.

²⁵ Mi wa khòoní le Dónbeenĩ. Lerén lé dño dà à wé, á mi sñadéro le yi á à fàrá à tñn. Le è wé mu le bín-tente na bño ciran o Yeesu Krista, dño á ñ wee bue pànká yi. Lé dén bín-tente so á le Dónbeenĩ wee dñn wán zéenináa mí bño na lá sà yi hã lúlúio zànzàn. ²⁶ Εε ká hã laà na ká wán, á mu wãá ló mu khoomu yi wéréwéré le Dónbeenĩ ñi-cúa fεεrowà vñnna na 6a yáania túara pànká yi. Lé le Dónbeenĩ na wi fεεε á nɔn dén ñii so bán yi le 6a túa mu, bèra a na, à hã sñi-viò nùpua zñn le, à dé mí sñá le yi, à wé bè le bioní yi.

²⁷ Le le Dónbeenĩ na mí dòn lé mu bè-zñnmini 6ànso, à yí ho cùkú fεεε, o Yeesu *Krista pànká yi. *Amiina!

Ho nín-yání vūahǔ na ó o Poole túara nɔn ho Korɛnte kèrètíewa kuure yi

Vūahǔ túaró jǔhǔ

Le Dónbeenǐ tonló lé o Poole búakáa ho ho Korɛnte lóhó yi. O kará bǐn á yú le lúlú-kùure lè mí pǐina bǐo hèzǐn (Bè-wénia 18.11).

Ho Korɛnte hǐa lée lóhó na á mu bè-kora lè mí síwà wee wé yi. A mu lúnkaa o Poole yilera. Lé bǐn te bǐo ó o túararáa hǎ vǔnna nɔn 6a kèrètíewa kuure na wi bǐn yi, à 6a zǔrǐ bǐo 6a à 6ua lè mítén.

O búaa ho Korɛnte kèrètíewa kuure yi: Le ho sankamínló à 6a khí yi à día mu koomu wára (1–5). Ba tǔiáwà fɛéró làa bǐo 6a wé è 6ua lè mítén ó o zéénia yara làa ba (6).

Bǐo 6a túakaa bǐo làa wó ó o zéénia yara: Mu yaamu, le muinǐ taa, o Yeesu dǐnló, le Dónbeenǐ Hácírí bè-hǎnii na le wee na, lè 6a nǐ-hǐa vèeró bǐo (7–15).

O Poole vūahǔ vaa véení, ó o bía ho Zeruzalɛmu kèrètíewa nǐ-khenia séeníló bǐo, bǐn mǔn, ó o tɛénia 6a yi (16).

Le tɛení

¹⁻² Inén Poole na le Dónbeenǐ lè mí síi bǐo á léra à ï wé o Yeesu *Krista tonkaro, á wee túa ho vūahǔ na kà. Inén lè wàn za Sositeena á wee tɛení minén kèrètíewa kuure na wi ho Korɛnte lóhó yi, minén na le Dónbeenǐ ceéra à mi bǐo sí le yi mi páaníló là a Yeesu Krista bǐo yi. Le hueekaa minén làa bǐa búenbúen na wee ve wa Núhǔso Yeesu Krista mu yèni hǎ lùà búenbúen yi, à mi wé 6ua miten làa bǐo le Dónbeenǐ síi vá yi. O Krista mu lé wa búenbúen Núhǔso. ³ Le wàn Maá Dónbeenǐ, là a Núhǔso Yeesu Krista à wé mu sǎamu làa mia à na ho hɛérà mia.

O Poole wee dé le Dónbeenǐ bǎrákà

⁴ I wee dé le Dónbeenǐ bǎrákà fɛɛɛ mi bǐo yi, lé bǐo le wó mu sǎamu làa mia mi páaníló là a *Krista Yeesu bǐo yi. ⁵ Mu bon. Mu lé mi páaníló là a Núhǔso á nɔn mi yúráa le Dónbeenǐ bè-hǎnia lè mí síwà búenbúen, sǔnkú le Dónbeenǐ biónǐ bueró lè le Dónbeenǐ bǐo zǔrǐló, ⁶ lé bǐo ó o Krista bín-tente na zéénia nɔn mia á mi tà bǐo làa sòobɛɛ. ⁷ Lé bǐn te bǐo le Dónbeenǐ bè-hǎnii búii á yí fòoraráa mia, minén na wee lòní ho pǎahǔ na wa khíi mi wa Núhǔso Yeesu Krista yi. ⁸ Le Dónbeenǐ lé dǐo á à sí mia á à dǐnǐ fúaa mu véení, à wékhe bǐo yí mǐ léé mia wa Núhǔso Yeesu Krista buen nɔnzoñ. ⁹ Lerén mí beere von mia à mi wé le dà-kéní lè le za Yeesu Krista na lé wa Núhǔso. Hen ká le Dónbeenǐ dó mí jii le mí ï wé bǐo na, à le wé mu.

Ba kèrètíewa jǐ-cúa yí máa fè mǐn

¹⁰ Wàn zàwa lè wàn hǐnni, ï wee yanka mia wa Núhǔso Yeesu *Krista yèni yi, le mi wé le jii dà-kéní. Mi yí tà le ho sankaró à zo mi pǎahǔ. Mi wé mi yilera làa dà-kéní. ¹¹ Wàn zàwa lè wàn hǐnni, ï wee bío kà síi lé bǐo 6a nùpua búii na wi o Kulowee cǔn á bueé bía nɔn mǐi le hǎ fio wi mi pǎahǔ. ¹² Bǐo nɔn á ï bíaràa bǐn lé bǐo mi búenbúen jǐ-cúa wi mǐn júná yi. O búii le mínén bò a Poole yi, ká a búii bèn le mínén bò a Apoloosi táá o Piere yi. O búii wón bèn le mínén bò a Krista yi. ¹³ Minén so wee leéka le o Krista á dà wee sankaa le? Lé o Poole lé yǐa húrun ho *kùrùwá wán mi bǐo yi le? Lé o Poole yèni á 6a bátízéraràa mia le? ¹⁴ I yáa wee dé le Dónbeenǐ bǎrákà, lé bǐo ká mu yínɔñ o Kirisipuusi là a Kayuusi, á mi nǐ-kéní búii á inén yí bátízera. ¹⁵ O o búii tǐn wǎa à lé wen ká a bío le mí bátízera lè ï yèni. ¹⁶ Mu bon, ï lá le ï nɔnsá. I mún bátízera o Sitefanaasi lè mí zii nùpua. Bán nii ló, á ï wǎa ka le ï yí bǐnǐa yí bátízera a búii mi cǔn. ¹⁷ O Krista yáa yí tonkaa mi le ï bátízé nùpua. Bùeé. O tonkaa mi, bèra a na à ï bue le bín-tente à na 6a yi. O le ï bue le ká ï yí

wé mu lè mu bè-zūrminì bióní. Ká ì wó mu làa bǔn, ó o Krista húmú ho kùrùwá wán á báhéé máa kẹ́rì.

Le Dónbeenì pànká lè le bè-zūrminì bío

¹⁸ Mu bon. Bĩa lá mu húmú wǎhù cǔn, ó o *Krista húmú ho *kùrùwá wán bío zéenílò lé mu bǔnbúmu. Ɛε ká warén na lá ho kǎnìlò wǎhù cǔn, á mu wee zéení le Dónbeenì pànká.

¹⁹ Bío ká lé bío túara le Dónbeenì biónì vǎahù yi:

«Mu bè-zūrminì ǎnsowà bè-zūrminì á ì khíi ǎúe jǎhù.

Bĩa le mí zū mu bío bío na ǎa zū á ì khíi pí bío.»*

²⁰ Ká mu wó ká síi, á léé webio á mu bè-zūrminì ǎnsowà, làa bĩa zū há làndáwá, le ho ðímíjǎ na ká bín-zūrìlowà wáa dà a bío? Le Dónbeenì zéení mu le ho ðímíjǎ bè-zūrminì léé bǔnbúmu. ²¹ Ho ðímíjǎ nùpua le mí bè-zūrminì hácírí á yí ðàrna yí zūna le Dónbeenì le bè-zūrminì wára na á le wee wé yi. Lé bǔn nǎn á warén biónì na wa zéení na ka lòn bǔnbúmu bío, á le Dónbeenì ðín wán á kǎníanáa bĩa tà le yi. ²² Ba *zúifùwa wi à ǎa mi mu yéréké biowa na wee zéení le Dónbeenì pànká. A bĩa yínǎn ǎa zúifùwa bán ǎèn lé mu bè-zūrminì á ǎa wee cà. ²³ Ɛε ká warén bán lé o Krista na ǎa ǎúaa ho kùrùwá wán bío á wa wee bue. Bǔn lé bío wee ǎooní ǎa zúifùwa yi, á bĩa ǎèn yínǎn ǎa zúifùwa cǔn, á mu lé mu bǔnbúmu. ²⁴ Ɛε ká bán na le Dónbeenì hueekaa cǔn, à ǎa wé zúifùwa tàá ǎa yí wé zúifùwa, bán zū le o Krista wee zéení le Dónbeenì pànká lè le bè-zūrminì. ²⁵ Mu bon. Le Dónbeenì bío na ǎa nùpua le mu lé mu bǔnbúmu, bǔn dà ǎarén bè-zūrminì wán. A bío ǎa nùpua le mu lé mu yídàmu le Dónbeenì cǔn, bǔn dà ǎa nùpua pànká wán.

²⁶ Wàn zàwa lè wàn hínni, mi loí mu sese. Minén na le Dónbeenì hueekaa á mi wó le kuure, ká wa lá mu lè ǎa nùpua ðání yi, á ǎa bè-zūrminì ǎnsowà, le ho pànká ǎnsowà, le há zǐ-júná nùpua na bío se, á yí boo mi tǎahù. ²⁷ Ɛε ká le Dónbeenì màhá ðín bío ho ðímíjǎsa le mu lé mu bǔnbúmu wán, á zéeníánáa le mu bè-zūrminì ǎnsowà bío jǎhù mía. Le ðín bío ho ðímíjǎsa le mu lé mu yídàmu wán, á zéeníánáa le bĩa pànkáwá wi bío jǎhù mía. ²⁸ Le hueekaa bĩa ho ðímíjǎsa wee loí dà wán, bĩa lé ǎa nǐ-kǎamáawa na bío jǎhù mía, bèra a na à bío ǎa le mu bío jǎhù wi, à bǔn wé mu bè-kǎamáa. ²⁹ Lé bǔn nǎn á nùpue yí ðà máa khòn le Dónbeenì yahó. ³⁰ Le Dónbeenì wó á wa páanía là a Yeesu Krista. Lé bǔn nǎn á wa yúráa mu bè-zūrminì binbirì na ló le cǔn. Mu lé o Krista mu á wa ðín wán á wóráa ǎa nùpua na téréna le Dónbeenì yahó. Lé orén wó á wa bío sǎ le Dónbeenì yi. Lé orén kǎnía wen. ³¹ Lé bǔn bío yi á le Dónbeenì biónì vǎahù á mu túara yi ká síi: «Yì le mí ì khòn, à wón khòn bío ó o Nùhùso wó bío yi.»†

2

Bío ó o Poole buera ho Korente yi

¹ Wàn zàwa lè wàn hínni, bío á ìnén ì bæere ǎuara mi cǔn á ǎueé zéení le Dónbeenì bío na sà yi làa mia, á ì yí bía làa mia làa biónì na kokókaa. Mu mún yínǎn ho ðímíjǎ bè-zūrminì biónì á ì bíaráa làa mia. ² Ho pǎahù na á ì wi làa mia, á bío á ì lá wi à ì zéení làa mia yínǎn bè-veere ǎúí ká mu yínǎn o Yeesu *Krista bío, o Yeesu na ǎa ǎúaa ho *kùrùwá wán. ³ Ho pǎahù na ì ǎuara mi cǔn ká ì pànká mía, á le zǎní wi yi. ⁴ I biónì làa bío á ì kàráanna le ǎa nùpua á wi mí ðòn le ho ðímíjǎsa ðen-sǎa biónì na ǎa wee bío à ǎúeráa ǎa nùpua júná. Ká mu lé le Dónbeenì Háacírí pànká á zéení mu làa mia le bío á ì bía á bon. ⁵ Lé bǔn nǎn á mi síidéro le Dónbeenì yi á yí fàrá ǎa nùpua bè-zūrminì wán, ká ho fàrá le Dónbeenì pànká wán.

Le Dónbeenì bè-zūrminì

⁶ Wa wee zéení mu bè-zūrminì lè ǎa kèrètíewa ǎúenǎúen na síidéro fàrá tǐna o Yeesu *Krista yi, bǔn bon. Ɛε ká mu bè-zūrminì mu màhá yínǎn ho ðímíjǎ bè-zūrminì. Mu

* 1:19 Mi loí Ezayii vǎahù 29.14 † 1:31 Mi loí Zeremii vǎahù 9.23

bè-zūrminì mu mún yínǎí ho ðímíjǎ ní-beera bè-zūrminì. Bán khíi hí ì vé. ⁷ Bǐo á warén wee zéení lè 6a nùpua lé le Dónbeenì bè-zūrminì na bǐo sà ho ðímíjǎsa yi. Mu bè-zūrminì mu bǐo fèra wi le Dónbeenì sǐi yi hàrí ká ho ðímíjǎ ðìñ yí léra, bèra a na à wa páaní le cùkú yi làa de. ⁸ Mu bè-zūrminì mu á ho ðímíjǎ ní-beera yí zū. Ká 6a lá zūna mu, se 6a yí búaa o Núhúso na lé o cùkúso ho *kùrùwá wán. ⁹ Bǐo kà lé bǐo túara le Dónbeenì biónì vūahú yi:

«Mu bǐo na ó o nùpue ðìñ yí mǎn, á ðìñ yí jǎ,
bǐo na ó o nùpue yàá ðìñ yí leékaa hùúu,

lé bǐn le Dónbeenì wíokaa á bàrá ká làa bǐa wa le.»*

¹⁰ Bǐn bǐo so á le Dónbeenì zéení lè warén lè mí Hácírí. Mu bon. Le Dónbeenì Hácírí wee mí mu bǐo búenbúen sese á zūr, hàrí le Dónbeenì mí bæere bǐo na khíina zoo sà yi.

¹¹ O nùpue hácírí mí dòn lé ðio zū hǎ yilera na wi o yi. Lé làa bǐn sǐi á le Dónbeenì Hácírí mí dòn lé ðio 6èn mún zū le Dónbeenì yilera na wi le yi. ¹² Le hácírí na warén yú á yínǎí ho ðímíjǎ na kà hácírí, ká ðio wa yú lé le Dónbeenì Hácírí. Le Dónbeenì dó mí Hácírí mu wén, à wa ðàñ zūrńáa mu sǎamu na le wó làa wén. ¹³ Warén yí máa bío mu sǎamu mu bǐo yi lè ho ðímíjǎ bè-zūrminì kàránló na wa yú. Bùéé. Wa wee bío mu sǎamu mu bǐo yi lè le Dónbeenì Hácírí biónì na le wee zéení làa wén. Lé kà sǐi á wa wee zéeníńáa le Dónbeenì bǐo yara lè le Dónbeenì Hácírí mu biónì. ¹⁴ O nùpue na bò mí kùrú hácírí mǎn, wón nùpue so yí dà máa tà bǐo wee lé le Dónbeenì Hácírí cǎn. Mu ka lòn bǐnbúmu bǎnso cǎn. O yí dà máa zūr mu kúará. Lé bǐo le Dónbeenì Hácírí mí dòn lé ðio wee na ò o nùpue ðàñ cikon mu bǐo. ¹⁵ Ká a nùpue na le Dónbeenì Hácírí wi yi, wón wee ðàñ cikon mu bǐo búenbúen, ká ñi-veere yí dà máa cikon bǐo wi orén yi. ¹⁶ Làa bǐo mu túararàa le Dónbeenì biónì vūahú yi kà:

«Lée wée dà à zūr o Núhúso yilera?

Lée wée dà le zéení á à na a yi?»†

Ɛε ká warén na le Dónbeenì Hácírí wi yi, bán yilera là a *Krista yilera lée dà-kení.

3

Wa lé le Dónbeenì ton-sáwá

¹ Wán zàwa lè wán hínni, mu bon. Mi ka lòn ðímíjǎsa na le Dónbeenì Hácírí mía yi. Lé bǐn nǎn á ñ yí ðàńna yí bía làa mia lè 6a nùpua na sǐidéro fǎrá tína bǐo sǐi, à ñ bía làa mia lòn nùpua na lée kúnkúzàwa mi sǐidéro ðáńi yi. ² Lé bǐn te bǐo hǎ biónì na á ñ bía nǎn mia ka lòn yoomu. Hǎ yí ka lòn ðínló na lí. Mu bon, ñ lá bía làa mia lè hǎ biónì na ka lòn ðínló na lí á mi máa ðàñ máa zūr hǎ kúará. Hàrí hǎ làa na kà wán, á mi pá yí dà máa zūr hǎ kúará, ³ lé bǐo á mi pá buan miten lè ho ðímíjǎsa bǐo sǐi. Le yandee na mi wee dí làa mǐn lè hǎ fio na wi mi pǎahú á so yí máa zéení le mi buan miten lè 6a bǐo sǐi, á wára búenbúen so yínǎí 6a wára le? ⁴ Bǐo ó o búí le mínén bò a Poole yi, ò o búí le o Apoloosi lé yǎa á mínén bò yi. A bǐn 6a ðímíjǎsa wára lè mi wára yínǎí dà-kení le? ⁵ Le ñ yàá tùa mia. O Apoloosi lée wée? A ñén Poole lée wée? Wa so yínǎí le Dónbeenì ton-sáwá na mi bò níńi yi á tàráa le bǐo le? Warén lè wa ñi-kení kení wee sá ho tonló na ó o Núhúso nǎn wén le wa sá. ⁶ ñén lé yǎa dù, ó o Apoloosi hǎn. Ká le Dónbeenì lé ðio wee ðéé mu. ⁷ Bǐn wee zéení le yǎa dù làa yǎa hǎn á yínǎí ðéé. Le Dónbeenì mí dòn lé ðio wee wé à mu ðá. ⁸ Yǎa dù làa yǎa hǎn búenbúen lée dà-kení. Le Dónbeenì khíi sàání 6a ñi-kení kení yi á à héha lè ho tonló na 6a sá. ⁹ Mu bon. Wa páanía wee sá na le Dónbeenì yi. Mínén lé le Dónbeenì mǎhú na le wee vǎ. Mi mún lé le Dónbeenì zǐi na le wee so.

¹⁰ ñén le Dónbeenì nǎn mí pǎnká yi, á ñ ka lòn zǐi-so tente na wǎ le zǐi á bàrá jǐhú. Hǎ làa na kà wán á ñi-vio lé bǐa wee so le zǐi jǐhú na á ñ bàrá wán. Ɛε ká 6a lè mí ñi-kení kení mǎhá ko 6a yí hácírí bǐo 6a à soráa wán. ¹¹ Le zǐi jǐhú ðén wǎa bàrá vó, mu lé o Yeesu Krista. A nùpue na kǔn dà a bàrá zǐi jǐhú veere wón mia. ¹² Ba búí wee so le zǐi jǐhú mu

* 2:9 Mi loń Ezayii vūahú 64.3 † 2:16 Mi loń Ezayii vūahú 40.13

wán lè ho sánú, tàá tǝ̀n. Ba 6úi lé hã huua na yàwá here á 6a wee soráa. Ba 6úi yàá 6èn lée 6ùεní, tàá ɲáakáa, tàá kãaní á 6a wee soráa. ¹³ Ká 6iõ á 6a lè mí ñi-kéní kéní tonló sáráa, bǝ̀n á à wé le cítí fí nǝ̀nzon á mu ù zǝ̀n yi wéréwéré. Mu zon ká ho dǝ̀hǝ̀ lè hã á à khén wa ñi-kéní kéní tonni kúará. ¹⁴ Ká yia son lè mu 6iõ na dà ho dǝ̀hǝ̀, á wón á à yí mu cǝ̀nú. ¹⁵ Ká yia 6iõ na ó o sonnáa 6èn cá, á wón á à khe 6úen6úen. Bànso á à kãní, ká a màhá à kέnì lòn nùpue na kãa ho dǝ̀hǝ̀ yi khii ló á bò yi kãníanáa. ¹⁶ Mi so yí zǝ̀n ká minén lè le Dónbeenǝ̀ zǝ̀i, á le Dónbeenǝ̀ Hácírí wi mia le? ¹⁷ Awa, ká a 6úi yáara minén na lè le Dónbeenǝ̀ zǝ̀i, á le Dónbeenǝ̀ á à síní wón 6ãnsò ɲúhǝ̀, lè 6iõ le Dónbeenǝ̀ zǝ̀i 6iõ sã lerén mí dòn yi.

¹⁸ Héyí! O 6úi yí khà mítén. Hen ká a 6úi wi mi tǝ̀hǝ̀ á wee leéka le mí lée bè-zǝ̀nminǝ̀ 6ãnsò làa 6iõ ho ðímíɲá nùpua wee leékaráa mu, à 6ãnsò wé lòn bǝ̀nbú, lè bǝ̀n ñ na ká à wé mu bè-zǝ̀nminǝ̀ 6ãnsò binbirí. ¹⁹ Lé 6iõ á ho ðímíɲá na ká bè-zǝ̀nminǝ̀ á lé mu bǝ̀nbúmu le Dónbeenǝ̀ cǝ̀n. Mu túara le Dónbeenǝ̀ bioní vǝ̀hǝ̀ yi ká sii: «Le Dónbeenǝ̀ wee ví mu bè-zǝ̀nminǝ̀ 6ãnsowà lè 6a hénní na wi 6a yi.»* ²⁰ Mu mún pá bǝ̀nía túara ho vǝ̀hǝ̀ mu yi: «O Nùhǝ̀so zǝ̀n le mu bè-zǝ̀nminǝ̀ 6ãnsowà yilera lée kãamáa.»† ²¹ Bǝ̀n 6iõ yi, ò o 6úi wãa yí yòní mítén 6a nùpua 6iõ yi. Bǝ̀n ɲúhǝ̀ mía. Lé 6iõ á mu 6iõ 6úen6úen 6iõ sã mia. ²² Inén Poole là a Apoloosi là a Piεre 6úen6úen 6iõ sã mia. Hàrí ho ðímíɲá lè le mukãní lè mu húmú á 6iõ pá sã mia. 6iõ wee wé ho zuia làa 6iõ yǝ̀ró ò wé 6úen6úen 6iõ sã mia. ²³ A minén bán 6iõ sã a *Krista yi, ó o Krista 6iõ 6èn sã le Dónbeenǝ̀ yi.

4

O Krista tonkarowà tonló

¹ Mi ko mi zǝ̀n le warén lé o *Krista tonkarowà á lé o ton-sáwá na le Dónbeenǝ̀ kàràfáa mu 6iõ na sã yi le wa zééní lè 6a nùpua. ² 6iõ 6a wee cà a ton-sá cǝ̀n lé ò o bè 6iõ 6a le o wé yi lè mí dà-kéní kéní. ³ Hàrí mu wé minén, tàá 6a ñi-vio à cítí mi í tonló na 6a dó miǝ̀ dǝ̀n yi, se bǝ̀n 6úen6úen lée coon. Inén í bεεre yàá yí máa cítí íten. ⁴ Í láa íten yi bǝ̀n bon, εε ká bǝ̀n màhá yí máa zééní le í téréna. O Nùhǝ̀so lé yia á à cítí mi. ⁵ Lé bǝ̀n 6iõ yi, à mi yí cítí nùpue ká mu pǝ̀hǝ̀ á yí dǝ̀n. Mi pa a Nùhǝ̀so 6uenló. Ká a khii 6ueé dǝ̀n, á 6iõ 6a nùpua wee sã mítén le tǝ̀bíri yi wé 6úen6úen ó o 6ueé dé mu khoomu wán, á 6iõ 6a wee leéka mí yiwa ó o 6ueé benka. Hón pǝ̀hǝ̀ so yi, ká yia ko làa fo6úá, á le Dónbeenǝ̀ ì dé 6ãnsò fo6úá.

⁶ Wàn zàwa lè wàn hǝ̀nni, 6iõ á í bía khíina wán bǝ̀n á í bía bò inén là a Apoloosi wán, bèra a na à mu séení mia à mi zǝ̀nnaa le bioní na ká kúará: «Mi yí dà 6iõ túara wán.» Minén tǝ̀hǝ̀ ó o 6úi yí yòní mítén 6iõ ó o bò a 6úi yi á pãnáa o 6úi 6iõ. ⁷ O 6úi yí 6iõ le mí po bǝ̀ ká. 6iõ wi mi cǝ̀n lé le Dónbeenǝ̀ nǝ̀n mu mia. Ká mu ka ká, á lée webio nǝ̀n á mi wee yònínaa miten ka lè mu lée 6iõ na á mi yú miten? ⁸ Minén bán wãa yú 6iõ mi màkóo wi yi 6úen6úen lon? 6iõ 6úi yí fòora mia sá? Mi wãa wee dí le béenǝ̀ ká warén níi ló lon? I yàá 6èn wee fan le mu wé làa bǝ̀n à warén mún páaní dí le béenǝ̀ mu làa mia. ⁹ Mu bon. I wee leéka le warén na lè o Yeesu Krista tonkarowà á le Dónbeenǝ̀ wó á wa ka lè wa dú 6a nùpua na ká món. Wa ka lòn kàsósa na 6a ko 6a 6úe 6a nùpua yahó lè ho wáayi tonkarowà yahó.* ¹⁰ Warén ka lòn bǝ̀nbúwá ho ðímíɲása cǝ̀n wa páaníló là a Krista 6iõ yi. Ká minén bán wee leéka le mí lè mu bè-zǝ̀nminǝ̀ 6ãnsowà mí páaníló làa wo 6iõ yi lon? Warén ka lòn yídàwa, ká minén bán wee leéka le mí pãnkáwá wi lon? Warén 6a nùpua wee loí dà wán, ká minén bán 6a wee dé ho cùkú yi lon?

* **3:19** Mi loí Zoobu vǝ̀hǝ̀ 5.13 † **3:20** Mi loí Lení vǝ̀hǝ̀ (Psaumes) 94.11 * **4:9** Mu pǝ̀hǝ̀ ká hã hã táró wi, ká kǝ̀hǝ̀sa na ló le mí hǝ̀n-táwá vaá ðárina bía 6a funnáa, à 6a sè 6a níi 6iõ 6úen6úen à bǝ̀n varáa mín kǝ̀hǝ̀. Hàrí 6a zúkúsa na 6a wiikaa á 6a mún wee wé 6ua varáa lè mí yèn-véení. Ká 6a vaá dǝ̀n à 6a zãamáa lè lée ðin, à 6a wé 6uee khii yahó làa 6iõ 6a sò. Ká mu 6úen6úen khíina vó, à 6a màhá 6úe bía 6a wiikaa 6uan 6a zãamáa yahó.

11 Hàrí lòn zuia, ká warén le hĩni lè le ñu-hãní wee búe. Hã sǐ-zǐnia wee fòo wɛn. Ba wee hɛɛ ha wɛn. Wa lòn-kéní mia. 12 Wa wee sá à lò be, à bè yi yíràa wa ñii dǐnló. Hen ká yǐa là wɛn, à wa dúbua bǎnso yi. Hen ká 6a wee beé wa lò, à wa hǐ wa sǐa. 13 Hen ká 6a wee yáa wa yèni, à wa bío mu sǎamu bíoní làa ba. Ho dǐmíjǎsa yèn-dǎní yi, á hàrí lòn zuia á warén ka lòn zàn-bío na 6a wee cǎ lée kúia. Ba wee cǎtí wɛn lòn yíràa.

14 Bío á ï túara kà á yínǎn bío na á ï túara à dérǎa ñiyio mia. Búeé. ï wi à ï zéení mia le ï zàwa na á ï wa làa sòobéɛ bío sǐi. 15 Mu bon. Hàrí ká bǐa wee pa mi bío o Krista wǒhǔ wán á ka cèrèɛ, se mǐn maá o Krista mu bío dǎní yi lé ïnén ï dòn. Lé bío á ïnén lé yǐa á buera a Yeesu Krista bín-tente nǎn mia, á mi tà le yi. 16 Awa, á ï bɛntǐn wee yanka mia, mi sǎbéré à mi wé bè bío á ïnén wee wé yi. 17 Lé bǔn bío yi á ï ï tonka a Timotee na lé ï za na á ï wa làa sòobéɛ, wón na bò a Núhǔso wǒhǔ lè mí sòobéɛ. ï ï tonka a ò o búee wíoka leéka mia làa bío á ïnén ï bɛere buannáa ïten o Yeesu Krista wǒhǔ wán. Lé bǔn á ï mún wee kǎrán lè 6a kèrètǐewa kuio hã lùà búenbúen na á ï wee va dǎ yi.

18 Ba búí mi tǐahǔ wǎa búakáa wee bío le ï máa bǐní máa kǎa lè mi cǎn, á 6a wee búaaní mǐten. 19 ɛɛ ká a Núhǔso tà mu, á hen làa cǐnú ká ï bǐní búeé búeɛkí mia. Hón pǎahǔ so yi ká mu máa wé 6a nùpua mu khòn-bíoní na 6a bǐa á ï jǎ á mu ù kǎna yi mí dòn, ká bío 6a dà wee wé á ï mún ñ mi. 20 Mu bon. Le Dónbeení bɛení bío yí kǎnaa bíoní mí dòn yi, búeé. Ba nùpua ko 6a mi le Dónbeení pǎnká wa wǎrá yi. 21 Mi wi à ï 6ua búini buennáa mi wán lée, tàá ï wayíí ïten à buennáa, à mi zǔn ká ï wa mia?

5

Mu koomu na wó 6a kèrètǐewa kuure yi

1 ï jǎ à 6a le mu koomu na á bǐa yí zǔ le Dónbeení yáá yí máa wé, á 6a búí wee wé minén tǐahǔ. Ba le o búí á wee fé mǐn nu fɛɛ. 2 A bǔn pá yí máa vá mia, à mi pá wee búaaní mǐten lon? Yǐa wee wé bǔn bío so á ko ò o ña lén mi tǐahǔ. 3 ïnén wón hàrí bío á ï mia mi tǐahǔ mi cúee, ká ï hácírí dɛn wi làa mia. ï ka le ï wi mi tǐahǔ á fǎnǎa le cǐtíi bǎnso bío yi 4 wa Núhǔso Yeesu yèni yi. Mi kúaa mǐn wán, á mi zǔn le ï wi làa mia lè ï hácírí, á wa Núhǔso Yeesu pǎnká mún wi làa mia. 5 Mu zoñ, à mi lén bǎnso mi tǐahǔ ò o *Satǎni yáa o sǎnía. Ká mu wó kà, á le Dónbeení á à kǎní a mǎnákǎ wa Núhǔso búenlò pǎahǔ. 6 Miten búaaníló ñúhǔ mia. Mi so yí zǔ ká le ña-fini 6a dó mu dǔmu yi cǐnú khan à mu búenbúen lé le? 7 A mi cén ceé mǐten. Bǔn bè-kohó so sǐi na ka lòn ña-fini á mi búe ñúhǔ mi tǐahǔ. Ká mi wó bǔn, á mi ï wé 6a nùpua na wee ce, á à kɛn lòn dǔn-khanii na á ña-fini mia yi. Mi yáá lé 6a nùpua na wee ce wó, lé bío á ho *Paaki muini *Pioza á 6a 6ó wa bío yi, wón Pioza so lé o *Krista mí bɛere. 8 Lé bǔn nǎn á mi wǎa yí le wa dí ho Paaki sǎnú lè mu bío na yí se lè mu sǔnsǔmámu na ka lòn ña-fini. Ká mi wa dí ho lè mu cemu lè ho tǔiá poni na ka lòn búurú na á ña-fini mia yi.

9 ï mǎndén vǔahǔ na á ï túara nǎn mia á ï bǐa le mi wé yí va dǎ bǐa wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sǐiwà. 10 ï yí bǐa le mi wé yí va dǎ bǐa yí zǔ le Dónbeení na wee dé mǐten ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sǐiwà yi, á sǐa wee vá mí nǐnzàwa bío yi, á wee ñuaa, á wee hã hã wǎnna. Mu lá lé làa bǔn, se mi lá à lé ho dǐmíjǎ yi. 11 ɛɛ ká bío á ï wi à ï bío, lé bǐa mǎhǎ le mí lé 6a kèrètǐewa, à 6a wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sǐiwà, á sǐa wee vá mí nǐnzàwa bío yi, á wee hã hã wǎnna, á wee yáa mí nǐnzàwa yènnáa, ká 6a a ñu khée, á lé 6a kǎnlowà, bán sǐi lé bǐa á ï le mi wé yí va dǎ. Mi yáá yí ko à mi wé pǎaní dí làa ba. 12-13 Ho dǐmíjǎsa na yí zǔ le Dónbeení á bío yí cǐran mi. Le Dónbeení lé dǐo khíi cǐtí bán. ɛɛ ká minén bèn ko mi wé fí mi kuure nùpua cǐtíi. Bío ká lé bío túara le Dónbeení bíoní vǔahǔ yi: «Mi ña a ñi-sǔmúí lén mi tǐahǔ.»*

* 5:12-13 Mi lorí Làndá zéeníló vǔahǔ (Deutéronome) 17.7

6

Ba kèrètɛwa na wee ve mìn le cìtí yi

¹ Bìo lon lon ká minén ó o búí lè mìn za kèrètɛ á há bioní wi p̄ahũ ò o máa va le Dónbeenĩ nùpua c̄s̄n à bán fáa há, ká a va b̄ia yí z̄ũ le Dónbeenĩ c̄s̄n le bán wé mu lée webio? ² Mi so yí z̄ũ ká b̄ia b̄io s̄ã le Dónbeenĩ yi lé bán khii c̄tí ho ðímíjása le? Ká lé minén khii c̄tí ho ðímíjása á se mi mún dà á c̄tí b̄io j̄úhũ mía. ³ Mi so yí z̄ũ ká lé warén á khii c̄tí ho wáayi tonkarowà le? Ká mu wó kà se ho ðímíjá b̄io á wa mún dà a c̄tí. ⁴ Lée webio n̄n ká há bioní wi mi p̄ahũ à mi lén va b̄ia 6a kèrètɛwa kuure b̄io j̄úhũ mía c̄s̄n na lé ho ðímíjása à bán c̄tí mia? ⁵ Há n̄yio so yí máa dí mia le? Bè-z̄ũr̄m̄in̄i b̄anso so mía mi t̄iahũ na dà à f̄ɛ há bioní na wi b̄ia lé 6a z̄àwa p̄ahũ le? ⁶ Awa, b̄io á mi wé lén va b̄ia yín̄n̄ 6a kèrètɛwa c̄s̄n à bán fáa mi t̄iáwà so lée b̄io na ko làa wéró le?

⁷ B̄io mi wee 6ua m̄in̄ varáa le c̄tí yi b̄un̄ yàá wee z̄éni le mi b̄io yáara búenb̄uen. Ho wékheró so lá yí ko à ho wé kúu mia le? Mi so lá yí ko mi wé tà à 6a tè mi wán le? ⁸ Minén lé b̄ia yàá wee wé khe lè mìn z̄àwa lè mìn h̄inni, á wee tè 6a wán. ⁹ Mi so yí z̄ũ k̄énk̄én le b̄ia wee wé mu bè-kora á n̄in̄i máa k̄én le Dónbeenĩ béen̄i yi le? A mi cén yí khà miten. Lé 6a nùpua na wee dé míten ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí s̄iíwà yi, làa b̄ia wee há há w̄onna, 6a bá-féwá lè 6a há-féwá, 6a báawa mìn yi na wee da làa mìn, ¹⁰ 6a k̄onlowá, làa b̄ia s̄ia wee vá mí n̄inzàwa b̄io yi, làa b̄ia wee j̄u khée, làa b̄ia wee yáa mí n̄inzàwa yènnáa, lè 6a n̄i-wanna, bán búenb̄uen n̄in̄i máa k̄én le Dónbeenĩ béen̄i yi. ¹¹ B̄io á ï tò yi ká búenb̄uen lé b̄un̄ 6a búí f̄u wee wé mí t̄iahũ. Ɛɛ ká le Dónbeenĩ wáa ceera mia. Mi b̄io s̄ã le yi. Mi wó 6a nùpua na t̄érenna le Dónbeenĩ yahó. B̄un̄ búenb̄uen wó wa N̄uh̄uso Yeesu *Krista p̄anká lè le Dónbeenĩ Hácírí p̄anká yi.

Mi wé 6ua miten sese

¹² Ba búí wi mi t̄iahũ wee bío le mu b̄io búenb̄uen wéro níi n̄n mí yi, á b̄un̄ wáa bon. Ɛɛ ká mu b̄io búí wéró màhá yí máa na à mi va làa yahó. Inén dà a bío le mu b̄io búenb̄uen wéró níi n̄n m̄i. Ɛɛ ká ï màhá máa díá á mu b̄io mu búí máa yí p̄anká ï wán. ¹³ Mi mún wee bío le ho ðínló wó ho píohó b̄io yi, á ho píohó b̄en̄ wó ho ðínló b̄io yi. Ɛɛ ká ho píohó loo, ho ðínló loo á le Dónbeenĩ khii búe j̄úhũ. Mi cén yí hácírí, wa s̄anía yí wó ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí s̄iíwà b̄io yi. Há b̄io s̄ã a N̄uh̄uso yi, ó o N̄uh̄uso wee pa há b̄io. ¹⁴ B̄io á le Dónbeenĩ v̄en̄ianáa o N̄uh̄uso lé b̄un̄ b̄an̄ síi ó o mún khii v̄en̄in̄áa w̄en̄ lè mí p̄anká. ¹⁵ Mi so yí z̄ũ ká mi s̄anía lé o *Krista s̄anía b̄io búí le? O Krista s̄anía b̄io búí so ko à há páaní là a háa na wee ȳé míten le? B̄ueé dé. ¹⁶ Tàá mi so yí z̄ũ ká a báa na páanía là a háa na wee ȳé míten á lée dà-kéní làa wo le? B̄io ká lé b̄io túara le Dónbeenĩ bioní v̄uahũ yi: «Ba mí n̄uwá j̄un̄ á à wé s̄anía dà-kéní.»* ¹⁷ Ɛɛ lé b̄un̄ ká ȳia b̄en̄ páanía là a N̄uh̄uso á wón b̄anso á à wé dà-kéní làa wo mí hácírí yi.

¹⁸ Mi khii ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí s̄iíwà wéró yi. Mu bè-kora na ó o n̄upue dà a wé búenb̄uen á yí máa b̄oonía s̄anía yi ká mu yín̄n̄ ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí s̄iíwà. Yia wee dé míten ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí s̄iíwà wéró yi, á wee wé khe lè mí k̄urú s̄anía. ¹⁹⁻²⁰ Mi so yí z̄ũ ká mi s̄anía lé le Dónbeenĩ Hácírí z̄i le? Le Dónbeenĩ n̄n mí Hácírí mia à le k̄én̄i mia. Le Dónbeenĩ yà mia ho yà-n̄n̄ heb̄úee yi. Mi wáa yí te miten. A mi cén wáa dé ho c̄ukú le Dónbeenĩ yi lè mi s̄anía.

7

Mu yaamu b̄io

¹ Há làa na ká wán, á b̄io mi t̄uakaa làa mi, lé b̄un̄ á ï wáa à z̄éni yara làa mia. Mi wee bío le mu se ò o báa yí páaní là a háa. ² Ɛɛ ká b̄io ho há-fénló lè ho bá-fénló boo há làa na ká wán, á inén b̄en̄ le o báa ko ò o wé páaní lè mìn háa, ò o háa mún wé páaní lè mìn báa.

* 6:16 Mi loí B̄io j̄úhũ búen̄i v̄uahũ (Genèse) 2.24

³ O báa yí ko ò o pí mín hãa ká wón màkóo wi o yi, ó o hãa mún yí ko ò o pí mín báa ká wón màkóo wi o yi. ⁴ O hãa sãnía bïo yí sã a yi, lé bãn báa á hã bïo sã yi. O o báa sãnía bïo mún yí sã a yi, lé bãn hãa á hã bïo sã yi. ⁵ O báa lè mín hãa á yí ko 6a pí mín. Ká 6a hãa yí máa páaní á mu ko mu wé bïo na 6a bía tò wán le mí ì khí mún yí á à dã pãahũ búí, ká mí ì dé mí sòobéé ho fíoró wéró yi. Ká ho pãahũ mu khíina, à 6a bíní wé páaní làa mín. Ká bïn yí wó á jún-sí 6a hãa máa dàń miten máa 6ua yi bïo ó o *Satãni wee khà lè 6a nùpua vîní dãní yi. ⁶ Bïo á ï bía nòn mia kà á yí máa zéení le ï le mi wé mu konloon. Eé ká mi màhã mún dà wé è wé làa bïn. ⁷ Inén wón lá wi à 6a nùpua búenbúen yí yaka lè ï bïo síi. Eé ká le Dónbeení wee na mu bïo wéró pánká wa ñi-kéní kéní yi mín júná yi. O búí á à ya, ká a búí dà á a kèení máa ya.

⁸ Bïo kà lé bïo á ï bèn ñ bío ò na 6a mabáawa lè 6a mahãawa yi: Mi wãa lá kará á yí yanka lè inén bïo, se mu se. ⁹ Eé ká mi yí dà mu, à mi yaka. O nùpue yan, á súaani bïo ó o ò kèení á máa ya, ká a jòn yí dà mí síi máa hĩ.

¹⁰ Bïa lé 6a kèrètíewa na yan mín, bán á ï ï bío bïo kà á à na yi. Hón jì-cúa so yínón inén te hã, lé o Núhúso te mí jì-cúa. O hãa á yí ko ò o pí mín báa díá ká a lén. ¹¹ Ká a hãa wà, ò o bèn mún yí bíní vaa ya. Tàá ká a wi ò o bíní ya, ò o véení hã bioní lè mín báa, à 6a ya mín. Lé mu ó o báa mún yí ko ò o ja mín hãa.

¹² Hã jì-cúa na á ï bèn ñ fèe bïo kà wán á à na bïa ká yi, hón yínón o Núhúso te hã, lé inén te ï jì-cúa. Ká a báa là a hãa yan mín, ó o báa hãa wó a kèrètíe, à bãn hãa na yínón kèrètíe á tà le mí ì kèení làa wo, á bãn báa yí ko ò o ja a. ¹³ Lé làa bïn síi, ká a hãa là a báa yan mín, ó o hãa hãa wó a kèrètíe, à bãn báa na yínón kèrètíe á yí pá a, á bãn hãa yí ko ò o lén díá mín báa. ¹⁴ I wee bío kà síi lé bïo ó o báa na ñín yínón o kèrètíe á bïo sã le Dónbeení yi bãn hãa na lé o kèrètíe bïo yi. Mu mún lée dà-kéní là a hãa na yínón o kèrètíe. Wón mún bïo sã le Dónbeení yi bãn báa na lé o kèrètíe bïo yi. Mu lá yí ka kà, á 6a zàwa bïo máa sí le Dónbeení yi. Eé ká 6a bïo sã le yi. ¹⁵ Eé ká yia màhã yínón o kèrètíe hãa wi ò o fáa mu yaamu à yia lé o kèrètíe díá le o fáa. Ká mu wó kà, se yia lé o kèrètíe wi miten. Le Dónbeení von mia à mi kèení mín wán làa héerà. ¹⁶ Jún-sí, á minén hãawa na lé 6a kèrètíewa á le Dónbeení dà à ñín wán á à kánínáa mí barání na yínón 6a kèrètíewa. Tàá minén báawa na lé 6a kèrètíewa á le Dónbeení dà à ñín wán á à kánínáa mí hánání na yínón 6a kèrètíewa.

Mi díá miten làa bïo mi fù karáa

¹⁷ Ká bïo á ï bía nòn mia kà níi ló, á bïo ó o Núhúso wó á mi ñi-kéní kéní bïo karáa á le Dónbeení vonnáa mia, lé bïn à mi pá díá lè miten. Bïn lé bïo á ï wee kàrán lè 6a kèrètíewa kuio hã lùà búenbúen yi. ¹⁸ O búí lá *kúio á le Dónbeení vonnáa wo, à bãnso yí sà mu. Tàá yia le Dónbeení von ò o ñín yí kúio à wón mún yí kúii miten. ¹⁹ Ho *kúiiro lè ho yí kúiiro bïo jùhũ mía. Bïo bïo jùhũ wi lé à wé bè le Dónbeení bïo na le bò henía yi. ²⁰ Mi ñi-kéní kéní díá miten làa bïo mi fù karáa á le Dónbeení vonnáa mia. ²¹ Yia lá lée wobá-níi á le Dónbeení vonnáa wo, ò o yí yáa mí yilera bïn bïo yi. Eé ká bïo á bãnso á à kèínáa miten níi khíi nòn wo yi, ò o wãa bè bïn bàhó yi. ²² O wobá-níi na ó o Núhúso von ó o bïo sã a yi, wón wãa wi miten o páaníló là a Núhúso bïo yi. Lé làa bïn síi ó o nùpue na ó o *Krista von ká a wi miten wón bèn lé o Krista wobá-níi. ²³ Le Dónbeení yà mia ho yà-nòn hebúee yi, á mi wãa yí díá le 6a nùpua wé mia lè mí wobáani. ²⁴ Wán zàwa lè wán hĩni, bïo mi fù karáa á le Dónbeení vonnáa mia lé bïn à mi díá lè miten le Dónbeení yahó.

Bïa ñín yí yan bïo

²⁵ Ká bïa ñín yí yan hùúu, bán bïo na à ï bío 6a dãní yi na le o Núhúso bïo na ó o bò henía bïn mía. Eé ká bïo á ï lé o nùpue na á 6a dà a dé mí sía yi mu sãamu na le Dónbeení wó làa mi bïo yi, á ï ï zéení 6a. ²⁶ Le lònbee na ho zuia kà bïo yi á bïo kà lé bïo á ï wee leéka: Mu se à 6a díá miten làa bïo 6a bïo karáa. ²⁷ Yia bò mu fúamu à wón wãa yí cà bïo ò o

6úe làa bũ. Ká yĩa bèn òn yí bò mu, à wón wáa díá. ²⁸ Ká yĩa màhã pá yan, se mu yínǎn bè-kohó. O hínzoró na bân fũaalè wi ká a yan, se mu yínǎn bè-kohó. Ká bĩa yanka bán wi le lònbee yi ho òmíjǎ yi. A le dén lònbee so á ì yí wi à le yí òarén.

²⁹ Wàn zàwa lè wàn hinni, bĩo kà lé bĩo á ì wi à ì bĩo na mia. Ho pãahũ na ká á yí túee. A wáa lá bĩo kà jii wán, le bĩa yan à wé le óa yí yan. ³⁰ Le bĩa wee wá à wé le óa yí máa wá. Le bĩa wee zãmaka à wé le óa yí máa zãmaka. Le bĩa wee yà mu bĩo à yí dé mí sĩa bĩo óa yà yi. ³¹ A bĩa ho òmíjǎ bĩo símu zon, à ho òmíjǎ bĩo wé lòn bè-kãamãa cón. Lé bĩo á ho òmíjǎ làa bĩo mí mǎn làa ho á máa mía ká ho ò vé.

³² Mi lá wi miten, á yilera yí máa yáa, se ì wa mu. O báa na yí yan wón wee dé mí sòobéé o Núhũso tonló yi. O wee cà ò o wé bĩo sí a Núhũso yi. ³³ Ká a báa na yan, wón bèn yahó sã ho òmíjǎ bĩo. O wee cà ò o wé bĩo sí mín hãa yi. ³⁴ O wáa wi lè hã sãa jún. Lé bũn mún lé o hãa na yí yan tàá o hínzoró na bân fũaalè wi. Ba wee dé mí sòobéé o Núhũso tonló yi. Ba wee cà à óa bĩo búenbúen sí a Núhũso yi. Ká yĩa yan wón yahó sã ho òmíjǎ bĩo. O wee cà ò o wé bĩo sí mín báa yi. ³⁵ Ì wee bĩo kà síi lé mi séeníi bĩo yi, ká ì yí máa kíkã mia. Ká ì màhã wi à bĩo ko lè ho wéró bũn lé bĩo à mi wé, à na miten búenbúen o Núhũso tonló yi á yí titika.

³⁶ Ká a yàronza búii wee leéka le ká mí yí yan mín fũaalè se mi wó khon làa wo, ká a zũ le mí yí dà mí síi máa hĩ hũúu, ò o wee leéka le mí ko à mí ya mín, se bũn yínǎn bè-kohó. A óa ya mín. ³⁷ Éé ká a yàronza búii màhã lon mu míten le mí máa ya mín fũaalè, á zũ le mí dà à hĩ mí síi, ká mu ló arén míten yi binbirì, ò o búii yí kíkãa wo yi, se o wó se. ³⁸ Bĩo wi bũn lé bĩo kà: O yàronza na fó mín fũaalè á yan á wó se. Éé ká yĩa le mí máa ya, wón bèn bĩo sã sũaaní.

³⁹ O hãa là a báa na mu yaamu cẽera á yí dà máa fáa mín yi ká yínǎn o báa hũrun. Ká bân báa hũrun, se o wi míten, á dà a ya a báa na ó o síi vá yi. Ká a báa mu màhã ko ò o wé o kèrètíé. ⁴⁰ Éé ká a màhã kará yí yan, se o bĩo á à wíoka à wé se. Bũn lé bĩo á ínén wee leéka. A ì mún zũ le le Dónbeenĩ Hácírí wi làa mi.

8

Le muini taa bĩo

¹ Hã làa na ká wán, á wa bèn òn loń ho túaró na sã óa búaa na yan lè le muini taa bĩo. Mi wee bĩo le wa búenbúen lé óa bè-zũnlówà, bũn bon. Bũn bĩo zũnló so lé bĩo wee na ò o nùpue búaanínãa míten. Éé ká le waminĩ dén wee wé à wa síadéro va lè ho yahó. ² Yĩa wee leéka le mí lé o bè-zũnlo wón bãnsò òn yí zũ mu làa bĩo ó o ko ó o zũnãa mu. ³ Éé ká yĩa wa le Dónbeenĩ wón le Dónbeenĩ zũ le o bĩo sã mí yi.

⁴ Awa! Ba búaa na óa yan lè le muini hã wõnna wán taa làró dǎní yi, á bĩo kà lé bĩo á ì bĩo: Wa búenbúen zũ le mu biowa na óa nùpua wee lá lòn doffina ho òmíjǎ yi á bĩo jũhũ mía. Warén zũ le le Dónbeenĩ léé dà-kéní mí dòn. ⁵ Hã pánkã-beera na yí máa mi, á óa nùpua búii wee ve làa doffina tàá júnãsa, á boo. Hàrí ká hõn pánkã-beera so wi ho wáayi lè ho tá wán, ⁶ se warén bán zũ le le Dónbeenĩ léé dà-kéní mí dòn. Dén lé òn lé wa Maá na léra mu bĩo búenbúen. Lé lerén mún léra wen à wa bĩo sí le yi. Wa mún zũ le o Núhũso léé òn-kéní mí dòn. Wón lé o Yeesu *Krista, yĩa nǎn á mu bĩo búenbúen wiráa. Lé orén mún nǎn á wa à yíráa le mukãní binbirì.

⁷ Warén zũ le mu biowa na óa nùpua wee lá lòn doffina bĩo jũhũ mía. Éé ká óa kèrètíéwa búenbúen màhã òn yí yú bũn bĩo zũnló so. Ba búii na sòobãa dó mí sĩa hã wõnna hãló yi á hàrí lòn zuia ká óa wee là le muini taa, à kèrí le óa níní pá wi hã wõnna hãló yi. A bĩo óa lé óa nùpua na pánkãwá mía le Dónbeenĩ bĩo dǎní yi, ká óa wee là hã taa mu, à óa leéka le mí wó khon. ⁸ Mu yínǎn òn ló lé hĩa wee wé à wa bĩo wé sí le Dónbeenĩ yi. Wa dú ho loo, á bĩo búii máa bè wa bĩo wán. Wa mún yí dú ho loo, á bĩo búii máa fá wa bĩo jii. ⁹ Minén bán zũ le mi dà ho òn ló búenbúen wé è dí. Éé ká mi màhã le mi yiwa. Nún-sí, á yĩa pánkã tà mía le Dónbeenĩ bĩo dǎní yi á dà a va a ví bĩo minén wee wé bĩo yi.

¹⁰ Ká yia pànká mía le Dónbeení bïo dǎní yi á mǎn ũnén na zū mu bïo à ũ kará hǎ wǎnna zii á wee là le muini taa, ó o so mún máa yí hǎ làró sí-heóúee le? ¹¹ Bún ká yia pànká mía le Dónbeení bïo dǎní yi, wón na ó o Krista húrún bïo yi, á hǎa ví ũnén bïo zúnló bïo yi. ¹² Hen ká mi wee wé khe lè mǐn zàwa lè mǐn hǐnni na pànkáwá mía le Dónbeení bïo dǎní yi ká síi, se lé o Krista mí bæere á mi wee wé kheráa. ¹³ Lé bún nǎn, ká í bè-dínií búí dà à vǐnǐ wǎn za tàá wǎn hǐnló, á í máa bǐnǐ máa là taa hùúu, bèra a na à 6a hǎa yí ví ínén bïo yi.

9

Bïo ó o Poole bia mí tonkaa tonló dǎní yi

¹ Inén so yínǎn nùpue na wi íten le? Í so yínǎn o Yeesu tonkaro búí le? Inén í bæere á mǎn wa Núhúso Yeesu. Minén so yínǎn ho cúnú na ló í tonló na á í sá a Núhúso bïo yi le?

² Ba búí dà a pí á máa zǔn le ínén mún lé o Yeesu tonkaro. Ká minén bán zū le í lé orén. Lé bïo mi páaníló là a Núhúso á wee zéení le í lé orén tonkaro bïo bon.

³ Bïo ká lé bïo á í wee bío na bǐa wee yáa í yèni yi à búeráa 6a núhú. ⁴ Wa so lá yí ko làa bè-dínií tàá bè-ɲunii bïo wa wee sá a *Krista tonló bïo yi le? ⁵ Warén lé wa nǐ-kéní kéní so lá yí ko à wa ya a hǎa na lé o kèrètíe ò o wé bè làa wén wa tonló mu sáró yi, làa bïo ó o Núhúso bǎn zàwa, là a Piere là a Yeesu tonkarowà na ká wee wéráa mu le? ⁶ Tàá ínén là a Baanabaasi wa dòn lé wén so ko wa wé sá à bè yi yíráa wa ɲii dǐnló le? ⁷ Dásí nǐi na á à lén mí níi yi á à wéráa mu dásímu wón mía. A nùpue na á à fá le vǐndèe ká a máa wé è dí le bia wón mía. O o nǎn-pa na yí máa ɲu 6a nàwa na ó o wee pa yoomu wón mún mía.

⁸ Bïo á í wee bío ká yínǎn 6a nùpua bïo na 6a wee wé mí dòn á í mǎn mu yi. Le Dónbeení làndá na ó o *Mǎyíize túara yi á mu pá ka ká. ⁹ Bïo ká lé bïo túara ho làndá mu yi: «O nàa na 6a wee sáráa ho dǐnló làró pǎahú á 6a yí ko 6a hè lè ho dǐnló làró.»* Bïo le Dónbeení bǐa ká síi so wee zéení le lé 6a nàwa bïo here le yi le? ¹⁰ Mu so yínǎn warén bïo yi á le bíaráa ká síi le? Ká wèrèe. Mu lé warén bïo yi á le bíonǐ mu túararáa. Yia 6a lá ó o wee và ko ò o dé mí síi bïo ó o khií yí bïo yi. Yia 6a lá ó o wee vǐaa ho dǐnló ko ò o dé mí síi bïo o ò yí bïo yi. ¹¹ Le Dónbeení bín-tente na wa zéení làa mia á ka lòn bïo na wa dù. Ká mi lá wee na mi níi bïo wén, se mu léee bïo na so po wén le? ¹² Ká mi wee na mu 6a búí yi, á warén so yí ko làa bú yí po bán le? Èe ká warén bán yí wi à wa bío le mi ko à mi wé na mi níi bïo wén. Wa yí wi à bïo búí cǐnú à bǔmaka a *Krista bín-tente bueró. Lé bún bïo yi á wa díaráa á mu bïo búenbúen wee kúu wén. ¹³ Mi so yí zū le bǐa wee sá ho tonló le *Dónbeení zǐ-beení yi á bè-dínií wee lé bïo 6a nùpua wee wé lè mu hǎmu yi bǐn le? A bǐa wee fǐaa 6a bùaa le muini yèníí bán mún wee yí bïo sǎ 6a yi. ¹⁴ Lé làa bún síi ó o Núhúso mún bòráa mu henía le yia wee bue le Dónbeení bín-tente á ɲii dǐnló wé è lé ho tonló mu yi.

¹⁵ Bïo á í lá wi làa mia, á bïo ko làa mi, á í yí le mi na hàrí dèe mií. A bïo á í wee túa ká síi, mún yí máa zéení le í le mi wé mu na mií. Bún yi ká í yàá lá húrún se mu sǔaaní. Dén sí-wèe so na wi mií á nùpue yí dà máa hè yi. ¹⁶ Í yí ko à í khòní íten le Dónbeení bín-tente bueró bïo yi. Mu yàá léee bïo na á í ko à í wé konloon. Ká í le í máa bue le bín-tente mu, à wǎn dèe suaa mi. ¹⁷ Mu lá lé ínén íten dó íten ho tonló mu yi, se í lá le 6a wé sǎání mií. Èe ká ho lé dèe na á í ko à í sá konloon, á í máa pí ho sáró. ¹⁸ Ká í sǎáníí lé le sí-wèe na í wee yí le bín-tente na á í wee bue làa kǎamáa bïo yi ká í yí máa fé bïo ko làa mi.

¹⁹ Mu bon, ínén léee nùpue na wi íten, á yínǎn wobá-nǐi. Èe ká í màhá wó íten lè 6a nùpua búenbúen wobá-nǐi, bèra a na à í yíráa 6a boomuso à 6a tà a Krista bïo. ²⁰ Hen ká í wi làa bǐa lé 6a *zúífùwa, à í wé íten làa zúífù, bèra a na à í yí bán à 6a tà a Krista bïo. O Mǎyíize làndá á ínén mía yi. Èe ká í wi làa bǐa wi ho yi, à í 6ua íten lè 6a bïo síi, ká í ɲǎn mía ho làndá mu yi, bèra a na à í yí bán à 6a tà a Krista bïo. ²¹ Ká í mún wi làa bǐa

* 9:9 Mi lorí Làndá zéeníló vǔahú (Deutéronome) 25.4

yí zū dèe o Mɔyiize làndá bïo dǎní yi, à ì ɓua ìten lè ɓa bïo sii bèra a na à ì yí bán à ɓa tà a Krista bïo. Bɓn yí máa zéení le le Dónbeenì làndá bïo yí ciran mi. I wee bè o Krista làndá yi. ²² Hen ká ì wi làa bïa pànkáwá mía le Dónbeenì bïo dǎní yi, à ì mún wé lòn nùpue na pànká mía, bèra a na à ì yí bán á ɓa tà a Krista bïo. Lé làa bɓn á ì wee wé à zoráa ɓa nùpua le mí síiwà tǎhǔ à yíráa ɓa nǐ-dòndáa ɓúi à kǎní konloon. ²³ Bɓn ɓúenɓúen á ì wee wé bèra a na à le Dónbeenì bín-tente à bènben, à ìnén nǐ mún kǎní mu bè-tentewà na le bín-tente mu wee zéení yi.

²⁴ Mi zū le bia wee lùwí khíika mǐn ɓúenɓúen ó o nǐ-kéní na khíina bïa ká lé yía ɓa wee wé na mu bïo yi. Minén mún hení mi lò làa bïa wee lùwí khíika mǐn bïo sii bèra a na à mi yí mu bïo. ²⁵ Bia wee wé hǎ penkaa jínkaa ɓúenɓúen á wee wé mání mí sǎnía lè le lònbee à càráa mu bïo. Ká mu bïo mu màhá dà wee yáa. Ká warén bán wee mání wa sǎnía lè le lònbee à càráa mu bïo na yí dà máa yáa. ²⁶ Lé bɓn nɔn á ìnén yí máa wé lòn nùpue na wee lùwí concon. I mún yí máa wé lòn nùpue na wee núaa concon. ²⁷ I wee kǎká ìten yi làa sòobéε á wee mání ì sǎnía lè le lònbee bèra a na ká ì khíi buera le Dónbeenì bín-tente vó à le Dónbeenì yí pǐ mi día.

10

Mi día hǎ wǎnna hǎló

¹ Wǎn zàwa lè wǎn hǐnni, ì wi à mi bǐní leéka mi yiwa bïo yánkaa wó wán pǎahǔ na á wǎn ɓúaawa bò a *Mɔyiize yi. Le dùndúure yánkaa pon ɓa ɓúenɓúen yi. A ɓa ɓúenɓúen mún kǎa ho muhǔ yi.* ² Ba ɓúenɓúen ka lè ɓa yú ho *bátèèmu lè dùndúure lè ho muhǔ yi, à ɓa là a Mɔyiize wé dà-kéní. ³ Ba ɓúenɓúen dú ho dǐnló dà-kéní na ló le Dónbeenì cǎn. ⁴ A ɓa ɓúenɓúen mún jɔn mu jumu dà-kéní na ló le Dónbeenì cǎn. Bɓn jumu so ló ho leεhó na le Dónbeenì nɔn ɓa yi. Ho leεhó mu lé o *Krista na bò làa ba.† ⁵ εε ká ɓa boomuso màhá pá bïo yí wó sǐna le Dónbeenì yi, á ɓa húrun ho tá hení yi.

⁶ Bɓn bïowa so ɓúenɓúen lée bïo na wee zéení wen, à wa sǐa yí vá mu bïo na yí se yi, làa bïo á ɓarén wóráa mu. ⁷ Mi yí dé mi sǐa hǎ wǎnna yi làa bïo á ɓarén ɓúi wóráa bïo sǐi. Mu túara le Dónbeenì bióní vǔahǔ yi ká sǐi: «Mu nǐpomu lée kará à ɓa dú á jɔn, à ɓa hǐnɔn wee wé hǎ kàakó-wará.»‡ ⁸ Mi yí wa dé waten ho hǎ-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà yi làa bïo ɓarén ɓúi wóráa mu bïo sǐi, á ɓa nùpua muaaseé ɓóní làa muaaseé tǐn á húrunnáa le wizon-kéní.§ ⁹ Mi yí wa khúaa o Krista jii yi làa bïo á ɓarén ɓúi wóráa mu á ɓa háwá hàararáa ɓa ɓó. ¹⁰ Mi yí bío le le Dónbeenì yí wó yí se làa mia, làa bïo á ɓarén ɓúi wóráa mu, á le Dónbeenì wáayi tonkaro ɓueé ɓóráa ɓa.

¹¹ Bɓn bïowa so ɓúenɓúen wó, à zéenínaa wen. Mu túara le Dónbeenì bióní vǔahǔ yi à fèn jǐnáa warén na wi ho dǐmǐjá véro pǎnna yi zen wán. ¹² Lé bɓn nɔn ká yía wee leéka le mí pànká wi le Dónbeenì bïo yi, à ɓànsò pa mǐten bïo, ò o hǐa yí lé lùwá. ¹³ Ho sǔnló na wee yí mia á mún wee yí ɓa nùpua na ká. Le Dónbeenì na bía mu bïo à le máa yèrémá mí jii, á máa día á ho sǔnló máa yí mia máa dà mi pànká wán. Ho sǔnló pǎahǔ á le Dónbeenì á à wé á mi ì zǔn le ho ò khíi. Lé bɓn n na ká mi ì dàní mi yiwa á à jǐ ho bïo yi.

¹⁴ Wǎn ɓǎnlowà na á ì wa làa sòobéε, bɓn bïowa so ɓúenɓúen bïo yi á mi pa mǐten hǎ wǎnna hǎló yi. ¹⁵ I wee bío ká sǐi làa mia lé bïo á ìnén cǎn á mi ka lòn nùpua na yǐo tǎn. Minén mi beere wǎa loń bïo á ì bía ká mu bon, tàa mu yí bon. ¹⁶ Hen ká wa lá ho bǎrákà déro jɔunni dèe ɓuan à wa dó le Dónbeenì bǎrákà à wa jɔn làa de, à mu so máa páaní wen là a Krista cǎni le? A ho búurú na wa wee cèεka ká wa wee là ho, à ho so máa páaní

* **10:1** Mi loń Léró vǔahǔ (Exode) 13.21-22; 14.22-29 † **10:4** Mi loń Léró vǔahǔ (Exode) 16.4-35; Miló vǔahǔ (Nombres) 20.8-11 ‡ **10:7** Mi loń Léró vǔahǔ (Exode) 32.6 § **10:8** Mi loń Miló vǔahǔ (Nombres) 25.1-9

wen là a Krista sǎnia le? ¹⁷ A bǐo ho búurú lé ho dà-kéní, á wa lè wa booró mí cúee, ká wa lé hǎ sǎnia dà-kéní ho búurú mu na wa wee sanká bǐo yi.

¹⁸ Mi loń o *Isirayele nǐpomu lon, bǐa wee là ǎa bǐa na ǎa fǐtaana le muinǐ yeenǐ na bǐo sǎ le Dónbeenǐ yi wán bán búenbúen páania lè le Dónbeenǐ. ¹⁹ Bǐn so wee zéeni le o yǐa na ǎa fǎ ho wǎahǔ wán, lè ho wǎahǔ mí beere á bǐo nǐhǔ wi le? Bùee. ²⁰ I wi à ĩ bǐo le ǎa bǐa na ǎa yan lè le muinǐ hǎ wǎnna wán lé hǎ pánkǎ sǔmǎa ǎansowà na á nǐpue yǐ dà mǎa mi á mu wó nǎn yi, ká mu yǐ nǎn Dónbeenǐ yi. A bǐo á ĩnén mǎhǎ yǐ wi à minén lè hǎ pánkǎ-sǔmǎa ǎansowà mu à páani bǐo búu yi. ²¹ O Nǐhǔso nǐunǐ dèe á mi yǐ dà mǎa nǐnǎa á mǎa bǐnǐ mǎa khǐi nǐ lè hǎ pánkǎ-sǔmǎa ǎansowà nǐunǐ dèe. Mi mún yǐ dà mǎa dí o Nǐhǔso dǐnló á mǎa bǐnǐ mǎa vaá dí hǎ pánkǎ sǔmǎa ǎansowà dǐnló. ²² Tǎa wa wi à wa wé ò o Nǐhǔso sǐi cǐ wen wa wára bǐo yi le? Wa so wee leéka le wa pánkǎ wi po a Nǐhǔso mu le?

Mi le mi bè-wénia à dé ho cùkú le Dónbeenǐ yi

²³ Ba búu wi mi fǐahǔ á wee bǐo le mu bǐo búenbúen dà wee wé. Mu bon. Ee ká bǐo búenbúen yǐnǎn bǐo na se. Bǐo búenbúen dà wee wé, ee ká mu búenbúen yǐ mǎa wé à ǎa kèrètǐewa kuure va lè mí yahó. ²⁴ Mi nǐ-kéní kéní yǐ ko à mi leéka mi kùrú bǐo mí dón. Mi mún ko à mi leéka bǐo mi ì wé ká mu ù séeni mǐn zàwa na ká. ²⁵ Mu bǐo búenbúen na wee yéé ho yáwá yi á mi dà à yà á à dí, ká mi yǐ lúnkaa mi yilera á dǐn tǔa miten yi le mu ló wen, ²⁶ lé bǐo á bǐo ká lé bǐo túara: «Ho tá làa bǐo wi ho yi búenbúen á bǐo sǎ a Nǐhǔso yi.»* ²⁷ Hen ká yǐa yǐnǎn o kèrètǐe á von mia lè ho dǐnló mí zǐi, ká mi tà van, à bǐo ǎa à na mia búenbúen à mi dí, ká mi yǐ lúnkaa mi yilera à tǔa miten yi làa hen na mu ló yi. ²⁸⁻²⁹ Ká a búu mǎhǎ bǐa le hǎ taa na ká lé ǎa bǐa na ǎa yan lè le muinǐ taa, à mi yǐ là hǎ. Hǎri ká minén yilera yǐ lúnkaa mu bǐo yi, à mi pá yǐ là hǎ yǐa bǐa mu nǎn mia bǐo yi, à lúnkarǎa wón yilera.

Bǐo á ĩnén wee wé ká ĩ ponǐ séra, á so lá ko à mu lúnka a búu yilera le? ³⁰ Ho dǐnló na á ĩ dó le Dónbeenǐ bǎráká à ĩ dú, á ǎa à yáa ĩ yèni bǐo yi léee webio? I so yǐ dó le Dónbeenǐ bǎráká yǐ dǔráa ho le?

³¹ Lé bǐn nǎn ká mi wé wee dí, ká mi wee nǐ, tǎa ká mi wé wee wé bǐo léee bǐo, à mi wé mu, à dérǎa ho cùkú le Dónbeenǐ yi. ³² Bǐa wee vǐinǐ ǎa *zúifùwa, tǎa bǐa yǐnǎn zúifùwa, tǎa mǐn zàwa lè mǐn hǐnni kèrètǐewa na ká, á minén yǐ dé miten yi. ³³ Lé ká sǐi á ĩ wi à ĩ wérǎa. I wi à ĩ bǐo búenbúen wé sǐ bǐa ká yi. I yǐ mǎa cà ĩ kùrú bǐo. Bǐo á ĩ ì wé á ǎa cèrèe á à kǎnǐnǎa lé bǐn á ĩ wee bánbá yi.

11

¹ Bǐo á ĩ wee wé á mi wé bè yi, làa bǐo á ĩnén wee bèráa bǐo ó o Krista wó yi.

Bǐo mi ko mi ǎua lè miten ho kúeemǐnwánló yi

² I yáa ǎèntǐn wee tèeni mia, mi fobúa, lé bǐo á bǐo á ĩ wó nǎn mia á mi wee leéka bǐo fèee, á wa kèrètǐewa kǎránló na á ĩ yú á kǎránna làa mia á mi mún wee bè yi. ³ Ee ká ĩ mǎhǎ pá wi à mi zǔnǐ bǐo ká yara: O bǎa nǐhǔso lé o *Krista, ó o hǎa nǐhǔso lé o bǎa, ó o Krista nǐhǔso lé le Dónbeenǐ. ⁴ Awa. Ká a bǎa búu wee fǐo, tǎa o wee fèe le Dónbeenǐ nǐ-cúa ò o pon mí nǐhǔ yi, se o wee zùanǐ o Krista na lé o nǐhǔ yi. ⁵ Ká a hǎa búu ǎèn wee fǐo tǎa o wee fèe le Dónbeenǐ nǐ-cúa lè ǎa nǐpua ò o yǐ pon mí nǐhǔ yi se o wee zùanǐ o bǎa na lé o nǐhǔ yi, se o ka lòn hǎa na nǐhǔ lèera.* ⁶ Ká a hǎa búu yǐ mǎa pe mí nǐhǔ yi se o wǎa dà a khè ho. Mu búenbúen lé dà-kéní. Ká ho nǐhǔ khèró tǎa ho lèeró á lé hǎ nǐyio o hǎa cǎn, ò o wǎa wé pe ho yi. ⁷ O bǎa yǐ ko ò o pe mí nǐhǔ yi, lé bǐo ó o ǎonmǐn lè le Dónbeenǐ, le Dónbeenǐ cùkú wee mi a yi. Ee ká a hǎa ko ò o pe mí nǐhǔ yi, lé bǐo ó o bǎa cùkú wee mi a yi. ⁸ Ho léee tǔiá, le Dónbeenǐ yǐ léra a hǎa bǐo búu á yǐ wó là a bǎa. O bǎa bǐo búu lé bǐo

* **10:26** Mi loń Lení vǐahǔ (Psaumes) 24.1

* **11:5** Mu páahǔ, ká a hǎa lèera mí nǐhǔ se o dó hǎ nǐyio miten yi.

le léra á wó là a háa. ⁹ O báa yí léra a háa bío yi. O háa lé yíá léra a báa bío yi. ¹⁰ Lé bǔn nǎn le Dónbeení wáayi tonkarowà bío yi, ó o háa na wee fio tàá o wee fεε le Dónbeení ñi-cúa á ko ò o pe mí ñúhú yi à zéénínáa ho pánká na o yú bío. ¹¹ Εε ká wa páaníló là a Núhúso bío yi, ó o háa yí dà máa kεí ká a báa níi ló, ó o báa mún yí dà máa kεí ká a háa níi ló. ¹² Mu bon, o háa ló a báa yi, ó o báa bèn wee te o háa yi, ká ba mí nùwā ñun màhá lé le Dónbeení léra 6a.

¹³ Minén mi bεεre wáa loí mu sese. Mu so lée bío na se ò o háa hén mí ñúhú yi díá ká a wee fio le? ¹⁴ Ba nùpua zū le ká a báa ñún-vání á túeeka, se mu lé hā ñiyio o wán. ¹⁵ Εε ká a háa cǎn á le ñún-vání na túeeka so yínǎn cùkú bío le? O háa ñún-vání le Dónbeení nǎn wo yi, à le wé le nín-kéní na pon o ñúhú yi. ¹⁶ Ká a búí wi ò o pá bíní wǎaní bío á ï bía, à bǎnso zūn le lé bǔn á warén lè 6a kèrètíewa kuio búenbúen wee wé.

O Núhúso dǎnló dǎn yi

¹⁷ Bío á mu lé le zéení túiáwà á wa wi yi, á bío búí wi bín á ï yí dà máa khòoní mia bío yi. Mu lé bío á mi kúeemínwánló yí máa wé à mi va lè ho yahó. Ho yáá wee lén mia lè mi mún. ¹⁸ Bío á ï ï cí wán lé bío ká: I ñá à 6a le ká mi san san kúaa mín wán, à mi wé cǔii mín. Mu ka lè mu bon. ¹⁹ Mu bon, ho sankamínló ko ho wé mí tǎahú, à bía lé 6a kèrètíewa binbirí bío dǎn zūnna. ²⁰ Lé bǔn te bío ká mi kúaa mín wán, á 6a yí dà máa bío le lé o Núhúso dǎnló á mi wee dí. ²¹ Mu bon, mi ñi-kéní kéní dǎnló na mi wee 6ua 6uennáa lé hía mi wee wé bánbá dí. Bǔn lé bío wee na à 6a búí le hǐni búe, ká 6a búí ñun sù wee khée. ²² Mi zǎn so mía á mi máa wé è dí ká mi ï ñu yi le? Tàá lé 6a kèrètíewa kuure á mi wi mi zùan yi, à dé hā ñiyio bía khon yi le? Lée webio á mi yáá wáa le ï bío na mia? Mi wi à ï pá dé mí fobúa le? Εε ká bueé. I bènǎn yí dà máa dé mí fobúa mu bío yi.

²³ Awa, ho kǎránló na ló a Núhúso cǎn na á ïnén yú á bèn yèrémáa nǎn mia lé hía ká: Ho tǎnàahú na 6a à dé o Núhúso Yeesu á à na, ó o lá ho búurú, ²⁴ á dó le Dónbeení bǎrǎkà ò o cèekaa ho ò o bía: «Hia lé ï sǎnía na á ï nǎn mi bío yi. Mi wé wé mu, à leékaráa ï bío.»

²⁵ Lé làa bǔn bío sii, ká 6a dú vó, ó o bèn lá le ñuuní dèε na ho *dǐvén wi yi ò o bía: «Bío ká lé le páanii finle na le Dónbeení bò lè ï cǎni. Pǎahú lée pǎahú ká mi wé wee ñu mu, à mi wé mu à leékaráa ï bío.» ²⁶ Awa, á pǎahú lée pǎahú na mi wé là ho búurú mu, á ñun mu bío mu, se lé o Núhúso húmú á mi wee zéení bío. Mi wé wé mu, fúaa ká a khíi bǐnía 6uara.

²⁷ Lé bǔn nǎn ká nùpue lée nùpue wé là a Núhúso búurú mu, á ñun o bío mu làa bío mu yí koráa, se bǎnso wó khon, lé bío ó o zùána a Núhúso sǎnía là a cǎni yi. ²⁸ Nùpue na wé le mí ï là ho búurú mu, á à ñu mu bío mu, à bǎnso cén loí mítén sese à bè yi wéráa mu. ²⁹ Mu bon. Yia wee là ho búurú mu, á wee ñu mu bío mu ò o yí máa kǎnbi o Núhúso sǎnía, se bǎnso wee síiní mí ñúhú. ³⁰ Lé bǔn te mu á mi tǎahú á 6a cèrèε lé 6a vánvárowà, 6a cèrèε pánkává mía, á 6a búí húrun. ³¹ Ká wa lá wee fèn loí waten sese, se le Dónbeení lá máa wé è cítí wεn. ³² Εε ká a Núhúso màhá wee cítí wεn, à bé wεn, bèra a na à wa ñúná khíi yí páaní yí sí lè ho dǐmíñása.

³³ Awa, wán zàwa lè wán hǐnni, mi wé kúaa mín wán o Núhúso dǎnló bío yi, à mi yí dí mín ñúná yi, mi wé pa mín. ³⁴ Ká yíá le hǐni wé dà, à bǎnso dí mí zǐi à bè yi 6uennáa, bèra a na ká mi wé kúaa mín wán, à le Dónbeení sii yí cí mia. Bío ká na mi tǎakaa bío, bǔn á ï ï díá ká ï khíi 6uara mi cǎn, á ï 6ueé zéení bǔn yara làa mia.

12

Le Dónbeení Hácírí bè-hǎnia

¹ Wán zàwa lè wán hǐnni, hā làa na ká wán, á le Dónbeení Hácírí bè-wénii na wa wee mi lé bío á ï bío dǎn yi. I wi à mi zūn mu yara. ² Mi zū le pǎahú na mi dǐn yí zū le Dónbeení, ká mi díá mítén á hā wǎnna na yí dà máa bío á yú ho pánká mi wán. ³ Lé bǔn te mu, á ï wi à ï zéení mu làa mia à mi zūn le o nùpue na wee bío lè le Dónbeení Hácírí

pànká, wón yí dà máa dánkání Yeesu. A nùpue mún yí dà máa bío le Yeesu lé o Núhúso ká le Dónbeení Hácírí yí dó mu òanso òii yí.

⁴ Mu bíowa wéró pànká na le Dónbeení Hácírí wee na á síwà boo, ká lé le Hácírí dà-kéní màhà wee na mu. ⁵ O Núhúso tonló á òúná boo, ká lé o Núhúso òi-kéní á wa wee sá na yí. ⁶ Mu bè-wénia á òúná boo, ká lé le Dónbeení dà-kéní lé òio wee na mu búenbúen wéró pànká òa nùpua búenbúen yí.

⁷ Le Dónbeení Hácírí wee zéeni mítén wa òi-kéní kéní yí lè mí bè-wénia à séenínáa wa búenbúen. ⁸ Le Dónbeení Hácírí wee wé ò o búí wé bío mu bè-zúríni bíoní. O búí wón le Hácírí mu wee wé ò o wé bío mu bío zúríni bíoní. ⁹ O búí wón le Hácírí mu wee wé à le síidéro na òan síi míà à keí wo yí, ká a búí wón lé òa vánvárowà wééro pànká á le Hácírí dà-kéní mu wee na a yí. ¹⁰ Le Dónbeení Hácírí wee na mu yéréké bíowa wéró pànká o búí yí. O búí lé le Dónbeení òi-cúa fèeró pànká ó o wee yí. Ká a búí wón òen lé le Dónbeení Hácírí lè hã hácín-kora hueeka lénló mín yí òan pànká á òon wo yí. O búí le Dónbeení Hácírí mu wee wé ò o wé bío hã bíoní na a nùpue yí zú, ká a búí le Hácírí mu òen wee wé ò o wé òi hã bíoní mu à táni na òa nùpua yí. ¹¹ Lé le Dónbeení Hácírí dà-kéní mu á wee wé búenbúen. Lé lerén wee na mu bío wéró pànká wa òi-kéní kéní yí mín òúná yí làa bío á le síi vá yí.

O Krista sánia

¹² Wa zú le hã sánia léé dà-kéní, ká bío céékaa mín yí wó hã lé bío á boo. Éé ká búenbúen màhà yí hò bío mu páania lé hã sánia dà-kéní. Wa páanílo là a *Krista bío mún ka ká síi. ¹³ Wa búenbúen zúira le Hácírí dà-kéní yí á wóràa hã sánia dà-kéní. Wa wé *zúifúwa loo, à wa yí wé zúifúwa loo, à wa wé wobá-òii, tàá nùpua na wi mítén, se lé le Hácírí dà-kéní mu á wa búenbúen yú.

¹⁴ O nùpue sánia yínòni bío dà-kéní mí òon á wó làa hã, mu boo. ¹⁵ Ká le zen lá bíà le bío mínén yínòni le níi, á mí wáa yínòni hã sánia bío búí, se búen pá máa hè bío le can hã sánia mu yí. ¹⁶ Ká ho òikāahú lá le bío mínén yínòni le yère, á mí wáa yínòni hã sánia bío búí, se búen pá máa hè bío ho can hã sánia mu yí. ¹⁷ O nùpue sánia lá lé le yère mí òon, á hã lá wé è òi mu bío kaka? Ká hã lá lé ho òikāahú mí òon, á hã lá wé è tá mu bío síii kaka? ¹⁸ Mu bon, mu bíowa dà-kéní kéní na lé o nùpue sánia á le Dónbeení céékaa mín yí làa bío le síi vá yí. ¹⁹ Mu lá léé bío dà-kéní mí òon, se hã yínòni sánia. ²⁰ Bío wee cééka mín yí wé hã sánia búen lé bío boo, ká hã sánia hún léé dà-kéní. ²¹ Lé búen òon á le yère yí dà máa bío máa na le níi yí le mí màkóo míà le yí, á ho òúhú yí dà máa bío le hã zení le mí màkóo míà hã yí. ²² Harí hã sánia bíowa na ka lè hã òúhú míà sese wa cón á wa màkóo yàá pá wi yí. ²³ Hã bío cùkú míà wa cón lé hã wa wee pa bío. A hã bío bíoró òiyio wi, hún lé hã á wa yàá wíokaa wee pa bío. ²⁴ Hã cùkú wi màkóo míà búen yí. Ká le Dónbeení wíokaa o nùpue sánia bíowa à hã cùkú míà ò o wé dé ho cùkú yí. ²⁵ Le Dónbeení wó mu ká síi bèra a na à mu bíowa na céékaa mín yí wó hã sánia à cùinà yí keí yí, ká hã lè mí dà-kéní kéní wé lééka mín bío. ²⁶ Ká hã sánia bío búí yú le òonbee, à bío ká léé le yí làa bú. Ká hã sánia bío búí yú ho cùkú, à bío ká léé le sí-wéé yí làa bú.

²⁷ Mínén mún ka òon sánia dà-kéní na bío sã a *Krista yí, á mí le mí òi-kéní kéní lé hã sánia mu bío búí. ²⁸ Lé làa búen síi á òa kèrètíewa kuure yí, á le Dónbeení nín-yání wó òa búí là a Yeesu tonkarowà. Bíà sã lé le *Dónbeení òi-cúa fèerowà, mu tìn níi lé bíà wee kàrán le Dónbeení bío lè òa nùpua. Bíà ká lé bíà yú ho pànká à wéràa mu yéréké bíowa, làa bíà wee wéé òa vánvárowà, làa bíà wee séeni òa nùpua, làa bíà dà wee dí òa kèrètíewa yahó, làa bíà wee bío hã bíoní na á nùpue yí zú. ²⁹ Bà búenbúen so lé o Yeesu tonkarowà le? Bà búenbúen so wee fèé le Dónbeení òi-cúa le? Bà búenbúen so wee kàrán le Dónbeení bío lè òa nùpua le? Mu so lé òa búenbúen á dà mu yéréké bíowa wee wé le? ³⁰ Tàá lé òa búenbúen so wee wéé òa vánvárowà le? A lé òa búenbúen so wee bío hã bíoní na á nùpue yí zú le? A lé òa búenbúen so wee táni hã le? Bùéé. ³¹ Bío le Dónbeení òon

wérorò pànká wɛn, á bïo òúhú wi po bïo ká lé búñ á mi wé cà lè mi síá búenbúen. Búñ bïo yi, á ì zéeni wòhú búí na se po bïo ká làa mia.

13

Le waminí bïo

¹ Ká ì lá dà wee bío há sí-viò bíoní, lè le Dónbeení wáayi tonkarowà bíoní, ká ì yí wa 6a nùpua, se ì ka lòn bírínboóní na 6a wee búá, tàá hõn-dèè búí na 6a wee vúaa. ² Ká ì lá dà wee fɛɛ le Dónbeení òi-cúa à na 6a nùpua yi, á zú le Dónbeení bío na sà yi, lè mu bío na ká búenbúen, hàrí ká ì lá dó ì síi le Dónbeení yi á dà wee hõnó há búaa mí lara yi, ká ì yí wa 6a nùpua, se ì bío òúhú mía. ³ Hàrí ká ì lá wee lá ì níi bío à sanká na 6a ní-khenia yi, á dà wee khòn bío á ì tà le lònbee yi bíá ká bío yi* ká ì yí wa 6a nùpua, á ì pá máa yí dèè búí mu yi.

⁴ Yíá wa 6a nùpua wón wee wé dàñ mí síi hí. O wee wé mu tentemu lè 6a nùpua. O yí máa dí yandee. O yí máa khòn. O yí máa dé mítén. ⁵ O yí máa wé òyi-wará. O yí máa bàrá mí bío bíá ká bío yahó. O síi yí máa cǐ fùafù. Ba wó khon làa wo ó o máa 6ua mu mí yi. ⁶ Yíá wa 6a nùpua á síi máa wé wa mu bío na yí téréna bío yi, o síi wee wé wa ho túiá poni bío yi. ⁷ Yíá wa 6a nùpua á mu bío búenbúen wee wé kúu yi. Mu bío búenbúen yi, o wee tà le Dónbeení bío, á dé mí síi le yi. O wee hí mí síi mu bío búenbúen yi.

⁸ Le waminí léè dèè na máa vé máa mi. Le Dónbeení òi-cúa fɛɛrowà bío á khíi vé. Há bíoní na a nùpue yí zú á bíoró òii khíi bàrá. Mu bío zúnló á khíi vé. ⁹ Mu bon. Wa bío zúnló á òii yí sú, á le Dónbeení òi-cúa na wa wee fɛɛ á òii mún yí máa sí. ¹⁰ Èé ká mu bío na òii sú pàahú khíi dõn, búñ ká bío òii yí sú á à vé. ¹¹ Mi loñ, bío á ì fù lé o háyónza, á ì bíoní, lè ì yilera, làa bío á ì zú lé mu bío yara, búñ búenbúen á mu háyónmu wi yi. Ká bío á ì yìo yòò tñn, á ì ló mu háyónmu yi. ¹² Há làa na kà wán, á bío wa wee mí ka sùiyóon. Èé ká ho pàahú mu khíi dõn wa wé è mi mu bío búenbúen wéréwéré. Há làa na kà wán á ì Dónbeení zúnló òii òii yí sú. Èé ká ho pàahú mu khíi dõn, á ì zúnló làa de òii ì sí, làa bío lerén mí bɛɛre zúnáa mi. ¹³ Bíowa bío tñn wi bíñ á máa vé huúu máa mi. Búñ lé le waminí, lè le síidéró le Dónbeení yi làa bío wa pan bío le Dónbeení dó mí òii le mí ì wé. Ká mu mí bío tñn tñahú á le waminí lé òii po bío ká.

14

Le Dónbeení Háçírí bè-hānii búí bío

¹ Awa, á mi wáa bè le waminí wòhú na á ì zéeni làa mia, à mu bíowa wérorò pànká na le Dónbeení Háçírí wee na à mi wé cà lè mi síá búenbúen, sñnkú le Dónbeení òi-cúa fɛɛró. ² Yíá wee bío há bíoní na á nùpue yí zú, wón yí máa bío lè 6a nùpua, o wee bío lè le Dónbeení. Nùpue yí máa òi bío ó o wee bío. Le Dónbeení Háçírí pànká wee wé ò o bío há bíoní na á nùpue yí dà máa zúñ. ³ Ká yíá wee fɛɛ le Dónbeení òi-cúa, wón wee bío lè 6a nùpua. O wee wé à 6a kèrètíewa síidéró le Dónbeení yi va lè mí yahó, o wee hení 6a síá, á híí há. ⁴ Yíá wee bío há bíoní na á nùpue yí zú, wón wee wé ò orén mí dòn síidéró le Dónbeení yi va lè mí yahó. Ká yíá wee fɛɛ le Dónbeení òi-cúa wee wé á 6a kèrètíewa kuure síidéró va lè mí yahó. ⁵ I wee fan à mi búenbúen wé bío há bíoní na á nùpue yí zú. Èé ká mi màhá wee fɛɛ le Dónbeení òi-cúa á mu ù wé sí mii á à poñ búñ. Yíá wee fɛɛ le Dónbeení òi-cúa wón bío cúnú wi po yíá wee bío há bíoní na á nùpue yí zú, se o búí bèn wee dàñ bíñí tñní há bíoní mu à 6a kèrètíewa kuure síidéró le Dónbeení yi va làa yahó.

⁶ Wán zàwa lè wán hínni, ká ì wáa lá 6ueé bíá há bíoní na á nùpue yí zú á nòn mia mí dòn, á ì kènló mí cón cúnú lá à wé ho yén? I yí dà máa séeni mia ká mu yínón bío búí na le Dónbeení zéeni làa mi, tàá mu bío zúnló á ì zéeni làa mia, tàá le Dónbeení òi-cúa á ì fɛɛra nòn mia, tàá kàránló búí á ì nòn mia. ⁷ Mi loñ há sí-6úania, ho cáahú tàá ho coohú,

* **13:3** «á ì tà le lònbee yi bíá ká bío yi» Le Dónbeení bíoní vñn-kíá búí yi, á bío ká lé bío bíá: «á nòn íten 6a cǐna.»

ká hã búaró yí bò bïo wán á 6a à zūn bïo hã wee bío kaka? ⁸ Lé o yén á à ðĩn ðĩn á à lá hã hĩa sĩa ká a yí ná bïo le ðĩn búaní bía wéréwéré? ⁹ Minén mún bïo ka kà síi. Hen ká mi wee bío hã bíoní na á nùpue yí zū, à nùpue na dà à tǎní hã á mía, á 6a à wé kaka à jínáa bïo mi wee bío? Hã à keń lòn bín-conconwà. ¹⁰ Ho ðímíjǎ yí á hã síiwà boo, ká hã búenbúen wi lè mín bíoní á síi na bǎn bíoní kúará mía hón mía. ¹¹ Ká yĩa wee bío làa mi á ì hĩa yí máa jí bíoní, bǔn ká ì ka lòn nǐ-hǎni o cǎn, ó orén mún ñ keń lòn nǐ-hǎni ìnén cǎn. ¹² Minén mún bïo ka kà síi. Bïo mi wee cà mu bïowa na le Dónbeení Hácírí wee na wéro pǎnká lè mi sĩa búenbúen, á mi cén bánbá à mi cà bïo wee wé à 6a kèrètíewa kuure síidéro le Dónbeení yi va lè mí yahó.

¹³ Awa, yĩa wee bío hã bíoní na á nùpue yí zū ko ò o fio le Dónbeení yi ò o wé dàñ hã tǎní à 6a nùpua jí. ¹⁴ Hen ká ì wee fio lè hã bíoní na á nùpue yí zū, á ì hácírí dén á à keń ho fioró wán, ká ì yí máa le ì yi à wéráa ho. ¹⁵ Awa, á lé mu yén á ì wé? Ì ì fio lè hã bíoní na á nùpue yí zū lè ì hácírí, ká ì mún pá à le ì yi á à fio lè le bíoní na 6a nùpua zū à 6a jí. Ì ì sío hã lení lè hã bíoní na á nùpue yí zū lè ì hácírí, ká ì mún pá à le ì yi á à sío lè le bíoní na 6a nùpua zū à 6a nùpua jí. ¹⁶ Ká wa yí máa wé làa bǔn, ká yĩa wee wé ho bǎrákà déró fioró lè hã bíoní na á nùpue yí zū lè mí hácírí á bía ká á à wé kaka à tàráa ho «*Amiina» ho fioró mu vaa véenii. ¹⁷ Hàrí à ù bǎrákà déró fioró mu wé se kaka, á bía yí ná ho máa yí cúnú ho yi.

¹⁸ Ì wee dé le Dónbeení bǎrákà, lé bïo hã bíoní na á nùpue yí zū, á ìnén wee bío po mi búenbúen. ¹⁹ Ee ká 6a kèrètíewa kúaa mín wán, á hã bíoní bïo hònú na á ì ì bío làa ba lè le bíoní na 6a zū á ì ì bío á à kǎrán làa ba, á ì wa á po hã bíoní muaaseé píru na á ì ì bío làa ba na á nùpue yí zū.

²⁰ Wán zàwa lè wán hǐnni, mi yí wé lòn háyúwá mi yilera yi. Mu bè-kora dǎní yi bǔn mi wé lòn háyúwá. Ká mi màhá wé leéka mi yiwa lòn yèn-ðĩnia sa. ²¹ Bïo ká lé bïo túara le Dónbeení bíoní vǎahǔ yi:

«Ì ì ðĩn hã síi-viò nùpua wán

á à bíoráa lè ì nǐpomu lè hã bíoní na 6a yí máa jí.

Hàrí ká ì wó bǔn,

á ì nǐpomu pá máa jí ì cǎn.»*

²² Lé bǔn á hã bíoní na á nùpue yí zū hǎn bíoró wee zéení làa bía yínǎn 6a kèrètíewa le 6a níi mía 6a kèrètíewa bïo yi. Bǔn bè-zéeníni so yahó yí sǎ 6a kèrètíewa. Ká le Dónbeení jǐ-cúa hǎn fεéró bèn wee zéení lè 6a kèrètíewa le le Dónbeení wi làa ba. Bǔn yahó yí sǎ bía yínǎn 6a kèrètíewa. ²³ Mi loń. Ká 6a kèrètíewa kuure nùpua búenbúen lá kúaa mín wán síi, á 6a búenbúen wee bío hã bíoní na á nùpue yí zū, ó o búii na ðĩn yí zū 6a kèrètíewa bïo yara, tàá o búii na yínǎn o kèrètíe bueé dǎn, á 6a so máa bío le mi wee khée le? ²⁴ Ee ká 6a búenbúen wee fεε le Dónbeení jǐ-cúa, ó o búii na yínǎn o kèrètíe, tàá o búii na ðĩn yí zū 6a kèrètíewa bïo yara bueé dǎn, á 6a so máa le mí yiwa, á máa zūn le mí wó khon bïo 6a wee jí bïo yi le? ²⁵ Bïo wi 6a yiwa na á nùpue yí zū, á bïo ò zūn. Hón pǎahǔ so yi, ká 6a màhá líi búrá á à búaaní le Dónbeení ká 6a à bío: «Túíá poni, le Dónbeení bènðĩn wi làa mia.»

Ba kèrètíewa kúeeminwánlò bïo

²⁶ Wán zàwa lè wán hǐnni, á bïo wǎa ko mu wé le mu yén? Hen ká mi wé kúaa mín wán, ká yĩa yú lení ò o sío le, ká yĩa yú bïo o ò kǎrán làa bía ká, ò o kǎrán 6a. Ká yĩa le Dónbeení zéení làa bïo búii ò o zéení mu, ká yĩa yú hã bíoní na á nùpue yí zū bíoró pǎnká, ò o bío hã, ká yĩa bèn yú hã tǎnǐlò pǎnká, ò o tǎní hã. Bǔn búenbúen á à dàñ ñ séení 6a kèrètíewa kuure à 6a síidéro le Dónbeení yi wíoka fǎrá ðĩn. ²⁷ Ká 6a búii wi mi ðǎhǔ á wee bío hã bíoní na á nùpue yí zū, á bǔn ko làa nùpua nùwǎ jún, tàá nùwǎ ðĩn à wé mu. Ká yĩa wé bía mí bïo, á yĩa so bèn bío mí bïo, ò o búii mún wé tǎní bïo 6a nǐ-kení

* **14:21** Mi loń Ezayii vǎahǔ 28.11

kéní wee bío. ²⁸ Ká yia á à tǎní mu mía, á ànsò ko ó o wé tété, ò o bío le le Dónbeení mí yi.

²⁹ Ká mu lé 6a 6úi wee fεε le Dónbeení jì-cúa, á bán nùwā jùn tàá nùwā tìn á ko 6a wé bío ká bía ká wee và mí yiwa bío hā jì-cúa mu wí à 6a 6ua lè mítén wán. ³⁰ Ká le Dónbeení zééníá bío 6úi là a 6úi mi tǎhǔ, á yia lá wee bío ko ò o wé tété ká a díá le bíoní na wón ànsò yi. ³¹ Ká mu wee wé kà, á mi 6úen6úen dà wé è fεε le Dónbeení jì-cúa, yia wé bíá mí bío, á yia á à bío mí bío, bèra a na à mi 6úen6úen yí ho kàránlò, à mún yí le sí-he6úee. ³² Yia wee fεε le Dónbeení jì-cúa ko ò o zǔn mítén ò o yí wé mu concon. ³³ Le Dónbeení yí wa bío na lùnkaa. Bío wee wé ho hээрà bún lé bío le Dónbeení wa. Bún lé bío mu wee wéráa bía bío sǎ le Dónbeení yi kuio 6úen6úen yi.

³⁴ Ká 6a kèrètǎewa wé kúaa mín wán, á 6a hǎawa ko 6a wé tété. Níi yí nòn 6a yi à 6a bío. Ba ko 6a wé liíní mítén làa bío 6a *zúifùwa làndá bíaráa mu. ³⁵ Ká 6a wí à 6a zún bío 6úi yara, à 6a túa bún lè mí bǎrání mí zíní yi. Mu yí se ò o hǎa bío 6a kèrètǎewa kúeemínwánlò yi.

³⁶ Mi wee leéka le le Dónbeení bín-tente so ló mínén cón le? Tàá mu so lé mínén mí dòn á le bío sǎ yi le? ³⁷ Hen ká a 6úi wee leéka le mí lé le *Dónbeení jì-cúa fεero, tàá ànsò wee leéka le mí yú le Dónbeení bío wéró pánká, à ànsò zún mu le bío á ì túara nòn mia ká lé o Núhúso bío na ó o bò heníá. ³⁸ Ká yia yí tà mu, á le Dónbeení máa tà wón bío.

³⁹ Wán zàwa lè wán hínni, á bío mi wǎa ko mi cà lè mi sía 6úen6úen lé le Dónbeení jì-cúa fεeró, à bía wee bío hā bíoní na á nùpue yí zǔ à mi mún yí hè. ⁴⁰ Bío here, lé à mu 6úen6úen wé làa bío mu koráa, à mu yí lùnka.

15

O Krista vèeró bío

¹ Wán zàwa lè wán hínni, le Dónbeení bín-tente na á ì buera nòn mia, lé dén á ì bíniá wee leéka bío làa mia. Lé lerén á mi tà bío á bò yi lè mi sòobéε. ² Lerén lé ðio á à kǎní mia ká mi wee 6ua le sese làa bío á ì bueraráa le nòn mia. Ká bún mía se mi tà le bío coon.

³ Ho kàránlò na bío jùhǔ wí po hía ká, hía ínén ì bεere yú á nòn mia le hía kà: O *Krista húrun wa bè-kora bío yi làa bío mu túararáa le Dónbeení bíoní vǎahǔ yi. ⁴ Ba nùna a, á mu wizooní tìn zoñ, ó o vèera làa bío mu túararáa le Dónbeení bíoní vǎahǔ yi. ⁵ O zééníá mítén là a Piere, bún món ó o màhǎ zééníá mítén lè mí tonkarowà píru jùn. ⁶ Bún món á wán zàwa lè wán hínni na po kǎhǎ-hònú ó o zééníá lè mítén làa cúekúee. Ba cèrèε pá ylo wi lua hàrí lòn zuia. Ba nùwā yèn 6úi lé bía húrun 6a tǎhǔ. ⁷ Bún món ó o zééníá mítén là a Zaaki, á màhǎ zééníánáa mítén lè mí tonkarowà 6úen6úen. ⁸ Bío ó o zééníá mítén lè 6a 6úen6úen vó, ó o mún zééníá mítén lè ínén na ka lòn za na teró cú wán. ⁹ Mu bon, ì lé 6a tonkarowà 6úen6úen món dí. Ba yàá yí ko 6a ve mi làa tonkaro, lé bío á bía bío sǎ le Dónbeení yi á ì beéra lò. ¹⁰ Bío á ì karáa ho zuia, lé le Dónbeení sǎamu pánká yi. A le sǎamu na le wó làa mi á yí tò, 6ùee. I sá ho tonlò á lò bon po 6a tonkarowà na ká 6úen6úen. εε ká mu yínón ínén lè ì pánká á wó mu. Lé le Dónbeení sǎamu lé bío nòn á ì dàina wóráa mu. ¹¹ Lé bún bío yi, à mu wé ínén loo, tàá 6arén loo, se ðio ká lé le bíoní na wa wee bue, á lé lerén mi tà bío.

Ba nǐ-hía vèeró bío

¹² Ká mu lé o *Krista vèeró bío á wa wee bue, á lée webio nòn á mi tǎhǔ á 6a 6úi wee bíoráa le 6a nǐ-hía máa vèe? ¹³ Ká 6a nǐ-hía máa vèe bío bon, se o Krista mún yí vèera. ¹⁴ Ká a Krista yí vèera, se bío wa wee bue jùhǔ mía, á bío mi tà yi mún mía. ¹⁵ A bè bún wán, á se wa lé 6a sabin-fúaalowa, lé bío wa bíá kénkén le le Dónbeení vèeníá o Krista léra 6a nǐ-hía tǎhǔ. Ká mu bon ká 6a nǐ-hía máa vèe, se bío á wa le le Dónbeení vèeníá o Krista mún yí bon. ¹⁶ Ká 6a nǐ-hía yí dà máa vèe, se o Krista mún yí vèera. ¹⁷ εε ká a Krista yí vèera, se bío mi tà yi jùhǔ mía, á mi bè-kora pá jà mi júná yi. ¹⁸ Mu yàá po bún, mu wee zéení le bía tà a Krista bío á húrunnáa á bío yáara 6úen6úen. ¹⁹ Ká mu lé

le mukānī na wa wi yi hā laà na kà wán mí dòn bïo yi á wa dóráa wa sĩa o Krista yi, se wa miinà po 6a nùpua na ká búenbúen miinà.

²⁰ Εε ká a Krista 6èntīn vèera bïo bon. Bïo á mu bè-yáa wee zéeni le ho dīnló á à be è wé se, lé bún bán sīi ó o Krista vèeró bïo mún wee zéeni le 6a nī-hía à vèe. ²¹ O nùpue nī-kéní lé yīa nòn á 6a nùpua wee híráa, lé bún bán sīi ó o nùpue nī-kéní lé yīa mún nòn á 6a nī-hía wee vèeráa. ²² Bïo 6a nùpua búenbúen wee hí lé bïo 6a lée sīi dà-kéní là a Adāma, lé bún á 6a búenbúen mún n vèe, 6a páaníló là a Krista bïo yi. ²³ Ká ho vèeró mu mahá à wé làa bïo mu sánáa mín. O Krista lé yīa dú 6a búenbúen yahó lòn bè-yáa. Bún món ó o búenlò páahú á bĩa bïo sã a yi mahá à vèe. ²⁴ Hón páahú so yi ká mu bïo búenbúen jùhú á à búe. O Krista á à búe hã pánká sūmáa 6ansowà le mí sīiwà búenbúen na yí máa mi júná ká a bīnī ì na le béenī o Maá Dónbeenī yi. ²⁵ Mu bon, o Krista 6ueé lá le béenī fúaa bïo ó o 6urá mí zúkúsa mí tá á bò mí zeñ wán.* ²⁶ O zúkúso na o ò yáa ho món lé mu húmú. ²⁷ Mu bon, mu túara le Dónbeenī bionī vūahú yi le le Dónbeenī dó mu bïo búenbúen o tá.† Ká lé le Dónbeenī dó mu bïo búenbúen o tá, se mu wee zéeni le le Dónbeenī na dó mu dén níi ló. ²⁸ Ká a Krista khii wi mu bïo búenbúen jùhú wán, ó orén na lé o Za á 6èn n dé mítén le Dónbeenī tá. Bún ká le Dónbeenī na lá dó mu bïo búenbúen o tá, á à wé mu bïo búenbúen béε.

²⁹ Ká 6a nī-hía yí máa vèe, á lée webio á bĩa wee bátízé mítén 6a bïo yi á wee cà? Lée webio nòn 6a wee wéráa mu? ³⁰ A warén 6èn lée webio nòn á wa wee zàanínáa wa mukānī làa wizooní. ³¹ Wizonle lée wizonle ká í wee sánsá mu húmú. Wán zàwa le wán hīnni, í wee bío bún lé bïo á bïo wa Núhúso Yeesu Krista wee wé mi tīahú á í sīi wan bïo yi. ³² Ho Efεeze yi, á í lò bon 6a nùpua níi yi le í san làa zīn-búaa. Ká mu lé ho dīmíjá bïo mí dòn bïo yi á í wóráa mu se lé ho cúnú yén á í yú? Ká 6a nī-hía yí máa vèe, se le bionī na ká bïo bon: «Mí wé wa dí ká wa a jū, lé bïo wa yīró húrun se mu vó.»‡ ³³ Mí yí khà mítén: «Lé o nùpue na térénna ò o wee bè là a bè-kora wéro á hía wé là a bío sīi.» ³⁴ A mí cén tīnī mí yīo, à mí khí mu bè-kora wéro yi. Ba búii wi mí tīahú á yí zū le Dónbeenī. I wee bío ká sīi à hã nīyio dí mia.

Wa sánia yèrémáló bïo

³⁵ Εε ká 6a búii páa wee túa le 6a nī-hía vèeró á à wé kaka sīi. Ba sánia á à keñ kaka 6a vèeró páahú? ³⁶ Mí 6èntīn lé 6a bónbúwá. Mí loñ, hen ká a búii dù dèε búii béεre, ká le yí sūna, á yí ló bïo le lá karáa wán, á le so ò dàñ lé á yòó dā le? ³⁷ Mu bío na hà yòó ló yínón bún mí dù, mu 6àn béεre lé dīo á mí dù. Mu dà á wé wéenī tàá bè-dīnii búii. ³⁸ Bïo á le bïo hía wéráa, bún sã le Dónbeenī yi. Mu bè-dīnii búenbúen bïo na mu wee lé à sàráa sīi yínón dà-kéní. ³⁹ A bĩa yīo wi lua búenbúen sánia yínón dà-kéní. Ba nùpua, 6a sároñ búaa, 6a jínzàwa le 6a cezàwa búenbúen sánia wi ká hã búenbúen mahá wi mín júná yi. ⁴⁰ Ho wáayi bíowa semu wi mí dòn làa bĩa yīo wi lua na wi ho tá yi semu. ⁴¹ Le wii semu wi mí dòn, ho plihú semu wi mí dòn, á hã mànàayio semu wi mí dòn. A hã mànàayio mu le mí dà-kéní kéní semu páa wi mín júná yi.

⁴² Lé bún le 6a nī-hía vèeró bïo lée dà-kéní. Hen ká 6a sánia hía líi dó ho tá yi làa bïo le béεre wee dīráa bïo sīi, à hã soo. Ká hã hía vèera, à hã sīi yèrémá á máa bīnī hí. ⁴³ Hã sánia na 6a nùuna, á cùkú mía, hã yí dà bïo búii máa wé. Ká hã hía vèera à hã cùkú wé à pánká keñ. ⁴⁴ Hã sánia na wee nùu, hñn bïo sã ho dīmíjá na ká yi. Ká hã khii vèera, á hã a yèrémá á bío ò sī ho wáayi yi. Bío hã sánia na bío sã ho dīmíjá yi wiráa, lé bún bán sīi á hã sánia na bío sã ho wáayi yi mún wiráa.

⁴⁵ Mu so yí túara le Dónbeenī bionī vūahú yi ká sīi le? «O Adāma na lé o yahón nùpue, á le Dónbeenī wó ó o yīo wi lua.»§ Ká a *Krista na lé o mónđen Adāma wón lé ho wáayi nùpue na wee na le mukānī. ⁴⁶ Bïo dú ho yahó yínón hã sánia na bío sã ho wáayi, hã

* 15:25 Mí loñ Lení vūahú (Psaumes) 110.1 † 15:27 Mí loñ Lení vūahú (Psaumes) 8.6 ‡ 15:32 Mí loñ Ezayii vūahú 22.13 § 15:45 Mí loñ Bío jùhú búεenī vūahú (Genèse) 2.7

sǎnía na bïo sǎ ho ðímíjǎ yi lé hǎa dú ho yahó. Ho wáayi sǎnía hǎn wi làa món. ⁴⁷ O yahón nùpue na má là le tǎn wón bïo sǎ ho tá yi. Ká a «nùn ní nùpue» bïo sǎ ho wáayi. ⁴⁸ Bïa bïo sǎ ho tá yi ka làa yǎ má là le tǎn bïo síi. Ká bïa bïo sǎ ho wáayi yi, bán òn ka làa yǎ bïo sǎ ho wáayi bïo síi. ⁴⁹ Bïo wa láráa ho tá yi nùpue síi, lé bún wa mún khii láráa ho wáayi nùpue síi.*

⁵⁰ Wàn zàwa là wàn hǎnni, bïo á ì wi à ì zéeni làa mia, lé à mi zǔn le wa yí dà máa keñ hen na le Dónbeení wee dí mí béeni yi là wa sǎnía na bïo sǎ ho ðímíjǎ yi. Mu bïowa na dà wee yáa ní yí dà máa keñ bïo yí dà máa yáa yi. ⁵¹ Mi jí bïo ká. Ì zéeni bïo búii na le Dónbeení lá sà yi làa mia: Mu yínǎn wa búenbúen lé bïa à hí. Ká 6a ní-hía làa bïa yǎ wi lua lé warén búenbúen síi á à yèremá. ⁵² Mu ù wé fùafù, là le yèrè kèbúenló bïo síi, ho pǎahǔ na le búaaní sǎ á à jí yi le mónðén wizonle zòñ. Ká le búaaní mu sǎ jǎ, á 6a ní-hía á à vèe, á sǎnía à yèremá, á wǎa máa bíni máa hí hùúu. Ká warén na yǎ wi lua, á sǎnía à yèremá. ⁵³ Mu bon, hǎ sǎnía na wee hí à soo, á ko hǎ yèremá à wé hǎa yí dà máa hí máa soo. ⁵⁴ Ká hǎ sǎnía na wee hí à soo á khii yèremáa á wó hǎa yí dà máa hí máa soo, bún ká bïo túara le Dónbeení bíoní vǎahǔ yi ká màhǎ wǎa jii ì sí:

«Húmú, ù fǔuhǔ fá á mu vóráa.†

⁵⁵ Húmú, ù pánká wi wen?

Húmú, ù hǎn na ù wee táarǎa wi wen?»‡

⁵⁶ Mu húmú hǎn na mu wee táarǎa lé mu bè-kohó. A bïo òn wee na à mu bè-kohó yírǎa ho pánká wa wán lé o *Moyiize làndá. ⁵⁷ Eε ká wa wee dé le Dónbeení bǎrákà, lerén na wó á wa dàrnǎa mu húmú wa Núhǔso Yeesu Krista pánká yi.

⁵⁸ Wàn zàwa là wàn hǎnni na á ì wa làa sòobéε, bún lé bïo nǎn á mi fǎrá tǎn, à yí día le 6a dèké mia. Mi ca mi kuio o Núhǔso tonló sǎró yi. Lé bïo mi wǎa zǔ le le lònbee na mi wee lá a Núhǔso bïo yi á yínǎn kǎamǎa.

16

Le wǎri na cǎn nǎn ho Zeruzalεmu kèrètǔewa yi

¹ Mi wǎa le wa khii zo le wǎri na wee cǎ à séeninǎa bïa bïo sǎ le Dónbeení yi na wi ho Zeruzalεmu yi túiáwà yi. Ì bïa bïo le wǎri cǎló mu bïo ko mu wérǎa á nǎn ho Kalasii kèrètǔewa kuure yi vó. Minén mún wé làa bún bïo síi. ² Hǎ dimaasiwa búenbúen à mí ní-kéní kéní wǎri na mi sá yú búii á mi bàrá mí ðòn làa bïo mi dàráa mu. Bèra a na à mi wǎa yí pa ì buenló mi cǎn à bío le mi ì cǎnǎa wǎri. ³ Ì khii bueé ðǎn mi cǎn, á 6a nùpua na á minén mi beere hueekaa lé bán á ì fé mi hǎmu bïo á à túa hǎ vǎnna à bè wán á à na yi, á 6a à 6ua à varǎa ho Zeruzalεmu. ⁴ Ká ìnén ì beere pá ko à ì 6ua mu varǎa, á 6a à bè làa mi.

Bïo ó o Poole wi ò o wé

⁵ Ì wi à ì buen mi cǎn, ká ì màhǎ à kǎa ho Maseduana kǎhǔ yi á à buennǎa. ⁶ Nún-sí á ì bueé cǎaka làa mia cúa-yen, jún-sí á le tèní pǎahǔ búenbúen á ì yáa à wé mi cǎn. Bún ká mi wǎa à yí mi á à séeni á ì vaá ðǎnǎa hen na á ì bò ò va yi. ⁷ Mu bon, ì yí wi à ì buee mi mia làa mìló ká síi ká ì khii. Ì wi à ì buee cǎaka làa mia ká a Núhǔso tà mu. ⁸ Bïo ká wán, á ì ì keení ho Efeze lóhó yi á ho *Pántekoote á à yí mi bíni. ⁹ Lé bïo á ton-beeni sǎró jii héra día nǎn mi bíni, á bïa wi 6a hè ho sǎró mún boo.

¹⁰ Ká a Timotee bueé ðǎn mia, à mi sǎbéré à mi wíoka a 6ua, lé bïo ó o wee sá a Núhǔso tonló là ìnén bïo. ¹¹ O búii yí zùan wo yi. Ká a khii bíni wà à buen ì cǎn, à mi séeni a ò o bueé ðǎ làa héra. Ì pan wo, orén là wàn zàwa na bò làa wo.

* **15:49** Le Dónbeení bíoní vǎn-kǎa búii yi á bïo ká lé bïo túara: Lé bún á mi mún wa láráa ho wáayi nùpue síi. † **15:54** Mi loí Ezayii vǎahǔ 24.8 ‡ **15:55** Mi loí Ozeε vǎahǔ 13.14

¹² Ká mu lé wàn za Apoloosi, wón á ï henía s̄i á à yí cúa-yen le o bè lè wàn zàwa na b̄nía wà à buen mi c̄n à buennáa, ká a s̄i b̄ent̄n yí tà le v̄en̄i mu b̄io b̄io kà wán. I z̄u mu le p̄ah̄u na ò o yí le níi yi, o ò buen.

O Poole bioní véení

¹³ Mi t̄n̄i mi ȳo, mi f̄ará d̄n̄ mi s̄id̄eró le Dónbeen̄i yi. Mi z̄eení le mi lé 6a n̄pua na s̄ia hereka, á p̄ankáwá wi. ¹⁴ Mi bè-wénia búenb̄uen á mi wé wé lè le wamin̄i.

¹⁵ Wàn zàwa lè wàn h̄inni, le ï pá b̄in̄i hení b̄io dà-kéní b̄io na mia. Mi z̄u a Sitefanaasi lè m̄n̄ z̄i n̄pua. Mi z̄u le ho Akayii k̄oh̄ú búenb̄uen yi, á bar̄én lé b̄ia nín-yání tà a Núh̄uso b̄io. Mi m̄n̄ z̄u le 6a d̄en̄ia bánb̄aa wee séení b̄ia b̄io s̄a le Dónbeen̄i yi. ¹⁶ Awa, bán n̄pua so s̄i, làa b̄ia làa ba léera ho tonló yi, á mi wé tà día le 6a dí mi yahó. ¹⁷ B̄io á wàn zàwa Sitefanaasi là a Akayikuusi, là a F̄otunatuusi á bueé búεk̄io mi á b̄ent̄n lée b̄io na wan ï s̄i làa s̄ob̄éε. Lé b̄io á b̄io mi yí dà máa wé máa na m̄i b̄io mi kh̄era làa mi b̄io yi, lé b̄un̄ á bar̄én wó mi lahó yi. ¹⁸ Ba b̄ent̄n h̄ína ï s̄i làa b̄io 6a wee wéráa mu làa mia p̄n̄na c̄er̄ε yi. Ba n̄pua mu s̄i á mi wé k̄n̄bi.

Le t̄en̄i

¹⁹ Ba k̄er̄et̄εwa kuio na wi ho Azii k̄oh̄ú yi á wee t̄en̄i mia. O Akilaasi là a Pirisiiye lè 6a k̄er̄et̄εwa na wee bueε k̄úee m̄n̄ wán 6a c̄n̄, á wee t̄en̄i mia wa Núh̄uso ȳeni yi. ²⁰ Wàn zàwa búenb̄uen wee t̄en̄i mia. Min̄én m̄n̄ t̄en̄ika m̄n̄ yi sese.

²¹ L̄on̄b̄io lé ïn̄én Poole lè ï n̄n̄-bia á wee túa le t̄en̄i ï na mia.

²² Ká a búí yí wa a Núh̄uso mi t̄ah̄ú, à mi lén wo mi t̄ah̄ú. «Maranataa», le wa Núh̄uso buen.

²³ Le wa Núh̄uso Yeesu *Krista s̄amu à ker̄í làa mia. ²⁴ I b̄ent̄n wa mia lè ï s̄i búenb̄uen wa páan̄l̄o là a Yeesu Krista b̄io yi. *Amiina!

Ho pun nɛi vɛahɛ na ɔ o Poole tɛara nɔn ho Korɛnte kɛrɛtɛwa kuure yi

Vɛahɛ tɛarɔ juhu

O Poole lɛ yɛa wɔkaa tɛara ho vɛahɛ na kà nɔn ho Korɛnte kɛrɛtɛwa kuure yi. Sãni ɔ o tɛa ho, à bɛn ɔa ɔui ɔa tɛahɛ lá pá a Poole mu bɔ le o yɛnɔ́ o Yeesu *Krista tonkaro.

Ká a Poole màhã tɛara ɔa yi, á zɛɛnɛa mí bɔ yahó làa ba. O le mí wa ɔa ɔuɛnɔuɛn, á wi à ɔa bɛnɛ wé sɛ.

O nɛn-yánɛ zɛɛnɛa bɔ ɔ o lò bonnãa, làa bɔ le Dónbeenɛ sɛɛnɛanãa wo (1.1-11). Hã bɛn-zàwa na wi orɛn làa ba pãahɛ ɔ o bɛa dãnɛ yi, á zɛɛnɛa le lé o Yeesu nɔn le juu mí yi à mí ju ɔa zeñ wán. O Poole vɛahɛ ɔui yi ɔ o zá làa ba, ɛɛ ká ho vɛahɛ na kà yi ɔ o le mí sɛi wan làa sòobɛɛ bɔ ɔa tà yɛrɛmãa mi yilera lè mi wára bɔ yi (1.12-7.16).

O Poole le ho Korɛnte kɛrɛtɛwa wé hɛn mí nɛnɛ à wɛrãa mu hãmu sɛɛnɛ ho Zeruzalɛmu kɛrɛtɛwa na lé ɔa nɛ-khenia (8-9).

Ho vɛahɛ mu lii vɛɛnɛi, ɔ o Poole zá làa bɛa le o yɛnɔ́ le Dónbeenɛ tonkaro, á zɛɛnɛa le ɔa bɔ yí bon (10-13).

Le tɛɛnɛi

¹ Mu lé ìnɛn Poole na le Dónbeenɛ lè mí sɛi bɔ á wó là a Yeesu Krista tonkaro, lè wàn za Timɔtee á wee tɛɛnɛi ɔa kɛrɛtɛwa kuure na wi ho Korɛnte lóhó yi ho Akayii kɔhɛ yi. Wa mún wee tɛɛnɛi bɛa bɔ sã le Dónbeenɛ yi na wi ho kɔhɛ mu ɔuɛnɔuɛn yi ² Le wàn Maá Dónbeenɛ lè wa Nuhúso Yeesu Krista wé mu sãamu làa mia, à na ho hɛɛrà mia.

O Poole wee dé le Dónbeenɛ báráká

³ Le le khòonɛi à bɔ sɛi wa Nuhúso Yeesu *Krista ɔan Maá yi. Wón na lé o maá na zũ le màkárí, á wee henɛi wa sɛa fɛɛɛ. ⁴ O wee henɛi wa sɛa le lònbee na wee yí wɛn ɔuɛnɔuɛn yi, bèra a na à warɛn bɛn dãn dɛn bɛn wán à henɛnãa bɛa lò wee be sɛa, à ɔa yí le sɛi-hebúɛɛ na warɛn wa bɛɛre yú le Dónbeenɛ cɔn. ⁵ Mu bon, làa bɔ sɛi á le lònbee wee yírãa wɛn dà khɛi o Krista bɔ yi, lé làa bɛn sɛi á le sɛi-hebúɛɛ na wa wee yí le Dónbeenɛ cɔn o Krista pánkã yi á wa wee yí puunɛi. ⁶ Hen ká wa lò wee be, se lée bèra a na à mi yí le sɛi-hebúɛɛ, à mún kãnɛi. ɛɛ ká wa yú le sɛi-hebúɛɛ, se lée bèra a na à minɛn mún yí le à bè yi dãn lárãa le lònbee dà-kɛnɛi kɛnɛi na warɛn wee lá. ⁷ Mi sɛadéró le Dónbeenɛ yi á wa lãa yi binbirí. Bɔ mi páanɛa le lònbee yi làa wɛn, á wa ɔɛn mún zũ le mi mún páanɛa le sɛi-hebúɛɛ na wa yú yi làa wɛn. ⁸ Mu bon, wàn zàwa lè wàn hɛnni kɛrɛtɛwa, wa ko wa zɛɛnɛi bɔ sã wɛn ho Azii kɔhɛ yi làa mia. Wa lá le lònbee bɛn làa sòobɛɛ. Le lònbee mu ɔɛntɛn wó herera wa wán fúaa wa yàá lá máa dãn le. Wa yàá lá wee leéka le le máa ká wɛn. ⁹ Wa ɔɛntɛn lá wee leéka le ɔa à ɔúe wɛn. Lé bɛn nɔn á wa yí dó wa sɛa waten yi à wa dó hã le Dónbeenɛ na wee vɛɛnɛi ɔa nɛ-hía yi. ¹⁰ Le Dónbeenɛ lé dɔo kãnɛa wɛn bɛn húmú so sɛi yi, á le pá à bɛnɛi ì kãnɛi wɛn. Mu bon, wa lãa mu yi le le pá wé è kãnɛi wɛn. ¹¹ Minɛn mún sɛɛnɛi wɛn lè mí floró. Lé bɛn á à na ká mu sãamu na wa à yí ɔa cɛrɛɛ floró pánkã yi, á ɔa nùpua cɛrɛɛ á à bè yi á à dérãa le Dónbeenɛ báráká wa bɔ yi.

O Poole khɛnɛa mí vɛɛnɛi yi

¹² Bɔ wa sɛa wee zɛɛnɛi làa wɛn lé bɛn wa sɛa wee wa bɔ yi, mu lé bɔ wa wee ɔua le waten ho dɛmɛnãa yi lè mu húaarãmu, lè le yi na wee ce, dɔo wee lé le Dónbeenɛ cɔn, sònkú bɔ wa ɔuan lè waten minɛn dãnɛ yi. Mu yí wó lè hã sãnɛa bè-zũrɛmɛnɛi pánkã, ká mu wó le Dónbeenɛ sãamu pánkã yi. ¹³ Mu bon, wa vɔnna na wa wee tɛa na mia á wa yí máa tɛa bè-vio ɔui yi ká mu yɛnɔ́ bɔ mi wee kàrán làa bɔ mi wee ju hã yi. I lãa mu yi le mi ì

ɲí bïo wa túara wéréwéré. ¹⁴ Mi ðin yí ɲá bïo kà búenbúen: Mi dà à zámaka wa bïo yi, làa bïo á warén mún ñ zámakaráa mi bïo yi ñnzoñ na wa Núhũso Yeesu ù buen yi.

¹⁵ I láa bũn yi. Lé bũn ñn á ï lá wi à ï buée lé mi cón vé, bèra a na à mi séení mi há cúa-ɲun. ¹⁶ Mu bon, ï lá wi à ï buée ðin mi cón vé à buennáa hen ho Maseduana yi. Ká ï bĩnía, á ï tĩn buée ðin mi cón à mi séení mi à ï dàñ varáa ho *Zudee kǎhũ. ¹⁷ Bïo á ï bía le ï wé kà à mu yí wó so wee zéení le ï láa yi mía le? Hen ká ï le ï wé bïo, à ï so wé mu là a ɲiní ɲun bânso bïo sii le, yĩa wee tà ho ũuu ho zuia ká ho yĩró ò o le bùeé lòn nùpue na yí zũ Dónbeenĩ le? ¹⁸ Le Dónbeenĩ na máa wé yèrémá mí ɲii lé ï sééràsò. Há ɲi-cúa na wa wee fεε na mia yínǎñ ũuu làa bùeé. ¹⁹ Le Dónbeenĩ Za, o Yeesu Krista, yĩa á ïnén là a Silivēn là a Timotee bía bïo ñn mia ɲi-cúa yínǎñ ũuu làa bùeé. Mu bon, o ɲi-cúa lée ũuu mí dòn. ²⁰ Orén lé yĩa lé ho ũuu na wee zéení le bïo búenbúen na le Dónbeenĩ dó mí ɲii le mí ï wé lé ho tũíá. Lé bũn ñn á lé orén Yeesu *Krista mu á wa wee bè yi à tàráa wa amiina à dérää ho cùkú le Dónbeenĩ yi. ²¹ Lé lerén ñn á warén làa mia wee dàñ fàrá ðin wa páaníló là a Krista yi. Lé lerén mí bæere hueekaa wen, ²² á bò mí fĩminĩ wán. Le dó mí Hácirí wa sĩa yi, à zéení le bïo le dó mí ɲii le mí ï na wen á le è wé máa khí.

²³ I wee báa mu ɲii wán le Dónbeenĩ yahó á à dé ï mukǎñ ï na mu bïo yi, le bïo ñn á ï yí bĩnía yí buararää mi cón ho Korente yi, lé bïo á ï yí wi à ï bóoní mia. ²⁴ Wa yí wi à wa kǎkǎ mia à mi dé mi sĩa, lé bïo wa zũ le mi siadéro o Krista yi fàrá tĩna, á wa wi à wa séení mia bèra a na à mi sĩa wa.

2

¹ Awa! A ï wǎa le ï máa buen mi cón lé bïo á ï yí wi à ï tĩn véení mi yiwa. ² Ká ï véeníá mi yiwa, á lé 6a yén wǎa dà à wéé ï sii, bïo á bĩa dà à wéé ï sii lé bán á ï véeníá yiwa. ³ Lé bũn ñn á ï túararää ho vǎahũ mu. I lá buara mi cón ho pǎahũ mu yi, á mi bïo lá à véení ï yi, ká minén lé bĩa ɲn lá ko mi wéé ï sii. Mu bon, ï bènĩn láa mu yi le ká ïnén sii wan, á minén búenbúen sĩa mún ñ wa. ⁴ Pǎahũ na á ï wee túa ho vǎahũ mu, ká ï hácirí yáara fúaa ï yàá wá há yèn-ca-poa. Bïo á ï túara ho yi yínǎñ à véení mi yiwa, ká ï wi à mi zũñ le ï wa mia làa sòobéε.

O Poole séra dia ñn bĩa wó khon làa wo yi

⁵ Yĩa wó khon làa mi mi tǎahũ á yí véeníá ïnén ï dòn yi, mu lé mi búenbúen á bânso véeníá yiwa. Bùeé yàá, ï bía dà ï ní wán, mu lé 6a búí mi tǎahũ á bânso véeníá yiwa. ⁶ Wón nùpue so á nùpua cèrèε mi tǎahũ á zaráa, á bũn wǎa à yí o. ⁷ Há làa na ká wán á mi sén mu día na a yi à hení a sii, bũn mía ó o yi ï vá dàkhĩna, á yilera à yáa. ⁸ Bũn bïo yi á ï wee fio mu mi cón le mi zéení mu na a yi wéréwéré le mi wa a. ⁹ Mu bon, ï túara ho vǎahũ mu à loñnáa le mi wee bè bïo á ï bía ñn mia yi le. ¹⁰ Awa! A ï wǎa à bío bío kà à na mia: Hen ká mi wé séra nùpue bè-kora día ñn wo yi, á ïnén mún ñ sén mu ù día á à na bânso yi. Ká ï lá ko à ï sén bïo búí día na a búí yi, á ï ï sén mu ù día á à na a yi minén bïo yi o *Krista yahó. ¹¹ I wé è wé mu bèra a na ò o *Satāni yí yí sée mi wán, lé bïo á bïo ó o wi ò o wé á wa zũ.

O Poole khon o Tiite yi ho Torowaasi yi

¹² Bïo á ï vaá ðn ho Torowaasi lóhó o Krista bín-tente bueró bïo yi, á ï mǎn ò o Núhũso héra ï tonló sáró wǎhũ. ¹³ Ká ï yi pá wee dè, lé bïo á ï yí yú wàn za Tiite bĩn, á bũn lé bïo ñn á ï dórää ho Torowaasisa mu cǎa wé se, à ï wá buara ho Maseduana kǎhũ wá buée loñ le ï yí o hen le.

Wa wee fáa há fũna o Krista pǎnká yi

¹⁴ εε ká mi le wa khòoní le Dónbeenĩ, lé bïo á le wee dí wa yahó à fáarää há fũna fεεε wa páaníló là a *Krista bïo yi. Le Dónbeenĩ wee ðin wa wán à zéenínáa o Krista à 6a nùpua zũñ wo há lùà búenbúen yi. O zũñló mu ka lòn sǎmu na sí á wee bènben fè há lùà búenbúen. ¹⁵ Mu bon, wa ka lòn bïo na sǎmu sí na ó o Krista wee na le Dónbeenĩ yi, bĩa

kânía làa bîa wee vîinî mîten tîahû. ¹⁶ Bîa wee vîinî mîten cón á mu ka lòn sãmu na wee na mu húmú, ká bîa kânía cón á mu bèn ka lòn sãmu na wee na le mukãní binbirî. Yîa yàá dà à sá hón tonló so léé wée. ¹⁷ Ba nùpua cèrèe wee bue le Dónbeenî biónî à càráa mu bîo, ká warén yí máa wé làa bán bîo síi. Le Dónbeenî tonkaa wèn, á wa wee hén wa yiwa à sáráa hã tonkaa mu tonló le yahó wa páaníló là a Krista bîo yî.

3

Le páanîi finle ton-sáwá bîo

¹ Wa so wi à wa tîn zéeni waten làa mîa le? Tàá wa so màkóo wi à wa búa vūahû na wee zéeni làa mîa le ba tonkaa wèn mî cón làa bîo ba búii wee wéráa mu le? Tàá wa bîo le mî túa ho búii na wèn à wa búa vaa zéenináa waten lòn-veere yî le? ² Minén mî bæere ka lè mî lé ho vūahû na túara wa sía yî á ba nùpua búenbúen wee kàrán à zūn. ³ Mu bon. Minén mî bæere lé ho vūahû na ó o *Krista túara á kàràfáa wèn. Ho yí túara lè le dèe na ba wee túaráa ho vūahû wán, ká ho túara lè le Dónbeenî na wi féee Hácírî. Ho yí túara huee wán, ká ho túara ba nùpua sía yî. ⁴ Wa wee bîo ká, lé bîo wa láa le Dónbeenî yî o Yeesu Krista pànká yî.

⁵ Wa yí máa leéka le ho tonló mu wa dà à sá lè wa kùrú pànká. Lé Le Dónbeenî wee na à wa dàni wéráa mu. ⁶ Lé lerén nòn á wa dàrina wóráa le páanîi finle ton-sáwá. Dén páanîi finle so yí yú mî pànká ho làndá na túara yî. Le yú ho le Dónbeenî Hácírî pànká yî. Ho làndá na túara wee wé à ba nùpua hí mu húmú binbirî, ká le Dónbeenî Hácírî bèn wee wé à ba nùpua yí le mukãní binbirî.

⁷ O *Moyiize làndá hîa túara hã hue-penlenwà wán.* Ho pãahû mu yî á le Dónbeenî cùkú juiíkaa làa sòobée, fúaa o Moyiize yahó wee juiíka ho cùkú mu bîo yî. Bîo ó o Moyiize yahó juiíkaró yí máa mîa mî cúee, ká a *Isirayeele zàwa yí dàrina yí lora ho yî lé bîo ho wee juiíka dàkhîina. Ká hón làndá so na wee na ò o nùpue hí á zéeni le Dónbeenî cùkú beenî ká síi, ⁸ á le Dónbeenî cùkú beenî mu bîo so khîi máa poñ bún ká mu lé le Dónbeenî Hácírî wee sá mî tonló le? ⁹ Wa zū le ho làndá tonló na vaa véenîi á dà à síinî a nùpue juiíhû á cùkú wi. Ká mu ka ká, á ho tonló na wee na ò o nùpue téréen so cùkú máa keñ máa poñ bún le? ¹⁰ Wa yàá dà à bîo le ho cùkú na yánkaa wi wãa yí máa mî, lé bîo á hîa hã làa na ká wán á bèn po po horén. ¹¹ Mu bon, ká mu bîo na hîa khîi á cùkú wi, se bîo wee keñ bún féee cùkú bèn ñ poñ bún cùkú.

¹² A bîo wa dó wa sía wee lónî ho cùkú mu, lé bún nòn wa ponî sénkãa kúaará wee bîoráa. ¹³ Warén yí máa wé là a Moyiize bîo, wón yánkaa pon mî yahó yî lè le nín-kénî, bèra a na ò o Isirayeele nîpomu yí mî ho cùkú na máa mîa véró o yahó mu wán.† ¹⁴ O Isirayeele nîpomu hácírî fù yí dà máa jí le páanîi kíle vōnna biónî na wee kàrán na ba yî. Hàrí ho zuia á mu pá ka lè ba pon mî yara yî lè le nín-kénî mu. O nùpue páaníló là a *Krista lé bún mî dòn wee wé à le nín-kénî mu hén lén hã yara yî. ¹⁵ Mu bon, hàrí ho zuia ká a Isirayeele nîpomu wee kàrán o Moyiize vōnna à ba máa zūn hã bân kúará. Mu ka lòn nín-kénî na pon ba sía yî. ¹⁶ Ká yîa tà a Núhúso bîo à le nín-kénî mu hén lén o yahó yî. ¹⁷ O Núhúso na bîo bía lé le Dónbeenî Hácírî. O Núhúso Hácírî hîa wi lahó na yî à hón lahó so nùpua keñ mîten. ¹⁸ Warén búenbúen na á nín-kénî yí pon yara yî á wee loñ mî a Núhúso cùkú làa bîo ó o nùpue wé mináa mî yahó ho zùbálén yî bîo síi. O cùkú mu wee juiíka wa wán. O Núhúso na lé le Dónbeenî Hácírî á wee wé à wa wé yèrémá ká wa wá, à keñ là a bîo síi, à cùkú wé dé wán féee.

4

O Poole yî tèera mî bàra le Dónbeenî tonló sáró yî

* 3:7 Mi loñ Léró vūahû (Exode) 34.27-35 † 3:13 Mi loñ Léró vūahû (Exode) 34.33-35

¹ Le Dónbeenɛ lè mí tentemu á kàràfáa ho tonló mu wɛn. Lé bɛn nɔn wa yí máa tèè wa bàra ho sáró yi. ² Wa yí máa sà waten wéráa bɛ, á pã hã nɛyi-wára día. Wa yínɔn nɛ-khàwa, á wa mún yí máa dé yèrémáló le Dónbeenɛ bíonɛ yi. Ká wa wee zééní ho tũíá poni bɛ wéréwéré. Wa wee wé ká síi le Dónbeenɛ yahó bèra a na à ɓa nùpua ɓúenɓúen zũn le wa lé ɓa húaaràwa. ³ Ká le bín-tente na wa wee bue á kúará sà yi, se lé ɓia wee vɛ á le kúará sà yi cɔn. ⁴ Bán nùpua so yí zũ le bín-tente kúará lé bɛ ó o *Satãni na wee dí mí béenɛ ho ðímíjã yi, á wee wé à ɓa háciira máa dàrɛ mu kúará zũn à dé mí sía le Dónbeenɛ yi. Ba yí máa mi le bín-tente mu khoomu juiikaró. Bɛn na wee zééní a *Krista cùkú. ⁵ Mu bon, wa yí máa bío waten bɛ ká a Yeesu Krista na lé o Nùhũso lé yia á wa wee bue bɛ. Warɛn wa bæere lé mi ton-sáwá o Yeesu bɛ yi. ⁶ Le Dónbeenɛ yánkaa bíá: «Le mu khoomu keɛn le túbírí laho yi». Lerɛn lé ðio mún wó á mu khoomu wi wa sía yi, á wa zũnnaa le cùkú bɛ na wee mi a Yeesu Krista yahó yi.

⁷ Bɛn bè-beenɛ so wi warɛn na ka lòn sía na má lè ho córó yi, bèra à na à ɓa nùpua zũn le ho dàrló na bàn síi mìa wee lé le Dónbeenɛ cɔn, ká ho yí máa lé warɛn cɔn. ⁸ Le lònbee lè mí síiwà wee yí wɛn, èè ká le màhá yí yú sée wa wán. Wa yiwa wee dè, èè ká wa háciira màhá pá yí yáara. ⁹ Ba nùpua wee jini wa sãnia, èè ká le Dónbeenɛ yí pã wɛn yí día. Ba wee lùiorá wɛn, èè ká mu yí máa yáa wɛn. ¹⁰ Pònna ɓúenɓúen ká ɓa wee cà wa ɓúeró yahó làa bɛ ɓa wó wó ɓórãa o Yeesu, bèra a na à le mukãni binbirɛ na ló a Yeesu cɔn à mi wɛn wéréwéré. ¹¹ Mu bon, wa wi le mukãni yi. Èè ká ɓa wee cà ɓa ɓúe wɛn pònna ɓúenɓúen yi o Yeesu bɛ yi. Bɛn wee wé bèra a na à le mukãni binbirɛ na ló a Yeesu cɔn à mi wa sãnia na dà à hí yi. ¹² Lé ká síi á warɛn wee zàanínãa wa mukãni pònna ɓúenɓúen yi, bèra a na à le mukãni binbirɛ na ho pánkã mia.

¹³ Wa páania le siidéro dà-kéni yi. Mu ka làa bɛ mu túararãa le Dónbeenɛ bíonɛ vūahũ yi le: «ĩ bíá lé bɛ á ĩ dó ĩ síi.»* Awa, á warɛn mún dó wa sía làa bɛn síi, lé bɛn nɔn á wa mún wee bíorãa. ¹⁴ Wa zũ le yia vèenía o Nùhũso Yeesu lé wón mún ñ vèení wɛn, lé bɛ wa páania là a Yeesu. O ò páani ñ fé wɛn làa mia yòò bàrá mí cɔn. ¹⁵ Bɛo wee wé ká ɓúenɓúen lé minén bɛo yi, bèra a na à ɓa nùpua cèrèè wé yí le Dónbeenɛ sãamu ká ɓa wà. Ká mu wó ká, á ɓa nùpua na à dé le Dónbeenɛ bārãkã á à dé ho cùkú le yi, á wé è dé wán.

Wa khii yi hã sãnia bè-fla

¹⁶ Lé bɛn nɔn á wa yí máa tèérãa wa bàra. Hàrí ká wa sãnia pánkã wee tɛ yi ká ho wà, á wa háciiri flamu bɛn wee dé wán ká mu wà lè hã wizoní. ¹⁷ Le lònbee na wee yí wɛn hã làa na ká wán na khii vé á máa tèè lè ho cùkú beenɛ na wa khii yí, hón na máa vé máa mi. ¹⁸ Warɛn yí máa cà mu bɛo na wee mi. Bɛo yí máa mi lé bɛo wa wee cà. Lé bɛo á bɛo wee mi yí máa mìa, ká mu bɛo na yí máa mi bɛn wi bɛn féèè.

5

¹ Wa zũ le ká le wizonle na wa sãnia na lé wa mànákãwa zini yáara, á le Dónbeenɛ ñ na hã sãnia wa nɛ-kéni kéníwà yi ho wáayi. Hón mànákãwa zini so na á nùpue níi yí wó á à keɛn bɛn féèè. ² Bɛo ká wán á wa yiwa wee vá lé bɛo wa wee cà mu lè wa sòobèè à le Dónbeenɛ na hã sãnia bè-fla mu wɛn ho wáayi. ³ Ká wa yú hón sãnia bè-fla so, á wa mànákãwa máa wé bɛo na wee héeka mí bíri á yí yú sãnia. ⁴ Mu bon, Bɛo wa wi hã sãnia na ka lòn zini yí á wa yiwa wee vá, á lò wee be. Wa yí le le Dónbeenɛ fé wa sãnia mí dòn, ká wa wi à le wé hã làa bè-fla, bèra a na à hã sãnia na à keɛn bɛn féèè à zo hã bè-kia na à hí laho. ⁵ Le Dónbeenɛ mí bæere lé ðio wíokaa wɛn bɛn bɛo yi. Le nɔn mí Háciiri wɛn à zééní le bɛo le dó mí jii le mí ñ na, á le è na máa khi. ⁶ Lé bɛn bɛo yi á wa yí máa tèè wa bàra, ká wa jɔn zũ le bɛo wa wi ho tá wán, á wa ðãni nàyi là a Nùhũso.

* 4:13 Mi lorí Lení vūahũ (Psaumes) 116.10

⁷ Mu bon, bïo wa wee ɓua lè waten á wa wee wé héha làa bïo wa dóráa wa sia le Dónbeení yi, ká mu yínɔ́n bïo wa wee mi lè wa yïo bïo yi. ⁸ Wa sia hereka, á mu mún lá à wé sí wɛn à wa lé ho ðímíjána na kà yi à vaa keení a Nùhũso nísání. ⁹ Hàrí à wa keení ho ðímíjána yi, tàá à wa lén vaa keení a nísání, se bïo wa màkóo wi yi lé ho wé bïo sí a yi. ¹⁰ Lé bïo wa búenbúen ko à wa khíi vaa ðin o *Krista yahó ò o cítí. Ká wa wó mu bè-tente tàá ká wa wó mu bè-kora, ó ò sàání wɛn á à héha làa bïo wa nì-kéní kéní wó ho ðímíjána yi.

Wa lè le Dónbeení bínía sí o Yeesu pànká yi

¹¹ Bïo wa zū a Nùhũso kònbií jùhũ, á wa wee bánbá à ɓa nùpua tà ho tũíá poni. Le Dónbeení zū wɛn binbirí, á ï wee leéka le minén mún zū mi mi sia yi. ¹² Wa yí máa cà à wa zéení làa mia le mi ko mi tà wa bïo. Bïo mí sia á à waráa wa bïo yi lé bún wa wee cà, bèra a na à mi ðàn bío sí bïa wee yòní mítén bïo ɓa karáa ðání yi, ká bïo ɓa sia yi á ɓa yí máa loń. ¹³ Ká lé bïo wa wee wé lòn khéerowà, lé le Dónbeení yahó á wa wee wéráa mu. Ká lé bïo wa wee wé lòn nùpua na júná wi bún, bún lé minén bïo yi. ¹⁴ O *Krista waminí pànká ɓúaa wa wán. Wa láa mu yi le orén lé o nùpue nì-kéní na húrun ɓa nùpua búenbúen bïo yi, á le Dónbeení cǎn á wa búenbúen páanía húrun làa wo. ¹⁵ O húrun ɓa búenbúen bïo yi bèra a na à bïa yïo wi lua wé yí wé bïo sí ɓa yi, ká ɓa wé wé bïo sí yïa húrun ɓa bïo yi, á vèera.

¹⁶ Lé bún bïo yi, á wa wáa yí máa loń ɓa nùpua làa bïo wa wee mi làa ba à héha lè mu nìpomu. Hàrí ká wa yánkaa wee loń o Yeesu yi làa bún bïo, á hã laà na kà wán á wa wáa yí máa loń wo yi làa bún.

¹⁷ Hen ká a nùpue páanía là a *Krista, se wón ɓànsò lée nì-finle. Mu bè-kía wáa khíina, mu bïo búenbúen wáa wó bè-fla. ¹⁸ Bún búenbúen lé le Dónbeení wó mu. O Krista pànká yi, á le wó á warén làa de bínía sí, á ho tonló na á le le wa sá, lé ho wé à bïa ká mún wé sí làa de. ¹⁹ Mu bon, o Krista pànká yi, á le Dónbeení nɔn le níi à ho ðímíjána làa de bíní wé sí. Le wáa yí máa loń ɓa nùpua búenbúen bè-kora yi. Le le wa bío na ɓa nùpua na ká yi le ɓa bíní wé sí làa mín.

²⁰ Awa, á wa lé o Krista tonkarowà, á wee lá le bióní o Krista yèni yi. A mu ka lè mu lé le Dónbeení mí beere ðin wa wán á wee bíoráa làa mia. Wa wee ɓónɓóní mia o Krista yèni yi le mi día le le Dónbeení làa mia bíní wé sí. ²¹ O Krista yí wó mu bè-kohó yí mɔn, à le Dónbeení síinia a jùhũ lòn bè-kora wéro bïo síi warén bïo yi, bèra a na à wa wé ɓa nùpua na téréna le Dónbeení yahó wa páaníló làa wo bïo yi.

6

¹ Lé kà síi á warén na lè le Dónbeení páanía wee sá, á pá wíokaa wee hení mu na mia, le mi yí día le le Dónbeení sáamu na le wó làa mia bïo wé káamáa. ² Lerén lé ðio bía mu kà síi:

«Ho pãahũ na mu ko yi,
 á ï jí ũ floró.
 Ho kãníló wizonle zoñ,
 á ï ɓueé séení fo.»*

Awa, ho pãahũ na wa wi yi lé ho pòn-tente, ho zuia lé ho kãníló wizonle.

³ Wa yí wi à wa wé bïo búii na hía na ká wa à wé è khe lè ɓa nùpua, lé bïo wa yí wi à nùpue woon yáa wa tonló yèni. ⁴ Bïo wa wee sá búenbúen yi, á wa wee zéení le wa lé le Dónbeení ton-sáwá. Wa wee hĩ wa sia le lònbee lè mí síiwà, lè le yi véé yi, ⁵ ho haró yi, ho kàsó yi, le lònbee na wee yí wɛn ɓa zãamáa níi yi, hã ton-hebúaa sáró yi, mu ðãmu fòoró lè le hĩni yi. ⁶ Wa ɓuan waten lè le yi na wee ce, á zū le Dónbeení, á wee jĩ wa yiwa, á wayika. Le Dónbeení Hácírí wi làa wɛn, wa wa ɓa nùpua lè wa sia búenbúen. ⁷ Wa wee wé mu lè ho tũíá poni bióní na wa wee bue le Dónbeení pànká yi. Wa wee wé bïo téréna, bún ka lòn fio sia na wa wee firáa lè wa zúkúso, á mún wee paráa waten yi. ⁸ Ba

* 6:2 Mi loń Ezayii vñahũ 49.8

nùpua búí wee dé ho cùkú wɛn ká ɓa búí bán wee yáa wa yèni. Ba búí wee khòoní wɛn, ká ɓa búí wee là wɛn. Ba wee bío le wa lé ɓa sabín-fúaalowa, ká wa ɓa wɛn mǐ ho tǔiá poni. ⁹ Ba wee bío le nùpue woon yí zǔ wɛn, à ɓa nùpua ɓa wɛn zǔ wɛn. Ba nùpua yèn-dǎní yi, á wa ka lè wa húrun, à wa ɓa wɛn yǐo wi lua. Ba wee beé wa lò, ká ɓa màhá máa búe wɛn. ¹⁰ Hàrí bío ɓa wee véení wa yiwa, ká wa sía pá wee wa féεε. Wa lé ɓa ní-khenia, ká wa ɓa wɛn wee wé à ɓa nùpua cèrèε wé ho nàfòró bànsowà. Wa ka lòn nùpua na dèε búí mía, à mu bío búenbúen ɓa wɛn bío sǎ wɛn.

¹¹ Minén Korénte lóhó kèrètɛwa kuure, wa héra wa yiwa á bía wéréwéré nɔn mia. ¹² Wa yí pá le wa máa wań mia, minén lé bía yí tà yí wa wɛn. ¹³ I wee bío làa mia ka lè mí lé í zàwa: Mi mún wań wɛn làa bío wa waráa mia.

Le tǐbírí lè mu khoomu yí dà máa páani

¹⁴ Bía yí dó mí sía o Yeesu yi bè-wénia mi yí páani yi làa ba. Mu bon, mu bío na téréna lè mu bío na yí téréna dà à wé kaka à páanínáa? A mu khoomu lè le tǐbírí so dà à páani le? ¹⁵ O Yeesu *Krista là a *Satāni so dà à páani bío dà-kéní yi le? Yía dó mí síi o Yeesu yi làa yía dó mí síi o Satāni yi yilera so dà à wé dà-kéní le? ¹⁶ Lé le páani yén yàá wi le *Dónbeení zǐ-beení lè há wǒnna pǎahǔ? Mu bon, mi so yí zǔ le warén lé bía lé le Dónbeení na wi féεε zǐ-beení le? Mu ka làa bío á le bíaráa mu ká síi:

«Í ì kɛń ɓa ɕahǔ,

í ì vará làa ba,

í ì wé ɓàn Dónbeení,

á ɓa à wé í nǐpomu».

¹⁷ Lé bún bío yi ó o Nùhǔso bíaráa bío kà:

«Mí lé ɓa ɕahǔ,

mi yí páani làa ba.

Mi yí dǎ bío na tun hùúu,

á ínén á à tà mi bío.

¹⁸ I ì wé mǐn maá,

á minén á à wé ínén zà-hǐnni lè í zà-báawa.

O Nùhǔso na dà mu bío búenbúen lé wón te mí ɓi-cúa.»†

7

¹ Wán zàwa na á í wa làa sòobéε, bún bíowa so búenbúen á le Dónbeení dó mí ɓii le mí ì wé. A bío mu ka kà, á mi le wa ceé wa sǎnía lè wa yiwa. Mi wa ɓua waten, à bío sí le Dónbeení yi, à wé kǎnbi le.

O Poole yi véε yèrèmda wó le sí-wεε

² Mi wań wɛn! Wa yí wó yí khon làa nǐi woon, wa yí yáara a búí bío, wa mún yí tò a búí wán. ³ I yí bía bún à síinínáa mi ɓúná. I yáá lá bía mu le wa ɓèntǐn wa mia làa sòobéε. A wa yǐo wé lua, tàá à wa hí, se wa pá wa mia. ⁴ I ɓèntǐn láa mia, í síi wan mi bío yi làa sòobéε. Le lònbee na wee yí mi búenbúen á í síi here yi, á wee zámaka.

⁵ Mu bon, bío wa ɓueé dǎn ho Maseduana, á wa yí yú vǔrǐnà, le lònbee lè mí síiwà yú wɛn hen. Ba nùpua wee pǐ wa bío à kán wɛn, wa yilera hǎn yí kará lòn-kéní ⁶ Hen ká a nùpue bàra tò, à le Dónbeení bǐnǐ hení a síi. O Tiite ɓuenló wa cǎn lé bún á le dǐn wán heníanáa warén sía. ⁷ Mu yáá yǐnǎn bún mí dòn. Bío ó o Tiite ɓueé bía á mún henía wa sía. O bía nɔn wɛn le mi henía mí síi, o le mi sía vá làa sòobéε à mi bǐnǐ mi mi, le bío mi wó làa mi khǐina á bǐnǐa yí sí mia, le mi henía í bío. Bío á í ɓá bún, á í síi wíokaa wan.

⁸ Hàrí ká ho vǔahǔ na á í túara nɔn mia á véení mi yiwa, á ínén mu yí máa vá yi. Mu lá dà à vá mǐi lé bío á í zǔ le í véení mi yiwa ho pǎn-za dèε yi, ⁹ εε ká í màhá síi wan há làa na ká wán. I síi yí wan bío á í véení mi yiwa bío yi. I wee zámaka lé bío mi yiwa

† **6:18** Mi loń Levii nùwǎ vǔahǔ (Lévitique) 26.12; Ezekiyεεle vǔahǔ 27.37; Ezayii vǔahǔ 52.11; Ezekiyεεle vǔahǔ 20.34; Samuwεεle jun níi vǔahǔ 7.14; Ezayii vǔahǔ 43.6

vá hã wén-kora na mi wó bïo yi, á pã hã día. Le yi-véε na yú mia kà, lé le Dónbeenĩ wi à mu wé làa bũn, bèra a na à mi sĩa cĩ mi wén-kora mu bïo yi à pí hã. Ká mu wó kà, se wa vũahũ mu túaró yínǎn bïo na wa wó khon làa mia. ¹⁰ Ká a nùpue yi wee vá lé bïo mu lé le Dónbeenĩ sii bïo, à dén yi-véε so wé ò o yèrémá mí yilera lè mí wára, lé bũn wee na à le Dónbeenĩ kǎnĩ òanso. Dén yi-véε so sii bïo máa vá wén. Éε ká le yi-véε na màhã ka làa bĩa yí zũ le Dónbeenĩ yi-véε bïo sii, á wee òua a nùpue varáa mu húmú yi. ¹¹ Mu bon, mi yiwa na wee vá lé bïo mu lé le Dónbeenĩ sii bïo, á mi wãa loń bïo wó mia bïo kà wán. Mi loń bïo mi nǎnnáa miten, á yilera búenbúen yèrémáa. Mi wee bïo sĩ miten yi làa sòobéε. Mi wee zéení bïo kà wán le mi yí wa mu bè-kora. Mi wee cĩ mi sĩa mu bïo yi. Bïo lá dà à yí mia mu bïo yi á mi yáá zãna. Mi sĩa vá à mi bĩnĩ mi mi, á mi wi à mi bĩnĩ wé le Dónbeenĩ sii bïo, ká mi bé yĩa wó mu bè-kohó. Mi zéení mu bïo cèrèε yi le mi nínĩ mia bũn bïowa so wéení.

¹² Ká í túara ho vũahũ nǎn mia, se mu yínǎn yĩa wó khon bïo yi, á mu mún yínǎn yĩa òa wó khonnáa bïo yi. Í túara ho bèra a na à bïo mi nǎnnáa miten wa bïo yi à bïo zũn wéréwéré le Dónbeenĩ yahó. ¹³ Lé bũn bïo yi á wa yúráa le sí-hebúεe.

Mu bon, mu yáá yínǎn bũn mí òn á wa sĩa hã bïo yi. Wa mún wee zãmaka bïo ó o Tiite sii wan bïo yi, lé bïo mi búenbúen hĩna a sii. ¹⁴ Í khònía mia o Tiite yĩo yi, á bïo ó o van mi cǎn bĩnĩ, á mi òèn yí dó nĩyio miĩ. Bïo á bïo wa wee bío búenbúen lé ho túiá ponináa, lé làa bũn á bïo wa khònía làa mia o Tiite yĩo yi mún wóráa ho túiá. ¹⁵ Bïo ó o òuara mi cǎn á mi òuan wo se. Mi bò a bíonĩ yi lè le sòobéε lè le kǎnbii. Hen ká a leéka mu, ò o wíoka wań mia. ¹⁶ Í wee zãmaka lé bïo á í láa mia mu bïo búenbúen yi.

8

Mu hãmu cǎló bïo

¹ Wán zàwa lè wán hĩnni, wa wi mi zũn bïo nǎn le Dónbeenĩ wóráa mu sãamu lè ho Maseduana kèrètíεwa kuio. ² Ba lò bon làa sòobéε, ká òa sĩa òèntĩn pá wan làa sòobéε. Ba khon binbirĩ, éε ká òa màhã wó mu hãmu cèrèε le Dónbeenĩ tonló sáró bïo yi. ³ Í lé mu òàn sèéràsò, òa wó bïo òa dà wee wé, òa wó mu miten á yòó puunĩa lé bïo mu sí òa yi. ⁴ Ba flora mu wa cǎn á henĩa, le wa día le mí dé mí nínĩ à sèenína ho Zeruzalεmu kèrètíεwa kuure. ⁵ Ba wó mu á dà bïo wa lá wee leéka wán. Barén nǎn miten le Dónbeenĩ yi, á òa día miten nǎn wén làa bïo mu sínáa le Dónbeenĩ yi.

⁶ Lé bũn bïo yi á wa le ho cǎló tonló mu na ó o Tiite lá búakáa mi cǎn ò o wíoka sá à tíi nii. ⁷ Mi sładéró lè mí bíonĩ yi, mi bïo zũnló lè miten naló yi, lè le waminĩ na mi yú wa cǎn, bũn búenbúen á mi dó mi sòobéε yi, á wó mu sese. Lé ká sii á mi sòobáaráa miten sáráa ho cǎló tonló na kà.

⁸ Í yí máa kíká mia. Í wi à í zéení bïo òa kèrètíεwa kuio na ká wóráa làa mia, bèra a na à mi òán zéení le mi wa bĩa ká bïo bon. ⁹ Lé bïo mi zũ wa Núhũso Yeesu *Krista sãamu na ó o wó nǎn wén bïo. Orén na mu bïo búenbúen wi níi yi, á día bũn búenbúen ò o tà mu khemu yi mi bïo yi. O wó ká sii bèra a na ò o khemu mu wé mia lè ho nǎfòró òansowá mi sĩa yi.

¹⁰ Í wi à í bío bïo á í wee leéka ho cǎló mu òán yi: Bïo mi wó á se, minén lé bĩa zenĩn lé òa nín-yání nùpua na tà ho bïo, á lé minén mún nín-yání wó ho. ¹¹ Hã làa na ká wán á mi tíi ho tonló mu nii. Bïo mi fù sòobáa miten á tà mu, lé làa bũn à mi pá wé sòobáráa miten à sá ho tonló mu vaa tíi nii. Mi wé mu làa bïo mi òaráa mu. ¹² Lé bïo ká mi sòobáa miten á nǎn bïo le Dónbeenĩ yi, á le è tà à fé bïo wi mi cǎn, ká le máa loń bïo mía mi cǎn. ¹³ Mi yí leéka le í wee sèení bĩa ká lònbee làa mia bèra a na à òarén vũn ká minén lò be. Bùéé, í wi à mi màní.

¹⁴ Hã làa na ká wán á mi bïo wi cèrèε á mu sũaanĩ à mi wé hã bĩa khon. Ká nǎnzòn na minén òèn khon à òarén bïo wi boo, á òa à hã mia. Ká mu wee wé kà, bũn ká mi màa.

15 Mu ù wé làa bïo mu túararáa le Dónbeenĩ bíonĩ vūahũ yi: «Yia yú ho dĩnló cèrèè á yí yú yí puunía, á yia yí yú bïo na boo á bïo búu mún yí fòora yi.»*

O Tiite lè 6a búu varó ho Korente yi bïo

16 Wa wee dé le Dónbeenĩ bārākà, dén na wó ó o Tiite sòobáa miten mi bïo yi làa bïo warén wó làa bũ. 17 Lé bïo á bïo wa le o Tiite va mi cón ó o tà. Mí lahó yi ó orén miten lé yia yáá henía mí bĩnĩ varó mi cón bïo. 18 Wa wáa à tonka a Tiite mu lè wàn za na 6a kèrètíewa kuio búenbúen wee wíoka yèni le Dónbeenĩ bín-tente bueró bïo yi. 19 Mu yínǎnĩ bún mí dòn, 6a kèrètíewa kuio lé bĩa léra wàn za mu ò o wé bè làa wèn wa varáa yi. O wee bè làa wèn à sáráa ho cǎló mu tonló na wee dé ho cùkú o Núhũso mí bæere yi, á mu wee zéení le wa wi wa wé bïo se. 20 Le minka wárí mu á wa wé è pa bïo bèra a na à nùpue yí bío khe na wèn le búaró dĩnĩ yi. 21 Lé bïo wa wi à wa wé bïo se o Núhũso yahó lè 6a nùpua yahó. 22 Wa mún ñ páanĩ ì tonka wàn za búu làa ba. Pǎnna cèrèè wa lora a, á mǎn ò o wee sòobá miten le Dónbeenĩ tonló sáró yi. Hã laà na kà wán ó o yáá wíokaa wee na miten ho tonló mu yi á po bïo lè ho yahó lé bïo ó o láa mia. 23 O Tiite wón làa mi léera ho tonló yi, wa páanía wee sá à séenínáa mia. Ká bĩa á à bè mín làa wo bán lé 6a kèrètíewa kuio tonkaa 6a mi cón. Ba tonló wee dé ho cùkú o *Krista yi. 24 Ká 6a búeé dĩn mi cón, à mi zéení làa ba le mi wa 6a, à 6a kèrètíewa kuio na tonkaa 6a à zũn le bïo wa wee khòonĩ mia bïo yi á bènĩn lée tũá poni.

9

Le Dónbeenĩ wa yia wee hã mu bïo lè le sí-wèè

1 Mu yáa ka lè mu jùhũ mía à ì túa ho vūahũ na kà na mia 6a kèrètíewa kuure séenĩ mu dĩnĩ yi. 2 Lé bïo á ì zũ bïo mi sòobáaráa miten 6a séeníló bïo yi. I síi wan mi bïo yi á wee bío na ho Maseduana kèrètíewa yi hen le «Ho Akayii kèrètíewa wi 6a séení 6a kèrètíewa kuure na wi ho *Zudee yi. Ba yáa búakáa wee wíoka miten mu bïo yi hárí zenĩn». Ká ho Maseduana kèrètíewa mún já mu, á 6a cèrèè wíokaa nǎn miten le séenĩ mu bïo yi. 3 È ká ì mǎhã à tonka wàn zàwa mu mi cón bèra a na à bïo nǎn wa khòoníanáa mia à yí wé kǎamáa. A ì wi à mi wíoka miten làa bïo á ì bíaráa mu. 4 Bũn mía ká ìnén lè ho Maseduana kèrètíewa búeé dĩn mia ká mi dĩn yí wíokaa miten ho cǎló mu bïo yi, á warén lé bĩa hã nĩyio ò dí 6a yio yi, lé bïo wa láa mia. I zũ le minén á hã nĩyio mún ñ dí. 5 Lé bũn nǎn á ì leékaa le mu sũaanĩ à ì fio wàn zàwa mu à 6a dí ì yahó buen mi cón, à búeè loĩ le séenĩ mu bïo, dén na mi dó mi jinĩ nǎn bïo yi. Ká ì búeé dĩn ká mu yio ló, á bũn ñ zéení le mi héra mi yiwa wóráa mu ká kíkǎa yí kera mu yi.

6 Mi zũn mu! Nùpue yí dù bïo na boo, ó o máa lá bïo na boo. Nùpue na dù mu bïo na boo, wón ñ lá mu bïo na boo. 7 Mi na, à héha làa bïo wi mi nĩ-kénĩ kéníwà sía yi. Mi yí wé mu làa yi véè, à kerĩ lè mu lée kíkǎa mi wán. Lé bïo á yia wee na mu bïo lè le sí-wèè wón bïo sí le Dónbeenĩ yi. 8 Le Dónbeenĩ dà à na bïo cèrèè mia á yòó puunĩ bïo mi mǎkóo wi yi, bèra a na ká mi yú hã pǎnna búenbúen yi á yòó puunía, á mi ì dĩn ñ wé bïo na se cèrèè làa bũ. 9 Mu ù kerĩ làa bïo mu túararáa le Dónbeenĩ bíonĩ vūahũ yi: «O wee hén mí yi à hǎnáa 6a nĩ-khenia, o wee wé mu tentemu féèè.»* 10 Yia wee na mu bè-dà 6a nùpua yi á wee hã 6a làa bïo 6a à dí, á mún ñ na mu bè-dà minén yi. O o ò wé á mu ù jin á mí tentemu cũnú wé è dé wán. 11 O o ò na bïo cèrèè mia bèra a na à minén bèn hén mi yiwa à hǎnáa 6a nùpua. Mu ù wé á 6a nùpua cèrèè á à dé le Dónbeenĩ bārākà bïo mi nǎn wèn á wa nǎn 6a yi bïo yi. 12 Le séenĩ na mi wee wé yínǎn dĩè na wee séení ho Zeruzalèemu kèrètíewa kuure 6a mǎkóo bïo yi mí dòn, le mún wee wé à 6a wíoka wé dé le Dónbeenĩ bārākà cèrèè. 13 Le séenĩ na mi wee wé kà á à zéení le mi héra mi yiwa. Mu bon, mi wee

* 8:15 Mi loĩ Léró vūahũ (Exode) 16.18 * 9:9 Mi loĩ Lenĩ vūahũ (Psaumes) 112.9

bío o *Krista bín-tente bío, á bò le yi, á 6a nùpua cèrèe wee dé ho cùkú le Dónbeenî yi mu bío yi. Ba mún wé è dé ho cùkú le yi bío mi héraráa mi yiwa á nòn mi nîi bío 6arén lè 6a nùpua 6úen6úen yi bío yi. ¹⁴ Á 6a wé è fio ò na mia à zéení le mí wa mia, lé bío le Dónbeenî wó mí sáamu làa mia yóó puuníá. ¹⁵ Mi wa dé le Dónbeenî bárákà mu bè-tente na 6àn síi mía, na le wó nòn wèn bío yi.

10

O Poole wee bío mi tonkaró tonló bío

¹ Inén Poole í bεεre á wee fio mia, o *Krista wayiró là a síi na se pánkà yi. Ba le ká í wi làa mia à í wé hézón, ká í khèra làa mia à í síi wé here. ² Ká í màhá wee fio mia le mi yí díá le ká í khií bíníá 6uara mi cón à í yí mia zaráa. Ba nùpua 6úi wi mi ñahú á wee bío le í wee 6ua íten lòn nùpue na yí zū Dónbeenî. Bán sowaso á í 6ueé mî lè sòobéε á à na yi. ³ Mu bon, wa wi ho ðímíjá yi, ká há fio na wa wi yi á wa yí máa fi lè ho ðímíjá fio bío síi. ⁴ Há fio sía na wa wee firáa yínón ho ðímíjá fio sía. Bùéé! Warén fio sía lé le Dónbeenî na pánkà wi fio sía. Há pánkà wi à firáa há lùà na 6a zúkúsa wee sà mítén yi. Wa wee bío 6úe 6a sabín-fúaalowa júná. ⁵ Há yile-kora 6úen6úen na á bíá wee yóní mítén wee lá à ðín sánsaráa le Dónbeenî bío zúnló á wa wee kánkà kúia. Wa wee yèrémá 6a nùpua hácirí à 6a bè o Krista bióní yi. ⁶ Ká pãahú na mi cèrèe khií zéení le mí bò a Krista bióní mu yi bío bon, á warén ñ bé bíá ká na yí bò le yi.

⁷ Minén wee loñ bío wee mi mí ðòn. Hen ká a 6úi bíá le mí bío sã a *Krista yi, ó o ko ò o zúñ le inén mún bío sã a Krista mu yi. ⁸ Hàrí ká í ka lè í dá khònía íten ho pánkà na ó o Núhúso nòn wèn bío yi, á nìyio máa dí mi. Hón pánkà so na ó o Núhúso nòn wèn, lé à wa séenínáa mí kuure, ká mu yínón mi yáaró bío yi. ⁹ I yí wi à í keñ lè í wi à í zání mia lè í vónna na á í wee túa, ¹⁰ lé bío 6a 6úi le: «O Poole vónna bióní lée bióní na hereka làa bióní na wee vá. Éε ká a màhá wi làa wèn ò o pánkà máa keñ, à bióní pánkà máa keñ.» ¹¹ Bíá wee bío hñn bióní so zúñ le bío wa wee túa há vónna yi à toní na 6a yi lé bún mí bεεre wa à wéráa ká wa khií 6ueé ðñn 6a. ¹² Ba 6úi sòobáa wee wíoka mí yènnáa dàkhíina. Bán á warén so yàà à tà á à màní lè waten le? Ba wee wé mítén lòn mònzání sía à mònzá lè mítén mí ðòn. Ba hácirí so wi le?

¹³ Ká warén bán máa khòní waten máa dà máa khií. Ho tonló na le Dónbeenî dó wèn lé hón wa wee kãja yi. Lé bún bío yi wa 6uararáa mi cón. ¹⁴ Wa yí dà bío le Dónbeenî le wa wé wán. Mu bon, warén lé bíá nín-yání 6uara mi cón 6ueé buera le bín-tente na bío ciran o Krista. ¹⁵ Wa yí máa khòní waten ho tonló na á 6a 6úi sá bío yi. Wa láa mu yi le mi síadéro le Dónbeenî yi wee dé wán ká mu wà, á warén tonló mún ñ va lè mí yahó làa sòobéε mi cón, ká wa máa dà bío le Dónbeenî le wa wé wán. ¹⁶ Ká mu wó làa bún, á wa à ðáñ ñ va lè wa yahó á vaá bue le Dónbeenî bín-tente há kãna na dà minén wán yi. Wa yí wi wa sá ho lahó na 6a 6úi 6úakáa wee sá yi à khòní waten ho tonló na 6a sá bío yi.

¹⁷ «Yia le mí ì khòn, à wón khòn bío ó o Núhúso wó bío yi.»* ¹⁸ Yia wee khòní mítén yínón yia ó o Núhúso tà bío, mu lé yia ó o Núhúso mí bεεre wee khòní.

11

O Poole lè 6a tonkarowà na bío yi bon bío

¹ I wi à mi tà à í bío làa mia lòn khéero cùéé. Úuu! Mi tà mu yi. ² Mi bío sí miì làa sòobéε fúaa í yí wi ò o 6úi túii mia làa bío le Dónbeenî yí wi ò o 6úi túiináa mia bío síi. Mu bon, í bò mi fúamu nòn báa ñ-kéní yi. Wón báa so lé o *Krista. I wee zéení mia làa wo lòn hínzo-sínii na yí zū báa. ³ Éε ká bío ó o háa khàráa o Éεve víníá, á í zána à minén mún yilera híá lúnka à ví làa bún síi, à yí díá miten naló lè mí cemu mi páaníló là a Krista bío yi.* ⁴ Mu bon, ká a 6úi 6ueé wee bío Yeesu veere na warén yí bíá bío làa mia, tàá ká a

* **10:17** Mi loñ Zeremii vūahú 9.23 * **11:3** Mi loñ Bío jùhú 6úeení vūahú (Genèse) 3.1-6, 13

6úí 6ueé nɔn hácín-veere na wi mí dòn lè le Dónbeenĩ Hácírí mia, tàá ká a 6úí 6ueé wee bue bín-tente veere na wi mí dòn làa dño warén buera nɔn mia, à bñn mi dèenì tà fùafùà.

⁵ A Ìnén cón, á 6a nùpua mu na mi wee ñàkã bño le 6a lé o Yeesu tonkarowà binbirí, á yí po Ìnén. ⁶ Nùhũ sí á ì yí dàñ bño lè 6arén bño, ká mu bño zũrló á ì po 6a. Wa zéenia mu làa mia wéréwéré hã pñna búenbúen lè mu bño búenbúen yi.

⁷ Tàá bño á ì buera le Dónbeenĩ bín-tente nɔn mia hã kãamáa yi, á liinia Ìten nɔn mia bèra a na à minén ñúná hooní, á ì so wó khon le? ⁸ I tà á fó 6a kèrètíewa kuio 6úí nii bño á sáráa ho tonló nɔn mia. ⁹ Bño á ì fù wi mi cón á màkóo wi le séenii yi á ì bño yí wó Nún-sèró o 6úí wán. Wàn zàwa kèrètíewa na ló ho Maseduana yi lé bán 6uan bño á ì màkóo wi yi 6ueé nɔn mi. Ho pãahũ mu yi á ì bño yí wó Nún-sèró minén 6úí wán, á ì mún yí wi à ì bño wé sèró o 6úí wán mi tãhũ. ¹⁰ I dà à khòoní Ìten bñn bño yi, á nùpue na à hè mi ho Akayii kõhũ yi mu wéro yi wón mía. O *Krista na wi mi yèni yi á bño á ì wee bño kà lé ho tũia poni. ¹¹ Bño á ì bía kà so wee zéeni le ì yí wa mia le? Bùéé! Le Dónbeenĩ zũ le ì wa mia.

¹² Bño á ì bño lá yínɔn ñún-sèró o 6úí wán, lé bñn mu pá karáa, bèra à na à bña le mí lé o Yeesu tonkarowà ká mu yí bon à yí bè bñn yi khòonínáa miten le mi wee sá làa bño á warén wee sáráa. ¹³ Ba nùpua mu yínɔn Krista tonkarowà, 6a lé 6a ñi-khàwa, á wee wé míten lòn Krista tonkarowà. ¹⁴ Mi yí le mu wé mia coon, lé bño á pãahũ 6úí ò o *Satãni mún yèrémá míten wé lòn Dónbeenĩ tonkaro na ló ho wáyai, à wé ñuika lòn khoomu. ¹⁵ A mi yí le bño ó o Satãni ton-sáwá bño na 6a wee yèrémá míten wé lòn ton-sáwá na téréna wé mia coon. Mu vaa véenii á bño 6a wó sàánii á 6a so máa yí le?

Le lònbee na yú a Poole bño

¹⁶ Le ì wíoka bño mu na mia: O 6úí yí leéka le ì wee khée. Èé ká mi wee leéka le ì wee khée, à mi na le nii mi le ì khòoní Ìten làa bño mi lá à nanáa le o khéero yi. ¹⁷ Bño á ì bño hã làa na ká wán yínɔn bño ó o Nùhũso wi à ì bíoráa, 6ueé! Bño á ì wãa lan wee khòoní Ìten ká, á ì wee bño lòn khéero. ¹⁸ Yínɔn 6a nùpua cèrèè wãa wee khòoní míten ho ñimíná bño dání yi le? Awa, á Ìnén mún wãa à khòoní Ìten. ¹⁹ Minén na lé mu bè-zũminí òansowà á wee tà bño 6a khéerowà wee wé yi. ²⁰ Ba nùpua wee wé mia lè mí wobáani, à wé hñn mia, à wé ñuaa mi bño, à wé ñin mia, à wé fño mi sáará, á mi wee díá à bñn búenbúen kúu mia. ²¹ Mu bán bíoró ñiyio wi. Mi sáberé, warén sía yí wó herera yí vaá 6ó bñn yi. Èé ká ì pá à bño lòn khéero ò lén. Bño á bña ká wee khòoní míten bño yi, bñn á Ìnén mún dà à khòoní Ìten bño yi. ²² Ba lé 6a *Heberewa le? Awa, á Ìnén mún lé o hebere nii. Ba ló a *Isirayele ñipomu yi léé? A Ìnén mún ló a ñipomu yi. Ba ló a *Abarahaamu nɔnkãni yi léé? A Ìnén mún lé o mòmànii. ²³ Ba lé o *Krista ton-sáwá léé? I yáá à bño lè ì ñuhũ mía bñn, Ìnén lé o Krista ton-sá po 6a. I sá lò bon po 6a, 6a dó mi ho kàsó yi á po 6arén, 6a han mi po po 6arén. I zàanía ì mukãni cúa cèrèè po 6a. ²⁴ Ba *Zúifùwa han mi lè le làbãanĩ yimù cúa-6úará-ñun dà-kéní mía á dñn hã zen cúa-hònú. ²⁵ Ba nùpua vñaana mi lè le búini, á dñn hã zen cúa-tñn. Cúekúee 6úí á 6a lèekaa mi lè hã huua le mí ì 6úe. Ho won-beenĩ lú mu ñumu yi làa mi dñn hã zen cúa-tñn. Cúekúee 6úí á ì wó le wizon-kùure lè mí tñnãhũ mu ñun-beenĩ yi. ²⁶ Pñna cèrèè ká ì wi le veeni yi á ì lò bon bño cèrèè bño yi: Hã muna 6úí na sú cáa á ì lò bon kãaló yi. Ba kñnlowà, lè wàn síi nùpua, làa bña yínɔn wàn síi nùpua, bán búenbúen beéra ì lò ì veeni yi. I lò bon hã ló-beera yi, hã mana yi, mu ñun-beenĩ yi. Wàn zàwa na le mí lé 6a kèrètíewa à mu ñon yí bon bán mún beéra ì lò. ²⁷ I sá lò bon dàkhíina. Hã pñna 6úí á ì cáana yí dũma, le hñni lè le ñu-hãní beéra ì lò. Pñna cèrèè à ì máa yí bño dí. Le tènii lè ho péerú mún beéra ì lò. ²⁸ Mu yáá pá yínɔn bñn mí dòn. Bño á ì wee leéka bño hã wizoní búenbúen mún wi bñn: Ba kèrètíewa kuio búenbúen á ì yi wee dè bño yi. ²⁹ Hen ká a 6úí léé yídà, à ì lò wé be mu bño yi. Ká a 6úí wó bè-kohó à mu vá mi làa sòobéé.

³⁰ Ká ì ko à ì khòoní Ìten, à ì wé mu ì yídamu bño yi. ³¹ Le Dónbeenĩ na lé wa Nùhũso Yeesu bán Maá, dén na ko lè le bùaanii fèéé, á zũ le ì yí máa fñ sabéré. ³² Pãahũ na á ì 6ueé

wi ho Damaasi lóhó yi, ó o Kυεεεεεε na wee sá a béε Aretaasi yèni yi le 6a pe ho lóhó zūajiní búenbúen, à 6a wii mi. ³³ Ká 6a màhá can ho lío-beení lè há hūni á ì zon yi á 6a léé liinía lè ho soró món, lé bún fenía mi.†

12

Bìo ó o Nùhúso zéenia là a Poole

¹ I ko à ì khòoní ìten à mu jòn jùhú míá. Èé ká ì màhá à bío mu bè-sànkania na ó o Nùhúso zéenia làa mi dání yi. ² I zū a kèrètíε búí. Le Dónbeení buan wo yòraráa ho wáayi jún-tíahú mu wáa à yí lúlúio píru náa. O lá van ho wáayi binbirí léé, tàá há léé kònkórà jà a yi léé, bún á ì yí zū. Le Dónbeení léé dío zū mu. ³ Mu bon! I zū le le Dónbeení buan wo yòraráa ho wáayi. Ká a lá van ho wáayi binbirí léé tàá há léé kònkórà jà a yi léé, bún á ì yí zū. Le Dónbeení léé dío zū mu. ⁴ Bìo ó o vaá jà le Dónbeení cón ho wáayi mu yi á yí dà máa bío, á mu níi mún yí nòn nùpue yi ò o bío mu. ⁵ I ì khòoní ìten bío wó a níi mu yi bío yi. Ká ínén ì béere dání yi, á ì khòoní ìten ì yídàmu bío yi. ⁶ Ká ì yàá pá lá wi à ì khòoní ìten, se ì pá yínón khéero, lé bío á ì ì mí ho túiá poni. Èé ká ì màhá máa bío, ì yí wi à 6a nùpua càtí mi à dà bío á ì wee wé làa bío á ì wee bío wán.

⁷ Mi yí mòn le, ì lá dà à yòoní ìten bún bè-beera so na le Dónbeení zéenia làa mi bún bío yi. Èé lé bún nòn á le dó bío búí mi na wee vá ì sánia yi. Le díá ó o *Satāni tonkaro wó mu làa mi, bèra a na à ì yí yòoní ìten. ⁸ I flora a Nùhúso dān há zen cúa-tín le o véení ì lònbee mu. ⁹ O o bía nòn mi: «ì sāamu ù kǎna fo, lé bío á ho pāahú na fo wee mi ù yídàmu yi lé hón pāahú so yi á ì pánká bèn wíokaa wee mi yi». Awa, á mu sūaaní à ì wé khòn bío á ì lé o yídà bío yi, bèra a na ò o *Krista pánká kēn mi binbirí. ¹⁰ Lé bún bío yi, á ì sīi wan bío á ì lé o yídà bío yi. O Krista bío yi hārí 6a wé là mi, à le lònbee yí mi, hārí à 6a wé jīníní ì sánia, à ì hácírí yáa, á ì sīi pá à wa. Lé bío ká ì lé o yídà pāahú na yi, à ì yí ho pánká hón pāahú so yi.

O Poole yilera lunkaa ho Korente kèrètíewa bío yi

¹¹ I bía lé ì jùhú míá bún, èé ká lé minén nòn á ì bíarāa kà. Mu bon, minén lé bíá lá ko à mi mí ho túiá ì jii 6a nùpua yahó. Hārí ká ì yínón dèé á bíá mí wee jāká bío le 6a lé 6a tonkarowà binbirí á yí sūaaní mi bío woon yi. ¹² Bío á ínén lé o Yeesu tonkaro, á ì jà ì yí làa sòobéé, á le Dónbeení dīn ì wán á wórāa mu yéréké bíowa le mí sīiwà. ¹³ Lé mu yén á ì wó nòn 6a kèrètíewa kuio na ká yi ká ì yí wó mu yí nòn mia, ká mu yínón bío á ì yí díá á mi lá ì jún-sèró. Mi wáa sén díá na mi bún bío yi.

¹⁴ Hen làa cīnú ká ì buen mi cón á bún wáa à wé mu cúa-tín níi. Bún á ì mún máa bío le mi na bío búí mi. Minén mi béere lé bíá á ì wee cà, ì màkóo míá mi níi bío yi. Mu yínón 6a zàwa wee bàrá mí níi bío ká le mīn nùwā, ká 6a zàwa bān nùwā lé bíá wee bàrá mu ká làa ba. ¹⁵ Inén cón á ì níi bío búenbúen lá déró ho tonló yi mi bío yi á à wé sī mi. I yàá dà à na ì mukānì búenbúen mi bío yi. Bío á ínén wa mia le ì sòobéé jún-sí lé bún wee lén mu búí bío mi wa làa mi yi.

¹⁶ Mi tà à zūn le ì bío yí wó jún-sèró mi wán. Ba búí wee bío le o Poole bēntīn héra, o wee khà wēn à fé níi bío. ¹⁷ Bíá búenbúen na á ì tonkaa mi cón ó o búí á ì so dīn wán á tò mi wán le? ¹⁸ I hīa flora a Tiite, ó o buara mi cón, á wán za nī-kéní búí na mi zū á bò làa wo. O Tiite mu so bueé khà mia fó bío búí le? Inén làa wo so yí wó yilera dà-kéní á yí sárāa le? Le dání na wa lá so yínón dà-kéní le?

¹⁹ Bío wa bía ho vūahú yi bueé 6ó hen, jún-sí mi wee leéka le wa wee bío sí waten yi. Èé ká bueé. Wa bía mu le Dónbeení yahó wa páaníló là a *Krista bío yi. Wán zàwa le wán hīnni na á ì wa làa sòobéé, wa wee bío bún búenbúen bèra a na mi jàa va le mí yahó le Dónbeení wōhú wán. ²⁰ I zāna à ì buee yí mia ká mi yí ka làa bío á ì wee leéka, ká ínén bèn yí ka làa bío á minén wee leéka. I zāna le jún-sí á ì buee yí mia ká mi wi há fio yi, á

† 11:33 Mí loñ Bè-wénia vūahú 9.25

wee dí le yandee làa mín, á sía wee cí mín yi, á wee penka làa mín ká mi ì là mín, á wee ñùu mín ká mi ì ydoní miten, á yú bío na à mi wé. ²¹ I zãna le ká í ñuara mi cón, à wàn Dónbeení díá à hã ñiyio dí mi mi bío yi. I zãna à ì ñuee mi mia à wá mi bío yi, lé bío á bía fù wi mu bè-kora wéró yi á yí yèrémáa mí yilera lè mí wárá, á pá wi ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwà wéró yi. I zãna à ì ñuee yí ña ká ña pá wee wé mu bío na yí se lè mí síwà búenbúen.

13

O Poole mándén zéeni là a tènii bío

¹ Bío á ì ñuen mi cón ká á wáa à wé í ñuenlò cúa-tín ní. Mu túara ká sji: «Mu bío búenbúen á wa à lén yío ña seéràsa ñuwã ñun tàá ñuwã tín bè-bionii wán.» ² Mu cúa-ñun ní na á ì ñuara mi cón, á ì ñà bía wee wé mu bè-kora làa bía ká búenbúen zeñ wán. Bío á ì wáa khèra làa mia bío ká wán, á ì wíokaa wee ñí mi zeñ wán le ká í khíi bñía ñuara á ñii woon ní máa lé ho béró yi. ³ Mi wi à mi zũn wéréwéré le o *Krista wee ñin ñén wán à bíoráa. Awa! A mi zũn mu le o Krista yínón yí dà mi tñahú. I wee ñí mi zeñ wán, o ò zéeni mí pánká làa mia. ⁴ O búeró ho *kùrùwá wán ó o zéeni le mí lé o yídà bún bon, ká hã laa na ká wán ó o yío wi lua le Dónbeení pánká yi. Warén páaníló làa wo bío yi á wa mún lé ña yídàwa bún bon. Ee ká wa màhá wee ñí mi zeñ wán: Le Dónbeení pánká yi á warén làa wo yío á à wé lua mi tñahú!

⁵ Mi loñ miten à dándá miten miten, à zũn le mi dó mi sía o Yeesu Krista yi. Mi so yí zũ le o wi mia le? Nún-sí á mi loñna miten mən à mi yí ka làa bún! ⁶ Ee ká í láa mu yi le mi zũ le warén bán zéeni le wa dó wa sía wo yi. ⁷ Wa wee fio le Dónbeení yi bèra a na à mi wé yí wé mu bè-kora. Ee ká wa màhá yí máa wé mu à zéeniáa le warén á sée wi yi. Wa wee wé mu bèra a na à mi wé wé ho tñiá poni bío mí dòn, hàrí ká wa bío búenbúen ka lè mu ñii yí sú. ⁸ Wa yí dà máa kán ho tñiá poni, bío bon bún mí dòn lé bío wa dà wee wé. ⁹ Mu bon, wa wee zãmaka bío á warén lé ña yídàwa, à minén pánká wi bío yi. Bío wa wee cà wa fioró yi lé à mi wé ña ñupua na á wékheró bío yí máa mĩ léé yi. ¹⁰ Bío ñon á ì fèra wee túaràa ho vñahú mu ù na mia lée bèra a na ká í khíi ñuee dñn mia à ì yí ñin ho pánká na ó o Nùhũso ñon mĩ wán à zaráa làa mia. Mu bon, le Dónbeení yí ñon ho mĩ à ì yáa mia, ká lée bèra a na à ì séeni mia à mi síadéro le yi va làa yahó.

¹¹ Wàn zàwa lè wàn hínni, mi le mi sía wa, à síadéro le Dónbeení yi va làa yahó. Mi wé hení mín sía à ñi-cúa wé dà-kéni à keñ mín wán làa héerà. A le Dónbeení na wa wen á wee na ho héerà ña ñupua yi á à keñ làa mia.

¹² Mi tèní mín yi sese lòn nu zàwa. Bía bío sã le Dónbeení yi hen búenbúen wee tèní mia. ¹³ Le wa Nùhũso Yeesu *Krista sãamu, lè le Dónbeení waminí, lè le Dónbeení Hácírí páaníló làa wen, à keñ lè mi búenbúen.

* 13:1 Mi loñ Lándá zéeni ló vñahú (Deutéronome) 19.15

Ho vūahū na ó o Poole túara nɔn ho Kalasii kèrètíewa kuure yi

Vūahū túaró nūhū

Ho vūahū mu lé o Poole túara ho nɔn ho Kalasii kǎhū kèrètíewa kuure yi. Bío ó o yánkaa buera le Dónbeení bín-tente bín, á 6a nùpua 6úí dó mí sía o Yeesu yi (Bè-wénia 16.6).

Ba 6úí ló 6ueé bía le bía yínɔ́n 6a *zúifùwa ko 6a kúio míten làa bío ho làndá bòráa mu. O o Poole túara ho vūahū nɔn 6a yi le 6a yí bè hón kàránló so yi, lé bío ho yí héhaa là a Yeesu *Krista bín-tente. O bía le bío 6a dó mí sía o Yeesu yi, lé bǔn te bío 6a térénnanáa le Dónbeení yahó, ká yínɔ́n bío 6a bò ho làndá yi. O Poole nín-yání zéénia bío ó o Yeesu yánkaa vonnáa wo ó o wó a tonkaro (1-2).

O Poole dǔn le Dónbeení vǎn-kǎa wán á zéénia le yía dó mí síi o Yeesu yi, á wón n̄ kǎní, ká yínɔ́n 6a zúifùwa làndá bèró lé bío ò kǎní 6ànsò (3-4).

Ho vūahū lii véenii ó o bía le 6a ko 6a 6ua miten lòn nùpua na wi miten bío síi. Ba ko 6a día le le Dónbeení Hácírí dí 6a yahó, á 6a à yí le mukǎn-finle, á mún n̄ wań mín (5-6).

Le tɛ̀n̄tí

¹ Inén Poole lé o Yeesu *Krista tonkaro. Mu yínɔ́n nùpua wó mi là a tonkaro, á ï mún yí dǔn nii woon wán á wóráa wo. Mu lé o Yeesu Krista là a Maá Dónbeení lé bía tonkaa mi, lerén Dónbeení mu na vèénia wo léra 6a ñi-hía tǎahū. ² Mu lé inén lè wàn zàwa na làa mi páanía wi 6úén6úén lé warén wee túa ho vūahū na ká á à na minén kèrètíewa kuio na wi ho Kalasii kǎhū yi.

³ Le wàn Maá Dónbeení lè wa Núhúso Yeesu Krista à wé mí sǎamu làa mia, à na ho héerà mia. ⁴ O Krista tà nɔn míten á wó wa bè-kora séndiaró muini yía, á kǎníanáa wen ho zuia dǔmǎná kohó na ká nii yi. Lé ká síi ó o Krista wóráa wàn Maá Dónbeení síi bío, ⁵ wón na ho cùkú bío sǎ yi há lúlúio na nii mía yi. *Amiina!

Le Dónbeení bín-tente lée dà-kéní mí dòn

⁶ Bío mi pá le Dónbeení na von mia o *Krista sǎamu pánká yi à mi yèrémáa bò bín-tente veere na bío yí bon yi fùafùà 6èntǎn lée bío na vǎ mi làa sòobéε. ⁷ Mu yí máa zéení le bín-tente 6úí bǎnía wi, 6úeé! Ba nùpua 6úí lé bía wee lúnka mi yilera, á wi 6a yèrémá a Krista bín-tente. ⁸ Awa! Ká a 6úí, tàá warén wa beere, tàá wáayi tonkaro 6úí khii 6ueé buera bín-tente 6úí na wi mí dòn làa dǔo á warén buera nɔn mia, à wón 6ànsò à há dánkáa yí. ⁹ Wa bía mu, á ï pá bǎnía wee bío mu: Hen ká a 6úí ló 6ueé buera bín-tente na wi mí dòn làa dǔo mi tà bío, à 6ànsò à há dánkáa yí. ¹⁰ Awa! A mi so wee leéka le ï wi à 6a nùpua tà ï bío lée, tàá lé le Dónbeení? Lé 6a nùpua á ï so wi à ï bío wé sí yi le? Ká mu lé à wé à ï bío wé sí 6a nùpua yi, se ï lá máa wé Krista ton-sá.

Bío ó o Núhúso vonnáa o Poole wó là a tonkaro

¹¹ Wàn zàwa lè wàn hínni, le ï bío bío ká na mia: Le Dónbeení bín-tente na á ï buera nɔn mia á yí ló nùpue cǎn. ¹² A le mún yínɔ́n dèε na á ï yú nùpue 6úí cǎn, tàá dèε na ó o 6úí kàránna làa mi. Le bín-tente na á ï wee bue lé o Yeesu *Krista mí beere lé yía zéénia le làa mi. ¹³ Mi yàá ná bío á ï kuio lá cannáa 6a *zúifùwa làndá bèró yi. ï lá wee jíiní le Dónbeení ñipomu sǎnía làa sòobéε, á wi à ï 6úe mu nūhū. ¹⁴ Ba zúifùwa làndá bèró á ï lá henía bío po wa ninzàwa na ká. A bío á wàn maáwà bò henía á ï lá wee là héerè á po 6a nùpua na ká. ¹⁵ εε ká le Dónbeení màhá fèra léra mi bàrá mí dòn ká ï yàá dǔn yí ton. Le sǎamu na le wó làa mi lé bǔn bío yi á le vonnáa mi. ¹⁶ Le zéénia mí Za Yeesu bío làa mi, à inén 6èn bǎnía zéení mu làa bía yí zū le Dónbeení. A ï dèénia hínnon wà à ï yí túara

nùpue yi làa bïo á ì wé. ¹⁷ I yàá yí van ho Zeruzalεemu á yí vaá mɔn mín làa bïa wó a Yeesu tonkarowà ló mi, à ì wà van ho Arabii kòhũ, á ñin bín bínía ßuararáa ho Damaasi lóhó yi. ¹⁸ Lúlúio bïo ñin bün món á ì wà van ho Zeruzalεemu á vaá zūna a Sefaasi, á wó hã wizooní píru hònú bín làa wo. ¹⁹ O Yeesu tonkarowà na ká ó o búí á ì yí mɔn ká yínɔn o Núhũso ßàn za Zaaki. ²⁰ Le Dónbeení lé ì seéràso, bïo á ì wee túa á à na mia ká yínɔn sabéré. ²¹ Bün món á ì wà van ho Siirii lè ho Silisii kãna yi. ²² Eε ká ho *Zudee kòhũ kèrètíewa kuio màhã lá ñin yí mɔn mi. ²³ Bïo ßa ñá mí ñòn lé bïo ká: «Yia lá wee ñíní wa sãniá lé wón wãa wee bue le siidéro bïo na ó o lá wi ò o búe ñúhũ». ²⁴ A ßa wee khòoní le Dónbeení ì bïo yi.

2

O Poole lè ßa tonkarowà na ká

¹ Lúlúio píru náa bün món á ñén là a Baanabaasi bò mín yòora ho Zeruzalεemu. I mún fó a Tiite bòráa.

² I tà yòora ho Zeruzalεemu, lé bïo le Dónbeení zéeniá mu làa mi le ì wé mu. I yòó ñin, á ßa kèrètíewa ya-díwá mí ñòn lé bïa á ì zéeniá le bín-tente na á ì wee bue na bïa yínɔn ßa *zúifùwa yi bïo ñon yi. Lé bïo á ì lá yí wi à ho tonló na á ì sá khĩna, làa hĩa á ì lá lan wee sá hã làa na ká wán à wé ton-kãamãa.

³ O Tiite lé o kerεeki ñii, à ßa yàá pá yí kíkãa wo yi le o bè ho *kúiiro lándá yi. ⁴ Ká ßa búí na le mí lé wán zàwa à mu ñon yí bon, á sà míten zon wa ñahũ, à loñ bïo ó o Yeesu *Krista wó á wa wiráa waten, bèra a na ßa yèrémá wen wé lè ho lándá wobáani.

⁵ Eε ká wa màhã yí tà yí ñon mu ñii ßa yi hùúu, bèra a na à le bín-tente túiá poni keré bín mi bïo yi.

⁶ Ba kèrètíewa kuure ya-díwá (bïo ßa karáa bïo yí ciran mi, le Dónbeení yí máa hueeka nùpua mín yi), ßa ya-díwá mu á yí kíkãa mi le ì bíní bè bïo búí mu wán. ⁷ Ba yàá zūna le le bín-tente bue naló bïa yínɔn ßa zúifùwa yi ßàn tonló á le Dónbeení kàràfáa mi làa bïo le kàràfáarãa ho o Piere yi le o bue le na ßa zúifùwa yi. ⁸ Mu bon, yia wó ó o Piere lé o Yeesu tonkaro ßa zúifùwa cón, lé wón mún wó á ì lé o Yeesu tonkaro bïa yínɔn ßa zúifùwa cón. ⁹ O Zaaki, là a Piere là a Zãn, bán na ßa wee lá lòn bòròbòròwa na ßuan ßa kèrètíewa búenbúen kuure ñinía á zūna le lé le Dónbeení lè mí sãamu á kàràfáa ho tonló mu mi. Lé bün ñon á ßa dá mí ñíní ñén là a Baanabaasi yi á wa tènía mín yi, à zéeni le ßa tà wa bïo, le ßa lée dà-kéní làa wen. A wa le warén ñ va làa bïa yínɔn ßa zúifùwa cón, ká ßarén ßèn ñ va làa bïa lé ßa zúifùwa cón. ¹⁰ Bïo ßa cà wa cón séeniá, lé à wa wé pa ßa kèrètíewa kuure ñi-khenia bïo. A ñ ßèn sòobáa ñten bün wéro yi.

¹¹ Ká pãahũ na ó o Piere ßuara ho Antiosi lóhó yi, á ì zéeniá o wékheró làa wo ßa búenbúen yio yi. ¹² Mu bon, pãahũ na ßa nùpua búí na là a Zaaki zū mín ñin yí ßuara, ká a Piere mu wee páani dí lè wán zàwa na yínɔn ßa *zúifùwa. Ká pãahũ na á bán nùpua so ßueé ñin yi, ó o khú á yí máa dí làa ba, lé bïo ó o zãna ßa kèrètíewa na wee hení ßa zúifùwa lándá bïo. ¹³ Wán zàwa kèrètíewa na lé ßa zúifùwa mún zon o Piere mu bïo yi. Hãri o Baanabaasi ßa yàá pá cá dó mu yi. ¹⁴ Eε ká pãahũ na á ì mɔn à ßa varáa yí téréna à héha lè ho túiá poni na le Dónbeení bín-tente le mu koráa, á ì bía làa wo wán zàwa búenbúen yio yi ká sii: «Ñén na lé o zúifù à ñ wee ßua ñten làa bïa yínɔn ßa zúifùwa bïo sii à ñ día mu zúifumu, á dà à wé kaka à kíkãna wán zàwa na yínɔn ßa zúifùwa yi le ßa ßua míten lè ßa zúifùwa bïo sii?»

Bïa le ßa zúifùwa làa bïa yínɔn ßa kãniló bïo

¹⁵ Warén na lé ßa *zúifùwa tonnãa, wa yí mà yí dó bán bè-kora wérowà so na yínɔn ßa zúifùwa ñii. ¹⁶ Eε ká wa màhã zū le mu yínɔn o *Moyiize lándá bèro wee wé ò o nùpue térénnãa le Dónbeení yahó, ká lé bïo á ßãnsó dó mí sii o Yeesu *Krista yi. Lé bün ñon á wa dórãa wa sia o Yeesu Krista mu yi á à wérãa ßa nùpua na téréna bïo wa dó wa sia wo yi bïo yi, ká mu yínɔn bïo wa bò ho lándá yi. ¹⁷ Ká warén wi à wa téréna le Dónbeení

yahó o Yeesu Krista pànká yi, à lé bǔn tǐn bǐnía wee wé wɛn lè 6a bè-kora wérowà, se bǔn so wee zéeni le o Krista wee sá na mu bè-kora yi le? Bùéé dé! ¹⁸ Mu bon, hen ká í yèrémáa bò ho làndá na á í pǎ día yi, se bǔn wee zéeni le í síinía í jǔhú íten. ¹⁹ Ho làndá bǐo dǎní yi, á í ka lòn nùpue na húrun. A lé horén làndá mu jǔn mún wó mu. Bǔn wó bèra a na à í dǎn keń le mukǎní yi le Dónbeení bǐo yi. I ka lòn nùpue na páanía búaa ho *kùrùwá wán là a Krista. ²⁰ I mukǎní wi bǔn bon, ká í wǎa yí te íten, o Krista mí bæere lé yǎa wi mií. Le mukǎní na á í wi yi há laà na kà wán á í wi yi í síidéro o Krista yi bǐo yi, wón na wara mi, á tà nɔn mítén í bǐo yi. ²¹ I yí dà máa pǐ le Dónbeení sǎamu na le wó làa mi bǐo. Mu bon, hen ká mu lá lé o Mɔyíize làndá lé hǎa wee wé ò o nùpue téréen le Dónbeení yahó, se o Krista húrun kǎamáa.

3

Ho Kalasiisa bǐnbúmu bǐo

¹ Eee! Kalasii kǔhúsa, mi so lée bǐnbúwá le? Yǎa khà mia vǐinía lée wée? O *Krista na búaa ho *kùrùwá wán bǐo jǔn zéeni làa mia wéréwéré. ² I ò tǔa mia làa bǐo dà-kení: Bǐo mi yú le Dónbeení Hácírí so lé bǐo mi tíra ho làndá jii lée? Bùéé! Mu lé bǐo mi dó mi sía le Dónbeení bín-tente na mi jǎ yi. ³ Mi bǐnbúra vaá 6ó bǔn yi le? Mi búakáa lè le Dónbeení Hácírí, á lé há laà na kà wán á mi wi mi dǐn mi kùrú pànká wán le? ⁴ Bǐo sá mia búenbúen so lée kǎamáa le? Bùéé! Mu yí dà máa wé kǎamáa. ⁵ Mi wa loń lon! Hen ká le Dónbeení wee na mí Hácírí wɛn, á wee wé ho yéréké bǐowa mi tǎhú à le so wé mu lé bǐo mi wee bè o *Mɔyíize làndá yi lée, tàá lé bǐo mi dó mi sía le bín-tente na mi jǎ yi?

Le Dónbeení wee wé ò o nùpue téréen le yahó

⁶ Bǐo ó o *Abarahaamu bǐo wóráa lé bǐo kà: «O dó mí síi le Dónbeení yi, lé bǔn nɔn le càtío wo là a nùpue na téréenna le yahó.»* ⁷ Awa, mi wǎa zǔn bǐo kà: Bǐa dó mí sía le Dónbeení yi bán lé bǐa lé o Abarahaamu zàwa. ⁸ Mu fèra túara le Dónbeení bioní vǔahú yi le bǐa yínɔń 6a *zúífùwa á le Dónbeení ò wé á 6a à téréen le yahó 6a síadéro le yi bǐo yi. Le bín-tente fèra túara a Abarahaamu dǎní yi á bǐa nɔn wo yi: «Le Dónbeení á à dǐn ũnén wán á à wéráa mu bè-tentewà lè há síiwà búenbúen.»† ⁹ Awa, á bǐa dó mí sía le Dónbeení yi á le è wé lè mu tentemu là a Abarahaamu mu bǐo síi. ¹⁰ Mu bon, bǐa wi 6a bè ho làndá yi à kǎnínáa á há dǎnkáa á à yí. Mu túara le Dónbeení bioní vǔahú yi kà síi: «Le o nùpue na yí máa bè bǐo túara ho làndá vǔahú yi búenbúen féee à tí jii à dǎnkání.»‡ ¹¹ Mu lée kénkén, nùpue yí dà máa téréen le Dónbeení yahó ho làndá na á bǎnso bò yi bǐo yi, lé bǐo mu túara le Dónbeení bioní vǔahú yi le «yǎa téréenna le Dónbeení yahó bǐo á bǎnso dó mí síi le yi bǐo yi, wón á à keń le mukǎní binbirí yi.»§ ¹² Ho làndá bèró bǐo yí cɛéra le síidéro le Dónbeení yi. Ká yǎa màháa wee bè bǐo ho làndá bò henía yi à tí jii, wón yǐo á à wé lua ho pànká yi. ¹³ Há dǎnkáa na lá jǎ wa júná yi ho làndá bǐo yi ó o *Krista fó bò mítén wán wa lahó yi, á wa wi waten. Lé bǐo mu túara: «Le yǎa búaa le búeení wán à dǎnkání.»* ¹⁴ Bǔn wó bèra a na à mu bè-tentewà na le Dónbeení dó mí jii le mí ò wé là a Abarahaamu à bènben dǎ bǐa yínɔń 6a zúífùwa 6a páaníló là a Krista bǐo yi, à wa yí le Dónbeení Hácírí na le dó mí jii le mí ò na, wa síadéro le yi bǐo yi.

Ho làndá lè le jii déro bǐo

¹⁵ Wán zàwa lè wán hínni, mi wa héha mu lè 6a nùpua bǐo. Mu bǐo na ó o nùpue le mí ò wé na ó o túara bàrá, ká mu héhaa lè ho kǔhú làndá, á nùpue yí dà máa yèrémá mu. ¹⁶ Lé kà síi le Dónbeení dó mí jii nɔn o *Abarahaamu là a nɔnkáni yi. A mu jǔn lé o Abarahaamu làa yǎa nɔnkáni can wo yi á bǐo le Dónbeení dó mí jii le mí ò wé bǐo sǎ yi.

* **3:6** Mi loń Bǐo jǔhú búeení vǔahú (Genèse) 12.3 † **3:8** Mi loń Bǐo jǔhú búeení vǔahú (Genèse) 12.3 ‡ **3:10** Mi loń Làndá bǐo zéeni ló vǔahú (Deutéronome) 27.26 § **3:11** Mi loń Habakuuki vǔahú 2.4 * **3:13** Mi loń Làndá zéeni ló vǔahú (Deutéronome) 21.23

Mu yí túara le: «Làa bĩa n̄nkānī can wo yi», à wāa keŋ lè hā boo. Mu túara le Dónbeenĩ bionĩ vūahũ yi le: «Yia n̄nkānī can foñ», wón na lé o *Krista. ¹⁷ Awa! A ĩ wāa wee bío bĩo kà: Le Dónbeenĩ bío na le le mí ì wé na le dó mí jii bío yi vó á ho làndá na ɓuara hā lúlúio khiá-náa làa ɓóní làa píru le jii déro mu m̄n yí dà máa khíní yi, tàá máa yèrémá le. ¹⁸ Mu bon, ká hā k̄ia wee yí le Dónbeenĩ c̄n ho làndá bèró pànká yi, se hā bío wāa yí ló bío le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì wé yi. A mu j̄n̄n lé bío le dó mí jii le mí ì wé á le ñ̄n wán wóráa mí s̄amu là a Abarahaamu.

Ho làndá bèró ɓàn j̄hũ

¹⁹ Awa, á lée webio n̄n le Dónbeenĩ bòráa ho làndá? Le bò ho bèra a na ɓa n̄pua wé z̄ñ mí wékheró fúaa ho p̄ahũ na á yia khii te o *Abarahaamu yi ɓueé ton. Lé orén bío yi á le Dónbeenĩ dó mí jii. Le Dónbeenĩ tonkarowà na ho wáayi lé bĩa zéenia ho làndá. Ká a n̄pue ɓúí lé yia mu ñ̄n wán wóráa. ²⁰ Ká mu lée n̄pue ñi-kení le mí ì wé mí bío, se o màkóo máa keŋ yia o ò ñ̄n wán yi. A le Dónbeenĩ dén màhã lé lerén mí d̄n, á le dó mí jii n̄n. ²¹ Awa! B̄ñ so wee zéení le ho làndá làa bío le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì wé yí máa tà mín yi le? B̄ueé, hen ká làndá ɓúí lá dà wee na le mukānī ɓa n̄pua yi, á h̄n làndá so pànká yi, á ɓa lá dà à térén le Dónbeenĩ yahó. ²² Ká le Dónbeenĩ bionĩ vūahũ yi á mu bía le mu bè-kohó pànká wi ho ñ̄m̄j̄ná n̄pua ɓúenɓúen wán, bèra a na à bío le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì na bĩa s̄a dó le yi à bío s̄i ɓa yi ɓa s̄adéro o Yeesu Krista yi pànká yi.

Hā k̄ia na le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì na w̄en

²³ S̄ani à le s̄idéro o *Krista yi p̄ahũ d̄a, à wa ka lè wa wi ho k̄asó yi ho làndá níi yi, á pannáa ho p̄ahũ na le Dónbeenĩ ì wé á wa à z̄ñ dén s̄idéro so. ²⁴ Ho làndá lé h̄a wó wa paro fúaa o Krista ɓuenlò, bèra a na à wa térén le Dónbeenĩ yahó wa s̄adéro o Krista mu yi pànká yi. ²⁵ Hā laà na kà wán á le s̄idéro o Krista yi p̄ahũ ñ̄n, wa bío wāa b̄n̄ia mía o paro mu níi yi.

²⁶ Mu bon, mi ɓúenɓúen lé le Dónbeenĩ z̄awa mi s̄adéro o Krista yi bío yi. ²⁷ Minén ɓúenɓúen na ho *bátè̀m̄ù wó á mi páania là a Krista á wāa ka lè mi z̄á a Krista mu. ²⁸ Hueekaró wāa mía ɓa *z̄úifùwa làa bĩa yin̄n̄ ɓa z̄úifùwa p̄ahũ. Hueekaró mía ɓa wobáani làa bĩa wi mít̄en p̄ahũ, hueekaró mía báawa làa h̄awa p̄ahũ, lé bío mi ɓúenɓúen lée dà-kení mi páaniló là a Yeesu Krista bío yi. ²⁹ Ká mi bío s̄a a Krista yi, se mi wāa lé o *Abarahaamu m̄n̄m̄ania. A hā k̄ia na le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì na a yi á bío ò s̄i mia.

4

Mu wobámu lè ho keŋ m̄iten bío

¹ Bío kà lé bío á ĩ wi à ĩ zéení: P̄ahũ na ó o k̄ia ɓanso lé o háyónza yi, ó orén là a wobá-n̄i á hueekaró mía p̄ahũ, h̄arí bío mu bío ɓúenɓúen s̄a a yi mí cúee. ² Ɛ̄e ká ɓa n̄pua ɓúí lé bĩa màhã wee loñ orén làa bío s̄a a yi yi, à paráa ho p̄ahũ na á ɓàn maá bàrá. ³ P̄ahũ na warén mún h̄a ka lòn háyúwá, á wa lé ho ñ̄m̄j̄ná bíowa wobáani.

⁴ Ká ho p̄ahũ na le Dónbeenĩ bàrá á ñ̄n, á le tonkaa mí za ó o ɓueé ton o h̄aa yi. O ɓuan mít̄en làa bío ó o *M̄oyiize làndá bòráa mu. ⁵ O ɓuara ɓueé wó bèra a na à bĩa lá wee bè ho làndá yi keŋ mít̄en, á mún wó w̄en lè le Dónbeenĩ z̄awa. ⁶ Mu bon, mi lé le Dónbeenĩ z̄awa. Lé b̄ñ n̄n le dó mí Za Hácirí wa s̄a yi, ñ̄o wee wé à wa dàñ ve le p̄ñp̄ñ le: «Abaa.» Mu kúará le: I Maá. ⁷ Awa, á fo wāa yin̄n̄ wobá-n̄i, fo lé le Dónbeenĩ za. A bío fo lé le za, á le k̄ia na bío s̄a le z̄awa yi, á le mún ñ̄ na foñ.

O Poole yilera l̄n̄kaa ho Kalasiisa bío yi

⁸ Bío mi yánkaa yí z̄u le Dónbeenĩ, á mi wee s̄a lòn wobáani à na hā doñina na yin̄n̄ le Dónbeenĩ yi. ⁹ Ɛ̄e ká hā laà na kà wán á mi z̄u le Dónbeenĩ. Bío yáá here lé bío le z̄una le mi bío s̄a mí yi. Awa! A mu wó kaka á mi b̄n̄ia bò b̄ñ bíowa so na pànkáwá mía, á

bïo ñúhú mía yi? Mi wi mi bîní wé mu bïowa mu wobáání le? ¹⁰ Hã wizooní 6úí, lè hã pîina 6úí, lè hã pònna 6úí, lè hã lúlúio 6úí á mi wee hení bïo dà. ¹¹ I zãna à ho tonló na á ï sá mi bïo yi à wé kãamãa.

Le bin-tente zúkúsa

¹² Wàn zàwa lè wàn hînni, ï wee fio mu mi cón, mi wé lè ï bïo síi. Inén so yí wó ïten lè mi bïo síi le? Mi yí wó bïo na yí se làa mi. ¹³ Mi zū le mu vãmú lé bïo ñon á ï ðinnãa mi cón á nín-yání buerarãa le bin-tente ñon mia. ¹⁴ Mi lò bon ï vãmú bïo yi. Mi lá dà à pî ï bïo, ká mi yí wó mu. Mi 6uan mi lòn Dónbeenï wáyai tonkaro. Mi yáá 6uan mi là a *Krista Yeesu bïo. ¹⁵ Mi sí-wεε na fù dén bïo wó kaka? Mu bon, ï láa mu yi le ká mi lá dà à khūaa mi yïo á à na miï, se mi wó mu. ¹⁶ Lé ho tũíá poni na á ï wee mï na mia bïo yi á ï wórãa mi zúkúso le? ¹⁷ Ba nùpua mu here mi sã, ká hã yilera na màhã wi 6a yi mi ðání yi á yí se. Ba wi 6a khεé mia làa mi ká 6a wé à mi yèrémá hení 6arén bïo. ¹⁸ Ká a nùpue here mu bïo na se sã, se mu se. Ká a wee wé mu hã pònna 6úen6úen yi, se mu se, ká mu yí wé pãahú na á ï wi làa mia mí ðòn. ¹⁹ I zàwa, ï wíokaa lò wee be mi bïo yi lòn hãa na wee te bïo síi, fúaa bïo mi lá a Krista ferenkóomu. ²⁰ Mu 6èntín lá à wé sí miï à ï keñ mi nîsání, à yèrémá ï bionï bïoró à bïorãa làa mia. Lé bïo á ï yilera yáara mi bïo yi.

O Akaare là a Sara bïo

²¹ Mi bío lon! Minén na wi mi bè ho làndá yi, mi yí ñá bïo ho bía le? ²² Mu bon, mu túara ho *làndá vūahú yi le «o *Abarahaamu yú 6a zàwa bùaa ñun. O yà-kéní ó o yú là a Akaare na lé o wobá-hãñi, ká yïa so ó o yú lè mín hãa Sara.»* ²³ O za na ó o wobá-hãñi ton, wón ton héhaa lè 6a nùpua sía bïo. Ká a za na ó o yú lè mín hãa wón ton le Dónbeenï ñii déró pánká yi. ²⁴ Bïo bía ká 6àn kúará binbirï wi: Ba hãawa nùwã ñun mu bïo wee zéení le páaníi cúa-ñun na le Dónbeenï bò. Le nín-yání páaníi bò ho pãahú na le Dónbeenï ñon ho làndá yi le Sinayii 6úee wán. Dén páaníi so zàwa lé 6a wobáání làa bïo ó o wobá-hînzoró Akaare zàwa lé 6a wobáání bïo síi. ²⁵ O Akaare bïo wee zéení ho Sinayii 6úee na wi ho Arabii kôhú yi bïo. O bïo mún wee zéení ho Zeruzalεemu na hã làa na ká wán bïo, hón na lè mí zàwa lé 6a wobáání. ²⁶ Ká ho Zeruzalεemu na ho wáyai hón wi mítén. Lé horén lé wàn nu. ²⁷ Mu bon! Bïo ká lé bïo túara le Dónbeenï bionï vūahú yi:

«Ūnén na yí dà máa yí za,

wεé ū síi.

Ūnén na yí zūna a za teró vía,

wé zèeka lè le sí-wεε.

Mu bon, o hãa na 6a pã día

zàwa boo po a hãa na 6àn báa wi.»†

²⁸ Minén wàn zàwa lè wàn hînni, mi lé le Dónbeenï ñii déró zàwa là a *Izaaki bïo síi. ²⁹ Ká ho fù lè ho yahó ó o Abarahaamu za na ton héhaa lè 6a nùpua sía bïo á wee beé yïa ton le Dónbeenï Hácírí pánká yi lò. Lé bún mu pá karãa hã làa na ká wán. ³⁰ εε ká lée webio túara le Dónbeenï bionï vūahú yi? «Día le o wobá-hãñi lén lè mí za. Lé bïo ó o wobá-hãñi za yí ko ò o léé hã kía yi là a hãa na wi mítén za.»‡ ³¹ Awa, wàn zàwa lè wàn hînni, wa yínón wobá-hãñi zàwa, ká wa lé o hãa na wi mítén zàwa.

5

O Krista wó d wa wi waten

¹ O *Krista léra wa ñúná bèra a na à wa keñ waten binbirï. A mi cén ca vînvîn. Mi yí bîní yí día mítén mu wobáamu níi yi. ² Inén Poole wee bío le ká mi wee *kúio mítén, se o Krista bïo ñúhú wãa bînía mía mi cón. ³ I wi à ï pá bîní wíoka bío mu na mia: Nùpue léé

* 4:22 Mi lon Bïo ñúhú 6úeenii vūahú (Genèse) 16.15; 21.2 † 4:27 Mi lon Ezayii vūahú 54.1 ‡ 4:30 Mi lon Bïo ñúhú 6úeenii vūahú (Genèse) 21.10

nùpue na bɪnɪa kúio miten ho *lándá bɪo yi ko ò o bè ho lándá mu búenbúen yi à tíí jii. ⁴Minén na wi à le Dónbeenɪ wé mia lè ɓa nɪ-térénnia ho lándá na mi wee bè yi bɪo yi, mi là a Krista fáara mín yi. Mu sãamu na ó o wó làa mia á mi vɪnɪa. ⁵Ká warén bán wee lòní le Dónbeenɪ Hácírí pánká yi bɪo wa à téréen le yahó wa siadéro le yi bɪo yi. ⁶Mu bon, bɪa páania là a Krista cón, á bɪo here yínɔ́ à ù kúii tàá à ù yí kúii. Ká bɪo here lé ù siidéro le Dónbeenɪ yi na wee mi le waminɪ wára na fo wee wé yi.

⁷Minén na lá wee va lè mí yahó sese, lé o yén hò mia le mi yí bɪnɪ yí bè ho tɪiá poni yi? ⁸Bɪo hò mia ká yí ló le Dónbeenɪ na von mia yi. ⁹Mu ka lè le ja-fi-za dɛɛ na ká le dó mu dũmu yi khan à mu búenbúen lé. ¹⁰Ɛɛ ká í láa mia, á dó í sɪi o Nuhũso yi le bɪo mi wee leéka máa kɛ́n mí dòn lè ínén bè-leékani. Ká yia màhá kúaa mia mín yi hàrì ò o kɛ́n kaka, ó o nũhũ á à sí.

¹¹Wàn zàwa lè wàn hɪnni, ká ínén lá bɪnɪa wee kàrán ɓa nùpua le ho *kúiiro lée bɪo na ko, á lée webio nɔ́n á ɓa tɪn lá wé è jɪinɪnɪa í sánia? Mu bon, ká í lá wee wé bɪn, se o Krista húmú ho *kùrùwá wán bɪo lá máa kánká ɓa nùpua. ¹²Awa! Le bɪa wee kúee mia mín yi wáa búe mí bámu nũhũ kènkèrèkè le wa loń!

Mi wé día le le Dónbeenɪ Hácírí dí mi yahó

¹³Wàn zàwa lè wàn hɪnni, le Dónbeenɪ von mia à mi kɛ́n miten, ɛɛ ká mi màhá yí bè bɪn yi à wé wéráa bɪo mí sia wee vá yi na yí se. Mi wé sá na mín yi lè le waminɪ. ¹⁴Mu bon, o *Mɔyɪize lándá búenbúen jii tun le bionɪ na ká yi: «Wán mi ninza làa bɪo á ùnén ù bɛɛre waráa ũten bɪo sɪi.»* ¹⁵Ɛɛ ká mi wee ɓoonika mín yi, á wee fi mín yi, à mi zúr mu le lé minén mi bɛɛre wee yáa mín.

¹⁶I wáa à bɪo bɪo ká à na mia: Mi día le le Dónbeenɪ Hácírí dí mí bɪo búenbúen yahó. Lé bɪn nà na ká mi máa bè bɪo mí sia wee vá yi na yí se yi. ¹⁷Bɪo há sánia sɪi wee vá yi na yí se lè le Dónbeenɪ Hácírí wee fi. A le Dónbeenɪ Hácírí mún yí máa tà bɪo ó o nùpue sɪi wee vá yi. Mu mí bɪo jɪun yí máa tà mín yi. Lé bɪn nɔ́n á mi yí dà máa wé bɪo mi le mi ì wé. ¹⁸Ká mi wee día à le Dónbeenɪ Hácírí dí mi yahó, se mi bɪo wáa mia ho lándá ní yi.

¹⁹Bɪo wa sia wee vá yi na yí se á wee mi wéréwéré. Mu lé ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí síiwà, lè há nɪyi-wára. ²⁰Há wónna háló, lè mu nín-símú wéro. Ho jɪnmínló, há fio lè le yandee. Le sí-khùaarè, ho penka làa mín, ho máa jí mín yi à sanká mín lè há kuio. ²¹Há yío na wee lé mí ninzàwa bɪo, ho ja-jɪunló, ho dándínló, lè mu ɓàn síiwà. Bɪo á í bɪa nɔ́n mia lè ho yahó, lé bɪn á í pá wíokaa wee bɪo ò na mia: Bɪa wee wé hɔ́n wára so búenbúen lahó mia le Dónbeenɪ béenɪ díiní.

²²Bɪo le Dónbeenɪ Hácírí wee wé à mu kɛ́n o nùpue yi lé bɪo ká: Mu lé le waminɪ, le sí-wɛɛ, ho hɛ́rè, le yi jɪló, le hii wéro, le sɪi na se, le siidéro le Dónbeenɪ yi, ²³Ho wayíro, ho dàń miten ɓua yi. Bɪn bɪowa so búenbúen á ho lándá yí pá bɪo. ²⁴Bɪa bɪo sá a *Krista yi bán ka lè ɓa ɓúaa bɪo ɓa sia wee vá yi lè mí síiwà na yí se ho *kùrùwá wán. ²⁵Bɪo le Dónbeenɪ Hácírí nɔ́n á wa yío wi luaráa, à mi le wa día waten à le Hácírí mu dí wa bɪo búenbúen yahó. ²⁶Mi yí le wa wé yòoní waten, à wé yí cà há bioní làa mín, à yío wé yí lé mín bɪowa.

6

Mi wé tà séenɪ mín

¹Wàn zàwa lè wàn hɪnni, ká a ɓúi mi zù yi ò o wee wé mu bɪo na yí se, à minén na le Dónbeenɪ Hácírí dú yahó à bàrá a ho wá-tente wán. Ɛɛ ká mi màhá wayíi miten à wéráa mu. Ká minén na wee wé mu cén pa miten bɪo, à yí día à minén mi bɛɛre bɪnɪ wé mu bè-kora. ²Mi wé séenɪ mín à láráa mín jɪun-sèro. Ká mi wee wé ká, á mi ì bè o *Krista lándá yi á à tíí jii. ³Ká a ɓúi wee leéka le minén bɪo jɪhũ wi ò o yàá yínɔ́ dɛɛ, se o wee khà miten. ⁴Le mi nɪ-kéní kéní wíoka loń bɪo minén mi bɛɛre wee ɓua lè miten, á mi ì mí

* 5:14 Mi loń Levii nùwá vùahũ (Lévitique) 19.18

bïo mi dà à wéé mi sía bïo yi miten dǎní yi, ká mi máa tée miten là a búí. ⁵ Mu bon, mi lè mí nǐ-kéní kéní wára na mi wee wé bïo ciran mia. ⁶ Le yǎ 6a wee kàrán lè le Dónbeenǐ bionǐ wé lén bïo ó o wee yí búenbúen búí à hǎ làa yǎ wee kàrán wo. ⁷ Mi yí khà miten. Le Dónbeenǐ yí máa zùarí yi. Bïo ó o nùpue dù lé bún ó o ò lá. ⁸ Yǎa wee ði bïo sí hǎ sǎnía yi wón bïo khii yáa. Ká yǎa wee ði bïo sí le Dónbeenǐ Hácírí yi, ó ò yí le mukǎní na máa vé. ⁹ Mi yí le wa tée wa bàra mu bè-tentewà wéró yi. Mu bon, ká wa yí khú mu wéró yi, á wa khii lá bïo wa dù ho pǎahú na mu ko yi. ¹⁰ Lé bún te mu á pǎahú lée pǎahú na wa yú mu 6àn níi yi, à mi wa wé mu bè-tentewà lè 6a nùpua búenbúen, sǝnkú bǎa dó mí sía le Dónbeenǐ yi lè warén bïo.

Móndén tɛɛni

¹¹ Mi loń ho túaró na kà 6uakaró. Lé ínén lè í nín-bia wee túa bïo ká á à na mia. ¹² Bǎa wee kǐká mia à mi *kúio miten, bán nùpua so wi 6a zéeni miten à 6a mi. Bïo 6a wee cà lé bïo 6a à wé ká 6a nùpua máa beé 6a lò o *Krista *kùrùwá bïo yi. ¹³ Ba nùpua mu wee hení ho *kúiiro bïo ká 6arén mí beere yí máa bè ho làndá yi. Ká 6a màhá wi à mi mún kúio à 6arén khòoní mítén bïo yi. ¹⁴ Inén máa khòoní íten bïo búí bïo yi ká yínɔ́ wa Núhúso Yeesu Krista kùrùwá bïo yi. O Yeesu húmú ho kùrùwá wán bïo yi, á ho ðímíjǎ ka lòn dèe na húrun ínén cǝn. A ho ðímíjǎ bïo dǎní yi á í mún ka lè í húrun. ¹⁵ Mu bon, fo kúio loo tàá fo yí kúio loo, bún yínɔ́ bïo na here. Bïo here lé bïo le Dónbeenǐ bǐnía wó wen lè 6a nǐ-fla. ¹⁶ Le bǎa búenbúen na à bè ho kàránló na á í nɔn 6a yi yi à le Dónbeenǐ wé lè mí héerà, à zǔn 6a màkárí, à le mún wé mu lè mí nǐpomu búenbúen. ¹⁷ Le bïo ká wán ò o búí wǎa yí bǐní yí sɛé mi. Lé bïo ó o Krista bïo yi á hǎ fǎani wi í wán. ¹⁸ Wán zàwa lè wán hínni, le wa Núhúso Yeesu Krista wé mu bè-tentewà làa mia. *Amiina!

Ho vūahū na ó o Poole túara n̄n ho Efeze kèrètíewa kuure yi

Vūahū túaró n̄hū

O Poole lé yia túara ho vūahū na kà. Ho Efeze lé ho Azii kōhū ló-beenī lé b̄n te b̄io ó o n̄nnaa ho vūahū mu 6a kèrètíewa kuure na b̄n làa b̄ia ká búenb̄uen yi. O Poole kará ho Efeze yi yú hã lúlúio b̄io t̄in (Bè-wénia 19.1-20.1). Lé b̄n m̄n ó o túararáa ho vūahū mu ká a wi ho kàsó yi (3.1; 4.1).

Ho vūahū mu yi ó o Poole dó le Dónbeenī b̄arákà, ò o zéenia b̄io le hueekaarãa mí n̄pomu, á séraráa 6a bè-kora día o Yeesu húmú ho *kùrùwá wán pánká (1-3).

B̄n m̄n, ó o Poole wee fan à b̄ia búenb̄uen na dó mí s̄ia o Yeesu yi à wé dàń 6ua míten làa b̄io le Dónbeenī le mu korãa (4-6).

B̄io le Dónbeenī n̄pomu wórãa le dà-kéní ó o Poole zéenia làa b̄iowa b̄io t̄in:

1. O le mu ka lòn n̄pue s̄anía, ó o Yeesu lé hã n̄hū (1.23).
2. O le mu ka lòn z̄i m̄nkúio, ó o Yeesu lé le huee na 6uan ho soró ñnia (2.20-22).
3. O le mu ka lòn hãa, ó o Yeesu lé o hãa 6àn báa (5.21-33).

Le t̄enī

¹ Mu lé ínén Poole, yia le Dónbeenī le mí s̄i b̄io á wó á ñ lé o Yeesu *Krista tonkaro, lé mi wee túa ho vūahū na kà. I wee t̄enī minén na b̄io s̄a le Dónbeenī yi [ho Efeze lóhó yi], á páania là a Yeesu Krista, á s̄adéró wo yi f̄ará t̄ina. ² Le wán Maá Dónbeenī, là a N̄hūso Yeesu Krista à wé mu s̄amu làa mia, à na ho h̄erã mia.

Le Dónbeenī s̄amu na le wó làa w̄en b̄io

³ Mi wa khòní le Dónbeenī, ñio lé wa N̄hūso Yeesu *Krista 6àn Dónbeenī le 6àn Maá. Le wó á le Hácírí bè-tentewá le mí s̄iwá na wee lé le c̄n á wi w̄en wa páaníló là a Krista b̄io yi. ⁴ Mu bon. Le Dónbeenī f̄era hueekaa w̄en à wa páaní là a Krista ká b̄io 6úí ñ̄n yí léra. Le wó b̄n à wa wé 6a n̄pua na wee ce le yahó, à wékhe b̄io yí mí léé yi. B̄io le Dónbeenī wara w̄en, ⁵ á le f̄era le mí ñ ñ̄n o Yeesu Krista wán á à wérãa w̄en le mí z̄awa binbirí. B̄n lé b̄io le s̄i vá yi le mí ñ wé. ⁶ A wa w̄ã ko wa wé khòní le Dónbeenī le s̄amu beenī b̄io yi. B̄n s̄amu beenī so le wó làa w̄en b̄io le Za na le wa làa s̄ob̄éé wó b̄io yi.

⁷ B̄io wa páania là a Krista, wón na kúaarãa mí c̄ni húrunnãa wa b̄io yi, á le Dónbeenī k̄anía w̄en á séra wa bè-kora día. B̄n lé le s̄amu na n̄i mia, ⁸ b̄io le wó á wa yú yòó puunía. Le Dónbeenī le mí bè-z̄ñminí na n̄i tun ⁹ á wó á wa dàńna z̄na b̄io le s̄i vá yi le mí ñ wé na lá s̄a yi, b̄io le f̄era le mí ñ ñ̄n o Krista wán á à wé. ¹⁰ B̄n lé à b̄io ho wáayi làa b̄io ho tá wán búenb̄uen à le vá kúee mín wán ho p̄ahū na le le mu ko yi o n̄hūso n̄-kéní tá, wón na lé o Krista.

¹¹ B̄io wa páania là a Krista á le Dónbeenī hueeka w̄en à wa b̄io s̄i le yi. Le wó mu lé b̄io le f̄era le mí ñ wé mu. A b̄io le le mí ñ wé búenb̄uen á le wee wé làa b̄io le s̄i vá yi. ¹² A warén na n̄n-yání dó wa s̄ia o Krista b̄io yi wee lòní á w̄ã ko wa wé khòní le le c̄kú beenī b̄io yi.

¹³ Minén mún páania là a Krista. Mi n̄á le b̄n-tente na lé ho t̄iá poni na wee k̄aní mia á dó mí s̄ia o Krista yi. B̄io mí páania làa wo, á le Dónbeenī n̄n mí Hácírí mia, ñio á le dó mí n̄i le mí ñ na. Dén Hácírí so le le Dónbeenī f̄iminí na bò mí wán. ¹⁴ B̄io le Dónbeenī f̄era n̄n dén Hácírí so w̄en, á wa w̄ã dà à z̄ñ le. Le mún ñ na hã k̄ia na le dó mí n̄i le mí ñ na w̄en. H̄n k̄ia so á wa à yí p̄ahū na á le kh̄i tí warén búenb̄uen na b̄io s̄a le yi k̄áníló n̄i. A wa w̄ã ko wa wé khòní le Dónbeenī le c̄kú beenī b̄io yi.

O Poole floró na ó o wó bïo

¹⁵ Lé bŭn nɔn á bïo á ìnén já bïo mi dóráa mi sía o Núhŭso Yeesu yi bïo, làa bïo mi waráa bïa búenbúen na bïo sã le Dónbeenĩ yi bïo, ¹⁶ á ì wee dé le Dónbeenĩ b́arákà fɛɛ mi bïo yi, á wee fio mi bïo yi. ¹⁷ Ì wee fio wa Núhŭso Yeesu *Krista b́an Dónbeenĩ yi, ðio lé wàn Maá cùkúso, le le na mu bïo zŭrílò pánká mia, à wé zéení mu bïo làa mia mí Hácírí pánká yi, bèra a na à mi wíoka zŭn le sese. ¹⁸ Le le hén mi hácírí à bïo mi dó mi sía wee lòní na le von mia bïo yi à mi ðán zŭn. A mi mún ðán zŭn le Dónbeenĩ ḱia na semu b́an síi mía bïo, h́ia á bïa bïo sã le yi níni wi yi. ¹⁹ A mi mún ðán zŭn le Dónbeenĩ pánká beenĩ na b́an síi mía bïo, h́ia le wee séení lè warén na dó wa sía le yi. Hón pánká beenĩ so lé h́ia ²⁰ ó o vèeníà là a Krista á yòó b́ará mí nín-t́iání ho wáayi. ²¹ Le Dónbeenĩ yòonía a Krista ká síi h́a pánkáwá lè mí síiwá búenbúen jŭhŭ wán, o yèni po h́a pánkáwá búenbúen yènnáa, h́ia h́a làa na ká wán làa h́ia wi lè ho món. ²² Le Dónbeenĩ b́ará a Krista mu bïo búenbúen jŭhŭ wán, á wón na wi mu bïo búenbúen jŭhŭ wán á le wó lè 6a kèrètŭewa búenbúen kuure jŭhŭso. ²³ Dén kuure so lé o sánía, ó o Krista mu mí kùure wi yi jii sú, ó o mún sú h́a làa búenbúen.

2

Le Dónbeenĩ śamu na kánia wen bïo

¹ Minén wékhewa lè mi bè-kora na mi lá wee wé bïo yi, á mi lá lé 6a nùpua na húrun mu húmú binbirí le Dónbeenĩ ćn. ² Mi lá wee 6ua miten lè ho ðímíj́ása na yí zŭ le Dónbeenĩ bïo síi, á wee wé 6a ćnáwa jŭhŭso síi bïo. Ba ćnáwa jŭhŭso mu lé yia wee wíoka v́iní b́ia ṕa le Dónbeenĩ síi bïo wéró. ³ Warén búenbúen mún lá ka lè 6a bïo, á wee wé bïo wa sía wee vá yi na yí se. Wa lá wee wé bïo yí se na sí wa sánía lè wa yilera yi. Lé bŭn nɔn á le Dónbeenĩ mún lá ko le síini warén j́uná làa b́ia ká bïo.

⁴ Eɛ ká le Dónbeenĩ màkárí b̀nt́n jii mía. Bïo á le wa wen ðàkh́ina, ⁵ lé bŭn te bïo le nɔnnáa le mukáni binbirí wen wa páaníló là a *Krista bïo yi, hàrí ká wa lá lé 6a nùpua na húrun mu húmú binbirí wa bè-kora bïo yi. Mu bon. Lé le Dónbeenĩ śamu kánia mia. ⁶ A wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi á le mún páanía vèeníà wen làa wo, á yòó b́ará ho wáayi. ⁷ Le Dónbeenĩ wó mu tentemu làa wen wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi, bèra à na à le śamu na jii mía à le zéení lè 6a nùpua búenbúen ho ýró na lua yi. ⁸ Mu bon, mu lé le Dónbeenĩ lè mí śamu nɔn mi kánianáa mi síadéró le yi bïo yi. Ho káníló mu bïo yí ló mia, mu lé le Dónbeenĩ wó mu làa mia làa ḱamáa. ⁹ Ho káníló mu bïo yáa pá yí ló mi wára yi, ó o búí wáa yí ko ò o yòoní mítén mu bïo yi. ¹⁰ Mu bon. Le Dónbeenĩ lé ðio má wen, á nɔn le mukáni binbirí wen wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi, bèra a na à wa wé wé h́a wén-tentewá, h́ia le fèra bò le wa wé wé.

Ba zúifùwa làa b́ia yínɔn 6a zúifùwa wó le ðà-kéní

¹¹ Minén na yínɔn 6a *zúifùwa, mi b́ini leéka bïo mi lá karáa bïo. Ba zúifùwa le mí lé le Dónbeenĩ nìpomu bïo 6a kúiora bïo yi. A 6a jina mia lé bïo mi yí kúiora lè 6a bïo síi. ¹² Ho ṕahŭ mu yi, ká mi yí zŭ a Krista. Mi lá yí ðà máa ḿi máa dé o *Isirayɛle nìpomu jii, bŭn na le Dónbeenĩ léra á mu bïo sã le yi. Le Dónbeenĩ páaní na le bò làa bïo le dó mí jii le mí ì wé á mi níi lá mía yi. Mi lá 6uan miten ho ðímíj́a yi ká bïo mi dó mi sía wee lòní lá mía, mi lá yí zŭ le Dónbeenĩ. ¹³ Eɛ ká h́a làa na ká wán, mi páaníló là a Yeesu *Krista bïo yi, á minén na lá khèra le Dónbeenĩ yi á wáa vá 6ueé 6ó le yi, o Krista na kúará mí ćani húrunnáa mi bïo yi pánká yi. ¹⁴ Mu bon. O Krista mu mítén lé yia dó ho h́erà wa ṕahŭ. H́a jinnmia na lá wi 6a zúifùwa làa b́ia yínɔn 6a zúifùwa ṕahŭ lòn soró, ó o 6ueé fù léra mí húmú pánká yi, á wó 6a lè mu nìpomu ðà-kéní. ¹⁵ Ba zúifùwa làndá làa bïo 6a bò henía búenbúen ó o 6ueé 6ó jŭhŭ, bèra a na à 6a wé le kuure ðà-finle 6a páaníló làa wo bïo yi. Lé bŭn ó o wó á dóráa ho h́erà 6a ṕahŭ. ¹⁶ O Krista mu wó á h́a jinnmia na lá wi b́arén mín yi ṕahŭ á wáa vó. O wó á 6a lé le kuure ðà-kéní, á wó á 6a

bíníá sí lè le Dónbeení o húmú ho *kùrùwá wán pànká yi. ¹⁷ O Krista mu ɓueé buera ho héerà bín-tente á nɔn minén na lá khèra lè le Dónbeení yi, lè warén na ɓó le yi. ¹⁸ Mu bon, lé o Krista mu ɓio yi á wa ɓúenɓúen dà à ðínnáa wán Maá Dónbeení yahó, le Dónbeení Hácírí dà-kéní na wa yú pànká yi.

¹⁹ Awa, á minén na yínɔ́ ɓa zúífùwa, mi wáa yínɔ́ nǐ-hǎní na ɓio yí sǎ le Dónbeení nǐpomu yi, mi wáa wee mǐ dé le Dónbeení nǐpomu jii, mi lé le Dónbeení zii nùpua. ²⁰ Mi ka lòn zii na ɓa wee so ɓàn mónkúio. Ba tonkarowà lè ɓa jii-cúa fɛerowà ka lòn zii jùhú. Ká a Yeesu Krista mí ɓɛere ka lòn huee na ɓuan ho soró ðínná. ²¹ Lé wa páaníló làa wo ɓio yi á wa ɓuannáa mín yi sese lòn zii mónkúio, á soni wee yòo, à wé le zii na ɓio sǎ a Nùhúso yi. ²² Lé mi páaníló là a Krista ɓio yi á minén mún làa ɓia ká ɓuannáa mín yi lòn zii mónkúio, à wé le zii na le Dónbeení wi yi lè mí Hácírí.

3

Ho tonló na le Dónbeení kàràfáa o Poole yi

¹ Lé ɓún te ɓio á ínén Poole wee fio le Dónbeení yi mi ɓio yi. Ba dó mi ho kàsó yi lé ɓio á ì lé o Yeesu *Krista ton-sá minén na yínɔ́ ɓa *zúífùwa ɓio yi.

² Ho tonló na le Dónbeení kàràfáa mi lè mí sǎamu mi ɓio yi á mi jǎ ɓio kénkén. ³ Le Dónbeení zééníá mu ɓio na lá sǎ yi làa mi, ɓio á ì túara ðání yi cǐnú. ⁴ Mi kàráanna ho, á mi ì mi ɓio á ì zúnáa mu ɓio na lá sǎ yi o Krista ðání yi ɓio. ⁵ Mu ɓio mu á le yí fèra yí zééníá lè ɓa nùpua na hàání làa ɓio á le zééníánáa mu hǎ laà na ká wán lè warén na le le tonkarowà, lè le jii-cúa fɛerowà, mí Hácírí pànká yi. ⁶ Mu ɓio mu lé ɓio kà: ɓia yínɔ́ ɓa zúífùwa páaníló là a Yeesu Krista ɓio yi, á ɓa wáa léera hǎ kǐa yi làa ɓia lé ɓa zúífùwa, ɓa lé le kuure dà-kéní làa ba, á mu bè-tentewà na le Dónbeení dó mi jii le mí ì wé è na mí nǐpomu yi á ɓa níní mún wi yi. ɓún dà wee wé le bín-tente pànká yi.

⁷ Lé dén bín-tente so á ì wee bue lé ɓio le Dónbeení lè mí sǎamu á nɔn ho tonló mu mi ì wee sǎ lè lerén mí ɓɛere pànká. ⁸ ɓia ɓio sǎ le yi ɓúenɓúen tǎhú ínén lé yǎ ɓio jùhú mía po ɓa. Ɛɛ ká le Dónbeení lè mí sǎamu màhá pá nɔn ho tonló mu mi lè ì bue o Krista bè-tentewà na jii mía ɓio à na ɓia yínɔ́ ɓa zúífùwa yi. ⁹ A le mún nɔn ho tonló mi ì ɓio le le mí ì wé na lá sǎ yi wéró à ì zéení ɓio wéréwéré na ɓa nùpua yi. Le Dónbeení, ðio léra mu ɓio ɓúenɓúen, á lá sǎ mu yi hàání. ¹⁰ Mu wó bèra a na à ho wáayi pànkáwá wáa zún le bè-zúnminí lè mí síiwá ɓio, ɓa kèrètɛwa ɓúenɓúen kuure pànká yi. ¹¹ ɓún á le Dónbeení fèra le mí ì wé ká ɓio ɓúí ðín yí léra, lé ɓún le wáa tíra jii wa Nùhúso Yeesu Krista yi. ¹² Wa páaníló làa wo lè wa síadéro wo yi ɓio yi, lé ɓún nɔn á wa dà wee ðínnáa le Dónbeení yahó ká zánii mía wɛn. ¹³ Lé ɓún te ɓio á ì ì fioráa mia à le lònbee lè mí síiwá na á ì wee lá mi ɓio yi à mi yí tée mi bàra ɓio yi. Le lònbee mu wee zéení le mi ɓio jùhú wi binbirí.

Le waminí binbirí na ó o Krista zééníá

¹⁴ Lé ɓún te ɓio á ì wee fǎrá ì nɔnkó júná wán wán Maá Dónbeení yahó à fio, ¹⁵ dén na lé hǎ zǐ-júná na ho wáayi làa hǎ ho tá wán ɓúenɓúen ɓàn Maá. ¹⁶ Ì wee fio lerén na semu ɓàn síi mía yi, le le Hácírí dé ho pànká mia ¹⁷ à mi síadéro o *Krista yi ɓio yi, ò o keń làa mia féɛɛ. Ì wee fio le mi wań le Dónbeení, à minén mún wań mín. Ká mi wee wé ɓún, á mi ì keń lòn vǐndɛɛ na naní zon ho tá yi, tàá lòn zii na jùhú fǎrá se. ¹⁸ ɓún lé ɓio á à na á minén làa ɓia ɓio sǎ le Dónbeení yi ɓúenɓúen á à zúnáa le o Krista ɓèntín wa wɛn làa sòobɛɛ. ¹⁹ A ɓio ó o Krista wa làa wɛn á mi ì zúní, hàrí ká nùpue yí dà máa zúní mu máa véení. Lé ɓún ñ na ká mi ì keń làa ɓio le Dónbeení le mi keńnáa ɓúenɓúen.

²⁰ Le Dónbeení dà mu ɓio ɓúenɓúen. ɓio wa dà à fio le cǎn, hàrí ɓio wa yàá wee leéka, ɓún ɓúenɓúen á le bè-wéníá wee puuní yi lè le pànká na le wee séení làa wɛn. ²¹ A mi wáa wa khòní le Dónbeení ɓio le wee ðín ɓa kèrètɛwa ɓúenɓúen kuure là a Yeesu Krista wán à wé ɓio yi. Mi wa khòní le féɛɛ hǎ lúlúio na jii mía yi. *Amiina!

4

Wa lé le dà-kéni

¹ A bïo á ìnén Poole na wi ho kàsó yi o Núhúso tonló na á ì wee sá bïo yi wáa wee cà mi cón làa sòobéé lé bïo kà: Minén na le Dónbeení von, mi ɓua miten làa bïo mu koráa. ² Mi wé liiní miten à wé wayi, à wé jï mi yiwa. Mi wé hĩ mi sĩa mín bïowa yi bïo mi wa mín bïo yi. ³ Le Dónbeení Hácírí wó mia lè le dà-kéni, á mi bánbá à ho héerà kéni mi pãahũ, à mi wé le dà-kéni fɛɛɛ.

⁴ Wa lée dà-kéni làa bïo á hã sãnia lée dà-kéni náa, á le Dónbeení Hácírí dà-kéni lé dïo á wa ɓúenɓúen yú, á bïo wa ɓúenɓúen mún dó wa sĩa wee lòní lée dà-kéni, bïo le Dónbeení dó mí jii le mí ì na wɛn pãahũ na le von wɛn yi. ⁵ Wa Núhúso lée ní-kéni, á mu bïo na wa tà yi lée dà-kéni, á ho *bátéèmu na wa yú mún lée dà-kéni. ⁶ Le Dónbeení lée dà-kéni á lé wa ɓúenɓúen Maá. Le wi wa ɓúenɓúen jùhũ wán, le wee dïn wa ɓúenɓúen wán à wéráa bïo le le mí ì wé, le wi wa ɓúenɓúen yi.

⁷ Ɛɛ ká le Dónbeení màhã hõn wa ní-kéni kéni lè mu bïowa wéró pánká làa bïo ó o *Krista le mu koráa. ⁸ Bïo kà lé bïo túara le Dónbeení bioní vūahũ yi: «O wĩkaa mí zúkúsa na ó o dàina á khèra yòoraráa.

O nɔn mí bè-hãnia ɓa nùpua yi.»*

⁹ Bïo ɓa wee bío le «o yòora», bũn kúará lée webio? Bũn wee zéeni le sãni ò o yòo, ó o lion ho tá wán vó. ¹⁰ O orén mu na lion làa bũn bïo, lé orén ní-kéni mu lé yĩa pá bĩnia yòora ho wáayi jún-tãahũ á tíraráa mu bïo ɓúenɓúen jii. ¹¹ Lé orén hõn ɓa nùpua lè mu bïowa wéró pánká: Ba ɓúí ó o wó lè mí tonkarowà, ɓa ɓúí ó o wó á ɓa wee fɛɛ le Dónbeení jii-cúa, ɓa ɓúí ó o wó á ɓa wee bue le Dónbeení bín-tente. Ba ɓúí ó o wó á ɓa wee pa le Dónbeení nĩpomu bïo à kàrán ɓa. ¹² O nɔn bũn bïowa so wéró pánká à bán nùpua so wé dàñ séeni bĩa bïo sã le Dónbeení yi à ɓa dàñ sá nanáa le yi, bèra a na à ɓa kèrètɛwa ɓúenɓúen kuure na lé o *Krista sãnia à pánká wé dé wán. ¹³ Lé bũn ñ na á wa siadéro le Dónbeení Za yi là a zũnló á à wé wɛn lè le dà-kéni, à wé ɓa kèrètɛwa na dõn vó, là a Krista na á bïo ɓúí yí fòora yi bïo sii. ¹⁴ Ká mu wó kà, á wa wáa máa bĩn máa kéni lòn háyónzáwa na khàró yí do, lòn woohũ na ho pinpiró lè mu jumu yànbónló wee hée yèrè máka. Nì-khàwa máa bĩn máa vĩn wɛn máa yí lè mí kàránló. ¹⁵ Ká wa wee mĩ ho tũia na mín yi bïo wa wa mín bïo yi, á wa kénló là a Krista bïo sii wé è dé wán ká mu wà, wón na lé ho jùhũ. ¹⁶ Lé orén wee wé ò o nĩpomu wé le dà-kéni, làa bïo ó o nùpue sãnia bïo cɛ́kaaráa mín yi wó a nùpue bïo sii. Ká a nùpue sãnia bïowa lè mí dà-kéni kéni wee sá mí tonló làa bïo mu koráa, à hã dã wé se. Lé ká sii ɓa kèrètɛwa ɓúenɓúen kuure bïo karáa. Ká ɓa lè mí ní-kéni kéni wa mín, á wee sá mí tonni làa bïo mu koráa, à le kuure mu dã wé se.

Le mukān-finle na ɓa kèrètɛwa yú bïo

¹⁷ Awa, á bïo kà lé bïo á ì ì hení ì na mia wa Núhúso yèni yi: Mi wáa yí bĩn yí ɓua miten làa bĩa yí zũ le Dónbeení bïo sii. Ba wee bè mí yilera mu bè-káamáa wán. ¹⁸ Ba yí zũ dèɛ le Dónbeení bïo dãní yi. Le mukān binbirí na wee lé le Dónbeení cón á ɓa níi mia yi. Lé bïo ɓa tun mí yiwa, á le Dónbeení bïo dãní yi á ɓa mún yí zũ hàrì dèɛ. ¹⁹ Ba yí zũ nĩyio. Mu koomu lè mí síiwà á ɓa wee wé ká ɓa wà, mu jii fĩnii mia. ²⁰ Ká pãahũ na minén tà a *Krista bïo yi, á yínɔ́ làa bũn sii á ɓa le mi ɓua lè miten. ²¹ Bïo bïo ciran wo ɓúenɓúen á minén já kénkén, á mi páaniló làa wo bïo yi á ɓa mún kàránna mia là a Yeesu Krista mu tũia poni. ²² Bũn wee zéeni le mi ko mi día bïo mi fù wee ɓua lè miten ká mi yínɔ́ ɓa kèrètɛwa. Bũn pãahũ ká bïo ɓa nùpua sĩa wee vá yi na wee vĩn ɓa á wee yáa mia. ²³ Mi día le le Dónbeení yèrè má mia à mi yilera wé hã bè-fla. ²⁴ Mi yèrè má wé ɓa ní-fla. Le Dónbeení wó mia lè ɓa ní-fla à mi ɓonmín làa de. A mi wáa ɓua miten héha làa bũn, à wé ɓa nùpua na téréna á wee ce le Dónbeení yahó làa bïo le tũia poni bòráa mu.

* 4:8 Mi lorí Lení vūahũ (Psaumes) 68.19

²⁵ Awa, á mi wáa khi há sabióní fūaaló yi. Mi wé mǐ ho tūiá na mín yi, lé bǐo wa lé há sǎniá dà-kéní. ²⁶ Ká mi sǎa wé cǎ à mi yí wé bè-kora. Mi wé yí díá le le wii tɛ ká mi sǎa pá wee cǐ. ²⁷ Mi yí díá le o *Satáni yí pánká mi wán. ²⁸ Yia lá lée kǎnlo à ǎnsò yí bǐnǐ yí ǎuaa bǐo. ǎnsò wé sá ó ò yí mu bǐo á à ǎniánáa mí màkóo, á mún ò séenínáa ǎa nǐ-khenia. ²⁹ Mi wé yí mǐ bǐn-kora na mín yi. Há bǐn-tentewà na dà à hení ǎa nǐpua sǎa ho pǎahǔ na mu ko yi lé há mi wé bǐo bèra a na à ǎia wee ǎi há à há wé séení. ³⁰ A le Dónbeenǐ Hácírí na le nǎn mia á mi yí véení yi. Dén Hácírí so lé le Dónbeenǐ fliminí na bò mi wán, à zéení le mi bǐo sǎ le yi, á pan ho pǎahǔ na le khi tí mi kǎnǐlò ǎii. ³¹ Bǐo ǎa wó làa mia ká mu yí se, à mi yí ǎua mi yiwa yi. Mi wé yí cǐi mi sǎa mín wán. Mi wé yí zá làa mín, mi wé yí là mín. Mi díá mu sǔnsúmámu lè mí sǐwà. ³² Mi wé wé mu tentemu làa mín, à zǔn mín màkárí. Mi wé sén díá na mín yi làa bǐo le Dónbeenǐ ðin o *Krista wán á séra díá nǎnnáa mia.

5

¹ A bǐo mi lé le Dónbeenǐ zàwa na le wa làa sòobɛɛ, á mi cén wé wé lè le bǐo síi. ² Mi le le waminí wé mi mi wárá búenbúen yi làa bǐo ó o *Krista wararáa wɛn á húrun wa bǐo yi. O wara wɛn á nǎn mí mukǎnǐ wa bǐo yi. Bǐo ó o wó lé le muiní na bǐo sí le Dónbeenǐ yi. ³ Bǐo mi bǐo sǎ le Dónbeenǐ yi, á mi wáa ko mi khi ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà yi, à khi há nǐyi-wárá na sǔii mia yi. Mi yí wé nǐpua na yǐo yí máa sí làa bǐo. Bǔn bǐowa so búenbúen á yí ko à mu bǐo wé mǐ lɛɛ mia húuu. ⁴ Há nǐyi-bióní lè há bǐn-conconwà lè há kàakó-bióní á mi yí ko mi wé bǐo. Bǐo mi ko mi wé wé lé le Dónbeenǐ bǎrákà déró. ⁵ Mi ko mi zǔn mu sese le ǎia wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà, làa ǎia wee wé há nǐyi-wárá na sǔii mia bán búenbúen máa dí le Dónbeenǐ là a Krista béenǐ húuu. A ǎia yǐo yí máa sí lè mu bǐo, bán mún máa dí le béenǐ mu. Lé bǐo á bǐo ǎa wee cà ka lòn wǎnna na ǎa dó mí sǎa yi. ⁶ Mi yí díá le ǎa nǐ-khàwa à vǐiní mia lè mí bióní, lé bǐo á ǎia yí máa bè le Dónbeenǐ bióní yi à ǎa wee wé bǔn bǐowa so á le khi síiní ǎúná. ⁷ Awa, á minén yí lɛɛ ǎa wárá yi làa ba.

⁸ Mu bon. Mi lá wi le tǐbírí yi, ká mi páanǐlò là a Krista bǐo yi á mi wáa wi mu khoomu yi. A mi cén wáa ǎua miten làa ǎia wi mu khoomu yi bǐo. ⁹ Lé bǐo á ǎia bǐo sǎ mu khoomu yi á wee wé há wárá na se, na téréna, á bǐo lé ho tūiá. ¹⁰ A mi cén bánbá à mi zǔn bǐo sí a Núhǔso yi, ¹¹ à há wárá na cǔnú mia, há ǎa ǎia bǐo sǎ le tǐbírí yi wee wé à minén yí lɛɛ yi làa ba. Mi yáá bǐo mu wéréwéré le bǐo ǎa wee wé á yí se. ¹² Mu bon, bǐo ǎa wee sǎnka miten wé á bǐoró nǐyio yáá wi. ¹³ Ɛɛ ká ǎa wárá mu búenbúen á bǐo bǐa wéréwéré, à mu kɛnǐ lòn khoomu á ló mu wán. ¹⁴ Mu bon, mu bǐo búenbúen na mu khoomu ló wán bǔn bǐo so bǐo sǎ mu yi. Lé bǔn nǎn á bǐo ká bǐaráa:

«Ūnén na dǔma, sǎn.

Híní lé ǎa nǐ-hía tǎahǔ,

ó o Krista á à dé mí khoomu ũ wán.»

¹⁵ Awa, á mi cén pa miten bǐo bǐo mi ò ǎua lè miten ðání yi sese. Mi wé mu bè-zǔnminí ǎansowà ká mi yí wé bǔnbúwá. ¹⁶ Pǎahǔ lée pǎahǔ na mi dà à wé mu bè-tentewà yi à mi wé mu lé bǐo ho pǎahǔ na wa wi yi nǐpua wee wé mu bè-kora dàkhǐna. ¹⁷ Lé bǔn nǎn á mi ko à mi bánbá à mi zǔn bǐo ó o Núhǔso le mi wé wé ká mi yí wé ǎa nǐpua na yí wi mi zǔn bǐo. ¹⁸ Mi wé yí ǎu ho ðivén dà khií, bǔn wee yáa o nǐpue. Ká mi wé díá le le Dónbeenǐ Hácírí pánká à kɛnǐ mi wán. ¹⁹ Mi wé sío há lení lè mí síiwà na wee lé le Dónbeenǐ cǎn à henínáa mín sǎa. Mi wé sío à khòoní a Núhǔso lè mi sǎa búenbúen. ²⁰ Mi wé dé wán Maá Dónbeenǐ bǎrákà féɛɛ mu bǐo búenbúen bǐo yi, wa Núhǔso Yeesu Krista yèni yi.

Bǐo ǎa kèrɛtɛwa ko ǎa wé ǎua làa mín

²¹ Bǐo mi wee kǎnbi o Krista, á mi wé liiní miten na mín yi.

²² Hãawa, mi wé liiní miten na mi b́arání yi làa b́io mi wee liinínáa miten à na a *Krista yi b́io síi. ²³ Mu bon, o hãa ñúhúso lé b́an b́aa, làa b́io 6a kèrètɛwa búenb́uen kuure ñúhúso lé o Krista b́io síi. Le kuure mu lé o sánia na ó o kánia. ²⁴ B́io á 6a kèrètɛwa búenb́uen kuure wee liinínáa miten à na a Krista yi, lé b́un b́an síi à 6a hãawa mún wé liinínáa miten à na mí b́arání yi mu b́io búenb́uen yi.

²⁵ Báawa, mi wé wañ mi h́ánání làa b́io ó o Krista waráa 6a kèrètɛwa búenb́uen kuure b́io síi, á ñon mi mukání le b́io yi. ²⁶ O wó b́un b́era a na à le b́io sí le Dónbeení yi. O ceéra le le mu ñumu le le b́ioní, ²⁷ b́era a na à 6a kèrètɛwa búenb́uen kuure mu wé d̀e na wee ce, á fíaní mía yi, á cùkú wi, à le dàñ ñin o yahó ká bè-kohó yèni yí máa ve leé le yi. ²⁸ B́un búenb́uen wee zéeni b́io ó o b́aa ko ò o wañnáa mín h́aa. O ko ò o wañ wo làa b́io ó o waráa mi kùrú sánia. B́aa na wa mín h́aa se o wa mítén. ²⁹ A ñupue na b́en ñin ñina mí sánia wón mía. O yàá wee wé ñini h́a à pa h́a b́io, làa b́io ó o Krista wee wéráa mu le 6a kèrètɛwa búenb́uen kuure ³⁰ na lé o sánia b́io síi. A warén so yínón o sánia b́iowa búí le? ³¹ Le Dónbeení b́ioní v́uahú yi á b́io ká lé b́io túara: «Lé b́un ñon ó o b́aa á à ñia mín maá le mín nu ká à leé le mín h́aa, á 6a mí ñuwá ñun á à wé sánia dà-kéní.»* ³² B́io b́ia ká lee bè-beení na sà yi. A ñén wee b́io le mu lé o Krista le 6a kèrètɛwa búenb́uen kuure b́io á mu wee zéeni. ³³ Ká mu màhá mún wee zéeni minén b́io: Ba báawa le mí ñi-kéní kéní ko 6a wañ mí h́ánání làa b́io 6a waráa mítén b́io síi. A 6a h́awa mún ko à 6a wé kónbi mí b́arání.

6

¹ Zàwa, mi wé bè mi maáwà le mi nuwà b́ioní yi mi páaníló là a Ñúhúso b́io yi. Lé b́io á lé b́un mi ko à mi wé wé. ² Le Dónbeení b́io na le bò henía ñahú, á b́io lé ñin-yání dó mí ñii bò wán lé b́io ká: «Wé kónbi ḿin maá le ḿin nu, ³ á ù b́io á à wé se á à yí le mukón-tóní ho tá wán.»*

⁴ Maáwà, mi wé yí ćí mi zàwa sía. Mi wé bé 6a sese à zéeni 6a làa b́io sí a Ñúhúso yi à guaráa 6a.

⁵ Wobáaní, mi wé bè mi ñúnása na wi ho ñimíná yi b́ioní yi. Mi wé kónbi 6a sese le le yi poni. Mi wé bè 6a b́ioní yi làa b́io mi wee bèráa o *Krista b́ioní yi b́io síi. ⁶ Mi wé yí wé mu 6a ýo yi mí ñon à càráa le yèni 6a cón. Ká mi wé wé b́io le Dónbeení síi vá yi le mi sía búenb́uen lé b́io mi lé o Krista wobáaní. ⁷ Mi wé sá na mi ñúnása yi le mi sía búenb́uen, à keñ le mu lé o Ñúhúso á mi wee sá na yi, ká mi yí máa sá na ñupua yi. ⁸ Mi zúñ le b́io mi ñi-kéní kéní wee wé ká mu se á mi khíi yí b́an cúnú o Ñúhúso cón, à mi wé wobáaní táa ñupua na wi mítén.

⁹ Wobáaní ñúnása, mi mún 6ua mi wobáaní sese. Mi wé yí là h́erè làa ba. Mi zúñ le minén làa ba á leéra a Ñúhúso ñi-kéní yi, wón wi ho wáayi, o yí máa hueeka ñupua mín yi.

Hã fio sía na le Dónbeení ñon wen b́io

¹⁰ B́io á ñi b́io ò na mia á à véenínáa lé b́io ká: B́io mi páanía là a Ñúhúso, á mi cà ho pánká orén na pánká beení b́an síi mía cón. ¹¹ Mi khuii h́a fio sía na le Dónbeení ñon mia, à dàñ f́ará ñin sánsaráa o *Satáni ñi-khènló. ¹² Mu yínón ñupua á wa wee firáa, bùeé. Lé h́a pánká-súmáa na yí máa mi, h́a wee dí le béení ho ñimíná na b́io sá a Satáni yi yi, le h́a pánká-súmáa na wi ho wáayi, lé h́on wa wee firáa. ¹³ Lé b́un ñon á ñi le mi khuiiráa h́a fio sía na le Dónbeení ñon mia búenb́uen, b́era a na ká ṕahú na mu wé here yi à mi dàñ ñin à sánsá mu, á mu véenii ká mi pá à f́ará à ñin. ¹⁴ Awa, á mi wáa wíoka miten. Mi ñin le Dónbeení túiá poni wán à b́un wé lòn ku-cèñii na mi can le mi kuio. Mi wé 6a ñi-térennia à b́un wé lòn h́ia h́eenii sía á mi pon mi kosía yi. ¹⁵ Mi ca mi kuio le Dónbeení b́in-tente na wee na ho h́erà buero yi, à b́un wé lòn nakáa á mi źa. ¹⁶ Ṕahú lee ṕahú,

* **5:31** Mi loñ B́io ñúhú búeenii v́uahú (Genèse) 2.24 * **6:3** Mi loñ Léró v́uahú (Exode) 20.12; Lándá zéenióló v́uahú (Deutéronome) 5.16

à mi wé wíoka dé mi sía le Dónbeenĩ yi, à bũn wé lòn hĩa hènĩi sía na mi ɓuan mi yahó à hèráa o Satāni hĩa dānaso. ¹⁷ Mi wíoka zũn kɛnkɛn le le Dónbeenĩ kǎnía mia, à bũn wé lòn kónlè na mi ɓúra. Mi wíoka zũn le Dónbeenĩ bionĩ sese à bũn wé lòn khà-tóní, hĩa le Dónbeenĩ Hácírí nɔn mia. ¹⁸ Mi wé fio le Dónbeenĩ yi fɛɛɛ mu ɓio ɓúenɓúen ɓio yi, à wé día le le Dónbeenĩ Hácírí dí mi yahó à mi floráa. Bũn ɓio yi à mi na miten ɓúenɓúen le yi à yí sa ho floró tá. Mi wé fio na ɓia ɓio sã le Dónbeenĩ yi ɓúenɓúen yi fɛɛɛ. ¹⁹ Mi mún wé fio na ínén yi, bèra a na à hã bioní na á ĩ ko à ĩ ɓío à le Dónbeenĩ dé ĩ jii yi, à ĩ dàń zéení le bín-tente ɓio na lá sà yi lè le sí-heɓúee. ²⁰ O Yeesu *Krista dó mi le ĩ zéení le bín-tente mu lè ɓa nùpua. Lé bũn nɔn ɓa dóráa mi ho kàsó yi. Awa, á mi fio na miĩ à ĩ dàń zéení le bín-tente mu ɓio lè le sí-heɓúee làa ɓio mu koráa.

Móndén tɛɛni

²¹ Wàn za Tisiiki na wa wa làa sòobéɛ, wón na wee sá a Nùhũso tonló sese, wón ɓueé zéení ɓío á ĩ ɓio karáa ɓúenɓúen làa mia, à mi zũn mu. ²² Lé bũn ɓio yi á ĩ wee tonkaráa wo mi cǎn, ò o ɓuee zéení ɓio wa ɓio karáa làa mia, à hĩi mi sía.

²³ Le wàn Maá Dónbeenĩ là a Nùhũso Yeesu *Krista à na ho hɛrà minén na lé wàn zàwa lè wàn hĩnni kèrètɛwa yi. Le ɓa wé à mi wań mín, à wíoka dé mi sía o Yeesu yi.

²⁴ Le le Dónbeenĩ wé wé mu sãamu làa ɓia ɓúenɓúen na wa wa Nùhũso Yeesu Krista lè le waminĩ na jii mía.

Ho vūahú na ó o Poole túara nɔn ho Filiipu kèrètíewa kuure yi

Vūahú túaró jùhú

Ho vūahú na kà lé o Poole túara ho nɔn ho Filiipu lóhó kèrètíewa kuure yi. Lé 6arén lé 6a nín-yání nùpua na ó o Poole buera le bín-tente nɔn yi ho Maseduana kōhú yi (Bè-wénia 16.12-40), á 6a tà dó mí sía o Yeesu *Krista yi. Ho vūahú mu ó o Poole hía wee túa ká a wi ho kàsó yi ká a màhã túara ho lè le sí-wεε.

Ho vūahú mu jùhú 6úεεníí ó o Poole zéénia le mí síi wan ho Filiipusa bío yi. Bún món ó o zéénia bío ó o bío kará làa ba, ò o henía 6a sía. O mún bíá nɔn 6a yi le 6a wé liíní mítén làa bío ó o Yeesu wóráa mu bío síi. O zéénia le mí ì tonka a Epaforodiite là a Timotee ho Filiipu kèrètíewa cón (1-2).

O jà 6a zeñ wán le 6a wé yí jí ho kàránló na bío yí bon bío, ká 6a sòobá mítén à wé wé là arén bío síi (3).

O zéénia bío le Dónbeení wee nanáa le sí-wεε lè ho hээрà bíá 6úén6úén na páanía là a Krista yi (4).

Le tɛɛní

¹ Inén Poole là a Timotee na lé o Yeesu *Krista ton-sáwá wee tɛɛní minén kèrètíewa na wi ho Filiipu lóhó yi. Wa wee tɛɛní 6a ya-díwá làa bíá wee séení 6a yi, làa bíá ká 6úén6úén na bío sã le Dónbeení yi 6a páaníló là a Yeesu Krista bío yi. ² Le wán Maá Dónbeení là a Núhúso Yeesu Krista à wé mí sãamu làa mia, à na ho hээрà mia.

O Poole flora ho Filiipusa bío yi

³ Pãahú léé pãahú ká í leékaa mi bío, à í dé wán Dónbeení bárakà. ⁴ Pãahú léé pãahú ká í wee fio à í mún fio na mi 6úén6úén yi lè le sí-wεε. ⁵ Lé bío, à lá ho pãahú na mi dó mi sía o *Krista yi á 6ueé 6ó ho zuia yi, á mi dó mi níní mií le Dónbeení bín-tente bueró tonló yi. ⁶ Í láa mu yi le ho ton-tente na le Dónbeení 6úa jùhú mia, á le è sá á à tíí jii o Yeesu Krista bíní buen-nɔnzòñ. ⁷ Í tũiá sí à h́n yilera so kerí mií mi 6úén6úén dání yi, lé bío á í wa mia làa sòobéε. Mu bon, le Dónbeení wó á mi lééra le bín-tente bueró tonló yi làa mi. A pãahú na á í wi ho kàsó yi, á wee tà le Dónbeení bíoní jii o cítí-flí yahó, á í wee zéení mu wéréwéré le mu lé ho tũiá. ⁸ Mu bon, le Dónbeení zũ le mu lé ho tũiá poni, le í wa mia làa sòobéε làa bío ó o Yeesu Krista waráa mia. ⁹ A í wee fio le Dónbeení cón le mi waminí wíoka wé dé wán, à mi bío zũnló le Dónbeení bío dání yi, làa bío se làa bío yí se hueekaró mín yi à wíoka wé dé wán. ¹⁰ Bún ká mi ì dàñ ñ lén bío se po bío ká bèra a na à mi ce le Dónbeení yahó à wékheró bío yí mí yí léé yi à vaa 6úe o Krista bíní buen-nɔnzòñ. ¹¹ A mi bè-wénia 6úén6úén á à téréen o Yeesu Krista pánká yi, á 6a nùpua á à dé ho cùkú le Dónbeení yi, á à khòoní le.

Le bín-tente bueró bío

¹² Wán zàwa lè wán hínni, í wi à mi zũn le bío sá mií lé bún wó á le bín-tente bueró tonló vannáa lè mí yahó. ¹³ Mu bon, ho *Oroomu béε zĩ-beení parowà júnáasa làa bíá ká 6úén6úén zũ le lé o *Krista bío yi á í wiráa ho kàsó yi. ¹⁴ Bío á í wi ho kàsó yi lé bún mún wó á wán zàwa lè wán hínni boomuso wíokaa dó mí sía o Núhúso yi, á wíokaa henía mí sía le Dónbeení bíoní bueró yi. ¹⁵ Ba 6úi wi 6a tãahú wee bue o Krista bín-tente lé bío 6a wee dí le yandee làa mi, á wi à 6a bío jùhú wé poñ mi. εε ká 6a 6úi bán wee bue le bíoní mu lè le yi na se. ¹⁶ Bánsowa so wee wé mu lé bío 6a wa mi, á zũ le í wi hen le bín-tente jii tàró bío yi. ¹⁷ Ká bíá wi à 6a bío jùhú wé poñ mi o Krista bín-tente bueró bío yi, bán yilera na wi 6a yi yí se. Ba wi à 6a beé í lò à bè bío á í wi ho kàsó yi wán. ¹⁸ εε ká bún

6úen6úen nùhù mia. A mu wé le yi na se loo, tàá yi na yí se loo, bún yí here. Bío nùhù wi lé ò o Krista bío wé bue. Bío ó o Krista bío yú wee bue bún lée zámakaa í cón, á ì wé è zámaka mu bío yi féeε. ¹⁹ Lé bío á ì zū le bío wee wé kà 6úen6úen vaa véenii lé í káníló mi floró pànká yi, là a Yeesu Krista Hácírí* na wee séení mi pànká yi. ²⁰ Bío á ì pan làa sòobée á dó ì sli wee lòní lé bío kà: I máa wé bío 6úi na hã n̄yio dà à dí mi bío yi. Ká ì sli á à wé here á wáa wé è dé ho cùkú o Krista yi ì wára yi làa bío á ì wee wéráa mu, à ì ȳo wé lua, tàá à ì hí. ²¹ Mu bon, ínén cón ká ì ȳo wi lua, se lé ho cùkú dérò o Krista yi bío yi. Ká ì 6èn húrun loo, á ì mún ñ yí cùnú bún yi. ²² εε ká bío á ì ȳo wi lua wà, á tonló cùnú wi 6a nùpua cón, á bío á ì wáa à lén á ì yí zū. ²³ I wee héhéeka mu mí bío n̄un p̄ahù. I lá húrun á vaá wi là a Krista, se mu lá à wé sí mi, lé bío á bún lé bío 6ènt̄n s̄aaní. ²⁴ εε ká minén bío yi á ì keñlò làa mia á nùhù 6èn wíokaa wi po bún. ²⁵ A bío á ì wáa láa mu yi, á ì zū le ì keñ b̄n, á à keñ lè mi 6úen6úen á wé è séení mia, à mi wíoka z̄un le Dónbeení bío, à sia wa mi siadéro o Yeesu yi bío yi. ²⁶ Lé bún ñ na ká ì khii b̄nía 6uara mi cón, á mi ì wíoka zámaka làa sòobée ì bío yi mi páaníló là a Krista yi.

Bío 6a kèrèt̄ewa ko 6a 6ua lè miten

²⁷ Bío bío here lé bío mi ì 6ua miten sese á à héha làa bío ó o *Krista b̄n-tente le mu koráa, bèra a na ká ì 6uara mi cón loo tàá ká ì yí 6uara loo, à ì wé n̄i le mi fárá ð̄n mi siadéro o Krista yi wán lè le hácírí dà-kéní, á wó le n̄ii dà-kéní páanía lá le lònbee wee tà le Dónbeení b̄n-tente n̄ii. ²⁸ Mi yí día le mi zúkúsa z̄ánika mia bío woon yi. Bún ñ zéení làa ba le 6a à yáa, ká mu 6èn ñ zéení lè minén le mi ì k̄n̄í. Bún 6úen6úen lé le Dónbeení wó mu. ²⁹ Mu bon, le Dónbeení wó mu s̄amu làa mia: Le wó á mi dó mi sia o Krista yi á mún lò wee be o bío yi. ³⁰ Mu bon, ínén làa mia páanía wee lá le lònbee dà-kéní, ð̄o á ì h̄ia lá lè ho yahó á mi m̄n. A lé dén lònbee so á ì pá lan wee lá á mi wee n̄i bío.

2

¹ Mi pànká wee wíoka keñ mi páaníló là a *Krista bío yi. O waminí wee hení mi sia. Mi páanía le Dónbeení Hácírí pànká yi. Mi sia se á zū le màkárí. ² Awa, á mi cén wáa wé n̄i mín yi, à wañ mín, à wé mi yilera làa dà-kéní. Mi wé bún 6úen6úen á tíiraa ì sí-wεε n̄ii. ³ Mi yí wé bío 6úi na wee wé à mi bío nùhù keñ poñ b̄ia ká. Mi wé yí ydoní miten b̄ia ká wán à 6a mi mia. Ká mi wé liiní miten à wé leéka le b̄ia ká s̄aaní mia. ⁴ Mi wé yí leéka minén mi dòn bío, ká mi mún wé leéka b̄ia ká bío.

- ⁵ Bío mi páanía là a Yeesu Krista, á mi 6ua miten làa bío ó o 6uannáa míten bío síi:
⁶ Orén na ka lè le Dónbeení bío, á yí le mí ì 6ua mí màamínlò làa de konloon.
⁷ B̄ueé. O tà día bún 6úen6úen ò o 6ueé ton lè 6a nùpua bío síi á lé o nùpue binbirí, á wó míten là a ton-sá bío síi.
⁸ O liinía míten á tà b̄o le Dónbeení b̄ioní yi fúaa o tà mu húmú yi, hàrí mu húmú ho *kùrùwá wán.
⁹ Lé bún n̄n le Dónbeení wáa ydoníanáa wo ó o wi mu bío 6úen6úen nùhù wán, á wó ó o yú le yèni na po hã yènnáa 6úen6úen.
¹⁰ A b̄ia wi ho wáayi làa b̄ia wi ho tá wán làa b̄ia wi ho ñ-h̄n̄bó-lóhó yi 6úen6úen ñ fárá mí n̄nkópúná wán o yahó.
¹¹ A 6a 6úen6úen á à bío wéréwéré le o Yeesu *Krista lé o Nùhúso, á à déráa ho cùkú o Maá Dónbeení yi.

Ba kèrèt̄ewa ka lòn khoomu ho ð̄m̄n̄á yi

¹² Minén na á ì wa làa sòobée, bío mi wee bè le Dónbeení b̄ioní yi, á mi wé wé bío á b̄ia le k̄n̄ia ko 6a wé. Mi wé k̄n̄bi le Dónbeení làa sòobée à wéráa mu. Bío mi láa wee wé mu ká ì wi làa mia, á mi pá wíoka wé wé mu hàrí bío á ì mia làa mia. ¹³ Lé le Dónbeení wee na ho pànká mia à mi sia vá hã wára na sí le yi à dàñ wéráa hã.

* **1:19** Yeesu Krista Hácírí: O Yeesu Krista Hácírí na bío b̄ia hen lè le Dónbeení Hácírí lée dà-kéní.

14 Bïo lée bïo na mi wee wé, à mi yí khi mi kíó yi ká mi ì zá làa mín à wéráa mu, 15 bèra a na à wékhe bïo yí mǐ yí léé mia, à mi wé 6a nùpua na wee ce le Dónbeenǐ yahó, le Dónbeenǐ zàwa na á fianǐ mía yi ho lòn bïo nùpua na lé 6a nǐ-sǔmáa tǎhǔ. Mi ka lòn khoomu 6a tǎhǔ lòn fɪntɛɛna na dó bïo síi, 16 minén na wee bue le bín-tente, dïo wee na le mukǎnǐ binbirǐ. Ká mi wee wé làa bǔn, á ì dà à zámaka mi bïo yi o *Krista bǐnǐ 6uen-nònzoñ, lé bïo le lònbee na á ì lá mi bïo yi yínǎñ kǎamáa. 17 Bïo mi dó mi sía le Dónbeenǐ yi á mi nǎn miten le yi bǔn ka lòn muinǐ na 6a yan bïo síi. A hàrí ká 6a ko 6a 6úe mi, à ì wé lòn hámu na bò mu wán, á ì wee zámaka mu bïo yi á à zámaka lè mi 6úen6úen. 18 Làa bǔn bïo síi, á minén mún wé zámaka, à mún zámaka làa mi.

O Timotee là a Epaforodiite tonkaa bïo

19 I wee leéka le hen làa cǐnú ká a Nùhúso Yeesu tà, á ì tonka a Timotee mi cǐn bèra a na à ì jí mi sǎ à síi hǐ mi bïo yi. 20 Lé bïo ká mu yínǎñ wón á nùpua na wee leéka mi bïo làa bïo á ìnén wee leékaráa mu á mía. 21 Bǐa ká 6úen6úen yara sǎ mí kùrú bïo ká a Yeesu *Krista bïo níi ló. 22 Minén mi beere zǔ bïo ó o wó. O páanía sá le bín-tente tonló làa mi làa bïo ó o za wé sáráa lè mín maá. 23 Awa! Ká ì zǔna bïo á ì bïo ò wéráa, ó orén lé yǎa á ì wee leéka à ì dèení tonka mi cǐn. 24 I láa mu yi le hen làa cǐnú ká a Nùhúso ò na ho wǎhǔ miǐ á ìnén ì beere á à 6uen mi cǐn. 25 Ee ká wán za Epaforodiite na mi lá tonkaa ì cǐn ò o 6uee na mi níi bïo na mi le mi ì séení làa mi miǐ, á ì le mu ko à ì día wo ò o bǐnǐ 6uen mi cǐn. O sá le bín-tente tonló á lá le lònbee làa mi làa sòobéε. 26 O 6èntǐn wi ò o mi mi wán, á mún yilera lúnkaa lé bïo ó o zǔ le mi ná mí vánvámu bïo. 27 Mu bon, o lò lá yí here làa sòobéε, lée cǐnú ká a yáá lá à hí. Ká le Dónbeenǐ màhǎ zǔna a màkárí, mu yáá yínǎñ orén mí dòn, ìnén á le mún zǔna màkárí bèra a na à le yi-véε na wi ì wán à yí dé wán. 28 Lé bǔn nǎn á ì wi à ì día wo ò o 6uen mi cǐn fùafù, bèra a na ká mi mǎn wo, à mi sía wa, à ìnén yi-véε 6èn yòo tǐ yi. 29 Awa! A mi sí a yahó lè há zámaka-beenǐ mi páaníló là a Krista bïo yi. Ba nùpua na ka là a bïo á mi wé kǎnbi, 30 lé bïo á cǐnú ká ká a lá à hí o Krista tonló bïo yi. Bïo mi yí dà máa wé máa na miǐ lé bïo mi khèra làa mi, lé bǔn ó orén zàanía mí mukǎnǐ á wó séeníánaa mi.

3

O Krista bïo jùhǔ wi po bïo ká

1 Wán zàwa lè wán hínni, á bïo ká wán á ì wee bïo bïo ká làa mia: Mi wé zámaka bïo mi páanía là a Nùhúso bïo yi. Mu bïo na á ì túara nǎn mia na á ì bǐnǐa wee tǐi yi yínǎñ bïo na wee seé mi, ká mu lée bïo na á à séení mia, à bïo 6úi yí dàní mia yí vǐnǐ. 2 Mi pa miten bïo 6a ton-sá-kora yi, 6a ka lòn boonǐ, 6a sòobáa wee hení ho kúioró bïo dàkhǐna. 3 Mu bon, warén lé bǐa kúiora binbirǐ. Wa wee 6úaanǐ le Dónbeenǐ lè le Hácírí pánká, á wee zámaka wa páaníló là a Yeesu *Krista bïo yi, á yí dó wa sía waten yi. 4 Ká a 6úi lá wee leéka le mí dà à dé mí síi míten yi, se ìnén dà à dé ì síi bǔn yi á à poñ wón 6ánsò. Mu bon, ì túiá lá à wé sí à ì dé ì síi ìten yi, 5 lé bïo á ìnén 6a *kúio ì teró wizoonǐ bïo hètǐn zoñ. Wán síi lé o *Isirayεele nǐpomu, ì ton o Bēnzamεε zǐ-jùhǔ yi. Wán nùwǎ lé 6a *zúífùwa binbirǐ, á ì lé o zúífù binbirǐ. Ì lé o *Farizǐε á henía o *Mɔyǐize làndá bèró bïo, 6 á ì can ì kúio làa sòobéε le Dónbeenǐ tonló yi fúaa ì lá wee beé 6a kèrètǐεwa kuure lò. A ho *làndá mu bèró dàní yi, á nùpue lá yí dà máa bïo le ì wó khon mu 6úi yi hùúu. 7 Ee ká a Krista bïo yi, á bǔn biowa so na lá ka lòn cǐnú bïo ì cǐn á ì wǎa wee wé lòn bè-kǎamáa. 8 Mu bon, mu bïo 6úen6úen ka lòn bïo na jùhǔ mía ì cǐn, lé bïo á ì Nùhúso Yeesu Krista zǔnló bǔn lé bïo jùhǔ wi po bïo ká 6úen6úen. Lé orén Krista mu bïo yi á ì pánáa mu 6úen6úen, á wee wé mu lòn zàn-bïo, bèra a na à ì bïo wíoka sí a yi binbirǐ 9 à páaní làa wo. Mu yínǎñ bïo á ìnén bò ho làndá yi á nǎn á ì térénnánaa, ká lé bïo á ì dó ì síi o Krista yi á le Dónbeenǐ wóráa mi là a nǐ-térénnii. 10 Bïo á ì wee cà lé o Krista zǔnló, à mún zǔn ho pánká na le

Dónbeenĩ nɔn wo yi o vèeró mɔn. I wi à ì páaní a lònbee yi làa wo à tà mu húmú yi là a bïo síi. ¹¹ Ká mu wó kà, á ìnén mún ñ láa mu yi le le Dónbeenĩ khii vèení mi.

Wa ko wa bánbá vaa yí bïo wa wee cà

¹² Wàn zàwa lè wàn hĩnni, ì yí dà máa bío le bïo á ì wee cà á ì wáa yú vó, tàá bío á ì ko à ì keínáa á jii wáa tun. Εε ká ì màhá wee hení ì lò bèra a na à ì yí mu, lé bïo ó o Yeesu *Krista léra mi á ì bïo sá a yi búenbúen. ¹³ Wàn zàwa lè wàn hĩnni, ìnén yí máa leéka le ì yú mu vó. Bïo bïo here mi lé bïo kà: Bïo á ì wó khiína á ì wáa yí máa loń, bïo wi ì yahó lé bũn á ì wee bánbá bïo yi. ¹⁴ A bïo á ì wee cà lé bũn á ì wáa wee lùwí bïo yi, bèra a na à ì vaa yí ì veró cúnú ho wáayi le Dónbeenĩ cón ì páaníló là a Yeesu Krista bïo yi. ¹⁵ Lé hñn yilera so ko à há wé keń warén kèrètíewa na dɔn vó le Dónbeenĩ bïo dǎní yi yi. Εε ká mi wee leéka bè-vio búu mu bïo yi, à le Dónbeenĩ zéení mu yara wéréwéré làa mia. ¹⁶ Bïo wi bĩn, á hen na wa van vaá bó yi á mi wáa le wa wíoka bánbá làa bũn bïo.

¹⁷ Wàn zàwa lè wàn hĩnni, mi wé wé bío á ì wee wé. Bïa wee bè bïo mi mɔn à wa wee wé yi lé bán á mi fá mi yĩo yi. ¹⁸ Mu bon, ba nùpua cèrèe wáraa wee zéení le ba lé o Krista na húrun ho *kùrùwá wán zúkúsa. I lá wee wé bío mu na mia fèεε, á ì pá bĩnía wee bío mu làa mia ká ì wá. ¹⁹ Bán nùpua so píora lé ba doffina, á há ñyi-wáraa na ba wee wé lé hñn á ba wee khòní miten bïo yi. Bïo ba wee leéka lé ho ñmíjǎ bïo mí dɔn. Mu vaa véení ká ba à yáa búenbúen. ²⁰ Εε ká warén kùrú lahó hón yòó wi ho wáayi. A wa kǎńllo Yeesu Krista na à lé bĩn á à buen lé wón wa wee lòoní. ²¹ Hen ká a khii buara á wa sǎnía na cùkú mia ó o bueé wé á há à keń là a sǎnía na cùkú wi bïo síi. O o ò wé mu lè ho pǎnká na wi o cón, hĩa ó o ò yíráa le sée mu bïo búenbúen wań.

4

¹ Awa, wàn zàwa lè wàn hĩnni na ì wa làa sòobéε, ì síi bèntĩn vá à ì bĩnĩ mi mia. Mi bïo wee wé ì síi, á lé minén bïo yi à ì yí ho cùkú, á mi wáa wíoka fǎrá ñn mi páaníló là a Nùhũso yi.

Le zéenti bïo

² O Evodii là a Sēntiisi á ì wee hení bïo kà á à na yi le ba jii-cúa wé le dà-kéní ba páaníló là a Nùhũso bïo yi. ³ Εε ká ùnén na páanía wee sá ho tonló làa mi lè mí yahó á ì wee bío bïo kà á à na yi: Ba háawa mu mí nùwǎ jɔn á ù séení. Ba páanía lá le lònbee làa mi le Dónbeenĩ bĩn-tente bueró bïo yi. O Kileman lè wàn zàwa na ká mún páanía lá le lònbee làa mi le Dónbeenĩ bĩn-tente bueró bïo yi. Bán yènnáa túara bïa yú le mukǎnĩ binbirĩ yènnáa vǔahũ yi.

⁴ Mi wé zǎmaka fèεε mi páaníló là a Nùhũso bïo yi. I wíokaa wee bío mu, mi wé zǎmaka. ⁵ Mi wé ba nùpua na wayika à ba nùpua búenbúen zũn bïo. Mi wé leéka le hen làa cĩnũ ká a Nùhũso á à buen. ⁶ Mi yí le mi hácírí yáa bïo woon yi. Εε ká mi màkóo wé wi bïo lée bïo yi, à mi zéení mu lè le Dónbeenĩ. Mi mún wé dé le bǎrákà fèεε. ⁷ Ká mi wee wé kà, á le Dónbeenĩ á à na mí héerà mia, hón héerà so dà bío wa wee leéka búenbúen wán, ho ò wé á mi yiwa máa wé è dè, á yilera máa wé è lùnká mi páaníló là a Yeesu *Krista bïo yi.

⁸ Wàn zàwa lè wàn hĩnni, á bío kà wán á ì ì bío bïo kà làa mia: Bïo ko mu wé here mia lé ho tũíá poni bïo, làa bío búenbúen na ko lè le kǎnbii, làa bío téréenna, làa bío wee ce, làa bío ó o nùpue ko ò wań, làa bío ko lè ho cùkú. Bïo búenbúen na se làa sòobéε, làa bío ko lè le búaanii lé bũn bïo ko mu wé here mia. ⁹ Bïo á ì kǎráanna làa mia á mi tà yi, bïo mi jǎ ì cón làa bío mi mɔn à ì wee wé lé bũn á mi wé bè yi. Ká mi wee wé kà, á le Dónbeenĩ na wee na ho héerà, á à keń làa mia.

Ho Filiipu lóhó kèrètíewa bǎrákà déró bío

¹⁰ I wee zǎmaka làa sòobéε ì páaníló là a Nùhũso yi, lé bïo mi màhá wáa ñǎnna zéeníá làa mi le mi pan ì bïo. Mu bon, mi pan ì bïo yí khú ká lé bïo mi lá ñn yí yú mu wéró níi. ¹¹ Mu yínɔn bïo búu fòora mi á nɔn á ì wee bíoráa kà. Hen ká ì bïo ka làa bío na, à ì síi wa

mu bïo yi lé bïo á ï mána mu búenbúen. ¹² I khon loo, á ï zũ bïo á ï ì 6ua lè ìten. I bïo wi loo á ï zũ bïo á ï ì 6ua lè ìten. I yú bïo á ï dí loo, tàá ï yí yú bïo á ï dí loo, à ï yí puuní loo, tàá à bïo wi ï cǎn fòo mií loo, mu búenbúen yi á ï zũ bïo á ï ì 6ua lè ìten sese. ¹³ Bũn bïowa so wéró pànká ó o *Krista wee na mií. ¹⁴ Èè ká bïo mi séenía mi le lònbee na yú mi bïo yi 6èntĩn lée bïo na se.

¹⁵ Minén Filiipusa, mi zũ le pãahũ na á ï 6úa le Dónbeenĩ bín-tente bueró ñúhũ mi cǎn, á ló ho Maseduana kǎhũ yi, á lé minén mi dòn lé 6a kèrètɛwa kuure na séenía mi. ¹⁶ Pãahũ na á ï wi ho Tesaloniiki yi lé bĩn mi 6úa mu ñúhũ yi, á séenía mi làa bïo á ï màkóo wi yi á dǎn hã cúa-ñun. ¹⁷ Bũn yí máa zéení le ï wee cà à mi wé séení mi làa bũn síi fǎèè, èè ká ï màhã wi à le Dónbeenĩ na bïo mi wee wé 6àn cǎnú mia. ¹⁸ Mi hãmu na mi tonkaa là a Epaforodiite 6ueé dǎn mi lè mí ñi-kãa, mu yàá puunía bïo á ï màkóo wi yi búenbúen. Bïo mi nǎn mií ka lòn muinĩ yia na cǎina á sãmu sí le Dónbeenĩ yi. ¹⁹ Wàn Dónbeenĩ na nãfòró ñii mía á à na bïo mi màkóo wi yi búenbúen mia mi páaníló là a Yeesu *Krista bïo yi. ²⁰ Le ho cùkú à bïo sí wàn Maá Dónbeenĩ yi fǎèè hã lúlúio na ñii mía yi. *Amiina!

Le tɛɛní

²¹ Bĩa bïo sã le Dónbeenĩ yi 6a páaníló là a Yeesu *Krista bïo yi á mi tɛɛní yi lè mí ñi-kéní kéní. Wàn zàwa lè wàn hĩnni na làa mi páanía wi mún wee tɛɛní mia. ²² Bĩa hen na bïo sã le Dónbeenĩ yi búenbúen wee tɛɛní mia, sǎnkú bĩa wee sá ho *Oroomu béè cǎn.

²³ Le o Núhũso Yeesu Krista wé mu sãamu làa mia.

Ho vūahú na ó o Poole túara n̄n ho Koloosi kèrètíewa kuure yi

Vūahú túaró n̄hú

Ho vūahú na kà lé o Poole túara ho n̄n ho Koloosi lóhó kèrètíewa kuure yi. Yia nín-yání buera le Dónbeení bioní b̄n lé yia 6a le Epafaraasi, o là a Poole páanía wee sá ho tonló dà-kéní. O wee lé ho Koloosi lóhó mí bæere yi (1.7; 4.12).

Pāahú na ó o Poole wi ho kàsó yi ho Oroomu yi (4.3), ó o Epafaraasi 6ueé 6úεkíó wo á bía n̄n wo yi le 6a n̄pua 6úí h̄n̄n wee v̄íní ho Koloosi kèrètíewa lè ho kàránló 6úí síí.

Lé b̄n̄n n̄n ó o Poole túararáa ho vūahú na kà n̄n 6a yi, à zéení le Dónbeení t̄úá poni làa ba, bèra a na à 6a p̄í 6a n̄pua mu kàránló. O mún bía n̄n 6a yi le le Dónbeení ð̄n o Yeesu *Krista wán léraráa ho ð̄m̄j̄ná, á lé orén le wee ð̄n wán k̄n̄ínáa 6a n̄pua (1–2).

O zéení bio 6a wé è 6ua lè mítén 6a páaníló là a *Krista yi (3–4).

Lé o Tisiiki là a Oneziimu ó o Poole tonkaa lè ho vūahú mu á 6a vaá n̄n ho Koloosi kèrètíewa kuure yi.

Le t̄èní

¹ Mu lé ínén Poole, yia le Dónbeení lè mí síí b̄io á wó á ì lé o Yeesu *Krista tonkaro, lé mi wee túa ho vūahú na kà. Inén lè wán za Tim̄tee ² á wee t̄èní mínén wán zàwa lè wán h̄nni na b̄io s̄á le Dónbeení yi ho Koloosi lóhó yi á páanía là a Krista, á siadéro wo yi f̄ará t̄ina. Le wán Maá Dónbeení à wé mu s̄amu làa mia, à na ho héerà mia.

O Poole Dónbeení b̄aráká déró b̄io

³ Hen ká wa sansan wee fio wa N̄h̄úso Yeesu *Krista 6àn Maá Dónbeení yi mi b̄io yi, à wa dé le b̄aráká. ⁴ Wa wee dé le b̄aráká lé b̄io wa j̄á b̄io mí síá dóráa o Yeesu Krista yi b̄io, làa b̄io mí waráa b̄ia 6úén6úén na b̄io s̄á le Dónbeení yi. ⁵ Mi dó mi síá á wa mín, lé b̄io mi dó mi síá á wee l̄oní le Dónbeení bè-tente na le dó mí j̄ii le mí ì ká làa mia ho wáayi. Mu bè-tente mu á mi j̄á b̄io p̄ahú na 6a buera le b̄in-tente n̄n mia yi, dén na lé ho t̄úá poni. ⁶ Ho ð̄m̄j̄ná 6úén6úén yi, á b̄ia wee tà le b̄in-tente mu b̄io, à wé b̄io sí le Dónbeení yi á wee dé wán ká 6a wà. Lé kà síí á mu mún wee wéráa mínén c̄n à lá ho p̄ahú na mi j̄á le b̄in-tente mu yi, á z̄una le Dónbeení s̄amu b̄io binbirí à 6uee 6úe ho zuia j̄ii wán. ⁷ Mu lé o Epafaraasi, yia wa wa làa s̄obéε na làa w̄en páanía wee sá a Krista tonló, lé wón buera le b̄in-tente mu n̄n mia. O wee s̄obá mítén à sáráa o Krista tonló wa lahó yi mi c̄n. ⁸ Lé orén 6ueé b̄ia le waminí na á le Dónbeení Hácirí wó á mi wa làa mín b̄io làa w̄en.

⁹ Lé b̄n̄n n̄n á p̄ahú na wa j̄á mi b̄io yi j̄ii wán, á wa wee fio le Dónbeení yi f̄éε mi b̄io yi. Wa wee fio le le Dónbeení na mu bè-z̄úr̄m̄n̄i lè mu b̄io z̄úr̄ló 6úén6úén na wee lé lerén mí bæere Hácirí c̄n mia. Lé b̄n̄n ñ na ká mi ì z̄úr̄ b̄io le síí vá yi á mu j̄ii ì sí. ¹⁰ B̄n̄n ká mi ì dàñ ñ 6ua miten làa b̄io mu koráa là a N̄h̄úso, á mi wé è wé b̄io sí a yi 6úén6úén f̄éε lè h̄á wárá na se lè mí sííwà 6úén6úén, á à wíoka à z̄úr̄ le Dónbeení. ¹¹ B̄io le Dónbeení p̄ánká j̄ii míá, á wa wee fio le yi le le wé à mi p̄ánká keñ bèra a na à mi wé dàñ h̄i mi síá, à j̄i mi yiwa lè le sí-wεε. ¹² Mi wé dé wán Maá Dónbeení b̄aráká. Le wó á mi ko à mi níi keñ h̄á k̄ia na le b̄ará ká làa b̄ia b̄io s̄á le yi mu khoomu yi le c̄n. ¹³ Le k̄anía w̄en le t̄ibirí p̄ánká níi yi, á wa w̄áa wi le Za na le wa làa s̄obéε béení ð̄in̄ii ¹⁴ Lé o Za mu p̄ánká yi á le k̄anía w̄en, á séra wa bè-kora díá.

O Krista kh̄oniló leni

¹⁵ O Za mu yi á wa wee mi le Dónbeení na yí dà máa mi.

O kí mu b̄io 6úén6úén, á wi mu bè-lénnia 6úén6úén j̄h̄ú wán.

16 Lé bïo ó orén lé yïa le Dónbeenĩ ðĩn wán léraráa mu bïo búenbúen,
 bïo ho wáayi, làa bïo ho tá yi,
 bïo wee mi, làa bïo yí máa mi,
 hã pánkává lè mí síiwà búenbúen.

Le Dónbeenĩ ðĩn orén wán á léraráa mu bïo búenbúen,
 mu bïo búenbúen le léra orén bïo yi.

17 Orén wi ká bïo búii ðĩn yí léra.

Lé orén pánká yi á mu bïo búenbúen wi mí lara yi sese.

18 Ba kèrètíewa búenbúen kuure na ka lòn sánia bân ñúhũ lé orén.

Lé orén le kuure mu búia wán.

Lé orén lé ba ñi-hía ñin-yání so na vèera á máa bĩnĩ máa hí
 bèra a na ò o dí mu bïo búenbúen yahó.

19 Lé bïo mu wó sína le Dónbeenĩ yi à bïo lerén karáa búenbúen à le Za mún kerĩ làa bũn.

20 A mu mún wó sína le yi à le ðĩn orén wán à bïo ho wáayi làa bïo ho tá yi búenbúen làa
 de bĩnĩ wé sí.

Lé o Za na húrun ho *kùrùwá wán á cãni kúará pánká yi á le dóráa ho héerà lerén lè mu
 bïo búenbúen pãahũ.

21 A minén na lá lé ba ñi-hãní le Dónbeenĩ cõn, á lá lé le zúkúsa mi yile-kora lè mí bè-
 kora wéró bïo yi, 22 á le wáa wó á mi bĩnia sí làa de bïo le wó á le Za wó a nùpue á húrun
 pánká yi. Le wó ká síi bèra a na à mi ðàn ðĩn le yahó ká mi wee ce á fianĩ mĩa yi á bè-kohó
 yèni yí máa ve léé yi. 23 Ká mi màhã ko mi wíoka dé mí sía o Za mu yi, à fará ðĩn. Bïo mi
 dó mi sía wee lònĩ bïo le Dónbeenĩ dó mí ñii le mí ì wé le bín-tente yi á mi yí khènnáa.
 Le bín-tente mu lé ðio mi ñá khíina, ðio buera ñon ho ðimíña nùpua búenbúen yi. A lé
 lerén bín-tente mu bueró tonló á ñén Poole mún wee sá.

O Poole lònbee na ó o wee lá bïo

24 Hã làa na ká wán á le lònbee na á ñi wee lá mi bïo yi á ñi wee zãmaka bïo yi. Lé ká
 síi á ñi sánia lò ò beráa á à tíiráa le lònbee na wa ko wa kãa yi ñii* o *Krista tonló sáró yi
 ba kèrètíewa búenbúen kuure na lé o sánia bïo yi. 25 Ñén wáa lé ba kèrètíewa búenbúen
 kuure mu ton-sá lé bïo le Dónbeenĩ kàrafáa ho tonló mi, á le ñi zéeni mí bionĩ bïo yahó
 búenbúen mi séeniló bïo yi. 26 Le bionĩ mu lé mu bïo na le Dónbeenĩ lá sà ho ðimíña
 nùpua búenbúen yi hàání. Ee ká hã làa na ká wán á le wáa zéenia le bionĩ mu bïo làa
 bĩa bïo sã le yi. 27 Le Dónbeenĩ le mí ñi zéeni làa ba le le bïo na lá sà yi na semu bân síi
 mĩa á ba nùpua búenbúen ñinĩ ðàn kerĩ yi. Bũn bïo so lé o Krista páaniló làa mia. Lé bũn
 ñon á mi dó mi sía wee lònĩ ho cùkú na le Dónbeenĩ dó mí ñii le mi ñinĩ ñi kerĩ yi. 28 Lé
 wón Krista so á wa wee zéeni bïo, á wee ñi le Dónbeenĩ ñipomu ñi-kénĩ kénĩ zení wán,
 á wee kàrán ba lè mí ñi-kénĩ kénĩ mu bè-zúrminĩ pánká yi. Wa wee wé bũn bèra a na à
 ba ñi-kénĩ kénĩ ðàn ðã vé ba páaniló là a Krista pánká yi. 29 Lé bũn te bïo á ñi wee sáráa
 ho tonló mu lè ñi sòobéé là a Krista pánká beenĩ na wee mi bïo á ñi wee wé yi.

2

1 Ñi wi à mi zúr le ñi wee sá lè ñi sòobéé minén lè ho Lawodisee lóhó kèrètíewa, làa bĩa
 ká búenbúen na yère mún ðĩn yí dá ñi wán bïo yi. 2 Ñi wee sá lè ñi sòobéé bèra a na à mi
 búenbúen sía wé hereka à mi wé le ða-kénĩ bïo mi wa làa mín bïo yi. Bũn bïo yi á mi ñi
 yí mu bè-tentewà lè mí síiwà búenbúen na ko làa mia ká mi bènñin zũna le le Dónbeenĩ
 bín-tente na mi ñá lé ho tũia poni. Lé bũn ñi na ká mi ñi zúr le Dónbeenĩ bïo na lá sà yi,
 bũn na lé o *Krista. 3 Lé orén mí ðon á mu bïo zúrlo lè mu bè-zúrminĩ búenbúen na lé
 ho nãfóró binbirĩ wee lé cõn. 4 Ñi bĩa bũn ñon mia bèra a na à mi yí día mĩten le o búii khã
 lè mí bín-sia vĩini. 5 Ñi mĩa mi tíahũ bũn bon, ká ñi hácirí ðén màhã wi làa mia. Bïo mi
 buannáa mín sese, làa bïo mí síadéro o Krista yi fará tína á ñi síi wan bïo yi.

* 1:24 Mi loñ Matiye vūahũ 24.3-14; Maaki vūahũ 13.19-23

Wa páaníló là a Krista bïo

⁶ Awa, á bïo mi tà ò o Yeesu *Krista wé mi Núhúso, á mi wáa 6ua miten làa bïo sí a yi mi páaníló làa wo bïo yi. ⁷ Mi fára mi siadéro wo yi lòn vïndεε na naní zon ho tá yi bïo síi. Mi le mi siadéro mu wo yi à wíoka wé dé wán. Mi wíoka fára ðin mi siadéro wo yi. Mi wé mu búenbúen héha là ho kàránló na mi yú, à wíoka wé dé le Dónbeenĩ bárakà féεε.

⁸ Mi pa miten bïo. Mi yí día le 6a núpua ví mia là mí kàránló na yí bon á jùhú mia. Hón kàránló so fára 6a núpua làndáwá là ho ðímíjná pánkáwá na yí máa mi wán, ká ho yí fára Krista wán. ⁹ Mu bon, bïo ó o Krista wó a núpue mí cúee á bïo le Dónbeenĩ karáa búenbúen ó o mún karáa. ¹⁰ A le Dónbeenĩ bïo ðání yi á mi bïo búenbúen jii sú mi páaníló là a Krista yi, wón na wi há pánkáwá na yí máa mi búenbúen jùhú wán. ¹¹ Bïo mi páanía làa wo, á mi lé 6a núpua na 6a kúiora. Ká hón kúioró so màhá yí wó mi sánia yi. Ho *kúiiro na ó o *Krista wó lé mu bè-kohó pánká na ó o léra mia. ¹² Páahú na mi bátízera yi, á mi ka lòn núpua na páanía nùuna là a Krista á mún páanía vèera làa wo lé bïo mi dó mi sía le Dónbeenĩ pánká na vèenia wo léra 6a ñi-hía tíahú yi. ¹³ A minén na lá húrun le Dónbeenĩ cón mu bè-kora na mi lá wee wé làa bïo mi yí kúiora bïo yi, á le wáa vèenia mia mi páaníló là a Krista bïo yi. Le séra wa bè-kora búenbúen día. ¹⁴ Wa wékheró bïo na jà wa júná yi á le 6ó jùhú lòn kení vūahú bïo síi. Le 6úaa mu ho *kùrùwá wán á 6óràa mu jùhú. ¹⁵ Le fáara há pánkáwá na yí máa mi búenbúen fūna á dó há ñiyio há yi 6a núpua búenbúen yahó o Krista húmú ho kùrùwá wán pánká yi.

¹⁶ Ó o 6úii wáa yí ko ò o cítí mia bïo mi yí bò 6a *làndá yi mu bè-dínii là mu bè-junii ðání yi, tàá bïo mi yí máa dí há són-beera, tàá ho píihú miló nín-yání wizonle sánú, tàá 6a *zúifúwa vúnkaló wizonle sánú. ¹⁷ Bún búenbúen fù lé bïo lá wà 6ueé wé 6àn khánkhánaamu. Ká mu binbiriso wee lé o Krista yi. ¹⁸ Mi yí día le o 6úii bío le mi yí ko là ho cúnú le Dónbeenĩ cón. I wee bío bíá wee wé là 6a wee liini miten à 6úaaní ho wáayi tonkarowá bïo. Ba wee bío le mi bïo jùhú wi po bíá ká 6a bè-minii bïo yi. Lé 6arén te mí kùrú yilera. Ba wee yòoní miten mu bïo yi káamáa. ¹⁹ Ba yí cεéra a Krista na ka lòn sánia 6àn jùhú yi. Lé orén wee wé à há sánia bíowa na cεékaa mín yi à wé ðá làa bïo le Dónbeenĩ le mu wéráa.

Wa húmú là wa vèeró là a Krista bïo

²⁰ Mi páanía húrun là a Krista, á kánia ho ðímíjná pánkáwá na yí máa mi níi yi. A léé webio non á mi pá wee día miten à 6a kíkáka yi là mí *làndáwá, ka là mi bïo pá sá ho ðímíjná yi? ²¹ Ba le mi yí lá bïo ká, à yí dí bïo ká, à bïo ká mi yí ðá. ²² Hón làndáwá so bïo ciran mu bïo na ká a núpue jánáa mu là mí màkóo, à mu vé. Lé 6a núpua bò há á wee kàrán làa mín. ²³ Mu bon, mu ka lòn bè-zúrminí bïo na se á wee zéeni le 6a núpua wé dé mí sòobεε le Dónbeenĩ bïo yi, à wé liini miten, à wé beé mí sánia lò. εε ká mu jùhú màhá mia. Mu wee kápa bïo 6a núpua sía wee vá yi mí ðon yi.

3

¹ A bïo mi ka là mi vèera là a *Krista, á mi wáa wé cànka bïo bïo sá ho wáayi, hen na ó o Krista yòó kará yi le Dónbeenĩ nín-tiání. ² Mi wé leéka bïo bïo sá ho wáayi bïo, ká mi wé yí leéka bïo bïo sá ho ðímíjná yi bïo. ³ Mu bon, mi ka là mi húrun, á mi wáa yú le mukōn-finle là a Krista, wón na páanía là le Dónbeenĩ. Bíá bïo sá ho ðímíjná yi á le mukōn-finle mu bïo sá yi. ⁴ O Krista lé yia lé mi mukāni. Ká a Krista khii wà 6ueé zéeni miten là ho ðímíjnása, á mún ñ zéeni làa ba le mi bïo sá mí yi, á mi ñ páaní a cùkú yi làa wo.

Le mukōn-finle là le mukōn-ktñle bïo

⁵ Awa, á bïo wi mia na bïo sá ho ðímíjná yi á mi 6úe jùhú. Bún na lé ho há-fénló là ho bá-fénló là mí síiwá, là há ñiyi-wará, là mu bïo na yí se na mi sía wee vá yi, là há yio na yí máa sí là mu bïo. Bún na ka lòn wónna na mi dó mi sía yi. ⁶ Hón wékheewa so lé hía

wee wé à le Dónbeenĩ s̄i c̄n̄áa [b̄ia yí m̄áa bè le b̄ionĩ yí.] ⁷ Lé b̄ũn b̄àn s̄i á minén mún lá wee wé p̄áhũ na h̄ã wékhewa p̄ánká wi mi wán. ⁸ Εε ká h̄ã laà na ká wán á mi khí mu búenbúen yí. Mi wé yí le mi s̄ia c̄i, mi día le muk̄ōn-ñiíle, le h̄ã lant̄aa, le h̄ã k̄aakó-b̄ioní. ⁹ Mi wé yí f̄úaa sab̄ioní na mín yí. Mi wé yí wé b̄ũn b̄iowa so, le b̄io mi w̄áa díá b̄io mi f̄u wee b̄ua le miten. ¹⁰ Mi w̄áa yèrè máa wó 6a ñi-f̄ia. Lé le Dónbeenĩ wó mia le 6a ñi-f̄ia á wee yèrè máa mia f̄éεε, à mi 6onmín làa de, à mi z̄ũn le binbirĩ. ¹¹ Lé b̄ũn ñon á 6a *z̄uíf̄uwa làa b̄ia yín̄on 6a z̄uíf̄uwa, làa b̄ia k̄uíora làa b̄ia yí k̄uíora, le 6a ñi-h̄ání, làa b̄ia ȳio yí h̄era, le 6a wobáaní làa b̄ia wi miten, bán búenbúen á hueekaró m̄ia yí. O *Krista mí dòn le ȳia b̄io ñúhũ wi. B̄ia dó mí s̄ia wo yí búenbúen ó o p̄áan̄ianáa.

¹² Awa, minén na le Dónbeenĩ wa á hueekaa á mi b̄io s̄ã le yí, mi w̄áa wé 6a ñupua na z̄ũ le mak̄arí. Mi wé wé mu tentemu. Mi wé liiní miten à wé wayika. Mi wé ñi mi yiwa. ¹³ Mi wé yí le mi s̄ia c̄i mín yí. Ká a búi wé wó khon le mí ninza, à mi s̄en díá na mín yí. B̄io ó o Ñúhũso séraráa mi wékhéró díá, le b̄ũn b̄àn s̄i á minén mún wé s̄en díá nanáa mín yí. ¹⁴ Mi wañ mín, b̄ũn le b̄io b̄io here á po b̄io ká búenbúen. Lé b̄ũn á à wé mia le le dà-kéní binbirĩ.

¹⁵ Le o Krista h̄éerà na ó o wee na mia à dí mi b̄iowa búenbúen yahó. Lé h̄on h̄éerà so á le Dónbeenĩ hueekaa mia à mi keñ yí, à mi wé lòn s̄ánia dà-kéní. Mi wé dé le b̄arákà. ¹⁶ Le o Krista b̄ioní keñ mi yiwa à ñii sí, à mi wé k̄arán mín, à wé hení mín s̄ia le mu bè-z̄ũnminĩ na ñii sú. Mi wé sío h̄ã lení le mí síwà le mi s̄ia búenbúen à dérãa le Dónbeenĩ b̄arákà. ¹⁷ B̄io mi wee bío làa b̄io mi wee wé búenbúen á mi wé wé là a Ñúhũso Yeesu yèni. Mi wé dé o Maá Dónbeenĩ b̄arákà o Yeesu mu p̄ánká yí.

B̄io wa ko wa b̄ua làa mín

¹⁸ H̄ãawa, mi wé liiní miten na mi b̄arán̄í yí, làa b̄io mi ko mi wé wé làa b̄ũ mi p̄áan̄iló là a Ñúhũso b̄io yí. ¹⁹ Báawa, mi wañ mi h̄ánání. Mi wé yí ñiiní mi muk̄ání 6a wán.

²⁰ Z̄àwa, mi wé bè mi maáwà le mí nuwà b̄ioní yí mu b̄io búenbúen yí, le b̄io á b̄ũn sí a Ñúhũso yí. ²¹ Maáwà, mi wé yí c̄ií mi z̄àwa s̄ia à tèé 6a bàra.

²² Wobáaní, mi wé bè mi ñúnása na wi ho ñim̄iñá yí b̄ioní búenbúen yí. Mi wé yí wé mu 6a ȳio yí mí dòn à càráa le yèni 6a c̄ñ. Ká mi mah̄ã wé s̄ã na 6a yí le le yí na wee ce, b̄io mi wee k̄onbi o Ñúhũso b̄io yí. ²³ Mi wé wee s̄ã tonló lée tonló, à mi h̄én mi yiwa s̄aráa ho, à keñ le mu le o Ñúhũso á mi wee s̄ã na yí, ká mi yí m̄áa s̄ã na ñupua yí. ²⁴ Lé b̄io mi z̄ũ le o Ñúhũso á à s̄ání mia, dén s̄ánii so le h̄ã k̄ia na ó o bàrá ká làa b̄ia b̄io s̄ã a yí. Yia le mi Ñúhũso le o Yeesu Krista, le wón á mi wee s̄ã na yí. ²⁵ Ká b̄ia 6èn wee wé b̄io yí térénna, bán ó o Ñúhũso á à s̄ání yí á à héha làa b̄ũn, o m̄áa hueeka ñupua mín yí.

4

¹ Wobáaní ñúnása, mi wé wé b̄io térénna á héhaa le mi wobáaní. Lé b̄io mi z̄ũ le minén mún Ñúhũso wi ho wáayi.

Le z̄éenti le t̄éenti b̄io

² Mi yí khí ho fioró yí. Mi dé s̄obéε ho yí à wé dé le Dónbeenĩ b̄arákà f̄éεε. ³ Mi mún wé fio na warén yí bèra a na à le Dónbeenĩ h̄én mí b̄in-tente bueró ñii na wen, b̄ũn na le o *Krista b̄io na lá s̄ã yí. Lé b̄ũn b̄io yí á ñi wiráa ho k̄asó yí. ⁴ Mi fio na miĩ bèra a na à ñi dàñ z̄éeni mu wéréwéré làa b̄io á ñi ko à ñi z̄éeni làa b̄ũ.

⁵ Mi wé z̄ũn miten guaró b̄ia yín̄on 6a k̄èrèt̄iewa t̄iahũ. P̄áhũ lée p̄áhũ na mi dà à wé mu bè-tentewà yí à mi wé mu. ⁶ Mi wé 6a ñupua na z̄ũ h̄ã b̄ioní à wé bío h̄ã b̄in-tentewà, à wé dàñ bío le 6a ñupua làa b̄io mu koráa.

⁷ O Tisiiki b̄ueé z̄éeni b̄io á ñi b̄io karáa búenbúen làa mia. Wón le wàn za mu k̄èrèt̄iemu dàñi yí á ñi wa làa s̄obéε. O wee s̄obá miten à s̄aráa o Ñúhũso tonló làa mi. ⁸ B̄io ñon á ñi wee tonkaráa wo mi c̄ñ lée bèra a na à mi z̄ũn b̄io wa b̄io karáa, o ò h̄ií mi s̄ia. ⁹ O Onziimu na wee le mi c̄ñ á à bè mín làa wo. Wón mún le wàn za mu k̄èrèt̄iemu dàñi yí

á ĩ wa làa sòobéé. O sídéró o Krista yi fàrá tĩna. Lé 6arén mí nùwã pun á à bè mín 6ueé zéení bĩo wó wa cón 6úen6úen làa mia.

¹⁰ O Arisitaaki, yĩa làa mi páanía wi ho kàsó yi á wee tèení mia. O Baanabaasi 6àn za na 6a le Maaki mún wee tèení mia. O 6uenló bĩo fèra bía nòn mia. Ká a 6ueé dõn mia, à mi 6ua a sese. ¹¹ O Yeesu, yĩa 6a mún wee ve le Zusituusi wón mún wee tèení mia. Ba *zúifùwa na lé 6a kèrètíewa tĩahũ, á bán mí dòn lé bĩa làa mi páanía wee sá, à zéení le Dónbeenĩ bá-zàmu bĩo. Ba henía ĩ sũ. ¹² O Epafaraasi, yĩa wee lé mí cón, á mún wee tèení mia. Wón mún lé o Yeesu Krista ton-sá, á wee sòobá mítén à fio fèéé mi bĩo yi bèra a na à mi síadéró le Dónbeenĩ yi wíoka fàrá tĩn, à wé 6a kèrètíewa na dõn vó, á yí máa titika le Dónbeenĩ sũ bĩo wéró yi. ¹³ Inén ĩ beere mòn bĩo ó o wee beéráa mítén lò làa sòobéé minén le ho Lawodisee le ho Hiyerapoliisi lórá kèrètíewa bĩo yi. ¹⁴ O Luki na lé o dòkòtúaràn, yĩa á ĩ wa làa sòobéé, là a Demaasi mún wee tèení mia.

¹⁵ Mi tèení wàn zàwa le wàn hĩnni kèrètíewa na wi ho Lawodisee lóhó yi. Mi mún tèení a Ninfa le 6a kèrètíewa na wee kúee mín wán o zĩi yi.

¹⁶ Ká mi kàrána ĩ vũahũ mu vó, à mi na ho ho Lawodisee kèrètíewa kuure yi à bán mún kàrán. Ká bán mún tonía ho vũahũ na nòn 6a yi á nòn mia, à mi mún kàrán hón.

¹⁷ Mi hení na a Aasiipu yi le ho tonló na o Nùhũso kàràfáa wo yi ò o wé sá à ho pĩi sí.

¹⁸ Lòn bĩo lé ĩnén Poole le ĩ nín-bia á wee túa bĩo kà à na mia. Mi yí le mi yiwa sà mĩĩ ho kàsó na á ĩ wi yi. Le le Dónbeenĩ à wé mí sãamu làa mia.

Ho nín-yání vūahū na ó o Poole túara nɔn ho Tsaloniiki kèrètíewa kuure yi

Vūahū túaró jūhū

Ho vūahū mu lé o Poole túara ho á nɔn ho Tsaloniiki kèrètíewa kuure yi. Ho Tsaloniiki mu lé ho Maseduana kōhū ló-beeni. Ba kèrètíewa kuure na ho lóhó mu yi lé orén Poole fàrá le. Éé ká a màhã yí dàina yí kará bín yí míana. Lé bío á ho kàránló na ó o wee na á 6a *zúifùwa búí yí tà bío, á 6a jɔn wo (Bè-wénia vūahū 17.1-17). Bío nɔn ó o túararàa ho vūahū mu lé ho tonló na ó o sá hūinia yi bín ó o wi ò o bíní sí jii.

Bío le kuure mu yí fàrá yí míana, ká bío le kèrètíewa wee wé ká mu se búenbúen ó o já, ó o wee zámaka mu bío yi, á wee hení 6a sía le 6a bánbá à 6a kèrètíemu wé va lè ho yahó. O bía 6a nì-hía vèeró bío làa ba, làa bío ó o *Krista à bíní ì buen á 6ueé fé bía dó mí sía wo yi. O mún bía le 6a wé sá à yí dí parí.

Ba bè-zúrlowà tò mu wán le ho vūahū mu lé hĩa lé o Poole nín-yání vūahū na ó o túara. O túara ho hã lúlúio búarà-jun làa píru (50), lè ho búarà-jun làa píru làa dà-kéní (51) pāhū o Yeesu teró mún.

¹ Mu lé warén, o Poole, là a Silivēn là a Timotee á wee túa ho vūahū na kà á à na minén Tsaloniiki kèrètíewa kuure yi, minén na bío sá a Maá Dónbeení là a Núhúso Yeesu *Krista yi. Le le Dónbeení wé mí sãamu làa mia à na ho héerà mia.

Bío ho Tsaloniiki kèrètíewa 6uan lè miten

² Wa wee dé le Dónbeení bārākà féé mi búenbúen bío yi. Wa yí máa khí le Dónbeení fioró yi mi bío yi. ³ Wa wee leéka mi bío fúuu wàn Maá Dónbeení yahó. Lé bío á mi yí dú parí mi síadéro le Dónbeení yi. Le waminí na wi mia lé dén nɔn á mi wee wéráa mu bè-tentewà. A mi síadéro wa Núhúso Yeesu *Krista yi á mún fàrá ðin. ⁴ Wàn zàwa lè wàn hĩnni, wa zū mu le le Dónbeení wa mia á hueekaa à mi bío sí le yi. ⁵ Wa yí buera le bín-tente yí nɔn mia lè wa jini mí dòn, wa mún wó mu lè le Dónbeení Hácírí pánká, á mún láa mu yi kénkén le le bín-tente mu bío lé ho tūiá. Bío wa 6uan lè waten mi tīahū à mi bío wé seráa á mi zū. ⁶ Bío warén wó á mi bò yi, á mún bò bío ó o Núhúso wó yi. Hári bío mi lò wee be làa sòobéé mí cúee, à mi pá tà bò le Dónbeení bioní yi lè le sí-wéé, ðio le Dónbeení Hácírí wee na.

⁷ Bío mi wó kà lé bñn á bĩa tà a Krista bío ho Maseduana lè ho Akayii kãna yi búenbúen lá ko 6a wé loñ yi à wé. ⁸ Lé lè minén cón ó o Núhúso bioní ðin yi á sã jánáa ho Maseduana lè ho Akayii yi. Mu yínɔñ bñn mí dòn. Mi Dónbeení bío tãró á bènbera hã lùu búenbúen, á mu 6àn bíoró yàá wãa jūhū mía wa cñn. ⁹ Ba nùpua búenbúen wee bío bío mi 6uan làa wɛn bío, pāhū na wa van mi cñn yi. Ba mún wee bío bío mi pã hã wõnna à mi tà le Dónbeení binbirí na wi féé bío, á nɔn miten le yi ¹⁰ á pannáa le Za Yeesu na à lé ho wáyai ì buen, wón na le vèenía. Orén Yeesu mu lé yia á à kãní wɛn le Dónbeení sí-cílé cítii pāhū.

2

Ho tonló na ó o Poole sá ho Tsaloniiki lóhó yi bío

¹ Wàn zàwa lè wàn hĩnni, minén miten mɔn wa 6uenló mi cñn cñnú. ² Mi zū mu le sãni wa 6uen mi cñn, á 6a beéra wa lò, á zuañna wɛn ho Filiipu lóhó yi. Ká le Dónbeení màhã henía wa sía á wa bueraràa le Dónbeení bín-tente nɔn mia lè hã kánkáa.* ³ Wa bè-bionii

* 2:2 Mi loñ Bè-wénia vūahū 16.19-24; 17.1-9

yí dín bío na yí bon wán. Yilera na yí se mía wɛn. Wa yí máa cà à wa vīnī nùpue. ⁴ Bùéé. Le Dónbeení lora wɛn, á mɔn à wa ko làa bú, á le kàràfáa mí bín-tente wɛn á wa wee bue. Hen ká wa wee bío, se mu yínɔ́ nùpua á wa le wa à wɛé sía, ká mu lé le Dónbeení. Dén na zū bío khiína zoó wi wa sía yi. ⁵ Mi zū mu kénkén le wa bíoní yínɔ́ ní-khènló bíoní. Wa yí máa bío à cà bío nùpue búí cón. Bún le Dónbeení mí bɛɛre zū. ⁶ Wa mún yí cà à minén tàá nì-vio khòoní wɛn. ⁷ Wa yàá lá ko à wa wé fé bío búí mi cón lé bío wa lé o *Krista tonkarowà. Ɛɛ ká wa màhá tà wayiíra waten mi t̄ahú làa bío ó o há-ɲàa wé wayiíráa mítén à loínáa mí zàwa yi bío síi. ⁸ Wa wa mia làa sòobéé lé bún nɔn á wa yí káɲaa le Dónbeení bín-tente bueró à na mia yi mí dòn, à wa le wa à na waten búenbúen mi bío yi. Bún wee zéení le mi bío ɓènt̄ín here wɛn dàkhíina. ⁹ Wàn zàwa lè wàn hínni, ho tonló na wa sá, làa bío wa lò bonnáa á mi zū bío. Wa sá le wisoni lè ho t̄nàahú, bèra a na à wa bío yí wé sèró mi nì-kéní búí wán. Lé ká síi á wa wóràa á bueraràa le Dónbeení bín-tente nɔn mia. ¹⁰ Minén na tà a Krista bío á wa ɓuan waten sese yahó, á téréna waten. Bío ɓa dà à bío le wa wó khon yi á mía. Minén lè le Dónbeení lé mu sɛéràsa. ¹¹ Mi zū mu le mi nì-kéní kéní á wa ɓuan làa bío ó o maá wee wé ɓua lè mí zàwa bío síi. ¹² Wa nɔn há yile-tentewà mia, á híina mi sía, á bía mu henía nɔn mia le mi ɓua mitén làa bío le Dónbeení síi vá yi. Dén na von mia à mi kɛ́n le bá-zamu cùkú yi.

¹³ Wa mún pá bínía wee dé le Dónbeení bārākà bè-vio búí bío yi. P̄ahú na mi ɲá le Dónbeení bíoní wa ɲíní yi, á mi yí ɓuan le lòn nùpue bíoní, à mi ɓuan le lè le Dónbeení bíoní bío síi. Mu bon. Le ɓènt̄ín ló le Dónbeení cón làa t̄iá. Le bíoní mu bè-wénia wee mi minén na tà a Krista bío cón. ¹⁴ Wàn zàwa lè wàn hínni, ho *Zudee k̄ohú kèrèt̄ɛwa kuio na bío s̄a le Dónbeení yi bío na sá ɓa yi lé bún ɓàn síi á minén mún káa yi. Le lònbee na yú ɓa ɓa *zúífùwa níi yi, lé dé n lònbee so síi á m̄n zàwa mún beéra lè mi lò. ¹⁵ Lé ɓarén zúífùwa yáania ɓó le *Dónbeení ɲi-cúa fɛɛrowà. Lé ɓa zúífùwa mún ɓó a Nùhúso Yeesu. Warén wa bɛɛre á ɓa beéra lò. Le Dónbeení síi bío wéró mía ɓa yi hùúu. Bío bío wi ɓa nùpua búenbúen yi á ɓa tun wána. ¹⁶ Wa lá wi à wa bue le Dónbeení bíoní à na b̄ia yínɔ́ ɓa zúífùwa yi à ɓàn fen, á ɓa wi ɓa hè wɛn. Lé ká síi á ɓa wó à tíraràa mí bè-kora na ɓa wee wé féɛɛ ɲii. Ɛɛ ká mu véení á le Dónbeení síi c̄a ɓa yi.

O Poole síi vá ò o mi ho kèrèt̄ɛwa wán

¹⁷ Wàn zàwa lè wàn hínni, wa saawaa m̄n yi á yú p̄ahú à wa máa mi m̄n, ká wa màhá wee leéka mi bío. A wa wee ɓánbá, á wi wa mi mi wán, lé bío á mi bío wi wɛn làa sòobéé. ¹⁸ Lé bún nɔn á wa lá wi à wa b̄iní ɓuee búɛkí mia. Inén Poole wó mu lora d̄n há zen cúa-yɛn. Ká a *Satāni màhá hò wɛn. ¹⁹ Bío nɔn á wa dóràa wa sía, á wi le sí-wɛɛ yi, lé minén bío yi. Lé minén lé le s̄ánii na á à wɛé wa sía wa Nùhúso Yeesu yahó o khií b̄iní ɓuenló p̄ahú. ²⁰ Mu bon. Lé minén lé wa cùkú lè wa sí-wɛɛ.

3

¹ Bío wa míana wa máa ɲí mi s̄a, á wa ɲà wa yiwa san. Lé bún nɔn á wa tò mu wán le wa à kɛ́n ho Ateena lóhó yi wa dòn, ² à wa tonkaa wàn za Timotee mi cón, wón na wee sá le bín-tente bueró tonló lè le Dónbeení, d̄io bío ciran o *Krista. Wa tonkaa wo ò o ɓuee wé à mi síadéro le Dónbeení yi wíoka fárá d̄in, ò o mún hení mi sía. ³ Lé bún á à na ká minén búí máa día mítén á ho zuia lònbee na wee yí mia máa lúnka mi yilera. Minén mitén yàá zū mu le warén na tà a *Krista bío ko wa káa le lònbee mu yi. ⁴ Bío wa híia wi mi cón á wa fèra bía mu nɔn mia le wa lò ò be làa sòobéé. Mi zū le bún lé bío ɓè n wó. ⁵ Lé bún nɔn á ï ɲà ï yi san á ï tonkaa o Timotee mi cón ò o ɓuee loín bío mi síadéro le Dónbeení yi bío karàa à b̄iní ɓuee bío na mií. Bío dà-kéní á ï lá z̄ana yi, le ɲún-sí ó o *Satāni khà mia vīnía. Ká mu lá wó làa bún se wa sɛéra waten mi bío yi k̄amàa.

⁶ Ɛɛ ká bío ó o Timotee ló mi cón ɓueé d̄n, á bío ó o bía mi síadéro le Dónbeení yi lè mi waminí d̄n yi lée sí-wɛɛ bío. O bía le ká mi san san lon wa bío à mi sía wa. O le mi wee cà à mi mi wa wán làa bío á warén mún wi à wa mináa mi wán bío síi. ⁷ Wàn zàwa

lè wàn hínni, lé bǔn nɔn wa yúráa le sí-híflè mi síadéro le Dónbeení yi bío yi le hácírí yáaró le le lònbee na wee yí wɛn yi. ⁸ Hã laà na kà wán á bío mi can tǐna o Nùhũso yi á wee fání wa sǎnía. ⁹ Wa yàá yí zǔ bío wa à dé le le Dónbeení bǎrákà le sí-wɛɛ na wa wee yí le yahó mi bío yi. ¹⁰ Wa wee fio le Dónbeení yi le wa sòobéɛ le wisoni le ho tǐnàahú à wa làa mia bíni mi mín, à bío fòora mia mi síadéro le Dónbeení yi bío yi à wa tíi bǔn jii.

¹¹ Le wàn Maá Dónbeení mí bæere le wa Nùhũso Yeesu à wíoka ho wǒhú na wa à bè bueé mináa mi wán. ¹² Le o Nùhũso wé à le waminí na mi wa làa mín á mún wa le 6a nùpua búenbúen, à wé dé wán à yòo puuní. Le le waminí mu 6onmín làa dío á wa waráa mia. ¹³ Bǔn ká a Nùhũso á à hení mi sía, á mi yiwa á à ce wàn Maá Dónbeení yahó, wa Nùhũso Yeesu làa bía búenbúen na bío sǎ a yi búenló pǎahú.

4

Bíio 6a kèrètíewa ko 6a 6ua le miten

¹ Wàn zàwa le wàn hínni, wa kenía mia làa bío mi ì 6uaráa miten á bío á à wé sínáa le Dónbeení yi. A le làa bǔn mi 6uan le miten. ɛɛ ká wa màhǎ wee fio mu mi cǔn làa sòobéɛ á wee hení mu na mia o Nùhũso Yeesu yèni yi le mi wíoka dé mu wán.

² Hã yile-tentewà na wa nɔn mia á mi zǔ. Lé o Nùhũso Yeesu á há ló yi. ³ Bío le Dónbeení wee cà lé à minén mi kuio bío sí le yi: Mi pa miten bío ho há-fénló le ho bá-fénló le mí síiwà yi. ⁴ Mi nǐ-kéní kéní zǔn bío mi ì hénínáa mi sǎnía yi mu bío yi à héha làa bío le Dónbeení síi vá yi. ⁵ Mi yí día miten à mu bío na yí se poní wé 6úe làa bío á bíi yí zǔ le Dónbeení wee wéráa mu. ⁶ Nǐi woon yí wé yí khe le mín za mu bío mu dǎní yi hùúu. Wa bíi mu nɔn mia vó á jǎ mi zeñ wán le bíi wee wé hǔn wára so síi ó o Nùhũso síi á à cǐ yi á à cítí. ⁷ Bío bíi bon, le Dónbeení yí von wɛn le wa wé há-fénló làa bá-fénló le mí síiwà. Le von wɛn à wa bío sí le yi búenbúen. ⁸ Lé bǔn nɔn ká yǐa pǎ há bíoní na kà, se mu yínɔn nùpue á 6anso pǎ bío. Mu lé le Dónbeení ó o pǎ, dío wee na mí Hácírí mia.

⁹ Bǔn khiína bíi, á mu jǔhú mún wǎa mia à 6a túa vǔahú na mia 6a kèrètíewa waminí dǎní yi. Bío mi ì wañ làa mín á le Dónbeení zéénia làa mia vó. ¹⁰ Bǔn lé bío á mi yàá 6uan le wàn zàwa le wàn hínni búenbúen na ho Maseduana kǒhú búenbúen yi. ɛɛ ká wa pá wee fio mia le mi wíoka dé mu wán. ¹¹ Mi sòobá miten à keñ mín wán ho héerà yi. Bío bío ciran mia lé bío mi wé loñ. Mi wé sá à jǎá mi màkóo miten làa bío wa heníanáa mu nɔn mia. ¹² Lé bǔn á à na ká bíi yínɔn 6a kèrètíewa wé è kǔnbi mia á mi bío mún máa wé sèro o búii wán.

O Nùhũso bíni búenló bío

¹³ Wàn zàwa le wàn hínni, wa wi mi zǔn bíi húrun tǔiá. Lé bǔn á à na ká mi yilera máa yáa làa bíi yí dó mí sía 6a nǐ-hía vèeró bío yi bío síi. ¹⁴ Wa dó wa sía le o Yeesu húrun á vèera. Lé o Yeesu mu bío yi á le Dónbeení á à ve bíi húrun á à kúee mín wán làa wo.

¹⁵ O Nùhũso bíoní 6úii dǎní yi, á bío kà lé bío wa à bío: Ká a Nùhũso khií bíniá 6uara, á warén na yǐo á à wé lua hón pǎahú so yi á máa dí bíi húrun yahó. ¹⁶ Le zèerè á à dé, á le Dónbeení wáayi tonkarowà jǔhúso tǎmu, le le Dónbeení búaaní tǎmu sǎ á à jí. Bǔn ká a Nùhũso mí bæere á à lé ho wáayi á à lii. A bíi húrun ká 6a dó mí sía o *Krista yi á à vèe ho yahó. ¹⁷ Bǔn món á warén na yǐo wi lua á le Dónbeení á à páaní ì lá làa ba há dùndúio wán á yòo sínáa o Nùhũso yahó. Bǔn ká wa à keñ là a Nùhũso féɛɛ. ¹⁸ Mi wé bío há bíoní mu na mín yi à henínáa mín sía.

5

¹ Wàn zàwa le wàn hínni, mu jǔhú míi à 6a túa vǔahú na mia mu bíowa mu búenbúen 6àn wéro pǎahú le mu 6àn wizonle dǎní yi. ² Minén mi bæere yàá zǔ mu sese le o Nùhũso búenló á khií wé mu bè-vǐnikanii làa bío ó o kǔnlo wee wé búennáa ho tǐnàahú bío síi. ³ Ká 6a nùpua khií wee bío: «Wa wi ho héerà yi. Bío na yí se máa yí wɛn.» Lé hón pǎahú

so 6a yïo 6ueé tí ká mu bïo 6úen6úen fù lùnkáa mín yi 6a wán. Mu khíi yòoka 6a wán làa bïo ó o há-sániso sání vía wee wé yòokaráa o wán bïo síi o teró pãahú. Ba máa fen le wizonle mu zoñ. ⁴ Εε ká minén wán zàwa lè wán hínni, minén bán mía le tibírí yi, á le wizonle mu máa yòoka mi wán là a kònlo bïo. ⁵ Mi 6úen6úen bïo sã mu khoomu yi, mi bïo sã le wisoni yi. Mu yínɔñ tñàahú wa wi yi. Wa mía tibírí yi. ⁶ Awa, á mi yí le dãmu 6úe wɛn làa bïa ká bïo. Mi wa fání wa yïo à zūn waten 6uaró mu bïo 6úen6úen yi. ⁷ Lé ho tñàahú á 6a nùpua wee wé da yi, á lé ho tñàahú á 6a mún wee wé ɲu khée yi. ⁸ Εε ká warén bán bïo sã le wisoni yi á wa ko wa zūn waten 6uaró mu bïo 6úen6úen yi. Wa siadéro le Dónbeenĩ yi, lè wa waminĩ á ko mu wé lòn hĩa táro báká na wa à zĩ á à paráa waten yi, á wa siadéro ho kãniló bïo yi á ko mu wé lòn hãnló kónlè na wa wé è 6ún. ⁹ Le Dónbeenĩ yí léra wɛn cítii bïo yi. Le wi à le kãní wɛn lè wa Núhúso Yeesu *Krista níi. ¹⁰ Wón lé yĩa húrun wa bïo yi, bèra a na ká wa yïo wi lua loo, tàá ká wà húrun loo, à wa làa wo páaní keñ mín wán. ¹¹ Mi wé hení mín sia ká síi, à wé séenika mín à mi siadéro le Dónbeenĩ yi wé dé wán làa bïo mi yàá wee wéráa mu.

Hã bíoni na bïo henia nɔn 6a kèrètíewa yi

¹² Wán zàwa lè wán hínni, wa wee fio bïo ká mi cón: Mi wé kònbi bïa wee sá le Dónbeenĩ tonló mi cón, bán na ó o Núhúso bàrá mi ɲúhú wán le 6a wé zéeni mia. ¹³ Mi wé kònbi 6a, à wañ 6a lè mí sòobéε le Dónbeenĩ tonló na 6a wee sá bïo yi. Mi keñ mín wán làa héerà.

¹⁴ Wán zàwa lè wán hínni, wa pá binía wee fio mia: Mi wé bío 6a paríwà cón. Bïa le hézãnií wi yi à mi hení bán sia. Mi wé sí 6a yídàwa. Mi wé ɲí mi yiwa 6a nùpua 6úen6úen bïowa yi. ¹⁵ Mi pa miten bïo, mi wé yí dĩ yúaa mín wán. Minén mín yi wé sòobá miten à wé mu bè-tentewà làa mín féeε, à mún wé mu làa bïa ká 6úen6úen.

¹⁶ Mi wé le mi sia wa féeε, ¹⁷ à yí khí ho floró yi. ¹⁸ Mi wé dé le Dónbeenĩ bārákà bïo 6úen6úen yi. Bũn lé bïo le Dónbeenĩ cà minén na lé lè dà-kéní là a Yeesu *Krista cón.

¹⁹ Mi yí hè le Dónbeenĩ Hácírí bè-wénii. ²⁰ Le Dónbeenĩ ɲi-cúa na lé wee fεε á mi yí pĩ à wé làa kàakó-bïo. ²¹ Mi wé cincíi mu bïo 6úen6úen vé, à lén bïo se mu yi à 6ua. ²² Mu bïo na yí se lè mí síiwà á mi khènnáa.

²³ Le le Dónbeenĩ na wee na ho héerà lé ðio wé à mi keñ lè lerén bïo binbirĩ. Le minén mi kúio, mi hácírí, lè mi mànákã, lè mi sánia à le pa bïo à fianĩ yí zo, à lònínáa wa Núhúso Yeesu Krista 6uenló. ²⁴ Le Dónbeenĩ na von mia wee wé bïo le dó mí ɲii le mí ì wé. Lerén lé ðio á à wé mu á à tíí ɲii.

²⁵ Wán zàwa lè wán hínni, mi wé fio na wɛn.

Le tɛenĩ

²⁶ Mi tɛenĩ wán zàwa lè wán hínni kèrètíewa 6úen6úen yi lè le kònbi.

²⁷ I ðĩn o Núhúso wán wee 6ón6ónínáa mia, le ho vūahú na ká à mi kàrán le 6a kèrètíewa 6úen6úen ɲí.

²⁸ Le wa Núhúso Yeesu Krista sãamu à keñ làa mia.

Ho jun nni vūahū na ó o Poole túara non ho Tesaloniiki kèrètíewa kuure yi

Vūahū túaró jūhū

Ho vūahū mu na kà yi, ó o Poole binia lá a Nuhūso buenló bío wee zéeni yahó. Lé bío ba nupua búii hía wee bío wéréwéré le o buara vó. A mu dó le zánii ba kèrètíewa kuure yi. Ba wee bío le o Yeesu pá le mí máa fé mí. O Poole bía le sáni ò o Yeesu biní buen, ó o nī-sūmúii búii á à híni ì káani ba nupua, á ba à sánsá le Dónbeení. Ba búii wee leéka le bío ó o Nuhūso buenló wáa sùaráa kà síi, á mí ì kéni máa wé è sá dèe, á ba ninzàwa wé è díni. Ó o Poole pá mu, ò o bía bío kà non ba yi: «Yia yí wi ò o wé sá dèe, á bànso bèn mún yí ko ò o wé dí.»

O túara ho nín-yání vūahū á píina bío yen bún mán ó o bèn túara hía kà.

¹ Mu lé warén, o Poole là a Silivēn là a Timotee á wee túa ho vūahū na kà á à na minén Tesaloniiki kèrètíewa kuure yi, minén na bío sá wán Maá Dónbeení là a Nuhūso Yeesu *Krista yi. ² Le o Maá Dónbeení là a Nuhūso Yeesu *Krista wé mí sáamu làa mia, à na ho héera mia.

O Nuhūso Yeesu buéé fi le citii

³ Wán zàwa lè wán híni kèrètíewa, wa ko wa wé dé le Dónbeení bárakà féee mi bío yi. Mu térénna à wa wé mu, lé bío mi síadéro le Dónbeení yi wee va lè mí yahó làa sòobéé, á le waminí na mi nī-kéní kéní wa làa mún á wee dé wán. ⁴ Lé bún non wa wee khòonínaa waten ba kèrètíewa kuio tīahū bío mi tà fàrá dīn sese bío yi, làa bío ba nupua jina mia á wee beé mi lò à mi pá tà dó mi sía o Yeesu *Krista yi.

⁵ Mu wee zéeni le le Dónbeení citii filó térénna. Lé bún nà na ká mi ì koí lè le Dónbeení bá-zàmu, bío mi lò wee be bío yi. ⁶ Bío térénna lé bío le Dónbeení á à wé. Bía wee beé mi lò á le è beé lò. ⁷ Minén na lò wee be á le Dónbeení khii na hā vūnà yi làa wen pāahū na ó o Nuhūso Yeesu khii yòó lé ho wáayi lè mí wáayi tonkarowà na pánká wi á buéé líi zéeni mítén. ⁸ O ò buen ho dshū na yèkèyèkè yi, á buéé beé bía yí wi ba zūn le Dónbeení lò, á yí máa bè wa Nuhūso Yeesu bín-tente yi. ⁹ Lònbee na jii mía lé dīo á à yí ba. Le Dónbeení á à ja ba à ba á khèn lerén lè mí dànló na cùkú wi yi. ¹⁰ Nònzoñ na o ò lé á à buen yi, á bía bío sá a yi á à dé ho cùkú wo yi. Bía dó mí sía o yi á à mi a, á à zāmaka a bío yi. Minén mún n kēi ba tīahū, lé bío mi tà le bíoni na wa buera non mia bío.

¹¹ Lé bún non wa wee fio féee mi bío yi. Wa wee fio le Dónbeení yi le le wé à mi koí lè ho veró na le von làa mia. Wa wee fio le le Dónbeení dànló pánká yi, à mu tentemu na mi wee leéka wéro lè mi síadéro le Dónbeení yi à le Dónbeení tíi jii. ¹² Ká mu wó làa bún, á wa Nuhūso Yeesu yèni á à yí ho cùkú mi bío yi, á minén mún n yí ho cùkú o bío yi. Bún lé wán Dónbeení là a Nuhūso Yeesu Krista sáamu.

2

Bío zéenia le Dónbeení zúkusó dāni yi

¹ Wán zàwa lè wán híni, hen ká mu lé bío ciran wa Nuhūso Yeesu *Krista buenló lè wa fémínló làa wo bío, á wa wee fio mia ² le mi yí dēni lúnka mi yilera à wé lè mi júná mía bīn, ka lè o Nuhūso buara mi ja sá. Mu dà à wé le mu féera non mia lòn Dónbeení jī-cúa, tàá mu bía non mia, tàá mu zéenia le wa ka lè wa túara mu ho vūahū yi non mia. ³ Mi yí díá le nupue khà mia làa bío búii síi hūúu, lé bío le wizonle mu máa dā ká ba nupua

á yí káa, á yí pá le Dónbeenî bîo. A le Dónbeenî zúkúso*, yîa jûhû sú á yí zéenia míten yí vó. ⁴ Bîo 6a nùpua wee bùaanî búenbúen lòn dofiná ó o ò firáa. O ò yòonî míten bún búenbúen wán. O khîi henî mí síi á yòó zo le *Dónbeenî zî-beenî yi á zoó keení ká a bîo le mínén lé le Dónbeenî. ⁵ Bîo á ï hîa ðîñ yí ló mi cón, á ï bîa mu làa mia, tàá mi yi sà mu yi le? ⁶ Mi wáa zû bîo buan wo ðîñîa bîo kà wán. Lé bún nòn ó o máa zéeni míten ká mu yínón ho páahû na fèra bò díá ðñ. ⁷ Mu bè-sùmúî na bîo sànkáa á ðènia búakáa wee wé. Páahû na á bîo pá buan mu ðîñîa á à khèn làa bû, ⁸ bún ká le Dónbeenî zúkúso màhá à zéeni míten. O ò Núhûso Yeesu jîi sònsámu pánká á à búe o. O ò yáa wo lè mí buenlò pánká. ⁹ Le Dónbeenî zúkúso mu khîi buen là a *Satâni dàrló, á búee wé mu yéréké bîowa lè mí síiwà á à khà lè 6a nùpua. ¹⁰ Hã wén-kora lè mí síiwà o ò wé á à khà làa bîa wee vîinî míten. Ba wee vîinî míten lé bîo 6a pá ho tûiá poni na dà 6a wee kâni, á yí wa ho. ¹¹ Lé bún nòn á ho pánká na wee vîinî á le Dónbeenî á à dé 6a yi, bèra a na à 6a dé mí sía bîo yí bon yi. ¹² A bîa búenbúen na yí máa dé mí sía ho tûiá poni yi à 6a wee wéé mí sía mu bè-kora wéró yi, bán búenbúen júná á à sí.

Le Dónbeenî hueekaa mia á kâniá

¹³ Wán zàwa lè wán hînni, mínén na ó o Núhûso wa, wa ko wa wé dé le Dónbeenî bárakà féee mi bîo yi. Lé bîo mu nín-yání, á le Dónbeenî hueekaa mia le mí ì kâni lè mí Hácírî pánká, ðio wee wé à wa bîo sí le yi, à séeni bîo mi dó mi sía ho tûiá poni yi. ¹⁴ Lé bún le Dónbeenî von mia bîo yi le bín-tente na wa buera nòn mia pánká yi. Le von mia bèra a na ò o Núhûso Yeesu *Krista cùkú à mi nîi keñ yi.

¹⁵ Wán zàwa lè wán hînni, lé bún nòn à mi cén henî mi lò, à fàrá ðîñ. Bîo wa bîa lè wa jîinî nòn mia làa bîo wa túara há vónna yi á kenîa làa mia à mi bè yi sese. ¹⁶ Wa Núhûso Yeesu Krista mí bæere lè wán Maá Dónbeenî á wó á wa yú le sí-hebúee na jîi mîa lè le síidéro binbirî. ¹⁷ Le 6a wíoka dé mi sí-hebúee wán, à na ho pánká mia, hîa mi ì wéráa mu bîo búenbúen na se, mi bionî lè mi wára yi.

3

Mi wé fio na wen

¹ Wán zàwa lè wán hînni, mu véenî á mi wé fio na wen bèra a na ò o Núhûso bionî wíoka wé ðañ ben fè há lùà fùafùà à le yí ho cùkú há lòn-vio yi làa bîo á le bîo wóráa mínén cón bîo síi. ² Mi mún fio à le Dónbeenî kâni wen 6a nî-kora lè 6a nî-súmáa nínî yi, bîo 6a búenbúen yínón nùpua na wee tà à dé mí sía le Dónbeenî yi. ³ Ée ká a Núhûso wón le mí ì wé bîo na ò o wé mu. O ò sí mia á à pa mi bîo ó o nî-sùmúî máa yí mia. ⁴ O Núhûso hîina wa sía mi bîo yi, o wee zéeni mu na wen le bîo wa henîa nòn mia á mi wee wé, á mún wee wé mu ká mi wá féee. ⁵ Le o Núhûso séeni mia mi yilera yi, à mi warî le Dónbeenî, à mi mún ðañ wé jîi mi yiwa làa bîo ó o *Krista jánáa mí yi bîo síi.

Mi wé sá làa bîo á warén wóráa mu

⁶ Wán zàwa lè wán hînni, wa wee henî mu ù na mia wa Núhûso Yeesu *Krista yèni yi, le bîa búenbúen na lé 6a paríwà mi tîahû á yí máa 6a míten héha lè ho kàránlò na wa nòn mia, á mi pa miten bîo yi. ⁷ Mínén mi bæere zû bîo mi ì 6a lè miten á à wéráa lè wa bîo. Warén kera làa mia á wa yí dú parí. ⁸ Wa yí díá waten ó o búí yí ðîñîa káamáa. Bùee! Wa sá á lò bon làa sòobéee le wisonî lè ho tînaahû, bèra a na à wa bîo yí wé sèró mi nî-kénî woon wán. ⁹ Ho pánká na wa yú bîo yi, á wa lá dà à bîo le mí wé séeni wen. Ée ká wa le wa máa bîo mu. Wa wó mu ká síi á zéenia làa mia le mí bè yi. ¹⁰ Páahû na wa kera mi cón á bîo ká lè bîo wa henîa nòn mia: Yîa yí wi ò o sá ðèe, á bànsò bèn mún yí ko ò o wé dí. ¹¹ Wa wee bîo làa mia ká síi lé bîo wa wee jîi le 6a búí wi mi tîahû lé 6a paríwà. Ba yí máa sá ðèe. Ba bè-wénia búí mîa ká yínón à dé míten 6a nî-vio bîowa yi. ¹² Bán nùpua

* **2:3** Dónbeenî zúkúso: O zúkúso mu lé o Satâni tonkaro. O pá le Dónbeenî bîo. Orén mí bæere làndá na ó o bò yi mîa. Le Dónbeenî dánkáa wi o wán féee.

so á wa wee fio á à hení bïo kà á à na yi o Nùhúso Yeesu Krista yèni yi, le 6a ko 6a wé sá à dàńńáa míten 6ua.

¹³ Wàn zàwa lè wàn hínni, minén bán yí le mi bàrá tẹ mu bïo na se wéró yi. ¹⁴ Hen ká a 6úi pǎ le mí máa bè bïo wa bía ho vūahú na kà yi, à mi zūń 6ànsò bïo, à wé yí va dǎ a, á hǎ nǐyio ò dí o. ¹⁵ Εε ká mi màhǎ yí wé o lè mi zúkúso, ká mi wé zéení a lè mǐn za bïo síi.

Hǎ dú6uaa lè le tẹeni

¹⁶ Le o Nùhúso míten, yía lé ho hээрà 6ànsò, à wé na ho hээрà mia hǎ pǎnna 6úen6úen yi fээε. Le o Nùhúso кеń lè mi 6úen6úen. ¹⁷ Lé ínén Poole lè í nín-bia á te le tẹeni na kà bïo wee túa. I wee wé túa mu à véeníńáa í vǎnna. Lé bǔn le í vǎnna túaró síi. ¹⁸ Le o Nùhúso Yeesu Krista wé mí sǎamu lè mi 6úen6úen.

Ho nín-yání vūahǔ na ó o Poole túara nɔn o Timotee yi

Vūahǔ túaró jǔhǔ

O Timotee ɓàn maá hǎa lé o *Kεεεsi nǐ, ká ɓàn nu hǎa lé o zúifù hǐnzoró, á lé o kèrètɛ. O Poole là a Timotee zǔna mín ká a Poole mu wà vaá bue le Dónbeenǐ bióni ho Lisitere lóhó yi. Mu pǎahǔ ká a Timotee lé o yàrónza fɛɛ. O hǎa dó mí sǐi le Dónbeenǐ yi làa sòobɛɛ (Bè-wénia 16.1-3). A lá ɓǔn jii wán, ó o Timotee wǎa bò a Poole yi á ɓa wee sá le Dónbeenǐ tonló (Bè-wénia 17.14; 18.5; 19.22).

O Poole vɔnna na ó o túara nɔn o Timotee yi lé hǎa ɓio jɔn.

Ho nín-yání vūahǔ yi ó o bǐa ɓiowa ɓio tɔn ɓio:

1. O jà ɓa kèrètɛwa zeñ wán le ɓa pa mítɛn ɓia wee kàrán ɓa le mu ɓio na yí bon ɓio yi.
2. O zéenia ɓio ɓa kèrètɛwa ko ɓa wé ɓúaanínaa le Dónbeenǐ. O mún zéenia ɓio á ɓa kèrètɛwa ɓúenɓúen, le ɓa kuio nǐ-kǐa làa ɓia wee séení ɓa ko ɓa ɓua le mítɛn.
3. Mu véení ó o Poole zéenia ɓio ó o Timotee ko ò o ɓua le ɓa kèrètɛwa à dàní sáráa le Dónbeenǐ tonló sese.

Le tɛnǐ

¹ Inén Poole lé o Yeesu *Krista tonkaro, lé ɓio le Dónbeenǐ na lé wa kǎnilo là a Yeesu Krista mu le í sá ho tonló mu konloon. ² Timotee, lé ũnén á í wee túa ho vūahǔ na kà á á na yi, lé ɓio á wa siadéro o Krista yi dǎní yi á ũ lé í za. Le wán Maá Dónbeenǐ là a Yeesu Krista na lé wa jǔhǔso à wé mu bè-tentewà làa fo. Le ɓa na mí waminǐ le mí hээрà mia.

Yi hácri ɓia wee vǐni ɓa nǔpua le mí kàránló yi

³ Làa ɓio á í bǐarǎa mu nɔn foñ, día à ũ kεení ho Efεεze yi. Ba nǔpua ɓúí wi ho lóhó mu yi á wee vǐni ɓa nǔpua le mí kàránló. Cén hɛ ɓa le ɓa día mu. ⁴ Mún ɓio na ɓa yi le ɓa yí na mítɛn hǎ wǎhio bè-biónii yi, làa ɓio á ɓàn ɓúaaawa ɓio wórǎa ɓio ɓioró. ɓǔn lé ɓio wee dé le wǎanǐ na here ɓa pǎahǔ, mu yí máa wé à ɓa na mítɛn ɓio le Dónbeenǐ le mí ì wé yi, á wa yí dà máa zǔn ɓio le Dónbeenǐ le mí ì wé ká wa yí dó wa sǐa le yi. ⁵ ɓio nɔn á í le ũ ɓiorǎa mu na ɓa yi lé ɓio á ɓa ko ɓa wañ mí ninzàwa. Ká ɓa le mí wa mí ninzàwa á ɓa ko à ɓa sǐa ce à wé le hǎ yile-tentewà, à dé mí sǐa ɓúenɓúen le Dónbeenǐ yi. ⁶ Hón wén-tentewà so ɓúenɓúen á ɓa ɓúí pǎ día à ɓa wee vǐni mítɛn le le wǎanǐ-kánlè na jǔhǔ mia. ⁷ O *Mɔyiize làndá kàránló le ɓa nǔpua ɓio á ɓa wee hení ká ɓio ɓa wee ɓio làa ɓio ɓa wee kàrán á ɓarén mí bεere yí zǔ kúará. ⁸ Mu bon, o Mɔyiize làndá se, ká wa wee bè ho yi làa ɓio á mu korǎa. ⁹ Wa ko à wa zǔn le ho yí bàrá nǔpua na téréna ɓio yi. Bùéé! ɓia ho bàrá ɓio yi lé ɓia yí máa bè le Dónbeenǐ bióni yi, le ɓa nǐ-kǎania le ɓa nǐ-súmáa, le ɓa bè-kora wérowà. Ho bàrá ɓia yí máa kǎnbi le Dónbeenǐ, làa ɓia wee ɓua mítɛn le le ɓio jǔhǔ mia ɓio yi, làa ɓia wee ɓúe mí maáwà táá mí nuwà ɓio yi. Ni-ɓúe lée nǐ-ɓúe á ho bàrá ɓio yi. ¹⁰ Ho mún bàrá ɓia wee wé ho hǎ-fénló le ho bá-fénló le mí sǐiwà, le ɓa báawa na wee da le mí ninzàwa báawa, làa ɓia wee yèé ɓa nǔpua ɓio yi. Ho làndá mu bàrá ɓa sabín-fúaalowa làa ɓia wee dé mí jiní na ká ɓa máa bè mu yi ɓio yi. Ho bàrá ɓia ɓúenɓúen na yí máa bè ho kàránló na téréna yi ɓio yi. ¹¹ Hón kàránló so héhaa le le Dónbeenǐ cùkúso bín-tente. Le Dónbeenǐ na wee wé mu bè-tentewà lé dén kàrafáa le bín-tente mu mi.

O Poole wee dé o Krista bǎrákà

¹² I wee dé wa jǔhǔso Yeesu *Krista bǎrákà lé ɓio ó o nɔn ho pànká mi á í wee sáráa o tonló. I wee dé o bǎrákà lé ɓio ó o láa mi, á léra mi wó le mí ton-sá. ¹³ Inén na fù wee yáa o yèni, á wee beé ɓia tà a ɓio lò, á mún wee là a, εε ká arén wón màhá zǔna í màkǎrí

lé bïo á ï lá yí zū bïo á ï wee wé, á ï yí dó ï sïi wo yi. ¹⁴ Wa Núhúso Yeesu Krista wó mu sãamu lè mí sïiwà làa mi. O wó á ï dó ï sïi wo yi, á wa a, á mún wa 6a nùpua. ¹⁵ Bïo á ï wee bïo kà láayi wi á ko à 6a nùpua dé mí sïa mu yi: O Yeesu Krista 6uara ho ðímíjǎ yi bèra a na à 6a bè-kora wérowà kǎní. A ïnén lé yǎ lé o bè-kora wéro po bïa ká. ¹⁶ Ká a Yeesu màhá zūna ï màkǎrí, ïnén na bè-kora wi po bïa ká, á jǎ mí yi ï bïo yi. O wó mu á zéénia lè 6a nùpua na khíi tà a bïo á à yírǎa le mukǎní binbirí na máa vé. ¹⁷ Le 6a nùpua búenbúen dé ho cùkú le Dónbeení yi à wé kǎnbi le, lerén na á nùpue yí dà máa mi, á wi féeεε, á wee dí le béeñi féeεε. Lerén mí dòn lé le Dónbeení. *Amiina!

O Poole wee hení a Timotee sïi

¹⁸ I za Timotee, bïo kà lé bïo á ï hení ï na foñ, à héha lè há bioní na le Dónbeení jǎ-cúa fεεrowà yáania bía ũ dǎní yi, bèra a na ũ sïi wé here le bín-tente tonló na fo wee sá yi. ¹⁹ Wíoka dé ũ sïi, à sá ho lè le yi na se. Ba ñi-dòndáa búí pǎ bún á 6a 6èn yí bínía yí dó mí sïa le Dónbeení yi. ²⁰ Bán nùpua so ó o Himεεε là a Alekisǎndere wi tǎahú. A ï día 6a á 6a bïo sǎ a Satǎni yi, bèra a na à 6a yí bíní yí là le Dónbeení.

2

Bïo á wa ko à wa wé flo bïo yi

¹ Bïo á à wé here mia á à dí bïo ká búenbúen yahó lé bïo kà: Mi wé flo le Dónbeení yi lè mí sòobéε, á 6ón6óni le, á dé le bǎrákà 6a nùpua búenbúen bïo yi. ² Mi wé flo na 6a bá-zàwa làa bïa á ho pǎnká wi níi yi búenbúen yi, lé bún ñ na ká wa à keñ ho héεrǎ yi, á à wé waten, á mún wé è wé há wǎrá na se. ³ Ho flo à na 6a nùpua yi lée bïo na se, á mu mún sï le Dónbeení na kǎnia wen yi. ⁴ Le wi à 6a nùpua búenbúen kǎní à zūñ ho tǔiǎ poni. ⁵ Mu bon, le Dónbeení lée dà-kéní. A yǎ wi 6a nùpua làa de pǎahú lée ñi-kéní. Wón lé o Yeesu *Krista na 6ueé wó a nùpue. ⁶ O 6uara 6ueé ñon mítén á kǎnianáa 6a nùpua. O wó mu á zéénianáa le le Dónbeení wi le kǎní 6a nùpua búenbúen ho pǎahú na mu ko yi. ⁷ Lé bún bïo yi á le Dónbeení wóráa mi lè mí bín-buero, á tonkaa mi le ï kǎrán bïa yínǎñ 6a *zúifùwa, à 6a dé mí sïa le yi. Bïo á ï mà kà lée tǔiǎ poni, sabéré mia mu yi.

Bïo 6a háawa ko 6a wé 6ua lè mítén

⁸ Awa, á bún lé bïo ñon á ï wi à há lùà búenbúen yi à 6a nùpua hóoní mí níní dá ho wáayi à floráa. Ba yí le mí sïa cǐ mín yi, 6a mún yí zá làa mín à wérǎa mu. ⁹ I mún wi à 6a háawa sïa zǐlò à héha làa bïo mu koráa 6a nùpua búenbúen cǎn. Ba ko 6a wé dé le kǎnbii mí sïa zǐlò yi, à wé 6ua mítén sese. Le 6a jún-vǎní wíokaró yí wé bïo na à na ká 6a nùpua wé è loñ 6a yi. Há donkhue-sïa na wó lè ho sǎnú tǎá bè-vio búí na yǎwǎ here à 6a wé yí zǐ. Ba yǎá pá yí ko 6a wé zǐ há sïa na yǎwǎ here dàkhíina. ¹⁰ εε ká 6a wé sòobá mítén à wérǎa há wǎrá na se. Bún lé bïo 6a háawa na le mí wee kǎnbi le Dónbeení ko 6a wé 6ua lè mítén. ¹¹ Ho kǎránlò pǎahú á 6a háawa ko 6a wé tété à bé zo à jínáa yǎa wee na ho kǎránlò cǎn. ¹² I yí tà le 6a háawa wé kǎrán 6a báawa, tǎá à 6a yí pǎnká 6a wán. Ba ko 6a wé keεní sūuní. ¹³ Mu bon, o Adǎma lé yǎ le Dónbeení má ho yahó á màhá bò yi mánáa o εεve. ¹⁴ A mu mún yínǎñ o Adǎma lé yǎ ó o *Satǎni sūna, o háa lé yǎ ó o sūna, á lé wón lé yǎ yí bò le Dónbeení bè-bionii yi. ¹⁵ Hàrí bïo mu wó kà á 6a háawa á à kǎní 6a hámu bïo yi, ká 6a dó mí sïa le Dónbeení yi, á le waminí wi 6a yi, á wee 6ua mítén sese làa bïo le Dónbeení le mu koráa.

3

Ba kèrètǎewa kuure ya-díwǎ

¹ Bïo á ï mǐ ï na mia á láayi wi: Nùpue na wi ò o wé o ya-dí 6a kèrètǎewa kuure yi, wón wi ò o sá tonló na se. ² O ya-dí ko ò o zūñ mítén 6uaró à wékheró bïo yí mǐ léé yi. O ko ò o wé háa yà-kéní 6ǎnso. O wǎrá ko à há wé se, à wé o nùpue na bïo búenbúen ó o wee wé kǎna, á 6a nùpua wee kǎnbi. O mún ko ò o zūñ 6a ñi-hǎní 6uaró, à zūñ 6a nùpua kǎránlò.

³ O yí ko ò o wé ja-ju, o mún yí ko ò o wé nùpue na wa fio, bùeé. O sîi ko le wé se, à wé o nùpue na yí wa bíoní. O yí ko ò o sòobá dé mí sîi le wá rí yí. ⁴ O ko ò o dà ní mí zîi nùpua bua, ò o zàwa wé jí a cón, à wé kònbi o. ⁵ Ká a nùpue hía yí dà mí kùrú zîi nùpua máa bua, ó o ò wé kaka à dà ní ò buaráa ba kèrètíewa kuure? ⁶ O ya-dí yí ko ò o wé nùpue na síidéro o *Krista yi dín yí míana, bèra a na o hía yí yòoní mítén mu bío yi, à le Dónbeení síiní a jùhú làa bío le síiníanaa o Satāni jùhú bío síi. ⁷ O ko ò o wé o nùpue na wee bua mítén sese à bíá yínón ba kèrètíewa wé kònbi o o wén-tentewà bío yi, bèra a na à bè-kohó bío yí mí léé wo yi, ò o Satāni hía yí yí o ví.

Ba kèrètíewa kuure ton-sáwá bío

⁸ Ba kèrètíewa kuure ton-sáwá ko à ba wé ba nùpua na wee bua mítén sese, à yí wé jíní jún bānsowà. Ba yí ko ba wé ju ho *dívén dà mí ní wán, à sòobá dé mí sîi le wá rí càró yi. ⁹ Le Dónbeení tūiá poni bíoní na le zéenia hā síadéro le yi dā ní yi á ba ko ba wé bè yi lè le yi na wee ce. ¹⁰ Hen ká mi le mi ì lén nùpua á à wé lè ba kèrètíewa kuure ton-sáwá à mi loń ba ká fianí míá ba yi, ká ba dà à sá ho tonló mu, à mi wāa bua bán. ¹¹ Ba hānání ko à ba bua mítén sese, à yí wań hā nì-juà. Ba ko ba wé ba nùpua na bío búenbúen ba wee wé kája, à láayi kéń mu bío búenbúen yi. ¹² Ba kèrètíewa kuure ton-sá ko à bān hāa wé yà-kéní, o ko ò o dà ní mí zàwa lè mín zîi nùpua bua. ¹³ Ba kèrètíewa kuure ton-sáwá na tonló se bán á ba nùpua wee kònbi, á ba poní á à sēn á à bíoráa o Yeesu na ba dó mí sía yi bío.

Mu bío zūnló na wa wee yí o Krista yi cón

¹⁴ I wee leéka à ï búen ũ cón hen làa cínú. Eε ká í wee túa bío kà ¹⁵ bèra a na ká í míana buararáa à ũ pá zūn bío á ũ buaráa ũten ba kèrètíewa kuure yi. Dén kuure so lé ba kèrètíewa zî-jùhú na bío sá le Dónbeení yi. Le kuure mu lé dño sá ho tūiá poni dínía làa bío á hā bōrōbōrōwa wé sínáa le zîi díní bío síi, lé lerén á ho tūiá poni mu dín wán. ¹⁶ Le Dónbeení bè-sānkānii na le zéenia làa wēn wa síadéro o Yeesu yi dā ní yi bēntín lée bè-beení.

O Krista

bueé wó a nùpue,

á le Dónbeení Hácírí vèenia wo zéeniaana le o bío bon.*

O o zéenia mítén lè le Dónbeení tonkarowà na ho wáayi.

O bío buera nōn hā síiwà búenbúen yi.

Ho dímíjā yi á ba nùpua dó mí sía wo yi.

Le Dónbeení yòonía wo á dó ho cùkú yi.

4

Le Dónbeení bè-wénia búenbúen se

¹ Le Dónbeení Hácírí bíá mu wéréwéré le hen ká ho dímíjā véro khíi dōn á ba nùpua búí wāa à khíi á máa dé mí sía le Dónbeení yi. Ba à yèrémá khíi bè mu bíowa na wee khá ba nùpua vīnii yi, lè ba cínáwa kàránló yi. ² Bán nùpua so wee ti bío wi ba yiwa yi ká ba fūaa hā sabioní à vīiníanaa ba nùpua. Ba bè-leékānia yi, á ba yí zū bío se làa bío yí se máa hueeka mín yi. ³ Ba wee bío le mu yaamu yí se, á wee hē mu. Ba mún wee hē ba nùpua lè mu bè-dínia búí díró ká le Dónbeení jōn lera mu ho díró bío yi, bèra a na à bíá dó mí sía o *Krista yi, na zū ho tūiá poni wé dé le Dónbeení bārākā díráa mu. ⁴ Bío le Dónbeení lera búenbúen se, á wa ko wa wé tà mu yi à dé le bārākā mu bío yi. ⁵ Mu bon, le Dónbeení bíoní lè ho fíoró lé bún wee wé à mu bío búenbúen ce le Dónbeení yahó.

O Yeesu Krista ton-sá tente

⁶ Bún bíowa so na ká búenbúen á ũ kàrán lè ba kèrètíewa, bún ká fo mähā wāa à wé o Yeesu *Krista ton-sá tente na le Dónbeení bíoní wee kàrán féεε ũ síidéro le yi bío yi, làa

* 3:16 Mi loń Oroomusa vūahú 1.4

bïo fo bòráa bïo 6a kàráanna làa fo yi bïo yi. ⁷ Hã wàhio na yí máa zéení mu bè-tente là a nùpue, hĩa yí héhaa lè wa siadéro le Dónbeenĩ yi á ù pí bïo. Bïo fo ko à ù wé lé ho kení ùten làa bïo á fo ò bèráa le Dónbeenĩ yi sese. ⁸ Bïo fo ò kení lè ù sánia lée bïo na dà fo wé è séení. Èε ká ho sòobá ùten à wé bè le Dónbeenĩ yi sese bűn cűnú wi bïo búenbűen yi, lé bïo á yĩa bò le Dónbeenĩ yi wón le dó mí jii le mí ì na le mukáni binbirĩ yi hĩa làa na kà wán, lè ho yĩró na lua yi. ⁹ Le bionĩ na kà lée bionĩ na láayi wi á 6a nùpua ko 6a tà yi. ¹⁰ Mu bon, wa wee sá à lò be, à sòobá waten lé bïo wa dó wa sia wee lònĩ bïo le Dónbeenĩ na wi fěεε le mí ì wé. Le lé 6a nùpua búenbűen kánilo, sònkú bĩa dó mí sia le yi. ¹¹ Bűn lé bïo á fo ko à ù bè hení à wé kàrán lè 6a nùpua.

Bïo á fo ko ù 6ua lè ùten

¹² Yí díá le 6a zùan̄ foñ lé bïo á fo lé o háyónza. Èε ká ù màhá 6ua ùten sese à bĩa dó mí sia le Dónbeenĩ yi mi à bè yi: Ù bioní yi, ù wára yi, bïo á fo wa lè 6a nùpua yi, ù siidéro yi lè ù sĩa na wee ce yi. ¹³ Wé sòobá ùten à kàrán le Dónbeenĩ bionĩ vūahũ à na 6a kèrètŕewa yi. Wé hení 6a sia à kàrán 6a à paráa ì buenlò. ¹⁴ Le Dónbeenĩ Hácirí hãmu na fo yú á ù yí wé làa bïo na jũhũ mía. Fo yú mu á héhaa làa bïo le Dónbeenĩ jii-cúa fεerowà bĩa pãahũ na á 6a kèrètŕewa kuure ya-díwá bò mí níní ù wán. ¹⁵ Bïo á ì zéénia làa fo búenbűen á ù wé sòobá ùten à wé wé. Na ùten búenbűen ho tonlò mu yi à 6a nùpua mi bïo á fo wee varáa lè ù yahó. ¹⁶ Pa ùten bïo fo wee 6uaráa ùten làa bïo fo wee kàrán lè 6a nùpua dǎní yi. Fára dǎn̄ à bè le Dónbeenĩ yi mu búenbűen yi. Ká fo dǎrina wee wé làa bűn bïo, á ùnén ù bεere á à kǎní ùten á mún ñ kǎní bĩa wee jii ù bioní.

5

¹ Wé yí là hεerè làa nĩ-kínle. Fo wé le fo o zéení a, à ù wé mu lè le kònbii, à keñ lè o lé mĩn maá. Ba yàrówá á ù wé zéení lè mĩn zàwa bïo sĩa. ² Ba hã-kía ù zűn 6uaró à keñ lè 6a lé mĩn nuwà. Ba hã-yàrówá á ù wé zéení lè mĩn hĩnni bïo sĩa, ká ù màhá wé mu lè hã yilera na se.

Ba mahãawa na wi 6a kèrètŕewa kuure yi bïo

³ Wé pa 6a mahãawa bïo, sònkú bĩa nùpua na wee loñ 6a yi mía. ⁴ Ká mahãa zàwa tàá o mòmànía wi á 6a ko 6a zűn le 6arén lé bĩa ko à 6a wé loñ mĩn zĩ-jũhũ bïo. Ká 6a wee wé kà se 6a wee wĩ bïo á 6àn nùwá lè 6àn 6uaawa wó non 6a yi khĩna. Bűn lé bïo sĩa le Dónbeenĩ yi. ⁵ Ká a mahãa na nùpue na à loñ wo yi mía, ó o kará mí dòn, wón bïo búenbűen ó o dó le Dónbeenĩ ní yi. O wee fio le Dónbeenĩ yi à 6ón6óní le le wisoni lè ho tĩnàahũ à máa khí. ⁶ Ká mahãa na 6èn wee wé bïo sĩa yi, wón ka lè o húrun hàrí ká a yĩo wi lua. ⁷ Bűn lé bïo á ù hení na 6a yi, bèra à na à wékheró bïo yí mĩ lεé 6a yi. ⁸ Ká a nùpue yí máa loñ bĩa làa wo te mĩn yi, sònkú bĩa bïo sĩa a yi binbirĩ, se bïo ó o le mí dó mí sĩa o *Krista yi ó o hĩnía món. O yàá sűnsűmána po yĩa yí dó mí sĩa wo yi.

⁹ O hĩa na lúlúio yú ho 6uará-tĩn lé yĩa ko ò o mĩ dé 6a mahãawa tĩahũ, o ko ò o wé o hĩa na yan le cúekúee. ¹⁰ O ko ò o wé hĩa na 6a nùpua wee kònbii o wén-tentewà na kà bïo yi: O buan mí zàwa sese, o tà á 6a nĩ-hání làara a wán, o sεera bĩa bïo sĩa le Dónbeenĩ yi zení,* o séénia bĩa yú le lònbee lè mí sĩwà, hã wén-tentewà lè mí sĩwà cèrεε ó o wó.

¹¹ Ká 6a mahã-fia bán ù lén níi. Lé bïo á pãahũ na ká mu yaamu bïo wi 6a yi, à 6a sia bïo wéró wé à 6a bĩnĩ a Krista món. ¹² Ká 6a wó kà, se 6a júná sú lé bïo á bïo 6a dó mí jini le mí máa ya á 6a yàara.

¹³ Hen ká fo mà 6a dó 6a mahãawa jii á 6a wé è hée è vará 6a nùpua jini ká 6a máa sá dèε. Mu yàá máa kǎpa bűn yi mí dòn, 6a lé 6a dǎn biorowà, á wee kúee mí jini hã tũíawà na bïo yí ciran 6a yi. ¹⁴ Lé bűn búenbűen bïo yi á ì wi à 6a mahã-fia à yaka à te mí zàwa wé loñ yi mí zĩnĩ yi, bèra a na à wa zúkúsa yí yí bín-kora mĩ lεé wεn. ¹⁵ Ì wee bío

* **5:10** Hã zení sεeró: Mu kúará le o tà liinia mĩten á sá non bĩa bïo sĩa le Dónbeenĩ yi.

bún lé bïo á 6a búí yàá dènía yèrèmaa bò a *Satāni yi. ¹⁶ Ká hãa búí na lé o kèrètíε bân temínlowà búí lée mahãawa, ó orén lé yia ko ò o wé séení 6a, bèra a na à bán bïo wãa yí wé sèró 6a kèrètíεwa kuure wán. Bún ká 6a mahãawa na séenílowà mía á 6a kèrètíεwa kuure á à dān wé è séení.

¹⁷ Ba kèrètíεwa kuure ya-díwá na wee sá mí tonló sese á ko lè le kònbi lè le séení, sònkú bïa wee dé mí sòobéε le Dónbeení bióní bueró yi à wé kàrán 6a nùpua làa de. ¹⁸ Le Dónbeení bióní vūahú á bïo ká túara yi: «Hen ká a nàa wee và ho dīnló yí à ù yí ca a jii.»† Mu pá bīnía túara: «O ton-sá ko lè mí sàánii.»‡ ¹⁹ Hen ká 6a kèrètíεwa kuure ya-dí búí ó o búí le o wó khon bïo búí bïo yi à ù le bānsò sèéràsa nùwā jūn tàá nùwā tīn keń, ká bún mía à ù yí tà mu. ²⁰ Yia wé wó khon à ù ve o à bíoráa 6a nùpua yío yi. Ká fo wee wé làa bún á mu ù zānī bïa ká á 6a máa dé mítén hñn wára so yi.

²¹ Bïo ká lé bïo á ĩ wee hení ì na foñ le Dónbeení là a Yeesu Krista lè 6a tonkarowà na ho wáayi yahó: Sòobá ūten à bè mu yi, à wé yí hueeka 6a nùpua mín yi. ²² Wé yí zà ù sīi wán à bè ù níní nùpue wán dérāa wo ho tonló yi 6a kèrètíεwa kuure yi ká fo yí zū bïo ó o karāa sese. Yí lēé o búí bè-kora yi làa wo, le ūnén ū bεere à wé o nùpue na wee ce le Dónbeení yahó.

²³ Wé yí jū jumu mí dòn, ká ū wé jū ho *dīvēn cīnú ū píohó na wee vá túntún bïo yi.

²⁴ Ba nùpua búí bè-kora na 6a wee wé wee mi denkhεen hārī ká 6a yàá dīn yí cītío 6a. Ká 6a búí bán 6èn bïo wee zūn làa món. ²⁵ Lé làa bún sīi á hã wén-tentewà wee mināa wéréwéré mu khoomu yi. Hã yí máa sà yi hārī ká hã bïo yí zūna fua.

6

¹ Bïa lé 6a wobáani búenbúen ko 6a wé kònbi mí júnása, bèra a na à 6a nùpua yí yáa le Dónbeení yèni, à mún yí bío yí khe ho kàránló na wa wee na dānī yi. ² Ká bïa júnása dó mí sīa o *Krista yi à 6a yí leéka le bïo 6a lé bân zàwa 6a sīadéro bïo yi á 6a máa wé è kònbi 6a. Ba yàá ko 6a wíoka wé sá na 6a yi lè mí sòobéε, lé bïo á 6a júnása mu na 6a wee sá na yi á dó mí sīa le Dónbeení yi á 6a wa 6a.

Bún bïowa so á ù kàrán lè 6a nùpua à hení 6a sīa mu wéro yi.

Ho kàránló na bïo yi bon lè le wári warló bïo

³ Ká a búí wee kàrán bè-vio na wi mí dòn làa bún, á yí tà wa Núhūso Yeesu *Krista bióní binbirí yi, á mún yí tà bïo wa wee kàrán lè 6a nùpua waten buaró dānī yi, ⁴ se wón bānsò wee yòoní miten, o yí zū hārī dèε. Bïo ò wa lée zía làa wāanii kánló. Bún wee buen lè le yandee lè hã zía lè hã lantàa, lè hã yile-kora. ⁵ Ba nùpua wé kán mín fēεε lé bïo 6a yilera yí se, làa bïo 6a yí zū ho tūiá poni. Ba wee leéka le ká mí tà bò bïo sí le Dónbeení yi á mí ì yí le wári. ⁶ Mu bon, le sīidéro le Dónbeení yi cūnú wi làa sòobéε ká bïo fo yú á ù sīi wan bïo yi. ⁷ Wa wee te ká wa dèε búí mía, ká wa khíi wee hí á wa mún máa bua dèε búí máa lénnáa. ⁸ Lé bún ká wa yú bïo wa à dí, á yú hã sī-zīnia se bún á à yí wen. ⁹ Ká bïa wi à 6a wé ho nāfòró bānsowà konloon bán wee dé mítén mu bè-kora wéro yi, à keń lòn nùpua na á dádá vūn. Ba wa mu bïo na jūhū mía, na wee bóoní a nùpue yi, à yáa wo búenbúenbúen. ¹⁰ Mu bon, le wári warló á wee buen lè mu bïo na yí se lè mí sīiwà. Ba nùpua búí khèra lè le Dónbeení, lé bïo 6a sòobáa dó mí sīa le wári càró yi dà, á 6a lò 6èn wee be mu tá làa sòobéε.

Le zéeni na ó o Poole nōn o Timotee yi

¹¹ Ká ūnén na dó ù sīi le Dónbeení yi, khèn làa bún bïowa so búenbúen. Wíoka sòobá ūten à wé wé bïo téréna le Dónbeení yahó. Bua ūten làa bïo mu sínáa le Dónbeení yi. Wé dé ù sīi le yi fēεε, à wań 6a nùpua, à wé hĩ ù sīi à mún wé wayi. ¹² Wíoka dé sòobéε ū sīidéro o *Krista yi làa bïo ó o dásí wee dérāa mí sòobéε à firāa hã fio bïo sīi, à ù yí le mukānī na máa vé. Lé bún bïo yi á le vonnáa fo, á fo bía ù sīidéro le Dónbeení yi bïo

† 5:18 Mi loń Lándá zéenílo vūahú (Deutéronome) 25.4 ‡ 5:18 Mi loń Luki vūahú 10.7

wéréwéré 6a seéràsa cèrèè yahó. ¹³I wee hení bïo kà á à na foñ le Dónbeení yahó, lerén na wee na le mukāñi mu bïo 6úen6úen yi, í mún wee hení mu ù na foñ o Krista yahó, wón na mà ho tũíá wéréwéré o Pilaate yahó. ¹⁴Wé bè bïo á í bía nən foñ yi sese, wé mu le mu jii sí bèra a na à nùpue yí dàí mĩ wékheró bïo leé foñ fúaa wa Nùhũso Yeesu Krista khíi bĩnía 6uara. ¹⁵O khíi 6uen ho pãahũ na le Dónbeení le mu ko yi:

Lerén Dónbeení na mu bè-tentewà lè mí síiwà wee lé cón,
na dà mu bïo 6úen6úen, á lé le Dónbeení mí dòn.

Le lé 6a bá-zàwa 6úen6úen bée, á lé 6a júnása 6úen6úen Nùhũso.

¹⁶Lerén mí dòn lé dïo wi féeè.

Mu khoomu na le wi yi bàn síi á nùpue yí dà máa sùará yi.

Nùpue dïñ yí mən le, ó o 6úí mún yí dà máa mi le.

Le ho cùkú lè ho pánká à bïo sí le yi féeè. Amiina!

Ho nàfòró 6ànsowà zéenti

¹⁷Hení mu na ho nàfòró 6ànsowà yi le 6a wé yí yòoní mítén, le 6a yí dé mí sía ho nàfòró na yí máa mía yi, à leéka le ho dà à kãní 6a mu bïo 6úen6úen yi, ká 6a dé mí sía le Dónbeení yi, dén na wee na mu bïo 6úen6úen wen à wa sía wa bïo yi. ¹⁸Bïo na 6a yi le 6a wé wé mu bè-tentewà, à wé wé mu cèrèè. Le 6a wé hén mí níní à séení 6a nùpua.

¹⁹Ká 6a wee wé kà síi, se lée nàfòró binbirí á 6a wee bàrá sese ká lè mítén à khíi yíráa le mukāñi binbirí.

Le mǎndén zéenti

²⁰Timotee, bïo le Dónbeení kàràfáa foñ á ù wíoka pa bïo sese. Hã bín-conconwà làa hãa bïo 6úí yí cèéra le Dónbeení yi à ù yí tà bïo. Mu bïo na 6a wee ve làa bïo zũrló ká mu jwòn yí bon bàn kàránló á ù mún yí tà bïo. ²¹Bũn bïo zũrló so á 6a 6úí dó mí sía yi lé bũn te bïo á 6a bĩníanáa le Dónbeení mǎn. Le le Dónbeení wé mí sãamu làa mia.

Ho jun nii vūahū na ó o Poole túara nɔn o Timotee yi

Vūahū túaró juhū

Pāahū na ó o Poole wee túa ho vūahū na kà yi ká a wi ho kàsó yi ho Oroomu yi. O lò hía wee be (2.9) à nùpue na à séení a mún mía (4.16).

Bïo ó o Poole mu wee leéka le mí húmú wà ɓueé sùará, ó o bánbáa ò o kenía o Timotee na ó o wa làa sòobéε. O Poole wee dé le Dónbeenĩ bārākà o Timotee mu bïo yi. O wee hení na a yi le o fàrá ðĩn mí s̄idéró o *Krista yi wán, à bánbá wé sá le Dónbeenĩ bín-tente bueró tonló, hàrí ká ɓa nùpua wee beé o lò ho tonló mu sáró bïo yi (1.1–2.13).

O Poole pá b̄nía bía nɔn wo yi le o hē ɓa nùpua na wa hā bín-conconwà bíoró. Lé bïo á mu yí máa na à le Dónbeenĩ tonló va làa yahó, ò o bía nɔn o Timotee yi le o wé làa bïo mínén wee wéráa, à lá ho t̄iá poni, lè le waminĩ, lè ho ten liiníló ðání. O mún bía nɔn wo yi le o yí nɔnsā ho kāránló tente na ó o yú bïo yi (2.14–4.5).

Ho vūahū véení ó o zéenía bïo ó orén mí beere lò bonnáa, làa bïo le Dónbeenĩ séeníanāa wo o lònbee yi (4.6-18).

Le t̄enĩ

¹ Mu lé ñén Poole, yia le Dónbeenĩ lè mí s̄i bïo á wó á ñ lé o Yeesu *Krista tonkaro lé mi wee túa ho vūahū na kà. Le tonkaa mi le ñ bue le mukānĩ binbirĩ na máa vé bïo, ðio le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ñ na wɛn wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi. ² I wee túa ho á à na ũnén Timotee na lé ñ za na ñ wa làa sòobéε yi. Le o Maá Dónbeenĩ lè wa Nuhūso Yeesu Krista wé mu s̄amu làa fo, à zūñ ũ makárí, à na ho héerà foñ.

O Poole wee hení a Timotee s̄i

³ I wee dé le Dónbeenĩ bārākà, dén na á ñ wee sá na yi lè le yi na wee ce làa bïo á wán maáwà fù wee sá nanāa le yi bïo s̄i. Le wisoni lè ho t̄nàahū ká ñ wee fio, à ñ mún wé fio na foñ. ⁴ Hen ká ñ wee leéka le wéε na fo wá bïo pāahū na á ñ wà día fo yi, à ñ s̄i vá làa sòobéε à ñ b̄nĩ mi ũ wán à zāmaka mu bïo yi. ⁵ I mún wee leéka bïo á fo dórāa ũ s̄i lè ũ sòobéε o Yeesu *Krista yi bïo. Dén s̄idéró so na kera m̄n ɓuāa Loyiisi lè m̄n nu Eniisi yi, á ñ láa le lé dén ɓàn s̄i mún wi ũnén yi. ⁶ Lé b̄n nɔn á mu bïo wéró pànká na le Dónbeenĩ nɔn foñ pāahū na á ñ bò ñ n̄nĩ ũ wán yi, á ũ wíoka dé sòobéε yi. ⁷ Mu bon, le Dónbeenĩ Hácírí na le nɔn wɛn yínɔn z̄n̄nĩ Hácírí, ká le màhá wee na ho pànká wɛn, á wee wé à wa wañ ɓa nùpua, à mún ðañ waten ɓua yi.

⁸ Awa, á ũ yí n̄yi o Nuhūso bïo bíoró yi, à ũ mún yí n̄yi bïo á ñén wi ho kàsó yi bïo yi. Ká ũ tà à wa páanĩ le lònbee yi le Dónbeenĩ bín-tente bïo yi, à wé mu lè ho pànká na le Dónbeenĩ nɔn foñ. ⁹ Le Dónbeenĩ mu lé ðio k̄nía wɛn á hueekaa wɛn à wa bïo s̄i le yi. Mu yínɔn wa wén-tentewà bïo yi á le wórāa mu. Mu lé lerén lè mí s̄amu k̄nía wɛn làa bïo le lon le mí ñ wérāa mu. B̄n le f̄era wíokaa wa bïo yi o Yeesu Krista pànká yi ká ho ðim̄j̄ná ðĩn yí léra. ¹⁰ Bïo ká wán á mu s̄amu mu bïo wāa wee mi wéréwéré, lé bïo á wa k̄n̄ilo Yeesu Krista ɓuara ɓueé fá mu húmú f̄uhū. O zéenía le ká wa tà le Dónbeenĩ bín-tente bïo, á wa à yí le mukānĩ binbirĩ na máa vé.

¹¹ Ñén le Dónbeenĩ léra á wó lè mí tonkaro, á le ñ bue mí bín-tente na ɓa nùpua yi à mún kārán ɓa làa de. ¹² Lé b̄n bïo yi á ñ wirāa le lònbee na kà yi, á mu n̄yio mún yí dú mi, lé bïo á ñ zū yia á ñ dó ñ s̄i yi, á ñ láa mu yi le le ðà à pa le bín-tente na le kārāfāa m̄i bïo. Mu bon, le è pa le bïo fúaa le wizonle na ó o kh̄i b̄nĩ ñ ɓuen yi.

¹³ Ho tũiá poni bíonĩ na á fo jǎ í cǎn á ũ bua, à bè le yi. Wé mu lè le s̄idéro o Yeesu Krista yi à wań 6a nùpua ũ páaniló làa wo b̄io yi. ¹⁴ Mu bè-tentewà na le Dónbeenĩ kàrafáa foń mí Hácírí na wi làa wɛn pánká yi, á ũ pa b̄io.

¹⁵ Fo zũ le ho Azii kǎhũ nùpua na dó mí s̄ia le Dónbeenĩ yi cèrèe pǎ mi día. O Fizee le là a Hεmɔzeene mún wi 6a t̄iahũ. ¹⁶ Le o Núhũso wé mí s̄amu là a Onezifoore z̄i-jũhũ nùpua, lé b̄io ó o wee h̄ĩ í s̄i túntún. B̄io á í wi ho kàsó yi ó o yí máa n̄yi b̄io yi 6a nùpua yahó. ¹⁷ P̄ahũ na ó o buara ho Oroomu yi hen ó o bánbáa ò o cànkaa mi fúaa b̄io ó o yú mi. ¹⁸ Le o Núhũso z̄ũn o màkárí n̄nzoñ na ó o kh̄ii bueé cítí 6a nùpua yi. Fo zũ le p̄ahũ na á í h̄ia wi ho Efeze lóhó yi ó o s̄enia mi làa s̄obé.

2

O ton-sá ko lè mí s̄anti

¹ Ká ũnén na lé í za, wé yí ũ pánká mu s̄amu na ó o Yeesu *Krista wó làa fo yi. ² B̄io á í kàranna lè 6a nùpua 6a seéràa cèrèe yahó na fo jǎ í cǎn, ũ b̄iní kàrán lè 6a nùpua na láayi wi, b̄ia dà à b̄iní ì kàrán mu lè 6a búí. ³ Le lònbee na wee yí o Yeesu Krista ton-sáwá á ũ tà yi làa b̄io ó o dásí tente wee t̄aràa le lònbee yi b̄io s̄i. ⁴ O dásí na wi ò o b̄io wé s̄í mí jũhũso yi wón yí máa wé día mítén à bè-vio búí b̄umaka. ⁵ O nùpue na wi h̄a penkaa lùwii yi á mún yí dà máa yí b̄io ko làa wo ká a yí bò 6a lùwílowà làndá yi. ⁶ O v̄aro na wee tà beé mí lò ho v̄aró yi lé ȳia ko ò o wé o yahón nùpue na á à yí mí lònbee c̄ũnú. ⁷ Wé v̄a ũ yi b̄io á í wee bío na foń wán, ó o Núhũso ò wé á fo ò z̄ũn mu búenb̄uen kúará. ⁸ B̄iní leéka a Yeesu Krista na v̄era b̄io, wón na lé o *Daviide m̄nm̄n̄i. B̄ũn lé le b̄in-tente na á í wee bue. ⁹ Lé lerén b̄in-tente mu b̄io yi á 6a cannáa mi dó ho kàsó yi á wee beé lò lòn nùpue na wó khon. Eε ká le Dónbeenĩ bíonĩ dén á nùpue yí can. ¹⁰ Lé b̄ũn n̄n á í wee tà le lònbee lè mí s̄iwà yi b̄ia le Dónbeenĩ hueekaa b̄io yi, bèra a na à bán mún k̄n̄i 6a páaniló là a Yeesu Krista b̄io yi à 6a dàñ zo a c̄ukú na máa vé yi. ¹¹ Le bíonĩ na ká láayi wi:

Ká wa ká lòn nùpua na páanía húrun làa wo,
á wa mún n̄ yí le muk̄n̄i làa wo.

¹² Ká wa wee dàñ h̄i wa s̄ia,
á wa à dí le béenĩ làa wo.

Ká wa p̄a a,
ó orén mún n̄ p̄i wɛn.

¹³ Ká wa yí máa wé b̄io ó o le wa wé,
ó orén yí máa yèrè má mí j̄ii.
Mu bon, b̄io ó o karáa ó o yí dà máa lé wán.

Le Dónbeenĩ bíonĩ bueró na j̄ii tun

¹⁴ Bío na 6a kèrèt̄ewa yi le 6a b̄iní leéka mu b̄iowa na ká b̄io, à hení mu na 6a yi le Dónbeenĩ yahó le 6a wé yí dé mítén le w̄aaní na j̄ũhũ mía yi. Le yí máa s̄ení b̄ia wee j̄i le ká mu yín̄n̄ 6a yáaró. ¹⁵ S̄obá ũten à wé o nùpue na láayi wi le Dónbeenĩ yahó. B̄ua ũten là a ton-sá na yí máa n̄yi mí ton-s̄anii b̄io yi b̄io s̄i, à wé bue ho tũiá poni bíonĩ. ¹⁶ H̄a b̄in-conconwà làa h̄ia b̄io búí yí c̄éra le Dónbeenĩ yi à ũ yí dé ũten yi, lé b̄io á b̄ia wee dé mítén h̄n̄ bíonĩ so s̄i yi á wee wíoka khèn lè le Dónbeenĩ ká 6a wà. ¹⁷ Bán nùpua so bíonĩ ka lòn c̄aká na wee beeni. O Himene le là a Filete wi 6a nùpua mu t̄iahũ. ¹⁸ Ba kh̄era lè ho tũiá poni lé b̄io 6a wee bío le 6a n̄-h̄ia v̄era kh̄ina, à v̄inínáa 6a nùpua à 6a b̄inía a Yeesu món. ¹⁹ Eε ká le Dónbeenĩ n̄pomu bán yí máa dèké yi lòn z̄ii na j̄ũhũ f̄ará t̄ina b̄io s̄i. Mu túara le z̄ii mu j̄ũhũ na f̄ará t̄ina wán ká s̄i: «O Núhũso z̄ũ b̄ia b̄io s̄a a yi». Mu mún túara le: «B̄ia le mí b̄io s̄a a Núhũso yi lè mí n̄-kéní kéní w̄aa wé yí wé bè-kohó».

²⁰ O n̄f̄oró 6̄anso z̄ii yi á ho d̄inl̄o s̄ia lè mí s̄iwà wi yi. H̄a búí wó lè ho s̄anú, h̄a búí wó lè ho t̄j̄n̄, h̄a búí má lè ho córó, h̄a búí lé h̄a búenĩ á 6a tan. H̄a búí 6a wee s̄aràa h̄a

wizon-beera yi, ká hã 6úi 6a wee sáráa hã wizon-káamáawa yi. ²¹ Hen ká yia wee ceé mítén ho kàránlò mu dǎní yi, wón á à keń lòn dǐnlò dèe na 6a wee sáráa le wizon-beenĩ yi bǐo sii. O bǐo á à sǐ mí Núhũso yi, á bǐo ɲúhũ ù keń o cǎn. O wíokaa hã wén-tentewá wéró bǐo yi.

²² Awa, á mu bǐo na yí se na wee vá 6a yàrówá dé mu bè-kohó yi á ù khènnáa. Bánbá á ù wé o nùpue na téréna, à sǐidéro le Dónbeenĩ yi fàrá tǐn, à wań 6a nùpua, à wé à ho héerá keń ùnén làa ba pǎahũ. A bǐa sǐa wee ce á wee fio wa Núhũso yi à mún wé làa bǐn bǐo sii. ²³ Hã bín-conconwá bíoró á ù yí dé úten yi, fo zǔ le mu wee 6uen lè hã warà. ²⁴ O o Núhũso ton-sá ɲǎn yí ko ò o wé tá warà. O ko ò o wé wé mu tentemu lè 6a nùpua 6úen6úen, à wé dǎn kàrán 6a nùpua. O ko ò o wé o nùpue na mu bǐo 6úen6úen wee kúu yi. ²⁵ Hàrí bǐa yí tà a bǐo ó o pá ko ò o wé wayiráa à kàrán 6a, ɲún-sǐ á le Dónbeenĩ ì wé á 6a sǐa á à yèrémá á à tà ho tǔiá poni bǐo. ²⁶ Le è wé á 6a à zǔn bǐo se, á à fee mítén o *Satáni nii yi, wón na ka lòn dádá na lá vǔn 6a á 6a wee wé o sii bǐo.

3

Mu biowa na khii wé á ho dímǐndá à vérdá

¹ Zǔn mu, le ká mu bǐo 6úen6úen véró khii wá 6ueé dǎ, á le lònbee á à keń làa sòobéε. ² Lé bǐo mu pǎahũ ká 6a nùpua wé è cà mí kùrú bǐo mí dòn. Ba à wań le wárí á à poń mu bǐo 6úen6úen. Ba wé è khòní mítén, á à yòní mítén. Ba wé è bío hã bín-kora á à lé le Dónbeenĩ yi. Ba zàwa máa wé è ɲí mín nùwá bíoní. Ba nùpua á à wé 6a bè-yízǔnlowá. Bǐo lé le Dónbeenĩ bǐo á 6a máa wé è dé kǎnbii yi. ³ Ba máa wań mín nùpua. Ba máa wé è zǔn nùpue makárí. Ba wé è yáa 6a nùpua yènnáa. Ba máa wé è dǎn mítén máa 6ua yi, 6a à wé 6a ñi-sǔmáa, bǐo se á 6a máa wań. ⁴ Bǐa làa ba lé le ɲii á 6a wé è lé món. Ba máa wé è le mí yiwa máa wéráa mu bǐo. Ba à wé 6a khònlwá, 6a à wań mí sǐa bǐo á à poń le Dónbeenĩ. ⁵ Ba wé è 6ua mítén lè 6a wee wé bǐo sǐ le Dónbeenĩ yi, à le pánká 6a ɲǎn yí tà bǐo. Bán nùpua so á ù khènnáa. ⁶ Ba nùpua mu tǐahũ 6a 6úi wé è lé yi á à zo hã zǐní, á zoó khà 6a hǎawa 6úi na sǐadéro yí fàrá yí tǐna, á sú lè mu bè-kora, à 6a yèrémá bè 6a bíoní yi. Ba hǎawa mu sǐa wee vá mu bǐo na yí se lè mí sǐiwá wéró yi. ⁷ Ba wee kení mítén fèεε ká 6a màhǎ yí dǎnna yí zǔna ho tǔiá poni. ⁸ Bán nùpua so yí tà ho tǔiá poni bǐo làa bǐo ó o Zanεesi là a Zǎnberεesi* hǐa yí taráa o *Moyiize bǐo bǐo sii. Ba yilera yí se, 6a yí dó mí sǐa sese le Dónbeenĩ yi. ⁹ εε ká 6a bǐo màhǎ máa va làa yahó lé bǐo 6a nùpua 6úen6úen zǔ le 6a vǔnun làa bǐo ó o Zanεesi là a Zǎnberεesi vǐlò bǐo hǐa zǔnanáa bǐo sǐi.

Bǐo 6a kenía làa fo, á ù 6ua sese

¹⁰ εε ká ùnén wón zǔ bǐo á ì wee kàrán lè 6a nùpua, á zǔ bǐo á ì wee 6ua lè ìten. Fo zǔ ì tonló ɲúhũ, á zǔ bǐo á ì dóráa ì sǐi le Dónbeenĩ yi. Fo mún zǔ bǐo á ì wee hǐnǎa ì sǐi làa bǐo á ì waráa 6a nùpua. Fo zǔ bǐo á ì wee ɲǐnǎa ì yi. ¹¹ Bǐo 6a nùpua ɲíníanáa ì sǎnía, á beéra ì lò ho Antiosi lè ho Ikoniyuumu, lè ho Lisitere lórá yi, á fo zǔ. Mu bon, 6a 6èntǐn beéra ì lò làa sòobéε. εε ká wa Núhũso màhǎ kǎnía mi mu 6úen6úen yi. ¹² Bǐa 6úen6úen na wi 6a 6ua mítén à héha làa bǐo le Dónbeenĩ sǐi vá yi wa páaníló là a Yeesu *Krista bǐo yi, bán 6a à beé lò. ¹³ Ká 6a ñi-sǔmáa lè 6a sabín-fúaalowa, bán sǔnsǔmámu lè 6a sabíoní wé è dé wán ká mu wá. Ba à vǐníní 6a nùpua, á 6a nùpua mún ñ vǐníní 6arén. ¹⁴ Ká ùnén, bánbá à ù wé bè bǐo á fo kenía yi, à tà mu yi lè ù sǐi 6úen6úen. Ùnén ù beere zǔ bǐa kenía mu làa fo. ¹⁵ Le Dónbeenĩ bíoní vǔahũ á fo zǔ bǐo hàrí ù háyónmu yi. Lé lerén dà à na mu bè-zǔnminí binbirí foñ, bǐo á fo dà à bè yi á à dérǎa ù sǐi o Yeesu Krista yi á à kǎnínáa. ¹⁶ Le Dónbeenĩ bíoní vǔahũ á túara lè lerén mí beere Hácírí pánká. Le bíoní mu bǐo ɲúhũ wi làa sòobéε. Lé lerén wee kàrán o nùpue, á wee wé ò o pí bǐo yí bon, lé lerén wee bé o nùpue, le mún wee wé ò o wé wé bǐo téréna. ¹⁷ Lé bǐn ñ na ká le Dónbeenĩ nùpue á à dǎn wé è wé hã wárá na se.

* 3:8 Mi loń Léro vǔahũ (Exode) 7.11-12

4

O Poole mǎndén bǐo na ó o henía

¹ Bǐo ká lé bǐo á ĩ wee hení ì na foñ lè le sòobéε le Dónbeenĩ yahó, là a Yeesu *Krista yahó, wón na khií buen bueé cítí 6a yèn-vèeniasa lè 6a nǐ-hía á mún bueé dí mí béεnĩ. ² Hàrí ho pǎahũ wé se loo, à ho yí wé se loo, à ù wé bue le Dónbeenĩ bíonĩ. Bǐa wé wó khon à ù zééní 6a wékheró bǐo na 6a yi, à hení mu na 6a yi le 6a día mu bè-kora wéró. Wé hení 6a sía. Bǔn búenbúen á ù wé jǐ ũ yi à wé kàrán 6a. ³ Lé bǐo á pǎahũ 6úi khií dǎ ká 6a nùpua máa wé è jí bǐa wee kàrán 6a lè ho tǔiá poni cǎn, ká 6a wé è wé bǐo sí 6a yi, á wé è jí 6a nǐ-kàránlowà cèrèε na bǐo yí bon cǎn. ⁴ Ba à pǐ ho tǔiá poni bǐo ká 6a à bè hǎ sabíoní mǎn. ⁵ Εε ká ũnén wón zǔrĩ ũten 6uaró mu bǐo búenbúen yi, tà le lònbee yi. Wé bue le Dónbeenĩ bín-tente na 6a nùpua yi. Sá ho tonló mu sese làa bǐo mu koráa.

⁶ Ká ínén wón hǔmú sùaráa, ĩ ka lòn yǐa na 6a yan lè le muinĩ wó. ⁷ I sá a Yeesu Krista tonló lè ĩ síi búenbúen lòn nùpue na san ho saró lè mí sòobéε. Bǐo le Dónbeenĩ le ĩ wé á ĩ wó á mu jǐi sú lòn nùpue na lùwa vaá dǎn hen na ó o ko ó o vaa dǎ yi. I síidéro o Yeesu Krista yi á ĩ yí día. ⁸ Bǐo ká wán á ho cǔnú na ko làa mi bǐo á ĩ wó bǐo téréna bǐo yi, á bàrá pan mi ho wáayi. O Nǔhũso na lé o cítí fĩ na téréna á à na ho cǔnú mu miĩ pǎahũ na ó o khií cítí 6a nùpua yi. Mu máa wé ínén ĩ dòn ó ò na ho cǔnú yi, ká bǐa búenbúen na wee lòní a bǐnĩ buenló ó o mún ñ na ho yi.

O Poole wi ò o Timotee buen o cǎn

⁹ Bánbá à ù buen ĩ cǎn fùafù. ¹⁰ Lé bǐo ó o Demaasi wà ò o día mi á van ho Tesaloniiki lóhó ho dímǐná bíowa na ó o wa bǐo yi. O Keresǎn wón wà van ho Kalasii kǎhũ, ò o Tiite 6èn van ho Dalamatii kǎhũ. ¹¹ O Luki mí dòn lé yǐa wi hen làa mi. Hen ká fo bò o buen à ù fé o Maaki buennáa, lé bǐo ó o dà wee séení mi ho tonló yi. ¹² O Tisiiki wón á ĩ tonkaa ó o van ho Efεεze. ¹³ Fo bò o buen à ù buee lé ho Torowaasi yi à ù lá ĩ báká beenĩ na á ĩ día o Kaapuusi cǎn 6ua buennáa. Fo bò o buen à ù mún khuii ĩ vǎnna, sǎnkú ĩ sǎnna na ho túaró wi wán. ¹⁴ O Alekisǎndere na lé o kháa-liki 6èntĩn wó khon làa mi dàkhĩna. Le Dónbeenĩ á à sǎání a yi á à héha làa bǐo ó o wó. ¹⁵ ũnén mún pa ũten bǐo lé bǐo á bǐo wa wee kàrán lè 6a nùpua ó o yí tà bǐo hùúu. ¹⁶ Bǐo 6a nín-yání 6uan mi vannáa le cítíi finíi, á hàrí nùpue yí bueé tà ĩ jǐi, 6a búenbúen pǎ mi día. Le le Dónbeenĩ sén mu día na 6a yi. ¹⁷ Εε ká a Nǔhũso wón pan ĩ bǐo á nǎn ho pǎnká miĩ á ĩ bueraráa o bíonĩ á bǐa yí zǔ le Dónbeenĩ cèrèε jǎ le. Lé orén kǎnía mi 6a kúdenwà yi. ¹⁸ O Nǔhũso á à kǎní mi mu bè-sǔmáa búenbúen yi. O ò kǎní mi á ĩ keń ho wáayi o bá-zǎmu yi. Le ho cùkú à bǐo sí a yi féεε hǎ lúlúio na jǐi mía yi. *Amiina!

Le mǎndén tènĩ

¹⁹ I wee tènĩ a Pirisiiye là a Akilaasi yi. I mún wee tènĩ a Onεzifoore zǐ-jǔhũ nùpua yi. ²⁰ O Erasiite wón kará ho Korente yi, ká a Torofimu wón á ĩ día ho Milee yi lé bǐo ó o lò yí here. ²¹ Bánbá à ù buen ká le tènĩ dǐn yí hǐnǎn.

O Ebuluusi, là a Pudēnsi là a Linuusi là a Kolodia lè wǎn zǎwa lè wǎn hǐnni kèrètǐewa na wi hen búenbúen wee tènĩ foñ.

²² Le wa Nǔhũso keń làa fo, le o wé mí sǎamu làa mia.

Ho vūahũ na ó o Poole túara nɔn o Tiite yi

Vūahũ túaró jūhũ

O Tiite hĩa lé o Poole nĩ-kenínii. O yínɔn zúifù (Kalasiisa 2.1-3). O hĩa wee bè là a Poole à 6a sá le Dónbeenĩ bín-tente bueró tonló.

Pāahũ na ó o Poole wee túa ho vūahũ na kà á à na a yi, ká a wi ho Kerεete yi á wee loĩ 6a kèrètɛwa kuio na wi hã lórà na bín yi bĩo, à hã wé va lè mí yahó (1.5).

Mu nín-yání ó o Poole zéenia bĩo á 6a kèrètɛwa kuure ya-díwá ko 6a 6ua lè mítén (1.5-16).

Bũn mɔn ó o Poole zéenia o Tiite làa bĩo ó o ko ò o wé kàrán lè 6a kèrètɛwa kuio. Hɔn kuio so lé 6a nĩ-kĩa kuure, lè 6a hã-kĩa kuure, lè 6a yàrówá kuure, lè 6a wobáaní kuure (2).

O mún zéenia bĩo 6a kèrètɛwa ko 6a 6ua lè mítén à dàñ kεenínáa mún wán lè ho hээрà, ká hã zía lè hã bín-zàwa lè ho sankaró mía 6a pāahũ. Bũn mɔn ó o tɛenia 6a yi (3).

Le tɛeni

¹ Mu lé ínén Poole á túara ho vūahũ na kà. I lé le Dónbeenĩ ton-sá là a Yeesu *Krista tonkaro, bèra a na à bĩa le hueekaa à 6a siadéro wíoka fàrá tĩn à 6a zũn ho tũiá poni na à wé á 6a à 6ua mítén á à héha làa bĩo sí le Dónbeenĩ yi. ² Lé bũn ñ na á 6a dà à dé mí sĩa wé è lòní le mukānĩ binbirĩ na máa vé, ðio le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì na bĩa bĩo sã le yi yi ká bĩo búí ðĩn yí léra. Wa láa mu yi lé bĩo wa zũ le le Dónbeenĩ máa wé fĩ sabéré. ³ Ká bĩo le le mí ì wé pāahũ ðɔn, á le zéenia bĩo le dó mí jii le mí ì wé wéréwéré lè 6a nùpua làa bĩa le tonkaa le 6a bue mí bín-tente jini. Lé hɔn tonló so á wa kãnilo Dónbeenĩ kàràfáa mi.

⁴ Mu lé ínén Poole á túara ho vūahũ mu nɔn ũnén Tiite yi. Fo lé i za binbirĩ wa siadéro le Dónbeenĩ yi bĩo yi. Le wán Maá Dónbeenĩ lè wa kãnilo Yeesu *Krista à wé mí sãamu làa fo à na ho hээрà foñ.

Ho tonló na ó o Tiite ko ò o sá ho Kerεete yi

⁵ I wà à i día fo ho Kerεete kōhũ yi, à ũ wíoka bĩo á ínén làa fo 6ua jūhũ à véení, à mún hueeka 6a nùpua bàraka hã lórà lè mi dà-kéní kéní na 6a kèrètɛwa wi yi à 6a dí 6a yahó. Liinĩ ũ háciri bĩo á i henía nɔn foñ wán. ⁶ O ya-dí ko ò o wé nùpue na á bè-kohó yèni yí máa ve léé yi. O ya-dí ko ò o hãa yà-kéní na ó o yan lé wón mí ðòn ò o kãna yi à yí lé mɔn. O zàwa ko à 6a dé mí sĩa o Yeesu *Krista yi, 6a mún ko à 6a zũn mítén buaró, bèra a na à bè-kohó bĩo yí mĩ léé 6a yi, à 6a mún yí wé 6a zà-kãania. ⁷ Lé bĩo 6a kèrètɛwa kuure ya-dí lé le Dónbeenĩ ton-sá, lé bũn bĩo yi ó o yí ko à bè-kohó yèni ve léé wo yi. O yí ko ò o wé nùpue na yí máa tà jí bĩa ká cɔn, á sii sùwa. O yí ko ò o wé o nùpue na wee ju ho *divén dàkhĩna, á wa hã bíoní. O yí ko ò o wé o nùpue na sòobáa dó mí sí le wáí yi, á wee cà le làa bĩo yínɔn mu. ⁸ Eε ká a màhã ko ò o wé o nùpue na wee hén mí yahó sí 6a nùpua. O ko ò o wañ mu bè-tente wéro. O ko ò o wé o bè-zũrĩminĩ 6ãnsò, á téréna, á wee wé bĩo sí le Dónbeenĩ yi, á dà wee 6ua mítén sese. ⁹ Le Dónbeenĩ bín-tente, ðio lé ho tũiá poni na kàránna làa wo ó o ko ò o wíoka 6ua sese. Ká a wee wé ká sii, o ò dàñ wé è hení bĩa ká sĩa á 6a à bè ho kàránlò na bĩo bon yi, á mún ñ dàñ ñ zéeni wéréwéré làa bĩa le ho kàránlò mu bĩo yí bon le 6a wee vĩini mítén.

¹⁰ Mu bon, 6a kèrètɛwa cèrèε, sònkú bĩa wee bè ho *kúiiro làndá yi tĩahũ, á yí máa jí dèε, á wee bío hã bín-conconwà à khàráa 6a nùpua vĩini. ¹¹ Yí día le bãnsowa so wé kàrán 6a nùpua lé bĩo 6a kàránlò mu yí bon, ho wee yáa hã zĩ-jún-kũio. Mu yáa yínɔn bũn mí ðòn, 6a wee wé mu à càráa le wáí. ¹² Ho Kerεete kōhũsa nĩ-kéní búí na 6arén

wee lá làa ñi-cúa fεero á bía bïo kà: «Ho Kerεtesa lé 6a sabín-fúaalowa, 6a sũnsũmána lòn zĩn-búaa, 6a lé 6a paríwà, bïo 6a wa lé ho dará 6a dí.» ¹³ A mu 6èn bon, o ñii mu tũíá sí. Lé bũn ñon, á ù zá làa ba à mì le sòobéε na 6a yi à 6a yèrémá dé mí sía bïo bon yi ¹⁴ à yí tà 6a *zúífùwa hácin-bíoní, làa bïa pã ho tũíá poni làndáwá yi. ¹⁵ Yia wee ce le Dónbeenĩ yahó, á làndá yí máa hè làa bïo búí díró. Ká yia yí máa ce le Dónbeenĩ yahó, á yí dó mí síi o Yeesu yi, wón wárá búenbúen yí máa ce. Hàrí o yilera yàá yí máa ce. O wó bïo yí se à mu ñiyio máa dí o. ¹⁶ O wee bío wéréwéré le mí zũ le Dónbeenĩ εε ká a wárá hñn wee zéeni le mu yí bon. O bïo sũii ló, o yí máa bè le Dónbeenĩ bíoní yi, o yí dà bïo na se máa wé.

2

Bïo 6a kèrètíewa ko à 6a 6ua lè mítén

¹ Εε ká ũnén wón wé kàrán 6a nùpua lè ho kàránló na bïo bon. ² Bío na 6a ñi-kíá yi le 6a wé 6ua mítén yi mu bïo búenbúen yi. Le bïo 6a à 6ua lè mítén à wé à 6a nùpua kñnbi 6a. Ba ko à 6a wé mu bè-zũrĩminĩ 6ànsowà, à wé 6a nùpua na fàrá tĩna mí síadéró le Dónbeenĩ yi, à wé wañ 6a nùpua làa sòobéε, à wé ñi mí yiwa. ³ A ù mún bío na 6a há-kíá yi le bïo 6a wee 6ua lè mítén à héha làa bïo le Dónbeenĩ síi vá yi. Ba yí ko 6a wé yáa bïa ká yènnáa, à yí sòobá yí dé mítén ho *dĩvén ñuló yi. Ba ko à 6a wé zéeni 6a nùpua làa bïo se. ⁴ Ká 6a wee wé ká síi á 6a à dàñ wé è kàrán 6a há-fla làa bïo 6a ko 6a wañnáa mí bàrání lè mí zàwa, ⁵ á à wé mu bè-zũrĩminĩ 6ànsowà, á wé è kãña mí bàrání mí dòn yi, á wé è loñ mí zĩnĩ tonni yi sese, á à wé 6a há-tentewà, á wé è liinĩ mítén á à na mí bàrání yi. Ká 6a wee 6ua mítén ká síi, á 6a nùpua máa wé è bío há bín-kora máa leε le Dónbeenĩ bíonĩ yi.

⁶ Mún hení na 6a yàrówá yi le 6a wé mu bè-zũrĩminĩ 6ànsowà ⁷ mu bïo búenbúen yi. Ũnén ũ bεere ko à ù wé wé há wárá na se à bïa ká mi, à bè yi. Dé sòobéε ũ kàránló yi á wé wé ho lè le yi na púaara díá. ⁸ Wé mĩ ho tũíá poni, hĩa á nùpue yí dà máa kán, bèra a na à há ñiyio dí bïa yí tà ù bïo lé bïo 6a máa dàñ máa bío bín-kohó wa dání yi.

⁹ Ba wobáanĩ bán á ù bío na yi le 6a wé liinĩ mítén na mí ñúnása yi mu bïo búenbúen yi, à wé wé bïo sí 6a yi, à wé yí kán 6a, ¹⁰ à wé yí kñnbũnĩ 6a níi bïo. Ba yáa ko à 6a wé zéeni le mí láayi wi binbirĩ mu bïo búenbúen yi. Ká 6a wee wé ká síi, á 6a wárá búenbúen á à wé á 6a nùpua wé è kñnbi ho kàránló wa kãñilo Dónbeenĩ dání yi.

¹¹ Mu bon, le wó mí sãamu á hérarãa ho kãñiló wñhũ ñon 6a nùpua búenbúen yi. ¹² Mu sãamu mu bïo yi, á le Dónbeenĩ wee kàrán wen á wa pí bïo yí sí le yi lè ho dímíjã bïo na wa sía wee vá yi, bèra a na à wa wé mu bè-zũrĩminĩ 6ànsowà, lè 6a ñi-térénna, lè 6a nùpua na wee wé bïo sí le Dónbeenĩ yi há làa na ká wán. ¹³ Bũn lé bïo wa ko wa wé à dérãa wa sía lòní le wizon-tente na ó o Yeesu *Krista na lé wa Dónbe-beeni á lé wa kãñilo khii 6ueé zéeni mítén mí cùkú yi. ¹⁴ O tà hũrun wa bïo yi, bèra a na ò o kãñi wen ho pánkã na wee ñaa wen dé mu bè-kora lè mí síiwà búenbúen níi yi, à wa wé 6a nùpua na wee ce o yahó, à bïo sí a yi, à há wárá na se wéró bïo keñ yi fεεε.

¹⁵ Bïo á ï bía ñon foñ á ù wé kàrán lè 6a kèrètíewa lè ho pánkã búenbúen na fo yú. Wé hení 6a sía le 6a bè mu yi. Ká bïa yí máa bè mu yi bán à ù wé zaráa. Yí tà le nùpue zuañ foñ.

3

¹ Bíní leéka 6a kèrètíewa le 6a ko à 6a wé liinĩ mítén 6a bá-zàwa lè ho pánkã ya-díwá yahó à wé bè 6a bíoní yi, à há wárá na se wéró bïo keñ 6a yi. ² Bío na 6a yi le 6a wé yí bío yí khe na nùpue yi, à wé yí fi lè 6a nùpua, à wé 6a nùpua na wayika, à wé yí zuañ 6a nùpua yi. ³ Mu bon, warén mún lá yí máa ñi dèε, á lé 6a ñi-kãania, á dó wa sía mu bïo na yí bon yi. Bïo wa sía wee vá yi búenbúen lé bũn á wa hĩa wee wé á yí dà máa díá. Wa lá lé 6a yi-kora 6ànsowà á wee dí le yandee. Wa lá wee wé à 6a nùpua ñin wen, à warén mún

ɲin 6a. ⁴ Εε ká wa kânílo Dónbeenĩ á zéenia mí tentemu, làa bïo le wa lè 6a nùpua. ⁵ Le kánia wɛn lé bïo á le zūna wa màkárí, ká mu yínɔ́n wa wárá na téréna na wa dàńna wó bïo yi. Le kánia wɛn á ceéra wɛn lè mí Hácírí pànká, á wa yú le mukōn-finle. ⁶ Le Hácírí mu á le Dónbeenĩ nɔn wɛn á le wi wɛn wa kânílo Yeesu *Krista pànká yi. ⁷ Lé bŭn bïo yi á wa dà à yí le mukānĩ binbirĩ na máa ve, ðio wa dó wa sĩa wee lòní. Mu búenbúen dà à wé lé bïo le Dónbeenĩ wó wɛn lè 6a nĩ-térénnia le sãamu pànká yi. ⁸ Hã bíoní na á ï bía nɔn foñ kà á láayi wi.

I wi à ù hení hã bïo làa sòobéε à na 6a nùpua yi bèra a na à bĩa dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi wíoka ca mí kuio mu bïo na se wéró yi. Ho kàránló mu se á ɲúhŭ wi 6a búenbúen cŭn. ⁹ Ká 6a nùpua na wa le wãanĩ na ɲúhŭ mía, làa bĩa wa le nɔnkāni wãanĩ, làa bĩa wa hã zĩa, làa bĩa wa a *Mɔyiize làndá bïo wãanĩ, bán búenbúen à ù khènnáa. Bŭn búenbúen ɲúhŭ mía, mu yí máa séení nùpue. ¹⁰ Yĩa wee khéε 6a kèrètŭewa à ù ve o bíoráa. Ká a yí tà à ù wíoka ve o hã cúa-ɲun ní bíoráa. Ká a pá yí ɲá mu, à ù wé ɲàa wo bání. ¹¹ Mún zŭn mu kénkén le wón nùpue so síi á día ho wã-tente. Mu bè-kora na ó o wee wé wee zéení le o ɲúhŭ sú.

Le mónđen tɛɛní

¹² I ì tonka a Aatemaasi tàá o Tisiiki mi cŭn. Ká 6arén á yĩa 6ueé dŭn mia, á ũnén 6èn bánbá à ù 6uee yí mi ho Nikopoliisi lóhó yi. I wi à ï 6uee kɛɛní bŭn le tɛɛní pãahŭ. ¹³ O Zenaasi na lé ho *làndá zŭnlo là a Apoloosi, à ù bánbá à ù séení mí vɛɛnĩ yi. Yí le dèε búí fòo 6a yi. ¹⁴ Bĩa dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi lè wa bïo síi mún ko 6a ca mí kuio mu bïo na se wéró yi, à wé séení 6a nùpua làa bïo 6a màkóo wi yi, bèra a na à 6a bïo ɲúhŭ kɛn.

¹⁵ Bĩa wi hen làa mi búenbúen wee tɛɛní foñ. Bĩa wa wɛn mí stadéro le Dónbeenĩ yi bïo yi á ũnén mún tɛɛní yi. Le le Dónbeenĩ wé mí sãamu lè mi búenbúen.

Ho vūahú na ó o Poole túara nɔn o Filemɔn yi

Vūahú túaró jūhú

Ho vūahú na kà lé o Poole túara ho á nɔn o Filemɔn yi. O Filemɔn lé o Poole b̄an b̄ɔnlo. O fù lé o nùpue na b̄io jūhú wi 6a nùpua c̄ɔn làa sòobéé, á lé ho Koloosi kèrètɛwa kuure n̄i-kéní. O Filemɔn wobá-n̄ii búii fù wi á lùwa ò o díá a. O yèni 6a le Onɛziimu.

Ho vūahú mu yi ó o Poole t̄ɛnía o Filemɔn làa b̄ia làa wo páanía wi yi (1-3). O Poole dó le Dónbeen̄i b̄arákà o Filemɔn síidéro o Yeesu *Krista yi b̄io yi, làa b̄io ó o wa lè mín zàwa lè mín h̄inni kèrètɛwa b̄io yi (4-7).

B̄io ó o Onɛziimu wà díá mí jūhúso, ó o fò mín là a Poole ká wón wi ho kàsó yi, ó o Poole mu wó ó o tà a Yeesu b̄io, á lé o kèrètɛ. B̄io mu wó kà, ó o Poole le o b̄iní yèrémá va mí jūhúso Filemɔn c̄ɔn. Lé b̄un te b̄io ó o túara ho vūahú nɔn o Filemɔn mu yi, á flora a le ká a Onɛziimu b̄inía buara a c̄ɔn, ò o tà s̄én b̄io ó o wó búenb̄úen díá à na a yi, à bua a sese b̄io ó o w̄áa lé b̄an za mu kèrètɛmu d̄ání yi b̄io yi (8-22).

Le t̄ɛn̄ii

¹ Mu lé ínén Poole, ȳia wi ho kàsó yi o Yeesu *Krista tonló sáró b̄io yi, lé mi wee túa ho vūahú na kà á na ūnén Filemɔn yi. O Timotee na lé w̄an za, wón làa mi páanía wee t̄ɛn̄i foñ, ūnén na làa w̄en páanía wee sá, na wa wa làa sòobéé. ² Wa mún wee t̄ɛn̄i w̄an h̄inló Apia yi, là a Aasiipu, wón mún làa w̄en páanía wee lá le lònbee lè mí síiwà. Ba kèrètɛwa kuure na wee kúee mín wán ū z̄ii á wa mún wee t̄ɛn̄i yi. ³ Le w̄an Maá Dónbeen̄i là a Nūhúso Yeesu *Krista à wé mí s̄amu làa mia, à na ho h̄erà mia.

O Poole s̄ii wan o Filemɔn b̄io yi

⁴ Hen ká í sansan wee fio le Dónbeen̄i yi, à í dé le b̄arákà ū b̄io yi. ⁵ Lé b̄io á ū síidéro o Yeesu *Krista yi á í wee jí b̄io, á mún wee jí b̄io fo wa làa b̄ia búenb̄úen na b̄io s̄a le Dónbeen̄i yi. ⁶ Í wee fio le b̄ia dó mi s̄ia o Krista yi làa fo páaní à p̄ánká wíoka keñ á wíoka z̄úñ mu bè-tentewà búenb̄úen, b̄io le Dónbeen̄i wee wé làa w̄en wa páaníló là a Krista b̄io yi. ⁷ Lé b̄io á b̄io fo wa lè w̄an zàwa lè w̄an h̄inni á í j̄á, á í s̄ii b̄ènt̄in wan, á s̄ii h̄a làa sòobéé mu b̄io yi. Mu bon, b̄ia b̄io s̄a le Dónbeen̄i yi á fo h̄ína s̄ia.

O Poole wee fio o Filemɔn o Onɛziimu d̄ání yi

⁸⁻⁹ Lé b̄un te b̄io á í wee floráa fo le ū wé b̄io fo ko à ū wé. Wa páaníló là a *Krista b̄io yi, á í lá dà à na le j̄ii á à b̄io le ū wé mu. Ée ká í m̄ah̄á pá à fio fo b̄io wa wa làa mín b̄io yi. Awa, á ínén n̄i-k̄inle Poole, ȳia wi ho kàsó yi o Yeesu Krista tonló sáró b̄io yi á pá wee fio fo b̄io wa wa làa mín b̄io yi, ¹⁰ le ū s̄abéré à ū wé b̄io á í ì b̄io ò na foñ o Onɛziimu d̄ání yi, wón na á í wó ó o lé í za mu kèrètɛmu d̄ání yi ho kàsó yi. ¹¹ O b̄io jūhú lá mía ū c̄ɔn b̄un bon, èe ká h̄a làa na kà wán á ínén làa fo ó o b̄io jūhú w̄áa wi c̄ɔn.*

¹² Awa, á í w̄áa à b̄io le o Onɛziimu mu b̄iní buen ū c̄ɔn, o b̄io b̄ènt̄in here mī làa sòobéé. ¹³ B̄io á í wi ho kàsó yi le b̄in-tente b̄io yi, á í yàá lá wi à í díá wo í n̄is̄ání, ò o wé séení mí ū lahó yi. ¹⁴ Ée ká í m̄ah̄á yí wi à í wé b̄io búii o d̄ání yi ká í làa fo yí j̄á mín yi. Lé b̄io á í yí wi à mu tentemu na fo ò wé á à na mī à wé lè í wee k̄ik̄á foñ lè mu wéró, ká mu lé ūnén ū b̄ere yi.

¹⁵ Nún-s̄i á le Dónbeen̄i yàá wó ó o Onɛziimu kh̄era làa fo ho p̄ɔn-za d̄èe yi, bèra a na ká a b̄inía buara ū c̄ɔn, à mi w̄áa páaní keñí féee. ¹⁶ H̄a làa na kà wán ó o yínóñ wobá-n̄ii mí

* **1:11** Onɛziimu: Le yèni mu kúará le «mu jūhú wi».

dòn, o bïo nùhù wi po bün. O wáa lé mìn za kèrètíε, á fo ko à ù wíoka wań wo làa sòobéε. O lé wàn za kèrètíε na á ï bènťín wa làa sòobéε. Á ï mún láa mu yi le fo ò wíoka à wań wo á yàá a poń ínén, bïo ó o bïo sã foń bïo yi, làa bïo mi páanía là a Nùhúso bïo yi.

¹⁷ Awa, ká fo zū le warén lé 6a bónlowà binbirí, ká a bínía 6uara ù cón, à ù 6ua a sese, à keń lè lé ínén ï beεre. ¹⁸ Ká a wó khon làa fo bïo 6úi yi, tàá ká a ko ò o wí bïo 6úi foń síi, à ù nĩ mu ínén nùhù yi. ¹⁹ Hã ni-cúa na á ï wee túa lè ï nín-bia lé hĩa kà: «Ínén Poole á à wí ù kení na wi o yi». I yí máa bío le fo ko à ù wí bïo 6úi mi, ká fo màhá ko à ù zūń lé ínén lé yĩa zéenia o Yeesu bïo làa fo á fo yúráa le mukāń binbirí. ²⁰ Awa, wàn za Filemɔn, á ï wee fio fo o Nùhúso yèni yi le ù wé bïo á ï wee fio fo le ù wé. Wa páaníló là a *Krista bïo yi, ù yí día le ï yilera lúnka mu bïo yi.

²¹ I láa mu yi le bïo á ï túara ho vūahũ yi le ù wé á fo ò wé kénkén. I yàá zū le fo ò wé yóo puuní bïo á ï le ù wé yi. ²² Mún cà le zii 6úi ká làa mi. Ho fioró na mi wee wé ï bïo yi, á ï láa mu yi le hen làa cínú ká ï yí íten 6ueé 6úεkí mia.

Le mɔndén tɛnńi

²³ O Epafaraasi na làa mi páanía wi ho kásó yi o Yeesu *Krista tonló sáró bïo yi wee tɛnńi foń. ²⁴ O Maaki, là a Arisitaaki, là a Demaasi, là a Luki, bán 6úen6úen na làa wɛn páanía wee sá ho tonló dà-kéní á mún wee tɛnńi foń.

²⁵ Le wa Nùhúso Yeesu *Krista à wé mí sãamu làa mia.

Hebere vūahú

Vūahú túaró jùhú

Yia túara ho vūahú mu á wa yí zū. Bànso túara ho nɔn bía tà a Yeesu yi na le lònbee lè mí síwà yú. O túara ho nɔn 6a yi bèra a na à 6a yí pí le Dónbeení bïo, ká 6a hení mí sía à fàrá ðín, à zūn le bïo ó o Yeesu wó á po mu bïo búenbúen.

Ho vūahú mu wee zéení le le Dónbeení ðín mí Za Yeesu wán zéeníánaa miten lè 6a nùpua á mu vóràa. Le *Dónbeení jì-cúa fεrowà ó orén bïo jùhú wi po. O po ho wáayi tonkarowà, á po a *Mɔyiize là a Zozue (1-3).

O Yeesu mu bïo jùhú wi po le *Dónbeení yankarowà na yánkaa wi. Orén lé yia lé le Dónbeení yankaro binbirí. Lé bñn te bïo le Dónbeení mu wee sɛn 6a nùpua bè-kora día à kánínaa 6a mu húmú yi o pánká yi. Bïo ó o *Isirayεele nìpomu fù wee ya hã muiní lè 6a bà-kùio na le Dónbeení yi, lé bñn fù wee zéení a Yeesu *Krista na 6ueé hí bïo (4-10).

Ho vūahú lii véenii wee hení 6a kèrètíewa sía à 6a wíoka ca mí kuio le Dónbeení bïo yi. Bïo le Dónbeení nìpomu fù fàrá ðinnáa mí síadéro le Dónbeení yi á ho vūahú mu bía bïo. Ho mún wee kàrán 6a nùpua à 6a kàràfá miten o Yeesu mí dòn yi. Le 6a fá mí yïo wo yi, à hñ mí sía le lònbee lè mí síwà yi, á fàrá ðín fúaa mu véenii (11-13).

Le Dónbeení ðín mí Za wán wee bíoráa

¹ Le Dónbeení yánkaa ðín 6a jì-cúa fεrowà wán á bíaràa lè wán 6úaaawa. Le wó mu pòнна cèrèe yi, á le bíoró làa ba mún síwà boo. ² Εε ká hã làa na kà wán hã pòнна vaa véenii, á le ðín mí Za wán wee bíoráa làa wɛn. Lé le Za mu le ðín wán á léraráa mu bïo búenbúen. Lé orén le wáa dó mu bïo búenbúen níi yi. ³ Orén lé yia le Dónbeení cùkú beení wee mi yi. Bïo á le Dónbeení karáa lé bñn ó orén mún karáa. O buan mu bíowa búenbúen ðíníia lè mí bíoní na pánká wi. Lé orén le Dónbeení ðín wán á séraráa 6a nùpua bè-kora día, á 6a wee ce le yahó. Bñn món ó o yòó kará ho wáayi le Dónbeení nín-ñání, dén na po mu bïo búenbúen.

Le Dónbeení Za po ho wáayi tonkarowà

⁴ Làa bïo le Dónbeení Za po poráa ho wáayi tonkarowà, lé kà síi á le yèni na le wee ve làa wo mún po poráa 6a yèni. ⁵ Le Dónbeení ðín yí bía làa wáayi tonkaro búi le:

«Fo lé í Za.

Ho zuia jii wán á í lé mñn Maá.»*

Le mún ðín yí bía bïo ká là a 6úi:

«Ínén á à wé 6àn Maá,

ó orén á à wé í Za.»†

⁶ Ká pàahú na le Dónbeení tonkaa mí Za kíneso ho ðímíjá yi, á le bía bïo ká:

«Ho wáayi tonkarowà búenbúen ko 6a wé 6úaaní a.»‡

⁷ A le 6èn bía ho wáayi tonkarowà ðání yi le:

«Le Dónbeení wee wé à le tonkarowà keñ lòn pinpiró,

le wee wé à le ton-sáwá mu keñ lòn dōhú denní.»§

⁸ Ká le màhá bía bïo ká mí Za ðání yi:

«Ūnén Dónbeení, ū béení ðíró jii máa fí máa mi.

Fo ò pa ū nìpomu bïo lè ho térénló.

⁹ Fo wa bïo téréenna, fo jina mu bè-kora.

Lé bñn nɔn á ínén na lé ū Dónbeení á kúaa ho jiló ū jùhú wán

à zéení le í tà ū bïo.

Lé bñn wééra ū síi.

* 1:5 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 2.7 † 1:5 Mi loñ Samuwεele cúa-jun níi vūahú 7.14 ‡ 1:6 Mi loñ Lándá zéeníló vūahú (Deutéronome) 32.43 § 1:7 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 104.4

I dó ho cùkú foñ á po mi ninzàwa na ká.»*

¹⁰ Le pá bíníá bía bïo ká mí Za mu dǎní yi:

«Mu nùhù búakání ká bïo búí ðíñ yí léra, á ùnén Nùhùso lé fo léra ho tá, á lé fo mún léra ho wáayi.

¹¹ Bún bè-lénna so búenbúen khíi vé, ká ùnén á à keñ bín féεε.

Ho wáayi lé ho tá wé è khè lòn sí-zínia.

¹² Fo ò bi mu lòn báká beení á à bàrá,

mu ù yèrémá lòn sí-zínia,

ká ùnén á à ðíñ làa bïo fo karáa, fo ò keñ bín féεε.»†

¹³ Le Dónbeení ðíñ yí bía làa wáayi tonkaro búí le:

«Buee keení í nín-tíání,

fúaa ká í búrá ù zúkúsa ù tá

á ù hò ù zení wán.»‡

¹⁴ Á ɓa tonkarowà na wee lé ho wáayi ɓèn lé ɓa yén? Ba lé le Dónbeení ton-sáwá. Le wee tonka ɓa à ɓa ɓuee séení ɓia á à yí ho kǎníló le Dónbeení cǎn.

2

Mi wa dé ho kǎníló bio le sòobéε yi

¹ Lé bún nǎn á bïo wa ɓá á wa ko wa ɓua lé wa sòobéε, bèra a na wa yí ví. ² Le Dónbeení ɓi-cúa na ho wáayi tonkarowà mà á bïo lé ho túiá, á nùpue léε nùpue na ɓèn yí hò há yi, wón yú mu ɓàn lònbee na ko làa wo.* ³ Awa, ká warén mún yí dó ho kǎníló na ká ɓàn síi bïo le sòobéε yi, á wa so dà à kǎní waten le lònbee na ko làa wen yi le? Ho kǎníló mu bïo lé o Nùhùso mítén á nín-yání buera mu. A ɓia ɓá mu á zéenía lé warén le ho bïo bon. ⁴ A le Dónbeení zéenía le bïo ɓa bía bon. Le zéenía mu lé mu yéréké ɓiowa lé mí síiwà na wee zéení le pǎnká, lé mu ɓiowa wéró pǎnká na lerén mí beεre Hácírí wee na ɓa nùpua yi làa bïo le síi vá yi.

Le Dónbeení ðíñ o Yeesu wán wee kǎnínáa ɓa nùpua

⁵ Le Dónbeení yí dó ho yíron ðímíɓá na wa wee bïo ho wáayi tonkarowà níi yi. ⁶ Le Dónbeení bióní vùahù yi, ó o búí yáá túara bïo ká:

«Éεε Dónbeení! O nùpue léε wée á fo ò leékaráa o bïo?

O nùpue léε wée á fo ò paráa o bïo?

⁷ Fo wó á ho wáayi tonkarowà bïo nùhù wi á po a ho pǎn-za dèε yi.

Bún mǎn á fo bíníá wó ó o yú ho cùkú lé le yèni,

⁸ fo bàrá a mu bïo búenbúen nùhù wán.»†

Bún wee zéení le le Dónbeení wó ó o wi mu bïo búenbúen nùhù wán, á dèε búí yí ká. Éε ká há làa na ká wán á wa ðíñ yí máa mi mu. ⁹ Éε ká bïo ká lé bïo wa zú: Le Dónbeení wó á ho wáayi tonkarowà bïo nùhù wi á po a Yeesu ho pǎn-za dèε yi. A há làa na ká wán á le bíníá wó ó o yú ho cùkú lé le yèni le lònbee na ó o lá á húrunnáa bïo yi. Le wó mu ká síi bèra a na à le sǎamu pǎnká yi, ò o húmú bïo séení ɓa nùpua búenbúen. ¹⁰ Mu bon, mu se à le Dónbeení na léra mu bïo búenbúen, ðíño ɓuan mu búenbúen ðíníá à wé ò o Yeesu káa le lònbee yi bèra a na ò o bïo ɓii sí làa bïo mu lá ko mu wéráa. Le wó ká síi bèra a na à ɓa nùpua cèrèε páaní le cùkú yi làa de. Lé o Yeesu wó á ɓa nùpua cèrèε wé è yíráa ho kǎníló. ¹¹ O Yeesu lé yia wee wé à ɓa nùpua ce le Dónbeení yahó. A ɓia ó o wee wé à ɓa ce bán búenbúen làa wo wáa léε Maá ní-kéní zàwa. Lé bún te bïo ó o Yeesu wee veráa ɓa lé mín zàwa lé mín hínni ká mu nìyio mía wo yi. ¹² Bïo ká lé bïo ó o bía:

«Dónbeení, í ì zéení ù bïo lé wán zàwa lé wán hínni.

* **1:9** Mi loñ Lení vùahù (Psaumes) 45.7-8 † **1:12** Mi loñ Lení vùahù (Psaumes) 102.26-28 ‡ **1:13** Mi loñ Lení vùahù (Psaumes) 110.1 * **2:2** Le Dónbeení ɓi-cúa na le tonkarowà mà: Mu wee bïo o Mɔyiize làndá bïo dǎní yi. Ba zúífùwa cǎn á le Dónbeení ðíñ ho wáayi tonkarowà wán á ɓiaráa là a Mɔyiize. † **2:8** Mi loñ Lení vùahù (Psaumes) 8.5-7

I ì khòoní fo ũ ñipomu búenbúen t̄lahũ.»‡

¹³ O mún bía le:

«Ínén á à dé í s̄i le Dónbeenĩ yi.»

O pá b̄inía bía le:

«Lé w̄en na páanía wi, ínén lè 6a zàwa na fo n̄on m̄i.»§

¹⁴ Awa, á b̄io á bán zàwa so lé 6a nùpua binbirí, ó o Yeesu mí bæere mún lá 6a s̄i, bèra a na ò orén mí bæere húmú p̄anká yi ò o yí ho p̄anká o *Satāni wán, ȳia wee wé à 6a nùpua hí, ¹⁵ ò o mún k̄aní b̄ia búenbúen na mu húmú z̄ónló lá can lòn wobáani 6a s̄i w̄izooní búenbúen yi. ¹⁶ O Yeesu mu cén yí 6uara wáayi tonkarowà séeniló b̄io yi. Lé o *Abarahaamu m̄onm̄anía ó o wà 6ueé séení. ¹⁷ Lé b̄un n̄on ó o ko ò o láráa mín zàwa lè mín hínni s̄i binbirí, bèra a na ò o d̄an wé mín zàwa lè mín hínni mu yankarowà ñúh̄uso, á z̄ũ 6a nùpua makárí, á láayi wi le Dónbeenĩ c̄on, à le Dónbeenĩ wé s̄en 6a nùpua bè-kora día. ¹⁸ A b̄io ó o Yeesu mí bæere k̄aa le lònbee yi á kúará kh̄era, lé b̄un n̄on ó o dà wee séenínáa b̄ia búenbúen na ho kúará kh̄enló wee yí.

3

O Yeesu b̄io ñúh̄u wi po a M̄oyiize

¹ Lé b̄un n̄on á minén w̄an zàwa lè w̄an hínni na b̄io s̄a le Dónbeenĩ yi, minén na le mún hueekaa à mi níni k̄en le b̄io yi, mi le mi yilera k̄en o Yeesu b̄io wán. Lé orén le Dónbeenĩ tonkaa ó o 6ueé wó b̄io wa dó wa s̄ia yi wee b̄io wéréwéré yankarowà ñúh̄uso. ² Le Dónbeenĩ léra a ò o s̄a ho tonló mu, ó o mún bò b̄io búenbúen na le le o wé yi, làa b̄io ó o *M̄oyiize yánkaa wóráa mu lè le Dónbeenĩ ñipomu. ³ Ēe ká a Yeesu màh̄á ko lè ho cùkú á po a M̄oyiize, làa b̄io á ȳia son le z̄ii koráa lè ho cùkú á po le z̄ii mí bæere b̄io s̄i. ⁴ Mu bon, z̄ii na wi à nùpue yí son le dén mía. Ká le Dónbeenĩ lé d̄io 6èn wó á mu b̄io búenbúen wi làa b̄io mu karáa. ⁵ O M̄oyiize yánkaa bò b̄io le Dónbeenĩ le o wé yi le z̄ii ñipomu búenbúen t̄lahũ. Wón lé le Dónbeenĩ ton-sá, á b̄io ó o wee wé ko mu z̄eení le Dónbeenĩ ñi-cúa na le è f̄e. ⁶ O *Krista mún bò b̄io le Dónbeenĩ le o wé yi ká wón 6èn lé le Za, á le bàrá mí z̄ii ñipomu ñúh̄u wán. B̄un ñipomu so lé warén, ká wa wíokaa henía wa s̄ia wee lòní b̄io wa dó wa s̄ia yi.

B̄ia dó mí s̄ia le Dónbeenĩ yi khi k̄en le v̄urnà yi

⁷ Lé b̄un n̄on le Dónbeenĩ Hácírí bía b̄io kà:

«Ho zuia, ká le Dónbeenĩ wee b̄io làa mia,

⁸ à mi yí wé lòn nùpua na yí wi 6a ñí d̄e

làa b̄io á mi wóráa mu ho p̄ahũ na mi k̄aa á kh̄uaana le Dónbeenĩ ñii yi ho tá hení yi b̄io s̄i.

⁹ A le bía le m̄in 6uaawa yánkaa kh̄uaana mí ñii yi ho tá hení yi

á kh̄eraráa mí kúará

à 6a ñ̄on m̄on b̄io mí wó h̄a lúlúio 6úará-ñun yi.

¹⁰ Lé b̄un te b̄io á le s̄i c̄anáa 6a yi, á bía b̄io kà:

Ba nùpua na kà wee p̄í í b̄io f̄e, le d̄aní na á í wi à 6a lá á 6a día.

¹¹ B̄io le s̄i c̄a 6a yi, á le báa

le ho lahó na á le wíokaa à 6a v̄urn yi á 6a w̄aa máa zo yi huúu.»*

¹² W̄an zàwa lè w̄an hínni, mi pa miten b̄io, ò o 6úi h̄ia yí wé s̄i-kohó 6ànso mi t̄lahũ à k̄aa p̄í le Dónbeenĩ día, d̄io wi f̄e. ¹³ Mi wé hení mín s̄ia làa w̄izooní búenbúen, p̄ahũ na wa wi «ho zuia» na le Dónbeenĩ bía b̄io. Ká mi wé wé mu bèra a na à mi ñi-kéní woon yí día miten le mu bè-kohó kh̄a v̄iní, à wé lòn nùpua na yí wi 6a ñí d̄e b̄io s̄i. ¹⁴ Ká wa f̄ará ñ̄in b̄io wa dó wa s̄ia yi wán mu ñúh̄u búenĩ fúaa wa muk̄aní véró, se wa màh̄á páanía s̄a là a Krista. ¹⁵ Làa b̄io mu bíaráa kà s̄i:

‡ 2:12 Mi loñ Lení v̄uahũ (Psaumes) 22.23 § 2:13 Mi loñ Ezayii v̄uahũ 8.18 * 3:11 Mi loñ Lení v̄uahũ (Psaumes) 95.7-11

«Ho zuia, ká le Dónbeenĩ wee bío làa mia,
à mi yí wé lòn nùpua na yí wi à 6a jí dèε
làa bío á mi wóràa mu ho pàahũ na mi káa á khũaana le Dónbeenĩ jii yi bío síi.»†

16 Bĩa jí le Dónbeenĩ biónĩ à 6a «káa á khũaana le jii yi» lé 6a yén? Mu so yínǎn bĩa búenbúen na ó o Mǎyiize fó lóràa ho *Ezipite kǎhũ yi le? 17 Bĩa «le Dónbeenĩ síi cǎ yi há lúlúio búarà-jun yi» lé 6a yén? Mu so yínǎn bĩa wó mu bè-kora ho tá henĩ yi á húrún bĩn le? 18 A bĩa le «báa le ho lahó na á le wíokaa à 6a vǔrĩ yi á 6a wǎa máa zo hùúu» lé 6a yén? Mu so yínǎn bĩa pǎ á yí bò bío le bía yi le? 19 Wa 6èn mǎn le 6a yí dàrna yí zon há vǔrĩnà lahó mu yi, lé bío 6a yí tà yí dó mí sía le Dónbeenĩ yi.

4

1 Awa, á bío le Dónbeenĩ jii na le dó le wa à zo há vǔrĩnà lahó na le wíokaa ká làa wɛn pá wi bĩn wa bío yi, á mi cén wa pa waten bío à wa yí khe ho lahó mu yi. 2 Mu bon, dén bĩn-tente so á wa jí làa bío á wàn 6úaawa yánkaa jánáa le bío síi. Ká le biónĩ mu màhá yí séenía 6a, lé bío 6a dó mí sía le biónĩ mu yi. 3 Ká warén bán ñ zo há vǔrĩnà lahó mu yi, lé bío wa dó wa sía le biónĩ mu yi. Ho lahó mu na le bía bío ká dǎnĩ yi:

«Bío á ĩ síi cǎ 6a yi, á ĩ báa

le ho lahó na á ĩ wíokaa à 6a vǔrĩ yi á 6a wǎa máa yí hùúu.»*

Pàahũ na le Dónbeenĩ bía mu yi, à bũn le léra mu bío búenbúen vó. 4 Le Dónbeenĩ biónĩ vǔahũ 6úi yi á bío ká lé bío bía há wízonĩ bío hɛjɛn nĩ dǎnĩ yi: «Bío le Dónbeenĩ sá mí tonló búenbúen vó, á le vǔrĩna há wízonĩ bío hɛjɛn nĩ zon.»† 5 A bío ká pá bĩnía bía: «Ho lahó na á ĩ wíokaa à 6a vǔrĩ yi á 6a wǎa máa yí hùúu.»

6 Bĩa le Dónbeenĩ nín-yání bía le bĩn-tente mu nǎn yi bán yí zon há vǔrĩnà lahó mu yi, lé bío 6a yí tà yí dó mí sía le yi. Lé bũn te bío á 6a 6úi dà à zoràa ho lahó mu yi. 7 Lé bũn te bío le Dónbeenĩ bĩnía dó le wízonle 6úi, á wee ve làa «zuia». Le wízonle mu ó o *Daviide bía dǎnĩ yi lúlúio cèrèε bũn mǎn lè há biónĩ na ká, háa wa ló wán:

«Ho zuia, ká le Dónbeenĩ wee bío làa mia,
à mi yí wé lòn nùpua na yí wi 6a jí dèε.»‡

8 Ká a Zozue lá dú mu ñipomu yahó á 6a zon há vǔrĩnà mu lahó yi, se le Dónbeenĩ wǎa lá máa bĩnĩ máa bío wízonle 6úi bío. 9 Lé bũn nǎn á há vǔrĩnà na ka lè há wízonĩ bío hɛjɛn nĩ vǔrĩnà bío á le Dónbeenĩ wíokaa bío ká lè mí ñipomu. 10 Mu bon, yĩa zon le Dónbeenĩ vǔrĩnà yi, wón mún sá vó wee vǔrĩ làa bío le Dónbeenĩ sá à le vǔrĩnanáa bío síi. 11 Awa, á mi cén wa dé sòobéε à wa dàrĩ zo há vǔrĩnà mu yi. Mi wa pa waten bío à wa háa yí pí le Dónbeenĩ bío, làa bío á wàn 6úaawa pánáa le bío bío síi. 12 Le Dónbeenĩ biónĩ wee na le mukǎnĩ binbirĩ, le pǎnká wi làa sòobéε po ho khà-tónĩ na yara lé há bío jun. Le wee zo 6a nùpua khĩĩ zoo búe 6a sía yi. Le ka lòn khà-tónĩ, á wee fũaa há hũn-júná khĩĩ zoo búe ho sánbániló yi. Bío ó o nùpue síi wee vá yi, là a yilera á le biónĩ mu wee zǔrĩ wéréwéré. 13 Mu bè-lénnia yi á dèε woon yí sà le Dónbeenĩ yi. Mu búenbúen ñin ñenkheεn á le wee mi. Dén Dónbeenĩ so lé ñio wa búenbúen lè wa ñĩ-kénĩ kénĩ ko wa khĩĩ zéení bío wa wó à na yi.

O Yeesu lé 6a yankarowà jùhũso beenĩ

14 Wa yú le *Dónbeenĩ yankarowà jùhũso beenĩ. Wón khĩina zoó 6ó le Dónbeenĩ mí bæere yi yàá. Ba yankarowà jùhũso beenĩ mu lé o Yeesu, le Dónbeenĩ Za. Awa, á bío wa dó wa sía yi á mi cén wǎa le wa wíoka pa bío làa sòobéε. 15 Ba yankarowà jùhũso beenĩ na wa yú yínǎn nùpue na yí dà máa séení wɛn wa yídamu yi. Orén mí bæere á ho kúará khénló lè mí síiwà yàá yú làa bío warén kúará wee khénnáa, ká arén màhá yí wó bè-kohó yí mǎn. 16 A mi wǎa wa vá vaa búe le Dónbeenĩ na wee wé mu sǎamu yi ká zǎnĩ

† 3:15 Mi loĩ Lenĩ vǔahũ (Psaumes) 95.7-8 * 4:3 Mi loĩ Lenĩ vǔahũ (Psaumes) 95.11 † 4:4 Mi loĩ Bío jùhũ búeenĩ vǔahũ (Genèse) 2.2 ‡ 4:7 Mi loĩ Lenĩ vǔahũ (Psaumes) 95.7-8

mía wɛn. Ká wa wó bún, á le è zǔrǐ wa màkárí, á à sɛn wa bè-kora à díá. Le è wé mu ho p̄ahǔ na mu ko yi.

5

¹ Ba yankarowà ñúhúso á le Dónbeenǐ léra 6a ñúpua t̄iahǔ, ò o wé sá le tonló 6a bǐo yi. Orén lé yǐa wee na 6a ñúpua mu hǎmu le Dónbeenǐ yi, á wee ya 6a bè-kora sɛndíaró muiní. ² Ba ñúpua na yí zǔ mu bǐo yara, na wee va vǐ, bán ó o yankaro mu zǔ bǐo, lé bǐo ó orén mí bɛɛre mún lé o yídà. ³ Lé bún bǐo yi ó o ko ò o wé ya orén lè 6a zǎamáa bè-kora sɛndíaró muiní. ⁴ Ñúpue yí dà máa dé mítén làa yankarowà ñúhúso mítén. Le Dónbeenǐ lé dǐo wee ve o ñúpue à dé ho tonló mu yi, làa bǐo le vonnáa o *Aaron á dó ho yi bǐo síi. ⁵ O *Krista bǐo mún ka kà síi. O yí wó mítén làa yankarowà ñúhúso. Lé le Dónbeenǐ dó a ho tonló mu yi, á bía bǐo kà ñon wo yi:

«Fo lé ǐ Za.

Ho zuia ñii wán á ǐ lé mǐn Maá.»*

⁶ Le Dónbeenǐ pá bǐnía bía bǐo kà:

«Fo lé o yankaro fɛɛɛ

là a Mɛlɛkisedɛɛki bǐo síi.»†

⁷ P̄ahǔ na ó o *Krista hǐa wi ho tá wán, ó o flora á bónbónía le Dónbeenǐ lè mí pànká, lè hǎ yèn-caa, dǐo lá dà wee kǎní a mu húmú yi. A bǐo ó o liinía mítén, á tà mu búenbúen yi, á le Dónbeenǐ ñá a floró. ⁸ Bǐo ó o lé le Dónbeenǐ Za mí cúee, ò o pá tà le lònbee búenbúen na yú a yi á keníanáa mítén làa bǐo ó ò bèráa le Dónbeenǐ biónǐ yi. ⁹ Lé bún tíra a bǐo búenbúen ñii, á ñon á bía wee bè o biónǐ yi búenbúen wé è yíráa ho kǎnǐlò na lé le mukǎnǐ na máa vé. ¹⁰ Le Dónbeenǐ dó a wó lè 6a yankarowà ñúhúso là a Mɛlɛkisedɛɛki bǐo síi.

Héyii! Mi yí p̄ le Dónbeenǐ bǐo

¹¹ Bǐo cɛrɛɛ wi wa cón wa dà à bío o Mɛlɛkisedɛɛki mu bǐo dǎní yi, ká mu yara zéénílò lònbee màhǎ wi, lé bǐo mi yí máa wé ñí mu bǐo à zǔrǐ yara fùafù. ¹² Mi wǎa lá ko mi wé 6a ñi-kàránlowà, à hàrǐ lòn zuia mi màkóo pá wi 6a wíoka kàrán mia lè le Dónbeenǐ bǐo na ñin-yánǐ kàránna làa mia. Mi màkóo pá wi mu yoomu yi, mi yí dà máa dí dǐnló na ñi. ¹³ Yǐa màkóo wi mu yoomu yi wón ka lòn kúnkúza. O yí zǔ bǐo se làa bǐo yí se hueekaró mún yi. ¹⁴ ɛɛ ká ho dǐnló na ñi hón lé bía dǎn vó te mí dǐnló. Bán fá, á zǔ bǐo se làa bǐo yí se hueekaró mún yi.

6

¹ Lé bún ñon ó o *Krista ñin-yánǐ bǐo na 6a kàránna làa wɛn á mi wa dà wán, ká wa va làa yahó o bǐo zǔrǐlò yi lòn ñúpua na dǎn vó. Bǐo wa zǔ vó á mi yí wa bǐnǐ búa kàránlò ñúhǔ: Mu lé à p̄ hǎ wárá na yí se, à dé ũ síi le Dónbeenǐ yi, ² làa bǐo 6a wee wé à ceéráa mítén le Dónbeenǐ yahó,* lè le níi bèró 6a ñúpua wán, làa bǐo 6a ñi-hía á à vèeráa, lè le mónđen cítii bǐo. ³ Bún lé bǐo wa à wé, ká le Dónbeenǐ tà. ⁴ Mi loń. Ba ñúpua búii wi bǐn á yú mu khoomu, le Dónbeenǐ hǎn 6a lè mu bè-tentewà cɛrɛɛ, 6a mún yú le Dónbeenǐ Hácírǐ, ⁵ á zǔ le le Dónbeenǐ biónǐ se làa sòobɛɛ. Ho dǐmǐná na ho yǐró á 6a zǔ pànká bǐo. ⁶ Bún búenbúen món, à 6a pá bǐnía wee wé mí bè-kía, á bǐo wǎa bǐnǐ ò wé á 6a à yèrémánáa mí yilera lè mí wárá bún mía. Bán ñúpua so síi ka lè 6a bǐnía wee búɛɛ le Dónbeenǐ Za ho *kùrùwá wán, á wee zùarǐ wo yi 6a ñúpua yǐo yi.

⁷ Hen ká ho vlohó wee tè wé se ho tá wán ò o varó dǐnló be wé se, à le Dónbeenǐ dúbua ho tá mu yi. ⁸ Ká lé hǎ kíkara lè le ñi-kora wee sà ho wán, se ho tá mu cǔnú mía. Le Dónbeenǐ hǐa dǎnkánǐ ho, á mu véenǐi ká ho ò cǐi.

⁹ Wán zàwa lè wán hǐnni na wa wa làa sòobɛɛ, hàrǐ ká wa wee bío kà síi, á wa pá láa mu yi le mi bò ho wǎ-tente, hǐa wee va ho kǎnǐlò lahó yi. ¹⁰ Le Dónbeenǐ térénna, le yi

* 5:5 Mi loń Lení vǎahǔ (Psaumes) 2.7 † 5:6 Mi loń Lení vǎahǔ (Psaumes) 110.4 * 6:2 Le Dónbeenǐ biónǐ vǎnna búii yi á mu bía le: Lè hǎ bátɛmùwa.

máa sà mi bè-wénia yi, làa bïo mi zééníanáa le mi wa làa de. Le séení na mi wó, làa dïo mi pá lan wee wé 6a kèrètíewa dǎní yi á le zū. ¹¹ Ká wa màhǎ wi à mi nǐ-kéní kéní ca mi kuio fúaa mu véení, bèra a na à bïo mi dó mi sía wee lóní à wé à jii sí. ¹² Mi cén wǎa yí dí parí, ká mi wé lè 6a nùpua na wee dé mí sía le Dónbeení yi féeε bïo síi, à yírǎa bïo le dó mí jii le mí ì na.

Le Dónbeení dó mí jii à le máa yèrémá le

¹³ Bïo le Dónbeení hǎa dó mí jii nǎn o *Abarahaamu yi, á le báa lè mí yèni, lé bïo á nùpue na po le á le è báaráa yèni á mía. ¹⁴ Bïo kà lé bïo le bía: «Ūuu, ì ì wé mu bè-tentewà cèrèε làa fo, ì ì wé á ũ mǎnmǎnía á à wé boo làa sòobéε.»† ¹⁵ O o Abarahaamu 6èn hǎ mi síi pannáa bïo le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé, á le wó mu nǎn wo yi. ¹⁶ Ká 6a nùpua le mí ì báa, à 6a báa là a 6úí na po 6a yèni, á nùpue mún máa wé bíní kán bïo 6a báa jii wán. ¹⁷ Làa bǔn síi á le Dónbeení mún wi à bǎa le dó mí jii le mí ì wé lè mu bè-tentewà à zǔn kénkén le le è wé mu. Lé bǔn te bïo le báa á bò bïo le dó mí jii le mí ì wé wán. ¹⁸ Mu bon, mu biowa bïo jún mu na yí máa yèrémá á le Dónbeení yí máa fí sabéré yi. Awa, á warén na pá mu bïo búenbúen á sía hǎ làa sòobéε wíokaa wee dé wa sía lóní bïo le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé. ¹⁹ Bïo wa dó wa sía wee lóní lé bǔn 6uan wen dǎnía vǐnvǐn le Dónbeení yahó, á wó á wa dǎnía cúaa ho pǎnsò-beení na sankaa hǎ pǎnsòni bükú lè hǎ cúa-jún, á yòó zon le *sòobá-lùε 6àn binbiriso yi. ²⁰ Dén sòobá-lùε 6àn binbiriso so ó o Yeesu zon yí dú wa yahó warén wa bèere bïo yi. Mu bon, lé orén lé 6a yankarowà jùhúso féeε là a nǐi na 6a le Mèlekisedεeki bïo síi.

7

O Mèlekisedεeki lé o bée, á lé le Dónbeení yankaro

¹ O Mèlekisedεeki mu lé ho lóhó na 6a le Salεemu bée, á mún lé le Dónbeení na wi mu bïo búenbúen jùhú wán yankaro. Pǎahú na ó o *Abarahaamu hǎa tá hǎ hǎa lè 6a bá-zǎwa á dǎnía 6a, á bïo ó o bínía wee 6uen, ó o Mèlekisedεeki lée sǎ a yahó, á dúbuaa wo yi.* ² A bïo ó o *Abarahaamu yú hǎ hǎa téení 6àn cúa-pírú níi ó o nǎn o Mèlekisedεeki yi. Le yèni mu kúará le «térénló bée». A bïo ó o lé ho Salεemu bée, bǔn kúará le o lé ho «héerà bée». ³ Bàn maá lè 6àn nu á nùpue yí zū. Nùpue yí zū a nǎnkǎni cεení. O teró bïo yí bía yí mǎn, ó o húmú bïo mún yí bía yí mǎn. O bïo 6onmín lè le Dónbeení Za bïo: O lé o yankaro féeε.

⁴ Mi loí bïo ó o Mèlekisedεeki mu bïo jùhú wiráa. Hàrí wán 6úaa Abarahaamu bïo na ó o yú hǎ hǎa téení 6àn cúa-pírú níi á wón nǎn wo yi. ⁵ O nǐi na 6a le *Levii mǎnmǎnía na lé 6a yankarowà ó o Mǎyize làndá nǎn le níi yi le 6a wé fé o *Isirayεele nǐpomu bïo na 6a wee yí 6àn cúa-pírú níi. O o Isirayεele nǐpomu mu jǎn lé 6àn zǎwa, lé bïo á bán nǎnkǎni mún can o Abarahaamu yi. ⁶ Ká a Mèlekisedεeki wón nǎnkǎni yí can Levii yi, ó o Abarahaamu màhǎ pá nǎn bïo ó o yú 6àn cúa-pírú níi wo yi. O Mèlekisedεeki mu dúbuaa o Abarahaamu na le Dónbeení dó mí jii nǎn yi. ⁷ A wa zǔ kénkén le yǎa wee dúbua wón bïo jùhú wi po yǎa 6a wee dúbua yi. ⁸ O Levii nùwǎ, bǎa ó o Isirayεele nǐpomu wee na bïo 6a wee yí 6àn cúa-pírú níi yi, bán lée nùpua, 6a wee hí. Ká a Mèlekisedεeki na ó o Abarahaamu nǎn mí bïo 6àn cúa-pírú níi yi, wón yǎo wi lua làa bïo le Dónbeení bíoní vǎahú bíaráa mu. ⁹ O Levii nùwǎ lé bǎa á mu bïo 6àn cúa-pírú níi wee na yi. Éε ká bïo ó o Abarahaamu na lé 6àn 6úaa á léra mu, bǔn wee zéení le orén Levii mún wǎa léra mu. ¹⁰ Mu bon, pǎahú na ó o Mèlekisedεeki sǎ a Abarahaamu yahó yi, ká a Levii dǎn yí ton. Éε ká mu pǎahú ká a wi mín 6úaa mu yi.

¹¹ O Isirayεele nǐpomu *làndá yi, ó o Levii zǐ-jùhú lé hǎa ho yankaró tonló bïo sǎ yi. Ba lé 6a yankarowà là a *Aaron bïo síi. Éε Ká 6a yankaró tonló jii màhǎ yí sú. Lé bǔn nǎn á yankaro veere 6úí ló na ka là a Mèlekisedεeki bïo, wón yí ló Aaron nǎnkǎni yi. ¹² Ká ho yankaro tonló hǎa yèrémáa, se ho làndá mún ko ho yèrémá. ¹³ Yǎa hǎ bíoní mu bía dǎní

† 6:14 Mi loí Bïo jùhú 6úeníi vǎahú (Genèse) 22.16-17 * 7:1 Mi loí Bïo jùhú 6úeníi vǎahú (Genèse) 14.18-20

yi b̄an z̄i-ɲúhú n̄upua yí wó yankarowà yí m̄an. ¹⁴ Wa z̄u le wón na lé wa ɲúhúso á ton o *Zudaa z̄i-ɲúhú yi. A b̄io ó o M̄oyiize wee b̄io ɓa yankarowà b̄io, ó o ɓèn mún yí b̄ia b̄io ɓúí ho z̄i-ɲúhú mu d̄ání yi.

O Yeesu lé o yankaro là a M̄el̄ekised̄eki b̄io s̄ii

¹⁵ A b̄io w̄aa wíokaa n̄on ó o yankaro mu b̄io wee ceráa lé b̄io kà: O yankaro ɓúí ló á ka là a M̄el̄ekised̄eki b̄io s̄ii. ¹⁶ O yí wó yankaro làa b̄io ɓa n̄upua b̄oráa mu b̄io s̄ii. O wó a yankaro le muk̄añi na wi o yi na máa vé máa mi b̄io yi. ¹⁷ B̄io kà lé b̄io le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄uah̄ú b̄ia:

«Fo lé o yankaro f̄éεε

là a M̄el̄ekised̄eki b̄io s̄ii.»†

¹⁸ Le Dónbeen̄i kh̄in̄ia ho n̄in-yání làndá yi, lé b̄io ho p̄anká m̄ia, ho b̄io ɲúhú m̄ia. ¹⁹ Ho làndá mu lá yí dà máa wé á n̄upue máa térén le Dónbeen̄i yahó. Ká h̄a làa na kà wán á b̄io wa dó wa s̄ia yi wee l̄on̄i b̄un̄ ɓèn wíokaa s̄taan̄i. Lé b̄un̄ p̄anká yi á wa wee d̄an̄i vá vaa ɓúeráa le Dónbeen̄i yi.

²⁰ Mu yín̄on̄ b̄un̄ mí d̄on̄. Le Dónbeen̄i báa mu ɲii wán. B̄ia ká bán wó ɓa yankarowà à le yí báa b̄io. ²¹ Ká a Yeesu wón le Dónbeen̄i wó là a yankaro, á báa b̄o mu wán làa b̄io kà:

«O ɲúhúso á báa mu ɲii wán,
á máa b̄in̄i máa yèrè má mi ɲii.

Fo lé o yankaro f̄éεε.»‡

²² Lé b̄un̄ n̄on á le p̄aan̄i na ó o Yeesu wó á le wi warén lè le Dónbeen̄i p̄ah̄ú á s̄taan̄i d̄io lè ho yahó.

²³ B̄io pá b̄in̄ia wee sank̄a mu mín yi lé b̄io kà: Ba yankaro c̄èr̄èε kh̄in̄ia, lé b̄io mu húmú yí máa día à ɓa sá lén. ²⁴ εε ká b̄io ó o Yeesu ù keñ b̄in̄ f̄éεε, á ñi-veere máa lá a lahó o yankaró tonló yi. ²⁵ Lé b̄un̄ n̄on ó o dà wee k̄an̄in̄áa b̄ia wee vá ɓuee ɓúe le Dónbeen̄i yi orén p̄anká yi. Mu bon, o Yeesu mu wi f̄éεε, á wee fio le Dónbeen̄i yi ɓa b̄io yi.

²⁶ A wón yankarowà ɲúhúso so na lé o Yeesu lé ȳia á ko làa w̄en. O wee ce le Dónbeen̄i yahó, o bè-yáanii m̄ia, f̄ian̄i m̄ia wo yi, o yí máa p̄aan̄i làa bè-kora wérowà. Le Dónbeen̄i b̄arà a mu b̄io ɓúen̄ɓúen̄ ɲúhú wán. ²⁷ O màkóo m̄ia ò o ya muin̄i làa wizoóni mí bè-kora b̄io yi lè ɓa z̄am̄aa bè-kora b̄io yi làa b̄io ɓa yankarowà ɲún̄ása na ká wee wéráa mu b̄io s̄ii. Le muin̄i ó o yan cúekúee mí d̄on̄ á mu v̄oráa, á lé orén m̄iten mún wó le muin̄i mu ȳia. ²⁸ Ba yankarowà ɲún̄ása na ɓa wee d̄in̄ o *M̄oyiize làndá wán à kúeeráa, bán dà à va à v̄i. Ká ho *làndá bèr̄o m̄on̄ á le Dónbeen̄i báa á b̄arà mí za wó là a yankaro, wón na b̄io ɓúen̄ɓúen̄ ɲii sú f̄éεε.

8

O Yeesu lé ɓa yankarowà ɲúhúso

¹ B̄io wa le wa à b̄io ɓúen̄ɓúen̄ á b̄io ɲúhú wi po b̄io ká lé b̄io kà: Ba yankarowà ɲúhúso na b̄io b̄ia kà lé ȳia á warén yú. O yòó kará ho wáayi le Dónbeen̄i na dà mu b̄io ɓúen̄ɓúen̄ n̄in-t̄iání. ² O wee sá mí yankaró tonló mu le *s̄oobá-l̄ue yi h̄a p̄ons̄on̄i b̄ukú binbir̄i yi, h̄ia á n̄upue yí tá, lé o ɲúhúso Dónbeen̄i m̄iten tá ho. N̄upue yí tá h̄on̄. ³ Yankarowà ɲúhúso lée yankarowà ɲúhúso á lera, bèra a na ò o wé wé mu h̄amu, à ya h̄a muin̄i na le Dónbeen̄i yi. Awa, á warén yankarowà ɲúhúso ɓèn mún ko ò o yí b̄io ɓúí à h̄a lè le Dónbeen̄i. ⁴ O lá wi ho tá wán, se o yàá lá máa wé yankaro. Lé b̄io ɓa ɓúí wi vó á wee h̄a le Dónbeen̄i làa b̄io ó o *M̄oyiize làndá b̄oráa mu. ⁵ Bán yankarowà ɲún̄ása so tonló na ɓa wee sá lé ho binbir̄i so na wi ho wáayi ɓàn kh̄an̄kh̄anáamu. Mu bon, p̄ah̄ú na ó o M̄oyiize h̄ia ko ò o ɓúaká tá h̄a p̄ons̄on̄i b̄ukú yi, á le Dónbeen̄i b̄ia n̄on wo yi: «Loñ, wé mu ɓúen̄ɓúen̄ làa b̄io á ï z̄éen̄ián̄aa mu n̄on foñ le ɓúee wán.»* ⁶ Ká h̄a làa na kà wán ó o

† 7:17 Mi loñ Lení v̄uah̄ú (Psaumes) 110.4 ‡ 7:21 Mi loñ Lení v̄uah̄ú (Psaumes) 110.4 * 8:5 Mi loñ Léró v̄uah̄ú (Exode) 25.40

Yeesu wón le Dónbeenĩ kàràfáa ho tonló yi. Ho bïo ñúhũ wi làa sòobéε, lé bïo le páanii na ó o bò le Dónbeenĩ lè 6a ñupua pãahũ á sũaaní sũaaní ðio lá wi lè ho yahó, lé bïo á bïo le Dónbeenĩ dó mí ñii le mí ì wé è na wen le páanii mu yi bũn sũaaní bïo lè ho yahó.

Le Dónbeenĩ dó mí ñii le mí ì bè le páanii finle

⁷ Ká le *páanii na le Dónbeenĩ bò lè ho yahó á fiani lá mía yi se le lá máa bini máa bè páanii búí. ⁸ Εε ká lé bïo le Dónbeenĩ ñipomu wó khon làa de á ñon le bíaràa bïo kà:

«Mí loĩ, lé ñén Ñúhũso Dónbeenĩ bíá bïo kà:

Pãahũ búí khii dá, ká ì bè le páanii finle

là a *Isirayεele ñipomu, là a *Zudaa zĩ-ñúhũ ñipomu.

⁹ Dén páanii so á à wé mí ðon làa ðio á ì bò lè 6àn 6úaaawa pãahũ na á ì tò 6a ñii wán lóràa ho *Ezipite kòhũ yi.

Bán yi bò bïo wa bíá tò wán yi.

Lé bũn te bïo á ì 6èn mún pã 6a díá, lé ñén Ñúhũso bíá mu.

¹⁰ Bïo kà món le páanii na á ñén Ñúhũso á à bè là a *Isirayεele ñipomu lé ðio kà:

Ì ì wé á 6a wé è leéka ì làndáwá bïo,

ì ì dé há 6a sĩa yi. Lé ñén Ñúhũso bíá mu.

Ì ì wé 6àn Dónbeenĩ,

á 6arén ñ wé ì ñipomu.

¹¹ Ñupue máa bini máa kàrán mín za tàá mí ninza le 6a tà ñén Ñúhũso bïo,

lé bïo 6a búenbúen á à tà ì bïo,

à lá 6a ñi-kíá yi lii 6úe 6a háyúwá yi.

¹² Ì ì sén 6a bè-kora á à díá,

á máa bini máa leéka 6a wékheró bïo hùúu.»†

¹³ Bïo le Dónbeenĩ wee bío le páanii finle bïo, bũn wee zéeni le le càtio le páanii na bò lè ho yahó làa dà-kĩnle. A bïo léé bïo 6èn hĩa kína, se mu ká ho víló.

9

Le nin-yáni páanii bèró

¹ Le páanii na bò lè ho yahó á làndáwá wi wee kàrán 6a ñupua làa bïo le Dónbeenĩ wee 6úaanínaa. A 6a ñupua lè le Dónbeenĩ mu fémínló lahó mún wi ho tá wán. ² Mu bon, há pònsòni búkú á tá mu bïo yi, á káana lè há cúa-ñun. A ho nin-yáni lahó na 6a wee ve làa sòobá-lùe lé bín á le fíntá-cúaa, lè le tàbári na ho búurú na bïo sá le Dónbeenĩ yi wi wán, á zoó wi yi. ³ A ho ñun ñii lahó lé hĩa 6a le *sòobá-lùe 6àn binbiriso. ⁴ Lé hón lahó so á mu bïo na sãmu sí cĩnii ðε na wó lè ho sãnú bïo cεéra yi, á le páanii bonkonĩ na mání lè le yahó wó lè ho sãnú zoó wi yi. Dén bonkonĩ so á le ðε búí wi yi á mu bïo na 6a le *maanε wi yi. O o *Aaron bũn-za na sà há vñna mún wi le bonkonĩ mu yi, à séeni há hue-penlenwá, hĩa le páanii làndáwá na le Dónbeenĩ ñon o *Moyiize yi á túara wán.

⁵ Le bonkonĩ mu 6àn ñúhũ á ho wáayi tonkarowá na 6a le Serubēnwa wi yi, á wee zéeni le Dónbeenĩ cùkú. Ba mía tàró pon le bonkonĩ mu ñi-pεε yi, bín na 6a ñupua bè-kora wee sén díá yi. Εε ká bũn bíoró pãahũ yínón hĩa kà.

⁶ Lé làa bũn á há sĩa mu bàrákaráa. A le *sòobá-lùe lé bín le *Dónbeenĩ yankarowá wee zoo sá mí tonló yi làa wizooní. ⁷ Ká le sòobá-lùe 6àn binbiriso dén lé 6a yankarowá ñúhũso mí ðon wee zo le yi. O wee zo bín le cúekúee le lúlúure yi lè 6a bùaa na ó o fúaaana cãni, à zoo na le Dónbeenĩ yi orén mí bεεre bè-kora séndíaró bïo yi, lè le Dónbeenĩ ñipomu na ká bè-kora séndíaró bïo yi. ⁸ Le Dónbeenĩ Hácíri wee zéeni mu le ká le sòobá-lùe wi bín wá, á se le sòobá-lùe 6àn binbiriso ñii yí dà máa hén. ⁹ Bũn biowa so wee zéeni bïo wee wé há làa na ká wán bïo. Mu wee zéeni le mu hãmu na 6a ñupua wee wé, lè há muini na 6a wee ya yí dà máa wé á 6a máa téréni le Dónbeenĩ yahó. ¹⁰ Mu lé 6a ñupua

† 8:12 Mí loĩ Zeremii vūahũ 31.31-34

mí dòn *làndáwá na 6a bò ho dínló, lè mu bè-ḡunii, làa bïo 6a wee sɛɛka lè miten dǎní yi. Hǎ làndáwá mu kera bín fúaa pǎahú na le Dónbeenĩ yèrémáa mu bïowa yi.

O Krista lé mu bè-kora sɛndiaró muini yia

¹¹ O *Krista ɓuara ɓueé wó 6a yankarowà ḡuhúso bèra a na wa yí mu bè-tentewà. Le lùe na ó o sá mí yankaró tonló yi dɛn ḡii mún sú po hǎ pǎnsòni bùkú na yáania tá ho tá henĩ yi. Le yínǎn dèe na á nùpua tá. Le bïo yí sǎ ho dímíḡá yi. ¹² O Krista zon le Dónbeenĩ *sòobá-lùe bàn binbiriso yi le cúekúee mí dòn á mu vóráa. Mu yínǎn bà-kúio cǎni ó o zonnáa, lé o kùrú cǎni lé dïo ó o zonnáa, á wee kǎnínáa 6a nùpua fɛɛɛ. ¹³ O nòn-zúnle na 6a wee cíi sǎni na 6a wee kúee mu ḡumu yi à wǎa lè 6a nùpua na yí máa ce à héha là a *Mɔyiize làndá, lè 6a kókówá lè 6a dǎani cǎni, lé bǔn wee ceé 6a à héha lè ho làndá mu. ¹⁴ Ká bǔn wee wé ká síi, se o Krista cǎni dɛn bïo ɓèn wíokaa yòo po bǔn. Le Dónbeenĩ Hácírí pǎnká yi ó o Krista mu tà nòn míten á wó a muini yia na á fianĩ mía yi. O cǎni lé dɛn á à ceé wa yiwa hǎ wárá na wee ɓua wen varáa mu húmú laho yi yi, bèra a na à wa dǎn sá na le Dónbeenĩ na wi fɛɛɛ yi.

Le cǎni lé le pǎanii na bò fimini

¹⁵ Lé bǔn nòn o *Krista bòráa le *pǎanii finle le Dónbeenĩ lè 6a nùpua pǎahú. O húrun á feníanáa 6a nùpua mu bè-kora na 6a wó le nín-yání pǎanii pǎahú, à bïa na le Dónbeenĩ von dǎn yí hǎ kǎa na máa vé, hǎa bïo fèra bía día.

¹⁶ Nùpue mǎndɛn ḡi-cúa bïo hǎa wee bío, se ɓanso húrun. ¹⁷ Mu bon, hen ká yia mà hǎ ḡi-cúa mu húrun, à hǎ bïo màhá wé le sòobéɛ. Lé bïo ká a yïo wi lua, à hǎ ḡi-cúa mu bïo máa wé here. ¹⁸ Lé bǔn yáa nòn le cǎni kúaará á bòráa le nín-yání pǎanii. ¹⁹ Bïo ó o *Mɔyiize kàráanna hǎ làndáwá á nòn o *Isirayɛle nḡomu ɓúenɓúen yi wó, ó o lá 6a nòn-zàwa lè 6a kókówá cǎni na ó o cǎn, á bò mu ḡumu wán. O o lá le vǐndè-za na 6a le *izoo pu lakahó, lè ho yènsé muhú, ò o wee wǎa hǎ làndáwá vǔahú, lè 6a nùpua ɓúenɓúen ²⁰ ká a bío bïo ká: «Dìo ká lé le pǎanii na le Dónbeenĩ bò nòn mia ɓàn cǎni.»* ²¹ Làa bǔn síi, ó o mún wǎana hǎ pǎnsòni bùkú lè hǎ sǎa na wi ho yi ɓúenɓúen. ²² Ho làndá vǔahú yi á mu yáa bía le mu bïo ɓúenɓúen wee ceé lè le cǎni, le ká cǎni yí kúaará á bè-kora yí dà máa sɛn máa día.

O Krista nòn miten le cúekúee mu vóráa

²³ Awa, Ká bïo wi ho wáyai ɓàn khǎnkhǎnámamu wee ceé là a *Mɔyiize làndáwá, á mu ɓàn binbiriso ko mu ceé làa bïo sǎaaní sǎaaní bǔn. ²⁴ O *Krista yí zon hǎ pǎnsòni bùkú na 6a nùpua tá yi. Hón bùkú so lé hen na le Dónbeenĩ wi yi ɓàn khǎnkhǎnámamu, ká ho yínǎn horén mí bɛere. Lé ho wáyai ó o Krista yòora á yòo dǐn le Dónbeenĩ yahó wee yanka le wa bïo yi. ²⁵ Làa lúlúio á le *Dónbeenĩ yankarowà ḡuhúso beenĩ wé zo le sòobá-lùe ɓàn binbiriso yi lè 6a bùaa na 6a fúana cǎni. Ká a Krista wón yí máa wé zoo ya míten làa muini fɛɛɛ. ²⁶ Ká a lá wee wé bǔn fɛɛɛ, se o lò lá wé è be fɛɛɛ à lá ho dímíḡá lénló pǎahú ɓuee ɓúe ho zuia yi. Ɛɛ ká hǎ pǎnna vaa véenii, ó o Krista ɓuara le cúekúee mí dòn á ɓueé wó míten lè le muini yia á ɓóráa mu bè-kohó ḡuhú. ²⁷ Nùpue léee nùpue á à hí le cúekúee mí dòn. Bǔn mǎn á le Dónbeenĩ ì cítí o. ²⁸ Lé làa bǔn ó o Krista wóráa míten lè le muini yia le cúekúee mí dòn á ɓóráa 6a minka nùpua bè-kora ḡuhú. O khii bini ì ɓuen, ká bǔn màhá máa wé bè-kora ó o ɓueé ɓúe ḡuhú. O ɓueé kǎni bïa pan o ɓuenló.

10

O Krista ɓueé ɓó hǎ muini yaró ḡuhú

¹ Bïo ó o *Mɔyiize làndá wee zéeni yínǎn bïo wi ɓàn binbiriso mí bɛere. Mu lé mu ɓàn khǎnkhǎnámamu. Hón làndá so wee zéeni le hǎ muini dà-kéní kéní mu ko hǎ wé ya làa lúlúio fɛɛɛ. Lé bǔn nòn á bïa 6a wee ya hǎ bïo yi á hǎ yí dà máa wé á 6a máa téréen le Dónbeenĩ yahó. ² Ká bǔn mía se bïa 6a wee ya hǎ muini mu bïo yi á bè-kora wǎa lá à sɛn

* 9:20 Mi loń Léró vǔahú (Exode) 24.3-8

á à díá làa cúekúee, á lá máa b́nı́ máa leéka mí bè-kora mu b́o, á máa ya muını́ mu b́o yi. ³ Ɛε ká búeeé. Làa lúluıo ká há muını́ mu wee wé à 6a b́nı́ leéka mí bè-kora b́o. ⁴ Mu bon, 6a nòn-zàwa lè 6a kókówá cāni yí dà máa búe mu bè-kora j́uhũ.

⁵ Lé b́nı́ nòn á b́o ó o *Krista 6uara ho d́mı́já yi, ó o b́ia nòn le Dónbeenı́ yi:
«Fo yí tà há muını́ lè mu bè-hānı́ b́o,

à ũ wó á ĩ sānı́a wı.

⁶ Ba bùaa na 6a f́uaana á ćına le muını́ yεenı́ dèε wán

lè há muını́ mu búı́ na 6a wee ya mu bè-kora séndı́aró b́o yi búenb́uen b́o yí wó sına fon.

⁷ A ĩ wāa b́ia: Lé mi na wà à 6uen

6ueé wé ũ sı́ı b́o.

B́nı́ lé b́o túara ĩ dānı́ yi le Dónbeenı́ b́onı́ v́uahũ yi.»*

⁸ B́o ká lé b́o ó o Krista b́ia lè ho yahó: «Fo yí tà há muını́ lè mu bè-hānı́ b́o. Fo mún yí tà 6a bùaa na 6a wee f́uaa à ćı́ le muını́ yεenı́ dèε wán, lè le muını́ na 6a wee ya mu bè-kora séndı́aró b́o yi b́o. B́nı́ búenb́uen yí máa wa ũ sı́ı.» A há muını́ mu j́on wee ya à héha làa b́o ho *lándá bórāa mu. ⁹ O Krista t́ın b́ını́a b́ia: «Lé mi na wà à 6uen 6ueé wé ũ sı́ı b́o.» O Krista 6ó ho háanı́ muını́ j́uhũ ò orén mí bεere wó mıtén là a muını́ ýıa dó há lahó yi. ¹⁰ O Yeesu Krista wó le Dónbeenı́ sı́ı b́o. B́o ó o Krista nòn mıtén á húrun le cúekúee á mu vórāa, lé b́nı́ wó á wa b́o sã le Dónbeenı́ yi. ¹¹ Ba yankarowà búenb́uen wee d́ın ya há muını́ dà-kénı́ kénı́ mu làa wizoonı́, à há j́on yí dà máa sén bè-kora máa día húúu. ¹² Ɛε ká a Krista yan mu bè-kora séndı́aró muını́ le cúekúee, ò o yòó kará le Dónbeenı́ nın-tı́anı́ f́εεε, ¹³ á pan b́o le Dónbeenı́ á à dé o zúkúsa o tá ó ò bè mí zenı́ wán. ¹⁴ Le muını́ dà-kénı́ mí dòn na ó o Yeesu mu yan lé dén wó á b́ia b́o sã le Dónbeenı́ yi téréna le yahó. ¹⁵ Lé b́nı́ le Dónbeenı́ Hácırı́ mún b́ia. Le b́ia b́o ká lè ho yahó:

¹⁶ «B́o ká lé b́o ó o Núhũso b́ia:
Hā wizoonı́ mu khı́ló ḿondén
á dıo ká lé le páanı́ na á ĩ ò bè làa ba.
İ ò dé ĩ lándáwá 6a sına yi,
İ ò wé á 6a wé è leéka há b́o,
¹⁷ İ máa b́nı́ máa leéka 6a bè-kora lè 6a wékheró b́o húúu.»†

¹⁸ Hen ká mu bè-kora h́ıa séra día, se muını́ yaró wāa ḿıa b́nı́ bè-kora so séndı́aró b́o yi.

¹⁹ Awa, wán zàwa lè wán h́ını́, lé o Yeesu cāni pánká yi á wa láa mu yi le wa à zo le *sòobá-lùe 6àn binbirıso yi. ²⁰ O có ho wā-finle na lé ho wā-binbirı́ á nòn wen. O h́era ho pónsò-beenı́ na ka lè ho lé o sānı́a á wa wee dàń yòo zo le sòobá-lùe 6àn binbirıso yi. ²¹ Á wa yú 6a yankarowà j́uhũso na wi le *Dónbeenı́ zı́-beenı́ j́uhũ yi. ²² Mı wāa wa v́a vaa búe le Dónbeenı́ yi lè le yi na púaara día, lè le sı́ıdéró binbirı́. Mu b́o na wa wó à mu yı se á mı wa lén wa sına yi à há ce, à mún sεε wa sānı́a lè mu j́umu na wee ce. ²³ B́o wa dó wa sına yi wee lònı́ á mı le wa wé zéenı́ b́o wéréwéré, à yı tée wa bàra. Mu bon, le Dónbeenı́ dó mí j́ıı le mí ì wé b́o na, à le wé mu. ²⁴ Mı wa pa mın b́o, à wé henı́ mın sına le waminı́ lè há wárá na se dānı́ yi. ²⁵ Mı yı wa khı́ à wé yı 6uen wa kuure fémınló làa b́o 6a nı́-dòndáa 6úi khú yı máa 6uennáa b́o sı́ı, ká mı màhá wa wé henı́ mın sına, s̀nkú b́o wa zũ le o Núhũso wizoonle j́àana lua.

²⁶ B́o wa zũ ho t́ııá vó ká wa wó bè-kora làa cānı́ı, se muını́ wāa kún ḿıa máa ya b́nı́

bè-kora so séndı́aró b́o yi. ²⁷ B́o ká, lé ho lònı́ le cıtı́ı lè ho dā-sũmúı na à ćı́ le Dónbeenı́

zúkúsa. ²⁸ Hen ká a 6úi yáara a *Móyiize lándá, ká mu 6àn séérāsa nùwā j́un tàá nùwā

t́ın wi, á 6ānsò ko ò o búe, màkárı́ zũnló ḿıa mu yi. ²⁹ S̀nkú ýıa zùarı́na le Dónbeenı́

Za yi, á wó le páanı́ cāni na ceéra 6ānsò lè mu kàakó-b́o, á là le Dónbeenı́ Hácırı́ sāmuso,

wón lònbee so máa poń b́nı́ le. ³⁰ Yıa b́ia b́o ká á wa zũ: «Hā yúaa d́ıro b́o sã mıı. Yıa ko

† ^{10:7} Mı loń Lenı́ v́uahũ (Psaumes) 40.7-9 † ^{10:17} Mı loń Zeremıı v́uahũ 31.33-34

O Krista h́era ho wāhũ nòn wen

¹⁹ Awa, wán zàwa lè wán h́ını́, lé o Yeesu cāni pánká yi á wa láa mu yi le wa à zo le *sòobá-lùe 6àn binbirıso yi. ²⁰ O có ho wā-finle na lé ho wā-binbirı́ á nòn wen. O h́era ho pónsò-beenı́ na ka lè ho lé o sānı́a á wa wee dàń yòo zo le sòobá-lùe 6àn binbirıso yi. ²¹ Á wa yú 6a yankarowà j́uhũso na wi le *Dónbeenı́ zı́-beenı́ j́uhũ yi. ²² Mı wāa wa v́a vaa búe le Dónbeenı́ yi lè le yi na púaara día, lè le sı́ıdéró binbirı́. Mu b́o na wa wó à mu yı se á mı wa lén wa sına yi à há ce, à mún sεε wa sānı́a lè mu j́umu na wee ce. ²³ B́o wa dó wa sına yi wee lònı́ á mı le wa wé zéenı́ b́o wéréwéré, à yı tée wa bàra. Mu bon, le Dónbeenı́ dó mí j́ıı le mí ì wé b́o na, à le wé mu. ²⁴ Mı wa pa mın b́o, à wé henı́ mın sına le waminı́ lè há wárá na se dānı́ yi. ²⁵ Mı yı wa khı́ à wé yı 6uen wa kuure fémınló làa b́o 6a nı́-dòndáa 6úi khú yı máa 6uennáa b́o sı́ı, ká mı màhá wa wé henı́ mın sına, s̀nkú b́o wa zũ le o Núhũso wizoonle j́àana lua.

²⁶ B́o wa zũ ho t́ııá vó ká wa wó bè-kora làa cānı́ı, se muını́ wāa kún ḿıa máa ya b́nı́

bè-kora so séndı́aró b́o yi. ²⁷ B́o ká, lé ho lònı́ le cıtı́ı lè ho dā-sũmúı na à ćı́ le Dónbeenı́

zúkúsa. ²⁸ Hen ká a 6úi yáara a *Móyiize lándá, ká mu 6àn séérāsa nùwā j́un tàá nùwā

t́ın wi, á 6ānsò ko ò o búe, màkárı́ zũnló ḿıa mu yi. ²⁹ S̀nkú ýıa zùarı́na le Dónbeenı́

Za yi, á wó le páanı́ cāni na ceéra 6ānsò lè mu kàakó-b́o, á là le Dónbeenı́ Hácırı́ sāmuso,

wón lònbee so máa poń b́nı́ le. ³⁰ Yıa b́ia b́o ká á wa zũ: «Hā yúaa d́ıro b́o sã mıı. Yıa ko

† ^{10:7} Mı loń Lenı́ v́uahũ (Psaumes) 40.7-9 † ^{10:17} Mı loń Zeremıı v́uahũ 31.33-34

* ^{10:7} Mı loń Lenı́ v́uahũ (Psaumes) 40.7-9 † ^{10:17} Mı loń Zeremıı v́uahũ 31.33-34

lâa bïo na, á ï wé mu lè bânso». O mún pá bía bïo kà: «O Núhúso á à fï le cítii mí nïpomu wán.»‡ 31 Le Dónbeenĩ na wi fêee á nùpue hĩa zon nũ, bũn zãnii wi lâa sòobée. 32 Mi bĩnĩ leéka bïo wó khĩna, le páahũ na le Dónbeenĩ dó mí khoomu mi wán, á le lònbee yú mia lâa sòobée. 33 Ba là mia, á beéra mi lò 6a nùpua búenbúen yïo yi, tàá bĩa 6a beéra lò lâa bũn síi á mi tà jii. 34 Mu bon, mi lò páania bon lâa bĩa wi ho kàsó yi. Hàrí mi níi bïo 6a fó á mi yáá pá tà mu lè le sí-wee, lé bïo mi zũ le bïo sã mia á sũaanĩ sũaanĩ mu, bũn á à keĩ bĩn fêee. 35 Awa, á mi wãa yí titika bïo mi láa yi. Lé lerén síidéro mu bïo yi á mi ì yíraa le sãanii na bïo jũhũ wi lâa sòobée. 36 Mi ko mi hĩ mi sia bèra a na à mi dàí wé bïo le Dónbeenĩ le mi wé. Lé bũn ñ na ká mi ì yí bïo le dó mí jii le mí ì na mia. 37 Le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ yi á bïo ká bía:

«Hen lâa cĩnú tente
ká yĩa lua á bueé dã.

O máa mía.

38 O nùpue na téréna wón ñ keĩ le mukãni binbirĩ na máa vé yi o síidéro le Dónbeenĩ yi pánkã yi.

Èe ká bânso bĩnia ló lè mí món, á ï síi máa wa a bïo yi.»§

39 Èe ká bán na wee lé lè mí món à vĩ lén á warén mia tĩahũ. Warén bán dó wa sia le Dónbeenĩ yi, á wi ho kãníló wõhũ wán.

11

Wàn búaawa síidéro le Dónbeenĩ yi bïo

1 O nùpue síidéro le Dónbeenĩ yi wee zéeni le mu bïo na á bânso dó mí síi wee lóni yíró ó o láa yi. Mu wee zéeni le bïo á bânso yïo yí máa mi ó o láa yi le mu bïo bon binbirĩ.

2 Lé wàn maáwã síidéro le Dónbeenĩ yi nòn á le tàráa 6a bïo.

3 Lé bïo wa dó wa sia le Dónbeenĩ yi á nòn wa zũnaa le le lera ho ðimĩná lè mí bíonĩ. Lé ká síi wa zũnaa le bïo yí máa mi lé bũn le ðĩn wán léraa bïo wa wee mi. 4 O *Abeele dó mí síi le Dónbeenĩ yi, lé bũn nòn le muini na ó o yan á sũaanĩ a *Kajee muini. Lé o síidéro mu nòn le Dónbeenĩ tà fóraa o hãmu, á bía le o téréna. O Abeele húrun, èe ká a síidéro le Dónbeenĩ yi bïo yi, á bïo ó o wó á 6a nùpua pá wee bío bïo.*

5 Lé o Enocki síidéro le Dónbeenĩ yi bïo yi ó o buan yòorarãa ho wáayi lè mí yèn-vèni «á nùpue yí bĩnia yí mòn, lé bïo le Dónbeenĩ buan wo yòorarãa ho wáayi.» Sãni ò o bua yòo ho wáayi, á le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ zéenia mu le «o bïo wó sina le Dónbeenĩ yi.»† 6 A bũn jòn bueé wé ká mu yínòn le síidéro le Dónbeenĩ yi bïo yi, á nùpue bïo yí dà máa wé sí Dónbeenĩ yi húu. Yia wee vá vaá búe le Dónbeenĩ yi ko ò o láa mu yi le le wi binbirĩ, á bĩa wee cà 6a zũn le á le mún wee sãanii yi.

7 Lé o Nøwee síidéro le Dónbeenĩ yi bïo yi á le zéenianaa bïo wã bueé wé làa wo. O o Nøwee dó mu le sòobée yi, ó o wíokaa ho won-beeni ó orén là a zii nùpua kãnianaa. Lé o síidéro mu le Dónbeenĩ yi á síinia ho ðimĩná jũhũ. A lé o síidéro mu bïo yi á le Dónbeenĩ le o térénnanaa.

8 Lé o *Abarahaamu síidéro le Dónbeenĩ yi bïo yi ó o tàráa le veró á wã van ho kõhũ na le Dónbeenĩ le mí ì na a yi, à ho bïo sí a yi. O yáá hĩnòn wã ká a yí zũ hen na ó o wee va yi. 9 O dó mí síi le Dónbeenĩ yi, ó o wã vaá káyãa ho kõhũ na le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì na a yi yi, á kera hã põnsòni bùkúwã yi bĩn là a *Izaaki là a *Zakoobu, bán na á hã kĩa dà-kéni kénĩ mu bïo mún sã yi.

10 O Abarahaamu mu láa wee lóni ho lóhó na jũhũ fáraa tĩna. Hón lóhó so lé le Dónbeenĩ zéenia bïo ho fáraa, á lé lerén mún fáraa ho.

11 Lé o Sara síidéro le Dónbeenĩ yi á nòn le wó ó o yúraa o za ká a jòn hĩana yí máa te, ò o mún kĩa. Èe ká a màhá láa le ká le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì wé bïo na, à le wé mu.

‡ 10:30 Mi loĩ Lándã zéeni ló vũahũ (Deutéronome) 32.35-36 § 10:38 Mi loĩ Habakuuki vũahũ 2.3-4 * 11:4 Mi loĩ Bïo jũhũ búeenĩ vũahũ (Genèse) 4.3-10 † 11:5 Mi loĩ Bïo jũhũ búeenĩ vũahũ (Genèse) 5.21.24

¹² Lé bñn nòn á wàn bùaawa ñi-kéní mí dòn, o Abarahaamu, á wó 6a zãamãa bàn maá, ká a húmú yáá lá sùaráa. Mu ñipomu na sã a món á boo lè há mànàayio bño síi, tàá lè le hñnlè na mu yámú ñumu ñii bia bño síi. Nùpue yáá yí dà máa mĩ 6a máa zũñ ñii.

¹³ Bán búenbúen dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi á húrun à bño le dó mí ñii le mí ì wé yí kúaa 6a wán. Εε ká 6a màhá pá khèra mən mu, á 6a sĩa wan mu bño yi, á 6a bía wéréwéré le mi lé 6a kàyáwá ho tá wán. ¹⁴ Bño 6a bía bñn ká sii wee zéení le 6a màkóo wi maá zĩi yi ho wáayi. ¹⁵ Hen ká 6a lá leékaa ho kōhũ na 6a ló día bñi varó bño binbirĩ, se 6a lá à dàñ ñ bñi ì va ho. ¹⁶ Εε ká lé bño le maá zĩi na bño sũaanĩ, ñio wi ho wáayi, lé dén 6a màkóo wi yi. Lé bñn nòn le Dónbeenĩ yi máa ñiyi bño 6a wee ve le le mín Dónbeenĩ bño yi, dén na son ho lóhó ká làa ba.

¹⁷ Lé o Abarahaamu sñidéro le Dónbeenĩ yi bño yi ó o tà le mí ì ya mí za Izaaki lè le muinĩ á à na le yi pãahũ na le le mí ì khén o kúará yi, ká a ñòn zũ kénkén le le Dónbeenĩ mu dó mí ñii nòn wo yi. ¹⁸ Mu bon, le Dónbeenĩ hĩa bía nòn wo yi: «Ba zàwa na á ì dó ì ñii le ì na fon, lé o Izaaki á ì ì ñin wán á fo ò yíráa 6a.»‡ ¹⁹ Εε ká a Abarahaamu lon mí yi, ó o le le Dónbeenĩ dà 6a ñi-hĩa wee vèení. Lé bñn nòn á le Dónbeenĩ mu díaráa o za nòn wo yi, ó o ka lòn yĩa na vèera.

²⁰ Lé o Izaaki sñidéro le Dónbeenĩ yi bño yi ó o dúbuaarãa o Zakoobu là a Ezayuu yi bño wà bueé wé ñinĩ yi.

²¹ Lé o Zakoobu sñidéro le Dónbeenĩ yi nòn á bño ó o húmú ñn, ó o dúbuaarãa o Zozεεfu zàwa lè mí ñi-kéní kéní yi, ò o buan mí búini yi á líí búrá ò o bùaanía le Dónbeenĩ.

²² Lé o Zozεεfu sñidéro le Dónbeenĩ yi nòn ó o húmú pãahũ ó o bíaráa o *Isirayεele ñipomu léro ho *Ezipite yi bño, á zéenia bño 6a à wé là a ñi-hinmu.

²³ Lé o *Moyiize bàn nùwã siadéro le Dónbeenĩ yi bño yi á 6a sankaarãa wo há ñina ñin. Bño 6a mən o za semu, ó o béé bíonĩ 6a yí zãna.

²⁴ Lé o Moyiize sñidéro le Dónbeenĩ yi nòn á bño ó o hĩa ñn, ó o pã le 6a wé yí ve mí làa Ezipite béé hñnló za. ²⁵ O tà lá le lònbee lè le Dónbeenĩ ñipomu, à bño lá dà à wéé o sñi ho pñn-za yi, bñn na lé mu bè-kora ó o pã día. ²⁶ Ho Ezipite kōhũ nãfòró wi bñn bon. Εε ká a Moyiize cñn, á há làntàa na à là làa wo làa bño 6a wee là làa yĩa le Dónbeenĩ mən léra bño síi á bño ñuhũ wi o cñn làa sòobéé, lé bño ó o khèra mən ho cñnú na pan wo ho yĩró.

²⁷ Lé o Moyiize sñidéro le Dónbeenĩ yi nòn ó o lóráa ho Ezipite kōhũ yi wà ò o yí zãna bño ho kōhũ mu béé sñi á à cĩ a yi. O ka lè o yño wi le Dónbeenĩ na yí máa mi wán, lé bñn te bño ó o fará ñinanãa. ²⁸ Lé o sñidéro le Dónbeenĩ yi nòn ó o dúráa 6a *zúifúwa sánú na 6a le Paaki, á nòn le ñii le 6a khĩi o Isirayεele ñipomu zĩnĩ zũajinĩ lè le cãni bèra a na à ho wáayi tonkaro na wee búe 6a nùpua à yí búe 6a hínbii zàwa.

²⁹ Lé o Isirayεele ñipomu siadéro le Dónbeenĩ yi nòn 6a ñina kãanãa mu yámú ñumu bè-muhũ yi lè mí làa lòn tá henĩ bño síi. Εε ká ho Ezipitesa ñn 6a món bueé zon, á mu ñumu 6ó 6a búenbúen.

³⁰ Lé o *Isirayεele ñipomu siadéro le Dónbeenĩ yi nòn 6a bánbãa ho Zerikoo lóhó há wizoonĩ bño hènun, á ho dándá beenĩ na son kñnia ho lóhó mu yi á tò. ³¹ Lé o hĩa na lá wee yéé mĩten, yĩa 6a le Arahaabu sñidéro le Dónbeenĩ yi nòn ó o kãñianãa, ò o yí pãania yí húrun lè le Dónbeenĩ zúkúsa. Lé bño 6a cüiilowà na ló 6a Isirayεelesa cñn ó o buan se.

³² Bño á ì yáá wãa à bñi ì bío lé mu yén. O Zedion, là a Baraaki, là a Samusñn, là a Zεfitee, là a *Daviide, là a Samuwεele lè 6a ñi-cúa fεerowà bño na 6a wó á ì yí dà máa tè yi búenbúen máa véení. ³³ Lé 6a siadéro le Dónbeenĩ yi bño yi nòn 6a ñina 6a bá-zàwa, á wó bño téréna, á yú bño le Dónbeenĩ dó mí ñii le mí ì na 6a yi, á mún ñina tunnáa 6a kúdenwã ñinĩ. ³⁴ Lé le sñidéro mu le Dónbeenĩ yi bño yi nòn 6a ñina 6óráa há ñi-sũmãa, á kãnia mĩten ho khà-tóni búero yi. Ba buεkaa á lò bñnia fá. Ba henia mí sĩa tárãa há

‡ 11:18 Mĩ loñ Bño ñuhũ búeenĩ vñahũ (Genèse) 21.12

hĩa, á dàina n̄n mí zúkúsa hĩn-táwá. ³⁵ Lé 6a hãawa 6úi siadéro le Dónbeenĩ yi n̄n 6a bĩnĩa m̄nnáa mín n̄pua na lá húrun lé b̄io 6a vèera.

Ba n̄pua 6úi 6a j̄iĩnĩa s̄nĩa 6a siadéro le Dónbeenĩ yi b̄io yi, á 6a p̄a le mí máa k̄nĩ m̄iten á 6a húrun, bèra a na à 6a b̄inĩ vèe à keĩ le muk̄nĩ binbirĩ yi. ³⁶ Ba 6úi n̄a mí yiwa á hã lantaa kúio 6a yi. Ba han 6a, á can lè hã zúakàríwà kúaa ho kàsó yi. ³⁷ Ba 6úi 6a lèekaa lè hã huua 6ó, 6a 6úi 6a kúiora lè hã kàràkáràwà, ká 6a 6úi bán 6a 6ó lè ho khà-tónĩ. Ba 6úi bán yí zũ hen na 6a à zo, á wee zĩ 6a pia lè 6a via s̄onna. Mu b̄io 6úen6úen fòora 6a yi. Ba beera 6a lò làa sòobéε. ³⁸ Ho ðimĩná yí ko làa ba, lé b̄io 6a s̄saanĩ ho. Ba wee héε v̄iná ho tá henĩ lè hã 6úaa yi, á wee héε zo hã hue-beera p̄nna lè hã k̄ana yi.

³⁹ Le Dónbeenĩ tà bán 6úen6úen b̄io 6a siadéro le yi b̄io yi. Éε ká b̄io le Dónbeenĩ mu dó mí j̄iĩ n̄n le mí ì na 6a yi á 6a màhã pá yí yú, ⁴⁰ lé b̄io Le Dónbeenĩ lá wíokaa b̄io s̄saanĩ b̄un á ká lè wa 6úen6úen. Lé b̄un n̄n 6arén mí dòn yí ko 6a b̄io j̄iĩ sí ká warén na ká níí ló.

12

Mi wa hĩ wa s̄ta le lònbee lè mi s̄iwà yi

¹ Awa, b̄io á bán seérà-kúii so k̄nĩa w̄en, á minén mún wa p̄ĩ b̄io 6úen6úen na wee h̄e w̄en wa máa va lè ho yahó, à mu bè-kora na wee b̄umaka w̄en à wa p̄ĩ día, ká mi wa lùwí lè wa sòobéε vaa d̄a hen na wa ko wa vaa d̄a. ² Mi wa fá wa ȳio o Yeesu yi. Wón lé ȳia wee wé à wa dàń dé wa s̄ta le Dónbeenĩ yi. Lé orén wee tíi wa siadéro mu j̄iĩ. O tà á 6a 6úaa wo ho *kùrùwà wán ó o húrun, á tà mu bán n̄iyio yi, lé b̄io ó o fèra m̄n le sí-wεε na wi mu m̄n. A hã laa na kà wán, ó o 6̄en kará le Dónbeenĩ n̄n-t̄iání.

³ Mi leéka a Yeesu b̄io. Ba bè-kora wérowà h̄in̄n o wán, ká a màhã n̄a mí yi mu 6úen6úen yi. A mi w̄aa yí le mi bàra t̄eró à yí p̄anká mi wán. ⁴ Mi wee fi lè mu bè-kora, éε ká mi ðĩn yí fun làa b̄un yí vaá 6ó mu húmú yi. ⁵ Mi so yiwa s̄a le zéení na le Dónbeenĩ n̄n mia yí lè le zàwa b̄io síi le?

«Ĩ za, hen ká a Nùhũso wee bé fo, à ũ yí p̄ĩ.

Hen ká a wee zá làa fo, à ũ yí t̄éé ũ bàra.

⁶ Mu bon, o Nùhũso wee wé bé b̄ia ó o wa.

B̄ia ó o zũ le 6a b̄io s̄a a yi bán 6úen6úen lé b̄ia ó o wee wé ha.»*

⁷ Á lé mi b̄eró b̄io yi n̄n mi lò wee beráa. Le Dónbeenĩ 6uan mia lè mí kùrú zàwa b̄io síi. Lé o za yén á bán maá máa wé bé? ⁸ Ká le Dónbeenĩ yí máa bé mia lè mí zàwa na ká 6úen6úen b̄io, se mi lé le z̄ii zàwa, ká mi yín̄n le zàwa binbirĩ. ⁹ Wa maáwà fù wee bé w̄en á wa mún fù wee k̄nbi 6a. A mu so yí s̄saanĩ à wa wé k̄nbi o Maá Dónbeenĩ poĩ b̄un bèra a na wa yí le muk̄nĩ le? ¹⁰ Wa maáwà wee bé w̄en ho p̄n̄n-za yi héha lè 6a kùrú yilera. Ká le Dónbeenĩ d̄en wee bé w̄en bèra a na wa b̄io wé se. Le wi à wa ce làa b̄io lerén wee ceráa. ¹¹ Wa b̄eró p̄ahũ á mu máa wé wé sí w̄en, mu wee wé beé wa lò. Éε ká mu véení á b̄ia bó bán lé b̄ia wee wé 6a n̄pua na t̄érinna, bán wee wé keĩ ho héérà yi mu b̄io yi.

¹² A mi cén henĩ mi bàra na tò, mi zenĩ na wee t̄umaka à mi f̄ará ðĩnĩ. ¹³ Mi bè ho w̄hũ na muina, bèra a na à ȳia lé o lóni b̄io yí dé wán, ká a v̄eēnĩ dàń t̄érén.

¹⁴ Mi wé à ho héérà keĩ minén lè 6a n̄pua 6úen6úen p̄ahũ, à ceé miten le Dónbeenĩ yahó, ká b̄un mia á n̄pue woon máa mi a Nùhũso Dónbeenĩ. ¹⁵ O 6úi yí v̄ĩ v̄ĩ à p̄ĩ le Dónbeenĩ s̄amu na le wee wé na a yi. Mi pa miten b̄io, mi yí día le b̄io 6úi na yí se à lé mi t̄iahũ lòn v̄ind̄è-h̄εere à d̄éé b̄ia ká. ¹⁶ Mi pa miten b̄io mu koomu lè mí síiwà w̄eró yi. Mi wé yí z̄uañ b̄io b̄io s̄a le Dónbeenĩ yi làa b̄io á ȳia 6a le Ezayuu wóràa mu b̄io síi. Wón m̄n ho ðĩnló yi á p̄ánáa mí n̄i-k̄inmu n̄n mín f̄εε yi. ¹⁷ A mu vaa véení ó o wi à bán maá dúgua a yi, ká wón màhã yí wó mu. O o wá hã yèn-ca-poa san à mu yí dàina yí ȳèrémáa.

* 12:6 Mi loĩ Wàhio v̄uahũ (Proverbs) 3.11-12

18 Bïo ho fù làa yahó nùpua vá vaá bóráa le búee na 6a le Sinayii yi, bñn na ó o nùpue dà wee túii yi, na lé ho dõhũ, lè le tíbí-cúaa, lè ho pinpi-beeni, á minén yí vá yí vaá bóráa laho búii yi làa bñn 6àn síi. 19 Ba ná le búaañi wíló, lè mu tñn-beeni sã, á 6a yí dàrina mu. A 6a le le Dónbeeni yí bñi yí bío làa mí miten. 20 Lé bïo á bïo mà nòn 6a yi po 6a. Bïo kà lé bïo mu tãmu bíá: «Nùpue léee nùpue túaa le búee mu yi, hàrí ò o wé zàn-yia, á wón nì lèeka lè há huua á à búe.»† 21 Bïo á bán mòn á zãnia 6a làa sòobéε, fúaa o *Moyiize bíá bïo kà: † zãna zãna á wee zà.

22 Εε ká minén bán vá vaá bó le búee na 6a le Sion yi, lè le Dónbeeni na wi fέεε 6a lóhó yi, hón na lé ho Zeruzaleemu na wi ho wáayi. Mi vá vaá bó 6a nùpua cèrèε na wee dí ho sãnú yi, bán na lé ho wáayi tonkarowà, lè le Dónbeeni hínbii zàwa na yènnáa túara le cón ho wáayi. 23 Mi vá vaá bó le Dónbeeni hínbii zàwa na yènnáa túara le cón ho wáayi yi. Le Dónbeeni na wee fi le cítii 6a nùpua búenbúen wán lé ðio mi vá vaá bó yi, á va vaá bó 6a nùpua na téréna á bïo jii sú yi. 24 O Yeesu, yia kúará mí cãni ceéraráa wèn lé wón mi vá vaá bó yi. Lé orén le Dónbeeni ðin wán bóráa le páanii finle làa wèn. O o cãni mún bïo jùhũ wi po a *Abεele bïo.

25 A mi cén wé jí yia wee bío làa mia cón sese. O *Isirayεele nìpomu yáania yí ná yia ná 6a zeñ wán cón, á le lònbee bèn yú 6a. Ká warén bán lé le Dónbeeni wee bío làa wèn ho wáayi. Ká wa tun wa jikõnna le wa máa jí le cón, á le lònbee mún nì yí wèn léee kénkén. 26 Le Dónbeeni yánkaa wee bío à ho tá búenbúen dèké. A ho zuia á bïo kà lé bïo le dó mi jii nòn wèn le mí ì wé: «Í pá à bñi ì wíoka à dèké ho tá, á mún nì dèké ho wáayi.»‡ 27 Bñn kúará le bïo léra na dà wee dèké á khií vé. Ká bïo yí dà máa dèké bñn nì kèñ bñn.

28 Lé bñn nòn á warén bá-zàmu na wa yú á yí dà máa dèké. Bñn bïo yi à mi wa zúr le Dónbeeni sãamu na le wó làa wèn bïo, à sá na le yi à héha làa bïo le síi vá yi, lè le kònbi, lè le ya-hézãni. 29 Mu bon, wán Dónbeeni ka lòn dõhũ na wee yáa mu bïo.

13

Bïo le Dónbeeni nìpomu ko 6a 6ua lè miten

1 Mi wañ mín làa bïo 6a nuzàwa waráa mín bïo síi. 2 Nì-hãni wé huera mi wán à mi 6ua a sese, mi yí le mi yiwa sà bñn yi. Ba nì-dòndáa búii wó mu, á 6a 6uan ho wáayi tonkarowà ká 6a yí zũ mu. 3 Mi wé leéka bíá wi ho kàsó yi bïo, à kèñ lè mi páania wi ho yi làa ba. Mi mún wé leéka bíá 6a wee beé lò bïo, à kèñ lè minén 6a mún wee beé lò.

4 Báawa lè mí hãnání, mi wé bè bïo le Dónbeeni bíá yi mu yaamu ðãní yi. O báa tàá o háa á yí ko ò o wé há-fénló tàá bá-fénló. Mi zúr le le Dónbeeni khií síini 6a há-féwá lè 6a bá-féwá júná.

5 Mi yí le mi sía sòobá wé vá le wári yi dà khií. Mi le bïo wi mi cón à mi sía wa bïo yi. Le Dónbeeni mí bεere yáa bíá bïo kà: «Loñ, í máa díá fo ù dòn, í máa pí fo huúu.»* 6 Lé bñn te bïo wa sía hereka á dà à bíoráa bïo kà: «O Nùhũso Dónbeeni wee séeni wèn fέεε,

á wa máa zñn dèε.

Nùpua yí dà dèε búii máa wé làa mi»†

7 Bïa zéenia le Dónbeeni bïo làa mia á mi tà le yi á mi wé leéka bïo. Mi loñ bïo 6a 6uan lè miten le Dónbeeni bïo ðãní yi vaá hurunnáa. Minén mún 6ua miten lè 6a bïo síi. 8 Bïo ó o Yeesu *Krista karáa ho hñhũ lé bñn ó o mún karáa ho zuia. Lé bñn ó o ò ðinnáa fέεε máa yèremá huúu. 9 Mi pa miten bïo, á yí díá le 6a khà mia vñini lè ho kàránló síiwá na yí se. Bïo se lé à wa yí ho pánká le Dónbeeni sãamu na le wee wé bïo yi, Ká yínóñ há làndáwá na bò ho ðínló wán bïo yi.

† 12:20 Mi loñ Léró vñahũ (Exode) 19.12-13 ‡ 12:26 Mi loñ Aazee vñahũ 2.6 * 13:5 Le bíoni mu bíá bò bïo túara ho Làndá zéenílò vñahũ (Deutéronome) 31.6, 8 yi là a Zozue vñahũ 1.5 yi. † 13:6 Mi loñ Lení vñahũ (Psaumes) 118.6

¹⁰ Warén muini yeení dèe wi. A 6a yankarowà na wee sá 6a *zúifùwa p̄nsòni bùkú yi á yí ko 6a wé dí bïo wi le wán. ¹¹ Ba yankarowà ñúhũso wee 6ua 6a bùaa na 6a f̄aana c̄ni à zoráa le *sòobá-lùe yi mu bè-kora séndiáro bïo yi. Ká 6a bùaa mu bán 6a wee lée c̄í ho donkiahú. ¹² Lé làa bún s̄i 6a mún 6uan o Yeesu lóráa ho Zeruzal̄emu lóhó donkiahú á lée 6ó. O bïo wó ká s̄i bèra a na ò o c̄ni p̄nká yi, à 6a nùpua bè-kora sén día. ¹³ A mi w̄aa wa lée s̄i a Yeesu mu yahó ho donkiahú, à h̄a lantàa na là làa wo 6àn s̄i à wa mún tà yi. ¹⁴ Ho lahó na wa wi yi ho ðimíj̄á yi á máa keñ b̄in f̄éé. Lé bún te bïo wa wee càráa h̄ia wa kh̄ii keení yí ho ȳíró na lua yi. ¹⁵ Mi wé wa khòoní le Dónbeení f̄éé o Yeesu p̄nká yi, à bún wé lòn muini na wa yan ñon le yi. Dén muini so lé wa ñini bè-bionii na wa wé è khòonínaa le. ¹⁶ Mi wíoka wé wé mu bè-tentewà lè 6a nùpua, à wé séení mín lè mí n̄i bïo. Bún ka lòn muini, mu bïo s̄i le Dónbeení yi. Mi yí le mi yiwa sá bún yi.

¹⁷ B̄ia wi mi ñúhũ wán á mi wé bè bioní yi. Ba wee pa mi bïo, á lé 6arén mún kh̄ii zéení bïo mi bïo karáa lè le Dónbeení. Ká mi wee bè 6a bioní yi, á 6a wé è sá mí tonló lè le sí-wéé. Ká mi yí máa wé bún, á 6a wé è sá ho ká 6a s̄ia yí wan, bún á c̄nú mía yi.

¹⁸ Mi wé fio na w̄en. Wa láa waten yi, á zū le wa yí wó yí khon bïo 6úí yi. A wa mún wi à wa wé wé bïo se f̄éé. ¹⁹ I wee hení mu á à na mia le mi fio le Dónbeení yi bèra a na à ï yí ho w̄hũ b̄ini 6uen mi c̄n f̄uaf̄ua.

H̄a farà

²⁰⁻²¹ Le le Dónbeení wé à mi dàñ wé bïo se á le s̄i vá yi. Lé lerén lé ho h̄erà 6ànso. Le bò le páanii làa w̄en f̄éé lè wa ñúhũso Yeesu c̄ni. Lé lerén v̄enía wo léra mu húmú yi á wó lè mí ñpomu paro binbirí. Le o Yeesu *Krista p̄nká yi à le Dónbeení mu wé à wa dàñ wé bïo le s̄i vá yi. Le ho cùkú bïo s̄i a Yeesu Krista yi f̄éé. *Amiina!

M̄ondén bioní làa t̄enii

²² Wàn zàwa lè wàn h̄inni, h̄a bioní bïo ȳen na á ï túara ká á mi pa bïo sese, ï túara h̄a ñon mia à henínaa mi s̄ia. ²³ Wàn za Timotee á 6a w̄aa léra ho kàsó yi día. Ká a yú 6ueé ðñ f̄uaf̄ua, á wa à bè mín 6ueé 6úéekí mia. ²⁴ Mi t̄enii mi ya-díwá 6úen6úen yi, làa b̄ia bïo s̄a le Dónbeení yi 6úen6úen. Wàn zàwa lè wàn h̄inni na wi ho Italií k̄hũ yi wee t̄enii mia. ²⁵ Le le Dónbeení wé mí s̄amu lè mi 6úen6úen.

Ho vūahũ na ó o Zaaki túara

Vūahũ túaró jùhũ

O Zaaki na lé o Yeesu bân za, lé yĩa túara ho vūahũ na kà. O Yeesu húmú là a vèeró món lé bïo ó o tàráa o bïo, á wó a ñi-keníni. O o bïo zééní le o wó ho Zeruzalæmu kèrètíewa kuure ya-dí (Bè-wénia 15). O bïoní yahó sá 6a *zúífùwa na lé 6a kèrètíewa, na saawaa wi hã kã-vio yi (1.1).

Bïo 6a kèrètíewa ko 6a 6ua lè míten lé bñn ó o Zaaki bía bïo mí vūahũ yi. O bía le mu bè-zúrímíní wee lé le Dónbeení cñn. O mún bía ho nàfòró, lè mu khemu, lè ho kúará khénló bïo (1.2-2.13).

O Zaaki bía le le síidéro le Dónbeení yi lè hã wára á léera (2.14-26). O bía le wa jíní paa ko hã keñ (3.1-13). O mún bía mu bè-zúrímíní binbirí bïo (3.13-18). Bía wee kúee 6a nùpua mín yi, làa bía wee jùu mín, lè ho nàfòró bânsowà bán búenbúen ó o ñà zeñ wán (4.1-5.6). O Zaaki vūahũ líi véení, ó o ñà 6a kèrètíewa zeñ wán le 6a wé hĩ mí sía, à wé fio le Dónbeení yi na mín yi.

Le tēnī

¹ Mu lé ínén Zaaki na lé le Dónbeení là a Yeesu *Krista ton-sá á túara ho vūahũ na kà. I wee tēnī a *Isirayēle zì-júná píru jùn ñipomu yi, bía tà a Krista bïo, na saawaa wi ho ñmíj ná yi.

Mi hĩ mi sía le lònbee pāhũ

² Wán zàwa lè wán hĩnni kèrètíewa, ká le lònbee lè mí síwà wé yú mia, à mi zúr le mi júná sí làa sòobé. ³ Hen ká mi síadéro le Dónbeení yi fàrá tina le lònbee pāhũ, lé bñn ñ na ká mi ì wíoka à dàñ le lònbee mu. ⁴ Mi ko mi wíoka ca mi kuio à sánsá le lònbee fúaa mu vaa véení. Lé bñn ñ na ká mi ì wé 6a nùpua na bïo búenbúen se, á bè-kohó bïo yí máa mĩ léé yi, á dèe búí yí fòora yi.

Mi wé dé mi sía le Dónbeení yi à floráa

⁵ Ká a búí wi mi tñahũ á mu bè-zúrímíní fòora yi, à bânso fio mu le Dónbeení cñn, á le è na mu wo yi. Le Dónbeení hii wi, le wee hã 6a nùpua búenbúen, le yí máa wé héhèeka bïo búí yi. ⁶ Ée ká bânso màhã ko ò o dé mí síi binbirí le Dónbeení yi à floráa, à yí titika. Yĩa wee fio ká a titika bïo 6onmín lòn dèe búí na ho pinpiró wee yèrémáka làa bïo ho síi vá yi. ⁷ Bânso yí ko ò o leeka le mí ì yí bïo le Dónbeení cñn. ⁸ O yí zū bïo ó o ò dé mí síi yi. O yí dà máa bè bïo dà-kéní món.

O kèrètíe na khon làa yĩa nàfòró wi bïo

⁹ O kèrètíe na khon á bïo jùhũ mía ò o le mí síi wa, lé bïo le Dónbeení cñn ó o bïo jùhũ wi. ¹⁰ O o kèrètíe na lé o nàfòró bânso síi mún dà á wa, lé bïo le Dónbeení zééní làa wo le ká mínén bïo níi mía, se o bïo jùhũ mía. O bïo búenbúen á à vé lè le pũiflè búí síi na máa wé mía ká le di bïo síi. ¹¹ Ká le wii hà á yòò wee jí lè mí sòobé, à le jíní he, à pũiflè di, à semu búenbúen dèení vĩ. Lé ká síi ó o nàfòró bânso bïo khii wéráa. O bïo búenbúen khii ññ ññ á à vé làa cúekúee.

Mu bè-kora wéro yilera wee lé o nùpue yi

¹² Yĩa káa le lònbee lè mí síwà yi, ò o síidéro le Dónbeení yi pá fàrá ññ wón bânso jùhũ sí. Mu bon. Yĩa hã mí síi fúaa mu vaa véení, á le Dónbeení ñ na le mukāñ binbirí na máa vé bânso yi. Dén lé le sáánii na le dó mí jii le mí ì na bía wa le yi. ¹³ Yĩa síi wé vá mu bè-kora wéro yi, à bânso yí bïo le lé le Dónbeení mu ló yi. Mu bon. Le Dónbeení síi yí dà máa vá bè-kora wéro yi, á lerén mí bæere mún yí máa dé mu wéro yilera o nùpue yi.

¹⁴ Εε κά mu lé wa sía váró mu bè-kora wéró yi, lé bñn wee khà wεn vñini. ¹⁵ Κά yña màhá síi vá mu bño na yí se yi á tà wó mu, à bñn lé bño wé mu bè-kohó. Κά mu bè-kohó hña fára mí naní òanso yi á vivio tña, à mu wé mu húmú.

¹⁶ Wàn zàwa lè wàn hñni na á ĩ wa làa sòobéε, mi yí khà miten. ¹⁷ Mu bè-tentewà búenbúen wee lé le Dónbeenĩ cñn, dén mí dòn na léra mu khoomu. Le Dónbeenĩ ðñn mí ðñnní, le yí máa yèrèmaká lòn tàró. ¹⁸ Le Dónbeenĩ lè mí síi bño á yàá nòn mí mukāñi wεn lè mí bíonĩ na lé ho tñiá poni, á wa wãa dú mu bè-lénna búenbúen yahó lè mu bè-yáa bño síi.

Mi wé wé bño le Dónbeenĩ bíonĩ bia

¹⁹ Wàn zàwa lè wàn hñni na á ĩ wa làa sòobéε, mi zñn bño kà: Mi ñi-kení kení ko à mi wé tá mi jikōnna sese. Mi wé yí cí bíonĩ wán. Mi mún wé yí le mi sía cí fùafù. ²⁰ Mu bon, o nùpue na síi wee cí á yí dà máa wé bño téréna le Dónbeenĩ cñn. ²¹ Lé bñn nòn á bño wee tíi o nùpue yi búenbúen, lè mu sñnsñmámu à mi dí. Mi liñi miten à tà le Dónbeenĩ bíonĩ bño, ðño le dù mi yiwa. Dén dà a kñní mia.

²² Κά mi màhá wé yí jí le bíonĩ mu mí dòn. Mi wé wé bño le bíonĩ mu le mi wé. Κά mi yí máa wé bñn, se mi wee khà miten. ²³ Mu bon. Yña wee jí le bíonĩ mí dòn ò o yí máa wé bño le bíonĩ mu le o wé, wón òanso ka lòn nùpue na lá ho zùbálén ò o lora mí yahó. ²⁴ Bño ó o lora mítén vó ò o wà, ó o yi ðεñiá sà bño ó o karáa yi. ²⁵ Κά yña òεn wee cñii le Dónbeenĩ làndá, ho làndá tente na wee wé ò o nùpue wé mítén, á wee tà bè ho yi, wón òanso jñhũ á à wé sí mu bño yi. Òanso yí máa jí ho làndá mu à bñni nōnsā yi. O wee bè ho yi.

²⁶ Hen ká a búii wee leéka le bño mí wee wé lé bño sí le Dónbeenĩ yi, à òanso màhá jñi pεè mia, se o wee khà miten, se bño ó o le mí wee wé bño sí le Dónbeenĩ yi jñhũ mia. ²⁷ Wàn Maá Dónbeenĩ yahó á bño sí le yi binbirĩ lé à wa séení òa híiminí lè òa màháawa na lò wee be, à mún yí dí le ho ðñmíjásá bño vá wεn dé mu bè-kohó yi.

2

Mi wé yí hueeka òa nùpua mín yi

¹ Wàn zàwa lè wàn hñni, bño mi dó mi sía wa Nùhũso Yeesu *Krista na lé o cùkúso yi, á mi wãa wé yí hueeka òa nùpua mín yi. ² Hen ká a búii lá òuara mi kúeemínwánlò lùe yi síi, á zã mí ñin-kíza fibεere na wó lè ho sánú lè mí sí-sení. Mu pãahũ à ñi-khenii búii mún vaá lò òuara ho kúeemínwánlò dà-kení kení mu yi lè mí sí-lènna. ³ A mi kōnbio hã sí-sení òanso á bíi nòn wo yi: «Ūñén, òuee kεení le kanmúini wán.» A mi òεn bíi nòn o sí-lènna òanso yi: «Ūñén ðñn ho wáayi», bñn mia à «ũ òuee kεení ho tá yi ĩ ñisání.» ⁴ Κά mi wee wé bñn, se mi so yí máa hueeka mín le? Κά mi wee wé kà, se lé hã yile-kora lé hña mi òuan á wee cítiráa mín.

⁵ Wàn zàwa lè wàn hñni na á ĩ wa làa sòobéε, mi jí bño kà: Mu so yínōñ le Dónbeenĩ hueekaa bíi lé òa ñi-khenia ho ðñmíjásá cñn, à òa dé mí sía le yi le? Dén síidéró so lé ðño lé òa nãfòró binbirĩ. Ba ñini ĩ kεñ le Dónbeenĩ béenĩ na le dó mí jñi le mí na bíi wa le yi. ⁶ Εε κά minén bán màhá wee zññ òa ñi-khenia yi. A bíi wee beé mi lò, á wee òua mia varáa le cítii finii lara yi so yínōñ ho nãfòró òansowà le? ⁷ Ho nãfòró òansowà mu mí bεere lé bán mún wee yáa o Yeesu na mi bño sã yi yèni. ⁸ Le Dónbeenĩ bá-zámu làndá na túara le Dónbeenĩ bíonĩ vñahũ yi lé hña kà: «Wãñ mi ñinza làa bño ūñén ū bεere waráa ūten bño síi.»* Κά mi wee bè ho làndá mu yi binbirĩ, se mu se. ⁹ Εε κά mi wee hueeka òa nùpua mín yi, se mi wee wé mu bè-kora. Mi jñnã á à sí, lé bño mi yí òo ho làndá mu yi. ¹⁰ Mu bon, ká a búii vñnun bño le Dónbeenĩ òo henía dà-kení búii wán, hàri ká a òo bño ká búenbúen yi, se lé mu búenbúen ó o pá vñnun wán. ¹¹ Mu bon. Le Dónbeenĩ na bíi le

* 2:8 Mi loñ Levii nùwã vñahũ (Lévitique) 19.18

ũ yí fé báa tàá hãa,† lé dén mún bía le ũ yí búe nùpue.‡ Awa! A ka lè fo yí fó hãa tàá fo yí fó báa, à fo màhã 6ó a nùpue, se fo pá vùnun le Dónbeenĩ lándá wán. 12 Mi zũn le le Dónbeenĩ á à cítí mia lè ho lándá tente na wee wé ò o nùpue wé mítén. Lé bún nòn á mi ko mi bè ho lándá mu yi mi bíoní lè mi wára yi. 13 Mu bon, pãahũ na le Dónbeenĩ khíi cítí 6a nùpua yi, á bía yí zũna mí ninzàwa màkárí á yí wó le hii làa ba, á le Dónbeenĩ mún khíi máa zũn 6a màkárí á máa wé le hii làa ba. Ká yia wee zũn mí ninzàwa màkárí à wé le hii làa ba, wón ponĩ á à sèn le cítí fi nònzon.

Le s̀idéró le Dónbeenĩ yi ko mu wé mi hã wára yi

14 Wán zàwa lè wán hĩnni, ká a búii bía le mí tà a *Krista b̃io ò o wára á mu màhã yí máa mi yi, se mu jùhũ so wi le? Bũn so dà a kãní a le? 15 Ka lè m̃n za tàá m̃n h̃nló na lé o kèrèŋe á s̃i-z̃inia tà m̃ia, á bè-d̃inii wee fòo wo yi s̃ii, 16 ó o búii ló mi ŋahũ bía nòn wo yi: «Lén làa héerà, vaa lá ũ t̃enĩ d̃eε z̃i, à vaa yí ho d̃inló dí s̃i.» A 6anso màhã yí h̃n wo làa b̃io ó o màkóo wi yi, se mu jùhũ so wi le? 17 Lé bún á yia le mí tà a Krista b̃io à mu yí máa mi a wára yi, se mu jùhũ m̃ia.

18 Mu dà a wé le o búii bía b̃io kà: «Ba búii tà a Krista b̃io mí dòn, à 6a búii 6èn wee wé hã wára na se mí dòn.» Awa! A ũ wãa zéeni ũ Krista b̃io t̃aró binbirĩ na hã wára m̃ia yi làa mi, á ĩnén 6èn ñ zéeni làa foñ lè ĩ wára na se le ĩ tà a Krista b̃io binbirĩ. 19 Fo tà le le Dónbeenĩ lée dà-kéní mí dòn le? A bún se lon. A 6a c̃ináwa mún tà mu yi á wee zà le yahó lè le z̃ánii. 20 Fo lée b̃ónbú le? Fo wi à ĩ zéeni làa fo le o Krista b̃io t̃aró na yí máa mi hã wára yi jùhũ m̃ia le?

21 Mi loĩ wán 6uaa *Abarahaamu. Lée webio nòn á le Dónbeenĩ le o lé o nùpue na téréna? Mu so yíññ b̃io ó o wó b̃io yi le? O tà h̃n mí za *Izaaki lè le Dónbeenĩ le muinĩ ỹeεñii d̃eε wán. 22 Fo yí m̃n le? O s̀idéró le Dónbeenĩ yi á léera là a wára. Lé bún ó o s̀idéró mu jii s̃uráa hã wára na ó o wó b̃io yi. 23 Bũn lé b̃io nòn á b̃io túara le Dónbeenĩ bíonĩ ṽuahũ yi o d̃ání yi á jii s̃uráa: «O *Abarahaamu dó mí s̃ii le Dónbeenĩ yi, lé bún nòn le càtío wo là a nùpue na téréna le yahó,» S̃ á le dú mu b̃ónmu làa wo.* 24 Mi yí m̃n le? O nùpue wára lé hãa wee wé ò o wé o nùpue na téréna, ká mu yíññ o Krista b̃io t̃aró mí dòn. 25 Lé bún ó o hãa búii na hãa wee ỹéé mítén b̃io hãa wóráa. O yèni 6a le Arahaabu.† O hãa téréna le Dónbeenĩ yahó b̃io ó o wó b̃io yi. O hãa tà ó o *Isirayeele ñipomu tonkarowà làara a wán, á séenia 6a á 6a ló ho lóhó yi à nùpue yí m̃n 6a.

26 Mu bon, nùpue mànaká hãa ló a yi ò o hí. Lé bún ó o Krista b̃io t̃aró na yí máa mi hã wára yi á mún ka lòn b̃io na h̃urun.

3

O nùpue ko ò o jii p̃èé wé

1 Wán zàwa lè wán hĩnni, mi búenb̃úen yí cà à mi wé ñi-kàránlowà. Mi zũ le warén ñi-kàránlowà á le cítí khíi wé here wán á à poĩ 6a nùpua na ká. 2 Mu bon, wa búenb̃úen wee wé khe b̃io c̃èrèε yi. Nùpue búii lá yí máa bío khe s̃ii, se wón 6anso lée nùpue na jii tun á dà mí s̃ánia wee 6ua yi.

3 Hen ká wa wi ò o cúa wé bè b̃io wa le o wé yi, à wa dé ho kàràfi o jii yi. Lé bún wa wee wé à dàrnáa o b̃io. 4 Mi mún loĩ ho won-beenĩ na 6a wee ca ho p̃nsó-beenĩ yi à ho pinpi-beenĩ wé j̃aa. Lée dà-za d̃eε búii p̃énp̃éréké na c̃éera ho m̃n yi, lé dén á yia wee pà ho won-beenĩ mu wee wé ki làa ho, à ho va làa hen na ó o le ho va yi. 5 O nùpue jii mún ka ká s̃ii. Le ka c̃inú, ká le màhã wee khoní mítén mu bè-beera na le dà wee wé b̃io yi. Mi loĩ, yíññ ho d̃a-za wee c̃íi le dùu-beenĩ le? 6 O nùpue jii mún ka lòn d̃ohũ. Wa s̃ánia b̃iowa búenb̃úen ŋahũ á le jii le d̃io sú lè mu bè-kora á wee d̃éé wa s̃ánia búenb̃úen. Lé

† 2:11 Mi loĩ Léró ṽuahũ (Exode) 20.13 ‡ 2:11 Mi loĩ Léró ṽuahũ (Exode) 20.14 § 2:23 Mi loĩ B̃io Ñuhũ B̃úeenĩ ṽuahũ (Genèse) 15.6 * 2:23 Mi loĩ Ezayii ṽuahũ 41.8 † 2:25 Arahaabu: Mi loĩ Zozue ṽuahũ 2.1-21; 6.22-25

lerén wee yáa wa bïo búenbúen lè ho dǎhǎ bïo síi. Bǎn bè-yáanii so búenbúen wee lé o *Satāni yi.

⁷ O nùpue dà wee mání 6a naɲuwà lè mí síiwà, lè mu ɲumu bùaa, lè 6a ɲinzàwa, ó o mún mání 6a. ⁸ Ká le ɲii dén á nùpue yí dà máa hè yi. Le yí se. Le yí dà máa wé tété. Le ka lòn sùró na wi le yi, á wee búe 6a nùpua. ⁹ Lé le ɲii mu á wa wee khòonínáa o Nùhúso Dónbeení na lé wa Maá. A lé lerén ɲii dà-kéní kéní mu á wa mún wee dánkání lè 6a nùpua, bán na le Dónbeení léra à 6a bonmín làa de. ¹⁰ Le khòoní lè há dánkáa wee lé le ɲii dà-kéní mu yi. Wàn zàwa lè wàn hǎnni, mu lá yí ko mu wé wé kà síi. ¹¹ Mi so ðǎn mǎn à ɲumu na sí làa bïo yí sí á páanía wee lé buii dà-kéní yi le? ¹² Wàn zàwa lè wàn hǎnni, mónkòró vǐndèè so dà a ha ɲia le? A ɲinna so dà a ha mónkòró le? Làa bǎn síi, á mu ɲumu na sí yí dà máa lé le buii na ɲumu yí sí yi.

Mu bè-zǔrminí wee lé le Dónbeení cǎn

¹³ Wàn zàwa lè wàn hǎnni, nùpue na bè-zǔrminí binbirí wi á wi mi tǎhǎ le? A bǎnso wǎa zéeni mu làa bïo ó o wee ɓuaráa mítén sese, lè há wára na ó o wee liiní mítén wé. Lé bǎn á à zéeni le o bè-zǔrminí binbirí wi. ¹⁴ Èé ká lé le yandee-súmúí wi mia, á wee penka làa mín, à mi yí yòoní mítén bïo mi le mi lé mu bè-zǔrminí bǎnsowà bïo yi. Ká bǎn wi mia, se mi pǎ ho tǔiá poni. ¹⁵ Mu bè-zǔrminí mu lé ho ðímíɲáa bè-zǔrminí. Mu yí ló le Dónbeení Hácírí cǎn. Mu yáa ló a Satāni cǎn. ¹⁶ Hen ká le yandee lè há penkaa wi lùe na yi, à dén lùe so bïo lúnka. Há wén-kora lè mí síiwà wee wé kǎn bǎn. ¹⁷ Èé ká yǎ le Dónbeení bè-zǔrminí wi yi, wón yi wee ce. O mún wee wé à ho héerà kǎn 6a nùpua pǎahǎ, o wayi, o bioní mia. Bǎnso zǔ mí ninzàwa màkárí. O hii wi á wára búenbúen se. O yí máa hueeka nùpua mín yi, o lé o húaara. ¹⁸ Bán wee wé à ho héerà kǎn 6a nùpua pǎahǎ, 6a wára ka lòn bè-ðinii, bïo wee lé mu món léé bïo na sí le Dónbeení yi.

4

Bïo á mi sía wee vá wéró yi na yí se á mi khi yi

¹ Wàn zàwa lè wàn hǎnni, mu wó kaka á mi wee firáa làa mín? Mu so yínǎn mi sía bïo na yí se càró bǎn poni na wee búe mia féèè bïo yi á mu wee wéráa le? ² Mi sía wee vá mu bïo búí yi ká mi màhá yí dà máa yí mu à mi wǎa wé búe mín. Le yandee wi mia á bïo mi yí máa yí bïo mi sía vá yi, à mi wǎa wé fi làa mín. Mi yí máa yí bïo mi sía vá yi, lé bïo mi yí máa fio mu le Dónbeení cǎn. ³ Tàá ká mi flora le Dónbeení cǎn á mi máa yí mu, lé bïo á bïo mi leékaa wee floráa yí se. Mi floró ɲúhǎ lé à mi yí mu bïo à wéeráa mi sía cùeéé. ⁴ Mi ka lòn háa na bǎn báa wi ò o wee fé 6a bá-vio. Mi so yí zǔ le yǎ wa ho ðímíɲá bïo se wón ɲina le Dónbeení le? Yǎ wi ò o wań ho ðímíɲá bïo, á bǎnso 6èn n wé le Dónbeení zúkúso. ⁵ Mi so wee leéka le le Dónbeení bioní vǎahǎ yi á há bioní na ká bía káamáa le? «Le Dónbeení Hácírí na le dó wén á le yí wi à le léé yi là a búí huúu.» ⁶ Èé ká le sǎamu na le màhá wee wé làa wén á po bǎn. Bïo ká lé bïo bía le Dónbeení bioní vǎahǎ yi: «Bía wee yòoní mítén á le Dónbeení pǎ bïo, ká le màhá wee wé mí sǎamu làa bía wee liiní mítén.»* ⁷ A mi cén wé liiní mítén le Dónbeení yahó. Mi ðǎn sánsá a Satāni, ó o ò lùwí ká à día mia. ⁸ Mi lén va lè le Dónbeení cǎn á lerén 6èn n sí mí yahó. Minén bè-kora wérowà, mi khi mu bè-kora wéró yi. Minén na yí máa bè mu bïo dà-kéní món, mi día mítén búenbúen na le Dónbeení yi. ⁹ Mi sè mi yara, à mi wá. Mi día há konsíní à mi wá. Mi día le sí-wéè à mi sè mi yara. ¹⁰ Mi liiní mítén o Nùhúso yahó ó o ò yòoní mia.

Mi wé yí cítí mín

¹¹ Wàn zàwa lè wàn hǎnni, mi wé yí ɲùu mín. Yǎ ɲùuna mǎn za tàá mǎn hǎnló, tàá á cítí wo, se bǎnso bía khon le Dónbeení làndá dǎní yi, o wee cítí ho. Ká fo hǎa wee fi le cítí ho làndá wán, se fo wǎa yí máa bè ho yi. Fo wee wé ũten lè le Dónbeení làndá cítí-fi.

* 4:6 Mi lorí Wǎhio vǎahǎ (Proverbs) 3.34

¹² Le Dónbeenĩ mí dòn lé ðiò bàrá ho làndá á lé lerén mún lé o cíti-fi. Lé lerén dà à kǎni a nùpue, á mún dà à wé ó o bǐo á à yáa. A ùnén bèn lé o yén á wee cítiráa mín za?

Minén nàfòró bànsowà, héyii!

¹³ Awa, mi le ì bǐo bǐo dà-kéní na mia. Mi wee wé bǐo le ho zuia tàá ho yǐró ká mi ì va ho lóhó na kà, á vaá duan le lúlú-kùure, á à yí ho cǔnú. ¹⁴ Mi wee wé bǐo bǐn ká mi nǎn yí zǔ bǐo pan mia ho yǐró. Mi ka lòn 6ó-khũumu na wé fà à dèení bǐni khǐ fùafù. ¹⁵ Mi lá ko mi wé bǐo bǐo kà: «Ká le Dónbeenĩ tà, á wa yǐo wi lua ho yǐró á séenia wén á wa à wé bǐo kà làa bǐo kà.» ¹⁶ Εε á bǐn mi yí máa wé à mi wee yòoní miten lè mi khòn-bióní. Bǐn síi yí se. ¹⁷ Lé bǐn nǎn, ká yǐa zǔ bǐo ó o ko ò o wé ká mu se ò o yí wó mu, se bànsò wó khon.

5

¹ Awa, bǐo ká wán lé minén nàfòró bànsowà á ìwiráa. Mi wá, à wāamaka mu bè-sūmáa na khǐi yí mia bǐo yi. ² Mi nàfòró wee yáa. Mi sí-zǐnia á ho bènlo wee là. ³ Mi sǎnú lè mí tǔnǎn semu wee yáa. Lé bǐn wee zéeni le mi wó khon. Lé bǐn nǎn le Dónbeenĩ cíti fi nǎnzoñ, ká mi bǐo á à yáa búenbúen làa bǐo ho dǎhú wé cǐnǎa mu bǐo bǐo síi. Cǐnú ká, ká ho ðimǐná á à vé, à minén pá pan mi nàfòró bǐo á 6ó6ókaa ho yi léee webio? ⁴ Mi loí, 6a nùpua na wee sá mi manawà yi á mi máa wé dèení sàání yi. Lé bǐn lé mi wékheró, á nǎn 6a wee zaráa làa mia. A 6a zía mu á le Dónbeenĩ na dà mu bǐo búenbúen ná. ⁵ Ho tá wán, á bǐo búí yí fòora mia. Mi wee wé bǐo mi sía vá yi. Mi wee wéé mi sía. Mi wee ðiiní miten lòn bùaa na 6a wee há ho búeró bǐo yi ká le cíti filó wizonle dén bèn náana lua. ⁶ Bǐa yí wó yí khon, á mi síinia núná á 6ó, à 6a yáa yí tǎmáa hàrí cǐnú.

Mi wé hǐ mi sía à pa a Nùhũso

⁷ Wán zàwa lè wán hǐnni, lé bǐn nǎn, á mi hǐ mi sía fúaa ká a Nùhũso bǐnia 6uara. Mi loí o vǎro. O wee wé hǐ mí síi pa há vi-yáa na ó o ò ðí mí bǐo, à mún hǐ mí síi pa há viora na à ðéé o bè-díni, à bè yi láráa mí ðínlo. ⁸ Minén mún wé hǐ mi sía, mi hení mi sía, lé bǐo ó o Nùhũso ò buen hen làa cǐnú.

⁹ Wán zàwa lè wán hǐnni, mi wé yí le mi sía cǐ mín yi à nùu mín, ó o Nùhũso máa cíti mia. Hen làa cǐnú ká a Nùhũso na lé o cíti-fi á à buen. ¹⁰ Wán zàwa lè wán hǐnni, le Dónbeenĩ ni-cúa fεerowà na bía a Nùhũso Dónbeenĩ yèni yi, á lò bon ká 6a pá há mí sía. Minén mún hǐ mi sía le lònbee yi lè 6a bǐo síi. ¹¹ Mi loí, wa wee bǐo le bán na tà le lònbee yi, á núná sí. A mu bèn bon, mí ná a Zoobu bǐo. O hǐa há mí síi á mu bǐo búenbúen kúio wo yi, á mi bèn mǎn bǐo ó o Nùhũso wó nǎn wo yi mu va à véení. Túiá poni, o Nùhũso zǔ le màkárí làa sòobéε.

Mi wé le ni-kéní bànsowà

¹² Wán zàwa lè wán hǐnni, bǐo yáa pá wi bǐn á ì hení ì na mia lé bǐo kà: Mi yí vǐ vǐ yí dé ðéε. Mi yí dé ho tá, tàá ho wáayi, tàá bè-vio búí. Mi wé le ũuu, à mi ðǐn bǐn wán. Ká mi le búee, à mi ðǐn bǐn wán. Bǐn lé bǐo ò na ká le Dónbeenĩ máa síini mí núná.

Mi wé séeni mǐn ho floró yi

¹³ Hen ká minén ó o búí lò wee be ò o fio le Dónbeenĩ yi. Ká a búí síi wan, ò o sío à khòoní a Nùhũso. ¹⁴ Hen ká minén ó o búí lò yí here, ò o ve 6a kèrètíεwa kuure ya-ðíwá à bán 6uee khǐi ho nǐlò làa wo o Nùhũso yèni yi, ká 6a fio na a yi. ¹⁵ Ká 6a dó mí síi binbirí á floraráa, á yǐa lò yí here á à wa. O Nùhũso á à wéé wo. Ká bànsò wó bè-kora búí, ó o Nùhũso ò sén mu ù día. ¹⁶ Awa! A mi wáa wé bǐo mi wékheró làa mín. Mi wé fio na mín yi, bèra a na à mi wa. O nùpue na téréna wón floró pánká wi. ¹⁷ Mi loí, le *Dónbeenĩ ni-cúa fεero *Elii hǐa lé o nùpue lè warén bǐo síi. A bǐo ó o flora lè mí sòobéε bèra a na à

ho viohó yí tè, á ho ɓèn yí tò á dɓn hã lúluio ɓio tɓn lè mí sanká.* ¹⁸ Bɓn món ó o ɓínía fióra á ho viohó tò á ho tá ɓio na dà wee ha á han mí bia.

Yia vɓnun ɓini ɓuenló

¹⁹ Wán zàwa lè wán hinni, hen ká a ɓúi vɓnun díá le Dónbeenĩ tɓiá poni mi tɓahú, ó o ɓúi ɓuan ɓueé bàrá ho wã-tente wán, ²⁰ à mi zɓn le yia fó a bè-kora wéro ho wã-kohó na ó o lá wi wán, wón kánía wo mu húmú yi. Lé ɓɓn nà na ká le Dónbeenĩ máa ɓini máa leéka ɓànsó bè-kora na ó o wó ɓúenɓúen ɓio.

* **5:17** Mi loń Bá-zàwa nín-yání vūahú (1 Rois) 17-18

Ho nín-yání vūahǔ na ó o Piεre túara

Vūahǔ túaró jǔhǔ

O Piεre nín-yání vūahǔ ó o túara nɔn ɔa kèrètɛwa na saawaa wi ho Azii Minεere kǎna ɔúi yi. Nún-sí lé o Poole, tàá bǐa làa wo páania sá á zéenia le Dónbeenǐ bǐo làa ba, á ɔa tàráa mu yi. Ba nùpua fù wee bàká ɔa yi, á wee beé ɔa lò bǐo ɔa dó mí sǐa o Yeesu yi bǐo yi. Lé bǔn te bǐo ó o Piεre túararáa ho vūahǔ na kà nɔn ɔa yi, á henía ɔa sǐa, à ɔa yara sí a Yeesu *Krista, à wé fàrá tǐn le lònbee pǎahǔ, làa bǐo ó o Yeesu na bǐo nɔn ɔa kǎnianáa á wóráa mu. O Piεre leékaa ɔa làa bǐo le Dónbeenǐ kǎnianáa ɔa, làa bǐo le wó á ɔa yúráa le síidéro o Yeesu Krista húmú là a vèeró pǎnká yi, á dó mí sǐa wee lòní binbirí. O henía ɔa sǐa bèra a na, à ɔa wíoka fání mí yǐo, à ɔua mítén sese ɔa páaníló là a Krista bǐo yi. Bǐo ó o Yeesu ɔuannáa mítén le lònbee lè mí síiwà na yú a yi, lé bǔn ɔàn síi á ɔarén mún ko ɔa bè yi. O Piεre nɔn le zéeni lè mí síiwà ɔa yi, bèra a na à ɔa zǔn mín ɔuaró mu bǐo ɔúenɔúen yi, à bǐa yi zǔ le Dónbeenǐ wé mi mu, à bán mún tà le Dónbeenǐ bǐo, à wé ɔuaaní le.

Le tɛnǐ

¹ Inén Piεre na lé o Yeesu *Krista tonkaro lé mi wee túa ho vūahǔ na kà. I wee túa ho á à na bǐa le Dónbeenǐ hueekaa wó lè mí nǐpomu yi, na saawaa wi mu nǐ-hǎmu yi ho Pɔn, lè ho Kalasii, lè ho Kapadoosi, lè ho *Azii, lè ho Bitinii kǎna yi. ² O Maá Dónbeenǐ hueekaa mia á héhaa làa bǐo le fèra le mí ì wé làa bǔ, á wó mia lè mu nǐpomu na bǐo sǎ le yi mí Hácírí pǎnká yi. Le wó mu bèra a na ò o húmú ho *kùrùwá wán pǎnká yi, à mí wé ɔa nùpua na wee ce le Dónbeenǐ yahó, à wé wé bǐo ó o Yeesu Krista le mi wé. Le le Dónbeenǐ wíoka wé wé mí sǎamu làa mia, à wíoka wé na mí héerà mia.

Wa síadéro à lòní ho kǎniló bǐo

³ Mi wa ɔuaaní le Dónbeenǐ, dén lé wa Nǔhǔso Yeesu *Krista ɔàn Maá. Le minka tentemu bǐo yi, á le wó á wa yú le mukɔn-finle o Yeesu Krista na lá húrun na á le vèenia pǎnká yi. Lé bǔn bǐo yi á wa dó wa sǐa wee lòní làa sòobé, ⁴ á pannáa bǐo bǐo sǎ le nǐpomu yi na le bàrá ho wáyí ká làa mia. Bǔn bǐo so yí máa yáa, timu mía mu yi, mu yí máa yèrémá. ⁵ Bǐo mi dó mí sǐa le Dónbeenǐ yi, á le dànló pan mia, bèra a na à mi yí ho kǎniló, hǐa bǐo wíokaa vó día pan mí zéeníló ho ðímǐjá vé nɔnzoñ. ⁶ Lé bǔn bǐo yi, á mi wee zǎmakaráa làa sòobé, hàrí ká le lònbee lè mí síiwà wee yí mia hǎ làa na kà wán ho pòn-za yi. ⁷ Ho sǎnú yáá lé mu bǐo na wee yáa. É ká ho màhá pá wee wé pá ho dǔhǔ yi, à zǔnnaa le ho lé ho sǎnú binbirí. Lé kà síi á minén síadéro le Dónbeenǐ yi na bǐo jǔhǔ wi làa sòobé po ho sǎnú ɔàn kúará mún ko lè ho khénló, à zǔnnaa le mi dó mí sǐa binbirí le yi. Ká mí síadéro le Dónbeenǐ yi fàrá tǐna, á pǎahǔ na ó o Yeesu Krista khíi ɔueé zéeni mítén yi, á mi ì yí le khòonii, lè ho cùkú, lè le kònbii. ⁸ O Yeesu mu á mi yí mɔn, à mi jɔñ pá wa a. Hàrí bǐo mi pá ðǐn yí máa mi a mí cúee, à mi dó mí sǐa wo yi. Lé bǔn nɔn á mi wiráa le sí-wεε yi làa sòobé. Dén sí-wεε so bǐo á yí dà máa bío. ⁹ Mi wi le sí-wεε yi, lé bǐo mi dó mí sǐa o Yeesu yi ó o kǎnia mia.

¹⁰ Le Dónbeenǐ jǐ-cúa fεerowà yánkaa cinciira ho kǎniló mu bǐo làa sòobé, á fεera hǎ jǐ-cúa na bǐo ciran mu sǎamu na le Dónbeenǐ le mí ì wé làa mia. ¹¹ O Krista Hácírí* kera lè ɔa jǐ-cúa fεerowà mu, á le lònbee na ó o ò kǎa yi, lè ho cùkú na ó o ò yí mu ɔàn món, á le Hácírí mu fèra zéenia bǐo làa ba. A ɔa cà lè mí sòobé à zǔn mu wéró pǎahǔ, làa bǐo mu ù wéráa sí. ¹² A mu zéenia làa ba le mu bǐowa mu ɔàn jǐ-cúa na ɔa wee fεε á bǐo yí ciran ɔarén mí bεere, ká mu lé minén á mu ciran. A lé bǔn á bǐa wee bue le bín-tente hǎ

* **1:11** Krista Hácírí: O Krista Hácírí na bǐo bǐa hen lè le Dónbeenǐ Hácírí lée dà-kéni

laà na kà wán á zéenia làa mia lè le Dónbeení Hácírí na ló ho wáayi pánká. Ho wáayi tonkarowá yaá mún sía vá à 6a zūn mu bío mu.

Bío le Dónbeení nípomu ko 6a 6ua lè miten

¹³ Lé bǔn nǎn, à mi wǎa fání mi yǐo le Dónbeení tonló sáró bío yi, à zūn miten 6uaró. Mi dé mi sía làa sòobéε à lòní mu sǎamu na le è wé làa mia o Yeesu *Krista bǐnǐ 6uen nǎnzoñ. ¹⁴ Bío mi lá ðǐn yí zū le Dónbeení bío yara á bío mi sía lá wé vá wéró yi na yí se á mi wǎa díá, ká mi wé wé bío le Dónbeení le mí wé. ¹⁵ Le Dónbeení na von mia á wee ce, á minén mún wé 6a nùpua na wee ce le yahó mi bío 6úen6úen yi. ¹⁶ Mu bon, mu túara le Dónbeení biónǐ vǔahǔ yi kà síi: «Mi keń mu cem u yi, lé bío á ínén wee ce.»†

¹⁷ Bío ká mi wee fio, à mi ve le Dónbeení lè mǐn Maá, dén na yí máa hueeka 6a nùpua mǐn yi, le wee cíti 6a 6úen6úen à héha làa bío 6a nǐ-kéní kéní wó. Le yí máa hueeka 6a mǐn yi. Awa, á mi 6ua miten à zéení le mi wee kǎnbi le Dónbeení ho pǎahǔ na mi ì wé ho tá wán yi. ¹⁸ Le Dónbeení léra mi núná bío mi lá wee 6ua lè miten yi, bǔn na mi kenía mǐn maáwà cǎn na núnǔ mǐa. Mi zū le mu yínǎn le wárí tàá ho sǎnú na wee yáa á le wó làa bǔ. ¹⁹ Bùéé, o Yeesu Krista, yǐa ka lòn muinǐ pioza na á fianǐ woon mǐa yi, lé wón cǎni na bío núnǔ wi binbirǐ pánká yi á le léraráa mi núná. ²⁰ Le Dónbeení fèra léra a mu bío yi, ká bío 6úi ðǐn yí léra, á hǎ pǎnna véenǐ na kà yi, ó o *Krista mu wǎa zéenia mǐten minén bío yi. ²¹ Lé o Krista bío yi á mi dóráa mi sía le Dónbeení yi, dén na vèenia wo á dó ho cùkú yi. Lé bǔn wó á mi dóráa mi sía le Dónbeení yi wee lòní bío le le mí ì wé.

²² Ho tǔiá poni biónǐ na mi bò yi lé dén nǎn á mi wee ceráa le Dónbeení yahó, bèra a na à le waminǐ binbirǐ keń mia. Awa, á mi cén wań mǐn làa sòobéε lè hǎ yiwa na wee ce. ²³ Mu bon, mi wǎa bǐnǐa ton, ká mi mahǎ yínǎn nùpua na ton à bío sí mu húmú yi. Lé le Dónbeení biónǐ na wi bǐn fèεε pánká yi á mi tonnáa, dén na wee na le mukǎnǐ binbirǐ. ²⁴ Mu bon, mu túara le Dónbeení biónǐ vǔahǔ yi kà síi:

«Ba nùpua 6úen6úen ka lè le nǐnǐ bío síi,
á ho cùkú na 6a wee yí ka lè le pǔiǐlè bío síi.

Le nǐnǐ wé he, à le pǔiǐlè di,

²⁵ ká a Núhúso biónǐ dén wi bǐn fèεε hǎ lúlúio na nǐi mǐa yi.»‡

Dén biónǐ so lé le bǐn-tente na buera nǎn mia.

2

¹ Awa, á mi khí mu sǔnsǔmámu lè mí síwà yi. Mi wé yí fǔaa sabiónǐ huúu, mi yí wé nǐ-khàwa, mi wé yí dí yandee huúu, mi wé yí nǔu nùpua à yáa 6a yènnáa. ² Mi wań le Dónbeení biónǐ mí dòn làa bío 6a kúnkúzàwa waráa mi nuwà yoomu bío síi, bèra a na à mi dá le Dónbeení bío ðǎnǐ yi mi kǎnǐló bío yi. ³ Mu bon, mi zǔna bío ó o Núhúso seráa.

Bǐa dó mí sía le Dónbeení yi lé le nípomu

⁴ Mi vá 6uee 6úe o Yeesu yi, wón na lé le mukǎnǐ 6ànso, na ka lòn huee na 6a nùpua pǎ díá, ká lé lerén á le Dónbeení mahǎ léra, le bío núnǔ wi le cǎn làa sòobéε. ⁵ Minén mún le mukǎnǐ wi yi, á mi mún ka lòn huua. Awa, á mi díá le le Dónbeení khuii mia soráa le zǐi na le Dónbeení Hácírí wi yi, à wé le *Dónbeení yankarowà na wé è ya hǎ muinǐ làa bío le Dónbeení Hácírí mu le mu koráa, hǎ le wé è tà bío o Yeesu *Krista bío yi. ⁶ Mu bon, bío ká lé bío túara le Dónbeení biónǐ vǔahǔ yi: «Mi loń, ì léra le huee na wee 6ua ho soró ðǐnǐ, ðio bío núnǔ wi làa sòobéε, á à bàrá ho lóhó na 6a le *Sion yi. Yǐa á à dé mí síi le yi á nǐyio máa dí huúu.»* ⁷ Awa, á minén na wǎa dó mi sía o Yeesu yi, minén á à yí le kǎnbii. Ká bǐa yí dó mi sía wo yi, á mu túara: «Le huee na 6a so-sowa lá pǎ díá lé ðio hǎ bǐnǐa 6ueé 6uan ho soró ðǐnǐa.»† ⁸ A mu mún túara: «Le lé le huee na wee kǎkǎn wán, ho 6úaa hó na wee lùwá a nùpue.»‡ Bán wee kǎkǎn le wán lé bío 6a pǎ le Dónbeení biónǐ bío.

† 1:16 Mi loń Levii nùwá vǔahǔ (Lévítique) 19.2 ‡ 1:25 Mi loń Ezayii vǔahǔ 24.25 * 2:6 Mi loń Ezayii vǔahǔ 28.16 † 2:7 Mi loń Lení vǔahǔ (Psaumes) 118.22 ‡ 2:8 Mi loń Ezayii vǔahǔ 8.14

A bñn lé bño mún sã 6a yi. ⁹ Εε κά minén bán lé mu nĩpomu na léra, á lé 6a yankarowá na bño sã a béε yi. Mi lé ho sñí na wee ce le Dónbeenĩ yahó. Le Dónbeenĩ wó mia le mí nĩpomu, bèra a na à mi bue le bè-beera na le wó bño, dén na léra mia le tíbírí yi á dó mí khoomu na 6àn sii mía yi. ¹⁰ Mi yánkaa lá yínɔ́ Dónbeenĩ nĩpomu, cá hã laà na kà wán á mi wãa lé le nĩpomu. Le Dónbeenĩ lá yí máa wé le hii làa mia, cá hã laà na kà wán á le wee wé le làa mia.

Mi 6ua miten sese bia yi zũ le Dónbeenĩ t̄ahũ

¹¹ Minén na á ĩ wa làa sòobéε, mi lé 6a nĩ-hãní ho tá wán na khii lé á à lén. A ĩ wee henĩ mu ù na mia, à bño 6a nùpua sĩa wee vá yi na yí se, bño wee yáa o nùpue mukãní binbirĩ bño à mi khènnáa. ¹² Mi 6ua miten sese bia yi zũ le Dónbeenĩ t̄ahũ. Mi 6ua miten làa bñn, bèra a na cá 6a wee yáa mi yèni le mi lé 6a bè-kora wérowá, à 6a mi mi wén-tentewá, à dé ho cùkú le Dónbeenĩ yi p̄ahũ na á dén ñ zéeni miten làa ba yi.

Le k̄nbi na ko le ho p̄anká ya-díwá

¹³ Mi wé liinĩ miten na ho p̄anká ya-díwá 6úen6úen yi mi páaníló là a Núhũso bño yi. Mi wé liinĩ miten na a béε yi, wón á wi 6a 6úen6úen n̄uhũ wán, ¹⁴ à mún wé liinĩ miten na 6a n̄únása yi, bán na ó o wee tonka à 6a beé bia wee wé mu bè-kora lò, cá 6a wíoka bia wee wé mu bño na se yènnáa. ¹⁵ Mu bon, bño sí le Dónbeenĩ yi lé à mi wén-tentewá bño yi, à bia wee bío hã bín-conconwá na yí zũ le d̄εε à yí dàn bío bño 6úi mi d̄ání yi. ¹⁶ Mi 6ua miten le 6a nùpua na wi miten bño síi. Cá mi màhá yí bè bñn yi à wé wéráa mu bè-kora. Mi wé le Dónbeenĩ ton-sáwá binbirĩ. ¹⁷ Mi wé k̄nbi 6a nùpua 6úen6úen, à wañ m̄n zàwa le m̄n h̄inni k̄èr̄t̄εwa. Mi wé h̄éz̄n le Dónbeenĩ, à wé k̄nbi o béε.

Mi ko mi wé tà le lònbee yi là a Krista bño s̄i

¹⁸ Minén ton-sáwá, mi wé bè mi n̄únása bíonĩ yi le le k̄nbi binbirĩ. Mi wé yí wé mu làa bia sĩa se á wayika mí dòn, cá mi mún wé wé mu làa bia lònbee wi. ¹⁹ Mu bon, cá a nùpue wee h̄ĩ mí sii le lònbee na lá yí ko le yí o yi le Dónbeenĩ k̄nbi bño yi, se mu lée bño na se. ²⁰ Cá 6a wee ha mia mu bè-kora na mi wó bño yi á mi hã mi sĩa, se bñn so cùkú wi le? Εε κά 6a wee beé mi lò mu bè-tentewá na mi wee wé bño yi à mi hã mi sĩa, se bñn lée bño na se le Dónbeenĩ yahó. ²¹ Lé bñn wéró bño yi le Dónbeenĩ vonnáa mia, lé bño ó o *Krista mí b̄εere mún lò bon mi bño yi. O wó mu zéeni làa mia, bèra a na à mi bè mu yi. ²² O yí wó bè-kohó yí m̄ɔn, o yí f̄ã sabéré yí m̄ɔn. ²³ Ba nùpua là a, cá arén yí là nùpue. Bia beéra a lò ó o yí là làa h̄εr̄ε, cá a màhá dó mí bño le Dónbeenĩ nii yi, dén wee cítĩ 6a nùpua làa bño t̄ér̄enna. ²⁴ Orén mí b̄εere lò bon wa bè-kora bño yi ho *k̄ur̄uwá wán, bèra a na à mu bè-kora d̄ání yi à wa wé lòn nùpua na h̄urun, cá wa k̄εĩ le mukãní yi bño t̄ér̄enna wéró bño yi. Le lònbee na ó o lá lé dén w̄éera mia. ²⁵ Mu bon, mi lá ka lòn pia na v̄un̄un, εε cá hã laà na kà wán á mi wãa yèr̄emáa 6uara mi paro c̄n̄, yĩa wee pa mi mukãní bño.

3

Bño 6a h̄ãawa le mí b̄aránĩ ko 6a wé 6ua làa m̄n

¹ Làa bñn sii á minén h̄ãawa mún wé liinĩ miten na mi b̄aránĩ yi, bèra a na, cá mi b̄aránĩ 6úi na p̄ã yí dó mí sĩa le Dónbeenĩ bíonĩ yi á m̄ɔn bño mi wee 6ua le miten, à bán dé mí sĩa le yi cá bíonĩ yí bía yí n̄ɔn 6a yi, ² lé bño 6a wee mi bño mi wee 6ua le miten sese, làa bño mi wee k̄nbi ráa 6a. ³ Mi yí le miten wíokaró à wé mi s̄anía wíokaró, lòn n̄úná páró, le mu bè-z̄inia na wó le ho s̄ánú, le hã s̄i-seni z̄iló. ⁴ Cá mi le miten wíokaró à wé mi yiwa wíokaró, bñn na lé le s̄i na máa yáa, na wayi, na wi ho h̄éer̄à yi. Bñn lé bño bño n̄uhũ wi le Dónbeenĩ c̄n̄ làa sòobéε. ⁵ Lé làa bñn á 6a h̄ãawa na dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi, na bño sã le yi yánkaa wee wíokaráa m̄iten, 6a yánkaa wee liinĩ miten na mí b̄aránĩ yi, ⁶ là a h̄ã na 6a le Sara bño sii. Wón yánkaa wee bè bño á 6àn báa *Abarahaamu le o

wé yi, á wee ve o le mí ñúhúso. Minén á à wé wón Sara so m̀̀nmanía mu tentemu na mi wé è wé b̃io yi, ká zánii woon yí lúnka mi yilera. ⁷ Minén báawa ò̀n mún zū́n le mi hánání na mi wiráa á p̀̀nkáwá tà mia. Mi wé ɓua ɓa sese, à wé k̀̀nbi ɓa, lé b̃io ɓarén làa mia á à páaní ì yí mu h̃amu na lé le mukānī binbirī. Mi wé wé kà síi bèra a na à b̃io ɓúí yí b̃umaka mi floró.

Mi ko mi wé wé b̃io térénna

⁸ Awa, á mi ɓúenɓúen le mi yilera wé dà-kéní, à zū́n mín makárí, à wañ mín. Mi wé ɓa nùpua na sía se, à wé liiní miten na mín yi. ⁹ Yia wé wó khon làa mia à mi yí wí mu kee. Yia wé là mia à mi yí là ɓanso. Mu bè-tentewà lé b̃io á mi wé fan na mín yi. Mu bon, le Dónbeenī von mia ɓún b̃io yi, bèra à na à mi yí mu bè-tentewà na le dó mí jii le mí ì na mia.

¹⁰ «Mu bon, yia wa ò o keñ le mukānī yi,

à síi wizooní wé se,

à ɓanso khí há bín-kora bíoró yi,

à wé yí fūaa há sabioní.

¹¹ ɓanso pí mu bè-kora wéró, à wé wé b̃io térénna, à wé cà ho héerà féee.

¹² Mu bon, o Nùhúso wee pa b̃ia wee wé b̃io térénna b̃io,

o wee jí ɓa floró.

Ká b̃ia wee wé mu bè-kora bán ó o p̃á b̃io.»*

¹³ Ká mi can mi kuio mu bè-tentewà wéró yi, á nùpue so ò wé bè-kora làa mia le?

¹⁴ Hàrí ká le lònbee á à yí mia b̃io mi wee wé b̃io térénna b̃io yi, se mi ñúná sí. Mi yí z̃ón b̃ia dà à beé mi lò, à mi mún yí lúnka mi yilera. ¹⁵ Ká mi ɓúaaní a *Krista mi sía yi, à zū́n le o lé o Nùhúso. Mi wé wíoka miten, bèra a na ká nùpue wé t̀̀ara mia làa b̃io mi dó mi sía wee l̀̀oní b̃io, à mi dàñ zéení mu yara. ¹⁶ Ká mi màhá wé wayii miten à wéráa mu, lè le k̀̀nbii, lè le yi na yí máa dè, bèra a na à b̃ia wee bàká mia, na wee là mia lé b̃io mi wee ɓua miten làa b̃io mu koráa mi páaníló là a Krista b̃io yi, à há ñiyio dí. ¹⁷ Mu bon, ká mu lé le Dónbeenī síi b̃io ò o nùpue lò be b̃io ó o wee wé mu b̃io na se b̃io yi, ɓún s̃úaaní b̃io le lònbee á à yí o mu bè-kora na ó o wee wé b̃io yi.

¹⁸ Mu bon, o Krista mí beere lò bon ɓa nùpua ɓúenɓúen bè-kora b̃io yi. Wón na yí wó bè-kohó yí m̀̀n á húrun le cúekúee ɓa bè-kora wérowà b̃io yi, bèra a na ò o dàñ ɓua mia varáa le Dónbeenī c̃n. ɓa ɓó a, ká a màhá vèera le Dónbeenī Hácírí p̀̀nká yi. ¹⁹ Lé dén Hácírí so p̀̀nká yi ó o mún vaá bueraráa le bín-tente ñn b̃ia wí ɓa ñi-hía l̀̀e yi lòn kásósa. ²⁰ ɓa lé b̃ia h̃ia p̃á le Dónbeenī b̃io, á dén há mí síi ɓa b̃io yi o Ñwee won-beenī wíokaró p̃ahú. O won-beenī mu á ñi-kúii h̃ia yí zon, lée nùpua nùwá h̃et̃in mí dòn, bán lé b̃ia le Dónbeenī k̃anía mu ñun-beenī yi. ²¹ Mu h̃ia wee zéení ho *bátéèmu na wee k̃aní mia há làa na kà wán b̃io. Ho bátéèmu yíñn wa s̃anía timu á ho wee se lén. Ho wee zéení le wa lé ɓa nùpua na tà bò le Dónbeenī yi lè há yiwa na wee ce. ɓún wó o Yeesu Krista vèeró p̀̀nká yi. ²² O Yeesu mu yòora ho wáayi, á yòó wi le Dónbeenī nín-t̃ání. Le Dónbeenī wáayi tonkarowà lè há p̀̀nkáwá ɓúenɓúen lè mí síiwà ó o wi ñúhú wán.

4

Le muk̃n-f̃nle b̃io

¹ B̃io ó o *Krista lò bon mí s̃anía yi kà síi, á minén mún le há yilera mu síi keñ mia. Mu bon, yia s̃anía lò bon, wón wáa b̃inia mia bè-kora wéení. ² A mi síi wizooní na mi ì wé ho tá wán á mi wáa yí ko à mi wé wé b̃io mí sía wee vá yi na yí se, ká mi wé wé b̃io sí le Dónbeenī yi. ³ Mu bon, ho p̃ahú na kh̃ina yi, á mi sòobáa wó b̃ia yí zū́ le Dónbeenī sía b̃io. Mi lá wee wé mu koomu lè mí síiwà, á wee wé b̃io mí sía wee vá yi na yí se. Mi lá lé ɓa ña-ñuwà lè ɓa d̃andíwá, á lá wee há há w̃nna, ɓún na le Dónbeenī ñina. ⁴ Ká há

* 3:12 Mi loñ Lení ṽuahú (Psaumes) 34.13-17

laà na kà wán á 6a wó coon bïo mi yí leéra mu koomu lè mí sǐwà na 6a wee wé yi làa ba, á 6a wáa wee là mia. ⁵ Eε ká 6a màhá khíi fεε bïo 6a wó tǔiá làa yǐa wíokaa mítén wó 6a yèn-vèeniasa lè 6a nǐ-hía cítíró bïo yi. ⁶ Lé bún bïo yi á le bín-tente mu buera nǎnnáa bǐa húrun yi. Mu lé bǐa húrun mu húmú na 6a nùpua búenbúen ko 6a yí mu bè-kora bïo yi. Le buera nǎn bèra a na à 6a yí le mukǎnǐ binbirǐ le Dónbeenǐ Hácírǐ pànká yi.

Mi ko mi wé zǔrǐ mǐn guaró

⁷ Hen làa cǐnú ká mu bïo búenbúen á à vé. A mi cén fánǐ mi yǐo à zǔrǐ mitén guaró, à mi wé dàń fio. ⁸ Bïo jǔhǔ wi làa sòobéε lé à mi wań mǐn lè mi sǐa búenbúen. Mu bon, mi wé sén mu bè-kora cèrèε díá.* ⁹ Yǐa wé van yǐa cǎn, ò o 6ua a sese, ká a yí khíi mí kíó yi à wéráa mu. ¹⁰ Mu bïo wéró pànká na le Dónbeenǐ nǎn mi nǐ-kénǐ kénǐ yi á mi wé séenǐ làa mǐn. Ká mi wee wé ká sǐi, á mu tentemu lè mí sǐwà na le Dónbeenǐ wó làa mia á mi ì dàń ñ pa bïo sese. ¹¹ Yǐa le biónǐ bíoró pànká nǎn yi à wón wé bïo le Dónbeenǐ biónǐ na 6a nùpua yi. Yǐa léε ton-sá, à wón wé sá lè ho pànká na le Dónbeenǐ nǎn wo yi, bèra a na à mu bïo búenbúen yi à ho cùkú bïo sǐ le Dónbeenǐ yi o Yeesu *Krista pànká yi, wón na ho cùkú lè ho pànká á bïo sǎ yi há lúlúio na jǐi mǐa yi. *Amiina!

Bǐa lò wee be o Krista bïo yi jǔn-sǐni bïo

¹² Minén na á ì wa làa sòobéε, mi yí le le lònbe-sǔmúí na wee yí mia à bïo wé mia coon, à keń lè le lá yí ko à le yí mia. ¹³ Mi yáa wéε mi sǐa bïo mi lò wee be bïo yi làa bïo ó o *Krista lò bonnáa bïo, bèra a na ká a khíi zéénǐa mítén mí cùkú yi, á mi sǐa mún ñ wa, á à zǎmaka làa sòobéε. ¹⁴ Hen ká 6a nùpua wee là mia o Krista bïo yi, se mi júná sǐ, lé bïo le Dónbeenǐ Hácírǐ cùkúso á wi làa mia. ¹⁵ O búí mi tǎhǔ lònbee jǔhǔ á yí ko à mu wé bïo á 6ànsò lé o nǐ-6úε, tàa kǎnlo, tàa bè-kora wéro, tàa bïo á 6ànsò wee héε dé mí jǐi há tǔiáwà na yí ciran wo yi bïo yi. ¹⁶ Eε ká a búí màhá lò wee be bïo ó o lé o kèrètǔε bïo yi, à 6ànsò yí nǐyi mu bïo yi. Bǎnsò yáa dé le Dónbeenǐ bǎrákà bïo 6a wee ve o là a kèrètǔε bïo yi. ¹⁷ Mu bon, le cítǐi fló pǎahǔ dǎn, á le jǎn ñ búaká lè le Dónbeenǐ nǐpomu. Ká le wee búaká lè warén na lé le nǐpomu, á bǐa pǎ yí dó mí sǐa le Dónbeenǐ bín-tente yi bán bïo 6èn ñ wé kaka coon? ¹⁸ «Ká bǐa wee wé bïo térénnáa wee kǎa le lònbee lè mí sǐwà yi à fennáa, á bǐa yí bò le Dónbeenǐ yi lè 6a bè-kora wérowà bán bïo 6èn ñ wé kaka coon?»† ¹⁹ Awa, á bǐa lò wee be à héha lè le Dónbeenǐ sǐi bïo wíoka wé wé bïo se. Ba wáa díá mí bïo le nǐi yi, dén na léra mu bïo búenbúen. Hen ká le dó mí jǐi le mí ì wé bïo na, à le wé mu.

5

Ba ya-díwá zéenǐ na nǎn 6a yi bïo

¹ Há laà na kà wán á ì biónǐ yahó 6èn ñ sǐ 6a ya-díwá na wi mi kuure yi. Inén mún lé o ya-dí lè 6a bïo sǐi. I lé o sééràsò le lònbee na yú a *Krista dǎní yi, ó o cùkú na le Dónbeenǐ khíi zéenǐ á 6a nùpua á à mi á ì keń yi. ² Le Dónbeenǐ nǐpomu na le kǎràfáa mia na ka lòn pi-6oohǔ á mi wé pa bïo sese. Mi wé yí wé mu lòn bïo na 6a kǐkǎa mia le mi wé, ká mi wé wé mu lé bïo mu ló mi sǐa yi, à wé wé mu làa bïo le Dónbeenǐ le mu koráa. Mi mún wé yí wé mu le wǎrǐ cǎró bïo yi, ká mi wé wé mu lè mi sǐa búenbúen. ³ Bǐa le Dónbeenǐ kǎràfáa mia á mi wé yí wé pànká wán lòn bá-zàwa, ká mi wé wé bïo se, à 6a wé mi à bè yi. ⁴ Ká mi wee wé ká sǐi, ká yǐa ka lòn pi-pa na wee pa wa búenbúen bïo khíi 6uara, á mi ì yí le sǎánǐ na cùkú wi, dío máa yáa.

Le zéenǐ na yahó sǐ 6a kèrètǔεwa kuure bïo

⁵ Minén yǎrówá mún wé bè 6a ya-díwá biónǐ yi, mi búenbúen wé liínǐ mitén na mǐn yi. Mu bon. «Bǐa wee yòonǐ mítén á le Dónbeenǐ pǎ bïo, ká le màhá wee wé mí sǎamu làa bǐa wee liínǐ mítén.»* ⁶ A mi cén liínǐ mitén le Dónbeenǐ na dà mu bïo búenbúen yahó, bèra

* **4:8** Mi loń Wǎhio vǔahǔ (Proverbs) 10.12 † **4:18** Mi loń Wǎhio vǔahǔ (Proverbs) 11.31 * **5:5** Mi loń Wǎhio vǔahǔ (Proverbs) 3.34

a na à le yòoní mia ho p̄ahũ na mu ko yi. ⁷ Mu b̄io búenb̄úen na mi yilera wee lúnka b̄io yi á mi dé b̄io le Dónbeenĩ níi yi, lé b̄io le wee pa mi b̄io. ⁸ Mi z̄úń miten, à fání mi ȳio, mi zúkúso na lé o *Satāni na ka lòn kúden na wé h̄éé wunwún ká a muù, á wee cà ȳia ó o ò yí á à là. ⁹ Mi wíoka f̄ará mi s̄adéró le Dónbeenĩ yi t̄íní, à sánsá a. Mi z̄ũ le m̄in z̄awa le m̄in h̄inni k̄èr̄t̄íewa na wi ho d̄im̄j̄á yi mún lò wee be le mi b̄io síi. ¹⁰ Mi lò á à be ho p̄on-za d̄éé yi. Éé ká le Dónbeenĩ ì wé á mi b̄io búenb̄úen b̄íní ì wé se, á mi s̄adéró á à wíoka à f̄ará à t̄in, le è dé ho p̄anká mia, le è wé á b̄io búí máa d̄éké mia máa yí. Lé ler̄én wee wé mu bè-tentewà le mí s̄íwà. Le von mia bèra a na à mi níni k̄éń le cùkú na n̄ii mia yi mi páaníló là a *Krista b̄io yi. ¹¹ Ho p̄anká á b̄io s̄á le yi f̄ééé. *Amiina!

Le m̄ond̄én t̄èen̄í

¹² O Siliv̄en, ȳia lé wàn za k̄èr̄t̄íe na á ĩl̄áa yi, lé wón séen̄ía mi túarar̄áa ho v̄on-za na k̄á. I túara ho à henín̄áa mi s̄ia, à z̄een̄í làa mia le le Dónbeenĩ s̄āmu binbir̄i b̄un lé b̄io mi wi yi. ¹³ Ba k̄èr̄t̄íewa kuure na wi ho *Babiloona yi hen, b̄ia le Dónbeenĩ hueekaa le mi b̄io síi á wee t̄èen̄í mia. I za Maaki mún wee t̄èen̄í mia. ¹⁴ Mi t̄èen̄í m̄in yi sese. Le ho h̄éer̄à à k̄éń le mi búenb̄úen na páan̄ía là a Krista!

Ho ɲun nɪi v̄ahũ na ó o Piɛre túara

V̄ahũ túaró ɲúhũ

Ho v̄ahũ na kà lé o Piɛre túara ho nɔn b̄ia búenb̄úen na dó mí s̄ia o Yeesu *Krista yi. Ba n̄ɔpua búii zon ɓa kèrètɛwa kuio yi, á wee v̄íni ɓa lè ho kàránlò na wi mí dòn lè le Dónbeenĩ b̄in-tente. Á ɓa kèrètɛwa mu dó mítén h̄a wárá lè mí síwà na yí se yi. Lé bán n̄ɔpua so b̄io yi nɔn ó o Piɛre túararáa ho v̄ahũ mu.

O Piɛre le ɓa ko ɓa wé ɓua mítén làa b̄io le Dónbeenĩ le mu koráa, à fárá ðin ho t̄úia poni wán, h̄ia ó o Yeesu tonkarowà kàránna làa ba (1).

O b̄ia le ɓa pa mítén ɓa n̄i-kàránlowà kàránlò na b̄io yí bon yi (2).

O Piɛre le b̄ia le o Yeesu máa b̄ini máa ɓuen á lé ɓa sab̄in-f̄taalowa. O le o Yeesu mu h̄a mí síi ò o máa ɓuen f̄ua, lé ɓa n̄ɔpua b̄io yi, á wi à hàrí n̄i-kéní kà à yí v̄i, ká ɓa búenb̄úen dàñ yí ho p̄ahũ à yèrémá mí yilera lè mí wárá, à le Dónbeenĩ k̄ání ɓa (3).

Le t̄enĩ

¹ Mu lé ínén Simɔn Piɛre na lé o Yeesu *Krista ton-sá là a tonkaro á wee túa ho v̄ahũ na kà. I wee túa ho á à na minén na siadéró o Yeesu yi lée dà-kéní lè warén siadéró wo yi. B̄in dàrina wó o Yeesu Krista na lé wàn Dónbeenĩ lè wa k̄ánílò t̄erénlò p̄anká yi. ² Le le Dónbeenĩ lè wa N̄uh̄so Yeesu z̄únlò b̄io yi, à le Dónbeenĩ wé mu s̄amu c̄èrèè làa mia, à na ho h̄èrà c̄èrèè mia.

B̄io ɓa kèrètɛwa ko ɓa ɓuaráa mítén

³ Le Dónbeenĩ p̄anká wó á wa yú b̄io ko làa w̄en búenb̄úen na à séení w̄en á wa à k̄eĩ le muk̄ani yi, á à wéráa b̄io sí le yi. Mu bon, le wó á wa z̄una ȳla von w̄en à wa níni k̄eĩ o c̄ukú là a tentemu yi. ⁴ Lé làa b̄in á le Dónbeenĩ dó mí ɲii wó mu bè-beera na b̄io ɲúhũ wi làa s̄obéè á nɔn w̄en, bèra a na à mi k̄ání ho ðim̄ɲá b̄io na ɓa n̄ɔpua s̄ia wee vá yi na yí se yi, à páaní wé le dà-kéní lè le Dónbeenĩ. ⁵ Lé b̄in b̄io yi à mi dé s̄obéè mítén yi, à wé ɓua mítén sese, à bè b̄io mi dó mí s̄ia le Dónbeenĩ yi wán. Mi wíoka z̄únlò le Dónbeenĩ, à bè b̄io mi wee ɓua mítén sese wán, ⁶ à wé dàñ mítén ɓua mu b̄io búenb̄úen yi à bè b̄io mi z̄ú le Dónbeenĩ wán. Mi yí t̄éè mi bàra à bè b̄io mi dà mítén wee ɓua mu b̄io búenb̄úen yi wán, à wíoka ca t̄in le Dónbeenĩ yi à bè b̄io mi yí máa t̄éè mi bàra wán. ⁷ Mi le mi b̄io wé sí mín yi à bè b̄io mi wee ca t̄in le Dónbeenĩ yi wán, à wañ mín bè b̄io mi b̄io sí mín yi wán. ⁸ Mu bon, ká b̄in búenb̄úen wi mia làa s̄obéè, á wa N̄uh̄so Yeesu *Krista z̄únlò mi c̄ón c̄unú á à k̄eĩ, á mi wé è wé mu b̄io na se. ⁹ Ká b̄ia á b̄in b̄iowa so míá yi, bán yí máa mi b̄io sese, ɓa ka lòn muiwà. B̄io le Dónbeenĩ séra ɓa bè-kora na ɓa wó kh̄ina díá á ɓa yiwa sà yi.

¹⁰ Awa, á minén wàn z̄awa lè wàn h̄inni, mi wíoka ca mi kuio, bèra a na à b̄io le Dónbeenĩ von mia á hueekaa b̄io yi à mi ðin wán. Ká mi ɓuan mítén làa b̄in, á mi máa v̄i ho w̄hũ yi máa mi h̄úú. ¹¹ Lé b̄in ñ na ká a Yeesu Krista, wa N̄uh̄so na lé wa k̄ánílò béenĩ na wi f̄éè ðiró á mi níni á à k̄eĩ yi binbirí.

¹² Lé b̄in b̄io yi á ñ pá wé è leéka mia f̄éè lè mu b̄iowa mu b̄io, hàrí b̄io á ñ z̄ú le mu b̄iowa mu á mi z̄ú vó, á mi mún dó mí s̄ia làa s̄obéè ho t̄úia poni b̄ionĩ na kàránna làa mia yi. ¹³ I wee leéka le ká ñ ȳo wi lua, á mu se à ñ wé b̄ini leéka mia lè mu b̄iowa mu à mi hácirí k̄eĩ mu wán. ¹⁴ Mu bon, ñ z̄ú le hen làa c̄inú ká ñ hí làa b̄io wa N̄uh̄so Yeesu Krista z̄éenianáa mu làa mi. ¹⁵ È ká ñ màh̄á à bánbá, bèra a na à ñ h̄umú mónđen, à mi pá wé leéka mu b̄iowa mu b̄io f̄éè.

O Yeesu Krista c̄ukú beenĩ na wa m̄an b̄io

16 Mu bon, bio wa Nuhuso Yeesu *Krista buara le mí pánká, á wa yí bía bio làa mia le ba nupua hácin-bióní, búeé. Warén wa beere man wo le mí cùkú beení. 17 Mu bon, o Yeesu Krista yú a Maá Dónbeení cùkú beení. O cùkú beení bânso Dónbeení bía làa wo kà síi: «Yia kà lé í Za na á ì bô ì tàkà wán, o bio sí miì làa sòobéé».* 18 Warén wa beere ná mu tãmu mu sã ho wáayi ká wa là a Yeesu mu páanía wi le búee na bio sã le Dónbeení yi wán.† 19 Lé bún te bio le Dónbeení ñi-cúa fεerowà bióní láayi wíokaa wiráa wa cón, à mi cén wé pa hã bio sese. Mu bon, hã ñi-cúa mu ka lòn flintání na dó hen na mu yuumu wi yi, á pan ò o Yeesu na ka lòn tá-tia mànàayiire à zéení mítén mi sía yi. 20 Mi yàá ko mi zún le le Dónbeení ñi-cúa na wi le Dónbeení bióní vūahú yi á nupue yí dà máa zéení bio yara wéréwéré mitén. 21 Mu bon, le Dónbeení ñi-cúa fεerowà ñi-cúa na ba fεera á yí ló barén mí beere yi. Lé le Dónbeení Hácíri dó hã bióní mu ba ñiní yi á ba bía le yèni yi.

2

Ba ñi-kàránlowà na bio yi bon bio

1 Bía le mí lé le Dónbeení ñi-cúa fεerowà à mu yí bon á hã wi o *Isirayεele ñipomu tãhú. Làa bún síi á ba ñi-kàránlowà na bio yí bon á mún ñ keñ mi tãhú. Ba wé è kàrán ba nupua làa bio yí bon á à yáaráa ba. Hàri o Nuhuso na séra ba bè-kora día á kánía ba á ba à pí ì día. Lé bún te bio á ba à ðindín ñ yáa. 2 Nupua cèrèé á à tà ba bio á wé è wé mu koomu le mí síwà na ba wee wé. Lé barén bio yi á ba nupua wé è yáaráa le Dónbeení tũíá poni wõhú yèni. 3 Le wári càró làa poní bio yi á ba ñi-kàránlowà mu wé è khà mia le hã bín-sia. Eε ká ba ñúná síiníló bio màhá wíokaa vó día míana, le Dónbeení á à yáa ba máa khí.

4 Hàri ho wáayi tonkarowà na yánkaa wó mu bè-kora á le Dónbeení yàá pá yí día coon, ká le màhá dó ba le lònbee lahó yi, á can ba le hã zúakàríwà le túbí-cúáá yi pannáa le cítíi fló wizonle. 5 Hàri ho hàání nupua na yí bô bio le Dónbeení bía yi á le yí día coon, le dúee be-beení ó ba ñúhú. Yia le kánía lé o ñii na ba le Nwewe, wón na fù wee bío le ba nupua le ba wé wé bio téréna, lé wón le ba nupua nùwã hènun á le Dónbeení kánía. 6 Ho *Sodomu le ho *Komære lórása á le Dónbeení mún síinía ñúná, á hã lóra mu le mí nupua cã búkúbúkúbúkú. Lé kà síi á le wóráa, à zéení le bía yí máa bè bio le wee bío yi á le mún khíi síiní ñúná làa bún bio. 7 Eε ká a ñii na ba le Loote, yia téréna, wón á le kánía. O ñii mu pãahú nupua bè-wénia na fù yí se á véénia o yi. 8 Mu bon, o ñi-térénnii mu yi fù wee vá làa sòobéé, lé bio ó o fù wi làa ba, á wee mi bio ba wee wé, á wee ñi bio ba wee bío na yí se làa wizoní búenbúen. 9 Lé làa bún ó o Nuhuso wee kánínáa bía can tina a yi le lònbee yi, ká a bèn wee bua bía wee wé mu bè-kora, á pannáa le cítíi fi nònzoñ á à beéráa bán lò. 10 Bía ó o Nuhuso mànáa á à beé lò lé bía wee zuañ le Dónbeení ñúhúsomu yi à ba wee wé mí sía bio na yí se.

Ba ñi-kàránlowà mu láa mítén yi làa sòobéé, ba wee yòní mítén, á yí máa kènbi ho wáayi búaa na cùkú wi. Ba yàá wee là ba. 11 Hàri ho wáayi tonkarowà na pánkává yàá wi po po barén pá yí máa bío bín-kora leé ho wáayi búaa mu yi o Nuhuso yahó. 12 Ba nupua mu ka lòn ñajuwà á háciira mía, na bio sã ho wíi búeró yi. Ba wee là bio ba yí zū, á ba bèn ñ búe ba làa bio ba wee búeráa ba ñajuwà bio síi. 13 Lé hón yéréké so ò sá ba yi hã wén-kora na ba wee wé bio yi. Bio ba wee wéé mí sía yi lé hã ñiyi-wará na ba wee wé, hàri le wisoni yi yàá. Hen ká ba páanía wee dí làa mia, à mi yèni wé yáa, à hã ñiyio dí mia, lé bio ba wa mí wára mu. 14 Ho há-fénló á ba dó mí sía yi làa sòobéé. Ba yí máa sa bè-kora wéró tá, á bía pánkává mía lé bán ba wee khà dé mítén yi. Ba yío yí máa sí làa bio hùúu, á hã dánkáa bèn wi ba wán. 15 Ba vūnun día ho wõhú à ba bô a ñii na ba le Bozoore za *Balaamu wára yi, wón na ba yà ñii le le wári le o wé mu bè-kora, ó o mún tà

* 1:17 Mi loñ Matiyé vūahú 3.17 † 1:18 Mi loñ Matiyé vūahú 17.1-5; Maaki vūahú 9.2-7; Luki vūahú 9.28-35

fó le. ¹⁶ Εε κά a wékheró mu màhã bïo mà nɔn wo yi. O sũnpèenĩ na yí máa bío, á bía làa wo lòn nùpue, á hòráa o jì-cúa fεero Balaamu mu o sàá-wárá na ó o lá le mí ì wé yi.

¹⁷ Ba ñi-kàránlowà mu ka lòn jùn-dãa na á jumu mía yi, á mún ka lòn viohó na wee kán lè mí pànká ká ho máa tè. Le Dónbeenĩ á à kúee 6a le tìbí-cúaa lahó yi. ¹⁸ Hã bín-hebúaa na júná mía lè hã ñiyi-wárá na 6a wee wé lé bũn 6a wee hée khà lè 6a nùpua na cònía día bïo na lá vũnun wee wé, à bán mún bíní wé wé lè 6arén bïo síi. ¹⁹ Ba wee bío na 6a yi le ká 6a tà á 6a à keń miten, à 6arén mí bæere jòn lé 6a wobáani 6a sía bïo na wee yáa 6a níi yi. Mu bon, bïo lée bïo hĩa yú pànká nùpue wán, à 6anso wé mu bïo mu wobá-nii. ²⁰ Ba 6úi zũ a Yeesu Krista, yia lé wa Núhũso á lé wa kãnílo, lé bũn bïo yi á bán wáa día ho ðímíjã bïo na wee vĩini 6a nùpua. Εε κά 6a màhã bínía día miten á ho ðímíjã bïo mu yú pànká 6a wán, à 6a bïo wíoka yáa à poń bïo mu fù karáa. ²¹ Mu bon, 6a yáa lá yí zũna bïo le Dónbeenĩ le 6a 6ua lè miten sũaaní bïo 6a zũ mu à 6a yí máa bè le Dónbeenĩ mu làndáwá na kàráanna làa ba yi. ²² Mu bè-zúrmini bioní na kà lé hĩa bïo sá 6a yi: Bïo ó o buenza lá tãmaa lé bũn ó o bínía vaá wee dí, ó o nònbùeenĩ na 6a lá sεera á bínía wee zo ho fãncínló yi.

3

O Núhũso bíní buenló bio

¹ Minén na á ï wa làa sòobée, bïo ká wáa lé mu cúa-jùn níi ká ï wee túa mia. Hã vónna mu mí bïo jùn yi á ï wee leéka mia, á wee dé pànká hã hácin-tentewà na wi mia yi. ² Mi le mi hácirí keń le *Dónbeenĩ jì-cúa fεerowà jì-cúa na 6a fèra mà wán. Mi mún bíní leéka a Yeesu tonkarowà bïo na 6a kàráanna làa mia bïo, bũn na lé wa Núhũso lè wa kãnílo bïo na ó o bò henía. ³ Bïo mi ko mi zũn ho yahó lé bïo ká: Ho pãahũ vaa véenii ká 6a nùpua 6úi á à hĩní wé è wé bïo 6a sía vá yi na yí se. Ba wé è yáa mí jini yi á à na mia, ⁴ á wé è bío bïo ká: «Bïo ó o Yeesu wáa dó mí jii le mí ì buen, ó o wen? Wàn 6úaawa húmú jii wán, á mu bïo 6úen6úen pá ðĩn làa bïo mu lá karáa hàrí ho ðímíjã jũhũ 6úeenii.» ⁵ Ba wé è bío bũn lé bïo 6a wee wé le cãni à keń lè 6a yí zũ bïo wó khĩna, le le Dónbeenĩ yánkaa léra ho wáayi lè ho tá, ká mu jumu fù wi hã lùu 6úen6úen yi, á le bía á ho tá ló mu jumu yi. ⁶ Lé mu jumu á le Dónbeenĩ mún pá bínía véenía lè ho ðímíjã bïo mu na le fù léra. ⁷ Làa bũn síi, á le Dónbeenĩ mún bía le ho wáayi lè ho tá na ho zuia à keń bĩn à pa bïo le khii cítí 6a nùpua yi, á à síini bĩa pá le Dónbeenĩ júná. Mu zoń ká ho wáayi lè ho tá á à cĩ búkúbúkúbúkú.

⁸ Minén na á ï wa làa sòobée, bïo dà-kéní na mi yáa yí ko à mi nɔnsã yi lé bïo ká: O Núhũso cón á le wizonle dà-kéní ka lòn lúlúio khĩa-pírú, á hã lúlúio khĩa-pírú ka lòn wizonle dà-kéní. ⁹ Ba nùpua 6úi wee leéka le o Núhũso wee mía á à wéráa bïo ó o dó mí jii le mí ì wé. Εε κά 6úee. O hã mí síi mi bïo yi, á yí wi à hàrí ñi-kéní vĩ, ká mi 6úen6úen yèrèma mi yilera lè mi wárá.

¹⁰ Εε κά a Núhũso bíní buenló wizonle dén pá khii cí 6a nùpua wán là a kònló bïo síi. Mu zoń ká ho wáayi bïowa á à yáa, ho juuvĩló sã á à jí pónpón. Ho tá làa bïo wi ho yi 6úen6úen á à vĩ. ¹¹ Bïo á bũn bïowa so 6úen6úen khii wé, á mi cén zũn bïo mi ì 6ua lè miten. Mi 6ua miten làa bïo sí le Dónbeenĩ yi, à ca tĩn le yi. ¹² Mi lòní le wizonle na le Dónbeenĩ ì wé ó o *Krista á à bíní ì buen yi, à 6ua miten sese bèra a na à le wizonle mu dã fua fua. Mu zoń le Dónbeenĩ á à 6úe ho wáayi jũhũ lè ho ðãhũ. A mu bïowa na wi ho yi 6úen6úen á à juu. ¹³ Le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì wé ho tá lè ho wáayi bè-fla, á bïo téréna wé è wé yi. Bũn lé bïo wa wee lòní.

Mi ko mi zũn miten guaró

¹⁴ Awa, minén na á ï wa làa sòobée, á bïo mi wee lòní le wizonle mu, á mi bánbá téréna miten, à wékhe bïo yí mĩ léé mia, à mi keń ho hээрà yi. ¹⁵ Mi zũn le bïo ó o Núhũso jánáa mí yi ò o máa buen jũhũ lée bèra a na à 6a nùpua fen, làa bïo á wàn za Poole na wa wa

làa sòobéé túararàa mu nɔn mia. O túara mu á héhaa lè mu bè-zũrĩnĩ na le Dónbeenĩ nɔn wo yi. ¹⁶ Lé bũn ó o Poole wee túa mí vɔnna búenbúen yi ká a wee bío mu bío. Hã bíonĩ búí wi hã vɔnna mu yi á jíló do. Lé bũn te bío ɔa nùpua búí na yí zũ mu bío yara, na síadéro le Dónbeenĩ yi yí fàrá yí tĩna, á wee yèrè má hã bíonĩ mu kúará. Ba wee yèrè má hã kúará làa bío ɔa wee yèrè má náa le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ bíonĩ búí ɔan kúará. Lé kà síi ɔa wee wé à yáaráa mítén.

¹⁷ Εε ká minén na á ĩ wa làa sòobéé, ĩ jà mi zeñ wán vó. Mi yí díá le bíá yí téréna à vĩinĩ mia, mi fàrá tĩn mi síadéro le Dónbeenĩ yi. ¹⁸ Mi wa wé à wa wíoka keń wa Nũhũso Yeesu *Krista na lé wa kãnílo sãamu yi, à wa zũrĩlò làa wo à wíoka wé dé wán. Le ho cùkú à bío sí a yi hã làa na kà wán lè hã lúlúio na jii mĩa yi. *Amiina!

Ho nín-yání vūahū na ó o

Zān túara

Vūahū túaró nūhū

O Zān, yia lé o Yeesu nǐ-kenínia nǐ-kéní, lé wón túara ho vūahū na kà. O túara ho à nǐnāa 6a kèrètíewa zeñ wán 6a nǐ-khàwa bǐo yi. O bía mí vūahū mu yi le o Yeesu lé le Dónbeenǐ Za bǐo bon á 6ueé wó a nùpue binbirǐ. O mún zéenia le 6a kèrètíewa lé le Dónbeenǐ zàwa, á 6a ko 6a wé 6ua mǐten làa bǐa wi mu khoomu yi bǐo, à mún warǐ mín. Lé bǐo le Dónbeenǐ lé le waminǐ 6ànsò, á mún ka wéréwéré lòn khoomu.

Le Dónbeenǐ bionǐ wee na le mukānǐ binbirǐ

¹ Bǐo á ǐ wee túa á à na mia lé bǐo bǐo ciran yia lé le Bionǐ na wee na le mukānǐ binbirǐ. Mu nūhū 6úεnǐi ká bǐo 6úí ðǐn yí léra ká arén wi fεεε. Ká bǐo ká wán wa nǐa a tǎmu, á mǎn wo, á fá wa yǐo wo yi, á 6uan wo yi. ² Yia wee na le mukānǐ binbirǐ á zéenia mǐten làa wεn. Wa mǎn wo á wee mǐ ho túiá o nǐi. Wa wee bue le orén na wee na le mukānǐ binbirǐ á wi fεεε. O páania wi là a Maá Dónbeenǐ. Ká hǎ làa na ká wán á le Dónbeenǐ wó á wa mǎn wo. ³ Mu bon. Bǐo wa mǎn làa bǐo wa nǐa lé bǐn wa wee bue bǐo á mún nǐ na mia, bèra a na à minén làa wεn mún páaní. Warén páania là a Maá Dónbeenǐ lè mí Za Yeesu *Krista. ⁴ I wee túa mu á à na mia bèra a na à wa sǐ-wεε nǐi à sí bǐo wa páania bǐo yi.

Mi 6ua mǐten làa bǐa wi mu khoomu yi bǐo sǐi

⁵ Ðio ká lé le bionǐ na wa nǐa o Yeesu *Krista cǎn, ðio wa à bue á a na mia: Le Dónbeenǐ ka wéréwéré lòn khoomu. Hàrí bǐo 6úí yùíi lòn tǐbírǐ á mía le yi. ⁶ Ká wa le wa páania làa de à wa pá wee 6ua waten làa bǐa wi le tǐbírǐ yi bǐo sǐi, se wa lé 6a sabín-fūaalowa, á yí máa bè le Dónbeenǐ túiá yi. ⁷ εε ká wa wee 6ua waten làa bǐa wi mu khoomu yi bǐo, làa bǐo le Dónbeenǐ mí bεεre karáa wéréwéré lòn khoomu, se wa wǎa páania, á le Dónbeenǐ Za Yeesu cǎni á wé è ceé wεn wa bè-kora 6úen6úen yi. ⁸ Ká wa le wa yí máa wé bè-kora, se wa wee vǐnǐ waten, á yí tà le Dónbeenǐ túiá poni bǐo. ⁹ εε ká wa wee tà bǐo wéréwéré le wa wó khon, á le Dónbeenǐ na téréna á yí máa yèrémá mí nǐi, dén á à sén wa bè-kora á à día, á à ceé wεn bǐo wa wó khon yi 6úen6úen. ¹⁰ Ká wa le wa yǐnǎnǐ bè-kora wérowà, se wa wee lá le Dónbeenǐ lòn sabín-fūaalo, se wa yí tà bǐo le bía yi.

2

Wa séenilo lé o Yeesu Krista

¹ I zàwa, ǐ túara bǐo kà, bèra a na à mi yí wé mu bè-kora. Ká a 6úí pá khií vǎ vǎ wó bè-kohó, á wa séenilo wi o Maá Dónbeenǐ nǐsǎnǐ. Wón lé o Yeesu Krista, wón na téréna. ² Mu bon, o Yeesu *Krista wó wa bè-kora séndíaró muinǐ yia. O yí wó mu warén wa dòn bǐo yi. O mún wó mu ho ðímǐnǎsa 6úen6úen bè-kora bǐo yi.

³ Hen ká wa wee bè bǐo le Dónbeenǐ bò henía yi, se wa wǎa zū le wa zū le Dónbeenǐ binbirǐ. ⁴ Ká a 6úí le mí zū le, ò o yí máa bè bǐo á le bò henía yi, se wón lée sabín-fūaalo á yí tà le Dónbeenǐ túiá poni bǐo. ⁵ Ká yia mǎhǎ wee bè le bionǐ yi, wón wee zéení le mí wa le Dónbeenǐ bǐo bon. Lé ká sǐi á wa à zǔrnǎa le wa páania làa de. ⁶ Yia le minén lè le Dónbeenǐ páania, á 6ànsò 6èn mún ko ò o 6ua mǐten làa bǐo ó o Yeesu 6uannáa mǐten bǐo sǐi.

Mu bè-finle na le Dónbeenǐ bò henía

⁷ Minén na á ǐ wa làa sòobéε, bǐo ká yǐnǎnǐ bè-finle na le Dónbeenǐ bò henía á ǐ wee túa á à na mia, 6ùéé. Mu lée bè-kǐnle na mi nǐa pǎahū na 6a 6ueé buera le Dónbeenǐ bǐn-tente nǎn mia yi. Bǐn bè-kǐnle so lé le bionǐ na mi nǐa mu pǎahū. ⁸ εε ká mu mún lée bè-finle á ǐ

wee túa á à na mia. Mu bè-finle mu bïo bon binbirì. Mu wee mi a Yeesu *Krista lè minén mi bæere yi. Lé bïo á bïo yùíí lòn túbírí búakáa wee ví, á le Dónbeení tũíá poni na ka lòn khoomu á 6a nùpua dènia wee mi. ⁹ Yia le mí wi bún khoomu so yi ò o òina mín za tàá mín hínló kèrètíe, se 6anso pá wi le túbírí yi. ¹⁰ Yia wa mín zàwa lè mín hínni kèrètíewa, wón wi mu khoomu yi. Wón 6anso á bïo na dà wee vîiní mia yi. ¹¹ Ká yia òina mín za tàá mín hínló kèrètíe, wón wi le túbírí yi. O wee varáka le yi, ó o yí zū hen na ó o wee va. Lé bïo le túbírí wó a là a muíi.

¹² I zàwa, í túara mia lé bïo mi bè-kora séra día o Yeesu Krista pánká yi.

¹³ Minén nǐ-kíá, í túara mia lé bïo á yia wi bún ká bïo 6úi ðín yí léra á mi zū.

Minén yàrówá, í túara mia lé bïo ó o Satāni fūuhǔ á mi fá.

¹⁴ I zàwa, í túara mia lé bïo ó o Maá Dónbeení á mi zū.

Minén nǐ-kíá, í túara mia lé bïo á yia wi bún ká mu bïo 6úi ðín yí léra á mi zū.

Minén yàrówá, í túara mia lé bïo mi sɔadéro o Yeesu yi pánká wi, á pan le Dónbeení bióní bïo, ó o *Satāni fūuhǔ á mi fá.

¹⁵ Awa, lé mi búenbúen á í wee bío bío ká á à na yi: Mi yí wań mu bíowa na bío sǎ ho ðímíjǎ yi. Ká a 6úi wa ho ðímíjǎ bío, se 6anso yí wa a Maá. ¹⁶ Lé bïo le síi na wé vá mu bío na yí se yi, làa bío há yío wé lé 6àn yíró poni, lè ho nǎfòró yíró na wee wé ò o nùpue yòoní mítén, bún búenbúen yí ló a Maá yi, mu bío sǎ ho ðímíjǎ yi. ¹⁷ A hón ðímíjǎ so lè ho bíowa na yí se na 6a nùpua sía wee vá yi á òn wee kǎí. Ká yia wee wé bío le Dónbeení síi vá yi, wón á à kèí bún fèe.

O Krista zúkúsa á wi

¹⁸ I zàwa, hen làa cínú ká hón ðímíjǎ so á à vé. Mi òa le o *Krista zúkúso á à zéení mítén. Ee ká há làa na ká wán yáá, ó o Krista zúkúsa á wi. Lé bún òn á wa zúnáa le hen làa cínú ká hón ðímíjǎ so á à vé. ¹⁹ O Krista zúkúsa mu lá wi wa tǎhǔ ká 6a 6èntín lá yí tà a bío, lé bún òn 6a lóráa wa tǎhǔ. Mu bon, ká 6a 6èntín lá tà a bío, se 6a yí ló wa tǎhǔ á yí wà. Ee ká bío 6a ló wa tǎhǔ wà, bún wee zéení le 6a 6èntín lá yí tà a Krista bío.

²⁰ Ee ká minén bán ó o Yeesu Krista wó á mi yú le Dónbeení Hácírí, á mi búenbúen mún zū ho tũíá poni bío. ²¹ I wee túa mia yínǎn bío mi yí zū ho tũíá poni, 6ueé. Ho tũíá poni á mi zū, á zū le ho tũíá poni á sabéré mia yi.

²² Awa, á yia wǎa lé o sabín-fúaaló lé o yén? Mu so yínǎn yia le o Yeesu yínǎn *Yia le Dónbeení mǎn léra le? Mu bon, yia wee bío bún wón lé yia lé o Krista zúkúso. Wón pá a Maá Dónbeení lè mí Za Yeesu bío. ²³ Nùpue lée nùpue na pá le Dónbeení Za Yeesu bío, se 6anso yí páanía là a Maá Dónbeení. Nùpue lée nùpue na tà le Dónbeení Za Yeesu bío, se 6anso páanía là a Maá Dónbeení. ²⁴ Lé bún òn á bío mi òa páahǔ na 6a 6ueé buera le Dónbeení bín-tente òn mia yi á mi pan bío lè mi sòobé. Ká mi pan bío mi òa bío páahǔ na 6a 6ueé buera le Dónbeení bín-tente òn mia yi, á minén mún ò páaní lè le Dónbeení Za Yeesu là a Maá Dónbeení. ²⁵ Ká wa páanía ká síi, á wa à yí le mukǎn binbirí na máa vé, ðío ó o Yeesu dó mí òi le mí ò na wén.

²⁶ Bío òn á í túararǎa bún bíowa so òn mia, lé 6a nùpua na wi 6a wé khà mia vîiní bío yi. ²⁷ Ee ká minén bán ó o Yeesu wó á mi yú le Dónbeení Hácírí á le wi làa mia. A mi màkóo yáá wǎa bínía mia nǐ-kǎránlo veere yi. Mu bon, le Dónbeení Hácírí wé è kǎrán mia lè mu búenbúen. Bío le Hácírí mu wé è kǎrán làa mia lé ho tũíá poni, le yí máa fí sabéré. A mi cén páaní là a Yeesu Krista làa bío le Hácírí mu kǎránnaa mu làa mia.

Yia páanía là a Yeesu yi ko ò o wé bè-kora

²⁸ Awa, í zàwa, mi cén páaní là a Yeesu Krista bèra a na ká a khii lua, á wa sí a yahó ká wa yiwa yí máa dè, à òyio yí dí wén.

²⁹ Mi zū le o Yeesu *Krista á téréna. Bún bío yi à mi mún zún le nùpue lée nùpue na wee wé bío téréna le Dónbeení yahó, se wón 6anso mún lé le Dónbeení Za.

3

¹ Eee! Mi loñ bïo ó o Maá Dónbeenĩ waráa wen! O Maá Dónbeenĩ wa wen làa sòobéé, ó o wee ve wen le mí zàwa, á wa bèn lé le zàwa bïo bon. Éé ká ho ðímínáa bán yí zū le wa lé le Dónbeenĩ zàwa lé bïo á 6a yí zū le. ² Awa, minén na á ĩ wa làa sòobéé, wa wáa lé le Dónbeenĩ zàwa vó. Ká bïo wa khíi keínáa bún á le Dónbeenĩ ðĩn yí zééníà làa wen. Bïo á wa zū lé bïo kà: Hen ká a Yeesu *Krista khíi lua, á wa à mi a làa bïo ó o karáa, á warén mún ñ yèrémá à keín là a bïo. ³ Bïa búenbúen na dó mí sïa wee lòní bún ko 6a wé ceé mítén làa bïo ó orén mí bæere wee ceráa bïo sïi.

⁴ Nùpue lée nùpue na wee wé mu bè-kora, se bânso pá le Dónbeenĩ làndá. Mu bè-kora wéró lé le Dónbeenĩ làndá píló. ⁵ A mi mún zū le o Yeesu Krista buara à sén 6a nùpua bè-kora día. A mi mún zū le o yí máa wé bè-kohó hùúu. ⁶ Lé bún ñon á yïa páanía làa wo á mún yí ko ò o wé bè-kora. A yïa wee wé mu bè-kora wón yí mún wo á mún yí zū a.

⁷ I zàwa, mi yí día mitén le nùpue khà vīnī. O nùpue na wee wé mu bïo na téréenna le Dónbeenĩ yahó, wón téréenna làa bïo o Yeesu Krista téréennána. ⁸ Ká yïa wee wé mu bè-kora, wón bïo sã a *Satāni yi. Lé bïo ó o Satāni wee wé mu bè-kora hàrí ho ðímínáa jùhũ búééníi. Lé bún ñon le Dónbeenĩ Za Yeesu Krista buara bèra a na ò o búee yáa o Satāni bè-wénia. ⁹ Yïa wó le Dónbeenĩ za wón bânso yí ko ò o wé bè-kora. Mu bon, le mukānĩ binbirĩ na wee lé le Dónbeenĩ cǎn á wi bânso yi. O yí dà máa wé è wé bè-kora, lé bïo ó o lé le Dónbeenĩ za. ¹⁰ Lé ká sïi á le Dónbeenĩ zàwa lè le Satāni zàwa wee hueekaráa mún yi: Yïa yí máa wé bïo téréenna le Dónbeenĩ yahó á yí wa mún za tàá mún hĩnló kèrètíé, wón bïo yí sã le Dónbeenĩ yi.

Bïo bia 6a kèrètíewa mún yi waminĩ dǎni yi

¹¹ Dïo ká lé le bionĩ na mi jǎ páahũ na 6a búee buera le Dónbeenĩ bín-tente ñon mia yi: Mi wa wañ mún. ¹² Minén tíahũ ò o búii yí bè bïo ó o *Kǎneé wó bân sïi yi, wón bïo sã a Satāni yi, á ñon ó o bóráa mún fèé. A lée webio ñon ó o bóráa wo? Lé bïo ó orén lé o ñi-sūmúí à bân fèé wó bïo téréenna le Dónbeenĩ yahó.

¹³ Wàn zàwa lè wàn hĩnni, lé bún ñon ká ho ðímínáa jina mia, à mi yí le mu wé mia coon. ¹⁴ Warén zū le wa bïo wáa yí sã mu húmú yi, le wa yú le mukānĩ binbirĩ. Wa zū mu lé bïo wa wa wàn zàwa lè wàn hĩnni kèrètíewa. Yïa yí wa mún za tàá mún hĩnló, wón bïo sã mu húmú yi. ¹⁵ Mu bon. Yïa jina mún za tàá mún hĩnló kèrètíé wón ka lòn ñi-búe. A mi zū le o ñi-búe ñi-kéní ká á máa yí le mukānĩ binbirĩ na máa vé.

¹⁶ Bïo ká lé bïo wa zúnáa le waminĩ: O Yeesu *Krista wa wen, á dó mí mukānĩ ñon wa bïo yi. Lé làa bún sïi á warén mún ko wa déráa wa mukānĩ na wàn zàwa lè wàn hĩnni kèrètíewa bïo yi. ¹⁷ Hen ká a búii á bïo wi cǎn sïi, à bân za tàá bân hĩnló kèrètíé búii bèn khon, ó o yí zūna a makárí, á yí séénia wo, se bïo le Dónbeenĩ le o wañ lè 6a nùpua ó o so wa làa ba le? ¹⁸ I zàwa, mi yí lè wa wán mún lè hã bionĩ na wa wee bïo na mún yi mí dòn. Mi lè wa waminĩ à wé mi wa wárá yi. Bún lé bïo á à zééní le wa wa mún binbirĩ.

¹⁹ Lé ká sïi wa à zūrnáa le wa bïo sã ho túiá poni yi. A wa sïa á à keín ho hээрà yi le Dónbeenĩ yahó. ²⁰ Hàrí ká wa sïa le wa wó khon kaka, á le Dónbeenĩ dén pá dà po wa sïa. Le zū mu bïo búenbúen.

²¹ Minén na á ĩ wa làa sòobéé, hen ká wa sïa yí le wa wó khon, se wa poní séra kúaará le Dónbeenĩ yahó. ²² Bún ká wa flora bïo lée bïo le cǎn á le è na mu búenbúen wen, lé bïo wa bò le bionĩ yi, á wee wé bïo sí le yi. ²³ Bïo ká lé bïo á le bò henía: Le wa dé wa sïa mí Za Yeesu *Krista yi, à mún wañ mún làa bïo ó orén mí bæere bóráa mu henía. ²⁴ Yïa bò le Dónbeenĩ bionĩ yi wón páanía làa de, á le mún páanía lè bânso. Le Dónbeenĩ ñon mí Háciri wen. Lé bún ñon á wa zúnáa le le páanía làa wen.

4

Yïa le Dónbeenĩ Háciri wi yi á wee zūn kaka

¹ Minén na á ĩ wa làa sòobéε, mi pa miten bïo. Bïa búenbúen na le le Dónbeenĩ Hácírí wi làa mí á mi wé yí dèení dé mi sĩa yi. O búí le mí wee bío lè le Dónbeenĩ Hácírí pánká, à mi cūii òanso bíoní à khénnáa o kúará loń le mu so bon le. Lé bïo á bïa le mí lé le Dónbeenĩ ñi-cúa fεerowà à mu yí bon á wi ho ðímíjńá lùà búenbúen yi. ² Mi dà a zūń bïa le le Dónbeenĩ Hácírí wi làa mí làa bío kà: Yia bía wéréwéré le o Yeesu *Krista òueé wó a nùpue bío bon, se wón le Dónbeenĩ Hácírí wiráa. ³ Ká yia yí tà le mí ì bío wéréwéré le o Yeesu Krista òueé wó a nùpue, se Dónbeenĩ Hácírí mía làa wón òanso. Lé o Krista zúkúso hácírí wi làa wo, ðio búenlò bío á mi ñá. Awa, á lé dén hácírí so wáa wi ho ðímíjńá yi hã laà na kà wán. ⁴ εε ká minén na lé ĩ zàwa, minén bío sã le Dónbeenĩ yi á bán na le mí lé le *Dónbeenĩ ñi-cúa fεerowà à mu yí bon á mi dàńna á fáara fūna. Mi dàńna òa lé bío á le Hácírí na wi lè minén pánká wi po ðio wi ho ðímíjńá yi. ⁵ Ba ñi-cúa fεerowà mu bío sã ho ðímíjńá yi, lé búń nòn òa wee bíoráa ho ðímíjńása bíoní, á bán mún wee ñí òa cón. ⁶ Ká warén òèn bío sã le Dónbeenĩ yi, á bïa zū le wee ñí wa cón. Ká yia bío yí sã le Dónbeenĩ yi wón yí máa ñí wa cón. Lé làa búń á wa dà a hueekaráa yia le Dónbeenĩ Hácírí na lé ho tũíá poni wi yi á à lén mín yi làa yia ó o Satāni na lé o sabín-fūaalo hácírí wi yi.

Le waminĩ ló le Dónbeenĩ yi

⁷ Minén na á ĩ wa làa sòobéε, mi le wa wań mín, lé bío le waminĩ ló le Dónbeenĩ yi. Ká mi wa mín se mu wee zéeni le mí lé le Dónbeenĩ zàwa, á zū le Dónbeenĩ. ⁸ Bïa yí wa mín, bán yí zū le Dónbeenĩ, lé bío le Dónbeenĩ lé le waminĩ òanso. ⁹ Bío ká lé bío le Dónbeenĩ zéeni le mí wa làa wen: Le tonkaa mí Za kéní ó o òuara ho ðímíjńá yi, à wa dàń yí le mukāń binbirĩ o pánká yi. ¹⁰ Bío ká lé bío wee na à wa zūńnáa le waminĩ bío: Mu yínáń bío warén wa lè le Dónbeenĩ. Ká lé bío lerén wa làa wen, á tonkaa mí Za ó o òueé wó wa bè-kora séndíaró muinĩ yia. ¹¹ Minén na ĩ wa làa sòobéε, á bío á le Dónbeenĩ wara wen lè mí sòobéε ká sii, á warén mún ko à wa wań mín. ¹² Nùpue na ðĩń mòn le Dónbeenĩ wón mía. εε ká wa wa wa mín, á le è keń làa wen, á bío le Dónbeenĩ wa lè òa nùpua á à mí wéréwéré wa tĩahũ.

¹³ Bío nòn wa zū le warén páanía làa de á lerén mún páanía làa wen, lé bío le nòn mí Hácírí wen. ¹⁴ O Maá Dónbeenĩ tonkaa mí Za ò o òuee kání ho ðímíjńása. Warén mòn mu á lé mu sεérasa. ¹⁵ Nùpue na bía wéréwéré le o Yeesu lé le Dónbeenĩ Za, wón òanso le Dónbeenĩ páaníánaa, ó o mún páanía lè le Dónbeenĩ. ¹⁶ Warén bán zū bío le Dónbeenĩ wa làa wen, á mún dó wa sĩa mu yi. Le Dónbeenĩ lé le waminĩ òanso. O nùpue na wa le Dónbeenĩ á wa òa nùpua, wón páanía lè le Dónbeenĩ, á le Dónbeenĩ mún páanía làa wo. ¹⁷ Bío nòn wa poní á à sénnáa le cítii fĩ nònzoń lé bío wa zū le bío le Dónbeenĩ wa làa wen á wee mi wéréwéré wa tĩahũ. Wa poní á à sén le Dónbeenĩ yahó lé bío wa páanía làa de ho ðímíjńá yi làa bío ó o Yeesu *Krista páaníánaa làa de ho yi. ¹⁸ Yia zū le le Dónbeenĩ wa mí, wón á zánii mía yi. Mu bon, yia zū le le Dónbeenĩ wa mí binbirĩ, wón á zánii yí dà máa keń yi hũuu. O nùpue na zána lé yia wee leéka le le Dónbeenĩ á à síiní mí ñúhũ. Lé búń nòn á yia le zánii wi yi yí máa mi bío le Dónbeenĩ wa làa wo wéréwéré.

¹⁹ Warén wa mín lé bío le Dónbeenĩ nín-yání wara wen. ²⁰ O búí lá le minén wa le Dónbeenĩ ò o ñina mín za tàá mín hĩnló kèrètĩε, se òanso lé o sabín-fūaalo. Mu bon, òan za tàá òan hĩnló na ó o wee mi ó o yí wa, ó o òèn ñ wé kaka à wańnáa le Dónbeenĩ, ðio ó o yí máa mí? ²¹ Le Dónbeenĩ mún bò mu henía le yia wa minén Dónbeenĩ, á òanso mún ko ò o wań mín za tàá mín hĩnló kèrètĩε.

5

Le Dónbeenĩ zàwa yú le sée ho ðímíjńá wán

¹ Nùpue léé nùpue na tà le o Yeesu lé *Yia le Dónbeenĩ mòn léra bío bon, se wón òanso á le Dónbeenĩ wó lè mí za. A nùpue léé nùpue na wa yia lé o maá, ó o mún ñ wań o maá mu zàwa. ² Ká warén wa bæere wa le Dónbeenĩ á wee bè bío le bò henía yi, lé búń wa á zūńnáa le wa wa le Dónbeenĩ zàwa. ³ Mu bon, ká wa wa le Dónbeenĩ, á wa wé è bè

bïo le bò henía yi. A bïo le Dónbeenĩ bò henía á máa wé sèró na ò wɛn, ⁴ lé bïo á bïa lé le Dónbeenĩ zàwa búenbúen á yú le sée ho ðímíjǎ wán. A bïo nɔn wa yúráa le sée ho ðímíjǎ wán lé wa sǎdéró o Yeesu yi bïo yi. ⁵ Yia yú le sée ho ðímíjǎ wán lée wée? Mu lé yia tà le o Yeesu *Krista lé le Dónbeenĩ Za bïo bon.

Ho tũíá na mà o Yeesu Krista dǎní yi

⁶ O Yeesu *Krista mu lé yia búeé kǎa ho *bátèèmu òumu yi, á kúaará mí cǎni húrunnáa. O yí kǎa ho bátèèmu òumu yi mí dòn, o kǎa ho bátèèmu òumu yi ó o mún kúaará mí cǎni húrunnáa. A yia wee mǐ mu tũíá lé le Dónbeenĩ Hácírí, lé bïo le Hácírí mu lé ho tũíá poni bǎnso. ⁷ Bïo wee zéení le mu bon lée bïowa bïo tǐn: ⁸ Le Dónbeenĩ Hácírí, lè mu òumu, lè le cǎni. A mu mí bïo tǐn wee zéení mu bïo dà-kéní mu. ⁹ Hen ká wa wee tà ho tũíá na óa nùpua wee mǐ yi, á le Dónbeenĩ tũíá na le wee mǐ po óa nùpua tũíá, hón wa mún ko wa tà yi. Ho tũíá na le wee mǐ lé hǎa bïo ciran le Za. ¹⁰ Yia tà le o Yeesu lé le Dónbeenĩ Za, wón láa ho tũíá mu yi. Yia yí tà ho tũíá mu bïo, wón wee wé le Dónbeenĩ làa sabín-fũaalo. Lé bïo ó o yí tà le ho tũíá na le Dónbeenĩ wee mǐ mí Za dǎní yi á bon. ¹¹ Ho tũíá mu lé hǎa kǎ: Le Dónbeenĩ nɔn le mukǎni binbirí na máa vé wɛn. Lé le Za á le ðín wán á nɔnnáa le. ¹² Yia páanía lè le Dónbeenĩ Za, se wón yú le mukǎni binbirí na máa vé. Yia yí páanía lè le Dónbeenĩ Za, se wón yí yú dèn mukǎni so.

Le mukǎni binbirí na máa vé bïo

¹³ Bïo kǎ búenbúen á ï túara nɔn minén na tà le Dónbeenĩ Za Yeesu yèni pǎnká bïo, bèra a na à mi zǔn le mi yú le mukǎni binbirí na máa vé. ¹⁴ Bïo nɔn wa poni sérarǎa le Dónbeenĩ yahó lé bïo kǎ: Hen ká wa flora le Dónbeenĩ yi bïo búí dǎní yi ká mu lé le sǐi bïo, à le òí wa cǎn. ¹⁵ A bïo wa zǔ le le wee òí wa cǎn, á wa mún zǔ le bïo wa flora bïo yi á le wó wó.

¹⁶ Hen ká a búí mɔn mín za tàa mín hǐnló kèrètɛ búí ò o wee wé mu bè-kohó na yí máa wé ò o hí mu húmú binbirí, á bǎnso ko ò o fio le Dónbeenĩ yi na a yi, á le è na le mukǎni binbirí wo yi. Le bioní mu bïo ciran bïa wee wé mu bè-kohó na yí máa wé à óa hí mu húmú binbirí. Èé ká mu bè-kohó búí wee wé ò o nùpue hí mu húmú binbirí. Yínɔí bún á ï le mi fio bïo yi. ¹⁷ Wékheró lée wékheró búenbúen lée bè-kohó bún bon. Èé ká bè-kora búenbúen màhá yí máa wé ò o nùpue hí mu húmú binbirí.

¹⁸ Wa zǔ le yia wó le Dónbeenĩ za á máa wé è wé mu bè-kora, lé bïo le Dónbeenĩ Za Yeesu wee kǎni a mu wéró yi. O o *Satāni mún yí dà máa wé o làa dèè woon. ¹⁹ Warén bán zǔ le wa bïo sǎ le Dónbeenĩ yi. Ká ho ðímíjǎsa na yí zǔ le Dónbeenĩ bán búenbúen ó o Satāni pǎnká wí wán. ²⁰ Wa mún zǔ le le Dónbeenĩ Za Yeesu lé yia búeé wó á wa zǔnǎa le Dónbeenĩ binbirí. A wa páanía lè le Dónbeenĩ binbirí wa páaníló lè le Za Yeesu *Krista bïo yi. Lerén lé le Dónbeenĩ binbirí, á lerén mí dòn lé ðío mún wee na le mukǎni binbirí na máa vé. ²¹ Ì zàwa, mi pa miten bïo à mi yí búaaní há doflina na yínɔí le Dónbeenĩ binbirí.

Ho pūn nī vūahū na ó o Zān túara

Vūahū túaró pūhū

O Zān, yīa lé o Yeesu nī-keninia nī-kéní, lé wón túara ho vūahū na kà. Ho vūahū mu yí, ó o von mīten làa nī-kínle. O túara ho nōn 6a kèrètíewa kuure 6úí yí.

Ba kèrètíewa kuure mu ó o wee ve làa háa là mí zàwa. O wíokaa bía 6a nī-khàwa là le waminí bío, á mún bía le 6a sòobá mīten à wé bè le Dónbeení tūiá poni yí.

Vūahū nīn-yáni bioní

¹⁻² Inén na lé o nī-kínle, lé mi wee túa ho vūahū na kà. I wee túa ho á à na a háa na le Dónbeení léra yí, orén là mí zàwa. I wa mi 6úen6úen làa sòobéε, lé bío le Dónbeení tūiá poni na le zéenia làa wén á wa tà yí á ho wi wa yiwa yí féeε. Mu yínón inén í dòn wa mia. Bía 6úen6úen na tà ho tūiá mu bío á mún wa mia. ³ Le o Maá Dónbeení là mí Za Yeesu *Krista à wé mu sáamu là le hii làa wén, à 6a na ho héerá warén na tà ho tūiá poni bío á wa mín yí.

Mi wa warí mín à pī ho kàránló na yí bon bío

⁴ Ū zàwa 6úí á í ná bío le 6a tà bò le Dónbeení tūiá poni yí làa bío ó o Maá Dónbeení heníanáa mu nōn wén, á í sīi 6èntín wan mu bío yí làa sòobéε. ⁵ Háa mu, há làa na kà wán, á bío á í hení ì na fon lé bío kà: Mi wa warí mín. Le bioní mu yínón bín-finle na bò henía á í túara nōn mia, 6úeé. Le bío mà nōn wén ho pāahū na wa 6úakáa á ná le Dónbeení bioní yí. ⁶ Hen ká wa wee bè bío le Dónbeení bò henía yí, lé bún á à zéení le wa wa le Dónbeení. Bío le Dónbeení bò henía pāahū na wa 6úakáa ná le Dónbeení bioní yí lé bío kà: Mi warí mín.

⁷ I wee bío kà sīi lé bío 6a nī-khàwa wáa bera fò há làa 6úen6úen. Ba wee bío le bío ó o Yeesu *Krista 6ueé wó a núpue á yí bon. Ba lé 6a nī-khàwa, 6a lé o Krista zúkúsa. ⁸ A mi cén pa mīten bío, à bío mi wó 6úen6úen le Dónbeení bío yí á mi yí tē yí, ká mi yí mu cūnú à ho pīi sí.

⁹ Yīa yí máa tà bè ho kàránló na bío ciran o Krista yí, ká a báará día ho, se wón yí zū le Dónbeení. Ká yīa wee tà bè ho yí, wón páanía là a Maá Dónbeení là mí Za. ¹⁰ Ká núpue 6úí na yí máa tà bè ho kàránló na bío ciran o Krista yí wé 6uara mi cón, á wi ò o kàrán mia, à mi yí tà le o làa mi wán. Mi yí hén mi yara sí 6ànso. ¹¹ Yīa héra mí yahó sá a núpue mu sīi, se 6ànso làa wo lééra há wén-kora na ó o wee wé yí.

Vūahū mǎndén bioní

¹² Bío cèrèε á í wi à í bío làa mia, ká í màhá yí wi à í túa mu vūahū yí. I wi à í 6uen mi cón iten á wa 6ueé páaní ì tà há láakáwá. Ká bún wó, á wa sí-wεε pīi màhá à sí.

¹³ Mīn hínló na le Dónbeení mún léra, wón là mí zàwa wee tēní mia.

Ho tīn ní vūahú na ó o Zān túara

Vūahú túaró nūhú

O Zān, yīa lé o Yeesu nī-kenínia nī-kéní, lé wón túara ho vūahú na kà. Ho vūahú mu yi, ó o von mítén làa nī-kínle. O túara ho nòn 6a kèrètíewa kuure ya-dí 6úí na 6a le Kayuusi yi. O wíokaa o Kayuusi là a Demetiriyuusi yènnáa bío 6a wó bío yi.

Ká a Dioterefu wáraá hǎn ó o yí wa, ó o le 6a kèrètíewa yí bè há yi.

Le tèní

¹ Kayuusi, mu lé ínén na lé o nī-kínle á wee túa ho vūahú na kà á a na foñ. I wa fo làa sòobéé. ² Unén na á i wa làa sòobéé, i wee fan à ù bío búenbúen wé se. Bío á únén lè le Dónbeení 6uannáa mín sese, lé búñ 6àn síi à ù sánia lò mún wé hereráa. ³ Wàn zàwa kèrètíewa 6ueé bíá nòn mii le le Dónbeení tūiá poni bío á fo henía, á fo mún wee bè ho yi. Bío á i ná mu, á i síi wan làa sòobéé. ⁴ Bío á i síi á à bíní i wa yi á à pon bío á i ná à 6a le i zàwa mu kèrètíemu dání yi bò le Dónbeení tūiá yi, búñ mía.

O Kayuusi bò le Dónbeení yi sese

⁵ Unén na á i wa làa sòobéé, wàn zàwa kèrètíewa á fo wee 6ua sese, hàrí bíá lé 6a nī-hání á fo pá wee 6ua sese. Búñ lé bío wee zéení le fo 6èntín bò le Dónbeení yi. ⁶ Bío fo wa làa ba á 6a mà tūiá nòn 6a kèrètíewa kuure yi. Ká bán nùpua so síi fo wee séení 6a varáa yi làa bío le Dónbeení le mu koráa, se mu se. ⁷ Mu bon, mu lé o *Krista tonló bío yi á 6a lóráa, à 6a yí fó hàrí dèé bíá yí zū le Dónbeení cǎn. ⁸ Awa, á mu sá warén yi à wa wé séení bán nùpua so síi. Ká wa wee séení 6a, búñ ká wa mún páanía làa ba á wee zéení le Dónbeení tūiá poni bío.

O Dioterefu là a Demetiriyuusi bío

⁹ I túara ho vǎn-za nòn mī kèrètíewa kuure yi. Éé ká a Dioterefu na wa ò o wé dí mu bío búenbúen yahó á yí máa cǎtí i bióní. ¹⁰ Ká i 6uara, á há wén-kora na ó o wó, lè há sabióní na ó o fúaaana i nīi á i 6ueé bío bío làa mía. Bío ó o bínia wee wé yáá po búñ. O yí máa tà à wàn zàwa kèrètíewa làa o wán. A bíá mún tà le 6a wé làa mí wán ó o hò. A bíá 6a wee làa wán ó o wee na lén 6a kèrètíewa kuure yi.

¹¹ Unén na á i wa làa sòobéé, fo wé mǎn 6a nùpua na wee wé bío yí se à ù yí bè 6a wáraá yi. Éé ká fo wé mǎn 6a nùpua na wee wé bío se à ù bè bán wáraá yi. Yīa wee wé bío se wón bío sá le Dónbeení yi. Yīa wee wé bío yí se wón yí zū Dónbeení.

¹² O Demetiriyuusi wón 6a nùpua búenbúen 6èn wee wíoka yèni. Bío ó o wee 6ua mítén héha lè le Dónbeení tūiá poni lé búñ wee zéení le o lé o nī-tente. Inén mún wee wíoka a yèni, á ù zū le bío á i wee mī búenbúen lé ho tūiá.

Le mǎndén tèní

¹³ Bío cèrèé á i wi à i bío làa fo, ká i màhá máa túa mu vūahú yi. ¹⁴ I wi à i buen ù cǎn hen làa cǎnú, á wa 6ueé páaní i tà há láakáwá. ¹⁵ Le ho héerà à keñ làa fo. Mín bǎnlowà na làa wén páanía wi á wee tèní foñ. Mún tèní wàn bǎnlowà na làa fo páanía wi yi lè mí nī-kéní kéní.

Ho vūahũ na ó o Zude túara

Vūahũ túaró jùhũ

O Zude lé yia túara ho vūahũ na kà á n̄n le Dónbeenĩ n̄pomu búenbúen yi. Ho vūahũ mu bioní ló mín là a Piere j̄un n̄i vūahũ na á wón túara. Há v̄onna mu mí b̄io j̄un wee j̄ĩ 6a kèrèt̄ewa zeñ wán le 6a pa mít̄en b̄io 6a n̄i-kàránlowà na bio yí bon b̄io yi, bán na wee wé há wára na 6a s̄ia wee vá yi na yí se.

O Zude mu bía le 6a n̄i-kàránlowà mu wee wé mu bio na yí se làa sòobéε. O bía le le Dónbeenĩ á à síiní 6a j̄úná. O mún bía le 6a kèrèt̄ewa wíoka wé bánbá à wé le dà-kéní là a Yeesu, à dé mí sòobéε le Dónbeenĩ b̄io yi le Dónbeenĩ mu Hácírí p̄anká yi, à wañ mín, bèra a na ò o Yeesu *Krista p̄anká yi à 6a yí le mukān̄i binbir̄i na máa vé.

Le t̄en̄i

¹ Mu lé ínén Zude, o Yeesu *Krista ton-sá, ínén na lé o Zaaki 6àn za, lé mi wee túa ho vūahũ na kà. I wee túa ho á à na b̄ia ó o Maá Dónbeenĩ hueeka yi, á wa, b̄ia ó o Yeesu Krista wee pa b̄io. ² Le o Nùhũso wé mu tentemu cèrèε làa mia, à na mí h̄érà mia, á wíoka wañ mia.

Ba n̄i-kàránlowà na wee v̄ini 6a n̄upua bio

³ Minén na á ĩ wa làa sòobéε, ĩ s̄i b̄ent̄in lá vá làa sòobéε à ĩ túa mia ho k̄an̄iló na b̄io ciran wa búenbúen d̄an̄i yi. Há làa na kà wán á mu w̄aa léε konloon à ĩ wé mu, bèra a na à ĩ hení mi s̄ia à mi f̄ará t̄in mu b̄io na mi tà yi, b̄io le Dónbeenĩ n̄n b̄ia b̄io s̄a le yi le cúékúεε á mu vóráa. ⁴ I wee túa mia lé b̄io 6a n̄upua búi na pá le Dónbeenĩ, á tun mít̄en yi zonnáa mi t̄iahũ. Ba wee yèrémá wán Dónbeenĩ s̄amu b̄ion̄i kúará à dàñ wéráa mí s̄ia wára na yí se. Lé b̄un 6a wee wé à p̄ináa o Yeesu Krista, wón mí dòn na lé wa ya-dí le wa j̄uhũso. Mu f̄era túara le le Dónbeenĩ á à síiní 6a j̄úná.

⁵ I z̄u le bio á ĩ b̄io ò na mia kà búenbúen á mi z̄u, ká ĩ m̄ah̄á pá b̄in̄ia wee leéka mia làa b̄u. Mi z̄u b̄io ó o Nùhũso k̄an̄ianáa o *Isirayεεle n̄pomu ho *Ezipite k̄ohũ yi. Ká b̄ia pá yí dó mí s̄ia le yi bán le wó á 6a húrun. ⁶ Mi b̄in̄i leéka ho wáayi tonkarowà búi bio, bán na ȳio yí s̄u ho p̄anká na le Dónbeenĩ n̄n 6a yi á 6a ló hen na 6a lá wi yi. Lé b̄un te b̄io le Dónbeenĩ can 6a kúaaráa le t̄ibí-cúaa yi á pannáa le wizonle na le kh̄ii fi le cít̄ii yi. ⁷ Mi mún b̄in̄i leéka ho *Sod̄om̄u le ho *Kom̄ore lórása b̄io, le há lórà na s̄uarákaa yi làa ba b̄io. Há lórà mu n̄upua dó mít̄en mu koomu wára le mí síiwà yi, á wi 6a wé da le 6a zàn-búaa. A b̄io kà wán 6a wi ho d̄ohũ na wee c̄i f̄éεε yi. Mu wó kà à j̄in̄áa 6a n̄upua zeñ wán.

⁸ Lé h̄n̄ wára so síi lé h̄ia á 6a n̄upua mu na wi mi t̄iahũ á mún wee wé. Ba hácíira bò mu b̄iowa na yí bon wán, á mu bio na sí 6a yi na yí se lé b̄un 6a wee wé. Le Dónbeenĩ j̄uhũsomu 6a wee z̄uañ yi, á wee là ho wáayi búaa na cùkú wi. ⁹ Hàr̄i ho wáayi tonkarowà j̄uhũso na yèni 6a le Misεεle yáa pá yí hen̄ia mí s̄i yi wó b̄un. Wón j̄on̄ là a *Sat̄ani khon mín yi o *M̄oyiize n̄i-hin̄mu wán, ká a m̄ah̄á yí là a. B̄io kà lé bio ó o b̄ia: «Le o Nùhũso beé ũ lò». ¹⁰ Εε ká barén n̄upua mu bán wee là bio 6a yí z̄u, 6a yí máa le mí yiwa wéráa mu b̄io lòn n̄ajuwà, lé b̄un yáa wee yáa 6a. ¹¹ Ho yéréké á à sá 6a yi. Ba wee wé là a n̄i na 6a le *Kapεε b̄io síi. Le wárí càró b̄io yi á 6a wó khon làa bio ó o n̄i na 6a le *Balaamu wóráa mu b̄io síi. Ba b̄io yáara, lé bio 6a k̄aa là a n̄i na 6a le Koree b̄io síi. ¹² Hen ká mi búnbua-d̄in̄ló á 6a páan̄ia wee dí làa mia, à mi d̄in̄ló díró ȳiraa keñ. Ba wee dí búubaa ká mu n̄iyio máa dí 6a, 6a wee leéka mít̄en b̄io mí dòn. Ba ka lòn viohó na wee kán le mí p̄anká ká ho máa tè. Ba ka lòn v̄ins̄ia na yí máa ha mí haró p̄ahũ, na 6a d̄εera kúará á há húrun. ¹³ Ba n̄iyi-wára wee mi làa bio ho mu-been̄i j̄umu yànbónló

khùankhúá wee léé kúia mináa bïo síi. Ba ka lòn mànáayio na la-kéní mía, á le Dónbeenĩ bèn ká ho lahó làa ba le tíbí-cúáá yi, á ba khíi keń yi fées.

¹⁴ O Enɔ̄ki, yĩ lé wàn maáwà nùwā hènun ní à lá a Adāma jii wán, á yánkaa fɛera le Dónbeenĩ jii-cúá ɓarén dǎní yi mún kà sii: «Mi loń, lé o Nùhúso na bò ò ɓuen lè ho wáayi tonkarowà cèrécèrécèré, ¹⁵ á ɓueé cíí ɓa nùpua ɓúenɓúen. Ba bè-kora wérowà ɓúenɓúen na káa á pǎ le Dónbeenĩ ó ò síiní júná ɓa bè-kora na ɓa wó lè hǎ bín-kora na ɓa bía le Dónbeenĩ dǎní yi bïo yi».

¹⁶ Ba nùpua mu sía yí máa wa mi. Ba wee wírí miten bïo yi làa wizooní ɓúenɓúen. Ba sía bïo na yí se lé bǔn ɓa wee wé. Ba wee khòn lè mí bioní, á wee wíoka ɓa nùpua yèni à càráa mu bïo.

Le zéeni na nɔn ɓa kèrètɛwa bïo yi

¹⁷ Ɛɛ ká minén na á ĩ wa làa sòobée, mi bíní leéka wa Nùhúso Yeesu *Krista tonkarowà jii-cúá bïo. ¹⁸ Ba bía le: «Hǎ pǎnna vaa véení, ká ɓa nùpua wé è yáa mí jini yi á à na mia. Ba wé è wé mí sía bïo na yí se, á à pǎ le Dónbeenĩ bïo». ¹⁹ Lé ɓarén wee khéé ɓa nùpua. Ba leékaa bïo na, à ɓa wé. Dónbeenĩ Hácírí mía ɓa yi. ²⁰ Ɛɛ ká minén na á ĩ wa làa sòobée, mi dǎn mi síadéro le Dónbeenĩ yi wán à séenínáa mín, à mi wíoka va làa yahó. Mi wé fio lè le Dónbeenĩ Hácírí pánká. ²¹ Mi ɓua mín làa bïo le Dónbeenĩ wa làa mia, à dé mi sía lòní le mukānĩ na máa vé, dïo wa Nùhúso Yeesu *Krista á à na mia o tentemu bïo yi. ²² Bïa síadéro yí fǎrá yí tina sese le Dónbeenĩ yi á mi zún màkárí. ²³ Mi kǎní ɓa hǎ júná síiníló yi. Mi mún zún bïa ká màkárí, ká mi màhá pa miten bïo. Mi jin ɓa wára, hǎri ɓa sí-zǎnia á mi yàá pá yí tǔii yi ɓa wén-kora bïo yi.

Móndén jii-cúá

²⁴⁻²⁵ Le Dónbeenĩ dà, le è pa mia á mi máa díá ho wǎhǔ, le è wé á mi ì dǎn le yahó ká bè-kohó bïo máa mǐ máa léé mia. Le è wé á mi ì zámaka le yahó le cùkú beenĩ yi. Mi wa khòoní le Dónbeenĩ na lé le dà-kéní, le lé wa kǎnìlo wa páaníló là a Yeesu *Krista bïo yi, wón na lé wa Nùhúso. Le ho cùkú, lè mu beemu, lè ho pánká ɓúenɓúen na bïo sǎ a yi fées à bïo pá sí a yi hǎ làa na ká wán à lén fées. *Amiina!

Le Dónbeenì Bè-sànkani na le zéénia là a Zǎn

Vūahǔ túaró jǔhǔ

Yia túara mu bè-sànkani vūahǔ lé o Zǎn na lé o *Krista tonkaro. Pāahǔ na ó o wee túa ho yi ká bǎa tà a Krista bǎo á ho Oroomu béé wee beé lò làa sòobéé. O túara ho pāahǔ na 6a hǎa wǎira a 6uan zoó díá ho kǎhǔ na wi mu jumu tǎahǔ, hǎa 6a le Patimɔasi yi. O túara ho á heníanáa bǎa tà a Krista bǎo síá. O le 6a wíoka dé mí síá o Yeesu yi lé bǎo ó o dàrina mu bǎo búenbúen. O vūahǔ mu yi á le Dónbeenì páanii kǎnle vūahǔ bǎo cèrèé wee mi yi.

O Zǎn bǎa mí vūahǔ yi le o Yeesu zéénia míten làa mí. A lé o Yeesu mu mún bǎa le o túa bǎo ó o mǎn búenbúen (1). O o Zǎn bèn túara há vǎnna bǎo hẹ̀jun á nǎnka 6a kèrètɛwa kuio bǎo hẹ̀jun na wi ho Azii kǎhǔ yi (2-3). O zéénia bǎo ó o mǎn ho wáayi, le ho sò-mánu firó, le há bǎaaní bǎo hẹ̀jun, le mu bǎowa bǎo hẹ̀jun, le há lánpóra bǎo hẹ̀jun bǎo (4-16). Ho ló-beenì *Babiloona cǐlò là a Satāni le mí ton-sáwá yáaró bǎo (17-20). Bǔn mǎn ó o mǎn ho dǐmǐná finle na le Dónbeenì léra. O bǎa le hen làa cǐnú ká a Yeesu á à bǐní ì buen (21-22).

Bǎo ho vūahǔ wee zéeni

¹ Bǎo wi ho vūahǔ na ká yi lé le Dónbeenì bè-sànkani na le zéénia là a Yeesu *Krista á wón zéeni na mí ton-sáwá yi, à 6a zǔn bǎo ò wé hen làa cǐnú. O o Yeesu tonkaa mí tonkaro na ló ho wáayi nǐ-kéní, ò o buée lii zéeni mu le mí ton-sá na 6a le Zǎn. ² Bǎo ó o Zǎn mu mǎn búenbúen ó o mà tǔiá. O zǔ le mu lé le Dónbeenì jǐ-cúa, á zǔ le lé o Yeesu Krista zéénia mu. ³ Bǎa wee kàrán le Dónbeenì jǐ-cúa na túara ho vūahǔ na ká yi, làa bǎa wee jí há à pa há bǎo bán júná bènǐn sí, lé bǎo mu bǎowa mu wéró á sàaráa.

O Zǎn tɛénia 6a kèrètɛwa kuio bǎo hẹ̀jun yi

⁴ Ho vūahǔ mu lé ínén Zǎn wee túa ho á à na ho Azii kǎhǔ lóra bǎo hẹ̀jun kèrètɛwa kuio bǎo hẹ̀jun yi. Le le Dónbeenì, dǐo wi fééé, na wi ká bǎo búí dǐn yí léra na bò ò buen, à wé mu sǎamu làa mia, à na ho hээрà mia. Le há háciira mí bǎo hẹ̀jun,* hǎa dǐn le Dónbeenì bá-zámu kanmúini yahó à mún wé mu sǎamu làa mia, à na ho hээрà mia. ⁵ Le o Yeesu Krista, yia wee mǐ ho tǔiá le Dónbeenì jǐi, yia láayi wi, yia nín-yání vèera ló 6a nǐ-hía tǎahǔ, yia wi 6a bá-záwa búenbúen jǔhǔ wán à mún wé mu sǎamu làa mia, à na ho hээрà mia.

Lé orén wa wɛn, á húrún cǎni kúaará kǎnianáa wɛn wa bè-kora yi, ⁶ á wó á wa lé le *Dónbeenì yankarowá nǐpomu na wee sá bǎn Maá Dónbeenì tonló. Le ho cùkú le ho pǎnká à bǎo sí a yi fééé há lúlúio na jǐi mía yi. *Amiina!

⁷ Mi loń! Nín-yia há dùndúio yi bò ò buen. Ba nùpua búenbúen á à mi a, hǎri bǎa cú a. Ho dǐmǐná kǎna síwà búenbúen á à tà le wéé o bǎo yi. Lé bǔn mu ù wéráa. *Amiina! ⁸ O Nǔhúso Dónbeenì, dǐo wi fééé, na wi ká bǎo búí dǐn yí léra, na bò ò buen, dǐo dà mu bǎo búenbúen á wee bío: «Lé ínén á búá mu bǎo búenbúen jǔhǔ, á lé ínén mún ñ véeni mu bǎo búenbúen.»

O Zǎn mǎn o Krista le mí cùkú beeni

⁹ Inén lé o Zǎn na lé mǐn za wa páaníló là a Yeesu bǎo yi. I làa mia páanía le Dónbeenì bá-zámu yi, á léera mi lò beéró làa bǎo mi wee hǎnáa mi síá yi làa mia. Lé ínén 6a hǎa wǎira á 6uan zoó díá ho kǎhǔ na wi mu jumu tǎahǔ, hǎa 6a le Patimɔasi yi. Ba zoó díá mi bǐn lé bǎo á ì buera le Dónbeenì bíoni á zéénia ho tǔiá na ó o Yeesu mà. ¹⁰ O Nǔhúso wizonle

* **1:4** Há háciira mí bǎo hẹ̀jun: Mu bǎo hẹ̀jun wee zéeni mu bǎo na jǐi sú bǎo. Hen ká á há háciira bǎo hẹ̀jun lé le Dónbeenì Háciri á mu wee zéeni bǎo.

zon,† á le Dónbeení Hácírí pànká kera í wán, á í ná tãmu búí sã pónpón lòn búaaní tãmu í món. ¹¹ A mu tãmu mu bía làa mi: «Bìo fo wee mi à ù túa ho vūahú yí na há lórá bìo hẹ̀n na kà kèrètíewa kuio bìo hẹ̀n yí: Ho Efeze, ho Simiina, ho Pekaamu, ho Tiatire, ho Saade, ho Filadelfií, lè ho Lawodisee.» ¹² Bìo á í ná mu tãmu mu sã, á í yèrèmaa le í khíí loń yía bía làa mi, á í khíí mɔn fíntá-cúaaawa bìo hẹ̀n na wó lè ho sánú. ¹³ O o búí lòn nùpue‡ á zoó wi há t̄ahú. Bànsò z̄á ho báká tóní, á can míten lè le nín-kení na t̄á lè ho sánú. ¹⁴ O nún-vání ka p̄iáp̄iia lòn yènsé. O yío ka lòn d̄ohú denle, ¹⁵ á zení wee nuiíka k̄iák̄iá lòn t̄j̄n na ɓa p̄á á wíokaa. O tãmu sã wee ní lòn nún-beení v̄ánaló. ¹⁶ Há mànàayio bìo hẹ̀n ó o ɓuan lè mí nín-tiání. Ho khà-tóní yara núnso na nia wi á wee lé o nii yí. O yahó ka c̄nc̄n lòn wiso-hád̄ohú.

¹⁷ Bìo á í mɔn wo kà, á í lùwá a tá díá, á yí máa kànkán lòn nùpue na húrun. O o líí bò mí nín-tiání í wán ò o bía: «Yí z̄ón wà. Lé ínén á ɓúa mu bìo búenbúen n̄uhú, á lé ínén mún khíí véení mu bìo búenbúen. ¹⁸ Inén lé yía le mukānī binbirī wi c̄n. Í lá húrun, á lé mi na w̄á wi le mukānī yí f̄eε há lúlúio na nii mia yí. Mu húmú á í pànká wi wán, á ho n̄-hónbó-lóhó á í pànká mún wi wán. ¹⁹ Awa, á bìo fo wee mi, bìo wi làa bìo ɓueé wé mu món, bún búenbúen à ù túa. ²⁰ Ká mu lé há mànàayio bìo hẹ̀n na á í ɓuan lè í nín-tiání, lè há fíntá-cúaaawa bìo hẹ̀n na wó lè ho sánú, bún ɓàn kúará á í ì zéení làa fo: Há mànàayio bìo hẹ̀n h̄n bìo wee zéení le Dónbeení tonkarowà na wee pa ɓa kèrètíewa kuio bìo hẹ̀n yí bìo. Ká há fíntá-cúaaawa bìo hẹ̀n, h̄n bìo ɓèn wee zéení ɓa kèrètíewa kuio bìo hẹ̀n bìo.»

2

Bìo mà n̄n ho Efeze kèrètíewa kuure yí

¹ «Há n̄i-cúá na kà á ù túa à na le Dónbeení tonkaro yí, yía wee pa ho Efeze lóhó kèrètíewa kuure yí:

«Yia ɓuan há mànàayio bìo hẹ̀n lè mí nín-tiání, na wee varáka há fíntá-cúaaawa bìo hẹ̀n na wó lè ho sánú t̄ahú, lé wón wee bío bìo kà: ² Í z̄ú bìo mi wee wé, mi tà le lònbee yí mu bìo yí, á mún wee hí mi s̄a mu yí. Í z̄ú le ɓia lé ɓa n̄-sūmaa á mi p̄á bìo. Ba búí na le mí lé o *Krista tonkarowà à mu yí bon, á mi khéra kúará, á z̄ú le ɓa lé ɓa sabín-f̄uallowa. ³ Mi wee tà hí mi s̄a, à tà le lònbee yí í bìo yí, mi yí máa t̄é mi bàra. ⁴ Eε ká í mah̄á à zá làa mia bìo búí na á í mɔn mia à mu yí se bìo yí. Bìo mi wa làa mi p̄ahú na mi ɓúakáa dó mi s̄a mií á mi díá. ⁵ Awa! A mi cén và mi yiwa bìo mi fù karáa wán, à z̄ú le mí ló lè ho món. Mi cén yèrèma mi yilera lè mi wára à wé làa bìo mi fù karáa bìo. Ká mi yí yèrèmaa, á í ɓueé lá mi fíntá-cúaa á à lén ɓín. ⁶ Ká í mah̄á mún wee ɓúa mia. Lé bìo á bìo ɓa Nikolayitewa wee wé á mi nina, làa bìo á ínén mún ninanáa mu.

⁷ «Yia wee ní bìo, à ɓànsò ní bìo le Dónbeení Hácírí wee bío na ɓa kèrètíewa kuio yí. Yia dàńna ho f̄uhú fá, á le Dónbeení v̄ins̄ia ɓuahó v̄ind̄e na wee na le mukānī ɓa nùpua yí, á ɓànsò á í na dén ɓàn ɓeere díró ní yí.»

Bìo mà n̄n ho Simiina kèrètíewa kuure yí

⁸ «Há n̄i-cúá na kà á ù túa à na le Dónbeení tonkaro yí, yía wee pa ho Simiina lóhó kèrètíewa kuure yí:

«Yia ɓúa mu bìo búenbúen n̄uhú, á mún khíí véení mu bìo búenbúen, yía lá húrun á v̄era, lé wón wee bío bìo kà: ⁹ Í z̄ú mi lò beéró bìo, á z̄ú mi khemu bìo, à ho n̄àfòr binbirī n̄n wi mí c̄n. A ɓia le mí lé ɓa *zúifùwa à ɓa yínɔ́ ɓa zúifùwa binbirī bìo ɓa

† 1:10 O N̄úh̄tso wizonle: Le wizonle mu lé o Yeesu v̄èrò wizonle. Le lé ho dimaasi. ‡ 1:13 Mu k̄eεεkimu yí á mu bía: «Lòn nùpue za. Mu bìo wee zéení yía ó o Daniȳele mɔn (Daniȳele v̄uahú 7.13-14; 10.5-6). Ba zúifùwa c̄n ó o nùpue za mu lé Yia le Dónbeení mɔn léra.

wee yáa lè mi yèni á ì mún zū. Ba nùpua mu kuure bǐo sǎ a *Satāni yi. ¹⁰ Le lònbee na à yí mia á mi yí zǎn. Mi loń, o Satāni á à wé á mi búí 6a à kúee ho kàsó yi á à khénnáa mi kúará. Le lònbee á à yí mia hǎ wizooní bǐo píru yi.* Mi fǎrá đǐn mi sǎdéro mií wán, hǎrí 6a búe mia, á ì ì na le mukāń binbirí mia.

¹¹ «Yia wee jí bǐo, à 6ǎnso jí bǐo le Dónbeení Hácírí wee bío na 6a kèrètíewa kuio yi. Yia dǎńna ho fūuhǔ fá, wón 6ǎnso á mu húmú cúa-ńun níi máa yí.»

Bioní mà nǎn ho Pεkaamu kèrètíewa kuure yi

¹² «Hǎ ńi-cúa na kǎ á ũ túa à na le Dónbeení tonkaro yi, yia wee pa ho Pεkaamu kèrètíewa kuure yi:

«Yia ho khà-tóní yara ńunso na ńia wi á wee lé ńii yi, lé wón wee bío bǐo kǎ: ¹³ I zū le ho lóhó na fo wi yi lé o *Satāni béení díníi. Mi yí binía í món à mi fǎrá đǐn mi sǎdéro mií wán. Hǎrí pǎahǔ na 6a 6ó a níi na 6a le Antipaasi yi mi cǎn hen na ó o Satāni mu wi yi, á mi pá wíokaa dó mi sǎa mií. O Antipaasi mu lé wón mà ho túiá í ńii binbirí. ¹⁴ Eε kǎ í màhǎ à zá làa mia cǐnú bǐo á ì mǎn mia à mu yí se bǐo yi. Ba búí wi làa mia na bǐo a níi na 6a le *Balaamu kǎránló yi. Wón na zéenia o *Isirayεele ńipomu khà vǐiníló là a níi na lé o béε, yia 6a le Balaaki† á bán là hǎ wǎnna taa, á wó ho há-fénló le ho bá-fénló le mí síwà. ¹⁵ Lé kǎ síi 6a búí mún wi làa mia á bǐo 6a Nikolayiitewa kǎránló yi. ¹⁶ A mi cén yèrémá mi yilera le mi wára. Kǎ mi yí yèrémáa, á hen làa cǐnú kǎ í buen, á bueé fi làa bán nùpua so le ho khà-tóní na wee lé í ńii yi.

¹⁷ «Yia wee jí bǐo, à 6ǎnso jí bǐo le Dónbeení Hácírí wee bío na 6a kèrètíewa kuio yi. Yia dǎńna ho fūuhǔ fá, á ho *maanε na 6a sǎnkaa á ì ì na a yi ó o ò là. I mún ñ na le hue-poni 6ǎnso yi. Le huee mu á ì wǎncí le yèn-finle wán á à na 6ǎnso yi. Nǐ-veere yí dà máa zǔń le yèni mu kǎ yínǎn yia le hue-poni mu nǎn yi.»

Bío mà nǎn ho Tiatire kèrètíewa kuure yi

¹⁸ «Hǎ ńi-cúa na kǎ á ũ túa à na le Dónbeení tonkaro yi, yia wee pa ho Tiatire lóhó kèrètíewa kuure yi:

«Yia lé le Dónbeení Za, na yǐo ka lòn dǎhǔ denle, á zení wee ńuúka lòn tǎńń, lé wón wee bío bǐo kǎ: ¹⁹ Bío mi wee wé á ì zū. A le waminí na wee mi mia, làa bǐo mi yí máa biní í món, làa bǐo mi wee wé na 6a nùpua yi, làa bǐo mi wee hǐnǎa mi sǎa, mu búenbúen á ì zū. I mún zū le hǎ làa na kǎ wán, á bǐo mi wee wé á po bǐo mi wó pǎahǔ na mi búakáa dó mi sǎa o Yeesu yi. ²⁰ Eε kǎ í màhǎ à zá làa mia bǐo búí na í mǎn mia à mu yí se bǐo yi. O háa Zezabεele‡, yia le mí lé le *Dónbeení ńi-cúa fεero à mu yí bon á mi wee día ò o khǎ í ton-sáwá vǐiní. O wee ńàa 6a dé ho bá-fénló le ho há-fénló le mí síwà wéró yi, le hǎ wǎnna taa làró yi. ²¹ A ì nǎn ho pǎahǔ wo yi, ò o yèrémá mí yilera le mí wára, kǎ a màhǎ yí tà le mí ì día mí koomu wára. ²² Awa! I ì wé ó o ò tē mu vǎmú á bǐa làa wo wee páaní búenbúen á ì beé lò làa sòobéε, se 6a bèn yèrémáa, á día a koomu wára. ²³ Bǐa bǐo a yi búenbúen á ì búe. Kǎ mu wó kǎ, á 6a kèrètíewa kuio búenbúen á à zǔń le ínén lé yia á zū a nùpue yilera, làa bǐo ó o síi vá yi. I ì sǎání mi ní-kéní kéní yi á à héha làa bǐo mi wee wé.

²⁴ «Kǎ minén Tiatire kèrètíewa kuure nùpua na kǎ, na yí tà yí bǐo ho kǎránló mu yi, á mún yí wi mi zǔń bǐo 6a wee ve là a *Satāni bǐo na sǎ yi, bán á ì ì bío bǐo kǎ á à na yi: I máa biní máa hení bǐo búí wéró máa na mia, ²⁵ kǎ bǐo mi dó mi sǎa mií lé búń mi fǎrá đǐn wán làa bǐo mi wee wéráa mu fúaa í biní buenló.

²⁶⁻²⁸ «Yia dǎńna fá ho fūuhǔ, á bǐo bǐo á ì ì wee zéeni yi fúaa mu véení, wón á ì ì na ho pǎnká yi ó o ò wé hǎ síwà búenbúen ńuhǔ wán làa bǐo á ínén mún yúráa ho pǎnká í

* **2:10** Hǎ wizooní bǐo píru: Bún wee zéeni le le lònbee mu máa mia. † **2:14** Balaamu làa Balaaki: Mi Loń Míló vǎahǔ (Nombres) 22-24; 25.1-3; 31.16 ‡ **2:20** Zezabεele: Mi loń Bá-zàwa nín-yání vǎahǔ (1 Rois) 16.31; 19.1-2

Maá cón bïo sii. O o ò sùwaní mí pànká 6a wán làa sòobéε, á wé è fi 6a lòn sïa na má làa córó. Bànsò á ì ì na há tá-tïa mànàayiire yi. §

²⁹ «Yïa wee jí bïo, à bànsò jí bïo le Dónbeení Hácírí wee bío na 6a kèrètíewa kuio yi.»

3

Bïo mà nòn ho Saade kèrètíewa kuure yi

¹ «Hã jì-cúa na kà á ù túa à na le Dónbeení tonkaro, yïa wee pa ho Saade lóhó kèrètíewa kuure yi:

«Yïa há háciira bïo hẹ̀nùn na bïo sã le Dónbeení yi wiráa, na há mànàayio bïo hẹ̀nùn wi ní yi, lé wón wee bío bïo kà: Bïo mi wee wé á ì zũ. Ba nùpua wee leéka le mi yú le mukānì binbirì, à mi jòn húrùn le Dónbeení yahó. ² Awa, á mi cén fání mi yïo, à dé pànká miten yi, à bïo ká mia jùhũ hĩa yí 6úe. Mu bon. I zũ le bïo mi wee wé á jii yí sú ì Maá Dónbeení yahó. ³ Awa, á mi bíní leéka mi yiwa bïo mi já lè le Dónbeení bíoní á tà le yi bïo. Mi yèrémá mi yilera lè mi wára, à wé bè le bíoní mu yi. Ká mi yí fánía mi yïo, á ì 6ueé yòoka mi wán là a kònlo bïo. Mi máa dàń máa zũń ì buenló mi cón pāhũ. ⁴ εε ká 6a 6úí mähá wi mi cón ho Saade mu lóhó kèrètíewa kuure tīahũ á 6uan míten sese le Dónbeení yahó lòn nùpua na sï-zinia wee ce wéréwéré. Bán á à bè làa mi ká 6a zã há sï-poa, lé bïo 6a ko làa bũ.

⁵ «Làa bũn sii á yïa dàńna ho fũuhũ fá, á wón n zini lè há sï-poa. O yèni á ì máa lén bïa yú le mukānì binbirì yènnáa vūahũ yi hùúu. I ì dīn ì Maá lè mí tonkarowà yahó á à bío le bànsò bïo sã mi.

⁶ «Yïa wee jí bïo, à bànsò jí bïo le Dónbeení Hácírí wee bío na 6a kèrètíewa kuio yi sese.»

Bïo mà nòn ho Filadelfi kèrètíewa kuure yi

⁷ «Hã jì-cúa na kà á ù túa à na le Dónbeení tonkaro na wee pa ho Filadelfi lóhó kèrètíewa kuure yi:

«Yïa na bàn sii mía, na lé ho tũíá poni bànsò, yïa ó o *Daviide béenì díró ní naló pànká wi ní yi lòn woohũ won-za, yïa héra mu bïo jii à nùpue máa dàń pe mu jii, na mún pon mu bïo jii à nùpue máa dàń hén mu jii, lé wón wee bío bïo kà: ⁸ Bïo mi wee wé á ì zũ. I zũ le 6a nùpua yí máa kònbi mia sese, εε ká mi mähá pá wee bè ì bíoní yi, mi yí pã ì bïo 6a nùpua yahó. Awa, ì héra ho zũajii nòn mia. A nùpue na mún dà à bíní ì pe ho á mía. ⁹ Mí loń, bïo kà lé bïo á ì wé làa bïa bïo sã a Satāni yi, bán na wee fūaa há sabioní le mí lé 6a *zúifùwa à mu jòn yí bon. I ì wé á 6a 6ueé fára mí nankójuná wán mi yahó, á 6a à zũń le ì wa mia. ¹⁰ Bïo á ì henía nòn mia le mi hĩ mi sïa á mi tà bō yi. Lé bũn nòn á le lònbee na 6ueé khén ho dīmíjā nùpua 6úen6úen kúará á ínén 6èn mún n kání mia yi. ¹¹ Hen làa cīnú ká ì buen. Bïo mi dó mi sïa mi lé bũn mi fára dīn wán làa bïo mi wee wéráa mu, bèra a na ò o 6úí hĩa yí fé mi bïo na wee zéeni le mi fá ho fũuhũ.

¹² «Yïa dàńna ho fũuhũ fá, wón n keń lòn bòròbòrò ì Maá *Dónbeení zī-beení yi féεε. Bànsò ò keń le zīi mu yi féεε. I Maá Dónbeení yèni, lè le lóhó yèni á ì túa bànsò wán. Hón lóhó so lé ho Zeruzaleemu finle na à lé ho wáayi le Dónbeení cón á à lii. Inén yèn-finle á ì mún n túa bànsò wán.

¹³ «Yïa wee jí bïo, à bànsò jí bïo le Dónbeení Hácírí wee bío na 6a kèrètíewa kuio yi sese.»

Bïo mà nòn ho Lawodisee kèrètíewa kuure yi

¹⁴ «Hã jì-cúa na kà á ù túa à na le Dónbeení tonkaro yi, yïa wee pa ho Lawodisee lóhó kèrètíewa kuure yi:

§ 2:26-28 Tá-tïa mànàayiire: Le mànàayiire mu wee zéeni le sée yíró bïo. Le mún wee zéeni a Krista bá-zàmu 6úákáró bïo. Mí loń Lení vūahũ (Psaumes) 2.8-9; Míló vūahũ (Nombres) 24.17; Bè-sànkani vūahũ 22.16

«Yia yèni 6a le *Amiina, yia wee mĩ ho tũia poni le Dónbeenĩ jii, yia láayi wi, yia lé ho tũia poni 6anso, na le Dónbeenĩ ãn wán léraráa mu bĩo 6úen6úen, lé wón wee bĩo bĩo kà: ¹⁵ Bĩo mi wee wé á ã zũ. Le Dónbeenĩ bĩo yi, á mi yĩ sùwa, á mi mún yĩ wan. Mi lá ka lè mi sùwa tàá mi lá wan, se bũn pá wãa sũaanĩ. ¹⁶ Ká bĩo mi yĩ sùwa á mi mún yĩ wan, à mi ka tũn, á ã ã kũn mia á à kũia. ¹⁷ Mi wee bĩo le mi níi bĩo wi, le mi bò miten mi nãfòró wán, bĩo 6úí yĩ fòora mia, tàá. A mi yĩ zũ ká mi lé 6a yinyio 6ansowà á bĩo màkárí wi. Mi lé 6a nĩ-khenia. Mi lé 6a muiiwà á wee vará mi bĩo. ¹⁸ Awa, á mi día le ã zéeni mia: Ho sãnú binbirĩ na ceéra ho dũhũ yi á mi wãa 6uee yà ã cõn. Lé bũn ñ na ká mi ã wé mu bĩo 6ansowà binbirĩ. Mi 6uee yà hã sĩ-poa ã cõn à zĩ sàráa mi nĩyio. Mi mún 6uee yà hã yĩo tĩni ã cõn à váani lè mi yĩo à mi wé mi. ¹⁹ Bĩa á ãnén wa ká 6a wó khon, à ã zá làa ba, à bé 6a. Mi cén bĩnĩ dé sòobéε miten yi, à yèrémá mi yilera lè mi wárá. ²⁰ Mi loĩ, ã ãn ho zũajii á wee tènĩ. Ká yia jã ã sã á tà le ã 6uee zo, á ã zo 6anso cõn á wa à páani ã dí.

²¹ «Yia dàina ho fũuhũ fá, á ã wé á 6anso ò kεeni mu bá-zàmú kanmúini wán ã nĩsãni, làa bĩo á ãnén mún fá ho fũuhũ á kararáa ã bá-zàmú kanmúini wán ã Maá nĩsãni.

²² «Yia wee jí bĩo, à 6anso jí bĩo le Dónbeenĩ Háciri wee bĩo na 6a kèrètíewa kuio yi sese.»

4

Le khònti na le Dónbeenĩ wee yi ho wáyí

¹ Bũn món, á ã bĩnia mɔn à ho wáyí jii héra. A mu tãmu na lá bía làa mi lè ho yahó, na sã wee jí lòn bũaanĩ, lé bũn tĩn wee bĩo làa mi: «Buee yòo hen, á ã ã zéeni bĩo 6ueé wé làa fo.» ² Mĩ lahó yi, á le Dónbeenĩ Háciri pánká kera ã wán, á ã mɔn mu bá-zàmú kanmúini 6úí ho wáyí ò o 6úí kará le wán. ³ Bãnsò semu ka lè hã *hue-seni 6úí na 6a le zasipu làa saaduana ciaciakaró bĩo síi, á wee juiika kũiakũia. Le bon-khõnle mún ló kĩnia mu bá-zàmú kanmúini mu yi á wee juiika lòn *hue-seni na 6a le emeroode. ⁴ Mu bá-zàmú kanmúini mu 6àn sii 6óni làa bĩo náa kĩnia le yi, á 6a nĩ-kĩa 6óni làa nũwã náa kará wán. Ba 6úen6úen zã hã sĩ-poa, á 6úra mu bá-zàmú khõnlúaa na wó lè ho sãnú. ⁵ Mu bá-zàmú kanmúini mu á ho viohó juiikaró wee lé yi, á ho nãmakaró sã mún wee jí le yi. Hã fĩntã-cúaawa bĩo hẽjũn zãnia yèen bàrá le yahó. Hõn lé hã hácira bĩo hẽjũn na bĩo sã le Dónbeenĩ yi. ⁶ Bĩo 6úí lòn saahó na jumu wee ce wéréwéré lòn mákã dũuhũ á mún wi mu bá-zàmú kanmúini mu yahó.

Búaa búaa náa 6úí mún ãn kĩnia le kanmúini mu yi. Ba yara lè 6a máa 6úen6úen léé yĩo. ⁷ O nĩn-yáni yia ka lòn kúden. O jũn níi yia ka lòn dãa-za. O tĩn níi yia yahó ka lòn nũpue yahó. O náa níi yia wón ka lòn duió na déera wá. ⁸ Ba mí búaa náa 6úen6úen á mía bĩo hẽzĩn hẽzĩn wi. Hã 6úen6úen vó lè hã yĩo. Bĩo ká lé bĩo 6a wee bĩo le wisoni lè ho tĩnãahũ fẽεε:

«O Nũhũso Dónbeenĩ 6àn sii mía.

O dà mu bĩo 6úen6úen.

O wi ká bĩo 6úí ãn yĩ léra.

O wi fẽεε, o bò ò buen.»

⁹ Hen ká 6a búaa mu sansan wee bĩo yia kará mu bá-zàmú kanmúini wán beemu bĩo á wee khõní a, á wee dé o bákã, wón na wi fẽεε hã lúlúio na jii mía yi, ¹⁰ à 6a nĩ-kĩa 6óni làa nũwã náa líi búrá yia kará mu bá-zàmú kanmúini wán na wi fẽεε hã lúlúio na jii mía yahó à búaanĩ a. Ba wee wé hén mí sãnú khõnlúaa líi kũia mu bá-zàmú kanmúini yahó ká 6a à bĩo bĩo kà:

¹¹ «Nũhũso, wa Dónbeenĩ,

fo ko lè ho cùkú.

Fo ko lè le khõnii.

Ho pánkã 6úen6úen bĩo sã foñ.

Lé bïo ùnén lé yïa léra mu bïo búenbúen.
 Ùnén lé yïa le mu keń,
 á mu bèn wi.»

5

O Pioza mí dòn lé yïa ko lè ho vūahū benló

¹I bíníá le í loń, á ĩ mən à yïa kará mu bá-zàmu kanmúiní wán buan vūahū búí lè mí nín-tíání. Ho vūahū mu yahó lè ho mání búenbúen á ho túaró wi wán, á bun. Ho jii lan lè ho sò-mánu há zen cúa-hèjun. ²I mún mən wáayi tonkaro búí na pànká wi, ò o wee bío bío kà pónpón: «Yia ko lè ho sò-mánu na lan lè ho vūahū mu jii firó à ben ho lé o yén?» ³Ká yïa màhá ko lè ho benló à kàrán ho á yí ló. Bànso mía ho wáayi, o mún mía ho tá wán, á ho tá fíkōhū ó o mún mía yi. ⁴Á ĩ bènťin wá mu bío yi làa sòobéé, lé bío á yïa ko lè ho benló à kàrán ho á yí ló. ⁵A 6a nĩ-kíá 6óní làa nùwā náa nĩ-kéní búí á wee bío làa mi: «Yí wá bío. Loń, yïa 6a wee ve làa Zudaa zĩ-júhū nùpua kúden, o bée *Daviide mènmaní, á fá ho fūuhū.* Wón lé yïa ko lè ho sò-mánu na lan lè ho vūahū mu jii firó, à ben ho.»

⁶I bíníá le í loń, á ĩ mən Pioza búí na ka lòn yïa na 6a fā yan làa muiní, ká a đin le béení kanmúiní sii yi, 6a búa búa náa, lè 6a nĩ-kíá 6óní làa nùwā náa tīahū. O Pioza mu wāa là a yio lé mu bío hèjun hèjun. Hón yio so lé há háciira bío hèjun na le Dónbeení tonkaa ho đimíjā kùarāa búenbúen yi. ⁷O Pioza mu vá vaá 6ó yïa kará mu bá-zàmu kanmúiní wán, ò o fó ho vūahū na á wón buan lè mí nín-tíání. ⁸Bío ó o fó ho buan, á 6a búa búa náa lè 6a nĩ-kíá 6óní làa nùwā náa á 6ueé 6úrá a Pioza mu yahó. Ba búenbúen buan há kòncówá, á mún buan há lánpórá na wó lè ho sánú, na mu bío búí na sámu sí sú á wee cí yi. Bún bío so wee zéeni bío bío sã le Dónbeení yi floró bío. ⁹A 6a búa búa náa lè 6a nĩ-kíá 6óní làa nùwā náa wee sío le len-finle na ká:

«Ùnén lé fo ko lè ho vūahū mu féro.
 Fo ko lè ho vūahū mu féro à fi ho sò-mánu na lan ho jii.

Lé bío ùnén lé fo 6a yan lè le muiní.

Ū cāni lé đio yā 6a nùpua á 6a bío sã le Dónbeení yi.

Ba ló ho đimíjā kāna nùpua lè mí síiwá búenbúen yi,

hàrí 6a wé lùe lée lùe,

hàrí 6a bío bíoní lée bíoní.

¹⁰Fo wó á 6a lé wán *Dónbeení yankarowà nípomu,
 à 6a wé sá na le yi.

Ba à dí le béení ho tá wán.»

¹¹I bíníá le í loń, á ĩ jā ho wáayi tonkarowá sã. Ba ka cèécèécèécé, á kíniá mu bá-zàmu kanmúiní, lè 6a búa búa náa, lè 6a nĩ-kíá 6óní làa nùwā náa yi.† ¹²Bío ká lé bío 6a wee bío pónpón:

«O Pioza na 6a lá fá

á ho dàńló, lè ho náfòró, lè mu bè-zūnminí, lè ho pànká á bío sã yi.

O ko lè le kònbii.

O ko lè ho cùkú.

O ko lè le khòoníi.»

¹³A mu bè-lénnia búenbúen, bío wi ho wáayi làa bío wi ho tá yi, bío wi ho tá fíkōhū, làa bío wi mu jumy yi, mu búenbúen na wi há kùarāa búenbúen yi, á ĩ jā sã à mu wee bío bío ká:

«Le khòoníi, lè le kònbii, lè ho cùkú, lè ho pànká

á bío sã yïa kará mu bá-zàmu kanmúiní wán,

là a Pioza yi fēēē há lúlúio na jii mía yi.»

* 5:5 Zudaa zĩ-júhū nùpua kúden là a bée Daviide mènmaní: Mi loń Bío Núhū Búeení vūahū (Genèse) 49.9; Ezayii vūahū 11.1, 10 † 5:11 Mi loń Daniyēle vūahū 7.10

14 A 6a bùaa bùaa náa le: Amiina! A 6a nǐ-kǐa 6óní làa nùwǎ náa 6èn líí 6úrá à 6a 6ùaanía 6a.

6

O Pioza fù ho sò-mánu bío hèzín

1 I bǐnía le í loń, á í mǎn ò o Pioza fù ho nín-yání sò-mánu na lá lan ho vǔahǔ jii. A í jǎ 6a bùaa bùaa náa yà-kéní sǎ ò o béra lòn viohó na nà: «Buee khǐí lén!» 2 A í le í loń, à lée cón-poni na. Yǐa yòora a á 6uan le tée. O 6úi nǎn mu bá-zàmu khònlúee wo yi ó o 6úra á wàráa lòn san-béé á tǐn wà vaá fá ho fǔuhǔ.

3 O o Pioza fù ho jún níi sò-mánu na lá lan ho vǔahǔ jii. A í jǎ 6a bùaa bùaa náa jún níiso sǎ ò o béra: «Buee khǐí lén!» 4 O o cúa 6úi zoó ló hùεen lòn dǎhǔ. Yǐa kará a wán ó o 6úi nǎn ho pànká yi, ò o wé à ho héera yí keń ho tá wán, à 6a nùpua wé 6úe mǐn. O 6úi nǎn ho khà-tó-tóní wo yi ó o 6uan.

5 O o Pioza fù ho tǐn níi sò-mánu na lá lan ho vǔahǔ jii. A í jǎ 6a bùaa bùaa náa tǐn níiso sǎ ó o béra: «Buee khǐí lén!» A í le í loń, à lée cón-bírí na lua. Yǐa kará a wán á 6uan le dèe na 6a wee mǎnzǎ lè mu bío lǐnlǐmu. 6 A í jǎ bío 6úi sǎ lòn nùpue tǎmu 6a bùaa bùaa náa sǐi yi à mu wee bío: «O nùpue wizon-kùure sǎmú sàáníi lé hǎ daa làn-pámúarè dà-kéní yàwá. Ká mu lé hǎ sǐo, se lée làn-pámúarè bío tǐn ho yàwá dà-kéní mu yi. Ká ho jiló lè ho *dǐvén bǔn à ù día mí yàwá yi.»

7 O o Pioza fù ho náa níi sò-mánu na lá lan ho vǔahǔ jii. A í jǎ 6a bùaa bùaa náa níiso sǎ ó o béra: «Buee khǐí lén!» 8 A í le í loń à lée cón-khúunǐ na lua. Yǐa kará a wán yèni 6a le Húmú. Ho nǐ-hǎnbó-lóhó bò a mǎn. Ho dǐmǐjǎ nùpua 6úen6úen sankanòn cúa-náa níi bío dó 6a níi yi, à 6a 6úe 6a lè ho khà-tóní, lè le hǐni, lè mu wǎmú, lè 6a zǐn-bùaa.

9 O o Pioza fù ho hònú níi sò-mánu na lá lan ho vǔahǔ jii, á í mǎn hǎ mǎnákǎwa 6úi le muinǐ yεenǐi tá. Bǐa bò le Dónbeenǐ bíonǐ yi, á mà ho tǔiá le jii á 6a 6ó, lé bán te mí mǎnákǎwa. 10 Bío kà lé bío hǎ mǎnákǎwa mu wee bío pǎnpǎn: «Núhǔso Dónbeenǐ na 6àn sǐi mía, yǐa lé ho tǔiá poni 6ànso, lé ho pǎahǔ yén fo ò pa á à sǐinínáa ho dǐmǐjǎ nùpua júná á à dǐráa hǎ yúaa wa 6úeró bío yi coon?» 11 A le Dónbeenǐ nǎn hǎ sǐ-poa 6a nǐ-kéní kéní yi, à le bǐa nǎn 6a yi le 6a hǐ mí sǐa cǐinú à paráa 6a nǐnzàwa ton-sáwá, 6àn zàwa lè 6àn hǐnni na 6a à 6úe lè 6arén bío sǐi jii sǐró.

12 I bǐnía le í loń, á í mǎn ò o Pioza fù ho hèzín níi sò-mánu na lá lan ho vǔahǔ jii, á ho tá dèkío lè mí pànká. A le wii yèrémáa ka kúirikúirikúiri, à ho pǐihǔ hón mùia hobobo lòn cǎni. 13 Hǎ mǎnáyio wee tè lii lòn hánbíó na ho pinpi-beenǐ wee díí. 14 Ho wáyí bun zon mǐn yi lòn pǎhǔ á vǔnun, á hǎ 6úaa lè hǎ táwá na mu jumu kǐnía yi, bǔn 6úen6úen lóka mí lara yi á vǔnun. 15 Ho dǐmǐjǎ 6úen6úen bá-zàwa lè 6a júnása, 6a dásíwá júnása, ho nǎfòró 6ànsowà, bǐa pànkáwá wi, 6a wobáanǐ làa bǐa wi mítén, 6a 6úen6úen héera sà mítén hǎ kǎnǐ yi lè hǎ 6úaa hue-beera pǎnna. 16 A 6a wee bío lè hǎ 6úaa lè mí hue-beera: «Mí jǐ wεn, à yǐa kará mu bá-zàmu kanmúinǐ wán à yí mí wεn, ò o Pioza sǐinǐ wa júná. 17 Lé bío á yǐa kará mu bá-zàmu kanmúinǐ wán là a Pioza wizon-beenǐ na 6a à fǐ le cǐtǐi yi wǎa dǎn. A yǐa dà à kǎnǐ mítén le wizonle mu yi wón mía.»

7

Le Dónbeenǐ bò le fǐminǐ mí ton-sáwá 6uráa wán

1 Bǔn mǎn, á í mǎn le Dónbeenǐ tonkarowà nùwǎ náa à 6a dǐn ho dǐmǐjǎ sǎa mí bío náa yi á hò ho pinpiró hen na 6a dǐnka yi, à ho yí và ho tá, lè mu jún-beera, lè hǎ vǐnsǐa wán. 2 A í bǐnía le í loń, á í mǎn le Dónbeenǐ tonkaro veere ò o ló lè le wii hènǐi. Le dèe na le Dónbeenǐ, dío lé le mukǎnǐ 6ànso, á wee bè lè mí fǐminǐ ó o 6uan. O o bǐa bío kà pǎnpǎn lè le Dónbeenǐ tonkarowà nùwǎ náa mu, bǐa le nǎn ho pànká yi à 6a yáaráa ho tá lè mu jún-beera: 3 «Ho tá lè mu jún-beera lè hǎ vǐnsǐa á mí dǐn yí yáa ká wa yí bò le fǐminǐ wán Dónbeenǐ ton-sáwá 6uráa wán yí vó.» 4 A bǐa le fǐminǐ mu bò wán á 6a

zéenía jii làa mi. Ba búenbúen wó nùpua muaaseé búará-hèjùn làa muaaseé náa. Ba ló a *Isirayele nìpomu zì-júná búenbúen yi. ⁵⁻⁸ O *Zudaa zì-júhú nùpua na le flimini mu bò wán lée muaaseé píru jùn. O o Urubèn, là a Kaade, là a Azere, là a Nefutalii, là a Manasee, là a Simion, là a Levii, là a Izakaare, là a Zabulon, là a Zozeefu, là a Bènzamee, bán búenbúen zì-júná nùpua muaaseé píru jùn jùn á le flimini mu bò wán.

Ba zãamá-kúii ðín o Pioza yahó

⁹ Bún món, á ì le ì loí, à lée minka zãamá-kúii na. Ba jii yí dà máa zúí. Ba ló ho ðímíjã kãna nùpua lè mí síwà búenbúen yi, hàrí 6a wé lùe lùe, hàrí 6a bío bíoní lée bíoní. I mɔn 6a à 6a ðín mu bá-zàmu kanmúiní yahó, là a Pioza yahó. Ba zã há sí-poa, á buanka há yúkúio vónna à zéení le mí sía wan. ¹⁰ Bío kà lé bío 6a wee bío pónpón: «Wàn Dónbeení na kará mu bá-zàmu kanmúiní wán là a Pioza, lé bán kãnía wɛn.»

¹¹ A ho wáayi tonkarowà búenbúen ðín kínía 6a ní-kíá 6óní làa nùwã náa, lè 6a bùaa bùaa náa na ðín kínía mu bá-zàmu kanmúiní yi á líí búrá le yahó, á wee bùaaní le Dónbeení ¹² ká 6a a bío:

*Amiina!

Mu bè-zúrminí lè ho dànló lè ho pánká á bío sã wàn Dónbeení yi.

Le ko lè le kónbii lè ho cùkú.

Wa ko wa khòoní le à dé le bárakà fɛɛ há lúlúio na jii mía yi.

*Amiina!»

¹³ A 6a ní-kíá ní-kéní wáa tùara mi: «Ba sí-poa 6ànsowà mu á fo zú le? Ba wee lé wɛn?»

¹⁴ A ì bíá nɔn wo yi: «Wàn maá, ùnén lé fo zú 6a.» O o ní-kínle mu bíniá bíá: «Bìá kà lé bíá káa le lònbe-be-beení* yi. Ba sɛera mí sí-zínia o Pioza cãni yi á há wee ce púiapúia. ¹⁵ Lé bún te bío 6a ðinnáa le Dónbeení bá-zàmu kanmúiní yahó. Ba wee sá na le Dónbeení yi le wisoní lè mí tìnàahú fɛɛ le zì-beení na bío sã le yi yi. A le Dónbeení, ðio kará mu bá-zàmu kanmúiní wán á à kɛn láa ba, á à pa 6a bío.

¹⁶ Hini làa ju-hãní máa bíni máa dàñ 6a.

Wii máa bíni máa jí 6a,

á wunwuró mún máa bíni máa beé 6a lò.

¹⁷ Lé bío ó o Pioza na wí mu bá-zàmu kanmúiní síi yi á à pa 6a bío làa bío ó o pi-pa wee wé paráa mí pia bío. O wé è dí 6a yahó á à varáa le jùn-dãní yi, ðio wee na le mukãní binbirí, á le Dónbeení á à sùuka 6a yèn-caa búenbúen.»

8

O Pioza fù ho hèjùn ní sò-mánu

¹ Bío ó o Pioza màhá fù ho hèjùn ní sò-mánu na lá lan ho vūahú jii, á bío ho wáayi búenbúen wó tétété á dó mí yi. ² A ì le ì loí, á ì mɔn le Dónbeení tonkarowà nùwã hèjùn na ðín le Dónbeení yahó. A 6a nɔn há bùaaní dà-kéní kéní 6a yi. ³ A le Dónbeení tonkaro veere búí ló á bueé ðín le *ãnsán cíníi dèe nísání. O buan ho lánpóhó na 6a wee wé cífí mu bío na sãmu sí yi. Ho wó lè ho sánú. A 6a nɔn mu bío na sãmu sí cèrèe wo yi ò o cífí mu ho yi ho *ãnsán cíníi dèe na wó lè ho sánú wán, ðio wí mu bá-zàmu kanmúiní yahó. A mu bío mu làa bío sã le Dónbeení yi floró ò o páaní na le Dónbeení yi. ⁴ A mu bío na sãmu sí na wee cífí ho lánpóhó na ó o buan yi yíiní làa bío sã le Dónbeení yi floró á páanía yóò ðñ le Dónbeení. ⁵ Bún món ó o wáayi tonkaro mu khá há donfúaa ho *ãnsán cíníi á kúaa ho lánpóhó mu yi á kónkúaa kúaa ho tá wán lè mí pánká. Bío ó o kónkúaa há kúaa kà síi, á ho viohó juiíkaa á nãmakaa, á ho tá dèkíó lè mí pánká.

Hã bùaaní bío náa na nín-yání wã

* 7:14 Le lònbe-be-beení: Mí Loí Matiye vūahú 24.21; Maaki vūahú 13.19

⁶ A ho wáayi tonkarowà nùwā hẹ̀nùn na ɓuan hā bǔaani wāa wíokaa mítén hā wíló bǐo yi.

⁷ O o nín-yání tonkaro wāa wǎ mí bǔaani. Bǐo ó o wǎ le, á ho viohó mànàayio, lè ho dǎhǔ, lè le cāni lùnkāa mín yi á dǐndǐn tò ho tá yi. A ho tá lè mí vǐnsǎ lè mí jíní bǐo na cǎka ɓúenɓúen á à yí mu ɓàn sankanòn cúa-tǐn.

⁸ O o ɓun ní tonkaro á wǎ mí bǔaani. A bǐo ɓúí lòn ɓúe-beeni na zà, á ɓa lèera dó mu yámú ɓumu yi, á bǐo yèrémáa wó le cāni á à yí mu ɓàn sankanòn cúa-tǐn. ⁹ A ɓa búa na wi le cāni mu yi á húrun. A hā wonna na wi le yi mún fù.

¹⁰ O o cúa-tǐn ní tonkaro wǎ mí bǔaani. A le mànàayi-be-beeni ɓúí zà wó ho dǎhǔ kùera lion hā vǔna lè hā ɓun-dǎa ɓàn sankanòn cúa-tǐn tǐn wán. ¹¹ Le mànàayiire mu yèni ɓa le Hεηheró. A hā vǔna lè hā ɓun-dǎa ɓumu, á bǐo yèrémáa wó mu ɓun-hia á à yí mu sankanòn cúa-tǐn. A ɓa nùpua cèrèe húrun lé bǐo ɓa ɓun mu ɓun-hia mu.

¹² O o cúa-náa ní tonkaro wǎ mí bǔaani. A le wii, lè ho pǐihǔ, lè hā mànàayio sankanòn cúa-tǐn tǐn ní á ɓoonía yi, á mu ɓàn khoomu sankanòn cúa-tǐn tǐn ní á wó. A le wisoni lè ho tǐnàahǔ sankanòn cúa-tǐn tǐn ní wó le tǐbíri cikoón.

¹³ A ì le ì loŋ, á ì mɔn duio ɓúí ò o yòo wee dèe ho wáayi firicírri á wee bǐo bǐo kà ɓɔnɓɔn: «Yéréké loo! Yéréké! Ho yéréké á à sá ho dǐmǐjá nùpua yi lé bǐo le Dónbeeni tonkarowà nùwā tǐn na ká á à wǎ mí bǔaani.»

9

Bǐo wó hā bǔaani bǐo hònú ní wíló mǎn

¹ O o cúa-hònú ní tonkaro wǎ mí bǔaani. A ì mɔn mànàayiire ɓúí na kùera lion ho tá yi. Ho kǎhǔ na nàyiló ɓii mía ɓii won-za á ɓa nɔn le yi. ² A le ɓueé héra ho kǎhǔ na nàyiló ɓii mía ɓii, á le minka yǐní ló ho yi kúntùn, á pon ho tá ɓúenɓúen yi á mu wó le tǐbíri á le wii yí máa mi. ³ A ɓa kòoyówá ló le yǐní mu yi á ɓera fò ho tá. Ba nɔn ho pánká ɓa yi á ɓa wé táa ɓa nùpua lè ɓa naawà bǐo síi. ⁴ A ɓa bía nɔn ɓa yi le le jíní, lè hā vǐnsǎ, làa bǐo lée bǐo na wee sà hā vǔna à ɓa yí tǔii yi. Ká ɓa nùpua na le Dónbeeni flimini mía wán lé bán mí dòn à ɓa wé táa. ⁵ Ba yí nɔn le ní ɓa yi le ɓa ɓúe ɓa nùpua mu, ká ɓa màhǎ à beé ɓa lò làa sòobèe á à dǎ hā pǐina bǐo hònú. Bǐo ɓa wee beé là a nùpue lò á ka lòn naa táró vía bǐo síi. ⁶ Pǎahǔ na á ɓɔn ò wé yi ká ɓa nùpua wé è bǐo le mí lá húrun se mu súaani. Eε ká ɓa màhǎ máa hí. Ba sǎa wé è vá mu húmú yi. Eε ká ɓa máa yí mu.

⁷ Ba kòoyówá mu ka lòn cúaawa na ɓa wíokaa hā hǐa táró bǐo yi. Ba ɓúenɓúen ɓúná á mu bǐo ɓúí ponka yi lòn bá-zamu khònlúaa na wó lè ho sǎnú. Ba yara ka lòn nùpua yara, ⁸ á ɓún-vání túeeka lòn hǎawa ɓún-vání. Ba ɓia ka lòn kúdenwà ɓia. ⁹ Ba kosǎa ka lè hā ponka yi làa hǎnló bǐowa ɓúí. Ba mía sǎa wee jí wùrùwári wùrùwári lòn wòtórówa lè mí cúaawa na lùwa bò ò va hā hǐa. ¹⁰ Ba zǔaa wi á ka lòn naawà zǔaa. Lé hǎn zǔaa so á ɓa à beé lè ɓa nùpua lò hā pǐina bǐo hònú yi. ¹¹ Ba kòoyówá mu béε lé o tonkaro na pan ho kǎhǔ na nàyiló ɓii mía yi. O yèni lè mu heberemu ɓa le Abadon, ká mu kεεkimu á ɓa wee ve o làa Apolijon, mu kúará le «Bè-yáaro.» ¹² ɓɔn lé ho nín-yání yéréké na wó khǐina. Yérékéwá bǐo ɓun á pá à ɓíni ò wé á à sǐ ɓɔn yi.

Bǐo wó hā bǔaani bǐo hẹ̀zǐn ní wíló mǎn

¹³ ɓɔn mǎn ó o cúa-hẹ̀zǐn ní tonkaro á wǎ mí bǔaani. A ho *ánsǎn cǐnii dèe na wó lè ho sǎnú, dǐo wi le Dónbeeni yahó á tǎmu ɓúí ló kónɓúaa mí bǐo náa yi á ì já sǎ. ¹⁴ Mu tǎmu mu bía nɔn o tonkaro cúa-hẹ̀zǐn ní na ɓuan mí bǔaani yi: «Ba tonkarowà na ló ho wáayi nùwā náa na ɓa can ho muhǔ na ɓa le Efaraate ɓii à ù fee kúia.» ¹⁵ O o feera ɓa kúaarà à ɓa ɓúe ho dǐmǐjá nùpua sankanòn cúa-tǐn ní ɓúhǔ. Ba lá wíokaa ɓa día á pannáa dén lúlúure so, hón pǐihǔ so, dén wizonle so, hón ɓɔn-kéní kéní so. ¹⁶ Barén hǐn-táwá na yòora ɓa cúaawa á ɓa zéenia ɓii làa mi. Ba le ɓa lé ho muaaseé khǐá-pírú pírú ɓúná khǐá-ɓun. ¹⁷ Bǐo á ì mɔn lè ɓa síi lé bǐo kà: Ba ɓúenɓúen mu bǐowa ponka kosǎa yi. Mu ɓúí ka hùεen lòn dǎhǔ. Mu ɓúí lé mu bè-búrán. Mu ɓúí lé mu bè-dondó. Ba cúaawa

ɲúná ka lòn kúdenwà ɲúná. Ho dǎhú lè le yíini lè ho kíríbi wee lé lè 6a ɲini. ¹⁸ Mu bè-súmáa bío tɛn mu, ho dǎhú lè le yíini lè ho kíríbi na wee lé lè 6a ɲini lé bío bóka ho dímíɲá nùpua. Bía mu bó búenbúen á à yí 6a sankanèn cúa-tɛn. ¹⁹ Ba cúawa mu pànkáwá wi 6a ɲini lè 6a zúaa yi. Mu bon, 6a zúaa ɲúná wi á ka lòn háwá, lé hǎn 6a wee bóonínáa 6a nùpua yi.

²⁰ Ká 6a nùpua na mu bè-súmáa á yí yú yí bó, bán pá yí yèrémáa yí día mí wǎnna hǎló. Ba pá wee búaaní 6a cínáwa. Há wǎnna na wó lè ho sǎnú, làa hǎa wó lè le wén-hǎnló, làa hǎa wó lè ho tǎɲòn, làa hǎa wó lè há huua lè há búɛɛní, bún na yí máa mi mu bío, á yí máa jí mu bío, á yí dà máa wé dɛɛ, lé bún á bán pá wee búaaní. ²¹ Ba nùpua búeró, lè mu nín-símú wéró, lè ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwá, lè ho kǎnló, bún búenbúen á 6a pá yí yèrémáa á yí día wéró.

10

Ho vǎn-za na á ho wáayi tonkaro buan

¹ A í bɛnía le í loń, á í mǎn le Dónbeení tonkaro búí na pànká wi, ò o ló ho wáayi wee lii. Le dùndúure pon wo yi lòn dà-zínii. A le bon-khǎnle bánbáa o ɲúhú. O yahó wee ɲuíka lòn wii, á zení ka lòn dǎhú bǎrǎbǎrǎwa. ² Vǎn-za búí na héra ó o buan. O nín-tiánɛn zeń ó o bǎ mu yámú ɲumu wán, ká a nín-káahón zeń ó o bǎ ho tá wán, ³ ò o béra pǎnpǎn lòn kúden. Bío ó o béra ká síi, á ho viohó nàmakaró bía há zen cúa-hèɲun. ⁴ Bío á hón viohó so nàmakaa khíina, á í wi à í túa bío ho nàmakaró mu bía, á í ɲá tǎmu búí sǎ ho wáayi à mu bía: «Ho viohó mu nàmakaró bǎn ɲi-cúa á ũ bua ũ dòn. Yí túa há.» ⁵ O o tonkaro na á í mǎn ò o dǎn mu yámú ɲumu lè ho tá wán, á hónía mí nín-tiánɛn ní dá ho wáayi, ⁶ ò o báa lè le Dónbeení yèni, dǎo wi bɛn féɛɛ há lúlúio na ɲii mía yi, na léra ho wáayi làa bío wi ho yi búenbúen, lè ho tá làa bío wi ho yi búenbúen, lè mu yámú ɲumu, làa bío wi mu yi búenbúen. O bía: «Mu wǎa máa bɛnía máa mía. ⁷ Nǎnzǎ na ó o hèɲun níi tonkaro á à wí mí búaaní yi, bún zoń ká le Dónbeení bío na le lá le mí ì wé na sà yi á à wé á ɲii ì sí, làa bío le mǎnáa mu nǎn mí ton-sáwá na lé le ɲi-cúa féɛrowá yi.» ⁸ A mu tǎmu na á í lá ɲá sǎ ho wáayi á tɛn bɛnía bía bío ká nǎn mi: «Vaa fé ho vǎhú na ó o tonkaro na dǎn mu yámú ɲumu lè ho tá wán buan.» ⁹ A í bèn vaá bó a yi, á flora a le o na ho vǎn-za mu mi. O o bía nǎn mi: «Nín-hǎa, wǎa fé ho là. Ho líi wé hɛɛ ũ píohó yi hǎrí ká ho lá ka lòn sǎrǎ ũ ɲii yi.» ¹⁰ A í fó ho vǎn-za mu á là. Ho yoo bóòò lòn sǎrǎ. Bío á í là ho wó, á ho wó mu bè-hia í píohó yi. ¹¹ A 6a bía bío ká nǎn mi: «Fo ko à ũ pá bɛnía bue bío le Dónbeení le mí ì wé lè ho dímíɲá kǎna nùpua lè mí síwá cèrɛɛ, hǎrí 6a bío bíoní léé bíoní, lè 6a bá-záwa cèrɛɛ.»

11

Ba nùwǎ ɲun na wee mí ho túiá le Dónbeení ɲii

¹ O o búí nǎn le kǎaní na 6a wee mǎnzǎ lè mu bío mi, ò o bía làa mi: «Vaa mǎnzǎ le *Dónbeení zǎ-beení, à mǎnzǎ ho *ǎnsǎn cǎnii dɛɛ. Ba nùpua na wi le Dónbeení zǎ-beení mu yi á wee búaaní le, á ũ mí à zǎn ɲii. ² Ká le zǎ-beení mu bǎn lún á ũ yí mǎnzǎ. Hón día nǎn bía yí zǎ le Dónbeení yi. Ba à yonka ho lóhó na bío sǎ le Dónbeení yi há píina búarǎ-ɲun làa bío ɲun yi. ³ Ba nùwǎ ɲun na wee mí ho túiá í ɲii á í ì tonka à 6a búéé féɛ í ɲi-cúa. Ba à zǎ há sía na wee zéeni le mu yúmú wó 6a wán á à féɛráa í ɲi-cúa mu há wizooní khía-pírú ɲun làa búarǎ-tɛn yi.» ⁴ Bán nùwǎ ɲun so lé há Olivewa vɛnsía bío ɲun lè há fɛntǎ-cúawa bío ɲun, háa bío bía háaní.* Ba dǎn o Núhúso na wi ho dímíɲá búenbúen ɲúhú wán yahó. ⁵ Ká a búí le mí ì wé 6a làa bè-kohó, á ho dǎhú ù lé lè 6a ɲini léé cǎ 6a zúkúsa á à búé. Lé ká síi á yǎ le mí ì wé 6a làa bè-kohó á à híráa. ⁶ Ba yú ho pànká á à héréa ho viohó á ho máa tɛ, pǎahú na 6a wee féɛ le Dónbeení ɲi-cúa yi. Ba dà

* 11:4 Mi loń Zakari vǎhú 4.3, 11-14

à yèrè má mu ò mu á mu ù wé le cāni. Ba dà à wé á mu bè-sūmáa lè mí síwà wé è sá ho ðímíjǎ yi túntún ho pǎahǔ na sí ǎa yi.

⁷ Ká hǎ òi-cúá na ǎa ko ǎa fεε á fεera vó, ó o yǎa búí á à lé ho kǎhǔ na nǎyiló òii mǎa yi á léé fi làa ǎa. O ò dàǎ ǎa, á à búé ǎa. ⁸ A ǎa òi-hínmu ǎa à kúia ǎa nùpua fémínló lahó yi, ho ló-beení na ǎa búaa ǎa Núhúso yi ho *kùrùwá wán á bó. Ho ló-beení mu yèn-wàahǔ ǎa le *Sodǎumu tàá *Ezipite. ⁹ Ba nùpua na ló ho ðímíjǎ kǎna nùpua lè mí síwà búenbúen yi, hàrí ǎa wé lùe léé lùe, hàrí ǎa búo búoní léé búoní, tǎhǔ á búee ðín á à loǎ ǎa nùwǎ òun mu òi-hínmu hǎ wizooní búo tǎn lè mí canko yi, á à pí le ǎa mǎa nùu. ¹⁰ Ba nùpua na ho ðímíjǎ yi sía á à wa búo ǎa húrun búo yi. Ba à dí mu sǎnú á à hǎ mín lè mu búo, lé búo ǎa òi-cúá fεerowà nùwǎ òun mu á beérarǎa ǎa lò làa sòobéε.

¹¹ Ká hǎ wizooní búo tǎn lè mí canko mu khǎina, á le Dónbeení kúaa mí sǎnsǎmu na wee na le mukǎní ǎa yi á ǎa vèera hínǎn. A bíá mu wó yǎo yi búenbúen zǎna làa sòobéε. ¹² A ǎa nùwǎ òun mu òi-tǎmu búí sǎ pǎnpǎn ho wǎayi à mu wee búo làa ǎa: «Mí búee yòo hen.» A ǎa hínǎn yòo wà hǎ dùndúio wán ká ǎa zúkúsa ðín wee loǎ. ¹³ Ho pǎn-kéní mu yi à búǎ ho tá dèkíó lè mí pǎnká, á fù ho lóhó sankanǎn cúa-pírú níi. Nùpua na húrun mu yi léé muaaseé hènun. Bíá fera yí húrun bán zǎnkǎa, á ǎa búaanía le Dónbeení na wi ho wǎayi.

¹⁴ Ho cúa-òun níi yéréké khǎina, á hen làa cǎnú ká ho cúa-tǎn níi ò búen.

Búo wó hǎ búaaní búo hènun níi wǎló mǎn

¹⁵ O o hènun níi tonkaro wǎ mí búaaní, á tǎmu cèrèε bíá pǎnpǎn ho wǎayi:

«Wa Núhúso Dónbeení làa *Yǎa ó o mǎn léra
á ho ðímíjǎ béení búo màhǎ wǎa sǎ yi binbirí,
á le Dónbeení á à dí le béení fεεε hǎ lúlúio na òii mǎa yi.»

¹⁶ A ǎa òi-kǎa búoní làa nùwǎ náa na kará mí bá-zǎmu kanmúiní wán le Dónbeení yahó á líí búrá à ǎa wee búaaní le Dónbeení ¹⁷ ká ǎa à búo:

«Núhúso Dónbeení,
únén na dà mu búo búenbúen,
na wi fεεε á wi ká búo búí ðín yí léra,
wa wee dé ũ bǎrákǎ,
lé búo á ũ pǎnká na òii mǎa lé hón fo lá lè ũ béení.»

¹⁸ Ho ðímíjǎ kǎna nùpua sía cǎ foǎ,
èε ká únén lé yǎa síi wǎa wee cǎ ǎa yi.
Ho pǎahǔ ðǎn à ũ fi le cítii bíá húrun búenbúen wán.
Ho pǎahǔ ðǎn à ũ sǎání ũ ton-sǎwá na lé ũ òi-cúá fεerowà,
làa bíá búo sǎ foǎ yi, bán na wee kǎnbi fo,
bíá búo òuhǔ wi làa bíá búo òuhǔ mǎa.

Ho pǎahǔ ðǎn à ũ yǎa bíá wee yǎa ho ðímíjǎ nùpua.»

¹⁹ Búo ǎa bíá vó, á le *Dónbeení zǎ-beení na wi ho wǎayi òii héra. A le páaníi búonkóní díá wee mí. A ho viðhó òuiíkaa á nǎmakǎa. Ho tá dèkíó lè mí pǎnká á ho viðhó mànǎayio tò cèrèε.

12

Búo ó o hǎa là a yǎa wó làa mǎn

¹ Búǎ mǎn á yéréké bè-beení búí zéénía mítén ho wǎayi. O léé hǎa, á le wii pon yi lòn dà-zǎnii á bò mí zení ho píihǔ wán. O búra mu bá-zǎmu khǎnlúee na wó lè hǎ mànǎayio píru òun. ² O sǎní ðǎn á wee búé, ó o wee wá pǎnpǎn. ³ A yéréké bè-veere búí búnia zéénía mítén ho wǎayi. Mí loǎ, o léé òiá be-beení búí síi á ka hùεεn lòn ðǎhǔ. O òuná léé búo hènun, ká a wǎa léé búo píru. O òuná mí búo hènun á mu bá-zǎmu khǎnlúe-zǎwa búra yi. ⁴ O sàara hǎ mànǎayio sankanǎn cúa-tǎn níi lè mí zǎnii á kúaa ho tá yi. O òiá be-beení

mu ò hã na sãní wee búe yahó. O wi ká a ton ò o lá a za ví. ⁵ O o hã mu ton mí za báa. O za mu khií sùwaní mí pànká ho òmíjã kãna nùpua búenbúen wán. Bío ó o ton, ó o za òmíjã fò búen wán á buan yòora le Dónbeení lè mí bá-zàmu kanmúiní cón. ⁶ Ká a hã wón lùwa van ho lahó na le Dónbeení wíokaa ká làa wo yi le dùure yi. Lé bín 6a à pa a bío yi hã wízoní khiá-pírú òun làa búarã-tín pãahú.

⁷ A hã fio wãa cùaana ho wáayi. Le Dónbeení tonkarowà lè mí òmíjã Misεεle á fun là a òmíjã be-beení mu lè mí tonkarowà, ⁸ á òmíjã 6a á 6a lahó wãa mía ho wáayi. ⁹ Ba òmíjã wo lè mí tonkarowà léra bín. O òmíjã be-beení mu lé o hãa na wi bín hàání.* Ba wee ve o làa Ní-bákálo tàá Satáni. Lé orén wee khiá ho òmíjã nùpua búenbúen víní. Ba òmíjã orén lè mí tonkarowà búenbúen kúaa ho tá yi.

¹⁰ A òmíjã támu búí sã ho wáayi à mu wee bío bío ká pónpón:

«Le Dónbeení wãa kãnía wɛn hã làa na ká wán.

Le zééní le mí dà mu bío búenbúen,

le mí lé o bée.

Le zééní le yia le òmíjã léra á ho pànká búenbúen òn yi.

Lé bío á yia lá wee òmíjã wán Dónbeení yahó à bàká wán zàwa lè wán hínni yi

le wisoni lè ho òmíjã hã le 6a wó khon á 6a òmíjã léra ho wáayi.

¹¹ Wán zàwa lè wán hínni á òmíjã a o Píozã cãni pànká yi, làa bío 6a mà le le Dónbeení bíoní lé ho túiá òmíjã pànká yi.

Ba mukáni bío yí here 6a yi, á 6a yí zãna mu húmú.

¹² Lé búen òmíjã á minén na wi ho wáayi búenbúen wãa zãmaka.

εε ká minén na wi ho tá wán làa bía wi mu òmíjã yi á ho yéréké bèn òmíjã sá yi.

Lé bío ó o Satáni lion mi cón. O sã cã lè mí sòobεε lé bío ó o zū le ho pãahú na ká a yi ka cínú.»

¹³ Bío ó o òmíjã be-beení zūna le 6a òmíjã wo dó ho tá yi wó, ó o bò a hãa na ton o za báa yi wee òmíjã. ¹⁴ A 6a òmíjã hã mía búí o hãa mu yi lòn òmíjã be-beení mía, ó o òmíjã vannáa le dùure yi, ho lahó na le Dónbeení wíokaa ká làa wo yi. Lé bín 6a à pa a bío yi hã lúlúio bío òmíjã lè mí sankã pãahú. O òmíjã be-beení na mún lé o hãa mu na wi bín hàání máa yí o máa wé làa òmíjã. ¹⁵ O o hãa mu kúna mu òmíjã á mu vãná lòn muhú òmíjã á bò a hãa mún wá vaá lá a. ¹⁶ Ká ho tá màhã séeéní o hãa á héra mí òmíjã à ho òmíjã vã mu òmíjã mu búenbúen vééní. ¹⁷ Bío mu wó ká, ó o òmíjã be-beení mu sã cã a hãa yi, ó o bíní wá vaá wee fi là a zàwa na ká. Bán zàwa so lé 6a nùpua na wee bè bío le Dónbeení bò heníá yi, á bò ho túiá òmíjã na ó o Yeesu zééní làa ba yi. ¹⁸ O òmíjã be-beení mu wá vaá òmíjã mu yámú òmíjã.

13

O yia na ló mu yámú òmíjã yi bío

¹ A òmíjã bíní le òmíjã ló á òmíjã òmíjã yia búí ò o ló mu yámú òmíjã yi. O òmíjã lée bío hènun, á wãa lée bío pírú. Hã wãa mu mí bío pírú zíní lè mu bá-zàmu khònlúe-zàwa. Hã òmíjã mu á 6a túara hã yènnáa wán á là lè le Dónbeení. ² O yia mu ka lòn manòn mùindaa. O nín-khonna ka lòn búe-khá nín-khonna, á òmíjã ka lòn kúden òmíjã. O òmíjã be-beení á òmíjã mí pànká bàn sã wo yi, á òmíjã mí bá-zàmu bàn sã wo yi. ³ O yia mu òmíjã dà-kéní ka lè 6a hà ho ó o lá à hí. εε ká ho màhã bíní wan. Bío mu wó ká á ho òmíjã òmíjã búenbúen wó coon mu bío yi, á 6a tà a yia mu bío. ⁴ A 6a wee òmíjã a òmíjã be-beení lé bío ó o òmíjã mí pànká bàn sã wo yi. Ba mún wee òmíjã a yia mu ká 6a à bío: «Yia á à tée là a yia mu wón mía. Yia dà a mía.»

⁵ O yú le ní ò o wé yáa mí òmíjã yi ká a là le Dónbeení. Bún bàn wéró ní òmíjã wo yi hã pína búarã-òmíjã làa bío òmíjã yi. ⁶ O o wee bío hã bín-kora léé le Dónbeení yi ká a là le

* 12:9 Mi Ló Bío òmíjã Búení vãahú (Genèse) 3.1-15

yèni, làa hen na le wi yi, làa bĩa wi ho wáayi. ⁷ O yú le níi o ò fi làa bĩa bĩo sã le Dónbeenĩ yi à dàń 6a. O yú ho pànká ho ðímíjńá kãna nùpua lè mí síiwà búenbúen wán, hàrí 6a keń lùe lée lùe, hàrí 6a bío bíonĩ lée bíonĩ. ⁸ Ho ðímíjńá nùpua búenbúen á à bùaaní a. Bán na yennáa yí túara hàrí ho ðímíjńá jùhũ búεni bĩa yú le mukãni binbirĩ yennáa vūahũ yi, hĩa ó o Pioza na 6a 6ó te, lé bán á à bùaaní a.

⁹ Yĩa wee jí bĩo, à bànso jí bĩo á à bío: ¹⁰ Yĩa ho kàsó zoró sã yi, wón ñ zo ho. A yĩa ho khà-tóní húmú sã yi, wón 6a à búe làa ho. Lé bũn á bĩa bĩo sã le Dónbeenĩ yi ko 6a hĩ mí sĩa yi, à wíoka dé mí sĩa le Dónbeenĩ yi.

O yĩa na ló ho tá yi bĩo

¹¹ A ĩ bĩnía le ĩ loń á ĩ tĩn mɔn yĩa búí ò o líí ló ho tá yi. O wãa lé mu bĩo jũn á ka lòn Pioza wãa. Ká a màhá wee bío là a jĩa be-beeni bĩo síi. ¹² O nín-yání yĩa pànká bán síi ó o yú bèra a na ò o wé sá a yahó. O wee kíká ho ðímíjńá nùpua búenbúen yi à 6a bùaaní a nín-yání yĩa na 6a hà ó o lá à hí ká a màhá bĩnía wan. ¹³ O wee wé mu yéréké bè-beera. O yáa wee wé à ho dōhũ lé ho wáayi líi à 6a nùpua búenbúen mi. ¹⁴ O wee vĩnĩ ho ðímíjńá nùpua lé bĩo ó o yú le níi à wéráa bũn yéréké bĩowa so o yĩa na ló mu yámú jumu yi yahó. O wee bío le o yĩa na 6a hà lè ho khà-tóní ó o yí húrun, à 6a mí bán kansi à déráa ho cùkú wo yi. ¹⁵ O yú ho pànká ò o dé le mukãni o kansi mu yi ò o wé dàń bío, ò o mún dàń búe bĩa búenbúen na le mí máa bùaaní a kansi mu. ¹⁶ Bĩa bĩo jùhũ wi làa bĩa bĩo jùhũ mía, ho nãfòró bànsowà lè 6a ñi-khenia, 6a nùpua na wi míten lè 6a wobáani, bán búenbúen ó o yĩa mu wee kíká yi à 6a bè le fliminĩ mí nín-tĩani níni wán tàá mí buráa wán. ¹⁷ Ká le fliminĩ mu mía nùpue wán, á bànso yí dà bĩo máa yà, ó o mún yí dà bĩo máa yèé. Le fliminĩ mu lé o nín-yání yĩa yèni, tàá ho mĩló jii na màa lè le yèni mu.

¹⁸ Ba nùpua ko 6a le mí yiwa hen sese: Yĩa zũ mu bĩo, á bànso dà à zũn o yĩa mu yèni mĩló jii bán kúará. Mu wee zéeni a nùpue bĩo. Hã jii lée 666.

14

O Pioza làa bĩa le Dónbeenĩ yà bĩo

¹ A ĩ bĩnía le ĩ loń à lée Pioza na le búee na 6a le Sion búee wán. Ba nùpua muaaseé búará-hèjũn, làa muaaseé náa páania wi le wán làa wo. Ba nùpua mu ó o Pioza lè mín maá yennáa túara buráa wán. ² A ĩ jńá tãmu búí sã ho wáayi lòn jũn-beeni vãnáló. Mu sã mún wee jí lòn vlohó na wee nãmaka lè mí pànká. Mu sã wee jí lòn kòncówá na 6a wee búá. ³ Ba nùpua mu búenbúen ðĩn mu bá-zamu kanmúini, lè 6a bùaa bùaa náa, lè 6a ñi-kĩa yahó à 6a wee sío le len-finle. Nùpue na dà le leni mu á à sío mía ká mu yĩnɔń 6a nùpua muaaseé búará-hèjũn làa muaaseé náa mu na le Dónbeenĩ yà ho ðímíjńá nùpua tĩahũ. ⁴ Bán á yí páania làa hãawa yí mɔn hũúu á 6a wee ce le Dónbeenĩ yahó. Ba wee bè o Pioza yi à varáa hã lùe búenbúen na á wón wee va yi. Ho ðímíjńá nùpua tĩahũ á 6arén lé bĩa le Dónbeenĩ yà á 6a bĩo sã lerén là a Pioza yi lòn bè-yáa bĩo síi. ⁵ Ba yí fã sabéré yí mɔn hàrí lòn wizon-kéni. Wékheró bĩo yí dà máa mĩ máa léé 6a yi.

Ho wáayi tonkaro búí wee bĩo le Dónbeenĩ cĩti bĩo

⁶ A ĩ bĩnía le ĩ loń á ĩ mɔn wáayi tonkaro búí ò o yòó wee déε ho wáayi firicirii. O wà bueé bue le bĩn-tente na wi bĩn féεε á jii mía á à na ho ðímíjńá kãna nùpua lè mí síiwà búenbúen yi, hàrí 6a keń lùe lée lùe, hàrí 6a bío bíonĩ lée bíonĩ.

⁷ O wee bío bĩo kà pɔnpɔn: «Mi wé kɔnbi le Dónbeenĩ à lén le yèni. Lé bĩo le Dónbeenĩ cĩti fló pãahũ ðɔn. Mi wé bùaaní le Dónbeenĩ na léra ho wáayi, lè ho tá, lè mu jumu búenbúen.»

⁸ Ó o jũn níi wáayi tonkaro na bò a nín-yání tonkaro món, á wee bío bĩo kà: «Ho *Babiloona beeni bĩo yáara loo! Ho bĩo yáara! Ho dèéra ho ðímíjńá nùpua búenbúen lè ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí síiwà làa sòobéε lòn *dĩvén na ho juiina làa ba.» ⁹ Bũn món ó o tĩn níi wáayi tonkaro na bò a jũn níi món, á bĩa bĩo kà pɔnpɔn: «Yĩa wé è bùaaní

jii mía yi sí-cíílè. ⁸ A le *Dónbeení zí-beení wáa sú lè le yiini. Le yiini mu wee zéeni le Dónbeení cùkú lè le dànló bïo. A nùpue yí dà máa biní máa zo le, ká mu bè-sùmáa bïo hènun na 6a tonkarowà mu òuan á yí khíina.

16

Mu bè-sùmáa bïo hènun bïo

¹ A ì jà tãmu búí sã pónpón zoó le *Dónbeení zí-beení yi à mu bía bïo kà nòn 6a tonkarowà nùwá hènun mu yi: «Le Dónbeení sí-cíílè na wi há lánpórá mu yi á mi kónkó kúia ho tá wán.»

² O o nín-yání tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bïo kúaará. A mu hínòn wó há càkásùmáa bïa búenbúen na ó o yia flimini wi wán, bïa wee òuaaní a yia mu kansí.

³ O o òun níi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bïo kúaa mu yámú òumu yi, á mu yèrémáa ka lòn ní-hío cãni. A 6a òuaa na wi mu yi búenbúen húrun.

⁴ O o tìn níi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bïo kúaa há vûna lè há òun-dãa yi, á há òumu yèrémáa wó le cãni. ⁵ A ì jà ò o tonkaro na mu òumu bïo wi níi yi á bía:

«Ûnén na wi féeé á wi ká bïo búí òin yí léra, ù síi mía.

Bïo fo fá lè ù cítii á téréna.

⁶ Ba nùpua kúaará ù òi-cúa fèerowà cãni làa bïa bïo sã foñ na ká cãni, á fo òèn nòn le cãni 6a yi le 6a òu. Mu yú 6a.»

⁷ A tãmu búí ló ho *ãnsán cínii, á ì jà. Mu bía: «Mu bon, Núhúso Dónbeení na dà mu bïo búenbúen, bïo fo wee fí lè ù cítii á téréna, mu òin ho túiá òni wán.»

⁸ O o náa níi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bïo kúaará le wii wán. A le wii yú le níi wee cíkaraa 6a nùpua lè mí dãhú, ⁹ á le cíkaraa 6a làa sòobéé. A 6a wee là le Dónbeení, dén na pánká wi mu bè-sùmáa mu wán. Ba yí tà à yèrémá mí yilera lè mí wára à dérãa ho cùkú le Dónbeení yi.

¹⁰ O o hònú níi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bïo kúaará a yia bá-zàmu kanmúini wán. A há kãna na ó o wi òuhú wán á le tibi-cúaa dó wán. A 6a nùpua wee cúaaka mí òenni lé bïo 6a lò wee berãa. ¹¹ A 6a wee là le Dónbeení lé bïo há càkává wee beerãa 6a lò à 6a pá yí tà yí yèrémáa yí día mí wén-kora wéró.

¹² O o hènín níi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bïo kúaa ho muhú na 6a le Efaraate yi, á ho òumu vã bèra a na à 6a bá-zàwa na ló lè le wii hènii òuee òan khíi. ¹³ A ì binia le ì loñ á ì mòn cínáwa òuaa tìn búí à 6a wee lé 6a òuaa òuaa tìn òini yi. Ba ka lòn beéwa. O yà-kéní wee lé o òia be-beení jii yi, ká a búí wee lé o yia na ló mu òumu yi jii yi, ká a yà-kéní wee lé yia na wee féeé há òi-cúa na yí bon jii yi. ¹⁴ Ba lé o *Satani tonkarowà na wee wé mu yéréké bïowa. Ba à híní ì tè ho òimíjã búenbúen bá-zàwa yi á à ve, à 6a òuee tá há hia lè le Dónbeení, dén na dà mu bïo búenbúen, le Dónbeení mu wizon-beení zoñ.

¹⁵ O o Núhúso bía: «Mi loñ! I òueé yòoka mi wán là a kònló bïo. Yia fánia mí yio, á wee zí mí sía féeé bèra a na ò o yí vará mí birí ì òuenló pãahú à há òiyio dí, wón òanso òuhú sí.»

¹⁶ Ba cínáwa mu von ho òimíjã bá-zàwa búenbúen kúaa mín wán ho lahó na 6a le Haamakedon lè mu heberemu yi.

¹⁷ O o hènun níi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bïo kúaa ho pinpiró yi. A tãmu búí ló mu bá-zàmu kanmúini yi zoó le *Dónbeení zí-beení yi, á bía pónpón: «Mu wáa vó.» ¹⁸ Ho viohó òuiíkaa á nãmakaa, á ho tá òékio lè mí pánká. A lá 6a nùpua lénló jii wán òuee òuee ho pãahú mu yi á ho tá òékéro mu òan síi òin yí wó yí mòn. ¹⁹ A ho ló-beení bénkãa lè há cúa-tìn, á ho òimíjã kãna lóra búenbúen fù. Le Dónbeení yí cãra ho ló-beení *Babiloona yí día. A ho òivén na wee zéeni le le Dónbeení síi cã lè mí sòobéé bïo á le kíkãa ho yi á ho òun. ²⁰ Há kãna na mu òumu kínia yi lè há òuaa búenbúen vùnun, á nùpue yí máa mi. ²¹ Ho viohó mànáayi-beera tò lion 6a nùpua wán. Le mànáayiire dà-kéní òiró dà à yí

kiloowa búará-ɲun làa píru síi. A ɓa nùpua là le Dónbeení le minka lònbee na yú ɓa há mànaayo mu ɓio yi. Le lònbee mu ɓàn síi mía.

17

O hãa na sòobáa wee yèé miten ɓio

¹ Búñ mɔn á ɓa tonkarowà nùwã hɛɲun na ɓuan há lánpóra ní-kení vá ɓueé ɓó mií ò o bía: «Buen le í zéeni ɓio á ì ì síinínaa ò hãa na sòobáa wee yèé miten dàkhíina ɲúhú làa fo, yia kará mu ɲun-beera ɲii. ² Ho ðímíɲá kãna bá-zàwa wee fé o. Ho ðímíɲá nùpua mún wee fé o làa sòobéε, ó o ɓio wee khéeni ɓa lòn *ðivén na ɓa ɲun.» ³ A le Dónbeení Hácírí pànká kera í wán, ó o tonkaro mu ɓuan mi vannáa le dùure yi. A ì mɔn hãa ɓúí le dùure mu yi ká a kará a yia yà-muhú ɓúí wán. O yia mu ɲúná lé há ɓio hɛɲun á wãa lé há ɓio píru. O sãnia ɓúenɓúen vó le há yènnáa na wee là le Dónbeení. ⁴ O hãa mu na kará a wán zá le dà-muhú cūencūen. O bè-zínia á wó le ho sánú, le há *hue-sení le mí síiwà na yàwá here. O ɓuan le ɲuuní dèe na wó le ho sánú. Le sú le mu ɓio na wee zéeni a yírá-wará là a bá-fénló na ó o wee wé. ⁵ Le yèni ɓúí na kúará sà yi á túara a ɓuure wán, le

«Babiloona BEENI,

HÁAWA NA WEE YÈÉ MITEN LÈ HO ðÍMÍɲÁ YÍRÁ-WARÁ ɓÀN NU.»

⁶ Í mɔn o hãa mu ò o ɲun le cãni á sù wee khée. Bía ɓio sã le Dónbeení yi, bía mà ho túiá o Yeesu ɲii lé bán te mí cãni.

ɓio á ì mɔn wo kà, ó o ɓio wó mi coon làa sòobéε. ⁷ O o tonkaro mu bía le lée webio nɔn ó o hãa mu ɓio wórãa mi coon. O bía: «Bío ó o hãa mu, là a yia na ó o kará wán ɓio karáa á ì ì benka à na foñ. O yia mu lé o yia na ɲúná lé há ɓio hɛɲun, á wãa lé há ɓio píru. ⁸ O yia mu na fo mɔn á yio lá wi lua, ká ɓio ká wán ó o húrun. O ko ò o vèe lé ho kòhú na náyiló ɲii mía yi, à ɓio lée yáa ɓúenɓúenɓúen. Ba nùpua na yènnáa yí túara hàrí ho ðímíɲá ɲúhú ɓúeeníi bía na yú le mukãní binbirí yènnáa vūahú yi á à mi a ká ɓa à wé coon. Ba à wé coon lé ɓio ó o yio lá wi lua, á húrun, á ɓínia mɔn wán.

⁹ «Ba nùpua ko ɓa le mí yiwa hen sese à zūrnáa mu ɓiowa mu ɓàn kúará. Há ɲúná ɓio hɛɲun wee zéeni há ɓúaa ɓio hɛɲun na ó o hãa na ɓio bía á kará wán. Há mún lé ɓa bá-zàwa nùwã hɛɲun. ¹⁰ Ba bá-zàwa mu tiahú á ɓa nùwã hònú béeni vó. Ká a ní-kení wee dí mí béeni, ká yia so béeni díró wi làa mɔn. O khii lá le, ó o máa dí le máa mía. ¹¹ Ká a yia na yio lá wi lua ká ɓio ká wán ó o húrun, wón mí bæere lé ɓa bá-zàwa nùwã hɛɲin níi. O mún ló ɓa nùwã hɛɲun tiahú. Wón ɓio á à yáa ɓúenɓúenɓúen.

¹² «Hã wãa ɓio píru na fo mɔn hñn ɓèn lé ɓa bá-zàwa nùwã píru na ðin yí lá mí béeni. Ba à yí ho pànká á à dí le béeni là a yia ho pòn-za dèe cīnú mí dòn yi. ¹³ Ba à wé le ɲii dà-kení á à sá à nanáa o yia mu yi le mí pànká ɓúenɓúen. ¹⁴ Ba à fi là a Pioza, ká wón màhá à dàí ɓa, lé ɓio ó o wi ɓa ɲúnása ɓúenɓúen ɲúhú wán, á wi ɓa bá-zàwa ɓúenɓúen ɲúhú wán. Bía ó o von á hueekaa, bía siadéro wo yi fàrá ðin, lé bán là a Pioza mu á à páani ì fá ho fūuhú.»

¹⁵ O tonkaro mu pá ɓínia bía ɓio ká làa mi: «Mu ɲun-beera mu na fo mɔn, ɓio ó o hãa na wee yèé miten kará ɲii, búñ lé ho ðímíɲá kãna minka nùpua, hàrí ɓa wé lùe lée lùe, hàrí ɓa bío bíoni lée bíoni. ¹⁶ Ká há wãa ɓio píru na fo mɔn là a yia mí bæere bán á à ɲin o hãa mu. Bío wi o cñn ɓúenɓúen ɓa à ɓúe ɲúhú ká ɓa à día wo mí kãamãa. Ba à là a taa ká ɓio ká ɓa à cīi. ¹⁷ Mu bon. Le Dónbeení dó ɓio le le mí ì wé wéro ɓa sia yi á ɓa à wé le ɲii dà-kení á à sá à nanáa o yia mu yi le mí pànká ɓúenɓúen fúaa ɓio le bía à ɲii sí. ¹⁸ Ká a hãa na fo mɔn, wón lé ho ló-beeni, hia yú ho pànká ho ðímíɲá kãna bá-zàwa ɓúenɓúen wán.»

18

Ho Babiloona lóhó cīló ɓio

¹ Bũn mɔ̀n á ĩ bĩnía mɔ̀n le Dónbeenĩ tonkaro búí ò o yòó ló wee lii. O yú ho pànká beenĩ á cùkú khon-beenĩ líí kùaará ho ðímíjǎ kùaráa búenbúen yi. ² O tonkaro mu bía bĩo kà pǎnpǎn: «Ho *Babiloona beenĩ bĩo yáara loo! Ho bĩo yáara! Ho wáa lé 6a cínáwa lóhó. Ba cínáwa lè mí síwà kará ho yi. Ba jínzàwa na yí máa là* na 6a nùpua jina, bán búenbúen wi ho yi. ³ Ho dèéra ho ðímíjǎ nùpua búenbúen lè ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí síwà làa sòobéè lòn ðivén na ho juiína làa ba. Ho ka lòn háa na wee yèé mítén á ho ðímíjǎ bá-zàwa wee fé. Ba duanlowà wó ho nàfòró 6ànsowà mu minka bĩo na á ho lóhó mu sa sía wee vá yi bĩo yi.»

⁴ A ĩ bĩnía jǎ tǎmu búí sǎ ho wáayi à mu bía: «Minén na lé ĩ nĩpomu, mi lé ho lóhó mu yi, bèra a na à mi níní yí keń mu bè-kora na ho wee wé yi, à mu bè-sũmáa na à yí ho à yí yí mia. ⁵ Mu bè-sũmáa á à yí ho lé bĩo mu minka bè-kora na ho wee wé á jà mín wán yòó 6ó le Dónbeenĩ yi, á le yí céra ho yí día. ⁶ Há wén-kora na ho wó lè 6a nùpua lé hǎn 6àn síi à mi mún wé làa ho. Bĩo á ho wó lé bũn 6àn síi cúa-jun à mi wé làa ho. Ho wén-kora na ka lòn *ðivén á ho juiína lè 6a nùpua lé hǎn hereló 6àn síi cúa-jun à mi mún juií làa ho. ⁷ Hen na ho 6uaanía mítén vaá 6ó yi, lè mu minka bè-sení na ho wééra lè mí síi, lé kà síi à mí mún beé lè ho lò à véenĩ ho yi. Ho wee bío mí yi le mí lé o béé, le mí yínǎí maháa á mí yi máa vá máa mi hùúu. ⁸ Lé bũn nɔ̀n á wizon-kéní búí ká mu bè-sũmáa á à yí ho. Bũn lé mu húmú, lè le yi véé, lè le hĩn-sũmú. Horén mí bæere á à cĩ ho dǎhũ yi dúkú dúkú dúkú. Lé bĩo ó o Núhũso Dónbeenĩ na sínía ho júhũ á pànká wi.»

⁹ Mu nɔ̀nzon á ho ðímíjǎ kǎna bá-zàwa na lè ho lóhó mu lééra ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí síwà lè ho minka bè-sení na wééra ho síi yi á à mi ho cíló yíiní. Ká 6a mɔ̀n le á 6a à wá à kùaará ho bĩo yi. ¹⁰ Mu zon ká 6a à khèn á à ðĩn lé le zǎnii bĩo wee wé ho yi bĩo yi, ká 6a à bío bĩo kà:

«Yéréké loo, yéréké!

Ho *Babiloona beenĩ na lá yí máa sí yí,

nín-hĩa júhũ dèenía sú ho pǎn-za dèè yi.»

¹¹ Ba duanlowà búenbúen mún ñ tà le wéè lòn yúmú wó 6a wán lé bĩo á yĩa wé è yà 6a bĩo á wáa mía. ¹² Bũn bĩowa so lé ho sǎnú, lè ho tǎjɔ̀n, lè há *hue-sení lè mí síwà na yàwá here, lè há pǎnsò-sení bè-poa, lè há pǎnsò-muna na yàwá here lè há sũiina, lè há búèenĩ búí síwà na yàwá here. Ba mún wee yèé há donkhue-sǎa lè mí síwà. Há búí wó lè 6a sǎmáwà pia, há búí lé há búèenĩ búí síwà na yàwá here, há búí lé ho hǎnló, há búí lé ho tǎjɔ̀n, há búí lé há *hue-sení búí síi. ¹³ Ba mún wee yèé mu bĩowa na sǎmu sí á yàwá here. Bũn lé le vǐndèè búí donkuua, lè há vǎn-zàwa búí, lè ho jiló na sǎmu sí, lè ho míirè. Ba mún wee yèé ho ðivén lè ho jiló, lè mu dũmu lè ho ðĩnló lè mí síwà. Ba mún wee yèé 6a nàwa, 6a pia, 6a cúawa lè mí wòtórówa. Ba mún wee yèé 6a nùpua. ¹⁴ Ba wé è wá ká 6a à bío bĩo kà: «Mu minka bè-sení na ũ yĩo lá wee lé á yáara vó búenbúen. ũ nàfòró lè ũ semu búenbúen vó. Fo máa bĩnĩ máa yí mu hùúu.»

¹⁵ Ba duanlowà na duara ho yi wóráa ho nàfòró 6ànsowà á à khèn á à ðĩn lé le zǎnii bĩo wee wé ho yi bĩo yi. Ba à tà le wéè lòn yúmú wó 6a wán ¹⁶ ká 6a à bío bĩo kà:

«Yéréké loo, yéréké!

Ho ló-beenĩ yáara vó!

Ho lá ka lòn háa na wee ní há pǎnsò-sení bè-poa,

lè há pǎnsò-muna na yàwá here,

á wee zĩ mu bĩowa na wó lè ho sǎnú,

lè há *hue-sení lè mí síwà na yàwá here.

17-18 Ho ló-beenĩ mu nàfòró búenbúen dèenía yáara vó ho pǎn-za dèè yi.»

* 18:2 Ba jínzàwa na yí máa là: Mi loĩ ho Lándá zéeníló vūahũ (Deutéronome) 14.12-18

Hã won-beera ñúnása, làa bĩa wee pà hã, làa bĩa wee zo hã, làa bĩa wee yí mí ñii ðínló mu yámú ñumu wán, bán búenbúen ká ba mən ho ló-beeni mu c̄lò yiini á ba à khèn á à ðin, á à bío bío ká p̄np̄n: «Ho ló-beeni mu bán síi lá mía.» ¹⁹ Ba à tà le w̄εε á w̄ε è khuii le t̄ini á à kúee mí wán lòn yúmú wó ba wán, ká ba à bío bío ká p̄np̄n:

«Yéréké loo, yéréké!

Lé ho ló-beeni mu minka nàfòró bío yi á hã won-beera bànsowà á nàfòró wiráa.

Lé bún búenbúen d̄enia yáara vó ho p̄n-za d̄e yi.»

²⁰ Minén na wi ho wáayi, mi z̄amaka ho yáaró bío yi.

Minén na bío s̄a le Dónbeeni yi,

là a Yeesu tonkarowà lè le Dónbeeni ñi-cúa f̄erowà, minén mún z̄amaka.

Lé bío le Dónbeeni siiniá ho ñúhú bío ho wó làa mia bío yi.

²¹ A ho wáayi tonkaro búii na p̄nká wi w̄a lá le hue-be-beeni búii á lèeráa dó mu yámú ñumu yi ò o bía: «Lé ká síi á ba khii lèeráa ho ló-beeni *Babiloona lè mí p̄nká cúekúee wán, á n̄pue yère máa b̄ini máa dá ho wán. ²² Ƴ k̄oncó búawá, lè ũ len-béwá, lè ũ p̄òròp̄i-wíwa, lè ũ búaa-wíwa á s̄a máa b̄ini máa jí h̄úú. Ƴ níi ton-sáwá á n̄pue yère máa b̄ini máa dá wán. Ƴ bío niló s̄a máa b̄ini máa jí. ²³ Khoomu máa b̄ini máa dé foñ. Yaamu máa b̄ini máa ca foñ. Bún búenbúen á à wé foñ, lé bío á ũ duanlowà bío wi po ho ðimíj̄a duanlowà búenbúen. Fo mún kh̄a ho ðimíj̄a n̄pua búenbúen v̄iniá lè ũ nín-símú wárá. ²⁴ Le Dónbeeni ñi-cúa f̄erowà, làa bĩa ká na bío s̄a le yi na ba bó, lè ba n̄pua na ba bó búenbúen, bún búenbúen ñà ho ló-beeni mu ñúhú yi. Lé bún te bío le Dónbeeni á à siiniáa ho ñúhú.»

19

¹ Bún món, á ñj̄a t̄amu búii s̄a ho wáayi lòn z̄amá-kúii na wee bío:

«Mí khòoní le Dónbeeni.

Lerén lé ðio wee fení ba n̄pua.

Ho cùkú lè ho p̄nká á bío s̄a wán Dónbeeni yi.

² Bío le wee f̄i lè le cítii á t̄erenna, mu ðin ho t̄iiá poni wán.

Mu bon, lerén lé ðio siiniá a h̄a mu na s̄obáa wee ȳé mít̄en ñúhú,

ȳia wó á ho ðimíj̄a n̄pua p̄aniá làa wo á yáararáa ba.

Le Dónbeeni ton-sáwá na h̄umú bío ló a níi yi á le dù yúaa.»

³ Mu t̄amu pá b̄iniá bía:

«Mí khòoní le Dónbeeni!

Ho ló-beeni mu c̄lò d̄h̄ú máa hí máa mi.

Ho yiini á à lé f̄éεε h̄a lúlúio na ñii mía yi!»

⁴ A ba ñi-k̄ia bóni làa n̄w̄a náa, lè ba búaa búaa náa á líi búrá le Dónbeeni na kará mí bá-z̄amu kanmúini wán yahó, à ba wee bío:

«*Amiina! Mí khòoní le Dónbeeni!»

O Pioza yaamu s̄anú ðiró bío

⁵ A ñj̄a t̄amu búii s̄a lè mu bá-z̄amu kanmúini c̄n à mu bía:

«Minén na lé le Dónbeeni ton-sáwá na wee k̄nbi le,

bĩa bío ñúhú wi làa bĩa bío ñúhú mía, mi khòoní wán Dónbeeni.»

⁶ A ñ b̄iniá ñj̄a t̄amu búii s̄a ho wáayi lòn z̄amá-kúii t̄amu. Mu s̄a ñj̄a lòn ñun-beeni v̄análó, mu s̄a ñj̄a lòn viohó na nà lè mí p̄nká bío síi, á bía bío ká:

«Mí khòoní le Dónbeeni

lé bío á wa ñúhúso Dónbeeni na dà mu bío búenbúen á wi mí béeni yi.

⁷ Mi le wa sía wa, mi wa z̄amaka, mi wa dé ho cùkú le yi,

lé bío ó o Pioza yaamu s̄anú ðiró á ðn.

Bàn f̄uaalè wón wíokaa mít̄en vó.

⁸ Le Dónbeeni n̄n h̄a sí-z̄iniá bè-seni bè-poa p̄iapiia wo yi.»

Hón sǐ-poa so bǐo wee zéeni bǐo téréna na á bǐa bǐo sǎ le Dónbeenǐ yi wó.

⁹ A le Dónbeenǐ tonkaro wǎa bǐa nǎn mi: «Túa bǐo kà: Bǐa 6a von o Pioza yaamu sǎnú dínií òntǐn júná sǐ.» O o bǐnǐa bǐa: «Bǐo bǐa lé le Dónbeenǐ túiá na á le mà.» ¹⁰ A ǐ wǎa líí búrá a tá le ǐ òuani a, ká a màhá bǐa nǎn mi: «Ébé! Yí wé bǐn. Inén wee sǎ le Dónbeenǐ tonló lè únén lè mǐn zàwa lè mǐn hǐnni bǐo sǐi, minén na bò ho túiá poni na ó o Yeesu zéeniá yi. Le Dónbeenǐ lé ðio à ù òuani. Mu bon, ho túiá poni na ó o Yeesu zéeniá, lé hón á le Dónbeenǐ ji-cúa fεerowà ji-cúa fǎrá wán.»

Bǐo á yǐa yòora a cón-poni á à wé

¹¹ A ǐ bǐnǐa le ǐ loí, á ǐ mǎn à ho wǎayi jii héra. A ǐ le ǐ loí à lée cón-poni na. Yǐa yòora a yèni 6a le «Yǐa láayi wi á lé ho túiá poni bǎnso.» O wee síni 6a nǐpua júná, à tá há hǐa làa bǐo téréna. ¹² O yǐo ka lòn dǎhǐ ðenle. Mu bá-zàmu khònlúe-zàwa cèrèe á búra a jǐhǐ yi. Yèni búí á túara a wán. Nǐpue yí zǐ le ká mu yǐnǎn orén mí ðon. ¹³ O kánbun na ó o zǎ á zǐira le cǎni yi. O yèni búí 6a le «Dónbeenǐ bíonǐ.»

¹⁴ Ba hǐn-táwá na ló ho wǎayi á yòora 6a cón-poa bò a yi. Ba zǎ há sǐ-poa bè-sení pǐiapǐa. ¹⁵ Khà-tóni yara júnso na jia wi á wee lé o jii yi. Hón khà-tóni so lé hǐa ó o ð firáa lè ho ðimǐná kǎna nǐpua, á à ðàn 6a. O o ð sùwaní mí pǎnká 6a wán làa sòobé. O ð fi 6a làa bǐo 6a wee firáa ho Erézén bia à jaa bǐo sǐi, à zéeniáa le Dónbeenǐ na dà mu bǐo búenbúen sǐ-cǐlè. ¹⁶ Bǐo kà lé bǐo túara a kánbun là a buzòohǐ wán:

«BÁ-ZÀWA BÚENBÚEN BÉ, NÚNÁSA BÚENBÚEN NÚHÚSO.»

¹⁷ A ǐ bǐnǐa le ǐ loí, á ǐ mǎn le Dónbeenǐ tonkaro búí ð o zoó ðin le wii yi, á wee bǐo bǐo kà pǎnpǎn lè 6a jǐnzàwa na wee khǐi yòo ðée firǐcǐrii ho wǎayi: «Mí buee kúee mín wán à mi dí ho sǎnú, hǐa le Dónbeenǐ wíokaa bǐo. ¹⁸ Bǐa búenbúen na húrun á mi buee dí sǎniá: Ba bá-zàwa, 6a dásíwá júnása, 6a cúawa làa bǐa wee yòo 6a, 6a nǐpua na wi mǐten lè 6a wobáani, bǐa bǐo jǐhǐ mǐa làa bǐo jǐhǐ wi.»

¹⁹ A ǐ bǐnǐa le ǐ loí á ǐ mǎn o yǐa, lè ho ðimǐná bá-zàwa lè mí hǐn-táwá, à 6a kúaa mín wán à firáa làa yǐa yòora a cón-poni lè mí hǐn-táwá. ²⁰ A 6a wǐira a yǐa mu, á wǐira yǐa fεera há ji-cúa na yí bon na wó mu yéréké biowa o yǐa mu yahó. O wó kà sǐi á khàráa 6a nǐpua vǐiniá, bán na ó o yǐa mu fimini bò wán, bán na òuaniá o kansi. O yǐa mu là a ji-cúa fεero mu á 6a kúaa ho kiribi ðá-be-beeni yi lè mí yèn-vèni. ²¹ O o yǐa mu hǐn-táwá na ká bán á yǐa yòora a cón-poni bó lè ho khà-tóni na wee lé o jii yi, á 6a jǐnzàwa búenbúen bueé dú 6a sǎniá, á sù.

20

Bǐo wó há lúlúio khǐá-pírú pǎahǐ

¹ A ǐ bǐnǐa le ǐ loí á ǐ mǎn le Dónbeenǐ tonkaro ð o ló ho wǎayi wee lii. O buan ho kǎhǐ na nǎyiló jii mǐa bǎn zǐajii won-za, á buan ho zúakuarí na òuaa. ² O tonkaro mu wǐira a jǐa be-beeni. O jǐa mu lé o háa na wi bǐn hàani. Ba wee ve o làa Nǐ-bákálo tàá Satāni. O wǐira a can lè ho zúakuarí ð o mǐa ðá há lúlúio khǐá-pírú. ³ O can wo lío dó ho kǎhǐ na nǎyiló jii mǐa yi, á dó jii, á bò le Dónbeenǐ fimini wán. O wó bǐn bèra a na, ð o wǎa yí bǐni yí ðàn khà 6a nǐpua vǐini ká há lúlúio khǐá-pírú mu yí khǐina. Ká hón khǐi khǐina, ó o ko ð o lén lée fee día o ð wé ho pǎn-za ðe.

⁴ A ǐ bǐnǐa le ǐ loí á ǐ mǎn bá-zàmu kanmúini. Bǐa kará há wán á le béeni díro pǎnká nǎn yi. ǐ mún mǎn bǐa 6a kúiora júná mànakáwa. Ba kúiora 6a júná lé bǐo 6a zéeniá ho túiá na ó o Yeesu mà, á buera le Dónbeenǐ bíonǐ. Bán yí òuaniá o yǐa, á yí òuaniá o kansi. O fimini mún mǐa 6a buráa lè 6a níni wán. Ba vèra á à pǎani ð dí le béeni làa yǐa le Dónbeenǐ mǎn léra á à ðá há lúlúio khǐá-pírú. ⁵ Bǐn lé ho níni-yáni vèeró. Ba ní-hía na ká bán máa vèe ká há lúlúio khǐá-pírú jii á yí sù. ⁶ Bǐa níni-yáni vèera bán júná sǐ, 6a bǐo sǎ le Dónbeenǐ yi. Mu cúa-jun níi húmú máa yí pǎnká bán wán. Ba à wé le Dónbeenǐ làa yǐa le mǎn léra yankarowà. Ba à dí le béeni làa wo á à ðá há lúlúio khǐá-pírú.

O Satāni bïo yáara

⁷ Ká hã lúlúio khiá-pírú mu khiína, á 6a à lén o Satāni á lée fee á à díá ⁸ ó o tñn ì hñn wé è khà ho ðímíjǎ kǎna búenbúen nùpua á à vñiní. Hñn kǎna so 6a wee ve làa Kooki làa Makooki* O o ò ve 6a à kúee mín wán hã hĩa táro bïo yi. Ba à wé boo lòn yámú jumu jii hñnlè bia bïo síi. ⁹ I mǎn 6a à 6a ló ho ðímíjǎ kùarǎa búenbúen yi jàana lua á buée dó kǐnía ho lóhó na le Dónbeení wa làa sòobéε yi, hĩa le nìpomu wi yi. Ká dǎhũ búí màhã ló ho wáyai á líí 6ó 6a jùhũ. ¹⁰ O Satāni na lá wee khà 6a vñiní wón 6a wñira dó ho kírìbì dǎ-be-beení yi, hen na á 6a kúaa o yña làa yña fεera hã jì-cúa na yí bon yi. Ba lò á à be bñn fεεε le wisoni lè ho tñnàahũ hã lúlúio na jii mía yi.

Le Dónbeení cítio ho ðímíjǎ nùpua búenbúen

¹¹ A ì bñnía le ì loñ á ì mǎn bá-zàmu kanmúí-beení dà-poni làa yña kará le wán. Ho tá lè ho wáyai jnuuna vñnun o yahó, á máa bñnía mía. ¹² A ì bñnía le ì loñ á ì mǎn 6a ñi-hía, bña bïo jùhũ wi làa bña bïo jùhũ mía, à 6a ðñn mu bá-zàmu kanmúíni mu yahó. O o búí hénkaa hã vǎnna na 6a nùpua bè-wénia túara yi. O o búí mún lá ho vñahũ búí héra. Hón á bña yú le mukǎnì binbirí yènnáa túara yi. A le Dónbeení fǎ le cítii 6a ñi-hía wán á héhaa lè 6a bè-wénia na túara hã vǎnna mu yi. ¹³ Bña húrun mu jumu yi céra á mu jumu díá á 6a ló. Hàrí mu húmú lè ho ñi-hónbó-lóhó á díá mí ñi-hía á 6a ló. A le Dónbeení cítio 6a ñi-hía búenbúen á héhaa làa bïo 6a ñi-kéní kéní wó. ¹⁴ A mu húmú lè ho ñi-hónbó-lóhó á 6a dóra kúaa ho dǎ-be-beení yi. Hón dǎ-be-beení so lé mu húmú cúa-jun níi. ¹⁵ Nùpue lée nùpue na yèni mía ho vñahũ na á bña yú le mukǎnì binbirí yènnáa túara yi, bán búenbúen 6a mún dóra kúaa ho dǎ-be-beení mu yi.

21

Ho wáyai finle lè ho tá finle

¹ A ì bñnía le ì loñ á ì mǎn ho wáyai finle lè ho tá finle. Ho wáyai lè ho tá na lá wi lè ho yahó á jnuuna vñnun. Mu yámú jumu wǎa mía. ² A ì mǎn ho Zeruzalεemu lóhó dà-finle, hĩa bïo sǎ le Dónbeení yi. Ho ló ho wáyai le Dónbeení cǎn wee lii. Ho se làa sòobéε lòn há-fla na wíokaa mítén mí yaamu bïo yi. ³ A mu tǎn-beení búí sǎ jǎ lè mu bá-zàmu kanmúíni cǎn á bía: «Mi loñ, bïo ká wán á le Dónbeení páanía kará lè 6a nùpua. Le páanía kará làa ba, á 6a lé le nìpomu. Le Dónbeení mí bεere wi làa ba. ⁴ Le sùukaa 6a yèn-caa búenbúen. Mu húmú lè le yi véε lè le wéε, lè le lònbee á wǎa vó, lé bïo á mu bè-kía búenbúen vó.»

⁵ A yña kará mu bá-zàmu kanmúíni wán wǎa bía: «Mi loñ, ì wó mu bïo búenbúen lè mu bè-fla.» O bía: «Túa bïo á ì bía, lé bïo hã bioní mu lé ho túiá poni á láayi wi.»

⁶ O o bñnía bía: «Mu jii wǎa sú. Lé ñén á 6úa mu bïo búenbúen jùhũ, á lé ñén mún ñ véení mu bïo búenbúen. Ì lé mu bïo búenbúen jùhũ búεení, á mún lé mu véení. Yña le ju-hǎní dà, á mu jumu na wee lé le mukǎnì binbirí jun-dǎní yi á ñén ñ na bǎnso yi làa kǎamáa ó o ò ju. ⁷ Bñn búenbúen lé hã kía na bïo á à sǎ yña fá ho fñuhũ yi. A ì wǎa à wé bǎnso bǎn Dónbeení, á bǎnso wǎa à wé ì za. ⁸ Ká 6a zǎnlowà, làa bña pǎ le Dónbeení bïo, lè hã yírǎ-wǎrá wérowà, lè 6a ñi-búewá, làa bña wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà, lè 6a ñi-cíwa, lè 6a wǎn-hǎwà, lè 6a sabín-fñaalowa, bán búenbúen á à kúee ho kírìbì dǎ-be-beení yi á bñn bèn ñ wé bán bïo na sǎ 6a yi. Bñn lé mu húmú cúa-jun níi.»

Ho Zeruzalεemu lóhó dà-finle

⁹ A le Dónbeení tonkarowà nùwǎ hèjrun na 6uan hã lánporá bïo hèjrun na mu bè-súmáa wi yi ñi-kéní á buée bía nǎn miñ: «Buen le ì zéeni a Pioza bǎn há-fla làa fo.»

¹⁰ A le Dónbeení Hácírí pǎnká kera ì wán ó o tonkaro mu lá mi yòorarǎa le búee búí na 6úaa á dǎn làa sòobéε wán. O zéeni ho Zeruzalεemu lóhó na bïo sǎ le Dónbeení yi làa mi

* **20:8** Kooki làa Makooki: Hã bïo wee zéeni bía lé le Dónbeení zúkúsa bïo ho pǎahũ vaa véení. Loñ Ezekiyεε le vñahũ 38-39

ká ho ló ho wáayi le Dónbeenĩ cǎn wee lii. ¹¹ Ho lóhó mu wee ɲuiíka kǎiákǎiá lè le hue-senĩ na yàwá here na ɓa le zasipu bǐo sǐi. Ho wee ce wéréwéré lòn máká dǎuhǔ. Bǐo ho wee ɲuiíkaráa wee zéeni le Dónbeenĩ cǎkú. ¹² Ho lóhó mu dándá na bánbáa ho á ɓúaa, á mún dǎn. Hã zǔaɲiní na wi ho dándá mu yi á léee píru ɲun. A hã lè mí dà-kéní kéní á le Dónbeenĩ tonkarowà ní-kéní kéní pan yi. O o *Isirayele zǐ-ɲúná píru ɲun yènnáa túara hã zǔaɲiní mu mí dà-kéní kéní wán. ¹³ Hã zǔaɲiní bǐo tǐn wi lè le wii hènǐi, bǐo tǐn wi lè le wii hènǐi ɓàn nín-tǎnǐ, bǐo tǐn wi lè le wii hènǐi ɓàn nín-káahó, ká hã bǐo tǐn wi lè le wii tènǐi. ¹⁴ Ho dándá mu ɲuhǔ bàrá hã hue-be-beera píru ɲun wán. O Pioza tonkarowà píru ɲun yènnáa túara hã hue-be-beera mu dà-kéní kéní wán.

¹⁵ O o tonkaro mu na wee bǐo làa mi á ɓuan le dèe ɓúii na wee mǎnzá lè mu bǐo. Le wó lè ho sǎnú. Dén lé dǐo ó o ò mǎnzá lè ho lóhó, lè ho zǔaɲiní, lè ho dándá. ¹⁶ Ho lóhó mu sǎa léee bǐo náa, á màa mín. O o tonkaro mu wǎa mǎnzáa ho lóhó mu á ho yú mu bǐo mǎnzánǐi cúa-muaasee píru ɲun na à yí hã kilomēterewa muaasee ɲun làa khiá-náa sǐi. Ho dǎamu á mún màa mín lè ho sǎní dà-kéní tóntómú. ¹⁷ O mún mǎnzáa ho lóhó mu dándá làa bǐo ɓa nǔpua wee mǎnzá lè mu bǐo á ho yú nín-kókóní cúa-ɓúará-hèɲun làa bǐo náa. ¹⁸ Ho dándá mu son lè hã *hue-senĩ ɓúii na ɓa le zasipu. Ho lóhó mí beere hón son lè ho sǎnú binbirĩ, á wee ce wéréwéré lòn máká dǎuhǔ. ¹⁹ Hã hue-be-beera píru ɲun na ho dándá ɲuhǔ bàrá wán á donkhueékaa lè hã hue-senĩ píru ɲun.

Le nín-yání hue-be-beenĩ á donkhueéra lè le hue-senĩ na ɓa le zasipu.

Le ɲun níi donkhueéra lè le hue-senĩ na ɓa le safiire.

Le tǐn níi donkhueéra làa dǐo ɓa le kaliseduana.

Le náa níi donkhueéra làa dǐo ɓa le emeroode.

²⁰ Le hònú níi donkhueéra làa dǐo ɓa le saaduana.

Le hènǐn níi donkhueéra làa dǐo ɓa le koronaliina.

Le hènɲun níi donkhueéra làa dǐo ɓa le korisoliite.

Le hènǐn níi donkhueéra làa dǐo ɓa le beeriile.

Le dènú níi donkhueéra làa dǐo ɓa le topaaze.

Le píru níi donkhueéra làa dǐo ɓa le korizoparaze.

Le píru dòn níi donkhueéra làa dǐo ɓa le turikuaaze.

Le píru ɲun níi donkhueéra làa dǐo ɓa le amitisiite.

²¹ Hã zǔaɲiní píru ɲun na lénkaa ho lóhó mu dándá yi wonna lè mí dà-kéní kéní á wó lè hã hue-poa ɓúii sǐi bè-senĩ dà-kéní kéní na yàwá here. Ho lóhó mu wǎ-beenĩ hón wó lè ho sǎnú, á wee ce wéréwéré lòn máká dǎuhǔ.

²² Ho lóhó mu á ÿ yí mǎn *Dónbeenĩ zǐ-beenĩ yi. Ho màkóo mía le yi, lé bǐo ó o Nuhǔso Dónbeenĩ na dà mu bǐo ɓúenɓúen là a Pioza lé bán mí beere á wi bǐn. ²³ Ho lóhó mu màkóo mía le wii lè ho píihǔ khoomu yi. Le Dónbeenĩ cǎkú ka lòn khon-be-beenĩ á dó ho wán. O o Pioza mún dó mí khoomu ho wán. ²⁴ Lé bǐn khoomu so á ho dǐmǐjá kǎna nǔpua á à keɲ yi. A ho dǐmǐjá bá-zàwa á à ɓua mí níi bǐo ò ɓuennáa ho yi. ²⁵ Ho lóhó mu dándá zǔaɲiní á máa bǐnǐ máa pe le wisoni yi. Mu bon. Hã máa bǐnǐ máa pe, lé bǐo á tá máa bǐnǐ máa hí. ²⁶ Ho dǐmǐjá cǎkú lè ho bè-senĩ ɓúenɓúen á ɓa wé è ɓua à ɓuennáa ho lóhó mu yi. ²⁷ Bǐo na yí máa ce le Dónbeenĩ yahó máa zo ho lóhó mu hùúu. Hã yǐrá-wará wérowà lè ɓa sabín-fǔaalowa mún máa zo ho lóhó mu hùúu. Bǐa yènnáa túara bǐa yú le mukǎnǐ binbirĩ yènnáa vǔahǔ yi, hǐa ó o Pioza te, lé bán mí dòn zoó keɲ ho lóhó mu yi.

22

¹ O o tonkaro mu zéeni ho muhǔ ɓúii làa mi. Ho ɲumu wee na le mukǎnǐ binbirĩ ɓa nǔpua yi. Mu wee ɲuiíka lòn máká dǎuhǔ. Mu wee lé le Dónbeenĩ là a Pioza bá-zàmu kanmúini cǎn, ² à vǎná ho lóhó mu wǎ-beenĩ sǐi yi. A le vǐndèe na wee na le mukǎnǐ binbirĩ á wi ho muhǔ mu sǎa mí bǐo ɲun yi. Le wee ha hã cúa-píru ɲun le lúlúure yi. Píihǔ léee píihǔ à le ha. Le ɓàn vǎnna lé le tǐni á ho dǐmǐjá kǎna nǔpua wee vání lè mítén. ³ Bǐo ɓúii na le Dónbeenĩ dǎnkánia á máa bǐnǐ máa keɲ ho lóhó mu yi. Le Dónbeenĩ là a Pioza bá-zàmu kanmúini wi ho yi, á le Dónbeenĩ ton-sáwá wé è ɓuaaní le Dónbeenĩ.

⁴ Ba à mi le Dónbeenì yahó, le yèni á à túa 6a 6uráa wán. ⁵ Ho tá máa bíní máa hí. Nùpua màkóo máa bíní máa keń fíntání làa wii khoomu yi, lé bio ó o Nùhúso Dónbeenì á à dé mí khoomu 6a wán. Ba à dí le béenì fée hã lúlúio na jii mía.

O Yeesu le hen làa cínú ká mí ì bíní ì buen

⁶ Bún món, ó o tonkaro mu bíní bía nòn mi: «Hã bioní na fo já lé ho tũíá poni á láayi wi. O Nùhúso Dónbeenì lé yia wee dé mí Hácírí mí jì-cúa fεerowà yi. Orén lé yia tonkaa mí tonkaro ò o buee zéeni bio á à wé hen làa cínú lè mí ton-sáwá.»

⁷ O Yeesu bía: «Loń, í ì bíní ì buen hen làa cínú. Yia wee tà bè le Dónbeenì jì-cúa na fεera ho vūahú na kà yi 6èntín jùhú sí.»

⁸ Lé ínén Zãn á mòn mu biowa mu, á já bio bía búenbúen. Bio á í mòn mu á já mu vó, á í líi 6urá o wáayi tonkaro mu tá le í 6úaaní a. ⁹ Ká a màhá bía nòn mi: «Ébé! Yí wé bún. Inén wee sá le Dónbeenì tonló lè ũnén lè mìn zàwa lè mìn hínni bio sí, minén na lé le *Dónbeenì jì-cúa fεerowà làa bía wee tà bè ho vūahú na kà bioní yi. Le Dónbeenì lé dío à ũ 6úaaní.» ¹⁰ O o pá bíní bía: «Hã jì-cúa na fεera ho vūahú na kà yi á ũ yí 6ua ũ dòn. Mu bon, bio hã zéeni wéró á sàaràa. ¹¹ Yia yí téréna, à wón wé wé bio yí téréna. Yia yí máa ce le Dónbeenì yahó, à wón wé wé bio yí máa ce le Dónbeenì yahó. Yia téréna, à wón wé wé bio téréna. Yia bio sã le Dónbeenì yi, à wón wé wé bio sí le Dónbeenì yi.»

¹² O Yeesu bíní bía: «Loń, í ì bíní ì buen hen làa cínú. Bía wó se làa bía yí wó yí se lè mí nì-kéní kéní á í buan bio na ko làa ba wà buee na yi. ¹³ Lé ínén á 6ua mu bio búenbúen jùhú, á lé ínén mún ñ véeni mu bio búenbúen. Í lé mu bio búenbúen jùhú búεnii, á mún lé mu véeni.»

¹⁴ «Bia sεera mí sí-zinia á hã wee ce wéréwéré bán júná sí. Ba à dàń ñ zo ho lóhó mu yi á zoó dí le vīndεε na wee na le mukāń binbirí bia. ¹⁵ Ká bia lé 6a booní* lè 6a nì-cíwa, làa bía wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwà, lè 6a nì-6úewá, lè 6a wòn-hāwà, làa bia wa hã sabioní, bán búenbúen á à keń ho khūuhú.»

¹⁶ «Inén Yeesu lé mí tonkaa í tonkaro na ló ho wáayi ò o buee zéeni mu biowa mu bio lè minén kèrétíewa mi kuio yi. Í lé o béε *Daviide mòmànii, í ka lòn tá-tia mànāyire† na wee juiika.»

¹⁷ Le Dónbeenì Hácírí là a há-fia páania wee bio le: «Buen.» Bía búenbúen já bio bía à bán mún bio le: «Buen.» Bía le ju-hāní dà, à bán buen. Bía wi à 6a ju mu jumu na wee na le mukāń binbirí à 6a buee ju mu làa kāmáa.

¹⁸ Minén búenbúen na wee jí le Dónbeenì jì-cúa na fεera ho vūahú na kà yi á ínén Zãn wee mí bio kà làa sòobεε á à na yi: Hen ká nùpue bò bio ho vūahú mu jì-cúa na fεera wán, á le Dónbeenì ì wé á mu bè-sūmáa na bio bía ho vūahú mu yi á à yí 6ànso. ¹⁹ Ká yia 6èn mún léra bio 6úi ho vūahú mu jì-cúa na fεera yi, á le Dónbeenì á à lén 6ànso ní le vīndεε na wee na le mukāń binbirí bia díinii, lè ho lóhó mu zoró yi, làa bio mu zéeniánaa ho vūahú mu yi.

²⁰ A yia na zéeni bio bía ho vūahú na kà yi bio wee bio bio kà: «Hen làa cínú ká í bíní ì buen léε kénkén.»

«*Amiina! Nùhúso Yeesu, buen!»

²¹ Le o Nùhúso Yeesu wé mí sāamu lè 6a búenbúen.

* 22:15 Ba booní: Ba zúifúwa cón á 6a booní bio wee zéeni 6a nùpua na yí máa ce le Dónbeenì yahó. † 22:16 Tá-tia mànāyire: Mi loń 2.26-28